R. P. VINCENTII
HOUDRY
E SOCIETATE JESU
BIBLIOTHECA
CONCIONATORUM THEOLOGICA,

COMPLECTENS

MYSTERIA DOMINI NOSTRI, ET B. VIRGINIS:
Insuper & Cæremonias, Consuetudines,
& Ecclesiæ Placita,

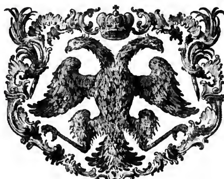
e Gallico sermone in Latinum translata.

TOMUS SECUNDUS,

IN QUO CONTINENTUR

MYSTERIA DOMINI NOSTRI
a Resurrectione ad finem.

EDITIO NOVISSIMA.

VENETIIS, MDCCLXXII.
Ex Typographia Balleoniana.
Superiorum Permissu, ac Privilegiis.

TABULA ARGUMENTORUM,

Quæ continentur in hoc secundo Tomo Mysteriorum Domini nostri,

BIBLIOTHECÆ CONCIONATORUM THEOLOGICÆ

TOMUS SECUNDUS,

Continens Partem Alteram

MYSTERIORUM DOMINI NOSTRI.

MYSTERIUM RESURRECTIONIS DOMINI NOSTRI.

MONITUM.

UM Dominica Resurrectionis Mysterium, ex Sancto Augustino, sit totius Religionis nostra fundamentum, atque probatio: Ecclesia diem, qua illius festivitas celebratur, diem Domini appellat. Itaque nullum adest Mysterium, de quo Sancti Patres, Ascetici, Concionatores cum veteres, tum recentiores, & omnes sermonum scriptores magnificentius locuti fuerint: quapropter si nullus est timendi locus hoc in argumento deesse posse rerum copiam; summa tamen adest difficultas habendi delectum rerum earum, qua in hisce meis collectaneis occurrent.

Qua in re, ne ex propositi Mysterii tractatione egrediamur, opera pretium puto, nihil admiscendum eorum, qua communia esse possunt cum Ascensionis Mysterio, cujusmodi esset Cœli aditus nobis apertus, & possessio gloria, quam JESUS CHRISTUS *nobis acquisivit; neque differere de variis apparitionibus, quibus videndum se prabuit Discipulis suis per quadraginta dies, quibus suam distulit Ascensionem in Cœlum, neque de illius redargutionibus, ac monitis, qua illis reliquit, & miraculis, qua, ipsis, inspectantibus, operatus est.*

Secunde, cum nostra Resurrectionis spes innitatur illius Resurrectioni, & moralis, qua locum habere potest hoc in argumento pracipuam hanc veritatem supponat, utilis haberi sermo non potest, nisi loquamur de Resurrectione animarum nostrarum, qua fit per reparationem gratia, cujus jactura facta erat per peccatum, relinquendo veteres habitus, & emergendo tamquam e sepulcro, in cujus squalore anima erant sepulta. Addemus ergo corporum animarumque nostrarum Resurrectionem cum illa Salvatoris, qua utriusque caussa est, & exemplum.

****

PÁRAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Sermonum hujus Argumenti Synopsis.

1. VIdetur mens Filii Dei ipsius in suæ Resurrectionis Mysterio fuisse. 1. Hoc statuere tamquam fundamentum, firmissimumque Fidei, Religionis, ac totius Christianæ pietatis præsidium. 2. Basim, atque fulcrum spei nostræ, quia nihil melius, ac magis naturaliter confirmat, quidquid ad hoc magnum pertinet Mysterium. Eligi nequit argumentum, quod locum præbeat in unum Sermonis corpus congerendi quidquid nobis credendum, & faciendum est, ut in partem accedamus gloriosæ Resurrectionis Filii Dei, ita ut cum Sancto Augustino dicere possimus, Resurrectionem JESU CHRISTI, nobis simul esse magnum miraculum, & admirabile exemplum: *habemus in hac Resurrectione & miraculum, & exemplum.* Miraculum quidem, ut credamus; exemplum autem, ut speremus. Idem Sanctus Doctor ait: *Miraculum, ut credas, exemplum, ut speres.* Et profecto in hac Salvatoris Resurrectione innituntur duæ maximi momenti Veritates, quarum altera est veluti basis Religionis: videlicet JESUM verum esse Deum; altera vero principium est totius Moralis Evangelicæ, videlicet, nos aliquando resurrecturos, ut ille, quod hodierna die vobis sum ostensurus.

Pars prima. Miraculum Dominicæ Resurrectionis certissimum divinitatis JESU CHRISTI argumentum. Cur probatio divinitatis JESU CHRISTI inhærebat illius Resurrectioni? 1. Quia ejus Resurrectio erat signum illud, quod explicite hic Homo Deus daturus erat Judæis, ut inde ipsius divinitatem cognoscerent. 2. Quia hoc signum reipsa maxime naturale erat, & appositum ad illius divinitatem probandam. 3. Quia ex omnibus JESU CHRISTI miraculis nullum certius est, Resurrectione Corporis ejusdem. 4. Quia hoc ex omnibus illud est, quod maxime profuit Fidei propagandæ, & instituendæ Religioni, cujus substantia, & caput est credere illius divinitatem.

Pars altera. Exemplum Resurrectionis JESU CHRISTI certum pignus est futuræ nostræ Resurrectionis, nempe in hac Resurrectione simul nanciscimur principium, finem, & prototypum nostræ.

1. Principium, per quod Deus per omnipotentiam suam nos resuscitare potest: miraculosa quippe JESU CHRISTI Resurrectio effectus est Virtutis supremæ, & omnipotentis. Sed si per omnipotentiam semetipsum potuit, cur non poterit nos quoque resuscitare? Ita Sanctus Paulus, & Job argumentabantur. 2. Finis

nis propter quem nos resuscitare tenetur; quia natura postulat, membra eum capite esse conjuncta, & eum caput seipsum resuscitat, nonne consentaneum est, ut secum sua etiam membra resuscitare debeat. Sed caput hoc est JESUS CHRISTUS, nos vero omnes illius membra. 3. Prototypus secundum quem Deus nos vult resuscitare: nam teste S. Paulo, cum Deus corpora nostra resuscitabit, id aget, ut illa conformet juxta divinum exemplar, quod nobis propositum est in JESU CHRISTI Resurrectione: ita ut nobis eadem futura sit, ut ita dicam, eadem incorruptibilitas, eadem impassibilitas, eadem claritas, eadem immortalitas &c. Hæ insignes sunt veritates: væ impio eas non credenti; væ Christiano eas credenti, & viventi, quasi non crederet; sed beatus fidelis, cui cum satis non sit, illas credere, secundum illas componit vitæ suæ rationem, & validas inde caussas elicit ad fervorem suum excitandum. *Ex P. Bourdaloue in Mysteriis.*

II. Qui videret pompam, & apparatum, cum quo celebrat Ecclesia hujus diei celebritatem, nonne putaret hanc esse triumphantem Ecclesiam in terras dilapsam? tanta est lætitiis, & tot undique Epinicia exaudiuntur, & gaudentium concentus, qui post tot lacrymas, doloresque communem restantur hilaritatem. *Hæc dies, quam fecit Dominus.* Profecto nisi illa Dei Spiritu ageretur, dicerem eam gaudio efferri, nec meminisse, Deum, qui omnia creavit sæcula, & dies, auctorem esse ceterorum etiam, non secus ac hujus, quam unice diem Domini appellat. *Hæc dies, quam fecit Dominus.* Sed illius verba, non secus ac facta, Mysteria sunt; & Domino hanc tribuit diem, ut humanum loquendi modum sequatur, qui hominum actiones, atque victorias dierum nomine appellant. Hac de caussa magna dies ista, qua Dei Filius tot victorias reportavit, non potest aptiori nomine, quam dies Domini nuncupari. Ut igitur Ecclesiæ mentem sequar, postquam diebus hisce nuper elapsis intuitus sum hunc Hominem Deum inimicorum suorum conatibus victum; hodie illum vobis exhibere fert animus tamquam victorem, ac triumphum agentem primum de morte, qua victus videbatur, atque certam nobis arrham præbentem, nos quoque aliquando, ut ille, resurrecturos.

Secundo de Infidelitate, in qua Apostoli, omnesque Mortales æternum mansissent sine illius Resurrectione, cujus indubia relinquere voluit documenta, ut ambigi non liceret de illa, uti neque de Morte, & ut per hanc certitudinem non deessent probationes de illius divinitate, ideoque etiam de ceteris Religionis nostræ Veritatibus.

Tertio. Triumphat de peccato, quod caussa est mortis suæ, postquam mortem omnibus inflixit hominibus; quoniam cogitatio Resurrectionis suæ, simul & nostræ validissima ratio est, ad crimina nostra cohibenda. Hæ sunt tres illæ victoriæ, quas hodierna die refert cumulatissimas, quæ cum sint caussa sanctæ hujus lætitiæ, quam præ se fert Ecclesia, erunt etiam partes hujus Sermonis. *Auctor Sermonum in omnia Ethica Christiana argumenta Tomo 1. Mysteriorum.*

III. Cum Dei Filius non pro se tantum, sed pro omnibus etiam hominibus resurrexerit, quamobrem semet per antonomasiam Resurrectionem nostram appellat; quia revera nostra in sua Resurrectione fundatur, quæ nostræ simul caussa est, probatio, exemplar, & spes: fert animus hodierna die respicere hanc eamdem JESU CHRISTI Resurrectionem non solum tamquam triumphum, quem de morte, ac inferno reportavit, verum etiam tamquam caussam beatitudinis nostræ, & Resurrectionis, cui statim manum admovere debemus: quandoquidem S. Paulo teste resurrexit ad justificationem nostram videlicet, ut in antecessum anima a peccato ad gratiam resurgat per vitæ novitatem, & suavitatem, ut gloriosam mereamur vitam post corporum Resurrectionem: Ideoque cogito 1. Ostendere vobis in priori sermonis hujus parte, certam spem, quam hodie nobis facit, se in sæculorum fine corpora nostra esse resuscitaturum, debere statim operari animarum nostrarum Resurrectionem a morte peccati ad vitam gratiæ.

2. In posteriori autem, hanc animarum nostrarum Resurrectionem efficere debere gloriosam Resurrectionem corporum nostrorum, ut docet Apostolus: *Qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ.* Ex eodem Auctore in Quadragesima. Ad Philipp. 3.

IV. Pro argumento, vel partitione sermonis de hoc Mysterio desumi possunt hæc tria, quæ diligenter nobis consideranda proponit Synodus Tridentina. 1. Cur opus fuerit JESUM CHRISTUM resurgere. 2. Quisnam fuerit finis Resurrectionis illius. 3. Quosnam fructus inde percipiemus.

Primum de Resurrectionis necessitate; necesse fuit JESUM CHRISTUM resurgere ad fidem nostram roborandam, sine qua justitia nequit subsistere; nam satis constat JESUM CHRISTUM esse Dei Filium, ex quo liquet ipsum propria virtute resurrexisse; Neque minus oportebat ipsum resurgere ad spem confirmandam: nam, quia JESUS CHRISTUS resurrexit, firmam habemus fiduciam, nos quoque aliquando cum illo esse resurrecturos; quandoquidem necesse est, membra capitis sui conditionem sequi; uti argumentatur Apostolus scribens ad Corinthios, & Thessalonicenses. 1. Ad Cor. 15. 2. Ad Thess. 4.

Secundo quod spectat ad Dominicæ Resurrectionis finem, constat, hoc fuisse complementum Mysterii nostræ Redemptionis, atque salutis; Salvator enim per mortem suam nos a peccatis liberavit; sed per Resurrectionem restituit nos in possessionem præcipuorum bonorum, quorum jacturam feceramus per peccatum; quapropter JESUS CHRISTUS, teste Paulo Apostolo, *traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram.* Ad Roman. 4

Tertio. Facile intelligere quanta sint bona, & utilitates, quas Salvatoris Resurrectio Fidelibus attulit; quoniam hæc proprie caussa est, & principium nostræ Resurrectionis, quemadmodum ejusdem exemplum est. Quamobrem Sanctus Paulus loquens de Resurrectione corporum ait: *per hominem mors, & per hominem Resurrectio mortuorum.* 1. Ad Cor. 15.

V. 1. Dei Filius in Resurrectione tribuit nobis spem firmam aliquando nos quoque, ut ille, resurrecturos, quia Caput nostrum est, & nos illius membra.

2. Cum JESU CHRISTI Resurrectio sit exemplum nostræ; opus est, secundum Apostolum, ut vita, & mors nostra conformes sint Vitæ, & Morti JESU CHRISTI, ut Resurrectioni illius nostra sit conformis. Quæ duæ esse possunt partes sermonis.

Pro priori; Cum JESUS CHRISTUS in Resurrectione sua sit non solum Redemptor noster, sed etiam Caput, hoc in nobis magnam ciet spem, quia perfectum Caput, quale JESUS CHRISTUS est, tres hasce habere debet qualitates. 1. Debet conjunctum esse cum membris suis, 2. Debet illis vitam, motumque communicare. 3. Debet affici sensu ex felici, vel infelici statu membrorum suorum. Sed si nos nequaquam resurgeremus, repleret ne JESUS CHRISTUS primum Capitis officium, relinquens nos in æterna separatione a Capite? illo regnante in Cælis, nobis autem in sepulcro putrescentibus? Nonne alteri etiam deesset, nisi nobis communicaret Vitam gloriæ, quam per suam Resurrectionem recepit? & denique completa ne illius esset beatitudo, si ipso omnium bonorum perfruitione gaudente, membra sua in horrore, & sepulcri squallore contabescerent? Ita S. Paulus, ut nobis ostendat Resurrectionis nostræ certitudinem, de illa verba facit, quasi de re præterita, dicens Deum jam nos in Filio suo resuscitasse.

Pro parte posteriori; Cum JESUS CHRISTUS in Resurrectione sua non solum sit Caput nostrum, verum etiam exemplum, cum illo quamdam habere debemus conformitatem: 1. in vita per virtutum imitationem, 2. in morte, per sensuum, & cupiditatum mortificationem; 3. unde consequitur conformitas in statu Resurrectionis, & gloriæ.

VI. Triplex erat genus vitæ in JESU CHRISTO, quam in sua Passione, & Morte amiserat; sed quam reparat abunde in Resurrectionis Mysterio. Vita naturalis, quam habebat in se, & quæ consistebat in unione animæ cum corpore: vita civilis, & moralis, quæ sita est in hominum æstimatione, & gloria: vita supernaturalis, quam habebat in corde Apostolorum, aliorumque Discipulorum per vitam gratiæ, quam illis tribuerat. Vivebat in seipso, vivebat in hominum fama, vivebat in corde Sanctorum. Sed heu! triplex hoc vitæ genus amittit in Cruce per triplex oppositæ Mortis genus. Amittit vitam naturalem in se vi suppliciorum; amittit vitam civilem in hominum æstimatione per ignominiam, & opprobria: amittit vitam supernaturalem in corde Apostolorum, atque Discipulorum per peccata, quæ commiserunt, & dubitationem, quam habuerunt de illius Divinitate; Sed reparat hodie triplicem hanc Jacturam; ac de triplici hac Morte refert triumphum per triplicem oppositam Resurrectionem.

1. Resurgit in seipso reparans vitam naturalem, quam amiserat cum nostro immortalitatis augmento.

2. Resurgit in hominum æstimatione, & reparat gloriam suam cum novæ gloriæ accessione.

3. Resurgit in corde Apostolorum, atque Sanctorum, illis restituens gratiam, quam amiserant, cum recenti gradu Sanctitatis. Hæc triplex est Salvatoris Resurrectio, quæ triplicem sermonis partem continet. *Biroat in Quadragesima pro die Paschatis. Eamdem reperis divisionem, eundemque fere sermonem in tomo Mysteriorum.*

VII. Non solum adorare debemus Salvatorem, qui de sepulcro victor Mortis emergit; sed debemus etiam, ut Apostolus docet, illum imitari per vitam novam, & ad gratiam resurgere eodem modo, quo JESUS resurgit ad vitam gloriosam, vitam incorruptibilem, vitam immutabilem, ideoque immortalem. Talis esse debet etiam vita Christiani resurgentis; & dico

1. Ad Dei gloriam, & Salvatoris honorem pertinere, nos ad gratiæ vitam resurgere, ut Dei Resurrectionem honoremus.

2. Ad salutem, nostramque æternitatem beatam pertinere, ut sanctam hanc vitam servemus, & non moriamur amplius peccato, hæc duo sunt, quæ nostram postulant fidelitatem in statu gratiæ, in quem nos restituit Salvatoris Resurrectio: eæque duæ erunt

partes

partes Sermonis. *Idem in sermone pro Feria secunda Paschæ.*

VIII. Duo consideranda sunt in Mysteriis Salvatoris: quid credendum sit, & quid imitandum: quod credendum est, spiritum nostrum humiliare debet; quod vero imitandum, nostram exercere debet Virtutem.

1. Quod vero in hodierno Mysterio credendum est, hoc est, JESUM CHRISTUM vere Resurrexisse, & nos aliquando resurrecturos, ut ille: ubi afferri possunt certissimæ probationes Resurrectionis Salvatoris perspectæ, & evulgatæ ab ipsis illius inimicis; & argumenta spei, quam habemus, nos aliquando resurrecturos esse.

2. Quod autem imitari debemus est, nobis cum illo esse resurgendum, transeundo a morte peccati ad vitam gratiæ per spiritualem Resurrectionem, & sumendo Salvatoris Resurrectionem pro exemplo nostræ eo in sensu, quem sæpe explicuimus.

IX. Quemadmodum JESUS CHRISTUS Resurrexit, inquit Apostolus, nos quoque novam ingredi vitam debemus. Hæc autem vita nova habere debet duos characteres Dominicæ Resurrectionis, quorum meminit

Lucæ 14. Evangelium. 1. *Surrexit Dominus vere.* 2. *Et apparuit Simoni.* Ita nos quoque debemus vere resurgere, & converti: qui primus est character spiritualis Resurrectionis nostræ; videri debemus conversi, pars altera, & sermonis partitio.

Pars prima: Debemus converti, quemadmodum JESUS CHRISTUS Resurrexit: quia conversio nostra est Resurrectin spiritualis, & in hoc sita est. Sed JESUS CHRISTUS Resurrexit vere, & post Resurrectionem suam non vixit amplius, ut homo mortalis, sed cælestis; ita opus est, ut 1. Vere, non autem in speciem convertamur. 2. Ut post conversionem nostram non vivamus amplius tamquam homines carnales, & mundani, sed vita prorsus Spirituali, & Sancta.

Pars altera: Videri debemus conversi, quemadmodum JESUS CHRISTUS Resurrexisse visus est: Ad id enim adhuc in terris dies quadraginta post suam Resurrectionem permansit, ut hanc discipuli palam cognoscerent, & illos de eadem suaderet. Sed nostrum quoque est conversos videri, quia hoc interest 1. Dei, quem offendimus; alioquin quænam illi fieret tot criminum reparatio? quomodo nam erepta illi gloria sarciretur? 2. Interest proximi, cui scandalo fuimus: nam reparandum est malum exemplum, quod illi tribuimus, per vitæ Sanctæ rationem, & hoc pacto videri debemus converse, & ad vitam nostram resuscitati. 3. Interest nostra, quia videri, & visos fuisse conversos, ratio est, qua cogimur in bono, & Virtute perseverare. *P. Bourdaloue in Quadragesima pro die Paschatis.*

X. Pro nobis Dei Filius Resurrexit, quemadmodum pro nobis mortuus est. Ut autem participes efficiamur fructuum, & bonorum, quæ illius nobis procuravit Resurrectio.

1. Sicuti Salvator Resurrexit vere, quoad corpus, opus est, ut nos resurgamus quoad animam Resurrectione vera, de morte peccati ad gratiæ vitam transeuntes.

2. Vita nostra resurgens debet esse vita nova, & cælestis, & quæ nihil carnale, nihil terrenum sapiat.

3. Sicut JESUS CHRISTUS Resurgens non moritur amplius; nos quoque non amittamus amplius per peccatum hanc vitam gratiæ, quam recepimus.

XI. Filius Dei Resurrexit.

1. Pro gloria sua, quæ delevit Mortis suæ ignominiam, & opprobrium. Ostendi potest quam gloriosa illi fuerit hæc Resurrectio, & quam lætitiam cælo, terræque pepererit.

2. Pro nostra felicitate; spem quippe dedit, nos una cum illo resurrecturos, ac futuros gloriæ ejus participes, &c. *P. de Lingendes.*

XII. Tota Christiani Religio innititur fidei Resurrectionis; probatur, quia Religio in duabus rebus consistit; videlicet in cognitione, & actione. Docet quid nobis credendum, & quid faciendum sit.

1. Fides Resurrectionis Domini nobis certissimum est argumentum ad probandas omnes Veritates quas docuit, & omnia Mysteria, quæ personam ejus respiciunt.

XIII. 2. Docet quid nobis faciendum sit, quid esse, quomodo vivere, quomodo illum imitari, & quas exercere debeamus Virtutes, ut simus æternum beati.

Nobis ingens suppetit lætandi caussa hac die, quam fecit Dominus propter insignia tria bona, quæ ex Filii Dei Resurrectione percipimus.

Primum est, quod cum triumphaverit de morte, de inferno, & de peccato, eruit nos de illorum servitute, & eorum vincendorum vim nobis largitus est.

Alterum, quod ex Resurrectione percipimus bonum, spes est Resurrectionis nostræ, quemadmodum dicit Apostolus Sanctus Petrus: *Regeneravit nos in spem vivam per Resurrectionem JESU CHRISTI a Mortuis.*

Tertium est, quod hæc Salvatoris Resurrectio caussa est exemplaris nostræ. *CHRISTUS Surrexit propter justificationem nostram.* Ad Rom. 4.

XIV. In Prima sermonis parte ostendi potest, nefas esse de Resurrectionis Veritate dubitare, si ad examen vocentur omnes circumstantiæ, effectus, præcautiones a Judæis adhibitæ, ne corpus, & reliqua auferrentur.

Pars altera. Hac posita Resurrectione non licet ultra dubitare de fidei nostræ Veritate; quoniam illa confirmat JESU CHRISTI Divinitatem, Missionem, Miracula, & alia Mysteria, quæ illius personam respiciunt. Verbo, in Religione nostra nihil probatior est Resurrectione Domini; nihil melius Religionis nostræ Veritatem probat. *P. de la Colombiere pro die Paschatis.*

XV. Prima pars: Dei Filius resurgens recipit omnia bona, quæ adversantur quadruplici generi pœnarum, quas ultro subiit in Passione; 1. Incomprehensibilem in anima sua lætitiam, pro interiori mœrore, quo in horto confectus fuit. 2. Honorem maximum in remunerationem opprobriorum, atque humiliationum suarum; 3. Pulcritudinem Sole nitidiorem, pro tot vulneribus, quæ illum deformarunt; 4. Denique vitam, quæ æternum triumphatura est de morte, quam patitur.

Pars altera: bona animæ resurgentis de peccato ad gratiam, relate ad bona Dominicæ Resurrectionis. 1. Deus replet illam gaudio spiritali, quod superat omnes sensuum voluptates, & quod est ineffabile. 2. Extollit eam ad eum honoris apicem, ut illam supra naturam universam constituat. 3. Communicat illi decorem, quo majorem non imaginatio, non mens sibi fingere potest; 4. Vitam illi tribuit, quæ potest semper triumphare de morte, quæ nullum habet imperium in illam. *Hæc est partitio Domini Maimbourg; quæ non abludit ab illa Reinæ, & Biroat.*

XVI. 1. Mysterium JESU CHRISTI resurgentis confirmat quidquid illud in Religione præcessit.

2. Mysterium JESU CHRISTI Resurgentis confirmatur omnibus Miraculis, quæ illud in Religione subsecuta sunt.

XVII. Doctrina Sancti Pauli Apostoli est, moriendum esse cum JESU CHRISTO, ut reviviscamus, & resurgamus cum JESU CHRISTO.

1. Mors, quæ præcedere debet Christiani Resurrectionem.

2. Vita, quæ illam sequi debet; hæc partitio est sermonis totius.

XVIII. Resurrectio dies est lætitiæ bonis, quia illis promittit gloriosam Resurrectionem, qualis fuit Salvatoris.

2. Docet illos hanc mereri Resurrectionem per eadem media, quibus usus est Dei Filius ad corporis sui gloriam promerendam.

S. Thomas loquens de Resurrectione JESU CHRISTI, & effectibus ejus, quærit duo, quæ præbere possunt locum partitioni sermonis.

XIX. Primum, utrum Salvatoris Resurrectio sit caussa Resurrectionis corporum nostrorum.

Alterum, utrum sit caussa Resurrectionis animarum nostrarum; & respondet affirmative ad utrumque, & id probat explicans quomodo hoc fiat utrobique.

XX. 1. JESUS CHRISTUS Resurrexit; ergo nefas est ultra dubitare an sit Dei Filius, Salvator hominum, verus Messias nobis promissus, & tandiu expectatus, necne.

2. JESUS CHRISTUS Resurrexit; ergo nefas est ambigere, utrum post illum simus resurrecturi.

PARAGRAPHUS ALTER.

Fontes ex quibus hauriri copia potest ad propositas sermonum structuras exornandas, & Auctores, qui hoc tractant argumentum.

Sanct. Patres; SAnctus Augustinus *serm. 89. de diversis*, rationem reddit, cur dies Paschæ, qua Salvator Resurrexit *dies Domini* appelletur.

Idem *in Psalm.* 148. ostendit nobis, cur lætemur, propter spem Resurrectionis.

Idem *tract. 75. in Joannem* hæc explicans Verba: *Quia ego vivo, & vos vivetis:* ostendit Resurrectionem Salvatoris esse caussam nostræ, & quomodo.

Idem *in illa Psalmi* 131. *Surge Domine in requiem tuam, tu, & arca Sanctificationis tua*, ostendit bona, quæ Salvatoris Resurrectio attulit illi, & Ecclesiæ ipsius.

Idem *l. 2. contra Faustum* explicans verba illa Sancti Pauli, *& si noveramus secundum carnem CHRISTUM, nunc jam non novimus;* ostendit mutationem, quam Resurrectio Filii Dei fecit in corpore illius antea passibili, & mortali.

Idem *lib. Homil.* 50. Homilia 26. est de Mysterio Resurrectionis.

Idem *in Sermonibus de tempore* Sermonem habet pro die Paschæ in ea Verba: *Hæc dies, quam fecit Dominus.*

Idem *serm. 138. & 139. de tempore* loquitur de mirabilibus magnæ hujus solemnitatis.

Idem *serm. 50. de Resurrectione CHRISTI*, verba facit de fructu Dominicæ Resurrectionis.

Idem *in Psalm. 7.* docet, quandoquidem resurrecturi

furnus, mortem non effe nobis timendam; & quid nobis fperandum fit poft hanc vitam.

Idem *in Pfalm.* 88. oftendit nullum fidei noftræ Articulum tot habere oppofitores, quot Refurrectionis Myfterium.

Idem *ferm.* 163. *de tempore* oftendit Refurrectionem nobis effe lætitiæ argumentum.

Idem *ferm.* 20. *de tempore*, oftendit Salvatorem mortuum fuiffe, ut gloriofior refurgeret.

Idem *Epiftola* 120. *ad Honoratum*, *cap.* 9. rationem reddit, cur Salvator confirmare voluerit fidem noftram per Myfterium Refurrectionis.

Idem *Epift.* 49. *ad Deo gratias*, oftendit facile effe Deo, refufcitare corpora noftra.

Idem *in Pfalm.* 70. *ferm.* 1. docet Refurrectionem auxiffe, & extendiffe gloriam Dei.

Idem *ferm.* 34. *de Verbis Apoftoli*; prolixo fermone narrat Refurrectionem noftram in fæculorum fine faciendam in iifdem corporibus, quæ animæ repetent.

Idem, vel alius Auctor *lib. de confolat. mortuorum cap.* 2. pluribus fimilitudinibus, & argumentis oftendit Refurrectionem effe poffibilem.

Sanctus Hieronymus in hæc Jobi verba: *Credo, quod Redemptor meus vivit*; docet Fideles debere munire fe his verbis contra terrores mortis, & confolari femet in laboribus fuis.

Idem *in Epift. ad Pammachium* poftquam pluribus Scripturarum teftimoniis probavit Refurrectionem corporum, loquitur de Refurrectione Salvatoris, & adfert teftimonium Ifaiæ Prophetæ.

Idem *in Epift. ad Edibiam* loquitur de gloria JESU CHRISTI refurgentis.

Idem, vel Auctor Epiftol. 61. prolixum habet fermonem, ubi probat Refurrectionem Salvatoris, & noftram.

Sanctus Gregorius in illa verba Job: *Credo, quod Redemptor meus vivit* &c. oftendit nobis credendam effe Refurrectionem; & rerum naturalium exemplis probat eam non effe impoffibilem, *lib.* 14. *moral.*

Idem *tomo* 3. *homil.* 21. & 22. de Myfterio Dominicæ Refurrectionis.

Sanctus Ambrofius *Tomo* 5. *ferm.* 55. De utilitate Refurrectionis Domini.

Idem librum edidit, cui titulus; De fide Refurrectionis, ubi refpondet omnibus difficultatibus, quæ huic fidei noftræ articulo objiciuntur.

Tertullianus eximium elucubratus eft librum de carnis Refurrectione.

Sanctus Cyprianus fermonem edidit de Refurrectione.

Sanctus Gregorius Nazianzenus loquitur de hoc Myfterio in Oratione 42.

Sanctus Gregorius Nyffenus habet Orationes quinque in Feftum diem Pafchæ, & fubfequentes.

Sanctus Epiphanius Orationem habet hujus argumenti.

Eufebius Emiffenus homilias 9. de Pafchæ Celebritate.

Sanctus Leo duos fermones de Refurrectione.

Origenes *Tomo* 3. *l.* 4. *in Epift. ad Rom.* explicat, quomodo JESUS CHRISTUS mortuus eft pro juftificatione noftra.

Cæfarius Arelatenfis habet fex fermones de Solemnitate, & circumftantiis Pafchatis.

Sanctus Anaftafius Sinaita tractatum habet *de Refurrect.* ubi oftendit invictis argumentis, 1. Veritatem Refurrectionis Salvatoris; 2. Judæos hac in re lapfos effe in extremum nequitiæ, & cæcitatis; 3. Victoriam Salvatoris de Morte, atque Inferno relatam. *Tom.* 1. *Biblioth. Patrum lib.* 5.

Sanctus Chryfoftomus *Tomo de diverfis novi Teftamenti locis*, duas habet Homilias *de Refurrectione mortuorum*.

Idem *Homil. in Refurrect. ex variis in Joannem*, oftendit Refurrectionem regere mores noftros, & probare Dei providentiam.

Idem *in cap.* 28. *S. Matthæi* probat Veritatem Refurrectionis JESU CHRISTI per præcautiones, quas adhibuerunt Judæi ponendi milites ad fepulcri ejufdem cuftodiam, ita ut nemini liceat ambigere de facto adeo infigni, & manifefto.

Sanctus Chryfologus, Sanctus Petrus Damiani, Sanctus Maximus, & omnes fere Patres Ecclefiæ locuti funt de hoc argumento, & vel homilias, vel fermones fcripferunt.

Sanctus Bernardus quatuor habet de hoc die fefto fermones, in primo quæritur, quod poft Salvatoris Refurrectionem, & fpiritualem Refurrectionem de peccato ad gratiam, Chriftiani ad vetuftos habitus redeant, ac fcelera fua. In hoc fermone oftendit Dei Filium viciffe mortem primum quidem pro fe, mox vero pro nobis.

Ivo Carnotenfis, S. Laurentius Juftiniani, Hugo, & Richardus de Sancto Victore habent fermones hujus argumenti.

Sanctus Zeno Veronenfis novem habet fermones de fefto die Pafchæ.

Sanctus Thomas tres, præterea, quæ dixit in Summa.

Sanctus Bonaventura fex, S. Bruno, & Gerfon duos, & alii plures, quos recenfere longum effet.

Catechifmus Tridentini Concilii in quintum articuli Symbolum. Afcetici,

Granatenfis in Memoriali *lib.* 6. & in Meditationibus.

Idem in tractatu de Oratione, & Confideratione, ubi fufius loquitur de hoc Myfterio, & generali Refurrectione.

Idem in Catechifmo *tract.* 38. §. 4.

Moralis Chriftiana *in Pater lib.* 3. *fect.* 2. *artic.* 2. ubi fermo de Celebritate Pafchali, & cur dies Sabbathi in diem Dominicum commutatus fuerit.

Pater Cauffinus tract. 2. Aulæ Sanctæ de Refurrectione.

Hortus Paftorum in explicatione articuli: *Refurrexit a mortuis*.

Pater Valois in afceticis tria habet alloquia de Refurrectionis Myfterio.

Pater de Argentano Capuccinus in collationibus de Magnalibus JESU, Collatione 29. ubi fufius agit de triumphali Salvatoris Refurrectione.

Pater Nepveu tom. 2. Confiderationum pro tribus Pafchatis feftivitatibus.

Pater Novet in homine Orationis part. 3. quæ tractat de gloriofa vita JESU CHRISTI, plures habet meditationes, & alloquia cum de Refurrectione Salvatoris, cum de generali mortuorum Refurrectione.

Idem in tomo 6. cui titulus; Continuatio Vitæ JESU cum hominibus converfantis, in receffu pro præparatione ad mortem, tertia meditatione pro 6. die, de Refurrectione Lazari, loquitur de Refurrectione fpirituali.

Pater a Ponte in Meditationibus, & generatim illi omnes, qui ediderunt Meditationes de vita Domini noftri, & receffu octo, vel decem dierum.

Liber, cui titulus, Verus Spiritus, & Sanctus ufus dierum Sollemnium anni totius; funditus loquitur de Feftivitate Pafchæ, & Salvatoris Refurrectione.

Prætereundus non eft Suarez de Myfteriis, qui Theologice tractat quidquid ad hoc pertinet Myfterium. Concionatores recentes. Pauci funt Concionatores, qui in omni idiomate non fcripferint fermonem aliquem de Refurrectione, feu in Quadragefima, feu in Dominicali; quapropter arduum effet opus illos recenfere; fed hi ferme funt, in quibus plura ad hoc Myfterium fpectantia adinveni.

Pater De Lingendes quatuor habet de hoc Myfterio fermones; in quorum primo oftendit Salvatoris Refurrectionem ita effe probatam, ut in dubium revocari non poffit. In fecundo adfert rationes, & opera divinæ Potentiæ, quæ nos difponunt ad credendam mortuorum Refurrectionem; & oftendunt non effe impoffibilem. In tertio rationem reddit, cur voluerit Deus domare nobis probatiora, & clariora Dominicæ Refurrectionis argumenta, quam in ceteris fidei noftræ articulis. In quarto, qui eft pro Dominica *in Albis* docet totam Chriftianam Religionem fidei Refurrectionis inniti.

Reina in fermone pro die Pafchæ docet, Salvatorem abunde per Refurrectionem reparaffe, quod amiferat in Paffione; videlicet, gaudium, honorem, corporis formam, & vitam.

Mathias Faber novem habet fermones de Refurrectione, ubi agit de iis, quæ ad hoc pertinent Myfterium.

Molinier oftendit diei hujus feftivitatem effe Feftivitatem Feftivitatum, & Myfterium, quod nobis proponitur effe Myfterium Myfteriorum; quia nihil eft, quod magis Fidem noftram confirmet, quod certam faciat Spem, quod noftram inflammet caritatem; quod noftras attollat cogitationes, quod nos tanta afficiat confolatione.

Biroat in tomo Myfteriorum fermonem habet hujus argumenti, quem ferme eumdem repetit in Quadragefima.

Idem pro Feria fecunda Pafchæ, loquitur de fpirituali animæ Refurrectione.

Pater Texier in Myfteriis, in Quadragefima, & in Dominicali fermonem habet de hoc die Fefto.

Pater Duneau duos habet in Myfteriis, ac tertium in Dominicali.

Maimbourg in Quadragefima.

Fromentiere, Pater de la Colombiere, Pater Girouft, Pater le Jeune Sacerdos Oratorii, & generatim omnes illi, qui ediderunt fermones in Myfteria, & in Evangelia Quadragefimæ.

Abbas de Bourzeis in fermonibus de diverfis Myfteriis, & SS. Feftivitatibus, quatuor habet fermones de Myfteriis, & in Quadragefimæ Evangelia.

Auctor fermonum in omnia Ethicæ Chriftianæ argumenta, unum habet in Myfteriis, alterum in Quadragefima, tertium in Dominicali.

Pater de la Peffe in tomo 6. fermonum, unum habet in diem Feftum hunc.

Abbas de Monmorel Homilias habet, & sermonem in diem hunc.

In specimine Sermonum pro Quadragesima, sex inveniuntur compendia sermonum in Festum diem Paschatis, & septimum in specimine pro Dominicis.

Qui collectanea ediderunt.

Granatensis, *titulo Resurrectio*,
Labatha. *Titulo CHRISTI Resurrectio*.
Lhoner.
Summa Prædicantium.
Carthagenæ Homiliæ.
Raynerius de Pisis. *Titulo Resurrectio*.
Plures Interpretes in Evangelia.
Salmeron, Maldonatus, Sylveira, Barradius, &c.

PARAGRAPHUS III.

Loci, Exempla, figuræ, & applicationes quorumdam locorum huic argumento.

NON *dabis Sanctum tuum videre corruptionem*. Psalm. 15.

Scio, quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum. Jobi 14.

Et rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum. Ibidem.

Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius, reposita est hæc spes mea in sinu meo. Ibidem.

Erit Sepulcrum ejus gloriosum, Isaiæ 3.

O mors ero mors tua. Osee 13.

Ossa arida, audite verbum Domini. Ecce ego intromittam spiritum in vos, & vivetis. Ezechielis 32.

Multi ex his, qui dormiunt in terræ pulvere, evigilabunt in vitam æternam, & alii in opprobrium. Daniel. 12.

Tu quidem scelestissime, in præsenti vita nos perdis, sed Rex Mundi defunctos nos in æterna vitæ Resurrectione suscitabit. 2. Mach. 7.

Nisi eos, qui ceciderunt, resurrecturos speraret, superfluum videretur, & vanum orare pro mortuis. Ibidem 12.

Monumenta aperta sunt, & multa corpora Sanctorum, qui dormierant, surrexerunt. Matth. 27.

Cœpit JESUS ostendere Discipulis, quia oporteret eum ire Jerosolymam, & multa pati a senioribus, & Scribis, & occidi, & tertia die resurgere. Matthæi 15. & Lucæ 9.

Filius hominis tradendus est in manus hominum, & occident eum, & tertia die resurget. Matth. 17.

Tradent eum Gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum, & tertia die resurget. Matthæi 20.

Recordati sumus, quia seductor ille dixit adhuc vivens: post tres dies resurgam. Idem cap. 27.

Cum Filius hominis a mortuis resurrexerit. Marc. 9.

Filius hominis occisus tertia die resurget. Ibid.

Postquam resurrexero, præcedam vos in Galilæam, Idem 14.

Procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ, qui vero mala, in Resurrectionem Judicii. Joann. 5.

Virtute magna reddebant Apostoli testimonium Resurrectionis JESU CHRISTI. Act. 4.

CHRISTUS resurgens ex mortuis jam non moritur, Ad Roman. 6.

Ut quomodo CHRISTUS surrexit a mortuis, ita & nos in novitate vitæ ambulemus. Ad Roman. 6.

Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute secundum Spiritum Sanctificationis ex Resurrectione mortuorum JESU CHRISTI. Ad Roman. 1.

Qui suscitavit JESUM a mortuis, vivificabit & mortalia corpora nostra. Ad Roman. 8.

Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. 1. ad Corinth. 15.

CHRISTUS resurrexit a mortuis primitiæ dormientium. Ibidem.

Per hominem mors, & per hominem Resurrectio mortuorum. Ibidem.

Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in CHRISTO omnes vivificabuntur. Ibidem.

Absorpta est mors in victoria. Ibidem.

Si CHRISTUS prædicatur quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis, quoniam Resurrectio mortuorum non est. Ibidem.

Si in hac vita tantum in CHRISTO sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Ibidem.

Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. Ibidem.

Si mortui non resurgunt, neque CHRISTUS resurrexit. Ibidem.

JESUS CHRISTUS, qui mortuus est, immo qui & resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Ad Rom. 9.

In hoc CHRISTUS mortuus est, & resurrexit, ut & mortuorum, & vivorum dominetur. Ad Rom. 14.

Si CHRISTUS crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei. 2. Ad Corinth. 13.

Si consurrexistis cum CHRISTO, quæ sursum sunt quærite, ubi CHRISTUS est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Ad Colossenses 3.

Si CHRISTUS non resurrexit, adhuc estis in peccatis vestris. 1. Ad Corinth. 15.

Cum CHRISTUS apparuerit vita nostra; tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Ad Coloss. 3.

Expectamus Salvatorem Dominum nostrum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ. Ad Philip. 3.

CHRISTUS qui est in dextera Dei deglutiens mortem. 1. Petri 3.

Si commortui sumus (CHRISTO), *& convivemus*. 2. Ad Timoth. 2.

Benedictus Deus, qui secundum misericordiam suam, regeneravit nos in spem vivam per Resurrectionem JESU CHRISTI ex mortuis. 1. Petri cap. 1.

Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo sumendi eam. Joann. 10.

Ego sum vivus, & fui mortuus; & habeo claves mortis, & inferni. Apoc. 1.

Si confitearis in ore tuo Dominum JESUM, & in corde tuo credideris, quod Deus illum suscitavit a mortuis, salvus eris. Ad Rom. cap. 10.

Exempla, figuræ, & testimonia utriusque Testamenti.

Figura Agni Paschalis transitus maris rubri, & origo Paschæ apud Judæos.

PAschæ nomen significat transitum, ut Deus illud imponit præcipuæ Israelitarum festivitati. Hac autem celebrabant transitum Angeli exterminatoris, qui nocte, quæ præcessit exitum eorum de Ægypto, transit per domos Israelitarum, & Ægyptiorum, sed non sine magno inter utrosque discrimine; namque nil damni inferebat domibus Israelitarum, quorum postes videbat imbutos Sanguine Agni, quem Deus superioris diei vespere mactari jusserat: in domibus vero Ægyptiorum in quavis familia occidebat primogenita; quod coegit, ut Rex illorum Pharao Israelitis abeundi faceret facultatem. Hic Agnus vocatus fuit *Agnus Paschalis*, vel simpliciter *Pascha*. Judæi ut memoriam hujus rei instaurarent, quotannis immolabant Agnum in Paschatis sollemnitate; mox comedebant illum, & hoc ab illis facere, vel manducare Pascha appellabatur. Hæc erat figura JESU CHRISTI, qui erat sacrificandus, ut nos salvos faceret; & hac de caussa a Sancto Joanne vocatur: *Agnus Dei, qui tollit peccata Mundi*, & a Sancto Paulo, *Pascha nostrum*. Tempus ergo veri Paschæ nostri, erat tempus mortis, & Resurrectionis Domini. Dies mortis ejus ille fuit, quo Judæi Pascha suum celebrabant, instaurantes memoriam, & cæremoniam Agni, quem immolaverant, cum egressi sunt de Ægypto; & dies Resurrectionis ejus respondebat diei transitus Maris rubri, cum populus Israel omnino liberatus fuit de servitute Ægyptiorum illos persequentium. Hodierna die Ecclesiæ consuetudo nomen, & Paschæ sollemnitatem adjecit ad transitum, quem fecit JESUS CHRISTUS de morte ad vitam gloriosam per Resurrectionem; hoc enim Pascha supponit primum, & præterea complectitur fructum pretiosum gloriæ, qui ejusdem esse debet merces, & finis: ita hæc dies semper fuit tamquam centrum festivitatum omnium Christianæ Religionis, cui Ecclesia adjecit sollemnia, & maxima munera, illum per antonomasiam appellans, *diem, quam fecit Dominus*, vel simpliciter *Domini diem*. Joann. 1.

S. Job prædicit J. C. Resurrectionem, non secus, ac illam [illegible] hominum, & inter mala sua [illegible] spe futuræ suæ consolationis.

Sanctus vir Job, quem illustre genus constituerat inter Principes Orientis: *Magnus inter omnes Orientales*, postquam diu gavisus est opum, honorumque affluentia, cum numerum insignem haberet servorum, magnam in mundo nominis celebritatem, amicos plurimos, atque ut omnia verbo complectar, omne genus felicitatum, in extremam lapsus est calamitatem. Omnia illius pecora a latronibus abacta fuerunt, vel igne cælesti percussa; domus eversæ procellis; filii domorum obruti ruina; & quasi hæc omnia parum essent, ipse etiam traditus fuit in potestatem Sathanæ, ut ulcere universali a planta pedis ad verticem capitis sævis doloribus torqueretur, & caro ipsa vermibus undequaque scateret. In hoc deplorabili statu, ab amicis derelictus, ab ipsa etiam conjuge exagitatus, ac tandem ad sterquilinium redactus, non aliam habebat suppellectilem, nisi testam, qua abraderet saniem ex ulceribus effluentem. Quæ calamitatum congeries! Tamen tot inter mala Job vocis sui compos est, benedicit Deo, & per patientiam suam triumphat de crudelitate Sathanæ, quin addat verbum unicum contra reverentiam, & Deo debitam submissionem. Sed undenam in illo oritur hæc firmitas, ac fortitudo magis inconcussa, quam rupes? Quia *scio*, inquit ille, *quod Redemptor meus vivit*; & tempus erit, quo ad ejus exemplum, & propter Virtutem ejus resurgam, & circumdabor pelle mea,

mea, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum. Spes hæc me conſolatur: *Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo;* Viventem hanc ſervo fidem; geſto ſpem hanc in ſecreto cordis mei; hoc me interiori cumulat gaudio, donec extrinſecis calamitatibus obtuor.

Moyſes propter ſpem Reſurrectionis contempſit ſæculi delicias.

Sanctus Paulus in Epiſtola ad Hebræos proponit nobis Moyſis exemplum, qui propter mercedem, quam expectabat poſt Reſurrectionem, contempſit honores, & delicias, quibus poterat perfrui in Pharaonis aula, ubi habebatur tamquam proximus hæres imperii, quandoquidem adoptatus fuerat ab unica Regis Filia, quæ filios non pepererat. Sed poſtquam ad hunc honorem ſublatus fuit, atque adolevit, ſignificavit illi Deus, ipſum non eſſe Pharaonis Nepotem, ſed originem duxiſſe ex eorum uno, qui ſub non ferendæ ſervitutis jugo gemebant. Quod ubi cognovit Moyſes, ſtatim generoſe profeſſus eſt, ſe non eſſe Filium Thermutis Filiæ Pharaonis, *magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem.* Quæ conſtantia fuit præferre ſervitutem, & ſqualorem Coronæ, & Regno? Sed videte quidnam ipſi animos adderet: *Aſpiciebat enim in remunerationem,* inquit Apoſtolus: cumque nullam poſſet in hac vita ſperare, ubi mallebat ſuſtinere opprobria pro JESU CHRISTO, quam honoribus, opibuſque affluere, non aliam ſperare poterat remunerationem niſi in altera vita, & poſt Reſurrectionem.

Diverſæ figuræ veteris Teſtamenti ad ſignificandum, quo pacto Dei Filius glorioſus evaſerit e ſepulcro.

Gloria divinitatia Salvatoris, quæ in Paſſione illius delituerat, cœpit eniteſcere cum ille miraculoſe de ſepulcro egreſſus eſt. Inde egreditur in æternum, quia in æternum adit poſſeſſionem Regni ſui, ſeſſurus in ſolio Patris æterni. Inde egreditur ſicut Joſeph exiit de carcere imperaturus in Ægypto, & facturus fratres ſuos, a quibus venditus fuerat, participes ſuæ felicitatis, & gloriæ. Inde egreditur ſicut Moyſes egreſſus eſt de Nilo, futurus aliquando Deus Pharaonis, & illum ſubmerſurus cum omnibus copiis ſuis in Mari rubro. Inde egreditur ſicuti Daniel de lacu Leonum, ut attollatur ſuper caput invidentium ſibi, qui in illius interitum conjuraverant. Egreditur tamquam Jonas de ventre ceti, ut Ninivitas convertat. Egreditur tamquam Samſon de urbe G[illegible], ubi captivus erat, auferens portas civitatis, eaſque veluti in triumphum deferens in Montem. Egreditur victor de Inferno, & peccato, & poſtquam confregit omnia mortis vincula, ut Sanctus Leo inquit, mutat infirmitatem ſuam, in potentiam & robur; mortalitatem corporis in æternitatem, & ſuæ paſſionis opprobria, in gloriam, & honorem.

Spes Reſurrectionis erat conſolatio Sanctorum in veteri Teſtamento.
Job 19.

Reſurgemus; hæc erat veterum Patriarcharum, aliorumque Legis antiquæ Sanctorum conſolatio. Hoc erat ſolatium Job: *Scio, quod Redemptor meus vivit, & in noviſſimo die de terra ſurrecturus ſum, & rurſum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum: Quem viſurus ſum ego ipſe, & oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius: repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo.* Hæc quoque erat Machabæorum conſolatio, quos Rex Antiochus ſæviſſimis jubebat cruciatibus torqueri, ut illos a Patrum ſuorum fide revelleret: nam ſecundus ex illis, cum eſſet morti proximus, dixit Tyranno: tu nos in præſenti quidem vita deſtruis, ſed Univerſorum Dominus ſuſcitabit nos in vitam æternam, ſi mortui fuerimus propter legum noſtrarum obſervantiam. Tertius linguam, manuſque ſuas proferens præcidendas admirabili confidentia dixit, membra hæc cæli munere accepi, ſed nullo hæc habeo in diſcrimine, dummodo ſervem Legem Dei, ſpem fovens futurum, ut aliquando mihi reſtituantur. Quartus antequam ſpiritum efflaret ad Tyrannum converſus, ait: utile nobis eſt hominum manu enecari; & collocare ſpem noſtram in Deo, qui nos ſuſcitabit. Hæc erat etiam conſolatio Sanctorum Martyrum novæ Legis, qui adeo generoſe objiciebant vitam ſuam, ſcientes ne capillum quidem capitis ſui prolapſurum, qui ſibi reddendus non eſſet in die judicii: hæc tandem eſſe debet juſtorum omnium conſolatio inter labores, & cruciatus vitæ hujus; lacrymas ſuas convertendas eſſe ſibi in gaudia, pœnas in delicias, probrum in gloriam, mortemque in vitam æternam.

Triplex reſurrectio, de qua in Scripturis ſermo.

Triplex invenitur Reſurrectionis genus in Scripturis; Prima illa eſt Samuelis, altera Lazari, tertia JESU CHRISTI. Prima Samuelis non fuit Reſurrectio vera, ſed in ſpeciem tantum; non fuit illud verum Prophetæ hujus corpus, quod apparuit Sauli, ſed corporis figura: ſecunda Lazari Reſurrectio vera fuit; ſed præterquamquod eamdem recepit vitam, quam habebat antea, eam recepit tamen ſub hac conditione iterum ſe eſſe moriturum; ſed Salvatoris Reſurrectio vera eſt, glorioſa, & immortalis; ex quo ſequitur, ut fiat applicatio ad Spiritualem animarum noſtrarum Reſurrectionem; nobis reſurgendum eſſe vere, ut dicit Sanctus Paulus, non autem in ſpeciem; opus eſſe, ut Reſurrectio noſtra non ſit mortis phantaſma, & illuſio gratiæ.

J. C. in Evangelio ſæpe indicavit ſuam Reſurrectionem.

Quotieſcumque Judæi a JESU CHRISTO ſignum aliquod ſciſcitati ſunt, ex quo intelligerent, ipſum talem eſſe, qualem ſe ferebat, promiſit illis Signum, quod non expectabant, & quod nonniſi ab homine Deo poterat proficiſci: *Generatio iſta prava, & adultera Signum quærit, & Signum non dabitur ei, niſi Signum Jonæ Prophetæ.* Quodnam ergo hoc Signum eſt Jonæ? Hoc eſt; ſicuti Propheta hic tres dies, totidemque noctes fuit in ventre ceti; ita Filium hominis in ſepulcro triduo manſurum, & mox reſurrecturum; Domine, alii Prophetæ mortuos ſuſcitarunt, & nonne tu ipſe plures ſuſcitaſti: Verum eſt; ſed longe aliud eſt alios, & ſeipſum reſuſcitare: non viſus eſt unquam, neque videbitur aliquis ſeipſum ſuſcitare, præter me; & per hoc Reſurrectionis meæ ſignum cogere omnes volo, ut credant in me: Hoc ipſum, ſed aliis verbis, reſpondit illis, qui ex eo quæſiverunt quanam auctoritate imperaret in Templo, & inde extruderet ementes, atque vendentes: *Quod ſignum nobis oſtendis, quia hæc facis. Solvite Templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud:* ubi intelligebat, inquit Evangeliſta, ſe loqui velle de Templo Corporis ſui, quod Judæi erant diſſoluturi; & quod ipſe triduo erat excitaturus. Joan. 9.

Quid acciderit S. Paulo prædicanti mortuorum reſurrectionem in Areopago Athenarum.

Cum Sanctus Paulus Athenis in Areopago ſermonem habere cœpit de mortuorum Reſurrectione, totus conſeſſus conſurrexit, & plures tamquam fabulam, & commentum irriſerunt, quod ſibi tamquam Veritas nunciabatur. Sed illi Sapientes erant Ethnici, Mundi Sapientes: & fallax eorum Sapientia in hunc alliſit ſcopulum, eorumque lumina nimia erant brevia, ut aſſequerentur punctum, in quo nihil tamen occurrit, & nihil videri poteſt, quod ipſis etiam rationis humanæ principiis adverſetur. Nos, Chriſtiani, Fide illuſtrati hoc credimus, & de JESU CHRISTI Divinitate per Reſurrectionem illius certiores facti, non alia fidei noſtræ quærimus argumenta, quam certitudinem quam ille ipſe per ſe, & per ſuos Apoſtolos præbuit.

Applicatio quorumdam locorum Scripturæ huic argumento.

Sepulcrũ Salvatoris illius gloriam, aliorum vero eorum parit humiliationem.

E*Rit Sepulcrum ejus glorioſum. Iſaia 2.* Nonne fatendum eſt Prophetam jure dixiſſe, Sepulcrum Filii Dei fuiſſe glorioſum, quoniam fuit theatrum glorioſæ illius Reſurrectioni, trophæum vitæ huic victrici, atque triumphanti? Ibi reſumit vitam, quam habebat antea, ſed vitam immortalem, atque glorioſam; & ſane Salvator gradum facit a cumulo ſuarum humiliationum ad nitidiſſimi triumphi gloriam. Hoc ipſum de nobis dici nequit, Chriſtiani, quid enim in noſtro invenimus Sepulcro? Quacumque gloria tumulum veſtrum condecoretis per aliquorum Epitaphiorum vanitatem, nihil ibi invenietis niſi confuſionem, humiliationem, & mortem. Potentes ſæculi! Sepulcrum veſtrum intuemini; hic ſolus eſt Præco, qui ſine affectatione vos celebrat. Congeries hæc dignitatum, honorum, ac divitiarum, nonniſi ad pulveris pugillum redigetur. Dives hujus Mundi, tunc corpus tuum exutum dignitatibus, & luce, qua circumfulget, confuſum in turba, & cinere mortalium infimæ conditionis in putredinem redigetur, & fœtorem eo minus ferendum, quo mollius illud excepiſti. Heu! ſi liceret movere cineres corporum, quæ olim forma egregia commendabantur, eorum Sepulcra non aliud eſſent quam acervus omnium turpitudinum, omniumque mundi miſeriarum. Fruſtra verba illa tumulis inſculpta: *Hic jacet,* vertimus: Hic quieſcit nobilis, & potens Dominus; dives, & potens matrona: dicamus potius: hic dejectus jacet homo: hic, qui olim fuit potens in mundo: hic exinanitus eſt honorum faſtus; hic evanuit ſomnus divitiarum, hic deſierunt voluptates, magna, & glorioſa facinora; hic eorum exitus, & finis; nihil procedit: & omnia, quæ palpant terræ principes, illos uſque ad tumulum non ſequuntur.

Idem argumentum,

Eris Sepulcrum ejus glorioſum. Iſaia 2. Iſaias Propheta, qui in ſpiritu viderat illuſtrem victoriam, quam Dei Filius retulit de morte, & inferno, glorioſum appellat Sepulcrum illius: *Eris Sepulcrum ejus glorioſum.* Profecto alia celebrantur propter perſonas, quas continent, & quas nemo auderet oſtentare quin eorum probrum detegeret? ſed tuum Salvator omnium glorioſum eſt, quia intus nihil invenitur. In aliis magnifica inſculpuntur Epitaphia: *Hic jacet,* hic ſepultus eſt, & deinde magnifica inſcribuntur elogia, quaſi ad mortem ultro laceſſendam, non ſine quadam ſpecie vanitatis, quæ ferre non poteſt hunc ſtatum humiliationis; ſed in hoc ſatis eſt duo illa ex Evangelio verba inſcribere: *Surrexit, non eſt hic.* En privilegium, quod habet ſuper omnia Sepulcra, videlicet tranſitum fuiſſe ad Immortalitatem; ita ut Dei Filius non ſit ultra vir dolorum, & expertus ſit humanæ imbecillitatis infirmitates, ut loquitur

Pro-

Isaiæ 53.

Propheta: *Virum dolorum, & scientem infirmitatem.* Vivens, & gloriosus egreditur de tumulo, ne moriatur ultra, & ne unquam hanc gloriam amittat.

Sepulcrum Salvatoris gloriosum factum est, quia ejus Corpus plenum vitæ inde resurrexit.

Surrexit non est hic. Marci 16. Hæc verba dixerunt Angeli piis mulieribus, quæ venerant ad quærendum JESUM CHRISTUM in Sepulcro: Surrexit, non est hic. Hic est locus ubi posuerunt eum; quasi diceret: si merus fuisset homo, illum inveniretis in hoc loco, ubi positus fuit post mortem; sed quia simul erat & Deus, & homo, egressus est ex tumulo suo, ac recentem vitam recepit: *Surrexit non est hic.* Relinquamus hac sancta die tumulum peccatorum nostrorum, ut possit de nostrum singulis vere dici: *Surrexit non est hic.* Non est amplius in hac societate, ubi triumphat impietas; non frequentat amplius hanc domum, ubi regnat detractio; non invisit illam, cujus vitæ ratio suspicione nequaquam vacabat: *Surrexit non est hic.*

Resurrectio J. C. fuit altera nativitas per quam Pater Æternum illû fatetur Filiû suum.

Filius meus es tu, ego hodie genui te. Psalm. 2. Sanctus Ambrosius introducit Patrem Æternum, qui juxta mentem Sancti Pauli in Actis Apostolorum loquens de Filii sui Resurrectione: *Resuscitans JESUM, sicut scriptum est: Filius meus es tu, ego hodie genui te;* dixit illi: hodie ostendis in gloriosa Resurrectione tua, & ad evidentiam probas te esse Filium meum, & meæ divinitatis participem: *Pulcre Pater*

Ad Hebr. 5.

dicit ad Filium: ego hodie genui te; hoc est, nunc meum te probasti Filium, quasi diceret, Fili mi, secunda nativitas tua super terram, longe differt ab æterna tua nativitate, per quam tibi communico magnitudinem, potentiam, & gloriam meam, tibi participans meam divinitatem; in secunda hac nativitate, quam comitatur paupertas; atque humilitas, & quam sequuntur labores vitæ mortalis, & cui terminum impositurus est finis plenus ignominiæ: ostendisti te vere hominis esse Filium; sed hodierna die in hac tertia nativitate, quam invenis in sinu sepulcri tui, ex quo emergis immortalis, potens, & gloriosus, ostendis te meum esse Filium, & meæ divinitatis participem. *Nunc meum probasti te esse filium; ego hodie genui te.*

Lætitiæ argumenta, quæ omnes natura præsefulit in Salvatoris Resurrectione. In Missa.

Hæc dies quam fecit Dominus. Psalm. 117. Ecce Christiana sodalitas, justum, solidumque lætitiæ fundamentum, quod præsefert Ecclesia, felicissimo hoc die. Dei Filius resurrexit, & cum eo omnis spes nostra. Hæc cogitatio occupare debet mentes nostras, & replere corda nostra consolatione propter spem aliquando nos futuros esse participes gloriæ, & beatitudinis suæ, ut canit Ecclesia: *CHRISTUS resurrexit spes mea.* Et sane cum natura tota præbuerat sui doloris monumenta in morte Creatoris sui, præbet etiam testimonia lætitiæ suæ ad intuitum triumphantis Resurrectionis. Terra aperit sepulcra sua; & infernus portas suas, libertatem concessurus animabus antiquorum Patriarcharum exspectantium felix hoc monumentum tot ante hanc diem sæculis; & dubitandum non est quominus Cælum universum personuerit his Evangelicis verbis: *Surrexit, non est hic.* Surrexit tandem aliquando hic Rex gloriæ, hic Omnipotens Deus, hic Supremus vitæ, ac mortis arbiter. O adspectus consolatione cumulatissimus! Resurrectio gloriosa! quem uberem consolationis campum non aperis nobis? *Hæc dies, quam fecit Dominus: exultemus, & lætemur in ea.*

Cur dies, qua Salvator surrexit, vocetur dies Domini.

Hæc dies, quam fecit Dominus, &c. Dies, quem Sol metitur, jure est dies Domini; quoniam Dominus fecit illum creans lucem; ita inquit Scriptura: *tuus est dies,* sed ubi consideramus, quod hunc diem non excipit, quod inæqualis est, & tot mutationibus obnoxius; hic non est amplius antonomastice dies Domini. Dies Sabbati jure est dies Domini, quoniam ipse illum instituit, ut coleretur quietis suæ dies; & in lege veteri severissimis animadvertebat suppliciis in illius violatores: sed diei hujus sollemnitas prorsus erat carnalis, servilis, & repræsentans aliud Sabbatum, quod proprium est Christianorum. Dies, de quo loquitur David ad litteram in Psal. 117. erat dies quietis, quam Deus illi concesserat post tot bella contra tot hostes debellatos: sed requies illa erat pro uno tantum Judeæ Rege, & victoriæ illæ non erant nisi specimen quoddam potestatis illius, coram quo omnes homines non sunt, nisi cinis, & pulvis. Magna Judicii dies peculiariter dies Domini

Joel. cap. 2.

vocatur, sed terribilis. *Magnus dies Domini,* Joel inquit, *& terribilis valde;* & quis illum cogitare potest, quin contremiscat: *Et quis sustinebit eum?* Igitur dies Resurrectionis, dies est Domini, de qua dici potest, dies, quam fecit Dominus, & quæ nobis lætandi præbet occasionem. Hæc dies est sine nocte, cujus serenitas nulla nube turbatur. Dies est sibi conformis, ac tota cultui, & servituti ejus dicata.

Non minus nobis lætandû est propter Salvatoris Resurrectionem, quam propter illius Nativitatem.

Evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Salvator. Lucæ 2. Si ea nocte qua Salvator natus est, Angelus dixit Pastoribus, se illis magnum evangelizare gaudium, videlicet Salvatoris Nativitatem: profecto potior nunc adest lætandi caussa, cum surrexerit postquam salvos fecit homines morte sua; tandem enim si sola spes salutis tantum erat gaudii argumentum, quanto major nobis lætandi suppetit caussa propter ipsam salutem? Hodie promissiones complentur, & figuræ migrant in veritatem; quoniam hæc arca Sanctæ humanitatis Salvatoris postquam veluti submersa fuit in Sanguinis sui cataclysmo, tandem feliciter in portum immortalitatis pervenit; novus hic Jonas egreditur de ventre ceti; Mysticum hoc Salomonis Templum dirutum, & rabie Judæorum eversum tertia die magnificentius, quam antea restitutum est: hic Sol, qui Ecclypsim passus est triduo inter umbras mortis, efficit, ut secum tota natura reviviscat. JESUS CHRISTI Resurrectio nobis est igitur peculiaris lætitiæ caussa, quandoquidem illam spectare debemus tamquam fidei nostræ confirmationem, & certum pignus spei nostræ.

Salvatoris Resurrectio fuit illi velut secunda Nativitas.

Filius meus es tu, ego hodie genui te. Actor. 13. Apostolus hunc profert locum Regii Prophetæ, eumque applicat Salvatoris Resurrectioni. Quid hoc sibi vult, Christiani? Et de qua die Sanctus Paulus loquebatur? Si de illa, qua JESUS CHRISTUS tamquam Dei Filius, & Verbum Incarnatum a Patre genitus fuit, cur illam applicabat Mysterio Resurrectionis? sin autem diem intelligebat, quo JESUS CHRISTUS tamquam Deus homo secundum carnem resurrexit, cur meminit æternæ ejusdem Generationis? *Resuscitans JESUM, sicut scriptum est, ego hodie genui te.* Quæ inter utrumque ratio? Admirabilis sane, Sanctus Ambrosius ait, & nunquam Apostolus magis apposite locutus est. Cur? Quia reipsa JESU CHRISTI Resurrectio fuit illi secunda Nativitas, sed priori felicior, atque gloriosior; quia nascens, ut ita dicam, de Sepulcro, palam ostendit in Persona sua hunc characterem filii Dei, quo erat præditus, ideoque Pater Æternus illum singulariter recognovit in hoc Mysterio, & dixit illi in peculiari sensu verba hæc: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Utique Fili mi, hac die iterum genui te, sed eo modo, qui par est Magnitudini originis tuæ, & respondet Veritati divinæ hujus essentiæ, quam a me recepisti: *Filius meus es tu, idest meum hodie te probasti Filium.* Sanctus Ambrosius ait; quasi diceret, donec in terra fuisti, quamvis proculdubio esses Dei Filius, habitus tamen fuisti tamquam filius hominis; modo vero de morte triumphans, & ad gloriæ vitam regeneratus perhibes tibi probatissimum testimonium divinitatis in te permanentis, ut in dubium revocari minime possit.

Dei Filius surrexit de Sepulcro, quin alicujus ope indigeret.

Factus sum sicut homo sine adjutorio inter mortuos liber. Psalm. 87. Hoc inquit Propheta loquens in persona Salvatoris resurgentis. Positus sum in numero mortuorum, & creditum fuit, mihi morienti, non aliam futuram esse sortem, nisi quæ ceterorum communis est; sed inter illos & me duplex interfuit discrimen; alterum quidem quod ego inter mortuos eram liber: *inter mortuos liber:* atque tunc inter mortuos nullius ope indigerem: *sicut homo sine adjutorio.* Quod significat JESUM CHRISTUM ingressum fuisse in regnum mortis non tamquam captivum, sed tamquam victorem, non tamquam subditum legibus ejus, sed tamquam perfecta libertate gaudentem: *inter mortuos liber.* Ita ut e sepulcro egressus per viam Resurrectionis, nullius opera indiguerit; nullius Prophetæ, qui pro se loqueretur, vel qui eum juberet resurgere, vel qui vi illum educeret de sepulcro: quia cum Deus esset, nonnisi omnipotenti Virtute sua indigebat. Verba, quæ Sanctus Hieronymus addit, a Spiritu Sancto dictata fuisse videntur, ad exornandum epitaphium JESU CHRISTI, qui erat resurrecturus.

Omnes fideles lætari debent ob Salvatoris Resurrectionem.

Surrexit non est hic. Marci 16. Deterge Magdalena lacrymas, quas super Salvatoris tumulum effundis: *Surrexit non est hic;* Nequaquam illum quæras inter mortuos. Nequaquam invenies illum inter opprobria, contemptus, atque cruciatus; *non est hic;* nequaquam invenies illum ante Judicum tribunal, in Prætorio, ad Columnam, in Cruce: *Surrexit, non est hic;* Discipuli carissimi, quinam sunt tristes isti Sermones, quos confertis ad invicem; & estis moerentes? *Nos*

Lucæ 24.

autem sperabamus, quia ipse redempturus esset Israel; gaudete igitur, spes vestræ adimpletæ sunt: *Surrexit CHRISTUS spes nostra.* JESUS CHRISTUS surrexit, & cum illo omnia nostra gaudia, & omnes spes nostræ revixerunt. Virgo Sancta, surrexit Filius tuus; illum non amittes ultra. Tu illi mortalem dedisti vitam, sed surrexit immortalis; mors nullum ultra habet imperium in illum: *CHRISTUS*

Ad Roman. 6.

resurgens ex mortuis, jam non moritur. Animæ Christianæ! Ecce argumentum, cui vacare debetis hodierna die ad exemplum primorum Fidelium, qui sancto hoc tempore inchoabant visitationes, & colloquia sua ex his lætitiæ, & gratulationis verbis. *JESU CHRISTUS surrexit vere.*

Ecce

Applicatio visionis Ezechielis ad Christianos resurgentes ad gratiæ vitam in Pascha per cujus mortem Salvatoris, sed qui statim redeunt ad culpam.

Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulcris vestris. Ezechiel. 37. Cum Esechiel Propheta prophetaret in agro, & Spiritus Domini flaret a quatuor mundi plagis, Israelitæ mortui omnes surrexerunt de sepulcris suis, & visa sunt eorum ossa prodire de tumulis suis, committi in juncturas suas, nervis vinciri, venis, atque arteriis tegi, carne indui, & florentem exercitum componere. Sed admirabile hoc spectaculum celerrime evanuit, & sceleti iterum, ut antea in terram reversi sunt, atque in sepulcra sua redierunt; ita dum mundi Salvator moritur in Cruce, & divinus Spiritus ejus fluit in omnis Ecclesiæ suæ membra, Peccatores emergunt ex tumulo scelerum suorum, abstinent aliquot dies a pravia consuetudinibus; libidinum loci clauduntur, de ultione verba conticescunt; Ecclesia per admirabilem mutationem formidabilia videtur dæmoniis tanquam exercitus in aciem ordinatus; sed paullo post mortui isti, qui resurrexerant, recidunt in consueta flagitia, amittunt vitam, quam per JESU CHRISTI passionem receperant & redeunt ad flagitiosam licentiam, quam sanéte fuerant execrati.

Caritas & amor J. C. secundum Apostolum esse debet fructus & Resurrectio Salvatoris.

CHRISTUS JESUS, qui mortuus est, immo qui & resurrexit, qui etiam interpellat pro nobis, quis ergo nos separabit a caritate CHRISTI? Ad Roman. 8. Hæc est consolatio, & fructus, quem magnus Apostolus percipit ex Salvatoris Resurrectione. JESUS mortuus est pro me, resurrexit, & sedet ad dexteram Patris, hic intercedit pro me, quis ergo potest me ab illius amore separare? *Tribulatio?* cum Salvator sit fons beatitudinis meæ, ego si volo, miser non esse possum. *An Angustia?* Num tædium, & difficultas, quæ consiliis meis adversatur? Salvator meus est omnipotens, & ignis amoris sui, qui dilatat cor meum, nullum non nanciscitur obicem, quem non evertat? *An fames?* recepi panem vitæ, qui est cibus animæ meæ. *An nuditas?* Gratia Salvatoris mei, qua indutus sum, nonnisi per ignaviam meam mihi eripi potest. *An periculum?* quid reformidem? Quandoquidem JESUS CHRISTUS est protector meus, & me suo fulcit præsidio? *An persecutio?* hæc est occasio felicitatis meæ, gloriæque meæ principium. *An gladius* tyrannorum? hic potest quidem animam divellere a corpore, animæ tamen vitam eripere non potest. Verum est crucem, passiones, persecutiones, mortem, esse partem Fidelium, qui virtutem profitentur: Sed amor JESU CHRISTI efficit nos de hisce omnibus malis victores; sed o Apostole quotusquisque ex Fidelibus est, qui sensus adeo generosos valeat fovere? *Ex Patre Novet in tertia parte Hominis Orationis.*

Cavendum est ne post mortem peccati resurrectionem ad gratiæ vitam reiteremus.

CHRISTUS resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi non dominabitur. Ad Rom. 6. Cum JESUS CHRISTUS resurrexerit ex mortuis, non est ultra morti obnoxius: mors nullum habebit amplius in illum imperium. Semel tantum pro peccato mortuus est; sed modo vivens, vivit Deo. Ita existimate, inquit Apostolus, vos esse mortuos peccato, & vobis Deo esse vivendum; sed nolite mutare diem Resurrectionis in diem mortis; ne amittatis vitam animæ, quæ vobis reddita fuit; ne relabamini in vitia, quæ lacrymis pœnitentiæ eluistis. O nos miseros! Sanctus Bernardus ait. Resurrectio Salvatoris facta est tempus peccati, & terminus iteratorum scelerum; quasi resurrexisset, ut scelera reviviscerent, non autem ut reflorescerét innocentia. *Sic honoratis miseri CHRISTUM, quem suscepistis,* laudatus Pater exclamat, hanc vivendi rationem indignatus; ita miseri CHRISTUM colitis, postquam illum recepistis? Mansionem illi præparastis venturo in vos, cum dolore confitentes peccata vestra, eaque execrantes; & statim ac illum recepistis, vosmet traditis inimicis illius? & illum egredi cogitis resumentes habitus vestros? Num Resurrectionis ejus tempus minus, quam passionis ipsius postulat obsequium? Majorem ne vobis permittit peccandi licentiam, an minorem vobis injicit bene agendi necessitatem? immo e contra cogit, ut nobismet diligentius caveamus, & impensius invigilemus omnibus motibus animæ nostræ, & bona opera accuratius, atque ferventius exerceamus.

Credi non debet peccator vere surrexisse, nisi hoc opera ejus testantur.

Nisi videro, non credam, Joann. 20. Reprehensibilis, ac reprobanda erat in Sancto Thoma infidelitas, asserere, & profiteri, se non esse crediturum, nisi id propriis usurpasset oculis; sed prudentiæ interest Christianæ, dicere, nos nequaquam credituros spiritualem peccatorum Resurrectionem, nisi viderimus signa in manibus, pedibus, & corde illorum; videlicet liberalitatem eleemosynarum pro avaritia, fervorem pro ignavia, amorem Dei pro creatarum rerum amore. In Scripturis triplex nanciscimur genus Resurrectionis; alia apparens est Resurrectio, qualis fuit Samuelis ad Saulem; nam plerique Doctores credunt animam Samuel nequaquam recepisse corpus suum. Sunt Resurrectiones quædam ad tempus, ut quæ contigit Lazaro, qui resurrexit iterum moriturus; fuit tandem JESU CHRISTI Resurrectio, quæ vera est, & in omnem æternitatem. *CHRISTUS resurgens jam non moritur.*

Quomodo J. C. esset liber inter mortuos.

Inter mortuos liber. Psalm. 87. Uni JESU CHRISTO quadrant hæc Davidis verba: *liber inter mortuos,* quod tribus modis potest intelligi; 1. Solus liber est in mortis imperio per effectum suæ libertatis, quia non mortuus est nisi cum voluit; quia hic unus dicere potest: *Ego ponam animam meam, ut iterum sumam eam, & nemo tollit eam a me,* nisi ipse consenserim. (Joann. 10.) Ita JESUS CHRISTUS taliter liber est, & immunis a mortis tyrannide: ut illa eo invito nihil audeat. 2. *Inter mortuos liber,* quia ipse unus ingreditur in mortis imperium quatenus Dominus, & Victor ad suferendam ipsi morti potestatem. (Psalm. 87.) 3. JESUS CHRISTUS solus est inter mortuos liber, quia ingressus est in dominium suum eodem modo quo Victor ingreditur in arcem, & ubi vult inde egreditur. *Domini est exitus mortis,* (Psalm. 67.) Regius inquit Propheta; sed antequam inde egrediatur, mortem spoliat, eique omnes aufert opes: videlicet captivos suos: *Monumenta aperta sunt, & multa corpora Sanctorum, quæ dormierant, surrexerunt.* (Matth. 27.)

In novitate vitæ ambulemus. Ad Romanos 6. Apostolus pro nostræ Resurrectionis argumento, petit, ut novam vitam ducamus; vita ex operibus cognoscitur; opus est ergo, ut vita nova novas habeat operationes. Christianus resuscitatus non vivit amplius, ut vivebat: habet oculos novos, non videt amplius mundum, ut ante; videt illum melius, & alio modo; nova ibi detegit objecta; cor habet novum, linguam novam: *In novitate vitæ.* Hoc ipsum spiritaliter faciamus in gratia: novos aperiamus oculos ne dicamur nos mundum respicere, uti olim respiciebamus. Nobis non habenda sunt amplius eadem studia, eædem, quæ olim, vanitates. Habeamus oculos gloriosos, cor novum habeamus, relinquamus habitus nostros, & noxias cupiditates, & vita nostra abscondita sit in Salvatoris Resurrectione: *Vita vestra abscondita sit cum CHRISTO in Deo.* (Ad Coloss. 3.)

Quatenus fratres & membra J. C. participes esse debemus gloriæ Resurrectionis.

Primogenitus in multis fratribus. Ad Romanos 8. JESUS CHRISTUS, Sanctus Paulus ait, vocatur omnium hominum primogenitus; sed si eorum primogenitus est, illi sunt vere fratres illius, & participes esse debent hæreditatis ejus, quæ est gloria Resurrectionis illius, quam tenet ab eorum communi parente. Eorum caput est; sed illi sunt membra illius; participes esse debent sortis suæ gloriosæ. Cum igitur vult Deus resuscitare Filium suum, primogenitum fratrem nostrum, & nostrum Caput; vult consequenter nos quoque suscitare post illum, & tamquam fratres ejus, & tamquam ejus membra: primus est illorum, qui mori debebant, ut de sinu mortis eriperetur: opus est ergo, ut moriamur cum illo, ut post illum de sinu mortis egrediamur.

Dies Domini optabilis est, quia dies est triumphi.

Diem hominis non desideravi. Jeremis 17. Ne desideremus, Fideles, diem hominum, non secus ac Jeremias; sed desideremus diem hominis Dei resurgentis, non solum propter amorem nostri, sed propter amorem illius: hic enim est dies gloriæ suæ, suique triumphi, *Væ desiderantibus diem Domini,* dicebat Amos Propheta. (Amos 5.) Hoc est væ illis, qui eum videre vellent venientem in die Judicii sui; quasi diei illius horror non esset nisi fabulosus, & non dies tenebrarum; sed beatitudinis, gloriæ, gaudii, victoriæ, benedictionis cupientibus eam diem, non quidem tenebrarum, sed luminum, quia hæc dies Domini est.

Omnes homines resurgent, sed non omnes per idem genus Resurrectionis.

Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. 1. ad Corinth. 15. Omnes resurgent homines, quemadmodum omnes homines morientur; sed non omnes per suam Resurrectionem immutabuntur; Caro, & Sanguis Regnum Dei possidere non possunt; & homines per peccatum corrupti ad beatæ vitæ incorruptibilitatem minime pervenient: illi tantum, qui mortui fuerant, tamquam Dei Filius, ut ille, resurgent. Fac ergo Domine, ut reipsa moriar sicut Tu; & ponam animam meam in manus tuas, sicuti tu commendasti tuam in manus Patris tui; mors mea sancta sit, ut tua; illam præcedat vita sancta, ut tua: denique tunc possim dicere tibi: glorificavi te super terram; opus consummavi, quod mihi mandasti: da mihi modo gloriam tuam, & quoniam feci, quod præcipisti mihi, fac, quod mihi promisisti.

PARA-

PARAGRAPHUS IV.

Loci, ac Sententiæ Sanctorum Patrum hujus argumenti.

QUI natus est in signum, cui contradicitur, ipse carnem suam resuscitavit, ut obviam iret contradictioni. S. Augustinus in Psalm. 88. ferm. 2.

Majus est resurrexisse mortuum, quam non fuisse mortuum; magnitudo potentiæ Domini secundum quod homo factus est, in virtute Resurrectionis apparuit. Idem in Psalm. 65.

In nulla re tam vehementer, tam pertinaciter, tam obnixe, & contentiose contradicitur Fidei Christianæ, sicut de Carnis Resurrectione. Idem in Psalm. 88.

Amplius erat de Sepulcro resurgere, quam de Cruce descendere. Idem ferm. 18. de verbis secundum Matthæum.

Tota hujus Mundi administratio, testimonium est Resurrectionis futuræ. Sermone 34. de verbis Apostolorum.

Pascha CHRISTI regnum est Cœli, salus Mundi, vita credentium, occasus Inferni, gloria Superorum, resurrectio Mortuorum, pretium redemptionis humanæ: Idem ferm. 8. de Octava Resurrectionis.

Propria fides Christianorum est Resurrectio Mortuorum. Idem ferm. 4. de Resurrect.

Surrexit CHRISTUS, exultem Mundus universus; par enim est, ut sicut omnis creatura lugubri dolore ploravit in morte Creatoris sui, nunc triumphalem ab inferis reditum læta suscipiat resurgentis. Idem in fermone de Paschate.

Resurrectio JESU CHRISTI Potentiam ejus declaravit. Idem in Psalm. 61.

Ille bene resurget in Corpore, qui prius resurrexit in Spiritu. Idem varior. ferm. 227.

Resurrectio CHRISTI homines elevat de imis, suscitat de terrenis, collocat in excelsis, consummat justos, firmat dubios, damnat incredulos. Idem ferm. 7. in Octava Paschæ.

CHRISTUS passus, & mortuus est, & resurrexit: passione ostendens, quid pro veritate tolerare, Resurrectione, quid in æternitate sperare debeamus. Idem lib. 8. de Civit. cap. 49.

Qui de Cruce descendere noluit, de sepulcro resurrexit; plus igitur fuit de sepulcro surgere, quam de Cruce descendere; plus fuit mortem resurgendo destruere, quam vitam descendendo conservare. Gregorius homilia 21.

Caro nostra post Resurrectionem eadem erit per naturam, & diversa per gloriam. Idem 14. Moral.

In Resurrectione universa fidei nostræ spes sita est. Idem homil. 2. in Epist. ad Corinth.

Resurrectioni non credens, nullius virtutis curam habet. Idem ferm. 1. de Resurrect.

Resurrectio corporum exemplis deprehendi potest, ratione non potest. Idem 6. Moral.

Resurrectio est divinæ virtutis opus. Idem homil. 9. in Epist. ad Thessalonicenses.

Redemptor noster suscepit mortem, ut mori timeremus, ostendit Resurrectionem, ut nos resurrecturos speraremus. Idem 14. Moral.

Exemplo Job credamus Resurrectionem CHRISTI factam, qui cognovit futurum. Idem ibidem.

Resurrectio credenda est, non investiganda. Idem lib. 2. super Ezechiel.

In Resurrectione CHRISTI ablata sunt omnia argumenta perfidiæ. Idem homilia 21. super Evangelium.

Resurrectio mortuorum ex aliorum operum Dei fide addiscenda est. Idem in Psalmos.

Resurrectio mortuorum non sinit nos lugere. Idem homilia 2. in Epist. ad Corinth.

Non magnum est credere, quia CHRISTUS mortuus est; hoc & Pagani, & Judæi credunt, sed pro magno habemus, quia credimus eum resurrexisse a mortuis. Augustinus ferm. 4. de Resurrectione.

Resurrectio vera fuit, non in phantasma. Hieronym. ad Pammach.

Totus hic ordo revolubilis rerum testatio est Resurrectionis mortuorum, operibus illam præscripsit Deus antequam vocibus. Tertullianus libro de Resurrectione Carnis.

Hujus festi Sacramentum debet in nobis esse perpetuum. Idem.

Hactine non resurget totius Dei? hæc est, quæ tot ob caussas pertinet ad Deum? Idem de Resurrectione Carn. cap. 9.

Resurget CHRISTUS, ut judicet, peccator, ut judicetur, impius, ut in judicio damnetur. Cassiodor. in Psalmos.

Nemo tam carnaliter vivit, quam qui Carnis negat Resurrectionem. Tertullianus de Carnis Resurrectione.

Cerne manus Judæe, quas fixeras, cerne latus, quod foderas; videte corpus an idem sit, quod dicebatis clam sustulisse Discipulos. Hieronymus Epistola ad Heliodorum.

Post supplicia carnis, & vulnera, post ipsam mortem, surrexit de suo funere CHRISTUS. Idem ferm. 3. de Resurrect.

Illa Redemptoris nostri Resurrectio, nostra festivitas fuit, quia nos ad immortalitatem reduxit. Gregor. homilia 21. in Evangel.

Resurrectio ex miraculis indubitata redditur. Chrysost. homil. 1. in Acta Apost.

Factum est corpus impassibile, quod potuit crucifigi; factum est immortale, quod potuit occidi, factum est incorruptibile, quod potuit vulnerari. S. Leo ferm. 1. de Resurrectione.

Qualitas corporis transiit, non natura defecit. Idem.

Resurgentis gloria sepelivit morientis infamiam. Sanctus Chrysologus.

Mutatur hic ordo rerum, domus mortis fit mansio vitalis. Idem.

Resurrectio quædam est, esse desinere, quod eras, & assumere, quod ante non fueras. S. Maximus.

Si mortui sumus peccato, quomodo adhuc vivimus in illo? Si negligentius planximus, quid caussæ est, ut recidamus nunc in easdem? Bernardus ferm. 1. de Resurrectione.

Christiani toto tempore ad instantes inhiant dies Resurrectionis: heu! ut liberius indulgeant voluptati. Idem ibidem.

Proh dolor! peccandi tempus, terminus recidendi facta est Resurrectio Salvatoris. Idem.

Resurrexit Caput vestrum, hoc sperate membra cætera, quod videtis in Capite; hoc sperate membra, quod credidistis in Capite. Augustinus in Psalm. 29.

PARAGRAPHUS V.

Quid hauriri possit ex Theologia ad hoc pertinens argumentum.

Quid intelligendum per Mysterium Resurrectionis Filii Dei.

CUM dicimus JESUM CHRISTUM resurrexisse, non solum intelligendum est ipsum novam recepisse vitam, quod aliis contigit nonnullis; sed ipsum propria virtute resurrexisse, quod illi proprium est, & singulare. Hoc enim contra naturam est, & conceditur nemini, quod possit per propriam virtutem migrare de morte ad vitam; hoc solius est Omnipotentiæ Dei, ut nobis ostendit Apostolus per hæc verba: *Si CHRISTUS Crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei.* (2. Ad Cor. 13.) Et ratio constat, quia sicut divinitas semper adhæsit, & corpori ejus, dum erat in Sepulcro, & animæ ejus, cum descendit ad inferos; habebat & in Corpore suo, & in Anima sua divinam Virtutem, per quam Corpus suum iterum conjungi poterat cum Anima sua, & Anima Corpori, ita ut seipsum resuscitare potuerit, sibique vitam restituere, quemadmodum dixit: *Ego pono Animam meam, ut iterum sumam eam.* (Joann. 10.) Cum igitur in nonnullis Scripturæ locis legimus, Salvatorem a Patre suo suscitatum fuisse, intelligendum est, hoc illi accidisse quatenus homini, non secus, ac ubi dicitur, illum propria virtute resurrexisse, intelligendum est, hoc illi quatenus Deo contigisse.

Quomodo intelligendum est, J. C. resurrexisse primum omnium.

Hoc etiam JESU CHRISTO singulare est, ipsum primum omnium fuisse, qui particeps fuerit gratiæ Resurrectionis; quapropter in Scripturis primogenitus mortuorum dicitur, & quemadmodum inquit Apostolus: *CHRISTUS resurrexit a mortuis primitiæ dormientium;* (1. Ad Cor. 15.) quod intelligendum est de postrema, & perfecta Resurrectione, per quam migrabimus a mortali vita ad vitam immortalem, omnino soluti a necessitate moriendi. Hoc pacto JESUS CHRISTUS primus eorum est, qui debent resurgere; nam si per Resurrectionem intelligimus solum reditum ad vitam conjunctum cum necessitate rursus moriendi; certum est in hoc sensu plures ante JESUM CHRISTUM ad vitam revocatos fuisse; sed quicumque iterum novam hanc vitam receperunt, coacti fuerunt secundo mori. At non hoc de JESU CHRISTO dicendum, qui ita resurrexit, ut morte penitus victa, ac debellata, ultra mori non possit. *CHRISTUS resurgens ex mortuis jam non moritur; mors illi ultra non dominabitur.* (Ad Rom. 6.)

Cur J. C. resurrexit die tertia.

Sciendum est, quemadmodum JESUS CHRISTUS noluit differre suam Resurrectionem usque in Mundi finem, ut suam probaret Divinitatem, ita noluisse immediate post mortem suam resurgere, sed tantum post diem tertium, ut omnes cognoscerent illum vere hominem esse, & vere mortuum fuisse. Hoc temporis intervallum satis erat ad probandam mortis suæ Veritatem.

Utilitas & necessitas fidei Resurrectionis Dominicæ.

Constantinopolitanæ Synodi Patres symboli articulo, qui spectat ad Resurrectionem, addiderunt hæc verba: *Secundum Scripturas;* idque fecerunt Apostolum secuti, ut ostenderent fidem de Resurrectionis Mysterio

sterio esse omnino necessariam, uti liquet ex ejusdem Apostoli verbis: *Si CHRISTUS non resurrexit, vana est fides vestra*. Hinc Sanctus Augustinus obstupescens jam constitutam esse hujus Articuli fidem, exclamat, mirum non est credere JESUM mortuum esse. Ethnici, Judæi, ipsique Athei hoc credunt; totusque mundus id credit. Sed JESU CHRISTI Resurrectio proprie est objectum fidei Christianorum, & id coegit Dei Filium ut toties loqueretur de Resurrectione sua ad Discipulos suos, cum fere nunquam cum illis collocutus fuerit de Passione sua, nisi simul de ipsa etiam Resurrectione verba faceret. Præterea, ut docet Sanctus Thomas, 1. ad confirmandam fidem nostram, sine qua hominis justitia subsistere nequit; hæc enim indubitabilis ratio est, ad probandum JESUM CHRISTUM esse Filium Dei, eumque propria virtute resurrexisse. 2. Ad fovendam, ac roborandam spem nostram; nam quia JESUS CHRISTUS resurrexit, firmam habemus spem nos quoque aliquando surrecturos; quoniam necessarium est, membra sequi Capitis conditionem. 3. Ad instaurandam, informandamque vitam nostram; nam sicuti JESUS CHRISTUS resurrexit non ultra moriturus: ita per regenerationem Spiritualem mortui sumus peccato, & redivivi gratiæ, ne ulterius moriamur.

1. ad Cor. 15.

Bona præcipua, quæ a Salvatoris Resurrectione recipimus.

Facile est intelligere bona, quæ Filii Dei Resurrectio Fidelibus attulit; nam hinc non solum cognoscimus JESUM CHRISTUM Deum esse, immortalem, victorem mortis; sed etiam per Resurrectionem suam proprie esse caussam, & principium nostræ, sicuti ejusdem exemplum est. Revera quemadmodum Deus usus est Sancta Salvatoris humanitate, tamquam instrumento nostræ redemptionis; Resurrectio illius fuit velut instrumentum quod erat necessarium ad nostram operandam; & dicere fas est illius quoque fuisse prototypum, & exemplar; quia omnium est perfectissima, & absolutissima. Quibus addere possumus, Resurrectionem hujus Hominis-Dei propositam esse animæ per peccatum mortuæ tamquam exemplum, quod imitari debet, ut ad gratiæ vitam resuscitet.

Cur noluerit J. C. differre suam Resurrectionem usque ad finem seculorum.

Docet Sanctus Thomas, Salvatorem noluisse differre suam Resurrectionem usque ad generalem hominum Resurrectionem, ne relinqueret tandiu fidem nostram dubiam, atque nutantem; si passus fuisset, adorabile Corpus suum contabescere in Sepulcro, quisnam ex hominibus credere potuisset, sibique polliceri, suum inde evasurum esse? Cum ex omnibus Religionis nostræ Mysteriis hoc illud sit, quod fidem nostram confirmat, quapropter Sanctus Augustinus dixit, Resurrectionem JESU CHRISTI esse antonomastice Fidem Christianorum; idcirco Filius Dei videns quantæ utilitatis esset hoc Mysterium, voluit statim hoc probari argumentis certissimis per duodecim apparitiones in Evangelio enarratas, & hoc esse tamquam fundamentum omnium rationum, quibus & divinitas ejus, & Fidei nostræ veritas probaretur.

Quo in sensu J. C. sit Resurrectio nostra. Joann. 11.

Dei Filius ipse testatur, se esse Resurrectionem, & vitam: *Ego sum Resurrectio, & vita*, Resurrectio est, inquit Theologia, 1. Quia caussa est meritoria nostræ Resurrectionis; hinc ille nobis promeruit beatitudinem. 2. Caussa est efficax illius; ipse enim nos resuscitat. 3. Caussa illius est exemplaris; prototypus est nostræ Resurrectionis. 4. Finis est, & Caussa Finalis; quia propter illum resuscitamur.

Evidentia Resurrectionis J. C. est evidens argumentum suæ divinitatis. 1. ad Cor. 15.

Si JESU CHRISTI Resurrectio facta est evidens per eas, quas dedit probationes; divinitas ejus se quodammodo præbuit evidentem per Resurrectionem: *Si JESUS CHRISTUS non resurrexit, vana est fides vestra*, Sanctus Paulus ait; sed si resurrexit, fides nostra solida est, & evidens veritas Evangelii, quia si resurrexit, Deus est; si enim spectetur Resurrectio illius, tamquam effectus potentiæ Patris sui illum resuscitantis quatenus hominem: cum Dei Filius attulerit Resurrectionem suam tamquam plenissimam divinitatis suæ probationem; nisi Deus fuisset, Pater non poterat ipsum resuscitare ea in occasione, quia probasset mendacium, quod Deus probare non potest. Sin autem spectetur Resurrectio tamquam effectus propriæ virtutis ejusdem; nemo est qui seipsum valeat resuscitare & in ipsa morte invenire vitæ principium. Nonne igitur opus est velle nosmet excæcare, ne hujus argumenti vim sentiamus?

Resurrectio J. C. ratio est spei nostræ.

Salvatoris Resurrectio Caussa est spei nostræ; est enim pignus futuræ nostræ Resurrectionis. *Si JESUS CHRISTUS prædicatur, quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis, quoniam Resurrectio mortuorum non est?* Sanctus Paulus inquit, JESUS CHRISTUS est Redemptor noster in Resurrectione æque ac in morte sua, & Redemptor perfectus, apud quem, ut Propheta inquit, copiosa redemptio est. Venit ille reparaturus omnia mala, quæ Adæ peccatum pepererat; Secundus Adam potentior est ad salvandum, quam primus ad perdendum; Si igitur Adæ peccatum nos suo infecerat veneno, animam, & corpus, opus fuit, ut JESUS redderet nobis non solum animæ, sed etiam corporis vitam per Resurrectionem.

J. C. cum sit caput nostrum spem facit nos aliquando cum illo resurrecturos esse.

JESUS CHRISTUS non solum Redemptor est noster in sua Resurrectione, sed etiam Caput est nostrum; 2. quod nobis alteram suppeditat rationem, & spei argumentum. Caput perfectum quale est JESUS CHRISTUS tres habere debet qualitates; 1. conjunctum esse debet cum membris suis 2. debet illis vitam, motumque communicare; 3. affici debet statu membrorum suorum vel felici, vel misero. Si minime resuscitamur, adimplet ne J. C. primum illud Capitis officium, relinquens nos æternum separatos a capite nostro, ipso quidem in Cælo regnante, nobis vero in tumulo putrescentibus? Nonne alteri quoque deesset, nisi communicaret nobis vitam gloriæ, quam accepit in sua Resurrectione? Membra sequi debent sortem, & gloriam capitis sui; Sanctus Gregorius ait. Tandem vero completa esset ne illius beatitudo, si ipso bonorum omnium perfruitione gaudente, membra illius in corruptione, & in squalore sepulcri permanerent? Ita S. Paulus, ut nobis nostræ resurrectionis certitudinem ostendat, de hac loquitur, tamquam de re jam perfecta, dicens Deum jam suscitasse nos una cum Filio suo.

J. C. nostrum exemplar est in Resurrectione sua.

JESUS CHRISTUS in Resurrectione sua non solum caput est nostrum, sed etiam exemplum: igitur nos illi conformes esse debemus, si volumus esse prædestinati. 1. Conformes esse debemus illi in vita per virtutum illius imitationem. 2. Conformes in morte per sensuum, & cupiditatum nostrarum mortificationem. Quæ duplex conformitas tertiam proculdubio pariet, videlicet conformitatem cum J. C. in statu Resurrectionis, & gloriæ suæ. Hoc innuit S. Paulus, cum dicit, si insiti sumus in J. C. crucifixo, nos insitum iri etiam in J. C. glorioso; si cum illo mortui fuerimus, nos quoque cum illo resuscitaturos; sed frustra nos sperare cum J. C. resurrecturos, nisi cum illo mortui fuerimus; nisi moriamur peccato, & omnibus studiis, & inconditis cupiditatibus nostris.

Salvatoris Resurrectio certissimum divinitatis argumentum.

Non temere animadversum fuit, quotiescunque J. C. in Evangelio interrogatur a Judæis de sua divinitate, & hujus probationes ab illo exquiruntur, nunquam alius illis præbere, quam suam Resurrectionem, qua utitur, ut mentes illorum persuadeat, eorumque confundat incredulitatem. Infidelis hæc natio, ait ille, *Generatio prava signum quærit; & signum non dabitur ei, nisi signum Jonæ prophetæ*; quærit miraculum, ex quo innotescat quid ego sim, sed non aliud illi miraculum proponetur nisi illud Jonæ prophetæ; vel potius illud, cujus figura fuit Jonas Propheta: videlicet postquam tres dies in terræ sinu delituero, inde, ut Jonas ex ceti ventre, egrediar. Quæritis ex me, addebat ille conversus ad Pharisæos, quo miraculo jus mihi sit utendi absoluta potestate, ac independenti auctoritate, quam mihi vindico. Ecce, unde volo, vos ferre judicium. Postquam enim violenta, crudelique morte destruxeritis templum hoc visibile, quod est corpus meum, tertia die illud in pristinum statum, immo etiam perfectiorem restituam. *Quod signum ostendis, quia hæc facis?* &c. Poterat ille profecto centum alia proferre miracula, quæ passim apud illos operabatur; sed illa omnia reticet, immo cum in plerisque permiserit suam operari omnipotentiam, illis, qui virtutem experti fuerant etiam atque etiam commendat secretum. Quorsum istud? propter rationem quam adfert Sanctus Chrysostomus; cum in mente Dei Resurrectio JESU CHRISTI destinata fuerit, ut signum esset divinæ filiationis, hoc cetera miracula cumulum erat impositurum, & probationem absoluturum.

Matth. 12.

Joann. 2.

Sicuti, in Religione, nullum fuit mysterium hoc majus, ita nec certius.

Admirabili divinæ Providentiæ consilio factum est, ut ex omnibus nostræ Religionis articulis, vel potius ex omnibus miraculis, quibus nostra innititur Religio, nullum fuerit, de cujus veritate magis liqueret, vel de cujus evidentia constaret magis; ita ut, S. Augustinus ait, Ethnicus aliquis, & infidelis sine animi ulla præoccupatione ad examen revocans omnes hujus miraculi circumstantias, tenetur veritatem cognoscere; & quod adhuc mirabilius est, pergit laudatus Doctor, duo illa, quæ suapte natura obstaculo esse potuissent fidei hujus Resurrectionis, odium videlicet Pharisæorum, & Apostolorum incredulitatem, hæc ea extiterint media, quibus usus est Deus ad illam roborandam atque muniendam, uti videre est tum ex præcautionibus, quas illi sumpserunt signandi lapidem cum custodibus; cum ex dubitationibus horum, & ex ipsa etiam nonnullorum obstinatione, qui credere noluerunt, nisi viderent, atque tangerent manibus suis corpus, & ipsas vulnerum cicatrices.

Resurrectio J. C. prototypus resurrectionis spiritualis animarum nostrarum.

Non sententia tantum aliquorum Mysticorum est, sed doctrina, & ratiocinatio S. Pauli Apostoli, asserentis, Resurrectionem JESU CHRISTI nos cogere ut vitam novam vivamus, hoc est vitam prorsus sanctam, atque divinam, nam hic Apostolus ait, Salvatorem, cum mortuus fuisset propter peccata nostra, propter nostram justificationem resurrexisse; unde sequitur ut æqua fiat comparatio Resurrectionis ejusdem cum nostra, videlicet cum animarum nostrarum resurrectione, si Resurrectio illius fuit transitus

a mor-

a morte ad vitam, nostram esse debere a peccato ad gratiam, a vitiis ad virtutem, ab amore proprio ad amorem divinum, a studiis hominis veteris, ad studia, & affectus hominis novi: *Ut quomodo CHRISTUS surrexit a mortuis per gloriam Patris: ita & nos in novitate vitæ ambulemus*; ut sicuti JESUS CHRISTUS resurrexit per gloriam & potestatem Patris, nos similiter ambulemus in novitate vitæ, appingentes animæ nostræ qualitates conformes illis vitæ gloriosæ corporis ejusdem. *Corpus ejus est impassibile*; opus est ergo, ut in nostros affectus tale habeamus imperium, ut ab omni affectu vacui videamur. *Agile est*: Opus est ergo, ut celeriter, sine tædio, sine repugnantia feramur ad ea omnia quæ ad Deum, & bonorum operum praxim pertinent. *Subtile est*, strenue igitur superandæ sunt omnes difficultates, quæ nostram morantur perfectionem, & sequamus eam vitam, quæ potius spiritualis, & sancta sit, quam corporalis, & humana. *Lucidum est, ac nitet*; opus est, ut lumen Spiritus Sancti illuminet mentem nostram, eamque repleat cognitione rerum divinarum; & externum exempli nostri lumen, affulgeat proximo, eique virtutis amorem, & virtutis pretium imprimat.

Ad Rom. 4.
Ad Rom. 6.

Discrimen inter gloriosam resurrectioné corporum, & animarum.

Inter gloriosam corporum, & spiritalem animarum resurrectionem hoc intercedit discrimen, quod Deus illam corporum differt usque ad consummationem sæculorum, illa vero animarum præsens est, nec differtur. Statim ac Peccator agit pœnitentiam, emergit de statu peccati, ac transit in statum gratiæ: Corporum resurrectio semel tantum fiet; quemadmodum semel moriuntur, semel tantum resurgent; sed animarum resurrectio sæpe iterari potest; cum enim crebro accidit, ut homines fragiles relabantur in peccatum, quod illis eripit animæ vitam, ita Dei bonitas illi media suppeditet sæpe inde per pœnitentiam resurgendi, corporum fiet extrema tandem mundi die, & in æternum vigebit: resurrectio autem animarum fieri potest quotidie usque ad mortem; sed post mortem nulla est amplius resurrectio. Ex hoc momento pendet gloriosa vita non solum animarum, sed etiam corporum; si anima ante mortem non resurgit, resurget quidem corpus, sed non resurget ad gloriam.

Salvatoris Resurrectio fundamentum est fidei, & pietatis Christianæ.

Videtur Dei consilium in hoc Mysterio esse constituendi basim in illo totius Religionis, atque Christianæ pietatis. Profecto huc referuntur omnia Apostolorum miracula, & omnis prædicationum eorumdem efficientia, omniaque missionis eorum argumenta. Sanctus Paulus palam pronunciat sine hoc mysterio frustra Evangelium prædicari, frustra in illo confidi, leges illius observari, ac tandem nos esse ex omnibus hominibus dementissimos, atque miserrimos, nisi JESUS CHRISTUS resurrexit: ita etiam inferendum est, nos sapientissimos, atque beatissimos esse, posita veritate mysterii Resurrectionis; quia hoc inconcussum est fidei nostræ fundamentum, & validissimum spei nostræ præsidium. Firmissimum est fidei nostræ fundamentum; nam quam ob caussam credimus? quia quod credimus nobis Deus revelavit. Sed quomodo scimus hoc a Deo revelatum? Quia operatus est miracula, quæ fidem faciunt eorum articulorum, quos credimus; sed Resurrectio Domini nostri est veluti centrum omnium miraculorum, quæ ad hunc finem Deus operatus est; hoc illud est, quod JESUS CHRISTUS semper tradidit, ut probaret cetera; ita etiam ad universum terrarum orbem convertendum, & Christianæ Religionis veritatem persuadendam, Apostoli unice innitebantur huic Resurrectionis Mysterio, tamquam probationi, quæ in dubium revocari non posset.

Quomodo Theologi explicent caussam effectivā Resurrectionis Domini.

Principium agens, & effectiva Resurrectionis caussa fuit divinitas JESU, quod hoc modo explicant Theologi. Divinitas hæc semper adhærebat corpori JESU CHRISTI æque ac animæ illius, juxta effatum illud Theologicum: *Quod semel assumpsit, nunquam dimisit*. Dicere possumus secundum ejusdem Theologiæ axioma, actiones tribui personis; cumque in JESU CHRISTO non sint aliæ personæ, nisi Verbum, quod Deus est: vere dici personam JESU CHRISTI operatam fuisse hanc operationem, cumque mortuus fuerit in humana natura, personam hanc immortalem eam resuscitasse; & inde ortum, quod Patres omnes docent, evidentem probationem Divinitatis JESU CHRISTI ex eo desumi: quod seipsum resuscitaverit.

Multitudo eorum, qui crediderunt Resurrectioné J. C. certum est argumentum veritatis Resurrectionis.

Quod tot homines crediderint tale factum, quale est Resurrectio JESU CHRISTI, quam cognoscere adeo facile fuit, ac illum crediderint, licet aliter natura, & humanarum cupiditatum torrens suaderet; dicendum est, non defuisse illis manifestam persuasionis caussam: dicendum est eos, vel vidisse JESUM CHRISTUM a morte suscitatum, oculis suis, vel ipsos oculis suis vidisse miracula, quæ fecerit, ut digito, ut ita dicam, attrectarent illud Resurrectionis; vel exemplum, & auctoritatem hominum sanctissimorum, irreprehensibilium, cordatissimorum, & sanctissimorum apud eos habuisse locum testimonii, adeo authentici, quasi hoc suis oculis usurpassent.

Per fidem resurrectionis nobis persuasũ est de aliis omnibus fidei articulis.

Si credimus Salvatorem resurrexisse, necessario credimus illum mortuum esse, natum esse, in cælum ascendisse, & venturum esse ad judicandum vivos, & mortuos. Item credimus ab ipso Ecclesiam Catholicam fuisse institutam, ipsum potestatem contulisse remittendi peccata; nos resurrecturos esse, futurosque æternæ ejusdem gloriæ participes. Igitur melius fidem nostram profiteri non possumus, nisi credentes hunc articulum, ex quo cetera inferuntur, & hæc fortasse caussa est, propter quam scribens ad Timotheum illud suum vocat Evangelium: *Memor esto Dominum JESUM resurrexisse a mortuis secundum Evangelium meum*. Non dixit illi; Memor esto JESUM CHRISTUM natum esse, passum, & mortuum esse, sed innuere vult illum memorantem, & credentem JESUM resurrexisse simul credere etiam alios articulos, quos Religio supponit, & qui inde consequuntur.

2. ad Timoth. 2.

Cur resurrectio præcipua sit spei nostræ caussa.

Potissima nostra spes huic innititur Mysterio; quid enim possumus, & sperare debemus, nisi in hac quidem vita Dei gratiam, in alia vero gloriam? Huc tendunt omnia nostra consilia. Per gratiam omnia peccata nostra nobis dimittuntur; & a quonam illam expectare debemus, nisi ab eo, qui prima ipsa qua resurrexit die dixit: *Oportet CHRISTUM resurgere a mortuis tertia die, & prædicari in nomine ejus pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes*. Habemus etiam locum sperandi gloriam corporum nostrorum, & nostrarum animarum; hoc nobis pollicetur Sanctus Petrus Apstolus per hæc verba: *Benedictus Deus, & Pater Domini nostri JESU CHRISTI, qui secundum misericordiam suam magnam regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem JESU CHRISTI ex mortuis in hæreditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarcescibilem conservatam in cælis, in nobis, &c.* Quæ verba perspicua sunt, nec ulla indigent explicatione.

Lucæ 24.

1. Petri 1.

Quid sit resurrectio spiritualis.

Supponendum est cum Ecclesia, & universa Theologia, animas nostras per peccatum mori, quia peccando amittunt gratiam, quæ est principium vitæ supernaturalis; & illas resurgere per infusionem gratiæ sanctificantis, quæ anima est, ut ita dicam, animæ nostræ, & nostra vera vita spiritualis; ita ut hæc resurrectio non aliud sit, quam peccatoris justificatio.

In Salvatoris Resurrectione anima ejus beata effudit in corpus suũ gloriam suam, illique communicavit felicitatem.

Constat Salvatorem ex ipso primo vitæ suæ momento animæ beatitudinem recepisse, & superiorem hanc spiritus sui partem beatifica Dei visione gavisam fuisse. Opus ergo erat, ut hæc animæ suæ gloria sese in corpus etiam effunderet; illud beatum efficeret, & particeps gloriæ suæ. Sed quoniam pati debebat, ut nos salvos faceret miraculosa suspensione, prohibuit beatitudinis hujus communicationem, & reliquit corpus ipsum obnoxium vi suppliciorum; ita ut anima ejus aliquam vim passa fuerit, non valens communicare corpori suo gloriam, & beatitudinem. Sed in ipso momento Dominicæ Resurrectionis anima non ultra passa est vim ullam pro suspensione suæ felicitatis: immo integrum fuit illi effundere gloriam in corpus suum, quod efficit cum ea profusione, quæ par est caussæ laborum, atque passionum suarum.

Quomodo intelligendum sit illud Pauli, J. C. surrexit propter justificationé nostram.
Ad Roman. 4.

S. Paulus ait JESUM CHRISTUM *resurrexisse propter justificationem nostram*. Non quod Salvatoris resurrectio sit caussa efficiens, & meritoria nostræ justificationis; totum enim Filii Dei meritum fuit in ejus passione: conclusum fuit intra tempus passibilis vitæ illius, & dicere licet Resurrectionis Mysterium nonnisi perfectionem, & complementum fuisse meriti illius. Sed Apostoli intentio, quemadmodum a S. Thoma explicatur, est asserendi Resurrectionem Salvatoris fuisse caussam exemplarem justificationis nostræ; ut de morte peccati resurgamus, & recipiamus vitam novam, sed addamus, Salvatoris Resurrectionem esse veluti finalem caussam nostræ justificationis, in hoc, quod meretur, ut spiritaliter resurgamus ad Mysterii hujus sanctitatem colendam.

Quænam esse debeat spiritualis resurrectio nostra, & quid complectatur.

JESU CHRISTI Resurrectio duo complectitur, mutationem status, & in hoc statu constantiam; quapropter S. Paulus ait: 1. ut participes simus Resurrectionis JESU CHRISTI opus esse, ut cum illo ambulemus in novitate vitæ, & novum hominem induamus. 2. Resurrectionem nostram ad vitam hanc novam complecti debere constantiam in hoc statu, ad imitandum J. C. qui cum, ut ait S. Paulus, semel surrexerit, non moritur amplius: nam cum semel mortuus fuerit pro peccato, resurgens semper vivit Deo: ita si nos vere mortui sumus per pœnitentiam, si vere surreximus ad vitam novam, non vivemus amplius nisi Deo: sed si vivimus adhuc peccato, in illud relapsi, ambigua est nostra resurrectio. Quemadmodum æquissimam nanciscimur relationem inter rationis, fideique lumina, inter Philosophica, & Evangelica principia in iis, quæ pertinent ad veritatis resurrectionem, extra omnem dubitationis aleam situm est, eos, qui ægre sibi persuaderi patiuntur hanc ipsam veritatem, neque haberi posse tamquam fideles, neque tamquam rationis participes, neque tamquam viros doctos, eosque nonnisi voluntate sua corrumpi, & excæcari hac in re; illos non credere Resurrectionem, quia non amant

illam;

illam; eam non amare, quia timent, & timere, quia illam pro improbis quidem subsecutura sunt æterna supplicia, pro justis vero æterna præmia: illos malle fovere sensus, qui suæ blandiuntur vel infirmitati, vel nequitiæ, quam sensus dignos Sapientia, Justitia, & Misericordia Dei: illos non credere Resurrectionem, quia non vident eam, atque ut citra religionis stimulos obtemperare possint carnalibus desideriis, atque infirmis luminibus mentis suæ, non alias cognitiones admittere, nisi quas caro, & sensus ipsi illis suggerere possunt.

Antea animæ immortalitatem & resurrectionem corporum nullum videntur discrimen admisisse Judæi.

Videntur antequam Mundi Salvator nasceretur, Judæi, qui tunc electi erant Dei populus, non distinxisse animæ immortalitatem a corporum resurrectione, ita ut passim pro una, eademque re, vel pro duabus suapte natura inseparabilibus, acceperint, hominem aliquando vita æterna esse perfruiturum; vel aliquando esse resurrecturum. Quo posito Joseph Historicus, qui hac in re ignorare non poterat sensum nationis suæ inter cetera, dicit de Sadducæis, hos credidisse animas esse mortales, ubi dicere debebat, illos non credidisse corporum resurrectionem; & nisi auctor secundi libri Machabæorum complexus fuisses animæ immortalitatem in corporum resurrectione, nequaquam dixisset, ut dixit, si vir fortissimus Judas non credidisset mortuorum resurrectionem, futurum fuisse, ut frustra juberet offerri Jerosolymæ sacrificium pro militibus, qui pugnantes in prælio ceciderant.

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Asceticis, ac Recentioribus Concionatoribus loci hujus argumenti.

Discrimen inter sepulcrum J. C. & illa principum terræ.

QUantumvis potentes fuerint homines, ad quid redigumtur hæc magnifica elogia quibus decorantur, & quæ insculpta legimus superbis Mausolæis, quæ vanitas humana illis ædificat? Ad tristem hanc Epigraphem: *Hic jacet*; Dux iste, hic Imperator adeo celebratus in mundo, jacet sub hoc lapide, sepultus in pulvere, quin tota illius potentia, atque nobilitas eum istinc valeat extrahere. Sed longe aliter de JESU CHRISTO dicendum est: vix in terræ sinu conditus fuit, cum tertia die victor & lumine coruscans egreditur; ita ut piæ mulieres, quæ ad illum quærendum accedunt, eumque non inveniunt, quid acciderit sciscitantur, neque aliud intelligunt nisi illum surrexisse, & ibi amplius non esse. *Non est hic.* Ecce secundum Isaiæ vaticinium, ac verbum, quid reddat sepulcrum ejus gloriosum: *& erit sepulcrum ejus gloriosum.* Dum illorum summorum virorum gloria desinit in sepulcro; ibi in sepulcro incipit divini hujus hominis gloria; ibi, ut ita dicam, in ipso infirmitatis centro, efficit, ut tota sua virtus enitescat; & inter mortis ipsius brachia per virtutem propriam vitam resumit beatam, ac immortalem. Admirabilis mutatio, Fideles, quæ confirmare debet Ecclesiam suam, quæ debet Discipulos suos consolari, & roborare, quæ substerni debet pro fundamento fidei, & spei Christianæ: quia tales vel sunt, vel esse debent effectus Dominicæ resurrectionis. *Pater Bourdaloue tomo 1. Mysteriorum sermone de Resurrectione JESU CHRISTI.*

Matth. 28.

Isaiæ 11.

Fides Resurrectionis probat Salvatoris Divinitatem.

JESU CHRISTI Resurrectio peculiariter constituit fidem divinitatis ejusdem. Inquies: nonne Mundi Salvator vitæ suæ mortalis stadio, nonne plura patraverat miracula, comprobantia eam qualitatem, quam sibi jure suo vindicabat Filius Dei? Dæmones ejecti, cæci a nativitate curati, mortui quatriduani suscitati nonne totidem erant apertissimæ demonstrationes potentiæ prorsus divinæ, quæ residebat in eo? Quem magis singularem effectum habere poterat illius resurrectio ad fidem hanc confirmandam? Ecce punctum hujus Mysterii decretorium. Dico revelationem divinitatis JESU CHRISTI potissimum adhæsisse illius Resurrectioni: Qui prædestinatus est Filius Dei ex *resurrectione mortuorum*, S. Paulus ait. Cur? quia Salvatoris resurrectio erat probatio, quam hic homo-Deus explicite daturus erat Judæis, ut suam cognoscerent divinitatem; quia hæc probatio reipsa erat maxime naturalis, & efficax divinitatis ejusdem; quia ex omnibus miraculis, quæ JESUS CHRISTUS operatus est per divinitatis suæ virtutem, ne unum quidem erat, cujus veritas magis esset probata, atque ita palam manifesta ac illa Resurrectionis corporis sui; & quia hoc ex omnibus miraculis illud fuit, quod præ ceteris contulit ad Fidei propagationem, & constitutionem Evangelii, cujus substantia, & caput est credere in JESUM CHRISTUM, ejusque divinitatem confiteri. *Idem.*

ad Rom. 1.

Ejusdem argumenti continuatio.

Non injuria J. C. huic potissimum signo inhærebat, ut probaret se Deum esse, & profecto Dei unius est dicere, quod ille dicebat: *Potestatem habeo ponendi animam meam, & iterum sumendi eam.* Unus inquam Deus ita loqui potest. Ante JESUM CHRISTUM visi fuerant homines resuscitati, sed ab aliis hominibus resuscitati. Elisæus unico oris sui flatu, animaverat cadaver filii Sunamitidis, & ad Eliæ preces filius Viduæ Sareptanæ, qui præ virium defectu, & languore obierat, redditus matri fuerat plenus virium, & valetudinis. Sed quemadmodum S. Ambrosius animadvertit, qui tunc ad vitam suscitabantur, nonnisi aliena virtute resurgebant; & qui talia operabantur miracula, nonnisi in aliis patrabant. Inauditum miraculum erat, ut idem homo simul duplex operaretur miraculum, & revocandi in vitam, & seipsum in vitam revocandi; hoc enim non antea fuerat auditum; & hoc miraculum reservabat Deus Filio suo, ut mundo innotesceret illum esse simul & hominem, & Deum; hominem quidem, quia fuerat resuscitatus, Deum vero, quia seipsum resuscitaverat: *Ut ostenderet, quoniam erat in ipso, & resuscitatus homo, & resuscitans Deus*, laudatus Doctor ait. *Idem.*

Quomodo Apostoli convicti fuerunt de veritate resurrectionis Domini.

Quod præ ceteris in hoc mysterio mihi stuporem injicit, & quod satis admirari non possum, est videre Apostolos, qui dum viveret Magister illorum, capere non poterant ea, quæ sibi dicebantur ab illo de sua Resurrectione, qui Passionis ejusdem tempore omnem spem abjecerant, & qui post ejusdem obitum rejiciebant tamquam fabulas, & anilia commenta, quæ sibi nuntiabantur de illius apparitionibus; videre, inquam, homines ita imparatos ad credendum, vel potius ita pertinaces in sua incredulitate, fieri repente Præcones, & Martyres ejus Mysterii, quod hactenus fuerat vulgatissimum incredulitatis suæ argumentum: ipsa provocare Tribunalia, terrenosque Judices, confiteri Resurrectionem, quæ semper illis scandalo fuerat, & non reformidare mortem, & se beatos putare, modo morientes fideles haberentur testes JESU CHRISTI gloriosi, atque triumphantis. Quis hanc in illis peperit mutationem, & quis illam gignere poterat? nisi certitudo, & fides Resurrectionis; sed fides adeo firma post adeo pertinacem incredulitatem nonne opus erat dexteræ Excelsi? Ita vi hujus fidei, fidei inquam adeo mirabilis Resurrectionis, Christianismus auctus est, Evangelium in mundo incomprehensibiles progressus obtinuit, & divinitas Salvatoris, quidquid inferi, omnesque inferorum portæ obniterentur, in extremis terrarum plagis credita fuit. *Idem.*

Resurgemus similes JESU CHRISTO.

Verum est nos resurrecturos, quia JESUS CHRISTUS resurrexit; & spei nostræ cumulum additurus adjicio, nos etiam resurrecturos similes JESU CHRISTO; & hujus Resurrectionem esse prototypum nostræ. Quærit enim S. Augustinus, cur voluerit Deus Filii sui resurrectionem ita esse manifestam: & cur Dei Unigenitus tanto studio effecerit, ut cognosceretur, atque evulgaretur? Ah! Sanctus hic Doctor respondet, ut nobis aperte in persona sua ostenderet ingentem spei nostræ extensionem; ut nobis aperiret, quod est, quid esse debemus, quid evadere possumus. Satis est ergo, ut mihimetipsi proponam quidquid magnificentius est in triumpho Salvatoris mei; ut contempler hanc glorificatam humanitatem; corpus hoc quamvis materiale, & corpus ornatum omnibus qualitatibus spirituum luminibus coruscantium, æternoque splendore circumseptum: hic est beatus ille status, ad quem ego ipse attollendus sum, & quem mihi fides pollicetur: nunc corpora nostra obnoxia sunt corruptioni, atque putredini; nunc corpora sunt passioni, ac dolori obnoxia; nunc sunt corpora fragilia, atque mortalia: nunc caro est crassa, abjecta, contemptibilis; sed tunc celerrima, atque admirabili mutatione; habitura sunt, si ita loqui fas est, eamdem incorruptibilitatem, quam habet Dei corpus, eamdem impassibilitatem, eamdem immortalitatem, eamdem stabilitatem, eamdemque claritatem. *Reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ.* Hæc omnia tamen, una conditione proposita, videlicet si in vita præsenti operam dederimus; ut illa per mortificationem, & Christianam pœnitentiam sanctificemus. *Idem.*

ad Philipp. 3.

Omnes fideles gaudere debent in Resurrectione Salvatoris.

Quonam gaudio affectus fuit Jacob, cum sibi nuntiatum fuit Josephum, quem tandiu mortuum crediderat, vivere adhuc, & in Ægypto imperitare? Ubi primum id auribus ejus accidit, extra se quodammodo raptus fuit; & in intemperantis lætitiæ suæ excessu in hæc verba amoris plenissima erupit: *Sufficit mihi, si adhuc Joseph filius meus vivit.* Non ploro mala, quæ pertuli; non me pœnitet lacrymarum, quas fudi; non formido mala, quæ mihi possunt ingruere; voti compos moriar, si semel adhuc dum vivo illum valeam intueri. Quid ergo nobis imposterum metuendum, aut cupiendum est, cum animatum nostratum Salvator de sepulcro fuerit egressus, & de morte victoriam retulerit? Si mortem illius lacrymis prosecuti sumus, nonne de illius Resurrectione triumphare debemus? & si participes fuimus dolorum illius, nonne æquum est, ut in partem gloriæ triumphi sui accedamus? *P. Nouet in tertia parte libri qui inscribitur:* Homo Orationis.

Genes. 45.

Vere

Opus est, ut resurrectio nostra de peccato ad gratiã perseveret, & non sit ultra obnoxia morti.

Vere si quid mihi optandum supererat post adeo gloriosam victoriam, quam Dei Filius hodierna die de morte reportat in animabus nostris per pœnitentiam: a Deo peterem, ut status hic ita firmus esset, & constans, ut perfectus est in sua pulcritudine. O gloriosa resurrectio de peccato ad gratiam, de morte ad vitam, quam recipit in nobis JESUS CHRISTUS, si vita hæc non esset amplius obnoxia morti, & peccatum non amplius locum inveniret in corde nostro, ut inde gratiam extruderet. Sed heu! quam breve futurum est hoc gaudium; & quam cito triumphi nostri in tristes lamentationum, & querelarum caussas convertentur, si iterum nos morti per peccatum subjecerimus. Id serio attendendum est, & adnitendum, ne hoc nobis malum contingat; & ne dicamur nos Lazarum imitati fuisse, quia gestamus adhuc mortis insignia. *CHRISTUS resurgens a mortuis jam non moritur;* inquit Apostolus; sed quid inde? *Ita & vos existimate mortuos esse peccato, viventes autem Deo in CHRISTO JESU:* Vobismet persuaderet, inquit, vos mortuos esse peccato in æternum, ut vivatis vitam divinam, & immortalem in JESU CHRISTO. *Idem.*

Ad Rom. 6.

Ejusdem argumenti.

Si cupimus lætitiam nostram esse perfectam ne dicamus amplius: *Sufficit, si Dominus meus vivit*, ut olim Patriarcha Jacob dicebat de filio suo Joseph, quem jam pridem mortuum crediderat, ac tandiu ploraverat: *Sufficit mihi, si adhuc Joseph Filius meus vivit.* Satis non est videre Redemptorem nostrum, & divinum Magistrum in vitæ immortalis possessione; nisi vita nostra vitæ illius similis fuerit, semota ab jaculis mortis, & immunis ab omni labe peccati. Hoc non sufficit illi; hoc non sufficit nobis; ille nostra indiget opera (absit invidia verbo) nos opera illius indigemus. Ipse Rex noster est, & regnum ejus nullum finem habiturum est; oportet immortales esse subditos suos: ipse nostrum caput est, non amplius passibile, & mortuum, sed beatum in æternum: opus est ergo membra illius esse viventia, ut influxuum ejus participes efficiamur; nisi nos in gloriæ suæ societatem vocaret, consilia ejus adimpleta non essent, & nisi nos beatos efficeret, ipse voti sui compos non esset; cumque gloria sua sit felicitatis nostræ principium; ita felicitas nostra partem constituit gloriæ suæ, ac suæ oblectationis. Non possumus ergo amplius ab illo separari per peccatum, quin nobismetipsis officiamus. Nimium arctis vinculis personæ illius adhæremus, & per fidem, quæ intellectum nostrum cum divinis luminibus ejus connectit, & per spem, quæ nos supremo bono conjungit, & per caritatem, quæ cor nostrum vincit divinis perfectionibus ejus, ita ut illum deserere, & iterum ab illo per infidelitates nostras separari nequeamus. Opus est non mori ultra postquam gratiæ resurreximus. *CHRISTUS resurgens a mortuis, jam non moritur. Idem.*

Genes. 45.

Ad Roman. 6.

Rationes propter quas caro nostra debet resurgere.

Tertullianus verba faciens de carne Christianorum, quam propria manu efformavit, & per carnem Salvatoris consecravit, & in usus suæ gloriæ usurpavit, inde haurit certissima nostræ Resurrectionis argumenta. *Haccine non resurget totiec Dei?* Quomodo fieri potest, ut caro hæc quæ tot titulis caro Dei est, non resurgat? Sed hæc argumentatio, quæ probat, Christianos aliquando in sæculorum finem esse resurrecturos, plane ostendit, JESUM CHRISTUM resurrexisse triduo post mortem suam, quin tantum exspectaret temporis intervallum post aliorum hominum mortem: *Haccine non resurget totiec Dei?* Caro hæc, quæ Dei est, quandoquidem conjuncta Deo est; quæ Dei est, quandoquidem opus est manuum ejus; quæ Dei est, quia fuit instrumentum miraculorum illius; quæ Dei est, quoniam gloriam illius procuravit: cur ejus resurrectio tandiu differetur? Nonne opus est, ut Pater suus illi vitam reddere festinet, & ostendat se non minus in sepulcro ipsius, quam in gloriæ se Patrem suum esse? *Biroat sermone pro die Paschatis.*

Quantum debeat esse gaudium nostrum ob mutationem status J. C. in illius Resurrectione.

Dum Salvator viveret in Mundo nequaquam videbatur omnino Deus esse; *Totus Deus*, Augustinus inquit. Plurimum habebat humanæ infirmitatis; affulgebat aliquis suæ divinitatis radius in miraculis, quæ operabatur; sed laborabat fame, & siti; lacrymas fundebat, & omnibus humanis miseriis se præbebat obnoxium; & quin videretur Deus, prorsus homo videbatur. Sed in ipso primo suæ Resurrectionis articulo, omnes abjecit hominis infirmitates, & visus est *Totus Deus*. Lætor, Domine, videns te in hoc statu, ad quem mala non possunt accedere, ut loquitur Propheta, quoniam positus es extra jactum mortis, & humanæ crudelitatis. Heu! cum novissimis diebus istis considerabam te cruore manantem, inimicorum tuorum manibus cæsum, edicto justitiæ Parentis tui morientem, miserebar dolorum tuorum, & indignabar videns hominum omnium Sanctissimum, atque integerrimum, simulque Regum omnium maximum adeo crudelibus suppliciis affectum; sed hodierna die videns te in tanta status mutatione exulto gaudio, & lætor, nostra duntaxat peccata posse tibi dolorem afferre eo in statu, in quo gloriosa tua te constituit Resurrectio. *Idem.*

Miraculum Resurrectionis Salvatoris probavit cetera miracula, quæ alioquin totidẽ illusiones habita fuissent.

Salvatoris Resurrectio in semet adeo est admirabilis ac fulgens, ut quamvis sola esset, satis evidens esset probatio divinitatis, secundum Apostoli sententiam. *Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute, & Resurrectione mortuorum.* Videlicet, se ostendit Dei Filium per hoc gloriæ Mysterium, & prædestinatio sua, sollemniter declarata fuit per suam Resurrectionem. Sed addere possumus, miraculosam hanc Resurrectionem confirmare cetera quæcumque miracula; quæ ipse vivens fuerat operatus. Imperasse elementis, infirmos curasse, mortuos in vitam revocasse, hæc sunt argumenta sanctitatis, & divinitatis JESU CHRISTI; sed totus hic nitor potentiæ suæ evanescit in sepulcro; unde nisi surrexisset, miracula ejus habita fuissent pro meris illusionibus, ejusque promissiones pro fabulis. Verum cum præsertim confirmaverit auctoritatem Resurrectionis suæ, quæ fuit tamquam cumulus omnium miraculorum totius vitæ suæ, judicium ferri potest ex iis, quæ acciderunt triduo post obitum ejus, quo ille in sepulcro permansit: nam omnes illi ferme, qui crediderunt in illum, nutarunt in fide, & amiserunt lumina, quæ ille in cordibus eorum succenderat ad adspectum miraculorum suorum. Sed postquam triduo post mortem ejus nunciatum fuit, ipsum resurrexisse, hæc evidens fuit veritatis miraculorum suorum demonstratio; visi sunt omnes egredi de sepulcro, in quo triduo permanserant; & dicere possumus omnes cum illo surrexisse ad farciendam nominis ejusdem celebritatem, ad reparandas mortis ejusdem ignominias, & ostendendum ipsum eum vere esse, quem se esse dixerat. *Idem.*

Ad Roman. 1.

Salvatoris Resurrectio abunde mortis suæ ignominias reparavit.

Eximia est S. Petri Chrysologi sententia, gloriam Resurrectionis JESU CHRISTI obruisse quodammodo mortis ipsius opprobrium, & infamiam: *Resurgentis gloria sepelivit morientis infamiam.* Mortis infamia sepelierat in sepulcro suo vitæ suæ gloriam; sed Resurrectio ipsius quodammodo duplex operatur miraculum; resuscitat existimationem, & vitam ejus, & sepelit mortis ejusdem ignominiam. Crux ejus caliginem offuderat gloriæ illius: hominem mori tamquam latronem, damnari tamquam seductorem, & Pseudoprophetam; id quantum offecit in populi mente, conceptui, quem Prophetarum de ipso vaticinia pepererant! Et si in hoc statu ille permansisset, quænam oborta fuisset Jerosolymæ primum, & mox in universo Mundo, quo nomen illius pervasisset, opinio? Quisnam ausus fuisset solum loqui de Deo, qui vivere desiisset, cujus ostendi posset sepulcrum, cineres, & supplicii instrumentum? Quo pacto deleri potuisset dedecus hujus mortis, nisi seipsum resuscitasset? Hæc una Resurrectio inimicos potest confundere. Ubi illius veritas comperta, atque explorata sit, omnes evanescent calumniæ, omnes Apostolorum, ac Discipulorum ejus dubitationes dissipabuntur, & ad primum hunc Resurrectionis fulgorem omnis deletur ignominia, & ille cum ineffabili gloriæ incremento resurgit. *Idem.*

Fatendum est præclarissimam Mundi existimationem fuisse illam JESU, dum viveret. Admirabile ipsi nomen erat, inquit Propheta; illud adeptus fuerat per suæ sanctitatis exempla, & miraculorum suorum fulgorem; necnon prædicationum excellentiam; sed æque verum est, præclaram hanc existimationem in morte illius evanuisse, cum Judicum sententiis damnatus fuit, & carnificum manu cruci suffixus. Nomen ejus, eodem lapide, quo corpus ejus, contumulatum fuit. Sed in Resurrectione Salvator de hac civili morte triumphat, & alteram operatur gloriæ suæ Resurrectionem, reparans nominis celebritatem, quæ perierat, eamque restituens in eminentiori gradu, quam erat antea. *Idem.*

Quandoquidem J. C. resurrexit in cordibus nostris in hac festivitate, non debet ultra ibi mori.

Magnum privilegium Dominicæ Resurrectionis fuit immortalitas gloriæ; resurrexit cum hac conditione, vel potius prærogativa non ulterius moriendi. *CHRISTUS resurgens a mortuis, jam non moritur.* Nonnullorum contemplationi vacantium sententia est, Filium Dei post Resurrectionem suam visitasse locos, ubi passus fuerat, Prætorium, ubi fuerat flagellis cæsus, Calvarium, ubi fuerat crucifixus, attrectasse Crucem, clavos, & spinas, quin saucia[r]i posset, quia jam impassibilis erat, & immortalis. Cogitate, Christiani, illum iisdem propositis conditionibus resurgendum esse in cordibus nostris: opus esse, ut resurrectio nostra aliquam tribuat immortalitatem vitæ, quam habet in nobis per gratiam, & de nobis dici: *CHRISTUS jam non moritur.* Ingredi debet ille in cor nostrum; mens, voluntas, cupiditates nostræ loci sunt, ubi male habitus, mulctatus, cæsus, & crucifixus fuit: sed ubi redit in cor per gratiam, fit impassibilis; ingrediatur in mentem nostram, quæ tot nefarias cogitationes concepit, ibique non inveniat nisi cogitationes procurandi gloriam ejus, descendat in voluntatem, ibique nulla amplius vitia reperiat; ibi in tuto sit, & nulla ex cupiditatibus nostris honori, vel vitæ illius vim inferre moliatur. Sed heu! Domine mi, longe aliis conditionibus hodie resurgis in corde plurimorum Fidelium! Via illi tibi vitam dederunt, cum novis sceleribus mortem tibi rursus inferre festinant. Heu! ne inferamus tantam JESU CHRISTO contumeliam;

finamus illum frui hac vita gratiæ, quam recepit in corde nostro, & experiamur, quam utile sit perseverare, & mori in caritate. *Idem.*

Alacriter accipio, Salvator mi, obligationem, quam fructus resuscitatæ vitæ tuæ mihi injicit vivendi in hac vita tamquam qui resurrexit; absit quam longissime a morte peccati anima mea, & in omnibus actionibus suis præseferat insignia suæ resurrectionis; inimicissimi hujus mundi, seposita a vanitate, ac nugis præsentis vitæ, sæcularibus solatiis opposita, inanium gaudiorum pertæsa, aliena ab iis rebus omnibus, quæ fascinant sensus, intenta precibus, lacrymisque, petat a te solutionem ab hoc peccati corpore, & fidelius omnibus officiis suis perfungatur, ut ope gratiæ tuæ adlaboret, ut me dignum efficiat vita sæculi venturi, cujus vita tua resuscitata quædam prædicatio est, promissio, & pignus non dubium. *Auctor Recens.*

Salvatoris resurrectio fuit reparatio, & confirmatio fidei Apostolorum, & fundamentum nostræ.

Fides Apostolorum, ut videtur, mutua erat cum Magistro illorum: quæ enim erat habenda fides, ut crederent hominem in cruce morientem esse Deum? Sed eorum fides cum illo resurgit. Resurrectio illius fuit fidei illorum reparatio, & fundamentum, nec non nostræ perfectio. Fides per se obscura est; videtur JESU CHRISTI resurrectio illi lucem præstitisse, quoniam JESUS CHRISTUS reddidit nobis evidentem Resurrectionem suam perspicuis argumentis, quæ tradidit, & evidentem effecit divinitatem suam per ipsam Resurrectionem. Illi omnes, qui aliquid contulerant ad ignominiam passionis ejus, aliquid contulerunt ad constituendam gloriam Resurrectionis ipsius. Pater æternus mittens Angelos ad illam annunciandam; Judæi mittentes milites ad sepulcrum, ut efficientes, ne inde corpus Domini posset auferri, rumorem, quem in vulgus ferere conati sunt, facerent incredibilem. Discipuli tandem fidem Resurrectionis per suam ipsam incredulitatem firmarunt, ea quippe Magistrum impulit, ut præberet illis adeo valida argumenta, quæ eorum quidem curaverunt infidelitatem, & nostram prævenerunt; cum testimonium eorum eo sit validius, quo difficilius crediderunt. *Pater Nepven. Tomo 2. Christianarum Considerationum.*

Quomodo Resurrectio J. C. spem nostram alat.

1. ad Cor. 15.

Constantinus Magnus in præclara Epistola, quam scripsit, dum Nicænæ Symbolo interesset, ad Episcopos qui aberant, Mysterium, hoc, & hunc Festum diem *Spem nostra immortalitatis* appellat. Et sane si nos sumus viventia JESU CHRISTI membra; nonne possumus polliceri nobis nos futuros esse participes gloriæ Capitis nostri, quod hodie coronari videmus? Si primitiæ in nobis spem cient fructuum; quandoquidem J. C. secundum Apostolum est primitiæ mortuorum: *Primitiæ dormientium*, & videmus in illo primitias gloriosæ Resurrectionis; cur non speremus nos quoque similes fructus? Si progressus filii natu majoris spem gignit, ut æque natu minor proficiat; cum JESUS sit *Primogenitus ex mortuis*, quo nomine a S. Paulo vocatur; cumque egressus fuerit de sepulcro gloriosus, atque triumphans, nos in spem inducit; cum fratres simus illius per adoptionem; nos quoque similiter ipsius ope egressuros: quandoquidem ut Rex Propheta inquit JESUS CHRISTUS quatenus victor *contrivit portas æreas* inferni, *& vectes ferreos confregit*. P. Texier in Dominicali Sermone pro Dominica Paschæ.

Ad Coloss. 1.

Psalm. 106.

Fides Dominicæ Resurrectionis nos excitat ad sequelam ejus, & praxim Christianarum virtutum.

Percitum fide Resurrectionis JESU CHRISTI quidquid ne magis movere me potest ad illum sequendum, quam terminus quo mihi perveniendum est? Illum ne est efficientius argumentum, ut virtutis partes sequamur? Quod a nobis petitur, ut mereamur Resurrectionem JESU CHRISTI, cujus nos fulgor præstringit, ac fascinat, toto cælo minus est pretio, quo ipse illam obtinuit. Non credidit ipse nimis caro eam comparare pretio subeundo ipsum Crucis supplicium: ego vero credam mihi nimis magno sumptu eam esse redimendam, cum paullisper aliquantulum vis mihi debeam inferre, & aliquot annos pœnitentiæ peragere? Heu! Si Christiana virtus adeo nobis molesta videtur, inde fit; quia ejus remunerationem ad examen revocare dedignamur; qualem nobis hodie ostendit in seipso. Confortare igitur anima mea hac pretiosa spe, ut olim faciebat S. Job & omnes salutis obices contemne, atque dic cum illo: *Reposita est hæc spes mea in sinu meo.* Christianæ pietatis exercitia nonnunquam me turbabunt, sed suavitas spei resurrectionis eorum leniet severitatem: Spes hæc sita est in corde meo, ejusque erit firmamentum, consolatio, fortitudo, & dulcedo. *Ex libro cui titulus: Verus spiritus, & usus solemnium anni festivitatum.*

Job 19.

Quam jucunda nobis esse debeat memoria Resurrectionis J. C.

Cogitatio, & memoria Dominicæ Resurrectionis nobis accidere debet perjucunda, illum diligentibus, & gloriam ejus inquirentibus. Quinam enim eorum dolor esse debet, cum illum cogitant ab Apostolo traditum, ad Caipham, tamquam criminis reum adductum, a falsis testibus accusatum, damnatum tamquam blasphemum, habitum ab Herode tamquam insipientem, ab ingrato populo Barabbæ postpositum, flagellis crudeliter a barbaris militibus cæsum, spinis coronatum, cruci suffixum, atque inter inimicorum injurias, atque blasphemias animam efflantem? Verum est hæc opprobria, & hos cruciatus redemptionem nostram operatos fuisse; sed si Redemptorem nostrum diligimus, excessus amoris sui nonne debet nobis gravissimum inferre dolorem, quandoquidem tanto illi stat sumptu? Sed ubi videmus illum de sepulcro egredientem sole nitidiorem, triumphum referre de dæmone, de morte, de peccato, de Scribis, de Pharisæis, de Pontificibus, de Sacerdotibus, ubi videmus illum in gloriæ statu, fortitudinis, majestatis, quem nemo illi potest eripere, neque imminuere; ubi videmus illum resurgere, ut cum illo resurgamus, & velle nos in partem vocare suorum magnalium, & nos de nostra eripere captivitate, possumus ne quidquam videre quod nobis accidat jucundius? Hic non est amplius homo infra Angelos positus, sed homo Rex Angelorum, & quem Angeli adorant; homo gloriæ, & honore circumdatus post perfunctorias suæ passionis ignominias. Si animam illius consideramus, anima ejus non potest ultra tristari usque ad mortem, sed in æternum cumulata est torrente voluptatis, qui nunquam turbatur: si animam nostram attollimus ad illius divinitatem considerandam, nunc habitat in corpore suo tamquam in Templo se digno: ubi producit opera digna potentia sua, & ubi ostentat magnalia sua, virtutem suam, atque majestatem. *Godeau in homiliis pro die Paschæ.*

Præcautiones a Judæis adhibitæ, ne J. C. corpus auferretur, ut illum Resurrexisse rumor manaret, profuerunt ad auferendam omnem Resurrectionis illius dubitationem.

Quinam fuit effectus præcautionis Judæorum, qui sepulcrum Filii Dei militibus circumdederunt & lapidem, qua aditus in illud obstructus erat, obsignarunt? Nihil prætermissum fuit ad omnimodam securitatem. Quinam fuit, inquam, hujus præcautionis effectus? Non alius sane, quam amovere minimas etiam dubitationes, & levissimas suspiciones de JESU CHRISTI Resurrectione. Namque licet omnis adhibita fuerit cura, cum Salvatoris corpus post triduum, ex quo tumulatum fuerat, non fuerit repertum in tumulo, quid dicere poterant Pharisæi? ablatum fuisse noctis beneficio a Discipulis, dum qui in excubiis positi erant, somno essent sepulti? Sed S. Augustinus respondet; quomodonam potuerunt discipuli ad sepulcrum accedere, lapidem amovere, auferre corpus, quin aliquis ex militibus expergisceretur? Ceterum si vigiles alto erant somno obruti, unde noverunt illi corpus ablatum, & a quibus? Quæ veritatis species est, Discipulos, qui idem erant pavor, atque eadem infirmitas, ausos fuisse corpus rapere, quod in depositi loco ibi erat collocatum, & publica auctoritate obsignatum? Verum ausi fuerint; qua mente, quo consilio vellent aliis obtrudere id, cujus mendacium facile competum, & innotescere potuisset? Quid inde sperare poterant? Si enim corpus abstulissent, illis constitisset JESUM CHRISTUM nequaquam resurrexisse, & se ab illo deceptos fuisse; & quemadmodum ipse illos objecerat odio nationis universæ, rei natura postulabat, ut intuiti se illusos fuisse, non solum adhuc illius caussam tueri vellent, sed illi abrenunciarent, declarantes coram Magistratibus illum seductorem fuisse: quod testimonium profecto ab universa Synagoga exceptum fuisset cum plausu, & populi totius amorem illis conciliasset; cum e contra Resurrectionem illius evulgantes exspectare non poterant, nisi odia, persecutiones, carceres, & mortem ipsam. *P. Bourdalove in Mysteriis Tomo 1. Sermone de Resurrectione.*

Videtur Christiana Religio per Resurrectionis mysterium in orbe constituta fuisse.

Resurrectioni acceptum referendum est, Christianam Religionem auctam, & multiplicatam fuisse, Evangelium in omnibus Mundi partibus incomprehensibiles progressus fecisse, & divinitatem Salvatoris, quidquid omnes Mundi, inferorumque potestates adniterentur, creditam fuisse in extremis usque terrarum plagis. Satis est animum advertere ad originem, & ortum Ecclesiæ; nunquam Apostoli prædicabant in Synagogis JESUM CHRISTUM, quin illius Resurrectionem in medium afferrent tamquam argumentum insolubile: *Hunc Deus suscitavit tertia die;* hunc Deus Patrum nostrorum glorificavit, liberans illum a morte: hunc vos crucifixistis; sed postea ille ostendit se in statu vitæ recentis. Diceres, hunc solum fuisse articulum, quo eorum prædicatio fieret efficax, & invicta; etenim quanam in re ostendebant illi vim zeli Apostolici quo repleti erant, nisi perhibentes testimonium Resurrectioni JESU CHRISTI? *Virtute magna reddebant Apostoli testimonium Resurrectionis JESU CHRISTI Domini nostri.* In hoc posita erat omnis eorum cura, & totus fructus ministerii sui, perinde ac totum Apostolatus officium ad unum hoc punctum redigeretur. *Idem.*

Act. 6.

Ibid. cap. 4.

Ex omnibus nostræ Religionis articulis, nullus est, Sanctus Augustinus ait, quod majorem nactus fuerit oppositionem, quam hominum Resurrectio; quia, nullus est, qui magis illos in officio contineat, eosque magis divinis legibus subjiciat: *In nulla re tam vehementer contradicitur Fidei Christianæ, quam in Resurrectione carnis.* Si enim homines Resurrecturi sunt, igitur altera est vita post hanc: omnis igitur spes nostra non terminatur in morte; nos ergo manet sors beata,

beata, vel misera in æternitate; Deus ergo nobis reservat alias remunerationes, vel pœnas: maximum ergo negotium nostrum est hic laboribus exerceri ad illas quidem promerendas, has vero evitandas: Omnes ergo actiones nostræ ad finem hunc referendæ sunt: & cetera quæcumque nullo in discrimine habenda. Nos ergo damnandi sumus, si vitæ hujus ærumnis turbamur, & perstringi sinimus nitore humanarum felicitatum. Virtus igitur sola in terris solidum bonum nostrum est, immo etiam bonum unicum; nam omnes istæ illationes necessario consequuntur principium illud de mortuorum resurrectione. Quamobrem Tertullianus eximium opus, quod hujus argumenti elucubratus est, incipit præclaris his verbis: *Fiducia Christianorum Resurrectio mortuorum. Idem.*

Qui non credunt corporis Resurrectionem, neque credunt animarum immortalitatem.

Impii, Atheique corporum negant Resurrectionem, quia non credunt animarum immortalitatem, neque vitam futuram. Nam quamvis duo isti errores, non habeant invicem nexum omnino necessarium; sibi tamen cohærent in mentibus impiorum, qui conantur obliterare de mente sua ideam rerum æternarum, ut adeant possessionem impune peccandi, & delere cupiunt primum fidem Resurrectionis corporum, & per infidelitatis progressum, qui evitari non potest, se excæcant eousque, ut sibi persuadeant animas etiam immortales non esse; quapropter Sanctus Paulus iisdem utitur armis ad utrumque impietatis genus impugnandum. *Idem.*

Si Dei Filius potuit seipsum resuscitare, poterit quoque resuscitare nos

Sunt, S. Augustinus ait, qui Salvatoris credunt Resurrectionem, sed non intelligunt, vel intelligere nolunt, quomodo inde sequatur, nos quoque posse aliquando resuscitari; sed, Sanctus hic Doctor ait, quod in illo adimpletum video, qua ratione putem in me adimpleri non posse? Nunquid enim minus potens est in me, & propter me, quam fuerit in seipso, & propter se? Et si utrobique eadem semper est virtus, nonne semper eadem poterit operari miracula? Igitur per supremam hanc virtutem in abyssis maris, in terræ visceribus, in penitioribus antris, & specubus, in abditissimis, & obscurissimis mundi recessibus colliget nostrummet ipsorum exuvias, quas mors dissipaverat, congregabit cineres dispersos, sensuque carentes, & efficiet, ut audiant omnes vocem suam, qua excitabuntur. *Idem.*

Dei Filius resurrexit, ut nos participes faceret gloriæ corporis sui.

Non pro se tantum Dei Filius de sepulcro egressus est, & resurrexit: verum etiam pro nobis. Et sane, si quatenus caput vult membra sua, ut ipsum agere, ut ipsum vivere, ut ipsum mori; cur nolit eadem etiam, ut ipsum resurgere? Nonne æquum est, ut nos vocans in partem laborum suorum, vocet quoque in partem suæ remunerationis? & quoniam pars remunerationis suæ est corporis sui gloria; quia corpus hoc adorabile factum est particeps meritorum cum anima sua, nonne per hoc ipsum tenetur pariter in nobis & corpus, & animam remunerari? Veritas adeo certa secundum Doctorem gentium, ut non vereatur asserere, si mortui resuscitandi non sunt post JESU CHRISTI Resurrectionem, & in vim gloriosæ hujus Resurrectionis, sequi, hanc Resurrectionem veram non fuisse: *Si resurrectio mortuorum non est, neque CHRISTUS resurrexit. Idem.* (1. ad Cor. 15.)

Væ credentibus resurrectionem & viventibus quasi non crederent.

Væ non solum impio, non credenti, verum etiam peccatori credenti resurrectionem, & viventi, quasi non crederet illam. Profecto quid prodest credere, & non agere juxta fidem: quid dico? & agere eo modo, qui directe opponitur fidei suæ? Credere resurrectionem, quæ efficiet, ut prodeamus coram judice vivorum, atque mortuorum, ut cognoscamur quales erimus, & quales fuimus, & vivere in nefariis criminibus, in flagitiis, modo quidem absconditis, atque latentibus, sed quæ tunc revelata, & coram omnibus hominibus avulgata nos ignominia, atque opprobriis suffundent? Credere resurrectionem, quæ nos est traductura in vitam alteram sive æternum beatam, sive æternum miseram, prout in hac præsenti vita bona egerimus, vel mala; & in præsenti vita nihil omnino facere boni, quod beatam nobis procurare valeat immortalitatem, & in eadem omnia patrare scelera, quæ nobis terribilem conflare possunt damnationem, & nos ad æternam deducere calamitatem? Quid prodest, iterum dico hoc pacto credere? vel potius hoc pacto credere, nonne est se nocentiorem præstare, ac ex semet semetipsum damnare? *Idem.*

Resurrectionis cogitatio consolari debet justos in omnibus ærumnis & persecutionibus eorum.

Beatus fidelis, qui credit, & gloriosam exspectat resurrectionem; nam per Christianorum operum praxim, & morum suorum sanctitatem adducit se in statum illius promerendæ. Hoc S. Paulum excitabat; hoc nascentem consolabatur Ecclesiam; hoc omnibus sæculis deinceps sustinuit tot Martyres, tot Anacoretas, tot Cœnobitas: quia patimur, ajebant illi, corpora nostra mortificamus, abstinemus voluptatibus, quas nobis exhibet mundus; sed non frustra, & quandoquidem certi sumus animam futuram corpori superstitem, & in extrema temporum consumatione corpus iterum adhæsurum animæ, ut simul utrumque vitam immortalem incipiant; non deest nobis unde gaudeamus cogitantes nos uberrimam esse mercedem consecuturos æternæ felicitatis pro iis omnibus, quæ in terra reliquerimus, & pro omnibus sacrificiis, quæ obtulerimus Deo. En quid zelum, ardoremque excitare debet in omnibus piis animabus, quæ me audiunt: dico amplius: En quid sanctificare debet Christianos omnes: ecce ubi consilia capere debent; nullibi enim capere possunt solidiora. *Idem.*

Magnum discrimen inter sepulcrum Filii Dei, & Principum cetum.

Domine quam dissimile est sepulcrum tuum ab illis hominum, eorum vero præsertim qui maxime in terris nituerunt! Hæc quantumvis magnifica videantur, semper tamen humiliant; sed jure Propheta testatus est sepulcrum tuum gloriosum fore. Hominum ambitio hæc mausolæa æque superba, atque contemptibilis, quæ humanæ ædificat vanitati, non nisi mortuis exornare potest simulacris, quibus tristes aptat vultus, oculosque lacrymis manantes. Immo neque tristes, atque luctuosas incidere potest epigraphes ex spectatoribus lacrymas postulantes; & quæ enarrantes potestatem, magnasque mortui dignitates, prædicant hanc potentiam evanuisse, & has præteriisse dignitates; amicis nil ultra ab illo esse exspectandum; corpus suum illic fore in putredine; & fortasse etiam in cineres resolutum. Hoc omnia jactant sepulcra. Tuum vero, Salvator, beatis spiritibus septum est, ore, habituque corporis præ se ferentibus gaudium, quo exultant, annunciant epitaphium sepulcro tuo inscribendum: *Surrexit.* Epitaphium, quod uti tibi convenire potest, quod tuos confirmat discipulos, & terret hostes; quod utrisque significat finem jam factum doloribus, & humiliationibus tuis; quod prædicat, si mortem subire voluisti, te illam vicisse; quidquid in te vitæ fuit, virtutis, magnitudinis, gloriæ, vigere adhuc, & futurum ut æternum vigeat. *Pater Valois in Asceticis in sermone de Resurrectione.*

Felicitas Discipulorum, qui viderunt illum resuscitatum.

Beati Discipuli quibus datum est videre Magistrum ab inferis redivivum, & attrectare vulnera ejus, videre ac tangere cor illius per lateris vulnus? Quinam tunc fuit stupor vester, qui animæ vestræ raptus? Viderunt illum oculi nostri, dicitis, centies deinde, vobismet vestram sortem gratulantes; manus nostræ illum attrectaverunt. Sed quo cum sensu, qua cum actione gratiarum, & qua cum unctione id dicitis? Non eamdem nobis gratiam largitus es, Domine, sed aliam largiris majori adhuc a nobis in pretio habendam; illi te viderunt, nos autem non videmus te, & venis, ut te nobis tradas per communionem; & si te non videmus coram oculis nostris: gerimus te in corde nostro; si jucundum est videre thesaurum, quanto jucundius, & utilius est illum possidere? Viderunt illi vulnera tua, nos vero bibimus totum sanguinem, qui ex tuis vulneribus effluxit: illis permittis, ut inferant digitos in vulnera tua; sed tu in persona tua venis in nos, tu in nos ingrederis, & manes in nobis. *Idem.*

Insignis temeritas est dubitare solum de resurrectione Salvatoris, & de nostra in fine sæculorum.

Indignum, temerarium, & non ferendum est post argumenta, quæ habemus de resurrectione, in dubium revocare veritatem hanc, ubi aliqua menti occurrit difficultas. Hoc ut plurimum accidit impiis, quos sola impietatis suæ difficultas magis movet, quam omnia testimonia, quæ possunt afferri, quemadmodum S. Thomas, qui per meram pertinaciam rejecit aliorum testimonia, & in sua incredulitate obfirmavit se, credere nolens nisi manus suas intulisset in vulnera; sed tandem sese dedere coactus fuit postquam id illi contigit, & cum admiratione exclamavit: *Dominus meus, & Deus meus!* O Domine, fateor te Deum meum esse! Scio levitatis esse adeo facile fidem rebus habere: sed post invicta argumenta dici ne potest Apostolos non coactos fuisse, ut crederent Salvatoris resurrectionem? *Ex sermone Patris de Lingendes, pro die Paschatis.*

Quam æquum sit, ut corpora reviviscant, ut accedat in partem felicitatis animæ.

Æquum ne esset, Fideles, ut humanum corpus, quod propriis manibus fingere voluit Deus, & cui per flatum oris sui immittere studuit spiritum cælestem, ac a materia quavis immunem ad componendam ex intima unione hujus corporis, ac spiritus totum adeo præstans, atque numeris omnibus absolutum, quale homo est; utique, æquum ne esset, ut hoc opus manus Dei non aliam haberet partem in Spiritus hujus beatitudine; ut in æternum separatum esset ab anima explicite a Deo creata ad illud animandum, deducendum, ac regendum concentum diversarum partium, ac motuum, quibus viget, ab anima, quæ essentialiter fertur tamquam forma ad materiam, & quæ non habet quidquid cupit ad naturalem perfectionem suam, cum se inde videt avulsam, & ejectam ex parvulo mundo hoc, in quo posuit illam Deus, ut illum ope, & cura sua gubernaret, eodem ferme pacto, quo Deus ipse universum moderatur per providentiam suam, & suæ voluntatis imperia. Opus ergo esset, hoc ædificium architecturæ prorsus divinæ, & dignissimum, ut ibi anima immortalis inhabitet; in quo adeo illustria sapientiæ suæ insculpsit monumenta, ideo formatum fuisse, ut interiret, & fieret pabulum annorum, atque putredinis? Ratio vera nonne postulat, ut aliud prorsus judicium feramus, & cogitemus, ubi Deus iniit consilium humani corporis ædificandi,

non solum impressisse in illo admirabilia suæ intelligentiæ vestigia, illud tanto ordine, omniumque partium aptissima distributione componendo; verum etiam efficere voluisse, ut accederet in partem beatæ æternitatis, qua anima perfruitum est; quandoquidem particeps fuit laborum, ac meritorum illius. *Abbas de Bourseis sermone tertio de resurrectione.*

Nequidquam impii sibi persuadent impossibilem esse resurrectionem.

Quam prætexere possunt impossibilitatem impii ad resurrectionis veritatem impugnandam? Si arguunt illam ex Dei impotentia; quæ ratio infelicior? Nam nunquid facilius est homines ex nihilo educere, quam ex sepulcro? eos facere, quam reficere? & hoc ineffabile Dei Verbum quod penitiores abyssus illustrat, quod renes scrutatur & corda, & cui tenebræ æque patent, ac lux, ut loquitur Scriptura, ignorare potest, ubi collecti, congestique sunt nostrorum corporum cineres? Fieri ne potest, ut in confusione non videat, quod videre potuit in nihilo? Quid vetat quominus in temporum fine reproducat, quod in temporum initio produxit, & iterum per bonitatem suam connectat, quod per justitiam separavit. Quod hac in re nos fallit, hoc est, quod in infirmis argumentationibus nostris metimur Dei potestatem ex potestate naturæ, generatim supponentes quidquid superat virtutem caussarum secundarum, vim etiam caussæ primæ superare. Hinc fit, ut in ordine naturæ non videntes ullum resurrectionis vestigium, neque ullum illius producendæ principium supponimus in ordine gratiæ nullum esse, quod effectum adeo admirabilem valeat producere. *Idem.*

Discrimen inter sepulcra Principum terræ, & illud Salvatoris.

Terrenarum potestatum proprium est, dum vixerint, suam ostentare magnitudinem, & majestatem in throno, ut quamprimum in horrore sepulcri hanc pompam sepeliant; & fallacem nitorem hunc contegant marmorea lamina, quæ lugubres hos characteres insculptos præseferat: *Hic jacet:* Hic ille jacet, quem fortuna potius, quam meritum super populorum caput evexit. Ambitiosus hic spiritus, qui sæculi gloriam appetebat, corruit. Hic computrescit turpe cadaver infamis voluptuosi, pro quo natura non satis protulit voluptatum atque deliciarum; *Hic jacet.* Hic videntur tristes reliquiæ hominis magni quidem coram mundo, sed exigui coram Deo, qui cum intumuisset superbia tamquam fluctus maris in hujus sepulcri pulverem ellisus est. Huic accidit prorsus oppositum ac Salvatori Mundi; ubi mundi magnitudo suum invenit interitum, JESU CHRISTI magnitudo suam invenit gloriam, quamobrem Angeli scribunt in illius monumento epigraphem prorsus oppositam ceterorum hominum epitaphio. Pro funestis verbis illis: *Hic jacet*, gloriosa hæc inscribunt verba: *Surrexit, non est hic.* Qui vixit, tamquam mortalium novissimus, modo ad altissimum gloriæ Dei fastigium attollitur; qui in speciem succubuit injustis inimicorum conatibus, victor resurgit, eosque pedibus suis prostratos conculcat. *Pater Texier in Mysteriis Domini nostri.*

Quomodo fieri possumus participes gloriæ resurrectionis Filii Dei.

Qui participes fieri volunt gloriæ Resurrectionis Filii Dei, mori debent, ut ille mortuus est; & ut moriantur eo modo, quo mortuus est, oportet, ut sicut ille cessavit naturalem vitam vivere per effectum propriæ suæ voluntatis; ita nos abrenunciemus vitæ peccati, ut cessemus vivere secundum motum nostrarum cupiditatum, & affectionum, & proprius amor noster, qui verum est earum principium, ita sit in nobis eversus, ut omni careat actione, ut nullam amplius habeat partem in vitæ nostræ regimine, & nos dicere possimus verba illa Apostoli: vivo ego, jam non ego, vivit vero in me CHRISTUS. Sensus, affectiones, naturæ studia, ac desideria in me mortua sunt; omnes primæ illæ dispositiones in me ita immutatæ sunt, ut non sim amplius qui eram, & quidquid fit in me, ab uno illo fiet, qui illud operatur, & tota vita mea non aliud est nisi perfecta nutibus, omnibusque voluntatibus illius obedientia. Hæc ea vita est, quam nos ducere oportet; nobismet ipsis mori debemus, ut fiamus participes gloriæ Resurrectionis Domini. *Abbas Trappensis in Collatione pro die Paschæ.*

Signa certa ex quibus liquet nos cum J. C. surrexisse.

Resurrectionis quæ potissimum signa observanda sint, Apostolus nos admonet: nam cum inquit. Si consurrexistis cum CHRISTO, quæ sursum sunt, quærite, ubi CHRISTUS est in dextera Dei sedens: *plane ostendit eos, qui vitam, honores, otium, divitias ibi maxime, ubi CHRISTUS est, habere cupiunt, vere cum CHRISTO surrexisse. Cum vero addit:* Quæ sursum sunt, sapite, non quæ super terram: *alteram etiam hanc veluti notam apposuit, qua perspicere possimus, num vere cum CHRISTO surreximus. Ut enim corporis affectionem, & valetudinem gustus indicare solet: ita si quæcumque sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque justa, quæcumque sancta alicui sapiant, isque cælestium rerum jucunditatem intimo mentis sensu percipiat: hoc maxime argumento esse potest, eum, qui ita affectus sit, ad novam, & spiritualem vitam, una cum CHRISTO JESU surrexisse.* Ex Catechismo Tridentini Concilii in ea Symboli verba, *tertia die resurrexit a mortuis.*

Quod plerumque prohibet, ne spiritu resurgamus, ut JESUS CHRISTUS resurrexit secundum carnem, ut plurimum est fermentum peccati, quod in nobis fovemus, & quod exhaurire non quærimus. Clarius loquar: redimus in gratiam cum fratre, parcimus inimico: superest tamen aliquod fermentum acrimoniæ, atque ægritudinis, quod parum distat ab odio, & simultate. Nexus impudicus infringitur, non ita tamen, ut quædam reserventur jura, quibus omnino abrenunciandum esse divina lege nequaquam teneri putamus: quædam commercia, quæ urbanitas, & officium sibi licere permittunt; hæc ea sunt, quæ a S. Paulo peccati fermenta vocantur. Fermentum hoc, Fratres mei, expurgandum est, addit Apostolus, si vultis novum Pascha celebrare. Reminiscendum est modico fermento, quod corruptum est, totam massam corrumpi, ita quod superest semisopitæ cupiditatis, licet in speciem intermortuæ, delere potest, & ad nihilum adducere meritum universum conversionis nostræ, & efficere, ut nequaquam vere resurrexerimus. *Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio.* 1. ad Cor. 5. *P. Bourdaloue sermone de Resurrectione in Quadragesima.*

Quid potissimum prohibeat plurimorum Christianorum resurrectionem.

Quemadmodum per Resurrectionem quam sancto hoc tempore Christianus exigit, non aliud intelligitur nisi vitæ mutatio, atque integra, & perfecta conversio; ita multiplex modo invenitur conversio, quemadmodum in fine sæculorum multiplex erit resurrectio; & sicuti secundum Evangelium alii e sepulcris prodibunt in vitæ resurrectionem, ita alii inde emergent in resurrectionem judicii: *Et procedent, qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ; qui vero mala egerunt, in resurrectionem judicii.* Joann. 5. Similiter in hac festivitate videntur peccatores egredi ex Tribunali pœnitentiæ, alii quidem per gratiam vivificati, & cum Deo in gratiam reversi; alii vero per abusum Sacramenti in peccato magis pertinaces, magisque Dei inimici facti. *Beatus*, concludit Spiritus Sanctus in Apocalypsi: *Beatus est Sanctus, qui habet partem in resurrectione prima*, Apocal. 20. Secundum eamdem regulam dico, beatus, qui habet partem in prima conversione! Beatus, & Sanctus, qui cum JESU CHRISTO resurgens, secundum Apostoli effatum in sua conversione sapit tantum cælestia; avertit oculos a terrenis objectis, adhæret Deo propter ipsum Deum. Hæc, Fideles, est illa conversio, & resurrectio, quam hodie postulat Deus, & cujus in persona Filii sui vobis proponit exemplum. *Idem.*

Ut in fine sæculorum multiplex erit resurrectio; ita & in peccatoribus multiplex est conversio.

Tenemur videri conversi in oculis hominum, illis ostendere nos vere per vitæ mutationem resurrexisse. Tenemur autem primum propter Dei gloriam, quam læsimus; alioquin, fideles, quam reparationem illi faciemus propter patrata a nobis scelera; & quomodo sarciemus gloriam quam peccantes illi eripuimus? Quid peccator, qui me audis, millies injuria affecisti Dei Majestatem, & erubesces modo, si coram illo humiliatus videreris. Palam contempsisti Legem illius, & putabis te omnia persolvisse pœnitentia secreta? Licentia, qua illum irritabas, omnibus erat comperta, & explorata, pœnitentia, qua illum placas obscura erit, & abscondita? Non ita fratres, hoc agere non est proprie converti. Quomodo illi satisfieri poterit, nisi per ædificantem conversionem, per conversionem, cujus fructus innotescant, per optimi exempli conversionem, quæ bona fide, ac sincere est efficienda? Opus est ergo, ut peccator se pro Deo stare palam profiteatur, ut se mutatum ostendat, & prorsus alium ab eo, qui erat; verbo vere resuscitatum. *Idem.*

Tenemur apparere conversi, & resuscitati per vitæ mutationem.

Salvatoris corpus, quamvis cum divinitate conjunctum, sine vita positum est *in monumento novo, quod exciderat in petra, in quo nondum quisquam positus fuerat.* Matth. 27. Clauditur, & ostio advolvitur lapis ingens, quo prorsus obstruitur: afferuntur signa Principum populi, positisque custodibus obsignatur. *Signantes lapidem cum custodibus.* Gloriosa illius anima cum corpore iterum jungitur, simulque terra contremiscit; terror milites occupat, vigiles semianimes ruunt, & licet obstet lapis, signa, & petræ impenetrabilis durities, corpus hoc repente factum lucidum, agile, impassibile, & penetrabile sibi sua subtilitate viam facit naturæ ignotam, & per sepulcrum infractum pertransiens gloriose triumphat de omnibus hisce obicibus, quibus sub terra detinebatur. *Maimbourg. sermone pro die Paschæ.*

Modus, quo corpus Salvatoris exiit de sepulcro.

Ingens profecto discrimen fuit inter Salvatoris sepulcrum, cum illuc ingressus est, & illud ipsum cum est egressus. Ingreditur flagellis cæsus, spinis, clavisque terebratus; quæ supplicia pro mortalium peccatis subierat; sed illinc egreditur hodie in statu impassibili, & immortali. Vidimus illum feria sexta in sepulcro tamquam opprobrium hominum, & reliquias rabiei carnificum, qui illum occiderant; hodie vero videmus illum gloria coruscantem, ac de inimicis triumphantem. Angelus nuper illi offerebat mortis nuncium, hodie Angeli resurrectionem ejus annunciant. Profecto æquum erat ut ignominias illius exciperet gloria, & Pater Æternus, qui illum tradiderat carnificum crudelitati, tamquam victimam justitiæ suæ immolatam, patientiam ejus remuneraretur vita altera,

Discrimen inter corpus Salvatoris cum illatum fuit in sepulcrum, & cum inde resurgens egressus est.

& illis

& illis ostenderet, amorem JESU CHRISTI potius ipsum in manus eorum tradidisse, quam eorum robur, & vim. *Surrexit, non est hic.* Scribæ, & Pharisæi, parum vobis profuit justitia vestra; inutilis vobis fuit, o carnifices, vestra custodia; quamvis officio suo rite defungi decrevisset; nam quamvis tot adhibitæ fuerint præcautiones, egreditur de sepulcro tamquam victor de morte triumphans. *Biroat in Quadragesima sermone pro die Pascha.*

Apparens complurium fidelium resurrectio.

Plerique Fideles, ut plurimum, in speciem duntaxat resurgunt; hæc sunt conversionis mera phantasmata; cor ipsum non resurgit ad gratiam relinquens peccatum. Habet quamdam conversionis speciem potius per hypocrisim, & simulationem, quam per pietatem; atque voluntatem. In resurrectionibus duo sunt termini, peccato moriendum est, gratiæ vivendum. Sed ut plurimum fallimur, quod mortem dicimus, simplex defectus est, vel quædam mortis species, sed mortis veritas abest. Vita quodammodo ad breve temporis spatium recedit; vires, & spiritus introrsum & in imam cordis partem sese recipiunt; sed si paulisper exspectas, spiritus, qui intus latebant, prodibunt, & inde liquebit eam nequaquam veram fuisse mortem, sed levem ac perfunctoriam mortis imaginem. Hæc imago est conversionis plerorumque fidelium; videtis peccatorem ad Confessarii pedes provolutum, humili corporis habitu, diceretis hunc hominem mortuum esse peccato; omnes præsefert mortis notas. Confessarius ipse decipitur, edidit enim illi aliquod specimen pœnitentiæ; tamen hæc non est vera mors, voluntarius defectus est, qui non diu permanebit; quoddam habet in imo corde vitium, cui sese objiciet; ubi primum festi dies pertransierint; exspectate triduum, aut quatriduum, innotescet illud fuisse conversionis phantasma; revertetur, ut olim ad peccata sua, & vivet in iisdem habitibus, & flagitiis. *Idem.*

Duo resurrectionis genera; alterum perfectorum alterum imperfectorum.

Duo sunt spiritualis resurrectionis genera, alterum perfectum, alterum imperfectum. Imperfecti quidem resurgunt, sed non secus ac Lazarus, qui egreditur de sepulcro pedes manusque habens vittis revinctas, & faciem sudario involutam; restat enim illis adhuc nonnihil de antiquis habitibus suis, de vivis, & immortificatis affectibus; itaque periculum est ne iterum propter recidivam moriantur; nisi strenue omnes infregerint nexus suos, & ejecerint quidquid sepulcrum sapit, & reliquerint omnia veteris hominis insignia. Econtra vero perfecti JESU Magistri sui sequuntur exemplum, qui linteum, & sudarium in sepulcro reliquit. Novo cum fervore resurgunt, veterem hominem exuunt, omniaque illius opera abjiciunt, ut novum induant, ac se prorsus instaurent ad æternam vitam per ethicarum virtutum exercitationem promerendam. *P. a Ponte in Meditatione de Resurrectione.*

Plerique peccatores nolunt egredi de sepulcro, nec habituales vigilias relinquere.

Ut verum dicamus, sepulcrum nostrum diligimus, & ne inde egrediamur, illud gravi solidoque lapide obstruximus, nos tenent habitus perniciosi & affectus effrænes; non possumus, & nolumus egredi, ita ut de nobis dici possit: *Sepulcra domus eorum in perpetuum.* Similes sumus Evangelico dæmoniaco, qui habitabat in cœmeteriis, & cavernis, quæ sepeliendis hominibus destinatæ erant; qui, si quos illud conaretur avellere de funesta illa domo, huic insiliebat in oculos, ac furias suas ingeminabat. Saltem fateamur, fideles, nonnisi inviti illinc egredimur. Quid? animæ nostræ manus erunt paratæ ad Dei voluntatem faciendam, quam corpora nostra? *Omnes, qui sunt in monumentis*, inquit Apostolus, *audient vocem Dei.* Heu! nonne toties per sacrum hoc pœnitentiæ tempus audistis vocem Dei, quæ adeo frequenter in Lazari persona vos arcessivit. *Lazare veni foras.* Egredere miser de hoc tumulo tot infecto criminibus, fœnerator, impudice, blaspheme; sed egredere cum animo non ultra huc redeundi, alioquin nonnisi tamquam phantasma, & in speciem solum resurgis. Umbra es, & spectrum errans circa suum sepulcrum, & cineres. Heu! Christiani, aliquando tandem in vita nostra aliquem exeramus conatum, ut ex hoc sepulcro emergamus, quod, ut vere dicam, ostium est inferorum. *Ogier in publicis actionibus. Sermone de Resurrectione.*

Inimici veritatis Dominicæ resurrectionis, ad illam statuendam contulerunt,

Fatendum est Domine! ferventissimi patroni tuæ Resurrectionis, nunquam probarunt illam validius, quam illius inimici eam constituerunt; & sicuti facis, ut omnes tibi serviant tum qui tuis resistunt imperiis, tum qui sese iisdem subjiciunt, ut æterna consilia tua complesntur; scis ad veritatem statuendam uti conatibus eorum, qui illam evertere nituntur, non secus ac zelo eorum, qui eamdem propugnant: legentibus paullo attentius historiam miraculosæ Resurrectionis tuæ, qualiter ab Evangelistis narratur, innotescit adorabilis providentia tua, qua ad probandam fundamentalem hanc Religionis nostræ veritatem convertisti quidquid dæmonum, hominumque nequitia suscitavit, ut illi caliginem offunderent, eamque subverterent. Etenim quid profuit lapidem signare? quid custodes adhibere? nisi ut adderetur numerus testium, & Resurrectionis fulgor magis, magisque enitesceret? Si sepulcrum nequaquam appositis militum excubiis servatum fuisset, supposita ablatio corporis, quam Judæi acceptam referre conabantur Discipulis Domini, majorem habuisset speciem veritatis: sed quæ verisimilitudo est, Discipulos æque timidos, quales erant JESU CHRISTI ea in confusione, ac formidine, quam mors ejus illis incusserat, ausos fuisse audacissimum facinus quale est, nocte concubia, auferre corpus magistri sui inter tot satellites, quibus sepulcrum illud erat circumdatum? & quamvis pares fuissent, ut consilium adeo temerarium conciperent, quomodo num illud fuissent exequti, S. Augustinus interrogat? Vel custodes sepulcri, dum corpus illud auferretur, vigilabant, vel dormiebant. Si primum; quomodo id fieri passi sunt? Sin alterum, quomodo hoc fieri viderunt? *Insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi.* Psalm. 26. *Ex specimine sermonum pro die Pascha.*

Quod pondus habere debet testimonium Apostolorum, ut Resurrectionem credamus.

Quæ utilitas, quis honor, quod commodum cessisset Apostolis simulantibus Resurrectionem Magistri, qui adeo terribiles habebat inimicos, & cujus finis in speciem fuerat adeo contumeliosus; nisi illis omnino persuasum fuisset de hac resurrectione; illam ne tanto zelo prædicassent? ad illam propugnandam totum ne sanguinem suum effudissent? Sed longius procedat argumentum; quomodo illi veritatem hanc in omnes terrarum plagas tanta cum felicitate disseminassent? Quibus pollebant viribus, ut infinitos superarent obices, qui prohibuissent, ne Religio hæc institueretur? Quænam erat vis ingenii, quæ dicendi facultas, ut humanis mentibus injicerent rem adeo miram, atque inauditam? Quæ fascinatio efficiebat, ut tot hominum millia simul amplecterentur fidem novam, ad solam illius prædicationem ab indoctis, rudibusque piscatoribus propositam? Quis magnam hanc veritatem alte adeo impressit in corde tot Martyrum, qui ad illam propugnandam mortem subiere? Quis auctor fuit, ut de Judæorum rabie, de idololatrarum furore, de hæreticorum nequitia, de improborum protervia triumphum referret? Quis per tot sæcula illam ad nos usque traduxit; & quis ad hunc quoque diem illam constituit argumentum universalis lætitiæ in Ecclesia, nisi tu, Deus meus, qui infirma quæque elegisti, ut confunderes fortia, & invalida instrumenta, ut tot miracula operareris? *Ibidem.*

Veritas Resurrectionis solide probata.

Magnæ, & admirabiles veritates, quas nos credere jubet Deus, rationi stuporem injiciunt; sed verum etiam probationes illæ, quibus innititur, nostram rationem evincunt; ita ut si hinc quidem sacrificandum est omnibus intellectus nostri luminibus, ut has veritates credamus, inde abrenunciandum sit omnibus iisdem luminibus, ne illas amplius credamus. Sed JESU CHRISTI resurrectio, ex omnium Doctorum sententia, fortissima est, ac certissima omnium harum probationum: hæc æque admirabilis est in seipsa, & in figuris suis; nam quod potissimum constituit nostræ hujus fidei fundamentum, simul fulcit, & sustinet totum Religionis ædificium, ipsum quoque fulcitur iis rebus omnibus, quibus solidum fieri potest, atque inconcussum. De *JESU CHRISTI* Religione dubitari non posset utrum sit vera, necne, si ille resurrexit; neque posset dubitari utrum vere resurrexerit, necne, si considerantur figuræ, quæ prænotarunt Resurrectionem, Prophetiæ, quæ illam portenderunt, & testes, qui illam prædicaverunt, & miracula, quæ illam subsecuta sunt. Altius rem ab ipsa legis Mosaicæ origine repetamus, & inveniemus diei hujus mysterium connotatum iis characteribus, qui sole ipso sunt nitidiores. *Ibidem.*

Cum certi simus de Salvatoris Resurrectione, de Religionis nostræ veritate dubitare non possumus.

Si mecum reputo ea, quæ gloriosam hanc Resurrectionem subsecuta sunt, nihil video, quod mihi non persuadeat me esse in vera Religione: Video omnes Apostolos, qui hoc propriis oculis conspexerunt profectos in omnes terrarum partes ad prædicandam JESU CHRISTI divinitatem, sexcenta perferre tormenta, ipsamque mortem, ut illam propugnent. Apostoli illi vel decepti erant, vel insignes erant deceptores: Probabile non est deceptos fuisse: quippe satis, superque omnia ad trutinam vocaverant, & eorum nonnulli voluerunt etiam attrectare, & videre corpus Salvatoris, antequam id crederent. Asserere autem eos decipere voluisse, & in errorem mundum universum inducere, hoc esset stultitia: nemini enim in mentem venit hæc alios fallendi cupiditas, ubi liquet, omnem versutiæ, & calliditatis præmium esse patibulum; nihil ergo prohibet, ne credam Religionem meam esse veram. *Ex specimine sermonum pro Dominicis.*

J. C. divinitas per illius Resurrectionem probata.

Plane credibile est JESUM CHRISTUM esse Deum, & veram esse Religionem ab illo institutam; eadem enim ratio, quæ Deum probat, probat etiam JESUM CHRISTUM esse Deum: Si enim Deus est, veritas illi essentialis est, ideoque fieri nequit, ut probet mendacium, atque versutiam. Si Deus est, fieri nequit, ut nos fallat: at Deus operatus est miraculorum omnium maximum ad divinitatem suam probandam: ergo si Deus est, JESUS CHRISTUS est Deus, alioquin dicendus esset Deus miraculorum

omnium maximum operatus fuisset ad confirmandum mendacium omnium maximum; quæ manifesta contradictio est, quoniam Deus est Veritas ipsa per essentiam. Nostis jam, Fideles; JESUM CHRISTUM in suæ divinitatis signum, & argumentum tradidisse, se post mortem suam triduo resurrecturum. Mortales omnes hujus prædictionis præstolabantur adventum; occisus fuit, resurrexit, sicut dixit: patet ergo, illum esse Deum; alioquin inferendum esset, nos falli a Deo, maximum miraculorum omnium operante in gratiam seductoris, qui se Deum esse jactitat, & non est. Ceterum de magni hujus miraculi veritate dubitare non possumus. Noverant Judæi, JESUM CHRISTUM dedisse resurrectionem suam tamquam divinitatis suæ signum. Si resurgit, jam conclamatum est. Sacerdotes illorum jam scelesti sunt, Judices crudeles, & injusti. Cavent igitur quam diligentissime, ne corpus evanescat, & ne auferatur. Sepulcrum militibus circum undique custodiendum committitur; lapis immensæ molis advolvitus ostio, lapis ipse obsignatur, ad dolum omnem evitandum. Post hæc corpus non videtur amplius; in sepulcro non invenitur ultra. Quid huic argumento responderi potest? Dicent Judæi, Discipulos corpus surripuisse? Sed quæ veritatis species pot inter milites? Hi nonne cognovissent? Sed si Apostoli hoc mendacium jactitassent, profecto non ignorassent, Magistrum suum Deum non esse: quandoquidem non resurrexisset, ut ille ipsis futurum prædixerat; & nihilo secius omnes mortui sunt, ut assererent illum vere Deum esse, & vere resurrexisse: *Ibidem sermone pro Dominica infra octavam Nativitatis Domini.*

Cæcitas Sacerdotum Synagogæ in Resurrectione manifesta J. C.

Nostis, Fideles, quantum Sacerdotum zelotypia diligens esset in obruendis prohibendisque falsis rumoribus, qui poterant disseminari de Salvatoris Resurrectione. Non satis fuit illi vitam auferre, scire corpus illius inclusum esse in sepulcro in rupe exciso, & ingenti lapide obstructo; quem plures homines summa vi circumagere vix valuissent, ne eriperetur; voluerunt etiam illud signari, & non modicam militum manum prope monumentum illud in excubiis vigilare. Sed heu quam infirma est humana prudentia! quam cæca est, cum admititur, Deo suis adversari consiliis? Verum quid tot hæ sollicitudines pariunt? Ex eo tempore notam fecerunt universæ terræ prædicationem JESU CHRISTI, ipsum tertia die esse resurrecturum, & sane milites, ubi primum excusserunt terrorem, accedunt in urbem, & ad unguem enarrant, quod viderant, & quid acciderat. Hæc audiens tota turbatur Synagoga; cogitur Concilium, & Pontifices certiores fiunt de singulis circumstantiis facti ante diem illam inauditi. Quia non crederet Christiani Auditores, obstinatos homines perspectæ veritati cessuros? Tandem enim de facto constat, nullus superest dubitandi locus; oculi tantum huic luci aperiendi sunt. Heu! Quam verum est, mentem corde regi, & imparem esse fidei luminibus suscipiendis, ubi cupiditas aliqua voluntati dominatur! Spectatissimi ex Judæis, ex quibus Synagoga constabat quin Messiam ex tam manifesto argumento cognoscant, veritatem ipsam jugulare contendunt. Magnam argenti vim militibus tribuunt, eosque in vulgus serere jubent, se dormientibus Apostolos abstulisse corpus Magistri sui. Sacrilegi illi Dei viventis ministri, qui depromptam ex Sanctuario pecuniam Judæ perfido solverant, non dubitant ex eodem ærario haurire nummos ad novam calumniam comparandam. Sed possunt ne validius præbere argumentum ad Domini resurrectionem probandum, quam nequissimam versutiam, qua ad illam supprimendam utuntur? *P. de Colombiere Tomo I. sermone pro die Paschæ.*

Confessio Divi Thomæ de J. C. Divinitate post incredulitatem.

Si S. Thomas postquam aliquandiu incredulus fuit, plane convictus, confessus est Salvatoris Resurrectionem; nonne ipsi magis convicti esse debemus de hac veritate post tot argumenta, ipsumque hujus Apostoli testimonium? Videte igitur illum ad pedes Salvatoris prostratum, qui postquam certus factus est, ut cupiebat, veritatis hujus, Deum suum adorans exclamat: Credo, Domine, tu vere es Dominus meus, & Deus meus: *Dominus meus, & Deus meus.* O vera caro, S. Augustinus ait, caro vere resuscitata! caro, quæ attractatur, premitur, palpatur, in qua manus imprimitur, & quæ servat adhuc notas passionum suorum, & quæ *offert se examinandam, probandam, diligentius considerandam.* Et quia visus facile falli potest, ut per tactum qui minus est obnoxius illusioni, ne dubitandi locus supersit, ipsius subtilitas vestigetur: *Accedit & curiosa manus, ne corpus contrectaretur solidum, & omne tolleretur ambiguum.* Beati oculi, quibus contigit sæpe adeo videre Salvatorem suscitatum; beatæ, & eatenus beatæ manus illæ, quibus se præbuit attrectandum, & qua ipse dignatus est adducere in hiatum sui cordis. Sed me beatiorem puto, eo quod non viderim quod credo. Sententia hæc innititur verbis ipsius JESU CHRISTI, & mihi satis est credere, quod illi viderunt: *Beati, qui non viderunt, & crediderunt, Idem.*

Joan. 20.

Ibidem.

Videtur totum Apostolorum officium, & ministerium fuisse prædicare J. C. Resurrectionem.

S. Paulus Athenis prædicat, & aggreditur illam urbem in Idololatria immersam reformare. Non loquitur nisi de Resurrectione, de hac verba facit ad populum, de eadem sermonem habet in Senatu, & in Areopago: *Et Resurrectionem annuntiabat eis:* Denique totum Apostolorum negotium, & munus in ipsis Ecclesiæ primordiis erat evulgare magistri sui resurrectionem: *& reddebant Apostoli testimonium resurrectionis JESU CHRISTI,* immo se nonnisi testes Resurrectionis Domini appellabant: *Oportet testem resurrectionis nobiscum fieri unum ex istis.* Fratres, inquit S. Petrus proponens electionem Apostoli unius in Judæ locum, unus eligendus est ex horum numero, qui cum nobis testis esse possit Resurrectionis. Videtur nihil ultra addendum, totum hic contineri Evangelium, totumque Apostoli ministerium positum esse in prædicatione resurrectionis JESU CHRISTI, & mortales omnes debere victas dare manus huic insignæ ipsius potentiæ argumento. Profecto, Christiani, omnes manus victas dedere; hoc persuasit mentes Patrum nostrorum, & huic ideo debemus fidem, quam ipsi ad nos transmiserunt. *Idem.*

Spes resurrectionis nos consolatur, & sustinet in laboribus, & in ærumnis. Job 9.

Utique, Redemptor amabilis, credimus te vivere in Cælo, & futurum, ut aliquando tecum vivamus; scimus mortem quamprimum dissipaturam esse corpus istud, sub cujus pondere gemimus: verum scimus quoque, te illud esse reformaturum, ut illud simile reddas tuo, & gloriosum, quale tuum est. *Reposita est hæc spes in sinu meo.* Spes hæc nos sustinet in adversis; hæc nostra mulcet tædia, hæc efficit, ut sine terrore mortem inspiciamus; immo, ut illam cum aliqua impatientia expectemus. Hæc spes, Salvator, nos roborat in certaminibus, quæ nobis quotidie contra mundum sustinenda sunt, & contra nos ipsos. Hæc nos animat, ut divina tua sequamur exempla, & Crucem tuam amplectamur, illi adhæreamus, ibique pro te animam efflare cupiamus, ut aliquando cum te in æternum regnemus. *Idem.*

Fides Resurrectionis Domini omnino erat necessaria ut lex servaretur.

Si certa veritas Dominicæ Resurrectionis erat necessaria ad statuendam fidem divinitatis J. C. non minus erat necessaria, ut nova lex servaretur; neque enim adeo exigui erat momenti homines impellere, ut sese componerent ad exemplum, quod mundi Salvator illis novo Evangelio descriptum reliquerat. Opum contemptus, voluptatum fuga, amor crucis, & mortificationis, dogmata sunt naturæ propensionibus admodum opposita. Quomodo hæc simul conciliandа? hoc numquam obtineri potest, nisi homines inducantur in spem vitæ immortalis, immunis a malis omnibus, & omni bonorum genere cumulatæ. Sed cum omnibus moriendum sit, ad vitam hanc transire nemini licet nisi per resurrectionem. Hæc resurrectio est aliquid inauditum. Ethnici, S. Augustinus ait, de animæ immortalitate dubitabant; sed eorum nemini in mentem venit verba faciendi de resurrectione. Quomodo Salvator poterit fidem adstruere huic articulo fidei, qui fancti monumenti est; nisi ipse resurgat? Quomodo vero resurgere poterit, nisi moriatur? *Credere eum resurrexisse non possumus, nisi prius mortuum esse credamus;* inquit laudatus Doctor. Quantum igitur necessaria fuit resurrectio ad confirmandam J. C. divinitatem; tantum erat necessaria ad morum disciplinam instituendam. *Idem, sermone 8. pro die Paschatis.*

Si Salvator non æque fuisset Deus, ac homo resurgere non potuisset.

Si corpus, & anima Salvatoris ab invicem separata non semper habuissent indissolubilem cum divinitate connexionem; si ille post mortem redactus fuisset ad communem cum omnibus mortalibus infirmitatem: quomodo corpus ejus revocasset animam suam; quomodo anima iterum corpus suum animasset? Divinitas sola, quæ utrumque regebat in mutua separatione, poterat illis vim conferre sese iterum consociandi. Scitis ne, S. Chrysologus inquit, quare mortuus fuerit J. C. mortuus est, quia poterat non mori. Quæ vis illi vitam potuisset eripere, si ille eam amittere noluisset? Sed dedignatus est propulsare inimicum, quem facile poterat superare. *Quia vincere potuit, declinare contempsit.* Judæi mortem inferunt Salvatori, ut ostendant illum nonnisi hominem esse, & Salvator moritur, ut se Hominem Deum ostendat; quia resurgendo præbet certissima suæ divinitatis argumenta. Malignam Judæorum incredulitatem confundit, qui speraverant se nomen quoque illius obliteraturos, illum in tenebris sepulcri concludentes. Miracula, quæ fuerat operatus debuissent illos erudire de miraculo, quod facere poterat: sed respexerunt illi mortem JESU CHRSTI, quasi probationem blasphemiarum suarum; & ipse mortuus est, ut probaret penes se vitæ esse, mortisque dominium. *P. de la Pesse. Tomo 6. sermone de veritate Resurrectionis.*

Gloria a privilegiis corporis J. C. resuscitati.

Hoc Salvatoris corpus, quod fuerat mortis trophæum, modo motum habet; sed quem motum? Momento semet transfert ultra spatia, quæ oculi nostri non valent detegere; nullum pondus, nullus obex illud retinet: immune ab ea crassitie, qua lentum erat, & quæ illud antea fatigabat, consurgit, ac tamquam tenuis spiritus sese jaculatur; quin delassetur,

quin

quia indigeat requie, semper agens, ac semper immutabilis. Pallor non amplius suffundit os ejus, & membra corporis ipsius; in ejus locum admirabilis fulgor successit; lumen solis non adeo nitet, non adeo vividum est, & fecundum; obscurissimas dissipat tenebras; per radios tamen lenes, atque blandos, qui oculos quidem perstringunt, sed non officiunt illis. Mors effecerat, ut Salvator dignosci non posset. Triduo ante erat ne illi humanus adspectus? Adeo confectus erat vulneribus: hodie vero nec imbecillitatem hominis habet, neque infirmitates: *Nunc jam non novimus*, S. Leo inquit. *Factum est corpus impassibile, quod potuit configi; factum est immortale, quod potuit occidi; factum est incorruptibile, quod potuit vulnerari.* Vita essentialis, quæ divinitas est, inventa est in gelidis hisce venis abscondita, in his membris sensu carentibus, & omnes obstruxit plagas, quas mors ibi pepererat. Corpus hoc vulnerari poterat, & factum est impassibile; mori poterat, & factum est immortale, laniari poterat, & factum est incorruptibile. *Idem.*

Serm. 1. de Resurrect.

Resurrectio Filii Dei confirmavit veritatem doctrinæ illius, & indubitabilem fecit.

Dum Salvator viveret, & cum hominibus conversaretur, invidia, & odium Pontificum, atque Pharisæorum omnem vim verborum ejus ineptis, ac insipientibus argumentationibus retundere cogitabant. Inimici ejus, qui illum perdere decreverant, sperabant se omnem fidem doctrinæ illius abrogaturos, illi mortem molientes. Sed doctrina ejus nonne per Resurrectionem illius magis enituit, atque refulsit? Hoc nobis considerandum est ad honorem fidei nostræ, & propter gratiam, quam debemus Domino, a quo illam accepimus. Pluries pollicitus fuerat, se recepturum vitam, ubi semel eam posuisset. Hanc recipit, adimplet prædictionem, quæ auditores suos effecerat; visus est mori, & videtur reviviscere. Quomodo diffidere possemus de oraculis, quæ ipse ad eruditionem, & sanctificationem protulit nostram? Quid opponi potest verbo hominis, qui seipsum resuscitat ad eam, quam docuit, veritatem probandam? Ejus Evangelium eas complectitur veritates, quo spiritus nostri pertingere nequit; Veritates sublimes, incomprehensibiles, humanæ sapientiæ absconditas. Sed hoc ipsum docet Evangelium, Salvatorem hunc resurrexisse postquam asseruit, & spopondit se resurrecturum esse; hoc unum miraculum nobis satis esse debet, ut alacriter nosmet subjiciamus jugo fidei cum humili docilitate. *Idem.*

Dici nequit Apostolos commentos fuisse, ac publicasse Salvatoris Resurrectionem pro gloria sua, vel pro alia quolibet caussa.

Si aliquibus impiis, vel atheis in mentem veniret asserere Apostolos totam hanc Resurrectionis historiam simulasse ad Magistri sui gloriam; vel simul consensisse ad populos fallendos, ut ipsi novæ sectæ auctores haberentur, (quod reipsa nonnulli Christianæ Religionis inimici persuadere conati sunt) facile est ostendere illos hac in re futuros fuisse homines dementissimos, atque desperatissimos. Ubique gentium prædicare hominis Resurrectionem, qui vivens nunquam illos fallere destitisset, qui illis pœnas tantum, ac passiones in hac vita promisisset, qui illis totius nationis suæ odium conciliasset: domos, patriamque deserere, ut in alias incognitas regiones sese conferrent inter infinita discrimina, & persecutiones propter hominis gloriam, a quo fuerint misere decepti, ut sycophantam, atque impostorem in deorum numerum referrent, & alacriter suum sanguinem, vitamque effundere ad fovendam, sustinendamque calumniam, quam annunciabant; nonne hoc est desperatorum more in interitum ruere? nonne hoc est ad furorem insanire? Attamen isti illi sunt insipientes, atque furentes, qui in hujus Resurrectionis fide eam instituerunt Religionem, quam nemo amplectitur, nisi ut austerissimas, atque difficillimas virtutes exerceat. Dicendum esset vitium peperisse virtutem, & nos debere mendacio veritatem. Si Apostoli non fuissent testes Resurrectionis Domini, illam ne prædicassent, quin timerent se de mendacio posse redargui? Facta fiducia, & securitate vitam suam effudissent, ut illam assererent? Si vel minima illis fuisset alicujus illusionis, aut mendacii suspicio, quomodonam ne unus quidem renuisset pro caussa adeo mala tot, tantosque subire cruciatus? *Idem.*

Deus in Resurrectione reformabit corpus nostrum secundum exemplar J. C. resurgentis.

JESUS CHRISTUS resurrexit; nos quoque suscitabit, sed tunc gaudebit præbens nobis suæ potentiæ specimina reparans opus, quod dæmon corruperat. Quonam honore Deus corpus nostrum dignatus est, Tertullianus ait, cum primum illud effinxit; Ad illud formandum adhibuit consilium suum, manum, laborem, sapientiam, providentiam suam, ac totum denique seipsum impendit. *Recogita totum illi Deum occupatum, ac deditum, manu, sensu, opere, consilio, sapientia, providentia.* Neque cura illius nobis stuporem debet injicere: cogitabat corpus JESU CHRISTI fingens hominis corpus, hic Pater inquit. *CHRISTUS cogitabatur homo futurus.* Si ergo Deus in honore habuit corpus hominis respiciens corpus JESU CHRISTI, meo quidem videri, liquet illum propter JESUM CHRISTUM omnia esse reparaturum vulnera, quæ nobis dæmon inflixit; verbo illum reformaturum esse corpus nostrum ad exemplar corporis JESU CHRISTI, quod sibi ob oculos proposuerat. *Idem.*

Houdry Bibl. Conc. Theol. de Myster. Tom. II.

Resurrectio fiducia Christianorum. Tertull. lib. de Resurrectione carnis cap. 1.

Assequi, mihi videor, quod dicebat Tertullianus, solos veros Christianos considerare posse mortuorum resurrectionem, tamquam veritatem, quæ eorum fiduciam constituit: *Fiducia Christianorum, Resurrectio Mortuorum.* Quæ voluptas, ait ille, dicere posse corpori suo, quod patitur, & torquetur, ut se Deo subjiciat; carni, quæ in propriis languet infirmitate, ac pœnitentia: *Secura estote, caro, & Sanguis; usurpastis, & cœlum, & regnum Dei in CHRISTO.* Corpus infirmum, sensibile, mortale, caro fragilis, confortare, patienter sustine. JESUS CHRISTUS resurgens nomine tuo adit possessionem Regni Cælestis. Cælum tuum est; sepulcrum, quod metuis tibi erit incunabula, inde egredieris, ut in æternum vivas; omnes transibunt dolores tui; omnia vulnera tua ad cicatrices redigentur: dies adent, qua languor, ac tædium non ultra gaudium; & requiem tuam perturbatura. *Idem.*

Ibid. cap. 37.

Beatitudo qua perfruentur justi post Resurrectionem.

Si qui in peccato versantur, recordarentur, se morituros, ut resurgant: si corpus hoc dissolvendum non esset, futurum pabulum vermibus, non ita obstupescerem intuitus illos hoc amore adeo parum honesto, & Christiano complecti. Sed corpus hoc aliquando de sepulcro emerget, & si resurgens secum gesserit characterem sanctitatis, particeps erit gloriæ corporis JESU CHRISTI. Ita est, oculi isti, quos habes modo, videbunt sanctam Salvatoris humanitatem; hæc eadem labia oscula figent pedibus, manibusque illius; denique hoc ipsum corpus, quantumlibet deforme nunc esse possit, induetur lumine, quod Solis luce erit nitidius, Ah! Quid ergo interierit, vobis non admodum propitiam fuisse in hac vita fortunam; quandoquidem in altera æternam longe meliorem vobis licet eligere. Vos qui nati estis in paupertate, vos qui in dolore versamini, vestrum est in affluentia, & gaudio resurgere. Vivite ergo, ut illi, qui facti sunt, ut semper vivant: vosmet obeundæ morti præparate, ut immortales efficiamini; videant omnes vos operari, & laborare pro vita altera, & pro beata æternitate. *Idem.*

Mors non est nobis timenda, quia sumus rediturri. 1. ad Thessal. 4.

Nolumus, vos ignorare, fratres, S. Paulus ait, *de dormientibus, ut non contristemini sicut ceteri, qui spem non habent.* Qui vitam meliorem non exspectant, illi vitæ hujus amaritudines reformident: illi mortem fugiant, quos consolari nequit resurrectio: Vos autem quibus relinquenda est maledicta hæc morientium, & mortuorum regio, viventium terram ingressuris, ne contristemini propter vitæ vestræ brevitatem; ne numeretis cum mœstitia annos in senium vergentes; ne respiciatis canos vestros mali ominis præcursores; concupiscite, quantum patitur Deus, ea omnia, quæ mortem vestram accelerant: quandoquidem simul immortale corpus induere desideratis: *Hæc erunt vota carnis recuperandæ*, Tertullianus ait. Hæc vota sunt, hæc desideria, quæ nuncupare vobis licet pro carne illa, quam aliquando estis recepturi. *Idem.*

Lib. 1 de resurrectione carnis cap. 4.

Spes resurrectionis futuræ valida ratio est, ut nostræ saluti consulamus.

Inveniri in hoc mysterio potest unde omnem zelum nostrum ad animarum nostratum sanctificationem succendamus, & recedamus a corruptis viis, & imposterum vitam ducamus sanctiorem ad tempus quidem præteritum reparandum, præsens vero, ac futurum in lucro ponendum. Ut autem miraculum hoc operemur, Deo favente, duæ sufficiunt cogitationes; quarum prior est, de resurrectione constare, non loquor autem de spirituali, sed de vera, & corporali resurrectione, quæ post sæculorum finem erit facienda; posterior vero, generalem hanc mortuorum resurrectionem futuram vel beatam, vel miseram, prout nos vixerimus, seu in fideli divinæ legis observantia, seu in criminosa oblivione inevitabilium officiorum, quæ nobis lex eadem imponit. *P. Giroust in Quadragesima Sermone de Resurrectione.*

Resurrectio hæc nobis promissa non eadem omnibus erit.

Ecce Christiani Auditores, quod rite meditari, & attente considerare debetis; videlicet Resurrectionem hanc, quæ omnibus promittitur, non eamdem pro omnibus esse futuram; sed Justis, si ita fari fas est, fore vitam resurrectionis; peccatoribus vero mortis, æternæque mortis resurrectionem: terribile, horrendumque discrimen! Justi, quibus non satis est esse, vocarique Christianos, vivitis ut Christianos vivere decet, & Christiana opera facitis: Sancti imitatores JESU CHRISTI, qui vestrum est exemplar, zelotes legis observatores. S. Paulum audite; non possum præbere vobis fidejussorem meliorem, neque fideliorem testem; in vita pœnitenti, ac laboriosa, participes estis laborum, ac passionum; in vita gloriosa, & immortali participes eritis triumphi sui, & gloriæ Resurrectionis ejus. *Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus; simul & Resurrectionis erimus.* Sed vos peccatores, arbores steriles, & in ignem reservatæ, sacrilegi profanatores nominis, quod dedecore afficitis vita nefaria, & corrupta, vel saltem otiosa, ac fructibus vacua, resurgetis quidem, sed cum summa ignominia vestra resumetis corpus hoc, quod adeo palpastis, dilexistis, coluistis in terra, ut illud trahatis in flammas inferni in damnationis vestræ consummationem. Hoc est magnum illud, & profundum Mysterium; quod nobis proponit Apostolus,

Ad Rom. 6.

1. ad Cor. c. 15. & quod nobis vult revelare. *Ecce Mysterium dico vobis; omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur;* quomodo immutabuntur amici Dei. Horum corpora fluctibus sepulta, igni exusta, mutilata, laniataque carnificum gladio, abstinentiis, jejuniis, pœnitentiæ austeritatibus attrita, humo defossa, & in cineres redacta, modo quidem in oblivione & caligine squalent: sed veniet dies, qua immutabuntur. Corpora hæc macie confecta, deformata *in momento, in ictu oculi,* ubi primum tubæ clangor personuent, *in novissima tuba,* consurgent, in aerem se attollent, circumundique lucem effundent. Erant olim corpora doloris sensibus obnoxia, sed imposterum erunt invulnerabilia, & impassibilia. Ecce quomodo immutabimur, nos fideles Magistro, qui vocavit nos, & in Ecclesiæ suæ sinum recepit. Sed peccatores, homines voluptuosi, & impudici, mundi asseclæ, & suimet ipsorum amatores, mulieres in luxu, mollique ignavia immersæ, suisque vanitatibus occupatæ nullam benedictionis, gratiæque mutationem obtinebunt. Horroris objecta post mortem, tales erunt in æternitate; & de sepulcri tenebris in inferni tenebras pertransibunt. *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. Idem.* (Ibidem.)

Sensus Job de Resurrectione. Sancti Job verba plena simul sunt vi, unctione, & prorsus divina consolatione. Nunquam ea mecum tacitus reputo, quominus commovear, & reor in Scripturis nullum inveniri ejus argumenti, quod pertractandum est mihi, locum magis apertum, magis energeticum, & appositum ad efficiendam in cordibus impressionem. Job jacens in sterquilinio, ad incitas, miserrimumque statum redactus, ab amicis derelictus, & cum dolore se derelictum sentiens, denique tetro obrutus mœrore, ac animo fractus repente semet excitat, linguam mutat, planctus, gemitusque abjicit, & loquens instar Prophetæ divino afflati numine, postulat, ut scribantur ea, quæ dicturus est, ne illorum excidat memoria: *Quis mihi tribuat, ut scribantur sermones mei?* Vult, ut hæc stylo, quo in cortice scribitur, exarentur, vel in ære incidantur, & plumbeo signo muniantur. *Quis mihi det, ut exarentur in libro stylo ferreo, vel celte sculpantur in silice?* Quid igitur tantum, tantique momenti prolaturus est? Ecce: *Scio, quod Redemptor meus vivit.* En principium, quod statuit; sed quid inde infert? hoc, inquit & scio, quod *in novissimo die de terra surrecturus sum.* Quomodo vero surget? per veram resurrectionem: quia caro hæc, addit, caro mortalis, & corruptibilis, caro inclusa in horrentibus tenebris sepulcri, hæc caro vermibus derosa, & in pulverem redacta a me iterum induetur: *& rursum circumdabor pelle mea.* Nec satis. Caro hæc particeps est futura beatitudinis animæ, *& in hac carne mea videbo Deum meum.* Sed nondum satis videtur sibi explicuisse semetipsum; timet, ne quis sibi persuadeat, tunc se non futurum amplius seipsum, sed in alium transformatum iri: non ita, subjicit, hic non alius erit, sed ego, neque erunt oculi alterius, sed mei: *Quem visurus sum ego ipse & oculi mei conspecturi sunt, & non alius.* Hæc tandem, concludit, hæc est spes, quæ me sustinet, & quæ non excidit unquam ex corde meo. Hæc altas adeo ibi radices egit, ut nihil eam valeat divellere; ut semper mihi animo obversetur, ut nihil illam possit abolere. Inter tot mala, quibus obruor, hæc unica est malorum meorum spes, hæc mea resurrectio. *Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Idem.* (Job 19. — Ibidem.)

De statu corporum nostrorum post resurrectionem. Deus iterum cum animabus eorum conjunget corpora eo unionis genere, quod non pendebit a qualitatum temperie; vel si pendebit, temperies hæc erit immutabilis. Ut vivant, non ultra refrigerio ad aeris reciprocationem indigebunt, neque ad vitam alimonia; idcoque animæ, & corporis conjunctio erit insolubilis; nexus hic, quo alterum alteri adhærebit, non annorum multitudine, non vi tormentorum laxabitur. Idem ignis, quod erit damnatorum supplicium, loco salis erit illis, ut ait JESUS CHRISTUS, & exercens sævissimis cruciatibus sensus illorum, parcet vitæ in æternitatem duraturæ. Tunc quemadmodum mors alterius erit naturæ, quam in hac, corpora quoque alterius erunt conditionis; mors quin in nihilum redigatur, fiet immortalis, quoniam cum anima Deo privata vivere nequeat, moriendo liberari non poterit malis, quæ patietur. *Liber cui titulus: Tractatus de Religione contra Atheos, & Deistas.*

Varia erit bonorum, malorumque resurrectio. *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.* O admirabilis mutatio! transitus favorabilis! O quam ciere in nobis debet consolationem, & imitere fortitudinem! resurgetis impii cum corpore, quod tanta cum mollitie nutritis, quod tanta cum magnificentia exornatis, a quo maxima cum diligentia minima quævis avertitis mala, cujus tanta cura omnia commoda procuratis. Resurgetis quidem sed in suppliciorum vestrorum incrementum, atque ut recentia suppeditetis nutrimenta voracibus flammis, quibus in æternitatem torquebimini. Vos autem animæ justæ, quæ Salvatoris Resurrectionem vobismet proponitis tamquam exemplum vestræ, resurgetis, atque resurgentes immutabimini. Corpus hoc quod neglexistis, laboribus defessum, humiliatum, subjectum legibus spiritus, severisque Evangelii placitis de sepulcro transibit ad gloriam, postquam laboraverit, ut vos conformes efficeret statui Dei hujus exinaniti, ac patientis; non austeritates, & vigiliæ, quibus confectæ fuerint hujus corporis vires, non lacrymæ, & Jejunia, quæ illius formam deformaverint, non humilia, ac amara Christianæ Religionis exercitia, quæ illius temperamentum infirmaverint, non vermes, qui illud in sepulcro depasti fuerint, non ignis, qui illud in cineres redegerit, resistere poterunt potentiæ Dei, qui iterum animabit corpora, easque reddet astris toto cælo fulgidiora. *Ex Sermonibus Moralibus. Sermone de Resurrectione.*

Judæorum impietas nonnihil contulit ad fidem resurrectionis constituendam. Sola satis est Judæorum impietas ad statuendam fidem Resurrectionis JESU CHRISTI. Eorum crudelis prævisio sufficit ad fidem nostram roborandam; quo majorem adhibuere sedulitatem in sepulcri custodia, eo lucidiora dedere illius exitus argumenta, quo plures adhibuere satellites, eo plures testes admisere; Divina Providentia illorum curam, metum, vigilantiam disponente, ut ipsi etiam inimici, quamvis inviti invicta perhiberent hujus Resurrectionis testimonia. Frustra corpus hoc clauditur in sepulcro, & sudario involvitur; frustra sepulcri lapis obsignatur; Frustra milites ad illius custodiam adhibentur; unus ille inter mortuos liber de morte triumphat; resurgit, recipit gloriam suam, quam pro salute nostra suspenderat. *Ex iisdem.*

MYSTE-

MYSTERIUM
VULNERUM DOMINI NOSTRI J. C.
MONITUM.

EI Filius apparens Apostolis post Resurrectionem duo facit, quæ re adhuc integra nullum inter se nexum habere videntur. Ostendit vulnera sua, & dat pacem; sed si conferatur, quod dicit, cum eo quod facit, videbuntur duo hæc arcte secum connexa; ideoque quoad fieri poterit, utrumque simul consociabimus. Ubi.

Animadvertendum est. 1. Hoc argumentum de Vulneribus Salvatoris posse constituere Partem Passionis; verum cum rerum multitudo, de quibus tunc agendum fuit, nobis integrum non reliquerit latius immorari, & ea omnia quæ necesse fuisset, animadvertere; Ecclesia nobis ansam præbet, fusius hoc pertractandi argumentum feria tertia Paschæ, & sequenti Dominica, qua Concionatores, ut plurimum, Quadragesimæ finem facere consueverunt. Non est inauditus hujus argumenti sermo, qui maximam adfert piis animabus consolationem, & qui non inutilis esse potest peccatoribus hoc sancto tempore eos ad pietatem ciendos, & in sancto proposito confirmandos. 2. Equidem scio argumentum hoc mysticum videri; sed monendus est auditor, vulnera hæc seu cruenta, seu gloriosa, nequaquam separari a persona, quæ illa recepit, eaque considerari non solum tamquam caussam dolorum, quos passus est homo Deus; verum etiam tamquam fontes gratiarum, & bonorum omnium, quæ inde recipimus, ex quo eliciemus sensus amoris, grati animi, & devotionis erga hunc Mundi Salvatorem, qui retinere voluit vulnera sua æternum monumentum eorum, quæ fecit, & pro nobis passus est.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Sermonum hujus argumenti Synopsis.

I.

EI Filium sua retinuisse vulnera etiam post Resurrectionem, constat; quandoquidem ostendit illa Apostolis suis, jussitque S. Thomam in illa digitum inferre. Sed quæritur ratio, cur illa retinuerit, quandoquidem gloriosum statum illius parum decere videntur, & Angeli ipsi obstupescunt, & non sine altissimo admirationis sensu
Zachar. 13. quærant: *Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum?* Quibus responderi potest cum Sanctis Patribus illas esse Angelis gloriosa insignia triumphi a JESU CHRISTO de inferno, & morte relati; Apostolis certissima argumenta Resurrectionis ipsius; justis inexhaustos gratiarum fontes; peccatoribus apertas objurgationes criminum suorum; Sanctis omnibus pretium inæstimabile salutis eorum; sed ut omnes hæ rationes in unam colligantur, nos considerabimus hæc sacra vulnera tamquam totidem ora, quæ nos erudiunt quomodo recipiendæ nobis sunt cruces seu a Deo, seu ab hominibus profectæ. Namque, ut Sanctus Bernardus ait, ideo JESUS CHRISTUS
S. Bernard. in serm. 61. in Cant. suas nobis plagas ostendit, ut nostram cieat fortitudinem, & doceat nos propter ipsum pati, dum ea videmus quæ ipse pro nobis passus est; unde tria elicimus maximi momenti documenta, quæ sermonis hujus partitionem constituent.

Primum est, neminem esse a plagis immunem, videlicet sine tribulatione, & poena mentis, vel corporis; si enim aliquis impunis esse debuisset, hic proculdubio erat Filius Dei, seu propter personæ qualitatem, seu propter vitæ innocentiam, seu propter potestatis magnitudinem. Pilatus prodidit Regis qualitatem, ut illum eximeret, protulit ejus innocentiam, ut eum a morte liberaret; & potentis hujus hominis Dei, qui inimicos suos in Horto Olivarum prostravit, videbatur dissipare posse procellam ferventem in eum; tamen nec dignitas, neque innocentia, neque infinita potentia illum exemerunt a cruce. Quis igitur præsumpserit illam evitare posse, si novit virium suarum infirmitatem, scelerum suorum nequitiam, & conditionis suæ abjectionem, quæ ipsum toto cælo infra Salvatorem submittit? Præterea quidquid hominum est super terram in tres classes distingui potest. In hominem Deum, in hominem justum, in hominem nequam. Ascende in Calvarium; videbis tria hæc personarum genera cruci suffixa. Peccator ibi est in latronis nefarii persona; hic non caret cruce; si pauper est, S. Chrysostomus inquit, paupertas crux est illius; si e paupertate emergit, inordinata concupiscentia magis, quam ipsa egestate torquetur; si mala utitur valetudine, morbus est crux illius; si bona, avaritia, superbia, & omnes cupiditates illius tranquillitatem perturbant; mala conscientia illi est loco omnium suppliciorum. Justus quoque in cruce est; improbi enim non sinunt bonos quiescere. Deus ipse eos tentat, ac tribulationibus perficit. Sed quamvis etiam nihil illis vel a Deo, vel ab hominibus esset perferendum, ipsi sibi crux essent, videntes se in tristi exilio, videlicet in hoc mundo, miseriis referto. Restat igitur homo Deus, qui est JESUS CHRISTUS, & Mundi Salvator: sed videte, utrum sit immunis a cruce. *Videte manus, & pedes*, hic vere vir dolorum est, cujus crux gravior est, quam simul omnes peccatorum, justorumque omnium cruces: adeo verum est, omnes homines, qui veniunt in hunc mundum, justus ille sit, vel peccator, & cujuscumque conditionis, nasci, atque ad ferendam crucem damnari. Adde his, nos quatenus Christianos esse corpus, & membra CHRISTI JESU: hinc Ecclesia quæ coetus est fidelium, mysticum vocatur JESU CHRISTI corpus, quod non sane melius excipiendum est, quam verum corpus illius. Conjicite ergo oculos in corpus hoc adorabile; illud videbitis undique vulneribus confectum; cur istud? nisi ut nos doceat, ut Patres inquiunt, ex omnibus Fidelibus, qui partem constituunt corporis sui mystici, neminem esse, cui deferenda non sint illius stigmata, & habenda pars passionum ejusdem; quoniam crux est inevitabilis, & nostrum est illam in optimum usum convertere.

Alterum documentum ex Vulneribus Salvatoris hauriendum intuentibus illa in glorioso ipsius corpore fulgentia, est, nos a Deo in tribulationibus, & ærumnis nunquam derelinqui; quemadmodum nunquam suas relinquit plagas, ita nunquam eos relinquit, qui illa propter amorem illius sustinent: *Cum ipso* Psalm. 90.
sum in tribulatione. Cum illo sum, qui in sua me diligit tribulatione. Quis enim sine illo, eam potuerit sustinere; quis illi resistere? Amici veri adversis probantur. Nimis multi sunt qui suæ utilitatis amici sunt; qui, ubi eorum opera indigemus, nos deserunt. Non ita de Filio Dei sentiendum est. Fidelis amicus est, qui nunquam nobis propior est, quam cum nos pati intuetur. *Videte manus, & pedes*. Videte perforatas manus illius, videte pedes: ideo retinuit plagas suas, easque, ut ita dicam, sibi incorporavit, ut certos nos faceret protectionis suæ, & ut præstaret fidem, qua nobis pollicitus est, se nunquam nos esse derelicturum. Profecto, quamvis sua illum rebus omnibus præsentem efficiet immensitas; adest tamen magis peculiari modo illis, qui afflicti sunt; nam infinita ejus bonitas, quæ aucupatur occasionem de nobis optime merendi, quo majorem, urgentioremque nanciscitur in nostris miseriis, illis officiosius opem laturus occurrit. Qui vidisset Danielem in lacum leonum projectum, vel pueros in Babylonis fornace, vel Joseph in carcere positum, nonne de illis jam actum esse putasset? Sed ibi adfuit Deus, & eos periculo liberavit. *De-* Sap. 10.
scendit cum Joseph *in foveam, & in vinculis non dereliquit illum*; & ut S. Ambrosius addit, ubi majus erat periculum, ibi majus præbuit auxilium.

Ter-

Tertium, quod ex his plagis haurire possumus documentum, ubi illas divinitatis splendoribus coruscantes intuemur, est, nihil animæ Christianæ esse honorificentius, nihil jucundius, nihil utilius, quam pati propter Dei gloriam. 1. Nihil honorificentius, seu quod J. C. deificavit passiones, easque adorabiles fecit; illas gestando impressas in sancta humanitate sua, ideoque divinæ suæ personæ inhærentes; seu quod per illas meritus est gloriam corporis sui, Resurrectionem, Ascensionem, sessionem ad dexteram Patris, & qualitatem Judicis supremi viventium, atque mortuorum; seu tandem quia in hoc totam Sanctorum gloriam collocavit. 2. Nihil hoc jucundius, recipiens enim in se plagas, & passiones, illis abstulit amaritudinem, effecitque ut inde manaret dulcedo. Hinc fit, quod paupertas, injuriarum venia, aliæque virtutes Evangelicæ, quæ olim erant adeo difficiles, in præsentiarum videantur deliciis affluentes sanctis animabus, postquam JESUS illis tribuit exemplum. 3. Nihil utilius; in plagis enim JESU CHRISTI reperimus gratias ad salutem nostram necessarias, easque nobis applicamus perferentes quidquid ille nobis immittit in hac vita. *Ex tertia parte Meditationum Pater Nouet, de vita gloriosa J. C. super terram.*

II. De pace, quam Salvator tribuit, & annuntiat Apostolis, & in eorum persona omnibus hominibus, ostendens suas plagas.

Ut assequamur incomparabilem felicitatem, quam Hominum Salvator adfert mundo, illis pacem annuntians: supponendum est, quod a nemine vocatur in dubium, hominibus esse bellum contra tria inimicorum genera; bellum illis est cum Deo, quem suis lacessunt criminibus; inter sese bellum gerunt per mortales, quas fovent inimicitias; denique contra semetipsos per tumultum, atque rebellionem suarum cupiditatum. Ad hæc persuasum esse debet, bellum hoc semper nobis esse funestum, si contra Deum fit; hoc enim est, inimicum habere bonorum omnium Auctorem, ideoque sibi conflare malorum omnium cumulum. Bellum injustum, ac nefarium est irreconciliabilem habere inimicitiam cum proximo; & tandem intestinum, & maximopere periculosum est prælium, quod jugiter, & sine intermissione inferunt nobis inconditæ nostræ cupiditates. Homines ergo indigebant potenti patrono, qui nostram cum Deo pacem procuraret, potenti medio, quo cogerentur invicem in gratiam reverti; potenti subsidio, quo contra suas cupiditates, quod quidem sævissimum, ac pertinacissimum est bellorum omnium, fulcirentur. Dico autem Mediatorem hunc esse Filium Dei resuscitatum, qui nobis pacem procurat cum triplici hoc inimicorum genere, idque vulnerum suorum ministerio.

1. Nos Patri reconciliat, & adhibet hæc ora eloquentiæ, ut loquatur pro nobis, æternamque pacem nobis obtineat.

2. In his iisdem plagis excipit spiritus exacerbatos, & se invicem dissentientes.

3. Nos nobismet reconciliat; quandoquidem in Sanctis hisce vulneribus opem nanciscimur necessariam in periculosis tentationibus.

Ut hoc clarius fiat, assignemus vulneribus singulis officium suum in felici hac pacis reconciliatione. Cogitemus plagas manuum tamquam pacis hujus pignora; quoniam perforatas hasce manus propter amorem nostrum attollit, ut flectat Patris iracundiam. Intueamur lateris vulnus tamquam vinculum, nodumque pacis cum proximo nostro; quandoquidem testatur Apostolus; JESUM nos omnes in suo corde conjungere. Confugiamus tandem ad pedum plagas, tamquam pacis asylum pro nobis; in omnibus dæmonis, aliorumque inimicorum nostræ salutis incursibus. *Hæc partitio est Auctoris sermonum in omnia argumenta. In Mysteriis serm.* 12.

III. Quandoquidem J. C. suas nobis aperit plagas, & ut ibi maneamus, invitat, ope illius tria nobis ædificanda sunt Tabernacula non quidem in Thabor, sed in Calvario secundum S. Bonaventuræ mentem, consiliumque.

S. Bonavent. in stimul. Divin. amoris cap. 4.

Primum erit in vulneribus pedum ejus, ubi meditemur omnes dolores, quos sustinuit, & consideremus omnes gressus illius, ut in Cæli via progredi doceamur.

Alterum erit in vulneribus manuum, ubi attentius recogitabimus omnia opera nostra, & quid fecerit pro nobis J. C. & quam parum nos propter illum faciamus.

Tertium, postremum, & latius in vulnere cordis, ubi indesinenter contemplemur immensam caritatem quam nobis J. C. testatus est, offerens se ad omnia facienda, & patienda, ut nos redimeret.

IV. In eamdem sententiam, eamdemque S. Bonaventuræ partitionem.

1. In sacris Pedum J. C. vulneribus quærere possumus cum Magdalena veniam peccatorum nostrorum.

2. In plagis manuum majorem illius gloriam, quam illi procurare tenemur ardenti zelo, cum Apostolis per virtutum praxim, quomodo Sancti omnes fecerunt.

3. In vulnere lateris transformari debemus in ipsum, conformantes nos divinæ ipsius voluntati, & facti veluti totidem homines secundum cor Dei.

V. Ad nostram utilitatem Dei Filius post Resurrectionem gloriosa sua vulnera retinuit, & sicut illa ostendit Apostolis suis, ut eos confirmaret in fide, ostendit hodierna quoque die.

1. Oculis Patris sui ad illius iram flectendam, quam nobismet conflavimus, & conflamus adhuc quotidie per scelera quæ patramus; illi quodammodo in memoriam revocans, se justitiæ ipsius satisfecisse, & ostendens signa malorum, quæ ad id passus est.

2. Ea sibimet ipsi repræsentat, ut meminerit amoris erga nos sui, & caussæ, propter quam illa passus est, quod inflammat ardentem caritatem, quam nobis in terris testatus est, & quæ in Cælo non est imminuta.

3. Illa etiam peccatoribus omnibus exhibet ad auferendam illis de salute ipsorum diffidentiam, eisque ostendendam voluntatem, quam Deus habuit prædestinandi illos ad gloriam, æternamque beatitatem. *Birous in Dominicam in Albis.*

VI. Dei confidentia in Dei misericordia, quam cogitatio, & adspectus Plagarum Salvatoris nobis debet immittere, supponendum est duo esse, quæ aliquem statuere possunt obicem amantissimæ huic confidentiæ, ut confirmemur contra timorem immodicum, quem in nobis ciere posset magnitudo peccatorum nostrorum, & nostræ salutis incertitudo: hæc sunt veluti duo cordis nostri vulnera, quæ curanda sunt adspectu Vulnerum Salvatoris.

1. Uti debemus cogitatione Vulnerum Filii Dei ad nosmet confirmandos contra immodicum terrorem, quem nobis incutere posset multitudo, & magnitudo scelerum nostrorum; quia Plagæ istæ nobis in mentem revocare debent quid Deus passus fuerit ad nobis veniam promerendam, & assequendam.

2. Harum Plagarum adspectus mulcere debet tumultus, quos ciere potest incertitudo salutis nostræ, ubi consideremus Plagas illius ostia esse, & argumenta sinceræ voluntatis, qua nos salvos facere voluit &c.

VII. Salvatoris Vulnera considerari possunt tamquam cruenta, & dolorosa, qualia ipse in Cruce perpessus est, vel tamquam gloriosa, qualia in Cælo conservat.

1. Tamquam dolorosa, & cruenta meruerunt, & operata sunt nostram salutem.

2. Tamquam gloriosa in Cælo pro nobis intercedunt, nobisque obtinent gratias, & necessaria ad salutem nostram subsidia.

VIII. Vulnera Filii Dei nostra curant. Ad hoc enucleandum, memoria repetendum est nos peculiariter tria recepisse Vulnera, quæ sunt veluti effectus peccati primi parentis, quæ peccata propria auxerunt, atque exasperaverunt; videlicet infidelitatem in mente; caritatis remissionem in voluntate, & in appetitu propensionem ad sequendas inconditas nostras cupiditates. Hæ sunt Plagæ, vel morbi, qui animas ad æternam mortem perducunt; sed quibus tria reperiemus valida remedia in Vulneribus Salvatoris.

1. Cum Dei Vulnera confirmarint Apostolos in fide resurrectionis magistri sui, confirmare debent spiritum nostrum in hoc articulo, qui est fundamentum omnium veritatum, quæ respiciunt personam hujus HominisDei.

2. Sunt præsens remedium contra teporem cordis nostri, quia possunt illud inflammare in amore Salvatoris, qui has recepit Plagas propter amorem. *O vulnera corda saxea vulnerantia, & pectora adamantina liquefacientia*, exclamat Sanctus Bonaventura.

IX. Filius Dei retinuit, & servavit Plagas suas in Cælo propter eosdem fines, pro quibus illas recepit in Cruce.

1. Ut satisfaceret justitiæ Patris, ut nobis veniam mereretur: ita Patri illas in Cælo præsentat, ut intercedat pro nobis.

2. Ut nobis aditum in Cælum aperiret, quo ingressus est, postquam illa perpessus est. Ideo Sancti Patres dicunt illas esse Cæli portas, & neminem sperare posse se in illas ingressurum, nisi patiendo, & vim sibi inferendo.

3. Ut nos edoceret, opus esse, ut in hoc similes simus ipsi; si volumus illi similes esse in gloria.

X. Sancti Patres atque inter ceteros Sanctus Ambrosius J. C. vulnera vocat ora eloquentia auribus illius.

1. In nos amorem annuntiant; quod enim majus amoris erga nos sui relinquere poterat argumentum?

2. Nos

2. Nos tuentur, & coram Dei Throno caussam nostram perorant.

3. Sed potissimum nostrum nobis exprobrant ingratum animi vitium, ac nostram stupiditatem.

XI. Vulnera J. C. sunt certa prædestinationis nostræ pignora; tres enim sunt voluntates, a quibus pendet successus maximi hujus negotii, videlicet voluntas Dei, qui statuit illam, voluntas Salvatoris, qui offert sanguinem mortemque suam ad illius procurandam executionem; ac tandem voluntas hominis, qui illi debet cooperari.

Sed 1. Certi sumus primæ voluntatis, quæ Patris Æterni est, ad adspectum Vulnerum Filii sui, & ipsum velle efficaci voluntate nos salvos facere; quoniam dedit nobis J. C. qui peccata nostra deleret, nobisque gratiam suam mereretur.

2. Respondere possum de voluntate Salvatoris, quem scio mihi applicare velle Sanguinem suum; quoniam illi nihil antiquius est, quam hominum salus; quia nonnisi hunc in finem venit in mundum, & mortuus est, & præterea quia eorum salus est laborum ipsius remuneratio, & pœnarum suarum consolatio.

3. Restat unica voluntas mea; & de una hac respondere non possum; incertus enim sum, utrum futurum sit, ut ego velim efficienter salutem meam, & utrum vere convertar ad Deum: Ex parte nostra non possumus esse certi nostræ fidelitatis, & cooperationis; sed confugiamus ad Vulnera Salvatoris, figamus infidelitatem, & inconstantiam voluntatis nostræ clavis pedum, & manuum Domini; Ita confirmabimur in timore, quem nobis parere possunt peccata nostra, & nostræ salutis incertitudo. *Bivont in sermone pro Dominica in Albis*,

XII. In hæc verba Prophetæ Isaiæ: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*; Ostendere possumus Plagas Salvatoris vere fontes esse.

1. Misericordiæ pro peccatoribus, qui ibi veniam inveniunt criminum suorum quamvis immanium, & plurimorum.

2. Gratiarum, beneficiorum, & consolationis pro justis.

3. Gloriæ pro ipso Salvatore, Beatisque omnibus in Cælo.

XIII. Desumi quoque possunt pro argumento, & partitione sermonis hæc verba Doctoris Angelici, respondentis quærenti Prophetæ: *Quid sunt Plagæ istæ in medio manuum tuarum?*

1. Apostolis sunt certissima Resurrectionis Dominicæ argumenta.

2. Justis fontes inexhausti meritorum, atque gratiarum.

3. Peccatoribus exprobrationes acerrimæ scelerum suorum.

XIV. JESUS CHRISTUS retinere voluit Plagas corporis sui in ipsa sede gloriæ suæ;

1. Ut justis essent argumentum æternæ gratitudinis, quemadmodum sunt æternum sui erga nos amoris monumentum.

2. Retinuit Plagas suas tamquam monumentum, quod ciens in ipso memoriam eorum, quæ fecit pro nobis, illum sollicitiorem efficiat ad augenda, & cumulanda sua in nobis beneficia.

3. Vulnera sua sunt perennia amoris sui testimonia, quæ semper, & jugiter excitent amorem nostrum; nam cor istud transverberatum nonne debet cor nostrum jaculo sui amoris sauciare? Plagæ istæ nonne sunt fornaces, ex quibus erumpunt flammæ, quæ universum Paradisum succendant? Sed nondum incaluit cor meum. *Ex Christianis considerationibus P. Nepveu. Tomo 2.*

XV. Divinæ hæ Plagæ considerari possunt habita ratione triplicis generis personarum; videlicet Pœnitentium, qui volunt sincere converti; Justorum, qui pietatem profitentur; & Peccatorum mordicus in scelere perseverantium.

1. Pœnitentibus sincere converti quærentibus valida sunt contritionis, spei, & consolationis argumenta.

2. Justis sunt caussæ confidentiæ, & amoris, solidæque pietatis objecta.

3. Peccatoribus vitæ rationem mutare nolentibus, erunt aliquando caussa damnationis, & desperationis.

PARAGRAPHUS ALTER.

Fontes, unde hauriri possit rerum copia ad propositas Sermonum partitiones exornandas & Auctores, qui hoc argumentum pertractant.

Sanctus Augustinus; *serm. 3. de Resurrectione*; quærit caussam, cur Dei filius resurrexit cum Plagis suis. Sancti Patres.

Idem *serm. 4. in Evangelium feriæ Tertiæ Paschæ*, ostendit remedium, quod attulit J. C. Plagis Apostolorum.

Idem *lib. 20. de Civit. cap. 30. & lib. de Trinit. cap. 13.* asserit J. C. ostensurum esse Vulnera sua extremi judicii die ad confusionem suorum inimicorum.

Idem *Epist. 49.* refellit Porphyrium Philosophum, qui ineptis rationibus ostendere conabatur, Plagas, quas affirmabant Christiani permansisse in corpore JESU CHRISTI Resurgentis fictitias esse, non secus ac ejus Resurrectionem.

Idem, vel alius *in Manuali cap. 21. & 22.* plures habet præclaras sententias de Vulneribus J. C. & in Meditationibus, quæ diversi auctoris esse ducuntur *cap. 37.* & in Soliloquiis *cap. 2.*

S. Cyprianus, vel *Auctor de Cardinalibus Operibus CHRISTI* loquitur de aqua, & sanguine, quæ ex J. C. latere effluxerunt.

S. Ambrosius *lib. 10. in Lucam cap. 24.* ex veritate Plagarum J. C. probat veritatem Resurrectionis Filii Dei.

S. Chrysostomus *Homil. de cruce, & latrone* ait Dei Filium ostensurum in extremo judicio Vulnera sua justis & reprobis.

S. Bernardus *Serm. 61. in cantic.* plures eximios habet locos de Vulneribus Salvatoris.

Venerabilis Beda, *Homil. in 3. feriam Pasch.* rationes adfert, propter quas Salvator post Resurrectionem Plagas retinuit.

S. Bonaventura *In stimulo divini Amoris*, fusius loquitur de Vulneribus J. C. Ascetici, aliique.

Lanspergius *Homil. 54. de Passione Domini* loquitur de Vulnere lateris Filii Dei.

S. Thomas *3. part. quæst. 53. artic. 3.* ubi ad examen vocat, utrum J. C. resurgere debuerit cum cicatricibus, hoc est cum hiatibus Plagarum, quæ in ejus pedibus, manibusque factæ fuerant.

Suarez Tomo 2. *de Mysteriis quæst. 57.* quærit quomodo hiatus Vulnerum Salvatoris permanserint cum corporis ejusdem integritate.

Liber cui titulus, *Fasciculus Myrrhæ* continet plures considerationes de Plagis J. C. Auctore P. Carafa Præposito Generali Societatis JESU.

Lucas Pinelli in Meditationibus.

Cartagena *de Vulnere lateris CHRISTI Homiliæ duæ.*

P. Saint-Jure in libro Electorum cap. 14. Tractatu de mansione in Plagis Domini.

Idem seorsim in sectione fusius loquitur de Plaga lateris J. C.

P. Haineuve in Meditatione pro feria tertia hebdomadæ tertiæ post octavam Paschæ.

P. A Ponte in 4. parte Mysteriorum Fidei habet Meditationem de Plaga lateris, aliisque.

P. Novet in tertia parte Hominis Orationis, de vita gloriosa J. C. super terram.

Interpretes qui scripserunt de Apparitione J. C. ad Apostolos, quibus sua ostendit Vulnera.

Reina unum habet hujus argumenti sermonem pro tertia feria Paschatis. Concionatores Recentes.

Auctor sermonum in omnia argumenta, in Mysteriis sermonem habet de pace in Vulneribus JESU CHRISTI.

P. Duneau pro Feria tertia post Pascha unum habet ejusdem argumenti.

Lambert Tomo 6. anni Evangelici, in homilia pro feria 3. Paschæ; & in Homilia Dominicæ in Albis.

In Specimine sermonum pro Adventu; sermone in diem Festum D. Thomæ, ubi sermo est de Plagis Salvatoris non secus ac in omnibus Panegiricis hujus Apostoli.

PARAGRAPHUS III.

Loci, exempla, figuræ, & applicationes biblicæ ad hoc argumentum.

Foderunt manus meas, & pedes meos, & dinumeraverunt omnia ossa mea. Psalm. 21.

Super dolorem Vulnerum meorum addiderunt. Psalmus 68.

A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas: Vulnus, & Livor, & Plaga tumens. Isai. 1.

Livore ejus sanati sumus. Isaiæ 53.

In manibus meis descripsi te. Isaiæ 49.

In ma-

In manibus tuis sortes meæ. Psalm. 30.

Haurietis aquas de fontibus Salvatoris. Isaiæ 12.

Videbunt quem transfixerunt. Joann. 19.

Quid sunt Plagæ istæ in medio manuum tuarum. Zachar. cap. 13.

His Plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me. Idem ibidem.

Unus militum lancea latus ejus aperuit. Joannis 19.

Et continuo exivit sanguis, & aqua. Idem ibidem.

Qui vidit, testimonium perhibuit, & verum est testimonium ejus. Idem ibidem.

Venit JESUS, & stetit in medio; & dixit eis, pax vobis, & cum hoc dixisset, ostendit eis manus, & latus. Joann. 20.

Dixit Thomas, nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus ejus, non credam. Idem ibidem.

JESUS dixit Thomæ: infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Idem ibidem.

Quia vidisti me, Thoma, credidisti, beati, qui non viderunt, & crediderunt. Idem ibidem.

Testis est mihi Deus, quomodo cupiam vos in visceribus JESU CHRISTI. Ad Philipp. 1.

Cujus livore sanati sumus. 1. Petr. 2.

Advocatum habemus apud Patrem, JESUM CHRISTUM justum. 1. Joann.

Liber scriptus intus, & foris. Apocal. 5.

Exempla, figuræ, & testimonia veteris, novique Testamenti.

Eva formata ex latere Adæ dormientis figura est Ecclesiæ ex latere J. C. manantis.

PAtrum, ac potissimum S. Augustini sententia est, sicuti Adam fuit profundo somno correptus, ut inde Heva suam originem duceret; ita JESUM CHRISTUM in cruce mortis sopore captum, ut Ecclesia, quæ Heva est altera, ex eo formaretur. Dominus eduxit os ex femore Adam, ut inde primam efformaret mulierem; & JESU CHRISTI latus lancea perforatur, ut emanantes illinc sanguis, & aqua, efficiant Sacramenta, quæ sanctificare debent Ecclesiam, eamque dignam ipso Sponsam efficere. Hoc docet S. Augustinus *Tract. 9. in Joann.* & alibi planius: *Ascendat Sponsus noster thalami sui lectum, dormiat moriendo, aperiatur latus ejus, & Ecclesia prodeat Virgo: ut quomodo Heva facta est ex latere Adæ dormientis, ita etiam Ecclesia formetur ex latere CHRISTI in cruce pendentis*. Ecce ubi concepti sumus, ecce ubi nati sumus, & unde nostram originem duximus quatenus Christiani, & Ecclesiæ filii.

In Symb. ad Catecum. cap. 6.

Ostium arcæ Noeticæ alia figura vulneris in latere J. C.

Ostium per quod in arcam diluvii tempore patebat ingressus, secundum S. Augustini sententiam erat figura vulneris J. C. Noe, ejusque domestici, qui per Ostium hoc in Arcam ingressi sunt, salvi facti sunt: ceteri, qui non introierunt, aquis diluvii fuerunt absumpti: & quicumque per vivam fidem in J. C. latus ingreditur, salvam faciet vitam suam, & qui illuc ingredi renuit, amittet eam. Mystici omnes, & contemplationi dediti in hac figura inveniunt meditandi argumenta, & hac in re eximias habent considerationes. 1. Quemadmodum animalia, quæ in Arcam admissa fuere, oblita feritatis suæ, atque antipathiæ pacatam ducebant vitam; Noe vero, ejusque filii divinarum rerum contemplationi vacabant: ita effectus, & motus partis hujus animalis nostrummet ipsorum, in JESU CHRISTI latere cicures fiunt, & potestates superiores fruuntur tranquillitate, & ad divinitatis contemplationem se attollunt. 2. Noe non egreditur ex arca, nisi postquam aquæ diluvii exhaustæ sunt: utque vita sua esset securior dominum rogavit, ut per exteriorem partem ostium concluderet. *Et inclusit eum Dominus deforis*. O vos beatos si Deus eamdem vobis gratiam concesserit, atque incluserit vos in JESU CHRISTI Vulnera, quin inde vobis egredi permittat, donec Mundi procellæ perflabunt. O Noe divine, qui in latere Arcæ Mysticæ, quæ est sacratum corpus tuum aperis januam pro illis, quos de diluvio salvare desideras, me quoque illac digneris recipere, ne peream in generali colluvie tot peccatorum, quæ terram universam inundant.

Genes. 7.

Lapides quinque quos David accepit de torrente, ut se ad prælium cum Goliath instruendum præpararet, sunt figura quinque vulnerum J. C.

Lapides quinque, quos elegit David de torrente cum descensurus esset in singulare certamen adversus Goliath, sunt figura quinque vulnerum J. C. ex quo arma capere debemus contra Dæmonem, aliosque salutis nostræ inimicos pugnaturi. Si cum dexteritate uti noverimus hoc armorum genere in acie, ac tentationis prælio, victoria erit penes nos, eaque nobis deesse non potest. Pie imaginati sunt nonnulli contemplativi dicentes, nomina quatuor Patriarcharum, Abraham, Isaac, Jacob, & Moysis insculpta fuisse in primis quatuor lapidibus David, sed illum, quo Gigas prostratus occubuit signatum fuisse nomine Josue, quod erat figura Nominis JESU. Esto sit hæc pia imaginatio nullo innixa argumento; sed hæc solida veritas est, Dæmonem nunquam fuisse victum, & ex mundo exterminatum vi legis scriptæ, sed Evangelii gratia, & virtute Vulnerum JESU CHRISTI.

Recessus in Plagas J. C. cujus figura est recessus Moabitarum in foramina Petræ. Jerem. c. 45.

Jeremias Propheta hortabatur habitatores Moab, ut in Petram confugerent: *Relinquite Civitates, & habitate in petra*. Hoc illis suadebat, quia Urbs eorum depopulanda erat, ac evertenda, & illi adversus incendium sibi consulere cupiebant. Hoc ipsum in sublimiori sensu nobis Sancti Patres suadent, cujus alterum illud nonnisi figura est. Quærendum nobis esse perfugium, & asylum in foraminibus petræ, quæ JESU CHRISTI est. *Petra autem erat CHRISTUS*. Hoc est fugiendum esse tumultum sæculi; mundi commercium, ubi periculum est nos involvi ea ruina, & excidio, quod illi imminet, & in JESU CHRISTI Plagas esse confugiendum.

1. ad Cor. 10.

Liber scriptus intus, & foris de quo loquitur Apocalypsis, figura est J. C. vulneribus saucii.

In Apocalypsi S. Joannes ait, se vidisse *librum scriptum intus, & foris*. Liber hic, S. Hieronymus inquit, est JESUS CHRISTUS cruci suffixus. Liber hic simul apertus, & clausus est: visibilis est oculis nostris corporeis per externum corticem, invisibilis autem in parte interiori omnibus luminibus naturalibus: id autem quod ad rem pertinet liber est scriptus extrinsecus quidem terribilibus characteribus, plagis nempe, quas hominum nequitia ibi incidit, & sculpsit; & dicere possumus hoc opus fuisse crudelitatis Judæorum, & peccatorum omnium hominum: quod vero spectat ad interiorem hujus libri partem; conceptus fuit in intellectu Dei ab æterno, & consistit in unico Verbo, quod continet in se omnes thesauros scientiæ, & sapientiæ Dei: Hic ergo liber repletus omnibus secretis divinitatis intus, quæ cuicumque creatæ menti sunt ininvestigabilia, hic, inquam liber extrinsecus scriptus est manu peccatorum, qui profunda hæc Vulnera impresserunt, quæ ille post suam resurrectionem retinuit, & quæ nunquam delebuntur. Qui legere posset, & intelligere quæcumque scripta sunt, sciret omnia Dei consilia, & quid se facturum decrevit in omnem sæculorum omnium durationem. Sed in hac parte liber clausus est; sin autem attentius legere voluerimus quod extrinsecus scriptum est, in sævissimis plagis, quas recepit, nonnihil assequemur de infinita peccati nequitia, de magnitudine amoris, quo Deus prosecutus est homines, de severitate justitiæ suæ, deque infinita misericordia, qua usus est erga Plagarum ipsarum auctores.

Apostoli agnoverunt eas veras esse Plagas & de illis testimonium perhibuerunt.

Cum Dei Filius post Resurrectionem suam, clausis januis ingressus est in locum, ubi congregati erant discipuli, putarunt, idquod intuebantur merum esse spiritum. Ut illos in errore versari ostenderet dixit *Spiritus carnem, & ossa non habet*; simulque ostendens illis pedum, manuumque Plagas, inquit: *Palpate, & videte*. Jubenti paruerunt Apostoli, palparunt, & viderunt Plagas esse veras, & illum, quem videbant, & loquentem audiebant, illum esse ipsum, qui receperat illas. Hinc dilectus discipulus loquens de illo, cujus minister erat, enumerans omnia beneficia, quibus ab illo fuerat cumulatus, non præterit illud, quo dignus habitus fuit, qui illum suis manibus attrectaret. *Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ contrectaverunt de verbo vitæ, & vita manifestata est, & vidimus, & testamur, & annunciamus vobis*. Alii autem Apostoli videntes pedes ejus, & manus possunt testari hunc illum fuisse, qui Vulnerum suorum cicatrices servaverat.

1. Joann. 1.

Testimonium S. Thomæ, quem Salvator invitavit, ut digitos in Vulnera inferret.

Dubium est, utrum S. Thomas conversus fuerit solo adspectu Vulnerum Sacrorum JESU CHRISTI, an reipsa illa tetigerit, antequam crederet. Nonnulli crediderunt ipsum præ reverentia non tetigisse ea, & Sanctus Augustinus tenet hanc sententiam esse probabilem; quamvis alibi asserat, tetigisse illa, ut Magistro, Dominoque obediret, & nostræ cognitioni prodesset; sed jamjam convictum fuisse de illius resurrectione ad solum intuitum gloriosarum cicatricum. S. Gregorius addit illum attingentem fuisse conversum. *Thomas ad fidem palpando reducitur*. Et S. Ambrosius, Thomam postquam manu sua attrectavit latus JESU CHRISTI, tunc protulisse verba illa, *Dominus meus, & Deus meus*. Postrema vice, qua mentio fiet Vulnerum Filii Dei, vel potius postremus usus, in quem Salvator proferet illa adversus reprobos peccatores, erit eadem illis ostentare extremi judicii die, quemadmodum id innuere S. Joannes videtur: *Videbunt in quem transfixerunt*. Quod Zacharias jam prophetaverat; hinc enim S. Augustinus ait, in peccatores consurget, & ostendens illis Plagas suas dicet illis: Ecce homo, quem crucifixistis, ecce Vulnera, quæ illi intulistis; considerate latus, quod perfodistis: pro vobis apertum fuit, & vos illuc ingredi renuistis. Sed quantum terroris, & confusionis afferent sacræ hujusmodi Plagæ reprobis, tantum afferent consolationis, & gaudii justis. Peccatores videbunt illum, quem criminibus suis vulneraverunt, & justi considerantes hæc testimonium divinæ erga

S. Aug. tract. 121. in Joann. Idem Serm. 161. de Tempore S. Greg. hom. 26. in Evang. S. Ambr. in Ps. 45.

Joann. 19. August. lib. de Symbolo c. 8.

se ea-

se caritatis, videbunt illum quem ex toto corde suo dilexerunt, & hæ eædem Plagæ erunt illis valida ratio eumdem in æternum amandi.

Applicatio quorumdam locorum Biblicorum huic argumento.

Dulcedo, & requies, quam experitur anima in Vulneribus Filii Dei.

UT *sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Deuter. 32.* S. Bernardus applicat hæc verba ad Vulnera Salvatoris, cum eit, pias animas apibus esse similes, quæ volantes ingentem strepitum edunt, donec speciosum aliquem inveniunt florem, qui eas remoretur: tunc enim illuc ingrediuntur, ut in silentio, & quiete exsugant, & colligant suum mel. Ita dum Servi Dei in adversitatibus suis aliquod in rebus creatis solatium inquirunt, rumorem edunt, festinant, mussitant, solliciti, & inquieti donec sese inferant in Plagas Salvatoris, & ingrediantur in rimas sacræ hujus Petræ, ibi solidæ consolationis dulcedinem delibaturi: *ut per has rimas sugant mel de petra, oleumque de saxo durissimo.* Si anima adhuc infirma est, si non satis habet virium, & elationis, ut divinitatis arcana pervadat; ostenduntur illi in corpore JESU CHRISTI scissuræ, in quas ingredi potest cogitatione non ægre, & ibi delitescere donec vim adepta fuerit per semet in petra hac effodiendi; videlicet, ut de humanitate Sancta transeat ad divinas perfectiones Salvatoris, postquam majorem acquisiverit puritatem, majoremque spiritus fervorem; si quo enim vitio, vel aliqua tentatur cupiditate, ubi nam tutiorem invenire potest sedem & felicius perfugium, quam in JESU CHRISTI vulneribus? Si præteritæ vitæ peccata, ac stimuli conscientiæ illi turbas cient, procumbat ad Salvatoris pedes cum pœnitente Magdalena: isti nondum fuerant perforati, cum illa ibi suam invenit medicinam: modo vero cum ibi magna pateant vulnera remedium proculdubio certius erit, atque præsentius. Si desperatione tentatur, ne egrediatur ipsa ex his Vulneribus, ibi tutissimum habet asylum, ubi perire nullatenus potest. Denique si ad perfectorum statum pervenit; patet illi cordis Vulnus; jus est ibi incolendi, ac sese cælesti manna nutriendi, quam cum omnibus mundi deliciis commutare nollet. Hoc pacto ibi suget mel de petra, & oleum de saxo per suavitatem, quam ibi reperiet. *Suget mel de petra, oleumque de saxo durissimo.* Ex meditationibus P. Novet.

Quid significent plagæ quas Salvator retinuit post resurrectionem.

Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum. Zachariæ cap. 13. Propheta quæria ab hoc crucifixo, ac triumphanti Deo, quem in spiritu vides, quem in usum reservet has Plagas, quas vides in manibus ejus? Quandoquidem mortis imperium in cruce evertisti, cur geris adhuc cicatrices? Sanctus Cyrillus responder has Plagas remanere impressas in Corpore JESU CHRISTI resuscitati, tamquam certos characteres, qui perhibent testimonium veritati mortis, & resurrectionis suæ; ut ostendat, se simul & hominem esse, & Deum; hominem quidem, quia mortem subiit, Deum vero, quia de morte triumphavit. Vulnera hæc probant illius & humanitatem, & divinitatem; docent enim omnem Ecclesiam de alterius quidem passionibus; de alterius vero fulgidissima gloria . . . Sancti Cyprianus, & Ambrosius crediderunt Salvatorem reservasse Plagas suas post resurrectionem, ut essent semper velut ora eloquentia semper in omnem æternitatem aperta in gratiam peccatorum, & magnum hoc spectaculum Dei pro nobis mortui, & crucifixi semper esset præsens in Cælo, & in terra: Alii sacras hasce Plagas consideraruut tamquam immortalia trophæa amoris sui erga homines, qui æternum instaurabunt gloriam triumphi sui; sed dicimus has Salvatoris Plagas fuisse tamquam fontes luminum non solum pro S. Thoma, inquit S. Gregorius, sed pro Ecclesia universa: nam simul ac JESUS CHRISTUS Apostoli hujus dubitationes dissipavit, nullum reliquit locum fidei nostræ dubitationi. *Quia dum ille ad fidem palpando reducitur, nostra mens omni dubitatione posita in fide solidatur.* Ex Speciminibus Sermonum pro Adventu. Sermone de S. Thoma.

Vulnera J. C. sunt fontes gratiarum.

Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. Psalm. 37. Si nosse vultis, ubi sint hi vitæ fontes, ne alibi quæratis illos nisi in Vulneribus JESU CHRISTI. Lancea, quæ aperuit sacrum JESU CHRISTI latus, elicuit aquam, & sanguinem, fontes omnium Sacramentorum Ecclesiæ, & Propheta nobis est auctor, ut ex his vitæ fontibus hauriamus, *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.* Hi sunt fontes omnium gratiarum, quæ per sacros illos hiatus effluunt, ut S. Augustinus, & S. Bernardus inquiunt, & quæ sese ubertim effundunt, ita ut in ipso fonte valeant hauriri. Verum si scire vultis quomodo accedere valeatis, ut inveniatis, & gustetis cælestes hos liquores, mementote illos hauriendos esse cum gaudio. *Haurietis in gaudio*, hoc est cum hac divina voluptate, quæ procedit ex viva fide, firmaque spe, & ardenti caritate. Accedite, vel potius currite cum ardore, ac siti, quæ similis sit siti Cervi, qui, ut loquitur Propheta, sitiens & e manibus venatorum fugiens sese illuc conjicit quo aquæ decurrunt. *Quemadmodum desiderat Cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.* (Psalm. 41.) Ab aquæ viventis fontibus sitim relevabimus, vel refrigerabimus ardorem nostrarum cupiditatum. Hi fontes sunt *aquæ salientis in vitam æternam*. (Joann. 4.) Sed sciatis verum hoc gaudium nonnisi in altera vita perfecte gustari posse. In beata æternitate haurietis ex Vulneribus Salvatoris delicias prorsus puras, & voluptates, quæ omnimodam menti vestræ oblectationem præstabunt. Verum quidem est, hæc Vulnera efficere, ut animæ sanctæ magnis superfundantur deliciis: sed cogitate, gratias quæ inde emanant gustandas esse in ipso fonte, & alveo, per quem fluunt, ideoque efficere debere impressionem doloris, qui in vobis cieat sensum, & commiserationem harum Plagarum, quas amantissimus Salvator propter amorem nostri perpessus est. *Auctor recens.*

Vulnera Salvatoris nuntiarunt, sanxerique pacem Apostolis.

Pax vobis ego sum: videte manus meas, & pedes. Luc. 24. JESU CHRISTI Vulnera nobis attulerunt beata nuntia pacis Deum inter, & homines eodem tempore quo divinus Salvator victor mortis ostendit se discipulis suis post gloriosam resurrectionem suam, & dixit eis hæc amantissima verba: *Pax vobis*, ostendit illis Plagas suas, quasi vellet innuere, si pax quam vobis annuntio, vos afficit gaudio, gratias agite Vulneribus, quæ vobis aperio: His enim debitores estis. In Apostolorum persona hæc dirigit verba omnibus hominibus; quoniam justitia, & pax, quæ adeo sibi invicem videbantur oppositæ, æternum percussere fœdus in Plagis ipsius, & in signum perfectæ consensionis se mutuo osculatæ sunt. Vulnera satisfecere Justitiæ, & nobis reliquerunt pacem, atque misericordiam: *Pax vobis*. Quod non significat solum secundum communem salutandi morem apud Judæos: Vobis omnia cupio bona, quia pax bonorum omnium est maximum; sed vobis annuntio, & largior hanc pacem, dicens illam jam sancitam fuisse inter Deum, & vos; & deinceps vos hac pace esse perfruituros. *Idem.*

De aperto J. C. latere prodiit vera hominum vita, cujus fons sunt Sacramenta.

Unus militum latus ejus aperuit. Joann. 18. S. Augustinus in hæc verba animadvertit, S. Joannem non dicere militem percussisse, aut vulnerasse, sed aperuisse latus Filii Dei. *Aperuit, ut illud quodammodo ostium panderetur, unde Sacramenta Ecclesiæ manaverunt, sine quibus ad vitam, quæ vere est vita, non intratur.* (S. Aug. tract. 120. in Joann. S. Ambros. l. 10. in Luc.) Ut innuat hunc militem aliquid amplius fecisse, quam vulnerare latus Salvatoris; videlicet illud vulnerando, aperuisse vitæ januam, per quam effluxerunt Ecclesiæ Sacramenta, & sine qus ad veram vitam non patet aditus. Sanctus Ambrosius in eadem sententia, ait, etiamsi sanguis, qui ex Salvatoris latere effluxit, verus sanguis extiterit, hoc tamen non sine miraculo factum fuisse; sanguis enim post mortem in venis adstringitur gelu propter frigus, quod vitali calori succedit: *Ex illo incorrupto licet corpore, sed defuncto, omnium vita manabat.* Hoc accidit, quia ex hoc corpore immuni quidem a corruptione, sed mortuo, manare debebat omnium hominum vita designata per hanc aquam, & sanguinem, alteram quidem, qua nos ablueret, alterum vero, quo redimeret. Per aquam enim repræsentatur Baptismus, qui est ingressus, & primus omnium Sacramentorum, & per sanguinem Eucharistia, quæ finis est, & extremum illud, ad quod cetera referuntur.

De dolore J. C. propter Vulnera sua.

Foderunt manus meas, & pedes meos, & dinumeraverunt omnia ossa mea. Psalm. 21. Dolor, quem expertus est J. CHRISTUS in Vulneribus suis, maximus fuit, neque dubitandum est, primum propter locum ubi vulneratus fuit; manus enim, & pedes partes sunt nervorum plenæ, ideoque extremum sensum habentes; & clavi carnem lancinarunt, venas perforarunt, fregerunt nervos, atque arterias, non sine maximis convulsionibus. Deinde extremus fuit dolor, propter vim, quam exercuerunt carnifices in corpus illius, illud summo conatu trahentes, ut manus, pedesque producerentur ita ut pervenirent ad crucis foramina, quæ præparaverant. Dolor, quo afficiebatur in omnibus membris suis ita extensis, atque luxatis, similis erat dolori equulei, immo toto Cælo major; nam ita erant extenta, ut singillatim numerari possent omnia pectoris ossa, & corporis totius, quomodo narrat Propheta, qui hæc in spiritu viderat. Tertio quemadmodum pondus corporis in equuleo positi efficit, ut dolor augeatur, ac tandem intolerabilis fiat: ita J. CHRISTUS cruci confixus, & nonnisi Vulneribus suis innixus, sentiebat cruciatus suos in singula momenta augeri; carnem, & venas iterum lancinari, cum propter corporis sui gravitatem venæ, atque arteriæ confringerentur. Adde jugem ossium luxationem, quæ accedens ad aliorum cruciatuum rigorem efficiebat ut dolor J. C. ad excessum pertingeret.

Confugiendum est in Plagas J. C. præ timore justitiæ ipsius.

Ingredere in petram, & abscondere in fossa humo, a facie furoris Domini. Isai. 2. Fortasse sentiens conscientiam tuam criminibus obrutam, magis times justitiam,

& quid sibi velit muneris in Plagis Salvatoris.

stitiam, quam sperare audeas in Dei tui misericordia, sed excipe Isaiæ Prophetæ consilium: *Ingredere in petram &c.* Quæ autem hæc Petra est, nisi JESUS CHRISTUS, *Petra autem erat CHRISTUS*. Ingredere igitur in hanc petram, delitesce in profunditate hujus foveæ sacri lateris ejus, & tutus eris. Audiamus S. Augustinum: *Peccavi peccatum grande, & multorum sum mihi conscius delictorum, nec tamen sic despero, clavi, & lancea clamant mihi, quod vere reconciliatus sum CHRISTO, si eum amavero*. Habeamus pro generali canone effatum illud Doctoris Seraphici S. Bonaventuræ: Si vultis, divinam misericordiam flecti erga vos, gestate in corde vestro Vulnera JESU CHRISTI, & illius sanguine perfusi vosmet Patri ejus offerte: *Neque enim potest se Deus negare Sanguine CHRISTI perfusis*. Ne dubites mentem JESU CHRISTI retinentis Plagas suas fuisse ibi præparandi tibi mansionem, ut sicut Sponsa Canticorum habites in foraminibus petræ, quæ sunt scissuræ manuum, & pedum ejus in caverna lateris sui: *in foraminibus petræ in caverna maceriæ*. O quam jucunda, ac tuta est ista mansio! *Tuta & firma est requies in Vulneribus Salvatoris. Securus illic habito*, dicebat S. Augustinus. Si ex me quæris in quo proprie sita sit hæc mansio in Vulneribus Salvatoris, respondebo, cum sit spiritualis, sitam esse in actibus trium facultatum animæ nostræ, intellectus videlicet, voluntatis, & memoriæ. Intellectus noster illic habitat, ut S. Bernardus ait: *Idcirco audit Sponsa, columba mea in foraminibus petræ quod in CHRISTI Vulneribus tota devotione versetur, & jugi cogitatione moretur in illis*. Voluntas illic habitat per actus amoris, & gaudii; si ardenter amamus illum, qui recepit ea, & adhuc retinet propter amorem nostri, quemadmodum vulgo dicitur, anima ibi magis est ubi amat, quam ubi animat. Adde, sicuti aliquid amplius est jugiter meminisse alicujus rei, quam per intervalla de ea cogitare: idem habendum est discrimen inter eum, qui semper animo suo reputat Plagas Salvatoris, & eum qui aliquando solum recogitat, quod est inter illum, qui semper in eodem permanet loco, & eum, qui ad tempus tantum illuc diversatur. *Pater Duneau sermone pro feria tertia post Pascha.*

S. ad Cor. 10. In Manuali c. 22.

P. 3. Manuali c. 34.

Cant. 2. In Manuali c. 21.

Sensus gaudii suavitatis, & securitatis, qui in Vulneribus Salvatoris percipitur.

Hæc requies mea, hic habitabo quoniam elegi eam. Psalm. 131. Anima, cujus vita abscondita est in Vulneribus JESU CHRISTI, invenit hac in mansione tantum suavitatis, & deliciarum, ut amittat gustum omnium voluptatum sensibilium; labor illi molestus non est, quia jugi fruitur tranquillitate. Nulla est in hac vita amaritudo, quam consideratio horum Sacrorum Vulnerum non leniat, & illam in quamdam dulcedinem non convertat. Tanta est interna consolatio, quam Plagæ illæ in nobis cient, ut exteriorem mortificationem imminuat, ejusque dolorem extinguat, quapropter S. Bernardus ait, militem strenuum vulnera sua non sentire, cum ob oculos habet vulnera ducis sui, eo usque ut Sanctus iste, cui cordi erat hæc devotio, martyrum plurimorum indolentiam in cruciatibus, quibus torquebantur, acceptam referat huic caussæ; quia videlicet anima eorum in JESU CHRISTI Vulneribus delitesceret. Videbitis, ait, Martyrem exultantem gaudio, dum corpus ejus in frusta discerpitur, & cum voluptate respicientem sanguinem, quem ex suo corpore eliciunt unguiæ, & ferrei pectines ex lateribus suis. Ubinam tunc est Martyris hujus anima? est in Vulneribus Filii Dei. Mirum ergo non est, si minime afficitur doloribus corporis sui, non quod omnem prorsus sensum amiserit; sed quia dolor amoris magnitudine superatur. Ego vero arbitror, alium Sanctum contemplationi deditum jure suo dixisse, eum, qui requiem suam constituit in Vulneribus JESUS CHRISTI, Paradisum in terra nancisci. Cæli beatitudo est frui Deo; beatitudo terræ est propter Deum pati; sed hujus acquirendæ modum esse, patientiam suam ad Salvatoris exemplum formare, & nunquam ab oculis suis removere præsentiam, atque memoriam Vulnerum ejus; quo in argumento S. Bonaventura exclamat: O felix lancea! beati clavi! quibus contigit adeo præclarum Vulnus inferre? Si id mihi contigisset, nunquam ex latere Salvatoris mei egressus fuissem, atque dixissem: hæc requies mea, hic habitabo in æternum, quoniam elegi eam. Ingredere igitur anima mea in suavissimum Terræ Paradisum, & si quando teipsa ingredi cupis in Paradisum cælestem, paullisper in hoc affectu, & cogitatione versare: ibi invenies absconditum inæstimabilium luminum thesaurum, novum pietatis fervorem, sensus doloris, & patientiæ in afflictionibus tuis, miserationis in alienis; potissimum vero cordis humilitate, & dolore saucii. *Sensus pii collecti ex Sanctis Bernardo, Bonaventura, &c.*

S. Bernardus serm. 61. in Cantic.

Salvatoris Plagæ sunt asyli contra Dei iracundiam.

Quo ibo a spiritu tuo, & quo a facie tua fugiam? Psalm. 138. Hoc dicebat David peccator. Proh Deus meus! Quo memet recipere potero, ut tutus sim ab ira tua, & a tumultu peccatorum meorum. Si in Cælum ascendero, ibi te omnipotentem inveniam; si in abyssi profundum descendero, ibi te mihi præsentem videbo, ingredienti in penetrale ipsum cordis mei occurrit imago justitiæ tuæ in iis tumultibus, quos cict in me conscientia mea. S. Hieronymus huic quæstioni, & spiritus perplexitati respondet, in plagis Salvatoris tantummodo locum esse, ubi valeamus hanc invenire securitatem: *Ubi tuta, firmaque peccatoris permansio? in Vulneribus CHRISTI*. Hæc sunt perfugia, quo tot peccatores in tutum se receperunt, ut Dei vitarent iracundiam, & quo nobis etiam confugiendum est, idque ob duas validissimas caussas: quarum prima est; primum quia per rimas corporis sui videmus dispositiones cordis ejusdem; quod paratum est, ut nobis veniam, atque pacem largiatur; secundo, quia in sacratis illis fontibus invenimus infinita testimonia misericordiæ, & bonitatis ejusdem erga homines, cujus in partem facile accedere possumus, si illam nobismet applicare velimus. *Birous in sermone pro Dominica in albis.*

Esto mihi in domum refugii, ut salvum me facias. Psalm. 30. Vulnera JESU CHRISTI peccatoribus sunt id, quod olim civitates, vel domus refugii nocentibus. Qui illuc confugiebant, in tuto personam vitamque suam collocabant; & qui ad Salvatoris Vulnera confugiunt, sese recipiunt in locum securitatis, ubi ob omnibus inimicorum suorum incursibus proteguntur. Nocens, qui ex eo refugii loco egrediebatur, periculo vitam suam objiciebat; & qui egreditur de Vulneribus JESU CHRISTI in discrimen adducit salutem suam cum victoria, & subit periculum incidendi in manus invisibilium inimicorum suorum. Ratio unica evitandi dolos, & insidias eorum est confugere in hosce refugii locos, ibique sese in his arcibus communire. Hoc nobis consilium suppeditat S. Augustinus per hæc verba: Habes ante te munitissimam turrim, hanc ingredere, & revoca memoriam Vulnerum JESU CHRISTI, & ecce te in loco forti, & ne timeas, ut eripiat tibi consensum tuum tuus inimicus. Ingredere in arces has, & propugnacula, ibi eris invictus, & nunquam hostis tuus tibi prævalebit. In urbibus autem refugii nonnisi ad certum usque tempus commorari opus erat; sed consilium ineundum est vivendi, atque moriendi in Vulneribus JESU CHRISTI; neque enim sperandum est fore ut aliquando inimici nostri ponant odium, quod conceperunt in nos, & abjiciant mentem nos perdendi. Sermo hic ut qui paullo mysticus videtur, non aliud significat, nisi nullum esse præsentius remedium contra hujusmodi tentationes, quam Vulnera JESU CHRISTI, quemadmodum docet S. Augustinus, & piam animam tutum ibi invenire perfugium contra omnes incursus inimicorum salutis nostræ, perinde ac in expugnabili turri versaretur. Illa victrix est Sanctus idem Doctor asserit, cum illuc ingreditur per hiatus pedum, & manuum illius, tamquam per totidem ostia. Ut autem veniamus ad praxim, simulac senties primos tentationis appulsus, celeriter confuge ad Vulnera JESU CHRISTI. Ibi recipies subsidium contra inimicos salutis tuæ. Plagæ istæ cieburit in te memoriam ipsum de mundo, & dæmone triumphasse, & eosdem penitus victos, deletosque fuisse. Sed disce ex eo, quod tibi tribuit exemplo, & ex ea virtute, quam his victricibus plagis adjecit, si ad illas confugeris, te posse superare hos eosdem inimicos; quia caro nostra, & affectus nostri incompositi sunt arma validiora, quibus ad nos vincendos dæmon utatur; ita ut recordatio Plagarum Salvatoris non destruat solum peccatum, verum etiam mortificet pravas animi nostri propensiones, ac studium quo rapimur in peccatum, tribuens nobis vim resistendi; ut loquitur S. Gregorius: *Peccati concupiscentia regnare non potest in animo, qui semper secum gerit memoriam Vulnerum, & mortis JESU CHRISTI.*

Sunt loco refugii contra nos persequentes salutis nostræ inimicos.

Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me, & inter terram. Genes. 9. Hæ plagæ modo sunt signum practicum, vel monumentum pacis, quam Deus voluit sancire cum hominibus eodem præter propter pacto, quo Deus postquam universali Diluvio mundum universum aquis submerserat, ut certos faceret homines ejus pacis, quam illis concesserat, & iram suam jam deferbuisse, testaretur; illis relinquere voluit arrham, & pignus producens in nubibus Irim: ita, magne Deus, postquam Filium tuum gravissimis iracundiæ tuæ flagellis percussisti: postquam illum in aquis passionum suarum demersisti, quemadmodum Propheta tuus loquitur, dignatus es nobis largiri monumentum omnimodæ, æternæque reconciliationis per hæc Vulnera, quæ Filius tuus conservavit usque in sede gloriæ suæ tamquam certissimum pignus pacis, quam illi concessisti pro nobis, & signum, ex quo innotesceret justitiæ tuæ omnino satisfactum fuisse; non attollis hoc signum in nubibus, sed vis illud permanere infixum in sacro Corpore dilecti hujus Filii tui, ut sit arrha perennis misericordiæ tuæ, & pacis nostræ. *Auctor sermonum in omnia argumenta &c.*

Hæ Plagæ signum sunt pacis, quam Deus largitur hominibus, quemadmodum Iris post diluvium signum fuit sedatæ iracundiæ.

Testis est mihi Deus, ut capiam omnes vos in visceribus JESU CHRISTI. Ad Philippenses 1. Testis mihi

Quid sibi velit Apostolus, cum cupit nos in visceribus J. C.

Deus

Deus est, me cupere videre vos omnes una collectos in visceribus JESU CHRISTI. Licet omnia verba hæc mystica, & allegorica esse videantur, hanc mihi videntur argumentationem complecti. Deus diligit nos, simulque diligit fratrem nostrum, cum uterque simus fructus mortis suæ, atque Plagarum suarum. Hoc modo excipit nos in corde suo tenera simul, & ardenti caritate: sed fieri non potest, ut simul permaneamus in isto corde, donec dissenserimus, & inter nos aliquid simultatis viguerit. Etenim si homines cum Deo unum quid facere teneantur per vinculum perfectæ caritatis, ut Apostolus inquit: *Qui adhæret Domino, unus spiritus est cum eo*, videntur illi debere unum, idemque facere inter se, quandoquidem eadem divisio, quæ separat eorum corda, illos quoque separat a corde Dei; videlicet privat eos gratia, & amicitia ejusdem.

1. ad Cor. 6.

Per vulnera sua pergit adhuc in Cælo fungi munere mediatoris.

Deus reconciliavit nos sibi per CHRISTUM. 2. ad Corinthios capit. 5. In hoc situm est mediatoris officium, quod Dei Filius exercuit in terra dum viveret, & pergit exercere in Cælo orans pro nobis, pacem nostram stabiliens cum Deo Æterno Patre suo, nostramque reparans cum illo amicitiam, qua nosmet indignos præbueramus; sed hoc officium ille præstat Plagarum suarum ministerio, ita ut cum Sancto Bernardo dicere valeamus: *Clamat clavus, clamant vulnera.* Clavorum suorum impressio, & cicatrices Plagarum suarum clamant in Cælum, & quid clamant? *Quod Deus sit in CHRISTO mundum reconcilians sibi.* Esse Deum in JESU CHRISTO, & hujus Plagas operari reconciliationem cordis nostri nocentis cum illius irritata justitia, & delere crimina nostra, vel potius ipsum in statu gloriæ suæ perficere, quod in terris incepit supra Calvarium, delens scelera nostra; & per hoc intelligo ipsum in Cælo pergere & operari, quod cœpit in terris; videlicet fungi mediatoris officio inter Patrem suum, atque peccatores.

Mansionem nostram debemus collocare in vulneribus Salvatoris.

Hæc porta Domini, justi intrabunt in eam Psalm. 117. Eamus, constituamus mansionem nostram in adorabili corde amabilis hujus Salvatoris. Aditus, quem aperuit lancea, angusta porta est, per quam introire urgemur, Sanctus Augustinus ait, ubi alacriter, tranquille, ac tuto traducemus vitam nostram in asylo, ubi erimus securi ab insidiis dæmonis, a tentationibus mundi, & ultione ipsius Dei; verum non timetis propulsari ab hoc virtutum omnium sanctuario? Etenim quomodo illuc ingredi nobis licet in cor adeo purum cum tanta impuritate? in cor adeo humile cum tanta superbia? in cor adeo suave cum tanta acrimonia? In cor adeo inflammatum amore Dei cum tanta rerum terrenarum affectione? *Justi intrabunt in eam.* Justæ duntaxat animæ pedem inferre possunt in cor hoc, quod est Divinitatis sanctuarium. Sed si ingredi vultis, incipite diluculo deplorare statum, in quo estis, ut sincere illum detestemini, & mox intrate in sacrum istud Cor, quod aperit vobis Caritas JESU CHRISTI; Ignis enim illic ardens absumet omnes maculas, quas in vobismet ipsis detegetis. Heu! cum vestræ vitæ finis accesserit, patebunt oculis vestris portæ æternitatis, & præsto erit, ut mortis vulnus divellat animam vestram a corpore, ut inde rapiatur ad Tribunal Dei: Sacerdos pius, qui extremis illis vitæ momentis præstabit vobis novissima sui ministerii officia, dicet vobis, oculis vestris objiciens imaginem Salvatoris de cruce pendentis cum Plagarum suarum cicatricibus; intuere, frater, cor JESU; hic tibi collocanda est anima tua in manibus tui Creatoris. Tunc oculos morientes in Crucifixum convertes, & colligens quidquid sibi virium supererit sexcenta emittens languentia suspiria versus sacrum latus illius, quasi spiritum jamjam efflaturus velles illum immittere in adorabile cor ipsius. Sed nisi, dum viveres, unquam illuc fueris ingressus, tunc ingredi irrito labore conaberis; & quid non exprobrabit tibi Dei Filius, qui tunc temporis fieri incipiet Judex tuus? Ecce, dicet ille tibi, ex S. Augustini sententia: *Vides Vulnera, quæ inflixisti? Agnoscis latus quod pupugisti?* Si tua scelera aperuerunt manus, pedes, & cor meum, cupiebam, ut huc ingredereris, ibi eorum medicinam inventurus: *Per te, & propter te apertum est latus meum*, & nihilominus mordicus inhærens objectis, quæ tibi vetabantur in lege, illuc ingredi detrectasti: *Nec tamen intrare voluisti.* Scito cor istud, & has manus tibi in æternum clausum iri, & tamen nonnisi hac transitum tibi patere posse cum justis ad gloriam. *Hæc porta Domini, Justi intrabunt in eam.*

Psalm. 117.

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & Sententiæ Sanctorum Patrum hujus Argumenti.

Potuit CHRISTUS sine ulla cicatrice resurgere, sed habere voluit, unde nutantes columnas, Apostolos, *firmaret.* Augustinus in Psalm. 74.

Terruerunt Apostolos vulnera Christi, firmaverunt cicatrices. Idem ibidem.

Unus militum lancea latus ejus aperuit, ut illic quodammodo vitæ ostium panderetur, unde Sacramenta Ecclesiæ manaverunt, sine quibus ad vitam non intratur. Idem. Tract. 120. in Joann.

De latere Domini pendentis, & morientis in ligno; postquam est lancea perforatum, aqua, sanguisque profluxit, in uno est mundatio tua, in altero redemptio tua. Idem serm. 215. de diversis.

Contendite, ait Dominus, intrare per angustam portam: quid angustius illo foramine, quod unus ex militibus, percutiendo latus Christi aperuit? Idem de tempore.

Inspice vulnera pendentis, sanguinem morientis, pretium redimentis. Idem lib. de Virginit.

Quemadmodum Eva facta est ex latere Adæ dormientis, ita etiam Ecclesia formatur ex latere Christi in cruce pendentis. Idem de Symbol. ad Catech.

Ecce in manibus tuis Domine Deus descripsisti me: lege ipsam scripturam, & salva me. Idem vel alius Auctor in Soliloquiis.

In omnibus adversitatibus non inveni tam efficax remedium, quam vulnera Christi; in illis dormio securus, & requiesco intrepidus. Idem vel alius in manuali cap. 22.

Tuta, & firma requies est infirmis, & peccatoribus in vulneribus Salvatoris: securus illic habito, patent mihi viscera per vulnera. Idem ibidem.

Quidquid ex me mihi deest, usurpo mihi ex vulneribus Domini mei. Idem ibidem.

Quoniam misericordia affluunt, non desunt foramina, per quæ effluant; Idem ibidem.

Per Foramina corporis patet mihi arcanum mentis, patet magnum pietatis Sacramentum, patent viscera misericordiæ Dei mei, in quibus visitavit nos Oriens ex alto. Idem ibidem.

Vulnera Domini nostri JESU CHRISTI plena sunt misericordia, plena pietate, plena dulcedine, plena caritate. Ibidem.

Per has rimas licet mihi gustare, quam suavis est Deus meus. Idem ibidem.

Copiosa redemptio data est nobis in vulneribus Salvatoris nostri, magna multitudo dulcedinis, plenitudo gratiæ, & perfectio virtutum. Idem ibidem.

Cum me pulsat aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Christi. Idem ibidem cap. 22.

Vulnera suscepta pro nobis in Cælo inferre maluit, abolere noluit, ut Deo Patri pretia nostra libertatis ostenderet. Ambros. lib. 10. in Lucam.

Ista Cicatrix, nempe lateris Christi, *quæ Cælum aperit, regnum acquirit, immortalitatem invenit.* Idem in Psalm. 77.

Ostendit manus, & pedes; ostensione vulnerum, vulnus amovit. Petrus Blesensis.

Quid verba damus? loquaciora sunt vulnera. Ambr. lib. de Jacob, & vita beata cap. 4.

Vulnus est, quod Christus excepit, sed unguentum est, quod effudit. Ambros. in Psalm. 118.

Ex illo incorrupto licet corpore, sed defuncto, omnium vita manabat: aqua enim, & sanguis exivit, illa quæ diluat, iste qui redimat. Idem lib. 10. in Joannem.

Ipsa fecit testimonia sui corporis, quæ sua fuerant contumelia passionis. Chrysolog. serm. 58.

CHRISTUS servavit vulnera, ut appareat vultui Dei pro nobis, & ut semper reservata in corpore plaga salutis humanæ exigant pretium, & obedientiæ donativum requirant. Cyprianus sermone de baptism. Christi.

Ex vulneribus Salvatoris nascuntur Principes æternitatis. Chrysostomus.

Passionis notas retinuit CHRISTUS, ut resurrectionis mysterium rite intelligamus. Cyrillus lib. 12. in Joann.

Dominus signum perpetis victoriæ vulnerum cicatrices Cælo inferre maluit, quam abolere. Beda in Luc. cap. 6.

Servavit signa mortis, ut sua morte redemptis, quam misericorditer sint adjuti, propositis semper ejusdem mortis innovet indiciis. Beda in cap. 6. Lucæ.

Quid sunt plagæ istæ? Sunt monumenta Caritatis, sunt testimonia obedientiæ, sunt pretia redemptionis humanæ. Rupertus Abbas.

Vulnera illa illi reservantur ad gloriam, nobis ad gratiam, inimicis ad crudelem conscientiam. Idem lib. 12. de Vict.

Propterea vulneratum est cor Christi, ut per vulnus visibile, vulnus amoris invisibile videamus. S. Bernardus de Passione.

Ad hoc

Ad hoc perforatum eſt latus ſuum, ut nobis ad ſe pateat introitus. O quam bonum, & quam jucundum habitare in corde tuo! Idem ibidem cap. 3.

Quis illud cor tam vulneratum non diligat, quis tam amantem non redamet. Idem, ibidem cap. 3.

Ad te clamo, quia pro te patior: vide clavos, quibus confodior, cumque tantus ſit dolor exterior, interior eſt planctus gravior, cum te ingratum experior. Idem in ſermonibus.

Vulnera hæc loquuntur pro me, quia dilige te. Idem.

Quid ni viſcera per vulnera pateant, in quo enim clarius patet, quam in vulneribus tuis, quod tu Domine ſuavis es, & mitis, & multæ miſericordiæ? Idem ſerm. 61. in Cantic.

Vulnera ſunt opiata virtutis inſuperabilis ſine aſſertore præconium propria lingua virtutis. Caſſiodorus lib. 8. Variar. cap. 10.

Doles Domine, non tua vulnera, ſed mea. Ambroſ. in Matth.

Cur addis afflictionem afflicto? Magis gravant me vulnera peccati tui, quam vulnera corporis mei. Bernardus in Floribus.

Ubi tuta firmitas infirmis, ſecuritas, & requies niſi in Vulneribus Salvatoris? Illic ſecurior habito, quanto ille potentior eſt ad ſalvandum. Idem ſerm. 61. in Cantic.

Fremit Mundus, premit corpus, diabolus inſidiatur, non cado: fundatus enim ſum ſupra firmam petram. Idem ibidem.

Peccavi peccatum grande, turbatur conſcientia, ſed non perturbatur: quoniam vulnerum recordabor, nempe vulneratus eſt propter iniquitates noſtras. Idem ibidem.

Patet arcanum cordis per foramen corporis, patet magnum illud pietatis ſacramentum, patent viſcera miſericordiæ, in quibus viſitavit nos oriens ex alto. Idem ibidem.

Vulneratur lancea furoris, qui prius vulneratus fuit lancea Amoris. Idem de Paſs. cap. 2.

O amantiſſima vulnera Domini noſtri JESU CHRISTI. Sanctus Bonaventura part. 1. Stimuli Divini amoris.

O cæcitas filiorum Adæ, qui per hæc vulnera in CHRISTUM neſciunt introire. Idem ibidem.

O vulnera corda ſaxea vulnerantia, & pectora adamantina liquefacientia! Idem ibidem.

Nolo vivere ſine vulnere, quia te video vulneratum. Idem in Medit. de Paſſione CHRISTI.

Agnoſce o homo, quam gravia ſunt vulnera, pro quibus neceſſe eſt Dominum CHRISTUM vulnerari. Bernard. ſerm. 3. de nativitate.

Plagarum cicatrices ideo in corpore ſuo retinuit, & reſervavit, ut victorias ſuas ſemper loquatur illis quaſi linguis. Rupertus Abbas lib. 12. de Vict. virt.

Cujus ſaxeum pectus non emolliant vulnera Salvatoris? Laurent. Juſtinian. lib. de Caſto Matrimonio.

Pedes, & latus perforari ſibi ſivit, & ſe mihi totum aperuit, ut ingrediar in locum tabernaculi admirabilis. Guerricus Abbas.

Tuta habitatio, turriſque fortitudinis CHRISTI Domini Vulneribus immorari. Idem.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologia fontibus hauriri poſſit in hoc argumento.

JESU CHRISTI Plagæ ſunt opus redemptionis noſtræ.

OMnes actiones Filii Dei ſunt opera noſtræ redemtionis; cum enim omnes ſimul & ſingulæ ſint pretii infiniti propter perſonæ excellentiam, ne una quidem eſt, quæ poſſit non eſſe cauſſa noſtræ ſalutis. Tamen JESU CHRISTI Vulneribus adeſt neſcio quid peculiare, quo fit, ut illa noſtræ ſalutis opus nuncupemus: quia extremam adjiciunt perfectionem præcedentibus meritis totius vitæ ſuæ. Nos ille redimere poterat unica cruoris ſui gutta, unico greſſu, unico obtutu; verum ut oſtenderet theſauros bonitatis ſuæ addere voluit tamquam cumulum actiones omnes, & paſſiones vitæ ſuæ, recipiens hæc Vulnera, quæ obſignarunt quodammodo cetera merita, quia fuerunt cauſſa proxima, & immediata mortis ſuæ; quapropter ille non dixit, *conſummatum eſt*; niſi poſtquam plagas accepit, quaſi dixiſſet nunc vere exhauſivi fontem meritorum meorum pro ſalute hominum, & per Vulnera mea effudi Sanguinem, qui fuit pretium redemptionis animarum ſecundum ordinem, & beneplacitum Patris mei. Ita docet S. Thomas hac de cauſſa tribui poſſe ſingulariter JESU CHRISTO opus noſtræ Redemptionis modo quodam *ex operis ipſius natura* petito, ut ipſe loquitur; quia æquum eſt, ut quicumque moritur pro alio, ſit Salvator vitæ illius, pro quo objicit ſuam.

Rationes propter quas decebat, ut Salvator retineret poſt reſurre-

Æquum erat, D. Thomas ait, ut anima JESU CHRISTI in Reſurrectione Corporis ſui illud reciperet cum Cicatricibus, quæ in illo remanſerant in hiatu pedum, manuum, & lateris, quod docet Evangelium, cum Salvator apparens in medio Apoſtolorum, juſſit S. Thomam digitum inferre in hiatum lateris, manuumque ſuarum: quod plurimis innititur æquitatis rationibus; quarum prima eſt, ut JESUS CHRISTUS haberet notam aliquam victoriæ ſuæ, atque triumphi de morte, & de inferis relati; itaque nequaquam dicendum eſt illum non potuiſſe perfecte curare Vulnera ſua, eaque ita claudere, ut nulla cicatrix, nullumque veſtigium ſupereſſet; ſed ipſum ita voluiſſe, ut æternum exiſteret monumentum quanti ſteterit ſibi vincere adeo validos gloriæ ſuæ, ſalutiſque noſtræ inimicos. Ratio altera eſt, ut confirmaret cor diſcipulorum ſuorum in fide Reſurrectionis ſuæ, poſtquam recognoviſſent hoc ipſum corpus per Vulnera, quæ in cruce receperat; hinc factum eſt, quod S. Thomas non viderit ſolum has cicatrices, verum etiam tetigerit pro ſe, & pro aliis, & exclamaverit, Dominus meus, & Deus meus! Ratio tertia, ut ſemper præſentem redderet in oculis æterni Patris memoriam ſupplicii, quod dilectus Filius ſuus paſſus eſt pro noſtra redemptione, jugiter illum urgens pro nobis, oſtendens Vulnera ſua, quæ ſunt tamquam totidem ora pro nobis loquentia. Quarta, ut conciperemus exceſſum, & magnitudinem miſericordiæ ſuæ, ipſo nobis oſtendente præclara veſtigia eorum cruciatuum, quos propter amorem noſtrum paſſus eſt. Noviſſima denique, ut in extremi judicii die, ſecundum Sancti Auguſtini ſententiam, oſtenderet illos jure optimo flammis æternis addictum iri, ob eorum oculos objiciens Plagas Corpori ſuo inuſtas per peccata, quorum pœnitentiam agere noluerunt.

[illegible] cicatrices Vulnerum ſuorum. S. Thom. 3. p. q. 54. art. 4.

Veritas eſt, de qua ante cetera conſentiendum eſt ad eruditionem, & conſolationem, quam ex hoc argumento percipere poſſumus; Vulnera, quæ Dei Filius oſtendit Apoſtolis poſt glorioſam Reſurrectionem ſuam, vera fuiſſe Vulnera, non autem ſolum apparentia, quod Hæretici nonnulli falſo jactitabant: vera, inquam, fuerunt, & talia, qualia permanſerunt in ſacro illius corpore reſuſcitato, & glorioſo, & qualia ibi in æternum permanebunt. Hoc pacto locuti ſunt Sancti Patres, quos Suarez magno recenſet in numero. Ratio autem, quam tribuunt Theologi, eſt, quod cum Salvator illas retinuerit, atque oſtenderit in teſtimonium, & argumentum Reſurrectionis Corporis ſui, quod poſitum fuerat in ſepulcro, veræ eſſe debuerunt, quemadmodum vera erat eadem Reſurrectio, & Tertullianus cenſuit rationem hanc adeo validam eſſe, ut inde contra Marcionem Hæreticum arguat veritatem dominicæ Reſurrectionis ex veritate Vulnerum, quæ mortis J. C. cauſſa fuerunt. *Si CHRISTI vera caro non fuit*, ait ille, *vera conſequenter non fuerant ejus Vulnera; quod ſi autem Vulnera ipſius non fuere vera: noſtra quoque cum Deo pax: & reconciliatio vera non fuit, falſa eſt igitur, & fides noſtra, & phantaſma eſt totum, quod ſperamus a CHRISTO.*

Plagæ, quas Salvator oſtendit Apoſtolis, fuerunt plagæ vere non ſimulatæ, ac tantummodo apparentes.

Veritas quoque eſt, quam quovis tempore docuit Eccleſia, Salvatorem retinere adhuc in Cælo notas, & inſignia Vulnerum quinque ſacrati Corporis ſui in manibus, pedibus, & latere; nam quamvis ex Sacris Bibliis non conſtet niſi ipſum illa retinuiſſe poſt Reſurrectionem ſuam in duabus apparitionibus quas habuit ad Apoſtolos ſuos, alteram ipſa illa, qua reſurrexit die, cum illis oſtendit manus pedeſque ſuos, & permiſit illis, ut tangerent, atque attrectarent; alteram vero poſt dies octo, qua die S. Thomas, qui priori nequaquam interfuerat, per eaſdem Plagas a ſua incredulitate convaluit: nihilominus perpetua traditione de ſæculo in ſæculum, & teſtimoniis Sanctorum Patrum accepimus, ipſum illa in Cælo retinuiſſe, ac ſemper retenturum eſſe, eaque extremi Judicii die hominibus eſſe oſtenſurum. *Vulnera ſuſcepta pro nobis Cælo inferre maluit, abolere noluit, ut Deo Patri noſtra pretia libertatis oſtenderet.* Sanctus Ambroſius ait.

De fide Eccleſiæ eſt Salvatorem in Cælo conſervare Vulnera ſua glorioſa.

L. 10. in c. 24. Luca.

Præterea conſtat Plagas has nunquam clauſas fuiſſe, & rimas, quæ factæ fuerant per clavos & lanceam permanſiſſe; quoniam licuit S. Thomæ inſerere digitos per medias manus, & pedes, ac manum in latus inferre: ex quo diſcimus haſce cicatrices non eſſe illis ſimiles quæ paſſim remanent, poſtquam aliquis pugione, vel alia qualibet re, carnem perforante, fuit vulneratus: Vulnera enim nunquam curantur, niſi tollatur rima, & caro diviſa iterum coaleſcat. Quapropter miraculum fuit divinæ potentiæ, Salvatoris Plagas curatas fuiſſe, quin caro coaleſceret; & voluit rimas permanere, ut melius agnoſceretur Vulnerum magnitudo, quandoquidem digitus hominis pertranſire potuit per manuum, pedumque Plagas, & manus inſeri potuit in latus ſaucium.

Salvatoris Vulnera manent aperta, neque clauduntur, ut illa, quæ in nobis curantur.

Hoc in argumento prætermittendum non eſt, Vulnera JESU CHRISTI duplici in ſtatu poſſe conſiderari; in priori tamquam cruenta, ac doloroſa, cum illa in cruce recepit; in altero autem tamquam in Cælo glorioſa, ubi illa reſervavit propter rationes, quæ ſupra ex Patribus, atque Theologis allatæ ſunt. In duplici hoc ſtatu dicere poſſumus, illis duplex

Plagæ J. C. bifariam conſiderari poſſunt tamquam cruentæ & doloroſæ & tamquam glorioſæ.

fuiſſe

fuisse munus habita ratione salutis nostræ; primo enim in statu, quatenus dolorosa nostram merita sunt redemptionem eo in sensu, quem explicuimus: omnes videlicet labores vitæ illius respexisse mortem ejus, & Vulnera tamquam complementum, & consummationem meritorum suorum, & ita illa procurasse, & operata fuisse nostram salutem, nec non promeruisse nobis omnes gratias, atque ad id necessaria subsidia; in Cælo autem quatenus gloriosa, nobis fructum applicare: quandoquidem Salvator illis utitur tamquam totidem oribus eloquentibus ad obtinenda necessaria ad nos salvandos subsidia; ita ut per has plagas quatenus dolorosas noster sit Redemptor, ut per easdem quatenus gloriosas noster sit Mediator, qui illas opponit justæ ultioni, quam Deus læsus jure suo de sceleribus nostris posset repetere.

Salvator in Cælo suas retinuit plagas ut Advocati nostri fungatur officio.

Passim Patres testimonio S. Pauli inhærentes docent, Salvatorem in Cælo præsentare ob oculos Patris æterni Plagas, ad mulcendam illius iram, & flectendam misericordiam, nostrique Mediatoris apud eum munus obeundum. Ad hoc illi ostendit Vulnera, quæ recepit in cruce, & quæ post resurrectionem retinuit tamquam pignora nostræ reconciliationis. *Vulnera suscepta*, S. Ambrosius ait, *pro nobis in Cælum inferre maluit, abolere noluit, ut Deo Patri nostra pretia libertatis ostenderet.* Quamobrem dilectus discipulus inquit: *Filioli mei hæc scribo vobis, ut non peccetis. Sed & si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem J. C. justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius Mundi.*

S. Ambros. in Lucam cap. 24.

1. Joann. 2.

Qua in re situm sit officium Advocati, quod Salvator pro nobis exercet in Cælo.

Theologi quærunt quomodo, & in quo consistat hoc officium Advocati, quod JESUS CHRISTUS exercet pro nobis in Cælo? Dicunt nonnulli ipsum quidem non fungi hoc munere per formales sollicitationes; quia supplicis qualitas indigna est eo statu in quo est, eaque dignitate, quam possidet; illi tamen preces tribuunt interpretativas, eo quod ostendit æterno Patri Vulnera, quæ pro hominibus retulit, eique jus exhibet, quod habet ad illos salvandos. Alii vero probabilius docent, ipsum ad id duplex adhibere vocis genus; scilicet illam oris sui, quemadmodum facere consueverat, cum in terris versaretur, & illam Vulnerum suorum, quæ carnifices intulerunt illi, & quæ hac de caussa a Sanctis Patribus totidem eloquentia nuncupantur ora pro Peccatoribus perorantia: *Tot ora, quot Vulnera.* Videt peccata, quæ patravimus, accusare nos coram Divina Justitia, & non aliud habens quod pro nobis afferat, illam obtestatur per vulnera, quæ accepit pro ipsius quidem gloria, nostra autem salute, & per manifesta hæc, æternaque fidelitatis suæ, & obedientiæ monumenta Deum obsecrat, ut nobis parcere velit.

S. Ambros. in Lucam loco supra memorato.

Ex vulneribus Salvatoris tamquam a fonte in nos gratiæ omnes emanant.

Sanctæ Salvatoris Plagæ rivus sunt, per quem omnes gratiæ derivant in homines; videlicet omnia dona, omnes favores, omnia bona, quæ Deus nobis confert, fluunt a Vulneribus ejus tamquam ex fonte, & per illa transire debent, ut ad nos usque descendant. Hoc docet S. Thomas iis verbis: *Omnia dona gratiæ effectus sunt, & præmia Vulnerum, & meritorum CHRISTI.* Et docet Theologia hoc unum esse ex illis discriminibus, quæ occurrunt inter gratias, quæ in innocentiæ statu concedebantur, & eas, quas post primum hominis peccatum recipimus; quod primæ illæ immediate fluebant a Deo, & ut ita dicam a manibus illius plenis deliciarum, cum in terrestri Paradiso darentur; alteræ vero nobis conferuntur per manus Salvatoris, & Mediatoris propter salutem nostram perforatas.

Quomodo plaga lateris J. C. quam mortuus recepit, contulit nostræ adoptioni, & Ecclesiæ nativitati.

Diximus jam cum S. Augustino, aliisque nonnullis Patribus Dei Filium peperisse Ecclesiam, & omnes Christianos ad gratiam per lateris vulnus, quemadmodum Eva educta fuit de femore Adam. Non deest tamen difficultas, quomodo fieri potest, ut hæc plaga cordis Domini confluere potuerit ad nostram adoptionem, gratiam, reconciliationem; quandoquidem Salvator mortuus erat, cum lancea fuit vulneratus; ideoque non erat in statu in quo mereri posset, quia merendi tempus eumdem finem habet, quem vita. Sed cum eruditissimis Theologis respondere possumus, Salvatorem cum adhuc viveret, scientem sibi post mortem lancea latus esse transverberandum, & id cognoscentem in antecessum vulnus hoc applicuisse, & obtulisse ipsius cordis quoddam veluti sacrificium posthumum (absit invidia verbo) & per Patris acceptationem factum fuisse, ut hæc oblatio per residuum voluntatis JESU CHRISTI meruerit, & hoc pacto nonnihil ad nostræ adoptionis gratiam contulerit.

J.C. plagæ confirmare nos debent contra salutis nostræ incertitudinem.

Salutis nostræ incertitudo potest nobis diffidentiæ sensum ingerere; nescimus enim, quid de nobis decreverit Deus, utrum per justitiam suam nos perdere, an per misericordiam suam nobis parcere constituerit. Hoc est mysterium absconditum, ac tenebris involutum, atque incertum; hominum prædestinatio atque reprobatio. Namque si Deum scimus esse Misericordem, scimus quoque Justum esse, & si in prædestinatorum albo recensuit nonnullos, qui jam per antecessum in infernum pedem intulerant; inter reprobos retulit in criminum pœnam nonnullos eorum, qui jam jam in Cælum pedem intulisse videbantur. Verum JESU CHRISTI Plagas meditantes possumus mulcere timores nostros: non enim latet quem in finem eas retineat in statu gloriæ suæ. Vultis ergo cognoscere qualiter adfectum sit Cor JESU, & quem in ipso locum habeatis? judicium facere potestis de illius voluntate, ex mediis, quibus usus est, ut id consequeretur, utrum valida sint, atque efficacia. At ad inspiciendam cordis sui dispositionem, & quid pro nobis facturus sit, aliquid ne requiritur unquam præter ea, quæ pro nobis ab illo jam facta fuerunt? Et cum ille has Plagas pro omnibus hominibus receperit, nonne inferendum est ipsum, quantum in ipso est, velle salvare homines, dummodo ipsi quoque velint; statutum enim est, S. Augustinus ait, illum nos invitos nequaquam esse Salvaturum. *Qui creavit te sine te, non salvabit te sine te.*

Ratio certissima efficiendi preces nostras efficaces, petere per merita vulnerum J. C.

Veritas quoque est, de qua dubitare non possumus, certissimam rationem impetrandi gratias a Deo, esse petere illas per Vulnera dilecti Filii sui. Ipse fidem suam obligavit Joannis cap. 6. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Hoc est, si quid petieritis propter amorem mei, in virtute mortis, & passionum mearum, ideoque meorum etiam Vulnerum, hæc vim habent impetrandi non solum per viam misericordiæ, verum etiam per viam justitiæ; & quod nobis per favorem conceditur, illis debetur per meritum, ac justitiæ rigorem. Quapropter immensa, & infinita merita Plagarum JESU CHRISTI nihil unquam amittunt virtutis suæ coram æterno illius Patre, qui acceptat illa, eaque semper eodem oculo respicit; & propterea liberaliter nobis concedit quidquid petimus præsertim, si ab eo petimus gratias ad salutem nostram necessarias, quarum Plagæ istæ sunt veluti thesaurus inexhaustus; ibi enim reservat inæstimabilia ejus merita, unde nos depromimus omnia supernaturalia gratiæ, gloriæque dona. Tamen semper verum est dicere, omnia Dei dona semper effectus esse justitiæ simul, & misericordiæ, quia illa nobis largiens, justitiam exercet cum Filio suo, in cujus nomine ea postulamus, si magnitudinem meritorum ejus consideramus; sed si nostra respicimus, nobiscum exercet misericordiam.

Salvatoris vulnera sunt liber vitæ in quo scripti sunt Prædestinati.

JESU CHRISTI Vulnera secundum Sanctorum Patrum, atque Theologorum loquendi morem, sunt Liber Vitæ in quo descripti sunt Prædestinati; & qui scriptus non est in hoc libro, in regnum Cælorum non ingredietur. In libro hoc scripta sunt nomina eorum, quos prævidet Deus certissime gloriam adepturos propter conformitatem, & participationem meritorum Plagarum J. C. & quamvis secundum præsentem justitiam characteres libri hujus nequaquam sint indelebiles; quia gratiam semel acquisitam amittere possumus, tamen secundum præscientiam Dei, nunquam delebuntur; quia cognitio per quam prævidet Deus hominem salvum fore, falli non potest.

PARAGRAPHUS VI.

Delecta ex Asceticis, & recentioribus Concionatoribus loci hujus argumenta.

Confidentia, quam habere debemus in plagis J. C. quas pro salute nostra recepit.

CUM Salvator Discipulis suis protulit verba hæc consolatione referta: *Pax vobis; ostendit eis manus, & latus;* quasi diceret: Discipuli carissimi, ne ambigere velitis, utrum pax, quam nuntio vobis, solida, & vera sit: videte has manus, & latus hoc transverberatum, ut illam vobis procurarem: hæc sunt pignora, quæ vobis tribuo veritatis verborum meorum. Quicumque es, quem injusta de divina misericordia diffidentia exagitat, cur dubitas? putasne Sanguinem, qui ex hisce vulneribus effluxit, non effluxisse pro te? Gratias, quæ inde manant, delere non posse maculas iniquitatum tuarum? hæc, quæ ibi patent perfugia tibi obstructa esse, & te in chirographo non contineri? Ah! amabilis Salvator tuus testatur, ibi alte insculptum esse nomen tuum. *In manibus meis descripsi te.* Hi sunt clavi, hæc lancea; quæ hos impressere characteres, respice illos oculis fidei, & ibi illos invenies. Ah! si JESUS CHRISTUS gerit nomen tuum descriptum in Vulneribus suis, quid inde pro te mihi non licet inferre? Prius ergo mater obliviscetur filii sui, qui fuit deliciarum suarum objectum, quam Salvator obliviscetur nostri; prius videretur caritas in corde suo defervescere, quam salutem tuam nullo in discrimine habere; potius ille gloriæ suæ cogitationes abjiceret, quam animæ tuæ curam: donec videbit gloriosa Plagarum insignia, quas pro tua salute suscepit, semper quanti illi steteris cogitabit; & id cogitare ne poterit, quin interitum tuum prævertere omni cura adnitatur? Non ita, S. Augustinus inquit; quis enim sui compos sedato animo, & sine ulla perturbatione videre posset illud interire, quod magnis sumptibus, laboribusque sibi comparavit? Ne credas ergo incarnatam Sapientiam id facere posse, quod pati non posset nemo, cui adhuc aliquid licet minimum boni sensus reliquum esset. *Et peribit CHRISTO pretium suum? Auctor recens.*

Isa. 49.

Idem sequitur argumentum.

At fortasse inquies, locum dedimus divinæ Justitiæ

respiciendi nos tamquam victimas æternarum ultionum Dei læsi. Non diffiteor; sed nonne Salvator noster per Vulnera sua certissimum sibi jus comparavit efficiendi, ut experiremini effectus misericordiæ suæ? Hoc nequaquam inutile patietur esse; ne dubitetis. Nimis zelotes est, cumque peramanter in Scripturis conqueratur, quod peccatores illud inutile efficiant: *In vanum consumpsi fortitudinem meam*, conatur illum nihil prætermittere, ut inde quamcumque potest recipiat utilitatem. Pater mi, dicit indesinenter amantissimus iste Mediator; verum est, omnes vias tuas plenas esse justitiæ, & misericordiæ. Sed nonne pollicitus es te facturum, ut tua erga homines misericordia refulgeret, si ego justitiæ tuæ satisfacerem? Ego quidem perfeci quæcumque a me præstolabaris; tu ergo modo præsta fidem promissionum tuarum, Ego me subdidi omnibus rigoribus justitiæ tuæ; hæc vulnera quorum vestigia nunquam delebuntur, æterna erunt testimonia; effunde super homines divitias misericordiæ tuæ; hoc pollicitus es, & plagæ istæ fidelia sunt monumenta. *Pactum captivitatis*: S. Leo inquit, *in jus transiit redemptionis*. Ita JESUS CHRISTUS intercedit pro nobis apud Patrem Cælestem. Ah! Ulla ne haberi potest diffidentia, quam adeo potens intercessio non dissipet? potest ne aliquis vitam adeo nefariam duxisse, ut vincat spem quam inspiraverant Vulnera adeo amabilis Intercessoris? Omnia semper a memetipso verebor, verum etiam omnia in Dei meritis confidam, *qui*, ut S. Joannes Chrysostomus inquit, *suas divitias esse putat si nos salvet, ditescere atque non cessabit*. Alioquin quid anima mea non timeret? Quid enim fieret de abjecta creatura, qualis ego sum, cum toties offenderim Patrem tuum, nisi tanta erga me bonitate usus fuisses? Quid tuæ non deberem justitiæ? Sed ubi mecum reputo Plagas, quas pro me sustinuisti, terrori succedit confidentia. *Idem*.

Plagæ istæ sunt pignora remedii contra desperationem, quæ oboriri possit ad aspectum criminum nostrorum.

Videntur nonnumquam animæ, quæ cum per funestum lapsum in scelus jacturam fecerint innocentiæ, quam satis diu integerrime servaverant, vel quæ cum annos plurimos in omni licentia traduxerint, adeo terribilem sibi proponunt divinæ justitiæ imaginem, ut nonnisi supplicia præstolentur, quasi illos misericordia penitus dereliquisset: *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear*. Itaque illas intuemur terra obrutas tristitia contabescere, vel inire consilium vitam suam producendi sub peccati jugo; ex quo sese evadere nequaquam posse sibi persuadent: *Damnandus sum, cur ergo non faciam quod lubet, etsi non licet*: Simile S. Augustinus ait, Gladiatoribus illis, qui amphiteatro damnati festinabant omnes gustare voluptates, quibus se quam primum per amorem cariturus esse videbant: *Prius explere volunt libidinem, quam effundant sanguinem*. Heu! Carissime Auditor quicumque es; si ita affectus es, intuere Plagas amabilis Salvatoris tui, ut abjicias immodicos hosce terrores iracundiæ Dei; quæ illum obstringunt, ut tibi gratiam promereatur. Quod hic dico, nequaquam levibus conjecturis ductus, vel simplicibus divinæ bonitatis præjudiciis innixus assero: id assero, quia video Omnipotentis Dei Filium factum expiationis victimam, ut te cum Patre suo reconciliet. Non igitur fretus forte aliqua hortor te, ut tuam excites spem, quemadmodum faciebat Rex Ninive, qui cum ad terribiles Jonæ minas indixisset populo suo publicam pœnitentiam, ut illi animos adderet, dicebat: *Quis scit, si convertatur & ignoscat Dominus*. Non ita Auditor mi, ad adspectum Vulnerum JESU CHRISTI fas non erit mihi dicere; quis scit, utrum vobis parcet Deus; dicam enim, veniam esse certissimam: tandem enim, cur illa recepit, nisi ut cum Patre suo pacis nostræ fœdus feriret? *Idem*.

Cum cogito, Domine, Vulnera, quæ pro me recepisti; memet confirmo, & in bonitate tua omne prædestinationis meæ negotium colloco, & nihil mihi, nisi a me timendum esse arbitror: abs te enim omnia mihi speranda sunt, & confidentia mea foras eliminat quemcumque timorem, qui mihi ab justitia tua posset oboriri. Sed qua consolatione carent novissimorum horum temporum hæretici, qui sibi persuaserunt, Sanguinem, qui ex his sacratis fontibus manavit, effusum fuisse pro exiguo tantum mortalium numero, quos placuit Patri tuo educere de massa perditionis, dum ceteros in eadem relinquere placuit. Qui terror non debet animam eorum pervadere credentium, plerisque nihil esse sperandum ex bonis; quæ per Vulnera tua meritus, & adeptus fuisti, & nescientium quænam pro se futura sint formidabilia illa decreta, quæ ex ipsorum sententia non aliam habent regulam quam absolutam Dei voluntatem, sive ad gloriam destinent, sive suppliciis addicant. Quid enim, quid fingi potest ad ciendam desperationem hoc aptius? Salus mea ab uno Deo pendet, & si Deus non conjecit oculorum suorum aciem in me, quidquid agam, in nullam spem interii. Mihi superest brevis annorum ambitus, quo in terris vivam expectans æternitatem, & quidquid me consolari potest, miserum est, *fortasse* nequaquam a Regno in æternum prohibitus non sum; & hoc *forasse* nullo pacto pendet a me? Non ita, Domine, gloria sua non patitur me hos fovere sensus, neque admittere valeo adeo tetras cogitationes, nisi prorsus ejiciens testimonium hoc, quod mihi tua Vulnera perhibent; testimonium, quo certus fio te nequaquam tædere negligentiæ nostræ in procurando salutis nostræ negotio, neque nostræ infidelitatis in tuo servitio, neque nostræ ingratitudinis in gratia tui largitatibus referenda. Quamvis ergo viderem cælestem ultionem in me detonare, sperarem me posse omnia tua tela evitare confugientem in asylum, quod in medio cordis tui caritas tua mihi aperuit. *Turbatur conscientia, sed non perturbatur, quoniam Vulnerum Domini recordabor*, dicam cum Sancto Bernardo. *Idem*.

Sensus doloris, quem in nos excitare debemus ad aspectum Vulnerum Salvatoris.

Agnosce homo vulnera tua, pro quibus oportuit CHRISTUM vulnerari. Inspice, peccator, Salvatoris tui Vulnera, simulque intelliges, quænam est magnitudo eorum, quæ tu tibi intulisti lacessens adeo sæpe, adeo facile, adeo tranquille Deum, quem super omnia debes amare? Ah! ex his Vulneribus manarunt rivi sanguinis cum divinitate conjuncti, ut mederer tuis; hoc opus fuit, ut peccata expiarem, quæ eorum caussa fuerunt. Audebis ne adhuc illa respicere tamquam nugas, quas Evangelii præcones exaggerant immodicis locutionibus, ut suum zelum exerceant? nonne modo tibi videri debent tamquam horrentia monstra? *Agnosce Vulnera tua, pro quibus oportuit CHRISTUM vulnerari*. O si possem ob oculos tot peccatorum, qui impune videntur ferocius divinæ justitiæ insultare, imaginem proponere Salvatoris Vulneribus obrutam, eosque cogere ad statum considerandum, quo illos peccata sua reduxerunt, quid ad eorum conversionem mihi expectandum non esset a Dei Misericordia, quæ fere hoc utitur medio ad cor eorum permovendum: illi confusi, pudore suffusi, indignabundi eo quod tamdiu sæculi vanitatibus se falli passi sunt, succenserent oculis suis, eo quod non effundunt torrentes lacrymarum, odulent cor suum, eo quod dolore non conteritur, & semetipsos exprobrarent, Sanctus inquit Bonaventura, eo quod acri dolore non conficiuntur, eo quod læserunt supremam majestatem, infinitam bonitatem, formidabilem justitiam, incomparabilem pulcritudinem, incomprehensibilem sapientiam; te enim offendimus, postquam perspeximus, atque experti fumus magnitudinem amoris tui, quam palam testatam reliquisti in Vulneribus tuis. *Idem*.

JESU CHRISTI [illegible] nobis [illegible] [illegible] scelera nostra expianda. Isaia 53.

Nonnisi ad scelera nostra expianda Pater æternus teterrimis his plagis Filium suum percussit; quia hic per eximium suæ erga nos Caritatis effectum, sese nobis apud illum vadem, atque fidei jussorem constituit. Sciat universa terra, Pater æternus ait per Prophetam, crimen populi mei me coegisse ut tanta cum severitate animadverterem in Filium, in quo semper mihi bene complacui: *Propter scelus populi mei percussi eum*. Hinc ergo inferendum nobis est, peccata, quæ nugæ dicuntur, hilare ingenium, modi, quos humana prudentia præscribit, præcautiones in negotiis necessariæ, esse odio maximo, quod corda nostra concipere valeant, dignissima. Primum enim. Si Pater æternus adeo severam irrogat pœnam, opus est, ut pœnæ severitas major non sit, quam peccati nequitia. Ille infinite justus est, & potissimus justitiæ canon est: *juxta mensuram delicti* esse debere *plagarum modum*. Deinde vero sententia hæc in Altissimi Filio adimpleta est; opus est ergo, ut pœnæ, quas subit tamquam expiationis victima in locum nostrum substituta, sint quodammodo infinita. Ah! Frater mi! peccata quæ nonnisi pœnis infinitis expianda fuerunt apud Tribunal Dei, qui eadem est justitia, quos horroris, & execrationis characteres habeant necesse est? *Idem*.

Deuter. 25.

Crux fuit Cathedra, [illegible] Salvator tamquam [illegible] [illegible] Vulneribus suis.

Sanctus Augustinus nos docet Crucem, in qua Salvator efflavit animam, fuisse cathedram, in qua doctrinam suam tradidit efficientius, quam alibi uspiam. *Lignum illud, ubi erant fixa membra morientis, cathedra fuit magistri docentis*. Sed dicere possumus, Plagas, quibus confossus fuit, esse tamquam totidem ora, per quæ divinus hic Præceptor loquitur nobis. Quid porro dicit? audite illum, animæ ignavæ, quas sanctæ pœnitentiæ Christianæ praxes deterrent. Dicit, inevitabilis esse necessitatis, mortificare nostras cupiditates, quibus cæce paruimus, & sensus nostros, quibus obsecuti fumus. Ita est, Salvator amabilis; Vulnera tua me docent in me severitatem exercere postquam adeo frequenter, & graviter læsi Patrem, ac Deum tuum. Verum est te illas recipere voluisse Plagas, ut mea scelera expiares; verum quoque scio, quemadmodum infinita contritio, qua cor tuum pro me confractum est, nequaquam me præstat immunem a necessitate habendi cor vere contritum; ita supplicia quibus affectum fuit corpus tuum me non dispensare a corporis mei mortificatione. Voluisti agere pœnitentiam pro hominibus, ut illos agere pœnitentiam doceres; væ illis, qui traditum sibi non sequuntur exemplum. Quemadmodum primus es Prædestinatorum, te imitemur oportet, si ex eorum

nume-

numero esse velimus. Hæc lex est immutabilis a Patre tuo constituta: sed quomodo poterimus imitari te, nisi mortificatio in nobis effecerit, quod carnificis manus in tua fecit persona adorabili? Magnus Apostolus, qui hanc tanti momenti, tanta vi docuit veritatem, eamque majori cum sedulitate exercuit, dum cum immensis laboribus in universum orbem sese conferebat ad prædicandum Evangelium, excipiebat corpus suum ea cum severitate, ut dicere posset se tecum cruci esse confixum; ac se in corpore suo stigmata JESU CHRISTI gestare. Ah! quando tamhoc ipsum dicere nobis licebit, nobis, qui ita vivimus, quasi per commodum, jucundumque vitæ genus nos salvos fecisses! *Idem*.

Quomodo J. C. intercedat pro nobis, & non debeamus offerre Vulnera ejus æterno Patri, ut misericordiã consequamur. Psalm. 83.

Cum Filius Dei se nostrum constituerit in Cælo Intercessorem apud Patrem suum, modus, quo hoc munere fungitur, quod in se recipere dignatus est, neque alia ei suppetat ratio saluti nostræ consulendi, est ostendere Plagas, quas pro nostra salute suscepit, Patremque obtestari per æterna hæc suæ fidelitatis, & obedientiæ monumenta, ut nobis parcere velit, dicens illi cum Propheta, *Respice in faciem CHRISTI sui*. Pater, oculos averte a sceleribus Peccatorum; vide Filium tuum pro tua quidem gloria, & pro eorum salute percussum. Heu! quis ambigit, utrum hæ voces validæ sint, & efficaces ad nobis veniam obtinendam, & pacem nostram sanciendam? Sed erunt adhuc validiores, si nos ipsi caussam nostram perorantes his utemur verbis, & misericordiam implorabimus in virtutem Vulnerum hujus dilectissimi Filii: *Respice in faciem CHRISTI sui*. Pater æterne, ne respicias me, me inquam, miserum peccatorem, sed respice Filium tuum pro me Cruci confixum, vel si me respicis, respice me per Vulnera illius, in quæ confugi. Horum Vulnerum vox altius, & validius clamat, quam vox criminum meorum: non majores habent vires, ut gratias tuas in me trahant, quam peccata mea, ut tuas in me detrahant ultiones. Plurimum quidem justitiæ tuæ debeo, sed majus tibi pro debitis pretium persolvo, cum offero tibi Sanguinem, meique Salvatoris satisfactiones. Crimina mea quantumvis maxima, & plurima, non sunt tamen omnino infinita; illius vero Plagæ atque passiones sunt pretii infiniti: & hoc pacto in latere Salvatoris propter amorem meum Vulnerati, tamquam in asylo iracundiæ tuæ inaccesso, securus sum a telis tuis, & major mihi fiducia est in misericordia tua ad adspectum Vulnerum Filii tui, quam timor justitiæ tuæ in conspectu peccatorum meorum. *Ex Biroat ex serm. Dominica in Albis, & ex Pater Nepveu tom. 2. Christianorum Considerationum*.

Memoria plagarum, quas Salvator recepit, non illum ad iracundiam excitent, augent illius amorem erga eorum auctores.

Mors, quæ abstulit dolorem Vulnerum, quæ JESUS CHRISTUS receperat, non abstulit illi amorem, qui effecerat, ut illa reciperet; e contra illa retinet, ut æternum reminiscatur, nos ab ipso ita amatos fuisse, ut pro nobis mortem oppeteret. Neque enim hominum sequitur ingenium, qui vulnerati fuerunt ab inimicis suis, & cujus vulnera totidem signa sunt, quæ cient, & exasperant injuriæ sibi illatæ sensum quotiescumque incidunt in oculos eorum: sed peccatores, qui per scelera sua lethalia Filio Dei Vulnera intulerunt, ne quid simile vereantur. Si JESUS retinet cicatrices pedum, manuumque suarum; non inde fit ut acuatur ad ultionem, sed ut amor illius magis, magisque inflammetur erga auctores earum, atque ut adspectus eorumdem Vulnerum, quæ conceptum in ipsum odium, atque rabies inflixit, eum ad illos ardentius amandum impellat, non oblitum, se propter illos, & ab illis vulneratum fuisse. *Biroat in eodem sermone*.

Ejusdem argumenti.

Neque ideo putes Dei Filium his sensibilibus indigere signis ad fovendum, vel instaurandum amorem suum; sed dicere possumus, ipsum sua retinere Vulnera, ut ostendat, non memoriam mortis, quam passus est, non statum gloriæ, in quo est, non injurias, quibus affectus fuit, potuisse eum imminuere amorem, quo nos semper complectetur, cujus adeo manifesta gestat insignia in pedibus, manibus, & ipso etiam corde. Sed si nosse vis, quam impressionem Vulnera sua in ejus corde pepererint, hoc proprium eorum amoris nostri monumentorum, quibus alicui animi nostri benevolentiam testati sumus, revocare videlicet ejusdem amoris memoriam, & servare cor ipsum in eadem dispositione, in qua erat, cum hoc illi testimonium tradidimus. Sed Salvator nunquam impensius amavit homines, quam cum has recepit Plagas, & pro illis mortuus est; & profitetur se nonnisi pacis, atque reconciliationis fovere sensus pro illis ipsis, qui ipsum adeo crudeliter persequuntur; illis apertissima tradidit monumenta in hoc quem effudit Sanguine, & servare vult suorum Vulnerum impressionem, ut sint æterna hujus rei monumenta! Quæ ratio validior ad excitandum in corde Filii Dei amorem, quo homines prosecutus est? Et quamvis per adynaton peccatores illum delere potuissent, quis dubitat, quominus recordatus sensuum, quos habuit in cruce suum cor, eosdem ad Vulnerum suorum adspectum minime instauret? Cujus rei ratio illine desumitur, quod natura ipsa ita facti sumus, ut nostra diligamus beneficia, & eos, de quibus benemeriti sumus; atque nos teneri putamus eisdem addere recentia, ne superiorum jacturam faciamus. Dei Filius non respicit Vulnera sua tantum, tamquam amoris sui testimonia, sed tamquam beneficia, & gratias; quandoquidem fideles inde recipiunt vitam gratiæ, & regenerantur, & quia omnes actuales gratiæ inde emanant tamquam ex fonte. Post hos ambigere ne licet, utrum cum suorum meminit beneficiorum, eaque videt quodammodo insculpta in Vulneribus suis, hac consideratione minime excitetur ad nos vehementius amandos, ac recentibus gratiis cumulandos? *Idem*.

Fiducia nostra collocanda est in plagis ejus cum nostra cogitamus crimina, & propter illa diffidimus.

Harum Plagarum virtus est infinita, potest enim obtinere nobis veniam omnium peccatorum, quæ ipsi committere possumus, quamvis numero, & magnitudine infinita sint. Earum applicatio nullis finibus continetur; quandoquidem illas pro universo pertulit Mundo, earumque meritum omnibus peccatoribus exhibet. In nostris igitur timoribus confugiamus ad illas, atque in adspectu peccatorum nostrorum cogitemus illas si illæ infiniti sunt pretii, atque virtutis, delere posse nostra crimina; & nostrum esse illas applicare nobis, ut pacem assequamur, & certam efficiamus salutem nostram. Plagas hasce plurimum valere ad omnem diffidentiam, timoremque ejiciendum, quæ nostrorum peccatorum adspectus ciere potest, id cognoscere possumus ex sensibus confidentiæ, quam S. Augustinus testatur Salvatori cum ait illi: *Multi, & magni sunt reatus mei, multa & magna sunt vulnera, sed aspice Vulnera tua*. Noli intueri mea scelera, multa, magnaque sunt; sed intuere latus tuum perforatum, manusque tuas clavis terebratas, sanguis inde fluens fidem facit te velle me in gratiam recipere; & cor istud apertum restatur mihi, si ego peccata commisi te illa expiasse plagis tuis. Felix nocentium asylum! Beatum peccantium tribunal, ubi facile superare possunt diffidentiam, quam gignere potest criminum magnitudo, & sedare tumultus, quos salutis incertitudo in illis potest excitare. *Idem*.

Plagæ J. C. probant voluntatem efficacem illius nos salvos faciendi.

Clavi isti, qui manus, pedesque Salvatoris perforaverunt, & lancea, quæ latus ejus aperuit, palam ostendunt efficientem voluntatem in eo nostræ salutis, quam servat adhuc; neque enim dedisset nobis adeo certa sui in nos amoris monumenta, & adeo valida confidentiæ argumenta, nisi voluisset nos in sua bonitate, & misericordia confidere, & dicere cum Propheta: *In manibus tuis sortes meæ*. Quam beatus sum, mi Salvator, cum sciam sortes meas, meam salutem, atque prædestinationem esse in manibus tuis, neque in manibus solum, quæ creaverunt me, sed etiam quæ redemerunt me, & quæ cruentas propter amorem mei plagas receperunt. *Idem*.

Psalm. 30.

Inter caussas propter quas J. C. vulnera voluit post Resurrectionem signa Plagarum suarum hæc quoque fuit, ut disceremus illum imitari in morte sua, ut illi similes efficeremur in gloria.

Admirabiles quidem sunt notæ Vulnerum, quæ Salvator in cruce recepit, & quæ in glorioso suo corpore retinuit, verum quis non magis admirabitur illas, ubi caussam fuerit assecutus: quæ fuit ut in omnem æternitatem in gloria suæ Resurrectionis servaret infamiæ notas, quas passus est moriens in cruce, quasi veritus esset, ne Pater, & homines earum obliviscerentur? Profecto nonne videtur corpus illud gloriosum immune esse debuisse ab his cicatricibus, non secus ac ab aliis corruptibilibus qualitatibus; quandoquidem dici etiam posset has cicatrices nequaquam decere statum illius: sunt enim signa infirmitatis? Sed non ita; Vulnera hæc illi gloriosa sunt; sunt enim monumenta certaminis, ex quo victor, atque triumphans evasit; & omnibus innotescere vult se quidem resurrexisse, sed postquam efflaverat animam, & se incomparabilem possidere gloriam, sed postquam illam meritus est post passiones, quarum in æternum deferre gestit insignia, quasi adhuc esset in statu mortis, atque passionum, & quasi in eodem semper permansisset, nisi Pater Æternus maluisset Corporis ejus dare debitam illi gloriam, & non posset amplius se cum morte, ac passionibus invenire, nisi per signa præteriti temporis, quæ deferebat; ut omnes Fideles intelligant, se nunquam in partem gloriæ resurrectionis accessuros, nisi constanter ipsum fuerint imitati in morte, atque passionibus quoad vita vixerint. *P. Haineuve in Meditatione pro Sabbato post Pascha*.

Dei Filius servat plagas suas ad sedandã Patris iracundiam adversus auctores earum.

Si quid merito caussam homini tribuit succensendi cum respicit in se illata sibi vulnera, eaque illis ostendi, a quibus vulneratus est, vel caussa fuerunt accepti vulneris; tunc sane est cum injurias evomit, ac improperia, & vix compescere potest motus iracundiæ, quæ intumescit in corde, quod majori cum periculo sauciatum est. Sed hic Homo Deus non gerit vulnerum suorum vestigia, nisi ut justam mulceat Patris sui iram adversus illos, a quibus indignissime percussus fuit, ac ut cum crudelibus inimicis sarciat gratiam. Quod cogitans cum Apostolo Thoma exclamo: *Dominus meus, & Deus meus*! Tu Deus es bonitatis, & amoris infiniti, æque ac infinitæ majestatis; nam quamvis quotidie præbeamus tibi tot in nos succensendi argumenta, & gestes nostræ crudelitatis insignia in Vulneribus, quæ nostra tibi inflixere peccata: tamen tantum abest, ut aliquem doloris sensum tuearis, ut ostentes illa tamquam signum pacis, & veniæ, quam nobis largiris, & ut sint testimonia nostræ reconcilia-

tionia. Ad objectum quod merito provocare te potest ad iram, atque ultionem, tuam nobis testatam facis lenitatem, atque misericordiam; & ego qui nocens sum, & peccator, ad unicam voculam exardesco, ad levissimæ suspicionis umbram irascor, & cum aliis in gratiam redire dedignor. *Idem,*

Excellentia pacis quam Dei Filius nobis annunciat ostendis plagas suas.

Prætereundum non est, Dei Filium promittentem, suisque Apostolis pacem nuntiantem posuisse manum suam super sacrum latus suum, quod erat adhuc apertum, quasi hoc signo vellet innuere, quam pretiosa hæc esset pax, quandoquidem illam sanguinis, vitæque suæ pretio comparaverat; & quanti ab illis esset facienda; quoniam adeo caro pretio illam fuerat adeptus. Hoc enim est idem, ac si dicere voluisset hanc esse pacem cordis, pacem interiorem, pacem, quæ omnes animæ nostræ turbas sedabat; tandem pacem hanc religiosius illi esse servandam tam cum Deo, quam secum invicem; & eum qui tam audax fuisset, ut illam perfringeret majorem sibi dolorem allaturum esse, quam si cordi suo recens vulnus infligeret; neque enim accepturus erat illud in corpore mortuo, & crucifixo, sed in eo, quod gloriosam in Cælo vitam vivebat, *Idem.*

Plagæ quomodo esse debent nobis confidentiæ argumentū, etiamsi aliquando caussa desperationis reprobotum.

Dei Filius non hac una de caussa Vulnerum suorum notas retinuit, ut illas Apostolis ostenderet, ac ita Resurrectionis suæ veritatem probaret; non deerant aliæ etiam caussæ, quæ in nostram cedunt utilitatem. In Cælum usque inferre capiebat quidem hæc sui amoris, & redemptionis nostræ documenta, & ita hoc est totum fiduciæ nostræ fundamentum, quoniam ostendit illa Deo, quasi ad ciendum in illo memoriam eorum, quæ pro nostra salute passus est, & illius iram mulcendam intercedens pro nobis miseris peccatoribus, infirmis, egenisque creaturis. Quid enim ipsi possemus, nisi pro nobis intercederet JESUS CHRISTUS, qui *salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Quomodo vero interpellat? Ostendens Plagas suas, & repræsentans se factum esse maledictum pro nobis, ut nos de maledicto redimeret. Beatissima hæc Vulnera sunt fons salutis illis, qui in Salvatore confidunt; quemadmodum erunt damnationis principium ignavis desertoribus militiæ JESU CHRISTI. *Videbunt*, ut inquit Propheta, *in quem confixerunt.* Adspectus hic erit illis terribile supplicium; quæ enim desperatio est in nullam reditus spem intерiisse, idque culpa sua, eo quod contempserunt salutare remedium, quo illis uti licebat? Ita est. Hæ Salvatoris Plagæ impiis, reprobisque ostendentur, ut ad hunc intuitum omnes acerbæ, ac molestæ ideæ, quæ constituturæ sunt partem supplicii eorum ad eos torquendos instaurentur ... Hi sunt diversi effectus, quos hæc producent vulnera secundum dispositiones mortalium. Utinam simus ex eorum numero, quibus divina hæc Vulnera erunt ita jucunda, ut in illis modo omnem suam collocent confidentiam. Respiciamus hos pedes, & has manus propter amorem nostrum saucias, & hæc nobis sit consolatio; adnitamur, ut cum nosmet coram Deo præsentaverimus exinanitos præ consideratione nihili nostri, ac nostræ infirmitatis, Vulnera JESU CHRISTI loquantur pro nobis. *Lambert hom. 70. in Evangelium Feria tertia Paschæ.*

Ad Hebr. 7.

Zachar. 12.

J. C. Vulnera testantur ingentē amorem quo nos prosequitur.

Quam ardenti amoris flamma cor Salvatoris Mundi æstuabat, cum inter gravissimos Vulnerum suorum dolores recordatus est nostri, & nos Patri suo commendavit! Adhuc in Cælo eamdem servat flammam ardentia suæ caritatis, suisque lateris Vulnus est velut hiatus per quem his succensi cordis sui æstus extrinsecus prodire, & quocumque sese videtur effundere; & cum S. Bernardo dicere possumus; omnes illius Plagas esse tot ora, quæ cum adorabili voce Sanguinis sui nobis loquuntur: *Vulnera hæc loquuntur, quia diligo te.* Et cum ostendit mihi apertum cor suum, inde mihi videtur egredi hæc vox loquens ad cor meum: vide magnitudinem amoris mei erga te usque in penitiori parte cordis mei, quam, data opera, apertam retineo, ut illam ostendam tibi; respice statum, ad quem redigi volui propter amorem tui & lege in omnibus Vulneribus meis verum esse, te a me diligi magis, quam vitam meam: sed simul agnosce, quanto me amore diligere tenearis præ omnibus creaturis; & magis etiam quam temetipsum. *P. de Argentano Capuccinus, De Magnalibus JESU Collatione 26.*

J. C. Plagæ sunt linguæ eloquentes.

S. Ambros. l. de Jacob.

Salvator hominum tot linguis loquitur, quot habet Vulnera, S. Ambrosius ait. *Quid verba damus? loquaciora sunt Vulnera.* 1. Loquitur infinitas deferens laudes Patri suo, quia Plagas suas recipiens, non quæsivit gloriam suam, sed solum gloriam Patris sui, a quo missus fuit. Recipit enim illas, ut illi obsequeretur, eique placeret, ita ut Plagæ ipsæ per se sint tacita laus, quam illi tribuunt. 2. Plagæ istæ pro illo loquuntur; namque prædicant illius victorias, atque triumphos. Si enim Cassiodorus generali de Vulneribus verba faciens, quæ strenuus miles in acie conferta recipit, ait, illa esse non dubiæ virtutis ejusdem argumenta, elogium, quod ex seipso loquitur, quin aliena indigeat voce, ut evulgetur; ipsamque tandem virtutis linguam; quid dicendum est de Vulneribus Salvatoris, quæ sunt signa aliarum victoriarum toto Cælo magis gloriosarum, & virtutis longe præstantioris? 3. Vulnera hæc loquuntur, nobis salutem impetrantes; ea enim ostendens pro retributione petit omnium hominum salutem. 4. Loquuntur, ut nos inflamment, & erudiant, ad patientiam hortando. Macti, hoc animo estote, Salvator ait; ego Vulneribus meis mundum vici; vos quoque inde victoriam referetis, si propter amorem meum pati noveritis. *Auctor recent.*

Tantum fuit gaudium Apostolorū videntium Plagas J. C. ut deberent utrum tanta felicitate gauderent.

Luc. 24.

Fieri omnino non poterat, ut cum Apostoli vidissent, atque attrectassent Plagas JESU CHRISTI credere non deberent ipsum resurrexisse. Veritas enimvero liquido sese illis offerebat, ut non statim saltem quasi per caliginem viderent illam. Nihilominus dicit Evangelium, admirationem, & gaudium prohibuisse, ne crederent: *Adhuc illis non credentibus, & mirantibus præ gaudio.* Sed nobis inde inferendum est, hanc Apostolorum ambiguitatem potius ardens fuisse desiderium sese non decipiendi, quam infidelitatem. Tanto extra se gaudio erant correpti, ut vix credere possent, quod oculis suis usurpabant. Et profecto lætitia, cum ingens est, & proficiscitur ex objecto, quod stuporem quidem ciet, sed ardenter concupiscitur; mentem moratur, neque patitur illam vacare disquisitioni argumentorum, quæ de rei veritate afferuntur, quæ caussa est, ut aliquis fallatur, cum falli se reformidat. Cujus rei præter propter nobis occurrit argumentum in persona Jacob; quia cupit ardenter Joseph filium suum adhuc vivere, id credere nequit, quantumlibet veritatis hujus plurima sibi tradantur argumenta: Ita Apostoli subita correpti lætitia, ubi Magistrum suum viderunt ipsis Plagas suas ostendentem ad probandam suæ Resurrectionis veritatem, ægre credebant ipsum esse, & ut sibi illuderetur metuebant. *Lambert, non sine aliqua mutatione.*

De Plaga lateris J. C.

Si ad examen revocamus caussam Vulneris, quod Filii Dei latus aperuit, certum est ex parte Judæorum, & militis, qui lancea pectus ejus percussit, fuisse cupiditatem non solum explorandi utrum vere Christus mortuus esset, sed etiam recentem hanc injuriam corpori illius inferendi. Corpus illud adorabile nullum quidem inde sensit dolorem; sed sanctissima illius Mater acerbissimo fuit dolore transfixa, quoniam propter ardentem amorem, quo prosequebatur Filium, Deumque suum, vivebat potius in Corpore Salvatoris quam in suo; & jure dicere poterat cum Apostolo: *Adimpleo ea, quæ desunt passionum CHRISTI in carne mea.* Deerat Vulneris sensus, & dolor in illo, qui vulnerabatur; sed supplevit Mater: quippe lancea æque altam, acerbam, atque crudelem intulit illi plagam; sed cur Dei Filius, cui non satis fuerat flagellis toto corpore cæsum fuisse, pedes, manusque trabalibus clavis fuisse confossum, spinisque caput habere redimitum, voluit etiam lancea sibi pectus aperiri? hoc proculdubio factum fuit in satisfactionem criminum, quæ homo post defectionem suam omnibus membris suis patraverat, & per omnes internas externasque facultates suas, præcipue vero per affectiones cordis, quod ut idem Salvator ait, parit quidquid hominem coinquinare potest, eumque nocentem efficere. *P. A Ponte part. 4. Mysteriorum Fidei Meditat. 53.*

Sensus pietatis fuere apertum cor J. C.

Sapiens Dei mei providentia! Opus erat, ut nulla superesset dubitatio de morte Salvatoris ad id, ut ejus resurrectio, quæ futura erat fidei nostræ fundamentum, in dubium revocari non posset. Quinam gratiarum fons, quod nobis patuit asylum per cuspidem Salvatoris latus aperientem! Sacrum hoc latus nunquam obstruetur; licebit mihi semper in illo memet abluere, & munire salutari balneo, quod efficiunt sanguis, & aqua inde fluens. Nihil prætermittit S. Joannes, quod nostram confirmare fidem potest in tam mirifico miraculo. Dilectus iste Discipulus nihil magis necessarium esse videbat, quam nobis ostendere viam cordis JESU, & quidquid ibi nobis est inveniendum. *Ex novis Moralibus considerationibus in Evangelium Sancti Joannis.*

Rationes propter quas Dei Filius post Resurrectionē retinere voluit Plagas suas.

Voluit JESUS retinere Plagas corporis sui gloriosi, ut esset Justis argumentum grati animi erga ipsum, quemadmodum æternum sunt sui erga nos amoris monumentum. Ea hisce notis ignominiæ efficere voluit totidem gloriæ notas, ut intelligeremus ipsum sibi honori vertere quidquid pro nobis operatur. Retinuit ille Vulnera sua tamquam monumentum, quod illi in mentem revocans, quid fecerit pro nobis, urgeret illum ad plura nobis præstanda, ut illius beneficia recoleremus. Plagæ istæ sunt perennia amoris sui testimonia, quæ tamen jugiter amorem nostrum debent excitare. Hoc latus apertum, cor hoc Vulneratum nonne debet cor nostrum pervadere telo amoris sui? Hæ plagæ sunt fornaces, unde erumpunt flammæ, quibus Paradisus totus succenditur, & nondum incaluit cor meum? *P. Nepveu tom. 2. Christianarum Considerationum.*

Plagæ quæ in Justis cient confidentiam, non debent peccatoribus remeritatem...

Quam in Plagis hisce habere nos decet fiduciam! Quantumvis magna sint mala nostra, remedium, quod in hisce Vulneribus invenıemus, toto Cælo majus est,

atque

rsum immittere securitatem.

aeqúò potentius, & unica Sanguinis inde manantis gutta opobalsamum est pretiosum, par curandis omnibus plagis, quas nobis peccata nostra pepererunt... Hoc autem non dico, ut fallacem præbeam peccatoribus securitatem, qui salutis suæ negotium negligentes vindicabunt sibi licentiam lædendi Deum, ducti spe tutandi crimina sua, eaque celandi in JESU CHRISTI Vulneribus; verum sciant se per hunc agendi modum corrumpere usum, qui efficiendus est Plagarum Domini, quæ nobis datæ sunt ad Dei iram mulcendam, ad sedandos animi nostri tumultus; sed per earum abusum evertitur ordo, intentio, & consilium Salvatoris, & quod erat morbi remedium, transit in interitus caussam. Ipse Plagas hasce recepit pro illorum salute, ipsi vero abutuntur illis ad damnationem; hoc est remedium in tetrum virus convertere, ut ait S. Petrus Damiani. *De medicamentis vitiorum faciunt venena mortis*. JESUS pertulit illas, ut criminibus eorum faceret medicinam; illi vero ex hac medicina diluunt venenum, quod illis æternam mortem propinat. Nam quin in illis suam collocent confidentiam, ut sperent patratorum scelerum veniam, ansam arripiunt funestæ fiduciæ, ut recentia scelera committant. Verum quid tunc Salvator? Immutat effectum Plagarum, & quin per earum merita illorum sceleribus parcat, utitur ad puniendam illorum nequitiam, ingratique animi vitium gratiarum suarum subtractione, quæ in eorum vita parit cæcitatem, & obdurationem in sceleribus suis. *Biroat, & alii.*

Plagæ J.C. caussa sunt propter quod ingeminat amorē suum erga peccatores.

S. Bernardus Salvatoris Plagas *Misericordiæ fontes* appellat; non solum innuens, ipsum eas recepisse per non communem sensum misericordiæ, & bonitatis, verum etiam significans novam esse caussam, propter quam movetur cor suum ad misericordiam suam in nos exercendam, & postquam eadem recepit, longe propensiorem ad miserendum nostrorum malorum; ac ubi reminiscitur, se pro nobis mortem oppetiisse, & videt in cicatricibus Vulnerum suorum, signa amoris sui, & pretium nostræ redemptionis; nolle amittere, neque pretium Sanguinis sui, neque sui amoris objectum. *Biroat, in Panegirico S. Thomæ Apostoli.*

Virtus Plagarum J.C. est curandi nostras, videlicet peccata.

Ex qualitatibus Plagarum Salvatoris non postrema est virtus curandi vulnera nostra; virtus quæ in conversione insignium peccatorum refulget. Nihil infirmius vulneribus hominum, quoniam signa sunt, & indicia infirmitatis eorum; sed nihil fortius atque potentius Vulneribus Dei, sunt enim potentiæ ipsius instrumenta, & in illis quodammodo constituit virtutem gratiarum suarum. *Ibi abscondita est fortitudo ejus.* (*Abachuc 3.*) Manus illius omnipotentes erant, dum viveret in terris, curabat enim morbos conclamatissimos, mortuos revocabat ad vitam, cæcis aciem reddebat oculorum, surdis auditum, tactu manuum suarum. Sed manus istæ nunquam operatæ sunt curationes magis admirabiles, quam postquam propter amorem nostrum perforatæ sunt. In cruce enim operatæ sunt conversionem alterius ex duobus latronibus, qui socii erant supplicii sui, & curarunt infidelitatem plurimorum, qui ejusdem spectatores fuerant, & qui revertebantur percutientes pectora sua, & elata voce clamantes. *Vere Filius Dei erat iste*. Sed in Cælo præsertim emicat virtus Plagarum harum in curatione vulnerum nostrorum; inde enim fluunt omnes gratiæ, quæ primum, & verum est eorum remedium. *Ex Sermone manuscripto.*

Bona, quæ reperiemus in corde Salvatoris, si adhæserimus illi.

In Adorabili Salvatoris corde, Cardinalis Petrus Damiani inquit, omnia inveniemus arma ad nosmet tuendos apta, omnia remedia ad malorum nostrorum curationem apposita, omnia contra inimicorum validissimos incursus subsidia, omnes suavissimas consolationes ad nos in ærumnis reficiendos. Doles? inimici te persequuntur? turbaris memoria criminum præteritorum? Cor tuum inquietum est, aliquo timore percussum, cupiditate aliqua perturbatum? Conjice te, ut ita dicam, in Plagas JESU CHRISTI, ingredere in cor illius, ibi est asylum, ibi perfugium animarum sanctarum, ubi anima tua erit tutissima... Ab illo, & per illum petere debes quidquid obtinere cupis; per illum, & in illo æterno Patri debes offerre quidquid agis; quoniam sacrum hoc cor thesaurus est omnium supernaturalium donorum, atque gratiarum; est, ut ita dicam, via per quam arctius adhæremus Deo, & per quam Deus sese liberalius nobis communicat. Huic tandem cordi tenemur nostrum omni nisu conjungere, nolentes amplius alia fovere desideria, neque sensus alios, nisi JESU CHRISTI, nobismet persuadentes, spiritum suum, sacrumque corpus migrare, ut ita dicam, in nostrum, & ex duobus cordibus unum tantummodo fieri. Hauriamus, hauriamus per otium ex hoc amabili corde omnia bona, quæ excogitari possunt, nunquam illud exhauriemus. *Ex Petro Damiani, & Anspergio, qui notus est propter opera sua solida pietate referta.*

Infidelitas una est ex plagis animæ nostræ difficillime curanda, cui remedio fuere

Cum infidelitas numeretur inter gravissima peccata, quæ committi possunt contra Deum, est etiam ex profundissimis, ac difficillimis plagis, quæ curari valeant, S. Gregorius Magnus ait; cum e contra fides ex S. Augustini sententia, sit *Sanitas mentis*, & a S. Leone vocetur: *Magnus vigor mentium*. Plagæ autem, quam infert animæ nostræ hæc infidelitas, idem accidit, quod plagis, quæ corporibus inferuntur per separationem partium, quæ suapte natura debent esse conjunctæ; ita enim Statuum plagæ consistunt in divisione corporum politicorum, & in separatione membrorum illa componentium. Hæc igitur infidelitatis plaga, certissime parit animæ mortem, quemadmodum e contra testatur Apostolus, justum vivere ex fide: *Justus autem ex fide vivit*. (*ad Hebræos 10.*) Sed ad curandum hoc lethale vulnus, Dei Filius, ut nostis, re adhuc integre, usus est Plagis, quas in cruce recepit ad probandam suam divinitatem, probans veritatem suæ Resurrectionis: hodierna vero die Plagis iisdem non erit amplius eadem virtus, curandi videlicet in plerisque Christianis Infidelitatem; quandoquidem verum est, veram esse in mundo fidem, quemadmodum inferre licet ex verbis ejusdem Filii Dei. *Cum venerit Filius hominis, putas, fidem inveniet in terra?* Tantum ibi communis est infidelitas, vel saltem fides ambigua, nutans, incerta, languens, vitilitigatrix, quæ proxime ad infidelitatem accedit. Sed quodnam præsentius remedium est ad lethale hoc vulnus curandum, iisdem Vulneribus Salvatoris, quæ curarunt vulnera Apostolorum, illud vero potissimum S. Thomæ, & mox illud ceterorum, qui viderunt illa, tetigerunt, & attrectarunt in viventi Corpore Salvatoris, postquam recepit cruentas hasce Plagas in cruce, & mortuus est. *Auctor recens, qui mentem, ac sententiam Biroat amplificare & exornare adnisus est.*

Plagæ Salvatoris.

Quæ caussa potentior, & efficacior ad cogendum peccatorem, ut agat pœnitentiam, quam recogitare Vulnera Filii Dei? Huc Sancti Patres revocant oculos, & lacrymas nostras vivo dolore criminum nostrorum, & in his cicatricibus videamus vel id, quod pro nobis Salvator operatus est, vel id quod ipsi contra illud operati sumus. Ibi video cor pro nobis Vulneratum, & cor Vulneratum a nobis. Video, Deus meus, Vulnera, quæ pro me recepisti per carnificum manus; sed simul video Plagas, quas ipse intuli tibi manibus meis. Quippe certum est, omnia peccata, quæ committimus contra te instaurare Plagas tuas. Ita per Prophetam tuum hoc exprobras peccatoribus: *Super dolorem Vulnerum meorum addiderunt*. (*Psalm. 68.*) Non conqueror de clavis, & spinis meis; peccata vestra primis cruciatibus meis recentes addidere dolores, & plagas mihi attulere, quibus priores illæ instaurantur, & augentur. Mirum ne esse videtur, si Sancti Pœnitentes amarissimis lacrymis prosecuti sunt sacrata Vulnera Salvatoris? Ah! Quamvis ne verbum quidem proferret, ut conqueretur, ut nihil nobis exprobraret; cruenta imago duplicis hujus generis Plagarum, nonne vulnerare debet corda saxea, & omni sensu carentia? Considerate igitur, Peccatores, Salvatoris Plagas esse tristes peccatorum vestrorum effectus, & vos quotidie illas refricare peccantes; & id meditati inite consilium incessanter plorandi, & nullum unquam finem dolori vestro faciendi; quoniam caussa, quæ vos plorare jubet, nullis finibus continetur. *Biroat in S. Thomæ Panegyrico.*

Martyres fortitudinem & constantiam suam debent Vulneribus JESU CHRISTI.

Ex Vulneribus Salvatoris Martyres mutuati sunt fortitudinem, atque constantiam, quam præ se tulerunt objicientes se teterrimis suppliciis, eaque cum hæroica patientia sustinentes, sæpe etiam cum gaudio, & voluptate, quod docet S. Bernardus dicens: Si Martyr habet vim sustinendi tormenta, hæc proficiscitur ex consideratione Plagarum JESU CHRISTI, cui vacat cum omni pietatis suæ fervore; neque enim mirum est, ut ille sese e suo corpore separans corporis sui dolores non sentiat. Non ideo tamen sensum amittit, sed illum subjicit; non caret doloribus, sed eorum victor est; & si dolorem superat generoso contemptu, hoc non est stupiditatis argumentum, sed amoris effectus. Tantum enim suavitatis, & consolationis invenit in Vulneribus Salvatoris sui, ut illi arduum non sit spernere minas tyrannorum, & omnem carnificum crudelitatem. Considera quæ, & quanta Deus suus propter amorem sui perpessus est, & putat se nunquam satis perferre posse, ut illi amorem suum valeat testari. *Auctor recens.*

Miseratio, & imitatio duo sunt, quæ Plagæ Salvatoris a nobis exigunt, & expectant.

JESU CHRISTI Plagæ, S. Bonaventura inquit, considerandæ sunt, ut imitemur, & misereamur; miseratio efficit, ut tanto sensu afficiamur ex doloribus illius, quem diligimus, quanto si ipsi iisdem afficeremur; imitatio vero efficit, ut illos exprimamus in nobis ultro sustinentes voluntarias pœnas, quas ipsi in nosmetipsos exercemus; quapropter insignis nescio quis Sanctitate vir dicere consuevit. *Nolo vivere sine vulnere, dum te video vulneratum*. Accidit etiam nonnunquam per insignem gratiam, quæ habetur tamquam prorsus singularis amoris monumentum, ut Salvator expleret ardens desiderium, quo Sancti nonnulli concupierunt, illi hac in re fieri similes; & in eorum corporibus imprimeret cicatrices Vulnerum suorum, eorumque dolorem illi sentiendum præberet, qualia fuerunt Seraphici Sancti Francisci stigmata, quæ illa gestavit toto vitæ suæ spatio ex quo recepit

illa non sine miraculo ad illud usque tempus inaudito. *Idem.*

Plagæ Salvatoris sunt pignora pacis, quam pro nobis Dei Filius cum Patre suo composuit.

Plagæ istæ, illæ autem manuum potissimum, sunt in glorioso corpore Salvatoris tanquam pignora pacis, quam pro nobis cum Patre sancivit; qua de re vobis persuasum erit, si memineritis, nos ex ipso Mundi primordio per peccatum factos fuisse Dei inimicos. Homo prior per defectionem illi bellum indixerat, & tot scelera quæ deinceps patrata fuerunt, totidem erant actus hostilitatis, qui bellum ipsum aluerant, ac foverant. Deus vero non minus homini bellum inferebat; nam teterrima justitiæ ejusdem exempla palam ostendebant, illum magna succensum esse iracundia, quia manifesta ultionis suæ præbebat documenta. Sed quin ab ovo, ut inquiunt, exordium petamus, omnes, ut liquet, nascimur inimici Dei, quod malum hæreditatis jure manavit in omnes; & alia peccata, quibus scatet vita nostra, & quæ superant, ut inquit Propheta, numerum capillorum, qui sunt in capitibus nostris, nonnisi frequentissime funestum hoc bellum instaurarunt, & tristissimos hujus iracundiæ effectus promeruerunt. Fingite ergo vobis irritatum Deum æternum nobis supplicium minitantem: Fingite vobis hanc iram infinita potentia armatam, quam Sanctus Job comparat fluctibus pelagi perturbati, vel torrenti, qui prope est, ut violenter in peccatores fractis aggeribus erumpat; *Quasi tumentes super me fluctus timui iram tuam.* Fingite, verbo dicam, nos persequentem, & quia ideo nostram patientem rebellionem, quia æternus est, inquit Tertullianus; videlicet, quia tempus illi defuturum non est, quo nos puniat, ad id enim semper erit illi æternitas integra; quisnam justissimo illius furori resistere poterit? vel cohibere torrentem postquam intumuerit colluvie tot scelerum, & postquam ejus patientia illum tamquam suspensum super caput nostrum plurimos annos detinuerit? Quid tandem de inimici adeo potentis atque irritati manibus arma excutere poterit? Hoc, o Fideles, Salvatoris nostri Plagæ assequentur. Cum enim ex asse pro nobis divinæ justitiæ, contumeliosissime a nobis lacessitæ omne persolverint debitum, has Deo præsentare possumus ad illius iram mulcendam, pacemque perfecta reconciliatione sanciendam. Equidem scio, cum singulæ actiones Filii Dei singillatim sumptæ, infiniti sint pretii, satis superque fuisse, ut divinæ justitiæ satisfacerent, ideoque, ut nobis procurarent hanc pacem. Verum tamen est dicere, Salvatoris hujus Plagas pretium esse pacis hujus modo peculiari: quandoquidem, ut inquiunt Theologi, passiones, & mors divini hujus hominis erant conditio apposita huic tractatui, quem cum æterno Patre sanxerat: & conditio hæc utrinque fuerat accepta, pro humani generis redemptione; ita ut ceteræ istius actiones nullam haberent vim, nullamque virtutem, nisi quatenus illam mutuabantur a passione, quam tamquam finem suum respiciebant. Hinc sequitur, cum Plagæ istæ sint proxima caussa passionis, & mortis ejus, consequenter esse caussam pacis, & reconciliationis nostræ cum divina Majestate. *Auctor Sermonum, in omnia argumenta.*

Pacem hanc adeo pretiosam debemus J. C. Vulneribus.

Pax hæc adeo optabilis, & tandiu expectata bonum est, quod ipsi debemus Vulneribus Salvatoris, qui illam nobis promeruit componens cum Deo pacem nostram, non solum quatenus cruenta in Cruce recepit, verum etiam quatenus gloriosa in Cælo retinet; utrobique enim illis utitur, ut nos Patri reconciliet, perfectamque pacem instauret, atque restituat. In cruce obtulit illa pro iis, qui summa cum crudelitate sibi eadem inferebant; ita ut eodem tempore quo inhumani carnifices in se detrahebant iram Dei, profundis infligentes Plagas Corpori dilecti Filii ipsius, amabilis hic, & misericors Salvator earum pretium, & meritum offerret ad veniam illis obtinendam. Sin autem has easdem Plagas tamquam gloriosas intuemur, adhuc sunt veluti pignus æternum pacis nostræ cum Deo Misericordiarum; nam hic idem Mediator, qui recepit illas, attollit has perforatas manus ad veniam pro nobis impetrandam, & est Advocatus, qui pro nobis orat, ut dilectus inquit Discipulus: *Advocatum habemus in Cælis;* sed Advocatum eloquentem, & patheticum, Sanctus Augustinus addit, quia sua ostentat Vulnera, & adeo valide Patris sui animum movet, ut quidquid pro nobis postulat, assequatur: *Semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Ah! Christiani, quam graves, ac molestæ in vos producuntur criminationes! quam valida argumenta ad urgendam vestræ damnationis sententiam? quis caussæ vestræ patrocinabitur? Quis diluet tot accusationis capita? Ne hiscere quidem audebimus; vel ut Scriptura loquitur, ne unum quidem ex millibus crimen diluere nobis licebit, nisi divinus hic Salvator pro nobis sua Vulnera ostenderet: *Semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Quam valida hæc est eloquentia! quam potens! Quos excitat misericordiæ sensus in Dei corde in gratiam nocentium! Apage te omnes diffidentiæ; vel desperationis timores; habente me Deum, qui suscipit caussam meam, & perorat illam, non multitudo, non enormitas criminum meorum, non odium, & versutia inimicorum, qui conjuratione facta mihi æternam moliuntur calamitatem, non denique divinæ justitiæ severitas, quæ ad extremum usque quadrantem sibi postulat satisfieri; nil horum terret me; nil labefactat confidentiam, quæ mihi habenda est in his Vulneribus, quæ pro me recepit Deus, & quæ retinet mihi amorem suum testaturus. *Idem.*

1. Joann. cap. 2.

ad Hebr. 19.

Pretii nostra & omnia bona opera [illegible] a Deo.

Benignum invenimus accessum apud Deum per has Plagas, quas illi præsentamus; & credo vos satis assequi mysticum hunc sermonem, qui significat, actiones nostras, preces, satisfactiones cum hisce Vulneribus conjunctas, & illinc effluente Sanguine imbutas facilem accessum habere apud divinæ Majestatis solium, & illinc benigne excipi sub hoc nomine, & societate. Ea ipsa, quæ minima sunt, suspirium, lacrymula, calix aquæ frigidæ eleemosynæ titulo datus, tamquam magnum aliquid, magnique pretii ducitur; quapropter hæc esse debet sancta Fidelium omnium praxis, semper actiones omnes cum Salvatoris Vulneribus consociare, ut coram Deo aliquo habeantur in pretio. Alioquin quidquid bonum efficere possumus, pœnitentiæ, satisfactiones, jejunia, eleemosynæ, ad Sanctuarii lancem modici sunt ponderis. Hæc non sunt nisi veluti rivuli quidam, qui per se usque in mare fluere non possunt; sed cum majoribus conjuncti fluviis horum vi illuc rapiuntur. Ita passiones, & merita nostra nonnisi sunt velut aquæ stillicidia, quæ per se exarescunt, ac dissipantur, nisi commisceantur cum Sanguine, qui ex Plagis JESU CHRISTI emanavit; cum quo ubi confunduntur, perveniunt usque ad Thronum Dei, & influunt in hunc oceanum Misericordiæ, ubi diluunt omnia scelera nostra per viam satisfactionis etiam, & meriti. *Idem.*

Plagæ istæ sunt pignora pacis cum Deo cujus fructus gustamus.

Per te mihi liceat, Salvator, sciscitari cum Propheta: *Quid sunt Plagæ istæ in medio manuum tuarum?* Sunt ne januæ, quæ aditum præbent usque in divinitatis Sanctuarium? sunt monumenta humanæ crudelitatis? Sunt amoris tui characteres? Sunt tot aliæ piæ considerationes, quas devotis animabus meditandas relinquo? Sed solidiori argumentatione dicam, esse pignora pacis, quæ tribuit nobis; quandoquidem efficiunt, ut pacis fructus gustemus, ut cessent actus hostilitatis, ut quodammodo ex utraque parte commercium refloreseat. Tandem enim cum inimici eramus Dei omnia præcedentia merita nostra inhibita erant, & nullam eorum in Cælo mercedem recepissemus; omnia etiam opera bona, quæ illo in statu operabamur, ad æternitatem erant inutilia, sed cum pax facta fuerit, omnia in integrum redeunt, omnia suum tenent pretium, omnia æqui, bonique fiunt. Beata pax, cujus fructus sunt adeo suaves! gloriosæ Plagæ, quæ illam nobis comparastis; pretiosa pignora, quæ nobis tantæ felicitatis vadimonium præstitistis! fontes inexhausti gratiarum; per vos semper instaurare possumus pacem, atque concordiam cum Deo! Ah! Caveamus ne bellum instauretur, cui Plagæ istæ adeo felicem finem imposuere, vel ne pacem adeo utilem infringamus, quam nobis procuraverunt; hoc enim esset Plagas exasperare, & illis, quas Salvator recepit, recentes addere. Cogitemus, Fideles, nihil difficilius sarciri, quam gratiam sæpe dissitam; nec spiritus magis exacerbari, quam abusu veniæ semper impetratæ: ideoque nos novis sceleribus Domini Vulnera refricantes, nobismetipsis altiora, ac magis periculosa vulnera inferre. *Idem.*

Homines aliquo prævalido egent argumento ad pacem inter se retinendam tot inter occasiones illam infringendi, quæ in omnia occurrunt momenta, cum hominum sententiæ tot caussarum varietate distineantur. Scio equidem, Mundi Salvatorem ad pacem hanc sanciendam adlaborasse, nihil magis hac Discipulis suis commendasse, & palam præcepisse, ut ab omnibus mortalibus caste, & integre servaretur, & hanc liquisse testamento tamquam rem pretiosissimam, & qua nihil esset antiquius illi: sed ecce post Resurrectionem suam adhiber Plagas suas semipatentes, illam vero præsertim lateris, & cordis sui ad reconciliandos animos, & corda, quæ sæpe simultas, & acrimonia sejungit: ex quo hanc rationem elicio, quæ nos cogit, ut intuitu cordis aperti Filii Dei, fratribus nostris pacem largiamur, si & ipsi cum Deo pacem servare velimus; videlicet, Apostolum testari, cor hoc, & latus apertum Filii Dei locum esse, ubi conjungere voluit homines omnes per immensum amorem, qui omnes simul complectens debet omnes simul vinculis sanctæ pacis conjungere: *Testis est mihi Deus, ut cupiam omnes vos in visceribus JESU CHRISTI.* Sed hæc verba quantumvis allegorica videantur, continere videntur hanc argumentationem: Deus amat nos, simulque amat fratrem nostrum, cum uterque simus fructus mortis, & Vulnerum ejus; & hoc pacto excipit utrumque in corde suo per amorem tenerum simul atque ferventem: Sed fieri nequit ut simul in corde hoc permaneamus, donec dissenserimus, atque inter nos aliqua fuerit inimicitia. Homines enim nonnisi unum, & idem efficere debent cum Deum per vinculum perfe-

ad Philipp. 1

perfectæ Caritatis; unde sequitur, ut nonnisi unum efficere debeant & inter se; nam eadem dissensio, quæ illorum corda divellit, eos privat gratia, & amicitia sua: itaque, ut, carissime Frater, oderis fratrem, cum illo tamquam cum inimico agis, & pacem illi dare detrectes, quærendus ille sit tibi in hac Plaga, & in corde hoc Salvatoris tui; illic eum adoriris, & illic eum tuis odiis persequeris per odium, quod animo foves, & ultionem, quam petis. Cum autem cor illud nonnisi amor sit; cum hic sit locus ubi simul omnes conjuncti sumus per vinculum caritatis, necesse est, ut recedas ab hoc corde fratrem tuum oppugnaturus; quoniam illum odisse non vales, cum uterque ibidem maneatis. *Idem.*

Alia quoque ratio est servandæ pacis cum proximo, quod nos quatenus Christiani originem habuisse ex Plagis J. C.

Neque minor est ratio pacis cum proximo servandæ, cogitare, nos ex hac plaga lateris J. C. prodiisse quatenus Christianos; hunc locum esse, ubi omnes effecti fuimus, & ubi cum vita recepimus nomen, & dignitatem filiorum Dei; unde sequitur nobis servandam esse pacem inter nos, tamquam fratres, unum idemque originis suæ principium habentes: ita ut sicuti nullum est in natura vinculum arctius, quam Sanguinis, fratres simul conjungentis, ita in gratia nullum esse debeat potentius Sanguine Salvatoris, ex quo duximus ortum, & qui nobis tribuit fratrum qualitatem, ut inter nos pacem, & concordiam tueamur. Tandem enim si Fratrum nomen, & cognatio adeo valent ad jungendos affectus eorum, qui unam, eamdemque familiam componunt, quam impressionem efficere non debet in animos nostros, & corda hoc ipsum nomen, & hæc consanguinitas; hoc enim vocabulo Sancti Patres utuntur ad exprimendum hoc fœdus, & hanc cognationem, quam omnes in JESU CHRISTI Vulneribus contrahimus? Si olim in natura prodigii loco habitum fuit, videre duos fratres Jacob, & Esau pugnantes intra viscera parentis suæ Rebeccæ, & locum conceptionis suæ in aciem certaminis commutare: multo magis inauditum esset portentum in gratia videre Christianos, qui omnes invicem sibi sunt fratres, semet odisse, & persequi inter viscera Filii Dei, ac inimicorum instar certatim ibi sævire, ubi fratrum qualitatem recipiunt. Hæc una cogitatio, o Fideles, par non esset sopiendis omnibus odiis, litibus omnibus tollendis, sedandis animis maxime irritatis, & cordibus, ad hujus Vulneris adspectum reconciliandis? Ego quidem arbitror cum per inimicitias, quas fovemus, bellum gerimus, Salvatorem saucium, & semiapertum cor, ubi nobis vitam contulit, habentem sistere se medium inter nos, & per ipsum cor nos obsecrare, ut pacem componamus, & non dilaceremus viscera, in quibus efformati fuimus; & sicuti in cruce, in qua hæc recepit Vulnera, ita extinxit, ut loquitur Apostolus, inimicitias, quæ glissebant Judæos inter atque Ethnicos, ut unum inde Christianum efficeret populum, opus est, ut ad earumdem Plagarum intuitum auferamus immortales has inimicitias, quas adeo crebro alii contra alios concipimus. Quod si paci huic assentiri refugimus; si inter nos bellum gerere pergimus; quemadmodum qualitati fratrum abrenuntiamus, non meremur alteram filiorum Dei, quam nobis Sanguine suo Salvator adeptus est. *Idem.*

Validissimum habemus asylum procumbendo ad pedes Salvatoris ejus

Nullibi tutius invenire possumus asylum, ubi ab omnibus inimicorum nostrorum telis protegamur, & ubi necessariam opem contra eorum incursum inveniamus, quam in Vulneribus, pedum vero præsertim, quos Sancti Patres misericordiæ perfugium appellant. Nonnunquam ad Principum summorumque virorum pedes procumbimus modo imploraturi protectionem eorum contra vim, quæ nobis infertur, modo justitiam postulaturi, modo gratiam aliquam impetraturi; sed non semper ita affecti inveniuntur, ut nos exaudiant, neque semper votis nostris subscribunt, cum illis persuasum non est de necessitatibus nostris, de quibus non admodum laborant; neque iis precibus nostris permoventur, quemadmodum cuperemus. Sed ubi poterimus validius patrocinium invenire, celerius subsidium, ideoque tutius asylum, quam provoluti ad pedes J. C. qui novit periculum, in quo sumus, & necessitatem auxilii sui, & qui sæpe permittit, ut redigamur ad necessitatem ad ipsum confugiendi, ut nos cogat in illo confidere & ab ipsius bonitate expectare gratias ad resistendum inimicis nostris necessarias. Non defuerunt unquam asyla, & loci refugii; tamen non semper ibi figitur mansio; illuc tantum confugitur, donec cum adversariis, qui nos persequuntur, gratia farciatur. Sed nullæ induciæ; nulla gratiæ ineundæ spes cum salutis nostræ inimicis, eo quod nostræ cupiditates semper reviviscunt, dæmon tentando non fatigatur; mundus incessanter illecebris suis nos fallere quærit. Semper in asylo permanendum est; videlicet gratia, & subsidium implorandum est, quod Salvatori placuit adnectere virtuti sanctorum Vulnerum suorum; & in illis fiducia omnis collocanda est, ut cum Sancto Bernardo dicere valeamus: *Ubi tuta firmitas, nisi in Vulneribus Salvatoris? fremit Mundus, premit corpus, diabolus insidiatur, non cado; fundatus enim sum supra firmam petram.* Mundus, caro, satanas consociatis viribus ostentant illicia sua, exarant omnes versutias; si manserimus in Plagis Salvatoris, sumus in tutissimo asylo, nihil nos poterit labefactare; ideoque sancta, & tranquilla pace fruemur. *Idem.*

Cavendum, ne infringamus pacem, quam Salvator nobis suis Vulneribus paravit.

Vulgo dici consuevit, nullam unquam firmiorem, certioremque pacem fieri ea, quæ post multum effusum Sanguinem constituta est. Nam sicuti experti didicimus quanti steterit, omni diligentia servatur. Ah! Christiani, pax hæc, quæ nobis nuntiatur cum steterit tot Plagis, & Sanguine Filio Dei, nobis vero tot cladibus, lacrymisque, diligentissime cavendum est, ne illam violemus, & frangamus. Ex parte Dei æterna est; ne ipsi ex nostra illam dissociemus: hoc enim esset instaurare Plagas Salvatoris; easque magis, magisque exacerbare, prohibentes effectum quem ille sibi proposuit. Quod si renuitis ingredi in has Plagas, tamquam in locum pacis; si minima vultis ad hanc compositionem descendere, sive cum Deo, sive cum proximo, & si illis uti non vultis ad procurandam vestram resurrectionem, scitote Dei Filium illas producturum esse ultionum suarum die, atque tunc tantum aberit, quod sint pignus pacis pro vobis, ut futuræ sint signum æterni belli: ex his iisdem manibus propter amorem nostrum perforatis discessura fulmina, quæ vos contorquebunt; & cum modo manus illæ suas effundunt gratias, & beneficia, fontem hunc exhaustum iri; & hæc Vulnera vobis exprobratura vestrum ingrati animi vitium, & vestram crudelitatem. Ne procrastinemur, Fideles, tempus harum ultionum; modo pacem nostram sanciamus; quandoquidem Filius Dei illam exhibet nobis adeo commodis conditionibus; & in nobis unice situm est, illius gustare fructus in hac etiam vita, ut illis æternum in Cælo perfrui perseveremus. *Idem.*

CRUCIS MYSTERIUM

FESTIVITAS INVENTIONIS, ET EXALTATIONIS SANCTÆ CRUCIS.

M O N I T U M.

Emini videatur mirum, Crucem a nobis inter JESU CHRISTI *Mysteria recenseri. Hac enim in re secuti sumus Ecclesiæ sententiam, quæ non solum hoc illi nomen tribuit, sed duas celebrat festivitates, alteram quidem, cum inventa fuit a Sancta Helena, alteram vero cum de Perside relata ab Heraclio Imperatore prolata fuit in Calvarium; quarum priorem Crucis Inventionem, posteriorem vero Exaltationem vocat Ecclesia.*

Animadvertendum est autem, cum de Cruce sermo est, quid hoc nomine intelligatur, quid colatur & quid significetur. Sunt enim tria Crucis genera, quæ confundenda non sunt, & non ideo tamen separanda, ubi de hoc agatur argumento. 1. Crucis nomine veram CRUCEM *intelligimus, in qua Mundi Salvator mortem passus est. 2. Repræsentationem ejus rei, quæ in hac Cruce peracta fuit; cujus signum in fronte nostra formamus, & cujus imaginem expositam videmus in omnibus Templis, atque Altaribus, & quam vulgo Crucifixum vocamus. 3. Hoc nomen Crucis accipitur etiam in sensu prorsus morali pro passionibus, persecutionibus, & mortificationibus corporis, & spiritus undequaque proficiscantur. Proprie de primo alteroque Crucis genere hic loquimur, de Cultu, qui debetur, sive illi cui Salvator confixus fuit, sive illis, quæ repræsentant illam, & quæ sunt nostra adorationis objectum: Nam quod pertinet ad illam, quæ in morali accipitur sensu pro passionibus sive corporis, sive spiritus, nos ita loquuti alibi sumus, ut quæ istic dicturi sumus, dicentur solum per modum animadversionis, atque ut ex hoc argumento fructum percipiamus.*

Alterum, quod monendum arbitror, est, quamvis de Cruce verba fecerimus, cum de Passione J. C. ageremus, tamquam de præcipuo supplicio, quod passus est, & ad quod cetera referuntur, tunc a nobis consideratam non fuisse nisi quatenus contumeliosam, & objectum maledictionis, quemadmodum de illa verba facit Scriptura, sed istic illam consideramus quatenus gloriosam, fontem benedictionis, & objectum dignum cultu, & adoratione omnium Fidelium.

P A R A G R A P H U S P R I M U S.

Multiplex Sermonum hujus argumenti Synopsis.

1.

UM Sanctus Paulus doceat, omnem JESU CHRISTI gloriam in Cruce positam esse, & ideo illum a Deo exaltatum fuisse, eique Nomen inditum præ omnibus nominibus præstantissimum: *Factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis; propter quod Deus exaltavit illum, & donavit illi Nomen, quod est super omne Nomen;* (ad Philipp. 2.) cumque videamus Crucem olim adeo contumeliosam, modo positam esse in templis, & super aras, factamque objectum cultus, & venerationis Cæli, & terræ: mihi videor ad illius elogium celebrandum, & aliquid pro virili parte conferendum, ut in honore habeatur hac die, quam in illius celebritatem consecravit Ecclesia, non posse aliud æquius, & accommodatius huic sollemnitati argumentum deligere, quam proponere ostendendum primo quidem Gloriam, quam Crux Salvatori procuravit, qui in ea mortem subiit propter hominum salutem; secundo autem vicissim hunc Deum hominem effecisse gloriosam Crucem hanc, quæ infamis erat, & maledicta, antequam ille huic affigeretur: ita ut si Patres, atque Doctores testantur non deesse aliquam speciem communicationis idiomatum inter Crucem, ac Filium Dei, per quam quidquid alterius proprium est, alteri tribuatur propter arctissimum nexum, qui inter utrumque invenitur; ego propter eamdem caussam dicere possim, inveniri etiam gloriæ communicationem. Crux gloriosum reddidit Salvatorem; efficiens, ut Cælum ac terra illum cognosceret, qualis erat: Salvator vero gloriosam reddidit Crucem efficiens, ut illam Cælum, atque terra veneraretur. Hæc est hujus Sermonis partitio, atque argumentum.

Pro puncto primo ostendendum est, Salvatorem quidem per se gloriosum fuisse, propter æternam generationem, divinamque Filiationem, per quam ille, ut Apostolus inquit, est *Splendor paternæ gloriæ*, vivens imago substantiæ ejus, (ad Hebr. 1.) par Patri in omnibus, quod voce una exprimit Theologia, illum essentialem, & substantialem gloriam Patris appellans. Ceterum, quatenus est Deus homo, qualitas sua Verbi Incarnati, temporalis illius generatio per operationem Spiritus Sancti, Redemptoris officium, perfectiones ejus, quæ Theandricæ vocantur, eminentes virtutes, illustria facta, & quidquid hominem elevare potest, eumque in locum omnibus hominibus superiorem attollere: quamvis hæc omnia, inquam, illum coram Deo, & hominibus gloriosum effecerint: tamen, cum exterior gloria, de qua istic agitur, consistat in clara, & distincta cognitione meriti, & præstantiæ personæ, ut instituatur vera, & publica laus, quæ illi defertur, nonne jure assero Crucem reddidisse Salvatorem gloriosum, per cognitionem, quam contulit personæ illius, qualitatis, meriti, virtutum, & heroicarum actionum illius . . .? 1. Nonne Crux caussa fuit, propter quam cognitus fuit pro Dei Filio ab inimicis ejus tunc cum vix in Cruce hac spiritum emiserat, eo-usque, dicit Evangelium, ut plures reverterentur percutientes pectua suum, & elata voce dicentes: *Vere Filius Dei erat iste*, quod quidem dixerunt videntes miracula, quæ in Cælo, terraque fiebant? Mox nonne effecit, ut talis haberetur in universo Mundo per Apostolorum prædicationem? Et S. Paulus nonne acceptam refert Ethnicorum conversionem virtuti Crucis, quæ delevit idola, effecitque, ut J. C. crucifixus adoraretur? 2. Fecit ut cognosceretur illius meritum, virtus Sanguinis & mortis ejus; quoniam Crux erat supplicium delectum, & institutum a Deo propter hominum salutem, atque ut divinæ justitiæ satisfieret. 3. Fecit, ut cognosceretur humani generis liberator; ille, qui nobis Cælum aperuit, & nos ab inferno liberavit, Mediator noster, qui nos Patri suo reconciliavit; Victor, qui de peccato, morte, ac satana triumphavit, & nobis medium reliquit, quo vinceremus omnes nostræ salutis inimicos per virtutem Crucis ejusdem, cum qua ille prior eos debellavit. Hæc totidem sunt elogia, & gloriosi tituli, quos Salvator sibi per Crucem comparavit.

Pro altera parte; si Crux tantum procuravit gloriam Filio Dei, non minus liquet, Dei Filium reddidisse infinite gloriosam Crucem suam, quæ antea ignominiæ esset plena; cum antea destinata esset duntaxat tamquam nocentium pœna, quæ res effecerat, ut apud Judæos maledicti loco haberetur. *Maledictus, qui pendet in ligno.* (ad Galat. 3.) Dico gloriosam evasisse. 1. Quia contactus Sacrati corporis hominis divini, & unio arctissima, quam cum illo habuit, illam dignam reddidit veneratione, & cultu, quem Ecclesia vult eidem adhiberi a veris filiis suis; cultu adorationis, quem omnium Patrum consensus probat, quem Conciliorum oracula confirmant, & quem illi omnia secula adhibuerunt. Hic autem cultus, hæc veneratio, & obsequium, quod, ut ita dicam, Crux partitur cum Salvato-

vatæ, nonne altiſſimus eſt honoris gradus, ad quem poterat elevari? 2. Quia facta eſt fons gratiarum, ex quo voluit Dei Filius illam fieri noſtræ ſalutis inſtrumentum; ibi enim vitam ſupernaturalem accepimus per reconciliationem, quæ facta eſt peccatorum cum Deo ipſo. Ex his Plagis, quas in Cruce hac recepit, fluunt omnes actuales gratiæ, quas recipimus; per virtutem Crucis, & Mortis, quam in illa paſſus eſt, ipſe eas petit, & impetrat etiam nunc in Cælo; quamobrem debitores ſumus Crucis, tamquam cauſſæ meritorum ejus, quod illam ſemper glorioſam efficiet, & obſequiis noſtris digniſſimam. 3. Quia fulgebit in Cælo extremi judicii die, & Fideles judicabuntur ſecundum eam conformitatem, quam cum hac Cruce habuerunt, & eorum ſententia ſeu ad vitam, ſeu ad mortem æternam hoc ſigno ſignabitur; nonne igitur jure in hoc ſenſu dicere poſſumus, illam participem futuram gloriæ Salvatoris? Quod ſi illa in æternum in Cælo ſervabitur, futura monumentum amoris, quo nos proſequutus eſt Dei Filius, quæ communis eſt Doctorum ſententia; nonne inferri poteſt, illam in æternum glorioſam fore, tamquam ſignum redemptionis noſtræ, vexillum Salvatoris, ſub quo nobis in hac vita pugnandum eſt, & omnes ſalutis noſtræ inimici ſuperandi; honori nobis tribuendo quod ſimus Crucis diſcipuli, & totam gloriam noſtram in eo collocando, ſi illi vitam noſtram conformaverimus; quoniam hæc via eſt ad æternam nobis gloriam comparandam.

II. Crux eſt divinæ juſtitiæ adinventum, quæ ad hominum peccata punienda, voluit in Cruce illum mori, qui fuerat cautio pro illis, quapropter mirum eſſe non debet, ſi in Crucis ſupplicio tanta videatur ſeveritas; ſed ſimul bonitatis ſuæ adinventum eſt, quod per magnitudinem tormentorum, quæ ibi ſuſtinet pro hominibus Unigenitus Filius ſuus, illi oſtendere voluit amoris magnitudinem, quo illos complectebatur. Juſtitia Dei efficit, ut Filius ſuus in Cruce, tamquam in Tribunali ſuo prodeat ad punienda in perſona ejus peccata omnium mortalium: bonitas, & miſericordia immolat Filium ſuum tamquam in Ara, ut pro peccatis eorum ſatisfaciat, ita ut in Cruce ſpectare poſſimus, 1. Tamquam Tribunal juſtitiæ Dei, ubi damnabit peccatum hominum in Perſona Filii ſui, quod ut Sanctus Cyprianus inquit, nobis prodeſſe poteſt, ut intelligamus peccatorum noſtrorum magnitudinem, & ex judicio Dei, quod nobis judicium ferendum ſit, percipiamus.

2. Conſiderare debemus Crucem non ſolum tamquam Aram bonitatis ſuæ, ſed Aram Mundi totius, Sanctus Leo inquit, ubi oblatum eſt Sacrificium ad flectendam juſtitiam hanc, & obtinendam veniam peccatorum noſtrorum. *Hæc eſt partitio Bironi in hoc argumento.*

III. Quamvis non inſtituiſſet Eccleſia ſollemnem feſtivitatem, neque diem conſecraſſet in honorem Crucis e intereſſet noſtra, & grati animi noſtri eſſet officium in æternam memoriam ejus recolere: itaque quin immorer in magnifica pompa, eximiiſque miraculis, quæ occaſionem præbuerunt celebrandi exaltationem illius, poſtquam de Perſarum manibus recepta fuit, & in morem triumphi Jeroſolymam reportata; mens duntaxat mihi eſt vos excitandi ad ei cultum præſtandum, qui debetur ipſi per conſiderationem felicitatis, quæ illi contigit, factæ noſtræ ſalutis inſtrumentum; deſcribendo victorias, quas Homo Deus per illam reportavit de Mundo, de peccato, & de omnibus inferni poteſtatibus, quandoquidem, ut noſtis, ipſe Mundum non redemit, niſi pretio Sanguinis, quem effudit in Cruce; unde ſequitur hanc cum ipſo arctam adeo unionem contraxiſſe, ut huic eidem Cruci referatur acceptum opus ſalutis noſtræ, expiatio criminum noſtrorum, & cauſſa beatitudinis noſtræ, quamvis nonniſi ejus inſtrumentum extiterit; quod tamen ſeparandum non eſt ab illo, qui eodem ad magnum hoc opus uſus eſt; quod efficit, ut Crux non ſolum magnum ſit Myſterium, quemadmodum, canit
In Hymno Paſchali. Eccleſia, *Fulget Crucis Myſterium*, ſed etiam maxime admirabile omnium Myſteriorum noſtræ Religionis, quod probandum mihi propono in duabus propoſitionibus, quæ æque ad docendum appoſitæ ſunt, & Eccleſiæ conſilio conformes: Videlicet 1. Crucem operatam fuiſſe Mundi ſalutem; 2. Et Crucem hanc eſſe Mundi condemnationem.

Crux eſt cauſſa ſalutis hominum; hoc illius gloriam, & exaltationem conſtituit. Hæç prima pars erit.

Crux eadem aliquando nos damnabit, niſi modo cooperati fuerimus ſaluti noſtræ per praxim veritatum, & dogmatum, quæ tradit; quæ pars erit altera; & tota ſimul hujus Sermonis partitio. *Ex Auctore Sermonum in omnia argumenta &c. Tomo argumentorum particularium.*

IV. 1. Tria erant omnino neceſſaria ad magnum humanæ redemptionis opus. Satisficiendum erat Dei irritati juſtitiæ, efficiendum erat, ut cognoſceretur, & coleretur Homo Deus, & inſtauraretur Religio ſuper ruderibus, ac ruinis idololatriæ, & legis antiquæ; & tandem evertendæ erant cauſſæ peccati; quæ ſunt Mundi placita. Hoc perfecte adimplevit Dei Filius per Crucem, in qua Spiritum emittere voluit.

1. Infinita requirebatur ſatisfactio, ut divina placaretur juſtitia, & perſolveretur immenſum debitum quod per peccatum conflaveramus. Per Crucem Filius Dei rigoroſæ huic ſatisfecit juſtitiæ: nam licuiſſet illi per aliam quamlibet actionem, & leviori ſumptu ſatisfacere, uti omnis docet Theologia; tamen Crux medium erat præſcriptum, & acceptum a Patre tamquam maxime congruum, & efficax.

2. Crux effecit ut effulgeret ubique gloria, & divinitas Salvatoris; utpote ea, quæ ipſum tradidit melius cognoſcendum: quæ cognitio erat omnino neceſſaria, ut ſalvaremur, quemadmodum ille ipſe declaravit per os dilecti Diſcipuli ſui: *Hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant te Deum verum, & quem miſiſti JESUM CHRISTUM*: Quis dubitare poteſt, quominus Crux illum cognoſcendum tradiderit omnibus gentibus; quominus effecerit, ut divinæ illius perfectiones eniteſcerent, & per illam dederit certiſſima ſupremæ ſuæ poteſtatis argumenta?

3. Crux omnes abſtulit cauſſas peccati, & obices omnes ſalutis noſtræ, mundi placita, amorem proprium, ſenſuum voluptates, dæmonem, omneſque noſtræ felicitatis inimicos &c. ſuperavit. *Idem.*

Ceux cui Dei Filius ſuffixus fuit, habuit exitus prorſus oppoſitos conſiliis eorum, qui hoc illi ſupplicium procuraverunt.

V. 1. Sperabant per hujus ſupplicii turpitudinem, & infamiam deletum iri gloriam, quam fuerat adeptus per miracula ſua, per vitæ ſanctitatem, & præclara facta: & per Crucem ipſam Deus illum effecit glorioſum: *Propter quod Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, ut in nomine JESU omne genuflectatur, &c.*

2. Arbitrabantur futurum ut nemo ſequeretur doctrinam ejus, & veritates, quas ille docuerat, quod timebant tamquam Synagogæ ſuæ, fideique perniciem; & per Crucem prædicata fuit omnibus nationibus nova lex, & Chriſtiana Religio, quam univerſus terrarum orbis recepit, & amplexus eſt.

3. Timebant, ut ſi pro Meſſia, & Rege Iſrael haberetur, Reſpublica, & natio ſua a Romanis everteretur; & in pœnam injuſti hujus ſupplicii, quo affecerunt hunc Hominem Deum, res eorum publica fuit everſa, & natio omnis diſſipata, & facta omnium gentium odium, atque opprobrium.

VI. Crux, quæ principium eſt veræ gloriæ Salvatoris, illum tamen dedecore affecerat in mente Judæorum, quibus ſcandalum fuerat: *Judæis ſcandalum*. Conſiderabant maxime glorioſa vitæ ipſius miracula, per hoc infame ſupplicium; & conciliare non poterant exitum adeo turpem cum gloria admirabilium actionum, quæ præceſſerant . . . Ethnici vero ex parte alia reſpiciebant Dei crucifixionem tamquam ſtultitiam & ex omnibus monſtroſis Religionibus, quas ſibi effinxerat idololatria, eam ſolam rejecerat, quæ colit Deum in Cruce mortuum: ſed hodierna die admiramur.

1. Scandalum Crucis digne reparatum per ea magnalia, quæ continet; videlicet Prophetias omnes, quæ reſpiciunt gloriam Salvatoris per Crucem adimpletas. Videmus ſignum hoc contradictionis, & ſcandali mutatum in triumphale Religionis vexillum; Cælum ejus potentiam agnoſcere; inferni poteſtates contremiſcere, & ad Crucis adſpectum fugam capeſſere; Omnes homines, Reges, Principes, divites, & pauperes genua flectere glorioſo huic ſigno; & demum victorias, quas per Crucem retulit JESUS CHRISTUS de gloriæ quidem ſuæ, noſtræ vero ſalutis inimicis.

2. Poſtquam admirati ſumus ſcandalum Crucis digne reparatum per ea magnalia, quæ continet; conſiderare poſſumus in apparenti ſtultitia Crucis ejuſdem admirabiles inventiones divinæ Sapientiæ, quales ſunt, hoc pacto ſatisfeciſſe ſeveritati juſtitiæ ſuæ, ac ſtudiis ſuæ miſericordiæ: reparaſſe omnia hominis jura, eumque reſtituiſſe in ſtatu meliori, quam eſſet ante calamitatem; ac tandem in Cruce ſua dediſſe nobis exempla omnium virtutum, & media ad æternam perveniendi felicitatem.

VII. Conſtitutum jam fuit a nobis hoc principium, de Cruce Salvatoris dici poſſe, quidquid dici poteſt de ipſo Salvatore in iis, quæ ad hominum ſalutem pertinent, propter arctam unionem, quam habuit cum hoc Homine Deo; quapropter aſſumi poteſt pro argumento, & partitione Sermonis habendi in hujus diei feſti celebritate:

1. Crucem eſſe objectum cultus, & adorationis noſtræ.

2. Ideoque eſſe debere objectum amoris noſtri. Hoc eſt compendium earum rerum omnium, quæ ſolidiora poſſunt adferri; cum enim Religio tota redigatur ad cultum, & amorem; hoc eſt, duplici verbo dicere, quod fuſius in ſermone explicandum eſt.

Pro parte priori dicere poſſumus, Dei eſſe cultum

noſtrum

nostrum dirigere: per Ecclesiam docere nos, JESUM CHRISTUM adorandum esse in Cruce, & Crucem in JESU CHRISTO: Duo hæc objecta separari non posse, & unum, & idem esse. Placuit Deo homines salvos facere per JESUM CHRISTUM Crucifixum, redigendo omnes homines ad illum adorandum sub hoc sacro Ligno; & quemadmodum nullibi, et ita dicam, JESUS CHRISTUS magis adorabilis, aut amabilis est; hoc ipsum impellit Ecclesiam, ut sua exprimat vota ad hanc aram, in qua innocens hæc victima nostræ salutis opus consummavit: Crucem tuam

In Officio Ecclesiæ. adoramus Domine: *Ecce enim propter lignum venit gaudium in universo Mundo.* Fideles omnes eumdem habuerunt sermonem, & Mater sua de Crucis argumento; omnes enim sensus eosdem habuerunt. Hinc post Religionis Institutionem constantem effecit Traditionem nunquam interpolatam, & universalem: ubicumque adoratus fuit JESUS CHRISTUS, adhibitum fuit Cruci idem adorationis obsequium. Obsequia vero nostra non terminantur in ligno mortuo, & sensu carente; sed ex quo sacratum hoc Lignum sustinuit adorabilia JESU CHRISTI membra, ejusque Sanguine imbutum fuit, obsequia nostra, nostramque venerationem impendimus illi, a quo fuit sanctificatum; facimus id, quod S. Ambrosius approbat in Sancta Helena: Adoramus *JESUM Crucifixum* Crucem illius adorantes, quemadmodum populi, qui cum honorem deferre minime possunt principibus suis, ac præstare obsequia personæ eorum, hoc munus obeunt, colentes illorum imagines; *invenit titulum, Regem adoravit, non lignum utique, quia hic gentilis est error. Adoravit illum, qui pependit in ligno, qui scriptus est in titulo.* Adoramus in Cruce signa potentiæ JESU CHRISTI, trophæum victoriarum ejus, maximum prodigiorum illius, quod Evangelium Domini signum appellat: *Hoc signum Crucis erit in Cœlo*, & quod Ecclesia ejus vexillum, & gloriam vocat: *Vexilla Regis prodeunt*; & cui tandem illa mysterii nomen tribuit, quod non secus ac alia JESU CHRISTI Mysteria adorandum est; *Fulget Crucis Mysterium.*

Pro puncto posteriori dicere possumus, Ecclesiam nobis exhibere Crucem futuram objectum amoris nostri æque ac adorationis, & easdem ob caussas, quoniam alterum ex altero consequitur, & sicuti Salvator nunquam apertius ostendit se hoc supremo cultu dignum esse, nunquam melius meritus est amorem nostrum quam ibi, ubi suum nobis testatus est; ita ex amore, quo JESUM CHRISTUM, ejusque Crucem dilexerimus, judicabimur; neque ille veniet super nubibus cum tota Majestate sua, quin illum Crux sua subsequatur, atque tunc Crucis amatores ad salutiferi hujus vexilli adspectum præ gaudio exultabunt.

VIII. Ea magnis Religionis nostræ principiis non extremum illud est, JESUM CHRISTUM nostrum esse Doctorem, & judicem: illum audite, dixit Pater

Matth. 17. æternus: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite*; & alibi S. Paulus ait:

Act. 10. *Constitutus est a Deo Judex viventium, & mortuorum*, quia omnipotens dedit Filio suo judicandi potestatem: *Pater omne judicium dedit Filio.* At ubinam JESUS CHRISTUS melius perfunctus fuit doctoris, & judicis officio, quam in Cruce? Hæc igitur, ut S. Augustinus ait, est

1. Schola, ubi Dominus validiora, & saluberrima

S. Augustinus, serm. 714. nobis tribuit documenta. *Crux illa schola erat, ubi docuit Magister; lignum pendentis cathedra factum est docentis.*

2. Crux fuit Tribunal, in quo supremus Judex Mun-

Joann. 12. dum, & Mundi Principem damnavit: *Nunc judicium est Mundi.*

IX. Crux olim mortalium omnium horror, lignum sterile, & infame, antequam JESUS CHRISTUS illud consecraret, modo amor est hominum, & arbor fecunda, quæ fructus parit Immortales; itaque *Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.* Ita Crux est

1. *Virtus Dei*, quo Glorioso Nomine illam S. Paulus appellat: & profecto per illam vicit omnia, Mundum, infernum, mortem, peccatum.

2. Virtus, & fortitudo Christianorum; sine qua sunt

Officium Ecclesiæ in Dedicat. Templi. infirmi, & infirmitas ipsa: hac autem armatura præcincti vinci, & superari non possunt: *Ecce lignum Crucis, fugite partes adversæ.*

X. Crux cum sit nostræ salutis instrumentum, & via a Deo electa ad magnum hoc opus, consideranda est

1. Tamquam regula secundum quam homines erunt salvandi, vel damnandi; ideoque universalis judicii die apparebit.

XI. 1. Pater æternus, & Incarnatum Verbum non poterant melius testari excessum amoris sui erga homines, quam alter quidem tradens Unigenitum suum morti Crucis: *Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium suum Unigenitum daret*; alter vero accipiens pro hominum salute supplicium istud terribile: *Majorem caritatem nemo habet, quam ut animam suam ponat pro amicis suis.*

2. Uterque non poterant magis ostendere odium peccati, ac desiderium reparandi gloriam læsi Dei, quam alter quidem exigens hanc satisfactionem justitiæ suæ debitam, alter vero subjiciens se illi propter homines, qui impares erant satisfaciendo.

XII. Eximius haberi potest sermo ostendendo quinam sint illi, quos Sanctus Paulus appellat Crucis inimicos, & quorum miseram deflet sortem: *Nunc autem, & flens dico inimicos Crucis CHRISTI:* &c. Etenim triplex eorum genus inveniri potest, totidem sermonis partibus impugnandum.

Primi sunt in omnem vitæ licentiam effusi, qui per nequitiam omnia evertunt Crucis dogmata.

Secundi, qui in speciem quidem Crucem venerantur, sed intus scandalizantur, quia sermonem ferre nequeunt de pœnitentia, & mortificatione; qui Filium quidem Dei sequi volunt, non autem Crucem illius bajulare, quia unice quærunt vitæ hujus delicias, & commoda.

Tertii tandem sunt, qui reipsa deferunt Crucem, non illam tamen Filii Dei, videlicet, qui non patiuntur propter amorem, aut desiderium sese conformandi cum Salvatore Crucifixo. *Ex secunda parte sermonis de Crucis Exultatione, apud Anctorem Sermonum in omnia argumenta, &c. Tomo 2. de peculiaribus argumentis.*

XIII. Crux JESU CHRISTI, quæ Judæis quidem scandalum fuit, Gentibus autem stultitia; nunc & Christianis contradictionis argumentum. Duo sunt illorum genera, qui non eos habent de illa sensus, qui essent habendi; alii putant, non decere Deum eidem affigi; alii credere videntur, si ex eorum vivendi ratione judicium ferendum est, cum Salvator abunde pro nobis satisfecerit, nihil esse reliquum, quod persolvant.

Primi satis ostendunt fidei suæ defectum; secundi quærentes quidquid ignaviæ suæ velificari potest, parati sunt ad credendum, dummodo nihil agant, & id nullis sibi laboribus stet. Duplicem hunc errorem convellere adnitar, ostendens

1. Quamvis Crux sit contumeliosa Filio Dei; tamen per hanc ad gloriæ cumulum evasisse.

2. Cum nos redemerit per Crucem suam, tantum abesse, ut nihil nobis agendum supersit, ut immo recentem contraxerimus necessitatem patiendi, ut ille, & cum illo. *Abbas de Monmorel in Sermone de Passionis Mysterio.*

XIV. Per occasionem diei Festi Exaltationis Crucis haberi sermo potest contra passivum Crucis scandalum, videlicet contra illos, quos pudet illius placitis adhærere, quemadmodum, Sancto Paulo teste, Judæi scandalizabantur.

1. Cum Ecclesia repræsentari potest Crux tamquam fulgidum Mysterium; *Vexilla Regis prodeunt, fulget Crucis Mysterium.* Nam hæc illa Crux, cum qua Reges regnant, coram qua se prosternunt, & in qua tandem fideles omnem gloriam suam collocare debent, confitentes se discipulos illius, qui propter nos illi voluit configi.

2. Ostendi scandalum quod ex Cruce sumitur, esse Deo contumeliosum, secretam a Christianismo Apostasiam, & reprobationis principium. *Pater Bourdaloue.*

XV. Pro Festo Inventionis Crucis in verba illa: *Notas facite in populis adinventiones ejus.* 1. Paral. c. 16.

1. Admirabilis fuit adinventio divinæ Sapientiæ eligere Crucis supplicium, & per illud salutem hominum procurare: hic est effectus sapientiæ absconditæ sapientibus Mundi, illam stultitiam appellantibus. *Gentibus stultitiam.*

2. Alius hujus Sapientiæ effectus fuit abscondisse pretiosum hoc lignum Crucis tria sæcula, eo mox effecisse, ut a Sancta Helena inveniretur eo tempore, quo Christiana Religio per universum Mundum erat prædicanda, ut adoraretur Crux, quæ fuerat salutis nostræ instrumentum.

3. Quoque adinventio fuit digna Sapientia Dei, præcipientis, ut Cruces spirituales, quæ sunt ærumnæ, ac tribulationes, possent esse nostræ salutis subsidia.

XVI. En argumentum quod locum invenire potest in Festo Inventionis, & Exaltationis Crucis: videlicet triplex esse Crucis genus, quod ita sibi invicem respondet, ut unum coli, vel contemni minime valeat, quin cultus, vel contemptus ad duo etiam reliqua referatur.

Primum illud est, in quo Mundi Salvator passus est, & mortuus propter salutem hominum, & cujus afferri possunt elogia, fructus, adoratio, quam debemus illi, & reliqua, quæ deinceps a nobis dicenda sunt.

Alterum est imago, & similitudo ejus, quæ quotidie nobis versatur ob oculos. Huic adhibendus est cultus, quem illi omnes debent Christiani; & singularis devotio, in mentem revocando, quæcumque Deus pro nobis in Cruce passus est.

Tertium sumitur pro pœnis, atque passionibus, quas ipsi sustinere debemus ad exemplum eorum, quæ in prima Cruce acciderunt, & quæ nos credimus in secunda.

Chri-

XVII. Christianis Auditoribus proponere Crucis Mysterium, est revocare illis Redemptionis nostræ Mysterium, docere, cur JESUS CHRISTUS mortuus fuerit, & mortuus in Cruce. Sed ut hoc eo modo fiat, qui illos ædificet in triplici hujus sermonis parte, ostendam amorem, sapientiam, & potentiam Dei, quæ in hoc potissimum elucent Mysterio.

1. Amorem Dei, quo redemit nos, quin indigeret nostri; quin id facere cogeretur, & cum illius essemus inimici: quod nos prætulit Angelis, quos eorum tradidit infelicitati: quod cum posset nos facilius, ac minori sumptu redimere, exercuit in nos admirabilem hunc caritatis excessum moriens, ut nos ab æterna morte liberaret.

2. Sapientiam suam, quod hoc elegit medium tamquam gloriæ suæ maxime congruum, pro satisfactione criminum nostrorum; ut suam adimpleret justitiam, & nobis maxime prodesset.

3. Potentiam suam, quia vicit mundum, infernum, & omnes salutis nostræ inimicos per instrumentum adeo infirmum, quale Crux est. *Hæc est Partitio Molinier in primo Sermonum, quos edidit de Crucis Mysterio.*

XVIII. Crucis supplicium considerari potest, 1. ratione Dei, qui illud præscripsit; & Hominis Dei, qui sese illi subjecit, quod hinc quidem nobis ostendit severitatem justitiæ Dei, quæ in Cruce tantum illuxit; inde vero excessum suæ misericordiæ erga ingratos, & venia indignos.

Hoc ipsum Crucis supplicium ratione peccatoris, qui vere caussa est mortis Dei; hoc, inquam, supplicium efficere debet, ut concipiamus duo; quorum primum est gravitas peccati; quousque divinam lædat Majestatem; ad illud enim expiandum, & satisfaciendum divinæ justitiæ, opus fuit Deum mori: alterum vero est magnitudo pœnarum debitarum peccatori, a quibus liberari, in ipso est, sed quas nunquam effugiet, si abusus fuerit misericordia Dei, illi brachia tendentis, &c.

PARAGRAPHUS ALTER.

Fontes unde hauriri rerum copia potest ad has Sermonum structuras exornandas, & Auctores, qui de hoc argumento verba faciunt.

Sancti Patres. SAnctus Augustinus, *serm. 130. de verbis Evangel. Joannis 6.* loquens de modo, quo JESUS CHRISTUS redemit nos, de pretio, quod dedit tamquam Cælestis Institor, ostendit Crucem fuisse tamquam re- te, vel liqueum, quo Satanas captus fuit.

Idem *serm. 300.* loquitur de velo, quod tegit Mysteria nostra, & illa veteris, novique Testamenti, & multa præclara inquit de Cruce, quam appellat clavim omnium Mysteriorum.

Idem ibidem, ubi rationem reddit, cur JESUS CHRISTUS Crucem bajulaverit.

Idem *serm. 53. de verbis Evang. Matth. 5.* ubi fusius loquitur de dimensionibus Crucis.

Idem *serm. 219.* pro vigilia Paschæ, ubi explicat titulum Crucis JESU CHRISTI.

Idem *serm. 77.* ubi rationem adfert, cur JESUS CHRISTUS de Cruce non descenderit.

Idem *serm. 161.* ubi explicat, quomodo Christiani Sapientia in eo sita sit, ut sciat JESUM CHRISTUM Crucifixum.

Idem *ibidem*, ubi docet gloriam nostram esse in Cruce JESU CHRISTI non autem in nostra justitia.

Idem *serm. 51.* ubi loquitur de victoriis per JESU CHRISTI Crucem relatis.

Idem *serm. 366.* ubi fusius loquitur de Clavis Crucis JESU CHRISTI.

Idem *serm. 161.* ubi ait nos per Crucem distingui, quemadmodum Judæi ab Ethnicis per circumcisionem distinguebantur.

Idem *serm. 27.* ubi rationem adfert, cur Crucem geramus in fronte.

Idem *serm. 22.* ubi idem tractat argumentum.

Idem *serm. 20.* ubi mirabile narrat factum de signis Crucis, quæ in Catechumenorum vestibus apparuerunt.

Idem *serm. 363.* ubi narrat Moysem victoriam retulisse de Amalech per Crucem, quoniam Propheta hic habebat brachia in Crucis formam decussata.

Idem *serm. 215.* ubi explicat qua cum gloria Christianus ferre debeat signum Crucis in fronte.

Idem *serm. 88.* ostendit honorem, quem Cruci haberi voluit JESUS CHRISTUS.

Idem *serm. 65.* late differit de Mysterio Crucis, quæ nos tamquam Navis defert per hujus Mundi pelagum.

Idem *serm. 250.* ubi ait, Christianum esse debere Cruci confixum toto tempore vitæ suæ, & clavos ante tempus inde non esse revellendos.

S. Bernardus *serm. 2. de S. Andrea*, explicat nobis quatuor Crucis extrema objicienda esse quatuor tentationibus, quibus potissimum palpamur.

Idem *serm. 1. de S. Andrea*, latius differit de laudibus Crucis.

Idem ibidem, ait Crucem fuisse pontem, per quem latro Crucifixus de terra migravit in Cælum.

S. Sophronius Jerosolymitanus Episcopus Orationem habet de festo Exaltationis Crucis.

S. Leo *serm. 8. de Passione JESU CHRISTI* pulcherrima habet de Cruce.

S. Ephrem integrum edidit Sermonem, ubi Crucis elogia persequitur.

Venerabilis Beda homiliam habet de Festo Inventionis sanctæ Crucis. Tomo 7.

S. Bonaventura duos habet sermones de eadem festivitate: primum in illa verba: *Lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam. Prov. 3.* Alterum in illa *Matthæi cap. 7. Omnis, qui quærit, invenit.*

S. Petrus Damiani in eamdem Festivitatem fuse loquitur de Crucis Mysterio, de bonis, quæ inde percipimus, de fructibus hujus arboris vitæ, de figuris Crucis, ac reliquiis.

S. Thomas Tomo Sermonum unum habet de Crucis inventione, ubi ostendit, 1. JESUM CHRISTUM magis dilexisse nos, quam quidquid illi carissimum esset in Mundo. 2. Bona, quæ nobis per Crucem procuravit. 3. Qua in re illum imitari possumus, cum huic Cruci confixus fuit.

Pro festo Exaltationis sanctæ Crucis S. Augustinus sermonem habet in illa verba, *Mihi autem absit gloriari nisi in Cruce Domini nostri JESU CHRISTI. Ad Galat. 6.* ubi docet; 1. Hanc esse scientiam Christiani, scire gloriam suam constituere in Cruce JESU CHRISTI. 2. De Cruce non esse erubescendum. 3. Per Crucem novum Testamentum esse veteri præferendum, &c. *Tomo serm. 20. ex 17. quos dedit Carthusia Parisiensis.* S. Bonaventura sermonem habet pro hac festivitate, ubi ait, Crucem septemplici modo exaltatam fuisse. *Tomo 3. serm. de Sanctis.*

Chrysostomus *Homil. in Venerabilem, atque vivificam Crucem.* Quæ homilia hujus diei propria esse potest. *Tomo serm. 27.*

Idem *serm.* de adoratione Crucis, ubi laudes ejus persequitur, & ubi ostendit, quidquid fit in Christiana Religione, fieri cum signo Crucis. *Serm. 54. in S. Matthæum, in Exhortatione.*

S. Petrus Damiani duos habet sermones de Crucis Exaltatione. *Tomo 2. serm. 47. & 48.*

S. Ephrem unum habet Sermonem.

S. Laurentius Justiniani.

Hugo a Sancto Victore. *Tomo 2. in Stic. Monast. serm. 100.*

Sanctus Thomas in ea Verba: *Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum.* Sermone de hoc die Festo.

Suarez Tomo 2. in tertiam partem Divi Thomæ, Theologi, aliique.
quæst. 46. artic. 4.

Bellarminus Tomo 2. controversiarum, *lib. 2. c. 25.* ubi agit de Crucis adoratione.

Philippus Idies *in summa.*

Franciscus Costerus *in Enchiridio.*

Thomas Valdensis *de Crucis adoratione.*

Jacobus Gretserus. *Tomo 3.*

Cardinalis de Richelieu in Controversiis lib. 3. ubi agit de cultu Crucis, & Imaginum.

Raynerius de Pisis. *Titulo Crux.*

In collationibus Asceticis P. de Argentano Capu- Ascetici.
cini, Tomo de magnalibus JESU plura habet hujus argumenti colloquia.

P. Saint Jure in libro de Electis fusius variis in locis de hac re verba facit.

P. Haineuve sub finem Tomi 2. Meditationem habet de Crucis Inventione.

Idem de Exaltatione Crucis ad calcem *Tomi 4.*

Molinier integram habet Octavam de Mysterio san- Concionatores
ctæ Crucis in Tomo, cui titulus: *Mysterium Crucis, & Redemptionis.*

Idem in eodem Tomo sermonem habet de Festo Inventionis, & aliud de Festo Exaltationis.

Biroat Tomo 2. Panegyricorum, sermonem habet de Crucis Inventione, & sequentem de Crucis effectibus.

In specimine Panegyricorum Tomo 2. Tres habet diversos hujus argumenti.

Verjus io unico sermonum suorum Tomo habet Crucis Panegyricum.

Auctor Sermonum in omnia Ethicæ Christianæ argumenta; Tomo 1. Panegyricorum Sermonem habet de Mysterio Crucis, quod esse potest Inventioni, & Exaltationi commune.

PARAGRAPHUS III.

Loci, exempla, applicationes Bibliorum huic argumento.

Nunc judicium eſt Mundi, nunc princeps hujus Mundi ejicietur foras; & ego ſi exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipſum. Joann. cap. 12.

Hoc ſignum Crucis erit in cælo, cum Dominus ad judicandum venerit. Matth. 24.

Fecit ergo Moyſes Serpentem æneum, & poſuit eum pro ſigno, quem cum percuſſi aſpicerent, ſanabantur. Num. 21.

Sicut Moyſes exaltavit Serpentem in deſerto, ita oportet exaltari Filium hominis, ut omnis, qui credit in eum non pereat, ſed habeat vitam æternam. Joann. 3.

Oſtendit Dominus ſignum Moyſi, quod cum miſiſſet in aquas, in dulcedinem verſæ ſunt aquæ. Exod. 15.

Levabit Dominus ſignum in nationes, & profugos Judæ colliget. Iſaiæ 3.

Signa Tau ſuper frontes virorum gementium, & dolentium ſuper cunctis abominationibus, quæ fiunt in medio Jeruſalem. Ezech. cap. 9.

Vetus homo noſter ſimul Crucifixus eſt, ut deſtruatur corpus peccati, & ultra non ſerviamus peccato. Ad Romanos 6.

Cum mortui eſſemus in delictis, convivificavit nos cum illo, donans nobis omnia delicta, delens, quod adverſus nos erat chyrographum decreti, quod erat contrarium nobis, ipſum tulit de medio, affigens illud cruci. Ad Coloſſ. cap. 2.

Parebit ſignum Filii hominis in cælo, & videbunt filium hominis venientem in poteſtate magna, & Majeſtate. Matth. 24.

Vos qui aliquando eratis longe, facti eſtis prope in Sanguine CHRISTI, ipſe enim eſt pax noſtra, qui fecit utraque unum; ut reconciliet ambos in uno corpore Deo per Crucem. Epheſ. cap. 2.

Mihi abſit gloriari, niſi in Cruce Domini noſtri JESU CHRISTI per quem mihi Mundus Crucifixus eſt, & ego Mundo. Ad Galat. 6.

Aſpicientes in auctorem Fidei, & conſummatorem JESUM, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit Crucem confuſione contempta. Ad Hebr. 12.

Humiliavit ſemetipſum factus obediens uſque ad mortem, mortem autem Crucis; propter quod, & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen quod eſt ſuper omne nomen. Ad Philipp. 2.

Elevavit ſignum in nationibus. Iſaiæ 5.

Expolians Principatus, & poteſtates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in ſemetipſo. Ad Coloſſenſes 2.

Nunc autem, & flens dico, inimicos Crucis CHRISTI. Ad Philipp. 3.

Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me: non moriar, ſed vivam, & narrabo opera Domini. Pſalm. 117.

Qui non accipit Crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus. Matth. 10.

Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat Crucem ſuam, & ſequatur me. Matth. 16.

Bajulans ſibi Crucem exivit in eum, qui dicitur Calvariæ locum. Joann. 19.

Verbum Crucis pereuntibus quidem ſtultitia eſt, iis autem, qui ſalvi fiunt, id eſt nobis, Dei virtus eſt. 1. Ad Corinth. 17.

Si Filius Dei es, deſcende de Cruce. Matth. 27.

CHRISTUS Rex Iſrael deſcendat nunc de Cruce, ut videamus, & credamus. Marc. 15.

Scripſit titulum Pilatus, & poſuit ſuper Crucem. Joann. 9.

Prædicamus JESUM CHRISTUM, & hunc Crucifixum. 1. Ad Corinth. 1.

Figuræ, & Exempla Veteris, Novique Teſtamenti.

Crux in veteri Teſtamento repræſentata invenitur ſub variis figuris.

IN veteri Teſtamento invenimus tot figuras, veſtigia, & ſimilitudines Crucis, ut ubique inveniri videantur; & ſicuti omnia colliment ad præſignandum JESUM CHRISTUM Mundi Reparatorem, ſimiliter omnia deſignant Crucem, quæ reparationis inſtrumentum erat futura. Poſuit Deus arborem vitæ in medio Paradiſi terreſtris, Crucis figuram, Sanctus Auguſtinus ait: *Eſt enim Crux vera arbor vitæ, quæ fructum vitæ tulit CHRISTUM.* In ſtatu innocentiæ Deus illam quodammodo adumbravit in formatione Hevæ, quam eduxit de femore dormientis Adæ; quod ſignificabat, idem Sanctus Auguſtinus ait, magnum Myſterium, videlicet ex perforato latere JESU CHRISTI mortis ſomnum dormienti in Cruce formaturum Eccleſiam ſuam; quæ figura erat eorum, quæ in Cruce erant perficienda. Crux exhibita fuit in Arca Noe, cum voluit Deus inundare terram univerſam, quod nos docet Sapiens; *Sanavit iterum Sapientia per contemptibile lignum, juſtum gubernans.* Etenim quænam aptior Crucis figura ligno hoc, quod Sapiens contemptibile appellat, argumentum irriſionum hominum ævi illius, ſed quod mundi reliquias ſalvavit? Crux hæc nonne erat ſcandalum Judæorum & contemptus Sapientum ex Gentilibus, qui illam tamquam ſtultitiam reſpexere? Invenitur etiam Crux abſcondita ſub integumentis, atque ænigmatibus ſexcentarum aliarum figurarum; in Iride, quoniam non ſecus, ac meteorum illud ſignum fuit, Dei iracundiam jam placatam fuiſſe. In ſcala Jacob, quia nonniſi per Crucem in Cælum debemus aſcendere; uti paſſim Patres loquuntur. Hæc detegitur in virga Moyſis, cum qua magnus hic legiſlator ſexcenta operatus eſt prodigia, ut populum Dei de Pharaonis ſervitute liberaret. Nonnulli reperiunt illam in æneo ſerpente, cujus adſpectus ſanabat a morſu ſerpentum; alii in columna ignis, quæ præcedebat Iſraelitas in promiſſam terram euntes; alii eam floreſcere vident in Aaronis virga, & alii expiare omnia peccata in Sacrificiis Legis Antiquæ. Alii denique volunt illam eſſe participem quorumcumque magnorum operum, atque inſignium expeditionum Patriarcharum, Prophetarum, Regum, & Sacerdotum veteris Teſtamenti; quorum unam duntaxat exempli cauſſa memorabo, inſigne videlicet Davidis certamen contra Goliath, & victoriam, quam adoleſcens ille reportavit de Gigante temerario, ac ſuperbo, qui auſus eſt inſultare exercitui Dei Iſrael. Sanctus Auguſtinus ait, quemadmodum impudentia Goliath potiſſimum in fronte apparebat, in fronte quoque fuiſſe percuſſum. *Habuit impudentiam frontis, & in ipſam frontem lapide ſuperveniente dejectus.* Sed illum ſuperavit David, quia gerebat in fronte humilitatem Crucis JESU CHRISTI. Signate ergo frontis veſtræ verticem ſalutari ſigno JESU CHRISTI, & Satanas, cujus figura erat Goliath, victus aufugiet. Audebit ne fortis hic armatus eam ingredi domum, quæ extrinſecus inſignita ſit ſtemmate illius, a quo victus fuit? Non oblitus eladis ſuæ ſeſe recipiet ſuffuſus verecundia. Sed ſingillatim afferamus figuras aliquot Crucis melius connotatas.

Lib. 2. contra Fauſtum c. 7.

Sapient. 14.

Lignum quod amaras deterſi aquas in dulces convertit, eſt figura Crucis. S. Auguſt. in Exod. q. 571.

Lignum quod aquas amaras maris convertit in dulces figura eſt ſacrati ligni Crucis: multoque magis ſi conſideretur natura, & effectus ligni, quod Moyſi monſtratum fuit; illius enim nobis virtutem, & gloriam repræſentat, S. Auguſtinus ait: *Dominus per lignum aquas dulces fecit, præfigurans gloriam, & gratiam Crucis.* Profecto lignum hoc Dei Sanguine ſanctificatum, nos purgat ab hac acrimonia, & amaritudine, quam per corruptionem noſtram invenimus in rebus omnibus, quas nobis præcipit Deus. Hoc illud eſt ſacrum lignum, quod replens animas noſtras virtute cæleſti, & ſpirituali gratiæ ſuæ, ſuave nobis efficit, quidquid amarum videbatur, ac facit, ut pacem, gaudiumque inveniamus in humili obedientia, quam illi præſtamus. Sacri hujus ligni memoria, Sanctus Auguſtinus inquit, nobis erit fons conſolationis, & pacis; & ſi quando, quod patimur, intolerandum videtur, inde fit, quia obliviſcimur Salvatorem paſſum fuiſſe in Cruce opprobria, ac terribilea cruciatus, prohibiturus, ne nos incomprehenſibiles, æternoſque perferamus: *Intolerabiliter pateris, quia non cogitas quid pro te pertulerit CHRISTUS.* S. Auguſtinus ait in Pſalmum 50.

Ibidem.

Figura Tau reſpondet Cruci J. C. ejuſque ſigura eſt. Ezech. cap 9.

Quemadmodum exterminator Angelus pepercit omnibus Iſraelitarum ædibus, quarum poſtes Agni Sanguine imbutos vidit; ita Angelus ille parcere juſſus eſt illis omnibus, in quorum frontibus impreſſum cerneret ſignum *Tau*. Signi hujus figura in lingua Samaritana, Græca, & Latina perfectam exhibet Crucem; & poſſet denotare ſacrum hoc ſalutis humanæ ſignum, quæ pretium fuit Sanguinis veri Agni Paſchalis, JESU CHRISTI Salvatoria noſtri pro nobis in Cruce immolati. Igitur ſpectabat ad Angelum, qui tunc JESU CHRISTI figuram referebat, imprimere *Tau* in frontibus eorum, qui evaſerant generalem cædem Jeruſalem, quia hæc erat virtus Sanguinis, quem ipſe effuſurus erat in Sacro ligno Crucis.

Manus Moyſis in formam Crucis decuſſatæ figura Crucis devicit Amalec. Exod. 1. v. 16. S. Auguſtinus. ſerm. 153.

Eccleſiæ inimici fiunt immobiles tamquam lapides, dum Filii Domini ſuum curſum perficiunt: *Fiant immobiles tamquam lapides, donec pertranſeat populus iſte, quem acquiſiviſti Domine;* & qui ex numero inimicorum reſiſtere audebunt Crucis ſigno debellabuntur. *Sed & qui reſiſtere tentaverunt, ſicut tunc Amalech extentis manibus Moyſi, ita nunc in ſigno Crucis Dominica ſuperantur.* Excellens figura, quæ præparabat ſpiritum victoriis Crucis JESU CHRISTI. Amalec repræſentat inimicos populi Dei, huic prohibere adnitentes aditum in patriam ſuam. Tales ſunt conatus Satanæ, qui noſtris utitur cupiditatibus, ut incurſus ſui fiant validiores. JESUS CHRISTUS præparavit nobis contra hunc Amalec inviſibilem vallum, quod illum moretur, clypeum, qui omnia illius jacula propulſet, turrim fortitudinis, cui nihil reſiſtit. Amalec ſigno Crucis confunditur, & ex quo Moyſes ceſſit his armis uti, Iſrael vincitur. Confugiendum eſt ergo ad artem Moſaycæ ſimilem, tenendo ſemper decuſſata brachia, quin fatigemur, & cum veneratione

geſtan-

gestando signum hoc salutiferum, tamquam validum contra omnes inimicos præsidium.

Exemplum Simeonis Cyrenæi, qui invitus gestat Crucem Salvatoris.

Divina fecit Providentia, ut homo quidam, qui Simon Cyrenæus vocabatur, repertus fuerit, qui Salvatoris Crucem gestaret, qua ille opprimebatur, & quæ impedimento fuisset ne usque in eum locum progrederetur, ubi mortem perpessurus erat. Verum si factum hoc penitus inspexerimus inveniemus, hunc hominem, qui hanc gestat Crucem, quia coactus est, figuram esse illorum, qui Christianorum nomen gerunt, & actiones faciunt, & nihilominus nec meritum, neque mercedem habebunt. Cyrenæus hic frustra gestat Crucem Filii Dei, nullum inde fructum, nullam percipiet utilitatem; quia id facere coactus est, quia id ægre, & invitus, ac præter voluntatem suam facit. Similiter Christiani plerique impositum sibi jugum sustinere tenentur; quia id faciunt inviti, & mere humania rationibus acti. Cum non agant ex animo, & peculiaribus tantum caussia agantur, non autem interiori sensu, neque spiritualibua dispositionibus, quæ pretium operum nostrorum constituunt: Crux, quam gerunt, non solum illis non proderit, sed quantumvis dura, & gravia sit per se, cedet in eorum opprobrium, & nonnisi funestos exitus est habitura.

Prophetiæ, quæ Crucem respiciunt.

Isaiæ 7.

Psalm. 95.

Post figuraa si Prophetias consulo, ibi Crucem invenio, & Crucem impugnantem dæmones, de Mundo victricem, de inferno triumphum referentem, onustam spoliis Principis tenebrarum: *Factus est Principatus super humerum ejus*, dicit Isaias Propheta; *Dominus regnavit a Ligno*. David addit. Prophetæ omnes annunciant vicissim Crucia victoriam, gloriam, atque triumphum illius; & quod admirabile est, atque peculiarem Dei providentiam ostendit, non solum invenitur Crux in promissionibua Prophetarum, verum etiam in prædictionibus Sybiliarum, Oraculia Ethnicorum, & Jeroglyphicia litteris Sapientum Ægyptiorum. Eusebius in libris de Præparatione Evangelica, & Lactantius in libro quarto inter alia argumenta afferunt versus Sybillarum, Deo jubente, non Prophetas solum, verum Paganos quoque oraculis suia præperare vias Cruci, & hujus gloriam, atque triumphos non solum in promissionibus servorum suorum, sed etiam in ore inimicorum ejus inveniri.

Applicationes quorumdam Scripturæ locorum huic argumento,

Per Crucem J. C. omnia reconciliavit.

Pacificans per Sanguinem Crucis ejus, sive quæ in terris, sive quæ in cælis sunt. *Ad Coloss.* 1. Cum per Sanguinem a se in Cruce effusum reconciliaverit JESUS CHRISTUS quidquid in terra est, & in cælo: igitur ille per Crucem caput, & Summus Pontifex est, ac Mediator noster, & reconciliavit nos per Sacerdotium suum in hoc altari, ubi consummavit omnia per oblationem corporis sui. Principium Ecclesiæ ab ipsa Cruce desumitur: ibi JESUS eam genuit. Si ipse prototypus est, & fons vitæ gloriosæ, atque immortalia, quam exspectamus, ideo est, quia super Crucem illam meritus est, & nos per illum; quia omnia exaltatio ejus, & nostra non aliam habet caussam, quam Crucem. Nomen super omne nomen; Nomen quo audito omne flectitur genu terrestrium, cælestium, & infernorum, suum habet meritum ab humiliationibua sacrati hujus Ligni; Pax militantia Ecclesiæ, & gloria Ecclesiæ triumphantia a Cruce procedit. Hæc ea sunt, quæ confitemur in Canticis celeberrimis in Crucia honorem consecratia: *Per signum Crucis gaudium venit universæ terræ*.

Officium Ecclesiæ.

Iniquitates nostræ Cruci affixæ fuerunt cum J. C.

Hoc scientes, quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati, & ultra non serviamus peccato. *Ad Rom.* 6. JESUS CHRISTUS pertulit nos in Crucem, ubi omnes iniquitates nostraa crucifixit. Ergo fieri debemus hujus Sacrificii perticipes; nequaquam nosmet sejungentes a sacrificio Capitia nostri, & a loco, ubi illud consummavit. Non debemus solum sepellire peccatum; hoc non est aliud nisi replere figuram sepulturæ Salvatoris; sed opus est etiam, ut super sacro Crucia ligno, ad ejus adspectum, contemplantea, & incessanter meditantes illum deleamus membra peccati fornicationem, avaritiam, & alia vitia, quæ S. Paulus enumerat capite tertio epistolæ ad Colossensea. *Nondum est tempus evellendi clavos; vetus homo noster simul Crucifixus est*. Omnes homines erant in JESU CHRISTO tamquam in Capite suo: omnes igitur cum illo Crucifixi sunt; quia tenebat locum omnium, & erat cautio illorum, & victima.

S. Augustinus, serm 205.

Ad Coloss. c. 2. Nostra damnati obligatio, & quantum debeamus cruci, quæ illam infregit.

Delens quod adversus nos erat Chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud Cruci. Agnovi ne unquam Salvator, quid pro me feceris in Sacro hoc ligno, ubi extremum emisisti Spiritum? Quot ibi operatua es Mysteria per adorabilem Crucia virtutem? Per illam Patri tuo dissolvisti omne debitum nostrum; ibi delevisti funestum illud Chirographum, per quod memet tradideram Satanæ; per Crucem deleta fuit lex prævaricationis, iræ, mortis, & maledictionis scripta in carne peccatorum proprio eorum Sanguine in Judaica circumcisione. Æquum est, ut tanto tibi stet pretio debita mea persolvere, & me a Legis pondere liberare, & mihi tantumdem minime stet justitiam, & Patris tui iracundiam mulcere? Ut aliquid ergo & ipse conferam, omnibus vitæ meæ momentis adorabo triumphum, quem de inferno retulisti, destruena peccatum vi Crucis tuæ: levabo oculos meos in sacrum hoc signum, ut Israelitæ in æneum Serpentem, pro certo habens, adspectum hunc Salvatorem curaturum esse me de vulneribus meis; collocabo in fronte mea tamquam in honoris loco istud admirabile signum & quin erubescam, hoc mihi gloriæ vertam. In omnibus tentationibus meis illud meia inimicis objiciam, ut illos in fugam convertam, & imitatus primos fideles, de quibus Tertullianus ait, illos vel sedentes, vel surgentes, vel domo egredientes, vel illuc revertentes ad minimi suspicionem periculi, semetipsos signare consuevisse: ita fidelis, & constans praxia mea erit hoc facere. Auge solum fidem, & amorem meum erga instrumenta omnia, quæ adorabilis caro tua consecraverit, ut actionem hanc adeo sanctam obeunte me, cor & Religio sit particeps.

Crucis elogium ex hymnis Ecclesiæ desumptum.

Arbor decora, & fulgida. Arbor pretiosa, refulgens, & Sanguine Regis Magni purpurata, inter omnes arborea electa, ut adeo Sancta membra tangerea, quam beata ea, eo quod sacrum illud corpus, quod est totius Mundi redemptio, sustinuisti. Tu es libra, in qua appensa fuit hæc redemptio, cum pondere suo abstulit inferno prædam, abunde satisfaciens pro peccatis hominum. Te colimus Crux unica spea nostra: per te sacro tempore passionum Dei justi crescant pietate, & peccatores criminum suorum veniam obtineant. Lingua nostra concinat gloriosum certamen, quod JESUS CHRISTUS in Cruce sustinuit, & fulgidum illum triumpham, quem retulit. Enarret quomodo Mundi Redemptor sese immolans in Cruce tamquam victimam, vicerit. Creator misertus infelicitatis primi Parentis nostri, qui comedens ex vetito fructu, sese præcipitem dederat in mortem, ex eo tempore designavit hoc lignum ad reparanda mala, quæ lignum pepererat, Talis fuit œconomia magni operis salutis nostræ, voluit Deus Sancto artificio nequitiam inimici nostri confundere, & ad curationem nostram iisdem armis uti, quibus usus fuerat, ut nos vulneraret. Postquam trigesimum attigit annum, divinus hic Agnus natus, ut pateretur, & sponte devotus passionibus, super Aram Crucis attollitur immolandus: ibi ille selle, & aceto potatur: ibi sputis inquinatus clavis trabalibus configitur: ibi Corpua ejus lancea percussum sanguine manat & aqua, quibus orbis universua abluitur. Arbor Sancta tu una digna inventa es, quæ Mundi redemptionem sustineres, & irrigata pretioso Sanguine Agni sine macula facta es Sacra Tabula, quæ homines salvat a naufragio, & illos in portum adducit: *Atque portum præparare arca Mundo naufrago*.

Hymno de Passione.

Crux est pretii redemptionis nostræ.

Empti enim estis pretio magno. 1. *Ad Corinth.* 6. Et quomodo addit S. Petrus, non estis empti auro, vel argento. Bona hæc corruptibilia nimis modici erant pretii ad animam salvam faciendam, & redimendam. Adhibitus est Sanguia ipse Dei, & Agni sine macula, sed in Cruce effusus est hic infiniti meriti Sanguis; ibi Deua consummavit vitam suam adeo pretiosam; hæc Ara fuit, ubi immolata est hæc victima, & sicuti loquitur S. Eucheriua, hæc fuit trutina, in qua appensum fuit pretium nostræ salutis. *In trutina Crucis semetipsum auctor salutis passus est appendi, ut homini animæ suæ dignitatem, vel ipsa pretii ostenderet magnitudo*. Ita est, o Crux adorabilis Salvatoris mei. Tu fuisti pretium nostræ redemptionis! Tibi nostram debemus felicitatem! Tu noa de morte æterna liberasti! Tu denique delevisti chirographum decreti, quod erat contrarium nobia: quoniam idem sacer Textus, quo docemur, æternum Patrem posuisse omnia hominum peccata in Filio suo, docet etiam ipsum omnia perpessum fuisse supplicia, quæ illia debebantur. Ecce, Christiani, quid mutaverit Crucis ignominiam in incomparabilem gloriam, & illius horrorem in cultum, & venerationem; cum enim esset improborum supplicium, & mortis instrumentum, facta est caussa salutis hominum, & fons vitæ, postquam Dei Sanguine fuit imbuta.

In Epistola ad Valer.

Per Crucem de peccati gravitate judicium ferri potest; & quousque divinam lædat majestatem.

Delicta quis intelligit? Psalm. 18. Quia novit quid sit peccatum? Ego ipse novi, Deus meus! cum me docet fides, illud a te puniri flammarum æternitate; sed multo planius id novi, ubi video Deum Cruci confixum, & video Deum morientem, ut peccato inferat mortem. Ah! Christiani, ut vos remover in crepidine præcipitia loci, quo vos trahit vestrarum cupiditatum proclivitas, hodierna die non loquor de inferno, vel extremo judicio; vobis solum ostendo Crucem, ubi efflavit animam Deus, atque Salvator vester; qui vobis dicere videtur: Ecce quanti steterit mihi expiare peccatum! Intellexistis ne unquam magnitudinem supplicii Crucia; horrorem, quem in nobia sola ejus ciet cogitatio, multitudinem tormentorum, quæ in ea perferuntur, inhærentem illi turpitudinem,

dinem, & ignominiam? Ah! si vos non movet adspectus Crucis, quæ vobis exprimit hæc omnia vehementius, quam posset efficere humana eloquentia! Post hæc peccator, jam te tibi relinquo; ne putes temet excusare posse dicendo, te nequaquam cognovisse criminum tuorum enormitatem? Nunquid eam potesas ignorare, ubi prædicari audisti Deum in cruce obiisse, ut tua crimina expiaret? Non igitur aliquid ultra requiritur, quam crucem ipsius tibi ostendere, ut intelligas in peccato tantam esse nequitiam, quantam nunquam satis assequi possumus.

Plurimi sunt Christiani inimici Crucis Christi.

Nunc autem & flens dico, inimicos Crucis CHRISTI, &c. *Ad Philipp.* 3. En quid lacrymas elicuit ex oculis Apostoli! intueri in Fidelium numero non deesse Crucis inimicos, qui illius virtute regenerati, postquam in baptismate palam professi sunt, se illius futuros Discipulos, illam suis moribus impugnant. Et sane quod bellum apertius, infensius, & crudelius, quam omnes illius characteres delere in vita sua, quomodo plerique faciunt Christiani, qui flagitiis suis omnem abrogant illius placitis fidem? Quinam magis furentes Crucis inimici, qui iterum criminibus suis Filium Dei crucifigunt? *Rursus crucifigentes Filium Dei, & ostentui habentes*. Tandem enim utri eam magis dedecore afficiunt, infideles ne, qui illam prorsus ignorant, an Christiani, qui penitus virtutem ejus evertunt? *Inimicos Crucis*. Num ex hoc numero estis, qui me auditis Christiani? Ah! si hoc verum esset, sanguineas optarem effundere lacrymas ob malum vobis impendens; vitam quippe ducentes adeo oppositam Cruci, quid exspectare potestis nisi condemnationem vestram, ac funestam, æternamque mortem? *Quorum finis interitus*. Vos illam dehonestatis vita æque turpi, & nefaria; vos ergo æterna manet confusio. *Et gloria in confusione ipsorum*.

Ad Hebr. 6.

Ibidem.

Qua die Crux in Judicio parebit, quem terrorem suis inimicis incutiet.

Tunc parebit signum Filii hominis. Matth. 24. Cum apparebit Crux, tunc ejus inimici præ terrore contabescent; infideles, qui illam sibi in ludibrium verterunt, & qui tamquam stultitiam judicarunt, Hæretici, qui illam everterunt, & conculcaverunt; sed præsertim Fideles nequam, quibus satis fuit exteriorem illi cultum aliquem adhibere, donec illam moribus suis dedecorarunt, omnibusque vitæ suæ actibus impugnarunt: *Tunc parebit signum Filii hominis*. Quid tunc dicent hi voluptuosi Christiani, cum gloriosum hoc salutis signum videbunt, & meminerint, se per summam indignitatem contempsisse hoc æternum pignus amoris, & caritatis immensæ Dei, vel se adeo imparem præstitisse gratiam incompatabili huic beneficio, audebunt ne tunc sub glorioso hoc vexillo in aciem descendere, postquam illud in vita hac exhorruerint? sustinere poterunt probrum, quod Homo Deus illis objiciet hanc ipsis crucem ostendens, & cum impio, ac libidinoso Christiano dicet; agnoscis ne miser hoc signum salutis? attente inspice hanc Aram misericordiæ, & mox per me tibi licet quamlibet excusationem prætexere. Sed quomodo possit? Adorabile hoc signum illos redarguet, ipsos interitum suum nonnisi ignaviæ suæ acceptum referre posse; & cum illis integrum fuerit ex sancta hac arbore vitæ fructus colligere, omnino excusari non posse, eo quod ex hoc certissimo salutis subsidio nequaquam profecerint. Sed quod gaudium, quam consolationem, quam securitatem non afferet illis, qui veri Crucis amatores extiterint, qui illam ex corde acceperint, qui illam strenue gesserint, & quorum vita Crucifixo huic Deo fuerit conformis? Tunc laborum suorum mercedem recipient, & perfruentur æterna felicitate, quam hæc illis Crux acquisivit.

Adhortatio ad Crucem deferendam ad Salvatoris exemplum.

Ægredimini, & videte filiæ Sion Regem Salomonem in diademate, quo coronavit illum mater sua. Cant. 7. Ad quem, vestra quidem sententia, dirigi videntur hæc Spiritus Sancti verba? Non solum infideli huic Jerusalem, quæ illi mortem attulit, & quem illum Regem suum negavit; sed vobis Filiæ Sion; molles animæ, & delicatæ, quæ devotionem quidem, & pietatem profitemini; sed quibus deest animus amplectendi Crucem Salvatoris, & exercendi veram & solidam mortificationem, vobis hæc dicta sunt. Egredimini de vobismetipsis, relinquite negotia vestra, sensus vestros, timores, & fallacia judicia, quæ vos fallunt; caussantes infirmitatem vestram, commentitias impossibilitates vestras, atque prætexentes officia vestra, quæ majoris momenti ducuntur. *Videte Regem Salomonem*. Contemplamini Regem vestrum modo curvatum sub pondere Crucis & qui tamen progredi non cessat, quamvis illi deficiant vires, & modo renuit de Cruce descendere cui confixus est, ut perseveret in proposito ad mortem usque perferendi, & susceptum opus adimplendi.

Mysterium Crucis absconditum est, quod semper profunda meditatione recolendum est.

Dei Sapientiam loquimur in mysterio; quæ abscondita est, quam prædestinavit Deus ante sæcula: Sapientiam loquimur inter perfectos, quam nemo Principum hujus sæculi cognovit. 1. *Ad Cor. cap.* 2. Quot sunt Sancti Pauli verba, totidem ferme rationes sunt, quæ probant nobis sæpe cogitandum esse, & alte meditandum Crucis Mysterium. 1. Crucis Doctrina est Sapientia Dei; compendium est scientiæ divinæ profundis repletum Mysteriis: *Sapientiam in Mysterio*. Opus est ergo, ut Christianus se præbeat Dei Crucifixi miraculum: opus est ergo, ut toto vitæ suæ spatio in Calvarii academia concludat, ut ibi studeat, & meditetur *Supereminentem scientiam caritatis CHRISTI*. 2. Hæc est Sapientia, *quæ abscondita est*. Videlicet altius effodiendum est, ut detegatur virtus, & fortitudo Dei in infirmitate: *quam Deus prædestinavit ante sæcula;* videlicet, Scientia Crucis fuit objectum æternarum Dei cogitationum. Utique antequam sæcula initium ducerent, meditabatur Deus hoc exequi Mysterium: ita Deus ab æterno cogitavit mori pro me; ego vero ex quo ille mortuus est, ægre mortem ejus cogito. 3. *Quam nemo principum hujus sæculi cognovit*. Spiritus fortes Sæculi, terræ hujus politici, prudentes secundum carnem, nihil intelligunt in illa, quia de illa non cogitant. Nos vero, Auditores carissimi, ne simus ex numero mundanorum, qui in Ecclesia consenuerunt, qui habitum fidei receperunt, ut magnum hoc salutis Mysterium cognoscerent, & qui nihil omnino intelligunt; quapropter quamvis Christiani sint, sunt tamen Crucis inimici, *inimicos Crucis CHRISTI*.

Ad Ephes. 3.

Nobis, ut olim Judæis scandalo esse non debet mors J. C. sed hanc considerare debemus tamquam grande Mysterium.

Prædicamus JESUM CHRISTUM, & hunc Crucifixum. 1. *Ad Cor.* 1. Sancti Pauli ævo non deerant Judæi, atque Gentiles, qui ægre ferebant mortem Salvatoris. Prædicationes Apostolorum absterrebant illos, ubi audiebant eos loquentes de Deo mortuo in Cruce; sed alii aderant, qui superius illustrati profunda divinæ sapientiæ consilia adorabant. His videbatur sapientia, & virtus Domini satis enitescere in hoc humiliationis & infirmitatis mysterio. Sunt ne, ut olim Sancti Pauli temporibus, etiam hoc sæculo, qui dum animæ sanctæ humiliter, ac pie meditantur mysticas abjectiones Filii Dei in Cruce, ita sunt insipientes, ut inde scandalizentur? Crux Salvatoris, ut Sanctus Augustinus inquit, magnum est Mysterium, ubi cum fide, & pietate consideretur: sed cum impii, & nefarii homines de hoc Mysterio audiunt verba fieri, illud cum contemptu reprobant: nos vero *Prædicamus JESUM CHRISTUM, & hunc Crucifixum*. Verus Christianus non veretur prædicare JESUM CHRISTUM in Cruce positum fuisse, & de eo tamquam mortalium omnium novissimo loquitur; scit enim ipsum eo tempore quo contumeliosissime habitus fuit, ostendisse, se Deum esse plenum potestate, & Majestate.

Tract. 119. in Joann.

Tunc parebit signum Filii Hominis in Cælo. Matth. 24. Ex omnibus circumstantiis magnæ diei, qua Judicium habendum est, mihi quidem admirabilior nulla videtur apparitione Crucis. Non equidem miror, Deum universum Orbem confundere, atque omnes homines exterminare volentem, impressisse *in Sole, & Luna* furoris sui signum: *Erunt signa in Sole, & Luna*. Non obstupesco, voracibus universalis incendii flammis universa in cineres esse redigenda: quoniam aquæ diluvii, totusque Dei morientis cruor abluere non potuerunt sordes illius, neque aliud nisi ignis supererat; sed quod arduum est ad credendum, hoc est, quod Crux esset apparitura: *Tunc parebit signum filii Hominis*. Quæ enim ratio est inter apparatum furoris Dei, & maximum amoris illius testimonium? Inter justitiæ Tribunal, ac Thronum misericordiæ? Num fortasse ea futura caussa est, quod cum Dei justitia omnino sit victoriam de misericordia relatura, cumque de manibus ejus amabile suum vexillum abstulerit, ostentabit illum inter manubias de inimicis relatas, tamquam triumphi sui ornamentum; an ut peccatores omnes intelligant, nullam ipsi spem superesse, quandoquidem Justitia hæc potita est Cruce, quæ illis erat asylum, atque perfugium? Dicam melius. JESUS CHRISTUS apparere jubebit Crucem, ad ciendum magis, magisque furorem suum contra reprobos peccatores ad adspectum præcipui hujus monumenti amoris sui. Sanctus Bernardus hunc nobis suggerit sensum, explicans locum illum Prophetæ: *cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis;* qui non abludit a nostro argumento; videlicet JESUM CHRISTUM in postremo adventu ad excitandam iram suam accepturum esse Crucem, ut ad ejus adspectum reminiscatur misericordiæ suæ, & misericordia hæc neglecta, atque contempta, ingentem illius foveat indignationem. *Indignatio non aliunde erit, quam de misericordia*. P. Texier in Dominicali sermone pro prima Dominica Adventus.

Habac. 3.

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & Sententiæ Sanctorum Patrum hujus Argumenti.

Territi apud Jerosolymam, qui venerant Judæi, Pagani, Catechumeni, omnes sunt baptizati; dicuntur baptizati fortasse septem millia hominum; signum CHRISTI in vestibus Judæorum baptizatorum apparuit: relatu fratrum fidelium constantissimo ista nunciantur. August. serm. 20.

Ille

Ille enim, CHRISTUS scilicet, si deformis esse noluisset, tu formam quam perdideras, non recepisses. Pendebat ergo in Cruce deformis; sed deformitas illius pulcritudo nostra est. Hujus deformitatis signum fronte portamus; de ista deformitate CHRISTI non erubescamus. August. serm. 27.

Quia omnis superbia habet impudentiam frontis, in ipsam frontem, lapide superveniente, dejectus est Goliath; evacuata est frons, quæ habebat impudentiam superbiæ suæ, & vicit frons, quæ habebat humilitatem Crucis CHRISTI. August. serm. 32.

Propterea & nos signum Crucis in fronte portamus, qui illud intelligit: propterea hoc dico fratres; quia multi hoc faciunt, & intelligere nolunt; factorem quærit Deus signorum suorum, non pictorem; si portas in fronte signum humilitatis CHRISTI, porta in corde humilitatis CHRISTI imitationem. Idem ibidem.

Amate vobiscum CHRISTUM, qui ab ipso, quo videbatur victus vicit orbem terrarum; vicit enim orbem terrarum sicut videmus, fratres, subjecit Potestates, subjugavit Reges non superbo milite, sed irriso Cruce; non sæviens ferro, sed pendens ligno; patiendo corporaliter, faciendo spiritualiter. Illius corpus erigebatur in Cruce, ille mentes Cruce subdebat. Denique quæ gemma pretiosior in diademate, Cruce CHRISTI regnantium in fronte. Idem ferm. 5.

Hanc ergo conversationem scapere Cruci CHRISTI. Idem ferm. 53.

Non frustra ergo Crucem elegit, ubi te huic mundo crucifigeret: Nam latitudo est in Cruce transversum lignum, ubi figuntur manus propter bonorum operum significationem: longitudo est in ea parte ligni, quæ ab ipso transverso ad terram tendit, ibi enim corpus crucifigitur, & quodammodo stat, & ista statio perseverantium significat. Idem ibidem.

Altitudo autem in ligno est, quod ab eodem transverso sursum versus ad caput eminet, & ea significatur supernorum exspectatio. Idem ibidem.

Ubi profundum, nisi in ea parte, quæ terræ defixa est; occulta enim est gratia, & in abdito latet; post hæc, si comprehenderis hæc omnia, tunc jam extende te si potes, ad cognoscendum supereminentem scientiam CHRISTI. Idem ibidem.

Hoc autem lignum, quo infirmitas nostra portatur, scilicet inter hujus maris fluctus, Crux est CHRISTI in qua signamur, & ab hujus mundi submersionibus vindicamur. Idem ferm. 65.

Nunquid adhuc contemnendus est in Cælo sedens, si contemptus est cum penderet in ligno? agitaverunt caput, qui eum crucifixerunt, & ante Crucem ejus stantes dicebant, si Filius Dei es, descende de Cruce; sed ut cognosceretur Dei Filius, non descendit de Cruce. Ait enim Centurio, vere Filius Dei erat homo ille. Idem ferm. 87.

Sed quia ipse honoraturus erat Fideles suos, prius honoravit Crucem in hoc sæculo, ut terrarum Principes credentes in eum prohiberent aliquem nocentium crucifigi, & quod cum magna insultatione persecutores Judæi Domino procuraverunt, magna fiducia servi ejus, etiam Reges in fronte portant. Idem ferm. 88.

Magnum est scire CHRISTUM crucifixum, sed ante oculos parvulorum, tamquam involutum posuit thesaurum: quanta habet intus iste thesaurus! Idem fermone 161.

In hac quidem Cruce per totam istam vitam, quæ in mediis tentationibus ducitur, perpetuo debet pendere in Cruce Christianus, non enim est in hac vita tempus evellendi clavos. Idem ferm. 205.

Ne dubitares, ne erubesceres, quando primum credidisti, signum CHRISTI in fronte, tamquam in domo pudoris accepisti. Idem ferm. 215.

Noli ergo erubescere ignominiam Crucis: quam pro te Deus non dubitavit excipere, & dic cum Apostolo; mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri JESU CHRISTI. Idem ibidem.

Crux CHRISTI nobis totius caussa beatitudinis est; hæc nos a cæcitate liberavit erroris; hæc a tenebris reddidit luci, hæc alienos Deo conjunxit, hæc pacis firmamentum, hæc bonorum omnium abundans largitio. Idem in ferm. de Parasceve.

Hodie Crux fixa est, & sæculum sanctificatum est; hodie Crux fixa est, & dæmones dispersi sunt; hodie Crux vicit, & mors victa est; hodie diabolus vinctus est, & homo solutus, & Deus glorificatus est. Idem ibidem.

Crucem, ut in ea gloriemur, Dominus suo gestans humero pro virga Regni nobis commendavit, quod est grande ludibrium impiis, grande Mysterium piis, & unde Philosophus erubuit, ibi Apostolus thesaurum reperit, quod illi visum est stultitia, Apostolo factum est sapientia, & gloria. Idem in Epist. ad Galatas.

Signum Crucis a nobis expellet exterminatorem, si tamen cor nostrum CHRISTUM habeat inhabitatorem. Idem in Joannem.

Dei Filius sustinuit ignominiam Crucis, & tu beatos putas, qui felicitate utuntur sæculi, & deliciis perfruuntur. S. Hieron. in Epist.

Duobus modis Crux tollitur, cum, aut per abstinentiam affligitur corpus, aut per compassionem proximi affligitur animus. Idem.

Invenimus nos in Cruce gloriam: nobis qui salvamur, Dei virtus est, & omnium plenitudo virtutum. S. Bernardus ferm. 1. de Resurr.

Crux est humilium sublimis invicta, superborum dejectio, victoria CHRISTI, Infernorum destructio, cælestium confirmatio, mors infidelium, vita justorum. Cassiodorus in Psalm. 21.

Crux est Christianorum spes, mortuorum resurrectio, cæcorum dux, conversorum via, pauperum consolatio, arbor resurrectionis, lignum vitæ æternæ. S. Chrysostomus.

Crux CHRISTI clavis est Paradisi. Joann. Damascenus lib. 4.

Signo Crucis omnia auspicanda. Ambrosius fermone 47.

In Cruce omnes inveniunt virtutem. Chrysost. de Cruce, & latrone.

Crux omni cultu dignior est. Idem adversus Gentiles.

Crux gloriandi est piis materia. Chrysostomus in Epistola ad Galat.

Crux vitæ fons est. Idem ad Populum Antiochenum.

Crux CHRISTI nobis est multorum bonorum caussa. August. ferm. 29.

Tanta vis Crucis CHRISTI, ut si ante oculos ponatur, & in mente fideliter retineatur, nulla concupiscentia, nulla libido, nulla superare possit invidia, sed continuo ad ejus præsentiam, totus ille peccati, & carnis fugatur exercitus. Origenes in Comment. c. 6. Epist. ad Romanos.

In Cruce constitui divitias salutis, eam entum præbere iter, & per eam conciliari mundi judicem certissime scio. Bernardus in Cantica.

Crux desperatorum spes, navigantium gubernatio, fluctuantium portus, oppugnatorum refugium, afflictorum consolatio. S. Ephrem ferm. de S. Cruce.

Crux Ecclesiæ firmamentum, atque orbis terrarum securitas. Idem ibidem.

Nunquam imago Crucifixi ab animo tuo recedat: hic sit tibi cibus, & potus, desiderium tuum, meditatio tua, oratio, & contemplatio tua. Bernardus in ferm. Honestæ vitæ.

Crux facta est statera Corporis CHRISTI, quod est Ecclesia: cum enim ipse crucifigeretur, cum ipso appensa sunt peccata, quæ commisimus. Idem Homil. de 2. vigilia Paschæ.

Crucis ignominia facta est credentium gloria. Idem ferm. 4. de Assumptione Virginis.

Attende gloriam Crucis ipsius; jam in fronte Regum Crux illa fixa est, cui inimici insultaverant. Effectus probavit virtutem; Dominus domuit orbem non ferro, sed ligno. S. August. ferm. 54.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologia hauriri possit in hoc argumento.

MOnuimus jam quo in sensu consideramus Crucem JESU CHRISTI; agendum superest de cultu eidem adhibendo, de bonis, quæ inde recepimus, & de illis, quæ nobis speranda supersunt; de iis, quæ per fidem nobis credenda sunt, & quæ nos docet Theologia. Re adhuc integra nobis credendum est, Dei Filium cum sese Cruci conjunxerit vinculis acerrimis, arctissimisque, ipsam eodem cultu esse adorandam. Ecclesia enim divino spiritu afflata, & directa respicit illam tamquam caussam salutis humanæ, fontem gratiarum omnium, omniumque bonorum; ita ut semper supponere oporteat, dici posse de Cruce erga salutem hominum, quod dici potest de JESU CHRISTO; unicam videlicet esse spem nostram; per illam justos crescere pietate, & peccatores veniam obtinere peccatorum suorum; quod expressum est in Hymno, quem Passionis tempore canit Ecclesia. *O Crux ave spes unica, auge piis justitiam, reisque dona veniam.*

Quid intelligimus per Crucem; & quid J. C. proprium est de Cruce quoque dicimus.

Animadvertendum est tamen cum Theologis, qui accuratius loquuntur, quam mystici, ubi dicimus Crucem caussam esse salutis humani generis, tunc intelligi supplicium, quod Salvator passus est in Cruce, quæ fuit illius instrumentum; & ubi fit sermo de victoriis ab illa relatis de inferno, & peccato, meminisse opus est hæc Oratorio more dici; Oratores enim tribuunt instrumento, quod proprium est caussæ efficientis, non fecus ac gladio Victoris acceptæ referuntur victoriæ de hoste ab eodem relatæ.

Quomodo Theologice de hoc argumento sit loquendum.

Crux, quæ erat antea novissimus infamiæ gradus, facta est honorabilis, gloriosa, nostrisque adorationibus digna. 1. Quia imbuta fuit cruore Filii Dei. 2. Quia Salvator illa usus est tamquam instrumento suarum victoriarum de morte, peccato, & inferno, quod dicendum est non solum de ligno veræ Crucis, cui Dei Filius affixus fuit, sed de ceteris quoque Cru-

Crux, quæ infamis erat, facta est gloriosa.

crucibus, quæ illius sunt imagines: ita videmus primum Christianum Imperatorem legem tulisse, qua cautum est, ne Crux imposterum adhiberetur in supplicium nocentium propter reverentiam Salvatori debitam, & Cruci, cui Ille confixus fuit.

Crucis adoratio in Ecclesia semper adhibita.

Omnis antiquitas non solum Crucis cultum probavit, sed semper usa est Adorationis vocabulo, quod omnium sæculorum fide probatur. Lactantius, qui Constantini tempore florebat, hoc palam ait: *Flecte genu, Lignumque Crucis venerabile adora.* Poeta Sedulius ait: *Nemo ignorat speciem Crucis esse colendam;* quod argumento est hanc fuisse veritatem indubiam, & ab omni Ecclesia receptam. S. Ambrosius idem docet. S. Hieronymus narrat de Sancta Paula, quæ *Prostrata ante Crucem, quasi pendentem Dominum cerneret, adorabat.* Et Tertullianus, qui secundo vivebat sæculo, testatur Christianos ab Ethnicis appellatos fuisse, *Religiosos Crucis;* quod liquido ostendit ab ipsis Christianismi incunabulis Crucem in honore, & veneratione habitam fuisse.

In carmin. de Passion.

S. Ambros. de obitu Theodosij.

Tertullian. in Apologet. c. 16.

Quid credat Ecclesia de Crucis adoratione.

Imago, vel repræsentatio rei Sanctæ, proprie, & in semet considerata nunquam colenda, vel adoranda est eodem cultu, quo res ipsa, cujus imago est, & repræsentatio; quod sexto Concilio definitum est. Itaque cum Crucem adoramus non in materia, neque in figura Crucis adoratio nostra terminatur, sed in JESU CHRISTO crucifixo, quem Crux nobis repræsentat. Tamen Crux quatenus repræsentatio Salvatoris, qui illi confixus fuit, in semet coli debet, quemadmodum sacra vasa, divinis ministeriis dicata, reverentiam merentur, & sacrilegii nomine damnaretur, qui illa pollueret. Dicimus autem cultum, qui Cruci adhibetur, si spectetur tamquam in illa terminatus, referri ad adorationem, & adorationis nomine nuncupari, ut secernatur à cultu, qui adhibetur imaginibus Sanctorum, qui nonnisi venerationis nomine appellandus est, qui semper minor est illo, qui Sanctis ipsis tribuitur. Sed cum adoratur Crux in Templis nostris, in Aris, & in locis ubi exposita est, semper colitur cultu, qui dicitur relatus ad Salvatorem, ideoque latriæ cultus vocatur.

Hæretici, qui pati nequeunt nomen adorationis in iis, quæ verè non sunt Deus, nil habent, quod objiciant; quoniam JESUS CHRISTUS verus Deus a nobis adoratur in Cruce, & iniqui sunt judices, si nos insimulant idololatriæ. Hoc tamen discrimen est inter veram Crucem, in qua Dei Filius passus est, & alias, quæ non sunt nisi primæ illius imagines, quod cum veram colimus Crucem cultus noster magis immediate tendit in Salvatorem, cum quo majorem habet nexum, atque rationem, utpote quæ imbuta fuit illius sanguine, & fuit illi instrumentum, ut salutem nostram operaretur.

Crux Salvatoris electa, & præscripta fuit, ut satisfieret divinæ Justitiæ.

Crux Salvatoris præscripta, ac determinata fuit in æternis consiliis, ut esset medium nostræ salutis. Deus enim prævidens peccatum, & lapsum Adæ, prævidit simul satisfactionem, quam Filius suus traditurus erat divinæ justitiæ; & prævidens fore, ut arbor scientiæ esset occasio nostræ calamitatis, providit etiam atque præcepit, ut Crux esset remedium, quemadmodum canit Ecclesia. Quapropter cum primi parentis nostri inobedientia de vetito fructu manducantis fuerit origo, & caussa nostræ infelicitatis; Crux quoque fuit origo beatitudinis nostræ per Filii Dei obedientiam: *Factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis.*

Ad Ephes. 2.

Salvator liberè subjecit se mandatis Patris sui, & acceptavit hoc supplicium & adimplevit salutis nostræ mysterium.

Sciens Filius Dei, se a Patre suo ab æterno destinatum fuisse Cruci ad reparandum orbem terrarum, Cruci inquam, quam a sæculorum primordiis figuræ illi præparaverant, & annunciaverant Prophetiæ, illam acceptavit ex corde, ibique magnum salutis nostræ opus adimplevit, pro quo venerat in terram; ita ut Crucis mysterium, quod latebat sub umbris legis, sub figuris, & ænigmatibus, modo sit universo mundo apertum, & manifestum. Inde Evangelistæ animadverterunt, in obitu Salvatoris velum Templi in duas partes discessisse: *Velum Templi scissum est*, ad innuendum, S. Augustinus ait, mortem JESU scidisse velamenta, & ænigmata legis antiquæ, & ostendisse veritatem mysteriorum, sub velo figurarum, & Prophetiarum antea latentium.

Crux in Filio Dei non fuit pœna, sed punitio criminum humanorum, pro quibus satisfacere voluit.

Proprie loquendo Crux non fuit supplicium, vel pœna ratione Salvatoris; Sanctitas morum, & vitæ innocentia abstulit nomen odiosum supplicio, sed quemadmodum Ipse ultro præstiterat se vadem, & cautionem pro peccatoribus, & seipsum in eorum locum suffecerat, dicere licet, severitatem justitiæ Patris sui punisse in persona Filii sui offensiones omnes, quas acceperat ab hominibus. *Quia non noverat peccatum, pro vobis peccatum fecit.* Vi conventionis, quam pactus fuerat cum Patre suo, factus fuerat quodammodo peccator; videlicet victima pro peccatis nostris, & subiit onus omnium delictorum mundi . . . O Deus, quonam insigniori exemplo poteras nobis tuam ostendere iracundiam, nisi hanc inveniens Crucem qua temet ulcisceréris, & delicta nostra punires, quamvis tot, ac tam validæ obsisterent rationes ex parte dilecti Filii hujus, quæ a severo hoc supplicio illum dispensare debere videbantur.

2. Ad Cor. 5.

Poterat Deus hominibus parcere, quin ageret [illegible] Filio suo in Cruce; cur ergo exegit.

Poterat Deus sine Crucis sacrificio peccata dimittere, sed facilitas, atque securitas veniæ obtinendæ viam aperuisset omnibus criminibus; nam exemplum Dei morientis in Cruce, cujus vel soli cogitatio scelestissimum quemlibet cohibere potuisset, satis validum non est ad hominis concupiscentiam frangendam: nullum erat convenientius remedium inveterato, ac profundo vulneri, per peccatum ulcerato, quam Sanguis JESU CHRISTI effusus in Cruce. Hinc fit nulla esse Sacramenta, nulla mysteria, nullas Religionis cæremonias sine signo Crucis; quoniam omnia suam habent virtutem, & efficientiam a Cruce, & signum hoc revocat in animos nostros principium omnium gratiarum, quæ inde tamquam ex inexhausto fonte demanant.

Memoria, & [illegible] Crucis, & passionum Salvatoris nobis [illegible] est [illegible].

Ad criminum nostrorum expiationem, acquisitionem virtutum, æternamque vitam comparandam nihil salubrius, & efficientius est, S. Augustinus ait, quam cogitare quid passus fuerit Deus in Cruce pro salute nostra: *Nihil tam salutiferum est, quam cogitare quanta pro nobis pertulit Deus Homo.* Albertus Magnus Magister S. Thomæ, innixus huic auctoritati S. Augustini dicit, annum integrum in pane, & aqua jejunare, corpus suum maximis, & gravissimis mortificationibus subigere, die qualibet omne Psalterium recitare, non tantum prodesse ad salutem, quantum prodest crebra Crucis, & passionis JESU CHRISTI memoria; hæc enim assidua Crucis meditatio multo majorem habet vim ad attollendam mentem nostram ad cognitionem veritatum æternarum, ad expiandum cor nostrum ab inordinatis rerum creatarum affectionibus, ad corda nostra divino amore inflammanda. Adde his, omne hominum genus fructum uberem percipere posse ex cogitatione, & meditatione Crucis. Incipientes ibi validas rationes invenire ad scelera sua execranda, proficientes ibi invenire, unde crescant in omni genere virtutum; & perfectos ibi acquirere posse unionem cum Deo per caritatis fervorem.

Non fortuito, neque invitus Crucis supplicium subiit Deus, & liquido hoc probat S. Augustinus per hæc S. Petri verba ad Judæos dicentis: *Hunc definito consilio, & præscientia Dei traditum per manus impiorum affligentes interemistis.* Vobis traditus est, & vos illum posuistis in manibus impiorum, ut illum in Cruce interficerent: sed nihil actum est, nisi quod decreverat & prævideat Deus. Sed cur, inquies, Salvator sibi hoc supplicii genus præ aliis delegit? Ille unus tenet caussam: tamen Patres, atque Doctores quasdam excogitarunt, nobisque in hoc magna mysteria proposuerunt. Sublimis Crucis pars, ex S. Gregorii Nysseni sententia, significabat JESUM morientem, nobis Cælum aperire debere; pars ima, illum descendentem ad inferos inde spolia esse ablaturum, brachia duo, quæ Ortum, & Occasum respiciebant, sanguine ipsius delenda esse peccata omnium populorum. S. Hieronymus, S. Augustinus, S. Bernardus ajunt præcipuum Crucis mysterium in eo contineri, quod Apostolus vocat, altum, latum, longum, & profundum; quia hæc quatuor deprehenduntur primum in attributis Dei; altitudo in potentia, profunditas in sapientia, latitudo in bonitate, longitudo in æternitate. Designant quoque JESU CHRISTI patientis virtutes, in latitudine caritatem, in longitudine patientiam, in altitudine obedientiam, in profunditate humilitatem; sed post omnia ratio vera, propter quam elegit Deus Crucis supplicium ea est, quam tradit D. Thomas; videlicet, supplicium hoc visum esse JESU CHRISTO convenientius ad reparandam & Patris sui gloriam, & salutem hominum.

Actor. 2.

S. Hieron. in Epist. ad Ephes. S. August. ad Honor. S. Bernard. l. 5. de consideraт.

In Cruce, & per Crucem Salvator [illegible] justitiæ Patris fuit.

Infinita satisfactio quæsita est ad persolvendum immensum debitum, quod contraxeramus, & per hoc ad mulcendam divinam justitiam. Nostis Sanguinem Dei effusum in Cruce effecisse hanc satisfactionem nostræ parem, & hoc fuisse pretium nostræ redemptionis; sed hunc infiniti meriti Sanguinem effusum fuisse in Cruce. Ibi Homo Deus vitam adeo pretiosam consummavit; Hæc ara fuit, in qua victima fuit immolata. Ratio est, quod aliud quodlibet supplicium, præter Crucis potuisset quidem divinæ justitiæ satisfacere; sed non satisfecisset immensæ caritati Salvatoris, qui subire voluit maximum, & contumeliosissimum tormentorum omnium: hæc fuit integerrima satisfactio, quæ fieri poterat Deo per Hominem Deum, qui illam tamquam accommodatissimam acceptavit. Non quod, S. Augustinus ait, non potuerit alias satisfaciendi rationes invenire: sed quia hæc visa est accommodatior, efficientior, atque salubrior. *Non quia modus alius non fuit, sed quia convenientior alius non fuit.* Ita Crux effecta est magni hujus operis particeps; per illam adimpletum fuit, quia actiones ceteræ respiciebant extremum hoc supplicium tamquam finem, qui eas erat coronaturus; hoc, verbo dicam, illud erat, cui nostra salus potissimum inhærebat. Hæc igitur Crux particeps est gloriæ, quam meretur Dei Filius eo quod redemerit homines, & hæc nobis

a ipsu

inspicienda, & consideranda est tamquam salutis nostræ Instrumentum, & tamquam monumentum æternum immensæ caritatis Dei, qui credidit parum esse de Cælo in terram descendisse, nisi inde ascendisset in Crucem ad flectendam per hoc objectum iram Patris sui, & brachium ejus jam sublatum, ut omne ultionis suæ pondus in nos exoneraret.

Nihil nobis melius ostendere potest pœnæ magnitudinem, quam peccatum meretur, nisi Crux Salvatoris.

Si Divina Justitia reliquisset omnes mortales ipsorum calamitati, & in miseros exercuisset omnia inferni supplicia per omnem æternitatem, minus austera visa fuisset, quam cum exegit pro scelerum nostrorum expiatione Crucis supplicium ab Homine Deo. Ideo nihil melius potest nobis ostendere malum terribile, in quo nos peccatum implicuit, quam cogitare Deum voluisse in Cruce mori, ut nos ex eo liberaret: simulque nobis Judicium ferendum est; quænam sit pœna, quam reprobis destinavit Deus, qui neglexerint medium, quod illis exhibet in persona Filii sui, qui onus hoc subiit: hoc enim considerandum, Salvatoe bajulans Crucem suam in Calvarium, proposuit piis mulieribus, quæ miseratæ triste illud spectaculum compassionis lacrymas effundebant: *Si in ligno viridi hæc faciunt, in aride quid fiet?* Si Deus adeo severe punit in Filio suo crimina aliena, quibus erat onustus: quo supplicio puniet scelera nostra, nisi præverterimus malum hoc per Crucem, cujus remedium nobis suppeditavit?

De signo Crucis.

Signum Crucis est Christiana cæremonia repræsentans Passionem Filii Dei per expressionem figuræ Crucis. Cæremonia hæc præfigurata fuit in veteri Testamento per benedictionem, quam Patriarcha Jacob dedit filiis suis manibus decussatis, & per orationem Moysis contra Amalecitas manibus in aerem sublatis, & alias figuras, quas afferre longum esset. Docet nos Traditio, cæremoniam hanc incepisse temporu Apostolorum, & sanctus Augustinus refert sanctum Paulum signo Crucis ab Anania fuisse notatum, & idem asserit protomartyrem sanctum Stephanum habuisse in fronte signum hoc martyrii sui tempore, ita ut eum quæritur ratio doctrinæ hujus, non secus ac aliarum Ecclesiæ cæremoniarum, respondendum sit cum Tertulliano, earum auctoritatem proficisci a Traditione, institutionem ab Ecclesiæ praxi, & observantiam a fide. Signum hoc dicitur signum Christiani, quia secernit veros Christianos ab Ecclesiæ inimicis, Judæis, Gentilibus, Infidelibus, & Hæreticis illorum temporum, qui exhorruerunt hoc signum. Quod spectat ad virtutem, & miracula, quæ toties operatum est, proficiscuntur a Sanctitate, quam per mortem, & Passionem suam JESUS CHRISTUS illi communicavit,

Lib. de Corona milit. cap. 3.

PARAGRAPHUS VI.

Delecta ex Asceticis, recentioribusque Concionatoribus loci hujus argumenta.

Quomodo Filius Dei reddiderit Crucem gloriosam, & quomodo nos eidem possimus.

OMnis JESU CHRISTI, quatenus hominis gloria in Cruce sita est. *Humiliavit semetipsum*, sanctus Paulus ait, *factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis, propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen.* Sed si JESUS accepit gloriam a Cruce, ipse etiam huic Cruci partem gloriæ suæ communicavit. Conjice oculos, sanctus Augustinus ait, in sublimem hunc gloriæ fulgorem, ad quem modo Crux exaltata est. Crux hæc, cui olim insultaverunt Judæi, modo summo cum honore in maximorum Principum fronte refulget. Quæ signum erat opprobrii, facta est triumphans Religionis vexillum. Qui olim infami huic ligno suspendebatur, maledictus erat; sed postquam ibi mundi Salvator clavis confixus fuit, ille maledictionem in benedictionem convertit. Martyres omnes, qui pro J. C. eam passi sunt mortem, quam ipse pro illis pertulit, sed qui præsertim animam efflarunt in Cruce, veluti sanctus Andreas, ut ille, Crucem hanc honoraverunt. Verum est, illam debere in origine sua omnem sanctitatem, & gloriam; sed si mundi Salvator non habuisset mortis suæ imitatores, nisi discipulos reliquisset, qui, ut ille, Crucem appetiissent & sanguinis baptismum, quo omnes humanæ naturæ maculas detersit; Crux in primum cecidisset opprobrium; sed cum membra una cum capite fuerint Cruci confixa, omnia aliquid contulerunt huic triumpho Crucis, quo fit adeo venerabilis in Ecclesia. Nobis calcanda sunt magistri, ac discipulorum vestigia, in nobismet Crucem adorare debemus, & passiones nostras virtutibus J. C. crucifixi sanctificare. Ah! si nobis esset pars aliqua sacri hujus ligni, in quo divinus Salvator expiravit, qua reverentia gestaremus illum? Tribulationes nostræ potiori jure sunt pars Crucis illius, & illas nihilominus perhorrescimus? *Ex specimivibus sermonum pro Adventu, & sermone de sancto Andrea.*

Meditari debemus mysterium Crucis.

Sine profunda meditatione, nunquam scrutabimur mysterii Crucis profunditatem. O si possem dicere Auditoribus meis, quod Ægæo Proconsuli dicebat sanctus Andreas! *O si scires mysterium Crucis!* vel si crucifixum vobis ostendens, vobis dicerem, quod Samaritanæ mulieri Salvator: *O si scires donum Dei!* Si nosses infinitum meritum Dei Sanguinem, vitamque suam effundentis? Ut igitur rite assequamur singulare hoc beneficium, sæpe meditandum est; sæpe profundis contemplationibus, quod sanctissimi viri fecerunt feliciter, nosmet immergere oportet in hanc infinitam abyssum bonitatis Dei morientis in Cruce. Profecto omnia Dei beneficia sunt magna, & admirabilia universa opera ejus: sed cum loquimur de Cruce, sanctus Paulus ait: *Dei sapientiam loquimur in mysterio, quæ abscondita est;* Serio cogitare debemus, & alte meditari, ut ibi detegamus virtutem, & fortitudinem Dei, quæ ibi latet sub maximæ infirmitatis specie. *Pater Texier in peculiari Tomo mysteriorum, sermone de Passione.*

Joan. 4.

Cruci debemus nostram felicitatem.

Ita est, Crus adorabilis Salvatoris mei, tibi nostram debemus felicitatem; tu nos de morte liberasti; tu delevisti chirographum decreti, quod erat contrarium nobis; etenim idem Textus, quo docemur, æternum Patrem imposuisse Filio suo omnium hominum peccata, docet etiam, illum subiisse pœnas, quæ illis debebantur. Ecce, o Christiani, quid mutaverit Crucis ignominiam in incomparabilem gloriam; & horrorem nostrum in cultum, & venerationem, quod cum esset Crux supplicium nocentium, & instrumentum mortis, facta sit caussa humanæ salutis, & fons vitæ, ex quo Dei Sanguine imbuta fuit; quamobrem nos demississima illi debemus obsequia nostra, quæ illi præstat Ecclesia, & præstari jubet festis diebus, quos in illius honorem dicavit. *Auctor sermonum in omnia argumenta; in sermone hujus argumenti.*

Quibus sensibus adoranda sit Crux J. C.

Foveamus, Fratres, sensus, & affectiones, quas ex nobis Crucis exigit Mysterium; demissa cum humiliatione adoremus saluberrimum hoc signum salutis; ad magnum hoc spectaculum afferamus sensus pares magnitudini objecti, ingratitudini cordis nostri, præparemus nosmet seria hujus mysterii cogitatione & meditatione enormium delictorum nostrorum, quæ toties JESUM CHRISTUM crucifixerunt. Meminerimus Crucis hujus adorationem simul esse honorariam nostræ infidelitatis mulctam, grati animi actionem, perfugium confidentia plenum erga Salvatorem nostrum in Cruce discumbentem, ubi pro nobis partus doloribus laborat; obsequium erga Regis nostri solium, & tandem officium, quod nobis in memoriam revocat quidquid debeamus J. C. crucifixo, qui ut erueret nos de servitute peccati, mori debuit, & mori per Crucis supplicium; hanc imaginem Crucis instaurare in nobis quidquid debemus J. C. morienti. Hæc præcipua est Ecclesiæ devotio: ita videmus Crucis vexillum ubique fulgere; & reipsa, quandoquidem tota occupatio nostra in hac vita est impugnare peccatum, adnitamur illud in nobismetipsis interimere: ubi nam aptius inveniemus objectum, quam Crucis, in qua peccatum per JESU CHRISTI mortem deletum est? Ubi inveniemus vires ad illud profligandum, nisi in vulneribus Salvatoris? Quod in nostris tentationibus perfugium? Quod in laboribus nostris solatium? Quæ arma ad repellenda tela venenata tentatoris, nisi huic opponamus Crucem, qua victus fuit? *Fugite partes adversæ; vicit Leo de Tribu Juda.* Nos igitur, ut sanctus Petrus hortatur, armemus hac cogitatione, JESUM CHRISTUM passum esse Crucem, ut nostrum deleret peccatum; in ea manus suas extendisse, ut nos invitaret ad se, simulque nos armemus hac sancti Pauli sententia hortantis, ut *deponentes omne pondus, & circumstans nos peccatum per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem fidei, & consummatorem JESUM, qui proposito sibi gaudio sustinuit Crucem confusione contempta. Auctor recens.*

Officium Ecclesiæ.

Ad Hebr. 12.

J. C. est in Cruce, velut in Throno, Tribunali, & Cathedra prædicantis.

Throni Regum, Judicum Tribunalia, Doctorum Cathedræ in locis eminentibus debent collocari, ut eorum dignitas dignoscatur. JESUS CHRISTUS ascendit in Crucem tamquam Rex in solium suum. Ita omnis natura illum agnovit, eique tamquam Domino suo præstitit obsequium; Ex quo in throno hoc sedit, Sol per Ecclypsim, terra jugibus tremoribus suis, monumenta reddendo mortuos suos: ascendit in Crucem tamquam Judex, nunc magis quam alio quovis tempore mundi princeps judicatur, & condemnatur. *Nunc judicium est mundi, nunc princeps hujus mundi ejicietur foras; & ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum:* Ita in Cruce, quasi in Tribunali pœnitentem absolvit, & improbum, quem minime pœnitet, damnat. Denique J. C. in Cruce, tamquam in Cathedra vehementius, quam in alia quapiam vitæ suæ circumstantia prædicat. Princeps Apostolorum illum audire nos jubet de Cruce prædicantem, & Gentium Doctor nonne docet in Cruce esse Evangelii compendium, & J. C. nunquam præstantiora dogmata edidisse? *Biroat Tomo tertio,*

Joan. 3.

Crux J.C. agnoscitur a Judæis & Regibus pro Throno Regni sui.

Throni Regum indigitant elevationem eorum, simulque submissionem populorum hisce Potestatibus, quas Scriptura Deos appellat. Nonne videmus, cum JESUS a Judæis electus fuit in Regem Israel, Principes, & milites, qui eo momento accedebant ad illum, stravisse vestimenta sua sub pedibus ejus, ut illi thronum attollerent? Et initio Gallicæ Monarchiæ milites nonne super clypeos suos Reges nostros attollebant? Deus nonne posuit in Sole thronum suum: *In Sole posuit Tabernaculum suum:* Sed ex quo factus est homo, mutavit sedem principatus sui, & in Cruce posuit Thronum suum. Hoc nomine a Patribus vocatur, qui illum repræsentant regnantem inter supplicia. Ibi agnoscunt adimpletam illam JESU CHRISTI Prophetiam, qua dixit: *Et ego cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum.* Ibi illum adorat Ecclesia tamquam Regem suum. *Regnavit a ligno Deus.* Ibi confundit Judæos, quia per hoc Crucis supplicium insultare voluerunt regno JESU CHRISTI, & ibi Sapientia Dei perfectius constituit hanc dignitatem, quæ palam pertinebat ad Leonem de Tribu Juda. Pilatus, quin sciret, æterno Patri obediebat; præter mentem divina exequebatur decreta, & prophetias, quæ titulum hunc Regis promiserant JESU CHRISTO, ubi esset in Cruce. Igitur Crucis inscriptio fuit promulgatio Regni JESU CHRISTI; fuit Trophæum. Mysterium hoc nobis videntibus adimpletum est. Reges, Imperatores gestant cum gloria in diademate suo, & in fronte Crucem JESU CHRISTI, cujus se subditos profitentur: *Tamquam tropheo cuidam litteras inscriptas claro voce pro victoria Regem præferens*, sanctus Chrysostomus inquit. *Idem.*

Psalm. 18.

Joann. 9.

Hymnus Officii.

J. C. est Rex noster pluribus titulis, & potissimum pro Cruce.

Empti enim estis pretio magno. 1. *Ad Cor. 6.* Crux JESU CHRISTI persolvit redemptionis nostræ pretium. Reges ditionem triplici via sibi comparaverunt; per acquisitionem, cum armata manu adepti sunt provincias, & regna, per meritum, cum eorum qualitates corporis, & spiritus sunt ita eminentes, ut populi sponte sese illis subjiciant. Divine Salvator! propter duplicem hunc titulum noster es Monarcha; nos triumphali currui tuo propter duplicem hanc caussam subjecisti. Gloriosum nobis est confiteri nos esse famulos tuos, & nos esse Regnum tuum: *Fecisti nos Deo nostro Regnum.* Tandem enim nonne Crucis tuæ meritum est, nos a te fuisse redemptos? Nonne per Crucem triumphasti de Mundi Principe, & nos de illius tyrannide in libertatem vindicasti? *Triumphans illos in semetipso.* Tu non substituisti velut Reges terræ arma alienigena, neque subditorum tuorum sanguinem effudisti; tu solus præliatus es, tu tibi fuisti exercitus tuus. Tu ergo Rex es acquisitæ hujus ditionis tuæ, quoniam delevisti Chirographum, pro quo venundati fueramus, & temet affigens Cruci, fatale illud Chirographum affixisti, *affigens illud Cruci.* Non sumus ergo amplius nostri. *Non estis vestri, empti enim estis pretio magno.* Sed nonne illius etiam sumus titulo meriti? Amor, quem in Cruce nobis testatus est, major esse non potest. Hic amor par est humiliationibus Crucis, quæ infinitæ fuerunt. *Humiliavit semetipsum usque ad mortem Crucis.* Itaque nonnisi propter amorem humiliavit se, sanctus Bernardus ait. Quam potens illa Crux est ad hominum animos conciliandos! Non Angelus, neque aliqua creatura poterat pro nobis satisfacere; quia nulla adest proportio inter creaturæ meritum, quod exiguis finibus continetur, & Justitiam Dei reposcentem satisfactionem infinitam: sed præsertim quia creatura pro nobis sustinens Crucis humiliationes, ut videtur, partita fuisset cor, & amorem hominum cum Deo. Tantam Crux habet illecebram, ut sibi sternat viam in cor eorum, pro quibus se illi objicit aliquis. Per submissionem Isaac in rogo, Dei animus delinitus fuit; & ille promisit Abrahæ frequentissimam sobolem. Ita per JESU CHRISTI submissionem doloribus Crucis, alii frequens posteritas fuit promissa. *Regnavit a ligno Deus. Idem.*

Apocal. 5.

Ad Coloss. 2.

1. Ad Cor. 6.

Ad Philipp. 3.

Crux titulus humiliationis probat Regnum J. C.

Num casu accidit? an potius peculiaris providentiæ effectus est, ut unus ex editioribus montibus Jerusalem fuerit locus, ubi Crucis thronus positus fuit? Loci eminentia nonne argumento est JESUM CHRISTUM effecisse, ut in ipso etiam Infirmitatis suæ statu haberetur Rex universæ naturæ? Omnia elementa S. Gregorius inquit, senserunt præsentiam, & Majestatem Domini sui in Cruce: Nonne id confessus est Centurio? Quoniam sensit vocem omnium creaturarum, quæ illi suum testabantur obsequium, cum illis confessus est, JESUM vere esse Regem, & Filium Dei: *Vere Filius Dei erat iste.* Neque obstat JESUM CHRISTUM non natum esse Regem: sed per æternam generationem suam, nonne est *Rex Regum, & Dominus Dominantium?* Nonne per ipsam etiam temporalem generationem Rex est, quandoquidem Filius fuit David, & hæres sceptri Patrum suorum? Sed duplex hoc jus, quod erat illi ad regnum minus eminuit per fulgorem prodigiorum suorum, per doctrinæ suæ sanctitatem, per puritatem placitorum ejus, quam per Crucem; si optabat felix illud momentum, quo Cruci suffigendus erat: *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum, & quomodo coarctor?* Quia sua in Crucem elevatio conferre debebat illi possessionem Regni Patrum suorum. Frustra ergo, o perfidi Judæi, Regem vestrum occiditis; frustra illum ignoratis. Vivet regnaturus in vos, velitis, nolitis. Promittitis vos in illum credituros, si descenderit de Cruce; & tunc vos illum Regem vestrum habituros. *Si Rex est descendat nunc de Cruce, & credemus ei.* Sed e contra, ut evincat se Regem esse vestrum non descendit de Cruce. *Auctor recens.*

Joann. ultim.

Apocal. 19.

Matth. 27.

Crux patibulum convertitur in Tribunal, in quo J. C. judicat homines.

Videsne quomodo JESUS CHRISTUS in ludibrium vertat omnes hominum nisus? Conantur gloriam illius exinanire opprobriis supplicii turpissimi, Crucis nempe; & JESUS CHRISTUS patibulum hoc in Tribunal convertit, ubi sua exercet judicia; per Crucem enim acquirit judicandi potestatem; quia ultro sese subjecit judicio ipsorum etiam impiorum, a quibus damnatus fuit, ut crucifigeretur; *Crucifigatur.* Æquum erat, ut judicium injustum quod acceptabat, esset fundamentum, simulque suæ potestatis instrumentum: *Omne judicium dedit filio suo.* Revera in Cruce mundum judicavit, eumque damnavit. Hoc illud trophæum est quod evertit Imperia, & Regna idololatrarum, quod idola contrivit, & dæmoniis Templa, & Aras abstulit. *Nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras.* Et quoniam mundus non erubuerat adorare lignum & lapidem: JESUS ut hanc repararet contumeliam, voluit lignum Crucis adorari, ut satisfaceret pro idololatriæ impudentia per sanctam fidei impudentiam. *Ut qui etiam non erubuerat homo lapidem, & lignum adorans: eadem constantia confessus de CHRISTO pro impudentia idololatriæ talis faceret Deo per impudentiam fidei. Idem.*

Joann. 12.

Tertull. lib. 4. contra Marc. cap. 21.

Crux J. C. est Cathedra Doctorum, non melius docuit nisi in Cruce.

Crux JESU CHRISTI fuit lectulus, vel rogus, ubi innocens Isaac pro salute nostra mortuus est. *Lectulus morientis*, sanctus Augustinus ait; verum fuit etiam cathedra docentis. Ubique J. C. obiit munus Doctoris in desertis, in urbibus, in montibus, secus Jordanem; ubique J. C. exercuit, quod docuit; ipse dixit se mitem esse, & humilem corde; beatum esse, qui persecutionem sustinet propter justitiam; sed in Cruce, magis quam alibi adimplevit Doctoris officium. Et sane hic quidem aperiamus Evangelium, inde vero audiamus, quid J. C. nobis dicat in Cruce. In Evangelio docet praxim Virtutum; sed illas ita præclare exercet in Cruce; ut ibi ipse ille eas discat, absit invidia verbo: quod enim de obedientia sciebat, modicum erat, si conferatur cum eo, quod de eadem didicit in Cruce: *Didicit ex iis, quæ passus est, obedientiam.* In Evangelio docet parcere inimicis, & in Cruce amori ejus satis non fuit inimicis veniam largiri, sanguinem suum in eorum medicinam convertit, ut eorum scelera diluat, & postulat Patrem, ut hæc illis medicina applicetur. Cesso nunc admirari, cur sanctus Paulus optaret Scientiam J. C. inhærentem Cruci: *Scire etiam supereminentem Scientiam JESU CHRISTI.* Non petit ille Scientiam JESU in medio Doctorum; non Scientiam JESU in Thabor, cum a Patre suo datus fuit omnibus hominibus doctor, non Scientiam JESU, cum vi, & responsionum suarum æquitate confundit Doctores, & Pharisæos cum Saducæorum secta conjunctos: sed magnus hic Apostolus divinitus illustratus petit Scientiam JESU Cruci confixi, & de Cruce tamquam de Cathedra docentis: quia ibi, audeo dicere cum scripturis, J. C. adeptus erat Doctoris lauream, & scientia illius non poterat augeri, neque major fieri illa, quam de sacro illo Tribunali tradidit. *Didicit ex iis, quæ passus est, obedientiam.* Idem.

Ad Hebr. 5.

Ad Ephes. 3.

Natura universa, & ipsi etiam mortui audiverunt J. C. tamquam sedentem in Doctoris Cathedra.

Emisisti Domine de Cruce clamorem ingentem, & Pater tuus exaudivit te: *Iste pauper clamavit, & Dominus exaudivit eum.* Munere fungebaris Prædicatoris, in cathedra docentis, & debebas ita clamare, ut vox tua exaudiretur in cælo ad mulcendam Patris tui justitiam, & obtinendam misericordiam miseris, quos magis, quam te ipsum diligebas. Ingens tibi tollendus erat clamor, quoniam eras in ara tamquam victima ibi immolanda, & audiendus eras, ut Pater æternus reciperet oblationem tuam in odorem suavitatis. Quam valida est vox tua, ut de hac tuæ Crucis Cathedra exaudiatur? Te clamantem elementa audivere, ac tuis lectionibus docilia, in partem tui doloris accesserunt. Venerat hora, Domine, qua mortui ipsi audientes vocem Divini hujus Præconis, emergere debebant ex monumentis suis, ut docerent homines marmoribus ipsis surdiores, & lapidibus, qui ad JESU CHRISTI vocem sensibiles se præbuerunt. *Idem.*

Psalm. 33.

JESUS omnium hominum humillimus est in Cruce in oculis fidei.

Carnalibus tantum oculis JESUS CHRISTUS in Cruce deformatus videtur. Fides ostendit nobis in Cruce spectaculum dignum Deo, Angelis, & hominibus. Thronus Salomonis in sublimiori gradu gloriæ suæ cedit majori gloriæ Crucis; ibi JESUS CHRISTUS major est Salomone: *Et ecce plusquam Salomon hic.* Nonne omnes dæmones catenis alligati fuere

Matth. 12.

hic

Officium Ecclesiæ.

huic triumphali currui? *Captus est ille, qui tenebat captivum hominem*. Mors victa est, Cæli januæ apertæ sunt, peccatoris vincula effracta sunt. Ascendisti igitur in Crucem, Domine, tamquam in currum triumphi tui; duo Crucis hujus brachia sunt arma duo terribilia, ubi cum abscondita sit divina potentia tua, inimicos tuos profligasti. *Ibi absconditu est fortitudo ejus; cornua in manibus ejus*. Ex sacra hac arbore struis scalam mysticam; ut nos attollas ad te. Ibi tamquam Dominus, & dominator de vera gloria disponis illam concedens socio supplicii tui. Quapropter Ecclesia ostentans tuæ Crucis vexillum impetus lætitiæ suæ cohibere non potest, ubi occurrit oculis ejus hoc signum nostræ redemptionis. Vult omnes enodari linguas, ut concinant pugnam, atque gloriosum Crucis Trophæum: *Pange lingua gloriosi lauream certaminis, & super Crucis trophæo dic triumphum nobilem qualiter redemptor orbis immolatus vicerit*. O Crux adorabilis! Sacra arbor! Beata, quod tulisti vitæ fructum, & quod omnia reparasti mala, quæ arbor funesta mundo pepererat. Lignum adorabile, ubinam radices sumpsisti? Demitte ramos tuos coram cælesti Rege, pretiosa planta! Offer sacratis membris Salvatoris, quæ te debent adorabilem reddere in omnia deinceps sæcula brachia tua. Tu sola digna fuisti, quæ gestares hominum redemptionem, quæ rubesceres sanguine agni immaculati, & fieres tabula salutaris, in qua mundus, qui naufragium fecerat, feliciter salvaretur: *Atque portum præparare arca mundo naufrago*. Ex Specimine Panegyricorum Tomo secundo.

Cant. Habac.

Hymn. Eccl.

Sacramenta ex J. C. crucifixo emanarunt.

JESUS CHRISTUS, qui noluit homines salvos facere sine illis, quamvis illos sine eorum ope creaverit, subjecit illos mediis, quibus gratiam suam adnectere dignatus est. Sacramenta cum sanctis dispositionibus illos sanctificant; sed undenam hæc sacramenta suam virtutem recipiunt? nonne ex Cruce JESU CHRISTI? Ex vulneribus, quibus confossus fuit Ecclesia prodiit; hæc ortum suum, conservationem, & propagationem suam debet Cruci. Nulla unquam victima a Cælesti Patre in suavitatis odorem accepta fuisset, nisi præfigurasset JESUM CHRISTUM in Cruce. Actiones JESU CHRISTI pro objecto habebant divinam hanc Crucem, & nonnisi in Cruce est Redemptor noster. Omnia JESU CHRISTI merita, quæ se effuderunt in membra ejus, a Cruce virtutem suam mutuantur; & per oblationem corporis sui in Cruce opus suum, & nostrum consummavit; *Consummatum est*; & si Crux defuisset, sacrificium imperfectum extitisset: *Una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos*. Idem.

Joann. 19.

Ad Hebr. 10.

In Cruce præsertim J. C. cum morte conflixit, eamque superavit.

JESUS CHRISTUS nonne omni semper tempore habuit claves mortis, & vitæ? nonne ejus arbiter fuit? Mortui resuscitati nonne ostendunt illum semper Dominum fuisse, cui omnia parebant, quia ipse vita erat, & resurrectio? *Ego sum resurrectio, & vita*. Tamen nonnisi per Crucem victoriam de morte reportavit. Quoniam gerebat peccati speciem, oportuit ipsum mori. Mors illum tamquam suo jure apprehendit, & post momentum illud Sanctus Leo cum Ecclesia universa dicit, initum fuisse prælium inter JESUM CHRISTUM, qui vita est, & inter mortem; vicit illam per se, cum JESUS CHRISTUS mortuus est inter ulnas illius: configamus nos quoque veterem hominem Cruci, ut & ipsi de morte victoriam referamus. *CHRISTO confixus sum Cruci*. Crux fons est vitæ illis, qui emittunt spiritum in illa. *Idem*.

Joann. 5.

Ad Galat. 2.

Crux navis est, qua nobis traducendum est mare hujus mundi.

O homo, S. Augustinus exclamat, Cælum est Patria tua; illuc tibi tendendum est. Sed Cælum inter & te vastum mare transeundum est, quod sæculum est, procellis, scopulis periculisque refertum. Nihil tibi est, quod te super profundas hasce aquas sustineat, quæ præsto sunt, ut te submergant. Venit ad te, ut te in patriam deferat; & ipse via factus est, qua tibi est transeundum. Via in mari non nisi lignum esse potest innitans aquis, ac tempestati resistens. Lignum hoc est lignum Crucis, ex hoc ligno compacta est Sancta hæc Arca, hæc Sacra navis, qua salvantur animæ: piget te hanc Arcam ingredi? pudet te ligni Crucis? ligni Sanctæ humilitatis, quod unum vulnus superbiæ tuæ sanare potest; pudet ne te ligni hujus, quod rubore suffundit superbos, eosque salvos facit efficiens humiles? Insipiens, ingrate; *mare, mare transeundum est, & lignum contemnis*. Ex S. Augustino Tract. 2. in Joannem.

Æneus serpens figura J. C. in Crucem sublati.

Non Sancti, sed JESUS CHRISTUS de se, & de Cruce sua eximiam hanc figuram explicuit, quæ manifesta fuit prophetia quindecim sæculis antequam in Cruce moreretur prolata. *Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, ut omnis qui credit in illum non confundatur*. Quam figuram ita explicat S. Augustinus. Quid est æneus hic Serpens, nisi JESUS CHRISTUS in Crucem sublatus? Mors Salvatoris expressa est per Serpentem secundum communem illam loquendi rationem, per quam caussa sumitur pro effectu; nam serpens antiquus mortem introduxit in Mundum, ex quo os homini sublevit, ut rebellaret contra Deum per superbiam, quæ morte punita fuit. Serpens hic æneus erat, & serpentis habebat imaginem, virus autem non ita, ut nobis ostenderet, pergit Sanctus Augustinus, JESUM CHRISTUM nequaquam assumpsisse peccatum, quod serpentis venenum est, sed mortem duntaxat, quam peperit serpens, ut JESUS CHRISTUS deserens in carne simili carni peccati, non vero peccatum, sed pœnam peccato debitam liberaret eos, qui ex carne peccati erant nascituri. Sed JESUS CHRISTUS exaltatus sanat, quemadmodum Serpens exaltatus curabat Israelitas. Crux igitur repræsentabatur per illud vexillum, ubi serpens erat, & rem exprimit ad unguem; sufficit enim attente intueri JESUM CHRISTUM in Cruce, ut a cupiditatibus nostris sanemur. *Sermo Manuscriptus*.

Joann. 3.

Crux nos cum Deo reconciliavit.

Quidquid Sanctus Paulus tribuit JESU CHRISTO, Cruci ipsius etiam tribuit. Eratis olim, ait, procul a Deo; sed cum modo sitis in JESU CHRISTO, accessistis ad illum per virtutem Sanguinis sui. *Nunc autem in CHRISTO JESU, vos qui eratis longe, facti estis prope in Sanguine CHRISTI*, atque tunc tribuit Cruci JESU CHRISTI eumdem effectum. Illic, inquit, qui duos populos in unum corpus conjunxit, illos reconciliavit cum Deo per Crucem suam destruens in semetipso inimicitiam eorum: *Et reconciliet ambos in uno corpore Deo per Crucem; interficiens inimicitias in semetipso*. JESUS CHRISTUS vocatur lapis Angularis; Architecti illum reprobaverant, sed a Deo electus fuit, ut in caput anguli collocaretur. *Lapidem, quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli*. S. Paulus Crucem vocat lapidem angularem, qui duos populos reconciliat: *& reconciliet ambos in uno corpore Deo per Crucem*. Qua fronte novatores audent Cruci negare debitam adorationem; quandoquidem hinc quidem Scriptura, inde vero Ecclesia, & prodigia per Crucem patrata, sunt monumenta, quæ sanctam hanc probant consuetudinem, & damnant Christianorum ignaviam, qui salutare hoc Signum non eo, quo debent, excipiunt cultu; & novissimos hæreticos, qui audacter insurgunt contra hunc adorationis cultum, quem Cruci defert terra universa? *Auctor recens*.

Ad Ephes. 2.

Psalm. 117.

Quicumque sunt CHRISTI adhærent Cruci cum illo. Christianus donec vivit, debet esse in Cruce, S. Augustinus ait. *In hac quidem Cruce per totam vitam suam pendere debet Christianus*. Temeritas esset descendere, quandoquidem non descendit illinc JESUS CHRISTUS, tunc etiam cum Judæi se in illum credituros pollicebantur. Tempus avellendi clavos de Cruce JESU CHRISTI, nonnisi post mortem illius fuit; igitur *non est tempus avellendi clavos*, & exspectandum est, donec sacrificium nostrum sit consummatum. Crux hæc cui Dei servus se affixum esse gloriari, ut Apostolus, debet, qui dicebat Deo: *Mihi autem absit gloriari nisi in Cruce Domini nostri JESU CHRISTI*. Hæc inquam Crux, pergit S. Augustinus, cui inhærere debet, non dies quadraginta, sed toto vitæ spatio, ille, qui Christianis oculis intuetur illam, contemplatur eam tamquam thesaurum; quia ibi cogitat JESUM crucifixum, & omnia contemnit præ hac Scientia, quæ nonnisi in schola Crucis docetur, olim habita tamquam horroris objectum; sed a JESU CHRISTO ad tantum honorem evecta est ad honorandos fideles, qui in ea gloriam suam collocarent, ut terræ Principes edicto cautum vellent, ne quis nocentium crucifigeretur. *Sed quia CHRISTUS honoraturus erat fideles suos in fine hujus sæculi, prius honoravit Crucem in hoc sæculo, ut terrarum Principes credentes in eum prohiberent aliquem nocentium crucifigi*. Et Lignum hoc, cui Judæi Dominum affixerunt, illum probris obruentes, factum est adeo venerabile, ut Reges deferant illud in fronte, considerantes se in terra tamquam advenas, non secus ac vulgo Christiani considerant Crucem JESU CHRISTI tamquam navim, qua in patriam sunt deducendi. *Quantas ergo vires latercerorum habeat, qui natat in pelago, aliquando magnitudine maris victus absorbetur, & mergitur; opus est ergo, ut in navi simus, hoc est in ligno portemur. Hoc autem lignum, quo infirmitas nostra portatur, lignum Crucis est*. Non aliud est medium, quo naufragium evitare valeamus, nisi Crux JESU CHRISTI, per quam consecramur. *Crux est Domini, in qua signamur*. Ex sancto Augustino.

August. 2098

Ad Galat. 6.

Serm. 88.

Serm. 73.

Hæretici veri sunt Crucis inimici; quoniam illius Cultum impugnant.

Quid respondere possunt Hæretici testimoniis, quæ illis afferimus, cum illis ostendimus, in primitiva Ecclesia, & ab ipso Apostolorum ævo Crucis imaginem semper singulari in veneratione habitam fuisse, & Crucis signum semper usum obtinuisse apud Christianos? Factum negabunt? Insurgent in adeo sanctum institutum? Condemnabunt illud idololatriæ, vel saltem superstitionis nomine? Pro facto, & consuetudine, rejicere poterunt totius antiquitatis testimonium? Esto rejiciant auctoritatem sancti Dionysii discipuli sancti Pauli, & apocryphis recenseant libros de Ecclesiastica Hierarchia, ubi sæpe legimus Ecclesiam

in omnibus Sacramentis adhibuisse signum Sanctæ Crucis: quid respondebunt Tertulliano, qui secundo vivebat sæculo, & qui asserit, ævo suo Christianos sese signo Crucis armasse, & crebro illud in fronte imprimendo, ipsum quodammodo cavare consuevisse, quia illud in qualibet occasione, & in singula fere momenta sibi imprimebant, sive negotium aliquod, sive actionem aliquam inchoarent: *Frontem signaculo Crucis terimus?* Quid respondebunt Sancto Justino Martyri, ipso Tertulliano antiquiori, qui testatur Crucis imaginem adfuisse in iis locis, in quibus Christiani congregabantur? Quid objicient sancto Basilio scribenti, Christianos consuevisse se signo Crucis signare per Apostolicam traditionem, ab Ecclesia receptam? Mendacii redarguent Sanctum Chrysostomum, qui integros edidit sermones de Cultu, & Adoratione Crucis, & qui in libro de divinitate JESU CHRISTI palam memorat Crucem ubique erectam fuisse, & expositam venerationi populorum in Templis, in plateis, in viis, quales hunc fieri consueverunt. Quid post hæc necesse est afferre Augustinos, Hieronymos, Gregorios, omnesque Ecclesiæ Doctores traditionis testes? Aliisne opus est argumentis ad ostendendum hujusmodi reformatores ex illorum esse numero, quos S. Paulus Crucis inimicos appellat; possunt ne post tot tantorum virorum testimonia negare, nos esse primitivæ Ecclesiæ conformes in Crucis adoratione, & usu signi illam repræsentantia; cum illi ipsi secesserint ab hac Ecclesia antiqua, ut aliam sibi recentem ad arbitrium ædificarent: recentem dico, quia ibi non videtur amplius Crux, crucifixus, vel Crucis signum, vel Redemptoris imago, vel ulla nostræ redemptionis nota. Omnia deleta sunt, obliterata, exterminata apud illos veros inimicos Crucis Salvatoris; quoniam postquam cultum impugnarunt, fregerunt, obtriverunt, conculcarunt imagines, ita ut in Urbibus eorum, in Templis, in domibus nullum supersit Crucis vestigium. Ploremus eorum cæcitatem fideles; lacrymæ nostræ majorem vim habebunt ad impetrandam a Deo conversionem illorum, quam disputationes nostræ ad eos persuadendos, & rationes ad pertinaciam eorum perfringendam. *Molinier in sermone in Exaltatione Crucis.*

Libro de Corona milit.

S. Basil. lib. de Spiritu Sancto

Inter J. C. & Crucem adest gloriæ communicatio.

Mirum non est, quod Mundi Salvator Crucem suam exaltare voluerit, eamque gloriosam efficere, quandoquidem Crux ipsa illi tantam comparavit gloriam; & dicere possumus inter Crucem hanc, & Hominem Deum, qui eidem confixus fuit, mutuum intercedere gloriæ commercium, per quod alter alteri, quidquid acceperunt sibi ultro, citroque communicarunt. Crux effecit, ut pro Deo Ille haberetur, qui inter ulnas suas animam efflavit, & in præmium illa, quæ erat antea mortalium omnium horror, & execratio, facta est objectum cultus, & adorationis, ex quo imbuta fuit Sanguine Filii Dei. Per illam Salvator de mundo, omnibusque infernorum potestatibus retulit triumphum, ut loquitur S. Paulus Apostolus, & vicissim ille voluit hoc esse victoriæ vexillum, sub quo omnes Christiani decertare debent de inimicis iisdem victoriam relaturi. In Cruce ille nos Patri suo reconciliavit; & hæc eadem Crux in æternum erit monumentum pacis, & reconciliationis nostræ. Per Crucem Dei Filius adeptus est absolutum in universam terram Imperium: *Regnavit a Ligno Deus*, & videtur Deus Cruci dedisse supremam potestatem in naturam universam; quandoquidem infernus & dæmones contremiscunt ad intuitum gloriosi hujus Vexilli. Crux aperuit Cælum JESU CHRISTO, qui primus acquisivit illud per eam, & quandoquidem hæc tutissima vis est, qua illuc perveniatur; in illa peccatum deletur, & in illa nobis reliquit certissimum præsidium ad veniam obtinendam. In Cruce constitutus fuit Judex, & arbiter sortis æternæ omnium mortalium, & magni Judicii die prodire jubebit, consignatus sententiam, quæ illi erit ferenda: *Tunc parebit signum Filii hominis*. Verbo in Cruce meritus est titulum, & qualitatem Salvatoris, & hoc illi Nomen appositum fuit: & Crux in omnia sæcula signum erit, caussa, atque instrumentum salutis nostræ. Igitur nonne fatebimini, Fideles, Crucem hanc esse non potuisse gloriosiorem, neque magis exaltari unquam potuisse? *Auctor Sermonum in omnia argumenta, &c. in argumentis particularibus. Tomo primo.*

In Hymno P. Fidem.

Matth. 24.

Gloriosissimum Crucis elogium est, fuisse nostræ salutis instrumentum.

Ex omnibus elogiis, quæ Ecclesia, Patres, & fideles omnes tribuunt Cruci Salvatoris, gloriosissimum procul dubio illud est, quod cetera complectitur, videlicet signum esse, & caussam nostræ salutis; itaut quemadmodum victoris ensi acceptus refertur honor victoriæ, quam de inimicis reportavit; & instrumento opus illud, in quo perficiendo adhibitum fuit: non puto necesse esse, me fusius habere sermonem de sensu horum verborum, & de veritate, quam continent; neque alias mihi afferendas esse elucidationes, cum dico, Crucem salvum fecisse mundum, qui sine illa periisset; sicuti diluvii tempore, quo mortales omnes universali diluvio erant involuti, Arca, per quam reliqui salvi facti sunt, jure mundi salus, & naturæ pereuntis refugium appellata fuit, quæ in illa unicam spem nacta est, præsidiumque. Hac similitudine utitur Ecclesia ad innuendam felicitatem quam invenimus in Cruce. Itaque quin latius verba faciam de laudibus beneficii, quo nullum majus inveniri potest, quandoquidem ceterorum est origo; cogitandum vobis est, qua in re situm sit, ut inde judicetis Crucem non immerito haberi tamquam Signum, & Christiani characterem, tamquam Religionis vexillum, tamquam salutis nostræ instrumentum. *Idem.*

Crux effecit, ut Filius Dei cognosceretur.

Crux cognoscendum tradidit Gentibus Filium Dei, & mox illas adduxit ad cognitionem Veritatis & in viam salutis. Profecto ubi fides illis nunciata fuit, prædicatus illis fuit Deus crucifixus tamquam articulus difficillimus ad credendum, & quo admisso ceteri facilius admitterentur: *Prædicamus CHRISTUM, & hunc crucifixum*, dicebat Apostolus, ideoque profitebatur, se nihil aliud scire, quam Deum in Cruce positum, quamquam tot alia didicisset arcana ad tertium usque Cælum assumptus. Nam hæc supposita veritas ceteras complectitur, & cum semel persuasum est de Crucis Mysterio, nihil ignoratur eorum, quæ ad salutem sunt necessaria. Ita illa signum est Christiani, & nota, ex qua cognoscitur, quam Religionem fuerit amplexus, itaut quod olim Judæis erat scandalum, & Gentibus stultitia, delectum fuerit, ut manifestaret virtutem, & Sapientiam Dei, & illi ab Angelis, & hominibus adorationes procuraret. Post hæc ne miremini amplius, si Dei Filius vicissim voluerit sibi gloriosum reddere hoc sui supplicii instrumentum: si ab illis usque temporibus veri Christiani Signum illius imprimunt in fronte; si hoc Signum adhibetur in omnibus nostræ Religionis cæremoniis, in omnibus Sacramentis, in mysteriis omnibus, & demum, si omnes terræ potestates coram hoc adorabili signo flectunt genua. Oportet ergo, Fideles, ut in hoc gloriemur, & quin erubescamus, illud nobis honori, atque dignitati vertamus. *Idem.*

1. Ad Cor. 1.

Crux, quæ salutis nostræ caussa est, plurimis, eorum vitio, caussa est perditionis.

Mirum sane est, Crucem, quæ nobis omne bonum attulit, facta salutis nostræ instrumentum, vitio nostro fieri occasio interitus nostri, & perditionis; & si postquam Mundum salvum fecerit, aliquando illum damnabit, eo quod usus non fuerit medio adeo præstanti, quod vitam duxerit prorsus oppositam placitis Crucis. Videmus etiam Salvatorem, dum viveret, non solum illam constituisse thronum suum, in quo habitus fuit supremus hominum Dominus; sed etiam Tribunal Judicis, de quo protulit sententias suas gratiæ, & condemnationis; nam simulac illi affixus fuit, alterutri latronum, qui socii erant supplicii, gratiam contulit, alterum vero propter voluntariam obdurationem ipsius, reprobavit; & antequam Cruci affigeretur, pridie quam pateretur, nonne discipulis suis aperuit, tempus advenisse, quo mundus erat judicandus, damnandus, & reprobandus, illi videlicet, qui adhæserant placitis mundi? *Nunc judicium est mundi*. Et profecto sententia damnationis mundi signanda erat in Cruce, & cum eodem Sanguine, qui futurus erat pretium salutis ipsius, si eodem uti didicisset. *Idem.*

Joann. 12.

Crux, quæ ubique fulget non invenitur in corde plurimorum Christianorum, qui per effrenes suas se illi inimicos esse profitentur.

Mundus profecto Idola cæcæ Gentilitatis abjecit; sed illius non ideo vitia reliquit. Mutavit religionem, non mores. Crux in Templis, & in omnibus fere publicis plateis posita est; non autem in corde eorum, qui Deum crucifixum agnoscunt. Non ita, Crux Salvatoris mei! ubique annunciata, & in ipso Regum diademate insita, nunquam tamen collocata fuisti in mente, ac æstimatione Fidelium, qui acrius vitiis suis, vitæque suæ scandalo oppugnant, quam fecerint armis, cruentisque persecutionibus suis tyranni, & infideles; vita enim plerorumque discipulorum Cruci, qui Christiani sunt, est Crucis ejusdem subversio. Hæc illos damnabit aliquando, vel modo etiam argumentum est damnationis eorum, quoniam hi illi sunt, quos Apostolus vocat Crucis inimicos. *Inimicos Crucis CHRISTI, quorum finis, interitus, & gloria in confusione ipsorum*. Etenim quod bellum apertius, sævius, infensius, quam omnia illius in vita sua delere vestigia? quam moribus suis omnem illi abrogare auctoritatem? Quinam infensiores Crucis inimici sunt, quam illi, qui sceleribus suis iterum Filium Dei crucifigunt? *Rursus crucifigentes Filium Dei, & ostentui habentes*. Tandem enim quinam, sententia vestra, illi esse videntur, qui illam magis dehonestant? infidelesne, qui illam omnino non norunt? an Fideles, qui omnino virtutem ejus destruunt? Numquid ex hoc estis numero vos, qui me auditis Christiani? Ah! cuperem cum Apostolo cruentas effundere lacrymas propter ea mala, quæ imminent vobis? ducentes enim vitam adeo oppositam Cruci, quid vos manet, nisi damnatio, & mors funesta simul, atque æterna? *Quorum finis interitus*. Vos illam dedecore afficitis vita æque turpi, & criminosa; vos igitur nonnisi æterna manet confusio. *Et gloria in confusione ipsorum*. Idem.

Ad Hebr. 6.

Ah!

Non sufficit exterius Crucem honorare, nisi Crucis deferantur insignia per Christi etiam mortificationem.

Ah! quam parum est extrinsecus Crucem colere, si illam gerere detrectamus? hæc enim inevitabilis est necessitatis, si salvi fieri volumus. Sed Evangelium nequicquam hanc tundit incudem? homines enim sensibus suis addicti semet accommodare nequeunt, & mira illusione sibi persuadent hoc mere consilii esse, non autem præcepti; sed ad ignavos fideles confundendos, & obtinendum, ut & ipsi contra se eamdem ferant damnationis sententiam, satis est oculis eorum subjicere Crucem hanc, & ex illis quærere; utrum adorent Deum crucifixum; utrum sperent æternam felicitatem, quam ille per Crucem ipsis promeritus est; utrum exspectent se adituros aliis conditionibus beatitudinem, quam illis, quas ipse pollicitus est? Temeraria, & mendax esset hæc spes. Sed conditio proposita, & quam ille inevitabilem statuit, hæc est:
Matth. 16. *Quisque tollat Crucem suam, & sequatur me.* Solus Crucis hujus adspectus, & collatio, quæ facienda erit cum vita tot hominum, qui nullum gerunt Crucis signum, & qui nullo ex loco exprimunt illam, nonne eorum erit damnatio? Hoc mihi timorem, atque trepidationem incutit pro salute tot mortalium, qui se irreprehensibiles putant, & ultra jactum censuræ, quia vitam agunt, non prorsus abnormem, ac flagitiosam, sed tantum abest, quod carnem suam crucifigant, ut immo illi omnes procurent voluptates, ubi palam non vident peccatum, quin cogitent hanc ipsam sufficere caussam, ut Cælo prohibeantur, & expungantur ex albo prædestinatorum, quod nullam habuere partem Crucis Domini nostri. Quid enim quid proderit nobis Crucem ubique attolli, si vanitas nostra ultra terminum, atque mensuram intumescit? Quid juvat, illam mutasse Religionem, & ejecisse ab universo mundo cultum Idolorum, si adhuc fuerimus nostrarum voluptatum idololatræ? Quem fructum percipiemus videntes illam ubique gentium coli, vel a potentissimis mundi principibus adorari, si illam in corde nostro horruerimus, atque contempserimus; & si vita nostra, quin vita sit Crucis, fuerit vita voluptatis, atque oblectationis? *Idem.*

Triumphus, & victoria Crucis.

Evanescite, Potestates tenebrarum, ad Crucis adspectum evanescite. Omnes dæmones qui mundum mendacibus oraculis suis repleverant, revertantur in æternos carceres, quo illos præcipites egit Dei justitia; & omne genu in inferis non secus ac in Cælo, & in terra flectatur audito JESU Nomine, qui per Crucem suam triumphum retulit de omnibus Mundi potestatibus. Profecto dæmones ad solum Crucis signum aufugiunt: adorabile hoc redemptionis nostræ signum ubique gentium sublatum totum terrarum orbem emundavit a spiritibus immundis, qui eodem fuerant potiti; omnia climata, ubi tot sæculis JESU CHRISTI floret Religio, crediderunt hæc abominationis simulacra, quæ Patres nostri fictis eorum numinibus erexerant, locum facere sacro huic Vexillo, quod ubique Crucis victoriis annunciat: omnes hi genii, quos cæca superstitio sibi tamquam totidem numina proposuerant, evanuerunt, ex quo JESUS CHRISTUS in Cruce manubias de inferno reportavit. *Abbas de Jarry sermone de Magnalibus JESU.*

Solum Crucis & Dei crucifixi spectaculum ejus probat divinitatem.

Solum Dei crucifixi spectaculum expositum hodierna die adorationi omnium mortalium indubium est divinitatis ejusdem argumentum; obduratissima quævis impietas hoc debet testimonium veritati: Consilium hoc adeo magnum, adeo præter ordinem, adeo inauditum efficiendi, ut in Cruce positum omnes adorent, tantum aberat, ut ab homine posset adimpleri, ut ne in hominis quidem mentem posset incidere. Dei crucifixio vere scandalum videbatur; sed hæc crucifixio iis addita, quæ illam præcesserunt, & subsecuta sunt, procul dubio eventus est maxime admirabilis, in quo homo cognoscere debet potestatem sua superiorem, & qua majorem ne comminisci quidem posset. JESUS CHRISTUS nobis persuadere volens, se Deum esse, & objectum fieri cultus mortalium non poterat illis videri major, neque adorabilior, nisi in Cruce, ex qua fecit sibi instrumentum suorum miraculorum, & thronum suorum magnalium. Ex hac annihilationis abysso, ubi cogitationes omnes confunduntur, & ratio turbatur, exurgit gloria adeo nitens, radii adeo vividi, ac nitentes veritates coruscant animæ mysterii hujus magnalia meditanti, ut cum Propheta exclamet, o Domine, nimis credibilia sunt testimonia tua! Judæi cæci Messiam vestrum videre cupiebatis caput habentem pretioso diademate redimitum, fulgenti amictum purpura, manusque illius pretioso onustas sceptro, non autem clavis terebratas. Volebatis videre pedes illius magnificum thronum calcantes, non autem Cruci suffixos; sed hæc tormenta, & abjectiones, quæ vobis Messiam vestrum absconderunt, gloriosa sunt signa, quæ illum vobis debebant ostendere. Ita Prophetæ descripserunt illum, & hisce characteribus eum connotarunt. *Idem.*

Per Crucem divina justitia recipit satisfactionem parem magnitudini injuriarum, quibus fuerat affecta.

Æque de injuriarum qualitate fertur judicium ex iis satisfactionibus, quas leges imperitarunt, quippe judicium earum minime creditur aberrare. Justitiæ libra tribuitur; præsumitur enim ab illa statui aliqua proportio inter satisfactionem, & injuriam, & ad restituendum ordinem, quem scelus abstulit, admittenda est opposita æqualitas. Quid autem Dei justitia operatur in Cruce, cum præcipit, ut Filius suus ibi moriatur, & ab ipsa immolatur? Id agit, Sanctus Bernardus inquit, quod statera, in qua nostra appendit peccata: *Statera criminum.* Altera quidem in lance locat injurias, quas illi fecimus, in altera vero satisfactiones, quas sibi offert Filius suus per Sacrificium gloriæ suæ in humiliationibus suis, & per Sacrificium Sanguinis sui in morte sua, & inventa proportione, & æqualitate inter ea, quæ passus erat pro nobis, & quæ a Filio suo recepit, jam acquiescit. Hac eadem nos uti suadet Spiritus Sanctus, ut appendamus eadem peccata nostra, quæ commisimus, & ut comparatione facta pretii, quod Salvator persolvit, & culparum, quas ipsi apposuimus, intelligamus, Dei justitiam hanc proferre sententiam. Hæc omnia fecit in pondere, numero, & mensura in ordine universorum, & multo magis in Crucis œconomia. Adest igitur proportio inter satisfactionem, quam postulat, & injuriam, qua Deus fuit affectus: sed pro acceptis injuriis postulat vitam Dei, & judicat necesse ad hoc, ut in apice juris satisfiat, Deum mori in Cruce; & infinita hæc satisfactio medium est adimplendi justitiam ejus. Dicendum ergo est peccatorum nostrorum magnitudinem esse infinitam, & quod infinite illi displiceat; quandoquidem justitia adeo æqua, judicavit, se acquiescere non posse omnibus omnium satisfactionibus, & habitura satisfactionem noxæ parem, petiit Sanguinem, & vitam Dei. *Biroat in Crucis Panegyrico.*

Crux, quæ est signum redemptionis nostræ, erit aliquando impiis occasio reprobationis.

Cruci nihil gloriosius est, quam a JESU CHRISTO delectam fuisse pro signo suo particulari, quo connotare voluit duo præcipua officia Messiæ qualitati inhærentia, videlicet redemptionem, & mundi judicium. Idem accidit ac virgæ admirabili, quam posuit Deus in manibus Moysis, per quam Deus tot benedictiones effudit in populum suum, sed quæ mutata est in serpentem, qui ceteros voravit angues, ut intelligamus Crucem, quæ salutis, & consolationis signum est pro peccatoribus in hac vita, mutatum iri in signum terroris, & reprobationis in die ultionis. Quemadmodum virga eadem Moyses fidit fluctus maris Erithræi, elicuit fontes aquarum in deserto arido, mutavit aquas in sanguinem, & percussit Pharaonem, & Ægyptum variis plagis, quibus Deus animadvertit in Regis impii obdurationem: ita Crux hæc, qua JESUS CHRISTUS aperuit hominibus viam admirabilem in terram promissam, qua usus est, ut in hujus vitæ desertum fluerent fontes gratiarum pro omnibus peccatoribus; eadem Crux, inquam, signum erit terribile, quod apparere jubebit coram se, cum veniet judicaturus Mundum per ignem, & redditurus singulis secundum opera illorum. *Ex specimine Panegyricorum pro die Exaltationis Sanctæ Crucis.*

Per Crucem Deus erudit nos de officiis nostris.

Volebat Deus homines efficienter erudire, ob oculos eorum statuens exemplum, quod intuerentur, ut inde quidquid sibi faciendum esset cognoscerent: signum, cui sese conformare debebant, ut tales fierent, quales esse debebant. Posuit autem hoc signum in monte, ut ab omnibus posset conspici. Crucem exposuit tamquam compendium virtutum omnium, & omnium officiorum Religionis; per illam erudit homines de omnibus veritatibus, quæ illis non erant ignorandæ, ut essent veri Christiani, & quæ in praxim redigendæ sunt, ut fiant salvi, ita ut in ipsa Cruce ipse sit via, veritas, & vita; Via quæ nos adducit, vita quæ nos animat, & veritas, quam sequi debemus: ibi in ictu oculi videmus, quidquid in nobis reformandum est, & in nobis addendum. O Domine! abscondis secreta tua sapientibus sæculi, & revelas ea parvulis, animabus simplicibus, qui vitam hanc impendunt in jugem meditationem Crucis, & Mysteriorum, quæ continet! Quæ mirabilia non inveniunt illic hæc munda corda, in quibus cupiditatum, & criminum nebulæ nullam offundunt caliginem luminibus interioribus, quæ efficiunt, ut mysticas hasce tenebras penetrent? Sanctus Paulus, cui Deus revelaverat ea, quæ oculus non vidit unquam, neque auris audivit, & quæ nunquam in cor hominis ascenderunt; non sciebat tamen nisi JESUM CHRISTUM crucifixum; tota enim vera scientia, cujus homo capax est, in Crucis Mysterio continetur: hæc tota est Religio vestra, o Christiani: tota in applicatione, meditatione, & imitatione JESU CHRISTI crucifixi consistit. *Ibidem.*

Crux Tribunal erit terribile peccatoribus die Judicii.

Hic idem JESUS CHRISTUS, qui tanta cum humilitate subiit peccatorum judicium, S. Augustinus ait, ipse judicabit illos cum omni severitate justitiæ suæ: sed Crux ejus erit veluti terribile tribunal, de quo pronunciaturus est irrevocabilem damnationis eorum sententiam. Respice, miser, Crucem ostendens inquiet, respice quid pro te passus fuerim, & per hunc amoris excessum judica te ipsum de tuo ingrati animi vitio? Quo abierunt gratiæ, quas tibi meritus fuerim

per tot dolores, & opprobria, quæ in Cruce hac sustinueram? Quid fecisti de pretioso hoc Sanguine, quem pro te ad extremam usque guttam effuderam? Quem fructum retulisti ex tot Sacramentis, quæ pro tuis necessitatibus institueram? Tu contempsisti, profanasti, dissipasti hos omnes thesauros, hæc omnia meæ bonitatis monumenta, quæ in corde tuo parere debebant grati animi sensus, aluerunt solum miseram spem inveniendi in me tuorum scelerum impunitatem: sed quo magis misertus sum tuæ miseriæ, eo magis nequitiam tuam perhorrescam; nihil tibi parcam, quia omnia tibi condonare decreveram; & odium meum eo procedet, quo fore decreveram, ut amor, & bonitas in te procederet mea. Quænam, inquam, erit confusio peccatoris, cum efficiet Deus, ut peccator sentiat, agnoscat, intelligat magnitudinem, nequitiam, & omnem suæ ingratitudinis extensionem? Nunquid sese inter Crucis brachia conjiciat? Nunquid Crux brachia habitura est; ut illum recipiat? illum, qui ipsam respexerit tamquam suæ impietatis asylum, qui eam considerare debebat tamquam suæ redemptionis instrumentum. *Ibidem.*

Omnia modo hoc loquuntur de bonitate, & misericordia Salvatoris in Cruce.

Accedamus ad Crucem, ibique coram J. C. crucifixo procidamus. Omnia nobis loquuntur de excessu caritatis illius. Videmus Caput ejus inclinatum ad præbendum nobis pacis osculum; aperta brachia ad nos complectendos; latus apertum, ad aditum in cor suum nobis patefaciendum: manus & pedes clavis confixos ad ostendendam nobis amoris erga nos sui constantiam, & firmitatem. En objectum, quod semper ante oculos nostros versari debet, & quod Crux exhibet nobis; ecce exemplum, secundum quod omnem vitam debemus componere. Tanta est Crucis virtus, quidam S. Pater ait, ut si ob oculos nostros versetur, & serio illi animus advertatur, nulla sit cupiditas, nulla in peccatum proclivitas, quæ salutari hac recordatione non dissipetur. Tantus est Crucis fructus, quem percipere debemus ex morte, quam Dei Filius ibi passus est: Non aliam nisi Crucis scholam adeamus, neque alium audiamus doctorem nisi JESUM CHRISTUM crucifixum. *Abbas de Monmorel in Homilia de Passione Domini nostri.*

Crux effecit, ut eluceſceret gloria divinitatis Salvatoris.

Non solum per Crucem satisfactum est divinæ Justitiæ, sed per eamdem etiam effectum est, ut ubicumque enitesceret Salvatoris gloria, atque divinitas, utpote quæ illum melius tradidit cognoscendum; quæ cognitio omnino est ad salutem necessaria, quemadmodum ipse etiam JESUS CHRISTUS professus est

Joann. 17.

per os dilecti discipuli: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, & quem misisti JESUM CHRISTUM.* Hæc, inquam Crux, illum tradidit cognoscendum omnibus gentibus: namque per illam perfectius ostendit divinas perfectiones suas, & tribuit certissima monumenta supremæ suæ potestatis, quemadmodum ipsi etiam supplicii sui spectatores confessi sunt. Quod ipsum evincit, ipsum uti voluisse ea ratione, quæ una omnium maxime videbatur opposita consiliis humanæ sapientiæ ad hoc, ut ab omnibus nationibus coleretur; re enim vera nihil magis contulit ad celebrandam divinitatis, & infinitæ sapientiæ suæ potentiam, quam novisse gloriam sibi comparare per Crucis infamiam; & fecisse, ut homo traditus potestati inimicorum suorum, odio eorum, & ultioni sacrificatus, confusione obrutus, opprobriis saturatus, ac tandem inter duos nefarios latrones crucifixus, habitus fuerit per hanc ipsam rationem pro vero Deo & Salvatore hominum; habitus, inquam, non a paucis hominibus, vel ab una tantum gente, sed ab omnibus populis, & nationibus; non solum ab hominibus e trivio, vel modici ingenii, & nullius auctoritatis, sed a Principibus, & sapientibus, & hoc pacto ceteros abrogasse cultus, & ceteras Religiones? Quæ magis evidens divinitatis ejusdem probatio! nonne inferendum est, eamdem potestatem, quæ in ipsis mundi primordiis lucem ex ipsis elicuit tenebris, voluisse in mundi ipsius reparatione haurire gloriam suam ex ea re, quæ æternam caliginem illi videbatur offusura? Quod insignius potentiæ argumentum, quam triumphasse de omnibus universi orbis potestatibus adeo infirmo, fragilique instrumento; atque ut Sanctus Au-

S. August. in Psalm. 36.

gustinus ait, videre, *Crucem a locis suppliciorum fecisse transitum in frontes Imperatorum?* Auctor sermonum in omnia argumenta, &c. Tomo Sermonum particularium.

Per Crucis signum inutiles efficere possumus conatus inimicorum salutis nostræ.

Quemadmodum per Crucem victi fuerunt omnes salutis nostræ inimici; ita per Crucem vim habemus illos vincendi; quocumque in numero sint, & quantumcumque formidabiles esse videantur, nullum in nobis ciere debent terrorem: nemo enim adeo imbecillus est, qui signo Crucis fulcitus; illos fugare non possit: quia illi ne sustinere quidem valent adspectum Crucis, postquam virtutem illius experti sunt, & quod nostram augere debet fiduciam, illud est, quod molestissimæ omnes tentationes, atque violentissimæ, incursus pertinacissimi, & sævissimi prælia, quæ mundus, caro, omniaque simul creata nobis inferre possunt, in irritum cedent, cum nosmet Cruce armabimus, & sub hoc vexillo pugnam conferemus. *In hoc signo vinces.* Hæc illa est epigraphe, quæ olim circa gloriosum hoc signum lecta fuit, cum primo Christiano Imperatori apparuit; sed hac quoque die dici omnibus Christianis potest, qui per opem, quam a Cruce recipiunt, de omnibus inimicis suis referre possunt victoriam. Hac ope fulfulti ejicient fortem armatum, ac de omnibus illius dolis, & conatibus triumphabunt: *In hoc Signo vinces.* Neque illis est, cur aliquid sibi a mundo reformident; Crux enim omnes illius illecebras infirmavit, omnibus placitis ejus abrogavit fidem; nam illius pompæ, honores, opes, & voluptates modicam habent vim in Christianum, qui meminit se Crucis esse discipulum: sufficit enim ut honoribus quidem, quorum spem mundus facit, objiciat opprobria, & contumelias, quas voluit sustinere Deus moriens in Cruce; voluptatibus autem, quas illi mundus ipse præsentat, ineffabiles dolores Salvatoris sui. Quem denique effectum obtinere possunt pollicitationes; vel possessiones terrenorum bonorum in mente illius, qui videt paupertatem, in qua mortuus est Deus suus? *Confidite, ego vici mundum,* dicebat ipse Dei Filius! Per Crucem victus Joann. 16.
fuit mundus, & arma de manibus ejus excussa; placita ejus nullam amplius habitura sunt potestatem; si ad illum impugnandum iisdem armis usi fueritis ad vim tum inferendam, cum propulsandam; licebit vobis respicere mundum, quomodo Sanctus Paulus consueverat, eodem cum horrore, quo olim crucifixus respiciebatur, *Mihi mundus crucifixus est, & ego Mundo.* Idem. Ad Galat. 6.

Christiani Crucem suam gestare debet, & hoc pacto adimplere ea, quæ desunt Passioni J. C.

Quamcumque spem habeamus, Christiani, in Cruce Salvatoris, & quantacumque sit vis Sanguinis quem effudit propter amorem nostrum; constat nos nunquam salvos futuros, nisi nobis applicuerimus fructum, & nisi adimpleverimus hoc pacto ea, quæ desunt passionum Christi, ut loquitur S. Paulus, ita ut deferentes Crucem nostram saluti nostræ cooperemur. Hæc enim prima conditio est, quam Salvator ipse requirat ab iis, qui eumdem sequi desiderant: *Qui vult venire post me, tollat crucem suam.* Et ne quis ignorare posset Matth. 16.
hanc veritatem, quæ est de ipsa Christianæ Religionis essentia, voluit, ut publice id profiterentur, Religionem hanc amplectentes per Baptismum, in quo, ut ita dicam, sub Crucis vexillo censemur. Hinc fit, ex S. Augustini Sententia, ut vita veri Christiani viventis secundum placita legis suæ sit Crux, & juge Martyrium. *Tota vita Christiani Crux est, & martyrium.* Itaque Christianam vitam ducere, Crucem gestare, exercere præcepta, quæ per hanc Crucem docemur, synonima sint, & æquipollentia. Verum quid plerique agunt Christiani? quin pugnent sub Crucis vexillo, eamdem oppugnant Crucem, & videntur illi bellum indixisse moribus, & actionibus prorsus oppositis professioni adeo sanctæ, & adeo solemni Sacramento, quo se illam secuturos juraverunt. Etenim ubinam videtur humilitas, quam nobis hæc Crux repræsentat in Deo ad excessum usque humiliato, & exinanito; cum interim nonnisi ambitio videatur, & inexplebile nitendi, crescendi, aliosque superandi desiderium? Qua in re videtur illa rerum omnium paupertas, quam illis Crux prædicat, atque commendat? Qui videt eorum ditescendi, & fortunæ bona acquirendi cupiditatem, credere ne potest Crucem illorum esse thesaurum? & qui considerat jugem perquisitionem, & festinationem ad ea obtinenda, quæ palpant sensus illorum, quis persuadere sibi poterit illos adorare Crucem? Quid enim aliud agunt, qui illam ignorant; & quid deterius facere possent, si illam penitus evertere adniterentur? *Idem.*

Sunt Christiani qui quod nequissimi non sunt, se minime putant inimicos esse Crucis J. C.

Sunt Christiani, qui licet nequissimi non sint, non ideo tamen cessant esse Crucis inimici. Hi aliquam tuentur mediocritatem, & speciem retinent; sed qui intus, & in cute amatores sunt suimet ipsorum, qui nihil nisi sua commoda, suasque voluptates inquirunt. Eos intelligo, qui externum Religionis corticem præ se ferunt, qui palam quidem Crucem venerantur, omnemque, si lubet, exteriorem illi adhibent cultum, qui a Christiano viro exigi potest: sed qui intrinsecus scandalizantur; qui turpissima quidem vitia perhorrescunt, & impudicissimas voluptates, & qui denique habent quædam Religionis principia, propter quæ satis regulariter obeunt exteriora quædam officia; quin tamen velint sibi de mortificatione, vel de pœnitentia verba fieri, cujus vel ipsum ignorare nomen volunt, quin loquamur de aliis signis Crucis, quam illud sibi in fronte imprimere, vel in aliquo cubiculi sui angulo ejusdem imaginem pati. Verum si id genus homines in oculis mundi sunt irreprehensibiles, putas ne illos coram Deo culpa vacare; & Crucem, quæ illis scandalo est, eo quod illam pati aversantur, non esse æquissimam damnationem mollitiei eorum, & modicæ similitudinis, quam habent cum Deo crucifixo? *Idem.*

Crux Cathedra est de qua J. C. prædicat, &c.

Si cum Sancto Augustino consideramus Salvatorem ex Cruce sibi cathedram posuisse, oculis tantum opus esse mihi videtur, ed percipienda, quæ inde nobis

tradit

[illegible] omnia Ref- [illegible] in placita. — tradit documenta. Ibi stultam vanitatem, & superbiam nostram confundit; ibi nostram molitiem, nostramque ad corporis oblectamenta proclivitatem condemnat; ibi acriter, & insectanter nostram in proximum duritiem, amoremque proprium objurgat. Crucifixus esse debet symbolum Christianæ vitæ, & fidele speculum omnium Christianorum; in quo videntes nosmet quales sumus, videmus quales esse debemus.

Proh Deus! quam eloquens est in Cruce silentium tuum! *Cum exaltatus fuero a terra*, dicebat Salvator, *omnia traham ad me*. Dicendum sane est, nos mordicus terræ huic adhærere, prohibituros in nobis hujus Oraculi effectum! Oraculum istud adimpletum est in tot barbaris gentibus, in tot Principibus infidelibus, in tot obduratis peccatoribus; at quam impressionem hodierna die in plerisque Christianis divinum hoc paris objectum? Crucifixi intuitus excitat ne fidem nostram? Cupiditates nostras extinguit? præsens est vitiis nostris medicina? JESUS CHRISTUS Judæis quidem scandalum est; Gentibus autem stultitia; sed Christiani omnes respiciuntne illum tamquam virtutem Dei, ejusque Sapientiam? Possum ne dicere cum Sancto Paulo; *absit mihi gloriari, nisi in Cruce JESU CHRISTI, per quem mihi mundus Crucifixus est, & ego mundo?* Crucifixus videretur ne cum alacritate ac reverentia in mundanis cœtibus, in his aleæ, & inertiæ conventibus ab iis hominibus, qui quodammodo honori sibi vertunt esse parum Christianos? Hoc tamen novissimum erit, quod intuebuntur objectum, & solum in quo consolationem quærent contra mortis terrores tunc temporis cum illis erit prodeundum coram judice Supremo. *P. Croiset in libro cui titulus: Exercitationes asceticæ pro singulis anni diebus; pro Martii die vigesima nona.*

Modo Crucem fugiemus evitare possumus probrum, quod nobis inferet Deus mortis tempore, eo quod parum adeo secuti fuerimus Crucis placita. — Sub vitæ nostræ exitum nobis exhibebitur imago Crucifixi, videlicet JESUS propter amorem nostrum in Cruce moriens? Quantæ consolationis hoc erit? Sed exhibebitur nobis moriens in Cruce, tot oribus, quot habet vulnera, dicens, quid fecerit, quid passus fuerit per amorem nostri, & quid nobis propter amorem ipsius erit faciendum. Heu! Salvator mi, dic mihi hodierna die cum fructu; quod frustra tunc mihi dictura est Crux tua: Vide quid habeo, quod offeram tibi: Pater æterne vide utrum tua perseveratura sit iracundia, ubi hoc tibi objectum ob oculos statuam. Hoc est Crucis asylum, in Cruce hac modo vivere volo, & spero, hanc te mihi gratiam concessurum, ut moriar amans, & fidenter hanc Crucem amplectens. *Idem.*

Sensus S. Chrysostomi de signo Crucis. — *Neminem igitur pudeat horum salutis nostræ symbolorum, atque signorum. Passio certe Domini nostri beatitudinis caput est, atque origo, qua vivimus, & per quam sumus. Sed velati coronam, sic læto animo Crucem circumferamus. Omnia enim, quæ ad salutem nostram conducunt, per ipsum consumantur. Nam cum regeneramur, Crux Domini adest; cum Sacratissimo alimur cibo, cum in ordine consecrandi statuimur, ubique ac semper id victoriæ insigne nobis assistit. Quapropter & in penetralibus, & in parietibus, & in fenestris, & in fronte quoque, ac mente magno studio Crucem inseramus. Id enim salutis nostræ, id communis libertatis, id mansuetudinis, atque humilitatis Domini signum est. Ductus est enim ut ovis ad occisionem. Quando igitur Cruce te signas, universum tecum Crucis caussam verte: & iræ, ac reliquarum passionum incendia extingue: quando te Cruce signas, magna tuam frontem arma fiducia, libertate animum munias. Nec enim lates vos quanam sint, quibus libertati donati sumus. Paulus enim cum ad capessendam veram hanc libertatem nos hortaretur, ad Crucis, & Sanguinis Dominici memoriam reduxit dicens: Pretio empti estis, non sitis servi hominum. Pretium autem his Crucem appellavit, quam non simpliciter digito in corpore, sed magna profecto fide in mente formare oportet. Nam si hoc modo eam impresseris, nullus scelestorum dæmonum cum hastam videat, qua lethale vulnus suscepit congredi tecum audebit. Nam si solummodo loca, in quibus capite damnati pœnas persolvunt videmus, ingenti horrore concutimur; quid passum putas diabolum, si mucronem tenere te viderit, quo vires ejus CHRISTUS dissolvit, & quo caput draconis magno ictu recavit? Noli ergo tanto tu bono verecundari, ne quando in majestate sua veniat CHRISTUS de te verecundetur. Tunc enim Signum hoc super radios Solis coruscans ante CHRISTUM videbis. Præcedet enim profecto Crux magnam vocem aspectu emittens, & ad universos homines pro Domino respondens, atque ostendens nihil ex parte Domini defuisse. Hoc signum, & priscis, & nostris temporibus clausas januas reseravit, hoc venenorum vires extinxit, hoc feroces bestias repressit, hoc lethales serpentum morsus curavit. Etenim si portas inferni perfregit, si cælorum ostia reclusit, si Paradisi renovavit ingressum, si diaboli nervos recidit, quid mirum est, si pestifera venena, atroces bestias, aliaque hujusmodi superavit? Hoc igitur in mente tua celato, & animarum amplectere salutem. Hæc Crux terrarum orbem convertit, atque sanavit; Hæc errorem abegit, veritatem reduxit, terram in Cælum restituit, ex hominibus Angelos effecit. Hac Cruce mors in somnum redacta est, hac omnia quæ nobis adversabantur humi dejecta conculcantur. Si ergo gentilium quispiam tibi dixerit, Crucifixum ne adores, noli dubitare clara voce, & læta facie dicere: Et adoro, & adorandi nunquam faciam finem; & si ridebit, largas tu effunde lacrymas de insania ejus. Agas immortales Domino gratias, cujus beneficio hæc suscepimus, quæ nullus absque divina gratia dicere potest. Nam idcirco hic etiam videt, quia homo animalis non suscipit ea, quæ ipsius spiritus sunt. Sicut etiam pueri tunc mirantur, quando magnum quid, atque mirabile perspexerunt: & si ad videnda Mysteria infantes produxeris, procaldubio ridebunt. Infantibus sane gentes mihi similes videntur, immo vero illis quoque imperfectiores, ac ideo multo miseriores: quia non in ætate juvenili, sed in provecto infantium levitate adeo perturbantur, ut nulla venia digni & sint, & videantur. Sed nos clara, & magna voce dicamus, & tunc maxime quando adsunt gentiles, omnia fiducia exclamemus: Gloria nostra, caput, & origo beatitudinis, libertas, & corona Crux est.* Ex Sermone S. Chrysostomi in Matthæi caput 16.

****

MYSTERIUM ASCENSIONIS.

MONITUM.

MYSTERIUM Ascensionis Domini semper Ministris Verbi Dei visum est argumentum tractatu difficile; Nam, hinc quidem, nullius tantum est flumen ingenii, ac dicendi vis, quæ verbis satis magnificis exprimere valeat magnificentissimum Triumphum hujus victoris Mundi, Mortis, & Inferni; inde vero si moralis disciplinæ deligunt argumentum, quod plurimi hodierna die faciunt, periculum est, ne, quin utilius fiat, minuatur idea, confidentia, & devotio, quam in nobis ciere debet gloriosissimum, & uberrimum consolatione Mysterium. Uterque evitabitur Scopulus, argumentum hoc ita pertractando, ut Salvatoris gloria cum utilitate jungatur, & fructibus, quos ab ejus Ascensione percipimus, ita ut Mysterium, & moralia documenta ita commisceantur, ut inter se cohæreant, atque sibi respondeant.

Ut hoc cedat e voto, opus est 1. Ut moralis, & considerationes, quæ fiunt, sint propriæ argumenti; & non cum aliis argumentis communes, puta, Resurrectioni, Transfigurationi, & Beatorum felicitati. 2. Oportet quoad fieri poterit, in sermone locum invenire præcipuis Mysterii circumstantiis, ut substernantur quasi fundamenta probationibus, atque ut illas calleat auditor, & inde ipse per se fructum percipiat, per naturales animadversiones, quæ illum moveant, eique certam spem faciant ascendendi in Cælum cum J. C. modo sequatur exemplum, quod ab eo sibi præbetur, & viam, quæ veluti digito sibi monstrata ab eodem fuit, qua ad tantam beatitudinem valeat pervenire.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Sermonum hujus argumenti Partitio.

I. E Dominicæ Ascensionis Mysterio tot occurrunt dicenda, ut difficile mihi sit initium facere in hoc argumento, quod menti meæ non nisi miracula repræsentat. Paucis dicitur, JESUS CHRISTUS in Cælum ascendit; sed quotannis opus esset, ut paucorum horum verborum sensus, & mirabilia, quæ in illis continentur, explicarentur; quamvis minime putem linguam mortalem illa exprimere posse, neque humanam mentem illa comprehendere; quandoquidem Angeli, qui testes atque spectatores fuerunt divini hujus triumphi nonnisi & ipsi summa cum admiratione loquantur; *Quis est iste Rex gloriæ?* (Psalm. 23) Ut autem sub uno sermone complectamur, quidquid magnum, atque admirabile est hoc in Mysterio, animadverto, Ascensionem triplici adspectu posse considerari, pro triplici ratione, quam habet 1. Cum JESU CHRISTO, triumphali more in Cælum ascendente. 2. Cum Angelis, & Beatis qui illum concomitantur, & qui cum eodem sunt in æternum regnaturi. 3. Cum Fidelibus, qui sunt super terram. Quoad JESUM CHRISTUM, Ascensio complementum est, & gloriæ ipsius consumatio. Quoad Angelos, & Beatos Ascensio est complementum felicitatis eorum. Quoad nos Fideles Ascensio est complementum Religionis nostræ, perfecta Ecclesiæ institutio, perfectio Sanctitatis omnium Fidelium. Quæ tres erunt partes hujus sermonis.

Pars Prima. Quamquam ab ipso primo Conceptionis JESU CHRISTI momento, anima ejus beata fuerit; & gavisa visione beatifica, & resurgens communicaverit corpori suo omnes admirabiles qualitates, quæ illud reddiderunt spirituale, immortale, & incorruptibile; & per novam hanc vitam jam retulerit victoriam de peccato, ac morte, ac tandem se cognoscendum præbuerit tamquam verum Dei Filium; verum nihilominus est, aliquid tamen adhuc defuisse illi ad perfectam animæ suæ felicitatem; aliquam adhuc fieri debuisse decoris glorioso corpori suo accessionem, recentem lucem aliquam victoriæ suæ, & novos aliquos honores suæ divinitati; quod factum est in ejus Ascensione, ideoque ascensio est perfectio, & consummatio gloriæ ipsius. 1. Constat felicitatem corporis Filii Dei debuisse perficere quidquid deerat felicitati animæ suæ; quia cum corpus, & anima sint partes duæ, quæ essentialiter mutuo a se pendent, constat, alteram non posse omnino esse beatam sine altero; & cum naturalis earum essentia semper sit imperfecta, cum illæ sejunctæ sunt; similiter eorum supernaturalis, divinaque essentia, numquam est integra, cum harum partium alterutra supremum suum non possidet bonum. Sed ante Ascensionem aliquid deerat Corpori Salvatoris ad complementum gloriæ suæ, quæ tantum erat inchoata per Resurrectionem; quoniam permanens adhuc in terra, qui locus est mutationis, & corruptionis, nondum erat in loco suo naturali, neque licebat illi plene frui fructibus, & honoribus vitæ hujus recentis. Adde his, quod cum Salvator esset beatus, non poterat sine aliqua gloriæ suæ diminutione esse extra Cælum, quæ est beatorum sedes; quia permanens in terra, non recipiebat honores, qui sibi debebantur: Oportebat ergo, ut in Cælum ascenderet, ne quid ultra suæ gloriæ deciset. 2. Oportebat etiam, ut per Ascensionem suam extremum adderet decus victoriæ, quam de morte, ac inferno retulerat; oportebat, ut tamquam Victor triumphans ingrederetur: postulabat enim justitia, ut ingressus in Cælum æque gloriosus esset, ac ille, quem fecerat de Cælo in terram descendens, humilis fuerat: atque ut huic lux tribuatur, opponenda est obscuritati, atque humilitati primi illius pompa, & magnificentia alterius, qui est triumphalis ejus Ascensio; & afferendum est, quidquid de hoc dicunt Prophetæ, Apostoli, Patres Ecclesiæ, & sacri Oratores.

Pars Altera ostendere debet, Ascensionem Filii Dei esse complementum felicitatis Angelorum, ac beatorum in Cælo: quoad Angelos pertinet, verum est nihil beatorum eorum spirituum felicitati defuisse. Quippe consistit in clara visione Dei, & in amore, & gaudio, quod necessario concomitatur Dei possessionem: Sed ex Theologorum sententia non deest alterum beatitudinis objectum, quod ad perfectionem, atque complementum felicis status hujus est necessarium, & alterum hoc objectum est adorabilis persona Verbi Incarnati, admirabiles animæ & corporis ipsius qualitates, & perfectiones Sanctæ hujus Humanitatis, quæ accidentalem constituit cum Angelorum, tum hominum felicitatem. Hoc loco explicandum est gaudium, quod parit cognitio dignitatis & prærogativarum illius; & earum rerum omnium, quæ pertinent ad hunc Hominem Deum: qua cognitione in æternam rapientur admirationem.

Pars tertia spectat rationem, quam habet Ascensio cum Fidelibus terræ. 1. Ecclesia generatim in illa suam nacta est perfectionem: cum enim JESUS Ecclesiæ Caput constitutus sit, eam regit, inspirat, gubernat, mittens ad illam Spiritum Sanctum. Ex quo Salvator in Cælum ascendit, in universum terrarum orbem sese effudit; & paullo antequam illuc ascenderet mandavit Apostolis suis, ut in omnes gentes Fidem disseminarent. 2. Si Fideles singillatim considerentur, eos reddit sanctiores, atque perfectiores per desiderium sequendi illum, per spem, quam illis tribuit, & viam, quam illis stermit faciliorem, videlicet imitationem, &c.

II. Omnia Mysteria vitæ Salvatoris aliquam habent rationem cum virtutibus Christianis: probavit, confirmavitque fidem nostram per resurrectionem suam; nostram emundare, & consumare debet caritatem per descensum Spiritus Sancti: sed hodie in Ascensione sua, spem nostram excitat. Spes autem est desiderium boni, quod comparari potest; & ita spes duo complectitur: 1. Adspectum magni alicujus boni; 2. potestatem illius acquirendi. Quapropter

1. Salvator Mundi in sua Ascensione totam nobis ostentat Empyrei gloriam, & magnificentiam: singine potest majus bonum?

2. Nobis opem suam pollicetur ad illam acquirendam; post hæc non dubitare licet, quominus hoc Mysterium sit spem nostram inflammaturum? Duo hæc efficient argumentum, ac partitionem sermonis hujus: Gloria JESU CHRISTI, primum erit punctum; ejus propensio ad opem hominibus ferendam, alterum. Gloria JESU CHRISTI nos debet impellere, ut constans ineamus illius imitandi consilium; certum illius imitandi consilium coget illum, ut nobis ferat opem: duplici verbo spes nostra innititur imitationi nostræ, & illius patrocinio. Frustra speramus nos JESU CHRISTO similes futuros in Cælo, nisi illum in terra fuerimus imitati: frustra nos illum imitaturos esse speramus, nisi illius opem imploraverimus.

III. Per Incarnationem, Dei Filius incepit magnum opus salutis nostræ, & illud in Ascensione perficit; sed cum Incarnatio fuerit humiliationis, & exinanitionis Mysterium; Ascensio e contra est Mysterium elevationis, magnitudinis, atque potentiæ: in altero Dei Filius in hominis nativitate suam deprimit divinitatem: dignitatem suam sub persona servi; & suam immortalitatem sub corpore mortali, atque passibili; quæ tres sunt humiliationes, quas Salvator in sua Ascensione replevit.

1. Qui passibilis erat, factus est impassibilis, & immortalis; & quamvis hujus prærogativæ possessionem adierit ex ipso suæ Resurrectionis momento; tamen nonnisi post Ascensionem suam illa gavisus est, quoniam hæc merces est assiduorum laborum, atque Passionum vitæ mortalis suæ; quod locum præbet præclaris animadversionibus de Justorum malis, quæ propter Deum sustinuere, & quæ pro mercede, gaudio, & immortali gloria Deus remuneratur. *Momentaneum, & leve tribulationis æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* (2. Ad Cor. c. 4.)

2. Qui servus erat, factus est Dominus omnium Creaturarum, illi sua obsequia præstantium.

3. Qui homo solum videbatur, quodammodo factus est *Totus Deus*, ut nonnulli Patres inquiunt.

IV. JESUS CHRISTUS per Ascensionem suam triumphans adit possessionem gloriæ, quæ merito sibi debebatur, simulque assumit titulum Glorificatoris hominum, pro quibus in Cælum ascendit, quemadmodum pro illis inde descendit. Tria profecto requirebantur, ut gloriosum hunc titulum Glorificatoris mereretur.

1. Ut Cælum aperiret hactenus omnibus hominibus clausum; ubi ostendendum est hoc ab eo factum; & a nemine præter illum fieri potuisse.

2. Opus erit, ut certam nobis spem daret, illuc ingrediendi; quænam esse debeat hæc spes, & in quo fundata esse debeat.

3. Ut illuc nostra pertraheret desideria; nam ibi est noster thesaurus, ideoque ibi etiam esse debet cor nostrum, quemadmodum ille ipse testatur. Hic autem est fructus ille, quem ex Ascensione Salvatoris mundi percipimus. Cælum modo patet, & nostra in voluntate situm est illuc ingredi: certam habemus spem Hominis Dei meritis innixam fore ut illuc admittamur. Nos ille trahit, vel saltem illuc nos trahere debent fervida desideria; hic enim locus est nostræ quietis, ubi perfecta felicitate sumus perfruituri, & ecce cur S. Leo Ascensionem Filii Dei, vocat hominum elationem, & glorificationem.

V. Argumentum quod mihi huic Mysterio æquissimum videtur, & quod plurimis moralibus considerationibus locum præbet, illud est, quod Sanctus Paulus nobis

suppe-

suppeditat, cum ait, illum ad altissimum Cælorum verticem ideo ascendisse, quia illinc ad infimas usque terrarum partes descenderat, innuens, quantum Dei Filius dum viveret sese humiliavit, tantum per gloriosam Ascensionem suam fuisse exaltatum; ubi S. Thomas animadvertit, illum in tribus potissimum semet humiliasse, quæ idcirco fecerunt totidem veluti elevationis gradus in hoc glorioso mysterio, & quæ sermonis partionem possunt efficere.

1. Humiliavit se quoad locum, descendens usque in penitiores terræ abyssos, & in præmium admirabilis hujus humiliationis ad altissimum Cælorum fastigium elevatur.

2. Humiliavit se in honore suo, & existimatione cum omnes sustinuerit contemptus, contumelias, & calumnias excogitabiles, opprobriis saturatus, ut inquit Propheta; & ecce in hoc Mysterio declaratur Rex gloriæ, & magnificentissimo triumpho decoratur.

3. Humiliavit se quoad potestatem suam; cum subditus fuerit omnibus terræ potestatibus, & in hoc Mysterio supremam accepit potestatem super omnes
Matth. 28. Creaturas: *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra.*

VI. In hoc Mysterio Salvator hominum est vere Rex gloriæ. Titulum hunc ei tribuit Psalmista loquens Spiritu Prophetico de illius Ascensione: *Quis est iste Rex gloriæ? iste est Rex gloriæ.* Idque triplici ex caussa.

1. Quia possidet Regnum Cæli titulo acquisitionis? qui proculdubio titulus est gloriosissimus, sed qui debetur proprie Filio Dei, qui acquisivit illum sola virtute sua sumptibus Sanguinis sui; qui ingentem hanc acquisitionem sibi solus comparavit, quin cum ullo gloriam partiretur, quod faciunt terrarum Domitores, qui suas debent victorias Ducum suorum consiliis, & militum strenuorum fortitudini. Ipse solus pugnavit; ipse solus viam sibi stravit; ipse solus victoriam reportavit; ipse tandem sibi solus aditum aperuit in Cælum quod antea erat inaccessum.

2. Pro modo, quo possessionem adit Regni hujus, videlicet pro modo, quo illuc ingreditur, & quo admittitur; scilicet triumphali more cum magnifico sanctarum animarum comitatu, quas eripuit de captivitate, & beatorum spirituum occurrentium illi, in nube lucida, quæ ipsi est instar triumphalis currus, & cum omni apparatu, qui decet meritum ejus, & personæ ipsius dignitatem.

3. Pro suprema potestate quam ibi exercet, pro bonis, quæ procurat subditis suis, pro donis, & gratiis, quibus illos cumulat, & quas imposterum sperare debent; quæ omnia in illius gloriam cedunt infinitam.

VII. Assumi etiam pro sermonis themate potest elogium, quod unico verbo Mysterium hoc celebrat Ecclesia illud Admirabile appellans: *Per admirabilem Ascensionem tuam:* quia vere Ascensio digna est admirationibus Angelorum & hominum, & Ecclesia hoc pacto innuit illam omnibus locutionibus nostris esse superiorem.

1. Admirabilis est propter magnitudinem, ac dignitatem ascendentis in Cælum. Neque enim est terræ domitor, qui post insignem aliquam victoriam relatam, vel captam urbem, vel Provinciam aliquam suo subditam imperio triumphum agat; hic Homo Deus est, qui victo dæmone, quem principem tenebrarum appellat, referens ex inferis manubias, Cælum sibi aperit, & omnibus illis, qui eum sequi voluerint.

2. Admirabilis est pro modo, quo Salvator ad altissimum Cælorum apicem penetravit; quid enim magis novum, ac admirabile, quam videre corpus propria virtute sese in aerem extollere sine ope aliena, & hoc pacto ad conspectum suorum discipulorum ascendere, qui & ipsi admiratione capti obstupescunt.

3. Admirabilis est ratione finis propter quem ascendit; etenim tam pro se, quam pro nobis ascendit ad Patrem suum, quemadmodum ipse declaravit.

VIII. Hodierna die considerari potest Ascensio Filii Dei non tamquam suæ gloriæ possessio, sed tamquam spes nostræ, quoniam illius præstantissima caussa est, ac solidissimum fundamentum; Hoc ipsi videbimus in parte prima sermonis hujus; & in altera quænam esse debeat hæc spes, quam ipsi concipere debemus ad adspectum Salvatoris in Cælum ascendentis; & quomodo sit dirigenda, ut & ipsi aliquando illuc ascendamus, in hac ipsa vita nosmet attollentes corde, & affectu; hæc erit sermonis partitio, quæ Mysterium convertet in moralis disciplinæ praxim, cujus usus Christiano esse debet familiaris.

Pars prima. Dico, Salvatoris Ascensionem solidissimum esse fundamentum, & validissimam spei nostræ caussam; si velitis mecum tria animadvertere, quæ hujus argumenti maxime propria sunt, & naturalia. Primum est Dei Filium nobis adeptum fuisse jus in Cælum contendendi, quo ille primus ingressus est, & cujus nobis aditum reseravit jam tot sæculis clausum. Alterum est, illum in hac ipsa Ascensione viam nobis ostendisse, quæ ad Cælum, & vitam adducit, humiliationem scilicet, & passionem, per quas meritus est elevari, & gloria coronari; *Vidimus JESUM per passionem gloria, & honore coronatum*, ut Apostolus loquitur &c. ad Hebr. 2. Tertium est, Salvatorem in Cælum ascendentem, & ad Patris sui dexteram sedentem nobis præbere opem, quæ necessaria est, ut perveniamus ad gloriam, quam ipse nobis promeruit.

Pars altera. Ut sciamus quænam esse debeat spes Christiani, aliquando Cælum, supremumque possidendi bonum, cujus jus Dei Filius nobis adeptus est per suam Ascensionem; cogitare satis est conditiones, & qualitates Spei generatim, easque particulariter ad Ascensionis Mysterium applicare. 1. Præsupponit illa desiderium, quod ab eadem sperari non potest, Sanctus Thomas ait. 2. Postulat constantiam, strenuumque nisum ad acquirendum difficile bonum, quod illius objectum est. 3. Illam subsequitur lætitia quædam præveniens possessionem, & efficiens, ut in antecessum eamdem delibemus. Hi proprii sunt spei Christianæ characteres; quos Dei Filius in Cælum ascendens impressisse videtur in corde discipulorum suorum, & qui in Evangelio afferuntur tamquam circumstantiæ pompæ hujus, cujus spectatores fuerunt. *Hæc omnia excerpta sunt ex Auctore sermonum in omnia Ethica Christiana argumenta Tomo primo mysteriorum, sermone de Ascensione.* 2. 2. q. 15. art. 1

IX. Ad celebrandum, recolendumque Ascensionis Mysterium, & partem obtinendam felicitatis, quam nobis Dei Filius comparavit.

1. Sequi debemus ex corde Salvatorem, antequam illum sequamur corpore, hoc est ferventibus desideriis in Cælum adspirare.

2. Ut aliquando illum sequamur corpore, legenda nobis sunt ejus vestigia, & ingredienda via, quam ille ingressus est, passionem videlicet, & humiliationem: *Oportuit pati CHRISTUM, & ita intrare in gloriam suam.* Luc. 24.

X. Omnia JESU CHRISTI Mysteria producere debent in nobis quosdam effectus, qui sunt veluti eorum spiritus; ita cum ille temporalem assumit nativitatem in utero Virginis, nasci debemus spiritualiter; cum ille moritur in Cruce, nos peccato mori debemus; cum gloriose ad vitam novam resurgit, ad gratiam debemus resurgere; sed cum mundum relinquit reversurus ad Deum, infringere debemus vincula, quæ nos alligant terræ, ut Cælestibus duntaxat vacemus; ita ut in eo statu nosmet collocemus, ubi gloria perfruamur, duo sunt nobis facienda.

1. Corda nostra avellenda sunt de terra, & sursum in Cælum semper attollenda.

2. Imitandæ sunt virtutes divini prototypi nostri, tamquam media, quæ nos illuc possunt adducere. *Hoc est argumentum Abbatis de Monmorel in Festam hanc diem.*

XI. De bonis, quæ cedunt nobis ex Ascensione Filiorum Dei, quatenus hominibus, & Christianis.

1. Gloria quam recipit Salvator ascendens in Cælum, & sedens ad dexteram Patris, nobis est cum illo communis; quia natura nostra in persona ejus elevatur ad altissimum Cælorum fastigium, & supra nobilissimos Spiritus. Nos sumus illius fratres, membra, & filii.

2. Possessio, quam adit Regni sui, firma spes est nos illius socios futuros esse, & summo bono perfruituros.

3. Potentia quam exercet, tota pro nobis est: quandoquidem post Ascensionem suam misit Spiritum Sanctum suum, nobisque distribuit dona, & gratias suas.

XII. In Ascensione Filii Dei tria præsertim deteguntur mirabilia, quæ ad utilitatem nostram referuntur, & ad spirituale bonum animarum nostrarum.

Primum est, JESUM CHRISTUM nunquam melius instituisse, & protexisse Ecclesiam suam, quam cum ascendens in Cælum visus est illam deseruisse.

Alterum est, ipsum nequaquam melius cognitum fuisse quid esset, quam cum se oculis nostris eripuit, quia fides modo efficit, ut illum perfectius agnoscamus.

Tertium est, illum nunquam propius accessisse ad nos, neque arctius nobis adhæsisse, quam cum recessit, quoniam nobis tot præbet caussas, & media illum amandi. *P. Texier.*

XIII. 1. Quatenus Caput nostrum JESUS CHRISTUS in Cælo coronatus non est, nisi postquam fuit Crucifixus. Nos cum JESU CHRISTO in Cælum ascendere non possumus, nisi cum illo ascendimus in Calvarium; sed etiam post hos vitæ hujus labores sanctam nobis immittere debent spem nos cum illo in Cælum esse ascensuros.

2. Hæc spes ascendendi in Cælum cum illo, patientiam nostram roborare debet inter vitæ hujus poenas:

mus: in exilii hujus ærumnis, anhelemus ad patriam, & in ſpe patriæ noſtræ ærumnas exilii noſtri perferamus. *Abbas de Jarry ſermone de Aſcenſione.*

XIV. 1. In Salvatoris Aſcenſione remunerationem meritorum ejus invenio.

1. Remunerationem humiliationum ejus; quia ſublatus eſt ad Cælorum omnium altiſſimum, poſitus eſt ad dexteram Æterni Patris, qui maximus eſt honoris gradus, & adeptus eſt poſſeſſionem dominationis Univerſorum.

2. Paſſionum ſuarum; fruitur enim beatitudine, quam illæ ipſi acquiſiverunt.

3. Victoriarum ſuarum; quia triumphans in Cælum ingreditur.

Secundo loco, & pro parte altera in hac ipſa Aſcenſione invenio ſpem noſtræ remunerationis, æternæque felicitatis. 1. Caput eſt noſtrum, nos vero membra illius; igitur ſperare debemus nos aliquando illum eſſe ſecuturos.

2. Nobis acquiſivit jus ad gloriam contendendi: gloria hæc illi debetur titulo divinæ filiationis, & ipſe transfert ſecundum jus ſuum in nos, applicans nobis merita ſua, ut actiones noſtræ dignæ fiant æterna felicitate. 3. Ipſe in Cælum nos trahit per gratias, quas nobis immittit, & preces, quas pro nobis effundit Æterno Patri.

XV. Sanctus Thomas ad examen revocans naturam, & qualitates ſpei, duos peculiariter illi motus tribuit; primus eſt violentum deſiderium ſupremi boni, quod unum nos beatos efficere poteſt; hic primus gradus eſt, quem ſpes efficit, ut objectum ſuum verſus moveamur: ſed quia bonum ſeptum eſt difficultatibus, ac impedimentis, & toto Cælo ſuperat omnes naturæ vires, ſpes Chriſtiana per motum alterum nos excitat, & animat contra hæc impedimenta ope inviſibili, qua roborat cor, & ſecretam illi inſpirat confidentiam aſſequendi bonum quod optat, & ita cogit illum, ut ſerio, & ſedulo in illius acquiſitionem incumbat. In Aſcenſionis autem Myſterio validas conſiderationes invenio ad excitandum duplicem hunc motum in his verbis inclusis: *Aſſumptus eſt in Cælum, & ſedet a dextris Dei.* Marc. 16.

1. JESUS CHRISTUS aſcendit in Cælum, & illuc aſcendens reliquit nobis veſtigia, quæ ſequi debemus.

2. Et ad diſſipandos timores, quos in nobis ciere poſſet infirmitas naturæ noſtræ, ſedet ad dexteram Patris, ubi abſoluta cum poteſtate diſponit de gratiis omnibus, quæ neceſſariæ ſunt, ut nos adducat ad gloriam, in altero quidem nobis oſtendit locum, quo contendere debemus; in altero vero, nos illuc attrahit. *Ex ſermone P. Cheminais.*

XVI. Dei Filius jure meritus eſt tres deferre glorioſos titulos, vel tres auguſtas qualitates, quæ proprie, & de jure uni ipſi conveniunt, videlicet titulum, & qualitatem Salvatoris hominum, Mediatoris inter Deum & hominem, Diſpenſatoris donorum, & gratiarum Dei erga homines: Verum dici poteſt illum nunquam melius, perfectiuſque tria hæc obiiſſe munera niſi in Aſcenſione ſua, per quam omnino illis defunctus eſt.

1. Quod ſpectat ad Salvatoris qualitatem, dicere poſſumus, dum mortalem ageret vitam, ipſum nequaquam fuiſſe Salvatorem omnino perfectum, vel ut caſtigatius loquar, illum nondum repleſſe, quod neceſſarium erat ut nos adduceret in ſupremi boni felicitatem, in quo ſalus noſtra conſiſtit. Ad id oportebat, ut Cælum aperiret nobis, poſtquam nobis meritus fuerat jus ad illud adſpirandi, quod præſtitit primus omnium aſcendens. Ita quamvis ab ipſis incunabulis vocatus fuerit Salvator: *Natus eſt vobis hodie Salvator:* Id tamen accidit intuitu eorum, quæ ſibi erant facienda ſecundum imperium, quod a Patre receperat toto vitæ ſuæ ſpatio. Omnes illius actiones, exempla, miracula fuere media, ab ipſo ad ſalutem nobis procurandam adhibita. Mors, & paſſiones illius nobis contulerunt jus, de quo per primi parentis peccatum deceſſeramus. Sed per Aſcenſionem ſuam in perſona ſua Cæli poſſeſſionem ingredimur, & tunc vere, ac reipſa ſalvamur. Luc. 2.

2. Quod titulum Mediatoris, verum eſt, ipſum per mortem ſuam nos reconciliaſſe Æterno Patri, illum pro ſuis etiam inimicis deprecatum fuiſſe, obtuliſſe labores, paſſiones, & mortem ſuam, ut veniam nobis mereretur: Sed poſt Aſcenſionem ſuam jugiter fungitur Mediatoris officio, quemadmodum docet Apoſtolus; oſtendit plagas pro nobis receptas, precatur, intercedit, ac inceſſanter Patrem urget *ſemper vivens ad interpellandum pro nobis.* ad Hebr. 7.

3. Demum poſtquam aſcendit in Cælum factus eſt Diſpenſator omnium donorum, atque gratiarum. Teſtatur Propheta illum aſcendentem in Cælum *hominibus dediſſe dona:* quod ſæpe ſolent Principes cum in ſuam Metropolim ingrediuntur. Inde miſit ad nos Spiritum Sanctum ſuum, qui per excellentiam donum eſt, & auctor omnium donorum. ad Ephes. 4

XVII. Quidquid pertinet ad hoc Myſterium duabus his propoſitionibus complecti poſſumus.

Quarum prima eſt: Aſcenſio eſt conſummatio gloriæ Filii Dei.

Altera: Fundamentum eſt ſpei Omnium Fidelium.

PARAGRAPHUS ALTER.

Fontes, unde hauriri copia poteſt ad propoſitas ſermonum Partitiones exornandas.

Sancti Patres. Sanctus Auguſtinus *de Agone Chriſtiano* explicat, quomodo Salvator in Cælum aſcendit, & hoc ipſum oſtendit *in Pſalm. 92.*

Idem *libro de Fide, & Sapientia* oſtendit, quomodo corpora noſtra in Cælo fiant tamquam ſpiritualia.

Idem *ſerm. 58. de verbis Domini* loquitur de gaudio, quod nobis concipiendum eſt de glorioſo Aſcenſionis Myſterio.

Idem *ſerm. 178. de Tempore* fuſius loquitur de hoc Myſterio.

Idem *inter ſermones de Tempore* plures habet de Salvatoris Aſcenſione, in 6. hujus Myſterii comparat Nativitatem cum Aſcenſione.

Idem *ſermone* 10. hujus Myſterii loquitur de gloria, ac triumphis JESU CHRISTI in Aſcenſione.

Idem Tom. 10. de diverſis. *6. 17. 58. 175. 177. 178. 179.* & 180.

Sanctus Gregorius Magnus *Homil. 29. in Evangel.* comparat Aſcenſionem Domini cum raptu Enoch, & Eliæ, alterius quidem ante legem, alterius vero ſub lege.

Idem *in cap. 8. Job*, prolixum habet de hoc Myſterio ſermonem, quem ad morum doctrinam redigit.

Idem *in Pſalm. 5. pœnit.* ponit Salvatoris Aſcenſionem ſpei noſtræ fundamentum.

Idem in primum Regum librum oſtendit quomodo Salvator per hoc Myſterium carnem noſtram elevaverit.

Sanctus Cyprianus *Tom. 3.* ſermonum habet de hoc Myſterio.

Sanctus Chryſoſtomus *Tomo de diverſis novi Teſtamenti locis ſerm. 38. & Tom. 6. ſerm.* 1. & alibi.

Beda *homil. in Evangel.* recenſet miracula, quæ facta ſunt in illo Myſterio.

Sanctus Epiphanius *de CHRISTI Aſſumptione Oratio.*

Euſebius Emiſſenus habet Homiliam, ubi agit de omnibus, quæ hoc Myſterium reſpiciunt.

S. Gregorius Nyſſenus, Orationem habet hujus argumenti.

Yvo Carnotenſis in oratione de hujus diei Feſtivitate refert ea, quæ tunc acciderunt miracula.

S. Innocentius III. Papa de hujus diei Feſtivitate loquitur.

S. Leo duos habet ſermones, in quibus plura de hoc habet Myſterio.

Sanctus Bernardus ſex habet de hoc Myſterio ſermones.

Sanctus Bonaventura quinque, in quorum ſecundo comparat diem Aſcenſionis, quo aſcendit in Cælum cum noviſſimo judicii die, quo venturus erit ad omnes homines judicandos, & in tertio illius conſilia, ac deſideria pro nobis Cælum aſcendendi.

Hugo de S. Victore tractat hoc Myſterium in uno ſermone.

Sanctus Laurentius Juſtiniani, hujus diei mirabilia recenſet.

S. Thomas unum habet ſermonem præter ea, quæ habet in parte tertia ſummæ ſuæ. Aſcetici, aliique.

Granatenſis in Memoriali *lib. 6.*

Idem in Meditationibus de Vita Domini, ubi loquitur de fructibus, quos Salvator nobis in hoc Myſterio communicavit.

P. a Ponte part. 5. Meditationum de Myſteriis fidei. 17. Meditatione.

P. Novet in 3. parte Hominis Orationis de glorioſa JESU CHRISTI Vita in Cælo.

Omnes, qui ſcripſere meditationes de Vita JESU CHRISTI.

Suarez *de Myſteriis*, ubi funditus tractat, ac Theologice quidquid pertinet ad hoc Myſterium.

Raynerius de Piſis *in Pantheologia.*

Ex Interpretibus Salmeron, Barradius, Sylveira, Cornelius a Lapide fuſius locuti ſunt de omnibus hujus Myſterii circumſtantiis.

Cartagena plures habet hujus argumenti homilias, & largam ſuppeditat rerum ſupellectilem.

P. Nepveu tomo 2. Chriſtianarum Conſiderationum.

Concionatores Recentes. Molinier in ſermonibus de Myſteriis.

P. le Jeune Oratorii Sacerdos.

In Moralibus ſermonibus non deeſt ſermo hujus argumenti.

Abbas

Abbas de Aubinac in sermonibus editis.
Abbas de Bourseis duos habet hujus Mysterii.
Abbas Trappensis in Collationibus.
Biroat in Mysteriis.
Pater de la Colombiere tomo 1. duos habet sermones decimum quintum, & decimum sextum.
P. Duneau duos hujus Festivitatis.
P. Texier in Tomo Mysteriorum.
P. Bourdalove in Tomo Mysteriorum.
P. Cheminais unum hujus Mysterii, qui in novissima editione sermonum additus fuit.
Auctor sermonum in omnia Ethicæ Christianæ argumenta in Mysteriis Domini Nostri.
In specimine sermonum tomo 2. pro Dominicis tres sunt hujus argumenti sermones.

Qui collectiones ediderc.

Labatha Titulo *CHRISTI Ascensio*.
Spaner Tomo 1. Titulo. *Ascensio CHRISTI*.
Langius, sive Polianthea Titulo Ascensio.

PARAGRAPHUS III.

Loci, Figuræ, & Applicationes Scripturarum ad hoc argumentum.

Inclinavit Calos, & descendit, & ascendit super Cherubim, & volavit super pennas ventorum. Psalm. 17.

Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco Sancto ejus: innocens manibus, & mundo corde &c. Psalm. 23.

Quis est iste Rex gloriæ? Dominus fortis, & potens, Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ. Ibidem.

Notas mihi fecisti vias vitæ. Psalm. 15.

Exaltare super Calos Deus, & in omni terra gloria tua. Psalm. 56.

Qui ascendit super Occasum, Dominus nomen illi. Psalm. 67.

Date gloriam Deo super Israel, magnificentia ejus in nubibus. Psalm. 67.

Qui ascendit super Calum Cali ad Orientem. Ibidem.

Ascendens in altum captivam duxit captivitatem. Psalm. 27. & ad Ephes. 2.

Ascendit Deus in Jubilo. Psalm. 46.

Qui ascendit super Calum. Ibidem.

Deus sedet super sedem Sanctam suam. Ibidem.

Qui ponis nubem ascensum tuum. Psalm. 103.

Ascendit pandens iter ante eos Rex eorum. Mich. 2.

Et Dominus quidem JESUS postquam locutus est eis, assumptus est in Calum, & sedet a dextris Dei. Marc. 16.

Factum est dum benediceret illis, recessit ab eis, & ferebatur in Calum. Luc. 24.

Si diligeretis me, gauderetis utique, quia ad Patrem vado. Joann. 14.

Vado parare vobis locum. Ibidem.

Expedit vobis, ut ego vadam, si enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos, si autem abiero mittam eum ad vos. Joann. 16.

Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum. Joann. 12.

Exivi a Patre, & veni in Mundum, iterum relinquo Mundum, & vado ad Patrem. Idem ibidem.

Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum. Joann. 20.

Nemo ascendit in Calum, nisi qui descendit de Calo. Joann. 7.

Spiritus nondum erat datus, quia JESUS nondum erat glorificatus. Joann. 4.

Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis Filium hominis ascendentem, ubi erat prius? Joann. 6.

Clarifica me, Pater, apud temetipsum claritate, quam habui, priusquam mundus esset, apud te. Joanne 17.

Oportuit CHRISTUM pati, & ita intrare in gloriam suam. Luc. 24.

Hac scribo vobis, ut non peccetis, sed si quis peccaverit advocatum habemus apud Patrem JESUM CHRISTUM. 1. Joann. 2.

Ubi est thesaurus tuus, ibi & cor tuum. Matthæi 6.

Cum hac dixisset videntibus illis elevatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum, Actor. 1.

Hic JESUS, qui assumptus est a vobis in Calum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in Calum. Ibidem.

Deus exaltavit illum, & dedit illi Nomen, quod est super omne Nomen. Ad Philipp. 2.

Data est mihi omnis potestas in Calo, & in terra. Matth. 28.

Qua sursum sunt quarite, ubi CHRISTUS est in dextera Patris sedens, qua sursum sunt sapite, non qua super terram. Ad Coloss. 3.

Ascendit super omnes Calos, ut impleret omnia. Ad Ephes. 4.

Convivificabit nos, & consedere fecit in Calestibus. Ad Ephes. 2.

Expolians Principatus, & potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso. Ad Coloss. 2.

Quod autem ascendit quid est, nisi quia & descendit primum in inferiores partes terra. Ad Ephesius 4.

Viri Galilai quid hic statis aspicientes in Calum? Actor. 1.

Expectamus Dominum JESUM CHRISTUM, qui reformabit corpus humilitatis nostra, configuratum corpori claritatis sua. Ad Philipp. 3.

Pracursor pro nobis introivit JESUS. Hebr. 6.

Habemus Pontificem magnum JESUM, qui penetravit Calos. Ad Hebr. 4.

Excelsior Calis factus. Ad Hebr. 7.

Vidimus JESUM per passionem gloria & honore coronatum. Ad Hebr. 2.

Introivit JESUS in ipsum Calum, ut appareat vultui Dei pro nobis. Ad Hebr. 9.

Sedenti in throno, & Regno, gloria, & potestas. Apoc. 5.

Accipiam vos ad me ipsum, ut ubi sum ego, & vos sitis. Joann. 14.

Figura, & Exempla Veteris, Novique Testamenti.

Sanctus Gregorius *in Homil.* 29. duas potissimum deprehendit figuras Ascensionis Salvatoris in veteri Testamento, unam ante, alteram post legem scriptam. Prima ex his figuris est Henoch, qui raptus, translatusque fuit in locum ignotum, ne improbitas præverteret cor illius rectum, & innocens; & ne inficeretur generali corruptione sæculi, quo vivebat. Hic tamen raptus longe aliud est ab Ascensione Salvatoris, sive caussam spectes, sive modum, quo utrumque hoc admirabile prodigium adimpletum est.

Raptus Henoch figura Ascensionis Salvatoris.

Altera Figura est Elias Propheta, qui igneo quidem curru fuit raptus, sed aliena virtute, cum Salvator de terra ascenderit, & penetraverit usque Cælorum apicem virtute sua; quod vero commune est inter alterius raptum, & Ascensionem alterius illud est, quod Sanctus Bernardus adnotavit loquens de raptu Eliæ; videlicet, quod Elias flammeo sublatus curru ad Elisæi discipuli adspectum, secum abstulit omnia Discipuli desideria: *Universa ejus desideria secum abstulit*. Duo, ut ita dicam, raptus fuere, alter quidem visibilis, & materialis in ardenti curru, alter invisibilis cordis hujus discipuli; sed longe aliud accidit, cum Dei Filius in Cælum ascendit. Aufert secum desideria Apostolorum videntium illum; omnes illius triumphum mirantur, oculos habent in Cælum sublatos, & cor a terra divulsum; hinc quidem respiciunt hunc Salvatorem gloriam, & illecebras suas ostentantem; inde vero considerant, ipsum abire ad constituendam partem cælestis beatitudinis, cumque reipsa illum comitari non possint, sequuntur illum oculis, & corde per sua desideria.

Raptus Eliæ.

Nonne diceres Prophetam Danielem prophetasse, simulque pinxisse gloriam, atque triumphum Dominicæ Ascensionis, quemadmodum prophetaverat, & connotaverat tempus, quo erat occidendus? En verba ex capite 7. quibus narrat visionem, quam habuit in somnis. Considerabam, inquam, hæc in nocturna visione & vidi tamquam Filium hominis venientem cum nubibus cæli, & procedentem usque ad antiquum dierum. Illum huic præsentarunt (*Angeli, & Sancti qui comitabantur eum*) & hic dedit ei potestatem, honorem & regnum; & omnes populi, & omnes Tribus, & linguæ servierunt illi. Potestas ejus æterna non auferetur ab eo, & Regnum illius non delebitur in æternum. Visio hæc Prophetica, ubi sermo fit de Filio Hominis, qui progreditur, & se præsentat antiquo dierum, qui æternus est Pater, a quo recipit potestatem, honorem, æternumque regnum cum submissione populorum omnium, nonne palam indigitat gloriam, & Regnum, cujus hic homo Deus adit possessionem in sua triumphali Ascensione?

Visio Danielis in qua pingere videtur gloriam Ascensionis Domini.

De hoc Mysterio nullus Prophetarum apertius, & magnificentius locutus est Regio Psalte; nam toties, & adeo magnificis verbis de illo verba facit, ut videatur præsens glorioso huic interfuisse spectaculo, eumque corporis æque, ac mentis oculis conspexisse: ita enim factum exhibet, ut videre est, ex locis, quos attulimus, & præsertim cum cælestis illius regni cives urget, ut portas attollant aditum facturi huic Regi gloriæ, cujus meritum, virtutem, & victorias enarrat. Modo illum ostendit nube lucida invectum, modo super alas Cherubin ascendentem, modo innumera beatorum Spirituum multitudine stipatum, ac tandem ad dextram Patris æterni sedentem. Itaque ut aliquam nobis proponamus imaginem triumphalis hujus Ascensionis, quæ alioquin omnes superat ideas, & locutiones, uti sufficit verbis Sancti Regis hujus hoc in argumento triumphantis.

Nemo de hoc Mysterio sæpius vel magnificentius locutus est Regio Propheta.

Gloria eorum qui Salvatorem ascendentem comitantur. ad Hebr. 4.

Consideremus quæso hypotiposim, quam S. Paulus nobis proponit horum omnium Sanctorum componentium gloriosam hanc turbam hodierna die JESUM CHRISTUM in Ascensione sua concomitantem: *Sancti viri ludibria, & verbera experti.* Ex horum Beatorum numero alii quidem fuerunt objectum irrisionis, & crudelitatis Mundi: *Insuper & vincula, & carceres:* Alii ferreis vinculis adstricti fuerunt, & viventes adhuc in foveis sepulti: *lapidati sunt, secti sunt, in occisione gladii mortui sunt.* Considerate gloriam Prophetæ Jeremiæ, & Zachariæ; lapides, quibus obruti sunt propter Deum, componunt coronas eorum. Oculos conjicite in strenuos fratres Machabæos. Hic cum gaudio viderunt ossa sua confringi, omnesque artus dilaniari, antequam triumpharent cum JESU CHRISTO, & si admirabilis eorum mater hodie præcedit illis, caussa est, quia ipsa una tantum passa est, quantum omnes simul ejus Filii, videns illos deinceps unum post alium laniari. *Secti sunt.* Hæc Israelitarum minua sunt illi, quos furor Antiochi trucidavir. *In occisione gladii mortui sunt.* Illi vero quos tanto in numero videtis, non quidem totum sanguinem simul effuderunt, sed guttatim: *Circuierunt in melotis, & in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, in solitudinibus errantes, in montibus, in speluncis, & cavernis.* Scire vultis, quænam essent illorum indumenta? asperum cilicium; quæ illorum mansio? solitudines, & saltus; quæ illorum perfugia? speluncæ, atque cavernæ. Iis victitabant fructibus, quos horrentia deserta poterant ministrare. Mortales ad extremam redacti pauperiem, ad cumulum miseriæ in ipsia etiam exagitati erant nemoribus, ubi feris quietam vitam agere fas est. En teste Apostolo quænam erat vita gloriosorum Sanctorum, qui hodierna die JESUM CHRISTUM triumphantem concomitantur. Ecce quomodo Mundo nuntium miserunt, ut in Cælum ascenderent: *Quibus dignus non erat Mundus,* Sanctus Paulus addit. Mundus illos possidere non merebatur; magna illa corda pro Cælo facta erant; ideoque nunquam rati sunt Mundum suo amore dignum.

Ibidem.

Visio Zachariæ figura Ascensionis Domini.

Quid aliud innuere volebat Deus Zachariæ Prophetæ ea in visione, quæ legitur capite tertio ejusdem prophetiæ, nisi triumphalem Salvatoris Mundi Ascensionem? Ostendit illi summum Pontificem, cui nomen JESUS in comitatu gloriosissimo circumdatum. Magna cohors Angelorum post magnum cum dæmone certamen, victo dæmone festinabant, ut illum locupletissimis vestibus exornarent; alii imponebant capiti ejus diadema gloria coruscans, alii eum pretiosissimis indumentis operiebant, cum interim diabolus humiliatus, & catenis onustus suo spoliabatur imperio. Quid aliud inquam innuere volebat Deus præter captivitatem dæmonis, atque peccati, a qua Salvator nos liberat in gloriosa sua Ascensione. *Ascendens CHRISTUS in altum captivam duxit captivitatem.*

ad Ephes. 4.

Sancti Veteris Testamenti qui Salvatorem comitantur in triumpho Ascensionis suæ.

Si consideras speciosam hanc multitudinem, quæ Salvatorem triumphantem subsequitur, videbis omnes insigniros victoriis, quas retulerunt de suis cupiditatibus, vel præclaris rebus gestis, quibus honorem hunc promeriti sunt; videbis Moysem strenue sceptro, & coronæ Pharaonis abrenuntiantem; Abraham omnes naturæ sensus jugulantem, ut optatissimum filium Isaac unigenitum immolet Omnipotenti; Joseph a propriis fratribus exagitatum: Job contra omnes inferorum, & terræ vires pugnantem, quin tamen Dei laudes celebrare cesset; aliosque id genus plurimos.

In novo Testamento nullam invenicmus figuram, nullum exemplum, aut hujus Mysterii prophetiam; veritatem enim habemus, cujus historiam allatam a Sancto Marco, & Sancto Luca in Actis Apostolorum hæc est.

Historia Ascensionis uti in novo Testamento narratur.

Ex quo JESUS CHRISTUS, resurrexit, cum quadraginta dies cum Discipulis suis conversatus fuisset, de Galilæa accersivit illos Jerosolymam, & illos postremum allocutus iterum præcepit illis, ut in universum mundum abirent Evangelium ubique prædicaturi. Pollicitus est illis peculiarem opem, præsertim vero virtutem operandi miracula, imperans tamen ne discederent Jerosolymis, nisi recepissent Spiritum Sanctum. His dictis adduxit eos Bethaniam versus in montem Olivarum, & cum loqueretur adhuc viderunt illum in aerem se attollere, & nube amictum ex oculis ipsorum auferri. Ita ingressus est in Cælum, ubi sedet ad dexteram Patris. Verum cum illi sursum in Cælum respicerent, quo ille ascendebat, duo Angeli sub humana specie albis præcincti tunicis dixerunt illis: Viri Galilæi, quid admiramini suspicientes in Cælum? JESUS qui vos deserens, & in terra relinquens ascendit in Cælum, redibit eodem modo in terram cum eodem fulgore judicaturus illos, qui mandatis suis obediaverint.

Quomodo Sanctus Paulus de Ascensione Domini loquatur.

Sanctus Paulus zelo succensus gloriæ Magistri sui, in Epistolis passim verba facit de Salvatoris Ascensione usus semper verbis magnificis, cum e contra Evangelistæ simpliciter factum enarrent. Magnus hic Apostolus credidit nihil aptius esse ad ciendos in nobis sublimea sensus magnitudinis JESU CHRISTI quam cogitatio triumphalis Ascensionis ejusdem; quod Ethnicæ Religionis Heroes irrito labore populis persuadere conati sunt. En præ ceteris, quid dicar scribens ad Colossenses: *Expolians Principatus atque potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.* Et ad Ephesios asserit illum a Deo exaltatum fuisse super omnes celsitudines, Principatus, & Potestates, verbo, super quidquid excelsius est in terra, atque etiam in Cælo: *Constituens eum supra omnem Principatum, & Potestatem, & omne Nomen, quod nominatur sive in hoc seculo, sive in futuro.* ad Coloss. 2.

Applicationes aliquorum Scripturæ locorum huic argumento.

Qui vere diligunt JESUM CHRISTUM lætari debet de Salvatoris Ascensione pro communi utilitate.

Si diligeretis me, gauderetis utique, quia ad Patrem vado. Joann. 14. Quid facietis, Discipuli, quos Dei Filius relinquit ut revertatur ad Patrem suum, & quos in terris relinquit, Cæli possessionem aditurus? Num gloria ejus gaudebitis; num mœrebitis ejus discessu? An anima vestra inter utrumque motum hunc adeo sibi oppositum fluctuabit? Dei Filius hanc prævertit difficultatem per hæc verba: *Si diligeretis me, gauderetis utique, quia ad Patrem vado.* Si meam quidem quæritis gloriam, me Cælum petente, gaudere debetis; sed etiamsi id tantum spectetis, quod interest vestra, non ideo minus lætandum est; vado enim, ut vestri curam geram, ut vobis sedem præparem, ut ad vos mittam spiritum meum, ut perficiam opus reconciliationis vestræ cum Patre vestro, & meo; & ut vobis certa præbeam subsidia, quibus adjuti sequi me, quo vado, possitis. Quid respondere possumus Christiani his argumentis amoris sui, quæ nobis exprobrare videntur modicum amorem, quo illum prosequimur. I, Domine, ad possessionem hujus regni tui, quod tot tibi laboribus stetit. Jam satis a te factum est pro miseris creaturis, quæ per se nihil facere possunt, ut infinitæ caritati tuæ referant gratias. Satis est exilium produxisse, quod tantum tibi tædium allaturum est. Tempus est, quo revertaris in locum nativitatis tuæ, & sedeas in Throno, quem tibi Pater æternus ad dexteram tibi præparavit: Tu autem æterne Pater quousque differes triumphum, quem Filius tuus sibi tot victoriis comparavit? Quandonam illa nobis affulgebit dies, qua visuri sumus illum nequaquam perdidisse omnes labores suos, quamvis pro nobis illos impenderit, qui sumus impares, qui ullum grati animi sensum illi testemur. *P. de la Colombiere sermone de Ascensione.*

Sensus Apostolorum videntes JESUM ascendentem in Cælum.

Viri Galilæi, quid statis aspicientes in Cælum? Act. 1. Gaudium ne, an dolor invasit cor discipulorum, quo facti sunt tamquam immobiles in hoc monte? Num voluptas videndi Salvatorem in Cælum ascendentem, an dolor illum non amplius videndi, omnem illis sensum videtur ademisse? Quæ voluptas videre ascendentem in Cælum eum, quem fleverant in monumento! sed etiam quis dolor amisisse illum, quem vita sua cariorem habebant? Quæ oblectatio videre finem impositum iis certaminibus, quæ ille tanta cum gloria adimplevit! Sed quæ mœroris caussa illum triumphantem sequi non posse! O miseros Discipulos! Heu! Non audietis ultra vocem divini Præceptoris vestri! Infelices Orphanos vobis eripitur Pater amabilis! Filii Sponsi, ecce tempus lacrymarum, quod vobis intentatum fuit, jam adest! Frustra Cælum suspicitis, & emittitis suspiria vestra post deliciarum vestrarum objectum, si huc illum revocare contenditis, in irritum cedunt vota vestra. Si vos urget illius sequendi desiderium, æquissima est intentio vestra, sed adhuc est expectandum; adveniet dies illa, qua licebit vobis post illum ascendere in regnum illud, cujus hodie possessionem ingreditur. Interea consolamini, & quin lacrymis vestris perturbetis Ascensionis ejus lætitiam, amor in illius partem vos vocet; hæc ratio est per quam in antecessum beati fieri valeatis.

Dei Filius in Cælum ascendit, ut nobis locum paraturus & nos facturus participes regni sui.

Homo quidam nobilis abiit in Regionem longinquam accipere Regnum, & reverti. Luc. 19. Dicere possumus hanc simul esse applicationem, & explicationem simul parabolæ, quam Salvator aliquando proposuit Apostolis suis de Rege quodam, qui peregre profectus fuerat Regnum sibi comparaturus, & qui revertitur ad suos facturus illos suæ felicitatis consortes. Nam homo hic qui ob hanc unam qualitatem meretur vocari dominus universorum, quia hominum amor dies quadraginta illum post Resurrectionem in terris detinuerat, suspendens non statum quidem, sed locum gloriæ suæ, abiit tandem suscepturus possessionem Regni meritis suis debiti, sed ea mente, ut nobis quoque præparet sedem nostram; quemadmodum ore suo testatus est; vel si mavis, imitatus est Patriarcham Joseph, qui accitis fratribus suis in Ægyptum, ubi tamquam alter a Rege habebatur, & colebatur, illis tribuis potiundos uberrimos Regni illius agros: *Fratres tui venerant* Genes. 47.

venerant

perante ad te, in optimo loco fac illos habitare; Dicebat illi, qui tunc Ægypti tenebat imperium. Ita satius non est Filio Dei nos invitare in locum gloriæ, & Regni sui, primas etiam nobis exhibet sedes; ideoque pro nobis ascendit hodie in Cælum, quemadmodum pro nobis illinc descenderat. Namque ut certius, & non revocandum in dubium, jus nostrum efficeret, nos in persona ipsius Cæli possessionem adimus. *Auctor sermonum in omnia Ethica Christiana argumenta*

De hoc, quod Dei Filius super Cælos ascendit.

Ascendit super omnes Calos. Ad Ephes. 4. Hæc Apostoli verba negotium facessunt Theologis, quærentibus quinam sit adeo sublimis locus, qui Mundi ambitu non continetur? Et S. Thomas credit illum reipsa esse super omnes Cælos in infinitis illis spatiis, quæ sola Dei immensitate replentur, & sub cujus pedibus altissima sternitur Empyrei superficies, & quidquid in universo continetur. Ita est Fideles, ille qui per humiliationis, atque humilitatis prodigium, non invenerat in terra locum, ubi caput suum reclinaret, *filius hominis non habet, ubi caput reclinet;* modo per excessum gloriæ non invenit locum in Cælo dignum, quo excipiatur. Opus est, ut Thronus ejus superior sit naturæ universæ, ne quid terminos statuat illius magnitudini, & cum nequeat Mundus capere Majestatis ejus fulgorem, sub pedibus suis subjecta habeat omnia creata.

JESU CHRISTI humilitatio mensura est exaltationis ejusdem in Ascensione.

Quod ascendit quid est, nisi quia & descendit, primum in inferiores partes terra. Ad Ephes. 4. Ordo est a divina Providentia sapienter institutus, ut quicumque se humiliaverit exaltetur & voluntaria humiliatio sit mensura exaltationis. Veritatem hanc in Filio suo magis enitescere voluit Deus, & Apostolum suum conceptis verbis asserere, JESUM ideo ascendisse, quia ante descenderat. Nihil ergo aptius mihi videtur ad vobis ostendendum quousque Mundi Salvator terrestrem naturam exaltaverit, quam considerare quousque Mundi Salvator sese demiserit. Alterum desumendum est pro alterius mensura: qui enim non cognovit admirabilem Filii Dei descensionem, nunquam Ascensionis ejusdem gloriam assequetur. Qui nescit, unde venerit, & quo usque descenderit, nesciet unquam quo usque ascenderit. Qui Cælorum altitudinem dimensus non est, & abyssuum profunditatem, judicium ferre non poterit de spatio, quod inter utrumque intercedit. Quod si verum est Incarnatum Verbum ad inferos usque descendisse, & ascendisse usque ad altissimum Cælorum fastigium, quomodo audere possumus de illius Ascensione verba facere, quandoquidem metiri non possumus neque alterius profunditatem, neque altitudinem alterius. *Altitudinem Cæli, & profundum Abyssi, quis dimensus est?*

Eccli. 1.

Ratio propter quam expediebat Apostolis ut Dei Filius eos corporali sua præsentia privaret.

Expedit vobis, ut ego vadam; si enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos. Joann. 16. Fieri ne igitur potest, ut Filii Dei præsentia esset impedimento, ne Apostolorum Sanctitas perficeretur? Quamvis hoc intellectu sit arduum, ille tamen hoc dixit, & satis est, ut omnis difficultas ejiciatur. Profecto præter rationem, quæ respicit fidem, cujus objectum abesse debet, ut majori cum merito exerceatur: Sancti Patres aliam rationem addunt, quæ ad Caritatem refertur; videlicet amorem, quo Salvatorem prosequebantur Apostoli, aliique Discipuli, quamvis sanctus, & legitimus esset, habuisse tamen nescio quod nimis naturale, ac sensibile, ideoque fuisse emundandum, & efficiendum ita ab omni sensu vacuum, ut non considerarent Salvatoris humilitatem, nisi ut sese attollerent ad contemplationem naturæ divinæ, quæ universalis est terminus & centrum nostræ felicitatis. Sed ad nos regendos in exercitatione adeo sublimis sanctitatis, validis nobis opus erat subsidiis; quæ ut efficientius nobis procuraret JESUS CHRISTUS, in Cælum ascendit cum vulneribus, quæ in Passione recepit, abit ille expositurus oculis æterni Patris, ut ibi incessanter fungatur officio Mediatoris hominum, quemadmodum dicit Sanctus Joannes: Advocatum habemus apud æternum Patrem JESUM CHRISTUM. Omnia enim dona, & gratiæ, quæ Cælitus communicantur Ecclesiæ, atque Fidelibus, distribuuntur per Salvatorem sedentem ad dexteram Patris, ubi incessanter orat pro illis.

1. Joan. 2.

Hujus Mysterii effectus nos impellere deberet ad omnes affectiones nostras in Cælum transferendas, ubi est J. C. thesaurus noster.

Ubi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Matth. 6. Cum omnis thesaurus noster sit JESUS CHRISTUS, qui nunc in Cælis est; & cor nostrum suapte natura illic esse debeat, ubi noster est thesaurus: Inevitabile Christiani officium est, omnes affectus suos collocare, ibique illos in æternum figere. Talis generatim est hujus Mysterii Spiritus, qui in praxi nos debet impellere ad promerendam cum JESU CHRISTO Cæli beatitudinem, & hac mente contemnenda omnia terræ bona. Profecto quamvis ad beatitudinem comparandam ad Salomonis exemplum periculum faceremus eorum, quæ maximas habent in hominibus illecebras, & quæ illi delicias suas putant, quid inveniremus, nisi quod ille invenit; videlicet *vanitatem, atque miseriam*. Vanitatem, quia nobis satisfacere nequeunt; etiam cum possidemus illa: miseriam in difficultate possidendi: Vanitatem in incertitudine illa obtinendi; miseriam in necessitate videndi illa serius ocyus per mortem abrepta. Opponamus huic vanitati, atque miseriæ soliditatem, ac perpetuitatem cælestium bonorum, ad quæ nos JESUS CHRISTUS invitat; hæ prærogativæ non sufficiunt ut cogamur contemnere non solum Mundi voluptates, sed etiam pœnas illis inhærentes?

Ut sequamur J. C. in Cælum, illuc ascendere debemus ut ille per viam passionum.

Oportuit pati CHRISTUM, & ita intrare in gloriam suam. Luc. 24. Passionum via illa fuit, per quam JESUS CHRISTUS ad gloriam pervenit: nunquid dispensari possumus, ne cum illo, & post illum eamdem viam ingrediamur? Profecto Discipulus non est major Magistro suo, nec servus melior Domino suo. Si hujus necessitatis adspectus terret sensus nostros, animum confirmare debet. Etenim si integrum nobis esset aliud invenire medium, ut Cælum assequi possemus; si aliqua nobis spes superesset illuc non pervenientibus; si aliquid daretur medium inter æternam felicitatem, æternamque miseriam, possemus fortasse aliquam inire rationem, & ignaviam cum sensuum cupiditate conciliare; Sed quoniam absolutæ necessitatis est ad gloriam pervenire, & pervenire per viam, qua illuc pervenit JESUS CHRISTUS, quæ via passionum est; necessitas hæc omnem nobis aufert prætextum. Hoc necesse est; nihil in oppositum afferri potest. Ut intraret JESUS CHRISTUS in Cælum oportuit illum pati, & oportet ut per passiones nos quoque in Cælum ingrediamur.

Quid prohibet ne sequamur J. C. ascendentem.

Quo ego vado, vos non potestis venire. Joann. 13. Non dubito, quin plerique Christiani sibi repræsentantes gloriosam hanc turbam, quæ sequitur JESUM CHRISTUM, ardentia conceperint vota eumdem sequendi; sed heu! metuo, ne Dei Filius illis redditurus sit, quod olim dixit Apostolis suis: *Quo ego vado, vos non potestis venire modo;* nam ut ascendamus in Cælum perfruituri gloria, quam Deus nobis præparavit, Mundus est relinquendus: *Ecce relinquo Mundum, & vado ad Patrem.* Sed quantum licet conjicere, vos adhuc magnos habetis nexus cum illo? multa supersunt adhuc vobis infringenda vincula, ut perfectam assequamini libertatem; Hæ calamitates, & ærumnæ, quæ adeo violenter agitant vestras affectiones, ostendunt adhuc nullo vobis esse in discrimine terræ hujus bona, & mala; sed magnum adhuc effectum operari in corde vestro, idcoque vos nondum esse in via, quam vobis JESUS CHRISTUS commonstravit, ut illum ascendentem sequamini. Joann. 16.

Ascensio J. C. Mysterium spei est Fidelibus.

CHRISTUS in vobis spes gloria. Ad Coloss. 1. Ascensio Christiana est Mysterium spei plenum, & pignus certissimum beatæ immortalitatis: nam si JESUS CHRISTUS secundum S. Pauli oraculum, resurrexit propter nostram justificationem, dicere possumus illum ascendere, ut nos faciat suæ gloriæ participes, qui fructus est justificationis, & Apostolum jure suo appellasse JESUM CHRISTUM spem nostram glorioso hoc die, ubi se in statum adducit replendi omnia vota nostra, & certas faciendi contentiones nostras & jura in Cælum, tamquam hæreditatem quam ille nobis promeritus est. *CHRISTUS in vobis spes gloria.* Ah si nos recipere possemus impressiones gratiæ, & respondere omnibus benevolentiæ argumentis, quæ nobis JESUS CHRISTUS reliquit, nunquid aliquid ultra requireretur, ut in ipsum omnes converteremus cogitationes nostras, & omnem spem collocaremus in Salvatoris bonitate, & omnem conatum exereremus ad sequendum illum, qui factus est nostra spes, quoniam ipse est simul spei nostræ caussa, objectum, finis, atque principium? *Ex sermone Patris Cheminais.*

Quomodo Salvator in Ascensione sua recepit vere omnem potestatem.

Data est mihi potestas. Matth. 28. Novissimis annis, quibus Dei Filius in terris commoratus est, non fuit arduum intelligere ex numero, & magnitudine miraculorum, quæ operatus est, sibi a Patre omnem collatam fuisse potestatem, quippe ostendit ipsum absolutum esse Dominum maris, ac terræ, & inferorum, sed oportebat, ut se etiam in Cælo summum imperium obtinuisse probaret. Mare illum Dominum suum agnoverat, quoniam solidum sub pedibus ejus sese substraverat; terra, quia in morte illius contremuerat; infernus, quia portas ejus confregerat, & dæmonem victum catenis obstrinxerat. Verbo, qui leprosos mundaverat, claudos recta incedere fecerat, mortuos suscitaverat, mutis loquelam, surdis auditum, cæcis aciem oculorum reddiderat, ille inquam, qui omne infirmitatum genus curaverat, proculdubio absolutum assecutus est imperium super omnia terrena, sed in gloriæ suæ cumulum, & ad confusionem pertinacissimorum inimicorum suorum, necesse erat, ut de terra in Cælum ascenderet, ut tamquam verus Deus possessionem adiret hæreditatis suæ, & ibi reciperetur tamquam Dominus virtutum, & Creator universorum, & hoc illud est, quod cum Patribus vocari potest consummatio gloriæ, & operum Salvatoris. Paulo antequam in Cælum ascenderet, dixerat: *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra:* quod non intelligitur solum de sensibili possessione, quæ Matth. 9. Matth. 28.

potest

potest elementorum ordinem invertere; sed etiam de supernaturali potestate, quæ respicit Mundum spiritalem, veluti œconomiam Ecclesiæ, gratiæ, & salutis. *Omnis potestas.* Fungi inceperat hac auctoritate, cum esset in terra, sed illam plene exercet in Ascensione.

Dei Filius ascendit in Cælum, idem qui erat in terra.

Quod autem ascendit, quia & descendit, &c. ad Ephes. 4. Qui ascendit in Cælum, idem ille est, qui de Cælo descendit. Timere possemus, JESUM CHRISTUM, qui hodierna die mutat conditionem, & qui de Cruce in Cælorum ascendit verticem, mutasse etiam naturam, & aliquid amittere de benevolentia, quam dum viveret, testatus est Discipulis suis: Sed Apostolus aufert nobis suspicionem adeo contumeliosam, cum ait, eum, qui ascendit, eumdem esse, ac qui descendit. Profecto idem est ascendens, ac erat descendens. Descendit per misericordiam, ascendit per amorem, eamdem habet bonitatem eamdem caritatem; æque lenis est, suavis, misericors qualis erat in terra; quin novi status sui gloria aliquam pariat in corde illius mutationem. *Non potest*, S. Augustinus ait, *oblivisci hominem, quem ipse gestat.* Non potest oblivisci eorum, qui sunt ejusdem cum illo naturæ. Scit, se hominem esse similem nobis, se nonnisi pro nobis hominem esse, se possidere omnem gloriam suam, & omnem magnitudinem suam pro nobis, & necessitatibus nostris; se nequaquam futurum esse qualis est, si non essent homines, & peccatores. Ideo illorum oblivisci non potest, neque eorum curam abjicere pro quibus in terram descendit, & pro quibus ascendit in Cælum. *Liber, cui titulus. Sermo ascetico.*

Verus Fidelis in Cælo, non in terra debet ... de ... quam terra inhabitat.

Viri Galilæi quid hic statis aspicientes in Cælum? Actor. 1. Apostoli secuti oculorum suorum obtutibus JESUM CHRISTUM euntem in Cælum, nos docent, In quo solida pietas consistat: etenim quid est verus Christianus, nisi homo. qui terram dedignatur, qui eam contemnit, atque fastidit, qui ibi mœret, ac flagrat abeundi cupidine, qui nonnisi vitam æternam contemplatur, & videt, Regnum æternum, & bona ineffabilia, quorum JESUS CHRISTUS adit hodierna die possessionem, & cujus perfruitionem nobis pollicetur; qui jam habitat in Cælo votis, affectibus, atque colloquiis. *Nostra autem conversatio in Cælis est.* Corpus nostrum hic quidem est, cor vero non item. Cogitationes, obtutus, spes in Cælo sunt. Verum est necessitates hujus vitæ, & carnis corruptibilis pondus nos invitos adhuc in terris detinere, sed anima nostra ibi est, ubi suus est thesaurus. *Ibi est mens, ubi erit requies.* En quid in nobis producere deberet Ascensio, & quod fere nunquam producit. Etenim inveniunturne Christiani, qui id agant? Frustra id prædicimus, & nihilominus hæc veritas est fundamentalis. *Idem.*

ad Philipp. 3.

ad Coloss. 3.

Cur expediebat Deum ... abire & in Cælo ascendere.

Expedit vobis, ut ego vadam. Joann. 16. Expediebat, ut Salvator nobis auferret adspectum humanitatis suæ; nobis opus erat, ut ille esset apud Deum, ut pro nobis intercederet; hoc illum coegit, ut a nobis discederet. Non igitur in Cælum duntaxat ascendit illic triumphi honore gavisurus, & perfruiturus gloria sibi debita tamquam æterni Patris Unigenito, tamquam victori mortis, & inferni, sed potissimum ad salutem nostram: illuc defert suæ victoriæ insignia; vult illam in aula cælesti ad examen vocari, & recenseri, & sibi a Patre permitti, ut illius nobis applicet fructum. Igitur ascendit ad nostram potius utilitatem, quam suam, ut locum nobis præparet, ut nobis ostendat in persona sua quid destinat Deus omnibus electis suis; quia sicut ille caput est nostrum, sperare debemus nos in partem accessuros omnium privilegiorum suorum. Glorificatio ejus pignus est nostræ, & ad amovendos omnes obices, qui prohibere, vel retardare possent hanc beatitudinem, addit preces votis suis, se nostrum efficit advocatum, & Mediatorem apud Patrem suum. *Idem.*

Dei Filius semper ... munere apud Patrē suum pro peccatoribus.

Semper vivens ad interpellandum pro nobis. Ad Hebr. 7. Neque enim sufficit commissa delere peccata, & integram largiri remissionem; obtinendum est etiam subsidium contra inimicos, qui supersunt contra tentationes, contra pericula; roboranda est infirmitas nostra gratiis æque validis, & copiosis; quas petere Mediatoris est. Ita amabilis Salvator noster, sese offert quotidie Patri suo pro nobis, non cessat loqui pro nobis, quia semper potest salvos facere per Ipsum accedentes ad Deum, & est semper vivens ad interpellandum pro illis. Quis autem dicere posset, quænam sit virtus jugis hujus intercessionis JESU CHRISTI? Quid non obtinebit Vox Sanguinis hujus, qui pro nobis effusus fuit, & qui melius clamat, quam Sanguis Abel; quia Sanguis Abel poscebat ultionem, Sanguis vero JESU CHRISTI postulat misericordiam. Hic ergo non exaudiri non potest cum offert Deo non solum preces, & supplicationes ejus, sed Sanguinem ipsum, & vitam, & postulat fructum passionum suarum. *Idem.*

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & Sententiæ Sanctorum Patrum hujus argumenti.

Si fideliter, si devote Ascensionem Domini celebramus, ascendamus cum illo, ascendamus corde, ut cum dies promissus advenerit, sequamur & corpore. Augustinus serm. 1. de Ascens. & 175. de tempore.

Scire debemus, fratres, quia cum CHRISTO non ascendit superbia, non avaritia, non luxuria, nullum vitium nostrum ascendit cum Medico nostro. Ibidem.

Dum naturam humanam Syderibus importavit, credentibus Cælum patere posse monstravit: dum vincentem in Cælestibus elevavit, victorem mortis, quo sequamur, ostendit. Idem in Actis.

Resurrectio Domini spes nostra est, Ascensio glorificatio nostra. Idem serm. de Ascensione.

Ubi portio mei regnat, ubi me regnare credo; ubi caro mea glorificatur, ibi gloriosum me agnosco; ubi Sanguis meus dominatur, ibi dominari me sentio. Idem.

Eadem persona CHRISTI descendit, & ascendit; descendit quidem sine corpore, ascendit vero corpore indutus. Idem, in verba illa: Nemo ascendit in Cælum, nisi qui descendit de Cælo.

In die Nativitatis Dominus vere hominem se esse confessus; in Ascensione vero se esse Deum testatus est. Idem serm. 6. de Ascensione.

Ascendit Dominus post sepulcrum, Cælum; post Crucem, Thronum: Idem, sermone 20. de Ascensione.

Stabant Apostoli toto suspensi corpore, & ascendentem ad Cælum Dominum, quia incessu non poterant, oculis sequebantur. Serm. 7. de Ascensione.

In gremium immortalitatis, mortalis natura transfertur. Idem serm. 178. de temp.

Stupenda novitate super cælestes thronos terrenum corpus imponitur. Idem ibidem.

Quis sit non diligat CHRISTUM, ut & suam naturam jam immortalem gratuletur in CHRISTO? Idem serm. 58. de verbis Domini.

Pretium nostrum dedit cum penderet in ligno, colligit, quos emit, cum sederet in Cælo. Idem sermone 175. de tempore.

Cum bonitatis auctore non ascendit malitia, nec cum Filio Virginis libido, atque luxuria; non ascendunt vitia post virtutum parentem, nec infirmitates, & morbi post medicum. Idem sermone 176. de tempore.

Salvator noster ascendit in Cælum, non ergo turbemur in terra, ibi sit mens, & hic erit requies. Idem sermone 175. de tempore.

Quod præcessit in capite, sequetur in corpore, hæc est spes nostra, ad hoc credimus, ad hoc duramus, & perseveramus in tanta malignitate hujus sæculi, ut aliquando spes fiat res. Idem in Psalmo 65.

Salvator noster cum in ea carne quam assumpsit ascendit in Cælum, peregre profectus est; quia locus carnis proprie terra est, quæ quasi ad peregrina loca ducitur, cum in Cælo collocatur. Gregor. Homil. super Evang.

Oportet, ne illuc sequamur in corde, ubi CHRISTUM credimus corpore ascendisse. Idem ibidem.

Illa natura, cui dictum est, terra es, & in terram ibis; hodie in Cælum ibit. Idem Homil. 26. In Evangelia, & Chrysostomus Homil. de Ascensione.

Cælos transivit, super Seraphim elevatur, nec ante stetit, quam sedem Dominicam meruisset. Chrysostom. serm. 3. de Ascens.

Homo qui loco tam humili tenebatur, ut descendere non posset alterius, ad tam excelsam sedem pervenit, ut altius non posset ascendere. Idem ibidem.

Hodie Angeli naturam nostram in sede Dominica immortali gloria fulgentem viderunt. Idem ibidem.

CHRISTI Ascensio nostra provectio est, & quo processit gloria capitis, eo spes vocatur & corporis. S. Leo serm. 2. de Ascens.

CHRISTUS cœpit esse divinitate præsentior, qui factus est humanitate longinquior. Idem ibidem.

Nostra naturæ humilitas in CHRISTO super omnem Cæli militiam, super omnes ordines Angelorum, & ultra omnem altitudinem potestatum ad Dei Patris est provecta consessum. Idem ibidem.

Ut illius gloriæ sociaretur in throno, cujus natura copulabatur in filio. Ibidem.

Non solum hodie Paradisi possessores firmati sumus, sed superna Cælorum in CHRISTO penetravimus. Idem.

Super omnium Creaturarum Cælestium dignitatem humani generis natura conscendit. Idem sermone 1.

Quia nascente Domino humiliata est divinitas, ascendente Domino est humilitas exaltata. Gregor. Hom. 29. in Evang.

Ascen-

Ascensio est felix clausula itinerarii Filii Dei. Bernard. serm. 2. de Ascens.

Sequamur Fratres agnum quocumque ierit, sequamur patientem, sequamur & resurgentem, sequamur multo libentius, & ascendentem levantes corda ad illam in qua regnat, gloriam Dei Patris. Idem sermone de Assumpt.

Per hoc quod se nostris oculis visibiliter subtraxit, CHRISTUS nostris se mentibus invisibiliter radicavit. Gregor. hom. 7. in Enchirid.

Excellentius, sacratiusque innotuit, cum in paternæ Majestatis gloriam se CHRISTUS recepit S. Leo serm. 2. de Ascens.

Propter hoc CHRISTUS ascendit in Cælum, ut sublevaret cor hominis ad suam dilectionem. Bernard. Senen. serm. 2. de Ascens.

Humilitas CHRISTI claritatis est meritum; claritas humilitatis est præmium. S. August. tract. 10. in Joann.

Hoc sperate membra quod videtis in capite. Idem in Joann. 12.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologia penu depromi valeat in hoc argumento.

Quid intelligamus, & credamus per hoc Mysterium Dominicæ Ascensionis.

CUM Domini Ascensio unus sit ex fidei nostræ articulis, per hunc profitemur firmiter credere JESUM CHRISTUM postquam complevit Redemptionis nostræ Mysterium ascendisse quatenus hominem corpore, & anima in Cælum, ubi semper fuerat quatenus Deus, præsens ubique per divinitatem suam, & illuc ascendisse per propriam virtutem, & non alienam, quemadmodum Elias igneo curru translatus est, vel quemadmodum Abachuc Propheta, & Philippus Diaconus, qui longissima obierunt itineris spatia per aerem divina virtute sublati. JESUS CHRISTUS propria virtute ascendit in Cælum, non solum quatenus Deus, sed etiam quatenus homo. Verum est hoc miraculum nequaquam accidisse viribus naturalibus hominum; sed cum partim anima JESU CHRISTI erat beata, & agilitatis dono prædita, transferre potuit quocumque voluit corpus suum, partim vero cum corpus illius quoque gloriosum esset, quin obniteretur, obsequebatur voluntati animæ suæ; quæ caussa est propter quam illum propria virtute credimus in Cælum ascendisse.

Quid significet sedere a dextris Dei.

In his verbis animadvertere opus est figuratam loquendi rationem Scripturis familiarem, quæ ut sese aptet modulo nostro, quo concipimus corporalia, tribuunt Deo membra, & humanos affectus, quamvis nihil nobis in Deo fingere debeamus corporeum, quia merus est spiritus: qui quidem loquendi modus est, quia cum videamus apud homines dexteram partem illis concedi, qui habentur in honore, applicantes ideam, quam in nobis ciet dexteræ vocabulum, rebus spiritualibus, confitemur, *JESUM CHRISTUM sedere ad dexteram Patris*, ut exprimamus statum gloriæ, ad quem elevatus est tamquam homo super omnes creaturas. Similiter hoc verbum *sedet* non innuit situm, in quo corpus est, cum revera sedet, sed significat stabilem, & permanentem gloriæ possessionem, & supremam, regalemque potestatem, quam JESUS CHRISTUS a Patre recepit, qui secundum Apostolum, constituit illum *ad dexteram suam in cælestibus super omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, &c.* Ubi innotescit hanc locutionem innuere statum gloriæ, qui ita proprius & particularis est Salvatori, ut nulli creaturæ convenire possit; quod in caussa fuit, ut idem Apostolus alio in loco diceret: *Ad quem Angelorum dixit aliquando, sede a dextris meis?* Quibus S. Thomas addit, si hæc sessio accipitur pro requie, pro mansione, vel habitatione in beatitudine Patris æterni; sessio hæc convenit JESU CHRISTO, quia in æternum, & immutabiliter permanet in beatitudine Patris ex Divo Augustino. Quod si sessio hæc accipiatur pro potentia, & regno Patris, convenit etiam JESU CHRISTO, quatenus regnat, & judicat cum Patre æterno. Verbo, sessionis nomen in sacris litteris duplicem habet significationem, quarum prima requiem significat, altera vero judiciariam, regalemque potentiam. Sanctus hic Doctor in sequentibus articulis tradit JESUM CHRISTUM quatenus Deum, quatenus hominem, & quatenus hominem Deum sedere ad dexteram Patris.

ad Ephes. 1.

ad Hebr. 1. D. Thom. 3. p. artic. 1.

Cur dicatur sedere a dextris potiusquam a sinistris Patris sui.

Operæ pretium est populum doceri, Deo neque dexteram esse manum neque esse sinistram, nec quidquam eorum, quæ illi tribuimus ratione corporum nostrorum habita, & Scripturas, ac Patres his uti loquendi modis, ut sese accommodent mentium nostrarum imbecillitati, quæ spiritualia comprehendere nequeunt, nisi sub imaginibus sensibilibus; & sane ut Theologorum more loquamur, Deus non habet aliam faciem, nisi essentiam suam, non alios oculos, nisi cognitionem suam, non alia brachia, nisi omnipotentiam, non cor, nisi amorem, & bonitatem, non alia viscera, nisi misericordiam. Sed dextera in homine est tamquam principium motus, & virium, & cum alicui honorem deferre volumus, illum ad dexteram nostram collocare consuevimus, ita ad significandum Deum Patrem honorare voluisse Filium suum, Scriptura inquit, Deum Patrem locasse Filium ad dexteram. *Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis.*

Psalm. 109.

Situs, & positura Corporis J. C. in Cælo.

Ad quæstionis hujus de positura corporis Filii Dei in Cælo elucidationem, restat scire, S. Thomæ aliorumque Theologorum communem esse sententiam, Mundi Salvatorem stare, & hanc communem futuram esse hominum posituram corporum glorificatorum, quæ nunquam fatigabuntur, quemcumque motum exerant; & arduum est sibi fingere alium aptiorem corporum situm, nisi imaginari voluerimus subsellia, quæ non decerent, nisi essent Throni, quemadmodum in Apocalypsi exhibentur.

Discrimen inter Ascensionis Mysterium, & alia.

Alia Mysteria, quæ respiciunt Mundi Salvatorem, nobis revocant in mentem ejus humilitatem, & admirabilem illius exinanitionem; nihil enim humilius, & abjectius cogitari potest, quam videre Dei Filium naturam, & infirmitatem nostram induisse, & pro nobis pati, ac mori voluisse; sed cum dicimus illum resurrexisse, & in Cælum ascendisse, necnon ad Dei Patris dexteram sedere, nihil dicere possumus magnificentius, nihil admirabilius, ut inde intelligatur præstantia gloriæ, & divinæ Majestatis ipsius.

Uni convenit JESU CHRISTO sedere ad dexteram Patris.

Sanctus Thomas in articulo 4. quæstionis ejusdem docet, unum decere JESUM CHRISTUM sedere ad dexteram Patris; quia sedere ad dexteram æterni Patris est esse æqualem illi, quod uni convenit JESU CHRISTO quatenus Deo: sed per excellentiam possidere beatitudinem super omnia creata, hoc convenit JESU CHRISTO secundum humanam naturam, ubi quatenus homo dicere tamen posset aliquo in sensu secundum Evangelium, omnes Sanctos in Cælo esse ad dexteram Patris, non tamen eodem modo, quo sedet Filius Dei, neque quatenus Deus, nec quatenus homo.

De judiciaria JESU CHRISTI potestate in Cælo.

Quamvis videatur Salvator altius evehi non potuisse, quam ut ad Patris dexteram sederet, habet tamen alium elationis gradum, judicandi videlicet potestatem, quam in sua Ascensione recepit, & per quam Pater suus illum constituit supremum Judicem hominum, & Angelorum; non quod Pater æternus se abdicaverit jure suo, ut illud transferret in filium; sed quia novo modo exaltavit illum, quoad hujus muneris exercitium, quod illi proprium assignatum est, quomodo S. Thomas docet, & explicat. Æquum erat, ut qui sese eo usque abjecerat, & peccatoris notam induerat, & qui quatenus talis ab hominibus adjudicatus fuerat supplicio æque crudeli, atque turpi, in tantæ humiliationis præmium hanc reciperet judiciariam potestatem, propter quam Sanctus Petrus aliorum etiam Apostolorum nomine dixit: *Præcepit nobis prædicare populo, & testificari, quia ipse constitutus est a Deo judex vivorum, & mortuorum;* cujus potestatem adiit ascendens in Cælum.

Actor. 10.

Cur necesse fuit ut Dei Filius in Cælum ascenderet.

Theologi plures afferunt rationes ex Sanctis Patribus desumptas, cur oportuerit Salvatorem in Cælum ascendere? quarum præcipuas afferam, quæ in Catechismo Tridentini Concilii exponuntur. 1. Quia decebat, ut Corpus illius factum gloriosum, & immortale in resurrectione sua, habitaret locum adeo sublimem, ac fulgidum quale Cælum est. 2. Ut frui posset gloria, & regno, quod adeptus erat sanguine suo, & ut curam gereret earum rerum omnium, quæ pertinent ad salutem nostram. 3. Ut Thronum suum in Cælo constituens probaret, regnum suum non esse de hoc mundo, neque regnum perfunctorium, atque terrenum, sed spiritale, ac æternum. 4. In Cælum voluit ascendere, ut Ascensio sua excitaret in nobis desiderium sequendi illum, & ut intelligeremus, ut quamvis simus adhuc in hoc Mundo, nostras cogitationes semper esse in Cælum attollendas. 5. In Cælum ascendit, ut sese præsentet Deo, ut inquit Apostolus, & fungatur munere advocati apud Patrem. Nihil autem est quod solidam, veramque lætitiam Fidelibus valeat afferre, quam scire, JESUM CHRISTUM omnia posse apud Patrem, & constitutum fuisse pro nobis apud illum Advocatum, & Mediatorem. 6. In Cælum quoque ascendit locum nobis paraturus, ut promiserat, & pro nobis quatenus caput nostrum gloriæ possessionem aditurus. 7. Tandem in Cælum ascendit, ut nobis aditum reseraret, hactenus clausum, per Adæ peccatum, atque ut nobis viam tutiorem faceret, & faciliorem, quemadmodum prædixerat Apostolis suis, ita ut ad ostendendam fidem a se præstitam, secum abduxerit in Cælum animas Sanctorum, quas ab inferis revocaverat.

Quæritur in Theologia an CHRISTUS in Cælo preces fundat.

Quæstio inter Theologos agitur, utrum JESUS CHRISTUS in Cælo preces fundat, & quomodo? Crediderunt nonnulli preces non decere statum, in quo est, & parum gloriæ suæ convenire; & illius

esse

esse imperare potius tamquam Dominum, quam ut supplicem deprecari. Sed sanior, & vulgatior Patrum, atque Theologorum sententia est, gloriæ statum, in quo nunc est Salvator, non abhorrere a precibus; quamtumlibet sublimis sit, semper est in statu orandi Patrem suum; quamobrem Apostolus ait, quod est *semper vivens ad interpellandum pro nobis*. Sedhoc intercedit discrimen inter preces quas fudit in terris, & quas fundit in Cælo, quod in terris aliquando oravit cum clamoribus, & lacrymis, cum sensu doloris, & miserationis; sed in gloriosis precibus, quas fundit in Cælo, revocat ea, quæ fecit, repræsentat gemitus, quos emisit, & vulnera quæ passus est pro gloria Patris sui, & salute nostra, eumque obtestatur per motus caritatis suæ, ut Justitiæ suæ brachium coerceat, & mulceat Iram.

ad Hebr. 50.

Maxima bona quæ ex Salvatoris Ascensione recipimus.

Præter cælestium donorum copiam, quæ per Ascensionem Salvatoris nobis communicantur, plura adhuc majora bona percipimus. 1. Meritum fidei nostræ magnum recipit incrementum: cum enim fides sit rerum earum, quæ non videntur, & quæ rationem, & humanam mentem excedunt, liquet, nisi a nobis Salvator recessisset, fuisse futurum, ut fidei nostræ meritum imminueretur; quamobrem Dominus noster beatos vocat, qui crediderint, quin viderent. 2. Roborat mirum in modum spem nostram: si enim credimus constanter JESUM CHRISTUM quatenus hominem in Cælis ascendisse, & quatenus talem sedere ad dexteram Patris sui, simul concipiemus firmam spem, nos quatenus corporis sui membra aliquando ascensuros, ut capiti nostro jungamur; quam spem excivit in nobis Salvator verbis illis cupio, ut ubi ego sum, ibi quoque sint illi, quos dedisti mihi. 3. Efficit etiam, ut nostra voluntas impensius feratur in Cælum, & cum Dei spiritu fuerit succensa, experiamur verbi illius veritatem: *ubi est thesaurus tuus, ibi erit cor tuum*. Reapse per Ascensionem suam reddidit amorem nostrum prorsus spiritualem, expedivit illum a sensibus, & effecit, ut modo illum considerantes tamquam a nobis remotum, amemus eum, & colamus tamquam Deum nostrum.

Joann. 17.

Matth. 6.

Sensus, quos fovere debemus de Ascensione Filii Dei.

Opus est, ut Fideles eosdem habeant sensus de Ascensione JESU CHRISTI, quos habere debuerunt de illius morte, & resurrectione; nam licet debeamus salutem, & redemptionem nostram passioni JESU CHRISTI, qui per merita sua justis in Cælum aditum reseravit: Ascensio ejus nobis proposita est ut discamus non solum attollere nostras cogitationes in Cælum, & illuc spiritu ascendere, verum etiam ut illud habeamus tamquam fontem, & originem gratiæ, quæ necessaria est, ut nostris perfungamur officiis.

Ratio cur expediebat, ut Deus se ab Apostolis separaret.

Donec Dei Filius cum Apostolis, atque Discipulis suis commoratus est, nonnisi humanos sensus, & cogitationes acceperunt ab illo; quapropter dixit illis: *Expedit vobis, ut vadam*. Hic enim amor imperfectus quo Apostoli eum diligebant, tunc cum erat cum illis, perficiendus erat per amorem prorsus divinum, quem illis immittere debebat Spiritus Sanctus, quem ille erat missurus; quapropter Salvator illico subjicit: *Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos*.

Joann. 16.

Mysterium Ascensionis respicit J. C. quatenus hominem, & Deum dicitur.

Ascensionis triumphus proprie neque ad Divinitatem pertinet, neque ad Creaturam seorsim sumptas. Tandem enim Creator nequit ascendere, quia est in ultimo termino, & supremo suæ magnitudinis gradu: *in fine magnitudinis*, ut inquit Doctor Angelicus; Creatura nequit descendere, quia est in ultimo gradu humilitatis, & sicut nihil est super increatam essentiam, ita nihil est infra creatam, nisi nihilum. Oportebat ergo, ut summa magnitudo, & extrema humilitas simul cohærerent in una eademque persona, quæ ascendere posset & descendere; quæ in sola JESU CHRISTI persona invenitur. *Quod autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit*.

ad Ephes. 4.

Naturæ ordo cessit ordini Justitiæ in Ascensione Filii Dei.

Ordo, quem divina sapientia instituit, postulat, ut singula locum suum teneant secundum suæ essentiæ excellentiam: ita in Mundo posuit Cælos super terram, spiritum super corpus, Angelum super homines. Hanc ipsam rationem servat justitia diligentissime in suis remunerationibus; efficitque ut ordo naturæ cedit ordini gratiæ & conditionis privilegium merito virtutis. Quapropter mirum esse non debet, si Deus, ut suam ostenderet magnificentiam remuneraturus meritum humanitatis Sanctæ Salvatoris, attollit hodie terram super Cælum, & corpus super spiritus omnes; & demum collocat hominem ad dexteram Dei, ordo naturæ cedit ordini justitiæ, remunerando maximam humiliationem maximo gloriæ gradu, & Salvatoris dejectionem usque ad centrum terræ per elevationem usque ad Cælorum fastigium. *Ascendit super omnes Cælos*.

ad Ephes. 4.

Ex omnibus Mysteriis, quæ spectant ad Filium Dei, Ascensio nulla est humiliatione commixta.

Salvatoris Ascensio Mysterium est mere gloriosum, quin illi quidquam caliginem offundat. Profecto quamvis admirabile Incarnationis Mysterium omnibus stuporem incutiat, videtur tamen non deesse aliqua Divinæ Majestatis abjectio, cum Dei Filius novem mensibus in matris suæ utero clausus permanserit. Nativitatem multa concomitata fuerunt prodigia, quæ illius magnitudinem portenderunt: sed ploravit & elsit in stabulo: quæ humiliatio! Reges ad illum adorandum venerunt, & tamquam Domino suo munera obtulerunt: hoc quidem gloriosum est, sed fugienda illi fuit Herodis persecutio, quæ genuit confusionem. Curavit ægros, suscitavit mortuos; magnum potestatis ejusdem argumentum! Sed simul manibus suis operatus est; esuriit, sitiit; quæ nota est infirmitatis. Homines salvos fecit, eosque de captivitate Dæmonis eripuit; hoc meretur, ut sese illi terra universa subjiciat; sed moritur in Cruce, hoc scandalum affert fidelissimis ejus discipulis. Resurgit, & gloriosus emergit de sepulcro; hæc certissima est divinitatis ejusdem probatio; sed adhuc apparet sub mortali specie, & conversatur cum illis, qui sustinere non possunt fulgorem Corporis sui beatificati. Hoc est aliquid adhuc humanæ infirmitatis retinere; hoc non est plene frui juribus ac privilegiis Dei. Denique in ceteris Mysteriis Salvatoris nescio quid occurret, quod quamdam offundit caliginem eorum nitori. Magnitudo ibi cum humilitate, gloria cum verecundia, perfruitio cum privatione, copia cum inopia, fortitudo cum infirmitate, voluptas cum dolore, plenitudo cum paupertate admixta sunt; Una ejus Ascensio tota illustris est, tota fulgida, tota magnifica, tota admirabilis.

Necesse erat C. in Cælum ascendere ut compleret opus salutis nostræ.

Frustra JESUS CHRISTUS mortuus fuisset, & resurrexisset pro nobis, nisi in Cælum ascendisset, ut illuc nos post se traheret. Cum Ascensio Filii Dei sit postremum ex Mysteriis illius, eorum quoque sigillum est; JESUS CHRISTUS mortuus est propter Redemptionem nostram, resurrexit propter nostram justificationem, & ascendit in Cælum propter nostram glorificationem. Abiit sedes nobis paraturus, quemadmodum dixerat Apostolis suis; in Cælum tulit primitias naturæ nostræ, tamquam primogenitus inter fratres; primus omnium adiit possessionem cælestis hæreditatis, ut alios quoque participes faceret. Patriarchæ, prophetæ, Justique omnes legis antiquæ comitantur triumphalem ejus ingressum tamquam prædestinati ad gloriam; sed Sancti novæ legis gloriosam hanc turbam subsequentur, & nos quodammodo regnamus in Cælo, ubi portio naturæ nostræ regnat cum JESU CHRISTO, ut S. Maximus inquit: *ubi portio mei regnat, ibi regnare me sentio*.

Veritas Ascensionis Salvatoris non minus constat, quam Resurrectionis & judicium ferunt luminibus rationis.

Quamvis Dei Filius non haberet tot oculares testes, quot Discipulos, qui in monte Olivarum congregati illum adspectu suo abeuntem prosecuti sunt, donec nubes abstulit illum ab oculis eorum, nunquid ratio naturalis consentire non debet cum fide in hoc Dominicæ Ascensionis Mysterio? quoniam non minus fuit evidens, & sensibilis, quam mors ejus, & Resurrectio. Nam ex Ethnico hunc articulum negante, & non concedente, corpus ex carne, ossibusque compactum, quale nostrum est, potuisse propriis viribus, & sine ulla ope aliena in aerem se attollere, quærere possemus, quid igitur factum est de hoc sacrato corpore, victima, & hostia expiationis immolata propter salutem hominum? Dici nequit in tumulo permansisse, quandoquidem ipsis etiam inimicis persuasum fuit de illius resurrectione; Postquam resurrexit, non permansit in terris; quoniam post elapsos ab ejus resurrectione dies quadraginta non amplius visus est: quomodo igitur evanuit, nisi per Ascensionem? Pietas fidelium potuit surripere Tyrannorum iracundiæ reliquias, & ossa tot Martyrum, eaque populorum venerationi exponere; ille vero, qui caput ipsorum est, ex quo omnem gloriam mutuati sunt, permansisset in sepulcro, vel quid de illo factum fuisset, lateret? Hæc idea oboriri potest in homine, cui reliquum est recti sensus?

Salvatoris Ascensio est confirmatio divinitatis ejus, & infallibilis probatio, illum vere esse humani generis Redemptorem.

Haberi ne potest ulla magis manifesta probatio divinitatis JESU, & quæ melius ostendat illum esse Messiam, & humani generis Redemptorem, quam ejus Ascensio? Tandem enim Cælum clausum erat, Sanctissimus quisque de hac vita ad inferiores Mundi partes transierat, ibi liberatorem præstolaturus. Si non est hic liberator ille, quem expectabant, qua vi, & quo privilegio homo hic potuit viam aperire adeo inauditam ad sedem beatorum? Quomodo ænea confringere valuit ostia, quæ hactenus Moysi, aliisque Prophetis aditum præcluserant? *Nemo ascendit in Cælum, nisi qui descendit de Cælo Filius Dei*. Sententia contra Adam prolata omnes homines afficiebat: Omnibus hominibus interclusus fuerat aditus in Paradisum, & JESUS nisi illinc descendisset, frustra illuc ascendere adniteretur. Amplius dico: si homo hic non esset vere Dei Filius, quin tale privilegium mereretur, dignus esset e contra maximis suppliciis, eo quod non debitam sibi vindicasset qualitatem.

Joann. 3.

Idea, quam nobis tribuit Apostolus S. Paulus de Ascensione Filii Dei.

Qui descendit ille idem est qui ascendit super Cælos, ut impleret omnia. Ita loquitur Apostolus de admirabili humilitate Filii Dei super terram, & de infinita gloria ejus in Cælo. Postquam narravit, illum in inferiores terræ partes per bonitatem suam descendisse, nos monet etiam ipsum per potentiam suam super Cælos ascendisse, postquam descendit, ut omnes adimpleret

figu...,

figuras, & prædictiones, ascendisse, ut beneficiis suis homines cumularet, & repleret universum terrarum orbem monumentis potestatis suæ, & characteribus suæ magnitudinis; postquam tot miracula operatus est super terram, postquam super aquas ambulavit, inferni portas confregit, & omnes dæmonis vires debellavit; modo illum in Cælo triumphare, ut *in nomine illius omne genuflectatur cælestium, terrestrium, & infernorum, & ut omnis lingua confiteatur, quia Dominus JESUS est in gloria Dei Patris.*

ad Philipp. 2.

Æquum erat ut Pater æternus per gloriosam Ascensionem remuneraretur Filii sui humiliationes.

Dei Filius Patrem suum glorificaverat super terram prædicationibus suis, rumore miraculorum suorum, actionum sanctitate, puritate vitæ, & mortis suæ doloribus: perfeci opus quod dedisti mihi, dixit ille Patri suo in divina illa oratione, quam illi obtulit. Oportuit, ut Filius hic unigenitus æqualis Patri sacrificaretur illi pro debita eidem satisfactione; nonne æquum erat, ut Pater æternus tantum attolleret Filium suum, quantum ille sese demiserat; & infinitas hujus Filii humiliationes nonne subsequi debebat gloria sine fine? ita cum æternæ gloriæ, quam habuerat in sinu Patris sui, nebulam offunderant temporales humanæ naturæ infirmitates, quas pro nostra salute susceperat; æquum est ipsum petere, ut cum opus suum fuerit absolutum numeris omnibus, gloria suæ divinitatis in sua renideat humanitate; & omnes intelligant hunc hominemDeum, qui in tempore passus est, Deum esse ab æterno? JESUS CHRISTUS ergo cum de Cælo in terram descendisset honorem Patris sui reparaturus, illius gloria requirebat, Sanctus Augustinus ait, ut rursus de terra in Cælum ascenderet. Quemadmodum ejus humilitas fuerat gloriæ suæ caussa, opus erat, ut hæc recens gloria fieret remuneratio suæ humilitatis: quemadmodum ejus obscura Mysteria initium duxerant ab Incarnatione, oportebat, ut gloriosa quæ inceperant ab illius Transfiguratione, & Resurrectione Mysteria, per Ascensionem consummarentur.

Unius erat Filii Dei in Cælū ascendere per se, quin aliena ope juvaretur.

Differunt hæc duo, in Cælum virtute propria ascendere, & illuc ferri aliena; cum per nosmet, & sine ope aliena ferri non possumus, felix hic motus minus pendet ab illo, qui illuc ingredi vellet, quam ab caussæ exterioris officio, per quam est attollendus. Verum si agit independenter ab hac caussa, & virtute propria; tunc ingreditur, cum vult, & quomodo vult, non indigens concursu rerum omnium, quæ vel retardare, vel negare possent illi gloriæ possessionem. Tale privilegium unius erat Filii Dei; si enim objiciuntur nobis admirabiles circumstantiæ raptus Eliæ, hinc discimus meri hominis corpus hoc indiguisse subsidio, ut de terra elevaretur ad ignotam regionem; sed nihil simile occurrit in Ascensione Salvatoris. Divinitas, quæ se per miraculum in terram demiserat, ubi corpus illud acceperat, attollit sine miraculo corpus hoc de terra exilii sui in Cælum, quod est patria sua, ubi æternum regnaturum est.

Ordo, & œconomia salutis nostræ quæ incepit per Incarnationem desiit per Ascensionem.

En paucis verbis nostræ salutis œconomia. Homines redimendi erant Dei Sanguine. Dei Filius natus est, ut haberet, unde homines redimeret. Vixit inter illos, miracula operatus est, ut illi cognoscerent, ipsum esse Redemptorem, quem Deus illis promiserat; mortuus est, ut pro illis redemptionis pretium persolveret per effusionem Sanguinis sui, resurrexit, ut probaret se esse Deum, qui pro illis obierat, utque eos doceret, fructum Redemptionis eorum esse debere gloriam corporis, & animæ eorum. Permansit dies quadraginta super terram, ut illos de sua Resurrectione persuaderet: denique ascendit in Cælum, ut ibi ea frueretur gloria quam meritus est, & ut præpararet Electis illam, quam merebuntur per mortem suam, & subsidium gratiæ suæ.

Quomodo verum sit dicere Dei Filium in Cælum ascendere, cum nunquam inde discesserit.

Joan. 6.

Joan. 3.

Mirum esse non debet si Verbi incarnatio passim in Scripturis descensus nomine appelletur; nam quamvis Deus, qui ubique est, nequeat descendere, tamen quia conjunctus est naturæ adeo humili, dicitur descendisse. Ipse etiam ita loquebatur: *Descendi de Cælo, non ut faciam voluntatem meam*, & ad Nicodemum loquens dixit illi: *Nemo ascendit in Cælum, nisi qui descendit de Cælo Filius hominis, qui erat in Cælo.* Verba, quæ continent totum secretum, & totam veritatem Mysterii Incarnationis: Si eadem persona non esset simul Deus, & homo, verum non esset Filium hominis descendisse de Cælo; quia non fuerat in Cælo secundum humanam naturam, ideoque de Cælo descendisse non poterat. Non erat in Cælo, cum loquebatur cum Nicodemo, secundum naturam humanam; & nihilominus dicebat, Filium hominis de Cælo descendisse, & in Cælo esse, & illuc esse ascensurum: ex hoc loquendi genere Salvatoris, Patres, atque Theologi didicerunt necessario oportuisse, ut eadem persona simul esset Deus, & homo, & esse idiomatis communicationem inter duplicem naturam propter idem suppositum. Eadem de caussa in Ascensionis Mysterio verum est dicere, Dei Filium, qui & ipse Deus est, ascendere in Cælum, quod nunquam reliquerat, cum essentialiter sit ubique; & hominem, ac Filium hominis ibi pro Domino haberi, & ab Angelis, atque hominibus adorari.

Incarnatio Verbi, & Ascensio continent totum opus nostræ redemptionis, altera illud incepit, altera illud perfecit.

Dei Filius egressus est de sinu Patris, ut veniret in Mundum, cum incarnatus est in utero Virginis, & rediit in Patris sinum, cum ascendit in Cælum. Igitur Incarnatio, & Ascensio duo sunt Mysteria, quæ complectuntur magnum opus nostræ Redemptionis, cui alterum quidem initium dedit, alterum autem complementum. Cum autem dicant Philosophi finem esse primum secundum ordinem intentionis, & postremum secundum ordinem executionis, media vero e contra prima esse in executione, & ultima in intentione, idem dicere possumus in duobus hisce Mysteriis. Incarnatio præcessit, quoad tempus, sed Ascensio fuit finis, terminus, & corona omnium actionum Verbi incarnati. In terras descendit, ut gloriosius in Cælum ascenderet. *Exivi a Patre, & veni in Mundum.* Veni in Mundum non ut hic permanerem, sed ut operarer salutem hominum per mortem meam, & ut mox iterum ascenderem ad Patrem meum: *Iterum relinquo Mundum, & vado ad Patrem*; perfecturus, & consummaturus opus, quod mihi faciendum imposuit. Etenim officium Redemptoris, pro quo in terram veni, proprie loquendo consummandum est meo reditu in Cælum. Joan. 16.

Salvator pro nobis ascendit in Cælum.

Non pro se tantum in Cælum ascendit JESUS CHRISTUS, nam ut S. Leo inquit, Ascensio JESU CHRISTI noster profectus est, & certam habemus spem, corpus etiam perventurum esse ad gloriam capitis, quod præcessit. Ille pro nobis incarnatus est, ille pro nobis mortuus est, pro nobis resurrexit, descendit ad inferos, & ascendit ad Cælos. Ille ingressus est stadium suum, quod compositum esse debet descensione, & ascensione, ut ita dicam. Opus est ut & nos orbem nostrum, sicut ille, compleamus; ille venit ad nos, & rediit ad Patrem; descendamus usque ad nos, & ad ipsum usque ascendamus: hæc Mysticorum Theologorum est animadversio. Descensus in nosmet est infirmitatum nostrarum cognitio, quæ parit humilitatem; Ascensio in Deum est cognitio magnalium ipsius, infinitæ bonitatis suæ, quæ eiet in nobis confidentiam.

Quomodo in hoc Mysterio Filius Dei subtrahens se oculis Ecclesiæ suæ emundat fidem, & melius tradit se cognoscendum.

2. ad Cor. 4.

Fidei nostræ exercitium est credere id, quod videri non potest, docet Theologia post S. Paulum. *Fides est credere quod non vides, non contemplantibus nobis ea, quæ videntur, sed quæ non videntur.* Non agitur hic quæstio, utrum Fides simul esse possit cum sensu; dicere mihi sufficit cum eodem Salvatore, beatos illos esse, qui crediderunt, & non viderunt. Secundum hoc principium ratiocinantes nihil melius in hac vita cognoscimus, nisi quod cognoscimus per fidem, quæ est quædam participatio Sapientiæ, & Cognitionis Dei: At JESUS CHRISTUS sese oculis nostris invisibilem præstans, fit objectum fidei nostræ; igitur recedens, se nobis tradit melius cognoscendum; & si hodierna die vult, ut nubes inter se, & Ecclesiam intercedat: *Et nubes suscepit eum ab oculis eorum*, hoc vult, ut propitiam interserat umbram fidei, cujus caligines adspersæ sunt vividioribus luminibus, atque certioribus, quam omnes excogitabiles demonstrationes, quæ sensibus innituntur; ita ut, divinus hic Sol incidens in Eclypsim in hoc Mysterio, ac nobis auferens sensibilem adspectum suum, incipit illuminare oculos animæ per fidei lumen, quæ falli non potest. Ita si per oculos hominis, quorum acies brevis est, nec penetrat rerum superficiem, non cognoscimus amplius JESUM CHRISTUM secundum Carnem, videlicet, si non videmus ultra ejus humanitatem, oculis fidei detegimus opes, atque thesauros Divinitatis ejusdem, eumque præsentem reddimus spiritui nostro: *Respicientes in auctorem fidei, & consummatorem JESUM CHRISTUM.* Quamobrem S. Leo dicit, cum JESUS CHRISTUS sese recepit, & quodammodo condidit se in sinum Patris sui, visum fuisse in oculis Ecclesiæ suæ modo quodam præstantiori, atque sanctiori. Ad Hebr. 12.

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Asceticis, nuperisque Concionatoribus loci hujus argumenti.

Æquum erat ut JESUS CHRISTUS in Cælum ascenderet & non permaneret amplius super terram.

Quemadmodum Mundi Salvator ascendit in Cælum propria virtute, principium elevationis suæ est excellentia personæ suæ, & meriti sui magnitudo. Non decebat illum semper in terris permanere: locus hic non erat conformis qualitati personæ suæ; erat enim homo Cælestis, ut inquit Apostolus: *Secundus homo de Cælo cælestis:* Oportebat igitur ipsum in Cælum reverti. Neque id conforme erat gloriæ corporis sui; Cælum gloriosorum corporum locus est; Denique nec merito quoque illius erat conforme; sese usque ad terræ centrum demiserat, merebatur usque ad Cælorum fastigium extolli. Cur ascendit? Sanctus Paulus inquirit, nisi quia primum descendit in inferiores partes terræ. Apostoli sententia sublimis est: Corporum magnitudinem ex eorum altitudine metimur, & ex profunditate; illam vero spirituum ex co-

ex eorum humiliatione, & elevatione. Ascendunt, prout descendunt; sese attollunt, prout se humiliant. *P. Nouet 3. parte Hominis Orationis; meditatione pro die Ascensionis.*

Quam justum erat ut Salvator in Cælum ascenderet.

Cum per resurrectionem suam reliquisset vitam mortalem, pro vita immortali, decebat, ut beatum corpus illius terram relinqueret locum corruptionis, & mortis, ut transiret in Cælum veram sedem spirituum, & corporum gloriosorum; justum erat, ut cum humilitas sua illum abjecisset veluti vermen infra omnes homines, victoria sua illum collocaret veluti regem hominum, & Angelorum supra omnes beatas mentes. Hoc modo Judæis ablaturus erat crassum errorem hunc, a quo ne ipsi quidem immunes erant Apostoli, rati, illum venisse ad statuendum Regnum terrestre, & carnale, cum regnum ipsius esset prorsus spirituale, & cæleste. Cæleste regnum debebat potissimum per fidem subsistere; Ut autem istud perficeret, & verificaret, Dei Filius in Cælum ascendit. Cum esset ille objectum fidei nostræ, oportebat, ut a nobis recederet, ut ipsi illam majori cum merito exerceremus, juxta ea quæ dixit Thomæ: *Beati qui non viderunt, & crediderunt.* Hoc jam palam significaverat suis, cum adhuc mortalem vitam ageret, dicens, ipsis expedire, si ipse recederet, alioquin Spiritum Sanctum, qui obsignaturus erat eorum fidem, aliasque virtutes, nequaquam in illos esse descensurum. *Auctor libri qui inscribitur: Verus Spiritus, & sanctus usus sollemnium anni festivitatum.*

Apostrophe & Oratio ad Filium Dei, ut nos in partem vocet gloriæ Ascensionis suæ.

Non tibi tantum, Domine, ingrederis in Regnum tuum, sed etiam pro nobis; illuc ascendis tamquam caput nostrum, & juxta ea quæ nobis pollicitus es, eo pergis, ut Electis tuis prepares sedes illis destinatas. Eo vadis tamquam mediator noster, præsentaturus nos Patri tuo fructus hujus redemptionis copiosæ, quæ Cælum, terramque reconciliavit. Illuc ascendis tamquam dux noster ostendens nobis terminum, quo nobis contendendum est, indigitans viam, qua nobis gradiendum est. Caput Adorabile hujus militantis Ecclesiæ, quam super terram formasti laboribus tuæ vitæ mortalis, voca nos in partem gloriæ triumphantis Ecclesiæ, quam incipis in Cælo colligere, & cujus futurus es æterna felicitas. Sumus membra tua, & ubicumque caput invenitur, opus est, ut cum illo membra quoque inveniantur. Sine te, sine felicitate possidendi, & videndi te, quam requiem gustare possumus in hac lacrymarum valle, in qua permanemus? Et quid nobis exhibere potest Mundus, quod nobis locum teneat supremæ illius beatitudinis, quæ in te, ac tecum gustatur? Ah! Domine, quandonam illa illucescet dies, qua ex hoc exilio egrediar? Quandonam apparebis oculis meis omni gloria tua redimitus? Langueo expectans te, Mundus jam nihil mihi est, & cor meum, jam tecum est in Cælo. *P. Valois Tomo 4. operum Asceticorum, in colloquio de Mysterio Ascensionis.*

Alia oratio, ut apud Patrem sit noster advocatus.

Ito, Salvator amabilis! ito, offer te Patri tuo, ostendito illi vulnera adorabilis Corporis tui, quorum adhuc in manibus, pedibusque tuis geris vestigia. Ad horum adspectum omnis mitescet iracundia, omnia suspensa manebunt fulmina; quid dico? hic omnes validissimas gratias assequetur, easque stillabit in nos. Quid poterit ille tibi negare, divine Redemptor, cum illi narrabis, te ab illo ad nos missum fuisse: coram ipso apparebis tamquam summus Sacerdos, cum ingrediebatur in Sancta, non oblaturus illi hircorum sanguinem, sed Tuum. Accedam ergo, fidenter Domine ad thronum misericordiæ tuæ. Eo magis te afficient mala mea, quo illa expertus es quantum nos, & magis adhuc quam nos. Dux fidelis, si a te petimus opem, ideo petimus, ut sequamur te, & tua vestigia legamus. Nobis non alia felicitas speranda est, nisi illa, in cujus possessionem ingrederis: ad illam assequendam non alia patet via, nisi quam ipse signasti; si glorificari volo, sicut tu; oportet, ut me exinaniam sicut tu; si eam obtinere cupio remunerationem, quam tu; opus est, ut laboribus exercear, sicut tu; si coronari volo sicut tu; opus est, ut pugnem, ut patiar, sicut tu. *Idem.*

In Festo Ascensionis hortari possumus Dei Filium ad Regni sui possessionem adeundam.

Ito, Domine, terra mansio non est, quæ te deceat. Cælum tuum est, & tu Dominus illius; Adi possessionem æterni hujus Regni tui, sede ad dexteram Patris. Inde propter hominum amorem descendisti: egressus es de Patris tui sinu, ut venires inter nos, atque ut te ostenderes Mundo; tempus est, ut Mundum relinquas, & ad Patrem tuum revertaris. Quæ tibi sustinenda fuerunt certamina? Quinam superandi inimici? Sed tandem illos vicisti; submersisti peccatum in Sanguine tuo, contrivisti omnes potestates tenebrarum virtute Crucis tuæ; Infernum confudisti descensu tuo in limbum, & per Resurrectionem tuam mortem ipsam interemisti. Post tot profligatos hostes, post tot relatas victorias, abi gloriose, & amabilis victor; æquum est, ut omnes triumphi honores recipias . . . . . Pater æterne, gloria tua jam reparata est; satisfactum est justitiæ tuæ, cultus restitutus est, omnes adimpletæ voluntates tuæ, Glorificavit te Filius tuus; tuum modo est illum gloria coronare, & dare illi, quod ex eo recepisti. *Idem.*

Dominus in Ascensione sua pro omnium Creaturarum Domino agnoscitur.

Glorioso hoc Dominicæ Ascensionis die, hæc illi verba dirigi possunt: *Dominus universi tu es.* Nos agnovimus te tamquam Dominum Terræ, cum adeo gloriosus prodiisti ex ejus sinu, eduxisti tot mortuos de sepulcris. Agnovimus te Dominum Maris, cum illud tibi obtemperans sedavit tumentes fluctus suos, ac tempestatibus malaciam indixit. Denique in gloriosa Ascensione agnoscimus te tamquam Dominum Cælorum; dicam melius, tamquam Dominum omnium creaturarum, non solum sensu carentium, sed etiam rationabilium; quoniam ne una quidem fuit, quæ non aliquid conferre voluerit in honorem triumphi tui. Oculos in Cælum attollamus, ibi videbimus innumeram beatorum Spirituum turbam occurrentium tibi: demittamus oculos in terram, ibi videbimus quidquid in Mundo magnum est, Sanctam Virginem, Apostolos, atque Discipulos suspicientes. Verum est montem Olivarum eorum suspiriis personare; sed nescio utrum tibi gloriosius sit ab illis optari, quos deseris, quam excipi cum lætitia ab illis, quos tuo adspectu digneris & fieri potest, ut non minus terræ suspiria, quam Cæli plausus tuam ostendant magnitudinem. *Sermo manuscriptus.*

Salvator in partem vocat triumphi sui eos omnes qui cum illo pugnaverunt.

De Salvatore triumphante non idem sentiendum est, ac de aliis terrarum domitoribus; hi bellum gerere volunt cum frequentibus exercitibus, & soli triumphum referre; illi satis invenire nequeunt sociorum in laboribus bellicis, & neminem pati possunt sociorum in honore victoriæ; Illi pericula cum tot mortalibus partiuntur, ut pars, quam habent ipsi, plerumque sit exigua, & quotidie milites demetant laurus, quibus eorum duces coronentur. Sed Mundi Salvator efficere vult participes gloriæ triumphi sui generatim omnes, qui secum pugnaverint, & ad spem hanc in cordibus nostris inflammandam non solum ascendit in Cælum inspectantibus Apostolis suis, quos certos facit se abire ad sedes illis parandas, verum etiam comites habere vult eos omnes, qui tot victorias in veteri testamento retulerant. *Idem.*

Ut simus participes triumphi JESUM CHRISTI nobis pugnandum est, ut ille pugnavit, & illum sequi debemus.

Nullus dubito, Auditores, quominus Christiani gaudeant, immo etiam sperent se consortes futuros triumphi JESU CHRISTI; sed ad id pugnandum est, ut ille pugnavit; & si medium nosse placet, audite Sanctum Augustinum docentem: *Ascendamus cum mente, & cum promissa dies advenerit, sequemur & corpore.* Auferendus est hic adfectus cum quo terræ inhæremus; auferenda est hæc negligentia, qua in Cælum anhelamus; superandi sunt omnes obices, qui nos morantur, & vetant ne illum sequamur; unus est, ut desiderium illum servandi efficiat, ne omnia sequamur vestigia, quæ nobis JESUS CHRISTUS reliquit: *Si adhuc tenemur infirmitate corporis, sequamur tamen passibus amoris:* hic Sanctus Doctor ait. At JESUS CHRISTUS Ascensionis suæ die Mundum hunc reliquit: *Ecce relinquo Mundum.* Hic primus illius gressus est, & suæ Ascensionis principium; opus est ergo, ut cor quoque nostrum relinquat Mundum, & abrenunciet affectui, quo illi adhæret: *Et vado ad Patrem.* Dei Filius in Cælum ingreditur, & in Patris sinum redit; hic postremus est gressus suus, & triumphi sui consummatio; opus est ergo, ut etiam cor nostrum abeat in Cælum, ut Mundum relinquat fuga, & odio earum rerum omnium, quæ illum componunt: *Ecce relinquo Mundum.* Opus est, ut per amorem, ac desiderium jugiter tendat in Patrem cælestem: *Et vado ad Patrem;* & hæc ratio est reipsa aliquando cum JESU CHRISTO ascendendi; opus est, si aliquando coronari cupis, oppugnare amorem, quo terram diligimus: *Ecce relinquo Mundum*, & contemptum, quo Cælum sus deque habes: *Et vado ad Patrem.* Cum dico, Mundum relinquendum esse, ut sequamur JESUM CHRISTUM, non ideo omnes homines in Claustra redigere fert animus, neque in solitudines compellere; sed dico eo, in quo vivunt, statu, animo, & affectu, mundum illis esse relinquendum, & sicuti satis non esset extrinsecus illum reliquisse, si cor adhuc implicitum est, ita credendum non est, viventibus in eo licere impune adhærere iis voluptatibus, & honoribus, quibus perfruuntur. Ad hæc Mundi nomine intelligo non vitam omnino in omnem libidinem effusam, & flagitiosam, non impudicitiam effrænem, neque enormem ambitionem; sed Mundum quemdam, qui inveniri potest in omnibus statibus Christianismi; verbo omnia intelligo objecta, quæ superbiam nostram inflare possunt, nostram fovere vanitatem, alere secretam æstimationem nostrimmet ipsorum, & sensum hunc, quo fugimus humiliationes: intelligo objecta omnia, quæ sensus nostros palpare possunt, & commodam, suavemque vitam nutrire; denique dico corde, & affectu ea omnia esse relinquenda, ubi corrupta invenitur natura, quamvis multa perferenda sint in hac separatione: etenim nonnisi hac proposita conditione Salvator pollicetur

nos

nas vocaturum in partem triumphi sui, hac enim via illum sequi, & cum eo tenemur in Cælum ascendere. *Idem*.

Quam viam ingressus fuerit J. C. in Cælum ascensurus, & quam ipsi ingredi teneamur, ut sicum dimus cum illo.

En maximi momenti documentum, quod tradidit Salvator duobus Discipulis, cum quibus colloquebatur in via, quæ ducit in Emmaus: *Nonne oportuit pati CHRISTUM, & ita intrare in gloriam suam*. Existimemus illum ita loqui nobiscum, & idem placitum tradere nobis pro norma quam sequi debeamus: omnia sunt perferenda ad promerendam gloriam, cujus hodie possessionem aggredior. De Cruce in Cælum ascendo; de sepulcro egredior ad accipiendam sedem a dextris Patris mei: jugi mortificatione Regnum hoc acquisivi; si hujus aliquando vultis esse participes, legite hoc iter Sanguine meo purpuratum; per hoc eo pervenitur; hæc via tuta est, alia quævis vos in errorem inducet. *Oportuit pati CHRISTUM & ita intrare in gloriam suam*. Et sane, cum gloriosa illa Prophetarum, & Patriarcharum turba, quæ comitabatur JESUM CHRISTUM triumphantem, ad Empyreum accedens cum David exclamavit; *Attollite portas Principes vestras, & elevamini portæ æternales*, clausæ ab ipso temporum primordio; Attollite, & recipite Regem gloriæ; Angeli non quæsiverunt magis ad nos erudiendos, quam quia nescirent ipsi, atque ut præclaræ actiones divini hujus hominis magis innotescerent; non quæsiverunt, inquam, cui facto inniteretur nomen hoc Regis gloriæ, & quia ingredi vellet, tamquam Dominus, & Dominator: *Quis est iste Rex gloriæ?* Tunc enim Cælum undique personare auditum est narrationibus præliorum, atque victoriarum, quæ illi tanto steterant sanguine. *Dominus fortis & potens in prælio*, & laudibus illustrium rerum gestarum, eximiarumque virtutum ejus. *Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ*. Cur autem retinere voluit plagas pedum, manuumque suarum? Ut haberet totidem tamquam titulos indubios, quibus probabatur jus quod ille sibi ad hunc gloriæ thronum comparaverat: *Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ*. Vos autem Auditores lectissimi, creditis, Salvatorem in Cælum ingredi non potuisse, nisi per effusionem Sanguinis sui; & putatis vos ingressuros esse per viam rosis, ac floribus stratam? Quid? ille, ad quem pertinebat gloria, quatenus Filium Dei, illius possessionem adire non potuerit nisi post annos triginta vitæ pauperis, & motificatæ: Captivi autem, & mancipia cum illo in partem accedent, quin aliquid pœnarum, & laborum impendant? Nonne Deus vel injustus credendus est, vel alte adeo sentias oportet de meritis tuis, ut putes, Deum post vitam adeo suavem, & commodam tibi concessurum, quod pretio adeo caro vendidit Filio suo. *Idem*.

Dei Filius secum trahit in Cælum corda nostra & nostros affectus.

Quid Dei Filius efficere poterat validius, ad excitandum in nobis desiderium sequendi illum, & in Cælum ascendendi, quam illuc primum ascendere, & dicere se ad Patrem suum abire? *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum*. Si enim verum est, cum Elias Propheta igneo curru in Cælum raptus fuit, ipsum secum abstulisse vota Elisæi discipuli sui, ut S. Bernardus ait: *Omnia discipuli desideria secum abstulit*: Heu! quinam esse debent sensus Christianorum, postquam Salvator eorum in Cælum ascendit! Saltem Salvator iste, se de nobis satis bene meritum fuisse putabat, ut cordium nostrorum sibi mereretur affectus, & sperabat se futurum omnium desideriorum nostrorum objectum, & secum corda nostra esse pertracturum. *Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum*. Desiderium hoc sese iterum conjungendi cum JESU CHRISTO, hic Salvatoris amor, qui efficiebat, ut magnus ille amator JESU CHRISTI dissolvi cuperet, ut esset cum CHRISTO, proferat anathemata in omnia corda, quæ ita essent dura, ut JESUM nequaquam diligerent. *Si quis non amat Dominum JESUM sit anathema*. *Idem*. — 1. ad Cor. 16.

Quam languida est spes nostra in Cælum eundi.

Joann. 20. Ad Rom. 8.

Cælum, quo hodierna die JESUS CHRISTUS ascendit, nobis optandum est non solum tamquam patria, verum etiam tamquam hæreditas nostra. Illud Regnum est, quod pertinet ad Patrem nostrum: *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum*. *Si filii & hæredes*. Quid cogitari validius potest ad corda nostra inflammanda, quam scire, Filium ascendere adituram nomine nostro hujus hæreditatis possessionem? Sed quamvis JESUS CHRISTUS testetur, se abire ad præparandam nobis mansionem æternam in hoc regno quod adeptus est, spes nostra languet; si enim hæc spes firma esset, non solum nos a terra divelleret, sed etiam efficeret, ut cum gaudio sustineremus quæcumque nobis accidunt adversa, ut Apostolus inquit: *Spe gaudentes*, quod ipse jam expertus didicerat: *Superabundo gaudio in omni tribulatione nostra*. Adversa omnia mihi sunt lætitiæ argumentum. *Idem*. — Ad Rom. 12. 2. ad Cor. 7.

Hypotiposis triumphi J. C. in Ascensione.

Quocumque oculos convertam, video omnes Universorum partes, singulas pro modulo suo aliquid conferre magnifico apparatui Triumphi JESU CHRISTI. Si Cælum suspicio, video omnem bipatentis Empyrei gloriam, quæ jucundissimum exhibet spectaculum; video Angelos catervatim descendentes, ut cælesti lumine coruscantes, & suavissimis concentibus suis triumphantis victorias celebrantes; Si in infernum usque despicio, video rebelles spiritus tenebrarum privatos imperio, & catenis, atque pudore onustos. Circum Salvatorem agnosco omnes illustres veteris Testamenti Patriarchas, gratias agentes liberatori suo, ad cujus pedes video Discipulos, & Apostolos suspicientes, & corde ac desiderio sequentes Magistrum suum, quem nubes lucida sensim attollit, atque eorum oculis aufert. Verum quidem est cordium dispositionem in utrisque longe differre. Sancti Patriarchæ nequeunt satis testari gaudium, quo exultant; Apostoli vero non satis dolorem suum præseferre. Illi miscent voces suas Epiniciis Spirituum beatorum; hi efficiunt, ut mons Olivarum suis resonet suspiriis. Verum nescio, utrum gloriosius sit JESU CHRISTO videre horum mœrorem, quam illorum gaudia; & utrum molles lacrymæ terræ hujus æque sint Domino acceptæ, ac laudes, & plausus Cæli totius. Ipsæ etiam sensu carentes creaturæ participes esse volunt hujus triumphi, & nubes conflata ex eo, quod in omnibus elementis purissimum, ac lucidissimum est, in triumphalis currus morem illum attollit in Cælum, & potius fulgore suo, quam obscuritate oculis Apostolorum surripit unicum consolationis eorum objectum. *Sermo alius manuscriptus*.

Sermo quem habere potuit Dei Filius Patri, in Cælum ingrediens. Joann. 17.

Salvator Cælum ingressus rationem redditurus Missionis suæ Patri, videtur repetere præclara illa verba, quæ in passionis suæ protulit pervigilio: *Pater ego te clarificavi super terram*. Pater, in terris operam dedi, ut te omnes homines adorarent; nihil prætermisi, ut omnes te diligerent; sumptibus honoris, vitæque meæ honorem tibi procuravi: *Opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam*. Diabolus victus, vinctusque est; peccatum ad nihilum redactum; homines ope gratiæ tuæ de Mundo, & carne triumphant, & unice sese tuæ devovent servituti. Quamprimum nonnisi ad Altarium tuorum pedes victimæ jugulabuntur, nonnisi in Templis tuis adolebitur, & perfecte sibi parebunt subditi tui. Hoc mihi faciendum præcepisti; hoc tandem feliciter adimplevi post multos labores, atque dolores: *Opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam*. — Ibidem.

Antithesis inter Incarnationis humiliationem, & Salvatoris Ascensionem.

Quemadmodum Sanctus Paulus Apostolus æquam nobis daturus ideam elevationis JESU CHRISTI, illam metitur a majori ipsius humiliatione, quæ est Incarnationis Mysterium, de altitudine alterius judicium nobis ferendum est a prioris humiliatione per æquissimam oppositionem. In Incarnatione Cælum in terram usque descendit; in Ascensione terra in Cælum usque ascendit; in Incarnatione divinitas in nihilum se inclinat; in Ascensione humanitas usque ad Dei thronum attollitur: in Incarnatione Dei Filius de æternitate descendit in tempus, de gloria in contemptum, de Throno in Crucem, de Cruce in sepulcrum, & de sepulcro in inferos: in admirabili autem Ascensione humiliata ejus divinitas de inferis redit in sepulcrum, de sepulcro in Montem Olivarum, de hoc monte in Cælum, de Cælo in sinum divinitatis. Terram deserit, secat aerem, cælestes superat Orbes, soli caliginem lux ejus offundit; eum laudant sydera, Sancti adorant, Angeli reverentur, & colunt, eique præstant obsequium: Omnes Fibi Dei creaturarum sensu carentium plausibus miscent lætitiæ voces, ac suavia cantica triumphorum. *P. Nouet in p. 4. Hominis Orationis, cui titulus vita gloriosa JESU CHRISTI in Cælo*.

Æquum erat ut Dei Filius & Mundi Salvator primus in Cælum ascenderet.

Math. 1. Ad Coloss. 1. Ibidem. Ad Rom. 1.

Hic proculdubio debebatur honor Filio Dei, ut primus in Cælum ascenderet, quandoquidem primogenitus erat inter fratres suos: *Ut sit primogenitus in multis fratribus*. Erat primogenitus Patris: *Unigenitus, qui est in sinu Patris*. Primogenitus Virginis: *Peperit filium suum primogenitum*. Primogenitus ante omnia creata: *Primogenitus ante omnem creaturam*. Primogenitus Mortuorum: *Primogenitus mortuorum*. Primogenitus eorum qui ex mortuis resurgunt: *Primogenitus ex mortuis*. Debebat ergo esse primus eorum, qui ascendunt in Cælum: *Qui de Cælo est, super omnes est*. Nulla sine ordine societas est, nullus ordo sine submissione, nulla submissio sine superioritate, & sine imperio, at ad quem pertinet imperium, nisi ad naturas præstantissimas? Sed inter omnia creata, quid est præstantius sancta Redemptoris humanitate? Nunquid inveniri possunt ampliores qualitates? Ejus sapientia sublimior est, quam Cherubim; & plusquam Cherubim superant vilissima insecta. Potentia ejus nonne major est, quam Regum, & plusquam Reges inter captivos eminent; & Sanctitas ejus super Beatos, & plusquam Beati peccatoribus antecellunt. Nonne igitur æquum erat, ut in Cælum ascenderet futurus caput Angelorum, Rex Regum, Sanctus Sanctorum, & supremus Dominus universorum? *Qui de Cælo est, super omnes est*. *Idem*.

Causæ lætitiæ nostræ in Ascensione Filii Dei. Psalm. 46.

Quodnam lætitiæ argumentum omnibus diligentibus JESUM CHRISTUM: *Omnes gentes plaudite manibus, jubilate Deo in voce exultationis*. Populi plau-

plausibus vestris gaudium testamini, præ lætitia exultantes laudatu Dominum. *Ascendit Deus in jubilo, & Dominus in voce tubæ.* Dominus ascendit inter upinicia, Dominus ascendit inter clangentes buccinas: deniquu Arca hæc, quæ Mundum eripuit ux naufragio, postquam in Sanguinis diluvio innatavit, in cælesti monte quiescat; innocens hie Joseph, cujus virtus fratrum suorum dolo fuerat oppressa ex carcere educitur, ut gloriæ coronam recipiat; invictus hie Samson postquam inferni portas confregit, in Empyreum triumphaturus ascendit; victor hic Josue postquam cum arca fœderis Jordanem traduxit, adit possessionem terræ viventium; Sol hic justitiæ, qui lineis decem retrocesserat, ad idem punctum revertitur, unde discesserat: parvulus hie vermiculus in ortu suo, innocens hic agnus in passione sua, leo hie in Resurrectionu sua hodierna die Aquilæ instar in Cælum ascendit, & nos invitat ut cum illo ascendamus: Denique hodierna die Cælestis Jerusalem recipit legitimum Regem suum, Ecclesia suum Pontificem, Dei domus hæredem, & Mundus universus caput suum: *Deus sedet super sedem sanctam suam.* Dei Filius sedet in throno sancto suo; omnes terræ Principes illi subjecti sunt, & ipse infinite super illos ascendit. *Idem.*

Ibidem,

Ibidem.

Quomodo Salvator in Ascensione sua repleverit omnia, & in quo sensu.

Apostolus hisce verbis exprimit caussam suæ in Cælum elevationis; *Ascendit super omnes Cælos, ut impleret omnia.* Ascendit super omnes Cælos repleturus vacuum, quod Angelorum in Cælo rebellio pepererat, & ubique plenitudinem suam restituturus. Jam repleverat terram plenitudine gratiarum, vitæ suæ spatio, inferos terrore, & lymbum consolatione post mortem suam, necnon tumulum suum gloria suæ Resurrectionis; quid reliquum erat, nisi ut repleret Cælum gloria suæ Ascensionis? *Ascendit super omnes Cælos, ut impleret omnia.* Ceterum JESU CHRISTI gloria triplici in statu consideranda est, videlicet in Incarnatione, Resurrectione, & Ascensione. In Incarnatione anima ejus erat gloriosa, sed conjuncta erat cum corpore mortali, atque passibili; igitur gloria nondum erat plena; in Resurrectione anima erat conjuncta cum corpore immortali, atque impassibili; sed corpus nondum erat in loco, qui illud deceret: oportebat ergo illud in Cælum ascendere, ut cumulum adderet gloriæ suæ. *Ascendit super omnes Cælos, ut impleret omnia.* Sed o Salvator animarum! nonne vides, te in Cælum ascendentem, ut illud repleas gloria tua, vacuum in turra locum relinquere? Quid erit Mundus sine te, nisi tristis solitudo? quid terra, nisi desertum? quid cor nostrum, nisi miserum inane? Jam vobis prospexi, respondet. Simulac ascendero in Thronum gloriæ meæ, mittam ad vos Spiritum Sanctum, ut repleat vos plenitudine gloriæ meæ. O Admirabile Commercium, quod hodierna die facis Salvator mi inter Cælum, & terram; aufers de terra gloriosum Corpus tuum illud Cælo daturus, & das terræ Spiritum tuum, quem de Cælo mittis, ut repleat amore suo corda nostra, *Idem.*

Quo sensu fovere debemus cogitantes Salvatorem nostrū esse in Cælo,

Profecto si animum advertentes ad hodiernam festivitatem, attente consideramus JESUM CHRISTUM ascendisse in Cælum, ut locum nobis ibi præparet; ipsum Caput esse, cujus omnes membra sumus, & mentem illius usse, ut membra ibi aliquando cum Capite suo conjungantur; cum S. Gregorio argumentabimur, opus esse, ut corde sequamur illum, quo putamus cum corpore ascendisse, & nihil ultra nobis placere debere in terris, cum Patrem habeamus in Cælis. Optabimus cum Apostolo, disrumpi omnia vincula, quibus mortali huic corpori adhæremus, ne ullus obex amplius nos sequi vetet divinum Salvatorem nostrum. Certe ex quo Dei Filius ascendit in solium gloriæ suæ, & Mundum reliquit, mihi videtur nihil superesse in terris, quod hic detinere valeat corda nostra, & nescio quomodo anima Christiana hoc tempore alias alere possit cogitationes, nisi de triumpho JESU CHRISTI vocantis illam in partem suæ felicitatis; neque alia desideria, nisi illum sequendi, neque alias curas, quam inquirendi media. *Abbas de Monmorel ex parte.*

Satis esse non debet sterilis hujus Mysterii admiratio; exercenda est humilitas, & mortificatio, quæ sunt viæ sequendi Salvatorem.

Docet Scriptura, JESUM CHRISTUM debere humilitati, ac passionibus suis gloriam, cujus hodie possessionem aggreditur. *Quod autem ascendit, nisi quia & descendit, primum in inferiores partes terræ.* Sed uadem nos docet Scriptura, humilitatem, & mortificationem sola esse media, quibus uti debemus, ut ad paratam nobis beatitudinum perveniamus, & ita nos docet JESUS CHRISTUS: *Qui se humiliaverit, exaltabitur, &c. Regnum Cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Igitur credendum non ust Mysterium Ascensionis talu esse, ut nostram duntaxat inire valeat admirationem, & non sufficere cum stupore intueri JESUM CHRSTUM du terra assurgentem in Cælum: taliter affecti erant Apostoli, dum per illa verba correpti fuere: *Viri Galilæi, quid aspicitis in Cælum?* Quasi illis Angeli dixissent; ne ita occupati sitis videndo Magistrum vestrum ascendentem in gloria, ut negligatis vosmet ascendere cum illo. Non agitur hoc loco, ut oculis corporis illum intueamini ascendentem; agendum est, patiendum est, verbo, sequi oportet ejus vestigia, ut possitis aliquando occupare locum, ad quem vobis præparandum abiit. Cum Discipulis mitius non agetur, quam cum Magistro; & credendum non ust nobis gratis dandam esse eam gloriam, quam Ipse tanto sibi pretio comparavit. Omnino opus ust, ut illam humiliatione spiritus, & corporis mortificatione comparemus; hic est fructus, quem percipere debemus ex Mysterio, quod celebramus. *Idem.*

Ad Eph. 4.

Mundi Salvator in hoc Mysterio nos docet summum bonum nostrum esse in Cælo.

Disce, Auditor, a JESU CHRISTO in Cælum ascendere, & disce quatenus Christianus, si talis es, vel saltem quatenus homo, Cæli beatitudinem usse postremum finem tuum, & te in Mundo usse, ut illam merearis; namque in hoc Mysterio JESUS CHRISTUS hanc nos docet veritatem & verbis, & exemplis; num quidquam est æquius hac agendi ratione? Quidquid fluit ex adeo nobili principio, iterum illuc non debut reverti? fluvii, qui originem suam ducunt ab Oceano, nonne illuc post cursum suum debent redire? & cum ipsi in Mundum venerimus, ut gloriæ Dei inserviamus, postquam hoc defuncti fuerimus officio, non debemus reddere rationem nostri ministerii? Quænam esset calamitas nostra, si in æternum ab illo abesse deberemus, & quæ nostra injustitia, si illi reddere negaremus, quidquid recepimus, & quidquid suum est? Potuit ne Deus nos creare pro alio aliquo non autem pro se; & rationabilis creatura voti compos esse posset, si aliud quodpiam bonum illum posset satisfacere præter Deum? *Exivi a Patre, & veni in Mundum, iterum relinquo Mundum, & vado ad Patrem.* JESUS CHRISTUS non poterat magis patheticum relinquere documentum, neque tempore, quod aptius esset ad illud in mentibus nostris imprimendum. Relinquere volebat Discipulis suis solidam consolationem, simulque maximi momenti morale præceptum; huc enim cetera sunt referenda. *Pater Cheminais sermone de Ascensione.*

Quandoquidem Salvator in Cælum ascendens noster est Advocatus, Pontifex noster, atque Mediator, amplectamur S. Pauli sensus, qui hortabatur Hebræos, ut omnem spem suam in JESU CHRISTI intercessione collocarent: *Habentes Pontificem magnum, qui penetravit Cælos, adeamus cum fiducia ad Tronum gratiæ, ut misericordiam consequamur: Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris.* Salvator hic quatenus homo nostrarum miseretur ærumnarum, & quatenus Deus illis solatium potest adferre. Hoc mihi persuadeo Domine, quamvis toties in te peccavimus, te non abjecisse tamen bonitatem insitam tibi; tu es Salvator meus, & mihi omnis spes erit abjicienda, ubi meum Salvatorem essu desieris: sed potesne Domine amabili huic qualitati nuntium mittere? Beatus illu, qui absquu eo quod criminosæ innitatur præsumptioni, fovet spem adeo solido fundamunto insistuntem; videlicet illic in Cælis aliquando uxpectationem suam adimpleri &c. *Idem.*

Ad Hebr. 4

De ultimis verbis quæ dixit Discipulis suis Deus homo e Olivareto, tanquam illos relinquens.

Cur mihi non liceat, Christiani Auditores, earum rerum loco, quæ mihi vobis dicendæ sunt, hic vobis repetere sermonem, quum habuit ad suos Discipulos Salvator, antequam ab illis secederet? Quæ vobis ussut voluptas simul atque utilitas illum audire? Licet discedam a vobis, Discipuli carissimi ad Patrem meum ascensurus, non ideo tamen sine dolore a vobis secedo. Quæcumque me in Cælo manet gloria, nisi hoc æque vestra referret, ac mea, consilium capere non possem a vobis discedendi. Descendi in terram, cum credidi ibi necessariam essu præsentiam meam; si in Cælum ascendo, ideo fit quia scio imposterum vobis me absentem profuturum. Ceterum quam primum aderit Spiritus Sanctus subiturus in locum meum, & vos non diu consolatore carebitis. Ite Apostoli mei, & docete Mundum universum eas veritates, quas tradidi vobis; ite, errorem eripite miseris, qui in vitio, & ignorantia sepulti sunt: ita, si fieri potest, facitu, ut ex omnibus animabus, quas redemi, ne una quidem pereat; nolitu expavescere vel Doctorum scientiam, vel principum hujus Mundi potentiam; ipse dabo vobis, quo pacto utrorumque superbiam confundere valeatis. Vos quidem patiemini, sed subsidia, quæ a me vobis sunt expectanda, omnes pœnas vestras mulcebunt. Ite igitur, rursus dico, & promeremini divites coronas, quas vobis præparaturus in Cælum ascundo. Apostoli, atque Discipuli non diu gavisi sunt voluptate illum audiendi; Salvator enim cum manus ulevasset, ut uxtremum benediceret illis, incepit sensim sese du terra tollere, & sine sensu intra nubes sese colligere. *P. de la Colombiere Sermone secundo de Ascensione.*

Quomodo Filius Dei exceptus fuit a Patre, cum rediit ut in Cælo

Si Prodigi Filii Pater tantam præ se tulit lætitiam, ac tantam celebravit festivitatem redeunte filio, a quo tanto dedecore fuerat affectus, ac familiæ universæ tantam infamiæ labem adspexerat, eo quod illius bona tot inter impudicitias, atque compotationes obligurierat: quibus blanditiis, & qua gaudii significatione existimandus ust ab æterno Patre exceptus

fuisse

fuisse Unigenitus suus ; qui ut illi morem gereret, absumptus fuerat laboribus vitæ pauperis, atque patientis ; Filius hic amantissimus, qui ut Patris sui gloriæ consuleret semet crudelissimis tradiderat suppliciis ; Filius hic innocens, qui tot peccatores salvos fecerat, & qui morte sua omnibus hominibus Cæli aditum reseraverat ? Tunc Deus ille Majestatis agnovit ipsum pro Filio, tunc universæ Aulæ cælesti declaravit, omnia illius auctoritati esse cessura, ejusque potentiæ subjicienda ; hunc futurum Dominum Cæli, quod aperuerat, inferni, quem vicerat, atque terræ quam sanctificaverat. Credibile est, tunc beatos omnes Spiritus palam clamasse : *Dignus est Agnus, qui occisus est accipere virtutem, & divinitatem & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.* Agnus qui mortem subiit, meretur divinis honoribus decorari ; dignus est qui fortiter, ac sapienter, summaque regnet cum potestate. Æquum est, ut illi omne reverentiæ, observantiæ, honoris signum adhibeatur, ut ad supremum gloriæ apicem efferatur, & Cælum omne in æternum ejusdem laudibus resonat. Inter lætas hasce beatorum Spirituum voces Filius Hominis in Cælum invectus est, ubi nullus hominum adhuc visus fuerat, & quo numerosus ille Sanctorum exercitus, quos ex umbra mortis eduxerat, subsecutus est illum in beatam sedem illam, exceptum ea pompa, quæ debebatur meritis liberatoris sui, propriisque meritis singulorum ? *Idem.*

Apoc. 5.

Spes eundi in Cælum, & accedendi in partē gloriæ Salvatoris sui iners esse non debet.

Membra sumus Mystici Corporis Domini nostri : Ille caput nostrum est. Sed caput nunquam sine membris esse debet, & deesset aliquid felicitati JESU CHRISTI, si solus esset in gloria : pertulit in Cælum sua vulnera, ut nostræ pretium redemptionis semper præsens oculis æterni Patris teneret portas Regni Cælestis semper patentes omnibus illis, quibus aditum reseravit Sanguine suo, & per os Apostoli clamat, voluntatem suam esse, ut omnes sancti simus ad hoc, ut simus beati : *Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra.* Sed non sufficit habere hanc spem in corde, nisi satagamus nosmet magis magisque in Cælum ferventibus votis attollere, sequendi JESUM CHRISTUM. Mihi igitur per vos liceat eadem dicere, quæ dixit Angelus Discipulis JESU CHRISTI, qui testes fuerunt gloriosæ Ascensionis hujus ; & qui, postquam nubes illum ab ipsorum oculis abstulerat in otiosa Mysterii hujus admiratione oculis Cælo inhærebant ; *Viri Galilæi, quid statis hic aspicientes in Cælum ?* Cur hic moram nectitis suspicientes in Cælum ? Quærite media illuc ascendendi, adlaborate ea abjicere corruptionis pondera, quæ terram versus vos detrahunt : auferte obices, qui obstruere possunt aditum gratiæ in animas vestras : repetitis gemitibus, geminatisque suspiriis contendite eas vobis promereri gratias, propter quas opera faciatis digna de Cælo, & gloria ad quam anhelatis. *Ex Speciminibus Sermonum pro die Ascensionis.*

1. ad Thess. c. 4.

Salvatoris Ascensio est præmium humilitatis ejusdem ; & quam gloriosa eidem fuerit illa dies.

JESUS CHRISTUS Dei Filius, & ipse Deus non secus ac Pater, cum descenderit in inferiores terræ partes, ascendit hodierna die ad sublimem Cælorum apicem. Cum humilitas ejus, Sanctus Augustinus ait, fuerit caussa gloriæ ipsius, æquum erat, ut gloria pretium esset humilitatis ipsius, ut Victor de Mundo, & de peccato, de inferno, & dæmone magnorum laborum suorum mercedem reciperet, & gauderet fructu Victoriarum suarum ; & postquam magna sustinuit certamina in diebus carnis suæ, ad dexteram Patris sui collocaret hanc eamdem carnem immortalem effectam, & constitueret hanc sanctificationis arcam in loco, qui debebatur illi, & in gloria, quæ illi erat præparata. Hoc est gloriosum illud spectaculum, quod hodie nobis proponit Ecclesia. Angeli stupore capti, dum luminibus coruscantem & amictum gloria illum intuentur, quem vulneribus confectum, & opprobriis saturatum viderant, Cælos divinis canticis replent, quæ illis gaudii motus, & exultantis lætitiæ affectus suppeditant : *Attollite portas Principes vestras, & elevamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ.* Quam igitur gloriosus est Salvatori Mundi dies iste ; sed nobis quam utilis, si enim volumus, gloria nostra separari non potest ab ejus triumpho, quo perficit in Cælo magnum opus redemptionis nostræ, quod in terris inceperat, & quo ut nos consoletur ob jacturam visibilis præsentiæ suæ, pollicetur se abire ad nobis sedem præparandam. *Ibidem.*

Psalm. 23.

Salvatoris Ascensio pro illo, & pro nobis justa erat, & necessaria.

Mysterium Ascensionis JESU CHRISTI est gloriæ ipsius consummatio, ac terminus spei nostræ. Deus, S. Augustinus ait, largiri debebat Filio suo gloriam ipsi debitam, ut insigni Mysterio celebraret præteritas illius humiliationes, debebatque nobis significare privilegia, & gloriæ hujus præstantiam ut unice magno huic inhærentes objecto incessanter nosmet attolleremus per lumina fidei, & per desideriorum nostrorum vehementiam ; ita ut Ascensio JESU CHRISTI sit velut illecebra, qua utitur nos ad se attrahendos, & gratia hujus Mysterii proprie sit gratia separationis, qua nos avellit a terra, ubi non est amplius, & facit, ut suspiremus in Cælum, cujus omnes nobis pulcritudines ostendit. Ex quo adorabilis humanitas Filii Dei collocata fuit ad dexteram Patris æterni facta est objectum spei viatorum, æque ac felicitatis beatorum. Hæc undique renidet in Cælo per fulgorem inde emanantem. Quot scatet illecebris hæc sedes, Domine virtutum ! Anima mea nihil præterea concupiscit, quam te possidere, cor meum, & caro mea non aliam habent oblectationem, quam quæ proficiscitur ex felici hac possessione. Nihil me roborat, & languentem sustinet, quam spes, quam mihi tribuit. Tales erant sensus Apostolorum, qui testes beati triumphi Præceptoris sui, terram contemnebant. Tunc inceperunt illum magis, magisque gustare, adhærere illi arctioribus vinculis ; ardentius, quam ante illius desiderio teneri. Tales esse debent sensus nostri, ut sequamur cælestes impetus, quos fides, ac spes nostra nobis inspirant. *Ibidem.*

Salvatoris Ascensio roborat spem nostram in Cælum aliquando ascendendi.

Ex omnibus Mysteriis, quæ celebramus, & quæ Religio nobis repræsentat, nullum est, quod melius spem nostram confirmet, quam illud Ascensionis ; quod certius sit futuræ nostræ beatitudinis pignus, & quod peculiaria nobis conferat jura in bona Cæli, quod hactenus clausum fuerat, & ubi neque caput, neque mediatorem habebamus, qui ibi nostram sedem indigitaret. Quæ nostra fuisset calamitas, nisi portæ Cæli nobis reseratæ fuissent ? nonne redacti fuissemus ad languentem spem, cujus terminus diutius dilatus eo magis animam affligit, quo ardentius festinat assequi bonum, quod nunquam possidet ; Ceterum, si Cælum nobis non fuisset apertum, & si illic non caput, neque mediatorem haberemus, qui ibi locum nostrum præpararet, spes nostra nonne confusa fuisset, & cum veteris Testamenti Justis beata contigerit sors illuc cum JESU CHRISTO ascendendi, nonne in eorum felicitate nacti essemus insignem caussam deplorandæ nostræ calamitatis ? In priori illo statu spes nostra omni caruisset lætitia, in altero vero omni fundamento : sed benedictus esto in æternum, divine Salvator ! quod per Ascensionem tuam aperuisti Cælum, quod clausum erat, & præparasti sedem, quæ nobis erat destinata. Et sane cur in Cælum ascenderet coram Discipulis suis ? Cur ascenderet stipatus corona Patriarcharum, & Prophetarum, nisi ut doceret homines, spem illorum quamprimum adimpletum iri ; ipsos perfruituros non diu expectata possessione felicitatis, quam præstolantur, & ipsos in ejus persona, & Mediatorem, & caput esse inventuros. Spes hominum potestne solidiori incumbere fundamento ! Æquum erat, ut ante JESU CHRISTI Ascensionem Cælum clauderetur, ut ille, qui inde descenderat redemptionem nostram operaturus, primus illius possessionem adiret post magni hujus operis consummationem. Sed quod coram Apostolis voluerit ascendere, hoc mihi cieret admirationem, nisi a Patribus discerem, hanc circumstantiam unam ex illis esse, quæ magis spem nostram confirmant, & nobis ea ostendit insignia jura, quæ nobis contulit in Cælum illuc ascendens. *Idem.*

Quo in sensu S. Paulus referat Salvatorem in Cælum ascendisse ut omnia impleret.

S. Paulus asserit, illum qui descendit, eumdem esse, ac illum, qui super omnes Cælos ascendit, ut impleret omnia ; ita Magnus hic Apostolus loquitur de admirabili humilitate Filii Dei super terram, & de infinita ejusdem in Cælo gloria ; postquam narravit, illum descendisse, ut omnes repleret figuras, & adimpleret omnes prædictiones, ascendit cumulaturus homines beneficiis suis, & universum orbem impleturus vestigiis potestatis suæ, & characteribus suæ magnitudinis ; ut postquam tanta in terris edidisset miracula, postquam super aquas ambulasset, inferni portas confregisset, omnes dæmonum vires debellasset, modo in Cælo triumphet, *ut in ejus nomine omne genuflectatur Cælestium, terrestrium, & inferorum, & ut omnis lingua confiteatur, quia Dominus JESUS est in gloria Dei Patris sui. Ibidem.*

Dei Filius in Cælum ingressus est, ut impleret magnum nostræ redemptionis opus.

Dei Filius pro nobis ingressus est in Cælum, Apostolus inquit, tamquam præcursor noster, ut nos sequamur illum modo per spem, & ut hæc spes nobis sit tamquam firma, ac tuta anchora in variis æstibus vitæ hujus mortalis : *Ubi Præcursor pro nobis introivit JESUS.* Quemadmodum non solum venit in terram, ut mereretur gloriam corporis, quod in Virginis utero acceperat ; sed etiam ut operaretur salutem omnium, qui in ipsum erant credituri ; si nihil illi faciendum superest propter Sanctam suam humanitatem, adhuc illi operandum est pro salute Sanctorum suorum, donec ingrediantur gloriæ partem ; quod nobis innuere vult Apostolus, cum ait, illum postquam descendit, *ascendisse super omnes Cælos, ut impleret omnia.* Perficit in Cælo magnum hoc opus redemptionis humanæ, quod incepit in terra : inde tamquam Ecclesiæ Caput, quemadmodum illum vocat Apostolus, regit illam per Pastores, quos illi præficit, illam illustrat per Doctores, sanctificat per Sacramenta, proregit ope gratiæ suæ, vivificat spiritu. Ibi indesinenter orat pro nobis, & noster sit Advocatus, ut peroret caussam nostram apud Patrem suum ; Mediator, ut

Ad Eph. 4.

illi nostras offerat preces, Pontifex, & victima, offerens quotidie Sanguinem eumdem, quem super Crucem effudit pro salute Mundi totius: *Habemus advocatum apud Patrem JESUM CHRISTUM, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius Mundi*. Illic est super Thronum gratiæ, & misericordiæ, ut adeamus illum in tempore opportuno ad obtinendam remissionem peccatorum nostrorum, antequam appareat in Throno justitiæ suæ Mundum judicaturus. *Idem*.

1. Joann. 2.

Ascensio Filii Dei efficere debet ut elevemus cor, & desideria nostra in Cælum.

Audientes omnia mirabilia, quæ in Ascensione Filii Dei contigerunt, animæ fideles, eodem estis in statu, in quo erant Discipuli Domini nostri, cum illum euntem in Cælum suspexerunt. Nam quamvis ab oculis eorum evanuisset, erectis permanserunt oculis, sensu confusi, verbis destituti, & obruti magis illius sequendi impotentia, quam acti cupiditate illum revocandi. Profecto nullus est in hac societate, qui secretis motibus, non adnitatur de terra Cælum versus attolli, secuturus illuc Salvatorem triumphantem; & qui nolit gloriæ ejusdem particeps fieri. Sensus hujusmodi æquissimi sunt, & ab Evangelicis non abnormes. Cælum optare debemus, & jus est nobis eo contendendi. Sed ut perveniamus illuc, incipere debemus nosmet attollere donec sumus in terra; quomodo vero id fieri possit, dicam. Duplex est Elevationis genus, quæ dici possunt Elevationes de loco; Prior est cum animæ nostræ relinquentes terrenam mansionem hanc elevabuntur super Empyreum, quod accidet corporibus nostris post generalem resurrectionem. Altera est elevatio cordis, cum per amorem separamur a rebus abjectis, atque humilibus, & nostra attollimus desideria versus æterna objecta; & hæc altera elevatio via est, meritum, & medium obtinendi primam. *Ex Specimine Eloquentiæ Abbatis de Ambignac Sermone de Ascensione*.

De Sanctis legis antiquæ, qui ascendentem Dominum subsecuti sunt.

Dei Filius hodierna die in Cælum ascendens illuc secum adducit Sanctos omnes, quos tempus, cujus plenitudo erat expectanda, captivos in inferis detinebat: qui sensus est verborum Sancti Pauli. Videre videor beatas hasce animas, quæ plurimorum annorum intervallo elanguerant in neutro statu infernum inter & Paradisum, mortem inter & vitam, noctem inter & diem, inter supplicia & beatitudinem: liberæ erant a servitute peccati, sed paradisi libertate non erant donati; immunes erant a secunda morte, sed vita secunda non fruebantur; septi non erant tenebris horroris, sed non erant illuminati splendoribus immortalitatis: non sustinebant indignationis Dei tela, sed æterni Paradisi delicias non possidebant; cum repente in ictu oculi rapi se sentiunt virtute Filii Dei, sese attollentis in Cælum, quo illum sequuntur, in quod ingrediuntur, & in quo Deus detegens faciem suam, atque tot sæculorum velum infringens, eos ambit iisdem fulgoribus, quibus amictus est Filius suus, illos eadem cumulat lætitia, & in eamdem immergit felicitatem. Gloriosus status, quem concupiscere quidem animæ licet, lingua vero non potest exprimere. *Idem*.

Salvatoris Ascensio jucundissimum est spectaculum, sed quod ibi augustius & majus erat, erat invisibile.

Jucundum est fidei nostræ spectaculum sequi JESUM CHRISTUM adspectu cum hac turba discipulorum, coram quibus ascendit in Cælum, & considerare hunc mortis victorem, qui onustus spoliis inferni, & peccati super alis ventorum, ut inquit Scriptura, sublatus penetrat sublimiorem Cælorum verticem, & divinitatis ipsius solium ascendit, ibique locat sacratam hanc nostræ carnis portionem, postquam facta fuit victima salutis nostræ. Sed in quam extasim raperemur, si nubes fidei nostræ dissipatæ nobis permitterent intueri apparatum invisibilis hujus triumphi, qui decoravit ingressum in Cælum Regis Gloriæ! innumeram hanc multitudinem captivorum, qui ex terræ penetralibus liberati, ubi illum tot sæcula morabantur, catervarim liberatoris sui currum sequuntur. Quidquid erat innocentium animarum, quæ ab orbe condito fideles extiterant legi Dei, & per Messiæ exspectationem fuerant sanctificatæ, illum sollemni hac die circumfusæ pro meritorum suorum varietate in gloriæ ipsius societatem ingreditur. *Abbas du Jarry sermone de Ascensione*.

Cum J. C. patiendum est, ut simus gloriæ ejus in Cælo participes.

Loquere Domine, sed divina ea voce, quæ inflammabat corda duorum illorum Discipulorum in Emaus proficiscentium; & dic ignavis animabus, quæ laborem, ac adversa perhorrescunt; nonne oportuit JESUM CHRISTUM pati, ut intraret in gloriam suam, & vos contenditis illum in Cælum sequi, quin incedatis per viam quam ille nobis indigitavit? Ne abutamur Fideles pretiosis hisce pignoribus amoris Dei nostri erga nos; adversis utamur tamquam libramentis miseræ hujus proclivitatis quæ nos trahit in terram; & cum Mundus nobis suas offeret delicias, ut nos alliciat, opponamus illi amaritudines suas, ut nosmet ab illo avellamus. Verum altera ex parte ne animum despondeamus sub pondere calamitatum, quas nobis ingruere patitur Deus; constantiam nostram relevare debemus ea promissione, quam fecit Salvator Discipulis suis aliquot diebus ante Ascensionem suam, ut in antecessum leniret dolorem adeo amaræ separationis dicens, hanc non fore diuturnam, & quamprimum illis non defuturam consolationem ipsum iterum videndi: *Modicum, & videbitis me*. Hinc Sanctus Paulus Apostolus nos hortatur, non solum, ut patienter mala sustineamus, sed semper gaudeamus per illam hilaritatem, quam spes parit in nobis. *Idem*.

Joann. 16.

Salvatoris gloria, & quam admirabilis sit pompa Ascensionis.

Quem vestrum, dilectissimi Fratres, non movet objectum, quod Ecclesia filiis suis exhibet ea die, qua divini Sponsi sui celebrat Ascensionem, cum divinus ille Salvator postquam benedixit Discipulis suis, eisque pacem dedit, inspectantibus ipsis sublatus fuit in Cælum, atque involutus nube, quæ quamprimum abstulit eum ex oculis eorum, transtulit nostram naturam per medios Spiritus, atque Intellectus, futurum æternum objectum admirationis eorum? Quam suavis cogitatio, animæ Christianæ, comitari Filium Dei in invisibili apparatu triumphi sui? sese commiscere cum turba gloriosorum captivorum a vinculis mortis solutorum, qui Victoris sui currui circumstant, cum ipso per æternales portas ingrediuntur in Cælum, quæ ad conspectum hujus Regis gloriæ panduntur? Nisi timerem obrui pondere Majestatis, illam nimis prope volens considerare, exponerem oculis vestris primogenitum hunc Electorum, coram quo colles æterni curvantur; vobis illum cum dilecto Discipulo ad admirandum proponerem tamquam facem, aut lampadem, radiis suis cælestem Jerosolymam illustrantem; exponerem vividas illas imagines, cum quibus Sanctus Joannes describit ineffabilia JESU magnalia; ostenderem illum habentem in fronte mysticum diadema compositum ex duodecim stellis, quarum singulæ sunt Sole ipso nitidiores, & sub pedibus ejus centum & viginti quatuor aureas coronas, quas offerunt illi Seniores Apocalypsis, albis renidentem vestibus nive candidioribus, quibus amictus apparuit die Transfigurationis suæ, & in magnifico apparatu, in quo Propheta nobis repræsentat Sponsam Regis gloriæ coruscantem lumine, ex ipsius corpore glorioso emanantem. *Idem*.

Ingressus Filii Dei in Cælum comparatur cum eo, quo Reges post insignem aliquam victoriam ingrediuntur in Metropolim suam.

Nulla fere est occasio, in qua Regum Majestas magis eniteat, quam cum in imperii sui Metropolim ingrediuntur, cum post insignem aliquam de hostibus relatam victoriam lauro, & coronis redimiti revertuntur. In hujusmodi occasionibus omnes suas opes populorum oculis ostentant, ut & admirationem spectaculorum novitate, & reverentiam sibi concilient ostensione suarum divitiarum, suæque potentiæ; quamvis ut verum fatear, omnis fulgor gloriosorum id genus triumphorum non ex Principum persona proficiscatur; cum ad id Dominorum, & Aulæ Principum magnifica pompa, & servorum caterva quamplurimum conferant. Triumphales arcus, trophæa, simulacra, pyramides, Tabulæ, Epigraphes, & alia sexcenta rara, & mirabilia objecta meliorem id genus celebritatum partem constituunt; & sæpe accidit, ut ille, pro quo magnus hic apparatus instituitur sit pars minus speciosa, ac spectabilis triumphi, vel saltem nemo inficias ire queat, si ille fuerit illustris, atque magnificus, alienis tamen sumptibus talem fieri. Præclara equidem pompa est, sed propter quam unius diei ambitu continetur; illam spectantibus plerumque carissimo stat pretio. Comœdia est, ubi Princeps primas agit partes; sed cum cedat in subditorum oblectationem, horum quoque est sumptus erogare. Longe aliter sentiendum est de Ingressu Filii Dei in Cælum. Ipse unus totus est illius honor. Angeli, & Sancti qui illum subsequuntur, nonnisi de illius largitatibus divites sunt, & nonnisi ejusdem splendoribus enitescunt; & quamvis ille præcipuam obtineat hujus triumphi gloriam, Beati, & Fideles non ideo minus admirabiles percipiunt utilitates. *Sermo Manuscriptus*.

Salvator in Cælum ascendens beatis spiritibus magnum est gaudii, & felicitatis incrementum.

Quis dubitare potest, quoniam Filii Dei præsentia die Ascensionis suæ in Cælum fuerit felicitatis, & voluptatis incrementum Angelis, omnibusque beatis Spiritibus, & amor, quem experti sunt erga objectum adeo dignum, auxerit lætitiam eorum, ac ingeminaverit eorum raptus, atque impetus? Poterant illi respicere infinitas perfectiones, quæ in Sancta Salvatoris hujus humanitate renidebant, tamquam in maxime admirabili opere manuum Dei, quin in novas admirationes, recentesque extases inciderent? Dicite nobis supremæ Intelligentiæ, Cherubim, Seraphim, Spiritus repleti luminibus, & gratiis; lumina vestra, nonne quadam ecclypsi laboraverant coram hoc Sole? gratiæ, & admirabiles perfectiones vestræ nonne evanescere visæ sunt coram admirabilibus illius pulcritudinibus? Nonne præ reverentia faciem vestram operuistis coram adorabili Majestate hujus hominis Dei? Nonne singulari affecti fuistis voluptate ejus infinita, cognoscentes præ vestris privilegia, & palam profitentes illum dignissimum esse, qui vester esset Rex, Magister, Dominus, & Deus, & honori vobis futurum fuisse, si inter humiles ipsius

servos

servos teecenseremini. Ah! quanta igitur est oblectatio videre Magistrum hunc adeo dilectum, Regem adeo earum, Dominum adeo venerabilem, & hunc hominem Deum adeo adorabilem, videre inquam illum hodierna die adeuntem possessionem gloriæ suæ.

Dei Filius supra Cælos omnes ascendit, & sedet ad dexteram Patris.
Psalm. 67.

Dei Filius Ascensionis suæ die non solum sublatus fuit ad fastigium usque Materialium Cælorum, quomodo testatur Apostolus, *Ascendit super omnes Cælos*, verum etiam super omnes Spiritus, & sedit ad dexteram Dei, qui altissimus est honoris gradus, & secundum Scripturarum sermonem significat æqualitatem gloriæ, potestatis, & majestatis cum Patre suo, quod efficit, ut Tertullianus pro illis Psalmistæ verbis: *Ascendit super Cælum*, consueta sua loquendi energia, dicat; *ascendit sublimitatem*. Superat quamcumque excogitabilem altitudinem, quo ne nostrarum quidem mentium acies valeat pervenire. Hic ille Thronus est, & locus, quo rebellis angelus ausus est suum inferre ambitionem; sed frustra superbi illius Spiritus tumor sedem illam occupare est admissus, uni humiliato, & exinanito Deo debitam. Angeli, & Beati, qui huic interfuistis miraculo, vos ergo dicite, utrum Propheta satis expresserit, cum ait, illum super alas Seraphim sublatum fuisse, utrum S. Paulus satis digne loquatur, cum ait illum a Patre constitutum fuisse super omnem principatum, & potestatem? *Constituens eum super omnem principatum, & potestatem, & super omne nomen, quod nominatur, sive in hoc sæculo, sive in futuro*; & utrum S. Bernardus exhauserit omnes conceptus suos, dicens, illum recepisse gloriam quam habebat antea in sinu Patris sui. Unicuique licet, Auditores, omni nisu contendere, ut sese super omnea Cælorum orbes, omnesque Angelorum choros attollat; nos vero nihil dicemus præter ea quæ dicit Apostolus, ipsum videlicet usque ad altissimum Cælorum apicem ascendisse, quemadmodum usque ad terræ centrum descenderat; metiar altitudinem alterius, si forte scrutari vobis inde licuerit alterius abyssum: sed neque vos, neque ego id poterimus assequi. *Auctor Sermonum in omnia Ethica Christiana argumenta, Tomo 2. Mysteriorum.*

Ad Ephes. 1.

Dei Filius per Ascensionem suam nobis ostendit Cæli viam, quæ nobis antea erat ignota.
Psalm. 15.
Luc. 24.

In hoc Mysterio Salvator nobis ostendit viam, quæ ducit in Cælum; eam videlicet, quam ipse secutus est illuc ascensurus, secundum illud Regis Prophetæ verbum: *Notas mihi fecisti vias vitæ.* Quænam vero hæc via est? Ipse eam nobis indigitat dicens, se nonnisi per passionem suam ingressum fuisse in gloriam suam: *Nonne oportuit pati CHRISTUM, & ita intrare in gloriam suam?* Igitur humiliatio ad gloriam via est: *Quod ascendit, nisi quia descendit primum in inferiores partes terræ*; & tribulationes viæ sunt, per quas ad supremum bonum pervenitur. Ita S. Paulus ait: *Vidimus JESUM per passionem gloria, & honore coronatum.* Cum igitur Dei Filius nobis indigitaverit viam hanc, per quam ille primus ingressus est; illac proculdubio rendere ipsi debemus ad felicem eumdem terminum perventuri; reliquæ viæ omnes deviæ sunt, in quibus manifestum est aberrandi periculum. Paulisper ergo cogitemus, carissimi, quænam sit abnormitas inter terminum ad quem contendimus & viam, quam eo perventuri, sumus ingressi. Gloria est finis noster, & scopus noster æterna beatitudo, sed quænam est via, per quam illuc assequi admittimur? Nunquid per humiliationem, quemadmodum Filius Dei illuc ingressus est? Nunquid per passiones, quemadmodum illuc ipse pervenit? Neque enim existimandum est, membra illuc pervenire posse per semitas rosis stratas, cum caput fuerit spinis coronatum. Nunquid hac de caussa antequam in Cælum ascenderet, relinquere voluit sacra pedum suorum vestigia in monte Olivarum impressa, quæ ad hanc quoque diem exstant; ut inde intelligamus, ut nonnulli Sancti Patres inquiunt, in Cælum, & gloriam ascensuris, gressus, & vestigia illius esse sequenda. Sed vestigia hæc sanguine notata eo in loco, ubi illum ex omnibus Corporis sui artubus effudit, eum mystico allo sudore manavit; sed gressus illius impressi per profundas ipsius humiliationes in hoc eodem loco, ubi toties sese prostravit in terram, quasi vellet nobis iter delineare cruentis vestigiis suis, ac nobis dicere, quod olim dixit Moysi: *Inspice, & fac secundum Exemplar, quod tibi monstratum est in mente*, qui primum fuit meorum præliorum theatrum, & disce, ut me in gloriam ascendentem sequaris, tibi decertandum esse, ac sustinendas humiliationes, quemadmodum ipse sustinui. Animæ Christianæ! undenam oriuntur obmurmurationes istæ, in quas erumpitis, ubi vobis Deus aliquid adversitatis immittit? Quæ caussa est harum imprudentium querelarum? Cur tanta efferimur impatientia in minimis, quæ nobis incidunt, contradictionibus? Audistisne umquam Crucem viam esse, quæ ducit in Cælum, & humiliationem medium esse, per quod pervenitur ad gloriam? Quod si vobis animus deficit ad pugnam sustinendam, quemadmodum ipse illam sustinuit, quo jure confiditis fore vos participes victoriæ, & beatitudinis, quæ victoriam subsequitur? *Non dedignetur homo sequi, qua præivit homo Deus*, Sanctus Barnardus exclamat. *Idem.*

Ad Ephes. 4.
Ad Hebr.
Exod. 25.

Postquam Salvator in Cælum ascendit, nihil prohibere potest, quo minus, illuc quem nostram exigimus.

Videtur ideo in Cælum ascendisse Dei Filius, ut illoc nos suis gratiis pertraheret, quæ sunt media ad illuc perveniendum. Cum igitur consideramus Salvatorem die gloriosæ suæ Ascensionis, dicendum est non solum factam esse ab eo Regni hujus acquisitionem; sed etiam ablatos fuisse omnes obices, qui illuc nobis aditum intercludebant; omnes salutis nostræ inimicos victos esse, & si restat adhuc a nobis quoque vincantur, conatus, quos exerunt, ut nos inde prohibeant, si voluerimus ipsi, nobis in majorem acquisitionis nostræ gloriam cessuros. Verbo, neminem prohiberi, nisi qui se indignum præbet, qui illuc ingrediatur: quod nostram confirmare debet spem, metus omnes dissipare, ac constantem ciere confidentiam nos quoque aliquando, ut Salvator ingressus est, esse ingressuros. Cum enim hæc spes legitimo innitatur juri, & fulciatur ope, quam Deus nobis suppeditat, nos fallere, aut confundere nequit, quemadmodum Apostolus loquitur: *Spes autem non confundit.* Hæc nonnisi ex parte nostra deficere potest, quoniam omnem excogitabilem habemus spem in Deo, qui nobis acquisivit jus in Cælum, qui Cæli viam nobis ostendit, & qui nobis confert virtutem, ac potestatem omnes obices infringendi. *Idem.*

Ad Rom. 5.

Christiani spei suæ prævaricatores, sibi obstruunt viam in Cælum.

Illud deplorandum est, quod plerique Christiani sibimet Cæli aditum obstruunt, & sunt spei suæ prævaricatorea, quemadmodum S. Cyprianus nos fidei prævaricatores appellat: *Spei nostræ sumus prævaricatores.* Etenim quomodo nam sperare possumus æternam hanc beatitudinem, dum illam in hac terra conquirimus? Jugiter Deum obsecramus, *adveniat Regnum tuum*, atque eum obtestamur, ut nos Regni sui participes faciat; cum interim nostrum diligamus exilium. Ad beatæ mansionis illius libertatem contendimus & Mundi hujus servitutem amamus? Speramus æternum cum Deo regnaturos nos esse, & cupimus semper in terra permanere? Verbo, volumus infinita hac beatitudine perfrui, & nihil agere ad eam promerendam. Hoc voco prævaricatores esse spei suæ; & profecto si rara est in terris fides, quemadmodum ipse quæritur Dei Filius, & caritas adeo intepuit, ut vix videatur scintilla sacri hujus Ignis, quo primorum fidelium cor æstuabat, nonne dicere possumus spem in hominibus esse infrequentiorem? *Idem.*

Salvator per Ascensionem reserat portas Cæli, quæ per primum Adæ peccatum clausæ fuerant.

Nostis unum ex gravissimis primi parentis nostri malis fuisse Cælum & sibi ipsi, & omnibus posteris suis præclusisse. Angelus, quem præfecit Deus cum flammivomo gladio ad aditum illuc prohibendum, fuit figura severitatis justitiæ suæ, qua decrevit nullum hominem in gloriam admissum iri, nisi antea huic justitiæ fuisset satisfactum. Quamvis complures Sancti in gratia Dei obierint in veteri Testamento; nemo tamen adhuc in Cælo fuerat receptus. Salvatori nostro reservata erat gloria, ut ille primus ingrederetur, & aperiret Paradisum, qui in diem usque Ascensionis clausus fuerat, ac inaccessus. Itaque animadvertetis, ubi Regius Psaltes describit triumphalem ejus reditum in Cælum, memorare, bis imperatum fuisse Angelis januæ Cælestis custodibus: *Attollite portas, Principes, vestras, & elevamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ.* Quo facto ostendit portas illas bis apertas fuisse, semel quidem sibi, secundo vero Prædestinatis omnibus, qui omnes in illius persona continentur. Hodierna igitur die Cælum pertinet ad hominum posteritatem. Æternales ædes illæ, quæ hactenus Angelis tantum aperiri consueverant, tamquam eorum habitaculum, incipiunt patere, etiam hominibus, non solum pro animabus eorum, verum etiam pro gloriosis eorum corporibus: & hic status, de quo dejecti fueramus post protoparentis nostri peccatum, fit possessio nostra per Ascensionem Filii Dei, qui illum aperit, sequentibus se Patribus, qui in Limbo detinebantur, & qui ejus triumphum comitati fuerunt. *Biroat sermone pro Ascensione Domini.*

Psalm. 23.

Mysterii hujus excellentia, & elogia quæ illi deferunt Sancti Patres.

Jure suo Ecclesia Salvatoris Ascensionem vocat admirabilem; Est enim beatissimus terminus itinerum Filii Dei, Sabbatum suavissimum, quo cessat a diutinis laboribus suis, finis operis salutis nostræ, consummatio Mysteriorum vitæ patientis, reditus ab ea Legatione, qua functus est, ad Patrem suum, corona præliorum ejus, victoriarum triumphus, gloriosus in suum regnum ingressus, aditus ad possessionem Æterni Imperii, Cæli apertio, terræ exultatio, felicitas Angelorum, Sanctorum lætitia, ratificatio pacis nostræ cum Deo, captivorum liberatio, mœrentium consolatio, Spes eorum, qui pusillo sunt animo, fortitudo infirmorum, objectum dignum ambitione magnarum animarum, & unicus fons verarum voluptatum. Hoc Mysterium est quod cum gaudio celebrat Ecclesia, quod Angeli cum Epiniciis exaltant, & quod cum admiratione universa natura intuetur. *Per admirabilem Ascensionem tuam. Sermo Manuscriptus.*

Hic, Fideles, magna voluptate afficeremur audientes Prophetas, Apostolos, Ecclesiæ Patres, & Sacros Oratores, & videntes conatus, quos exerunt certatim, ut aliquam nobis adstruant ideam admirabilis hujus

triumphi Domini nostri eo die, quo ascendit in Cælum. Non loquuntur nisi de Triumphali curru, de throno fulgenti, de palmis, coronis, epiniciis, concentibus, acclamationibus, pompis, largitatibus, magnificentia. Alii veterem nobis memorant Romam, ut illic triumphales ingressus admiremur; ostentant nobis superbos illos terrarum domitores auro, lapillisque pretiosis renidentes, magnificis insidentes curribus, quos leones trahunt, & Elephanti, stipatos ducibus, militibusque suis lauro redimitis, palmasque manu præseferentibus. Nobis etiam exhibent, quâ pompâ Reges captivi post victores traherentur, & quomodo ob oculos plaudentis populi ostentarentur thesauri, & divitiæ debellatarum nationum, non sine imaginibus victarum Urbium, ac Provinciarum, & postquam admirationem excitarunt horum miraculorum ostensione, addunt, Salvatoris triumphum toto Cælo fuisse admirabiliorem, & cum S. Fulgentio argumentantur: *Quam speciosa potest esse Jerusalem Cælestis, si sic fulget Roma terrestris. Idem.*

David loquens de pompa cum qua Arca Dei translata fuit Jerosolymam prophetice loquitur de Salvatoris Ascensione.

Cum David loquitur de pompa, cum qua Arca Testamenti Jerosolymam translata fuit, descriptionem instruit admirabilem in Psalmo 67. ubi diceres ipsum ea in occasione superavisse semet, sententiæ enim, locutiones, verba ita sublimia sunt, ut ob oculos mentis illius versatus fuisse dicendus sit longe speciosior triumphus illo, quod oculis corporis intuebatur. Prophetice loquebatur de JESU CHRISTI Ascensione, cujus nonnisi umbra, & figura erat Arca. Raptus Eliæ, qui vivens adhuc igneo curru in Cælum abreptus fuit; & alter ille Enoch, qui lucis turbine ablatus est, cum Salvatoris Ascensione comparari non possunt: Quandoquidem toto Cælo gloriosius fuit huic per seipsum, & propria virtute ascendisse. Nequaquam, S. Bernardus ait, aliena vi opus fuit, non machinis, neque arte, ut attolleretur. Nubes, qua exceptus fuit; illi quidem, si vis, loco fuit Tabernaculi, non autem currus, aut fulchri. *Idem.*

Ascensio discipulorum fidem confirmavit.

Donec Salvator in terra cum Apostolis mansit, fides eorum alebatur miraculis, quæ ipse coram illis operabatur; & omnibus fulgentibus probationibus divinitatis ejusdem, quarum testes oculati fuerunt. Ita illum palam confessi sunt Dei Filium per os S. Petri, qui fuit ceterorum discipulorum organum cum dixit: *Tu es Filius Dei vivi*; sed cum *fides* sit *rerum non apparentium*, oportebat, ut Apostoli privarentur adspectu JESU CHRISTI, ut fides eorum probata per ejus Ascensionem in Cælum, reciperet gradum incrementi, & meriti, quem illo præsente habere non poterat. Tunc enim impressiones, quas Salvatoris præsentia, atque societas in sensibus illorum effecerant, evanuerunt ita, ut nec caro, nec sanguis, nec ulla ratio alia humana, & terrena non ultra ullam habuerint partem in fide illorum, non secus ac in eorum spe, & caritate. Hinc dicit Apostolus, quamvis cognoverint JESUM CHRISTUM secundum carnem, non tamen se illum adorasse per hanc cognitionem, & divinitatem illius credidisse; etenim ignis Spiritus Sancti, qui super illos post Ascensionem descendit, emundavit mentes eorum, & corda ab omnibus imaginibus sensibilibus, atque corporeis, quibus erant repleti. *Ex Speciminibus sermonum pro Ascensione.*

Math. 16.

Ratio sese attollendi in Cælum est se a terrenis rebus avellere.

Præcipua Salvatoris a Discipulis suis discedentis mens fuit eos, simulque Christianos omnes admonere, ad hoc, ut in Cælum ascendant, opus esse, ut animum a terrenis rebus avellant. Dixerat illis JESUS CHRISTUS se Regem esse, se omnes terræ gentes ditioni suæ subjecturum, se Apostolos suos instituturum judices omnium mortalium, eosque judicaturos cum ipso duodecim Tribus Israel: nihilque erat adeo proprium, atque magnificum, & accommodatum ad palpandam hominum cupiditatem, atque ambitionem hisce promissionibus: sed Ascensio JESU CHRISTI nos docet, hæc omnia in Regno spirituali esse adimplenda, & Discipulos suos non posse attollere se ad gloriam capitis sui, nisi per viam humiliationum, paupertatis, atque passionum, quæ sibi quoque aditum ad Cæli gloriam aperuerunt. Magnum hoc documentum tradiderat ille Apostolis suis, cum ad dirimendam litem inter illos obortam de ipsorum præstantia, dixit illum, qui inter ipsos magnitudine debebat præcellere, debere sese tamquam omnium minimum præseferre, & quicumque semet humiliaverit, eum exaltatum iri. Sed hac de re illos efficientius erudiit, cum Crucis, & sepulcri opprobrium perpessus, quadraginta dies cum illis conversatus, & de regni sui mirabilibus collocutus, inspectantibus ipsis, ascendit in Cælum, relinquens in vestigiis extremis, quæ impressit in monte Sacro, qui fuit hujus Mysterii theatrum, signum coruscans; quod omnibus hominibus indigitat viam, quam sequi debent, hunc Regem gloriæ secuturi. Quidquid terrenum est locum habere nequit in regno spirituali: itaque opus est ut Christianus toto vitæ suæ tempore adnitatur infringere vincula, quibus huic mundo inhæret, ut anima sua per mortem liberata, nihil amplius inveniat, quod suum in Deum volatum impediat. *Ibidem.*

Ex quo Salvator noster est in Cælo, cor nostrum avellere debemus ab omnibus terræ bonis, & Cælestia cogitare.

Quænam esset cæcitas nostra, omniumque sensuum carentia erga æterna bona, si Deus omnia potens, gloriosus, dives, omnibusque plenus illecebris non posset allicere cor nostrum, quod propter ipsum unice factum est, & quod, quamvis mundum deperea*t*, nunquam tamen voti sui compos fieri potest nisi Deum ipsum possideat. Quænam hæc cæcitas esset inquam, si JESU CHRSTI Sanguine redempti, in partem gloriæ ejus acciti, quotidie enixis precibus ab illo petentes, ut Regnum suum adveniat, omnem spem nostram intra vitæ hujus bona, honores, voluptates, & commoda contineremus? Si diebus singulis experti miserias, & corruptionem mundi, illum adhuc diligeremus? Si cognoscentes magna bona, quæ eos manent, qui sequuntur Salvatorem euntem in Cælum, & ipsum possident Deum, nullo in discrimine haberemus Cælum, & Deum, quasi hic non esset Pater noster, neque illud patria, & sedes nostra? Cælum igitur, & supremi hujus boni possessio esse debet objectum spei meæ; ubi enim thesaurus est meus, opus est ut ibi etiam sit cor meum; ibi enim erit JESUS CHRISTUS, vita mea, salus mea, cibus meus bonum, gloria, beatitudo, pax mea, & quidquid rationabiliter optare possum, ideoque opus est, ut ibi omnia figam desideria mea. *Ibidem.*

Cur Dei Filius ascendere voluerit in Cælum coram discipulis suis.

Cum Dei Filius se transfiguravit in Thabor, hoc accidit coram tribus tantum Discipulis, quibus etiam silentium indixit, ne de iis, quæ viderant, loquerentur; in Ascensione autem, cum terram reliquit abiturus in Cælum, coegit Discipulos suos in montem Olivarum, ubi omnes gloriosam hanc elevationem intuiti sunt: *Videntibus illis elevatus est.* Si nosse cupimus, unde profecta sit hæc adeo diversa agendi ratio; inde S. Cyprianus ait; quia in Apostolis duo mala curanda erant, eorum incredulitas, & diffidentia; & JESUS CHRISTUS, ut idem Pater inquit, duobus hisce malis duo summa opposuit Mysteria. Ut primum curaret, quadraginta dies voluit in terra permanere post suam Resurrectionem, ut frequentibus apparitionibus veritatem illis ostenderet. Poterat ille, S. Cyprianus ait, statim in Cælum ascendere, sed voluit sese accommodare Discipulorum suorum infirmitati, & omnes eorum suspiciones dissipare per Ascensionis suæ veritatem, & gloriam.

Quinam fuerit sensus Discipulorum videntium Magistrum suum in Cælum ascendentem.

Quis posset exprimere sensus Discipulorum Salvatoris, cum viderunt carissimum Magistrum suum postquam illis extremum vale dixisset paulatim de terra se attollentem, quasi invitus ab illis recederet? Ille ascendebat in Corpore, & illi eum mente sequebantur; illum suspiriis suis comitabantur, & lacrymis: sed hæ lætitiæ potius, quam mœroris erant lacrymæ, & illa suspiria amor potius, quam dolor eliciebat. Alii gloriæ illius plaudentes clamabant: Ascende Domine in requiem tuam, ascende tu, & Arca Sanctificationis tuæ. Mundus hic dignus non est qui te possideat: Alii vero in admirationem rapti videntes illum incedentem super nubes libero, facilique ascensu, dicebant: Æquum est, divine Salvator, ut postquam ostendisti supremam potestatem tuam super mare, super terras, & super inferos, Cælum quoque agnoscat imperium tuum, & Sydera se humilient sub pedibus tuis. Sed cum interea nubes interjecta Discipulos inter, & Salvatorem abstulisset hunc ab oculis eorum, eum videre desierunt, seu quod nubes illa signum esset visibile præsentiæ Patris Æterni, & Spiritus Sancti, quemadmodum nonnulli Patres Ecclesiæ arbitrantur, seu quod gloriosi hujus Corporis lumen incidens in infirmos Apostolorum oculos illos perstrinxerit. Quomodocumque res gesta fuerit, Salvator subtilitate sua penetrans omnia, & corporis motu exæquante mentis celeritatem, momento fere spatia traduxit. *Idem.*

Salvatoris in Cælum receptio.

Denique Dei Filius incredibili pernicitate omnes Cælorum orbes superans in sinum Patris Æterni properavit, sedens ad illius dexteram super Seraphim, & super omnes beatorum Spirituum ordines. O requies gloriosa! O iter Salvatoris mei felicissime absolutum! O Thronus jure debitus majestati personæ illius, & meritorum ejus magnitudini! Patris Æterni sinus est ejus patria, domus, sedes, centrum, & naturalis locus illius: *Unigenitus, qui est in Sinu Patris.* Alibi ubicumque erat tamquam in exilio, in statu inquieto, & coacto; oportebat, ut in hoc sinu requiem, & libertatem inveniret, non quidem filiorum per adoptionem, sed Filii Unigeniti Dei. Ibi etiam inter ineffabiles amplexus Patris sui recepit præmium laborum suorum, coronam certaminum; fructum pœnarum, atque passionum. Ibi adiit Æterni illius Imperii possessionem, quod in omnia creata exercebit; ibi auctus fuit auctoritate Judicis supremi viventium, & mortuorum, Arbitri Cæli, ac terræ, Capitis Prædestinatorum, dispensatoris gratiarum, remuneratoris virtutum; ibi recepit Angelorum obsequia, Sanctorum adorationes, Fidelium vota, & sacrificia. Ibi denique Sancta humanitas sua, vidit se

Joann. 1.

tam-

tamquam liquatam, ac fusam in splendoribus, & luminibus divinitatis, nihil habentem de mortali conditione ingressam io societatem, & communionem bonorum omnium, omniumque perfectionum cum Deo. Ut verbo me expediam, ibi, ut Sanctus Ambrosius ait, Salvatoris humanitas nihil habet, quod Deus esse non videatur. *Per omnia Deus*. Hic moremur, Christisni, demittamus oculos, faciem nostram tegamus non secus ac Cherubin coram hoc Mysterio admirabili; ne perstringamur immodicis gloriæ suæ splendoribus, & nobis illud admirari sufficiat, quin curiosius illud scrutari audeamus. *Idem*.

Gaudium quod testari debemus Salvatori nostro ob ejus Ascensionem in Cælum, & nostræ gratulationes.

Nobis gloriosum hoc Mysterium meditantibus, admirationes nostræ steriles, ac tacitæ esse non debent, sed cum sensibus amoris, gaudii, benedictionis, & gratiarum actionis conjunctæ. Opus est, ut liberatori nostro tantam hanc gloriam gratulemur, & gaudeamus videntes illum sedentem ad dexteram Patris, & cum beatis spiritibus dicamus illi: *Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & benedictionem*. Divine Salvator! Agnus immortalis! & victima, quæ pro mundi totius salute immolata fuisti, æquum est, ut omnia creata divinitatem tuam confiteantur, metuant potentiam tuam, Sapientiam adorent, tuo se subjiciant Imperio, concinant victorias, & sequisita jura tua, æternisque laudibus celebrent mortem, gloriosam resurrectionem tuam, tuumque triumphalem ingressum in Cælum. Lætare Salvator adorabilis, gaude fructu laborum tuorum, & remunerationis tuorum suppliciorum; gaude immortalibus deliciis, quæ tot tibi amaritudinibus steterunt; sed felicitatis tuæ magnitudo ne efficiat, ut obliviscaris, nos adhuc miseros esse; & in sinu Patris tui memento, si tibi placuerit, nos a te orphanos in terra fuisse relictos. Sed quomodonam obliviscatur, quandoquidem non reliquit nos, nisi ut ascenderet nostram nobis beatitudinem procuraturus. *Idem*.

Apocal. 5.

Salvator in Cælum ascendit, ut ad se trahat corda nostra, eaque a rebus terrenis avellat.

Dei Filius de Cælo in terram descendit lucraturus corda nostra, & postquam nihil hic intentatum reliquit, ut sibi eorum compararet imperium, iterum de terra ascendit in Cælum, ut illa secum auferret. Illuc incessanter mentes, & corda nostra debemus attollere; illuc cogitationibus, votisque nostris debemus ascendere, donec vere possimus ascendere; cumque Mysterii Ascensionis spiritus sit nos a terrenis rebus divellere, ac supernarum desiderium nobis immittere, ut Dei nostri mentem assequamur, videndum nobis est, quibus vinculis in terra detineamur, eoque gladio evangelii nobis sunt præcidenda. Verum est non posse nos affectiones nostras in nihilum redigere, sed illas rationi subjicere possumus. Tunc Sanctus Augustinus ait, in salutis nostræ remedium convertemus, quod sæpe est ejusdem impedimentum; easque calcantes, nobisque subjicientes, inde nobis efficiemus quoddam scabelli genus, cujus ope in Cælum usque ascendamus. *Abbas de Monmorel Homilia in Evangelium Ascensionis*.

Mysterium Ascensionis est Mysterium abalienationis a rebus terrenis.

Salvator ideo in Cælum ascendit, ut avelleret discipulos suos a nimis naturali affectione, qua suæ adhærebant humanitati, & hodie hic idem Salvator terram relinquens nos invitat, ut ab illa nosmet avellamus. Hæc est conclusio, quam infert Apostolus: Quoniam JESUS CHRISTUS in Cælum ascendit, & sedet ad dexteram Patris: *Quæ sursum sunt quærite ubi CHRISTUS est in dextera Patris sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Ad Coloss. 3.* Ita primi Christiani homines erant penitus a mundo avulsi, & se in terris viatores esse putabant, & hospites. Mundus illis erat exilii locus; considerabant corpus suum tamquam carcerem; jugiter flebant, exspectantes donec ex hac misera captivitate eriperentur. Hic communis erat horum verorum filiorum sensus. At sumus ne in eodem sensu nos, qui terræ ita inhæremus, quasi istic in æternum essemus permansuri? *Pater Nepveu Tomo 2. Christianarum Considerationum*.

Mysterium Ascensionis est Mysterium desiderii.

JESUS CHRISTUS in Cælum ascendens, nos invitat, ut desideriis saltem illum sequamur. Hic illa est aquila, quæ ut loquitur Scriptura, in Cælum consurgens nos secum ad volandum invitat. J. C. unicus thesaurus noster in Cælo est, ibi quoque debet esse cor nostrum. Ille caput est nostrum, & nos illius membra: debemus ergo respicere statum nostræ ab illo separationis tamquam statum pro nobis violentum, & crudelem. Ægre sustinere debemus hanc vitam, quasi mortem veram, quoniam retardat nostram cum illo conjunctionem, quæ totum est nostri amoris objectum. Hi sunt ne sensus nostri? Si secus; argumento est, nos nequaquam diligere JESUM CHRISTUM, vel amorem nostrum languere. *Idem*.

Mysterium Ascensionis est Mysterium spei.

Si JESUS CHRISTUS in Cælum ascendit, ascendit ille, ut viam nos doceret, ut aditum nobis aperiret, ut spem nobis faceret ascendendi cum illo. Ipse nostrum caput est; aliquid suæ deesset felicitati, nisi conjunctum esset cum membris suis. Hic ille Joseph est, qui regnans in Ægypto, cujus felicitatis est auctor, non satis esset beatus, nisi fratres testes essent, & socii beatitudinis suæ; ita in cœna novissima dixit Patri suo, se velle, Discipulos suos ibi esse, ubi ille quam primum futurus erat. Et rationem adfert; ut videlicet perfecta sit felicitas mea. Quod autem tunc petiit pro Discipulis suis, hoc petit quotidie sedens ad dexteram Dei Patris, & ecce qua in re spes nostra sit constituta. *Idem*.

Mutatio, quam peperit Salvatoris Ascensio in spe nostra.

Inficias ire potest nemo, Ascensionem Filii Dei admirabilem in Apostolis mutationem peperisse. Certum est, & constat in Evangelio, illos modicum profecisse ex illius præsentia, doctrina, miraculis. Illum profecto secuti fuerant propter carnalia; & cupida consilia; respicientes eum tamquam illum, qui restituturus erat populum, & regnum Judæorum in pristinum fulgorem revocaturus: sperabant se futuros participes, dignitatum, & honorum felicis hujus ditionis. Ambitiosa hæc dispositio satis apparuit, cum duo Filii Zebedæi Matris opera sibi depoposcerunt primos recubitus in regno illius, quæ petitio maximas in ceteris turbas excivit, quorum desideria non alio spectabant. Abjecerunt crassas, carnalesque ideas, cum expiravit in Cruce; putaverunt quippe se deceptos fuisse, cum respexerunt illum tamquam populi sui liberatorem, ac reparatorem Regni Israel. Sed ubi ille resurrexit, eosdem sensus receperunt, & paullo antequam ascenderet ab eo quæsierunt, utrum Regnum Israel esset restituturus; adeo mordicus regni, ac magnitudinis persuasi illis adhæserat: Sed post Ascensionem humilius de semet sentire inceperunt, nonnisi de Spirituali JESU CHRISTI regno, & gratiæ bonis solliciti. *En libro cui titulus, Sermones Ascetici*.

DESCEN-

DESCENSUS SPIRITUS SANCTI, ET QUIDQUID AD HOC PERTINET MYSTERIUM.

MONITUM.

B instituto me nequaquam discedere opinor, si, cum mihi agere proposuerim de Salvatoris Mundi Mysteriis, verba faciam de Spiritus Sancti descensu, qui potius ad tertiam pertinet adorabilis Trinitatis Personam, quam ad Incarnati Verbi Mysterium. Animadvertendum est tantum, divinum hunc Spiritum, quem Cælum terræ largitur, a Filio aque, ac a Patre procedere; ut dicere liceat hunc Spiritum esse Hominis Dei, & ab ipso ad nos mitti, præterquam quod preces ejus, & merita illum nobis obtinnerunt. Ideo Mysterium hoc ad illum spectat, tamquam effectus promissionis ejus, cum Spiritus Sanctus sit ille, qui perhibiturus est testimonium divinitatis JESU CHRISTI, *& perfecturus opus ejus, videlicet hominum sanctificationem, publicationem novæ legis, & Ecclesiæ suæ Institutionem.*

Quantum vero Mysterium hoc in Ecclesia celebre est, & plenum consolationis Christianis omnibus, tantum copiosum est, & fecundum ob varietatem argumentorum, a Concionatoribus pertractandorum: sed in habendo delectu rerum earum, quæ in hujusmodi materia dicenda sunt, auctor ero, ut immoretur Concionator iis potius, quæ auditoribus ædificandis, & sanctificandis prosint, quam agat de divinitate, persona, processione, & missione divinæ hujus Spiritus; quod Theologum magis decet, quam Prædicatorem, cui ea tantum dicenda sunt, quæ sunt necessaria ad ostendendam muneris a Deo nobis collati præstantiam, ejusque in nobis sublimem æstimationem ciendam. Hinc potissimum immorandum est in fidelitate, qua respondere debemus gratiis, quibus Spiritus Sanctus nos prævenit, in donis illius, & eorum usu a nobis faciendo, in veritatibus, quas nos docuit, in motibus interioribus, quos in nobis ciet, ut vita nostra rationem, & actiones nostras componamus secundum placita Sancti Spiritus, quæ placitis spiritus mundi ex diametro adversantur,

---

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Synopsis Sermonum hujus Argumenti.

1. NTER Nomina, quibus vocatur Spiritus Sanctus, qui hodie in Apostolos in Cœnaculum congregatos descendit, Scriptura potissimum illud memorat *Sancti*, ac tribuit illi Sanctitatem, quæ huic communis est cum duabus aliis Personis Sanctissimæ Trinitatis; descendit enim illam producturus in nobis tamquam primam, ac nobilissimam sui ipsius communicationem. 1. Faciens se interius principium vitæ Sanctæ ac prorsus divinæ per gratiam Sanctificantem, quæ nos sanctos, & justos facit, & quæ nos usque ad dignitatem filiorum Dei attollit. 2. Cum vita nonnisi propter actionem sit, fit agens principium, quo impellimur, & excitamur ad actiones huic statui conformes per gratias actuales, quæ vocari possunt flatus animatus Spiritus hujus divini, qui nos prævenit, & cujus impressiones sequi debemus. Videlicet, bifariam est Spiritus Sanctus; tum quia sanctitatem nobis communicat, tum quia nos ad vivendum more Sanctorum impellit; per quorum alterum manet in nobis, per alterum vero nos regit, & ad agendum impellit; per illud primum liquebit, quid ille agat in nobis, per hoc alterum, quod agat pro nobis; quæ duæ erunt Sermonis hujus partes.

Pars prior. Nihil est in natura universa, quod Deum perfectius repræsentet, quam vita. Cum enim non aliud sit, nisi motus, cujus principium est in nobismetipsis; hic est imago Supremi illius Entis, quod Prisci nonnisi sub primi Motoris nomine intellexerunt, qui motum tribuit omnibus entibus. Quamobrem, cum voluit Deus hominem creare ad imaginem suam, nil aliud egit, nisi quod illi vitam contulit, per quam accepit adeo perfectam cum ipso Deo similitudinem, ut Tertullianus illum exiguum Numen appellet: *Limum in Deum Solidatum*. Sed fatendum est, vitam, quam nobis Spiritus Sanctus inspirat, longe præstantiorem nobis afflare similitudinem; quippe quæ toto Cælo nobilior est, & ut melius dicam, divina; Ipse etiam illius est Auctor, atque principium per gratiam, quæ appellatur sanctificans, quia ubi primum infusa est in animam nostram, Sanctos nos facit: & est quodammodo vinculum, quod nos cum hoc divino spiritu conjungit; sed arcte adeo, & per unionem adeo intimam, ut si per impossibile non esset ubique, tamen in anima justi inveniretur, quia ibi est non solum per immensitatem suam quemadmodum est in entibus omnibus, neque per consecrationem mere externam, quemadmodum in Templis est; sed per similitudinem perfectam, per vivam expressionem animatam sua divinitate, atque, ut loquitur Princeps Apostolorum, per naturæ ipsius participationem: *Maxima, & pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ.* Quamvis autem hæc participatio merum sit accidens, tamen vinculum est, quod nobis adnectit hunc Spiritum Sanctum, per illud in nobis manentem, nos vivificantem, possidentem, & coram Deo nos commendantem magis quam quidquid est in natura. Quanti ergo a nobis faciendum est pretiosum hoc donum, quod nostram constituit dignitatem, gloriam, beatitudinem! De eodem melius adhuc sentiemus, si supponamus opinionem multorum Sanctorum Patrum Scripturis innixam, principium vitæ hujus, & justificationis nostræ non solum esse creatam qualitatem, quam gratiam dicimus sanctificantem; sed propriam substantiam divini hujus Spiritus, qui personæ suæ adnectit beneficium nostræ Sanctificationis, & qui satis esse non putat replere nos donis suis, nisi, cum ipse per essentiam donum sit, seipsum nobis donaret. Ubi veritas hæc exposita, ac probata fuerit, latius loquendum est de vitæ hujus præstantia, de felicitate possidendi illam, de infelicitate illam amittendi, de modica sedulitate illam tuendi, ac de exiguo illo, in quo habetur, discrimine; quandoquidem quotidie periculo objicitur pro minima re qualibet, ac de pœnitentia, qua aliquando erimus torquendi, si illius jacturam fecerimus. 1. Petr. 1.

Pars altera. Cum vita non sit aliud quam motus, cujus principium in nobis est, sequitur, tot esse vitæ genera in animato subjecto, quot videmus actiones, diversosque motus, extrinsecus prodeuntes. Ita in plantis, in animantibus, & in homine ipso, qui ratiocinatur, qui comparat, videmus vitam diversam a vita aliorum animantium. Cum ergo in Christiano videmus actiones, quarum principium esse non potest in natura, quia huic sunt oppositæ, vel quæ saltem naturæ vires excedunt, inferendum est, aliud aliquod adesse principium supernaturale, quod esse non potest nisi Spiritus Sanctus secundum illa Sancti Gregorii verba: *Habitare animam in corpore probant vitales actus corporis, habitare in animu Spiritum Sanctum probat vita spiritalis.* Ita vivere per Spiritum Sanctum est agere secundum motus, & gratiam Spiritus Sancti, qui datus est nobis, ut vivamus, & agamus, ut decet sanctos.

Distin-

Distinguuntur autem duo gratiarum genera, per quæ divinus hic spiritus nos impellit, atque urget ad actiones sanctas agendas; quorum alterum est luminum in intellectu, quem illustrant, ac in vias salutis deducunt, alterum est motuum in corde, qui nos excitant, & impellunt ad sequenda hæc lumina, & has veritates exercendas. Ad alteram partem hanc exornandam, evolvendæ sunt magnæ veritates illæ, quas nos docet Spiritus Sanctus; fallacia Mundi placita, quorum errorem nobis ostendit, & quomodo ille nos donis suis agat, & regat. Mox differendum est de fortitudine, & constantia, quam nobis immittit ad exercendas veritates, quas docet, & illinc eliciendа ea, quæ decent, documenta.

II. Quam maxime refert cognoscere quid sit Spiritus iste, quem Dei Filius nobis, non secus ac Apostolis suis pollicitus est, & quos effectus operari debeat in nobis, ne simus similes discipulis illis, quos S. Paulus Ephesi invenit, ex quibus cum Apostolus quæsivisset utrum recepissent Spiritum Sanctum, ingenue responderunt, se ne audivisse quidem nomen Spiritus Sancti. Plurimi hodierna die sunt Christiani, qui cum summo Christianæ Religionis dedecore in eadem vivunt ignorantia, & fortasse adhuc nequiore; quapropter nostrum est docere, non solum, quid sit Spiritus Sanctus in adorabili Trinitate; sed præterea, quid sit in nobis, quid in nobis producere debeat, cur ad nos mittatur, quid nobis faciendum sit, ut illum recipiamus, & unde judicium ferre valeamus, utrum receperimus illum. Quamobrem vobis ostendere fert animus, Spiritum Sanctum, cujus Apostoli primitias, & plenitudinem acceperunt pro se; pro nobis quoque, data ratione, esse spiritum veritatis, spiritum sanctitatis, spiritum fortitudinis. 1. Spiritus est veritatis; nos enim replens luminibus suis, docet omnem veritatem; hæc prima erit pars. 2. Spiritus est Sanctitatis; quia sese nobis conjungens destruit in nobis quidquid opponitur sanctitati; quæ pars erit altera. 3. Spiritus est fortitudinis; quia nos pares efficit, qui omnia faciamus, & omnia sustineamus propter Deum, inspirans nobis virtutem supernaturalem, & constantiam omnibus difficultatibus superiorem. Quæ sunt Spiritus Sancti qualitates, quæ nobis repræsentantur igni mystico, sub cujus symbolo Apostolis datus fuit. Ignis enim virtutem habet illuminandi, expiandi, & fovendi; quæ sunt tres erga nos divini Spiritus proprietates: etenim quatenus Spiritus Veritatis nos illuminat, quatenus Spiritus Sanctitatis, nos emundat, & quatenus Spiritus Fortitudinis, nos animat; tamquam Spiritus Veritatis elevat, & perficit spiritus nostros; tamquam Spiritus Sanctitatis reformat, & tractat corda nostra; & tamquam Spiritus Fortitudinis movet omnes facultates nostras per zelum, quem ciet in nobis, ubi vult nos pro Dei gloria operari. *Hæc est partitio Sermonis Patris Bourdaloue in hoc Mysterio.*

III. Ostendi potest, illum descendere in terram, & in animam Christianorum, ut per dona, effectusque suos faciat, quod per naturam, & personæ suæ proprietatem efficit in adorabili Trinitate.

1. Sanctitas est increata, & spiritus, & nobis datur, ut sanctificemur.

2. Unio est personalis, vinculum, & nodus, qui Patrem conjungit, & Filium, & venit, ut nos Deo conjungat, & simul invicem per amorem, & mutuam caritatem.

3. Est Trinitatis perfectio, & venit ad consummandum opus Filii Dei, nos perficiens in omnibus virtutibus.

IV. Sicuti veniebat Spiritus Sanctus mundum impugnaturus, & aversurus placita illius per Apostolorum ministerium, opus erat, ut ubertim super illos omnia sua lumina effunderet, omnem sanctitatem, omnemque virtutem, qua illi indigebant, ut hanc victoriam reportarent. Hinc illi plenitudine gratiæ repleti fuerunt: *Repleti sunt omnes spiritu Sancto, & cœperunt loqui.* (Actor. 2.) Plenitudo hæc ad tres præcipuos redigi potest effectus oppositos tribus præcipuis obicibus, quos mundi spiritus opponit Deo; quæ tres erunt sermonis partes.

1. Mundus seductor est, qui oculatissimas mentes specie sua fallit. Non erat Apostolis modus quo sese contra hunc spiritum illusionis tuerentur; opus ergo erat, ut Spiritus Sanctus, qui spiritus est veritatis, illis auferret mundi errores, eosque æternis repleret doctrinis.

2. Mundus est corruptor, cujus commercium sanctissimorum quoque morum vitiat puritatem. Apostoli non erant immunes, omnes enim peccaverant; oportebat ergo, ut Spiritus Sanctus, qui Spiritus est Sanctitatis, eos imposterum a sæculi corruptione præservaret, eosque confirmaret in gratia.

3. Mundus est persecutor, qui palam bellum indicit Evangelio, & qui se virtutis Tyrannum constituit. Hic ipsis etiam Apostolis terrorem incusserat, qui non audebant videri Discipuli JESU CHRISTI, propter metum Judæorum; oportebat ergo, ut Spiritus Sanctus, qui Fortitudinis spiritus est, illos contra mundi tyrannidem confirmaret. Hoc ille præstat hodie in Apostolis, & hoc in singulis nostrum facturus est: *Vincamus Mundum*, S. Augustinus ait, *cum suis erroribus, & amoribus, & terroribus.* De erroribus mundi, de corruptione mundi, de mundi persecutione triumphemus. *Hæc est partitio Sermonis Patris Cheminais de Festo Pentecostes.*

V. Quamcumque curam gesserit mundi Salvator sibi formandi Discipulos illustratos, atque ferventes, nihil in mentibus eorum inveniens nisi mancam, nutantemque fidem, non agnoscens in eorum corde nisi amorem tepidum, timidum, & languentem, misit illis spiritum intellectus, ad fidem eorum perficiendam; spiritum fervoris ad perficiendam caritatem. Cum nobis eadem insint vitia, iisdem egemus subsidiis; ideoque nobis datur Spiritus Sanctus.

1. Tamquam Magister, ut Christianas veritates nos doceat.

2. Tamquam Dux, qui ad Evangelicarum veritatum perfectionem nos adducat. *Duæ hæ animadversiones constituunt partitionem Sermonis Domini Flechier in diem festum Pentecostes.*

VI. Invenio Spiritum Sanctum in Apostolos descendisse sub tribus præcipuis qualitatibus, & cum tribus eximiis officiis, quæ ipsi in illis sunt exercenda. Venit tamquam Spiritus Luminis, & Veritatis, ut illos erudiret; tamquam spiritus gratiæ, & sanctitatis, ut illos sanctificaret; tamquam spiritus caritatis, & zeli, ut illos ad mundi conversionem excitaret.

Cum iisdem officiis descendit hodierna die in Christianos, & quod operatur in Apostolos, docere nos debet quid facere velit in cordibus nostris, ut intelligamus.

1. Quomodo sequi debeamus lumina hujus Spiritus Veritatis.

2. Quomodo cooperari debeamus gratiis Spiritus hujus Sanctitatis.

3. Quomodo servare debeamus ignes, & motus Spiritus hujus Caritatis, & zeli. Quæ tres sunt partes sermonis, & fructus tres, quos debent producere. *Biroat Sermone primo pro die Pentecostes.*

VII. Cum Dei Filius in mundum venerit reformaturus hominem, cujus facultates omnes primorum parentum culpa perturbaverat, dedit illi fidem, quæ rationi ejus præesset, caritatem, quæ illius voluntatem moderaretur, & gratiam, quæ libertatem illius muniret. Spiritus autem Sanctus, ut extremam adderet manum huic operi, dilapsus in terram tamquam lumen, & ignis, addidit fidei intellectum, ut credat, quod non videt, quasi illud reapse videret: Salvator acquisivit, & promeritus est nobis caritatis habitum, quem propriis peccatis amiseramus, habitum inquam caritatis, qui nos ad supremum adducit bonum; sed Spiritus Sanctus caritati adjicit zelum, & fervorem, ut & ipsi ad hoc bonum supremum, atque æternum adducamus illos omnes, quos creavit Deus, ut illud possideant. Denique sicuti Dei Filius gratiam addidit libertati nostræ, ut possibiles nobis faceret actiones, quæ sunt super naturam; Spiritus Sanctus addit gratiæ fortitudinem, non ut possibilia solum, verum etiam facilia adstruat ea etiam, quæ maxime adversantur naturæ, ita ut dici queat, nos per JESUM quidem Christianos fieri, sed per Spiritum Sanctum sanctificari. Videamus ergo quomodo magnum hoc adimpleatur Mysterium, & pro viribus explanemus tria sermonis hujus puncta.

1. Quid sit hic intellectus, quem fidei addit Spiritus Sanctus.

2. Quid zelus, quo caritatem inflammat.

3. Quid fortitudo, qua animat gratiam. *P. de la Colombiere, Sermone pro die Pentecostes.*

VIII. Institui potest sermo hujus argumenti maxime proprius ostendendo Deum in hominis reformatione in statu gratiæ eamdem secutum fuisse rationem, quam servaret dans illi statum naturæ.

1. Cum Deus effinxit ex limo terræ corpus hominis, primum inspiravit illi vitæ flatum, qui contulit illi admirabilem cum suo Creatore similitudinem. *Inspiravit ei spiraculum vitæ, & factus est in animam viventem.* (Genes. 2.) Hoc ipsum facit dans nobis Spiritum Sanctum, qui in nobis est vitæ principium, per gratiam, quæ efficit nos filios Dei per adoptionem, & nobis tribuit similitudinem, & participationem naturæ cum Creatore. Fusius differendum est de excellentia, & privilegiis vitæ hujus prorsus divinæ.

2. Creavit hominem Deus in originali justitia, quæ perfectum illi contulit imperium in semet, & affectus suos non secus, ac in terræ animantia. Hoc præstat Spiritus Sanctus in animabus nostris, delet peccatum per gratiam sanctificantem, & subjicit nobis nostras cupiditates, vim præbens ad eas rationi subjiciendas, & si minus nobis aufert concupiscentiam, id agit, ut sit nostræ virtuti exercitatio, nobisque caussa meritorum.

3. Simulac Deus hominem creavit ad imaginem suam, ac illum effecit dominum sui ipsius, & crea-

torum

tarum omnium dominatorem, et intelligeret se Deo subditum esse, cui sibi erat obtemperandum, irrogavit illi præceptum, & legem, illi ejusque posteritati mortem minitatus, si accepta libertate abuteretur, & legem latam infringeret. Nonne hoc ipsum peragit Spiritus Sanctus scribens in cordibus nostris legem amoris, & caritatis, quam temerare non licet, quin nobismet mortem consciscamus, & divinum hunc Spiritum extinguamus in nobis?

IX. *Non accepistis Spiritum servitutis, sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum. Ad Romanos* 8. De nova nativitate Christiani, per quam recepit adoptionem filiorum Dei.

1. Christianus, qui se cogitat tamquam adoptivum Dei Filium, fateri debet, se ingredi in hanc adoptionem per meram Dei Caritatem; se indignum hoc esse beneficio, & cui debeat illud?

2. Plurimi facere debet hanc adoptionem cogitans, qua in re sita sit, ad quem statum per illam elevetur, & bona, quæ percipit.

3. Habere debet sensus conformes sublimi huic dignitati, & vitam ducere ab hac adoptione minime abnormem. *P. Texier in Dominicali, & in Tomo Mysteriorum.*

X. Princeps Apostolorum verba faciens de immensis, & infinitis largitatibus Dei, quas in hac festivitate recipimus, tria docet, quæ esse possunt sermonis fundamentum; ait autem: *Deus maxima, & pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ.* 2. Petri 1.

1. Has communicationes, & supernaturales effusiones Spiritus Sancti hominem sanctificantis appellat promissionum nomine, quia sunt objecta præcipua promissionum Dei, & complementum præstantissimorum ejus consiliorum de homine; quamobrem Patres inquiunt hanc festivitatem esse perfectionem ceterarum, & Mysterium hoc complementum, & finem reliquorum Mysteriorum: præterquam quod hæc ipsa realia dona vocantur promissa, quia, ut loquitur Sanctus Paulus, sunt arrhæ, & præsentia pignora ejus gloriæ, quam expectamus. *Dedit nobis pignus Spiritus.* 2. Cor. c. 5.

2. Sanctus Petrus addit, dona hæc esse pretiosa, videlicet pretii inæstimabilis; quod non innititur fallaci rudium, & imperitorum hominum ignorantiæ, sed æstimationi Dei judicantis illa digna esse, quæ redimantur sudoribus, lacrymis, meritis Sanguinis, & vitæ Dei; dona in semetipsis etiam pretiosa, & in substantia sua, quoniam hominem illa possidentem elevant ad gradum superiorem omnibus entibus mere naturalibus.

3. Hic Princeps Apostolorum finem facit elogio horum donorum dicens, hæc dona efficere participes divinæ naturæ, quod magnum est opus descensus visibilis Spiritus Sancti in Apostolos, & invisibilis in corda Fidelium; videlicet, Divinus hic Spiritus, qui sterilis est in Trinitate, fecundus fit hodie & per admirabilem generationem, producit sibi filios, quibus divinam communicat naturam, & dat potestatem vocandi Deum Patrem suum. *Dedit eis potestatem Filios Dei fieri.* Idem P. Texier in Mysteriis. Joan. 1.

XI. Pro sermonis partitione desumi potest, quod in Opusculo quodam habet S. Thomas; Spiritum Sanctum animæ justæ conferre tria, quæ anima corpori tribuit, vitam, sensum, & motum: ita divinus hic Spiritus, quem Sancti Patres appellant animam animæ nostræ, dat illi

1. Vitam supernaturalem gratiæ, & caritatis.

2. Sensum, & gustum rerum divinarum, & veritatum Cælestium.

XII. 3. Motum versus Deum, ita ut pro Dei tantum gloria agat, eumque in omnibus actibus suis respiciat.

Censeo haberi non posse utiliorem, & consolationis uberiorem in hoc argumento sermonem, quam illum in duas partes dividere: in quarum prima referantur præcipue circumstantiæ descensus Spiritus Sancti cum animadversionibus, quæ in singulis fieri possunt, eujusmodi sunt, 1. Spiritum Sanctum in Apostolos descendisse die Pentecostes, quæ circumstantia detegit nobis præcipuas relationes antiquæ legis, & novæ. 2. Quia divinus hic Spiritus magno cum fragore descendit, instar vehementis venti; quid in hac re valeat animadverti. 3. Quomodo Apostoli, ac Discipuli sese in Cœnaculum receperint, exspectantes, donec Spiritus Sanctus descenderet. 4. Cur descenderit sub symbolo ignis, & in formam linguarum. 5. Cur Spiritus Sanctus descenderit cum tali fulgore, & rumor sese effuderit in omnem Jerosolymam, quæ omnes referri possunt circumstantiæ cum animadversionibus ad erudiendum, & ædificandum appositis.

Pars altera complectetur signa per quæ cognoscere possumus; utrum facti fuerimus incomparabilis hujus beneficii participes. 1. Judicare possumus ex mutatione, quam in ictu oculi Spiritus hic peperit in mente, & corde Apostolorum, & videre utrum, & ipsi simili ratione mutati fuerimus. 2. Apostoli, *Repleti sunt omnes Spiritu Sancto:* Cumque hic Dei Spiritus sit Spiritus Sapientiæ, atque Intellectus, Consilii, & Fortitudinis, Scientiæ, & Pietatis, & separari nequeat a timore Domini, qui alium quemlibet timorem extrudit, nosmet colligere debemus, utrum secundum hæc lumina, & hæc placita vivamus, & utrum hæc sit vitæ nostræ regula? 3. Apostoli Spiritu Sancto repleti sese extrinsecus effuderunt, perhibuerunt testimonium Filio Dei, palam confessi sunt JESUM CHRISTUM sine timore mortis, & suppliciorum, & tandem divino hoc animati Spiritu fidem in universum terrarum orbem disseminarunt. Sicuti caussa non cognoscitur nisi ex effectibus, quos parit; profecto si nihil simile experimur in nobis, ex quibus signis cognoscere possumus, utrum Spiritum Sanctum receperimus? Actor 2.

Qui aguntur Spiritu Dei, qui pater est luminum, sunt Filii Dei; qui vero aguntur Mundi spiritu, sunt dæmonis filii, qui vocatur Princeps tenebrarum, & mundi hujus. Sed non magis opponuntur tenebræ, & lumen, quam spiritus mundi, & Spiritus Dei: spiritus mundi spiritus est mendacii, spiritus nequitiæ, spiritus injustitiæ; sed spiritus Dei tribus hisce oppositis characteribus distinguitur. 1. Spiritus est veritatis. 2. Spiritus Caritatis. 3. Spiritus justitiæ. *Ex Specimine Sermonum pro die Pentecostes.* XIII.

Spiritus Sanctua per invisibilem descensum in Christianos, convertit eos in totidem templa Spiritualia, ut ibi modo inhabitet prorsus divino. Possumus autem considerare tria Christianorum genera in sollemni hac die: eos videlicet, qui uberiorem Sancti Spiritus effusionem pertraxerunt in se per fervoris, & cantitis instaurationem: eos, qui postquam per aliquod scelus jacturam fecerunt Spiritus Sancti, per veram conversionem repararunt illum; eos, qui postquam diu rebelles motibus Spiritus Sancti recens propulsarunt conatus, quos ille egerit, ut in animas eorum reverteretur. XIV.

1. Primi illi Templa sunt jam consecrata, quæ novis muneribus cumulat.

2. Secundi sunt Templa polluta, quæ per pœnitentiam emundat.

3. Tertii sunt Templa profanata, quæ deserit non iterum in illa rediturus. *Ex iisdem speciminibus.*

Pro argumento, ac partitione Sermonis desumi possunt. 1. Præparatio, quam attulerunt Apostoli Spiritum Sanctum recepturi. 2. Effectus admirabiles, quos producit Spiritus Sanctus in iis, qui illum vere receperunt. XV.

Pro Parte prima præparatio, quam exegit Salvator ab Apostolis, ut illos dignos efficeret, qui reciperent divinum hunc Spiritum, fuit recessus, oratio, ardens sese sanctificandi desiderium. Has easdem dispositiones nos quoque adferre debemus, ut fiamus participes fructuum, & privilegiorum hujus Spiritus Sancti.

Pro Parte altera. Divinus hic Spiritus in illis, qui sunt dispositi eosdem operatur effectus, quos operatus est in Apostolis quoad ministerium, ad quod illos destinaverat. 1. Inspiravit illis fortitudinem, & robur ad tuendam Religionem, quam amplexi fuerant. 2. Illos illustravit luminibus, ut eos Doctores Mundi constitueret. 3. Ut faceret Prædicatores, ardentem illis zelum inspiravit, & eorum linguæ fuerunt quasi linguæ ignis, pares inflammandis omnibus cordibus, quod facit adhuc data proportione in omnibus fidelibus illam hodie recipientibus.

Spiritus Sanctus est 1. *Spiritus veritatis.* 2. Spiritus amoris, & flammarum. 3. Spiritus vitæ: Hinc ille esse debet Spiritus Spiritus nostri, divinis luminibus suis illum illuminans; cor nostri cordis, illud amore prorsus divino inflammans; vita, & anima animæ nostræ; vel potius opus est, ut hic Spiritus unus nos illuminet; cor hoc unum nos foveat; & hæc una vita nos animet. XVI.

In hæc verba: *Nolite Spiritum contristare. Ad Ephes.* 4. Spiritum Sanctum in duplici status varietate considerare possumus, vel quatenus volentem ingredi in cor peccatoris, vel quatenus in illius corde per sinceram pœnitentiam receptum. In utraque hac circumstantia illum possumus contristare. 1. Si negamus aditum in cor nostrum, illuc intrare cupienti. 2. Si semel ingressum illinc abire cogimur. Prima est injuria pertinaciæ; Altera ingrati animi contumelia; duo crimina, propter quæ S. Paulus inquit: *Nolite Spiritum contristare,* ad quæ evitanda duplicem sermonis hujus partem impendemus. *Biroat Sermo* 2. *in diem Pentecostes.* XVII.

In illa Evangelii Verba: *Cum venerit Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Joann. 16. 1. Spiritus Sanctus docuit Apostolos, & per illos, omnes homines veritatem; hoc est fidem in JESUM CHRISTUM, & omnia nostræ Religionis Mysteria, & quidquid necessarium est ad salutem; ubi ostendi potest quo in statu esset mundus antequam Spiritus Sanctus descenderet, & quam imperfecti essent ipsi etiam Apostoli, & quam parum illuminati. XVIII.

2. Mundo immisit amorem veritatis cognitæ, effecitque,

citque, et Evangelii placita exerceret, & virtutes maxime oppositas naturæ corruptæ,

3. Dedit illis virtutem ad veritatem tuendam, cum zelo prædicandam, ac vitæ ipsius sumptibus propugnandam. Moralis hinc eruenda erit; quantumvis nos eisdem luminibus illustrati fuerimus quibus Apostoli, & fortasse easdem credamus veritates, illas in praxim non redigimus, & aliquando illas profiteri erubescimus.

XIX. In duplici Sermonis parte ostendere possumus 1. Mirabilia, quæ operatus est Spiritus Sanctus in Apostolis, & in nonnullis primitivæ Ecclesiæ Sanctis. 2. Et nisi illi resisteremus; eosdem effectus in nos producturum, quamvis non eodem cum fulgore descendat in nos.

XX. Satis commune argumentum est, ostendere Divinum hunc Spiritum esse, 1. Spiritum lenitatis, per gaudium, pacem, consolationem, quam gignit in anima; libertatem, quam nobis tribuit eundi ad Deum & nos liberandi de captivitate cupiditatum nostrarum, & legem amoris, quam imprimit in cordibus nostris. 2. Spiritum fortitudinis ad affectus nostros subigendos, vincendas tentationes, & resistendum omnibus salutis nostræ inimicis.

XXI. Hac die vigere cœpit lex Evangelica, ejusque facta est promulgatio: videmus etiam Spiritum Sanctum, qui Spiritus est fortitudinis palam in Apostolos dilapsum auctorem fuisse, 1. Ut illi hanc legem inviolate servarent; 2. Eamque contra infideles, & protervos homines tuerentur; etenim utrobique Spiritus fortitudinis requirebatur.

Pars Prima. Apostoli post receptum Spiritum Sanctum legem hanc servarunt 1. Secundum omnem illius latitudinem. Nostis quod infirmitatibus, ac vitiis erant obnoxii; non deerat illis ambitio; modicum erat illis fidei; alius enim negaverat Magistrum suem; alius aliquandiu fuerat incredulus: sed post Adventum Spiritus Sancti, quænam fuit virtus illorum? quid inde non profecerunt? 2. Illam maxima cum perfectione observarunt, consilia, æque ac præcepta. Quæ illorum virtus fuit? Quæ paupertas! Quæ a terrenis rebus abalienatio! Quæ caritas! quis zelus! Eamdem & ipsi legem habemus, sed illam ne eodem pacto servamus? nonne dubitare licet, utrum receperimus Spiritum Sanctum? &c.

Pars altera. Spiritus Sanctus ostendit virtutem suam in Apostolis, qui legem tutati sunt contra humanas rationes, persecutorum crudelitatem, metum Potestatum terræ, &c. Modo vero nemo suis audet officiis defungi propter hominum metum? Nunquid recepimus ipsi divinum hunc Spiritum? &c.

XXII. Proprie loquendo hodierna dies haberi potest a singulis tamquam principium Religionis suæ. Quomodo istud? 1. Quia Spiritus Consolator ubertim effundit in Apostolos omnia lumina, quibus indigebant, ad fidei, & Religionis institutionem. Punctum primum, & primus effectus Descensus Spiritus Sancti.

2. Hic idem Spiritus Consolator effundit in eosdem Apostolos vim, quæ ad tantum hoc opus requirebatur; alius effectus illapsus Spiritus Sancti. Apostoli hodie, & in ictu oculi illuminantur, quantum postulat Apostolatus; hoc primum punctum est. Confirmantur, quantum postulat laboriosum hoc Ministerium. Lumen, & robur, quæ tunc Apostolis communicata fuerunt, nos docent, quo lumine & vi indigeamus ad Religionem tuendam. *Ex Sermone manuscripto Patris Stephani Chamillard.*

PARAGRAPHUS II.

Fontes unde hauriri potest copia ad nos partitiones exornandas, Auctoresque de illis tractantes.

Sancti Patres. SAnctus Augustinus *Serm.* 183. *de temp.* Sermonem habet de Missione Spiritus Sancti, & ostendit, quomodo illum possideamus, & quomodo cor nostrum ad recipiendum illum emundare debeamus.

Idem *serm.* 184. *de temp.* ostendit, promissionem a JESU CHRISTO factam mittendi Spiritum Sanctum, adimpletam fuisse, & cupit eamdem adimpleri in nobis divinum hunc Spiritum recipientibus.

Idem *serm.* 2. *pro feria* 2. *Pentecostes & de temp.* 185. fusius agit de omnibus, quæ pertinent ad Descensum Spiritus Sancti in Apostolos, & in Fideles.

Idem *serm.* 2. *pro feria* 2. *& de temp.* 186. ostendit Spiritum Sanctum nunc quoque hominibus dari, & præterea agit de aliis hujus argumenti, & *serm.* 187. *de temp.* verba facit de dono linguarum.

Idem *serm.* 10. *pro feria* 4. *Pentecost.* docet quomodo descenderit in Apostolos in formam linguatum ignis, & venti vehementis, & alias persequitur hujus Adventus circumstantias.

Idem *lib.* 2. *de Trinit.* ostendit Spiritum Sanctum dictasse Moysi legem veterem, & Apostolis novam.

Idem *de Spiritu, & littera* docet voluntatem nostram juvari gratia Spiritus Sancti, & in omnibus bonis actionibus præveniri.

Idem *in Psalm.* 18. *conc.* 1. explicans verba illa, *Cœli enarrant gloriam Dei*, applicat ea ad Apostolos, qui post acceptum Spiritum Sanctum, Nomen Domini pertulerunt in omnem terram, & gloriam ejus prædicarunt.

Idem *serm.* 6. *de verbis Apostoli* comparat legem veterem datam Israelitis inter procellas, ac tonitrua cum nova Christianis data sine hoc terroris apparatu.

Idem *lib.* 13. *Confess.* moraliter exponit verba Geneseos: *Spiritus Domini ferebatur super aquas.*

Sanctus Gregorius *lib.* 5. *Moral.* loquitur de gratiis, & afflatibus Spiritus Sancti, hæc explicans verba: *Porro ad me dictum est verbum absconditum*; & in libro *Moral.* 11. *cap.* 6.

Idem in Ezechielem docet singula dona conferre ad nostram sanctitatem, & perfectionem.

Idem passim in moralibus ostendit, quid operetur in nobis Spiritus Sanctus.

S. Ambrosius *Tomo* 5. *serm.* 59. ubi explicat divinitatem, processionem, & missionem Spiritus Sancti; & quid nobis faciendum sit, ut nobis dona illius mereamur.

Idem eodem Tomo *serm.* 60. *de temp.* rationem reddit celebritatis Pentecostes, & cæremoniarum, quæ ævo suo observabat Ecclesia.

Idem sermonem habet pro feria 2. Pentecostes, ubi loquitur de Cælestibus donis, quæ hodie data fuerunt hominibus.

S. Hieronymus in cap. 2. Joel explicans verba illa: *Effundam de Spiritu meo super omnem carnem*, Prophetiam hanc explicat, ad Spiritus Sancti effectus pertinentem.

Idem in Prophetam Zachariam cap. 12. explicat verba illa: *Effundam super domum David, & super habitatores Jerusalem Spiritum gratiæ, & precum.*

Idem in *Epistola ad Hedibiam* respondet pluribus Quæstionibus de Spiritu Sancto.

S. Chrysostomus *Homil.* 47. *in Joannem*, narrat quid fecerint Apostoli post acceptum Spiritum Sanctum.

Idem *Homilia* 11. *in Acta Apostol.* ostendit, quomodo Spiritus Sanctus confirmavit Apostolos, eosque pares Apostolico muneri fecit.

Idem *Homil.* 4. *in Acta* explicat quomodo Spiritus Sanctus in ignis figura super Apostolos requieverit.

Idem *Homil.* 2. *in primum Epist. ad Thessal. cap.* 5. explicat verba illa; *Spiritum nolite extinguere*, & docet quomodo Spiritus extinguatur.

Idem *Homilia* 34. *in Epistola Pauli ad Hebr.* docet, quomodo Spiritus Sanctus maneat in nobis, & recedat a nobis.

Idem *de diversis novi Testamenti locis serm.* 39. *vel* 36. *juxta Typograph. Errorem* multa decidit ad festum diem hunc spectantia.

Idem *Tomo* 5. sermonem habet de Spiritu Sancto.

Idem *Tomo* 6. sermonem habet ejusdem argumenti, ubi agit de beneficiis, donis, & effectibus Spiritus Sancti.

Idem *Tomo eodem* sermonem habet *de Sancto, & adorando Spiritu*, ubi loquitur de illius divinitate, donis, & effectibus, & alium sermonem de Pentecoste, ubi loquitur de laudibus, & fructibus hujus Mysterii.

Sanctus Cyprianus sermonem habet de Spiritu Sancto, ubi explicat ea, quæ de illo scripta sunt in sacris Litteris.

S. Gregorius Nazianzenus Orationem habet in hunc diem festum, ubi loquitur de discrimine Pentecostes Judæorum, & Christianorum, & habet omnia quæ de hoc Mysterio dici consueverunt.

S. Gregorius Nyssenus quoque sermonem habet de hoc Mysterio, ubi agit de dispositionibus ad recipiendum Spiritum Sanctum.

Origenes *Homil.* 1. *in Psalm.* 38. loquitur de Spiritu Sancto, qui datus fuit Apostolis. Item *homil.* 3. *in cap.* 4. *Isaiæ & lib.* 5. *de principiis*, ubi explicat verba illa: *Spiritus Domini ferebatur super aquas.*

S. Basilius *Homilia* 2. *in Hexameron*; ubi explicat verba eadem.

Idem *Homil.* 12. *in Psalm.* 45. in verba: *Fluminis impetus lætificat Civitatem Dei.*

Beda *Tomo* 7. *Homil. æstiv. de tempor.* loquitur de Pentecoste veteris, novæque legis.

Eusebius Emissenus *Homil. in Pentec.* loquitur de bonis, quæ Apostoli, & Fideles ex descensu Spiritus Sancti acceperunt.

Yvo Carnotensis sermonem habet, ubi hujus Diei sanctitatem ostendit.

S. Leo tres habet sermones, ubi diserte agit de omnibus, quæ ad hoc pertinent argumentum.

S. Bernardus habet de festo hoc sermones 5. sed in primo, alteroque de hoc agit Mysterio.

S. Bonaventura habet sermones 14. S. Maximus Homilias 3. S. Thomas sermones 4. Innocentius III. sermones 3. S. Laurentius Justiniani unum; S. Bruno duos; Gerson unum, quem in Constantiensi Concilio pronenciavit.

Gra-

Ascetici, aliique. Granatensis *in duce peccatorum cap. 5.* loquitur de justificatione, donis, & effectibus Spiritus sancti.

Item *in Memoriali lib. 7. cap. 3. & in sermone de festo die Pentecostes.*

Pter a Ponte *in part. 5. Medit.* in Fidei Mysteria *medit.* 22. *& seq.* ubi agit de iis, quæ ad hoc Mysterium pertinent.

P. Nepveu Tomo 2. Considerationum pro die Pentecostes loquitur de caussis descensus Spiritus sancti, & pro prima subsequenti festivitate, loquitur de effectibus, quos peperit Spiritus sancti descensus.

Liber cui titulus: Verus Spiritus, & sanctus usus sollemnium anni festivitatum: fusius agit de festi hujus institutione, deque bonis, quæ ex Spiritus sancti descensu percipiuntur.

Busæus in meditationibus, & generatim omnes qui meditationes in Mysteria elucubrati sunt.

Jacobus Alvares. *Tomo 3. lib. 6. parte 4.*

Petrus Canisius. Parte 1. 12. in explic. articulis 9. Symboli Apostolorum.

Suarez *de Mysteriis.*

Raynerius de Pisis *in Pantologia.*

Marchantius *in horto Pastorum Tract. 4.*

Catechismus Tridentini Concilii. *Artic. 8. Symboli Apostolorum.*

In Operibus Asceticis P. le Valois pulchra est Paraphrasis Hymni: *Veni Sancte Spiritus, & emitte Calitus.*

P. Ludovicus de Argentano Capuccinus in Collationibus Theologicis de magnalibus Dei *collat. 9.* fusius de Spiritus sancti persona loquitur.

Concionatores recentiores. Matthæus Faber *in Dom. Pentec. Conc. 2. 3. 4. & fer. 3. Conc. 1. &* in pluribus aliis sermonibus.

Granatensis & Orosius in sermonibus hujus diei festi.

P. Bourdalove Tomo 1. Mysteriorum sermone pro die Pentecostes.

Felchier Tomo 2. Panegyricorum. Sermone pro die Pentecostes.

In sermonibus P. Cheminais Tomo 2. sermo est de Spiritu sancto.

Biroat in Mysteriis duos habet hujus argumenti sermones.

P. Texier in Tomo Mysteriorum tractat hoc argumentum pro die Pentecostes.

Idem in sermonibus in anni Dominicas pro Dominica Pentecostes.

P. Duneau in Tomo Mysteriorum duos habet sermones in Pentecosten.

P. De la Colombiere Tomo 1. serm. 17. & 18. pro die Pentecostes.

Abbas de Monmorel in Tomo 3. Homiliam habet in Evangel. Pentecost. & sermonem in idem.

In Asceticis sermonibus unus est pro feria 3. Pentecostes, ubi sermo de Spiritu sancto.

In specimine sermonum pro Dominicis, & Mysteriis Tomo 2. tres sunt deinceps compendiosi sermones, & in Tomo 4. qui tantum est pro Dominicis, unus est pro Dominica Pentecostes.

Auctor sermonum in omnia argumenta unum habet in Tomo 1. de Spiritu sancto, & alterum in Tomo tertio Dominicalis.

In Homiliis Godeau una est de descensu Spiritus sancti.

Qui collectanea ediderunt. Granatensis in locis Communibus.

Labatha *Titulo Spiritus Sanctus.*

Lohner *Titulo Spiritus Sanctus.*

Carthagena in Homiliis in hanc festivitatem.

PARAGRAPHUS III.

Loci, Figuræ, & Applicationes Scripturarum huic argumento.

Spiritus Domini ferebatur super aquas. Genes. 1.

Non permanebit Spiritus meus in homine in æternum, quia caro est. Genes. 6.

Num poterimus invenire talem virum, qui Spiritu Dei plenus sit? Genes. 41.

Spiritus Domini locutus est per me; & sermo ejus per linguam meam. 2. Reg. 23.

Implevi eum Spiritu Dei, sapientia, & intelligentia, & scientia in omni opere. Exod. 31.

Josue repletus est Spiritu sapientia. Deuter. 35.

Cæpit Spiritus Domini esse cum eo, nempe cum Samsone. Judic. 13.

Spiritus autem Domini recessit a Saul. Lib. 1. Regum 16.

Spiritum tuum bonum dedisti eis, qui doceret eos. 2. Esdr. 9.

Spiritum rectum innova in visceribus meis. Ps. 50.

Spiritu principali confirma me. Ibidem.

Emitte Spiritum tuum, & creabuntur, & renovabis faciem terræ. Psalm. 103.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Psalm. 142.

Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum. Sapientiæ 1.

Spiritus Domini replevit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia, scientiam habet vocis. Ibid.

Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris Spiritum sanctum tuum de altissimis. Sapient. 9.

O quam bonus et, & suavis Domine: Spiritus tuus in omnibus. Sapient. 12.

Dedi Spiritum meum super eum, judicium gentibus proferet. Isaiæ 42.

Requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientiæ, & intellectus, Spiritus consilii, & fortitudinis, Spiritus scientiæ, & pietatis, & replevit eum spiritus timoris Domini. Isaiæ 2.

Dominus misit me, & spiritus ejus. Isaiæ 48.

Spiritus meus, qui in te est, & verba, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo. Isaiæ 59.

Dabo eis cor novum, & spiritum novum tribuam in visceribus eorum; & auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum, ut in præceptis meis ambulent, & præcepta mea custodiant. Ezechiel. 36.

Dabo vobis cor novum, & spiritum novum ponam in medio vestri. Ezechiel. 36.

Intromittam spiritum meum in vos, & vivetis. Ezechielis 37.

Daniel superabat omnes Principes, & Satrapas, quia Spiritus Dei amplior erat in illo. Daniel. 6.

Effundam spiritum meum super omnem carnem, & prophetabunt omnes filii vestri. Joel. 2.

Repletus sum fortitudine Spiritus Domini, judicio, & virtute, ut annunciem Jacob scelus suum. Mich. 3.

Effundam super domum David, & super habitatores Jerusalem spiritum gratiæ, & precum. Zach. 20.

Spiritus meus erit in medio vestrum, nolite timere. Aggæi 2.

Ipse, nempe CHRISTUS, *vos baptizabit in Spiritu sancto.* Matth. 3.

Non vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. Idem 10.

Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei; qui autem dixerit verbum contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro. Idem cap. 12.

Spiritu sancto replebitur Joannes *adhuc ex utero Matris suæ.* Luc. 1.

Spiritus sanctus superveniet in te. Ibidem.

JESUS plenus Spiritu sancto regressus est a Jordane, & agebatur a spiritu in desertum. Idem 4.

Spiritus Domini super me, propter quod unxit me. Idem ibidem.

Super quem videritis spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est, qui baptizat in Spiritum sanctum. Joann. 1.

Spiritus ubi vult spirat. Idem cap. 3.

Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum. Ibid.

Spiritus est Deus, & eos, qui adorant in spiritu, & veritate oportet adorare. Joann. cap. 4.

Spiritus veritatis, quem mundus non potest accipere. Joann. 14.

Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia. Idem ibidem.

Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Idem 20.

Accipietis virtutem supervenientis Spiritus sancti in vos. Actor. 1.

Repleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperunt loqui variis linguis, Actor. 2.

Vos semper Spiritui sancto resistitis. Act. 7.

Visum est Spiritui sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris. Act. 15.

Sed neque si Spiritus est audivimus. Act. 19.

Qui secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt, qui vero secundum spiritum sunt, quæ sunt spiritus sentiunt. Ad Rom. 8.

Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est ejus. Ibidem.

Quicumque Spiritu Dei aguntur, ii sunt Filii Dei. Ibidem.

Spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus Filii Dei. Ibidem.

Ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Ibidem.

Nos non spiritum hujus mundi accepimus, sed spiritum, qui a Deo est, ut sciamus, quæ a Deo donata sunt nobis. 1. Ad Corinth. 12.

Factus est primus homo in animam viventem, novissimus Adam in spiritum vivificantem. 1. Ad Cor. 15.

Dominus autem spiritus est, ubi autem Spiritus Domini, ibi libertas, 2. Ad Corinth. 3.

Quoniam estis Filii, misit Deus Spiritum Filii sui in corda vestra clamantem, Abba Pater. Ad Galatas cap. 4.

Si spiritu vivimus, spiritu, & ambulemus. Idem cap. 5.

Spiritum nolite extinguere. 1. Ad Thessalon. 4.

Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per JESUM CHRISTUM Salvatorem nostrum. Ad Tit. 3.

Spiri-

Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines, 2. Petri 1.

In hoc cognoscimus, quoniam in eo manemus, & ipse in nobis; quoniam de spiritu suo dedit nobis. 1. Joannis 3.

Spiritus est, qui testificatur, quoniam JESUS est veritas. Ibidem 4.

Tres sunt, qui testimonium dant in Cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. Et tres sunt, qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Ibidem.

Nescitis, quia Templum Dei estis vos, & Spiritus Dei habitat in vobis. 1. Ad Corinth. 3.

Divisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus. 1. Ad Corinth. 12.

Signati estis spiritu promissionis sancto, qui pignus est hæreditatis nostræ. Ad Ephes. 2.

Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Ad Rom. 5.

Factus est repente de Cœlo sonus, tamquam advenientis spiritus vehementis, & replevit totam domum, ubi erant sedentes, & apparuerunt illis dispertitæ linguæ tamquam ignis. Act. 2.

Exempla, & Figuræ, veteris novique Testamenti.

Adam creatus fuit ad similitudinem, & ad imaginem Dei. Quid interfit inter utrumque hæc nomen.

ADam, Patres inquiunt, creatum fuisse ad similitudinem Dei, recipiendo animam spiritualem, atque intelligentem, sed creatum fuisse ad imaginem Dei, recipiendo, S. Cyrillus ait, substantiam Spiritus sancti & hunc esse spiritum, & flatum, & spiraculum, quod Deus illi inspiravit, ut loquitur Scriptura. *Inspiravit spiraculum vitæ*. Post peccatum remansit in illo vestigium aliquod similitudinis; sed imago prorsus deleta fuit. Caritas, & gratia, quæ secutæ sunt in veteri Testamento, sunt veluti adumbrationes, & prima lineamenta hujus imaginis, sed per receptionem Spiritus sancti, perfecta hæc imago omnino in pristinum nitorem restituta est. Hinc Scriptura, & S. Paulus inquiunt, nos signatos fuisse Spiritu sancto tamquam aliquo signo, quod per applicationem propriæ substantiæ suæ impressit in nostris animabus imaginem suæ divinitatis: *Per spiritum, in quo signati estis . . . in quo & credentes signati estis spiritu promissionis*.

Ad Ephes. 1. & 4.

Festivitas Pentecostes respondet Festivitati Judæorum legis antiquæ.

Patres animadverterunt diem hunc adeo sollemnem apud Christianos, quo Spiritus sanctus in formam linguæ ignis descendit super Apostolos, respondere diei celeberrimo apud Judæos, quo Deus dedit illis legem in monte Sinai inter fulgura, atque tonitrua. Nostis populum aureum Vitulum adorasse, cum Moyses cum Deo conversabatur. Sanctus hic Legislator de monte descendens cum vidisset populi sui infidelitatem, confregit Tabulas legis, quas dederat illi Deus, judicans frustra illam incisam fuisse in lapide, cum illius characteres deleti essent in cordibus per idololatriam eorum, qui Vitulum aureum de genu adoraverant: sed postquam fecit, ut patratum facinus repararent per severum supplicium, quod ab illis repoposcit, ac expiavit cruore viginti, ac trium millium nocentium manus, quæ Idolo thus adoleverant, rediit in montem, & Deus scripsit legem in aliis Tabulis, quas nequaquam confregit, uti priores, & quæ in Arca fœderis conditæ fuerunt. Hæc figura est ejus sei, quæ in hodierno accidit Mysterio. Peccator sacrificavit aureo Vitulo, Idolo Creaturæ, dum verus Moyses incidebat divinam legem suam cum charactere sanguinis sui effusi in monte sancto. Pertraxistis indignationem Dei super vos, & meriti estis, ut harum gratiarum subtractio deleret memoriam legis suæ de infidelibus animabus vestris; sed Spiritus sanctus hodie descendit, ut iterum characteres insculperet non jam amplius in tabulis lapideis, sed in cordibus pœnitentia contritis.

Ratio, quæ invenitur inter hanc festivitatem, & eam, quam Judæi celebrabant.

Non immerito S. Lucas animadvertit Spiritum sanctum descendisse in Apostolos die Pentecostes. Hæc circumstantia aperit nobis admirabiles rationes legis antiquæ, & novæ. Illa data fuit post dies quinquaginta, ex quo Judæi agnum paschalem comedesunt; hæc autem post mortem JESU CHRISTI Paschæ nostri. Cum enim Divinus hic Salvator esset Agnus, cujus Sanguis expiaturus erat veros Israelitas, voluit eo tempore immolari, quo Judæi comedebant agnum figurativum, ut nova lex institueretur eo tempore, quo Moyses receperat suam. Hæc data fuit inter fulgura, & tonitrua; mons totus igne micabat. Ita cum Spiritus sanctus in Apostolos descendere voluit, *factus est repente de Cœlo sonus, tamquam advenientis Spiritus vehementis, & replevit totam domum, ubi erant sedentes, & apparuerunt illis dispertitæ linguæ tamquam ignis*. Sed si quæ occurrit similitudo in modo, quo utraque hæc lex lata fuit, magis notandæ sunt dissimilitudines; nam cum rumor exauditus de monte Sina terrorem, ac metum incussit Judæis; discipuli audierunt sine formidine fragorem, quem Spiritus sanctus excivit descendens in illos, & dum Judæi proposita mortis pœna vetabantur ad montem accedere, discipuli omnes qui accedunt cum fide gratiæ vitam inveniunt. Ratio duplicis hujus discriminis est, quia Moysis lex pro servis, & captivis erat destinata; sed Spiritus sanctus fert legem libertatis pro Filiis Dei. Hodierna igitur die efficit Deus, ut veritas succedat figuræ, insculpens in cordibus legem caritatis, idque die eadem, qua lex timoris insculpta fuerat in lapide.

Actor. 2.

Hæc Festivitas est finis Mysteriorum Salvatoris.

Pentecostes Festivitas eo spectabilior est, quod finis est omnium Mysteriorum JESU CHRISTI; hac enim die implentur veteris Testamenti Figuræ; Lex Moysis locum facit Evangelio, Synagoga Ecclesiæ, vetus Testamentum novo, servi filiis, Judæi Christianis: hodie Deus præstat fidem, quam obligaverat per Prophetas. *Dabo eis cor novum, & spiritum novum tribuam in visceribus eorum; & auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum, ut in præceptis meis ambulent, & præcepta mea custodiant*. Ad intuendum harum Prophetiarum complementum satis est considerare quod in hac festivitate actum fuerit Jerosolymæ, & in persona Apostolorum.

Ezechiel. 2.

Complementū Prophetiæ Ezechielis de nova lege, quam tulit Spiritus sanctus die Pentecostes.

Jampridem promiserat Deus per hos Prophetas, se daturum populo suo novam legem, quam Spiritus sanctus in eorum cordibus erat incisurus: en quomodo hac de re verba faciat apud Jeremiam cap. 31. *Ecce dies venient, dicit Dominus, & feriam domui Israel, & domui Juda fœdus novum: non secundum pactum, quod pepigi cum patribus vestris in die qua apprehendi manum eorum, ut educerem eos de terra Ægypti; pactum, quod irritum fecerunt, & ego dominatus sum illorum dicit Dominus: Sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Israel post illos dies, dicit Dominus: dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam, & ero eis in Deum; & ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit vir ultra proximum suum; & vir fratrem suum, dicens: cognosce Dominum; omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum, ait Dominus: quia propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non memorabor amplius*. Venit tandem tempus quo insignes hæ promissiones adimpletæ sunt, in magno hoc Mysterio Deus efficiens, ut figuræ succederet veritas. Pentecostes Christianorum illi Judæorum mittit Spiritum sanctum suum super terram ad illas adimplendas, & contrahendum cum hominibus fœdus prorsus novum, & scribendam legem in cordibus eorum per divinum hunc Spiritum, qui DEI digitus appellatur, ut in illis effunderet amorem suum, ut illos inflammaret, & tamquam ignis absumeret omnes iniquitates eorum, ut animaret, & vivificaret justos, & vivos efficeret eos qui antea erant peccatores, & mortui. *Caritas* enim Dei, quæ una dare potest vitam animabus nostris, *diffusa est in cordibus nostris*, S. Paulus inquit, *per Spiritum sanctum, qui datus est nobis*. Nam *Lex Spiritus vitæ*, idem alibi ait, *liberavit me a lege peccati, & mortis*.

Ad Rom. 8.

Spiritus sanctus apparuit sub duplici figura columbæ, & ignis.

Spiritus sanctus duplici peculiariter symbolo figuratus fuit, ut pluribus Scripturæ locis docemur; Primum ex his Symbolis illud est Columbæ: formam hanc mutuatus descendit in Salvatorem cum hic baptismo S. Joannis ablueretur, cui signum hoc datum fuerat, ut illum dignosceret in turba confluentium, ut ab illo baptizarentur; & eum esse sciret super quem videret Spiritum sanctum sub columbæ speciem descendentem: *Qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit, super quem videris Spiritum descendentem, & manentem super eum: hic est, qui baptizat in Spiritu sancto*. Alterum est symbolum ignis, nam sub hac figura semper apparuit in veteri Testamento, & in novo, quod non alio indiget argumento, quam quod hodierna die accidit, qua in formam linguæ igneæ dilapsus est super Apostolos. S. Gregorius rationem reddit, cur sub duabus hisce figuris apparere voluerit; videlicet quia ab illis, quibus se communicat, exigit simplicitatem, quæ columbæ propria est & zelum ardentem, cujus symbolum ignis est.

Spiritus sanctus visibili ratione descendit non solum in Apostolos, sed in eos etiam, qui ad eorum prædicationē amplexi sunt fidem.

Quemadmodum Ecclesia JESU CHRISTI componenda erat non ex Gentilibus tantum, verum etiam ex Judæis, opus erat, ut Spiritus sanctus visibili specie in utrosque descenderet; quod accidit ubi primum S. Petrus Apostolus gentibus prædicavit, ut idem testatur: *Cecidit Spiritus sanctus super eos, sicut & in nos in initio*. Quod confirmat id, quod a S. Luca narratur; eadem videlicet prodigia, quæ visa sunt, ubi Spiritus sanctus visibiliter in Apostolos descendit, satis diu perseverasse in iis, qui fidem amplectebantur, & convertebantur, ad prædicationem eorum, qui jam Spiritum sanctum acceperant.

Actor. 2.

Aquæ super quas ferebatur Spiritus sanctus in mundi principio, repræsentant cor hominum affectibus agitatum.

Sacer Textus asserit quod in ipsis mundi primordiis *Spiritus Domini ferebatur super aquas*, quod pacatum erat elementum, & quo quasi triumphali curru Dei Majestas vehebatur. Hoc ipsum dicendum est de hominis corde, quod per mare repræsentatur propter extensionem desideriorum suorum, & abyssum profunditatem; namque ante illius inobedientiam, hoc erat thronus Dei Pacis; ibi malacia, & tranquillitas imperitabant per perfectam cupiditatum, & rationis consensionem. Sed post primum peccatum, & hominis inobe-

Genes. 1.

inobedientiam, cor istud factum est locus, & instrumentum supplicii hominis ipsius: universalis colluvies cupiditatum omnium; rationem ejus penitus submersit, & quotidie sexcentæ procellæ in medio illius debacchantur. Sed Spiritus sanctus cordis hujus possessionem reparaturus, sedat, & mulcet hos motus inconditarum affectionum nostrarum; & gratiæ ipsius, quæ sunt veluti flatus divini hujus Spiritus, quocumque deferunt pacem.

Spiritus sanctus se ostendit Eliæ tamquam lenis aura, & super Apostolos descendit tamquam ventus vehemens, & cur? 3. Reg. c. 19.

Legimus in tertio Regum libro, Prophetæ Eliæ fugienti persecutionem Jezabel, cum secessisset in antrum quoddam montis Oreb, Angelum apparuisse, & præcepisse, ut illinc egressus ibi staret expectans adventum Spiritus Dei: attende, illi ait. Primum quidem audies sibilum venti vehementis, qui tanto impetu perflabit, ut valeat montes evertere, rupesque conterere; sed Dominus non ita venit; *Non in Spiritu Dominus*. Hinc audies fumosum terræ tremitum; *non in commotione Dominus*. Dein videbis magnum ignem apparere; sed *non in igne Dominus*. Demum senties flatum auræ lenis tamquam zephiri; ibi erit Dominus. Ubi intellexit Angeli monitum Elias operuit faciem suam pallio, stetitque in aditu specus, exspectans transitus Spiritus Dei.

In hac historia videmus agendi modum omnino alium ab eo, quo se gessit Spiritus sanctus die Pentecostes, ubi cum vehementi vento, cum magna emotione, & cum igne descendit; & notanda est hujus discriminis ratio. Elias erat homo plenus igne, adeo ardenti zelo succensus contra Pseudoprophetas, & contra illos de domo sua, qui non adorabant Deum verum, ut si hoc licuisset illi, ne unus quidem superfuisset in terra, quem ignis Cælestis non absumeret. Hoc ille testatus est palam, cum una vice quadringentos Pseudoprophetas Reginæ Jezabel interemit, & altera cum de Cælo elicuit ignem in duos duces Regis Achab, & eorum milites, qui quinquaginta numero singulis parebant, illum ad Regem, ut jussi fuerant, deducturi. Vehementes impetus illi zeli adeo ardentis, significabantur per ventum petras conterentem: *Non in Spiritu Dominus, non in commotione Dominus, non in igne Dominus*. Deus Prophetæ volebat ostendere, illi nimis violentam esse naturam, & animæ tranquillitatem nequaquam inveniri inter turbas, inquietudines, & emotiones: sed in malacia, & spiritus tranquillitate; quod minime prohibet, ne Spiritus sanctus iis in occasionibus, ubi agitur de gloria Dei, operetur alio modo. Apostoli qui laturi erant Evangelium in universam terram, & Dei Verbum annunciaturi, commovendi erant, atque intrinsecus agitandi, ut tantum opus ad finem perducerent, quod significabat ventus, strepitus, & ignis, qui concomitati sunt descensum Spiritus sancti.

Ignis absconditus in puteo ab Israelitis figura Spiritus sancti, cujus flamma absumunt sordes peccatorum.

Repetite memoria, quid olim fecerint Israelitæ zelotes, a quibus restitutum fuit Templum Dei post Babylonis captivitatem. Qui cum meminissent a Patribus suis sacrum ignem in imo puteo absconditum fuisse, illis inspiravit Deus, ut illuc infunderent magnam aquæ copiam, quod cum fecissent, viderunt illinc divinam prodire flammam, quæ non sine ingenti miraculo ibi viguerat. Hæc figura ad nos pertinet. Vultisne reædificare Templum Dei in animabus vestris? Pœnitentiæ lacrymis infidelitatum vestrarum sordes eluite, & videbitis inde prodire sacrum ignem Spiritus sancti, qui absumet reliquias sordium vestrarum, & animam vestram purificabit.

Ossa dispersa, quæ vidit Ezechiel Propheta, quæ Deus flatu suo revocavit in vitam, repræsentant, quod hodierna die fit in Christianis.

Ostendimus quomodo divinus hic Spiritus datur hominibus futurus principium vitæ supernaturalis, atque divinæ per gratiam sanctificantem, quam effundit in nobis: modo quærere ex vobis, utrum receperitis Spiritum sanctum, idem est ac quærere utrum receperitis hanc gratiam, quæ afferens vobis divinum hunc Spiritum efficit, ut vivatis vita hac pretiosa: sed quam timeo, ut accidat plerisque fidelibus illud ipsum, quod olim accidit Prophetæ, cui Deus ostendens acervum mortuorum, & ossium, quorum alia ab aliis erant separata, simul hæc illi protulit verba: scisne, Propheta, cadavera, quæ vides esse domum Israel? Hæc domus Israel, Christiani, erat populus Dei, & nihilo minus composita erat ex mortuis, & cadaveribus. Ah! nonne similiter tantumdem dici posset de Ecclesia quæ huic domui Israel successit: esse enim potest, ut plerique eorum, qui illam componunt, gratia careant, cadavera mera sint, vitæ duntaxat speciem habentia? *Nomen habes, quod vivas, & mortuus es*. Sed opus est hodie ut Deus instauret quod egit coram hoc Propheta: vix enim effudit flatum & Spiritum suum super mortuos, & super ossa, cum statim consurrexerunt, accesserunt invicem, singula in locum suum reversa sunt, ac vitam receperunt: opus, inquam, est, ut hic Spiritus, qui sacer est flatus harum divinarum personarum, hodierna die iterum nos animet, nobisque vitam tribuat prorsus sanctam, atque divinam. Apoc. 3.

Fateor, me numquam animum advertere ad præstantiam vitæ hujus, quam Spiritus sanctus nobis communicat, quin cupiam, ut in universa terra exaudiantur hæc Regii Prophetæ verba: *Quis est homo, qui vult vitam!* Psalm. 33. Non quidem vitam hanc, quæ nobis communis est cum abjectissimis jumentis, & quam S. Augustinus comparat torrenti pertranseunti, & secum vastitatem, spumamque trahenti; sed quis vult vitam hanc divinam, & supernaturalem, cujus principium Deus est, & cujus motus omnes tendunt in Deum? Quam si hodierna die, ut credo, recepistis; Ah! dicit Apostolus, cavete, ne amittatis illam divinum hunc Spiritum jugulantes. *Spiritum nolite extinguere*. 1. ad Thess. 5. Sciendum enim vobis est, per mortale peccatum, quod patratis, vos perfracturos arctam hanc unionem, quæ est inter animam vestram, & divinum hunc Spiritum, & vos funestum effecturos cum illo divortium, quemadmodum quidam loquitur Propheta: *Iniquitates vestræ diviserunt inter vos, & Deum vestrum*. Isaiæ 59.

Applicatio quorumdam locorum Scripturæ huic argumento.

Quinam sit libertas, quam nobis tribuit Spiritus sanctus.

Ubi *spiritus, ibi libertas*, 2. *Ad Corinth.* 3. Libertatis nostræ præstantia innititur qualitati filiorum Dei, quam nobis Spiritus sanctus impertit. Salvator non liberavit nos de captivitate peccati, ut viveremus tamquam subditi, atque mancipia. *Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed spiritum adoptionis*. Ad Rom. 8. Non amplius tamquam simplices mercenarii Cælum sperare debemus, sed tamquam filii habentes jus ad Patris sui hæreditatem per Spiritum sanctum, *in quo signati estis spiritu promissionis*, & facti Filii Dei. Sed hic Spiritus, hæc similitudo, quam recepistis, est veluti promissio, & pignus cæleste ejus hæreditatis, quæ filiis debetur; quod ipse S. Paulus testatur. *Signati estis spiritu promissionis, qui est pignus promissionis vestræ*. Ad Ephes. 1.

Dona Spiritus sancti comparata aquæ vivæ de qua loquitur Dei Filius cum Samaritana.

Si scires donum Dei! & quis est, qui dicit tibi, si quis sitit veniat ad me! tu forsitan petiisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam, ad extinguendum ardorem incompositorum desideriorum tuorum, & replendum cor tuum deliciis immortalibus. Dei Filius loquitur de Spiritu sancto, qui est in corde Fidelium tamquam fons aquæ vivæ, ex quo plures rivuli emanant, ut dicit S. Gregorius. Hæc sunt Spiritus sancti dona, quæ comparantur aquæ vivæ incessanter fluenti, & quæ nunquam a principio suo separatur; quod ostendit animam, quæ non adhæret Deo per divinum hunc spiritum, & nullum habet motum in Cælum, animam esse mortuam, non habentem amplius vitam, & quæ quamprimum corruptione, & execrabilibus vitiis replebitur. *Domine da mihi hanc aquam, ut non sitiam*. Joann. 4. Spiritus JESUS! Vivus fons omnium bonorum cælestium! flumen suave, cujus impetus lætificat animam, quæ civitas est, mansio Dei, veni in cor meum ad extinguendam sitim sensibilium voluptatum, quæ illam coinquinant, non replent. Sed si sciremus, quam pretiosum sit aquæ hujus viventis donum, quæ non aliud est nisi Dei gratia, quid intausum relinqueremus ad illam obtinendam, &c.

Dei Filius dat nobis Spiritum sanctum dona dignum se.

Ascendens CHRISTUS in altum dona dedit hominibus. Ad Ephes. 4. Vix Dei Filius ascendit in thronum gloriæ suæ cumulatus manubiis terræ, cum magnas exercuit largitates cum hominibus, & misit ad eos dona magnifica. *Quæ dona? Spiritum sanctum*. Interrogat, & respondet S. Augustinus. Reges terræ ostentare volentes in die triumphi sui suam Magnificentiam, magna populis donaria largiuntur, suæ potestati, suisque opibus congrua. Sed hæc dona terrena sunt, quia Reges sunt terræ. Quid autem potest largiri Cæli Deus dignum sua divinitate, nisi Deum? Donat id, quod ipse una cum Patre suo producit in æternitate. Quid autem producit? Spiritum sanctum: Eumque producit tamquam donum: *Exivit non quomodo natus, sed quomodo datus*. S. Aug. lib. 5. de Trinitate. Cui vero dat illum? Homini justo. Qui dat illum? Dei Filius. Qui Deum dat, nonne Deus esse debet?

Quodnam donum nobis dat Deus dans Caritatem, quæ ipse est Spiritus sanctus.

Videte qualem Caritatem dedit nobis Pater, ut Filii Dei nominemur, & simus. 1. *Joann.* 3. Considerate eousque nos dilexerit Pater Æternus, & quam nobis dederit Caritatem: Caritatem non creatam solum, sed increatam, quæ nos attollit super omnem terræ celsitudinem: Quæ gratia! Spiritus sancte, nonne toto Cælo supra nos magis es, quam Cælum sit super terram? Et nihilominus descendis usque ad nihilum nostrum, ut nos participes efficias divinæ essentiæ tuæ, & nos per essentiæ tuæ communicationem Dei Filios efficias? Quisnam tantum hunc honorem posset concupiscere? Ne igitur degeneres sitis a nobilibus sensibus, quos fovere debent Filii Dei: contemnite quidquid est contemptibile, & Deum unum in pretio habere: *Nunquam humana opera mirabitur qui se Filium Dei agnoverit; & qui aliquid admirari potest post Deum, sese dejicit de eo generositatis gradu, qui illum decet*. S. Cyprian lib. de Spectaculis.

Dei Filius pollicetur, se missurum Spiritum sanctum, qui locum...

Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, *Joann.* 14. Spiritus sanctus vi missionis suæ venit, ut locum teneret Filii Dei, ut illi succederet in animarum regi-

Cum suum reneat, se consolentur Fideles in ipsius absentia.

regimine, & ut consolaretur hac mutatione Dei Filios, qui alioquin remansissent tamquam orphani propter jacturam, quam fecerant præsentiæ Salvatoris sui, nisi parem sibi successorem illis dedisset: *Vicarium Redemptoris, & socium Majestatis:* quamobrem Salvator promisit Apostolis suis, se non relicturum illos orphanos: *Ego rogabo Patrem* dixit illis, *& alium Paraclitum dabit vobis.* Si non subrogasset in locum suum Spiritum Sanctum quidquid illis dare potuisset, consolatio eorum non æque solida esse potuisset, & nimis perniciosa mutatio: mihi aufers Deum illum dicturus Cælo, dixisset terra, & vis consolari jacturam meam? Da mihi igitur Deum, ut damnum sarcias, nihil enim æquiparare potest absentiam Dei, nisi Dei præsentia. Hoc præstitit Mundi Salvator, & ut S. Augustinus ait, quo tempore Cælo infert hominem, mittit in terras Deum: *Hominem portavit ad Cælum, & Deum misit ad terras.* Et propter hoc commercium Spiritus sanctus datur hominibus non solum per operationes gratiæ suæ, idem Sanctus Doctor inquit, sed per præsentiam majestatis, *& ut fides Apostolorum, quem sibi a Domino in locum Dei promissum esse meminisset, verum Deum esse cognosceret.*

Ut fruamur spiritualibus deliciis, quas Spiritus sanctus effundit in animâ, abrenuntiandû est sensibilibus voluptatibus.

Si non abiero, Paraclitus non veniet ad vos. Joann. 16. O magnum Mysterium! Fratres mei, S. Bernardus exclamat, quid sibi volunt hæc verba? *Quid sibi vult; nisi abiero, Paraclitus non veniet ad vos?* Quomodonam homo sensibus addictus, corruptæ inhærens carni, subjectæ appetitibus suis, & cupiditatibus plenæ, speret adhuc se consecuturus æternas delicias quas ne ipsi quidem Apostoli consequi potuerunt, dum adhærerent præsentiæ visibili Sanctæ Humanitatis JESU CHRISTI? *Audeat qui carnem fovet, carnem sapit, illum sperare torrentem voluptatis, quem cum ipsa quidem Verbi caro percipere nullatenus Apostoli potuerunt?* Hoc significat; vultisne, ut Spiritus consolator repleat cor vestrum præsentia donisque suis? Exhaurite illud omnibus rebus creatis, & iis rebus omnibus, quæ illi possunt displicere; revocate cor vestrum ab erroribus suis, ut illud cum Dei Sanctitate conformetis; extrudite ex intellectu vestro errorem, mendacium, inanem creatarum rerum æstimationem. Spiritus sanctus, Spiritus est veritatis, qui simul esse non potest cum fallacibus luminibus sapientiæ sæculi; ejicite ex voluntate vestra affectus omnes abnormes, omnesque terræ consolationes; exhaurite tandem cor vestrum, ut repleamini: cur putatis, S. Bernardus pergit, Deum velle replere vos melle, cum pleni sitis felle?

Descensus Spiritus sancti in Apostolos genus est secundæ Incarnationis.

Effundam de Spiritu meo super omnem carnem. Joel. 2. Nescio utrum animadverteritis, in descensu Spiritus sancti novum occurrere Incarnationis genus, quod secutum est Verbi Incarnationem. De prima dictum fuit: *Verbum caro factum est,* de altera: *Effundam de Spiritu meo super omnem carnem,* videlicet super omnes homines. Per primam, *Verbum caro factum est;* per alteram Caro facta est Spiritus. Per primam Filius Dei factus est Filius hominis; per alteram Filius hominis factus est Filius Dei. In prima Omnipotens oneravit se nostris infirmitatibus, in altera induit nos sua fortitudine. In prima, qui erat impeccabilis sumpsit similitudinem peccati; in altera peccata nostra delevit. In prima immortalis venit moriturus pro nobis. In altera Spiritus sanctus venit daturus vitam animabus nostris, ideoque altera hæc Incarnatio, si hoc nomine vocari potest, fructus est primæ, quia Dei Filius non venit in Mundum, nisi ut sanctificaret illum per hunc Spiritum divinum. Ne putetis tamen Spiritum sanctum eodem modo, quo Verbum Æternum Carnem assumpsisse, sese conjungendo nostræ carni; hic enim error esset magno cum periculo conjunctus. Sese quidem effudit super carnem, sed non factus est caro: se quidem nobis communicat, verum quam personam suam naturæ nostræ conjungat. In nobis est per gratiam, & per dona sua; & ibi admirabiles operatur effectus, quos nunquam satis possumus admirari.

Spiritus sanctus descendit in formam ignis, ut corda divino amore succenderet.

Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur? Luca 12. Hic fuit primus effectus descensus Spiritus sancti in cor Apostolorum, ibi videlicet ardentem producere caritatem: Spiritus sanctus est amor Patris, & Filii; per hunc Pater Æternus amat Filium suum, & amatur a Filio; per hunc Pater, & Filius amant nos, & per eumdem Pater, & Filius amantur a nobis. Itaque descendit ille in formam ignis, ut significaret, se venisse ad inflammanda corda divino hoc amore, quem JESUS CHRISTUS se missurum in terras promiserat, ut corda inflammaret. Et sane ubi Apostoli divinum hunc Spiritum receperunt, succensi sunt hoc divini amoris igne, quem in universam terram effusuri abierunt, ut frigidissima corda eodem accenderent. Heu! frigus, ac durities cordis nostri, nonne satis ostendunt, nos nequaquam passos fuisse, ut divinis hisce flammis accenderemur? & non potius alio quopiam igni huic opposito uritur cor nostrum?

Deus in veteri lege, Deus erat terroris, & desolationis, sed post descensum Spiritus sancti Deus est consolationis.

Deus totius consolationis. 2. Ad Corinth. cap. 3. Antequam Salvator ad nos mitteret Spiritum sanctum Deus erat minax, qui nonnisi per tonitrua loquebatur, qui Mundum diluviis submergebat, & mittebat Angelos exterminatores; Deus terribilis, qui aperiebat terram, & maria, ut populos, & exercitus deglutiret; sed ubi placuit illi mitius agere cum hominibus, misit illis primum Filium suum, ut esset illis Consolator, atque tunc cœpit esse illis Deus Consolationis; ubi vero dedit eis Spiritum sanctum, qui alter est Paraclitus, dici potest esse *Deus totius consolationis.* Dei Filium Consolatorem esse æque ac Spiritum sanctum liquido probat Sanctus Augustinus per hæc verba Salvatoris: *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis:* dicens, Patrem suum hominibus daturum esse alium Consolatorem, ostendit se quoque fuisse Consolatorem; & sane nonne consolabatur ægros, quos ad se alliciebat, promittens, se illos esse refecturum? *Venite ad me omnes, qui laboratis, & ego reficiam vos.* Nonne consolabatur pauperes, cum illis Regnum Cælorum pollicebatur? Verbo; Dei Filius ita est Consolator, ut sit eadem consolatio; ita enim loquebatur Sanctus senex Simeon, cum dicebat se exspectare consolationem Israel: *Justus, & timoratus exspectans consolationem Israel.* Similiter Spiritus sanctus Consolator est; & hoc nomine Salvator ipse illum vocat in Evangelio, & mox Ecclesia propter præclarum hunc Spiritum eum optimum Consolatorem appellat: *Consolator optime;* & fatetur hunc illum esse, qui consolatur nos per donorum suorum infusionem; fortitudinis dono confirmans nos, ut tribulationes sustineamus; dono consilii inspirans, ut tentationibus resistamus. Ille in nobis producit fructus caritatis, gaudium, pacem, patientiam, mansuetudinem, fidem, modestiam, continentiam &c. Quid igitur mirum, si Pater æternus cum ad nos subinde miserit hosce duos Consolatores vocetur ab Apostolo, *Deus totius consolationis.*

Matth. 11.

Luc. 2.

Quomodo Spiritus sanctus accipiat possessionem animæ, & eam signo suo signet.

Signati estis Spiritu promissionis Sancto. Ad Ephes. 1. Per loquendi modum hunc intelligendum est; ubi primum Spiritum sanctum per gratiam recipimus, ipsum adire possessionem animarum nostrarum, tamquam boni sui, illum nobis imprimere stemma suum, tamquam propriæ possessionis suæ. Quam mentem videtur Sanctus Paulus nobis immittere voluisse per ea verba, quæ sequuntur: Postquam enim hortatus est Ephesios, ne contristare vellent Spiritum sanctum; tamquam rationem subjicit: *In quo signati estis,* quibus verbis secundum Interpretum animadversionem significat: cum Spiritus sanctus ingreditur in animam per gratiam, hanc statim migrare in possessionem domini sui; ideoque illi signum suum imprimere; inurere in illa characterem suum, ut liqueat illam juris sui esse, quemadmodum fieri apud homines consuevit, qui annulo suo, suum imprimunt stemma rebus suis, iis vero potissimum, quæ majori habentur in pretio: *Signati estis.* Spiritus sanctus nobis confertur in duobus Sacramentis, Baptismo videlicet, & Pœnitentia: in utroque nos possidet tamquam bonum sibi proprium; in Baptismo quidem præter gratiam sanctificantem, imprimit characterem in recipientibus illum, qui denotat illos esse suos; & character hic indelebilis est. Pœnitentiæ Sacramentum non imprimit quidem characterem, sed gratiæ, quascumque in hoc Sacramento recipimus dæmonum vestigia abolentes, imprimunt notas, & signum Spiritus sancti; *In quo signati estis.* Nos quoque non secus ac Templa notamur, secundum consuetudinem Religionum omnium, quæ est in frontibus Templorum insculpere nomen divinitatis, quæ ibi adoratur, & ne putetis possessionem hanc spiritui solum inhærere, transit, ut idem Apostolus inquit, usque ad corpus, & effundit se in membra non solum, quia intime cohærent animæ, verum etiam quia, secundum Tertulliani sententiam, sunt veluti subjectum, atque instrumentum Sanctitatis Spiritus sancti. *Inhabitaturus corpora nostra datus est Spiritus sanctus, & Sanctitatem eorum effecturus.* Venit in nos, ut habitaret in eodem corpore nostro, ejusque Sanctificationem operaretur. Post tot titulos, ac jura, postquam juridice, & sollemniter adeo possedit corpus, & animam; nonne sacrilega est injustitia excludere illum de Templo suo, eique auferre cor, quod gratia annulo suo consignaverat? *Birous in 3. Sermone Pentecostes.*

Cum dilexisset suos, qui erant in Mundo, in finem dilexit eos. Joann. Sæcularium amicitia tribus in rebus deficit. Sero amare incipiunt, statim amare desinunt, & parum amant. Incipiunt sero, quia magna vitæ illorum pars abit antequam perfectam sibi forment amicitiam; statim amare cessant, quia parum habent vitæ, & multum inconstantiæ, & levitatis; amant parum, quia cor habent exiguum: sed divini cordis amor est sine pari. Nos amat sine principio, sine interpolatione, & sine fine. Nos amat sine principio, quia nos amans producit Spiritum sanctum; & quemadmodum Spiritus hic procedit a Patre, & Filio ab æterno, ita nos respicit, & dat se nobis ab æterno. Nam ut Sanctus Augustinus ait,

Spiritus sanctus erat donum Patris, licet nemo esset adhuc, cui dari posset: hæc autem æterna amoris præventio nobis relinquit amandi necessitatem, quam nunquam adimplebimus, & illi hanc confert prærogativam, quod ille primus dilexit nos, & quod in ejus persona singulare est, nos prævenit ab æterno. Quandonam igitur Domine incipiam amare te, quandoquidem etiamsi ego dem tibi cor meum in ipso primo motu vitæ meæ, debebo semper tibi amorem æternum, quo honorasti me, & pro quo nunquam tibi parem gratiam rependam. 2. Nos amat sine interpellatione, quia immutabilis est; utilitas sæpe cor hominum mutat; cupiditas arctissimas necessitudines frangit, eas delet oblivio, humana infirmitas jugum eorum sustinere non potest; sed Deus hisce defectibus obnoxius non est, non amat ex utilitate, non ex cupiditate, neque ex libidine, sed ex sapientia summa, quæ in delectu suo falli non potest. 3. Amat sine fine, quia cum sit, ut inquit Sanctus Dionysius principium uniens, esse non potest caussa discordiæ. Amor ejus est sine pœnitentia, & gratia sanctificans, qui nodus est amicitiæ, quam contrahit cum nobis, donum est irrevocabile, quod nunquam nobis aufert, nisi culpa nostra nos ipsi illius jacturam fecerimus. Perfectissima inter homines amicitia ea est, quam ad mortem usque fovent, & pro qua se mortem subire gloriantur: sed Deus in vita, in morte, & post mortem amicus est. Amor ejus non solum æternus est, sed illis, quos amat, tribuit etiam æternitatem.

Si volumus Spiritum sanctum permanere in nobis, illi fideliter obedire debemus.

Directus est Spiritus Domini a die illa in David, & deinceps; Spiritus autem Domini recessit a Saul. 1. *Reg.* 16. Illum Saul quidem receperat, sed volebat subjicere illum voluntati suæ, quin illi obsequeretur. Ecce quare Spiritus recessit ab illo, & accessit ad David, quem invenit obedientiorem, obsequentiorem, & cordi suo propiorem. Vis ne Spiritum sanctum semper in te permanere? esto illi semper fidelis; fac, ut regnet in corde tuo, ut mundi Spiritus non inveniat amplius locum in te; nam ut S. Gregorius Nazianzenus ait, Spiritus sanctus venit in animam nostram tamquam Dominus, non tamquam Servus. Ne putes te diu gavisurum præsentia illius, nisi ei morem gesseris. Zelotypus est imperii cordis tui; illius est imperare; tuum vero imperata facere; sine igitur illum secundum voluntatem suam operari; multiplex est illi ratio agendi, sed semper idem est Spiritus, & nos illi semper eumdem amorem, eamdemque obedientiam debemus.

Proprium est Spiritus sancti docere omnem veritatem.

Cum venerit ille (*Spiritus*) *docebit vos omnem veritatem.* *Joann.* 16. Docere sine exceptione omnem veritatem, & docere illam omnes, nemine excepto, posse docere illam omnibus modis, hoc Dei unius est; & hoc omnino facere nequit alius aliquis Spiritus præter Spiritum Dei. Ideoque hic character est maxime essentialis, atque divinissimus, quem JESUS CHRISTUS in Evangelio Spiritui sancto tribuerit: *Docebit vos omnem veritatem.* Et hic idem character mihi videtur primum omnium apparuisse die hac sollemni, qua Spiritus hic veritatis descendit in Apostolos, & in omnes Discipulos, qui convenerant undequaque, Sanctus inquit Augustinus hæc ponderans verba: *Omnem veritatem.* Nonnisi ad Dei Spiritum pertinet docere, & persuadere omnem veritatem; sunt enim veritates, quas caro, & sanguis non revelant, veritates, quæ humanam rationem avertunt; veritates, quas horret natura; veritates, quæ humiliant; quæ crucem figunt, quæ negotium facessunt, quæ mortificant; sed quæ simul sunt Veritates salutares, & necessariæ, verbo, Veritates, quas homo, juxta Evangelii vocabulum *portare* non possit, multoque minus gustare, & amare. Si ergo contingit, ut sincere, & efficaciter persuadeatur, hic esse non potest nisi effectus Spiritus superioris agentis in illo: sed unus Dei Spiritus hanc habet potestatem: Spiritus hominis, Sanctus Chrysostomus inquit, docet hominem, & persuadet illi, quod amori proprio satisfacit, quod satisfacit vanitati, quod ciet curiositatem, quod favet cupiditati; sed quod cupiditatibus nostris adversatur, quod contradictorie oppositum est omnibus hominis affectionibus, cum ex ipso homine oriri non possit, necessario opus est, ut Dei Spiritus hoc nos doceat, & nobis persuadeat. *Ex sermone Patris Bourdaloue.*

Quomodo Apostoli baptizati fuerunt Spiritu sancto, & quo in sensu hoc sit intelligendum.

Vos autem baptizabimini Spiritu sancto non post multos hos dies. *Act.* 1. Mundi Salvator jamjam ascensurus in Cælum, loquens ad discipulos suos de Spiritu Sancto, quem missurus erat in terram, dixit illis, Divinum hunc Spiritum illis futurum esse loco alterius baptismi, & eodem momento, quo in illis adimplendæ erant promissiones suæ, ipsos baptizatum iri Spiritu sancto. Quomodo illud? quia cum proprius baptismi effectus sit purificare, & sanctificare, & Spiritus sanctus descenderit potissimum ad expianda hominum corda, ita Spiritus sanctus descendens super Apostolos, esset tamquam sollemnis baptismus, cujus salutarem impressionem unusquisque perciperet. Quid autem est baptizari Spiritu sancto, nisi recipiendo Spiritum sanctum acquirere puritatem prorsus Cælestem, atque divinam? Scio Apostolos in sua vocatione ad Apostolatum, baptizatos fuisse a JESU CHRISTO, & scio virtute primi hujus baptismatis illos coram Deo mundatos fuisse, juxta ipsius JESU CHRISTI testimonium: *Et vos Mundi estis.* Verum etiam vos non ignoratis, primum illud baptisma collatum Apostolis, fuisse baptismum aquæ, cum alter, cujus characterem Spiritus sanctus per immediatam suam præsentiam impressit, fuit modo prorsus peculiari, baptismus ignis; quod discrimen jam Sanctus Præcursor prænunciaverat loquens ad Judæos de Messia: *Ipse vos baptizabit Spiritu sancto, & igni;* discrimen, quod omnino adimpletum est, cum Spiritus sanctus in formam linguæ igneæ sese divisit, & insedit super singulos discipulorum. Quorsum autem sub Ignis Symbolo? ut innueret, S. Chrysostomus inquit, sicuti igni vis est ad agendum celerior, ad penetrandum aptior; & ad emundandum efficientior, quam aquæ; ita per adventum Spiritus sancti hominum corda perfectius erunt expianda, quam per priorem baptismum expiata fuissent. *Idem.* Joann. 13. Matt. 3.

Repleti sunt omnes Spiritu sancto. *Act.* 2. Spiritus sanctus aliquando sese in mensura communicat, ut ait S. Paulus: *Secundum mensuram;* sed hodie sine ulla exceptione, ac modo semet effundit in Apostolos. Hi non solum visitantur, inspirantur, moventur a Spiritu sancto, quemadmodum alibi exprimit operationes gratiæ, sed eodem replentur. Cur hoc? quia Deus destinabat illos ad ministerium, quod nihil minus flagitabat hac plenitudine Spiritus sancti, ut illo feliciter perfungerentur. Agebatur de Mundi conversione; quod opus aggrediendum & adimplendum! Ipsi nostis, Fideles. Mundus, cum quo nobis pugnandum est, est fortis armatus ille, qui tandiu rebellat, & qui nihil intentatum relinquit, ne loco cedat, & amoveatur ab injusta possessione, quam sibi usurpavit. Oportebat igitur, ut Spiritus sanctus, qui accedebat illos delecturus per ministerium Apostolorum, effunderet ubertim super illos omnia lumina sua, omnem Sanctitatem, omnem vim, qua illi indigebant ad tantam hanc victoriam referendam. Hinc illos hac gratiæ plenitudine cumulavit. *Repleti sunt omnes Spiritu sancto.* Pater Cheminais. Sermone de Festivitate Pentecostes.

Cur Spiritus sanctus descenderit tanto cum fragore, & instar venti vehementis.

Factus est derepente sonus tamquam advenientis Spiritus vehementis, & replevit totam domum. *Actor.* 2. Quorsum ingens hic strepitus die Pentecostes? Cur Spiritus sanctus descendit instar advenientis Spiritus vehementis? Nonne quia necesse est hominem attentum reddere magnis eventibus? Cum corpore simul constet & anima, aliqua re sensibili excitandus est, ubi vult Deus sese illi communicare: Ingens hic strepitus præsignabat turbas, quas quotidie experiuntur illi, qui salutis spiritum sunt parituri. Inde incipit conversio, per timorem amor inducitur; primus est tamquam Chirurgi instrumentum, quod saucial, alter est, velut oleum, quod curat. Alioquin fieri non poterat, ut ingens hic rumor, qui in Apostolorum domo audiebatur, magnam non traheret mortalium multitudinem; quod fieri volebat Deus, ut magnam haberet testium copiam ejus miraculi, quo suam formabat Ecclesiam; denique per venti hujus impetum figurare cupiebat divinam, celerem, & omnipotentem Sancti spiritus operationem, qui tamquam ventus spiritualis movet, & agitat cor, penetrat illud, emundat, replet, ibique pacem & requiem veram operatur. Rumor hic *factus est derepente*, tum, ut persuaderet Fidelibus, dona Spiritus sancti nunquam ex humanis meritis proficisci, tum, ut significaret admirabilem celeritatem qua divinus hic Spiritus mutat corda; nam simulac gratia est in corde, statim extrudit peccatum & perfecte hominem mutat. *Nescit tarda molimina Spiritus sancti gratia*, S. Ambrosius ait.

Quo in sensu illi qui de consistunt alii vero extinguunt Spiritum sanctum.

Nolite contristare Spiritum Dei. *Ad Thessal.* 5. *Spiritum nolite extinguere.* *Ad Ephesios* 4. Nunquam lego S. Pauli monita, quæ tradit Christianis Thessalonicæ, atque Ephesi, quin timore percellar. Primis illis dictum est: *Nolite contristare Spiritum Dei;* his autem; *Spiritum nolite extinguere.* Hæc profecto verba sunt ænigmatica; neque miror, si crucem fixerunt Sanctis Patribus, atque Interpretibus, ut eorum sensum elucidarent. Arduum enim, ac difficile est intelligere, quomodonam ille, qui gaudium est, & personalis dulcedo, valeat contristari; neque minus comprehendi potest, naturam immortalem, & vitam essentialem posse extingui. Verum est Spiritum sanctum tristitia affici nequaquam posse, si verbum hoc significet affectum, quo doleamus, & qui lancinet cor nostrum exspectatione, aut sensu gravis cujuspiam mali. Morti obnoxius esse non potest; si per hoc verbum intelligatur, illum cessare, ne sit per substantiæ suæ corruptionem. Hoc tamen non vetat, quominus vera sint Apostoli verba. Per hæc emphatica verba nobis voluit significare, quanta sit contumelia, qua quotidie coinquinatur a duplici Mortalium genere, quorum alii obstruunt illi aditum in cor suum, vel in eo semel receptum

extru-

extrudunt; alii vero eum tamquam captivum detinent, quin illi libertatem permittant divinarum suarum operationum. Primi illi sunt peccatores; secundi vero Christiani tepidi, & imperfecti.

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & Sententiæ Sanctorum Patrum hujus argumenti.

QUod *est anima corpori hominis, hoc est Spiritus Sanctus Corpori CHRISTI, quod est Ecclesia: hoc agit Spiritus Sanctus in tota Ecclesia, quod agit anima in omnibus membris unius corporis.* Aug. ferm. 2. in Feria 2. Pentecost.

Sicut ignis venit Spiritus Sanctus, fœnum consumpturus, aurum cocturus, & purgaturus. Idem in Psalmo 18.

Quia caritas diffusa est in cordibus nostris, ideo est consequens, ut quia Spiritus Deus est, ne diligere possimus Deum, nisi per Spiritum Sanctum, amamus Deum de Deo. Idem.

Nullum est isto Dei dono excellentius: dantur & alia per Spiritum Sanctum munera, sed sine caritate nihil possunt. Idem.

Missus est Spiritus, ut quæ Salvator inchoaverat, Spiritus Sancti virtus consumeret, & quod iste acquisivit, ille custodiat, quod ille redemit, iste sanctificet. Idem tract. 108. in Joannem.

Nunquid modo non datur Spiritus Sanctus? quis hoc putat non est dignus accipere, datur & modo. Idem ferm. 2. Pentecost.

Quia Spiritus Sanctus sic ab æterno procedebat, ut posset donari, jam donum erat, antequam esset, cui donaretur. Idem lib. 1. de Trinit. cap. 15.

Hominem CHRISTUS DOMINUS portavit ad Cœlum, & Deum misit ad terras. Idem ferm. 185. de temp.

Quid miraris, quia homines a Deo nascuntur, attende ipsum Deum natum ex hominibus. Idem in Joannem.

Quæris a me si de substantia Patris est Filius, de substantia Patris est Spiritus Sanctus, cur unus Filius, alius non? Respondeo sive capias, sive non capias; de Patre est Filius, de Patre est Spiritus Sanctus, sed ille genitus, iste procedens. Idem contra Maximin. lib. 3. cap. 14.

Habitare in corpore animum probant vitales actus corporis, habitare in anima Spiritum Sanctum, probat vita Spiritualis. Gregorius in Moralibus.

In terra datur Spiritus, ut diligatur proximus; a Cœlo datur Spiritus, ut diligatur Deus; sicut ergo una est Caritas, & duo præcepta, ita unus Spiritus, & duo dona. Idem Homil. 26. in Evangelia.

In linguis igneis apparuit Spiritus, quia omnes, quos repleverit, ardentes pariter, & loquentes facit. Idem Homilia 30. in Evangelia.

Pensate quanta sit dignitas habere in cordis hospitio adventum Dei. Idem Homilia 30.

O qualis artifex est Spiritus! nulla ad discendum agit mora id omne, quod voluerit; mox enim ut tetigerit mentem docet, solumque tetigisse, docuisse est. Ibidem.

Idcirco Spiritus Sanctus in igne, & columba nobis monstratus est, quia videlicet quos implet, & columbæ simplicitate mansuetos, & igne zeli ardentes exhibet. Idem in Moral.

Nec minimam paleam intra cordis, quod possidet habitationem patitur residere; sed statim igne subtilissimæ circumspectionis, & compunctionis exurit. Idem Ibidem.

Donum Sancti Spiritus pignus dicitur; quia per hoc nostra anima ad interioris spei certitudinem roboratur. Idem lib. 16. Moral.

Nescit tarda molimina Spiritus Sancti gratia. S. Ambrosius in cap. 1. Lucæ.

Ut Deus diligi possit se tribuit, quia Deus est Caritas, & Deum nonnisi Caritate diligimus; nisi ergo Deum accipiamus, Deum diligere non possumus. S. Fulgentius lib. 2. de Prædest.

Nulla in discendo mora est, ubi Spiritus Sanctus doctor est. Beda Homilia 9. in Lucam.

O quam velox est sermo sapientiæ! & ubi Deus magister est, cito discitur, quod docetur. S. Leo fermone de Pentecost.

Inhabitaturus corpora nostra datus est Spiritus Sanctus. Tertullianus.

Dies Pentecostes, dies Propitiationis, dies remissionis, dies est indulgentiæ. S. Chrysost. ferm. de Pentecost.

Copula unionis nostræ cum CHRISTO. Idem Hom. 2. de Pentecost.

Exstinguit Spiritum vita impura. Idem Homilia 21. in 1. ad Thessal.

Qui accipiunt Spiritum Sanctum, amore cœlestium terrena contemnunt. Idem de anima, & ejus origine.

Non est facularis animæ habere Spiritum; multo opus est studio, ut eum apud nos retinere possimus. Idem Homilia 34. in Epistola ad Hebræos.

Sicut non habet corpus unde vivat, nisi de Spiritu, sic affectus hominis, qui amor dicitur non vivit, hoc est non amat Deum, nisi de Spiritu Sancto. S. Bernard. de vita Solitaria.

Cognoscam Spiritus Sancti præsentiam mutatione cordis mei, cum e terreno illud Cœleste factum video, e carneo spirituale. Bernard. in Cantic.

Spiritus Paracletus dat pignus salutis, robur vitæ, scientiæ lumen. Ibidem Serm. 2. Pentecost.

Gratia est primum, & excellentissimum inter dona creata. S. Bonaventura.

Vicarius CHRISTI Spiritus Sanctus. S. August.

Nisi Spiritus cordi adsit audientis, otiosus est sermo Doctoris. Nisi intus sit, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Gregorius Homilia 30. in Evangel.

Qui prius timebant, & formidabant, post Spiritus Sancti acceptionem in media pericula prosilierunt. Chrysostomus Homil. 74. in Joann.

Qui prius ancillæ voce requisitus timuit, post adventum Spiritus Sancti vires Principum cæsus contempsit.

Hæc est administratio Spiritus Sancti; Scripturæ revelantur, intellectus reformatur, disciplina dirigitur. Tertullianus.

Quomodo diligimus, ut Spiritum accipiamus; quem nisi habeamus, diligere non valemus. Augustinus in quæstion.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologia hauriri possit in hoc argumento.

Quid propriè significet nomē Spiritus sancti.

CUM Spiritus Sancti nomen æque tribuatur Patri, ac Filio in Trinitate personarum divinarum, cum uterque sint Spiritus, & Sanctus; quandoquidem confitemur Deum esse Spiritum, & præterea hoc eodem nomine designentur Angeli, & Sanctorum animæ, necesse non est monere Fideles ne labantur in errorem per vocis æquivocationem. Supponendum quippe est, illos satis eruditos esse, ubi loquimur de Spiritu sancto, nos loqui de Tertia Persona augustæ, & adorabilis Trinitatis. Scriptura Sancta hoc utitur termino in hoc sensu in veteri Testamento, quamvis infrequentius, quam in novo, in quo id passim facit, veluti cum jubemur *baptizari in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, & cum dicit Evangelium, *JESUM conceptum fuisse ex Maria Virgine de Spiritu Sancto*; quo in sensu nomen hoc millies usurpatum invenitur. Scholasticis Theologis explicandum relinquo, quare Spiritus Sanctus non habeat nomen proprium, non secus ac Pater, & Filius, & cur illi commune hoc Spiritus Sancti nomen tribuatur; sciamus satis est, non posse nos dare nomen Deo, nisi mutuemur illud a rebus creatis; & cum nos in creatis non aliam cognoscamus viam communicandi substantiam suam nisi per generationem, non posse nos nomine proprio exprimere viam hanc, qua Deus se totum communicat per amorem, qui penitus differt ab amore generationis. Præterquam quod inditum fuit nomen Spiritus Sancti Tertiæ huic Trinitatis Personæ, quia illi peculiari convenit modo, quod peculiariter nobis communicat vitam prorsus spiritualem, & quia sine afflatibus divini hujus Spiritus, nihil facere possemus dignum æterna vita.

Spiritus sanctus in omnibus par est reliquis duabus personis Trinitatis.

Neque necesse est validis argumentis ostendere, Spiritum sanctum esse Deum similem Patri, & Filio, illi parem esse, æque potentem, ac æternum, infinite perfectum, bonum supremum, ejusdemque essentiæ, & naturæ cum Patre, & Filio. Hic articulus est Fidei nostræ, plurimis Scripturæ locis probatus, quæ attribuit illi quidquid credimus proprium esse Dei unius; quale est sanctificare, & vivificare animas nostras, loqui per Prophetas, esse ubique, penetrare, quidquid latet in Deo; & hoc decisum fuit in prima Constantinopolitana Synodo, quæ Symbolo hunc adjecit articulum ad Hæretici Macedonii errorem, & impietatem refellendam.

Sanctus Spiritus vere donum est, & donum per excellentiam.

Communis est Patrum sententia, donum a Salvatore de Cœlo nobis mittendum, esse Spiritum sanctum, qui peculiariter donum vocatur ab origine; donum quippe effectus est, & productio voluntatis amantis. Sed Spiritus sanctus est terminus amoris Patris, & Filii, quod uni illi convenit. Vocatur autem donum antonomastice, quia omnia dona complectitur; quia amor primum est donorum omnium; quia cetera dona sunt effectus primi. Hinc illi accepta referuntur omnia Cœli dona, & adeo absolute Spiritui sancto tribuuntur, ut indiscriminatim dicatur donum, vel spiritus Prophetiæ; donum, vel Spiritus sapientiæ. Denique donum dicitur per Antonomasiam, quia Deus donans Spiritum suum donat seipsum.

Donum non solum est gratia sanctificans, sed ex sententia plurimorum Patrū propria Spiritus sancti substantia.

Plurimorum etiam Sanctorum Patrum sententia est infinitis Scripturæ locis probata, eximium hoc donum, quod JESUS CHRISTUS communicat, non esse solum gratiam Sanctificantem, & Caritatem, sed propriam hujus Spiritus sancti substantiam, qui est

in cordibus nostris non solum per operationem suam, sed etiam substantialiter & personaliter: qua in re S. Augustinus sensum suum plane explicat, cum dicit, Spiritum sanctum in Apostolos descendisse: *Non visitator subitus*, sed æternum permansurus apud illos, eosque consolaturus. *Non jam per gratiam visitationis, & operationis, sed per præsentiam majestatis*. Olim satis erat illi linire gratia sua corda nostra, tamquam sacro unguento, sed hodierna die unguenti substantia recipitur. *Atque in vasa non jam odor balsami, sed ipsa substantia sacri defluxit unguenti*. Admirabile privilegium, sed proprium novi Testamenti. Prophetæ, & Patriarchæ, S. Cyrillus inquit, senserunt operationem Spiritus sancti, sed nunquam posséderunt Spiritum sanctum in substantia. Verum est opinionem hanc in scholis non esse communem; sed neque habet quidquam oppositum fidei, & cum tantæ innitatur auctoritati, nemo prohibere potest, ne tradatur populo, velut infinite gloriosa homini, & apposita ad inspirandos sensus sublimes de Christiani dignitate; sed eum hac modificatione, Spiritum videlicet sanctum nequaquam unum efficere compositum cum nobis, quemadmodum fuit persona Verbi cum Sancta Salvatoris humanitate; & nos per unionem Spiritus sancti nequaquam veros Deos fieri.

Aug. serm. 185.

De divina adoptione, quam recipimus per Spiritum sanctum.

Per hanc receptionem sive substantialem Spiritus sancti, sive per gratiam, quæ unionem parit mere accidentalem; per hanc, inquam, receptionem nos vocamur, & reipsa evadimus Filii Dei: Nam quamvis hic sermo sit tantum de adoptione, non est tamen adoptio similis illi, quæ inter homines fit, in qua nulla fit unquam naturæ communicatio, & ubi omnia ad summum rediguntur ad aliquos mutuos voluntatis actus; sed in beata hac adoptione Filiorum Dei, recipitis naturæ divinæ communicationem, ut loquitur S. Petrus, recipientes Spiritum sanctum, & per hanc communicationem quodammodo in Deos commutamini; *Divinæ consortes facti naturæ. Ego dixi, Dii estis, & Filii Excelsi omnes*. Fingi ne potest adoptio perfectior? Hoc passim nobis iteratur a S. Paulo. *Qui Spiritu Dei aguntur, ii sunt Filii Dei. Misit Deus Spiritum Filii sui in corda vestra clamantem Abba Pater*. Hinc dicit etiam S. Paulus, non nostræ tantum animæ, verum ipsa etiam Corpora vocantur Templa Spiritus sancti; etenim per hanc divinæ naturæ participationem, imago Dei in homine instauratur.

2. Petri 1. Psalm. 81. Joann. 10. Ad Rom. 8. Ad Galat. 4.

Consilium Filii Dei, mittendi ad nos Spiritum sanctum.

Caussa propter quam Spiritus sanctus descendit in terras post Ascensionem JESU CHRISTI, fuit, ut illum reciperent animæ nostræ, & fierent Templum illius; quidquid enim Dei Filius operatus, vel passus est pro nobis in Mundo eo spectabat, ut effunderet, & accenderet ignem Spiritus sancti in cordibus nostris; idque ille palam profitebatur; *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur?* Ceterum dicendum est, divinum hunc ignem hominibus fuisse maxime necessarium; quandoquidem expediebat, ut JESUS CHRISTUS abiret, ut ipse testatur: *Expedit vobis, ut ego vadam: si enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos*. Expediebat ergo nobis, ut JESUS CHRISTUS resurgeret, & in Cælum ascenderet, ut inde in nos mitteret divinum hunc ignem, quod innuit S. Joannes his verbis: *Nondum enim erat Spiritus datus; quia JESUS nondum erat glorificatus*.

Lucæ 12. Joann. 16.

Joann. 7.

Cur Spiritus sanctus dicatur vivificans.

In Symbolo Spiritus sanctus *vivificans* appellatur; nam sicuti spiritualis animæ vita pendet magis ab unione, quam cum Deo habet, quam corpus ipsum pendeat ab anima, ut vivat, atque nutriatur: cum Scripturæ tribuat Spiritui sancto unionem hanc animæ cum Deo, constat, Spiritum sanctum, dare vitam hanc; & cum subditur, illum procedere a Patre, & Filio, docemur, Spiritum sanctum a Patre, Filioque procedere tamquam ab uno principio ipsum producente; quæ veritas est, quam nos credere jubet Fides, & a qua ne transversum quidem unguem recedere licet, cum innitatur auctoritati Scripturarum, & Conciliorum contra Græcorum schismaticorum errorem.

Cur plura opera tribus Personis Sanctissimæ Trinitatis communia Spiritui sancto referantur accepta.

Quamvis opera, quæ Sanctissima Trinitas operatur ab extra sint tribus Personis communia, plura tamen peculiariter tribuuntur Spiritui sancto, ut intelligamus, illa effectus esse extremæ caritatis, quam pro nobis habet Deus; ideoque nobis cum profundis sensibus pietatis, & actionis gratiarum fatendum est, omnia, quæ accepimus a Deo bona, esse totidem dona, gratias, & beneficia Spiritus sancti.

Quæ sint Spiritus sancti dona.

Præcipua Spiritus sancti dona, & quæ illi potissimum conveniunt, ab Isaia Propheta memorantur; *Spiritus sapientiæ, & intellectus, Spiritus consilii, & fortitudinis, Spiritus scientiæ, & pietatis, Spiritus timoris Domini*: omnes enim hæ qualitates dicuntur Spiritus sancti dona, & nonnunquam illis ipsum Spiritus sancti nomen tribuitur. Quamobrem S. Augustinus scite animadvertit, diligenter esse cavendum, ubi Scriptura loquitur de Spiritu sancto, utrum loquatur de tertia Spiritus sancti persona, an de donis illius; nam duo hæc tantum inter se differunt, quantum Creator a Creatura.

Inter omnia Spiritus sancti dona proculdubio præstantissimum, maximoque habendum in pretio est gratia, quæ nos justos facit, & *signat credentes Spiritu promissionis Sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ*. Hæc enim gratia nos conjungit Deo, arctissimo vinculo Caritatis, quæ efficit, ut accensi desiderio sublimioris perfectionis vitam novam amplectamur, & quodammodo participes effecti naturæ divinæ appellemur Filii Dei, & vere simus.

Præstantissimum donorum omnium Spiritus sancti gratia est, nos justificans. Ad Ephes. 1.

Ex iis, quæ diximus, liquet, donum, quo Cælum nobis largitum est Spiritum sanctum, cumulum esse ceterorum, quæ sine hoc inutilia permanerent, licet alioquin pretiosissima. Profecto omnia merita vitæ ac mortis JESU CHRISTI nunquam proderunt ea non accipienti; & ad illa recipienda ope Spiritus sancti indigemus.

Probatur divinitas Spiritus sancti.

Si Spiritus sanctus procedit, quod testatur Salvator per hæc verba: *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis, qui a Patre procedit*; Si inquam procedit a Patre, sequitur, illum Deum esse, uti Pater Deus est. Neque enim hic agitur de processione simili processioni Creaturarum; alioquin nihil peculiare continerent verba illa, *qui a Patre procedit*, per quæ Dei Filius nobis innuere voluit æternam processionem hujus Spiritus veritatis; & cum Salvator idem dicit, se missurum illum, ostendit se quoque originis ejusdem esse principium; etenim secundum veram divinarum missionum doctrinam, nullus mittitur, qui non procedat ab illo, a quo mittitur; quod si Spiritus sancti divinitas manifestata fuit per simplicem promissionem adventus ejusdem nobis factam: quid erit de hujus promissionis executione? Num dubitari potest, Deum non esse, per quem *Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis?* Dubitarine potest, Deum non esse, qui nos facit Filios Dei? *Qui Spiritu Dei aguntur, ii sunt Filii Dei*. Dubitare fas est Deum esse, qui per donum linguarum efficit, ut Dei magnalia nuncientur? *Repleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis*. Dubitare licet Deum non esse, qui orare nos docet? *Quid oremus, sicut oportet, nescimus; sed ipse Spiritus postulat pro nobis*. Videlicet secundum Sanctorum Patrum interpretationem, qui efficit, ut oremus. Dubitandi locus est Deum non esse, cui nemo potuit mentiri, nisi Deo mentiretur? *Anania cur tentavit Satanas cor tuum, mentiri Spiritui sancto? Non es mentitus hominibus, sed Deo*. Dubium esse potest sitne Deus, qui eadem est essentia cum Patre, qui Deus est, & cum Verbo, quod est Deus? *Tres sunt, qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt*. Ambigere licet de illius divinitate, in cujus nomine simul, ac in nomine Patris, & Filii baptizatur: & in cujus nomine remittuntur peccata, quod unius Dei proprium est? *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Ambigere fas est, utrum Deus ille sit, contra quem blasphemare, est blasphemare in Deum, quin hoc scelus remitti possit in Cælo, & in terra: *Qui in Spiritum sanctum blasphemus erit, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro*. Nonne Spiritus sancti divinitas, ad evidentiam probata est per effectus missionis ac tot Scripturarum Testimonia?

Ad Rom. 5. Ad Rom. 8. Actor. 2. Ad Corinth. 6. Actor. 5. 1. Joann. 5. Matth. ult. Lucæ 12.

Caussæ descensus Spiritus sancti.

Prima caussa, quæ impulit Deum, ut ad nos mitteret suum Spiritum sanctum, est bonitas ejus. Bonitatis enim proprium est se communicare, & infinitæ bonitatis est, se infinite communicare. Hoc jam fecerat Deus nobis dans Filium suum, & nobis hoc satis esse debebat; sed satis non erat Deo, qui postquam nos donis suis cumulasset, voluit etiam largiri nobis ipsum donorum suorum principium, videlicet Spiritum sanctum. Profecto quamvis Deus sit infinite locuples, nobis nihil amplius dare potuit. A nobis nil petit aliud, quam modicum dispositionis ad ipsum recipiendum, videlicet, ut offeramus illi cor vacuum seipso, & creaturis, ab eodem replendum. Caussa altera est misericordia Dei miseriæ nostræ conjuncta. Quo majores sunt miseriæ nostræ, eo ampliorem tribuunt divinæ misericordiæ materiam. Spiritus sanctus est Caritas, & eadem misericordia, ideoque Pater æternus ad nos illum mittit: Hic ille Spiritus sanctus est, qui efficit, ut cognoscamus miserias nostras, & ut cupiamus ab illis liberari; qui facit, ut oremus gemitibus inessabilibus, quos ipse exaudit tradens seipsum nobis, ut consoletur nos in afflictionibus nostris, & nostris miseriis opituletur. Tertia caussa fuere preces, & merita JESU CHRISTI. Hic homo Deus, tamquam Mediator noster illum nobis obtinuit; illum tamquam redemptor nobis meritus est per passionem suam; & tamquam Deus; a quo Spiritus sanctus procedit, illum misit ad nos. Quinam bonitatis excessus! Mundi Salvator, postquam teipsum nobis dedisti, dedisti nobis etiam Spiritum sanctum tuum, qui vicibus tuis perfungeretur.

Primus finis propter quem nobis Deus dedit hunc Spiritum sanctum, fuit, ut nobis testimonium perhiberet de Fi-

Finis propter quem Deus mi-

fit ad nos Spiritum sanctum.

de Filio suo, ostendens perfecta hominibus ejus divinitatem, & magnitudinem perfectionum illius, & quantum ipsi debeamus propter bona, quæ nobis procuravit, necnon magnitudinem spei, quam in ipso collocamus propter ea bona, quæ nobis pollicetur. Hoc illud est testimonium de JESU CHRISTO, quod Spiritus sanctus perhibet Spiritui nostro faciens, ut agnoscamus illum, & cordi nostro faciens, ut illum amemus, quod perfectam efficit sanctitatem. Finis alter, propter quem venit Spiritus sanctus fuit, ut suggereret Apostolis, simulque efficeret, ut conciperent & gustarent veritates, quas JESUS CHRISTUS illos docuerat. Docuerat illos JESUS CHRISTUS sublimes Veritates; sed non intelligebant eas, scandalizabantur, & quamprimum earum obliviscebantur. Sed simul ac in illos dilapsus est Spiritus sanctus, omnes immutati sunt. Illis in mentem revocavit omnes insignes illas veritates; perfecte intellexerunt eas, gustarunt, & exercuerunt eas; easque aliis persuaserunt. Finis tertius; qui in ipso etiam Evangelio memoratur, est ipsum venisse, ut Mundum redargueret, atque damnaret eo, quod in JESUM CHRISTUM non credidissent; pro Mundo intellige Judæos, Gentiles, ipsosque Christianos, quibus mortua fides erat, vel qui fidem moribus pravis dedecorabant.

Spiritus sanctus est principium vitæ supernaturalis animæ.

Generalis est lex in natura, accidens esse non posse primum vitæ principium, sed tantum immanentem substantiam. Exempli gratia; principium vitæ in plantis est substantia vegetabilis; principium vitæ in animantibus, est substantia sensibus prædita; principium vitæ in hominibus est substantia rationalis. Opus est ergo, ut vitæ principium in Filiis Dei sit substantia superior naturæ universæ, quæ Deus est. Gratia quam effundit in animam nostram vere est sacrum vinculum, quod nos conjungit Spiritui suo; sed hic Spiritus sanctus est nostra prima vita, & tamquam anima animæ nostræ, quæ illam deificat, & quæ illi vitam supernaturalem, & divinam impertit. Hinc fit, ut sicut Philosophi definientes hominem per partes essentiales, illum componentes dicunt, constare ex duabus substantiis, scilicet corpore materiali, & anima spirituali: ita Sancti Patres Christiani definitionem tradentes, qui vere sit Dei Filius, dicunt, esse compositum *constans corpore, anima, & Spiritu sancto.* Hæc verba sunt S. Cyrilli ostendentis, Spiritum sanctum quodammodo esse animæ id, quod anima corpori, cum hoc tamen discrimine, quod anima est caussa formalis vitæ corporis; & Spiritus sanctus est caussa illa, quæ dicitur efficiens vitæ animæ: Anima adhæret corpori per unionem substantialem; Spiritus sanctus conjunctus est cum anima per gratiam, quæ est qualitas supernaturalis, quam producit per præsentiam suam intime infundens se in animam, & in omnes facultates ejus; quod S. Thomas post Sanctum Augustinum, & Sanctum Dionysium appellat divinam emanationem, quod proprium est duntaxat substantiæ dominantis, & infinitam potestatem habentis. Hic autem modus, quo Spiritus sanctus se animæ nostræ conjungit per gratiam, est Mysterium, quod superat rationem humanam; & non extrema ex rationibus illis, quas adfert Sanctus Athanasius divinitatis Spiritus sancti est potestas, quam habet habitandi in anima nostra, eam efficiendi sibi Templum, illam jure incommunicabili possidendi, & vicissim tradendi se illi modo admirabili, qui dilectum Discipulum impulit, ut per epiphonema in hæc erumperet verba: *Videte qualem Caritatem dedit nobis Pater, ut Filii Dei nominemur, & simus.* *1. Joann. 3.*

Quo in sensu intelligendum est Spiritum sanctum venire in animam nostram.

Cum dicitur in Evangelio, Salvatorem missurum esse Spiritum sanctum, nequaquam existimandum est, illum venire posse in aliquem locum, ubi non sit: Cum enim sit Deus, est ubique per præsentiam, per potentiam, per essentiam; sed dicitur descendisse in Apostolos, & venire etiam in animas nostras, cum ibi est, vel ibi novo quopiam modo operatur. Ita jam præsens erat Apostolis suis per immensitatem, per quam intimus est creaturis omnibus; sed non ideo verum non est, ipsum super illos descendere per gratiam: quoniam habitare vult in his sanctis personis per præsentiam prorsus peculiarem, per quam in aliis creaturis non est, & se tradit illis per novum hoc munus, quod ad illas tantum pertinet, per quod intime cum illis conjungeretur per novam missionem hanc, cum illis minime præsens fuisset per suam immensitatem, & efficeret, ut ibi permaneret, cum per impossibilem suppositionem abesse posset a rebus, quæ nonnisi per illum, & in illo subsistunt.

Quomodo hic Spiritus sanctus est Missus.

Præterea ad magnum hoc significandum Mysterium fide duntaxat cognitum dicimus Divinum hunc Spiritum missum esse; nam quamvis par sit duabus primis Personis Trinitatis mittentibus illum: tamen constat ab utraque missionem accipere cum ab utraque procedat. Pater, æternusque Filius mittunt illum, quoniam Pater, æternusque Filius illum producunt. Verbum Incarnatum mittit illum, quoniam per vitam, & mortem suam meritus est, ut ille mitteretur ad homines, quemadmodum promiserat, se missurum esse, cum ascendisset in Cælum; & hic idem est Spiritus Sanctus, qui datur nobis a Patre, & Filio, & qui seipsum dat, quia & Ipse Deus est æque ac Pater, & Filius: Cumque nunquam dederit se simplicibus creaturis, neque adeo plene, neque tanta cum luce, quanta se dedit Discipulis suis die Pentecostes, dies hæc celebratur, tamquam dies descensus sui, quamvis reipsa descendat quotidie invisibili ratione in animas peccatorum, quæ convertuntur, & in animas justorum, in quibus jam regnabat, cum excitat illas ad actiones præstantiores, quas operari non possent, si his non communibus favoribus carerent.

Quinam fuerit finis admirabilis hujus missionis.

Finis propter quem divinus hic Spiritus missus est, fuit, ut perficeret, & impleret, quod Dei Filius inceperat pro conversione, & salute Mundi, quod Dilectus hic Filius per vitam, & mortem suam meritus fuerat, hoc Spiritus sanctus venit communicaturus hominibus, ut faceret Mundum prorsus novum, populum benedictionis, spirituales personas, Ecclesiam prorsus sanctam; verbo, ut singulis daret gratias, & dona necessaria, ad beatitudinem assequendam. Profecto per hunc Spiritus sancti adventum terra tota instaurata est, & faciem mutavit, & homines mutatis moribus, consiliis, sententiis facti sunt homines sancti, quemadmodum Propheta prædixerat. *Emitte Spiritum tuum, & renovabis faciem terræ.*

Comparatio unionis Spiritus sancti cum animabus justorum, cum unione Verbi, cum sancta humanitate sua.

Si Deus unquam ostendit suæ liberalitatis excessum, hoc duobus accidit temporibus; primum cum incarnatus est, mox cum misit Spiritum sanctum. In priori dedit nobis Filium suum Ecclesiæ caput, in altero dedit nobis Spiritum sanctum, qui est tamquam cor illius. Quæri posset utra ex duabus personis sit spectabilior; sed quæstio hæc solvi nequit, immo nequit habere locum, quia uterque thesaurus est infinitus, & pretii æqualis, quamobrem omnis, quæ fieri potest, comparatio non respicit excellentiam duarum Personarum divinarum in seipsis, sed tantum missionem earum, & proportionem, quæ invenitur inter unionem Verbi cum sancta sua Humanitate, & unionem Spiritus sancti cum anima nostra: relationes sunt admirabiles, & a Theologis tres præsertim memorantur. Prima est, quod Verbi cum sancta JESU CHRISTI Humanitate conjunctio sese attollit ad divinam essentiam per viam generationis, quæ efficit, ut beatissimæ Virginis Filius sit etiam Filius Dei, non per gratiam, sed per naturam, non per creati alicujus doni communicationem, sed per communicationem personæ increatæ, & infinitæ. Similiter, sed cum proportione, conjunctio Spiritus sancti cum anima nostra attollit justos ad divinam filiationem, videlicet illos facit filios Dei per adoptionem, quæ quædam est imitatio naturæ: quod locum præbuit Ecclesiæ Patribus dicendi, Spiritum sanctum nativitatis spiritualis esse principium. Altera relatio est; unio Hypostatica constituit animam JESU CHRISTI in possessione omnium cælestium divitiarum; est enim hæres ex asse Patris sui: *Quem constituit Dominus heredem universorum;* *Ad Hebr. 1.* & in dilectissimo hoc Filio conclusit omnes thesauros sapientiæ suæ. Unio Spiritus sancti per effectum quodammodo similem ditat animam omni genere donorum, ac opum spiritualium, & sicut olim Judith sibi cor Holofernis conciliavit, dux iste *jussit illam intrare, ubi repositi erant thesauri ejus:* *2. Petri 2.* simili pacto statim ac anima sibi captivavit cor Dei, repente locupletatur, & in communicationem omnium thesaurorum ejus ingreditur. Relatio tertia, unio Verbi attollit sanctam JESU CHRISTI humanitatem super solium, ac tribuit illi absolutum imperium in omnes creaturas; Divina hæc unctio illum consecrat tamquam summum Pontificem, & tamquam Regem, & confert illi dignitatem supremi quidem adoratoris divinitatis, mediatoris autem Mundi. Spiritus sanctus cum animabus nostris se conjungens nobis similem confert nobilitatis, & celsitudinis characterem; nos Reges facit, & Sacerdotes in æternum; quamobrem Scriptura sancta populum Christianum viventem secundum spiritum JESU CHRISTI *genus sanctum, & Regale Sacerdotium* appellat. *1. Petri 2.*

Docet Theologia Spiritum sanctum esse amorem personalem, vel ut loquitur S. Bernardus, cor Patris, & Filii in adorabili Trinitate; unde hæc elicitur conclusio, ex corde non solum a Patre Filium, & vicissim a Filio Patrem amore necessario diligi; verum etiam creaturas amore libero, ita ut resiliant in nos scintillæ amoris hujus ardentis quo duæ divinæ istæ personæ sese mutuo diligunt, & Pater nos amet eodem amore, quo ab æterno amat Filium suum; amor Patris, qui nos respicit tamquam filios suos, tamquam hæredes, & adlectos in societatem Throni, & imperii JESU CHRISTI; quæ quidem incomparabilis est gratia; sed quod omnem superat admirationem, & nisi fides effecisset, ut omnis nobis auferretur dubitatio, non solum temerarium esset id præsumere, verum etiam impossibile id assequi mente: tandem enim Spiritus sanctus, qui, ut dictum est, Dei cor est, cum quo amat creaturam, simul est cor creaturæ, &

cum quo hæc amat Deum, & quemadmodum in Deo est cor Patris, est etiam cor Filii in creatura, sine quo Deum non possemus diligere. Hoc unum intercedit discrimen, quod Spiritus sanctus, qui est cor istud divinum, est terminus amoris, quo nos complectitur Deus, & principium amoris, quo ipsi diligimus Deum. Deus nos amans producit Spiritum sanctum; sed nos amantes Deum non producimus hunc Spiritum sanctum, sed hic amorem nostrum producit, quod conforme est doctrinæ S. Augustini palam dicentis, Spiritum sanctum, qui in nobis est esse principium amoris, quo diligimus Deum.

Spiritus sanctus bifariam est in animo justorum.

Præsupponendum semper est Spiritum sanctum dari omnibus justis duplici modo; primo quidem tamquam principio supernaturalis essentiæ, quæ dat animæ vitam, in quam effundit gratiam sanctificantem cum omnibus infusis virtutibus, omnibusque donis Spiritus sancti; hoc enim necessarium est ad perfectionem, & vitæ spiritualis incrementum. Altero modo tamquam principium operationum supernaturalium, quas producit per motum gratiæ actualis, quæ excitat omnes hos divinos habitus, & traducit illos a potentia ad actum, videlicet, quæ efficit, ut agamus supernaturaliter.

Cur bonitas tribuatur Spiritui sancto.

Boni appellatio peculiariter Spiritui sancto tribuitur, quia per voluntatem procedit, cujus nobilissimum attributum est bonitas; quemadmodum sapientia est attributum intellectus: Sicuti ergo Filio tribuimus Sapientiam, quia procedit per viam intellectus, tribuimus quoque bonitatem Spiritui sancto, quia per viam voluntatis procedit; ad hæc cum constet voluntatis proprium esse communicare se, & amorem esse caussam hujus communicationis, inde sequitur Spiritum sanctum procedentem per amorem caussam esse omnium communicationum divinitatis extra illam. Hæc ratio est propter quam seipsum communicat, quia amor est primum donum, quoniam est origo, & fons ceterorum, & non valens se ab intra communicare, hoc facit ab extra dans se hominibus, & se effundens in creaturas. Ceterum cum ille sit primum donum, nihil vehementius cupit, quam donare se, & semper se donat, modo ne respuatur: cum enim donatio sua libera sit, & voluntaria, talis est etiam acceptatio nostra, & neminem cogit, integrum cuilibet relinquens ipsum recipere, necne.

Quomodo & quot modis resistamus Spiritui sancto.

Deprehendi in Scripturis quatuor possunt modi, quibus bonitati Spiritus sancti resistimus. 1. Resistimus cum ille nos interiori prævenit gratia; & obstruimus oculos luminibus ejus, & repellimus afflatus ejus: hoc Sanctus Stephanus exprobrabat Judæis: *Vos semper Spiritui sancto resistitis, sicut & Patres vestri, ita & vos.* Mirum fane est cor ita durum inveniri, ut flatu hoc divino se flecti non sinat. Vere tunc illi resistitur, cum non assentimus optimis cogitationibus, sanctisque motibus, quos parit in nobis, & cum iis opposita facimus, ad quæ nos impellit. Quominus id contingere possit, & sæpe etiam contingat, dubitandum non est post definitionem Tridentinæ Synodi, quæ anathemate ferit hanc veritatem negantes. *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium a Deo motum, & excitatum non posse dissentire, si velit; anathema sit.* Sed hæc vocatio, & motio, cui potest homo renuere consensum suum, non est aliud nisi gratia interior, quam idem Concilium vocat illuminationem, & inspirationem Sancti spiritus, quam, ut illud docet, nos repellere possumus. 2. Resistimus Spiritui sancto illum contristantes, ut Apostolus loquitur: *Nolite contristare Spiritum Dei.* Non ideo tamen illum contristari posse putes, quod cogitare esset blasphemia; sed idem fit ac si contristaretur, cum semel admissus, ejicitur, ut ita dicam per factum aliquod, quod illi displiceat; ita illum ingredi volentem non recipere, & receptum extrudere, est illum contristare, quia major est contumelia illum semel receptum ejicere, quam non admittere ingredi cupientem. 3. Resistimus eidem Spiritui sancto, ei facientes injuriam, quod aliquid deterius est, quam illud contristare, quapropter minatur Apostolus horribile supplicium illi, *qui Spiritus gratia contumeliam fecerit.* At honesto viro fit injuria, cum illi præfertur homo terræ filius, & nequam; veluti cum Judæi JESU CHRISTO Barrabam prætulerunt; quamobrem, qui postquam experti sunt quid intersit discriminis inter Spiritum bonum, & malum, inter vitam asceticam, & voluptuosam, in pristina relabuntur flagitia, inferunt contumeliam Spiritui sancto, perinde ac dicerent: *non hunc sed Barabbam.* 4. Cavendum est etiam diligentissime ne Spiritum sanctum extinguamus, qui modus est longe contumeliosissimus resistendi prorsus extinguendo omnia ejus lumina, & vivendo, quasi Deus non esset, sine sensu pietatis, & religionis, unde omnimoda sequitur vivendi licentia ac talis morum corruptio, ut lumina nostra extincta esse videantur. Hoc Apostolus vocat Spiritum sanctum extinguere; *Spiritum nolite extinguere;* & hic status est miserrimus omnium, in quem anima ruat.

Actor. 7. — *Concil. Trid. sess. 6. can. 4.* — *Ad Ephes. 4.* — *Ad Hebr. 10.* — *Ad Thessal. 5.*

Donum Spiritus sancti duplex promissum a J. C.

Ego rogabo Patrem, Dei Filius inquit, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat æternum vobiscum. Ubi considerandum est, Filium Dei promittere donum Spiritus sancti Apostolis suis duplici modo, quatenus Deus est, & quatenus Homo. Quatenus Deus pollicetur, se missurum illum, *Mittam eum ad vos.* Missio enim Spiritus sancti innititur illius processioni; ideoque cum ille procedat a Patre, & Filio, missio ejus ab utroque proficiscitur. Sed quatenus homo dicit se rogaturum Patrem: *Ego rogabo Patrem:* ut se nostrum mediatorem ostendat; & nos ipsi debere tantam gratiam, qua nos essemus indigni, & quam nunquam obtinuissemus, nisi pro nobis intercessisset. Præterea Filio Dei satis non fuit petere pro nobis Spiritum sanctum tempore vitæ suæ mortalis; sed postquam ascendit in Cælum recordatus est nostri, instaurans eamdem precem non solum in gratiam Apostolorum, verum etiam omnium Fidelium, qui credunt in ipsum. Quibus addendum est, licet JESUS CHRISTUS pro nobis poposcerit donum hoc incomparabile, velle tamen, ut ipsi ex nobis petamus illud testaturi, quo illud in pretio habeamus, & quantopere eodem indigeamus.

Joann. 15. — *Joann. 14.*

Hoc idem Mysterium, quod in Apostolis adimpletum est, adimpleturetiam in omnibus Fidelibus.

Cæremonia, quæ die hac celebratur, non est similis aliis anni festivitatibus, videlicet simplex commemoratio, sed ipsum Mysterium descensionis Spiritus sancti, Mysterium semper subsistens, & quod usque in sæculorum finem subsistet in Ecclesia Dei, donec erunt fideles, qui illius possint esse participes, & qui illum in cordibus suis instaurare satagant. Nostrum autem duntaxat est in hoc numero recenseri, quoniam verum est, immo de fide per sacramenta legis Gratiæ posse nos quotidie recipere Spiritum sanctum, & in virtute promissionum Salvatoris eumdem Spiritum, qui visibiliter descendit in Discipulos Jerosolymæ congregatos, actu etiam descendere, & vere; non autem cum eodem fulgore, iisdemque prodigiis, sed cum iisdem effectibus conversionis, & sanctificationis, ubi invenit animas nostras bene dispositas, & easdem illi aperire conamur.

Spiritus sanctus est sterilis in Trinitate sed ab extra fecundus in illis, quibus sua dona communicat.

Sanctus Spiritus in adorabili Trinitate sterilis est, quia terminus est ejusdem Trinitatis, sed quantum Fides illum nobis sterilem repræsentat, tantum illum extra se fecundum, agentem, efficacia, & virtute plenum ostendit in illis, quibus sua dona communicat; Nam secundum Scripturas Spiritus sanctus in nobis est principium immediatum, & substantiale omnium operationum gratiæ. Per Spiritum sanctum regeneramur in Baptismo: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto.* Per eumdem reconciliamur in pœnitentia: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Per illum oramus, vel potius *ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Per illum Caritas diffusa est in cordibus nostris, & sicuti quatenus Spiritus sanctus ipse est Caritas subsistens, per quam Pater, & Filius sese mutuo, æternoque amore diligunt; ita Patres inquiunt, ille in animabus nostris Caritas est radicalis, per quam diligimus Deum, & a qua omnia prodeunt sancta desideria, quæ propter Deum fovemus: *Caritas diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.* Sed si unquam hæc proprietas Spiritus Dei palam nobis revelata fuit, hoc accidit etiam in hoc glorioso Mysterio descensus Spiritus sancti, in quo videmus homines, intelligo Apostolos, antea ignavos, & pavidos, repente per virtutem divini hujus Spiritus, fervent zelo succensos, quo pares fiunt omnia faciendo, & sustinendo pro nomine JESU CHRISTI.

Joann. 3. — *Joann. 20.* — *Ad Rom. 8.* — *Ad Rom. 5.*

Divinus hic Spiritus, qui sanctus est, est etiam sanctificans & producit in nobis sanctitatem.

Spiritus sanctus, sanctus est in seipso, & per naturam, & propriam personam suam, quoniam procedit ex voluntate Patris, & Filii, & essentialis Dei sanctitas consistit in rectitudine voluntatis suæ; sed extra se, ut inquit Apostolus, est Spiritus sanctificationis, quia tota hominum sanctitas per appropriationem tribuitur activitati gratiarum suarum: sed quod operatur in omnibus sanctis, id operatus est descendens in Apostolos modo prorsus particulari. Verum est Apostolos sanctos fuisse ante descensum Spiritus sancti, quia jam receperant gratiam justificantem, quid ultra igitur operatur in illos descendens? Illos iterum sanctificat per præsentiam magis peculiarem, magis extensam, magis operantem, & perfectiorem. Receperunt tantum gratiarum, quantum capere poterant, juxta hunc statum, & hoc divinæ providentiæ consilium, ut suo possent ministerio defungi, præterea in eo quod divini hujus Spiritus unctio sese effundit universe in omnes animæ ipsorum facultates, immo etiam in corpora ita, ut illorum animæ, & corpora in omnibus ministeriorum suorum functionibus non agerent nisi per impressiones, & potestatem Spiritus sancti; hæc erat velut anima secunda & spiritus secundus qui sese effundebat in omnes facultates eorum, ut rebus in omnibus sancte operarentur.

Quid sit peccatum, & blasphemia contra Spiritum sanctum.

Inter Doctores non constat in quo consistat blasphemia contra Spiritum sanctum, quæ illi adeo est contumeliosa, ut neque in hoc sæculo, neque in futuro dimittatur. S. Augustinus cujus sententia ab omnibus

fere

fere Theologis probatur, tenet, hanc esse salutis nostræ desperationem, & finalem impœnitentiam, tamquam peccatorum extremum, & ceterorum criminum pœnam; pœna est, quia procedit a Dei recessu, peccatum est, vel peccati circumstantia, quia efficit, ut alia scelera nequeant remitti. Sed quomodonam ad hoc scelus pervenimus, nisi per repulsam, quam ipsi facimus gratiæ Dei, sive Deus pœnas sumpturus contemptus nostri nos deserat, seu nos per cæcitatem, & desperationis impetum, amittimus inanem in ipsius bonitate confidentiam?

Dei Spiritum sanctum dantis consilia. Actor. 2.

Patres animadvertunt Dei consilia in Spiritus Sancti descensu innotuisse per circumstantias facti hujus. Ingens factus est sonitus quasi venti vehementis. Quia mittens Apostolos ad bellum indicendum inimicis Dei, hoc strepitu innuere voluit quam violentum futurum esset hoc bellum. Venit autem in venti formam, vel aeris concitati, ut nobis significaret, sicut aer, quem reciprocamus, dat vitam corporibus nostris, ita flatum divini Spiritus vitam dare nostris animabus. Apparuit ille sub forma linguarum; lingua enim nobis data est, ut extrinsecus valeamus secretissimas animæ nostræ cogitationes exprimere; & Spiritum sanctum nobis dari a Deo, ut nobis aperiat ineffabilia divinitatis secreta, efficiatque ut a nobis credantur. Præterea linguæ proprium est secernere sapores, & gustum rerum; & verus character Spiritus sancti est dare nobis gustum rerum sanctarum, atque æternarum, & efficere, ut secernamus prærogativam, quam habent præ terrestribus, & perituris. Linguæ, sub quarum forma Spiritus Sanctus apparuit, igneæ erant; ignis enim proprium est illuminare, & accendere: sed Spiritus sanctus in Apostolis venit duplicem hunc pariturus effectum: sed quo luminum genere illos illustrat? fulgentibus luminibus, quæ nobis colenda sunt, & luminibus salutaribus, quæ a nobis optanda sunt, & petenda.

Cur prodigia, quæ visa sunt in descensu Spiritus sancti, modo non videntur.

Quæritur, cur lumina, & prodigia, quæ concomitata sunt descensum Spiritus Sancti, & effectus, qui illum subsecuti sunt, hodie non amplius videantur? Et respondent, illa non esse amplius necessaria, ut olim erant, cum enim ordinata fuerint ad Ecclesiæ institutionem, ex quo hæc constituta fuit, apud nos tenent locum miraculorum, quæ ad illam instituendam plurimum contulerunt. Ceterum occasio erat præstanda meritis fidei nostræ, postquam data fuerant illi argumenta, ab omni suspicione vacua apud mentea rationabiles. Cum hæc eadem fides prædicanda erit gentibus, & populis, qui nihil de illa audierint, & qui non potuerint aliter erudiri de veritatibus, quæ nobis erunt credendæ; tunc fulgentia hæc Spiritus sancti lumina, quæ miraculose Apostolis illuxerunt, non deerunt illis, qui eorum fungentur ministerio, & alia prodigia, quæ prædicationem Evangelii comprobarunt, non deerunt illis, qui tenent locum eorum. Ita communicata fuerunt S. Francisco Xaverio in Indiis, ut integrum Idololatrarum Mundum converteret, aliisque Apostolicis viris quemadmodum olim concessa fuerunt Prophetis, cum illis indiguerunt, ut in Religionis honorem cederent. Sed præter hujusmodi occasiones sufficere nobis debent certissima, quæ nobis suppetunt argumenta credendi veritates nostræ Religionis; & imploremus gratias Spiritus Sancti, ut illis vitam nostram conformemus.

Tres personæ adorabilis Trinitatis aliquid contulerunt ad opus nostræ salutis.

Constat, idque nobis esse magno debet solatio, tres divinas personas voluisse partiri inter se opus salutis nostræ. Amor Patris illum impulit, ut nobis traderet Filium suum. Amor Filii, ut semet pro nobis morti etiam traderet; sed hæc omnia nobis fuissent inutilia, si Spiritus Sanctus, qui per proprietatem personæ suæ est amor ipse, non applicuisset illa nobis efficiens, ut cognosceremus illum per fidem, & ut per amorem illi responderemus. Bonitas Patris, qui prospicere voluit redemptioni nostræ, fuit ex parte Dei, velut primus actus, qui salutem nostram operatus est: Passio, & mors Filii, qui illam nobis promeruit, fuit velut actus secundus; dona, & gratiæ Spiritus Sancti, quæ illam nobis applicuerunt, fuerunt veluti tertius. Pater adoptavit nos, atque extulit ad eminentem filiorum suorum dignitatem. Filius Dei nos incorporavit illi, & nos elevavit ad gloriosam qualitatem membrorum suorum; Spiritus sanctus nos sanctificavit, & consecravit, & animas, atque corpora nostra constituit tamquam Templa suæ divinitatis, & hæc omnia facta sunt in nobis, cum Baptismum recepimus.

Discrimen inter missionem Filii Dei & illam Spiritus sancti.

Animadvertendum est magnum discrimen inter missionem Filii Dei, qui voluit Mundum redimere, & illam Spiritus sancti, qui ad illum sanctificandum descendit: Quemadmodum redemptionis opus adimplendum erat per passiones Filii Dei, missio illius in hunc Mundum esse debebat, quomodo fuit, in infirmitate, humilitate, & humiliationibus. Venire debebat absconditus, ignotus; si enim cognitus fuisset, nequaquam fuisset crucifixus. Hoc dici non potest de missione Spiritus Sancti. Opus sanctificationis, & conversionis Mundi; quod est objectum missionis hujus, opus est meræ potentiæ Dei, & gratiæ suæ: nulla ibi adest infirmitatis commixtio; ideoque missio ejus de Cælo plena est gloriæ; inde visibiliter descendit in terram; descensus illius conjunctus fuit cum pompa, & luce, eumque gloriosa miraculorum excepit multitudo.

PARAGRAPHUS VI.

Delecti loci ex Asceticis, & recentioribus Concionatoribus hujus argumenti.

Sanctus Spiritus antonomastice donum est.

Quodnam est donum hoc, quod adeo jactitat Apostolus: *Dona dedit hominibus*, & quod Salvator antequam in Cælum ascenderet, promiserat, se missurum Discipulis suis? Spiritus sanctus est, qui peculiariter donum vocatur in virtutem originis suæ; quia donum effectus est productionis voluntatis amantis. Sed Spiritus sanctus terminus est amoris Patris, & Filii, quod uni convenit illi; donum dicitur per excellentiam, quia omnia complectitur dona, & amor primum est omnium donorum, quia dona cetera non sunt nisi effectus primi hujus; ideoque illi accepta referuntur omnia Cæli dona, donum timoris, & sapientiæ, & alia, quæ absolute adeo tribuuntur Spiritui sancto, ut indiscriminatim dicatur donum, vel Spiritus sapientiæ. Denique donum vocatur per excellentiam; quia Deus nil majus donare potest, quia dans Spiritum Sanctum suum, dat semetipsum. *Auctor recens.*

Donum, quod nobis Deus fecit Spiritus sancti, fructus est meritorum passionum Salvatoris.

Spiritus Sanctus hodie descendit coronaturus merita JESU CHRISTI crucifixi; tamquam pulcherrimum fructum Crucis illius, & dignissimam passionum ejus remunerationem; sed ut verum dicam, Deus unus esse potest digna Dei remuneratio. Quapropter divinus hic Salvator apparens post Resurrectionem suam, eisque sua vulnera ostendens, tamquam fornacem, unde emanabat vivens hæc amoris flamma, dixit illis: *Accipite Spiritum Sanctum.* Nequaquam dixit illis, uti S. Cyrillus animadvertit: recipite gratiam Spiritus sancti, sed accipite ipsum in persona Spiritum Sanctum. Dedit illis, quod precibus & lacrymis suis postulavit, dedit illis, quod pro illis meritus est passione, & morte sua, nec non laboribus vitæ suæ: quid autem meritum infinitum exæquare potest, & quæ hæc merces est infinita? Missio Spiritus sancti fructus est mortis Dei, & finis, qui admirabilem vitam ejus coronat. *P. Nouet in Meditationibus, in diem festum Pentecostes tertia parte Hominis Orationis.*

Ad Deum, ut decet amandum, opus est corde Dei, qui est Spiritus Sanctus.

Venit Spiritus sanctus ad ferendam legem amoris in corda nostra, & futurus vinculum admirabilis hujus unionis, quam habemus cum JESU CHRISTO, cujus amorem nobis inspirat: *Copula unionis nostræ cum CHRISTO.* Hoc nomine illum Sanctus Chrysostomus vocat; sed ad Deum amandum, Sanctus Fulgentius inquit, non sufficit cor hominis, oportet habere cor Dei: *Ut autem Deus diligi possit, ipse se tribuit, quia Deus est caritas*: Opus est, ut Deus tribuat seipsum, quia Deus est caritas, & sine caritate ipsum amare non possumus; igitur nisi recipimus Deum, illum amare non possumus. Sanctus Fulgentius eximius ille Sancti Augustini Discipulus a Magistro didicerat sententiam adeo præclaram, atque divinam, dum ita loquitur: *Quia caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis; ideo est consequens, ut quia Spiritus Sanctus Deus est, ut diligere possimus Deum, nisi per Spiritum Sanctum amemus Deum de Deo. Idem.*

S. Fulgentius, Lib. 2. de Prædestinatione.

Dei Filius nobis mittit Spiritum Sanctum in locum suum, cum illius absentiæ nihil supplere queat, nisi Spiritus Sanctus, qui ut ille Deus est.

Semper meminisse debemus, Deum se dare nobis hac die, & ab eo nos constitui in possessione non solum omnium cælestium bonorum, verum etiam sui ipsius per emanationem, intimamque præsentiam personæ suæ, quæ ineffabili modo se nobis conjungit futura noster thesaurus, portio nostra, nostrum supremum bonum, & omnia. Ita esse oportebat, ut sua adimpleret consilia, & amori suo satisfaceret: cum enim venerit Spiritus Sanctus, ut teneat locum Filii Dei, & illi succedat in regimine animarum, atque ut consoletur Fideles in hac amantissima permutatione; nisi ille semetipse in ejus locum substituisset, quidquid dare posset, infirma fuisset illorum consolatio, & mutatio nimis damnosa. Mihi Deum aufers Cælo daturus illum, terra diceret, & jubes me jacturam meam consolari? Ut hanc reparea, da mihi Deum; nihil enim video, quod valeat sarcire absentiam Dei, nisi Dei præsentiam. Hoc facit Mundi Salvator, & sicut dicit Sanctus Augustinus, simulac *Hominem portavit ad Cælum, Deum misit ad terras.* Et propter istud commercium Spiritus Sanctus non solum se tribuit animabus per operationes gratiæ suæ, verum etiam per præsentiam suæ Majestatis replens vas cordium ipsorum, non odore tantum, sed etiam substantia sacri hujus opobalsami, ut Apostoli non dubitarent quominus Deus esset, qui visitabat illos, quandoquidem illis promissus fuerat in locum Dei. *Idem.*

Serm. 185. de temp.

Dignitas & pulcritudo animæ possidentis Spiritum sanctum per gratiam.

Certum est nihil turpius, & abjectius esse peccatore, qui mortali noxa Deum suum amisit, sed verum quoque est, ipsum ubi primum cum illo in gratiam reversus est, emergere statim ex hac abysso, & per admirabilem mutationem ex miserrima creaturarum omnium fieri statim felicissimam, atque præstantissimam. Statim ac divinus amor est in anima peccatrice, per mutationem, quam Spiritus Sanctus operatur, vivida flamma caritatis, quæ in illa est, adeo in sublime se attollit, ut nulla sit magnitudo neque in Mundo visibili, neque in invisibili, quæ sit cum illa comparanda. Status illius adeo nobilis est, ac sublimis, ubi gratia induta est, ut nihil videat super se nisi solum Deum: *Gratia Dei non solum omnia sydera, & omnes Cælos, sed etiam omnes Angelos supergreditur*, Sanctus Augustinus ait.

Lib. 2. ad Bonifacium cap. 6.

Si vis habere locum, quem Dei gratia tenet inter opera ejus, ne immoreris in terræ dignitatibus. Hæ nonnisi pulvis sunt: contemne Regum, & Cæsarum dignitatem: hæc nonnisi vanitas est; prætergredere Cælos omnes; ascende super præstantissimos intellectus, super Seraphim, quorum minimum præstat universo Mundo; illa miseræ essent creaturæ, si gratia hujusmodi privarentur. Hominis conversi vita adeo pretiosa est, & quod ab illius manibus prodit tanti meriti est, ut quidquid, licet modicum agat, Deus non satis digne valeat remunerari, nisi semetipsum illi tradat. Homo justus; exempli gratia, dat caritatis titulo pauperibus aquæ calicem, Quanti valet hæc actio? Regnum? Nimis parum est; Mundum? decies centena mundorum millia? Nondum satis: minimum gratiæ bonum præstat omnibus naturæ bonis.

Minimum bonum gratiæ est majus omni bono naturæ totius universi. D. Thom. 1. 2. qu. 113. art. 9.

Magne Deus immensos habes thesauros, & infinitas divitias! Sed quamvis omnia dares, quæ sunt extra te, non tamen dares, quod meretur; non posses pro bono opere dare quantum valet, nisi temet illi dederis in præmium. Bonitas animæ, quæ est in gratia, adeo validas habet illecebras, ut Deo, cum integrum est illam producere nec ne, minime integrum sit illam non amare, posito quod produxerit illam; & quamvis tanto odio persequatur reprobos, & dæmones, illos tamen non amare non posset, si gratia essent amicti. Unicus pulcritudinis illius radius delere posset usquequaque horribilem turpitudinem, quæ illos execrabiles efficit, & convertere in gloriæ lumen omnes tenebras inferorum. Denique opes, & divitiæ, quas possidet satis æstimari non possunt. Nam sicuti esse naturale præter propriam excellentiam, est etiam fons bonorum omnium, quæ intra naturæ terminos continentur; similiter esse spirituale gratiæ, fons est omnium bonorum, quæ veniunt cum illa, & nonnisi per illam subsistunt. *Idem*.

Mirabilia quæ contigerunt die Pentecostes, instaurabantur singulis diebus in iis, qui in Ecclesiæ principio convertebantur.

Ne putetis miracula, quæ concomitata sunt descensum Spiritus Sancti, semel tantum accidisse, vel accidisse solum in primis Discipulis JESU CHRISTI: Etenim Sanctus Lucas conceptis verbis profitetur, miracula, de quibus sermo est, instaurata fuisse singulis diebus orientis Ecclesiæ: Spiritum Sanctum descendisse super Fideles modo cum baptismate abluebantur, modo cum manus illis imponebantur, modo cum illis nunciabantur verba salutis, & per hoc *augebatur credentium in Domino multitudo*. Quod tunc fiebat cum nitentibus signis, quæ a Sancto Luca referuntur; hoc (tanta sit licet sæculi nequitia) hodierna die accidit in anima, quamvis modo magis simplici; hoc nos ipsi non semel vidimus, & hoc admirati sumus, cum homines protervi, & in sua licentia pertinaces, mundani, impii, increduli, qui nobiscum vivebant, hoc Veritatis spiritu afflati impietati suæ abrenunciarunt, sese jugo Religionis submiserunt. Inceperunt cognoscere Deum, eumque glorificare; ita enim Mundus factus est Christianus; ita a tenebris infidelitatis se convertit ad purum fidei lumen; ita Dei Spiritus, juxta Dei ipsius promissionem, replevit orbem terrarum. *P. Bourdaloue, sermone pro die festo Pentecostes.*

Admirabilis Apostolorum mutatio post Spiritus Sancti descensum.

Nonne admirabile prodigium fuit videre Apostolos eo momento, quo receperunt Spiritum Sanctum ita plenos Mysteriorum Dei, & in scientia Regni cælestis ita versatos, quantum hactenus rudes fuerant, & erroribus pleni? Nonne mutatio fuit dexteræ excelsi videre illos Jerosolymæ prædicantes eas veritates, quas fuerant professi, se non solum non credituros, verum etiam quibus adversabantur, antequam JESUM CHRISTUM sequerentur? O adorabile, & impenetrabile Mysterium! Jam nostis. JESUS CHRISTUS quantumvis Deus esset, videtur satis non fuisse, ut doceret illos doctrinam illam cælestem, ad quam explicandam in terram venerat, quamcumque susceperit curam illos erudiendi ad triennium de iis, quæ ad divinam illius personam spectabant. Illos ejus avertebat humilitas; illis crux ejus scandalum erat; promissiones ejus non intellexerant, & quin ab illo veram expectarent redemptionem, chymericam sibi proponebatu; hæc omnia totidem erant ænigmata ex quibus nihil percipiebant: *Erat verbum absconditum ab eis*. Quare? Quia nondum receperant Spiritum Sanctum, & omnes veritates tales erant, quales unicus Dei Spiritus docere potest; sed eo ipso temporis puncto, quo illis datus fuit Spiritus sanctus, veritates illæ, quæ antea visæ fuerant adeo incredibiles, illis evolutæ sunt, ut secretum earum assecuti omnia eorum principia detexerint, & omnia quæ inde consequebantur plene cognoverint. *Idem*.

Luc. 18.

Mundi spiritus hodierna die ubique regnat, & in omnibus negotiis dominatur.

Ecce auditores carissimi, nostri hujus sæculi malum nunquam satis deplorandum! Universus orbis hodie Mundi spiritu repletus est; & dicere possumus Mundi spiritum esse spiritum dominantem, qui universa moderatur. Profecto Mundi spiritus consulitur in negotiis; Mundi spiritus regnat in conversationibus; Mundi spiritus nectit amicitias, & sodalitates; Mundi spiritus regit usus, & consuetudines. Secundum Mundi spiritum feruntur judicia; secundum Mundi spiritum loquimur, agimus, omnia ad Mundi spiritum componuntur: dicamne? vellemus etiam servire Deo secundum Mundi spiritum, & religionem nostram ad Mundi spiritum componere; & quia hic Mundi spiritus, spiritus est mendacii, erroris, calumniæ, hypocrisis; necessario sequitur, & ipsa etiam probat experientia, in Mundo nihil esse nisi falsum, & in speciem; Falsæ voluptates, falsi honores, falsa gaudia, falsæ prosperitates, falsæ laudes, falsæ virtutes, falsa prudentia, falsa probitas, falsa justitia. Hinc fit, ut homines mundani hoc spiritu repleti, non aliud videantur habere studium nisi aliis fucum faciendi, ac semetipsos falliendi; celandi, quod sunt, & quod minime sunt, simulandi. Hinc fit, ut ex Apostoli sententia Mundus sit scena, ubi omnia accidunt in figura; ubi nihil solidum est, nihil reale; ubi floret adulatio, ubi sinceritas in odio est; ubi cupiditas dolo, ac versutia suffulta loquitur audacter, ubi simplex, & modesta veritas captiva est, & in silentio. Spiritus perniciosus, qui prout Mundo paritur, eclypsim inducit vivis luminibus non Christianismi, & Religionis tantum, verum etiam rectæ rationis. *Idem*.

Apostoli, qui ante Spiritus Sancti adventum, erant imperfecti, postea fuerunt penitus spirituales.

Antequam descenderet Spiritus Sanctus, Apostoli quamvis in Filii Dei schola eruditi, tamen adhuc erant imperfectissimi, quemadmodum liquet ex Evangelio. Erant adhuc ambitiosi, cupidi, invidentes, gliscebant adhuc inter illos dissensiones, labebantur in infirmitates, a quibus gratia nondum prorsus illos præservaverat. Sed simulac receperunt Spiritum Sanctum, facti sunt homines ascetici, a Mundo alieni, omnium contemptores cupiditatum, homines non sancti solum, sed consummatæ sanctitatis; homines pleni Deo, vacui semetipsis; verbo homines perfecti, & irreprehensibiles. Non sunt amplius, S. Chrysostomus inquit, aurum illud terrenum, infectum, & informe, quale terra producit; sed aurum mundatum, & probatum igni. Sed ignis, quo probati sunt, S. Paulus addit, est ipse Deus noster, est Spiritus Sanctus, qui large, effuseque dona, & gratias suas effundit, quæ per amoris ignem absumunt, quidquid est impuri, ac terreni in Electis suis. *Idem*.

Magna opera, quæ Spiritus Sanctus exequitur per Apostolos. Exod. 8.

Spiritus Sanctus per maximum, quod unquam visum fuerit, miraculum, facit, ut Apostoli aggrediantur, & exequantur opera ita super humanas vires posita, ut exclamare teneamur: *Digitus Dei est hic*. Misceli piscatores, homines illiterati, filii terræ, & qui tamquam Mundi rejectanea habebantur; sed qui hoc afflati spiritu sibi proponunt Mundum universum convertere, & reformare. Quid habent, unde possint ad hunc sibi propositum finem pervenire? Quos possident thesauros? Quo consilio operantur? Quibus armis utuntur? Non aliis nisi vi Spiritus tui, o Deus! qua ubique triumphant. Non evidentia Mysteriorum, quæ annuntiant (sunt enim incomprehensibilia) non lenitas, & laxitas ethices, quam prædicant (quoniam omnibus adversatur sensibus) non artes, & illicia adfectatæ eloquentiæ; quandoquidem non aliud eorum studium fuit (nisi professionis suæ). Tamen omnia illis subjiciuntur, vel potius legi, quam annuntiant. Docti, & indocti, populi cultissimi, & barbaræ nationes, Principes, & subditi, divites, & pauperes. Nova hæc lex, eorum ministerio traducit maria, inaccessos penetrat locos, statuitur in Provinciis, in regnis, in imperiis, & nunquam insignes illi terrarum domitores, quos profana adeo jactitavit historia, quorum heroica facta exaltavit, & quorum nomina æternitati commendare voluit elogiis magnificis, cum tota ipsorum potentia, omnibusque apparatibus suis, cum florentissimis copiis, non dicam longius, sed nec æque longe potuerunt suos proferre triumphos. Neque putetis Apostolis plurimas defuisse persecutiones, & contradictiones superandas; sed per extremum effectum fortitudinis Spiritus Sancti per omnia probati mortem & supplicia contempserunt. *Idem*.

Qualesnam erant Apostoli ante descensum Spiritus sancti, & quinam postea facti sunt.

Quis dicere potest quales erant Apostoli ante Spiritus Sancti descensum? Plura ne dari possunt signa infirmitatis, quam quæ illi ediderunt? Modo inter illos oborta lis est de primatu; modo videntes se in æstuoso pelago coram divino Magistro suo trepidant,

eumque

eumque dormientem excitant, quasi dormiens illos salvare non posset. Ibi Princeps ex illis, postquam nimis sibi præfidens promiserat, a se illum nunquam esse negatum iri, ad ancillæ ostiariæ vocem negavit: Thomas ille qui paratus erat, ut Jerosolymam se conferret moriturus cum JESU, non potuit credere eum vivere, cum jam apertissimis verbis prædixisset se die tertia resurrecturum. Dum Salvator adhuc viveret, modo credebant in illum, modo vero non credebant; & illum in morte ejus deseruerunt, ac miseri fugam corripuerunt, ita omnibus humanis cupiditatibus obnoxii pro temporum varietate præsetulerunt præsumptionem, vel metum, vanitatem, vel infirmitatem, temeritatem, vel ignaviam, diffidentiam, & incredulitatem. Sed ubi receperunt Spiritum sanctum, homines isti carnales facti sunt prorsus cælestes, & alii ab eo, quod erant. Tunc visi sunt sincera humilitate fateri, se nihil habere per se, se nihil esse, nihil posse, nisi per Domini gratiam; sed cum illius ope omnia posse, nihilque sibi esse timendum; citra temeritatem, ac metum; sapientia, & firmitas eluxerunt in omnibus actionibus eorum, & quod semel visi sunt, hoc omnibus vitæ suæ diebus apparuerunt. Illi, sanctus Chrysostomus inquit, qui antequam Spiritum sanctum reciperent, trepidabant, & metuebant, postmodum conjecerunt sese inter pericula, inaudita cum intrepiditate objecerunt se periculis mortis, & omnibus vitæ miseriis; & rudes illi, quibus nulla erat litteratura, audacter disputabant, & in admirationem rapiebant illos a quibus audiebantur: hujusmodi effectus producebat Spiritus sanctus. *Abbas de Monmorel, sermone in Evangelium Dominica Pentecostes.*

Miracula quæ concomitata, & consecuta sunt descensum Spiritus sancti.

Evangelista, qui adeo diligenter descripsit descensum Spiritus sancti in Apostolos, ait eos, qui ejusdem spectatores fuerunt, obstupuisse. *Stupebant omnes, & mirabantur.* Et æquissima erat hæc admiratio: quia totum hoc Mysterium constat miraculis, sive consideremus illud in illius circumstantiis, sive in consequentibus, & effectibus ejus. Nonne prodigium est in summa aeris serenitate videre procellam repente oboriri, & cœnaculi parietes sine ullo periculo concuti, ubi Apostoli erant congregati? Mox visum fuit tamquam ignis innocui diluvium, quod sanctum cœtum illum replevit, ac divisum in plures linguas super Apostolorum, ac Discipulorum capita requievit? Quod miraculum deinceps fuit videre piscatores rudes, timidos, & excordes palam prædicantes in populo, & disserentes de rebus profunda doctrina refertis; explanantes obscurissimos Scripturarum textus, & in ipso primo sermone tria mortalium millia convertentes? Quod miraculum, audire linguas, ex quibus prodeunt vocabula Parthica, Medica, Arabica, Persica, Romana, aliarumque plurimarum nationum, quæ admiratione perculsæ, ultro citroque sibi dicunt: O Deus, quid hoc rei est! nos ipsi audivimus homines hos Galilæos lingua nostra loquentes! si consideramus admirabiles effectus descensus visibilis Spiritus sancti in Apostolos, quodnam stuporis objectum est videre per virtutem Spiritus sancti omnes falsos antiquitatis Deos insepultos ruinis Templorum suorum, dirutas eorum aras, sacra sublata, Philosophos confusos, Tyrannos victos, Dei crucifixi Fidem in orbe universo constitutam! Sed ut admirabiles hasce circumstantias, & omnes hujus Mysterii effectus relinquamus, immoremur in reipsa, & ejus natura, quæ consistit in justificatione hominis, & spiritali regeneratione, quatenus Filii Dei. Quod prodigium, quod homo ex limo compositus animetur spiritu Dei, & ex dæmonum mancipio fiat Dei Filius; quisnam hoc miraculum comprehendere poterit? *Pater Texier in Mysteriis sermone pro die Pentecostes.*

Quid operata fuere in Apostolis lumina Spiritus sancti.

Nihil apertius effectu luminum Spiritus sancti. Homines antea rudes, ac terreni repente, & sine ulla ingenii dispositione ad sublimes scientias attolluntur. Petrus Spiritu sancto repletus, uno tantum sermone exponit æternorum consiliorum œconomiam, scripturæ difficultates, Prophetarum oracula; ipse, & alii Apostoli norunt linguis omnibus loqui; cordium secreta penetrare; operari maxima quæque prodigia; nec patiuntur quemquam resistere veritatibus Religionis, quas annuntiant. Talia sunt Spiritus sancti lumina, quæ satis venerari non possumus, quia cum sint miraculosa dona Spiritus sancti, sunt inconcussa nostræ Religionis fundamenta. Profecto hæc fidei nostræ argumenta adeo sunt valida, ut Mundus universus, quamvis gravissima obstarent præjudicia, & acerrimæ repugnantiæ, tandem debuerit Christianam Religionem amplecti. *Liber cui titulus: Verus Spiritus, Sanctusque usus sollemnium anni festivitatum.*

Spiritus sanctus venit ad homines sanctificandos.

Videtur Deus descendere faciens Spiritum sanctum suum non minus sanctificare voluisse animam omnium fidelium singillatim, quam novum afflare decus Religioni, per quam generatim erant sanctificandi. Hac de re nobis non licet ambigere; sed nos, cur non respondemus illecebris Spiritus sancti, quærentis hodierna die sese communicare, & dissipare inanes umbras, quibus seducimur? inter tenebras, quas nobis offundit ignis, & fumus cupiditatum nostrarum, quoties fecit, ut earum indignitatem, atque tyrannidem intelligeremus? inter impressiones blandas, quas in nobis pepererunt vitæ præsentis objecta, quoties effecit, ut eorum agnosceremus vanitatem, incertitudinem, brevitatem, tristem tumuli scopulum, in quem omnia alliduntur, bonorum, malorumque æternitatem, quæ in eorum remuneratione, vel pœna futura est? Væ illis, qui claudunt oculos hisce luminibus salutaribus Spiritus sancti; quia nostrum singuli tenemur inquirere, attrahere, & in lucro ponere in reliquo Christianæ vitæ decursu, cujus sunt velut anima.

Fideles sanctificat illis animum immittens.

Spiritus sanctus non solum Fideles sanctificat salutaribus consiliis, verum etiam constantia, quam illis immittit, & quæ illis est necessaria ad componendam vitæ suæ rationem secundum hæc consilia, & lumina salutaria; quod nobis indigitatur per symbolum ignis, sub quo Spiritus sanctus descendit in terram. Ignis hic non est lumen simplex, sed lumen plenum activitate, & ardore, qui transit in animas Apostolorum, ac se ostendit in eo, quod faciunt, seu pro propria sanctificatione, seu pro aliena; paullo ante ignavi, & infirmi usque ad negandum Magistrum suum ad vocem ancillæ; mox intrepidi usque ad exprobrandum inimicis suis, quod Deum, & Salvatorem suum interfecissent. Alacriter offerunt se subeundis pro caussa hac gravissimis contumeliis, & sævissimis cruciatibus, par ardor in omnibus elucet Discipulis, qui Spiritum sanctum receperunt: indigitandum illis est, quid sibi sit faciendum, & gravissimi licet adversantur obices, sese ad omnia adimplenda præsto sunt. Quærunt, quid nobis faciendum est? & statim, quidquid illis proponitur, exequuntur. Talis est dispositio Fidelis, qui flammis Spiritus sancti succenditur. Nunquam a se fieri satis putat; nihilque illi arduum, ne dicam impossibile videtur; nos autem semper a nobis satis, superque factum existimamus, &c. *Idem.*

Spiritus sanctus non Apostolos solum, sed universum orbem eorum ministerio sanctificat.

Satis non est Apostolis sanctificari, nisi universum orbem sanctificent communicaturi omnibus hominibus ardores Spiritus sancti, quo repleti sunt, quo magis norunt pretium illius, eo magis volunt illud extollere; & zelus eorum agit eos usque ad extremas terrarum plagas, ut ubique lucrentur adoratores Deo, qui nunquam satis potest adorari. Profecto vera pietas non est, quæ alienam impietatem nullo habet in discrimine; & salvari non vult, cui negotium non facessit aliorum damnatio. Ubi semel intelleximus quantopere Deum amare, eique servire debeamus; satis esse non potest cor nostrum, ut Deo debitum cultum adhibeamus, quærimus omnia omnium corda, ut illa nostro adjiciamus, eaque simul consecremus supremo Domino, cui facta sunt. Si ergo Spiritum sanctum recepimus, potissima cura nostra esse debet ad pietatem, & religionem excitare omnes, cum quibus nobis aliqua est relatio, eosque nostris sermonibus excitemus, exemplis cogamus, & nostro patrocinio foveamus. Ubicumque Spiritus Dei invenitur, dat virtuti secretum sese communicandi, & quemlibet fidelem convertit in Apostolum, repletum luminibus, & ardoribus gratiæ, prout indigemus, & indigent ea, quæ Deus de nobis habet consilia. *Idem.*

Fortasse adhuc resistimus Spiritui sancto quod olim exprobrabatur Judæis.

Nunquid semper resistetis Spiritui sancto, dicebant Judæis Apostoli? Nunquid ad me singillatim probrum hoc spectat? Quid fuit totus vitæ meæ cursus, nisi series momentorum, quibus feci ea, quæ prorsus erant Spiritus sancti monitis opposita? Ita restiti huic Spiritui sancto; illum in memet jugulavi, contristavi, afflixi, & merebar eodem in æternum privari; sed o bonitas hujus Spiritus prorsus divini! probrum ipsum æquissimum, quod nuper mihi objici, nova est ejusdem sollicitatio, ut ad se me trahat, & efficiat, ut præteritum reparem. Æternas tibi gratias ago, o Spiritus omnis Consolationis, & Caritatis! Vox tua hodierna die instauret fulgorem suum, & silentium indicat voci Mundi, inter rumorem illecebris refertum, sed ita perniciosum, quem objecta sensibilia excitant circum me, fac, ut audiam clamores ineffabiles, quos in anima verorum Christifidelium cies. Dæmon, caro, Mundus hactenus me nimis occupaverunt; me pœnitet attendisse linguæ, & placitis eorum; imposterum tuis tantum aures adhibiturus. *Idem.*

Quomodo hodierna die Salvator, & Spiritus sanctus quem mittit secum partiuntur curam, amorem, & officia ad Ecclesiæ utilitatem.

Vix Salvator Cælos aperuit ad dexteram Patris sui locum occupaturus, cum illos aperit Discipulis suis communicaturus, si minus magnitudinem, & gloriam suam, saltem gratiæ suæ copiam; cum usque ad illos descendere nequeat, & illos attollere usque ad seipsum, mittit ad illos alterum seipsum, qui illos consoletur, erudiat, protegat, sanctificet. Ita Ecclesia feliciter hodierna die invenitur inter JESUM CHRISTUM, & Spiritum sanctum, ab altero quidem attracta, & recta ab altero, qui inter se partiuntur, ut sanctus Bernardus ait, sui officia pro salute nostra. Manet JESUS CHRISTUS in sede gloriæ suæ, ut noster sit advocatus, & mediator apud Patrem suum;

medius

medius inter nos manet Spiritus sanctus futurus nobis Paraclitus, & Magister. Alter in Cælo format coronas, quas destinavit Electis suis. Alter illos in prælis suis animat, ac roborat. Alter ingressus est in Sanctuarii penetralia, consummaturus Sacerdotii sui Ministeria; alter hic in terris format victimas spirituales, & sanctas. Alter in Cælum evectus gestat hominem in sinum Dei, ut illi præbeat certum pignus gloriæ suæ, beatæque æternitatis; Alter de Cælo missus efficit, ut Deus in hominis sinum descendat ad illum expiandum, suisque luminibus, & gratia replendum. Hoc est Mysterium, quod sancta hac die recolit Ecclesia. *Flechier in sermone pro die Pentecostes.*

Quomodo Spiritus sanctus nos doceat.

Cum dicimus primum, ac potissimum Spiritus sancti munus esse docere nos, non putetis, sanctus Bernardus ait, hunc visibilem esse Magistrum, agentem per organum sensuum, quærentem sibi elaboratis ratiociniis, & sensibilibus curiosæ alicujus doctrinæ explicationibus fidem sibi comparare, & audientium in se admirationem convertere. Dei scientia non sermonum, & humanarum persuasionum vi quemadmodum Philosophorum scientia comparatur. Spiritus sanctus est Magister invisibilis, & secretus, qui se communicat animæ per infusionem suæ veritatis, & caritatis, qui docet illam, quod exercere debet, & credere; & qui tradit illi, non quidem scientiam, quæ inflat, sed quæ gignit caritatem, & Christianam humilitatem. Sicuti in nobis est homo interior, & absconditus, quem sanctus Petrus *hominem cordis*, appellat, capacem desiderii, spei, amoris, & fidei, necesse est, ut sit magister interior, qui de suis voluntatibus nos erudiat, qui nos certos faciat promissionum suarum, qui nos sua doceat Mysteria, qui sua repleat caritate, & qui perficiat hominem hunc spiritualem, & Christianum, ad quem informandum J. C. descendit in terras. *Idem.*

1. Petri 3.

Spiritus sanctus efficit, ut operemur bonum, quod facramus de fingulis fua talenta distribuit.

Spiritus sanctus mortem adfert facultatibus animæ nostræ, & inserens lumina sua in tenebricosos nostrarum cogitationum sinus, nos erudit de fide nostra, & officiis; hic efficit, ut bonum secernamus e malo per secretos instinctus, quos in nostris conscientiis impressit; hic detegens in nobis spirtualium infirmitatum nostrarum principium, nobis ostendit, quod cura imbecilli, & invalidi simus, omnia possumus in Deo, qui nos confortat; ipse nos supra sensus & rationem nostram attollit; ille nos orare docet, & ipse postulat pro nobis gemitibus quos Apostolus inenarrabiles vocat. Tempus est veritatem annuntiandi? Hic emundat labia Præconum Evangelii, & inspirat illis verba spiritus, & vitæ. Tempus est tacendi? Ipse humilium claudit os, & opponit labiis eorum ostium circumstantiæ, atque prudentiæ. Hic idem spiritus operatur omnia in omnibus, hos redigit ad simplicitatem filiorum Dei, illos elevat ad sapientiam præstantiorem prudentia sæculi; aliorum consecrat zelum, & fortitudinem, qui propugnant veritatem; hic coronat lenitatem, & patientiam eorum, qui propter illam sustinent; qui tandem singulis distribuit talenta, & tamquam Dominus universorum singulis proponit regulas sui ministerii, & vim illius fideliter adimplendi. *Idem.*

1. Ad Cor. c. 12.

Quomodo & in quo Spiritus sanctus perhibeat testimonium Salvatori.

Spiritus sanctus missus est, ut testimonium perhibeat personæ, divinitati, & doctrinæ JESU CHRISTI. Perhibet testimonium nativitati ejus; nam per virtutem suam præfuit, dum adorabile corpus illius in Virginis utero effingeretur; perhibet testimonium morti ejus, cujus efficientiam ostendit; gloriæ ipsius, cujus pignus est; caritatis, cujus est dispensator; veritatis, cujus testis est per excellentiam. *Spiritus est*, sanctus Joannes inquit, qui testatur, quoniam J. C. est veritas; & quidquid extra J. C. est, falsitas; addit sanctus Augustinus. Profecto quid est hic Mundus, quem passim damnat Evangelium? nisi congeries vanitatum, & mendaciorum? Voluptates ejus sunt illusiones; promissiones ejus, nugæ; illecebræ proditiones; gaudia deliramenta; mœrores desperationes; placita errores; leges flagitia; opera bona hypocrisia. Talis est mundi spiritus: Sed spiritus JESU CHRISTI ipse veritas est; promissiones ejus fideles; spes certæ; leges justæ; opera sancta; gaudia solida; & quidquid est, quidquid ait, quidquid agit, quidquid præcipit, efficit corpus immutabilis, sanctæ, atque æternæ veritatis, cujus, non secus ac doctrinæ testimonium præbiturus Spiritus sanctus descendit. *Idem.*

Admirabilis mutatio quæ in Apostolis facta est, ex quo receperunt Spiritum sanctum.

Satis liquet quinam essent Apostoli, antequam reciperent Spiritum sanctum; ignavi erant, infirmi, timidi, ignari, vani, ambitiosi, ingenio modico; minori etiam constantia: qui generosissimus videbatur, negaverat magistrum, dominumque suum ad solam ancillæ vocem; ceteri illum deseruerant, & in fugam se conjecerant nocte ipsa passionis illius. Post ejus mortem clausi sese tenebant; & præ metu delitescebant adhuc post ejus ascensionem; sed ubi Spiritus sanctus illos sua fortitudine replevit, incredibilis facta est in illis mutatio. Imperterriti facti sunt, & prorsus sancta generositate pleni, visi sunt citra timorem occurrere morti, & ipsis etiam suppliciis; sensu carentes in bonis, & malis unice Magistro suo occupati, non laborant, nisi ut illius prædicent gloriam, & divinitatem. Loquuntur coram Magistratibus, & Principibus Sacerdotum, coram universa Jerusalem ea alacritate, & securitate, quam quicumque illos noverant, admirantur. Humiles, & generosi; prudentes simul, & audentes; pauperes, & misericordes; mites, & constantes; amantes orationis, silentii, solitudinis, & pœnitentiæ, indefessi zelotes salutis fratrum suorum, quin jejunia, vigiliæ, frigus, nuditas, indigentia, fames, sitis, minæ, carceres, vincula, supplicia, & ipsa mors inhibere valeant impetum spiritus, qui eos possidet, & replet. *Repleti sunt Spiritu sancto omnes.* Optabilis plenitudo, quæ tantum abest, ut oneret, & gravet animam, attollit eam, & ascendere facit ad Deum. Non equidem miror, quod Apostoli tot populos lucrati fuerint, quod prima sancti Petri prædicatio tria hominum millia converterit; & altera quinque millia. Pleni erant Spiritu sancto, qui per os illorum loquebatur. Quid autem arduum homini, quem Spiritus sanctus replet, animat, ac agit? *Ex ascetico sermone Domni Treuve, Sermone in Pentecostes.*

Actor. 4.

Recessus necessarius est, ut homo se disponat ad recipiendum Spiritum sanctum.

Statim ac Apostoli amiserunt divinum Magistrum suum, & viderunt illum ascendentem in Cælum, illico recesserunt, & traduxerunt dies decem expectantes Spiritum sanctum, qui illis fuerat promissus. Speramus, Dominum aliquam nobis gratiam esse collaturum? Opus est, ut nosmet illi præparemus antea. Sed cum nequeat ille majorem nobis gratiam conferre, quam nobis largiens spiritum suum, sequitur, nos non posse nosmetipsos digne satis disponere ad illum recipiendum. Solitudo autem babenda est tamquam prima dispositio, quam adferre debeamus ad Spiritum Dei recipiendum: ibi ex Mundi commercio remoti, exhaurimus cor nostrum terrenis affectibus, & illud in statum adducimus excipiendi Deum in nos venire volentem, ibique figere mansionem suam. In tranquillo duntaxat portu propitiæ solitudinis, possumus incessanter oculos in Cælum attollere & ostendere tamquam infra se, quidquid in Mundo majori habetur in pretio. Si consuluerimus eos, qui identidem huic vacant sanctæ exercitationi, affirmabunt, se inde egredi semper expeditiores ab terrenis affectibus, & Spiritu sancto repletiores. Ne miremur ergo intuiti paucos Fideles ex tanta hac festivitate proficere; quia tantum abest, ut sese illi præparent per solitudinem, ut plerique velint vivere semper in Mundi tumultu, & in suarum cupiditatum æstu versari: alii quidem, quia nullo habentes in discrimine gratias cælestes, nihil agunt ad eas promerendas, alii vero per ignorantiam præcipuarum veritatum Religionis, possent dicere cum Ephesiis, ex quibus sanctus Petrus Apostolus sciscitabatur, utrum recepissent Spiritum sanctum: *Sed neque si Spiritus sanctus est audivimus. Abbas de Monmorel: Sermone in Evangelium Dominica Pentecostes.*

S. Cyprianus Ep. 2. ad Donatum.

Act. 19.

Descensus Spiritus sancti necessarius erat ad stabiliendam veram Religionem.

Auferte hunc Spiritus sancti descensum, auferte hanc plenitudinem luminum, quæ hac die fuerunt effusa, quomodonam Apostoli jacere potuissent Religionis nostræ fundamenta? Christiana Religio fuissetne, ut modo est, in omnes terrarum plagas effusa? Aggressi ne fuissent Judæorum conversionem? primum eorum opus fuisset insuperabile: nam initium erat ducendum persuadendo, JESUM, quem crucifixerant, esse Filium Dei, & Messiam, quem præstolabantur; cogendo Pharisæos, aliosque Judices, ut semetipsos damnarent, quia injustam, & impiam tulissent sententiam, atque ut fierent cultores JESU, postquam illius fuerant interfectores, eumque haberent Auctorem vitæ, quamvis illum crucifixissent. Quæ autem species est probabilitatis, quod rudes homines, omnis litteraturæ expertes per ratiocinia, & argumentationes redigerent populum perspicacem, superbum, & rebellem Deo, & qui tot prophetis restiterat? Si ad Ethnicos, & Paganos sese convertissent, quomodonam dissipassent tot fallacia præjudicia, in quibus Patres, & majores Idolorum suorum cultus zelotes filios, minoresque suos alere admitebantur? Cum post decem, vel duodecim sæcula tradita fuerint de Patribus in filios quædam principia, potissimum vero ad Religionem spectantia; hæc nonnisi cum ad extrema quæque ventum fuerit, abjiciuntur. Frustra probassent illi veritatem Religionis, quam annuntiare cupiebant; hic infirmus extitisset conatus, si nescissent refellere hanc varietatem religionum oppositarum; ac sibi invicem contradicentium. Hoc non caruisset suis difficultatibus. Disputandum fuisset cum celeberrimis ingeniis, qui illas, licet ab omni ratione abhorrentes, propugnare admissi fuissent. *Ex MS. sermone Patris Stephani Chamillard.*

Zelus, & fortitudo S. Petri post receptum Spiritum sanctum.

Nonne admiramini sancti Petri consilium, Discipuli illius, qui ausus non est confiteri *JESUM CHRISTUM*, & profiteri eum tamquam Magistrum suum coram ancilla; modo felt universum Jerusalem con-

fluxit.

fluxisse ad sonitum venti hujus vehementis, ignis, & fulgurum, quibus usus est Spiritus sanctus tamquam symbolis ad annuntiandum adventum suum; scit Judæos plenos furore, qui illos ad Deicidium patrandum adegit, & ad sanguinem Justi effundendum, obsidere domum, ubi cum fratribus clausi erant; scit Pharisæos, quorum faciem, & oculos ultra mensis spatium evitat, cum plebe consensisse. Homo omnium fortissimus ad intuitum periculi adeo patentis extimesceret: quid tamen agit iste Apostolus? quod arripit in hujusmodi occasione consilium? Audacter egreditur, silentium indicit, attollit vocem, Judæos alloquitur.

Actor. 2.

Petrus autem cum undecim levavit vocem suam, & locutus est eis. Hæc audientes nonne judicaretis, fortasse Petrum omnem impendisse curam, ut plebem mulceret, & sibi Scribarum, & Magistratuum animos deliniret? Sed quin hac utatur arte, vel mollius in frequenti concione illa loquatur, incipit exprobrare auditoribus suis teterrimam omnium iniquitatem.

Actor. 3.

Auctorem vitæ interfecistis. Quo acerbius hoc est improperium, eo diutius in illo immoratur, ut magis illos rubore suffundat; exaggerat corruptionem, quæ in illis regnat, descendit singillatim ad mores eorum corripiendos, illos ad celerem, sinceramque pœnitentiam hortatur: *Pœnitentiam*, inquit, *agite;* & exhortatur eos dicens:

Actor. 2.

Salvamini a generatione ista prava. Denique, quia inimici, cum quibus illi res est, increduli sunt, ac formidabiles, acriter urget illos; suaque nitet lenitas in eos tantum, qui contrito corde ingenue fatentur, se ita miseros fuisse, ut Deum suum interimerent. Hos paterno affectu complectitur; in arena baptizat, manus illis imponit, & certos Dei nomine facit, omne scelus illis remissum fuisse.

Incomparabile Dei beneficium mittentis ad homines Spiritum sanctum suum.

Deus nonne videtur, Christiani, hodierna die in hominum favorem, ut quidam Ecclesiæ Pater loquitur, seipsum, & morem suum exhaurire, atque erga eosdem factum esse prodigum, mittendo Spiritum sanctum suum ad eorum sanctificationem, postquam ad eorum redemptionem miserat Filium suum: *O Deum, si fas est dici prodigum sui præ desiderio hominis.* Quis non admirabitur hoc felix commercium, quod hodierna die Cælum inter, ac terram statuitur, in quo Cælum recipit hominis carnem, & terra Dei spiritu repletur? Ascendente de terra in Cælum JESU CHRISTO, & Spiritu sancto de Cælo in terram descendente. *O quanta*, sanctus Augustinus ait, *& quam inæstimabilis pietas Redemptoris, hominem portavit ad Cælum, & Deum misit ad terras!* Consideremus divinum hunc spiritum sub ea qualitate, qua illum Salvator promiserat, tamquam divinum Paraclitum, qui venit repleturus animas nostras pace, gaudio, gratia, & sanctitate, veniens dissipare tenebras mentium nostrarum, inflammanda, & expianda corda nostra, liberanda ab servili, ac turpi rerum creatarum amore, ab omnibus sensibilibus rebus avellenda, & ad invisibilia Cæli bona sursum elevanda. *Pater Chauffemer. sermone pro die Pentecostes.*

Descriptio eorum, quæ acciderunt die Pentecostes.

Auditur primum magnus de Cælo sonitus tamquam venti vehementis, mox linguæ igneæ coruscant quæ semet separantes, & in Apostolorum quovis quiescentes illos pares efficiunt Evangelicis veritatibus ubique locorum disseminandis. Spiritu sancto repleti statim omnibus loquuntur linguis, Judæi ex omnibus Mundi nationibus, quos Dei Providentia Jerosolymam coegerat ad factum Pentecostes diem celebrandum, ut deinceps in universas terras effunderentur testes miraculorum hujus diei, audito rumore descensus Spiritus sancti, magno in numero densantur circum domum, in qua erant Apostoli, obstupefacti, & perterriti, quod singuli eorum audiebant illos patria lingua loquentes, in admirationem rapti dicunt, hi homines, qui loquuntur, nonne omnes sunt Galilæi? Quomodo ergo audimus illos lingua nostra loquentes? Parthi, Medi, Elamitæ, qui Mesopotamiam, Judæam, & Capadociam incolimus, illos audimus patrio sermone nostro de admirabilibus Dei nostri loquentes? En quid locum præbeat sancto Petro Apostolo vocem attollendi, & in prima concione sua ad Judæos proferendi non solum Prophetarum testimonia, sed ipsos etiam sensus auditorum suorum de visibili complemento Prophetarum suorum, & ita illos persuadendi, & in uno ictu tria illorum millia convertendi. *Idem.*

Mutatio Apostolorum probatio est divinitatis J. C.

Una hæc prodigiosa mutatio in Apostolis facta nonne manifesta est probatio, eos Spiritus sancti virtute animari; ideoque nonne authenticum est, indubium testimonium præstitum gloriæ, & divinitati Magistri sui J. C. æque ac veritati rerum omnium, quas nobis revelavit? Quinam, amabo vos, erant Apostoli ante Spiritus sancti descensum; & quinam sunt hodie? antea ignavi, debiles, pavidi, indocti, rudes, imperfecti; nunc fortes, audentes, imperterriti, perfecti, magnifice loquentes in omni linguarum genere de magnalibus Dei. Unde nam recens in illis vis est, scientia adeo sublimis, hæc loquendi, & sensum suum exprimendi in omnium populorum sermonibus facultas, hæc miraculorum omnigenorum potestas? & præ ceteris hæc imperterrita constantia, qua ipsos etiam Judæos conquirunt, ut non sine vitæ suæ discrimine prædicent gloriam JESU CHRISTI nuperrime crucifixi, nisi a Spiritu Dei, quem receperunt? Quod discrimen inter Petrum negantem JESUM CHRISTUM ad vocem Ancillæ, & Petrum Apostolorum caput, primum omnium os aperientem, ut palam Judæis exprobret crimen Deicidii? *Idem.*

Cœnaculum, in quo clausi erant Apostoli, cum Spiritus sanctus visibili ratione in illos descendit, habendum est tamquam Ecclesiæ incunabula. Illic orta est inter tot miracula, quorum maxima proculdubio sunt adeo prompta, totius orbis conversio, sanctitas, & innocentia in omnes terras effusa; fortitudo tot millium Martyrum ex omni ætate, & sexu, qui sævissima quævis subire malunt supplicia, quam minimam thuris particulam adolere numinibus, diruta idololatria; dæmonum delubra undequaque eversa, & ex semet labentia ad sonitum vocis Apostolorum eodem pacto, quo mœnia Jerichuntina ad tubarum clangorem collapsa fuerunt. Hoc spiritus erroris imitari non potest; & ecce quomodo Spiritus veritatis venit redarguere Mundum de peccato incredulitatis. Post hæc dubitare de Christianæ Religionis veritatibus, victas non dare manus tot adeo manifestis, atque perspicuis probationibus, oculos claudere tot testimoniis adeo validis, Spiritum sanctum probantibus, hoc sane est Dei ultiones in caput suum detorquere, dementiam præ se ferre, non autem spiritus fortitudinem, quia hoc est committere peccatum omnium maximum, & quod plerumque remitti non potest, cum ut plurimum illud finalis excipiat impœnitentia. *Idem.*

Cur in ortu Ecclesiæ Deus tot operatus fuerit miracula, & hodierna die tam raro contingant.

Deus in ipso Ecclesiæ principio hæc miracula operatus est, quoniam illa censuit ad ejus institutionem necessaria; sed hodierna die iniquum esset exigere a Deo, ut eadem toties operetur, quoties incredulorum flagitat libido; quod non solum fidem non confirmaret, immo verissima esset eamdem delendi ratio. Nos, Christiani, ne petamus miracula, ut credamus, neque oremus Spiritum sanctum eo modo nobis conferri quo illapsus est in Apostolos; ab eo quæramus nostræ conversionis miraculum; non precemur ab eo aliquod ex his donis nitentibus, quæ olim erant in Ecclesiæ suæ institutione necessaria; sed quæ hodierna die non sunt amplius utilia, & quæ fortasse nobis esse possent perniciosa. Pro dono linguarum petemus, ut nostram cohibere valeamus, ita ut nunquam proferat verba veritati, caritati, puritati, pietati contraria, & ut omnis conversatio nostra christiana sit, & utilis proximo; pro dono curationis corporeatum ægritudinum, petamus illud curationis animarum nostrarum, & facultatem extinguendi ardorem, & ignem cupiditatum nostrarum, & illas etiam vivificandi per pœnitentiam, cum illis per peccatum mortem intulerimus; pro dono prophetiæ illud quæramus prævidendi quid de nobis futurum sit; nosmet bene præparandi ad mortem, & adducendi nos in statum perveniendi ad beatam æternitatem; loco fidei, quæ sit par montibus transferendi, aliam postulemus, quæ nostram frangat superbiam, quæ pravas cordis nostri corrigat affectiones, quæ nobis diligendas, atque credendas præbeat Religionis nostræ Veritates, & nos applicet totos nostris officiis. *Idem.*

Ita Mundi spiritu repleti sumus ut vix Spiritum sanctum agnoscamus.

Hodierna die ita occupati sumus, ita repleti, & Mundi spiritu fascinati, ut vix noverimus, utrum sit, necne Spiritus sanctus. Si quis novus aliquis sanctus Paulus ex Fidelibus quæreret; Accepistis ne Spiritum sanctum; quam multi respondere possent illud ipsum, quod olim huic Apostolo responderunt Ephesii: *Neque si Spiritus Sanctus est audivimus.*

Actor. 19.

Quod si minus ore, actibus certe suis responderent, ex quibus conjicere facile est ipsos nescire Spiritum sanctum, quia non invocant illum, quia illum non consulunt, quia sunt rebelles luminibus ejus, quia omnibus ejusdem motibus resistunt, quia Spiritus sanctus non est principium illud secundum quod suam vitam componunt. Si agunt, si cogitant, si loquuntur, secundum Mundi spiritum loquuntur, cogitant, agunt; si nutriunt consilia, spem, contentiones, hæc ea sunt, quæ in illis Mundi spiritus ciet; si regulas habent, placita, instituta, hæc ea sunt, quæ illis spiritus Mundi præscribit. Sanctus Paulus ceterorum Apostolorum nomine dicebat,

1. Ad Cor. 12.

Nos autem non spiritum hujus Mundi accepimus, sed Spiritum, qui ex Deo est. Sed quot Christiani possent hodierna die dicere oppositum: nos autem non recepimus Spiritum Dei, quia spiritu Mundi repleti sumus? Sancte, & Omnipotens Spiritus, qui Dei es, non vero Mundi, dignare descendere hodierna die in corda rebellia, redde te ad nos sanctificandos fortiorem, quam sit Mundi spiritus ad nos corrumpendos. *Idem.*

Effectus Spiritus sancti in corde Apostolorum.

Primus effectus, quem in Apostolorum corde produxit descensus Spiritus sancti, fuit sincera, & ardens Caritas. Spiritus sanctus est Patris amor, & Filii. Per illum Pater æternus amat Filium suum,

& Fi-

& Filius amat Patrem suum. Nonnisi per ipsum, gratiamque ipsius amamus Deum nostrum; ideoque divinus hic Spiritus sub ignis figura descendit, ut nobis innueret se venisse ad corda divino hoc amore inflammanda, quem JESUS CHRISTUS se in terras missurum promiserat ad succendenda omnia corda. Profecto simulac Apostoli Spiritum sanctum receperunt, accensi fuerunt igne divini Amoris, ad quem diffundendum profecti sunt in omem terram, ut eodem corda magis frigida inflammarent. Heu! frigus, & durities cordis nostri nonne ostendit, nos nequaquam passos fuisse, ut divinæ hæ flammæ nos accenderent? Nonne potius alio aliquo igne cor nostrum flagrat flammis illis opposito? Alius divini hujus Spiritus effectus profectus ab amore, quo cor Apostolorum inflammatum fuit zelus ardens gloriæ JESU CHRISTI, qui illos impulit, ut quamprimum in universum terrarum orbem se conferrent, ad prædicandam illius gloriam, atque magnalia. Visi sunt duodecim piscatores sine scientia, sine litteratura, sine eloquentia, sine ingenio, sed Spiritu sancto repleti extremas in terrarum plagas abire ad annuntiandam Magistri sui gloriam, & persuadendum Oratoribus, Philosophis, Sapientibus sæculi, Principibus terræ, hominem crucifixum Deum esse. Opus admirabile! quod tamen duodecim piscatores, per se quidem infirmi, sed animati, ac suffulti virtute Spiritus Sancti, & pleni ardenti ea Caritate, cui nihil est impossibile, ad finem perduxerunt. Heu! Undenam proficiscitur noster modicus zelus pro gloria Salvatoris, nisi ex modico amore? Dici enim possumus, nos illum amore, cum nullus videatur effectus & si hoc verum est, dici possumus nos recepisse Spiritum sanctum? Denique tertius hujus Spiritus sancti effectus fuit admirabilis fortitudo in gravissimis periculis, heroica constantia in horribilibus tormentis. Visi sunt discipuli isti paullo ante adeo pavidi, & ignavi, ut omnes Magistrum suum dereliquerint, visi sunt, inquam, statim ac Spiritum sanctum acceperunt, fieri strenui, veluti leones se objicere maximis periculis, provocare tyrannos, suppliciis occurrere, JESUM CHRISTUM in ipsis etiam eculeis prædicare, & proprio sanguine obsignare testimonium, quod Magistri sui divinitati perhibuerant. *Pater Nepveu in Christianis considerationibus tomo secundo.*

Quomodo Spiritus sanctus terminet Dei fecunditatem ab intra, & perficiat opera gratiæ ab extra.

Quemadmodum fides docet, Spiritum sanctum esse consummationem fecunditatis divinæ ab intra in ipso Deo, ipse etiam perficit opera Dei ab extra, & cum sit novissimus terminus æternarum communicationum in sede gloriæ suæ; ita opus est, ut in tempore perficiat omnia gratiæ opera, quamobrem Patres ausi sunt audentiori fortasse, vero tamen vocabulo illum appellare: *Vicarium CHRISTI & Redemptoris successorem*; perinde ac adorabilis iste Redemptor, cum sit immortalis, indigeat successore, qui locum suum teneat obiturus gloriosa munera ipsius. Non ita, Fideles; hæc non est Sanctorum Doctorum sententia; sed innuunt dumtaxat Spiritum sanctum adjicere gratiarum suarum effusionem effusioni Sanguinis Salvatoris ad salutis nostræ consummationem. *Pater Champigni in delectis sermonibus suis, sermone de corde novo.*

Fines propter quos Spiritus sanctus in terras descendit.

Hodierna die divinus iste Spiritus descendit ad perficiendas Filii victorias, ad consummandam beatitudinem nostram, & rerum omnium vicem nobis tradendam. Spiritus virtutis, qui nos sanctificas, Veritatis, qui nos erudis, Caritatis, qui nos animas, Fortitudinis, qui nos roboras, Sapientiæ, qui nos regis, Timoris, qui nos dirigis, Pietatis, qui nos cum Deo conjungis, & facis nos in illo manere! Felices animæ, in quas ille dilapsus est; quia recipientes illum, receperunt pignus salutis nostræ, signum vocationis suæ, suæ prædestinationis principium, auctorem, & consummatorem gratiarum suarum! Sed ubinam sunt hæ animæ beatæ? Vos estis ne ex hoc numero? Vos accepistis ne Spiritum sanctum? Apostoli vos quidem primitias recepistis; in vos ille primos descendit; verum etiam ope luminum ejus cognovistis Mysteria Regni Dei, Religionis veritates, omnem legum suarum extensionem circa moralia ejus placita, omnem perfectionem præceptorum, quæ in hoc spiritu continentur, qui revelat, quidquid ibi latet, qui scrutatur quidquid ibi absconditum est; qui expedit quidquid ibi est impeditissimum, penetrat quidquid est obscurissimum, evolvit quidquid minime intelligitur. Vos autem experientia ac studio id estis assecuti quidquid sublimia ingenia nunquam intelligere valuerunt. *Ex Moralibus Sermonibus, sermone de festivitate Pentecostes.*

Obstruimus Spiritui sancto aditum in cor nostrum, & illum recedere cogimus.

Pulsat nonnunquam ad cordis nostri januam Spiritus sanctus, sed illuc non ingreditur, quia illam invenit clausam, & ad eam reservandam majori vi, suaque uti non vult potestate. Nonnunquam ingreditur, sed non diu ibi permanet, quia ibi infidelitatem, atque mobilitatem nanciscitur. Ad illius adspectum commovemur, patrata crimina confitemur, agimus pœnitentiam, in posterum nos non ultra peccatores pollicemur; sed quam primum nostrarum obliviscimur promissionum, & ubi primum sese nobis obtulerit occasio ad pristinos habitus revertimur, & quin sequamur Spiritus sancti lumina, proprium sequimur sensum, ac voluntatem: ecce cur ille recedit: *Si Spiritum accepistis credentes*, quæsivit olim ab Ephesiis sanctus Paulus. Vobisne persuasum est de Evangelicis institutis? Nunquid inde sumitis vitæ vestræ principium? gustatis cælestia? Estne vobis fortitudo, & necessarium consilium ad amplectendum immutabile vosmet salvandi propositum, & quibuscumque sumptibus ad perfectionem tendendi? Si hoc verum est, habetis Spiritum sanctum; sin autem orandus est, ut vos sua visitatione dignetur; vobisque nihil prætermittendum est, quominus illum suspiriis, ac votorum vestrorum fervore in vosmetipsos pertrahatis. *Pater Nouet in hoc Mysterium.*

Ad quid Spiritus sanctus destinabat Apostolos, & quomodo oportuit, ut illos disponeret.

Ut videamus miracula, quæ Spiritus sanctus operatus est, ad examen sufficit revocare, quinam essent Apostoli antequam ille descenderet. Homines erant infirmi, omnibus humanis cupiditatibus obnoxii: omnia in eorum animis impressionem faciebant, præsertim vero timor hominum. Dei Filius illos in novos homines transformare cupit missurus eos in universam terram ad evellendas superstitiones, & idololatriam, quæ ibi omnino tot sæcula grassabatur; ad evertendum sathanæ imperium, & instituendum regnum æternum, quod nunquam evertendum cetera everteret. Volebat Deus mittere illos in mundum, ut inde avellerent omnes errores, omnesque hominum cupiditates, atque ut omnem hunc laborem sustinerent, alia indigebant virtute, alio animo, alia sapientia, aliis luminibus, denique alia gratiæ mensura, aliaque Spiritus sancti plenitudine. Hic est gradus ille, ad quem JESUS CHRISTUS illos studet attollere, & qui proprius est effectus descensus Spiritus sancti. *Ex speciminibus Ethicis.*

Spiritus sanctus descendit in terras cumulaturus homines donis, & gratiis, quarum participes, fieri nostrum est. Actor. 2.

Prætetitis diebus Dominicæ Ascensionis Mysterium celebravimus, hodierna vero descensionis Mysterium recolimus. Prodigia sunt æque admirabilia cernere naturam humanam in persona Filii Dei usque ad dexteram Patris ascendentem; & divinam naturam in Spiritus sancti persona, usque ad infirmitatem nostræ carnis descendentem: *Effundam de spiritu meo super omnem carnem.* Itaut si Cælum hodie panditur, non ideo fit, ut iterum terra cælestium aquarum lapsu mergatur, sed ut irrigetur benedictionum, & gratiarum diluvio. Ventus hic, cujus sonitus vehemens totam perterrefacit Jerusalem, nonnisi malaciam spondet, ac tranquillitatem. Hæc fulgura, atque tonitrua non sunt nuntia justitiæ, & irarum Dei, tubæ sunt, quæ hominibus pacem annuntiant, quam Salvator illis obtinuit a Patre, & quæ ad liberalitatum suarum distributionum illos appellat. Quam beati essemus si diluvii hujus gutta sacra labi posset in aridam, sterilemque terram cordium nostrorum! Si ventus hic adeo suavis, atque serenus detergere posset animam nostram ab omnibus sordibus, quibus inquinata est! Si cælestis hic ignis in cordibus nostris accendere posset flammas sancti amoris! Si tandem Deus adeo liberalis atque magnificus sua nobis dona communicaret! Verum quid vetat ne tanta hac beatitudine perfruamur? Numquid noluit Deus nobis æque ac Apostolis, primisque Fidelibus gratificari? *Numquid modo fratres, non datur Spiritus sanctus? quisquis hoc putat, non est dignus accipere.* Divinus hic fons publicus est: omnibus patet, interclusus est nemini: tot sæculis defluit; & semper æque ac re adhuc integra, redundat. Nobismet unice succensere debemus, si non æque repleti sumus ac Discipuli; quoniam Spiritus sanctus ad nos quoque, ut ad illos, missus est; & nisi eamdem recipimus gratiarum plenitudinem inde est, quia propter modicum pretium in quo illam habemus, nosmet præbemus eadem indignos. *Ex recenti Auctore.*

Sicuti hodie resistitur magis luminibus Spiritus sancti, ita hodie consummatur cæcitas plurium peccatorum.

Cum Spiritus sancti descensus afferat secum vividiora lumina, & urgentiores afflatus, quibus peccatores resistunt, sequitur hoc die festo obdurationem plurimorum peccatorum consummari; quia hodie majoribus Dei gratiis reluctantur. Ita vos qui jampridem resistitis hac die Spiritui Dei, qui vos impulit, ut ad ipsum revertamini, jure formidate eamdem pœnam, quam Judæi sunt experti: nam, quandoquidem quidquid accidebat illis in figura, reipsa in Ecclesia adimpletum est, dubitarine potest, quin eodem pacto, quo descensus Spiritus sancti fuit medium illud extremum, quo usus est Deus ad infelicem populum convertendum; ita descensus ejusdem Spiritus sancti instauratus in Ecclesia pro obduratorum peccatorum conversione, fit sæpe gratia novissima, quam recipiunt; & eadem resistentia pari pœna puniatur? Tandem enim cæcitas peccatoris in eo sita est, ut oculos claudat luminibus, quæ recipit, & obduratio, ut resistat inspirationibus, quas Deus illi immittit, ideoque quo majora recipit lumina, quin videat,

eo ma-

ea magis excæcatur; & quo majoribus gratiis cumulatur, quin commoveatur, eo magis obdurescit. *Ex Specimine Sermonum pro Mysteriis, & Dominicis tomo secundo.*

Spiritus sanctus ad nos mittitur in Celo vias dux nobis futurus.

Ego mihimet persuaseram, Domine, cum Filius Dei in Cælum ascenderit, hoc satis fuisse, ut nos ad omnes affectus nostros attollendos invitaret: cogitabam, cum Paradisi via nobis sit explorata, nos non amplius adhæsuros fore terræ, & cor nostrum a terrenis affectibus expeditum sublatum iri ad locum suæ quietis, ubi nos Salvator expectat, æternum cum ipso victuros. Sed hic Homo Deus agnovit, nos qui illum sequi debebamus, aberrare, & sequi viam illi prorsus oppositam, quam nobis ostendit: quapropter fidelem nobis ducem mittit, qui nos illuc adducat. Hæc non solum ignea est columna, qualem dedit populo Israel in deserto, neque stella, qualem Magis, aut Angelus, qualem Tobiæ comitem tradidit; sed ipsemet Spiritus sanctus in propria persona sub plurium linguarum figura; linguæ sunt, quæ nobis viam ostendent, & ignis, qui nobis ambulantibus præibit. Hujus ignis flammæ sunt verba; verba harum linguarum sunt flammæ. Hæ flammæ accenduntur æterno flatu Patris, & Filii; & hæc verba in ore eorum efformantur. Hæc lingua est lingua veritatis, & ignis caritatis. O nos beatos, si hæ linguæ nobis locutæ fuerint, si hic ignis nos inflammaverit. *Sermo Manuscriptus.*

Spiritus sanctus venit perfecturus hominem.

Non miror, si tres adorabilis Trinitatis personæ in ipsis Mundi primordiis adeo serio de hominis creatione deliberabant, atque in admirabilibus Infinitæ Sapientiæ suæ adinventionibus media quærebant efficiendi in hoc homine suam imaginem, & similitudinem. Hoc enim sublime erat in idea, & mente earum, consilium satis arduum, quod opere compleretur, & plurimum temporis requirebat ut perficeretur, omnibusque numeris absolveretur. Verum est, difficultatem hanc nequaquam ex parte Dei obortam fuisse cujus potentia semper est par suæ voluntati; sed summa erat ex parte humanæ naturæ, quæ par non erat recipiendo formam divinam, quam illi dare nolebat Trinitas nisi post magnas, ac divinas dispositiones. Cum omnes humanæ naturæ perfectiones non sufficerent ad id, illæ nonnisi fuerunt materia, ex qua magnum hoc opus existeret; quidquid in lege veteri factum est, nonnisi remota quædam fuit dispositio; JESUS CHRISTUS vivens in terra, moriens, resurgens, in Cælum ascendens, illud in statum redegit dumtaxat, in quo formam recipere posset, & ecce Spiritus sanctus in persona descendit; ut hanc illi applicet, & extremam illi perfectionem adjiciat. *Idem.*

Ad Ephes. 2.

Cum nihil ad bonum cor sibi conciliandum validius sit, quam illud insigni aliquo beneficio delinire; mirum non est, si Deus nos ad excessum usque dilexerit, ut loquitur Apostolus, *Propter nimiam caritatem suam*. Ecclesia suavissimum donum, quo nobis Sanctum spiritum suum largitus est, cum primo conjungit, videlicet cum Incarnatione Verbi ceterorum fonte, ac principio, quasi dicere vellet, Dei bonitatem exhaustam non fuisse, cum per amoris prodigium dedit nobis Unigenitum suum; quandoquidem aliud nobis priori par mutuas addit; sed tale, ut cum sit ultimus terminus productionum divinarum in adorabili Trinitate, dici potest etiam extremum esse conatum bonitatis, & misericordiæ Dei, illud nobis dedisse. Et profecto Deus jam de Cælo descenderat, & se nobis similem fecerat, ut per hanc similitudinem nos ad amorem sui pelliceret; dein in Crucem ascenderat, ut ibi suum cruorem effunderet, nobisque post mortem suam cor aperiret, ut nobis suæ caritatis ostenderet magnitudinem, & videret, utrum cor nostrum suis afficeretur beneficiis. Antequam ex hoc mundo excederet, posuerat seipsum in altaribus nostris, ut sese pro amore nostrum immolaret, ac inde usque ad cor nostrum effluerets, ibique per præsentiam suam validiores faceret impressiones. Sed quemadmodum rebelle cor hominis nondum victas dederat manus; ecce extremam amoris sui profusionem, qua dedit nobis Spiritum sanctum suum, qui est cor illius, & amor ipse; quod nobis immittere debet firmam fiduciam, fore ut Deus nobis cetera quoque largiatur; & sicuti sanctus Paulus ajebat, illum, qui dederat nobis proprium Filium suum, certissime cetera quoque esse daturum. Itaque dicere possumus, eum, qui dedit nobis Spiritum sanctum suum, omnia etiam bona inde manantia large, effuseque collaturum; dummodo illi per ejusdem Spiritus sancti motum deprecemur. *Auctor recens.*

Quid significet ingens fragor, qui auditus fuit cum descenderet Spiritus sanctus.

Auditus fuit, S. Lucas ait, magnus tamquam vehementis venti de Cælo venientis sonus; qui semper Evangelii prædicationem concomitatus est; & fieri non poterat, ut aliter eveniret; si consideremus quinam illi fuerint, quibus prædicaverunt Apostoli, & quid illis prædicaverint. Mundus implicitus erat amore rerum visibilium, de præsenti tantummodo vita laborabat, omnigenis erat involutus tenebris superstitionum, atque errorum. Repente exauditur hominum clamor, elata voce dicentium, cessate ab amore rerum omnium, quas dilexistis, cessate a metu rerum omnium, quas formidastis, cessate a desiderio rerum omnium, quas concupistis: alia sunt bona cupienda, alia sunt mala metuenda, in quorum comparatione bona, & mala nullo sunt in discrimine habenda. Alter est Mundus, qui efficere debet, ut contemnamus quidquid in hoc Mundo videtur. Nuntius mittendus est omnibus Diis hujusmodi, quos adoratis &c. Mirum ne esse debet, doctrinam, quæ tantam rerum omnium inversionem gignebat, caussam esse tanti rumoris in Mundo? Animadvertitur merito, rumorem illum de Cælo auditum fuisse; non igitur erat hominum tantum placita sua effutientium. Hic ipse Deus erat, qui annuntiabat has veritates hominibus per Ministros suos, & comitabatur eorum verba visibilibus signis potentiæ suæ; erant Cælestes homines, expediti ab affectibus rerum terrestrium; & quorum vita æque sancta erat, ac doctrina. Multi reperiuntur homines, qui eadem dicunt, quæ illi, sed dispari eventu; quia eorum prædicatio non est cum hoc Cælesti sono conjuncta; immo e contra sæpe est cum terreno strepitu consociata; agnoscuntur mores, & affectus horum Ministrorum Evangelicorum; & Mundus nihil nisi humanum, & a cupiditate profectum annuntiat, nihil quod terram non sapiat, & carnem, & sanguinem redoleat. Liquet quid illi cupiant, & quid velint; & rumores hi, qui illis præcedunt, nequiquam ad vitæ, sententiæque mutationem illos disponunt. *Idem.*

Quid significent linguæ ignæ, quæ super Apostolos apparuerunt.

Præter ingentem strepitum, qui auditus fuit, alterum quoque fuit signum visibile descensus Spiritus sancti; nempe linguæ igneæ, quæ quieverunt super singulos eorum, qui erant congregati, & quæ repleverunt illos ardore interiori, qui ex corde emanavit in linguam, & verba. Corda hæc ardentia nonnisi cognita verba proferebant, aptissima ad inflammandum alia corda, quæ Deus intrinsecus præparabat, ut ignem conciperent. Deus præparat corda, sed ut plurimum utitur ignitis verbis Præconis Evangelici, ut in illis ignem accendat: hæc solita est conversionis animarum via: hoc etiam ostendit, cur hoc tempore adeo infrequentes videantur conversiones; raro quippe invenitur lingua inflammata, quæ hominibus offerat sermones ardentes, cum passim conciones, quæ audiuntur scateant inanibus eloquentiæ prorsus humanæ lenociniis, sine calore, sine vi; quæ lumina sunt ardore carentia. *Idem.*

Veritates, & mysteria, quæ Apostoli populis nunciaverunt.

Apostoli in Cœnaculo Jerusalem egressi sunt deferentes in cordibus suis Spiritum sanctum. Habebant in se thesaurum scientiæ, fontes gratiæ, dona spiritualia, quæ ubicumque effundebant; & profecti sunt ad prædicandum in universam terram facti veluti lex vivens, & libri Spiritus sancti gratia animati; quapropter admirabili cum certitudine pronunciant Mysteria, quorum ne ideam quidem concipere valuerunt veteres Philosophi; eaque non quindecim, aut viginti auditoribus prædicant, sed Civitatibus, & Oppidis, Græcis, & barbaris; in locis frequentissimis & penitioribus desertis. Nihil dicunt, quod terram sapiat, cælestia dumtaxat loquuntur: sed præterea annuntiant hominibus doctrinam naturæ viribus superiorem: prædicant statum, ac regnum, de quo numquam sermo auditus fuit; alias derogant opes, aliam paupertatem aperiunt, libertatem, & servitutem aliam; aliamque vitam, & mortem; Mundum novum, vivendi rationem prorsus novam; denique mutationem & quamdam generalem rerum omnium instaurationem. *Sanctus Joannes Chrysostomus in Evangelium sancti Matthæi.*

Quomodo Spiritus sanctus extinguatur.

Nolite extinguere Spiritum Dei, clamat Apostolus. Spiritum sanctum extinguere voco, gratiis ejusdem resistere, inspirationes ejus negligere, per motum illius agere nolle; Spiritum sanctum extinguere voco, allo, quam ipsius igne inflammari. Idne facitis Christiani? Spiritu Dei estis animati? an spiritus Mundi vos agit? spiritus ambitionis, spiritus avaritiæ, spiritus invidiæ, licentiæ, libidinis? Bona fides hodierna die alione flagramus igne, quam cupiditatum? Numquid libentius umquam, & liberius verba facimus, quam cum proximi existimationem lædimus? Aliorsum ardore corripimur, quam rem nostram quærendi, & nostræ vanitati indulgendi? &c. *Fromentiere in Sermone pro die Pentecostes.*

Maximus Spiritus sancti effectus est destruere amorem inordinatum corporum nostrorum.

Sicuti ad mutandum cor hominis, eique aliud prorsus novum tribuendum, divinus hic Spiritus inchoare debuit humani generis reformationem, & cordis hujus corruptio ab incompositis illius affectibus proficiscitur, quorum primus, vehementissimus, ac perniciosissimus est ille, quo corpus nostrum complectimur; quod cum sit pars nostrum, ut plurimum potissima est, & antiquissima omnium curarum nostrarum; ita primus, & maximus effectus adventus Spiritus sancti fuit delere, & eradicare inordinatum hunc corporum nostrorum amorem; quia hic maximum opponit obicem operationibus Spiritus sancti.

Hinc

Hinc Apoſtolus comparat Dei Spiritum gladio ancipiti, quo ipſa ſubſtantia noſtre dividitur, & hæc pars noſtri, quam tantopere diligimus, ſeparatur a nobis. *Gladius Spiritus*. Quapropter vix divinus hic Spiritus adiit poſſeſſionem cordis noſtri, cum ſanctum nobis odium inſpirat in corpus noſtrum, & nos adigit ad inferendum illi bellum irreconciliabile ſicuti in ſanctis omnibus innoteſcit; quia amor, quo plerumque corpus noſtrum amamus, & ille, quo Deum proſequi tenemur, in eodem corde ſubſiſtere nequeunt, ſecundum ipſius Dei verbum, quo olim hominibus comminatus eſt; *Non permanebit Spiritus meus in homine, quia caro eſt*. Cum enim homines effecti fuerint carnales, Spiritus Dei non poterat ulterius in illis permanere. *Auctor Sermonum in omnia Ethica Christiana argumenta, in Sermone pro Dominica Pentecoſtes in Dominicali*.

Ad Epheſ. 6.

Geneſ. 6.

Cum Spiritus ſanctus ſit amor ſubſtantialis, ſuſtinere non poteſt dividi inter ſe & creata, cor quod totum vult poſſidere.

Spiritus ſanctus per antonomaſiam vocatur Amor, cum ſit amor ſubſtantialis, & perſonalis, ideoque pati non poteſt, cor dividi inter Deum, & creata. Cor iſtud unice creatum fuit propter illum; eique dedit quamdam immenſitatis ſpeciem in deſideriis, & captum infinitum, qui nulla re alia poteſt adimpleri. Vult igitur ſe ſolum amari, & amari præ ceteris; vel ſi aliquis eſt amor alius, vult hunc ſuo ſubordinari, atque ad eumdem finem tendere; quia cum de amore agitur, infinite zelotypus eſt; omnis diviſio illi odioſa eſt, neque patitur quidquam imminui de affectu, qui ſibi debetur. Sed deleto, ſublatoque omni amore, quo terrena hæc deperimus; factoque, ut ita dicam, corde prorſus novo, in corde hoc, quod inſtauravit, mutavitque, permanet tamquam in Templo, quod expiavit, & amori ſacravit ſuo; atque tunc cor iſtud vocari poteſt novum, quia novas habet affectiones, ex quibus liquet illud vere mutatum fuiſſe. Sed ubi conſidero quam frigidi, & languentes ſimus in ejus amore, & quanto ardore feramur in hæc terrena, credere ne poſſum recepiſſe nos Spiritum ſanctum. Retinemus ſemper inutiles, periculoſos, criminoſos affectus noſtros; tales ſumus, quales fuimus ſemper, æque ardentes in utilitatibus noſtris perquirendis, æque Mundo huic inhærentes, æque repleti philautia, æque voluptatum amatores, commodorum, & earum rerum omnium, quæ palpant ſenſus noſtros, ſtudioſi; denique cor noſtrum ad hæc tantum factum eſſe videtur. Nequaquam; audeo dicere, non accepimus Spiritum ſanctum; nam nos a terrenis rebus divelleret, ut omnia deſideria noſtra ſurſum aſcenderent; novum nobis cor tribueret, inſpirans nobis novos affectus, quos immutata vitæ ratione præ nobis ferremus. Quid non fecerunt Apoſtoli, poſtquam illum receperunt? Quas flammas hic Spiritus ſanctus non excitavit in illis? quo ardore alios ſanctos excitavit? Nonne viſi ſunt Reges, & principes mutare purpuram ſuam in cilicium? Nonne viſi ſunt alii calcare divitias, honores, voluptates, nobilitatem, & quidquid Mundus perdite quærit? Quot inter clauſtra, & in ſolitudines receſſerunt, ut Deum unice diligerent, ac de eodem uno ſolliciti cogitarent? Si eumdem Spiritum ſanctum recepimus, ne dubitemus, quo minus cor noſtrum mutet, nobiſque ſenſus eoſdem immittat. *Idem*.

Ardens precatio ad Spiritum ſanctum, ut mutet cor noſtrum, & illud amore prorſus divino incendat.

Spiritus ſanctus, & omnipotens dignare hodierna die in rebellia corda noſtra illabi, & ad illa ſanctificanda fortiorem te oſtende quam ſit ſpiritus Mundi hujus ad ea corrumpenda. Muta corda noſtra lapidea, quæ Mundus in nobis effinxit, ut præbeas nobis carnea, quæ ſint flexilia, ac docilia ad motus, & impreſſiones gratiæ tuæ. Divine conſolator animarum, flatus adorabilis Patris, & Filii, fons inexhauſtus luminum, ardens fornax amoris, Spiritus veritatis, ſanctitatis, caritatis, ſuavitatis pacis, atque concordiæ, deſcende in nos hodie, veni ad confirmandum infirmos, ad roborandum pavidos, ad ſubigendum rebelles, flectendum pertinaces, exhilarandum triſtes, conſolandum afflictos. Non petimus, ut nobis concedas ſicut Apoſtolis miraculorum patrandorum facultatem; petimus ſolum, ut in nobis formes veram juſtitiam, veramque ſanctitatem, quæ nonniſi a te procedere poteſt, qui ejuſdem unicus es fons. Facti tuæ ſanctitatis participes, efficiemur etiam tuæ felicitatis conſortes. In hac quidem vita per gratiarum tuarum affluentiam, in altera vero per divitias gloriæ tuæ. *Pater Chauſſemer*.

✱✱

M Y S T E R I U M
SANCTISSIMÆ TRINITATIS.
M O N I T U M.

Rduum non eſt aſſequi conjectura, cur plerique concionatores evitent habere Sermonem de adorabili Trinitate ea die, qua ab Eccleſia illius celebratur Feſtivitas, licet hoc Myſterium proculdubio maximum ſit, & ceterorum principium. Conceptus, quem de hoc argumento homines imbibere, illud videlicet nimis abſtractum eſſe, & ſuperare mortalium captum, fidem adſtruit; majorem fructum percipi poſſe ex argumento morali, quod non poſtulat adeo ſublimis Theologia cognitionem, neque tantam dicendi facultatem. Quamobrem alii de fide tantum generatim loquuntur, alii de perfectionibus Dei verba faciunt, quin ne verbum quidem addant de eo, quod omnium maxime admirabilis eſt, nempe de Unitate naturæ in Perſonarum multiplicitate. Alii tandem deſperantes ſe cum fructu loqui poſſe de tanto Myſterio, ſermonem componunt juxta ad Evangelium, quod Eccleſia proponit die ejuſdem feſtivitatis; ubi uberiorem dicendi campum ſibi patere putant.

Meum non eſt praxim hanc non ita pridem invectam redarguere, ſatis enim mihi eſſe reor ſequi inſtituti mei rationem, qui elegi provinciam ſuppeditandi materiam in omnia Religionis noſtræ Myſteria, quorum auguſtiſſimum, & maxime neceſſarium illud Trinitatis colui, & de quo Eccleſia ut fideles edocerentur, ſemper diligentiſſime procuravit. Monendum eſt tandem, ut argumentum iſtud utilius pertractetur, Concionatori media inſiſtendum eſſe via, catechiſtam inter, atque Theologum: videlicet, ut erudire cupiens nequaquam ſeipſum ſubmittat ad familiarem ſermonem, neque ita attollat, ut ſupra audientium captum aſſurgat, uſus ſine ulla neceſſitate verbis ſcholam redolentibus, a quibus abſtinere hoc in argumento ita facile non eſt; ſed illi danda eſt opera, ut explicet planius, quam fieri poteſt quidquid fides, & revelatio nos de incomprehenſibili hoc Myſterio docuerunt, quod idea poteſt ſubliniores ſenſus amoris, obſequii, gratitudinis, & devotionis immittere erga Tres divinas Sanctæ Trinitatis Perſonas.

PARA-

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Sermonum hujus Argumenti Synopsis.

I. I hominis proprium est, & non extrema immortalitatis Animarum nostrarum probatio, Religionem habere; verum quoque est dicere, Religionis proprium esse, attollere mentem, & cor hominis huic inspirando dignas divinitate sententias, regendo mores illius ad normam Veritatum, quæ ab illa traduntur: hæc est prærogativa Christianæ Religionis præ ceteris, quæ fuerunt unquam. Sed quemadmodum nostræ Religionis fundamentum est adorabile Trinitatis divinarum Personarum Mysterium, hujus Mysterii fides proprie Christianos facit, ejusque cognitio omnino est ad salutem necessaria. Hac in re unice immorari mens est in hujus Festivitatis celebritate, admittendo non quidem illud evolvere, ac vobis intelligendum proponere, quod toto Cælo mentis nostræ vires excedit; sed solum persuadere vobis duas Veritates, quæ totam sermonis hujus partitionem constituent. Prima; nihil nobis ingerere posse sublimiores sensus de Deo, nisi Mysterii hujus incomprehensibilitatem; quod quidem cessit in maximam laudem Religionis. Altera; nihil ad amandum, atque serviendum summo huic Deo nos magis impellere, quam quod ratio fidei luminibus fulta detegit de hoc eodem Mysterio; quæ duo, sicuti sunt finis Religionis, erunt etiam hujus sermonis partitio.

Pars prima; ajo cognitionem, quam Fides nobis tribuit de hoc Mysterio, quamvis confusam, & crassam, præbere nobis altiorem, nobilioremque divinæ hujus Majestatis ideam, quam quidquid concipere in hac vita possumus per omnes ratiocinationes, nisus, ac me conatus humanæ mentis. Quamvis enim comprehendere non valeamus quomodo subsistat in tribus Personis Deus, & ibi inveniantur apparentes quædam contrarietates, quas mens nostra explanare non potest; audeo tamen dicere hanc ipsam incomprehensibilitatem id esse, unde Mysterii magnitudinem cognoscere possumus. 1. Quia si illam penetrare possemus, & si Deus, quantumvis infinitus, posset mentis nostræ captu contineri, non esset id aliquid magnum, quia captus noster tantus non est, neque satis profunda illius penetratio; sed scire creata omnia, omnesque beatos Spiritus simul conjunctos illud assequi non posse; hoc sane mihi adstruit cognitionem nobiliorem, atque præstantiorem, & ad veritatem hanc intelligendam, & in lucem afferendam nihil requiritur præterquam quod rite exponere, cum fidem, tum rationem innixam revelationi, quæ nobis facta fuit. Plures id genus expositiones occurrent in paragraphis 5. & 6. unde inferri poterit, incomprehensibilitatem hujus Mysterii nobis adstruere nobiliorem Dei, quem adoramus, conceptum.

2. Gloriam Dei esse, recognosci ex creaturis suis per confessionem infirmitatis suæ; quia hoc idem est, ac fateri tantum fulgorem Majestatis se sustinere non posse, & hoc Mysterium, quod interiorem illius gloriam constituit, probare exteriorem per cognitionem, quam nobis tradit, licet imperfectissimam, cui nihil potest comparari; quod facile probatur per comparationem populorum, qui ignoraverunt Mysterium hoc adorabile, & nihilominus judicarunt opus esse Religione quadam, ad præstandum cultum Divinitati, quam venerabantur. Etenim quot errores, & quot insanæ opiniones cordatissimorum etiam virorum circa Divinitatem invenientur in tractatus hujus decursu? Igitur si gloria consistit in perspicua cognitione meriti, & magnitudinis alicujus; quam gloriam haurire poterat Deus ex cognitione adeo abjecta, & falsa Majestatis Dei, & divinarum illius perfectionum? Sed post hujus Mysterii revelationem, tunc homines veram habuere ideam magnitudinis Dei, eique veram tribuere gloriam; gloria Patri, Filio, & Spiritui sancto &c.

3. Demum Religionis gloria est habere Mysteria supra ipsam rationem posita, & omnimodam mentis nostræ submissionem flagitantia; & admirabilis est divinæ Sapientiæ Providentia, quæ homines salvare voluit, illos vocare ad cognitionem veritatis, fide potius, quam ratione, quia non omnes pares sunt argumentationibus acutis, sed omnes pares sunt credendis Mysteriis, & iis etiam, quæ sublimiora sunt, Gratiæ subsidio. Ita sicuti Sapientiores ubi sequuti sunt sola rationis suæ lumina, erraverunt, & evanuerunt in cogitationibus suis, Apostolo teste, Deus operæ pretium duxit rationem aliam sequi, quæ est: homines pertrahere præsertim per hujus Mysterii fidem, quæ illos credere cogit ea quæ rationem ipsorum superant, & quæ rationi eidem videntur in speciem adversari.

Pars altera: Quemadmodum non sumus aliquando futuri beati, nisi per visionem trium adorabilium Trinitatis Personarum; ita in hac vita Sancti non erimus, nisi per earum amorem. Hic autem vobis ostensurus sum, hanc eamdem Majestatem complecti plures, & urgentiores hujus amoris caussas, quandoquidem 1. Nihil nobis melius ostendit, quemadmodum Deus prior nos dilexerit; quippe creavit nos ad imaginem suam, & videntur Tres divinæ Personæ voluisse in nobis imprimere apertissima lineamenta similitudinis earum in Natura, & Gratia. 2. Nihil melius testata facere ea, quæ ab illo recepimus beneficia, & quæ a singulis Personis peculiariter accepimus. 3. Nihil melius detegere nobis suavissimam amabilitatem, divinasque Dei Perfectiones, quam Mysterii hujus revelationem.

II. Ut cum utilitate sermonem habeamus de sacrosanctæ Trinitatis Mysterio, & iste, quoad fieri potest, ad morum nostrorum ædificationem referatur: en tres propositiones, quæ Sermonis hujus argumentum, & partitionem constituent.

1. Dico: Professionem, quam in Christiana Religione elicimus credendi in uno tantum Deo Trinitatem Personarum, actum esse Deo gloriosissimum, quem Fides nostra valeat producere; Propositio prima.

2. Dico: esse fundamentum solidissimum spei nostræ; secunda propositio.

3. Denique dico: esse vinculum caritatis, quod invicem regnare debet inter homines, præcipue vero inter fideles; propositio tertia. Prima vobis ostendet quid faciamus pro Deo confitentes adorabilis Trinitatis Mysterium. Secunda, quid faciamus pro nobismetipsis; & tertia quod vicissim alternis facere debeamus. Credere Deum unum in Personis tribus, maximum est Fidei obsequium, quod Deo præstare possit creatura; hæc erit pars prima. Credere Deum in tribus Personis maximum est confidentiæ argumentum, quam creatura habere possit in Deo; hæc erit altera. Credere Deum in tribus Personis, est habere ob oculos validissimam caussam, & præstantissimum Prototypum caritatis, quæ nos omnes in Deo, & secundum Deum conjungere debet; hæc tertia. Hæc omnia moralia sunt, & attentionem vestram exposcunt. *Partitio hæc est Patris Bourdaloue in primo tomo Mysteriorum.*

III. Deus, qui nobis mentem largitus est ad eum cognoscendum, & lumina ad quærendum, in sanctis Scripturis nos docet: se velle quæri in cordis simplicitate: *In simplicitate cordis quærite illum:* Et qui Sapient. 1. voluerint penetrare divinæ Majestatis secreta oppressum iri pondere gloriæ ipsius: *qui scrutator est ma-* Proverb. 25. *jestatis, opprimetur a gloria.* Placent nobis igitur offerre Deo hoc in sermone tria adorabili Personarum divinarum Trinitati obsequia.

Primum est humiliare mentem nostram sub magnitudine, & obscuritate impenetrabilis hujus Mysterii.

Secundum applicare voluntatem nostram iis, quæ in hoc Mysterio nobis sunt benefica, & amabilia.

Tertium sanctificare Animam nostram exprimendo in nobismetipsis, & imitando divinum hoc Mysterium. *P. Texier in Tomo Mysteriorum.*

IV. Sicuti per hoc Mysterium Christiani sumus, duo omnino requiruntur ad obeunda veri Christiani officia; videlicet, bene credere, & bene vivere; quorum alterutrum si desit, Christianus, qui rationis est compos, nunquam perveniet ad bonum supremum, quod nobis Christiana Religio promittit: in Mysterio autem adorabilis Trinitatis, continentur hæc duo essentialia munera Christianismi.

Primum, hoc Mysterium, quemadmodum illud exponit Ecclesia, & quomodo a nobis intelligendum est, redigitur ad credendum 1. Unum esse Deum, & fidem, atque rationem docere nos, quam ideam, & sensum habere debeamus de illius Justitia, potentia, providentia, & aliis, quæ continentur in plurimis articulis Fidei nostræ. 2. Deum hunc unicum in essentia subsistere in tribus Personis, quorum una non est alia; & quamvis tres indivisæ conferant, primum quidem ad Sanctitatem nostram, deinde vero ad æternam Beatitudinem; scimus tamen, per appropriationem, creationem Patri, Redemptionem Filio, & Spiritui Sancto Sanctificationem acceptam esse referendam, & mox id, quod Fides nos docet de Verbi Incarnatione, & salutis adminiculis, quæ Filii merita, ut Spiritus Sancti Gratiæ nobis procurarit. Ita Mysterium hoc, quod ceterorum fundamentum est, continet, veluti in compendium, vel potius eminenter complectitur quidquid homini Christiano credendum est.

2. Est exemplar eorum, quæ nobis credenda sunt, & ta-

& rationis, qua vivendum nobis est, ut simus veri Christiani. Ut hac de re nobis sit persuasum, meminisse debemus, Mysterium, quod colimus, complecti duo illa, quæ diximus esse præcipua objecta Fidei, & adorationum nostrarum, videlicet, Unitatem Essentiæ Dei, & Personarum Trinitatem. Hoc posito, duo quoque sunt, quæ debent esse argumentum imitationum nostrarum, & normam eorum, quæ nobis facienda sunt, ut simus veri Christiani. 1. Imitari debemus adorabilem hanc Unitatem per Christianæ caritatis unionem, hoc enim Salvator concupivit, & enixe petiit a Patre suo, ut *fideles inter se unum sint, quemadmodum nos unum sumus*. 2. Caritatem nostram perficere debemus imitantes secundam hanc communicationem, quæ inter Personas divinas invenitur; nempe, quemadmodum Pater communicat Filio naturam suam, & quidquid habet, & quidquid est, una excepta Paternitate, quæ est incommunicabilis, & quomodo Pater, & Filius communicant quidquid perfectionum in ipsis est, & quæ possunt communicari, similiter verus Christianus communicare debet fratribus suis liberali caritate ea bona, quæ a Deo recepit, etiam eadem in illos effundens.

V. Revelavit nobis Deus Mysterium Augustissimæ Trinitatis in divinis Personis triplici de caussa; Primum, ut nobis aperiret hoc ipsum Mysterium, quod incognitum, & ignoratum fuerat, quasi universe in toto orbe terrarum. 2. Ut nobis ostenderet beneficia, quæ inde recepimus. 3. Ut significaret perfectiones, quas in se possidet Trinitas. Aperuit nobis hujus Mysterii veritatem, ut illud credere teneremur; ostendit nobis beneficia, quibus cumulati fuimus, ut illi gratias ageremus; significavit tandem perfectiones, quas in se continet, ut easdem imitaremur: ex tribus his caussis triplicem eliciamus ad doctrinam nostram, propositionem. 1. Revelavit nobis hujus Mysterii veritatem; ideoque Fidem nostram, nostramque mentem illi sacrificare tenemur.

2. Aperuit nobis beneficia, quæ recepimus; ideoque debemus illi memoriæ nostræ, & jugium gratiarum nostrarum sacrificium.

3. Exposuit nobis perfectiones suas, tamquam objectum imitationis nostræ; ideoque suum debet imperium exercere in cor, & voluntatem nostram: quæ tres sunt partes sermonis. *Ex Biroat Sermone 2. de hoc Mysterio.*

VI. Bifariam respicere possumus hoc Sanctissimæ Trinitatis Mysterium, vel tamquam Mysterium tenebrarum, & caliginis; quia Scriptura illud nobis revelans simul etiam celat, tamquam impenetrabile, ac toto Cælo mentium nostrarum captum excedens; vel tamquam Mysterium splendoris, ac lucis; quia facta nobis revelatio palam ostendit divitias Bonitatis, & Amoris Dei erga homines; sed ex hoc obscuritatis, ac lucis Mysterio duplex insigne bonum recipimus.

1. Per illius obscuritatem, magnitudinem ejus intelligamus, in eo quod mentes nostras excedit, quemadmodum vetus quidam Christianus auctor loquens de Philosophis, qui cognoscere voluerunt Dei naturam per lumen Rationis, dixit, illos nunquam habuisse nobiliorem Dei cognitionem, nisi cum omnem abjecere spem illius cognoscendi: *Majestatem Dei intelligendi desperatione senserunt.* (Minucius Felix in Octavio.)

2. Per illius fulgorem, ac lumina, quæ hæc Majestas in Mundum protulit illuminans nos nova hac cognitione, ostendit nobis suam erga nos Bonitatem: quorum alterum spiritus nostri submissionem, alterum cordium nostrorum poscit gratitudinem. *Idem in Sermonem primum in hoc Mysterio.*

VII. Mysterium, quod recolit Ecclesia in hac festivitate, Mysterium adeo sublime, ac impenetrabile ab hominibus cognosci non potuit, vel in lege Naturæ, vel in lege scripta, vel si cognitus fuit nonnullis ex sanctorum Patriarcharum, vel Prophetarum numero, hoc accidit in figuris, & obscure adeo, ut non desit dubitandi locus, utrum illud ipsi intellexerint. Secretum hoc reservatum fuit legi Gratiæ pro Populo dilecto, & pro filiis fœderis novi, ita ut de hoc divino Mysterio dici possit, quod sanctus Paulus dixit de Incarnatione: *Sacramentum quod absconditum fuit a sæculo, & a Generationibus; nunc autem manifestum est Sanctis.* Ubi invenio, Deum ita amasse Christianos, ut nobis revelaverit, quod ipsi per nos assequi non possumus, cum tota mentis nostræ perspicacia, & acumine. Nunquam attigissemus Trinitatis cognitionem, nisi Deus ipse os aperuisset ad eam nobis tradendam, & non potuissemus unquam credere, nisi ille explanasset sensum suum verbis ita perspicuis; quapropter vobis ostendere fert animus,

1. Magni hujus Mysterii veritatem esse prorsus incomprehensibilem.

2. Esse nihilominus indubitabilem: scilicet, nihil hoc rationi obscurius, nihil tamen hoc fidei evidentius esse. Verbo, claudendos esse oculos, ut credatur; hoc punctum erit primum; & nosmet excæcandos, ut credamus; quod erit alterum. *P. de la Colombiere Tomo 3. sermone pro die Trinitatis.*

Duplex tantum genus est luminum, quorum ope cognoscere possumus Sanctæ Trinitatis Mysterium adorabile; lumen Fidei, & lumen gloriæ. Velle, sanctus Bernardus ait, magnum hoc Mysterium cognoscere lumine rationis: *vana curiositas est*. Illud cognoscere lumine Fidei, ut in hac vita amemus, & adoremus illum; *magna securitas est*. Sed postquam illum in hac vita amaverimus, & adoraverimus, intueri in altera: *summa felicitas est*. Relinquamus ergo primam rationis cognitionem, & immoremur in reliquis duabus, ac ex illis duas sermonis partes constituamus. VIII.

1. Cognitionem Mysterii Trinitatis per Fidei lumen æque utilem esse, ac tutam: hoc punctum erit primum.

2. Cognitionem in Cælo per lumen gloriæ æque beatam esse, ac perspicuam: hoc erit alterum. *Pater Chanfemer in sermonibus de Mysteriis.*

1. Adniti volo ostendere in priori sermonis hujus parte magnitudinem Mysterii, quod hodie recolimus, & quam perfectionum Dei ideam nobis tribuat Scriptura. IX.

2. In altera videbimus cultum, quem debemus Deo, & quomodo sit a nobis adorandus. *Liber, cui titulus, sermones ascetici; sermone pro die Sanctissima Trinitatis.*

Opus est, ut principium, & fundamentum veræ Religionis duas habeat sibi essentiales qualitates; oportet, ut hinc quidem sublimem nobis adstruat ideam magnitudinis Dei; inde vere perfecte cognoscendam præbeat hominis infirmitatem, ut aliquid nobis communicet de Creatoris quidem potestate, de Creaturæ vero infirmitate; quæ duæ qualitates perfecte continentur in Trinitatis Mysterio, quam tamquam primum Fidei nostræ objectum veneramur. X.

1. Nihil nobis tribuit sublimiorem Dei conceptum, quam cognoscere ipsum infinitis spatiis omnes cogitationes nostras excedere.

2. Nihil nobis tribuit humiliorem conceptum hominis, cujus mens adeo rectis limitibus continetur, ut ne seipsum quidem cognoscat, neque millesimam partem earum rerum, quæ sunt circa ipsum, & cui nihilominus tanta inest temeritas, ut velit Divinitatis abyssum perscrutari, quæ caussa est maximorum errorum, qui palam ostendunt, quam per se sine fidei subsidio sit infirmum. *Specimina Sermonum pro Dominicis per annum.*

In nostra Religione nullum est Mysterium majus, sublimius, & divina Majestate dignius sanctissimæ Trinitatis Mysterio. XI.

1. Quia nullum est, quod tribuat nobis altiorem conceptum, ac majorem illius Dei cognitionem, quem adorant Christiani.

2. Quia hoc Mysterium ipse Deus in lege Gratiæ nobis revelavit.

3. Quia Mysterium hoc nos, & homines fecit, & Christianos. *Sermo manuscriptus Patris Stephani Chamillard.*

1. In sanctæ adorabilisque Trinitatis nomine Christiani sumus. XII.

2. Per frequentem hujus Mysterii, & eorum, quæ promisimus, cum Christiani fieremus, memoriam, vivemus tamquam veri, & fideles Christiani.

3. Per adorabilis hujus Mysterii invocationem moriamur, ut decet veros Christianos, atque prædestinatos: quia minister Ecclesiæ hoc a Deo petit in ipso nostræ mortis articulo.

Duæ tantum patent viæ, quibus ad Dei cognitionem pervenitur; rationis, & Fidei. Si procedere volumus tantum per rationis viam, certissime excæcabimur, & errabimus in perquisitione naturæ Entis hujus Supremi, quod unicum est, quamvis in tribus Personis perfecte distinctis subsistat. Ut igitur habeamus sublimis hujus veritatis cognitionem, confugiendum est ad Fidem, quæ una potest nobis satisfacere in desiderio adeo præstanti, quale est illud Deum cognoscendi. XIII.

1. Teneo igitur Fidei viam unicam esse, ut Dei cognitionem assequamur, qui quidem unus est in natura, & essentia, sed triplex in Personis, ut hoc in argumento dici solet.

2. Addamus etiam hanc eamdem unicam esse viam, per quam ad ejus amorem perveniamus. Neque enim ex toto corde amabimus Deum, nisi cognoverimus illum per lumen Fidei nostræ, quo illum cognoscere possumus. *Ogier in Tomo secundo publicarum actionum suarum.*

Hujus argumenti sermo in duas partes dividi potest. XIV.

1. Est mentis submissio, quam debemus Mysterio, quod superat hominum, & Angelorum intellectum, propter caussas, quas habemus nosmet submittendi huic Veritati licet aliter lumina rationis, & sensuum suadeant. Hæ porro caussæ sunt innegabilis revelatio a Dei Filio nobis facta; testimonia, quæ Cælum nobis tribuit, & quæ fuerunt manifesta; ratiocinatio ipsa, quam nos facere possumus de hoc Ente supremo,

mo, quod ſeſe communicare debuit infinite ab æterno, quemadmodum infinitum eſt, & æternum.

Pars altera obſequium, quod debemus Deo propter hoc Myſterium, quod in tribus conſiſtit. 1. In gratitudine propter ea bona, quæ a tribus Perſonis recipimus. 2. In timore filiali, ac reverentiali. 3. In amore noſtro erga Deum.

XV. In adorabili, & incomprehenſibili Myſterio Dei Unius in tribus Perſonis, eſt quid clam, quod ipſi lumine naturali cognoſcimus, & quiddam, quod nonniſi per revelationem didicimus, ſed quæ neceſſario ſunt nobis credenda, ut ſimus Chriſtiani. Quod evidenter per ſolum rationis lumen cognoſcimus, hoc eſt: Unum duntaxat eſſe poſſe Deum, quod pariter efficere debet, ut agnoſcamus bonum, atque præſtantiam Chriſtianæ Religionis præ illis omnibus, in quibus falſa numina adorantur. 1. Quia Unum duntaxat ſupremum habemus Dominum, a quo rebus in omnibus pendemus, cui unice placere debemus, & cui ſupremum cultum debemus adhibere; ſed facile eſt ſatisfacere Domino, nihil jubenti, quod ſit ultra vires noſtras, cognoſcenti, & gratam habenti leviſſimam quamlibet opellam noſtram. Heu! Ubinam eſſemus, ſi nobis obſequendum eſſet diverſis dominis, conſequenter oppoſitas voluntates habentibus? Quamobrem dixit Dei Filius: *Nemo poteſt duobus Dominis ſervire:* 2. Unum duntaxat ſupremum habemus Judicem, cui rationem actuum noſtrorum reddituri ſumus, qui eorum teſtis eſt, qui de illis judicat, quia tales ſunt; & qui ſcrutatur penitiores cordium latebras, & qui perfecte cognoſcit quidquid facimus propter illum & cap. 3. Hic unicus eſt univerſorum Dominator, ſimulque Creator noſter, & noviſſimus finis noſter, qui omnia fecit pro nobis, & qui ſolus nos æternum beatos poteſt efficere &c.

Pars altera, quod de divino hoc Myſterio cognoſcimur per revelationem a Filio Dei nobis factam, complectitur validas, & urgentiſſimas illius amandi cauſſas. 1. Quia Nobis oſtendit, ſe priorem dilexiſſe nos; cum enim non indigeret opera noſtra, creavit nos ad Imaginem ſuam, & tres divinæ Perſonæ Trinitatis impreſſerunt in nobis Characteres ſimilitudinis ſuæ in natura, & gratia, quod proculdubio argumentum eſt amoris, ac diſtinctionis, cujus Æternæ gratiæ nobis, & agendæ, & habendæ ſunt. 2. Quia de tribus his adorabilibus Perſonis cogitare non poſſumus, quin meminerimus Æternum Patrem nos ad exceſſum uſque dilexiſſe, & dediſſe nobis Filium, a quo redimeremur; Filium hunc unicum, Æternum, & immortalem ſeſe feciſſe nobis ſimilem, ut nos ſimiles faceret ſibi; & Divinum Spiritum hunc dignatum fuiſſe communicare ſe nobis ineffabili modo, ut eſſet noſtræ juſtificationis Principium. 3. Eſt etiam potens gratitudinis argumentum, ex hoc Myſterio cognoſcere naturam Boni, vere eſſe communicare ſeipſam, ſed quamvis communicationes intra ſe ſint infinitæ, voluiſſe etiam ſe communicare ab extra, & facere, ut ipſi eodem perfruamur bono, quo ipſe gaudet; qui quidem effectus eſt bonitatis, & amoris, cui pares referre gratias non poſſumus. 4. Satis non eſt, Deum libere nobis bona conferre; voluntas Trium Perſonarum eſt, ut agnoſcamus deſiderium, atque potentiam trium omnium Perſonarum, id exequentium; igitur omnibus Perſonis omnes ſumus debitores.

PARAGRAPHUS II.

Fontes, atque Auctores, unde hauriri copia poteſt ad propoſitas ſermonum Ideas exornandas.

SAnctus Auguſtinus compoſuit libros quindecim de Sancta Trinitate ſummo cum labore, ut ipſe teſtatur.

Idem in primo Sermone *de Verbis Apoſtol.* Verba facit de incomprehenſibilitate naturæ divinæ, de Perſonarum Æqualitate, & de Unitate in Trinitate.

Idem *in ſerm. 19. & 189.* loquitur de ineffabili hoc Myſterio.

Idem, vel auctor ſermonum *ad fratres in Eremo ſermone 15.* nos monet, ut coerceamus curioſitatem noſtram in hoc argumento, & nolimus ſcire plura lis, quæ Dei Filius docuit diſcipulos.

S. Ambroſius *lib. 1. de Fide ad Gratianum Auguſtum cap. 2.* tractat hoc Myſterium, & exponit, quid Eccleſia credere nos jubeat, & in prologo lib. 2. illud explicat.

Idem *lib. de dignitate Animæ cap. 2.* docet quomodo Trinitatis Imago reperiatur in homine. Et eodem libro docet propter ſimilitudinem hanc, Deum a nobis amandum eſſe ex toto corde, mente, & anima noſtra.

Origenes *Homil. 9. in cap. 6. Iſaiæ*, comparat generationem Verbi luci, & ſplendori, qui æque vetus eſt, ac lumen, a quo procedit.

S. Chryſoſtomus *Tomo 5. ſermone de Trinitate* probat hoc Myſterium per Scripturas, & pro primo argumento affert illud ex Geneſi: *faciamus hominem ad imaginem noſtram.*

Idem Tomo 6. ſermonem habet, ubi Verba facit de Trinitate conſubſtantiali, inſeparabili a Perſonis diſtinctim contra Arrium, Macedonium, & Hæreticos alios, qui contra admirabile hoc Myſterium inſurrexerant.

Idem habet quinque *Homilias de incomprehenſibili Dei Natura*, & in quinta mirifice explicat Apoſtoli Verba: *Qui habitat lucem inacceſſibilem.*

Symbolum Sancti Athanaſii continet quidquid nobis credendum eſt in hoc ineffabili Myſterio.

Sanctus Bernardus in primo brevium ſermonum ſuorum loquitur de Creata Trinitate, quæ in nobis eſt per tres Animæ noſtræ facultates, & explicat, quomodo hæc deciderit a præſtantia ſua, & quomodo fuerit per peccatum corrupta.

Idem *in lib. 5. de conſideratione* adhibet capita 6. 7. 8. 9. 10. probaturus, & explicaturus divinæ Naturæ Unitatem, & Trinitatem perſonarum.

Sanctus Eucherius, vel Euſebius Emiſſenus in ſermone de hoc Myſterio, præclaram tribuit ideam magnitudinis Dei.

Sanctus Thomas præter ea, quæ *in ſumma* docet de Unitate Dei, & Trinitate Perſonarum divinarum ſermonem habet in Verba illa: *O altitudo Sapientiæ, & Scientiæ Dei &c.*

S. Bonaventura in 3. Feſtivitatis hujus ſermone oſtendit, credendam, timendam, amandam, & adorandam eſſe Sanctiſſimam Trinitatem.

S. Bruno tres habet hujus Feſtivitatis ſermones, in quorum tertio de hoc adorabili Myſterio verba facit.

Gerſon duos habet de Trinitate ſermones, in quorum primo loquitur de Deo Uno in eſſentia, & Trino in Perſonis.

Granatenſis in catechiſmi parte 4. dialogum habet, ubi inſtruit proſelytum eorum omnium, quæ ad hoc pertinent Myſterium.

Jacobus Alvarez de Paz *3. Operum ſuorum Tomo part. 3. decad. 9. contemplat.* 81. *& ſeq.* agit de hoc Myſterio, ac de his, quæ ad illud referuntur.

P. de Argentano Cappuccinus *tom. collat. de Magnalibus Dei collat. 6. 7.* fuſius loquitur de divino hoc Myſterio.

P. Novet *part. 3. hominis Orationis* plures habet meditationes amplum tractatum exæquantes.

P. a Ponte in meditationibus de Myſteriis fidei *6. part. medit.* 4. fuſe agit de Unitate Dei, de Perſonarum Trinitate, & de divinis Perfectionibus.

P. Haincuve meditationem habet pro Dominica Trinitatis.

P. Bourgoin quatuor habet de hoc Myſterio meditationes, ubi poſtquam in prima oſtendit adorandam eſſe Perſonarum divinarum Trinitatem in eſſentiæ Unitate, in reliquis tribus ſequentibus oſtendit quamlibet ex divinis Perſonis ſingillatim eſſe adorandam.

Liber, cui titulus *Sapientia Chriſtiana* Eximii Guilleminot cap. 2.

P. Nepveu in primum Tom. Chriſtianarum conſiderationum loquitur de Unitate Dei, & in 2. Suppeditat pios affectus erga Trinitatem.

P. Levalois in Aſceticis colloquium habet de hoc Myſterio.

Guillelmus Auctor Italus ſpiſſum edidit volumen hujus argumenti.

Plurimi Theologi, & catechiſtæ more ſuo hoc argumentum tractarunt.

E Concionatoribus, qui data Opera loquuti ſunt de hoc Myſterio.

Mathias Faber, inter plures feſtivitates hujus ſermones tres habet, hoc Myſterium explicantes.

Biroat in Tomo Myſteriorum duos habet.

P. Bourdalove in Tomum primum ſermonum in Myſteria.

Pater Texier in Tom. Myſteriorum unum habet, & in dominicali pro die Trinitatis.

Ogier incipit Tomum ſecundum actionum ſuarum publicarum ſermone de Trinitate.

P. Duneau in Tom. Myſteriorum duos habet hujus argumenti ſermones. Fromentiere, & Abbas du Jarry.

Auctor ſermonum in omnia ethicæ Chriſtianæ argumenta in Myſteriis Domini noſtri.

In Specimine ſermonum in Dominicas, & in ſermonibus moralibus ſermo eſt de Trinitate.

Labatha } *tit. Deus.*
Lohner }

Homiliæ Cartagenæ.

PARAGRAPHUS III.

Loci, Exempla, Figuræ, & applicationes Scripturarum huic argumento.

Videte, quod ego sim solus, & non sit alius Deus præter me. Deuter. 32.

Ego Dominus, extra me non est Deus. Isaiæ 45.

Ego ipse sum; ante me non est formatus Deus, & post me non erit. Isaiæ 43.

Scito ergo hodie, & cogitato in corde tuo, quod Dominus ipse & Deus unus in Cælo sursum, & in terra deorsum, & non sit alius. Deuter. 4.

Cui similem fecistis Deum, aut quam imaginem ponetis ei? Isaiæ 4.

Hic est Deus noster, & non æstimabitur alius ad eum. Baruch 3.

Domine quis similis tibi? Psalm. 34.

Magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu. Jeremiæ 57.

Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram. Job 36.

Posuit Deus *tenebras latibulum suum*. Psalm. 17.

Qui lucem habitat inaccessibilem. 1. Ad Timoth. 6.

Quem nemo vidit unquam, sed nec videre potest. Ibidem.

Generationem ejus, Verbi Divini, *quis enarrabit?* Isaiæ 53.

Videmus nunc per Speculum, & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. 1. Ad Corinth. 13.

Invisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Ad Rom. 1.

Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma. Ad Ephes. 4.

Regi sæculorum immortali, invisibili, soli Deo honor, & gloria. 1. Ad Timoth. 1.

Docete omnes gentes baptizantes eos in Nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti. Matth. 28.

Nemo novit Filium nisi Pater; neque Patrem quis novit, nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare. Matthæi 11.

Mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis &c. Ad Romanos 1.

O altitudo divitiarum, Sapientiæ, & Scientiæ Dei! quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus! Ad Rom. 11.

Tres sunt qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus; & hi tres unum sunt. 1. Joann. 5.

Hæc est Vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti JESUM CHRISTUM. Joannis 17.

Pater Sancte, serva eos, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut & nos. Ibidem.

Ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut ipsi in nobis unum sint. Ibidem.

Ut sint unum, sicut & nos unum sumus. Ibidem.

Faciamus hominem ad Imaginem, & similitudinem nostram. Genes. 1.

Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus. Apoc. 4. & Isaiæ 6.

Filius meus es tu, ego hodie genui Te.

Exempla, figuræ, & similitudines veteris, novique Testamenti.

Homo factus fuit ad imaginem Dei, ejus similitudinem gerit.

Prima similitudo, quæ simul est probatio magni hujus Mysterii, invenitur in *lib. Gen. cap* 1. ubi Moyses repræsentat Deum, tamquam consulentem de hominis creatione, & dicentem: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*. Quibus enim hæc dicit? non certe Angelis; Angeli enim nihil consuluerunt, nihilque conferre potuerunt huic operi. Ceterum homo factus fuit ad Imaginem Dei; non autem Angeli; ideoque Deus Pater dicit Filio, & Spiritui Sancto verba illa. Hi sunt cooperatores in hominis Creatione: loquitur ad Coopificem Filium, & Spiritum Sanctum, inquit Sanctus Chrysostomus. Verba, quæ in Scripturis sequuntur, *Deus creavit hominem ad imaginem, & similitudinem suam*, colligunt tres divinas Personas, & docent tres omnes illas unum esse Deum. Hinc inferimus Animam nostram factam esse ad Imaginem, & similitudinem Dei, nos in illa gerimus Trinitatis Imaginem. Patris in memoria; Filii in intellectu; Spiritus Sancti in voluntate. Sicut enim, tres hæ facultates unam duntaxat constituunt Animam, ita tres divinæ Personæ Unum constituunt Deum; & hæc similitudo plerumque adfertur ad adstruendam, ac tribuendam imperfectam aliquam cognitionem Mysterii hujus incomprehensibilis.

Visio Abrahæ, qui tres vidit, & unum adoravit, Figura Trinitatis.

Una ex pulcherrimis Imaginibus Trinitatis, & veluti prima lectio, quam tradidit Deus hominibus, ut illos disponeret ad Mysterii hujus cognitionem, ea est, quod in eodem Geneseos libro *cap.* 18. Domino apparente Abrahæ hic visus est sibi videre homines tres coram se, quos cum vidisset, se prostravit, & adoravit dicendo, *Domine*. Mystica visio, quam habuit Pater fidelium, proculdubio repræsentabit illi Imaginem Trinitatis, & perfectam æqualitatem divinarum Personarum in ejusdem Essentiæ Unitate: nam cur Dominus, volens se ostendere Abrahæ, fecit, ut illi tres homines apparerent? & cur Abraham videns tres collegit illos in unum, ut illis cultum, & obsequia sua præstaret? *Tres vidit, & Unum adoravit*, S. Augustinus inquit! Nisi quia tres illi Unum sunt tantummodo, & Unum Deum, & Unum Dominum constituunt. *Domine*.

Visio Isaiæ prophetæ significat admirabile Mysterium nostrum.

Sexto Capite Isaiæ, Propheta hic narrat se vidisse Dominum in sublimi Throno sedentem, circum quem stabant Seraphim, sex alas singula habentia, quarum duabus quidam velabant faciem ejus, duabus aliis velabant pedes ejus, & reliquis volabant sibi invicem clamantia: *Sanctus, Sanctus, Sanctus est Dominus, & omnis terra repleta est gloria sua*. Canticum hoc divinum, quod incessanter psallant Seraphim in Cælo, & Ecclesia quotidie repetit in terra dum Sancta Mysteria celebrantur, nobis exhibet adorabilis Trinitatis Mysterium. Beati illi Spiritus dicunt semel *Dominus*, & semel *Deus*; sed non dicunt tamen semel *Sanctus*. Hoc ter inquiunt, non bis, nec quater. *Sanctus, Sanctus, Sanctus est Dominus*. Unde liquido constat tres divinas Personas habere distinctim unam gloriæ æqualitatem, unamque unitatem Naturæ.

Aliæ Imagines & similitudines Trinitatis sed imperfectæ.

Sancti Doctores dederunt nobis imagines, & similitudines, ut nobis præberent faciliorem hujus Mysterii cognitionem. Animadverterunt in Sole substantiam, radium, calorem; dixeruntque Solem repræsentare posse Patrem, qui se communicat Filio, tamquam radio suo, quandoquidem Filius a S. Paulo vocatur Splendor gloriæ suæ; mox respexerunt Solem, & radios, qui sunt tamquam caloris principia, veluti Imaginem Patris, atque Filii producentium Spiritum Sanctum Ardorem, & personalem Amorem utriusque; consideraverunt quoque Animam nostram cum tribus facultatibus suis, memoria, intellectu, & voluntate, quæ Unam tantummodo efficiunt Substantiam spiritalem, & indivisibilem, tamquam adumbrationem trium Personarum, Unam, eamdemque Divinitatem constituentium. Sed in hisce omnibus similitudinibus defectum invenerunt, & quamdam insufficientiam ad hoc Mysterium exprimendum; dixeruntque cum Sancto Hilario, *quod omnis comparatio homini utilis potius habeatur, quam Deo apta*. Confessi sunt cum Tertulliano: *Dei principaliter proprium esse nullius rei capere comparationem*. Sufficiat ergo nobis dicere cum JESU CHRISTO: Unum esse Deum essentiæ simplicissimæ atque indivisibilis, hanc tamen essentiam subsistere in tribus Personis, Patre, Filio, & Spiritu Sancto; cetera vero esse impeditissima, maxime confusa, & obscura ad Mysterium hoc explanandum.

* *Iris in Cælo Trinitatis imago.*

S. Basilius invenit in Iride Mysterii hujus imaginem, Iris, Pater hic inquit, nubes est, quam idem radius tribus diversis coloribus imbuit, & S. Dionysius Alexandrinus illam comparat aquæ fontis defluentis, quæ rivulum facit, a quo tandem fluvius producitur. Eo aqua, diversa habens nomina. Sed postquam omnes similitudines has, vel hæc symbola intellexerimus, caveamus, S. Augustinus ait, ne putemus Mysterium Trinitatis nos intellexisse: profecto hæ omnes creatæ Trinitates, si ita dicere fas est, ubi non est realis distinctio, & Unitas tantum apparens sunt tria nomina uni, eidemque rei indita. Sed in Deo distinctio, & Unitas sunt æque reales: verum quidem est, Patrem non esse Filium, & Filium non esse Patrem; verum est nihilominus Unum esse, & idem; ita ut comparationes, quæ in hoc argumento afferuntur, opem ferre possint, ut concipiamus quid doceat Fides; non autem, ut comprehendamus, quod credimus.

Ratio cognoscendi utrum Idea, quam concipimus de Deo sit vera.

Scire vis, S. Augustinus ait, utrum vera sit Idea, quam tibi effingis de Deo? Vide utrum Ideam hanc comprehendas; si comprehendis illam, non est Idea Dei, quam habes: idea est Creaturæ, non Creatoris. Præclaram hujusce rei figuram habemus in natura: videmus aliquando Solem efficere in Nube quamdam Imaginem sui ipsius, & alium pene dixerim Solem; efficit, ut Imago sua tanta in luce coruscet, ut vix, & ne vix quidem distinguas verum Solem ab eo, qui est ejusdem imago. Si tamen nosse cupis, uter verus est Sol, en certissimum argumentum. Fixis oculis suspice ex his solibus alterum; si illum facile vides, nisi ille oculos tuos perstringat; Sol hic, quem vides, falsus est; sin autem e contra illum sustinere non potes, quin hallucineris illum videns, cum illum videre non possis, radiis ejusdem excæcatus. Pariter scire vis, utrum Ens illud supremum subsistens in Tribus Personis, in unam collectis naturam, utrum inquam hoc Ens, cujus Imaginem efficis juxta Symbola, quæ vides in Natura, certum tibi indicium præ-

præbeo; si Ideam hanc comprehendis, si spectas primum hoc Ens, quin perstringaris, & ut loquitur Scriptura, quin *opprimaris pondere gloriæ suæ*, si arbitratis te concipere Naturam hanc simplicissimam, ac tres distinctissimas Personas; non est Deus verus, quem concipis, sed tantum ejus Imago: e contra, si Supremi hujus Entis Divinarumque Personarum perfectiones tanta in luce refulgent, ut mentis tuæ oculos perstringant, & hallucinetur ratio tua: tunc Idea tua vera est, & Deus, quem concipere non vales, est Deus verus; quoniam superat Ideas nostras, & captum omnium spirituum creatorum.

Tres Personæ Trinitatis in Baptismo Filii Dei cooperatæ sunt.

S. August. serm. 63. de Verbis Domini & l. 2. de Trinitate c. 9.

Ex historia Sancta didicimus, Sanctissimam Trinitatem in Baptismo Domini nostri fuisse repræsentatam, & quamvis videantur singulæ Divinæ Personæ peculiarem aliquam seorsim actionem operatæ; verum tamen est dicere, quemadmodum docet S. Augustinus, omnia indivise peracta fuisse per Sanctissimam Trinitatem: videlicet, inquit ille, tota Sancta Trinitas formavit carnem JESU CHRISTI, quamvis hæc ad unum JESUM CHRISTUM pertineat. Tota Trinitas fecit Columbam, quæ visibiliter super illum descendit, quamvis illa ad Unum Spiritum Sanctum pertineat; Tota Trinitas effinxit vocem, quæ dixit: *Hic est Filius meus*, quamvis vox illa Uni Patri accepta referatur. Quemadmodum autem Tres hæ divinæ Personæ in Mysterio Incarnationis consociatæ sunt ad tollendam Sanctam Salvatoris Humanitatem, usque ad Verbi unionem; & in Baptismo ejusdem ad declarandum id quod erat antea; videlicet Filium Dei per naturam, similiter in regeneratione nostra spirituali consociantur ad nos attollendos ad dignitatem filiorum adoptivorum.

Quidquid operabantur Apostoli in nomine S. Trinitatis operabantur.

Apostoli respexerunt semper Trinitatis Mysterium, tamquam Religionis JESU CHRISTI fundamentum. Quidquid operabantur, in Nomine adorabilis Trinitatis operabantur: Si prædicabant, si baptizabant, si patrabant miracula, omnia fiebant in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; & JESUS CHRISTUS ipse illis proponit hoc tamquam principium, & fundamentum fidei eorum. *Euntes*, ait ille, *baptizate eos in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Hinc Doctores consequenter docent Baptismum collatum non sub Nomine Trium adorabilium harum Personarum non esse verum, neque legitimum; adeo verum est Trinitatis Mysterium primum esse objectum, & Fidei nostræ principium.

Matth. 18.

In mundo mala & fatalis est Trinitas opposita Divinæ Trinitati.

Cum præcipuus Sanctæ Trinitatis effectus in tribus Animæ nostræ facultatibus sit impressam ibi relinquere suæ Sanctitatis Imaginem; ita animadvertendum est, esse in Mundo malignam, fatalemque Trinitatem, quæ increatæ opponitur Sanctitati, & delet in cordibus nostris creatam Sanctitatem, videlicet avaritiam, voluptatem, & ambitionem. Hæc triplex est illa concupiscentia, de qua loquitur S. Joannes, & quæ Mundi Trinitatem constituit: *Omne quod est in Mundo concupiscentia carnis est, & concupiscentia Oculorum, & Superbia Vitæ*. Hoc enim illud est, quod Mundus adorat, quod præ ceteris diligit, quod Idolum zeli est, quod erigit in corde suo, ut bellum agat cum Deo vero, & hominum affectus, atque intentiones illi præripiat. Prima concupiscentia, quæ est terrenorum bonorum concupiscentia, opponitur Æterno Patri, qui est Fons bonorum omnium, quæ large, effuseque omnibus creaturis impertit. Nobis hæc ab illius manu essent expectanda; & nihilominus incomposita ista concupiscentia Dei recordationem aufert, inficit memoriam nostram, & importunis nos replet sollicitudinibus, quæ nos ab illius avertunt famulatu. Secunda, nempe concupiscentia carnis, opponitur Verbo, cujus Nativitas in tempore, atque Æternitate, luce purior est; & hæc concupiscentia in Intellectum nostrum tot tenebras jacit, ut hic impar fiat intelligendis Cæli veritatibus, & secundum illas moribus suis conformandis. 3. Quæ est vanitatum, & divitiarum Sæculi concupiscentia, adversatur Spiritui Sancto in humilium corde quiescenti, & depravat voluntatem motibus Gratiæ rebellem. Hinc sequitur Animam, quo magis deperit tria hæc Idola, eo magis frigescere in amore, & obsequio Sanctissimæ Trinitatis.

1. Joann. 2.

Magnum hoc Trinitatis Mysterium Christianis tantum revelatum fuit, & infidelibus absconditum.

Trinitatis Mysterium secretum est, Christianis tantummodo revelatum; tantum enim abest, quod Abraham, aliique nonnulli Sancti Patriarchæ, & Prophetæ communicaverint Judæis lumina peculiaria, quæ hac de re hauserant, ut videamus reliquias perfidæ hujus nationis in omnia Mundi Regna dispersas, credere Deum, unicum in Persona, non secus ac in Essentia: non Patres eorum, non eorum Doctores quidquam illis de insigni hac Veritate tradiderunt. E contra vero, ne unus quidem Christianus est, qui toties non audierit verba sibi fieri de hoc Mysterio, quoties de Religione fuit eruditus. Scit se complexum fuisse legem Dei Hominis facti, ex quo scit Unum esse Deum in Tribus Personis: duæ cognitiones istæ, altera alteram sequitur, & nunc separari non possunt.

De cognitione quam habuere hujus Mysterii Sybillæ & aliqui Philosophi ex Gentilibus

Quod attinet ad cognitionem, quam habuerunt Sybillæ quæ de Deo loquuntur, qui genuit Unigenitum; quemadmodum earum carmina testantur apud Lactantium *cap. 4. lib. 6.* & quod de eadem re Ethnici nonnulli scripserunt, veluti Trismegistus in Pimandro, & Plato in Epistola, quam scripsit ad Dionysium Siciliæ Regem, ubi tria fatetur in Divinitate principia, & vult, hoc Mysterium arcanum haberi: & Orphæus, quemadmodum Theodoretus animadvertit, meminit in carminibus suis Dei, quem Spiritum vocat, & Divini Intellectus productionem; & id, quod habet S. Augustinus *lib. 7. cap. 9. confessionum*, ubi asserit se legisse in libris Platonicorum quod Sanctus Joannes dicit in principio Evangelii sui: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum; hoc erat in principio apud Deum, & omnia per ipsum facta sunt....* Hæc omnia videntur ostendere inter Paganorum tenebras affulsisse quemdam Veritatis radium, quem dicimus infinite excedere captum, atque Intellectum omnium spirituum creatorum. Sed his objectionibus non arduum est respondere. Quod enim ad Sybillas pertinet, S. Augustinus, & universe Doctores omnes docent, illas a Deo inspiratas fuisse, & nihil dixisse, nisi quod cælitus didicerant: quod autem pertinet ad Gentilitatis Sapientes, S. Patres, & præsertim S. Augustinus animadvertunt, illos legisse legis antiquæ libros, in quibus hæc Veritas pluribus in locis declaratur, quandoquidem ibi fit mentio de Deo, de Filio ejus, qui Verbum vocatur, & de Spiritu illius, cui universorum perfectio tribuitur. Hi bibliorum loci Ethnicis locum dedere nonnihil asserendi; sed illi nunquam satis intellexerunt hanc Divinarum Personarum distinctionem, quarum clara, & formalis revelatio Christianæ Religioni reservabatur.

Applicatio nonnullorum Scripturæ locorum huic argumento.

Quid in hoc Mysterio clarum, & quid in eodem obscurum est.

IN *Sole posuit tabernaculum suum .... Posuit tenebras latibulum suum. Ps. 17.* Regius Propheta ad ostendendam Gloriam, & Majestatem Dei utitur duabus illis locutionibus longe diversis, & quæ primo intuitu videntur oppositæ; cum dicat modo: *in Sole posuit tabernaculum suum*; modo vero, *posuit tenebras latibulum suum*; sed invenio duo hæc in speciem opposita in adorabilis Trinitatis Mysterio consentire; nam quod attinet ad Veritatem existentiæ Dei, lucidior est Sole. Probationes, inquit S. Ambrosius, palam scriptæ sunt in omnibus universorum partibus, & lumen astrorum; & quamvis ipse vellet se abscondere sub densitate Cæli, ac Terræ, sua illum detegerent opera, Auctorem prædicantia; ita ut, quidquid conentur Athei deleturi generalem Divinitatis impressionem, quam magni hujus Mundi adspectus naturaliter format in omnibus hominibus, minime possint, vel jugulare, vel omnino illi caliginem offundere; sed quod pertinet ad Naturam in tribus Personis subsistentem, hæ tenebræ sunt, quas acumine suo intellectus noster penetrare non posset. Deus ex propriis luminibus suis sibi format integumentum, quod illum inaccessibilem reddit propter nimium fulgorem suum, propter quem in scripturis vocatur *Deus absconditus*. Non igitur contendo vobis magnum hoc Mysterium aperire, cujus aspectus nobis reservatur in Cælo; potius illum imitarer, qui, cum capere non posset æstus marini caussam, se in Mare conjecit, & periit; videlicet feliciter potius memetipsum immergerem in perfectionibus Dei, per mei cordis affectus, quam illum vobis intelligendum proponere per infirmas mentis meæ Ideas. Non sufficit ergo scire in hoc adorabili Mysterio tria esse, quæ ignorare non licet sub tribus hisce verbis comprehensa; *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, videlicet Essentiæ divinæ Unitatem, Personarum Trinitatem, & infinitas præstantissimæ hujus Naturæ perfectiones. Hoc verbum *Sanctus*, numero singulari, significat unitatem Dei; ter vero repetitur propter tres Personas, & Sanctitas divina, quod hoc Nomen significat, omnes Trinitatis perfectiones involuit.

Quo altior nobis est idea de Deo, eo magis cognoscimus illum ideis omnibus esse superiorem.

Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Psalm. 36. Cum Regio Propheta fatemur Deum esse incomprehensibilem, ita ut, quantumvis sublimis, ac nobilis Idea sit, quam de illo concipimus, fateamur nos quam maxime ab illius altitudine distare. *Accedet homo ad cor altum.* Quoad placuerit, cogitationes vestras attollite; concipite quidquid excelsum vobis visum fuerit; fingite quidquid esse potest, colligite omnes perfectiones Entium omnium in unum; separate quidquid imperfectum est: Deus est hæc omnia, & toto Cælo super omnia: *Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus.* Dico, hanc Dei incomprehensibilitatem, quæ omnes superat ideas, & cognitiones nostras, efficere, ut illum melius agnoscamus.

Naturali lumine cognoscimus unum duntaxat esse Deum.

Videte, quod ego sim solus, & non sit alius Deus præter me. Deuter. 32. Difficile non est comprehendere Unum tantummodo esse Deum, & primum Entium

omnium Principium habere debere Unitatem: *Videte;* quasi innuere vellet Deus, oculos duntaxat aperiendos esse ad cognitionem hanc acquirendam; has etiam Creaturas, quæ in varietate sua exhibent nobis Infinitam Creatoris sui virtutem, prædicare nobis illius Unitatem per admirabilem hunc ordinem, & naturalem propensionem, quam habent ad se conjungendum. Hoc docet ratio; intelligimus enim sub Dei Nomine Ens infinite perfectum, & ita absolutum, ut nihil melius, perfectius, & absolutius fingi possit. Si essent plures Dii, duo simul sumpti pluris valerent, quam unus; ideoque quilibet Deus seorsim sumptus non esset Deus, quoniam aliquid inveniretur melius Deo. Præterea si plures essent Dii, varii esse possent in judicio, voluntate, ac potentia; & per consequens velle possent diversa, atque alii aliis adversari; quod palam tollit independentiam, absolutam potestatem, felicitatem, & immutabilem Dei requiem. Opus igitur est verum Deum dicere posse, *Ego Dominus; & extra me non est Deus, videte, quod ego sum solus &c.*

Isaiæ 45.

Imperat Apostolis Deus, ut baptizent omnes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Docete omnes gentes baptizantes eos in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Matth. 28. Præcepit Salvator Apostolis suis, ut irent ad docendas gentes omnes, easque in Nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti baptizandas: ut innueret prædestinationis felicitatem æque a tribus Personis procedere; quapropter dicunt Theologi formam Sacramenti Baptismatis consistere in reali trium horum Nominum pronunciatione: Patris, Filii, & Spiritus Sancti; & Baptismum, qui confertur in Nomine Trinitatis, quin singillatim exprimantur trium Personarum nomina, nullum, & irritum fore. Ab harum trium Personarum distinctarum nomine, Redemptionem nostram incipere, per illas perfici; & Christianum ipso sui baptismatis die semetipsum respicere debere tamquam Creaturam signatam Signo Trinitatis, ad quam essentialem habet relationem; ad Patrem Æternum tamquam Filius, ad Verbum tamquam frater, & ad Spiritum Sanctum tamquam Templum ejus, & Signum hoc adeo alte imprimi in Anima, ut nequeat deleri. Hic est character, quem gestant reprobus æque, ac prædestinatus; idque in omnem Æternitatem, & Sanctus Athanasius dixit ad illos dignoscendos rationem habendam esse tantum Baptismatis; discimus *in Baptismo Mysterium Trinitatis.*

Auferte Deos alienos de medio vestri. Josue 24. Verum est hodierna die, in Ecclesia saltem, credi unum Deum in tribus Personis; verum quis est, qui debitum cultum illi exhibeat? quis illum adorat in Spiritu, & veritate? Nonne plerisque fidelium id exprobrari jure potest, quod olim Josue Israelitis, quod alienos Deos in veri Dei locum subrogarent? *auferte Deos alienos de medio vestri.* Qui enim sunt hi Dei alieni, quos adorant, & quos auferre debent de cordibus suis? nisi terrena hæc cupiditatum suarum objecta? Ah! infelix muliercula, quæ occupat mentem tuam, ita ut de nulla re alia sollicitus sis, nonne facta est idolum tuum, & Deus tuus, locum tenens illius, a quo totum cor tuum esset possidendum? & belluo ille natus abdomini, quem alienum colit Deum? nonne abdomen suum, suamque voluptatem. S. Paulus ait: *quorum Deus venter est?* Avarus pecuniæ, auri, argentique sui cultor nonne hæc sibi facit Deos suos, quandoquidem illis eadem præstat obsequia, & officia, quæ Uni Deo essent præstanda? *Auferte Deos alienos de medio vestri.*

Ad Philipp. 3.

Hic obscure videmus hoc Mysterium quod in Cælo palam videbimus.

Videbimus Deum, sicuti est, 1. Joann. 3. Quidquid proficere possumus in cognitione Mysterii Sanctissimæ Trinitatis, certum est nos hic non visuros, nisi in ænigmate, & tamquam in obscuro speculo Deum. Sanctus Paulus ajebat, Nune imperfecte cognosco; cum vero statum perfectum attigero: *tunc cognoscam, sicut cognitus sum.* Tunc evanescent omnes obscuritates, nullæ erunt amplius tenebræ, nullæ imperfectæ de Deo cognitiones, nullum amplius opus obscuri luminis fidei, & obscuræ scripturarum revelationis. Nihil tunc erit absconditum. Palam videbimus omnia; videbimus Deum facie ad faciem: *videbimus eum, sicuti est.* Erimus prope fontem Veritatis, ingressi erimus in Dei Sanctuarium, pervenerimus ad sanctum Montem, in quo longe aliter ac Moyses secretum, ac familiare cum illo commercium inibimus; non enim aderit amplius spissa, & obscura nubes, quæ illum nobis abscondit; videbimus lucem increatam per ipsam, & in ipsa; *denique videbimus eum sicuti est.* Videbimus illum in Tribus distinctis Personis subsistentem, quin hæc distinctio obsit Unitati Essentiæ suæ. Non licebit nobis hanc ipsam divinam Essentiam videre, quin simul videamus, vel potius in eadem luce Æternitatis videamus Tres Divinitatis Personas, sicuti illas videre non possumus, quin divinam earum videamus Essentiam, neque unam Personam, quin videamus & alias. Essentia enim & Personæ sunt unum Ens Æternum, & immutabile, sed simplicissimum, & indivisibile, quod

1. ad Cor. c. 13.

separari non potest; ita ut pars una videatur, alia non item.

Vocavit Moysem de medio caliginis. Exod. 24. Dici potest, Deum ratione habita singulorum Fidelium id fecisse, quod olim cum Moyse, quem, ut habemus in Scripturis, *vocavit Deus de medio caliginis;* Vocavit enim nos de una obscuritate in aliam obscuritatem, de tenebris ignorantiæ, in qua eramus ante hujus Mysterii revelationem, in alias lucentes tenebras, quæ sua habent fulgura, quæ oculi Paganorum sustinere non potuerunt, vel, ut inquit Princeps Apostolorum: *Vocavit nos in admirabile lumen suum,* quale est lumen Fidei hoc Mysterio, quod profecto est admirabile; cum simul sit lucidum, & obscurum, ita ut Sanctus Clemens Alexandrinus illud *Æterni luminis temperaturam* appellet; est enim temperamentum magnæ hujus lucis, æternique splendoris, qui ipsos etiam Angelorum oculos perstringeret.

Deus nos vocans ad obscuram hujus Mysterii cognitionem, eduxit nos de tenebris, & in alias tenebras transtulit.

1. Petri 2.

Tanta est Mysterii hujus obscuritas, ut renuntiemur sistud nostram ignorantiam.

Lucem habitat inaccessibilem, 1. ad Timoth. 6. & caligo sub pedibus ejus, 2. Reg. 22. fatemur quidem, quidquid revelavit nobis Deus de hoc Mysterio, rationi nostræ non adversari, sed illam infinite superare. Quamobrem confitemur scire, & cognoscere posse, quidquid Deus nobis revelavit; non posse tamen id assequi, atque intelligere. Hæc veritas est, quam docere nos vult Isaias Propheta, cum nobis aperiens admirabilem visionem, quam ostendit illi Deus, proponens oculis ejus Deum Majestatis sedentem in Throno circumsepto Seraphim illius Sanctitatem celebrantibus, ait: *Et Domus ejus repleta est fumo.* Quodnam Mysterium hoc est? Quid? Deus, qui lumen est, qui Sol est omnium intellectuum, Deus est tenebrarum? ignis illius, qui adeo purus, atque coruscans est, misceri potest fumo? Isaias innuit id, quod Deo lumen est, densam hominibus esse obscuritatem, propter oculorum suorum infirmitatem. In hanc impenetrabilem obscuritatem, vel ut melius dicam, in hanc nimis lucidam nubem, ingrediantur tremebundi præ reverentia omnes Sancti Patres, omnesque Doctores, dum confitentur sibi meditantibus Trinitatis Mysterium, credendum esse, & non argumentandum. In his mysticis Templi Dei tenebris, Sanctus Hilarius Patrum omnium, in hoc argumento, doctissimus, qui tanta vi illud contra Arrianos pertractavit, humiliter suam confitetur cæcitatem: *ego nescio, non requiro, consolabor me tamen.* Credo Mysterium hoc, nec intelligo, neque intelligere laboro; tamen in ignorantia mea me consolor, quia Angeli ipsi quamtumlibet naturali intelligentia præditi, non intelligunt illud; & omnia simul sæcula majoribus luminibus donata, ne minimum quidem aliquid assequi potuerunt; Prophetæ nonnisi confusum illius conceptum habuere; Apostoli illius explicationem non exquisivere, & ipse Dei Filius hoc solum proposuit Mysterium, quod tamen non explicuit, neque explanavit, ideoque immerito de hac nostra ignorantia conquerimur.

Isaiæ 6.

Per baptismum collatum in nomine trium Personarum Trinitatis, societatem facimus cum Patre, Filio, & Spiritu Sancto.

Societas nostra cum Patre, & cum Filio ejus, 1. Joann. 1. Maxima Christianorum gloria, quam Angeli admirentur, & quæ tantam illis ingerit venerationem, ut honori sibi vertant, iis famulari, hæc est; quod simulac ingrediuntur in societatem Fidelium per Baptismum, & gestant signum J. C. socii fiunt, ut S. Joannes ait, SS. Trinitatis: *Societas nostra,* inquit, *est cum Patre, & cum Filio ejus;* & cum Patrem, & Filium nominat, proculdubio complectitur etiam Spiritum Sanctum, qui nos Patri, Filioque conjungit, & qui nodus est Sanctæ hujus Societatis. Ingredimur, inquam, in societatem cum Tribus divinis Personis, quæ per amantissimas, & insuetas communicationes respiciunt nos, tamquam personas ad se pertinentes; ita ut Pater respiciat nos tamquam filios, Filius tamquam fratres, Spiritus Sanctus, tamquam amicos, & in triplici consideratione hac omnia eorum bona sint nobis communia; & quemadmodum Mundo, & nobismet abrenunciantes, ut nosmet Deo tradamus, evadimus in possessionem Trium Divinarum Personarum: ita tres Divinæ Personæ modo prorsus miraculoso, & incomprehensibili, evadunt in nostram Possessionem, & hæreditatem; Nos earum sumus; illæ sunt nostri; quid ulterius dici potest? & quid hanc efficit societatem? Trinitas ipsa, quæ adest nobis, cum baptizamur, & hoc miraculum operatur in Anima nostra.

Deus peculiariter ideo magnus est, quia incomprehensibilis est.

Dominus magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu. Jerem. c. 3. Jeremias Propheta, qui de Deo sublimia sensit, & habuit adeo augustas ejusdem ideas, nihil æquius ac dignius se dixit, quam cum antonomastice vocavit illum *Magnum*, & super omnes hominum cogitationes, excelsum. Sed cur, Propheta, Altissimo tribuis nomen *Magni?* num quia creavit Cælum, & Terram? quia produxit opera eximia, quæ sunt naturæ totius ornamenta? num quia Deus est bellorum, & quia vidisti terribiles ultionum ejus effectus? num quia facit, ut maxime intrepidi Terrarum dominatores coram se contremiscant? Verum est, me dicere posse cum Propheta hæc omnia illustria est magnitudinis

ejus

ejus argumenta: sed non ideo Deus vere Magnus mihi videtur. Quamvis enim sub augustis hisce titulis fulgeat, nihil tamen video, quod non assequar nisu mentis, & spiritus mei; & Deus mihi vere Magnus videtur, cum illum comprehendere nequeo, & cum omnem rationis meæ captum excedit: *Magnus Dominus, & incomprehensibilis cogitatu.*

Quomodo & in quo honorare debeamus Sanctam Trinitatem cujus imaginem gerimus.

Inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi monstratum est. Exod. 25. Videtur Ecclesia quotannis exhibere nobis Trinitatis Mysterium, ut illius Ideam, & quamdam veluti Imaginem exprimamus in moribus nostris perfectiones illius imitando. Ne miremini hodierna luce a me proponi vobis imitandum Trinitatis Mysterium, quandoquidem ad similitudinem illius creati sumus, ejusque Imaginem deferimus in tribus Animæ nostræ facultatibus. Sed hæc Imago inchoata est tantum, perficienda, & absolvenda est juxta eumdem Prototypum imitando relativa singularum Trinitatis Personarum Attributa. Ut imitetur actionem Patris immanentem, Christianus elicere debet actus Fidei, quæ est participatio luminis Verbi, & recipere oracula, quæ declarat nobis extra se. Cum Verbum producat Spiritum Sanctum una cum Patre suo per eamdem Voluntatis ipsorum actionem, Christianus conjungere debet suam cum JESU voluntatem, & elicere actus caritatis, & amoris Dei. Ad imitandum Spiritum Sanctum, amare debet proximum suum, tamquam Imaginem Dei. Hæc ratio est efformandi Sanctam Trinitatem in nostris Animabus.

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & Sententiæ Sanctorum Patrum hujus argumenti.

Vere aliquid de Deo cognoscimus, cum ipsum comprehendere non possumus. Sanctus Augustinus de verb. Apostol.

Inæstimabilis, ineffabilis, incomprehensibilis Deus. Idem ibidem.

Est aliquid in Trinitate *ineffabile, quod verbis exponi non potest; ut, & numerus sit, & numerus non sit.* Idem tract. 3. in Joannem.

Deus ubique secretus est, ubique publicus; quem non licet, ut est, cognoscere, & quem nemo permittitur ignorare. Idem in Psalm. 74.

Tunc vero tantum Deum cognoscimus, cum illum cognosci non posse sentimus. Idem.

Trinitas divinarum Personarum est summum Bonum, quod purgatissimis mentibus cernitur. Idem lib. 2. de Trinit. cap. 2.

Trinitatis Vestigia in Animo sunt. Idem lib. 11. de Civit. Dei.

Semper gignit Pater, & semper nascitur Filius. Idem Epist. 174.

Pater non est Unus, sed unum cum Filio. Idem de Fide Symb.

Filii Dei Nativitas in divinis comparationem nullam admittit. Idem serm. de Verbis Domini.

Non periculosius alicubi erratur, non laboriosius aliquid quæritur, nec fructuosius aliquid invenitur, quam Unitas Trinitatis, & Trinitas Unitatis. Idem lib. 1. de Trinit.

Trinitatis recta confessio, est ignoratio scientiæ. Sanctus Hieronymus.

Tacendum est, ut revelatur (hoc Mysterium), *aut expectandum, ut videatur.* S. Athanasius.

Discimus in Baptismo Mysterium Trinitatis. Idem.

Perfecta Dei ignoratio, vera cognitio est; quia ipse supra omnem mentem, & substantiam noscitur. S. Dionysius Epist. 2.

In Anima est Trinitas, quæ ad Imaginem summæ Trinitatis condita est. S. Ambrosius de dignit. condit. hom. cap. 2.

Quisque venerandum in seipso Sanctæ Trinitatis Imaginem agnoscat, honoremque similitudinis divinæ, ad quam creatus est, nobilitate morum habere contendat. Idem ibidem.

Credere mihi jussum est, (Mysterium Trinitatis) *non discutere permissum est.* Idem de Fide ad Gratianum Augustum.

Est plenitudo Divinitatis in Patre, est plenitudo Divinitatis in Filio; sed una Divinitas, ubi nec substantiæ, nec voluntatis ulla est differentia. Idem, ibidem.

Quid curiose quæris investigare, quod tibi non expedit scire, nec cognoscere datur. Idem lib. 1. de interpell. cap. 9.

Non licet tibi curiosius investigare, quæ in Terris geruntur, & curiosius requiris quid supra Cælum agatur. Idem ibidem.

Disce hymnum Seraphim ter dicendo, Sanctus; Sanctus, Sanctus, manifestat unam, & æqualem gloriam Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. S. Chrysost. serm. de Trinit. Tom. 5.

Contendere scire quid substantia Deus sit, postremæ esse insaniæ judico. Idem Homil. de incomprehensibili Dei Natura.

Trinitas exactissime unica est. Idem super Epist. ad Roman.

Unus est Deus, neque enim illa sublimitas potest habere consortem, cum sola teneat omnem potestatem. Idem in sermon. quod idola non sunt Dei.

Loqui Dei, est Verbum genuisse. S. Gregorius in moralibus.

Aperte tunc (in Cælo) *videbimus quomodo & Unum divisibiliter tria sunt, & invisibiliter tria Unum.* Idem ibidem.

Inquirere de Trinitate, perversa curiositas est; credere, & tenere, sicut Sancta tenet Ecclesia, fides, & securitas; videre autem, sicuti est, perfectio, & summa felicitas est. Sanctus Bernardus in separatis sermonibus.

Trinitatis, seu Divinitatis arcanum, nec ab Angelis, nec ab hominibus, nisi Spiritu Sancto revelante, cognoscitur. Idem serm. in Cant.

Imago Verbum, Anima vero ad Imaginem. Idem ibidem.

Patre, & Filio cognitis, cognoscitur utriusque Bonitas, quæ est Spiritus Sanctus. Idem serm. 8. in Cant.

O beata Trinitas ad te mea misera Trinitas suspirat. Idem, serm. 12. in Cant.

Quid prodest tibi alta de Bonitate disputare, si careas humilitate, unde displiceas Trinitati? Lib. de imit. Christi cap. 1.

Deum, vis magnitudinis, & notum hominibus objecit, & ignotum. Tertull. Apolog. cap. 17.

Nobis sufficiat scire de Trinitate, quod Dominus ipse exponere dignatus est. Augustinus, serm. 1. de Trinitate.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex locis Theologicis hauriri possit in hoc argumento.

Cultus divinitatis est character, qui distinguit Christianam Religionem a Judæis, & Gentilibus.

Sanctissimæ Trinitatis cultus est Christianismi character, quo ab Ethnicis, & Judæis secernimur: ab Ethnicis quidem, quia illi Deos plures venerantur; a Judæis vero, quia adorant Unum Deum, quin Trinitatem agnoscant; sed Christianus profitetur se unum adorare Deum in tribus Personis, per gratiam particularem, quæ novæ legis est propria. Lex enim Vetus, quæ lex servorum erat, inveniens spiritus nimium crassos, & nimium in Idololatriam proclives, adnitebatur peculiariter in illis Dei unius fidem imprimere, quin distinctim Personarum Trinitatem illos doceret; sed post Verbi Incarnationem, lex nova, quæ lex est amoris, propria filiorum Dei, non amplius hoc celat Mysterium. Hoc primum est documentum, quod tradit recipientibus se, illos erudiens, ut se Crucis signo notent in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; ut innotescat, notionem, quam tradit illis de Trinitate adorabili, fructum esse meritorum, & passionum JESU CHRISTI, quæ notio illis esse debet jucunda, & gloriosa, quia hæc facit eos Sanctos in terra, & in Cælo beatos.

Mysterium Sanctæ Trinitatis est meræ fidei Mysterium a J. C. revelatum.

Adorabilis hujus Mysterii Veritas, Veritas est solum de Fide, & ad solam Christianam pertinet Religionem, quæ Sinagogæ explicite revelata non fuit; & in plenitudine temporum Unigenitus prodiens de Sinu Patris Æterni venit, ut edoceret nos de eo, quod fit in intimis divinitatis penetralibus: *Unigenitus Filius, qui est in Sinu Patris, nobis enarravit.* (Joann. 1.) Hic est Homo, & Deus, qui visibiliter post Resurrectionem apparens, antequam in Cælum ascenderet, & mitteret Apostolos suos ad prædicandum, imperavit illis, ut baptizarent Populos in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Credamus ergo, quia JESUS CHRISTUS Prima, & immutabilis Veritas hoc dixit. Recipiamus hanc fidem probatam certissimis argumentis, quibus utitur Deus confirmaturus verbum suum, credentes illam conjunctam esse cum hac perpetuitate, quam illi tradit consensus omnium Populorum, qui ultra sexdecim sæcula habiti fuerunt Orthodoxi, & qui servaverunt illam tot Martyriis victricem in tot præliis susceptis contra hæreticos, qui illam ausi sunt impugnare.

Quid intelligimus per Sanctæ Trinitatis Mysterium.

Quamvis nil tantum sit, nec tam inaccessibile, quam Trinitas; duobus tamen verbis explicatur; Deus est Unus in tribus Personis, scilicet una tantum Divinitas, & in hac unica Divinitate Personæ tres, quæ nequaquam efficiunt tres diversos Deos, sed unum, & eumdem Deum; unum Sapientem, unum Potentem, & ita de ceteris; nam extra Personarum distinctionem, omnia in Deo unum sunt. Quidquid docuerunt Apostoli, quidquid Apostoli statuerunt, quidquid Patres hoc de argumento dixerunt, ad id unum redigitur; Unum esse Deum in tribus Personis.

Sed paucis his verbis plurima continentur; continentur enim tria perfectionum genera, quæ Theologia deprehendit in Deo, quarum priores tribus omnibus Personis generatim conveniunt; cujusmodi sunt; Sapientia, Fortitudo, Bonitas, Justitia, & perfectiones omnes, quæ nobis perspectæ sunt, quia sunt attributa essentialia supremæ Dei Majestatis. Secundæ propriæ sunt singularum Personarum: Proprietas enim est Patris esse Principium Filii, & Spiritus Sancti, quorum alter ab illo nascitur, & alter procedit; ipso nullum habente Principium. Quamobrem illum Patres appellant cujuslibet Entis Originem, Principium totius Sanctitatis, & Divinitatis ipsius. Pariter Filii proprietas est esse Verbum, videlicet, cogitationem, & Verbum Patris sui; cumque duæ hæ divinæ Personæ amore infinito, & ab Æterno se diligant, proprietas Spiritus Sancti est, esse Amorem essentialem, ac terminum interiorum Divinitatis operationum. Tertiæ perfectiones Personis tribuuntur propter rationes, quas habent ad proprietates, quibus distinguuntur; sed non ideo esse cessant essentiales Divinitati; sunt enim illi communes. Ita Potentia Patri, Sapientia Filio, Bonitas Spiritui Sancto tribuuntur; & Ecclesia in Officio, non secus ac Patres in scriptis suis attribuerunt singulis Personis peculiares perfectiones, & operationes, quæ si ad trutinam revocentur, tribus omnibus conveniunt.

De Unitate Dei in tribus Personis.

Primus Fidei nostræ articulus docet unum esse Deum; Deum unum esse in Essentia, & plures Deos haberi non posse; hinc sequitur unum esse Creatorem, unum Dominum, unum primum Principium, unum novissimum finem rerum omnium, & fundamentali huic Veritati innituntur præcipua legis præcepta. Primum enim non ambigimus, quominus Deus sit bonum Supremum, & Infinitum, continens quidquid boni est, & possidens excogitabiles omnes perfectiones, quin ne una quidem in illo desideretur; si vel una tantum deesset illi, hic imperfectus esset Deus, ita ut per consequens deberet ab altero mutuari, quod per se non haberet. Necesse igitur est, Unum esse Deum; si enim plures essent aliquis eorum non esset perfectus, quia perfectiones alterius non essent in altero; atque ita Divinitatem inter se partirentur: Hinc oritur præceptum illud, quo amare jubemur Deum super omnia ex toto corde, & omnibus viribus nostris; quia cum sit Bonum supremum, Bonum unicum, & unicum, & universale, summopere, & unice amandus est; debet ille possidere totum cor nostrum, & amor, quo illum diligimus esse debet norma, & caussa totius amoris nostri. *Ego Dominus: & extra me non est Deus.* Si enim plures essent Dii, haberent sensus, voluntates, ac potestates diversas; alter præciperet, quod prohiberet alter; & quamprimum lites, & bella orirentur, & hoc pacto Mundus pacem fovere non posset, & mutuam consensionem, quæ omnes simul partes conjungit, *quia regnum in seipso divisum desolabitur.* Certum est igitur, admirabilem nexum, qui invenitur inter Cælos, elementa, & animantia, ostendere, unum esse Deum rerum omnium Rectorem: quamobrem præcipit ut illum Unum adoremus, Unum timeamus, & Uni ex anima tota serviamus. *Nemo* enim, Salvator inquit, *potest duobus Dominis servire;* cum enim voluntates eorum sint diversæ, & sæpe etiam contrariæ; si alteri obsequi cupis, necessario alteri non obedies, & utrique nunquam satisfiet; quapropter in eo omnis cura nostra collocanda est, ut Uni huic, & Supremo Domino fideliter deserviamus.

S. Thomas 1. p. q. 11. art. 3.

Deuter. 6.

Isaiæ 45.

Luc. 11.

Quomodo Trinitatis Mysterium impleatur in Deo.

Docet Fides, Patrem seipsum intuendo, & cognoscendo infinito modo, & sine ulla comparatione magis perspicue, quam homo in speculo faciem suam intuetur, per cognitionem hanc producere sui ipsius imaginem, *splendorem, & gloriam Patris, figuram substantiæ suæ, & invisibilem sui ipsius imaginem.* Sanctus Joannes illam vocat Verbum, vel Verbum Dei; quia Deus producens ab æterno in semet divinum hoc Verbum, exprimit per ipsum quidquid scit, ideoque vocatur *Sapientia;* sed cum producit Verbum suum, fieri nequit, ut videns illud infinite perfectum, non amet illud ardore infinito. Verbum amat pariter Patrem propter summam perfectionem, quam in illo videt, & ab illo recipit; uterque tandem, per amorem reciprocum conjunctim producunt Spiritum Sanctum, eique suam communicant Divinitatem; ita ut sit cum illis unus, idemque Deus, & id semper fuit tali modo; tres enim Personæ sunt æternæ, & æqualiter antiquæ. Pater nunquam fuit sine Filio, neque Filius sine Spiritu Sancto: generatio enim Verbi omnino differt a generatione hominum a Patribus suis vitam mortalem recipientium.

Ad Hebr. 1.

Omnia sunt communia in tribus Personis Trinitatis, præter personales proprietates.

Credimus præterea tres adorabilis Trinitatis Personas eamdem habere immensitatem, & ubicumque Pater est, ibi etiam esse Filium, & Spiritum Sanctum; & in rebus omnibus Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum æquales esse; quia Patris Divinitas non differt a Divinitate Filii, & Divinitas Spiritus Sancti eadem est, ac Filii, & Patris. Tres Personæ fruuntur quoque communi felicitate per cognitionem, quam habent suimetipsarum, & Divinitatis suæ; atque felicitas hæc est infinita, immutabilis, Æterna, quin unquam indigeant ope alicujus rei creatæ. Ita quamvis Deus solus fuisset in Æternitate sua ante Mundi primordia, non ideo erat iners, nec minus felix, quam modo sit; præcipuæ enim operationes suæ sunt interiores, in quibus ineffabilem invenit voluptatem: & inde procedunt omnia opera exteriora, quæ sunt tribus Personis communia; quia unus est tantum Creator, unus Sanctificator, & unus Remunerator, qui omnia naturæ, gratiæ, & gloriæ dona distribuit. Quamobrem nobis persuasum esse debet, tres omnes illas recipere preces nostras, non damnare vota, & nos beneficiis suis cumulare.

Quid in hoc argumento nos credere cogat Fides.

Ut in compendium cogam ea, quæ sunt nobis credenda, ubi agitur de adorabili Trinitate; est, unam eamdemque Divinitatem inveniri in tribus distinctis Personis, quin tamen tres sint Dii; Filium non esse Patrem, quamvis cum Patre sit unum, & idem; Spiritum Sanctum, neque Patrem esse, neque Filium; quamvis tres simul omnes sint unus & idem Spiritus Sanctus simplicissimus, atque indivisibilis; Filium æque esse potentem, ac Patrem; & Spiritum Sanctum æque potentem, æque Sapientem, ac Filium; sed tres simul non majorem habere Potentiam, neque Sapientiam, quam Unus; unam Personam per suam immensitatem tantumdem spatii occupare, quantum Trinitas tota. Primam Personam producere Secundam, quin ulla super hanc polleat prærogativa, vel Ordinis, vel antiquitatis; Tertiam ab aliis duabus produci, ac eamdem cum illis ætatem habere, Spiritum Sanctum in hac Trinitate recipere totum, & nihil dare, quin ideo sit minus beatus, minusque liberalis; Patrem, nihil dare, & nihil recipere: cum unus tantum sit Intellectus in Deo, & Voluntas una, sine ulla compositione, aut distinctione, hunc eumdem Intellectum in Patre fœcundum esse, & in aliis duabus Personis sterilem; Voluntatem in Patre, & Filio esse efficacem, & nihil producere in Spiritu Sancto: Verbum esse Filium Patris, & Spiritum Sanctum non esse Filium duarum Personarum illum producentium. Quæ ænigmata! hæc tamen credenda sunt, dicit S. Athanasius, qui in Symbolo explicat ea, quæ nos credere cogit Ecclesia. Theologi multa disserunt de his articulis Fidei, quibus nosmet subjicere debemus, si volumus a Deo illa ostendi nobis in Cælo.

Cur ceteræ divinæ perfectiones in creaturis videantur, sed in illis nullum Trinitatis appareat vestigium.

Quæri posset, undenam ceteræ divinæ perfectiones in creatis rebus tamquam totidem speculis appareant, & ibi ne unum quidem videatur Trinitatis vestigium, quamvis tres Personæ participes fuerint creationis entium omnium. Ratio, quam adfert Sanctus Thomas, est, Personas divinas non agere ab extra per perfectiones, quibus inter se distinguuntur, sed per eas tantum, quæ illis communes sunt. Mundus quidem est Opus Patris, Filii, & Spiritus Sancti; sed non est effectus Paternitatis in Patre, neque Filiationis in Verbo, neque Spirationis activæ, ut Scholæ loquuntur, in Spiritu Sancto; effectus est Sapientiæ, Potentiæ, Pulcritudinis, Bonitatis, quæ attributa sunt ex æquo tribus omnibus convenientia. Ex omnibus caussæ alicujus qualitatibus per effectus illarum cognoscere non possumus, nisi eas, quæ aliquid conferunt ad eorumdem effectuum productionem: possumus quidem cognoscere ubi videmus statuam marmoream, utrum, qui illam sculpsit, calleat artem suam, utrum polleat ingenio, & imaginatione; sed non profecto ex opere illius judicium feres, utrum sculptor nobilis sit, an plebejus, utrum ignavus, an strenuus; quia neque genus, neque sculptoris nobilitas aliquid contulere ad effingendum hoc simulacrum. Ad hoc Scientia sua tantum, ac manu usus est. Similiter creata docere quidem possunt nos Dominum Sapientem esse, & omnipotentem, sed nos docere quid inter Personas divinas intersit, non possunt.

Lumine naturali cognoscimus, Deum Unum esse, non autem Tres in Deo Personas. Ad Rom. 1.

Possumus, S. Paulus ait, lumine rationis cognoscere ad evidentiam Deum esse Unum, esse primum Creaturarum Principium; summumque Auctorem, & conservatorem Mundi: *invisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur;* sed hæc naturalia lumina minime sufficiunt ad intelligendam admirabilem Essentiæ Unitatem subsistentis cum Personarum multiplicitate; unicam simplicitatem consentientem cum multitudine, propter quam, cum S. Joanne dicere debemus contra omnes Arithmeticæ regulas, tria unum esse: *& hi tres Unum sunt.* Personam unam non esse aliam, quamvis non sit res alia absolute; Verbo, non in naturæ, sed Gratiæ Schola discimus, Deum esse Tres in Personis, & Unum in essentia, cujus rei hanc rationem affert Theologia. Quod naturaliter cognoscimus, id duplici modo cognoscimus, vel per caussas, vel per effecta, sed

1 Joann. 7.

Trini-

Trinitatem Personarum per Caussas cognoscere non possumus, quoniam nullas habent Caussas; neque per effecta, quoniam ea, quæ Deus operatur ab extra, producit tamquam Deus Omnipotens, & Sapientissimus, non autem, quatenus Pater est, vel quatenus Filius.

Necessitas credendi hoc Mysterium impenetrabile.

Inter veritates, quas docet christiana Religio, & quarum fideles firmam, perfectamque fidem habere debent; nullæ sunt, quas inevitabilius credere teneamur præ illis, quas ipse Deus tradidit nobis tamquam fundamentum totius veritatis de Unitate essentiæ, distinctione Personarum, & proprietatibus, quæ illis tribuuntur; quod si vobis mirum videtur, nobis credendam esse Veritatem incomprehensibilem, & contradictionem, quæ invenitur inter naturæ unitatem, & multiplicitatem Personarum; inde est, quod non intelligimus Mysterium; sed nonne veritati consonum est Deo inesse modum essendi prorsus diversum ab eo, quem habent Creata, & infinite excedentem omnes conceptus nostros? ita voluit Deus Mysterium hoc esse unum omnium maxime necessarium, & fidem ejus requiri ad salutem; hinc incipimus esse Christiani; hinc pertinemus ad Deum; ille imprimit nobis characterem in Baptismo, qui deleri non potest; hic articulus est fundamentalis, & essentialis fidei totius in Christianis, & quemadmodum *fides est sperandarum substantia rerum*, ut inquit Apostolus, Mysterium Trinitatis est etiam fundamentum fidei ipsius, cui innituntur veritates ceteræ nostræ Religionis, Incarnatio, Nativitas, & Mors Filii Dei, & mox justificatio hominum, quæ fit per Spiritum Sanctum, & reliqua Mysteria: *hæc est fides catholica, ut unum Deum in Trinitate, & Trinitatem in Unitate veneremur*. Symbolum ait D. Athanasii, quasi tota Christiana Religio in hoc articulo contineretur.

Termini quibus Scriptura, & Theologia utuntur ad exprimendas divinas processiones non sunt vacui sensu, licet illum non concipiamus.

Quamvis non ita perspicue intelligamus illud discrimen, quod distinguit singulas S. Trinitatis Personas, nec quid sit in Filio *generari*, in Spiritu Sancto *procedere*, in Patre *genitum non esse*, & non procedere ab ulla alia persona; non debemus hinc tamen inferre, hæc esse verba sensu vacua; sed solum exprimere sensum, qui nostrum superat Intellectum. Et sane discrimen Personarum, quod designant, non minus reale est, quia nobis est incomprehensibile. Scimus quidem adesse relationes, ac subsistentias personis proprias; sed post omnes Theologiæ, fideique conatus possumus confiteri, quidquid de hoc Mysterio cognoscere possumus, esse, nos illud comprehendere non posse, & rationes omnes cum S. Hieronymo eo spectant, quod vera Trinitatis confessio, vera est confessio nostræ ignorantiæ; Hoc etiam proprium est Entis hujus infiniti, non posse ab ullo creato intellectu comprehendi, & nostræ Religionis prærogativam esse, habere Mysteria toto Cælo rationem nostram superantia.

Non possumus sublimiorem concipere ideam, quam credere illum esse incomprehensibilem.

Non possumus nobis ideam Deo dignam proponere, quæ illum nobis non repræsentet incomprehensibilem; & si ulla esset Religio, quæ venditaret se reddere posse supremum hoc Ens comprehensibile, hæc semper esset falsa Religio; & hic Deus, qui se comprehensibilem redderet, Deus esset commentitius; quia incomprehensibilitas non minus in vero Deo essentialis est, quam Potentia, quam Bonitas, quam Sapientia, ob eam caussam, quia si Deus est, essentialiter est infinitus, & si infinitus essentialiter, fieri non potest, ut Spiritibus coarctatis, & finitis, quales nostri sunt, comprehendatur. At enim fatendum est, dicet aliquis, esse Deum, quia ratio hoc ostendit, & quia omnia Creata illum annuntiant; sed Trinitas tantum abest, quod intelligitur, ut rationem ipsam evertat, quæ in ea manifestam animadvertit contradictionem. Heu! proterve, qui ita ratiocinaris, & jactitas mentis acumen! saltem loquere consequenter, vel dic, nullum esse Deum, vel ne doleas modum subsistendi in illo esse incomprehensibilem; si enim illum comprehendere posses, jam Deus non esset.

Qualitas incomprehensibilitatis est id quod proprie cognoscimus de Deo.

S. Augustinus jure animadvertit proprie loquendo, unum illud, quod de Deo cognoscere possumus, & quod illi possumus attribuere, hanc esse incomprehensibilis qualitatem: *tunc vere de Deo aliquid cognoscimus, cum ipsum comprehendere non possumus*. In ceteris mentes nostræ evagantur, in ceteris sæpe fallimur, in ceteris periculum est, ne in errorem incidamus. Cum dicimus: Potens est Deus, Deus est Justus, Sanctus, Misericors, juxta vim vocabulorum, omnes hæ propositiones non satis sibi constarent, nisi adderemus, vel nisi supponeremus incomprehensibilitatem Dei, ad illas modificandas. Ut veræ sint, dicendum est, vel saltem subintelligendum est, Deum esse potentem, sed ea Potentia, quam non comprehendo; Deum justum esse, sed Justitia prorsus alia ab ea quam intelligo; Deum Sanctum esse, sed ea Sanctitate, quæ omnes meæ mentis cogitationes superat. Semper igitur confugiendum est ad suam incomprehensibilitatem, & ad sententiam S. Augustini, ubi Deus nobis incomprehensibilis videtur, ibi melius a nobis cognosci; Deus autem in aliquo Religionis Christianæ Mysterio difficilius comprehendi potest, quam in Mysterio Trinitatis: quid enim de hoc Mysterio concipimus; nisi quod ibi nihil concipimus? quapropter Prophetæ qui primas obtinuerunt revelationes, illi semper tribuunt hunc characterem exhibentes illum, tamquam abyssum interminabilem, ut nobis significent, Trinitatem divinarum Personarum esse magnum Mysterium incomprehensibilitatis Dei.

Fides Trinitatis divinarum personarum est beatitudinis nostræ principium.

Trium divinarum Personarum fides est totius nostræ spei fundamentum, fons omnium meritorum nostrorum, principium totius Sanctitatis, atque, ut utar Tridentinæ Synodi verbis, *initium, & radix totius justificationis nostræ*. Sine fide salvari non possumus; id constat; sed quænam est fides essentialis, & ad id necessaria? Fides Trinitatis, cætera Mysteria catholicæ fidei, excepta Verbi Incarnatione, eamdem non habent prærogativam. Possem omnino ignorare illa, & salvus fieri; sed si nescio, comprehendi Deum in tribus Personis, nihil mihi a Deo expectandum est, si hoc credo omnia sunt mihi speranda.

Hæc Verba, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, sunt venerabilia & efficacia.

Fidei formula, quam proferimus confitentes Trinitatem, & quæ his terminis concepta est: *In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti* in Religione nostra Sancta est, & Venerabilis, ideoque ex institutione J. C. ingreditur in omnia fere Sacramenta legis Gratiæ; si enim in Baptismo regeneramur, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti regeneramur; si Confirmationis gratia roboramur; si per Pœnitentiam peccata nobis dimittuntur; si per characterem Ordinis consecramur, si recipimus benedictionem Sacerdotum, Pastorum, & Præsulum; hæc fiunt omnia in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti ut discamus, S. Augustinus ait, in Christianismo, nullam esse gratiam, nullam salutem, nullam justificationem, nisi per fidem Trinitatis. Hinc etiam oritur, quod secundum Sanctam, & religiosam consuetudinem, omnibus actionibus nostris, hanc fidei professionem præmittimus, nihil aggredientes, nisi prius in nobis expresserimus signum Crucis, cum verbis istis: *in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, fatentes actionis nostræ meritum pendere ab uno, & sine hac fide, quidquid facturi sumus, futurum inutile. Quæ praxis ad nos ab Apostolis profecta est, cujus traditio constans est, semperque a fidelibus fuit observata.

Mysterium Trinitatis est omnium veritatum Christianarum principium.

Veritatum omnium Christianarum principium est: Unum esse Deum in Tribus Personis; si in hac re erras, incides in infinitos errores fidei contrarios. Quomodo enim credes, Deum humanam Carnem induisse, si negas cum Arrianis, Deum Patrem habere Filium æqualem sibi, & Deum, qualis est Ipse? Vel si credis cum Sabellianis Patrem, & Filium non esse nisi unam Personam variis expressam nominibus? Quomodo adoras Spiritum Sanctum, si cum Eunomio, & Macedonio illum Deum esse negas? Pater Carnem non assumpsit; si igitur Filius non est Deus, quid erit de omnibus Redemptionis nostræ Mysteriis? Sequetur, Deum nunquam factum fuisse hominem; non esse natum pro nobis, ideoque nos non esse redemptos. Aliquid ne in Religionis materia periculosius est, quam credere Deum, qui talis non est? tunc enim omnes adorationes, quæ præstantur commentitiæ Divinitati, vanæ sunt, & cultus, quo honoratur, superstitiosus.

Cum Sanctitas sit proprius Trinitatis character, Sanctos nos esse oportet, ut illam adoremus uti opus est.

Recordemur nos adorare Trinitatem, cujus propria, & essentialis character est Sanctitas, & nullam esse Sanctitatem, quantumlibet eminentem, ad quam adspirare nequeamus, ut evadamus digni adoratores Augustæ hujus Trinitatis? Ut adoremus illam in Spiritu, & Veritate, data ratione, Sancti esse debemus, sicut ipsa est; nam hi sunt adoratores illi, quos quærit Pater: *nam & Pater tales quærit, qui adorant eum*. (Joann. 4.) Ab his vult adorari, ab aliis autem se vere honorari non existimabit. Sanctus est Deus, & e Sanctis vult coli. Hoc debemus ipsi animadvertere in hoc Mysterio, in quo voluit seipsum nobis, tamquam prototypum exhibere; ideoque præcepit: *Sancti eritis, quia ego Sanctus sum*. (1. Petr. 1.) *Pater Bourdalove in Tomo 1. Mysteriorum*.

Contritio, & Sanctæ Trinitatis invocatio in articulo mortis erit confidentia nostra.

Cum morti proximi erimus, & in novissimis vitæ nostræ momentis ederit Animæ nostræ jamjam coram Deo profecturæ, & Votis pro illa nuncupandis opem laturus Sacerdos, quibus utetur Nominibus, ut Vota sua sint magis efficacia? Utetur Nominibus Patris, Filii, & Spiritus Sancti. *Proficiscere Anima Christiana*, inquiet Sacer Minister: Proficiscere in Nomine Patris, qui te creavit, in Nomine Filii, qui te redemit, in Nomine Spiritus Sancti, qui te sanctificavit, nomina Omnipotentia ad fugiendas Inferni legiones, ad inutiles efficiendos omnes earum conatus, & ad attrahendas in periculoso illo transitu super nos gratias, & Cælestia subsidia. Nec satis; nam, cum mox idem Minister ad Deum conversus morientis Animam commendabit, quanam utetur ratione ad eum flectendum, ut misereatur? illam audite: *licet enim peccaverit, tamen Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum non negavit, sed credidit*. Ah! Domine, exclamabit Dei viventis Sacerdos: Verum est me pro peccatore implorare clementiam tuam; non fuit

ille immunis ab humanis infirmitatibus, & suæ fragilitatis pondus fuit caussa lapsus sui: ceterum vero nosti illum, quamvis peccaverit, confessum esse tamen Augustam Trinitatem tuam, confessum esse Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, semperque trium harum divinarum Personarum gloriam quæsivisse.

Trinitatis Mysterium efficit, ut exerceamus fidem, spem, & caritatem.

Pietas Christiana non habet præstantius exercitium illo trium Virtutum Fidei, Spei, & Caritatis, quæ hac de Caussa Theologales vocantur, quia nos intime cum Deo conjungunt: Sed Mysterium Trinitatis præ aliis exercet tres hasce Virtutes, & hic fructus est præcipuus, quem a nobis inde referri voluit Deus. Primum hoc Mysterium, cum sit omnium maxime incomprehensibile, cumque humana ratio non posset sibi ullam effingere illius Ideam ante revelationem; Sacrificium fidei nostræ est magis meritorium, & dignius Deo, quod Deus ipse a nobis recipere possit. Nam confessio, quam tunc facimus hac in re, confessio omnium luminum nostrorum, ac totius nostri intellectus, nihil est in comparatione ineffabilis Magnitudinis ejus, & hoc pacto nobismet effingimus de illo sublimiorem ideam, quam de illo habere possimus infinite super captum nostrarum conceptionum attollentes illum. 2. Trinitatis Mysterium exercet spem nostram; speramus enim Salutem nostram ex virtute gratiæ; in nomine enim Sanctæ Trinitatis recipimus, & gratiam in Baptismo, & ipsum gratiæ principium, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, qui eduxerunt nos de potestate inferni, & nobis jus dederunt ad merita Filii Dei; fundamentum essentiale earum rerum omnium, quas speramus. Denique Spes hæc separari non potest a divina Caritate, cujus potentissima ratio est Trinitatis Mysterium; quia quid est, quod facilius ad Dei amorem me potest inducere, quam scire summum illius bonum esse contemplari se, & seipsum amore summo complecti? Tandem enim, si verum est Deum non posse, nisi in semetipso, invenire Objectum dignum amore suo, potero ne ipse invenire Objectum dignius se, & quod me beatiorem facere valeat? sed divina Caritas non solum pro objecto Deum habet, sed etiam omnes homines, quia in illis invenimus Deum, qui nos formavit ad Imaginem suam; tunc cum & Christiani per singularem characterem facti fuerint Filii Dei, ubi consecrati fuerunt Sanctæ Trinitati per Baptismum, in illis etiam reperimus objectum, & caussam peculiaris Caritatis. *Liber, cui titulus Verus Spiritus, & sanctus usus festivitatum anni.*

Trinitas divinarum personarum probata Scripturis.

Omnes veteris Testamenti loci, ubi Divinitas Filii Dei, & Spiritus Sancti probatur, docent quoque Veritatem Mysterii Sanctissimæ Trinitatis. In Isaia Dei Filius, nonne uti post Incarnationem, vocatur *Deus Fortis, & Potens, Pater futuri sæculi?* In Psalmis:

Psalm. 2. Psalm. 110.

Dominus dixit ad me: Ego hodie genui te . . . Dixit Dominus Domino meo, sede a dexteris meis? Quibus verbis Salvator ipse utitur ad Judæus confundendos, & ex quibus elicit suæ Divinitatis argumentum. Quod pertinet ad Spiritum Sanctum, ejus Divinitas nonne probatur pluribus veteris Testamenti locis, quibus vocatur Spiritus Domini, Spiritus Dei, & quæ ostendunt illum modo tamquam auctorem foecunditatis Naturæ totius, dicendo, quod in ipsis Mundi primordiis: *Spiritus Domini ferebatur super aquas*, modo tamquam auctorem omnis pulcritudinis, quæ videtur in Cælo. Deus, inquit S. Job, ornavit Cælos per Spiritum suum, & modo tamquam humanæ Sanctificationis Auctorem, & Principium Gratiæ, & Salutis hominum. Nihilo tamen secius confiteri debemus revelationem Mysterii Sanctissimæ Trinitatis in veteri Testamento, nonnisi obscure factam fuisse, ubi comparetur cum ea, quæ nobis detecta fuit in Novo, ubi tres divinæ Personæ ita distincte connotatæ sunt, & ita perspicue Fidei nostræ propositæ, ut sit præcipuum objectum Fidei, æque ac adorationum nostrarum. 1. Quid magis clarum est, quam manifestatio nobis facta in Salvatoris Baptismo, in quo Cæli aperti sunt, ut nobis ostenderent simul Tres divinas Personas: Patrem, in illa voce: *hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui;* Filium in homine Deo, quem vox illa indigitabat: Spiritum Sanctum in Columba, sub cujus forma visibili ratione super Salvatorem descendit. 2. Cæli nonne aperti sunt, ut nobis perhiberent testimonia, & ut cum S. Joann. testarentur, *quia: Tres sunt, qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus:* Pater nonne Cælos aperuit nobis, ut exaudiremus vocem suam, & in monte Thabor, & in Jordane? *Paterna vox audita est?* Filius nonne Cælos aperuit, ut in Martyrio S. Stephani se videndum præberet; & princeps hic Martyrum, nonne tormenta sustinens gavisus est beata visione illius ad dexteram Dei sedentis? Spiritus Sanctus nonne & ipse aperuit Cælos, ut manifestaret se hominibus, tunc cum visibiliter, & tanta in luce coruscans, sub Ignearum linguarum forma descendit in Apostolos, & mox

Job 26.

Matth. 17.

1. Joann. 5.

in ipsos Gentiles; idque pluribus vicibus, communicans illis donum loquendi omnibus linguis, & operandi multa miracula? Ut autem nobis persuasum sit, tres hosce testes Cælestes unum esse tantummodo: *& hi tres Unum sunt:* legere satis est in Novo Testamento insignes probationes Divinitatis Filii, & Spiritus Sancti, quas passim, & perspicue diffusas invenimus, & tria hæc Filii Dei verba in Evangelio universam hanc doctrinam complectentia: *Ego, & Pater Unum sumus.*

Joann. 10.

Processionum divinarum perspicua explicatio.

Hic ordo est divinarum Processionum: Pater Æternus cognoscens Filium suum qualis est, amat illum amore, qui decet infinitam amabilitatis suæ extensionem; Filius cognoscens amorem, quo a Patre diligitur, illi respondet amore pari, & Spiritus Sanctus infinite amatus a Patre, & a Filio, est Amor personalis, & Patris, & Filii. In Sancta, & adorabili hac necessitudine inveniuntur affectus, & benevolentiæ ineffabiles, quas excipit gaudium, quod Deus Unus valet comprehendere.

Mysterii hujus cognitio non habenda nisi per fidem, cui rario subjicienda est.

Naturalia principia, quæ faciliores efficiunt alios Fidei nostræ articulos, evertere videntur illum Trinitatis, qui nihilominus illius est præcipuum, primumque Objectum. Non ambigimus credere vastum hunc Orbem terrarum procedere ab ente aliquo, quod supra Naturam positum est, & quod esse debet entium reliquorum Caussa Universalis, atque independens. Certi sumus Universi hujus Creationem esse debere actionem omnibus Tribus Personis communem: sed agnoscere non possumus, quomodo Pater distinguatur a Filio; quomodo Filius, & Spiritus Sanctus ab eodem principio procedentes, notiones habeant diversas. Hoc est Sacrificium Fidei, mentem hominis humiliantis; opus est divinis revelationibus, & luminibus supernaturalibus, quæ id nobis testentur; opus est Apostolis, qui id prædicent, miraculis, quæ id confirment, minis, ut id credere cogamur, & adhuc post hæc omnia Mysterium est, cui captivanda est mens nostra, & Sacrificium efficiendum Deo perfectissimorum, ac purissimorum luminum, quæ natura, labore, studio, comparare potuimus, & hac de caussa tot hæretici a multis Conciliis damnati rebelles fuerunt Ecclesiæ, & impugnarunt hoc Mysterium, quod experientiæ, & rationi contrarium esse crediderunt.

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex asceticis, nuperisque concionatoribus loci hujus argumenti.

Omnis Religionis nostræ Mysteriis indigent subjectione mentis nostræ, potissimum vero Trinitatis Mysterium.

NON extrema ex prærogativis Christianæ Religionis est humanam Mentem subjicere Mysteriis Fidei, & luminum nostrorum infirmitatem divinæ Auctoritati. Infinitum illud spatium, quod deprehenditur inter Dei magnitudinem, & nostram humilitatem nobis ostendit Essentiam, & Operationes Dei debere excedere intellectus nostri captum, & vim; & revera si non sumus pares intelligendo nosmetipsos, neque unionem Animæ nostræ cum nostro Corpore; si melius non intelligimus ea, quæ vulgatissima sunt, & quæ cadunt sub sensibus nostris, velut Æstum Maris, vel productionem Aristæ; mirum ne erit, non posse nos comprehendere immensum illud Ens adeo remotum ab eo, quod sumus, & ab eo, quod non excedit captum nostrum; talis est Dei natura, ut Deus non esset, si concipere possemus, & id, quod agit, & id, quod est in seipso. Post hanc animadversionem, cui exactissima quævis Philosophia non subscribere nequit, dubitabimus cedere Trinitatis Mysterium, iis positis, quæ dignatus est Deus revelare nobis de Essentia sua; videlicet; se esse Unam duntaxat Naturam, quæ tamen in tribus Personis subsistit; quamvis hæc Veritas superet omnem rationem, & omnem intellectum, non dicam solum mentium nostrarum, verum etiam omnium Spirituum Cælestium? quapropter Salvator Mundi nobis asseruit: *nemo cognoscit Filium, nisi Pater, neque Patrem, nisi Filius, & ille, cui voluerit Filius revelare.* Liber, cui titul, Verus Spiritus, & usus Sollemnitatum per annum.

Nulla habebatur hujus Mysterii cognitio, antequam nobis revelaretur.

Antequam Dei Filius Mysterium hoc nobis revelaret, nulla ejusdem erat nobis cognitio: aliquam dederat quidem nobis figuram in veteri Testamento, sed tanta in caligine, ut Patriarchæ, & Prophetæ Sanctissimi distinctam soli ejus cognitionem haberent; quippe quibus singulariter favebat Deus: ceteris vero Israelitis operæ non erat pretium distinctum revelare hoc propter ipsorum crassitiem: cum enim maximam haberent proclivitatem in idololatriam, facile adorassent tres Deos in locum trium Personarum Dei unius. Siquidam Ethnici hujus Mysterii ideam conceperunt, dicendi sunt hausisse illam ex bibliis, quæ variis in occasionibus in Ægypto, & Perside descripta fuerunt, quod vero de Sybillis narratur, fieri potuit, ut Cælesti afflante lumine id cecinerint: ceterum e re erat, J.C. nobis distincte Mysterium hoc revelare; cum enim sit Salvator noster, ab illo docendi eramus præcipuas Veritates Salutis;

lutis; præterquamquod, cum ille a nobis cognoscendus esset, & tamquam homo, & simul Deus, qualis re ipsa est; sciendum nobis erat, ipsum esse Deum, & Dei Filium, scilicet, secundam Sanctissimæ Trinitatis Personam. Ita nonne nobis ille singulas tres Personas divinas tradit cognoscendas subsistentes in eadem Natura, cum jubet Apostolos suos baptizare gentes in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, quia in tribus hisce Personis designat Nomen unum: *in Nomine*, hoc est unam Essentiam, & unam Virtutem? *Idem*.

Hujus Mysterii incomprehensibilitas ratio est subjiciendi illi lumina mentis nostræ, & nostri cordis affectus.

Trinitatis Mysterium est incomprehensibile; hoc illud est, inquiunt nonnulli, quod prohibet, ne mens nostra obstupescat, & cor nostrum commoveatur: sed hic prætextus, quam parum dignus est Anima Christiana, quam minime latet suæ Religionis præstantia! quo magis ineffabile Mysterium hoc supra vos positum est, magis illud admirari debetis, & singulæ facultates Animæ vestræ invenire debent quomodo Trinitati obsequium ipsa dignum præstent; mens vestra hic confundere debet propria lumina, & afferre sacrificium huic Fonti ineffabilium claritatum, quarum fulgorem infirmitas oculorum vestrorum sustinere non posset; cor vestrum invenit objectum hoc admirabile magis extensum, quam vota sua; sed nonne hæc validissima est ratio ad illa excitanda? Objectum, cui non essent perfectiones incomprehensibiles, & infinitæ, minus mereretur affectus nostros: ideoque perfectiones Trinitatis cum sint immensæ, anima nostra, quæ desideriis desideris coacervat ad illam sese debet attollere. Ad te igitur, o Sancta, & ineffabilis Trinitas, omnes intendere volo nisus, & facultates cordis mei, ut illas in te unam conjungam, ut in te possideam quidquid potest occupare Spiritum meum, permovere meum cor, & constituere meam felicitatem. *Idem*.

Temeritas est & superbia non ferenda velle penetrare hoc Mysterium.

Quis hominum eo fuit ingenio, & intellectu præditus, ut sese attollere posset usque ad ineffabiles cogitationes Altissimi? Modici, & finiti spiritus sunt, in quibus ambitio infinita, ac non ferenda efficit, ut se credant pares judicio de rebus omnibus faciendo, & penetrando Mysterium, quod Deus reddere voluit incomprehensibile, Homines, quibus spiritus est vere solidus, & supra omnem præsumptionem, vident undique propria lumina deficere, ubi scrutantur Mysterium Dei in tribus Personis; & sentiunt se evanescere, ubi oculos attollunt, versus ineffabiles splendores Divinitatis. *Idem*.

Nobis credendum est hoc Mysterium: quamvis non intelligamus illud, & temeritas eorum, qui illi audent adversari.

Magni hujus Mysterii caligo infirmarene debet nostram fidem? possumus ne dubitare de iis, quæ docemur a Deo, eo quia non possumus illa intelligere? hæc profecto non est sententia Sanctorum Patrum, & Doctorum, qui e contra tenent, nullam in hoc haberi posse fidem sine tenebris. Quæ virtus esset Fides, S. Leo inquit; & quod illius meritum, si Fides in eo esset posita, ut crederemus ea, quæ sensibus, ac Spiritui patent? Essetne hoc magnum Deo Sacrificium sequi judicium ipsius, ubi consentiret cum nostro, & fateri veritates, quæ sine stultitia negari non possent? sed nonne esset afficere Dominum summa, & indignissima contumelia, exquirere ab eo rationem earum rerum omnium, quas dicit? credere nolle Verbo illius? non fidere testimonio ejus, & apertas exigere probationes earum rerum, quas nobis revelare dignatur? Quæ temeritas! quæ audacia! Velle submittere judicio rationis suæ, & opponere velle infirmum hunc luminis radium, quem communicavit nobis cum infinita claritatis abysso, qua illustrat omnia, & quam nullus sustinere potest intuitus? Æterna, & immutabilis Veritas, Ecclesiæ tuæ revelasti Mysterium adorabile Trinitatis, & Fidelibus omnibus præcepisti, ut credant quidquid ipsa revelasti; & modicum ingenium, cujus lumina adeo brevia, & finita sunt, ut vulgatissima quæque ignoret, ut sese confundat, & negotium illi minima quæque facessant; quod fallitur quotidie in discussione negotiorum, quæ facillima sunt; quod eget duce, & rectore, a quo in singulas horas corrigatur; modicum hoc, inquam, ingenium audebit ad examen revocare quidquid illi nunciatur nomine Creatoris sui, & deliberabit, utrum Fidem habere debeat divinis Oraculis, eo quod non cognoscit illa? O Deus! fateor me nihil de tanto hoc Mysterio cognoscere; hæc omnia superare, turbare, confundere intellectum meum; verumtamen firmiter credo quidquid dixisti, quamvis sensus mei fidei meæ adversentur. Quamvis infirma ratio mea repugnare videatur; quamvis non alia habeam ad id credendum argumenta, nisi Verbum tuum, credo, & adeo certus sum veritatis hujus Mysterii, ut minime dubitem in hac fide statuere spem omnem æternæ meæ felicitatis. Hoc Mysterium incomprehensibile est, & adorandum est; quidquid in oppositum afferat ratio. *Pater de la Colombier, serm. de Mysterio Trinitatis.*

Qui non potest credere hoc Mysterium, quia est incomprehensibile, ob eamdem caussam, nullum potest credere opus Dei, vel Mysterium.

Si tua mens rebellat, ex quo proponitur illi tamquam objectum fidei divinæ, Mysterium imperscrutabile; quam primum redigeris ad nihil credendum de omnibus catholicis veritatibus: quandoquidem ne una quidem est, quam Spiritus humanus valeat concipere. Quidquamne in Deo est, quod minime excedat captum mentis tuæ? potestne comprehendere quomodo repleat locos omnes, quantumvis dividi non possit? quomodo ex nihilo omnia fecerit, quomodo motum tribuat rebus omnibus, cum ille non moveatur? quomodo in seipso infinitam Justitiam cum infinita Misericordia conciliet? quomodo sexcenta in Mundo patiatur mala, cum ipse illa prohibere possit, & nihilominus illum sapientius non possit moderari? Mirumne est, si Dei Essentia complectatur res incomprehensibiles, & quæ mutuo semet videntur evertere; quoniam judicia ipsa illius adeo profunda sunt, ut mens nostra ibi putet invenire apertissimas contradictiones, cum illas revocet ad examen? Ullusne adeo subtilis, ac perspicax doctor fuit, qui non aberraverit in consideratione harum rerum omnium, si adeo fuerit audax, ut illas perscrutari voluerit? nonne cogimur oculos claudere ad aspectum Providentiæ tot Mysteriis affluentis; abrenunciare omnibus luminibus nostris; ignorantiam nostram fateri, & cum S. Paulo exclamare: O altitudo Sapientiæ, & Scientiæ Dei, quam invia sunt Judicia ejus, & viæ ejus incomprehensibiles! sed volumus ipsi comprehendere Deum, ipsi inquam, qui nondum comprehendimus minimum opus illius: qui nosmetipsos non comprehendimus? Quis dicet mihi, quibus organis Anima agat in corpus, quod animat, & quomodo corpus communicet Animæ, quæ tota Spiritualis est, affectus, quibus turbatur? quomodo efficitur cogitatio, cujus imaginem servas in memoria tua, in qua objecta omnia, quæ ingressa sunt per sensus tuos, semet pinxerunt in imaginatione tua? Oculos aperio, & ecce Imagines eorum omnium, qui in templo hoc sunt, in ictu oculi ibi delineantur, quin confundantur, vel aliæ ab aliis deleantur, quamvis spatium, in quo congregantur, sit indivisibile. Naturam omnem scrutare, nihil invenies, quod non pariat admirationem; nihil, quod te non humiliet, nihil quod tibi non aperiat imperitiam tuam. Sed quid? omnia Dei opera sunt incomprehensibilia, omnia producta sunt, omnia subsistunt, omnia multiplicantur per vias perspicacissimo cuique ignotas, & vellemus in Creatore omnia aptari obscuris spiritus nostri luminibus? Exerce tuum acumen in detegendis caussis tot miraculorum, quæ in Natura contingunt; antequam applices te contemplationi Auctoris earum. Saltem experire in arborum foliis, vel in aliquo insecto, neque tibi videbitur mirum aliquid inveniri incomprehensibile in Deo, cum minime intellexeris ea, quæ in creatis sunt mirabilia. *Idem*.

Quod scimus de hoc Mysterio per revelationem Dei, nobiliorem nobis tribuit ideam Dei, quæ quidquid summi viri rationis lumine perceperunt.

Cognitio, quam nobis præbet Fides licet confusam, & crassam hujus Mysterii, adstruit nobis ampliorem, nobilioremque ideam Supremæ hujus Majestatis, præ illa, quam habere possumus in hac vita per omnia argumenta, omnesque nisus humanæ mentis. Nam quamvis intelligere nequeamus, quomodo divina Natura in tribus Personis subsistat, & ibi inveniamus oppositiones, quas ratio nostra explanare nescit; audeo tamen dicere hanc ipsam incomprehensibilitatem id esse, per quod eamdem facilius intelligamus; quemadmodum unus ex primis Christianis auctoribus dicere consueverat de antiquis Philosophis, qui nunquam melius Dei cognoverant magnitudinem, quam cum abjecerunt spem omnem eam cognoscendi: *Majestatem Dei intelligendi desperatione senserunt*. Sed hoc nullibi melius adimpleri potest, quam in hoc Mysterio incomprehensibili: profecto si illud penetrare possemus, & si Deus, quamvis infinitus, contineri posset captu spiritus nostri, hoc non esset magnum aliquid, quia captus hic magnus non est; sed scire omnia entia creata, omnes beatos Spiritus simul conjunctos, omnes sublimiores Intellectus illuc attingere non posse; hoc mihi tribuit cognitionem nobiliorem, atque præstantiorem. Dicitur mihi unus esse Deus, Natura una, una Essentia divina, sed in tribus Personis subsistens, quarum una non est alia; quantumvis earum Essentia simplicissima sit, invisibilis, & incapax multiplicitati recipiendæ: non equidem illum agnosco, sed per hoc ipsum agnosco Dei magnitudinem majorem esse omnibus cogitationibus, & conceptibus meis; quamobrem, cum Apostolo exclamo: *O altitudo*, o abyssus, o profunditas Divinitatis! Addunt in hac Augusta Trinitate, Patrem esse non antiquiorem Filio; Filium non pendentem a Patre, eique non inferiorem; Spiritum Sanctum ab utroque procedentem, quin posterior sit alterutri: hoc intelligere non possum, & mens mea evanescit in his mirabilibus; sed simulac animum adverto ad cogitationem meam, & dico: igitur Deum hunc magnum esse, quoniam qui propius accedit ad sublimem hanc Majestatem, pondere gloriæ ejusdem opprimitur: *O altitudo*! pergunt enucleare mihi hoc Mysterium, divinas hasce Personas continere aliam in alia per admirabilem *circuminsessionem*, ut loquitur Theologia; unde fit, ut illæ se possideant, se contineant, & vicissim comprehendant, relationes divinas concipi non posse sine Essentia, quæ una, eadem-

Minutius Felix in Octavio.

demque res eſt cùm illa; quamvis per ineffabile ſecretum hæc eadem divina Eſſentia concipi valeat ſine relationibus, quibus terminatur; iſtane comprehendis? Ego vero certus non ſum, quia hæ veritates rationem ſuperant, & omnia hominum ſubtilitas eaa comprehendere non poteſt. *Ob Altitudo!* ſed confeſſio iſta efficit, ut habeas ſublimiorem de Ipſo Deo conceptum. *Auctor ſermonum in omnia Ethica moralis argumenta tomo 1. Myſteriorum.*

Quid nobis faciliorem efficere poſſit hujus Myſterii fidé.

Ss in hoc Myſterio procedimus per lumina rationis noſtræ juxta revelationem factam nobis a Deo, & per ſimilitudinea, quas a creatis rebus mutuamur, licet hæc lumina ſint obſcura, & imparia comparationibus, quibus utimur, tamen adſtruunt nobiliorem nobis ideam præ illis, quas ſibi finxerunt ſublimiora Mundi hujus ingenia, & non video niſi illa, quæ ex nobiſmetipſis accipimus, quoniam facti ſumus ad imaginem, & ſimilitudinem Dei. Deus igitur, o fideles, producit in ſeipſo per vim, & infinitam Intellectus ſui fecunditatem, Verbum, quod eſt forma cognitionis ſuæ, quemadmodum videtis nos effingere nobis Imaginem rerum, quas concipimus, quæ Verbum eſt interius, quo exprimuntur, & repræſentantur. Quod accidit in nobis, fit in Deo; ſed modo longe nobiliori, & cui major vis ineſt exprimendi, & qui expeditior eſt ab imperfectionibus, quæ in hominibus occurrunt. Profecto ſi tu concipiens temetipſum, vitam dare poſſes huic Imagini, quam formas in te, ſi in locum accidentis minuti, & fragilis aliud efficerea ſolidiſſimum, atque ſubſiſtens, ſi in locum phantaſmatis alium faceres temetipſum, ſi in locum hujus multitudinis, atque æſtus cogitationum ſibimet invicem ſuccedentium, & inconſtantium, non ſecus ac ſpiritus noſter evolat, & mutatur, tu unam efficeres, quæ eum temetipſo, & ſimul omnia repræſentaret, & in ſimplicitate ſua eſſet rerum infinitarum Imago; accideret, ut in una tantum cogitatione diceres omnia, & in ſolo conceptu, mens tua ſemet exhauriret, quin poſſet aliquid novi producere; ut hæc imago eſſet alter quidam actu, æque perfectus, & completus ac tu, habens quidquid habes ipſe, cum hac tamen exceptione, quod illa id abs te recepiſſet, & tu eſſes principium illius. Quod ſi alioquin neceſſe fuiſſet tibi illam producere, quin poſſes prohibere, illa neque tibi gratiam eſſet habitura, neque in re aliqua tibi eſſet inferior, cum eſſet æque vetus, & nobilis, ac tumetipſe; quod fieri non poteſt in creatis rebus, ſed fit in Deo ab æterno, qui per infinitam Intellectus ſui cognitionem, producit Imaginem prorſus ſimilem ſibimetipſi, & quæ eſt Verbum illius, & Filius ejus, cui eadem eſt natura, eademque ſubſtantia, ac illi: *non inanis*, inquit Sanctus quidam Pater, *quia Sapientia eſt, non moreua, quia Vita, non vana, quia Veritas, non muta, quia Verbum.* Imagines aliæ mutæ ſunt; hoc vero eſt ipſum Verbum, aliæ ſunt imaginationis noſtræ phantaſmata, ſed hæc Veritas eſt originaria, Æterna, & ſubſiſtens; aliæ mortuæ ſunt, ſed hoc eſt ipſa vita. Quod diximus de Verbo, & ſecunda Trinitatis Perſona, hoc ipſum dicendum eſt de tertia, ſcilicet, Patrem, & Filium videntes ſe adeo Magnos, adeo Perfectos, ſeſe invicem diligere toto pondere propenſionis ſuæ, ideoque Amore infinito, & quantum merentur; nam ſicuti Deus cognoſcit ſeipſum toto captu Intellectus ſui, amat etiam ſe toto ſtudio Voluntatia ſuæ; quantum Intellectus infinitus ſuus detegit illi ſe amabilem eſſe, tantum magnum Cor ejus ſuas intendit vires ad ſeſe amandum, & calor unius minor non eſt, quam fulgentia lumina alterius; ita ut ſicuti Pater Æternus cognoſcens ſeipſum producit Filium ſuum, qui eſt Verbum ſuum; ita Pater, & Filius amantes ſe amore, qui par eſt objecto ſuo, in unitate Principii producunt Spiritum Sanctum, qui eſt amor ſubſtantialis, Deus non ſecus, ac duæ ceteræ Perſonæ, utique in omnibus æquales. En igitur quouſque ratio noſtra propter revelationem procedere valeat, nam reliquæ ſimilitudines, Symbola, vel exempla nihil præterea docere nos poſſunt. *Auctor recens.*

Nobiles ſenſus de divinitate, quos nobis inſpirat cognitio hujus Myſterii per comparationem cum Idea quam de eadem Philoſophi Ethnici habuerunt.

Judicare poſſumus, quot & quam ſublimes ſenſus affetat nobis hujus Myſterii revelatio, ſi comparentur cum ſenſibus illorum, qui non noverunt illud: eterum, quot prodierunt, quæſo, errores, & quot inſinæ opiniones de Divinitate? non loquor ſolum de Idolatris, qui illam everterunt, dividentes unitatem Eſſentiæ ſuæ per monſtruoſam hanc multiplicitatem; ita ut in ſola urbe Romæ, teſte S. Auguſtino, fuerint quadraginta mille Divinitates, & ultra; ſed etiam de magnis ingeniis, quæ lumine rationis ſuæ cognoverunt, unum tantummodo eſſe Deum, & quæ ſibi non finxerunt niſi indignas divinæ hujus Majeſtatis ideas; credentes alii hanc eſſe intelligentiam quamdam inhærentem primo mobili, quin aliud curaret, quam movere primum Cælum, ideoque illam finxerunt omnia Juſtitiæ, & Providentiæ expertem. Alii dederant illi Corpus, animi affectus, & vitia, non ſecus ac hominibus. Alii eum libertate privarunt, ita ut fineret Mundum cæco fato circumagi, quod omnibus ſceleribus aditum aperit. Alii denique, ut Apoſtolus inquit, mutarunt naturam Dei in ſimilitudinem abjectiſſimorum brutorum, quibus thura adoleverunt, quod efficere debet, ut ploremua miram hominis cæcitatem rationi ſuæ traditi. Sed poſt hujus Myſterii revelationem, tunc inceperunt homines ſublimem concipere ideam, & fovere ſenſua dignos Deo, quem incomprehenſibilem confeſſi ſunt. *Auctor ſermonum in omnia argumenta, &c. Tomo 1. Myſteriorum.*

Gloriam eſt Deo cognoſci ab hominibus per confeſſioné ignorantiæ.

Gloria Dei eſt cognoſci a Creaturis ſuis per ignorantiæ ſuæ confeſſionem, eodem modo præter propter, quo cernimua maris latitudinem, quæ oculis noſtris videtur major fieri, prout ad illud ſimus propiores; percellimur enim ſecreto quodam timore, qui cum ſtupore noſtro commiſcetur, & nunquam illam majorem concipimus, quam cum oculus in tanta extenſione laborat, & deficit, quin terminos illius detegere valeat. Similiter quo magis mens in Divinitatis abyſſo laborat, & evaneſcit, cenſet illam eſſe profundiorem, & adſtruit ſibi æquiorem conceptum magnitudinis Dei. Oceanus modicus eſſet, ſi oculi noſtri poſſent ab uno ad extremum aliud pertingere; & Deus finitus eſſet, ſi poſſet capi mentibus noſtris; quapropter profunda meditatio Entis hujus infiniti ſanctam nobis inſpirat formidinem, quæ inde proficiſcitur, quod quo magis ad illum accedimus, eo magis cognoſcimua, nos fulgorem illius ſubſtinere non poſſe, & quidquid conamur, ut ita dicam, ad delibandam Divinitatem, & non aſſequenda ejuſdem extrema, fatemur nihilominus, Deum, ut dicit Apoſtolus, habitare lumen inacceſſibile. *Idem.*

Incomprehenſibilitas Dei, non debet amovere nos a ſtudio illius cognoſcendi.

Tantum abeſt, quod incomprehenſibilitas Dei deterrere nos debeat a quærenda illius cognitione, ut immo hæc mentis noſtræ potiſſima eſſe debeat occupatio, quemadmodum eſt etiam digniſſima; hoc enim eſt in hac etiam vita inchoare, quod nobia æternum faciendum erit in altera, quemadmodum Salvator ipſe teſtatur: *Hac eſt Vita æterna, ut cognoſcant Te ſolum Deum, & quem miſiſti JESUM CHRISTUM.* Joann. 17. Creata omnia loquuntur nobis de perfectionibus ejus, nobiſque ſuadent, ut illum confiteamur, & adoremus per proprias perfectionea ſuas, quæ totidem ſunt emanationes, & totidem veluti leves adumbrationes earum, quæ in hoc ſupremo Ente renident. *Idem.*

Quia homines erraverunt ſequi volétes lumina rationis ſuæ, prædicavit veritates, quæ ſuperant rationem illorum.

Cum homines ducem ſequuti ſunt ſolam rationem ſuam, aberrarunt penetrare volentes divina Myſteria, ſolis luminibus intellectus ſui. Ratiocinati ſunt de Mundi fabrica, de Cælis, de elementis, aliiſque operibus, quæ Potentiam, atque Sapientiam eximii hujus Opificis repræſentant; quod ſi eo pervenerunt, ut Auctorem tantorum operum cognoſcerent, neque illum glorificaverunt, evanuerunt, inquit Apoſtolus, in luminibus ſuis, & Deus in tenebris ipſorum illos reliquit. Quid autem fecit Deus, ne iterum aberrarent? annunciari voluit Veritates quæ rationem ſuperant, & eas præſertim, quæ ad Trinitatis adorabilia Myſterium pertinent; ut qui ſeſe Verbo ejus ſubmitterent, ſalvari poſſent, reprobatis ſuperbis, qui vellent, ſecundum rationem ſuam de omnibus ferre judictum, quamobrem dixit S. Paulus: *quia in Dei Sapientia, non cognovit Mundus per Sapientiam Deum: placuit Deo, per ſtultitiam prædicationis ſalvos facere credentes.* 1. ad Cor. 1. Quia noluerunt obſequium præſtare Deo, non potuerunt illum cognoſcere per Sapientiam ſuam, & ipſe dignatus eſt eoa regere per fidem proponens illis Veritatea, quæ rationem ſuperant. *Idem.*

Trinitas adorabilis non eſſes Deua meus, niſi excederes rationem meam, & Cor meum non poſſet amare, & adorare Te tamquam Deum meum, ſi ſpiritus meus Te poſſet comprehendere; neque enim infinita eſſes, niſi eſſes incomprehenſibilis, & Deus non eſſes, niſi eſſes infinita. Quo minus te intelligo, eo magis te credere debeo, & magis Te debeo adorare. Quo magis ſuperas cognitiones meas, eo magis mereris obſequium, & amorem meum; modo es objectum fidei meæ, mearumque adorationum, & aliquando eris objectum Beatitudinis meæ, & unicus Amor meus. Modo es ſubjectum meriti mei, & eris aliquando remuneratio, & Beatitudo mea; nunc abſcondis Te mihi, ut augeantur merita mea, tunc deteges Te mihi, ut illa corones. Nunc melius nequeo honorare Te, niſi per reverentiam, obſequia, ſilentium meum, & nolo ſilentium hoc abrumpere, niſi ut conjungar cum Seraphim, dicens cum illis Tibi, *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Deus exercituum.* Quandonam, Trinitas adorabilis! beati erimus eadem beatitudine, qua Tu, quandonam eadem erit occupatio nobis, quæ Tibi; videlicet, poſſidere Te, amare Te, & in omnem æternitatem Te glorificare? *P. Nepveu Tomo 2. Chriſtianarum Conſiderationum.*

Vita noſtra eſſe debet conformis fidei Myſterii hujus.

Satis non eſt ore confiteri, a nobis credi, Deum unum in Perſonis tribus; ad hoc vitam ducere debemus hac fide dignam, Evangelio, & revelationi hujus Myſterii conformem. Cum Salvator dixit Apoſtolis ſuis: *Euntes docete gentes, baptizantes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti,* Matth. 18. ſtatim ſubjicit, *docentes eos ſervare quæcumque mandavi vobis.* Vult a

nobis

nobis obedientiam cum Fide conjungi, morum Sanctitatem cum fidei integritate, Præceptorum suorum observantiam cum Spirituum nostrorum submissione iis veritatibus, quas nobis revelat. Quid autem æquius, ac rationabilius hac unione? quid magis appositum ad suadendam nobis vitæ Sanctitatem, quam fides magni hujus Mysterii? Quid validius ad corda nostra ad Deum pertrahenda, Deique amorem in nobis ciendum, quam videre Patrem donantem nobis quidquid habet carissimum, mittentem nobis Unigenitum suum, qui pro nobis vitam suam est effusurus? Videre Patrem, & Filium mittere ad nos Spiritum Sanctum, qui vult habitare, & operari in nobis, & animas, atque corpora nostra sibi in Templa, atque domicilia convertere? Videre nos a Patre in Filios adoptari, videre nos a Filio sibi coaptari tamquam membra, & a Spiritu Sancto, tamquam Templa sanctificari, & consecrari? Nos a Patre ad gloriam, per Misericordiam suam evocari, nos per Justitiam Filii id promereri, & per Spiritus Sancti gratiam illuc adduci? Operam igitur demus, ut amorem nostrum, cum fide nostra jungamus, & adnitamur, ut amor per praxim quorumcumque bonorum operum in nobis operetur. *P. Chauffemer serm. de hoc Mysterio.*

Ad credendum Dei existentiā, ratio nullā vim passa est; sed ad credendum Unitatem Personarum necesse fuit, ut seipsam captivaret. 2. ad Cor. c. 10.

Nullum est humiliationis genus, quod magis hominem submittat, quam quod eum cogit rationem mentemque suam subjicere; Spiritus enim hominis primum illud est, cujus possessionem adit superbia, non secus ac novissimum opus est, ut subjiciat mentem suam, & agnoscat suam infirmitatem ad aspectum adorabilis Trinitatis, quam Fides nobis proponit: *in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium CHRISTI.* Donec hominis ratio non aliud objectum habuit, nisi Deum, noluit sese captivare, ut cæce crederet in illum, quin propriis luminibus uteretur; e contra vero oblectata est cogitare primum hoc Ens, existentiam ejus demonstrare, & cognoscendas tradere divinas perfectiones ejus. Illius Immensitas, Potentia, Justitia, Bonitas, Providentia erant latus ager, in quo exercebat liberalitatem suam; sed opus fuit, ut superba Philosophia hic sisteret volatum suum: donec non agitur, nisi de essentia, & existentia Dei, potuit illa quidem exerere conatus suos, sed ubi agitur de unitate Essentiæ, & de Personarum Trinitate, fateatur oportet suam infirmitatem atque ignorantiam. *Ex specimine serm. pro diebus Dominicis pro die SS. Trinitatis.*

In reliquis Mysteriis ratio tantam vim passa non est, quantum in Mysterio Trinitatis.

Ceteris in Mysteriis, quæ in Religione nostra veneramur, ratio aliquam invenit veritati resistentiam, verum non ita humiliatur; quantumvis sint admirabilia, propius tamen accedunt ad hominem: Deum video in Incarnatione hominem factum. Hoc paulisper avertit rationem meam, sed hic Deus est Deus Puer, hoc figit, atque circumscribit fines spiritus mei, tandem enim mihimet persuadere possum hoc non esse omnino impossibile; de hoc enim Philosophi veteres nonnulli ita cogitarunt. Si considero mortem Dei aliquid mihi statim horridum videtur, sed hic Deus, moriens est Homo Deus, & imaginatio aliquid invenit, quod illam remoretur. Dei Resurrectio me statim perstringit; sed Spiritus meus in gloriosa hac Humanitate aliquid nanciscitur, quod eidem conveniat; denique in reliquis Mysteriis Humanitas semper est cum Divinitate conjuncta, homo semper habet hominem pro objecto, & mens ejus aliquos detegit locos, quos comprehendit, & penetrat; sed in adorabili Trinitate, quocumque se vertat mens humana, impenetrabiles invenit abyssos; omnia sunt ibi tenebræ, quo magis quærit lumina, eo magis in obscuritatem cadit, quo magis sese attollere quærit, eo majorem invenit semet humiliandi caussam, & suam confitendi infirmitatem.

Antequam Deus revelaret nobis hoc Mysterium fieri non poterat, ut homines aliquid de illo suspicarentur.

Antequam Deus Trinitatis Mysterium revelasset, non poterant naturaliter cognoscere homines tres esse in Deo Personas, immo neque aliquid de hoc divinando conjicere. Creata, quæ sunt Dei vox, ut intelligantur unitas naturæ suæ, aliæque suæ perfectiones, nihil dicunt de Personarum Trinitate; Cur istud? quærit D. Thomas: quia Mundus nobis ostendit duntaxat Deum tamquam Creatorem, quemadmodum opus ostendit manum Artificis, a quo factum est. Deus autem Mundum non fecit, nisi per Potentiam, & Sapientiam suam, quæ sunt perfectiones Trinitati communes, & quæ gerunt characteres Unitatis suæ; ita in tota hac tabula, ne unum quidem est lineamentum, quod nobis ostendat Deum esse in tribus Personis; ceterum postquam etiam Deus revelavit hoc Mysterium nobis, nulla est nobis ratio, quæ illud nobis probare valeat, & hæ Veritates videntur potius offendere lumina nostra; quis enim putare posset, unum esse posse tria? Personarum divisione non dividi unitatem Personarum, aliæque id genus difficultates, quæ palam ostendunt in his adesse obscuritatem, ac tenebras, quæ nos cum Apostolo exclamare cogunt: O *Altitudo!* Biroat in Tomo Mysteriorum sermone 1. de Trinitate.

Quid mens nostra cum Fide, & Theologia detegere valeat in hoc Mysterio impenetrabili.

Equidem scio mentes nostras posse aliquo modo ingredi in hujus Mysterii cognitionem, cum Fide, atque Theologia. Hæ duæ sunt faces, quarum ope in has Abyssos descendere possunt earum obscuritatem penetraturæ. Hæ sunt alæ duæ, quarum auxilio sese possunt attollere ad altitudinem throni sui: scimus in Deo tres esse Personas: Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, & tres Personas licet distinctas realiter, non esse tamen nisi unum Deum, quia in illis una tantum essentia est: scimus multiplicitatem harum trium Personarum fieri inde, quia Pater cognoscens seipsum, gignit Filium suum, qui est Verbum suum, Imago substantiæ suæ; Patrem, & Filium sese mutuo prosequentes amore, producere Spiritum Sanctum, qui amor est Personalis, Filium esse æqualem Patri, & Spiritum Sanctum Patri, Filioque. Scimus adesse relationes proprias Personarum; sed post hos omnes conatus Theologiæ, quæ incumbit Fidei, & revelationi, confitendum est quidquid nos de hoc Mysterio cognoscere possumus, hoc esse, a nobis comprehendi non posse, & omnes rationes nostras eo tendere, ut cum Propheta dicamus; *Domine nescio loqui*. Idem. Jerem. 1.

Consideratio Mysterii adorabilis Trinitatis infinite Mysterium Incarnationis commendat. Experimur suavitatem, & peculiarem cordis nostri affectionem, ubi meminimus, Deum tantum eo usque dilexisse Mundum, ut illi Unigenitum daret suum; & potior nobis adest caussa amandi, & colendi hunc Filium, cum Fides nobis aperit Verbum hoc annihilatum in carne, Filium hunc morientem in Cruce, esse æqualem Patri, sedere in eodem throno cum illo, & illi Angelos omnes præbere obsequia sua. Cum vero mox consideramus hunc Spiritum Sanctum, qui vinculum est Patris, & Filii, illum esse, qui sese effundit in corda nostra facturus nos divinæ Naturæ consortes; non solum perstringimur incomprehensibilibus Productionis ejusdem mirabilibus, verum etiam divinis ejusdem flammis incalescimus. Jure igitur Ecclesia in diei hujus Sollemnitate nos revocat ad fontem, cujus rivulos in aliorum Mysteriorum celebritate repræsentavit. Manifestat nobis magnum Oceanum, unde emanant omnes benedictiones, quæ in nos effunduntur; vult per hoc in nobis majorem erga tres has divinas Personas amorem accendere, quarum singulæ erga nos volunt peculiarem habere relationem. Quod vero roborare in nobis debet hunc reverentiæ, & amoris sensum, quem fovere debemus erga tres Sanctæ Trinitatis Personas, illud est; Mysterium secretissimarum, atque intimarum harum communicationum Patris, Filii, & Spiritus Sancti, has ineffabiles processiones, has amantissimas, & fœcundissimas delicias, hanc unionem, hunc fulgentem, ardentemque reflexum adimpleri in corde nostro, & intra nosmetipsos, quoniam Trinitas ubique invenitur, ubi Divinitas adest. Hæc cogitatio nonne semper continere nos debet in reverentiali timore displicendi Majestati Dei, qui est nobis adeo præsens, atque intimus? *P. Texier in serm. de Mysteriis Domini, serm. de Trin.*

Salvatoris mens fuit statuere in Ecclesia sua Imaginem Unitatis Dei. Joann. 17.

Certum est maximum Filii Dei in terris consilium fuisse efformare Imaginem unitatis Dei in Ecclesia, *ut sint unum, sicut & nos unum sumus.* Fecit nos omnes filios adoptivos Patris sui, familiares domus suæ, omnes ejusdem felicitatis candidatos, denique effudit Spiritum suum in corda nostra, ut ille, qui sacrum est Patris, & Filii vinculum omnia simul corda nostra conjungat, per nodum indissolubilis caritatis: unde sequitur præcipuam Christianismi professionem esse, non sine ope gratiæ ipsius hanc caritatis unionem servare. Quis mihi tribuit hoc in argumento S. Gregorii Nysseni zelum, & lacrymas! *O rem calamitosam, cogit enim me mali magnitudo ingemiscere, solutum est vinculum caritatis, abrepta est Pax ex thesauris nostris;* O extremam infelicitatem! mali magnitudo me flere cogit, disruptum est inter nos caritatis vinculum; Pax adeo cara, & pretiosa JESU CHRISTI, sublata fuit de thesauris Ecclesiæ. Inter nos non videntur amplius, nisi odia irreconciliabilia, dissidia, schismata, secessiones, invidiæ, zelotypiæ secretæ, vel publicæ ultiones. Heu! hodierna die nostra præstemus obsequia unitati Dei, relinquamus funestas hasce dissentiones, & præcipue servemus unitatem hujus Spiritus caritatis, quo simul jungendi sumus. *Idem.*

Communicare debemus cum proximo bona quæ habemus quemadmodum in Trinitate Pater communicat Filio quod habet, & Pater, ac Filius, Spiritui Sancto.

Dicimus, vel potius addimus ad perfectionem imaginis Trinitatis, quam gerimus, quemadmodum unio inter Personas divinas fœcunda est, opus esse etiam, ut hic Spiritus, qui corda nostra in Christianismo conjungit, hunc amorem, quo cum Deo, & cum fratribus nostris vincimur, esse in bonis operibus fœcundum, & sicuti Deus semper occupatur in processionibus suis ineffabilibus, ita amor noster eodem totus occupetur. Sed hic amor, S. Gregorius inquit, semper debet operari: *magna operatur amor si est: si renuit operari, amor non est:* Sicut in Deo hæc naturæ unitas, & Personarum multiplicitas subsistit per viam divinarum communicationum, Pater effundens in sinum Filii sui omnes thesauros Essentiæ suæ; & Pater, ac Filius largiens Spiritui Sancto omnes divitias suas.

Divi-

Divinitatis; ita inter nos hæc Christiana caritas communicare debet bona sua, ea liberaliter largientes, qui eodem Spiritu animati sunt, quo ipsi animamur. Quicumque destrueret in Deo liberalem hanc communicationem, Trinitatis Mysterium destrueret, & Deus non esset amplius ille, quem adoramus. Ita certum est nos renuere non posse, quin caritate utamur erga fratres, & simus benefici omnibus, qui nostro egent subsidio, quin amittamus gloriosam hanc relationem, quam habemus cum Deo. Deus semper occupatus est, communicationibus essentiæ suæ ab intra, semper beneficus est ab extra; Pater, S. Paulus ait, caritas est, Filius est gratia, Spiritus Sanctus communicatio; igitur opus est, ut quatenus imago liberalium bonitatum harum divinarum Personarum, liberales simus bonorum, quæ possidemus; ad hæc quemadmodum gloria, & gaudium divinarum Personarum inveniuntur in communicationibus ab intra, & ab extra; ita gloria Christiani consistere debet in exercitatione hujus amoris benefici. *Idem*.

Qui caussa est dissensionis spiritus, vel cordis inter fratres, delet quantum in ipso est imaginem Unitatis Dei.

Cum objectum votorum, & precum Salvatoris nostri fuerit in infidelibus imprimere imaginem unitatis Dei, quem in Mysterio Sanctæ, atque adorabilis Trinitatis cognoscimus; inde sequitur, illum qui destruit hanc unionem, quam ipse tantopere concupivit, & quam tanta cura procuravit; & qui serit aliquam dissensionem, vel opiniones per novas sectas, sensusque oppositos fidei Ecclesiæ, vel cordis per odia, & simultates, reum esse, quod destruere valuarit imaginem perfectissimam, atque absolutissimam Trinitatis, & sicuti qui Dei unitatem destrueret, simul etiam destrueret essentiam illius, & divinissimum hoc Mysterium in monstrum converteret; ita Christianus omnia, qui serit schisma mentis, vel cordis, nocens est coram Deo, non secus ac ille, qui quantum in seipso est, destruit, ac tollit perfectionem omnem operis Ecclesiæ suæ. *Idem*.

Ad quam dignitatem per baptismum attollimur, & quomodo huic per morum sanctitatem respondere debeamus.

Cur putas a JESU CHRISTO institutum fuisse, ut a baptizantibus proferretur nomen trium Personarum? id non solum institutum est, ut doceremur tres in Deo esse Personas, & crederemus; sed, ut sciremus tres hasce Personas per Baptismum modo ineffabili operari. Patrem ibi agere tamquam Patrem, Filium tamquam Filium, Spiritum Sanctum tamquam honorum omnium auctorem, secundum personales singulorum proprietates. Pater consecrat Memoriam, Filius Intellectum, Spiritus Sanctus Voluntatem eorum qui baptizantur: Pater illos sibi adoptat in filios, Filius eos recipit in fratres, Spiritus Sanctus illos tamquam sua templa sanctificat; denique Christianus baptizatur, ut adoret, veneretur Sanctissimam Trinitatem, eique potissimum serviat, eamque imitetur; cultus enim perfectior est, ejus qui honoratur imitatio: *Summa Religionis imitari, quem colis*. Cognosce igitur hodie fidelis ad quem honorem per baptismum attolleris. Es Patris Cælestis Filius, es frater JESU CHRISTI, es vivens Templum Spiritus Sancti. Quamvis esses Filius Regum, & Principum, genus tuum non esset spectabilius, neque tibi tanta jura conferret. Verum vivis ne, ut decet genus tuum? Actus tui ostendunt ne te cognoscere magnitudinem tuam? si vis esse filius Patris cælestis, quo illum honore veneraris? *Si ego Pater, ubi est honor meus?* Nomen ejus non honoras, sed blasphemas, & nullam habes cum illo similitudinem. Ipse misericors est, tu sine misericordia; ille facile omnes dimittit injurias sibi ab hominibus illatas; tu vero minime voculæ ultionem reposcis. Non imitaris melius Filium, quam Patrem. Filius in divina Persona sua relationem habet ad Patrem, qua ab illo distinguitur; sed refert ad eum, quidquid habet, & quidquid est; quia id omne ab illo tenet. Ille factus homo similis nobis profitetur se non quærere gloriam suam, sed gloriam illius, e quo missus est. *Non quæro gloriam meam, sed ejus, qui misit me*. E contra cum indignus esses, qui fieres per baptismum frater illius, neque ipsum te, neque actiones tuas refers ad JESUM CHRISTUM; quæris gloriam tuam, & hominum æstimationem aucuparis; eorum approbationem mereri vis, & ab illis laudibus celebrari. Si similitudo Fraternitatis nota est, quomodo nam, cum sis dissimilis adeo a Filio Dei, te fratrem illius dicere potes? cumque frater ejus non sis, potes ne jure illius quærere hæreditatem? Sed fortasse imitaris Spiritum Sanctum. Diximus hunc per viam Voluntatis procedere, hunc esse amorem substantialem Patris, & Filii, & in illo divinas processiones compleri: quæ est voluntas tua? Vacat ne illa amando Deum, an versatur solum in amore sui ipsius, vel creatarum rerum, divitiarum, honorum, voluptatum? huc tendunt omnes curæ tuæ, omnes cogitationes, omnes actiones. Templum es, non quidem Spiritus Sancti, sed Idolorum, templum repletum fumo, propter ambitionem tuam, per quam adoles thus Principibus Mundi, qui fortunis tuis possunt vellificari. In hoc templo non auditur Dei nomen, nisi blasphematum; non concinuntur ibi laudes Dei, peccatores tantum laudantur; nemo coram Deo ibi prosternitur, immo sese prosternit, sed coram hominibus tantum, a quibus aliquid expectatur; non ibi Deo funduntur preces, neque ulla in eo habetur confidentia; sed duntaxat, ut inquit Scriptura, in divitiarum suarum multitudine, in sua, & amicorum auctoritate. Ah! Es igitur infidelis, qui dedecoras Trinitatem; Infidelitas tua te verecundia suffundat, pudeat te ingratitudinis, & cæcitatis tuæ, & contende, ut melius dignitati generis tui respondeas. *Godeau in Homil. pro Dominica SS. Trinitatis*.

Malach. 1.

Joann. 8.

Trinitatis Mysterium nonnisi per fidem cognosci potest.

Ad Deum rite cognoscendum, satis non erat, ut homo attolleretur supra sensus suos, & uteretur omnibus luminibus mentis suæ; hoc non erat, S. Augustino teste, nisi dimidiatum iter absolvere, quemadmodum magis abest humanus Spiritus a Deo, quam sensus hominis a suo spiritu, opus erat, ad hoc ut perveniret ad Deum, non solum sese supra sensus attolleret, sed etiam supra rationem ipsam, & spiritum; quod adduxit illum in beatam necessitatem cognoscendi Mysteria Dei, per lumen fidei; lumen, quod nunquam errat cum nos unice Deo applicet, tamquam primæ Veritati, & nos immobilitati Verbi ejusdem inhæreamus; cum illi, qui temere ausi sunt de divinis ferre judicium per sola rationis lumina, misere lapsi fuerint in infinitam errorum abyssum. Hoc præsertim accidit in Mysterio Sanctissimæ Trinitatis, quod efficit præcipuum objectum fidei Christianorum. Etenim in quot errores lapsi sunt mortales, eo quod metiri ausi sunt infirmis cæcæ rationis luminibus hujus Mysterii immensitatem? Modo confundere voluerunt divinas Personas, & unam tantum agnoscere cum Sabellianis, modo ita dividere, ut essent diversæ naturæ cum Arianis, modo confitentes Filii dignitatem, impugnarunt illam Spiritus Sancti cum Macedonianis, modo confitentes tertiæ Personæ divinitatem, asseruere illam a Patre tantum, non vero a Filio procedere cum Græcis; sed universa catholica Ecclesia inviolabiliter adhærens Fidei, quin ausa sit scrutari nimis profundam impenetrabilis Mysterii hujus abyssum, adorat, & credit ea cum simplicitate, quam fides postulat, quidquid Dei Filius revelare nobis dignatus est. *P. Chauff-mer in sermone de hoc Mysterio*.

Deus per hujus Mysterii revelationem relinquere fidelibus voluit imaginem unitatis essentiæ suæ in unione voluntatis eorum.

Una ex potissimis caussis propter quam hominibus revelavit Deus magnum hoc Mysterium, est, ut præberet illis in hac indivisibili Unitate, quæ efficit, ut Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, sint Unus tantum Deus, validum argumentum, perfectumque prototypum pacis, concordiæ, unionis, & unitatis, quæ esse debet inter illos, ut illis persuasum sit audiendum esse Dei Filium, qui fecit ex hac unione, vel potius unitate fidelium, argumentum ferventissimæ Orationis suæ in suæ Passionis pervigilio: Oro te, Pater mi, ut sint unum, quemadmodum, & nos Unum sumus, ut consummentur in unitate, & Mundus cognoscat, quoniam misisti me. Quam præclarum effectum obtinuere hæc Salvatoris vota in fidelibus initio Ecclesiæ suæ, & quam bene imitati sunt illi Unitatem fide, spe, & caritate sua, quibus simul nectebantur, Unitatem admirabilem ejusdem essentiæ in tribus divinis Personis! Nostis, quam magnus esset numerus credentium in J. C. tamen Scriptura testatur, omnium unam fuisse Animam, & unum Cor. Ah quam jucundum erat spectaculum hæc unio, quam bene probabit missionem Filii, descensum Spiritus Sancti, unionem, vel potius unitatem duarum harum divinarum Personarum cum Patre in una eademque Substantia. Fideles tunc proculdubio ratiocinabantur, & locum præbebant aliis ratiocinandi hoc pacto; si caritas, quæ inter nos est, satis est potens, ut efficiat Animam unam ex tot Animabus, unum Cor ex tot Cordibus, caritas hæc, quæ jungit Patrem cum Filio, quæ longe perfectior est, & cujus excellentia superat omnem intellectum, facere debet ut hæ duæ divinæ Personæ una cum Spiritu Sancto, Unum, & eumdem constituant Deum, & sint in omni sensu, videlicet, non per affectionem tantum, sed per Naturam. Heu! fratres mei invenire possemusne modo in fidelium unione similem probationem Mysterii Trinitatis? cum pervenerimus jam ad misera hæc tempora, quæ Salvator portendit, quibus iniquitas crevit, & caritas plurimorum intepuit, probatio illa non subsistit amplius, tamen Filius Dei dicit nobis in Evangelio, se ostendisse nobis Patrem suum, ut idem amor, quo S. Pater amavit illum, sit in nobis, *ut dilectio, qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis*. Hic est præcipuus finis revelationis hujus Mysterii; hæc est doctrina, quam fideles inde addiscere valeant, habendi inter se unionem, & caritatem; sed quem ex hac doctrina referunt fructum? ubi nam gentium hæc unio caritatis inter fideles invenitur? Si amici sunt, nonne, ut plurimum propter utilitatem, vel criminis societatem nectunt amicitias? Si unanimi dilectione consentiunt, nonne hoc fit, ut alicui pareant cupiditati? Ipsæ etiam hominum amicitiæ, quid sunt, nisi, necessitudines quædam, quarum caussa est caro, & sanguis, avaritia, & alea, cupiditas, atque voluptas. Nequaquam diligunt se eo amore, qui e Deo proficiscitur, atque tendit in Deum; Joann. 17.

in ami-

in amicitiis nequaquam nos agit divina caritas, quæ esse debet amoris nostri fons, & principium, ut formetur ad exemplum illius, quæ est inter adorabiles Trinitatis Personas. *Idem*.

Trinitatis Mysterium humiliat Sapientes, & Christianum solam fidem habentem efficit magis illuminatum, quam doctissimum quemlibet sine fide.

Qui dicunt Trinitatis Mysterium non intelligi nisi a doctis, & ab ingeniis, quæ ultra communem usum attolluntur; ideoque pertractandum non esse argumentum hoc adeo sublime apud simplices, & illitteratos, illi, inquam, perperam loquuntur, vel ut melius dicam, non cogitant, quod dicunt. Verum est hoc argumentum primum esse, maxime incomprehensibile, & ineffabile præ reliquis Mysteriis, sed simul illud est, quod attollit mentem simplicium, & magis magisque humiliat, atque confundit mentem Sapientum; de hoc loqui horum non est, quia quidquid illi concipere possunt luminibus rationis, vel scientiæ, nihil est, si comparetur cum eo, quod fides docet fideles maxime rudes, & ignarissimos. Divina hæc lumina, quæ de Cælo descendunt ad illustrandam mentem illius, qui inter Christianos minus asceticus est, confundunt omnem vim sublimissimorum terræ hujus ingeniorum. Taceant igitur opus est in hujusmodi occasione sapientes a rudibus percepturi divina hæc oracula, quæ abscondit Deus sapientibus, atque prudentibus, & quæ non revelavit nisi parvulis, hoc est humilibus. Re enim vera congregatis omnibus Mundi sapientibus inter præstantiores, subtiliores, atque acutiores mentes eligite, sed quæ nunquam aliquid de Fide audierint unquam. Supponite modo in hoc celeberrimo Sapientum coetu inveniri Christianum non aliud scientem, nisi quod illum docet Fides, sed qui nihilominus ratiocinari possit secundum fidei principia, & spiritum habeat humilitatis, qualem habebat Salvator inter doctores, duodecimum agens vitæ suæ annum. Quæso a vobis, omnes isti consummatæ scientiæ, & profundæ penetrationis Viri, poteruntne audire vel ullam ex veritatibus, quam hic humilis fidelis eis proposuerit? Poteruntne audire ab illo Oracula sibi incomprehensibilia? poteruntne, cum humanis ratiociniis suis resistere divinæ revelationi, cui innituntur veritates, quæ ab illo annunciantur? Nonne fateri cogentur Christianum hunc cognitiones habere de Divinitate sublimiores, quam quidquid studio, labore, scientia, beatoque ingenio suo detegere potuerunt? *Pater de Argentano ex Capuccinorum familia in libro, cui titulus Magnalia Dei, collatione 6.*

Quod sciri posset de hoc Mysterio per rationem, cum revelatio proferret.

Vos appello magna ingenia, sciti doctores, & in humanis scientiis eruditi; sed qui luminibus fidei minime illustrati, non assequimini Mysterium, quod vobis negotium facessit. Audite me solum, & docebo vos, quod Cælum me docuit, & quod fide profecta ex magno illo æternorum luminum fonte didici. Deus Ens est absolutum, æternum, a nullo pendens; est igitur Ens per seipsum, sed Deus est fecundus, qui producit ex propria sua substantia similem sibi, quoniam qui producit, Pater est, & qui producitur ex propria ejus substantia Filius est. Pater, & Filius sunt Personæ duæ realiter distinctæ, cum fieri nequeat, ut, qui producit, & qui producitur sint una tantum Persona: sed quamvis sint Personæ duæ, tamen esse non possunt, nisi unus, & idem Deus; fieri enim non potest, ut sint duo Dii. Verum est igitur, Deum, quatenus Pater est, esse Ens per seipsum, quandoquidem non recepit essentiam suam ab alio; & eumdem, quatenus est Filius, Ens esse per alium, quia recepit suum esse a Patre. Denique uterque Pater, & Filius, Personæ duæ, quæ non sunt nisi Deus unus, producunt tertiam sibi æqualem, & similiter Deum cum illis; nam videntes se altera alteram, infinite perfectas, & amabiles infinite, impossibile est illas sese mutuo infinite non amare. Producunt igitur amorem infinitum, in omnibus parem bonitati, quam amant; oportet igitur, ut hic amor sit Deus, quia est infinite perfectus; sed hic non potest alius esse Deus, quam Pater, & Filius, a quibus producitur; fieri enim non potest, ut sint plures Dii: tamen hic procedit ab utroque tamquam unum principium, quia uterque unam, eamdemque habent voluntatem, qua amat, & unam eamdemque bonitatem, quam amant. *Idem*.

Cum hoc Mysterium sit humanæ menti incomprehensibile, a Deo petere debemus, non ut comprehendamus, sed ut credamus illud.

O Deus majestatis, quam admirabilis es in tanto Mysterio! infirmitas humanæ mentis, quam procul abest, ut comprehendat omnia hæc mirabilia; sed sentio cor meum gaudio cumulatum, quia tantus es Deus, & contines in Te infinitas perfectiones, quas nemo, præter Te, valet comprehendere. Heu! Si non esses nisi quod infirmitas mentis meæ concipere posset, non esses Deus, quia infinitus non esses: non quæro intelligere Te, neque perspicue comprehendere Oracula divina, sed quæro, ut Te firmiter quæram. Oculos claudo, ut Te credam, quin videam; & quin aliquid ex ineffabilibus magnalibus tuis concipiam: sed dies aderit, cum mihi illos aperies in Cælo, ut Te clare videam, ut Te cernam facie ad faciem, & ut æternum omnia hæc miracula admirer. *Idem*.

Clara visio magni hujus Mysterii erit in Cælo summa nostra felicitas.

Ubi ingressi erimus plenissimam æternitatis lucem intellectus nostri, oculus aperietur ita, ut sine nubibus, & integumentis videat Deum in tribus Personis subsistentem, & admirabilem modum, quo ille subsistit. Hoc replebit gaudio ineffabili cor nostrum, ac illud detinebit in jugi hujus Mysterii admiratione. Profecto in hac perspicua visione Sanctissimæ Trinitatis essentialiter, æterna Sanctorum beatitudo consistit. Illi feliciter in magni hujus objecti deliciis immerguntur, illo nutriuntur, illud gustant, S. Augustinus ait, de illo vivunt æternum, & per illud; cumque in terris confiteantur sub verborum integumento id, quod per fidem didicerant, æqualitatem Patris, Filii, & Spiritus Sancti, & adorabilem Trinitatis hujus unitatem, vident meridiana luce clarius, quomodo tres divinæ Personæ non sunt, nisi unus Deus, & vident se in raptu & ardore contemplationis nube carentis. Vixerunt hactenus in terris per fidem magni hujus Mysterii credentes, quod nondum videbant, & per meritum hujus fidei ad beatum terminum pervenerunt, ubi vident, & possident, quod crediderunt. Credidisse in terris, Sanctus Bernardus ait, pietas illos docuit, videre autem in Cælo hoc æternam eorum felicitatem constituit, atque constituet. *Idem*.

Actus fidei erga hoc adorabile Mysterium.

Quod intelligere nequeo, Domine, quod nequeo detegere, id credere possum; id credere debeo; id reapse credo, & gratias ago tibi Sanctissima Trinitas. Credo, Patrem nullum habere extra se principium, vel potius esse sine principio: Filium e Patre produci, & illius esse Imaginem substantialem: Spiritum Sanctum procedere a Patre, & Filio, & esse terminum amoris eorum: credo Patrem, quamvis principium Filii, non esse tamen priorem Filio: credo Patrem, & Filium, quamvis principia Spiritus Sancti, non esse priores Spiritu Sancto. Adoro Patrem, tamquam Deum, Filium, tamquam Deum, Spiritum Sanctum, tamquam Deum, & nihilominus in tribus hisce divinis Personis unum credo, & adoro Deum. Præterea quo magis, Domine, laboro, ut redigam rationem meam ad sanctam hanc captivitatem, eo major tibi gloria cedit, & majus meritum mihi. Ita est, Domine, id ego in baptismate confessus sum, & in nomine tuo recepi characterem Christiani, hoc est, inquam, in nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti, characterem gloriosum, titulum honoris, qui attollit me sine meritis meis supra tot infideles nationes. Quid erat in me, Deus meus, dignum hac prælatione a me omnibus beneficiis anteferenda? quid in me reperisti, quod Te impelleret ad me præveniendum tot aliis gratiis? Sed hæc omnia non impellunt me, ut obsequium præstem Tibi spiritus mei per fidem, ut præstem tibi cordis mei obsequium per amorem? Magnus hic Mundus, quem video; quidquid me circum adspicio, annunciat mihi tua, & magnalia, & beneficia. Quid dico? Tu meipsum creasti, Tu creasti me ad Imaginem tuam. Quidquid habeo, non habeo nisi a te, & quidquid sum per Te sum: Tu mihi spiritalem dedisti Animam, & Anima hæc per tres sibi proprias facultates, peculiarem habet similitudinem cum hac augusta Trinitate Personarum, quam confiteor, & adoro in hoc Mysterio. Cui nam præter te, Domine, consecrare debeo tres has facultates, quandoquidem e Te illas accepi? quid debeo cogitare, nisi Te; quid cognoscendum quærere, nisi Te; quid amare, nisi Te? Sed nimis parum dico, cuinam præter Te Anima mea se totam devovere debet, quoniam tota egressa est de sinu tuo; ideoque tibi totam suam debet essentiam; quantumvis parum illa sese aufert tibi, nonne tibi aufert bonum, quod tuum est? *P. Le Valois in Asceticis in alloquio de Mysterio Trinitatis.*

Sensus diversi, quos habebimus in morte, prout nosmet gesserimus erga divinum hoc Mysterium.

Trinitas summopere liberalis, atque benefica, quibus sceleribus me onustum invenies in hora mortis meæ, & quomodo prodire potero coram te, cum ad fulciendam in illo transitu Animam meam dicet illi Sacerdos: Proficiscere Anima Christiana, proficiscere in nomine Patris, qui creavit te, in nomine Filii, qui te redemit, in nomine Spiritus Sancti, qui te sanctificavit? Ah! Deus meus! quinam erunt sensus mei, quo terrore corripiar, si meminero me dereliquisse Patrem hunc, cui, tamquam, Creatori meo, devovere debebam me; me abrenunciasse huic Filio, cui, tamquam Salvatori, inhærere debebam; me contristasse, & reliquisse divinum hunc Spiritum, quem sequi debebam, tamquam Sanctificatorem meum? Sed e contra, quantam fiducia replebit me recordatio præteritorum operum meorum, si cesserunt in gloriam Patris, per humilem submissionem voluntatibus ejus, in gloriam Filii, per sanctam exemplis suis conformitatem, in gloriam Spiritus Sancti, per constantem fidelitatem in sequendis divinis afflatibus ejus. *Idem*.

Incomprehensibilitas hujus Mysterii longe alia videtur ab aliorum Mysteriorum incomprehensibilitate.

Quod Deus aliter ostendat se beatis, ac hominibus super terram; quod in Cælo sedeat in fulgido Solio; quod non aliud sit nisi gloria, lux, & splendor, minime obstupesco; in Sancta illa Jerusalem homo nullum amplius habet cum carne commercium; sed cum

de no-

de nobis sermo est, non loquendum est, nisi de obscuritate, de tenebris, & integumentorum densitate: *posuit tenebras latibulum suum*. Incomparabile Augustæ Trinitatis Mysterium! Tu nos adducis in hanc status beatitudinem, & sanctam hanc dispositionem. Facile est alia percurrere Mysteria. Incomprehensibilitas Dei, quem adoro, non eadem in luce versatur; nam videone Deum carnem assumere? Animam efflare in Cruce? De Sepulcro emergere? Sub speciebus panis, & vini delitescere? Altera quidem ex parte turbor, & evanesco; nisi fides me sustineat, & ex spinosis his semitis educat; Spiritus per seipsum nimis infirmus est, ut evolvat secreta transubstantiationis, & unionis hypostaticæ; hæc miracula sunt, quæ alia requirunt lumina, quam naturalia. Sed simul ea altera parte intelligo ibi non agi tantum de Deo, ut nonnihil simul de homine accedat. JESU CHRISTI Humanitas non est a Divinitate sejuncta; utraque simul se mihi offert; habeo igitur objectum, quod mihi ea parte congruum est, in quo quædam invenio, quæ capio, & penetro; sed in Trinitatis Mysterio, quocumque me vertam, nequeo cogitare, nisi incomprehensibilitatem Dei mei; nulla dilatio est, omnia sunt tenebræ, ubique abyssi impenetrabiles. *Sermo manuscriptus Patris Stephani Chamillard in hoc Mysterium.*

Deus nobis declarans hoc Mysterium favorabilius nobiscum egit, quam cum Judæis, quibus alia revelavit.

Judæorum Populus erat profecto magis dilectus Deo, quam ceteræ nationes: quid enim in gratiam illius non fecit Deus? Tradidit illi cognoscendum nomen suum, quod tunc fere ignotum erat in Mundo. Singulare privilegium! inæstimabilis gratia! quamvis hoc non esset se Israelitis cognoscendum tradere, nisi imperfectissime; omnia enim rediguntur ad id, ut docuerit quisnam esset: *Ego sum, qui sum*. Heu! Creatura rationabilis, potestne illum ignorare? illa quæ nascens fert secum ideam Dei, quam invenit deinceps indelebilem, quidquid conetur; quæ oculos in Cælum sustollat, satis est, eosque conjiciat in omnia objecta, quæ illam circumstant, & quæ illa interroget, audit incessanter sibi dicentia; se a Deo creata fuisse, & ope Omnipotentis dexteræ illius ex nihilo prodiisse. Distinctio hæc tamen gloriosa erat filiis Israel, quandoquidem nullus Populus gloriari potuit, se cum tanto familiaritatis excessu habitum fuisse; sed Deus circumscripsit excessum Amoris sui; ita ut hic Populus toto sæculorum spatio invenerit se in crassa, & omnimoda ignorantia eorum, quæ sunt admirabilia in Deo, cujusmodi est Trinitas Personarum cum naturæ unitate conjuncta. Nil tale christianis accidit; vix Sanctus noster Legislator animum appulit ad jacienda Religionis nostræ fundamina, cum adorabile Trinitatis Mysterium fuit hominibus declaratum. Profecto meministis ne illius diei, qua Salvator, antequam aggrederetur labores apostolicæ vitæ, se contulit secus ora Jordanis, nonne centies audistis non solum Sanctum Joannem Baptistam perhibuisse gloriosum testimonium Divinitatis illius, quem baptizaverat; sed Patrem æternum appellasse illum dilectum Filium suum; & Spiritum Sanctum visibiliter descendisse in illum, hoc est, tunc visum fuisse Deum nostrum purum illud Ens simplex, & suapte natura indivisibile, esse Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, nihil de sua unitate, suæque Essentiæ simplicitate amittentem. Addidit igitur cognitioni, quæ habebatur nominis ejusdem, cognitionem hanc Essentiæ suæ, quippe initurus erat cum nobis fœdus novum priori longe præstantius, ac diutius mansurum, quia rejecturus erat Judæos, & habiturus populum alium electum, & juxta cor suum, cui communicaret arcanum hoc, quod tamdiu celaverat. *Idem*.

Per Trinitatis Mysterium & homines sumus & Christiani.

Mysterium hoc procul dubio primum obtinere debet locum inter nostra Mysteria, quia nos, & homines facit, & Christianos, & tantum abest, ut elogium hoc illi negetur, ut liceat illud attollere tantum supra cetera, quantum possumus ad id aptas expressiones invenire. Facit nos homines: creati enim fuimus ad Trinitatis Imaginem: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*, & satis est intueri in Genesi discrimen inter hominis creationem, & illum Entium ceterorum, quoniam intelligendum est plures ad id concurrisse Personis: *Faciamus*. Non dicitur amplius volo, Jubeo, præcipio: fiat lux, germinet terra. In hominis creatione Deus aliter loquitur; deliberat, confert simul, plures Personæ loquuntur, & nihilominus facile animadvertitur unitas essentiæ Personarum consulentium per unitatem hujus Imaginis, quæ illis communis est. Hinc argumentor secundum Scripturæ verba hominem nonnisi imperfecte cognoscere Auctorem naturæ suæ, nisi hanc tribuat augustissimæ Trinitati, quæ objectum est cultus nostri, nostrarumque adorationum. Trinitas est etiam Mysterium, quod nos efficit Christianos, quoniam in nomine harum trium Personarum baptizati fuimus. Intuemini formam baptismi vestri; quis communicavit aquæ divinam, ac supernaturalem virtutem; quis illam ad sanctificationem vestram fecundam reddidit? hæc tantum verba: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Per consequens nos singulari modo in Christiana nativitate nostra ineffabili huic Mysterio consecrari sumus, & S. Chrysostomus sententiam hanc sequutus vult etiam, ut Sacramentum hoc sit signum, & nota quam Trinitas imprimit in animabus nostris, quæ illas suo subjicit imperio, ita ut Christianus vi sanctæ hujus cæremoniæ devoveatur tribus Personis divinis titulis peculiaribus: *obsignati sumus Trinitati, nam baptisma Trinitatis signaculum*: Igitur dubitare non possumus quominus hoc sit principium ejus, quod sumus in ordine gratiæ. *Idem*.

Gen. 1.

Mysterium Trinitatis principium est ceterorum Mysteriorum nostræ Religionis.

Mysterium adorabilis Trinitatis nonne est, absit invidia verbo, principium, & fons omnium Mysteriorum nostræ Religionis? Recensete, quæso, hanc multitudinem Mysteriorum, quæ explananda hominibus fuerunt, ut illis justa præberetur idea ordinis, & œconomiæ, quæ servata est in opere Redemptionis nostræ, & eorum mediorum, quæ adhibita fuerunt ad illos sanctificandos, efficiendosque gloriæ immortalis participes. Eorum nexus, & series eo magis naturalis, & facilis videtur ad intelligendum, quo magis omnia tendant in Deum, cujus natura licet simplex, communis est tribus Personis: hic enim ostendi posset, quomodo Deus læsus invenerit Deum, qui placavit illum, eique copiosam, & superabundantem obtulit satisfactionem: quomodo Deus coactus fuerit, quamvis peccatum Adæ aliter suaderet, homines vocare filios, & amicos suos per fœdus, quod illi contraxerunt cum Filio suo; quomodo Deus passus est, & mortuus in Cruce per cæcam obedientiam imperiis Dei; quomodo Deus factus est Intercessor noster apud Deum; quomodo ille ad nos mittit Deum consolatorem, Deum pacis, & veritatis: videlicet quomodo hæc omnia Mysteria supponunt Patrem, qui Deus sit, Filium, qui Deus sit, Spiritum Sanctum, qui Deus sit; ideoque statim ac Fides nos docuit unum esse in tribus Personis Deum, & habemus aliquam, licet levem, Christianismi cognitionem, necnon veritatum, quæ in eo continentur; arguere teneamur Mysterium adorabilis Trinitatis præ ceteris nobis esse credendum. *Idem*.

Cetera Mysteria credi nequeunt nisi initium fiat a credendo hoc.

Huic Mysterio hoc inest proprium, quod non solum alia Mysteria credi non possunt, nisi initium fiat ab illius cognitione, quia vere principium est; verum etiam, quia credi non possent, nisi beata necessitate teneamur credendi Mysterium qualecumque; nam ubi semel intellectus noster huc usque fuerit captivatus, inexcusabilis esset deinceps, si alias non crederet Veritates. Cur semel hoc credidisti? adorasti Deum, qualem hoc nobis proponit Mysterium? nosti silentium indicendum esse rationi, cum loqueretur Creator; Iniistine consilium per omnes fidei vias ambulandi? liquet te non posse amplius honeste vel minimam prætexere difficultatem in alio quovis articulo; quem tuæ incredulitati fucum allinis? Profers naturalem repugnantiam ad ea credenda, quæ obscura sunt, atque inintelligibilia, jugum imperiosum, quod in nostra imponitur Religione, cæcam obedientiam, quam postulat? Hæ caussæ, vel potius prætextus vulgares sunt, & quantum conjicere valeo, ægre alias invenies. Vides in Trinitatis Mysterio interdictum hoc esse magis rigorosum, quia tenebræ ibi crassiores sunt, & incomprehensibilitas vera magis, atque realis. *Idem*.

Adspiratio, votum, & spes videndi hoc admirabile Mysterium, postquam mentem subjecerimus ad illud credendum.

Adorabilis Trinitas! Tu eris aliquando nostræ felicitatis objectum! beati non erimus, nisi videbimus te Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum. *Trinitatem credere, pietas; nosse, vita æterna est*. Igitur præparare volumus deinceps animos nostros ad cognitionem æternæ hujus felicitatis adorantes Te hic in terris per sensus eosdem Fidei, Religionis, amoris, submissionis, & reverentiæ, concinentes noctu, & interdiu eadem laudum, & benedictionum Cantica, quæ cælestes Spiritus canunt: *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, Tibi eadem vota, easdemque adorationes offerendo. Præterea, quod beati facere nequeunt; credam hoc Mysterium cum tota spiritus mei submissione, quantumvis vere nihil assequar de iis, quæ ibi continentur mirabilia: illa tamen credo, illa adoro, & ita certus sum veritatis eorum, ut minime verear in fide hac statuere spem æternæ meæ felicitatis. Nullum sensuum meorum, meæque rationis testimonium recipiendum esse mihi videtur, contra admirabiles has veritates. Tu Domine loquutus es; & ne una quidem mihi est Sanguinis gutta, quam non effunderem libentissime, ut illis subscriberem. *Idem*.

Quamvis omnia creata nos doceant unum esse Deum, nulla nobis testatur, quid ille sit in se, & quid faciat intra se.

Quidquid dicere possumus de Deo, nihil est de ejus Essentia, & quotquot imagines ejusdem nobis fingere possumus, omnes sunt infra divinum hunc prototypum. Verum est, quidquid ab eo creatum fuit, nos docere illum existere, & omnia opera ejus illum nobis prædicare. Nam quemadmodum esse potuerunt, & non esse, quoddam est momentum, in quo erant, & aliud in quo esse inceperunt, & nihil ultra requiritur ut ascendamus ad existentiam, atque unitatem Entis necessarii, independentis, absoluti, atque æterni, a quo hauserunt originem suam, & hoc illud est,

quod

quod vocamus Deum. Sed verum quoque est, si quidquid ab eo creatum fuit, probat Deum esse, & quidquid operatus est extra se, nequaquam dicere nobis id, quod est, & quod agit intra se: ejus existentia, unitas, perfectiones absolutæ possunt esse cognitæ nobis per lumina rationis, sed interiores communicationes, & Trinitas Personarum divinarum in una tantum natura non relinquunt, sine ope fidei, aliquam Imaginem sui ipsius in operibus suis. Hæc ratio est, propter quam Athei illum negarunt; qui negant existentiam Dei, constanter negaverunt unitatem Naturæ Divinæ & Personarum Trinitatem. Idolorum cultores illam dedecore affecerunt, qui sibi plura falsa numina comminiscebantur, ideoque destruxerunt indivisibilem veræ Divinitatis simplicitatem. Hæretici illam affecerunt injuria, alii quidem auferentes Verbi consubstantialitatem, ut Arriani; alii negantes Spiritus Sancti Divinitatem, ut Macedoniani; alii Personarum distinctionem, ut Sabelliani, & omnes sese præcipites dedere in varias impietatis, & erroris abyssos, quæ ex oculis fidelium sæculorum omnium lacrymas eliciuerunt. *Ex moralibus sermonibus de hoc Mysterio.*

Quomodo in nobismetipsis gerimus Imaginem Trinitatis, sustinere debemus hanc dignitatem, & contemnere, quidquid in Mundo nobis magnum & carum est.

Gerimus in nobismetipsis augustæ hujus Trinitatis Imaginem, non in natura solum, quandoquidem ad similitudinem ejus creati sumus; verum etiam in gratia, cum regenerati fuerimus in nomine trium divinarum Personarum quarum singulæ peculiariter impresserunt nobis characterem ejus rei, quæ singulis propria est, saltem illius, qui singulis modo peculiari attributus est: sed nonne contendendum nobis est omni nisu, ut sustineamus virtutibus nostris personalibus tantam gratiam, & Christiani nominis gloriam? quidquid in terris placet nobis, nonne displiceret? quidquid nos sursum attollit in Cælum, nonne esset acceptum nobis, si hujus beneficii magnitudinem intelligeremus? ita procul dubio, solatia, quibus vacant Mundi asseclæ; opes, quibus adhærent; gloria, quam persequuntur, fortunæ, & dignitates, quas tantopere diligunt, a nobis contemnerentur: diceremus nos Christianos esse, ut hæc omnia amaremus, ut illa possideremus, ut in illis nostram felicitatem constitueremus, avulsos fuisse de manu sathanæ, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti regeneratos fuisse. *Ibidem.*

Oratio ad Deũ ne permittat, a nobis dedecore affici Imaginem Trinitatis, quã in nobismetipsis deferimus.

Domine Deus meus, qui donasti me rationis usu, quo cognoscere possem unitatem Divinitatis tuæ, & mihi fidem largitus es satis valentem, ut crederem Personarum tuarum Trinitatem; ne permittas me sceleribus meis coinquinare Imaginem, quam insculpsisti in me Unitatis, ac Trinitatis tuæ. Mihi per bonitatem tuam memoria est, intellectus, & voluntas; tres facultates in una eademque anima: Tu hanc exornasti virtutibus tribus, quæ adnectunt me tibi per vinculum nodi sanctificantis, Fide, Spe, & Caritate; fac ut memoria mea semper sit optimis cogitationibus fecunda; cogitationes meæ fecundæ sint sanctis affectionibus. Affectiones vero bonis operibus: *Serva, quod fecisti, dele quod feci.* Vis me credere in Te, me in Te sperare, me diligere Te. Ah! Si mille mihi essent corda, ea omnia devovere deberem Patri, omnia Filio, omnia Spiritui Sancto, & post hæc deberem adhuc millia singulis trium Personarum, quibus, sine ulla exceptione, me consecro, non habens, quod illis tribuam, præter me ipsum. Hæc est consolatio mea, quod sicuti nonnisi cor unum habeo, quod tribuam, ita unum habeo Deum, quem diligam, & cui serviam in tribus hisce divinis Personis, quæ possident illud, quin illud partiantur; ita ut, si integrum esset mihi eligere Deum secundum voluntatem meam, non possem eligere unum, qui magis mihi favorabilis esset. Unus est in Essentia, & hoc imminuit laborem meum, nam si illi placuero, non debebo amplius obsequi libidini plurium Dominorum, quæ servitus est inevitabilis illis, qui rebus creatis adhærent. Tres sunt in Persona, & ecce quid augeat remunerationem meam, quia uni Deo serviens, a tribus meæ servitutis stipendium recipiam. *Ex pluribus Auctoribus recentibus.*

Hoc Mysterium reparavit in nobis cum Deo similitudinem, quam ibi peccatum deleverat.

Per hoc divinum Mysterium, restituit in nobis Deus hanc cum seipso similitudinem, quam impresserat in prima hominis creatione in gratia simul, ac in natura, & quam reformavit per peccatum jam omnino deformatam; quandoquidem per harum trium divinarum Personarum operationem, Animæ nostræ restituit prima pulcritudinis suæ lineamenta, per reformationem trium facultatum ejus, quas Trinitas monstruosa trium concupiscentiarum in Mundo regnantium, omnino corruperat. Sed nobis considerandum est, utrum in nobis Imago hæc sit reparata, videlicet, utrum sublimem habeamus ideam magnitudinis Dei, quæ nostram repleat memoriam, & obliteret æstimationem divinarum rerum, quas deperibamus, utrum intellectus noster omnino submissus sit Deo per fidem divini hujus Mysterii, quod eminenter cetera continet; utrum voluntas nostra sancte illius adhæreat servitio, per amorem, & grati animi sensum a nobis debitum Deo, cum pro hujus Mysterii revelatione, tum pro aliis beneficiis, quæ in illo detegit nobis. Ah! non ne potius de nobis dici posset, quod S. Ephrem dixit aliquando per occasionem insignis peccatricis, cum Sanctus hic Vir attentos in illa fixisset oculos, quæ res in alio existimata fuisset nocens curiositas, interrogatus, cur non potius illos averteret oculos ab objecto ita nequam; respondit ille: in hac muliere dæmonum tradita potestati, quæro lineamenta, quæ in illa impresserat Deus similitudinis suæ, nec invenio. Heu Christiani! quamplurimi sunt hodie, qui flagitiis suis hæc omnia deleverunt lineamenta, & nullam amplius habent notam Imaginis Dei, quam Baptismus collatus in nomine Trinitatis augustæ impresserat in animabus eorum. Ah! opus est, ut divini hujus Mysterii cogitatio, nos cogat hodierna die eam reparare similitudinem; & hæc procul dubio reparabitur, si præstiterimus obsequium trium facultatum animæ nostræ, adorabili huic Trinitati, quæ nos gloriosos in altera vita præstabit, postquam nos in hac Fideles præstiterit; tunc enim, ablatis integumentis intuentes illam facie ad faciem, erimus illius perfectæ Imagines, & præstabimus laudum, & adorationum nostrarum obsequia huic Deo Patri, Deo Filio, Deo Spiritui Sancto in beatam æternitatem. *Auctor recens.*

MYSTERIUM EUCHARISTIÆ

Quatenus est Sacrificium: Sacrificium Altaris, Missa &c.

MONITUM.

E Eucharistia jam verba fecimus in Tomo secundo Bibliothecæ moralis tit. de communione. *Videlicet quatenus JESU CHRISTI Corpus a Fidelibus recipitur, ibique fusius egimus de præparatione ad illud recipiendum idonea; de fructu, quem ex eo debemus percipere, deque iis rebus omnibus, quæ ad sanctam Communionem recipiendam, aliquid conferre possunt. Sed cum hoc Eucharistiæ Mysterium considerari possit, & tamquam Sacrificium, & tamquam Sacramentum, quod Concionatori plura suppeditat differendi argumenta; nos hoc in loco hunc limitem nobismetipsis statuimus, ut consideremus adorabile hoc Mysterium, tamquam novæ legis Sacrificium, ubi loquemur de illius institutione, fine, præstantia, pretio, iisque rebus omnibus, quæ in nobis ciere possunt æstimationem, venerationem, & grati animi sensum, pro bonis incomparabilibus, quæ illinc recipimus, & in sequentem titulum rejicimus sermonem de hoc eodem Mysterio, quatenus est Sacramentum in seipso consideratum, atque de admirabilibus, quæ in eo continentur: ita ut in tribus hisce titulis, qui respiciunt Eucharistiam, Communione, Altaris Sacrificio, & Sacramento in semet considerato Concionator invenire possit unde Octava de Sacramento elucubretur. Cœterum, cum Missæ Sacrificium quotidie celebretur, & fideles eidem interesse teneantur festis diebus, quibus Sacrificio huic adesse jubentur; cumque actio hæc sit sanctissima, & summopere meritoria inter eas quas Christianus efficere valeat, facili patet conjectura, quam uberem doctrinarum, praxis multiplicis, piorumque sensuum segetem argumentum hoc præbere valeat Oratoribus Evangelicis, ut cohortentur Auditores suos, ut adeo sancto, utili, & religiose persungantur officio.*

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Sermonum hujus Argumenti Synopsis.

I.

OC *facite in meam commemorationem Lucæ* 22. His verbis tota innititur suprema illa facultas, quam receperunt Apostoli offerendi magnum Christianæ Religionis Sacrificium; ita ut, quemadmodum verba, per quæ Dei Filius divinum hoc instituit Sacramentum practica sunt, & operantia mutationem panis, & vini in substantiam Corporis, Sanguinisque sui; ita hæc alia verba, *hoc facite*, Apostolos suos converterint in totidem legis novæ Sacerdotes, eisque contulerint veram facultatem mittendi, & offerendi in Altari hoc idem Corpus, & hunc eumdem Sanguinem in Missæ Sacrificio. Hoc etiam significat Verbum illud, *facite*, quod in linguis omnibus Hebraica, Græca, & Latina, eamdem vim habet, eamdemque significationem. *Hoc facite*, hoc est sacrificate, sicut ego sacrifico; quasi diceret illis: Amor, quo vos complector effecit, ut præverterem mortis meæ Sacrificium, meipsum immolans propriis manibus: sed hic excessus caritatis mihi nondum satis est, illud instaurare volo omnibus sæculis per manus vestras; quamobrem confero vobis hoc ipsum faciendi potestatem. Hinc sequitur augustum, & adorabile Sacrificium, quod in Altaribus nostris quotidie peragitur, verum esse, & unicum Religionis Christianæ Sacrificium, quatenus subrogatum in locum Sacrificii Cruenti, quod semel tantum in Cruce oblatum fuit, & quod reapse totum omnino est idem, alio dumtaxat modo oblatum; sed qui illud perfecte repræsentat. Sub excellenti hac idea mens est mihi illud vobis repræsentandi, ostendendo 1. Hoc exhibere Sacrificium Crucis; ideoque inspirare debere nobis sublimem ideam ejusdem, & singularem in nobis gignere debere reverentiam, cum eidem assistimus. 2. Hoc continere in se omnem illius virtutem, quod in nobis ciebit parem æstimationem bonorum, & infiniti thesauri, quem in illo possidemus. 3. Nobis applicare meritum, & fructum, quod cogit nos, ut redigamur in statum efficiendi ejusdem participes, & utendi incomprehensibili utilitate, quam inde percipere possumus. Hic est ordo, & sermonis totius partitio.

Pro prima parte: Dico: Sacrificii hujus Eucharistici præstantiam in eo sitam esse, quod institutum fuit, ut repræsentaret nobis Sacrificium Crucis, ejusque memoriam in nobis perennaret. 1. Ostendendum est, nullam esse Religionem sine Sacrificio, & Religionem Christianam, cum omnium sanctissima sit, ac perfectissima, carere non posse, adeo essentiali cæremonia: Sacrificium Crucis esse non posse perpetuum novæ legis Sacrificium, cujus rationes rite expositæ contra hæreticos occurrent in paragrapho quinto; unde inferendum est, hoc esse non posse, nisi Sacrificium Altaris, quod est oblatio illa munda, de qua verba facit Malachias Propheta, & quæ offertur in omni loco, atque a Propheta Daniele vocatur *Juge Sacrificium*: Sacrificium perenne, & quod singulis diebus iteratur; quod Sacrificio Crucis convenire non potest. 2. Sacrificium Missæ taliter esse repræsentationem Sacrificii Crucis, ut omnino sit idem, & differat solum in modo, quo offertur, & ab aliis etiam repræsentationibus. Hanc eamdem rem continere, cum reliquæ Imagines sese excludant realitatem ejus rei, quam repræsentant; quibus addendum est, hanc repræsentationem in eo sitam esse, quod Corpus Salvatoris, vi verborum mystice hinc quidem seorsim positum est, inde vero Sanguis, quod repræsentat realem effusionem, quæ facta fuit in Cruce, ex quo judicium ferri potest, qua reverentia, qua contritione, & quibus sensibus pietatis sit divino huic Sacrificio assistendum.

Pro parte altera, quomodo hoc Sacrificium contineat virtutem omnem Sacrificii Crucis, ac nobis applicet illius meritum, atque fructum. Facile est videre, quem Thesaurum Dei Filius nobis reliquerit, quam uberem meritorum copiam inde percipere valeamus; quem fructum sperare, quoniam illud offerre possumus pro nobis, & pro aliis, pro remissione peccatorum nostrorum, & ut finalem perseverantiam obtineamus &c. Ibi reperimus fontem gratiarum omnium, atque in omnibus necessitatibus nostris præsidium: ita cum divino huic assistimus Sacrificio, possumus quidem nosmet convertere ad hunc Deum pro amore nostro immolatum, fidenter ad illum confugere, & sperare, futurum ut nobis concedat, quod ipse ad salutem nostram necessarium esse censuerit.

Pro tertia parte, quæ secundam consequitur, ostendi possunt ea bona, quæ divinum hoc Sacrificium nobis procurat. 1. Nobis rationem suppeditat mulcendi iracundiam Dei, quem quotidie novis criminibus offendimus, offerentes illi Sanguinem eumdem, qui pro nobis fuit effusus in Cruce. 2. Possumus illi tantum reddere, quantum ab illo recepimus; offerimus enim illi Deum ipsi æqualem. 3. Si quotidianis nos cumulat beneficiis, dat etiam quomodo eidem non ingrati esse valeamus, &c.

Nihil dignius est nostra attentione, & obsequiis, quam sanctissimum Missæ Sacrificium. Duæ rationes de hac re persuadere vos debent, quæ duplici verbo tota erunt hujus sermonis partitio. 1. Quia Deo offertur, 2. Quia in eo Deus offertur; videlicet: Adorabile hoc Sacrificium bifariam considerari potest, & sub duplici ratione, II.

ratione, quod spectat ad objectum illius, quod Deus est, & ad ejusdem subjectum, quod Deus pariter est. Revera, quod nobismet in Altarium Sacrificio proponimus, est Deum colere, & hoc pacto, Deus illius objectum est, sed ad melius colendum in hoc Sacrificio Deum, præsentamus illi Hominem Deum; ideoque Deus quoque est ejusdem subjectum: utraque sermonis hujus pars vos erudiet de re maxime necessaria, hoc est de Sacrificio. Et immittentes vobis sublimes ideas magnitudinis Dei, excitabit in cordibus vestris omnes sensus Religionis.

Pars prima. Sacrificium Missæ summopere venerabile est, quia offertur Deo; hinc sequitur. 1. Quod illi assistere est interesse actioni maximæ, quæ in Christianismo peragatur; unde fit ut in vetustissimis liturgiis Sacrificium vocetur actio antonomastice. 2. Esse assistere actioni, cujus finis immediatus est honorare Deum. In omnibus aliis officiis dicere possumus fere hominem agere propter se, suamque utilitatem; veluti cum orat, orat ad gratias Dei sibi promerendas; sed in Sacrificio nihil aliud spectatur, quam honor Dei. 3. Esse assistere actioni, quæ in semetipsa sumpta consistit præsertim in creatura humilianda coram Deo. 4. Esse assistere actioni, per quam cultus adorationis, supremæ, inquam, adorationis potest præstari extrinsece, & authentice Deo; nam in ceteris omnibus actionibus non fit hæc publica, & sollemnis professio submissionis erga illum.

Pars secunda. Sacrificium Missæ est Sacrificium summopere venerabile, quia in illo offertur Deus, qua in re tria considerari possunt. 1. Cum pergimus ad Sacrificium, quod Ecclesia celebrat, pergimus ad Sacrificium mortis Dei; si igitur per apertas injurias audemus illi illudere, non secus ac Judæi, qui crucifixerunt illum; nonne digni sumus gravissimis suppliciis? 2. Cur Deus misericordiæ immolat se in Aræ Sacrificio? ut nos doceat, & nobis opem ferat facientibus ea, quæ sine illo facere non possumus, nempe ut honoremus Deum, quantum Deus & meretur, & postulat. Sed dum JESUS CHRISTUS in hoc victimæ statu colit Patrem suum, videmur ipsi delere scandalis nostris honorem omnem, quem per exinanitiones suas reddit illi. 3. In hoc Sacrificio Salvator agit de hominum reconciliatione cum Deo; hinc conjiciamus quinam sensus fovendi sint nobis in hoc expiationis Sacrificio. *Hæc est partitio Patris Bourdalous.*

III. Ex iis, qui ad Missam audiendam accedunt sunt. 1. Qui non omnem babent cognitionem, quæ esset habenda. 2. Sunt plures, quibus non est pietas omnis, quæ requireretur. 3. Denique longe plurimi sunt, qui ipsam dedecorant sanctitatem. Primi erudiendi sunt; Secundi sunt excitandi ad ædificandos eos, a quibus in hac videntur actione, in qua sibi pietatem, & religionem non deesse debent ostendere; Tertii demum sunt confundendi: quæ tres sunt sermonis hujus partes.

Quoad partem primam, in qua erudiendi sunt illi, qui non habent eam hujus Mysterii cognitionem, quæ esset habenda; satis est explicare doctrinam S. Augustini de Sacrificio, in quo Deus simul est *offerens, oblatum, & oblatio*. Deus offerens se Deo, hæc veritas est Religionis; Deus oblatus a semet Deo pro nobis, hæc est Religionis prærogativa; Deus, qui dignatur seipsum offerre per manus nostras, hæc est indulgentia, & utilitas Religionis; hæc omnia tenere debet Christianus, ut magni hujus Mysterii habeat cognitionem.

In parte altera, quæ spectat ad eos, qui Missæ adstantes non omnem habent devotionem, quæ habenda esset, ut excitentur, & animentur; satis est revocare in mentem magnum illud principium, quod in omnibus hujus argumenti sermonibus supponendum est: ea quæ in aris nostris fiunt, fieri in memoriam ejus, quod factum est tempore Passionis Domini, quam toties annunciamus, quoties Missam celebramus, eique Populus adstat. 1. Ibi videtur JESUS CHRISTUS humanis onustus criminibus, cum ad Calvarium ascendit. 2. Videtur illic Salvator expians hominum peccata, cum fuit Crucifixus. 3. Videtur illic idem applicans supremam medicinam peccatis hominum, cum pro illis suum effudit Sanguinem. Impossibile enim est, ut qui hæc omnia recolit mente, non habeat saltem partem eorum sensuum, quos habuissemus, si Crucis Sacrificio adstitissemus.

Pro 3. parte facile est confundere impios, qui polluunt magni hujus Mysterii sanctitatem per immodestias, scandala, & impietates, quas committunt. His satis est ostendere, 1. Peccata, quæ committunt, immediate dirigi contra JESUM CHRISTUM in loco, & eodem tempore, quo ille offert se pro illis Patri suo. 2. Illos instaurare circumstantias contumeliosissimas Passionis ejusdem. 3. Illos sese indignos præbere, qui participes fiant meriti, & fructus hujus Sacrificii, & qui per impietatem suam inevitabilem in caput suum reprobationem detorqueant, &c. *Desumptum ex Abbate Boileau medice inflexum.*

IV. Eo in consilio, quod mihi est differendi apud vos de hoc Religionis actu, qui nos incessanter cum JESU CHRISTO crucifixo conjungit, de augusto, & unico hoc Christianæ Religionis Sacrificio, in quo Dei Filius postquam semel obtulit seipsum pro peccatis nostris in ara Crucis, hodierna die nobis esse voluit Hostia Propitiationis ad expianda crimina, quæ contra divinam Majestatem committimus; verbo, de hoc amoris, fideique Mysterio, cui adeo frequenter interestis, in eo inquam consilio, quod mihi est apud vos verba faciendi de adorabili hoc Mysterio, duo mihi tantum vobis ostendenda sunt.

1. Natura, & præstantia Sacrificii Missæ.

2. Dispositiones, cum quibus illi interesse debeamus, videlicet, cum reverentia, & timore cumque omnibus pietatis sensibus, quibus pares sumus. *Flechier.*

V. Sacrificium seorsim a Sacrificante non potest concipi: sed JESUS CHRISTUS offerens se in Sacrificium manibus propriis, instituit duo. 1. Ordinem Sacrificantis, vel Sacerdotis præditi potestate, & jure in Corpus suum ad illud in Altari sacro immolandum: qua in re considerandæ sunt qualitates, quas requirebat Deus in Sacerdotibus legis antiquæ, & inferendum est, quo potiori jure debeant isti esse Sancti, & vocati a Deo ad hoc Ministerium, per vocationem adeo singularem. Quænam esse debet Sanctitas Hominis electi, & deputati, ut sit mediator Deum inter, & ceteros homines? quam excelsum, & excellens ministerium? quæ sublimes requiruntur qualitates, ut huic homo respondeat, & hoc satis digne sustineat? 2. Præscripsit Sacrificulis suis, ut offerant Deo Sacrificium hoc in nomine, & persona ipsis, ita ut substituantur in locum ipsius, ejus vicem gerant, ac teneant locum, loquentes non solum verbis ejusdem, sed etiam in ipsius persona, *qui Corpus CHRISTI ore sacro conficiunt*, inquit sanctus Hieronymus. *Hoc facite in meam commemorationem*, & sensus horum verborum duo continet necessario, videlicet, institutionem Sacerdotii, & finem Sacrificii, in JESU CHRISTI nomine instituti.

VI. Sacrificium Missæ in sua Unitate complectitur omnia legis antiquæ Sacrificia, quorum virtus erat divisa; aliud enim pro objecto habebat Entis supremi adorationem; alius finis erat gratias agendi pro acceptis beneficiis; per aliud illius, a quo offerebatur, expiabantur noxæ, & offensiones; & per aliud gratiæ petebantur. Sed solum Missæ Sacrificium omnia collegit, sanctus Paulus ait, & profecto per hoc Sacrificium adoratur Deus, & gratiæ aguntur cœlesti Patri. 2. Per hoc ipsum tanquam medium supremum Dei flectitur Justitia. 3. Per hoc ipsum funditur Oratio Deo omnipotenti ad divinam illius misericordiam promerendam.

VII. Ut intelligamus quanam cum reverentia, & quibus cum Pietatis, & Religionis sensibus, Sacrificio Missæ interesse debeamus, satis est animadvertere. 1. Quæ sint hujus Sacrificii qualitates. 2. Quæ esse debeant qualitates adstantium illi; quod esse poterit partitionis loco in hujusmodi argumento.

Punctum primum; quod pertinet ad qualitates Sacrificii, ostendendum est. 1. Sacrificium generatim esse actionem augustissimam Religionis; hoc omnem illius gloriam constituit; ideoque nulla unquam Religio fuit, quæ caruerit Sacrificio, & Religiones omnes, licet falsissimæ, hanc tamen gloriam semper appetierunt. Si autem hæc est actio præcipua, præstantissima, & amplissima Religionis, quæ temeritas, quæ stultitia est adesse illi, ut fit, sine mentis applicatione, & indecoro habitu Corporis, ne dicam, insolenti? Si ita te geris cum agitur in Mundo de majoris momenti re aliqua, de negotiis duntaxat humanis, nonne haberis tanquam homo mentecaptus, & omnis expers Judicii? 2. Hæc est actio, cujus finis essentialis, & proprius character est, Deum colere: quod cum ita sit de alia quaplam re cogitare, dum Sacrificium peragitur; de profanis rebus sermonem miscere; nonne, quantum in te est, hoc est Sacrificii finem evertere? 3. Hæc actio est, publica & sollemnis protestatio submissionis Creaturæ, & reverentiæ, quam suo debet Creatori, & medium ab eo institutum, ut publice præstet illi cultum adorationis suæ: quod igitur malum est, cum, qui habere debemus nostræ submissionis testimonia, non nisi vanitatis nostræ spectatores habeamus? 4. Sacrificium solum est medium electum a Deo, ut illi præstemus publice cultum adorationis; nisi illum in hac adoraveris occasione, quomodonam ipsum honorabis? &c.

Punctum alterum; si qualitates Sacrificii nos jubent illi summa cum reverentia interesse, qualitates eorum, qui eidem intersunt, non minorem habent necessitatem. 1. Intersumus Sacrificio quatenus testes illud nostra præsentia probaturi. 2. Quatenus Ministri illud cum Sacerdote oblaturi. 3. Quatenus victimæ immolandæ cum JESU CHRISTO, qui principalis est victima. Ut simus testes Sacrificii, nos convocat, & in unum cogit Ecclesia, ideoque nonnisi fideles

adesse patitur. Qui huic adstant Sacrificio, sunt etiam Ministri, quia cum Sacerdotibus illud offerunt. Adstatis etiam huic Sacrificio, tamquam victimæ, & vosmet offerre debetis una cum JESU CHRISTO: hæc autem omnia consentiuntne cum hoc habitu corporis, cum iis rationibus, cum quibus terribili huic interestis Sacrificio? *Sumptum ex Tomo 2. Speciminum Sermonum.*

VIII. Ad Sermonem Didascalicum, utilemque de Sacrificio Missæ habendum, tractari potest. 1. De divini Sacrificii hujus præstantia, utque illius justa habeatur idea, ad examen revocandum est, primo quid sit, secundo, quænam illius sit virtus, & efficacia, & mox recensendæ sunt partes, quæ Sacrificium Missæ componunt. Harum cæremoniarum explicatio persuadebit nihil esse majus, nihil augustius, nihil sanctius in Christiana Religione, adorabili hoc Sacrificio,

2. Conditiones necessariæ, ut cum fructu Sacrificio huic assistamus, atque inde omnia percipiamus bona inhærentia Sanctissimæ actioni, quam Christianus efficere soleat. Harum conditionum præcipue sunt. Offerre simul cum Sacerdote divinum hoc Sacrificium, ut præstemus Deo cultum, & obsequium, divinæ debitum Majestati. Illi nostras exponere, cum spirituales, tum temporales necessitates, eique gratias agere, propter beneficia, quibus ab illo cumulamur quotidie, vel ab eo petere gratias, & necessaria ad salutem nostram subsidia. Opus tandem est interesse cum reverentia, attentione, & spiritus contritione, quasi assisteremus Sacrificio Crucis, cujus Altaris Sacrificium est commemoratio, assumentes sensus conformes illis, quos Sacerdos in omnibus hujus Sacrificii partibus repræsentat.

IX. Cum sancto Augustino observandum est tria animadvertenda esse in Sacrificio, ut illius naturam, & obligationem intelligamus: *cui offeratur, a quo offeratur, quid offeratur.* Tres animadversiones, quæ triplicem sermonis partem constituent.

1. *Cui offeratur?* Deo: cum Sacrificium sit cultus supremus, per quem testamur intimam, & necessariam essentiæ nostræ submissionem enti Superiori, illud uni Deo potest offerri. Sacrificium, cum sit maxima, & præstantissima expiatio, qua uti valeant homines ad peccatorum suorum veniam obtinendam, offerri non potest, nisi Deo, quandoquidem ille læsus est criminibus nostris; utpote qui est primus Legislator, & suprema lex, regula infallibilis rectitudinis omnium actionum nostrarum. Igitur hoc supremum est munus, quod nec reddi potest, nec debet, nisi Divinitati, & quæcumque sit virtus, & sanctitas Creaturæ, capax esse non potest cultus adeo sublimis, quem sibi Deus reservavit.

2. *A quo offeratur?* Sacrificium hoc a tribus personarum generibus offertur; sed aliter, & ob alias caussas. Primum est JESU CHRISTI Persona, qui per se est Sacerdos, & Sacrificium, Sacrificulus, & Victima, offerens, & oblatum. *Obtulit semetipsum immaculatum; hoc enim fecit semel seipsum offerendo;* ubi explicandum est, quomodo vox illa *semel* non repugnet Sacrificio quotidiano, & jugi, quod fit in Ecclesia, & quod Sacrificium Missæ vocamus. Sed supremus hic Sacrificator alios instituit, ut admirabile hoc Sacrificium usque ad Mundi finem perduraret. Hic est secundus Ordo eorum, a quibus offertur: Si enim Dei Filius reliquit Sacrificium in Ecclesia, ibi etiam pariter reliquit Sacrificulos, & Altaria. Quænam est eorum felicitas, qui ad hanc dignitatem evecti fuerunt? & quænam esse debet Sanctitas morum ipsorum? Tertius Ordo Sacrificantium in Ecclesia Christiana generatim sunt fideles omnes, qui consociantes vota, precesque suas cum precibus Sacerdotis, cum illo sacrificant, & in partem accedunt fructus Sacrificii; non quod fideles omnes habeant characterem Ordinis Sacerdotalis, quoad potestatem consecrandi Corpus JESU CHRISTI, illudque immediate Patri æterno offerendi: sed omnes habent, & habere possunt interiorem unctionem, cujus ope conjungere possunt Hostias spirituales cum illa Corporis, & Sanguinis Filii Dei, & admitti possunt in societatem Mensæ Illius, ut comedant ex hac pretiosa Victima, quamobrem sanctus Petrus generatim loquens de omnibus fidelibus, eos appellat: *Sacerdotium Sanctum, offerre spirituales Hostias, acceptabiles Deo.*

3. *Quid offeratur?* Hoc tertium illud est in Sacrificio animadvertendum, quid videlicet sacrificetur Deo. In Lege Naturæ offerebantur Enti supremo fructus terræ, & animantium; hoc ipsum fiebat in Lege Scripta, & voluit Deus nos minimas etiam callere circumstantias, quæ concomitabantur hæc Sacrificia, quæ, ut plurimum illi erant acceptissima, & quæ etiam nonnunquam respuebat; sed in Novæ Legis Sacrificio Corpus, & Sanguis Dei, semper offertur æterno Patri, & illi semper acceptum est, licet Sacerdotis qualitas, & meritum nequaquam inspiciantur; sed tunc est longe acceptius, cum Sacerdos immediate offerens illud, & fideles per Illius manus offerentes, semetipsos simul offerunt, eique integrum faciunt Sacrificium earum rerum omnium, quæ in ipsis supremæ displicent Majestati. *Ogier Tomo 2. publicarum actionum, in sermone hujus argumenti.*

Per hoc adorabile, divinumque Sacrificium, reddimus Deo infinitum honorem, eique quantam meretur, reddimus gloriam. Duæ considerationes hanc veritatem probabunt. Prior sumitur a Sacerdote præcipuo, qui victimam offert, qui ipse est JESUS CHRISTUS; altera vero ex præstantia victimæ, quæ offertur, quæ duæ considerationes rite enucleatæ sufficere possunt, ut solidissimus, de hoc argumento, sermo habeatur. X.

Filius Dei in Eucharistia verum facit sui ipsius Sacrificium, amorem suum nobis testaturus, & a nobis in grati animi argumentum postulat, ut vicissim illi amorem nostrum testemur, eumque imitemur *exhibentes corpora nostra, hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, &c.* Quæ duæ erunt sermonis partes. XI.

Pars prima, ut verum fiat Sacrificium, tria requiruntur; oblatio, Saguinis effusio, & victimæ destructio. 1. Hic, quemadmodum in Cruce, JESUS CHRISTUS offertur Patri suo; nam, ut dicit Evangelium: *accipiens JESUS panem, benedixit, fregit, dicens: Hoc est Corpus meum.* 2. Separatio mystica Corporis a Sanguine perfecte repræsentat cruentam effusionem, ita in Altari dicitur: Sanguinem hunc divinum, atque pretiosum, usque ad finem sæculorum effusum iri: *pro vobis, & pro multis effundetur.* 3. Adest victimæ destructio, quoniam JESUS CHRISTUS comeditur, & consummatur a Sacerdote, & a fidelibus. Hæc destructio mystica supplet destructioni Holocausti, ubi fieri possunt piæ meditationes super triplici hoc amoris Filii Dei testimonio.

Pars secunda. Salvator, qui nobis inevitabilem imponit necessitatem illum imitandi, exceptis tamen miraculis ejus, postulat, ut reciprocum amorem in hoc Mysterio testaturi vitam ducamus immolatam, sacrificantes illi incompositæ naturæ nostræ affectiones; in hoc enim Sacrificio Salvator ea profert verba: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Quemadmodum igitur JESUS CHRISTUS vitam duxit immolatam, quæ jugiter tendebat ad Sacrificium Crucis, quod tanto cum ardore cupiebat, omnes fideles debent, 1. Vitam ducere sacrificatam per jugem mortificationem, ut deferant ad Altare victimam prorsus præparatam, ut immoletur. 2. Debent in tempore Sacrificii Missæ se cum JESU CHRISTO immolare.

Colligi in uno eodemque sermone potest usus, quem Sacerdotes, qui sunt Sacrificii hujus Ministri, & fideles, qui eidem assistunt, facere debent. XII.

1. Sacerdotes procurare possunt Deo maximam gloriam, quam recipere potest a Creaturis. 2. Procurare sibimetipsis maximum bonorum omnium, videlicet veniam peccatorum suorum. 3. Quoad Ecclesiam, seu militantem in terris, seu in Purgatorio patientem, sunt mediatores inter Deum, & homines, offerentes Deo cum hac intentione.

PARAGRAPHUS II.

Fontes unde hauriri copia potest ad replendas allatas partitiones, & Auctores, qui de hoc agunt argumento.

Sanctus Augustinus *lib. quæst. super Exod. quæst.* 124. agit de discrimine Sacerdotii secundum Aaron a Sacerdotio Melchisedech, & JESU CHRISTI. Sancti Patres.

In Libro *de fide ad Petrum cap.* 2. ubi fuse loquitur de Sacerdotio JESU CHRISTI, & generatim de Sacerdotio, & Templo.

Idem in Psalm. 26. ubi explicat quomodo J. C. simul est Sacerdos, Sacrificium, & victima.

Idem lib. qui eidem tribuitur *de essentia Divinitatis*, explicat quomodo JESUS CHRISTUS fungatur Sacerdotali munere coram æterno Patre suo.

Idem *Ps.* 119. fusius ostendit JESUM CHRISTUM accepisse Carnem, ut illam immolaret.

Idem *lib.* 2. *de quæstionibus Evangel. quæst.* 40. ubi comparat Sacrificia Judæorum cum Eucharistiæ Sacrificio, quod illa omnia replevit.

Idem *lib.* 17. *de Civit. Dei*, *cap.* 20. fusius habet verba de Eucharistiæ Sacrificio.

Idem *Lib.* 83. *quæst.* 61. ubi amplius tractat de Sacrificio Eucharistiæ, de Sacerdotio JESU CHRISTI figurato per Sacerdotium Melchisedech, & cur JESUS CHRISTUS oriri non voluerit de Tribu Levi.

Idem *lib. quæstionum utriusque, & novi Testamenti, quæst.* 109. ubi loquitur de oblatione Melchisedech ad Abraham, & ostendit, illam fuisse Eucharistici Sacrificii figuram.

Idem *lib.* 16. *de Civit. Dei*, ubi probat Eucharistiæ Sacrificium in universa terra celebrari.

Idem *serm.* 1. *Psalm.* 33. ubi loquitur de institutione Sacrificii JESU CHRISTI, comparans illud, cum antiquis Sacrificiis.

Idem

Idem *lib. 2. contra Faustum*, *cap. 18.* ubi explicat Sacrificium Eucharisticum offerri uni Deo, & Sacrificium Judæorum figuram esse Sacrificii JESU CHRISTI.

Idem *cap. 21. ibidem*, ubi fusius docet Altaris Sacrificium, quod offertur quotidie, esse repræsentationem Sacrificii Crucis.

Idem *lib. 12. de Civit. Dei*, ubi narrat historiam quamdam ævi sui, probat potestatem Eucharistiæ in spiritus nefarios.

Idem *ibidem cap. 10.* ubi probat non martyribus, sed uni Deo sacrificari, & immolari JESUM CHRISTUM in Altari.

Idem *ferm. 130. de tempore*, fusius loquitur de JESU CHRISTI Sacrificio.

Idem *lib. 10. de Civit. Dei*, ubi explicat quomodo JESUS CHRISTUS receperit Sacrificium suum tamquam Deus, & illud obtulerit, tamquam Homo.

Idem *Psalm. 21. ferm. 2.* ubi moraliter agit de Eucharistiæ Sacrificio, ubi probat illos tantum immolare, & participes fieri hujus Mysterii, qui esuriunt, & pauperes sunt.

Idem *Psalm. 42.* ubi moraliter agit de Sacrificio: dicens: accedentem ad visibile Altaria Sacrificium, accedere etiam debere cum confidentia ad invisibile Altare Cæli.

Idem *Homil. 50.* ubi late docet non posse omnes accedere ad Aram visibilem, ut ibi sacrificent, sed omnes ad invisibilem accedere posse.

Idem *quæst. 57. in Leviticum*, late differit de Altaris Sacrificio, cui tribuit Virtutem, & efficientiam dimittendi peccata.

Idem *lib. 10. Confession. cap. 24.* probat JESUM CHRISTUM simul esse victimam, Sacerdotem, & Sacrificium.

Idem *lib. 1. de Civit.* docet nullam unquam fuisse adeo barbaram nationem, quæ non sacrificaverit illis, quos, vel Deos credebat, vel Deos esse fingebat.

Idem *lib. 4. de Trinitate*, postquam ostendit Sacrificium Uni deberi Deo, probat, nullum Deo Sacrificium illi acceptius esse posse, quam Carnem Salvatoris, seu propter offerentem, seu propter illum, cui offertur, seu propter rem oblatam.

Idem in *Psam. 149.* ostendit, cum homo offerre debeat Deo per manus Sacerdotum victimam puram, cumque illam invenire nequeat in terra, Dei Filius offert seipsum futurus victima.

Idem *Lib. 19. & 20. de Civit.* mirum in modum loquitur de JESU CHRISTI Sacrificio.

Idem *in Psalm. 141.* docet quid nobis faciendum sit, ut in hoc Sacrificio nosmet Deo sacrificemus.

Sanctus Ambrosius *in cap. 3. Epist. ad Timoth.* commendat Sacerdotum dignitatem propter dignitatem Sacrificii, quod offerunt.

Idem *lib. 3. de virg.* postquam retulit factum illud honorarii Ephebi Theodosii, qui sibi manum comburi passus est, ne Sacrificium interpellaret; arripit occasionem hortandi fideles ad profundam reverentiam erga Eucharisticum Sacrificium.

Idem *in Psalm. 39.* ostendit JESUM CHRISTUM offerre Sacrificium, & Verbo JESU CHRISTI Hostiam consecravit.

S. Augustinus, *contra Faustum*, *lib. 28.* plura habet, & præclara hujus argumenti.

Idem *in tract. de Baptismo*, *lib. 3. cap. ult.* probat, omnes Sacrificii qualitates esse in Eucharistia.

Idem *lib. 1. contra advers. legis*, *& Proph. cap. 20.* loquitur de Eucharistia considerata, quatenus est Sacrificium.

S. Gregorius *Homil. 20. in Ezechiel.* plurima habet de Sacerdotibus, & fidelibus in Altari, cum JESU CHRISTO immolantibus.

Idem *Lib. 4. Dialog. cap. 55.* duo probat, quorum unum est, Eucharistiam idem esse ac Sacrificium Crucis; alterum vero, fideles debere semet cum JESU CHRISTO immolare.

Idem *Homil. 37. in Evangel.* ait, JESUM CHRISTUM mystice pati in hostia Sacrata, & plurima habet hujus argumenti.

S. Irenæus *contra hæreses lib. 4. cap. 32.* recenset institutionem Eucharistiæ, quatenus Sacrificii; & docet a JESU CHRISTO, Apostolos doctos fuisse idem Sacrificium offerre.

S. Justinus *in dial. contra Triphonem* fuse probat, & invicte, Corpus JESU CHRISTI esse Sacrificium oblatum in Altari, qui locus est ex pulcherrimis monumentis antiquitatis in hoc argumento.

Tertullianus, *de Orat.* probat veritatem hujus Sacrificii *lib. 3. cap. 22. contra Marcionem.*

S. Cyprianus *de Orat. dom.* fuse loquitur de sancto Missæ Sacrificio.

S. Gregorius Nazianzenus *Orat. 8.* Missam vocat Sacrificium.

Sanctus Chrysostomus *Homil. 27. in Matth.* probat, Sacerdotes esse Ministros JESU CHRISTI in hoc Sacrificio.

Idem *Homil. 18. & 22. in Act. Apostol.* se extendit loquens de Missæ Sacrificio.

Idem *lib. 6. de Sacerdotio*, idem tractat argumentum, simulque agit de Sacrificio, & Sacerdotio.

Idem *Homil. 40. ad Populum Antioch.* insurgit acriter in eos, qui dedecorant terribile Sacrificium immodestia sua; de eadem re loquitur etiam *Homil. 14. cap. 11. in Act. Apostol.*

Idem *Homil. 52. in Matth.* ubi tractans de hoc Sacrificio moraliter, ostendit satis non esse, offerre Calices aureos lapillis pretiosis aromatis, sed opus esse semetipsum offerre.

Idem *Homil. in primam ad Timotheum* ostendit Sacrificium, quod offertur, non pendere a meritis Sacerdotum, sed JESU CHRISTI, cujus merita infinita sunt.

Sanctus Paulinus *Epistola 5.* eloquenter hac de re agit, & probat JESUM esse Sacerdotem, & Victimam.

S. Leo *Serm. 8. de Passione Domini* comparat Calvarium cum Altari, & multa habet præclara.

Sanctus Joannes Damascenus *in lib. de Corpore JESU CHRISTI*, ait illum attolli in Crucem in manibus Sacerdotum, & fusius de hac re verba facit.

S. Cæsareus Archiepiscopus Arelatensis, *Homil. 27. de Paschate*, plura habet, eaque præclara in hoc argumento.

S. Laurentius Justiniani *cap. 19. de discipl. Monast.* habet multa satis plura de hoc argumento.

Idem *in fasciculo amoris cap. 26.* loquitur de Sacrificio.

Idem *lib. de casto Connub. cap. 24.* loquitur de Eucharistia, tamquam Sacrificio.

Idem *in serm. de Eucharistia* habet eximia quædam de Sacrificio.

Idem in alio sermone pro die Purificationis idem tractat argumentum.

Idem integrum habet tractatum de Eucharistia tamquam Sacrificio.

S. Anselmus *in Colloq. colest. num. 15.* pias habet adspirationes ad JESUM CHRISTUM tamquam victimam in Eucharistia.

S. Vincentius Ferrerius *in Serm. de Cœna Domini* proponit sibi probandam Sacrificii veritatem.

Richardus a S. Victore *in Psalm. 28. tollite hostias* explicat hunc locum de Agno in Ara immolato.

Sanctus Thomas *Opuscul. 58.* ample, & solide hoc tractat argumentum, & inter cetera ostendit, bonum, vel malum Sacerdotem nihil conferre in Sacrificium, sed JESUM CHRISTUM hæc omnia miracula operari.

Idem *in part. 3. quæst. 2. artic. 3.* probat Sacrificii præstantiam.

Auctor imitationis JESU CHRISTI *lib. 4. cap. 8.* pie tractat Sacrificii materiam. †Ascetici ubique.

Bellarminus *de gemitu Columbæ* multa habet patetica de irreverentiis tempore Sacrificii.

Pædagogus Christianus auctus, & in meliorem ordinem redactus duo habet capita, in quibus citat Patrum auctoritates, & historias innixas auctoribus fide dignis.

Paschasius *in libro de Corpore*, *& Sanguine JESU CHRISTI cap. 11.* probat Eucharistiam verum esse Sacrificium.

Idem *in Epistola ad Frudegardum*, probat Sacerdotes novæ Legis offerre idem Sacrificium, quod JESUS CHRISTUS.

Molina Carthusianus integrum edidit volumen de Sacerdotio, & Sacrificio.

Turrecremata Tractatum habet de Eucharistia, quatenus Sacrificio.

Albertus Magnus *tract. de offic. Missæ cap. 2.* loquitur de Eucharistia tamquam Sacrificio.

P. Gondrin Generalis Oratorii præclarum habet tractatum de idea Sacrificii.

P. Novet habet octo meditationes hujus argumenti, *Tom. 4. Hominis Orationis.*

P. Contenson ex Dominicana familia *in Theologia Mentis*, *& Cordis*, agit de hoc argumento summa cum pietate per integram sectionem.

Pater Nepveu *in considerationibus in singulos anni dies*, *Tom. 3. & 4.* habet hujus argumenti considerationem.

P. Alphonsus Rodriguez *part. 2. perfectionis Christianæ*, *tract. 8. cap. 24.* agit de sancto Missæ Sacrificio.

P. Suffren *in part. 1. anni Christiani* habet prolixum sermonem de Missa.

In Morali Christiana *in Pater* est pariter amplus de hoc argumento tractatus.

P. Senault In lib. cui tit. *Homo Christianus* tract. 7. agit de Sacrificio, & ostendit Christianum debere Deo honorem Sacrificii.

Coeffeteau de mirabilibus Eucharistiæ.

Liber, cui titulus: *Theologus in conversationibus cum Principibus Mundi*, *colloq. 7.*

Bona *in tract. Ascetico de Missa.*

Spiritus Sacrificii per Dominum Courtin.

Pater Leonardus de Massiot ex familia sancti Benedicti integrum volumen edidit hujus argumenti, cui titulus: *Tractatus de Sacrificio, & Sacerdotio* JESU CHRISTI, qui sane ceteros amplitudine, & soliditate superat.

Pater Vaubert egregium quoque tractatum elucubratus est in libro, qui inscribitur: devotio ad Dominum nostrum JESUM CHRISTUM in Eucharistia.

P. de la Colombiere plures habet animadversionas in Missæ Sacrificium Tom. considerationum.

P. Alvarez de Paz.

Cardinalis Bellarminus integrum habet tractatum de Missæ Sacrificio.

Theologi. Suarez in S. Thomam, Tom. 3.

Gregorius a Valentia *lib. 2. contra hæreticam doctrinam*.

Joannes Colceus *in speculo Missæ*.

Petrus Canisius *in Opere Catechist. quæst. 7.*

Raynerius de Pisis in Pantheologia.

Toletus *in instruct. Sacerdot. lib. 2. & 6.*

Cardinalis Perronius *in Controversiis*.

Gabriel Henao *de divino Missæ Sacrificio in duobus spissis Voluminibus*.

Pignatelli. *Mons propitiatorius. Volumen integrum.*

Cardinalis in Richelieu *in controversiis*.

Plurimi sunt Theologi controversistæ, Doctores, & Casuistæ, qui de hoc argumento scripserunt, sed quod recensere inutilis esset laboris.

Concionatores sacri. P. Bourdalove tres habet sermones hujus argumenti *in Tomo 1. Quadragesimo*.

Biroat in octava de Sanctissimo Sacramento sermonem habet de vita JESU CHRISTI sacrificata in Eucharistia.

P. Andreas Castillon in octava sermonem habet de Sacrificio Missæ.

P. Texier pro Dominica secunda post Pentecosten in dominicali.

Flechier in sermonibus moralibus.

P. Chaussemer in sermonibus recens editis sermonem habet de Missæ Sacrificio.

Abbas Boileau unum habet ejusdem argumenti.

Trouvè Canonicus Theologalis Meldensis Ecclesiæ in Asceticis.

Auctor sermonum in omnia Ethicæ Christianæ argumenta, in octava SS. Sacramenti, sermonem habet de Eucharistia, ubi methodice hoc tractat argumentum.

In specimine sermonum pro Dominicis, unus est hujus argumenti, sed est fere compendium sermonis, quem edidit P. Bourdalove.

Ogier *Tom. 2. Act. publicarum unum* ejusdem argumenti.

P. Segneri *in Tom. 2. Christiani edocti* de suæ Religionis officiis.

Qui collectanea edidere. Lohner *Biblioth. man. tit. Sacrificii Missæ oblatio.*

Labatha tit. Sacrificium.

Carthigena *in Homil. de Sacrificio, &c.*

Theatrum vitæ Humanæ.

PARAGRAPHUS III.

Loci, Figuræ, & applicationes Biblicæ huic argumento.

Sanctificabitur Altare in gloria mea. Exodi 29.

Afferte Domino gloriam, & honorem; tollite hostias, & adorate Dominum in atrio sancto ejus. Psal. 26.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. Psalm. 115.

Erunt Domino offerentes Sacrificia in justitia, & placebit Domino Sacrificium Juda, & Jerusalem, sicut dies sæculi, & sicut anni antiqui. Malac. 3.

Usque ad Principem fortitudinis magnificatum est; & ab eo tulit juge Sacrificium, & dejecit locum Sanctificationis ejus; robur autem datum est ei contra juge Sacrificium propter peccata. Daniel. 8.

Contestatur enim, quoniam tu es Sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Ibidem.

Memor sit Sacrificii tui, & holocaustum tuum pingue fiat. Psalm. 119.

Magnum est Nomen meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur Nomini meo oblatio munda. Malach. 1.

Adducam eos in montem Sanctum, & lætificabo eos in domo orationis meæ, holocausta eorum, & victimæ eorum, & placebunt mihi super Altari meo. Isaiæ 56.

Hic est Sanguis meus, qui pro vobis effunditur. Marc. 14.

Hoc facite in meam commemorationem. Lucæ 22.

Quotiescumque manducabitis panem hunc, & Calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat. 1. Ad Cor. cap. 11.

Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & Sacrificia pro peccatis. Ad Hebræos 5.

Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo, tamquam Aaron; sic & CHRISTUS non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret; sed qui loquutus est ad eum, filius meus es tu, ego hodie genui te. Idem, Ibidem.

Si enim sanguis hircorum, & taurorum, & sanguis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis Sanguis CHRISTI, qui per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum Deo viventi. Idem cap. 9.

Translato Sacerdotio, necesse est, ut legis translatio fiat. Ibid. cap. 7.

In tantum melioris testamenti sponsor factus est JESUS; & alii quidem plures facti sunt Sacerdotes, idcirco, quod morte prohiberentur permanere; hic autem, eo quod maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium. Ibidem.

Talis enim decebat, ut esset nobis Pontifex Sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, & excelsior Cælis factus, qui non habet necessitatem quotidie, quemadmodum Sacerdotes, prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro Populi: hoc enim fecit semel offerendo. Ibidem.

Lex homines constituit, Sacerdotes infirmitatem habentes; sermo autem jurisjurandi, qui per legem est, filium in æternum perfectum. Ibidem.

Omnis Pontifex ad offerendum munera, & hostias constituitur, unde necesse est, & hunc habere aliquid, quod offerat. Idem cap. 8.

Omnis quidem Sacerdos præsto est quotidie ministrans, & easdem sæpe hostias offerens, quæ nunquam possunt auferre peccata; hic autem pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet in dextera Dei. Ad Hebr. 10.

Umbram habens lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum, per singulos annos, iisdem ipsis hostiis, quas offerunt indesinenter, nunquam accedentes perfectos facere. Ibidem.

Impossibile est sanguine taurorum & hircorum auferri peccata, ideo ingrediens Mundum, dixit, hostiam, & oblationem noluisti, Corpus autem aptasti mihi, Holocautomata non tibi placuerunt; tunc dixi ecce venio: In capite libri scriptum est de me, ut faciam, Deus, voluntatem tuam. Ibidem.

Habemus Altare, de quo edere non habent potestatem, qui tabernaculo deserviunt. Ibidem cap. 13.

Sacerdotium sanctum offerre Spirituales hostias acceptabiles Deo per JESUM CHRISTUM. 1. Petri cap. 2.

Exempla, & Figuræ, utriusque Testamenti, quæ huic argumento possunt inservire.

Non omnium indiscriminatim est offerre Sacrificium, sed eorum duntaxat, qui ad id instituti sunt tamquam publicæ personæ, & præcipui Ministri, ut hanc maximi momenti actionem in totius populi nomine peragant. In lege Naturæ hoc jus ad familiarum Capita pertinebat, puta ad Noe, ad Abraham, & alios, vel ad eos, quibus singulariter Deus mentem hanc afflabat, obeundi hoc Ministerium; in lege Scripta Sacerdotium ad solam Aaronis progeniem erat reservatum: *applica quoque ad te Aaron fratrem tuum, cum filiis suis de medio filiorum Israel, ut Sacerdotio fungantur mihi*: sed in lege Gratiæ Victima adorabilis, quæ quotidie in Altaribus nostris offertur, nequit sacrificari, nisi per Sacerdotes in Ordinatione sua recipientes hanc facultatem, per quam inseruntur in gradum eorum, quibus JESUS CHRISTUS dixit: *hoc facite in meam commemorationem*: quapropter Oblationes omnes factæ Deo per privatas personas, quæ non receperunt a Deo, & ab Ecclesia facultatem Sacrificium offerendi, dici proprie non possunt Sacrificia, uti nos docet Divus Thomas: *Sacerdoti, cum ordinatur, confertur potestas hoc Sacramentum consecrandi in persona CHRISTI; per hoc enim ponitur in gradu eorum, quibus dictum est a Domino: Hoc facite in meam commemorationem, & ideo dicendum est, quod proprium est Sacerdotum conficere hoc Sacramentum, & offerre Sacrificium.*

Consecratio Sacerdotum veteris Legis comparata cum Consecratione veterum Sacerdotum, qui figuræ fuere Sacerdotum novæ Legis. — Exodi 29. — Lucæ 22. — 3. p. quæst. 82. artic. 1.

Lex antiqua erat novæ Legis figura, manu ducebamur, inquit sanctus Paulus, ad novum testamentum, per vetus; hoc continebat promissiones, quas novum fœdus dedit; pollicebatur JESUM CHRISTUM & ipse dedit seipsum nobis, ut Paulus ait, *novissimo diebus istis*. Ita omnia legis antiquæ Sacrificia præfigurabant JESU CHRISTI Sacrificium, & illud, quod in Cruce oblatum fuit, & illud, quod ipse obtulit in Cœna novissima; quæ duo non sunt duo, sed unum, & idem Sacrificium; sanguis taurorum, qui in Templo Jerosolymitano fluebat, erat umbra, & figura Sanguinis JESU CHRISTI in Templis nostris effundendi; Pateræ, quibus excipiebatur earum victimarum sanguis, jam deferebant Imaginem Calicis nostri, & sacram illam Pateram, in qua Patri Æterno offerimus Sanguinem purissimum Agni sine macula. Docet sanctus Paulus nihil

Sacrificium veterum, seu omnium, aliorumque figurabant Sacrificium Eucharistiæ, et Sacrificium Crucis. — Ad Hebr. 1.

sancti-

sanctificari consuevisse, nisi per aspersionem sanguinis victimarum; ita Sanguis JESU CHRISTI in Altaribus nostris immolati nos sanctificat, & qui non vescitur divina Carne immolata, nec bibit de hoc Sanguine, non potest JESU CHRISTO adhærere, neque consecrari. Umbræ evanuerunt, quia in earum locum res ipsa successit. Evanescere debebant, sicut noctis tenebræ, Oriente Sole, dissipantur. Hoc, quod illæ portendebant, jam contigerat; igitur cessare debuerunt, inquit sanctus Augustinus: *Sacrificium, quod ipse est CHRISTUS in Ecclesia, voluit pro omnibus offerri, quia illis omnibus pronunciabatur: tanta est excellentia hujus Sacrificii, quod Deus sic permittit, ut non fiat aliud Sacrificium in toto Mundo*; dicit sanctus Vincentius Ferrerius: Deo auferente, ut doctus Algerius ait, carnales occupationes, ut nos applicet rebus spiritualibus, ita ut per multitudinem legalium cæremoniarum distracti conjungeremur eodem, unicoque Sacrificio, & Sanguine CHRISTI JESU Filii sui. *Carnalem nobis occupationem abstulit, extirpata multitudine Sacrificiorum veterum, ut mentem spiritualibus expediret Sacrificio Corporis, & Sanguinis sui.* Imminuit, pergit ille, exteriores occupationes, & auxit gratiam beneficiorum suorum omnia redigendo ad incruenti Sacrificii unitatem: *Multiplicationem Sacrificiorum veterum, singularitate Sacrificii Altaris abbrevians.* Hunc sensum sanctus Thomas tribuit prophetiæ huic, cum ait, Deum reduxisse ad unum tantum Sacrificium omnia legis antiquæ Sacrificia, quemadmodum varia præcepta in unum solum præceptum collegit, quale est illud amoris, & caritatis, & quemadmodum unum duntaxat regnum est, in quo JESUS CHRISTUS debet regnare, omnes rationes in illud colligendæ sunt, unum efferentes Sacrificium in locum victimarum antiquarum: *omnes differentias hostiarum, una Corporis, & Sanguinis implet oblatio, ut sicut est pro nobis in Altari victima, & Sacrificium; ita nunc de omni gente sit regnum.* Veritatem hanc docet Ecclesia, cum in ore filiorum suorum ponit orationem hanc, quæ omnia complectitur: *Deus, qui legalium differentiam hostiarum unius Sacrificii perfectione sanxisti; accipe Sacrificium a devotis tibi famulis, & pari benedictione, sicut munera Abel sanctifica, ut quod singuli obtulerunt ad tuæ Majestatis honorem, cunctis proficiat ad salutem.*

Lib. 1. contra advers. Leg. & Propeht. c. 20. Serm. in Cœna Domini.

Lib. 2. de Sacr. cap. 3.

S. Leo serm. 8. de Passione Domini.

Domin. 6. post Pentecost.

Judaica Religio, quæ erat vera Religio, & perfecta, habeat Sacrificia sua & erant perfectissima. Religio Christiana, quam figurabat, est igitur vera, & ejus sacrificium perfectissimum.

Exod. 25.

Religiones Ethnicæ sua habuere Sacrificia, sed omnia ipsis digna, & execrabilia. Ad earum imitationem, cum Israelitæ recessissent a Deo vero, ejusque cultu, sacrificarunt filios, filiasque suas dæmoniis in valle Tophet. Judaicæ Religionis Sacrificia erant perfectiora, & probabant Religionis suæ perfectionem. Et profecto, cum Deus Auctor cultus, & cæremoniarum suarum, ad extremum usque apicem tradidisset Moysi modum, quo coli volebat, species victimarum, quæ sibi placebant; cultus hic habebat perfectionem suam: *Fac*, dixit Moysi, *secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est.* Hic proficiscuntur tres hæ magnæ veritates, quarum prior est, Christianam Religionem omni tempore, & ab ipsis usque Mundi primordiis suos habuisse Sacerdotes, Altaria, Sacrificia; nam Religio Judæorum, quæ Princeps est Religionum omnium, eadem est, ac Religio Christiana: Hæc insita fuit in illa. Altera quidem erat obscura velut umbra, altera vero fulgida. Religio Christiana erat tamquam incunabula legis antiquæ; in nova autem est tamquam perfectus homo; ibi erat figura, & aliquod velut ænigma; hic autem desiit esse figura, & ænigma, ut fiat realitas. Figura evoluta est. Hic Deus ipse loquutus est per Prophetas, & Filium. In lege veteri non deerant Christiani, quemadmodum in lege nova, inquit sanctus Ambrosius: verbo, Religio Christiana erat in Religione veteri, tamquam in statu imperfectionis, & eo tempore Sacrificia sua purissima erant, atque perfectissima. Religiones aliæ, ut legimus in libro Machabæorum consulebant Sanctos libros, ut inde discerent eorum cultus, & cæremonias; inde necessario procedunt duæ insignes veritates, quarum altera est, quod cum Christiana Religio veteri succedens accepisset cumulum sanctitatis, & perfectionis, atque cum sensus, quos habet de Majestate, & divinitate Dei, sint perfectissimi, opus fuisse, ut in illa, & Mysteria magis essent augusta, quam in veteri, & protestationes magis sollemnes, & Sacrificia magis nobilia ad colendam Majestatem Dei, qui, cum cessasset semetipsum manifestare per Prophetas, aliasque plures rationes, sed obscuras, jam novissimis illis temporibus palam loquutus est, per Filium suum: *Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus nostris, novissime locutus est nobis in Filio suo.* Hoc Sacrificium adeo augustum, adeo dignum Majestate Dei, adeo congruum magnitudini hujus Religionis, quæ est in magna luce sua, non aliud est, quam Sacrificium Altarium nostrorum. Deus est immolandus Deo. Profecto Dominus interdixerat humani Sanguinis effusionem; opus erat tamen, ut per destructionem essentiæ suæ homo, & nihilum suum, & Domini sui magnitudinem, profiteretur. Animalia in hominis locum subrogata fuerunt. Per eorum immolationem redemptus fuit. Igitur pro nova hac lege, nova requirebantur Sacrificia; Sanguis humanus effundendus non erat, Sanguis Hominis Dei, semel tantum fundi poterat; igitur Sanguis Hominis Dei mystice, & spiritualiter effusus esse debebat novæ legis Sacrificium. Hæc una supererat ratio, ut digne Majestas Dei coleretur; hoc erat solum Sacrificium dignum Religione, antequam institueretur. Nemo id cogitasset. Postquam hoc Sacrificium a JESU CHRISTO fuit institutum, nihil visum est æquius, nihil constitutum sapientius; itaque opus est infinitæ Sapientiæ, quæ nobis illud promiserat a primis usque temporibus tanto figurarum numero, utpote rei eventum fateamur Deum Auctorem esse utriusque Testamenti, utriusque Religionis, & Sacrificiorum, quæ sibi voluit offerri in utraque Religione.

Ad Hebr. 1.1

Crucis Sacrificium repræsentatur per adorabile Sacrificium Altarium nostrorum; omnes figuræ primi Sacrificii, sunt etiam figuræ Oblationis Eucharisticæ, in qua JESUS incruento modo Immolatur. Vox hæc familiaris est Patribus Ecclesiæ, & Concilium Nicænum nos docet, illud vocans *incruentum Sacrificium*. Isaac positus in rogo, ut sacrificaretur simul est, & figura JESU CHRISTI in Ara Crucis immolati, & JESU CHRISTI immolati in Altari manibus suis in Cœnaculo inter Discipulos suos, & ita sanctus Chrysostomus nobis explicat in homilia duodecima. Isaac, ait ille, immolatus non fuit, nisi per voluntatem suam, & cordis sui præparationem; non infecit Sanguine suo gladium; Ara, in qua positus fuit, non erubuit, per effusionem Sanguinis sui; sed aliud est adhuc Sacrificium, quod sine Sanguinis effusione adimpletum est, & cujus præstantissima figura est Sacrificium Isaac. Illi, qui sacra callent Mysteria, pergit Doctor idem, quid dicam, intelligunt: Sacrificium Isaac adimpletum fuit sine Sanguinis effusione, quia futurus erat figura Sacrificii Augusti Altarium nostrorum: itaque quotiescumque accedemus ad Altare Sacrum, in quo usque ad Mundi finem perennabitur eadem Oblatio incruenta Filii Dei, quæ semel oblata fuit in Cruce cum Sanguinis effusione, meminisse debemus, quemadmodum in veteri Sacrificio, quod imago fuit Sacrificii novæ legis, Abraham sacrificasse filium suum per plenitudinem voluntatis suæ, & Isaac revera dedisse voluntatem suam Deo, quia illam ex toto corde suo dare voluit, quamvis Sanguis iste non fuerit effusus: Ita Pater Cælestis nobis vere dedit vitam Filii sui, & Filius vere dat nobis vitam suam, quotiescumque consecramus adorabile Corpus suum; quamvis non effundatur simul Sanguis illius, quia, cum semel tantum esset moriturus, oblatio mortis ejus quotidie in hoc Sacrificio instauratur, & fit in nobis fons vitæ, qui sese effundet in Animas omnium fidelium in omnia sæcula.

17 Sacrificium Isaac figura sacrificii Eucharistici secundum S. Chrysostomum, Can. 2.

In 2. Eustach. tom. 2.

Ne obstupescatis, sanctus Bernardus ait, si Patriarchæ loquuntur cum adeo vividis fidei sensibus de Sanctæ Religionis nostræ Mysteriis; hoc factum est, Pater idem ait, quia illi videbant futura, per umbrarum caliginem. Cum enim pleni essent fide, jam pertinebant ad Christianam Religionem; etenim possidebantur ab eodem Spiritu Sanctificatore, qui possedit sanctos novæ legis. Ita cum Jacob post mysticam visionem exclamavit: *quam terribilis est locus iste! non est hic aliud, nisi Domus Dei, & porta Cæli!* Patriarcha ille videbat, & jam adorabat in Spiritu terribilia Mysteria, quæ fiunt in Templis nostris. Ubi enim invenire possumus verba vividiora ad ciendam fidem nostram languentem, verbis Sancti hujus Viri? Nonne eadem nobis repetenda sunt accedentibus ad sacram Aram, ubi illud quotidie offertur Sacrificium? *Quam terribilis est locus iste!* Precemur igitur a Deo aliquam scintillam fidei, & caritatis Jacob, ut utiliter proficiamus ex Sanctitate horum verborum, & ut videamus Angelos de Cælo descendentes, ut terribilibus Mysteriis nostis adsistant. Sed heu! Sanctus Bernardus ait, nimis crebro hodierna die videtur, quod nonnisi cum lacrymis dici posset; Patres nostros magis in honore habuisse figuram, quam ipsi rem ipsam habeamus, & dum Jacob in agro positus seipsum consideravit, tamquam in loco omnium Sanctissimo, propter terribilia Mysteria, quæ in futurorum exspectatione adorabit, nos e contra in mentis errore versamur, cum JESUS CHRISTUS omnino nobis vacat effundens in Ara Sanguinem suum, nos Patri suo reconciliaturus.

S. Bernardus in Cant. serm. 2. num. 1. applicat mysticam visionem Jacob augustissimo Altarium Mysterio.

Gen. cap. 28.

Ibidem.

Ecclesia in Officio divinæ Eucharistiæ utens Prophetia Jacob promittentis Aser filio suo futurum, ut Panis illius Regibus videretur adeo præstans, ut illum in deliciis haberent, nonne adducit nos in cogitationem Sacrificii adorabilis Eucharistici in hoc figurato sermone? Hic etiam est sensus, quem sanctus

Jacob benedicens filium suum Aser, prædicit divinam Eucharistiam.

ctus Ambrosius illi tribuit in explicatione ab ipso facta benedictionum Patriarcharum. Hic Panis, quem, sanctus Augustinus ait, nemo manducat, nisi prius adoraverit illum, quia Sacrificium est Dei hominis in Ara immolati; Panis est mei, & non omnium, quoniam illis datus non est, nisi, ut cessent vivere vitam Adæ, & ut vitam vivant JESU CHRISTI. Hic Panis est Regum, qui suis cupiditatibus dominantur, per Sacrificium, quod earum faciunt Deo pro seipsis sacrificato, & immolato. Animæ in perfectione provectiores inveniunt quotidie novas delicias in hoc Sacrificio, quo nutriuntur, quia discunt victoriam referre de amore proprio, qui tyrannus est; cumque JESUS CHRISTUS iterum in Altari nascatur, ut ita dicam, ex cineribus suis, tamquam divinus Phœnix, quoniam ibi quotidie moritur, semperque vivus est; similiter Reges ad jugulatam hanc vitam accedentes non moriuntur, nisi ut reviviscant. Renascuntur ex cineribus suis, quia mors eorum ipsis est fons vitæ, & sese in Altari immolantes cum JESU CHRISTO, ut mereantur vesci hoc pane Regum, vivunt vita JESU CHRISTI, quia sese cum illo sacrificant.

Sacerdotium, & Sacrificium Melchisedech figura Sacerdotii, & Sacrificii J. C.

In Genesi *Cap.* 14. Melchisedech Rex Salem offerens panem, quia erat Sacerdos Altissimi, benedixit Abrahæ. In actione adeo singulari Melchisedech, sanctus Augustinus ait, videmus apertius, quam alibi connotatum Sacrificium, quod JESU CHRISTI Ecclesia nunc offert pro terra universa; & ita adimpleta est illa David Prophetia de JESU CHRISTO tot sæcula ante illius Incarnationem prolata: *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*; non dixit autem, secundum ordinem Aaron, quod hoc legis antiquæ Sacerdotium, per Sacerdotium JESU CHRISTI erat abrogandum, cum tempus accessisset, quo umbræ cessuræ erant vero lumini JESU CHRISTO. *Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech, non secundum ordinem Aaron, qui ordo fuerat auferendus illucescentibus rebus, quæ illis umbris prænotabantur*. Spiritus Sanctus interpres hujus figuræ nonne dixit per os sancti Pauli: juravit Dominus, & non pœnitebit eum? Tu es Sacerdos in æternum, secundum Ordinem Melchisedech? sanctus Augustinus inde concludit, Melchisedech appellatum Altissimi Sacerdotem in hoc loco historiæ Mosaicæ Imaginem esse Filii Dei, quatenus Sacerdotis, atque Pontificis; primum, quia nomen ipsum Melchisedech, in lingua Sancta significat Regem Justitiæ, & Regem Pacis, quæ duo sunt nomina pluribus in locis Sacræ Scripturæ JESU CHRISTO tributa, ubi vocatur antonomastice, *Dominus Justus noster, & Princeps pacis*. 2. In eo, quod Scriptura Mysticum servat silentium in genealogia Melchisedech, ut esset imago perfectissima Sacerdotis hujus æterni, qui non habet, nisi Patrem in Cælo, qui non habet Patrem in terra, & de quo dictum est: *generationem ejus quis enarrabit?* 3. In hoc, quod Scriptura non meminit initii, vel finis vitæ Melchisedech, utpote qui est figura JESU CHRISTI, qui Sacerdos est, cui non alius succedit Sacerdos; cum Sacerdotes secundum Ordinem Aaronis sibi alii aliis succederent, offerrent Sacrificia pro peccatis suis; & JESUS CHRISTUS, qui est sanctitas ipsa, offerat pro peccatis Populi. Præterea legis antiquæ Sacerdotes constituti fuerunt sine Juramento, & JESUS CHRISTUS est institutus Sacerdos per jusjurandum Patris æterni. Ita sanctus Paulus statuit adorabile Sacrificium Altaris, Sacerdotium JESU CHRISTI constituens.

De Civit. Dei lib. 16.

Isaiæ 9.

Vetus Sacerdotium, velut figura probat realitatem Sacerdotii J. C. & Sacrificii secundum ordinem Melchisedech.

Sed Apostolus explicat perspicue Mysterium Altarium nostrorum, in quo CHRISTUS JESUS vere tribuit nobis Corpus, & Sanguinem suum in Sacrificium, per Sacrificium Melchisedech figuratum, & Ecclesiæ Patres ita unanimi consilio consentiunt simul ad ostendendam veritatem hujus Sacrificii in hac figura adeo sancta, & antiqua, ut novissimorum temporum hæretici, maluerint damnare cum audacissima impietatis nota, quemadmodum doctus Estius animadvertit, generalem hunc consensum, & hanc traditionem omnium Sanctorum, & sæculorum, quam eumdem negare, seu per ignorantiam, quæ illis turpior visa est; seu per obduratissimam pertinaciam, quam omnino probari nequaquam posse cognoverunt. Hoc adorabile Mysterium Sacrificii Eucharistici, liquido innotescit, secundum Patres in eo, quod tunc fecit Melchisedech, quatenus Sacerdos Altissimi, cum Abraham, & ejusdem Comitibus; nam tamquam Sacerdos, obtulit primum Deo, in Sacrificium Panem, & Vinum; ita enim docet nos Ecclesia cum Sanctis omnibus JESU CHRISTI Sacrificium, simul esse, & Sacrificium, & Sacramentum; videlicet esse Sacrificium Immolationis, & Sacrificium Communionis; & postquam JESUS obtulit Patri suo Corpus, & Sanguinem suum, reipsa Altaribus nostris præsentem, communicare hoc ipsum Corpus immolatum illis omnibus, qui digni sunt, ut Eucharisticæ huic Mensæ accumbant. 3. Notarunt Patres, Sacrificium Melchisedech, nonnisi Victoribus distribui, secundum illud, quod notatum est in Apocalypsi: *Vincenti dabo Manna absconditum*.

Applicatio nonnullorum Scripturæ loctrum huic argumento.

Explicatio loci S. Pauli ad Hebræos cap. 7. Unus est Sacerdos, qui J. C.

H*ic autem eo, quod maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium. Ad Hebr. cap.* 7. Docet sanctus Paulus in veteri lege plures fuisse Sacerdotes; mors enim vetabat ne semper permanerent, & opus erat ad Sacerdotii perennitatem, ut alii aliis succederent, sed in Lege Evangelica Sacerdotem habemus viventem, & semper manentem; ideoque potest semper salvos facere accedentes ad Deum per ipsum, cum vivat semper, ut intercedat pro nobis. Ne concludamus fratres, cum JESUS, qui Sacerdos est legis immortalis, & ipse sit immortalis, ideo admittendum non esse alium Sacerdotem præter ipsum: Sacerdotes enim, qui in Ecclesia sunt, non succedunt JESU CHRISTO, quoniam proprie loquendo, ille solus est, & præcipuus Sacerdos, alii vero Ministri tantum, & Sacrificium offerentes, tamquam JESU CHRISTI instrumenta. Quamobrem non offerunt illi Sacrificium, neque consecrant in Nomine suo, neque sua auctoritate; sed tantum in Nomine, & auctoritate CHRISTI. Simili ratione, sanctus Augustinus ait, in nova lege, qui baptizat est JESUS CHRISTUS, ipse per Spiritum Sanctum mutat Panem in Corpus suum: *nunc autem, sicut ipse qui baptizat, ita ipse est, qui per Spiritum Sanctum hanc suam efficit Carnem, & transfit vinum in Sanguinem*: & sanctus Gregorius relatus in Canone inquit, illos in magnum errorem incidere, qui putant Sacrificium oblatum a Sacerdote sanctiori, sanctius esse posse: *heu in quem magnum laqueum incidunt, ut divina, & occulta Mysteria plus ab aliis sanctificata posse fieri credant, cum unus, idemque Spiritus Sanctus in Ecclesia diffusa per totum Orbem terrarum incomprehensibiliter ea Mysteria, & occulte, atque invisibiliter, & operando sanctificet, & benedicendo benedicat. Can. multi quæst.* 1.

Magnum discrimen inter Sacerdotes legis antiquæ, & novæ.

Pro CHRISTO legatione fungimur. 2. *Ad Cor. cap.* 5. Magnum interest discrimen inter Sacerdotes legis antiquæ, qui Patribus suis succedebant; & Sacerdotes novæ: Sacerdotes enim antiquæ succedebant in locum parentum suorum, non erant illorum Ministri; sed Successores in munere Sacerdotali, quod exercebant cum eadem auctoritate, qua sui decessores; sed in lege Evangelica, JESUS CHRISTUS solus est Sacerdos præcipuus, semper actu offerens Sacrificium quacumque in parte offeratur; & qui gerunt nomen, & officium, non sunt successores JESU CHRISTI, neque exercent illud nomine suo, neque eadem cum auctoritate, qua divinus ille Sacerdos illud exercuit; sed tantum funguntur legatione pro CHRISTO, ut Apostolus inquit; *Pro CHRISTO legatione fungimur*. Ita Sacerdos non consecrat in nomine suo per sibi propriam virtutem, Divus Thomas inquit, sed solum tamquam Minister JESU CHRISTI in cujus persona offert Sacrificium: *Sacerdos consecrat hoc Sacramentum, non virtute propria, sed sicut Minister CHRISTI, in cujus persona consecrat hoc Sacrificium*. Igitur exclamare debemus: O vere divina Religio, Religio instituta in Cœnaculo, in medio Apostolorum! per institutionem divini tui Sacerdotii, das Ecclesiæ tuæ Sponsos, & Patres, qui gignunt illi filios verbo Fidei, & per Sacramenta in sæculorum sæcula. Per Eucharistici Sacrificii institutionem inter manus nostras ponis id, quod adoremus, & propter quod tibi gratias agamus; tribuis nobis præsentissimum medium ad flectendam Omnipotentis Justitiam. Quam parem referam tibi, Domine, ob tanta munera gratiam? non aliud efficere possum, nisi me tibi tradere, ut tu me tecum sacrifices. Concede quæso, ut habeam omnem, quam debeo venerationem Sacerdotio tuo divino, & in persona tua divina, & in omnibus iis, quos tibi associare dignatus es. Fac, ne unquam dedecorem Sacrificium mortis tuæ commemorativum; auge fidem meam erga hoc invisibile Sacrificium; fac, ut huic adsistam eadem cum reverentia, ac religiosa formidine, qua adsisterem Calvario; re enim vera, hæc Ara tibi æque, ac mihi, alter est Calvarius, in quo immolas te ipsum, & in quo me tecum sacrificas, & ne unquam obliviscar hujus tui, meique Sacrificii, da mihi Domine vires, ut tibi taliter adhæream, ut simul unum simus, quemadmodum a Patre tuo petiisti.

2. Ad Cor. c. 5.

3. p. quæst. 82. artic. 3.

In omni loco sacrificatur, & offertur Nomini meo oblatio munda. Malac. 1. Sanctus Justinus Martyr Christianorum apologista primis sæculis utitur hoc textu ad probandum incruentum hoc Sacrificium Panis, & Vini Eucharistici. Sanctus Irenæus doctrinis Apostolicis imbutus, ait, eos omnes, qui agnoscere volunt antiquam veritatem, & Ecclesiæ traditionem,

andire

audire illum debère tamquam irreprehensibilem testem fidei, & disciplinæ primorum temporum, cujus Martyrium probat etiam doctrinam; meliorem non inveniri probationem institutionis, & præstantiæ oblationis hujus, quam traditionem Apostolorum, & hujus Prophetæ prædictionem.

De Sacerdotio, & Sacrificio J. C.

Holocautomata pro peccato non placuerunt tibi; tunc dixi, ecce venio. Ad Hebr. cap. 10. Audite hac in re doctrinam S. Pauli, & Ecclesiæ: JESUS CHRISTUS magnus Pontifex, & Supremus Sanctificator venit in plenitudine temporum accepturus de manu Patris sui Corpus, quod fuit materia Sacrificii, quod adimplevit in Cruce, pro Mundi Redemptione, & mox continuat in Eucharistia. Sacrificium verum, oblatio victimæ, & voluntaria acceptatio JESU CHRISTI officium Sacerdotii illius, quod superat Sacrificium Aaronis. Hic JESUS CHRISTUS suppressit legis cæremonias, transtulit jus Sacrificatoris ad alium Sacerdotii Ordinem, ab illo Aaronis, cum esset ipse Sacerdos æternus, secundum ordinem Melchisedech, longe nobilior in sanctitate actionis suæ, & Ministerii sui diuturnitate; ita ut, quemadmodum JESU CHRISTI Religio substituta fuit Religioni Mosaicæ, Sacerdotium, & Sacrificium Melchisedech, Aaronis Sacrificio substitueretur.

Nihil offerre possumus Deo dignum tanta majestate, nisi Sacrificium Dei.

Quid dignum offeram Domino? Michæa 6. Ubi nam inveniemus obsequium Deo dignum! vel quam honoris notam tribuemus illi, quæ deceat supremam hanc Majestatem, quærit Propheta? Profecto cum Dei magnitudo sit immensa, æterna, infinita, & ille coli mereatur secundum dignitatem, non aliud facere possumus, quam nostram fateri impotentiam: sed quid dico? Deus hic tantus, qui nihil a Creaturis suis recipere potest, nobis aliquid contulit, quod ipsi offerre possemus, & omnia profiteri bona, quæ a liberali manu ejusdem recepimus. Non aliud fans, quam offerre illi Sacrificium sui Ipsius, quia hic Deus est æqualis ipsi: *quid dignum offeram Domino?*

Quomodo adimpleatur promissio Filii Dei, qua pollicitus est se nobiscum futurum usque ad consummationem sæculi.

Vobiscum sum usque ad consummationem sæculi; Matthæi 28. Dei Filius, qui promisit se mansurum cum Ecclesia sua usque ad sæculorum consummationem, non tamen ita adhæret illi, ut non perfruatur libertate, quam illi concedit status gloriosus, in quo est; sed & ille ad dexteram Patris sui, ubi beatorum constituit beatitudinem; verum cum ille promiserit se futurum semper cum Ecclesia sua, ipse, ut ita dicam, non est liber, nisi data fide, se in persona adfuturum, ubi placuerit Ministris suis, quorum potestati sese subjecit, & qui obligant illum, ut ad condictum momentum, & horam, reperiat se in Altaribus nostris toties sacrificandus, & immolandus, quoties illi duxerint necesse esse propter peculiares eorum necessitates. De hac repræsentatione juris titulo, non artis, intelligenda sunt hæc verba, Eucharistiam consideratam, tamquam Sacrificium, esse repræsentationem Domini Corporis, quo nomine illam Tertullianus appellat, videlicet Salvatorem repræsentare se nobis pro nobis, & pro usibus nostris, illum mystice, & sacramentaliter amittere vitam, quam realiter semel tantum effudit pro salute nostra; cumque Crucis Sacrificium iterari non posset, cum hoc crudelitatis, & suppliciorum apparatu, Ipsum reiterare, atque instaurare illum repræsentando seipsum in persona, ut in Mysterio quotidie faciat id, quod semel tantum fecit in effectu, & ut nobis relinquat memoriam semper viventem, & semper præsentem cruenti Sacrificii Crucis per hoc illud incruentum, quod Sacerdotes immolant in Altari.

Quomodo Altaris Sacrificium repræsentet Sacrificium Crucis.

Hoc facito in meam commemorationem. Luc. 22. Adorabilis hujus Sacrificii hæc est excellentia; quod institutum est ad repræsentandum Crucis Sacrificium, ut memoria illius repetatur, & perennis fiat toties, quoties offertur, quod illud verbum significat: *Hoc facite in meam commemorationem*. Et sanctus Paulus, qui illa retulit post sanctum Lucam Evangelistam, videtur illa explicate adjiciens: *quotiescumque enim manducabitis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, mortem Domini annunciabitis*. Quoties consummabitis hoc Sacrificium, recipientes Corpus, & Sanguinem ejus, toties annunciabitis mortem illius, & ostendetis ejusdem Imaginem, quæ hac in re diversa erit a ceteris repræsentationibus, quia earum ipsa veritas erit, & dum aliæ Imagines, ut plurimum excludunt realitatem rei, quam repræsentant; hæc illam continebit, eritque res, & Imago simul unum, & idem.

• Ad Cor. 11.

In Altari, non secus ac in Cruce Salvator est Sacrificium propitiationis pro peccatis hominum.

Hostiam, & Oblationem noluisti, tunc dixi, ecce venio. Ad Hebr. 10. Victima, quam Salvator, divinus iste Pontifex, oblaturus erat pro peccatis hominum, non est aliud, quam ille ipse, & Caro sua, quam a nobis mutuatus est; ut illam pro nobis offerret. Cum enim, ut dicit Apostolus, fieri non posset, ut sanguis taurorum, & hircorum deleret peccata nostra; ideoque ut suppleret humilitati, atque impotentiæ carnalium harum victimarum, Deus misit Filium suum in Mundum, eumque fecit Corpore passibili, mortali, & apto, ut offerretur Deo, per viam immolationis, & mortis. Hoc ostendit illi ex ipso Incarnationis momento, atque aditu in Mundum, declarans se non effecisse Corpus istud, nisi, ut esset victima per cujus oblationem satisfaceret divinæ Justitiæ. Mox vero, ex quo dilectus hic Filius semet subjiciens voluntati Dei Patris se obtulit illi, ex hoc eodem momento, ut faceret voluntatem suam, & per unicam sui Corporis oblationem impleret, & consummaret id, quod multitudo tot victimarum, quæ præcesserant, promiserat quidem, & figuraverat, sed dare non potuerat. Scio equidem Salvatorem spectasse Sacrificium Crucis, & de hoc intelligendum esse; sed cum Altaris Sacrificium sit continuatio Sacrificii Crucis, eumque illud contineat, ejusque nobis applicet merita; hæc est eadem Victima, quæ pro nobis offertur in hoc statu; cur ergo non licebit dicere de secundo, æque ac de primo? *Holocautomata pro peccato non tibi placuerunt, tunc dixi, ecce venio*. Pater Cælestis, quoniam oblationes, & legis antiquæ holocausta minime tibi fuerunt accepta, neque valuerunt mulcere iram tuam; ecce nunc offero me victimam perennem, quam homines offerent tibi usque in consummationem sæculorum, & quæ erit illis propitiationis Sacrificium: *In Præfatione libri, cui titulus: Idea Sacerdotii Patris de Condren*.

Ad Hebr. 10.

In omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda. Malach. 1. Crucis Sacrificium circumscriptum fuit inter fines Calvarii; cum enim semel mortuus sit, ita in uno illo loco mortuus est, & quamvis virtus mortis illius in omnem terrarum Orbem fuerit diffusa, hoc tamen Sacrificium reipsa non ubique factum est; sed cum figuræ, & Imagines inserviant ad tradendam authographi cognitionem iis in locis, ubi per se præsens esse non potest, & ad illud multiplicandum, quodammodo in figura sua, quod in seipso non potest, Sacrificium hoc taliter repræsentat Crucis Sacrificium, ut singula Altaria in totidem Calvarios convertat, in quibus idem Corpus offertur, & immolatur; & quia hæc vivens est repræsentatio, & non inanimata, uti ceteræ, instaurat ubique, quod in uno tantum terræ loco fuit adimpletum.

Filius Dei in Sacrificio Corporis sui nobis modum suppeditavit referendi gratias Deo.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam. Psal. 115. Deo gratiæ agendæ sunt nobis bonorum omnium, quæ a divina ejus Bonitate percepimus. Bona hæc infinita sunt; si quæ nobis reliqua sit humanitas, horrere debemus ingrati animi vitium; sed præterquamquod infamia huic inhærens vitio infinite perniciosa nobis est, habita Dei ratione: idcirco JESUS CHRISTUS videns non esse nobis, unde valeamus grati animi sensus testari Deo, ipse tradidit seipsum nobis, & singulis diebus tradit, ut quotidie recipientes nova beneficia, possimus quotis diebus dignas Deo gratias agere, & hæc gratiarum actio non est inane officium, hæc est practica remuneratio major quam si daremus omnia Mundi hujus imperia. Itaque ad recentes gratias promerendas æquissimo animi grati obsequio adsistentes Sacrificio Missæ dicimus illi: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam*. Quoniam quotidie nova contrahimus debita per juges iniquitates, & evadimus debitores divinæ Justitiæ; quotidie conferamus nos in Ecclesia oblaturi Justitiæ huic integram satisfactionem sumptibus Sanguinis JESU CHRISTI, qui pro hac re offertur in Sacrificium. Denique, quoniam sumus obnoxii infinitis necessitatibus, tum in iis, quæ ad Corpus, tum in iis, quæ ad Animam spectant; utamur medio tam efficaci, quod nobis tribuit, tum ad gratias agendas, tum ad impetranda ea, quæ nobis sunt necessaria.

Habemus etiam medium sedandi iram Dei, eo munere, quod illi facimus in hoc Sacrificio.

Placabo illum muneribus. Genes. 32. Dicebat Sanctus Patriarcha Jacob, cui non deerat occasio formidandi iracundiam & ultionem fratris sui. *Placabo illum muneribus*, hæc una ratio est illum deliniendi. Heu! timendum est mihi, ne Deus a me lacessitus tot noxis, quas commisi, mihi succenseat, sed spero per magnum, magnificumque Sacrificium, quod illi oblaturus sum, offerens Corpus, & Sanguinem Filii sui, me flexurum illius in me indignationem; scio, cum toties abusus fuerim gratia ejus, me indignum esse, qui recentes percipiam, & qui ab eo votis damner; sed offeram illi divinum hoc Sacrificium, quod infinite placet ei, & quod continet omnia merita mortis Filii sui in hoc Sacrificio instauratæ. Dicam illi: *respice in faciem CHRISTI tui*, averte oculos Deus Justitiæ ab eo dedecore, quo affeci te, ut respicias gloriam, quam recipis e Filio tuo exinanito in Altari, ubi sacrificatur.

Psalm. 83.

Illustratur veritas hujus Prophetiæ.

Ab Ortu enim Solis, usque ad Occasum, magnum est Nomen meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur Nomini meo Oblatio munda; quia magnum est Nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum. Malachiæ capit. 1. Judæis sacrificandum non erat, nisi Jerosolymæ, & non offerebant Deo, nisi victimas, quæ prorsus mundæ non erant,

habita ratione Sanctitatis Dei ; neque digne illo ; quoniam non offerebant, niſi Sanguinem animantium, quæ non erat niſi umbra Sacrificii novæ legis ; in præſentiarum vero Eccleſia in omnem terram effuſa omni tempore, omnibuſque in locis terrarum, offert hoſtiam infinite puram ; quoniam Deus eſt, qui offertur Deo, ut idem Sanguis, quem effudit pro redemptione Animarum nutriat eas, curet, & vivere faciat vita Dei. Quid neceſſe eſt addere prophetiæ, cujus videmus, & cujus complementum cognoſcimus? Etenim, quemadmodum ſapientiſſime ſanctus Hieronymus animadvertit, cum videtur prophetia pertinens ad JESUM CHRISTUM per ſe clara, & perſpicua, admirari debemus magnitudinem Dei, qui prophetavit eventum diu antequam eveniret ; neque tantæ luci offundenda eſt caligo, umbra allegoriarum, ambiguarum, & incertarum.

Figura Sacrificii J. C. unionis ejuſdem, & Fidelium inter ſe.
In Joann. tractat. 26.
In Pſalm. 8. & 15.

Sacrificia, & libamina ſingulorum, per vitulos, & arietes, & agnos rite celebrabitis. Num. 37. Secundum conſuetudinem efficietis oblationes ſimiles, & liquorum arietum, & agnorum. Secundum ſancti Auguſtini mentem in hac ſimili, & vino deprehendi poteſt figura explicita Sacrificii JESU CHRISTI, unionis, quæ eſſe debet membrorum cum capite & unionis membrorum inter ſe ; cum offerunt maximum, & auguſtiſſimum Eccleſiæ Sacrificium, quod eſt Sacrificium amoris, nonniſi per unionem caritatis offerendum. Triticum enim molendino tritum perfecte deſignat manducationem Corporis JESU CHRISTI in Altari, & oppreſſionem ejus ſub pedibus Crucis qui in Cruce, & Altari calcatur, tamquam uvæ racemus, torculari divinæ iracundiæ ; nam ſuper duo hæc Altaria, quæ unum, & idem ſunt, adeſt Sacrificium propitiationis ; ſed quemadmodum triticum, & uva ex plurimis granis ſimul conjunctis componitur, nil melius deſignat unitatem Sacrificii Capitis hujus cum membris, & membrorum inter ſe. Ergo Deus divinum ſuum Sacrificium præfigurabat hoc veteri Sacrificio, ſimulque commixtionem divinam cordium, & ſpirituum, qui, cum plurimi ſint, in unum rediguntur per caritatem : *quorum erat Cor unum, & Anima una ;* ita nihil magis reddit fidelibus inutile hoc Altaris Sacrificium, quam Corda hæc diſcordia, & invicem ſeparata. Ita Deus hoc aperuit ſancto Cypriano, ut ipſe teſtatur in *Epiſt. 7.* ubi ait, nihil magis obfuiſſe, ne Eccleſia reciperet pacem in crudeli perſecutione, quam patiebatur, niſi fidelium diſſidia. Sed hæc eadem Sacrificia ſignificabant etiam ſpiritualem, & corporalem immolationem Chriſtianorum, qui ſimul omnes unum, & idem componere debebant Sacrificium cum JESU CHRISTO immolato in Altaribus noſtris. S. Ignatius quoque, illuſtris ille Africæ Epiſcopus rite aſſecutus erat hoc Myſterium, cum proficiſcens ad Martyrium dicebat de ſeipſo, ſe eſſe triticum JESU CHRISTI conſtringendum, & molendum ferarum dentibus, ut dignus fieret, qui offerretur JESU CHRISTO immolato, & ad Sanctitatem ſui Sacrificii concurreret.

Aſſiſtere debemus Sacrificio. 1. Tamquam teſtes. 2. Miniſtri. 3. Victimæ.

Obſecro itaque vos fratres, per miſericordiam Dei, ut exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viventem, ſanctam, Deo placentem. Rom. cap. 12. Mementote fratres vos divinis Myſteriis adſtantes, non adſtare ſolum tamquam teſtes, ut per præſentiam veſtram illa probare videamini ; verum etiam adſtare, quatenus Miniſtros, ut illa offeratis cum Sacerdote, & tamquam victimas, ut vos quoque offeramini. Idcirco hortatur Apoſtolus fideles, ut offerant Deo corpora ſua, tamquam victimas viventes, ſanctas, & acceptabiles. Etiamſi nos ita aſſiſteremus tamquam teſtes, hæc una qualitas nobis inevitabilem efficeret neceſſitatem ; nam teſtem eſſe, & eſſe Martyrem, ſecundum verborum vim, unum tantum eſt, ſed ubi accedit nos Sacerdotes eſſe ordinis regii : *regale Sacerdotium offerre, Spirituales hoſtias,* cum recordamur orationem Sacrificii fieri per nos, & per Sacrificulum non dicentem offero, ſed offerimus ; cum cogitamus JESUM victimam offerre omnia membra ſua, tamquam victimas ; poſſumuſne, quin faciamus injuriam adorabili huic Sacrificio, poſſumus inquam remanere victimas Sathanæ, & Mundi, aſſiſtere ſpectaculo Sanguinis J. C. fumantis in Ara tamquam frigidos, inerteſque ſpectatores, quaſi divina hæc hoſtia, quam Cælum, & Terra, Deus, & Angeli admirantur, non intereſſet noſtra?

1. Petri cap. 2.

Per hæc verba Princeps Apoſtolorum facit, ut cogitemus JESUM ſine effuſione Sanguinis ſui immolatum, non petere, ut noſmet proprio Sanguine immolemus, ſed ut ſpectemus perfectiorem.

Regale Sacerdotium, Gens ſancta. 1. Petri cap. 2. Gratis fratres mei, & per effectum Miſericordiæ Dei nos prævenientis, vocati fuimus de tenebris in admirabile lumen ſuum futuri genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, ſocii regiæ potentiæ JESU CHRISTI ad ſubigendas cupiditates noſtras, & Regnum adipiſcendum, tamquam prima, atque inevitabilis conditio ad hoc, ut induamur mox regali Sacerdotio, ut cum illo ſacrificemur ſacrificantes Corpus, & Sanguinem ſuum. Ille ſucceſſit antiquis Oblationibus ; ipſe illos conſtituit, & ipſe cum illis delevit cultum carnalem. Vult igitur in præſentiarum, ut ſimus victimæ cum ipſo ſubſtitutæ victimis veteribus. Sacrificium ejus non eſt cruentum, itaque non quærit illæ effuſionem Sanguinis noſtri per noſmet effundendi ; ſed petit cordis Sacrificium, atque illud etiam Corporis, & Vitæ, ubi acceſſerint Tyranni, & carnifices, ut nos a JESU CHRISTO detorqueant. Ita ille obtulit ſeſe, & paſſus eſt ſe tamquam Agnum ad lanium trahi ; ſed ipſi quotidie offerimus illum in memoriam cruenti Sacrificii, ut diſcamus, noſmet quotidie ſacrificare in exſpectatione Sacrificii cruenti, ſi res tulerit ; & quemadmodum JESUS CHRISTUS præparavit ſe Sacrificio Crucis per immolationem Corporis ſui in Cœnaculo ; ita dum Sacrificium celebratur, omnes niſus efficere debemus, ut ſi popoſcerit Deus, noſmet cruento Sacrificio præparemus.

Sacrificium Miſſæ redigit omnia ad unitatem.

Hoſtiam, & oblationem noluiſti ; tunc dixi, ecce venit. Ad Hebr. 10. Repuliſti cetera Sacrificia, quorum numerus ingens gravis erat Populo tuo, & quæ ſatis non erant, ut illum ad perfectionem adducerent, atque ut Juſtitiæ tuæ ſatisfieret ; & ut magnitudini tuæ dignum præſtaretur obſequium, congruum Sanctitati novæ Legis adeo mundæ, & perfectæ, quam inſtituturus eras, quemadmodum per Prophetas ſpoponderas. Mihi aptaſti Corpus, & ego dixi, venio, ecce me, ut diebus omnibus immoler, ut fiam tibi matutinum ſimul, & veſpertinum Sacrificium ; & ſicuti Tu, Pater mi, & Ego unum ſumus, flagito, ut quicumque in Te crediderint, & Me, unum ſint. Offero me ſuper Altari manibus meis in hoc Cœnaculo, ut offerar tibi uſque in finem ſæculorum pro natura univerſa, & hoc Sacrificium unicum redigat omnia ad unitatem ; *tunc dixi, ecce venio.* Ceſſent igitur vetera Sacrificia, & illa, quæ licet eſſent vera, erant nihilominus inſufficientia ; & illa, quæ erant falſa, ut locum faciant vero Sacrificio Corporis, & Sanguinis mei, quod offerri a Fidelibus volo in memoriam mei. *Summum, verumque Sacrificium, cui cuncta Sacrificia ceſſerunt.* Crucis Sacrificium, quod ſatis erat ad delenda peccata, cum non poſſet, niſi ſemel offerri, oportebat pro veritate, & ſanctitate Religionis, ut aliud eſſet Sacrificium, quod ſæpius offerri poſſet ; alioquin hoc fuiſſet prævertere, ut faciunt Novatores, tempus Antichriſti, qui deleturus eſt juge Sacrificium. Oportet igitur, pergit Cardinalis Bellarminus, in tractatu quodam de veritate Sacrificii Euchariſtici, infeliciſſimum hunc Dei Inimicum, hunc Pſeudoprophetam, invenire Sacrificium ſubſiſtens ; quoniam prophetia hoc ab eo tollendum eſſe portendit. Præterea Populus nonne futurus erat particeps oblationis hujus Sacrificii, & offerre illud, quatenus Sacerdos una cum Sacrificulo? Hoc eſt privilegium Sacrificii Altarium noſtrorum, non autem Crucis, quod oblatum fuit Deo per Religionem irreligioſiſſimam ; quandoquidem Judæi per monſtruoſam cæcitatem arbitrantes obſequium ſe præſtare Deo Regem Judæorum immolantes, teterrimum omnium ſcelus commiſerunt ; cum e contra Miniſter, per Eccleſiæ Ordinem Sacer, & populus conſors dignitatis Sacerdotalis, atque Miniſtri offert JESUM CHRISTUM Altaribus per ſapientiſſimum actum Religionis. Si in divino hoc Sacrificio minime apparet magnus ille extrinſecus apparatus, & ille fulgor, qui in lege veteri oculos perſtringebat, inde eſt, quia cum venerit hora, qua nobis reddendus eſt cultus ſpiritalis per vivam fidem, quæ repræſentat nobis non quidem nebulam, qua tegebatur Tabernaculum, neque ignem materialem, qui de Cælo ad victimam comburendam deſcendebat ; ſed Spiritum Sanctum, qui inviſibiliter operatur adorabile hoc Myſterium, quod efficit JESUM CHRISTUM præſentem altaribus, & dicentem Patri, quod dixit cum ingrederetur in Mundum, & in Cruce penderet : Holocautomata pro peccato non placuerunt tibi, Corpus autem aptaſti mihi, ecce venio ; offero illud tibi, ut mox offeratur in memoriam mei, & maneat cum membris meis uſque ad ſæculorum conſummationem : *tunc dixi ecce venit.*

Ibidem.

Auguſt. lib. 10. de Civit. Dei, cap. 20.

Sacerdotum potentia, & dignitas.

Sta Sol contra Gabaon. Joſue 10. 11. 12. Quænam eſt, fratres, dignitas Sacerdotum, qui Deo potentiores, quam Joſue, coram Deo ; non naturæ, ſed Juſtitiæ Solem remorantur, cum immolant, atque ſacrificant ? Nonne remorantur Solem Juſtitiæ ? Omnipotens enim contra hominum impietates irritatus, quarum clamores ſeſe uſque in Cælum attollunt, præparatus eſt ad expetendas pœnas, & de ſummo Cæli vertice clamat illis, niſi converſi fueritis, contra vos tela mea contorquebo ; *niſi converſi fueritis, gladium ſuum vibrabit.* Sacer Miniſter Juſtitiam hanc remoratur, ſecundum ſenſum, quem his verbis tribuit Origenes ; illam figit, prohibet curſum illius, offerens Sacrificium Corporis, & Sanguinis JESU CHRISTI, cui æternus Pater nihil inficiari poteſt. Ita Miniſter mediator inter Deum, & homines, præcipit, ut ita loquar, Deo huic Omnipotenti, & per virtutem oblati Sanguinis validius clamantis, quam Sanguis Abel, ſupremus juſte irritatus flectit iram ſuam in Miſericordiam, & obedit voci Hominis. *Sta Sol contra Gabaon ; obediente Deo voci hominis.* Primum hoc prodigium per ſacrificantem patratum, nonne

Pſalm. 7.

nonne effectus est majoris subjiciens J. C. verum justitiæ Solem, ut se præsentem constituat in Altari immolandum, tamquam Victimam destinatam, & usui Sacerdotum, & necessitatibus Populi? J. C. quantumvis Deus verbo Sacerdotis obtemperat. Transubstantiat Panem, & Vinum in pretiosum Corpus, & Sanguinem suum. Stat in Altari, tamquam supplex, orat Cælestem Patrem, & mox quodammodo destruitur per manducationem, quia Victima est, & Voci hominis obedire dignatur: *Obediente Deo voci hominis.* Ad aspectum hujus Prodigii S. Ambrosius exclamat. *O veneranda Sacerdotum dignitas!* quandoquidem Ore sacro illum producunt, quem miraculose Spiritus sanctus in Alvo Mariæ Virginis produxit; cuinam Angelorum similis fuit collata potestas? Fac igitur, Domine, nos tales, ut digni simus mediatores inter te, & homines, & digne offeramus quotidie adorabile hoc Sacrificium, ut oculi nostri assueti videndo immolatum hunc Agnum, ora nostra illum consecrantia, & corda nostra eumdem recipientia, sint radiis Solis puriora.

Tempore Missæ potissimum omnia obtinentur a Deo.

Qualiter hujus Sacrificii hostia offertur, opus nostræ Redemptionis exercetur. In Missa Defunctorum. Offerimus Deo Victimam, quæ expiare potest peccata omnium, cum J. C. in Altari sacrificatur. Pretium Sacrificii Crucis infinitum fuit, hæc est fides Ecclesiæ, quæ sollemniter in officio suo profitetur: *quam immolando, totius Mundi tribuisti relaxari debita.* Pretium Sacrificii Missæ igitur infinitum est, quoniam hæc est eadem hostia, idem Sacerdos, idem Deus & Homo, qui se offert, & offertur. Quodnam igitur tempus est magis acceptabile, ut agatur, & transigatur salutis nostræ negotium, nisi tempus Missæ? hoc Sacrificium nonne est illud, & Sacerdotis, qui debet primum orare pro peccatis suis, & populi? Nonne ita illud appellat in officio suo Ecclesia? *ut meum, ac vestrum Sacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem Omnipotentem.* Igitur hoc est *tempus acceptabile*, tempus salutis nostræ, quia tunc, S. Joannes Chrysostomus ait, J. C. fungens advocati munere apud Patrem suum, *exauditur pro sua reverentia.* Tunc effundit super Altare Sanguinem suum in locum Sanguinis, quem nos deberemus effundere; & pro nobis obtinet in Altari gratias easdem, quas pro nobis in Cruce meritus est; ibi applicat nobis merita sua, & passionum suarum, & laboriosæ Vitæ, quam duxit in terris. Quis ergo ille est, qui, extrema illum urgente necessitate, non proficiat felicibus momentis, impetraturus a Principe gratias, quas hic dignatur concedere? talis est felix status noster, talis dispositio Patris æterni, & J. C. Filii sui, cum quo debemus nosmetipsos offerre in spiritu Victimæ, tamquam certissimum medium ad illius Misericordiam flectendam, effectusque ejus experiendos.

Sacrificium Missæ est Sacrificium ... & Holocaustum.

Sanctificabitur Altare in gloria mea. Exod. 29. Altare sanctificabitur per gloriam meam, & per Sacrificium Agni, qui tibi quotidie offeretur. Profecto dicit Algerius *in lib. 2. de Euchar.* Adorabile hoc Sacrificium nonne vim habet, & dignitatem, quæ cetera delet Sacrificia? est holocaustum, & hostia pacifica, est Sacrificium laudis, propitiationis, & impetrationis: *hoc unum ceterarum hostiarum vim magnitudine sua, & præstabili dignitate obruit: hic holocaustum, hic Victima pacifica, hic propitiatorium Sacrificium continetur.* Ullum ne Sacrificium est, inquit S. Laurentius Justiniani, quod præstet Deo plus honoris, & laudis, quam hostia sine macula, quæ offertur in Altari? & quam J. C. in Ecclesia constituit, ut redderet Patri suo perfectum, & completum honorem? *nullo alio Sacrificio honorificentius laudatur Deus, quam per Altaris immaculatam hostiam, quam præcipue ob divinæ laudis exhibitionem complendam Ecclesia sua CHRISTUS offerendam instituit.* Tributum est ab omnibus Creaturis debitum æterno Patri, & J. C. in hostia divina fit illis supplementum. Tributum est debitum divinæ immensitati a Creaturis, quarum Vita angustissimis terminis circumscribitur, & J. C. qui æternus est, persolvit Patri suo hoc æternum tributum. Tributum est debitum supremæ Dei pulcritudini a Creaturis infirmis, quarum pulcritudo non est, nisi umbra, quæ evanescit, vapor, qui momento dissipatur; & JESUS in divino suo Sacrificio, cum sit gloriosus, & resuscitatus, coronatus honore, & infinita pulcritudine, replet hoc munus in eorum locum, quos acquisivit sibi per effusionem Sanguinis sui. Conjungant ergo cum J. C. sese omnes Creaturæ, nihilque reservent sibi, quod non impendant, *linguam, sensum, Vitam, atque substantiam, quam perceperunt, Omnipotenti Deo immolent. Immo magis holocaustum fiant*, inquit S. Gregorius.

Serm. de Euchar.

Hom. 20. in Ezech.

Gratiarum actiones a nobis reddendæ J. C. per hoc Sacrificium, & in hoc Sacrificio. l. 4. adversus hæres. cap. 32.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam. Contra adversar. leg. cap. 18. Quod Sacrificium laudis sanctius actione gratiarum? & qua de re magis debemus gratias agere Deo, quam de beneficio, quod contulit nobis, S. Augustinus inquit, per Sacrificium J. C. in Ara immolati? Nonne docuit hanc Oblationem Discipulos suos, eorumque successores, ne essent ingrati, dicit S. Irenæus? *Novi testamenti, novam Corporis, & Sanguinis sui Discipulos oblationem docuit, ut essent infructuosi, & ingrati, quam Ecclesia ab Apostolis recipiens in universo Mundo offert Deo*, tamquam Victimam pacificam, sine qua nos semper essemus ingrati, non valentes perfungi muneribus nostris, nisi per illam: ita cum Sacerdos nos invitat ad gratias Deo agendas, palam fatemur justum esse reddere illi per Oblationem divini hujus Sacrificii: *gratias agamus Domino Deo nostro: dignum, & justum est.* Æquum est, S. Pater, & nobis saluberrimum quovis tempore, omnibusque in locis agere tibi gratias; summa enim excellentia tua hoc meretur, neque alia est magis efficax ratio, quam offerre tibi Sacratum Calicem plenum Sanguine Filii tui. *Calicem salutaris accipiam, & Nomen Domini invocabo.* Æquum est referre tibi gratiarum actiones, etenim abs te habemus omnia, sed non possum, Domine, laudare te, neque tibi satis digne gratias agere sine te. *Domine, non valeo tibi gratias agere sine te.* Quis ego sum, qui tibi loquar? Num tenebræ possunt laudare te? Num mors tibi benedicere potest? Tu lumen es, ego tenebræ; Tu vita, ego mors. *Quid enim sum, Domine, per me? numquid tenebræ laudabunt lucem, & mors vitam? Tu lux, ego tenebræ; Tu Vita, ego Mors.* Tanta in inopia, Salvator mi, opem tulisti mihi. Calicem salutaris accipiam, ubi Sanguis tuus fumat quotidie, & offeram illum tibi, offerens me tecum, & pro te; ut unum, & idem fiat Sacrificium. Excipe publicum hoc Amoris mei, meæque gratiarum actionis testimonium, in odorem suavitatis, & quandoquidem nos omnes socios vocasti dignitatis Sacerdotalis, ut divinam hanc tibi offeramus hostiam, ego illam tibi offero, quemadmodum verbis Tuis nobis præcipit Apostolus tuus, pro Principibus, pro Regibus, & pro iis omnibus, qui in dignitate constituti sunt, & quemadmodum Ecclesia tua quodam in Concilio docet adesse Purgatorium, in quo Animæ fidelium suffragiis juvantur, *potissimum vero acceptabili Altaris Sacrificio*; illud igitur offero tibi pro illis Animabus, quæ expiantur. Adorabilis Sanguis tuus sit illis vox luminis, & aqua nutriens, quemadmodum prædixisti per maximum Prophetarum tuorum, ut sit illis fons immortalitatis; & omnes Christiani in penitiori cordis penetrali audiant vocem harum Animarum, de profundo illo gurgite, ubi eas detinet Justitia tua clamantium: Hoc unum a vobis posco, ut offeratis Sanguinem J. C. ad ignem, quo urimur, extinguendum; Sanguinem J. C. sedandis hisce flammis peto.

Liturgia.

Psalm. 115.

S. August. solilоq. cap. 10.

1. ad Tim. 2.

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & Sententiæ Sanctorum Patrum huic argumento applicabiles.

NOvum est Altare Sacrificii CHRISTI, quoniam immolatio nova, & admirabilis, ipse enim hostia erat, & Sacerdos; Hostia quidem, secundum Carnem, Sacerdos vero secundum Spiritum; idem ipse, qui offerebat, & quod offertur simul, ergo hostia, & Sacerdos in Altari perfectus est. August. tom. 10. serm. 130. de tempore.

Verus ille Mediator, in quantum formam servi accipiens, Mediator effectus est Dei, & hominum, Homo J. C. cum in forma Dei Sacrificium suum cum Patre sumat, cum quo Unus est Deus; tamen in forma servi Sacrificium maluit esse, quam sumere; ne vel hac occasione quisquam existimaret cuilibet sacrificandam esse Creaturæ; per hoc, & Sacerdos est ipse offerens, & ipsa oblatio, cujus rei Sacramentum esse voluit quotidianum Ecclesiæ Sacrificium. Idem lib. 10. de Civit. cap. 20.

Cum Ecclesia ipsius capitis Corpus sit, se ipsum per ipsum discit offerre; hujus veri Sacrificii multiplicia, variaque signa erant Sacrificia prisca Sanctorum; cum hoc per multa figuraretur, tamquam verbis multis res una diceretur, ut sine fastidio multum commendaretur, huic summo, veroque Sacrificio cuncta Sacrificia falsa cesserunt. Idem ibidem.

Edent Pauperes Sacrificium, quod CHRISTUS obtulit, & saturabuntur; qui autem divites sunt non satiantur, quia divites sunt. Idem Psalm. 1. serm. 2.

Sacrificium Corporis, & Sanguinis CHRISTI Altaris successit omnibus Sacrificiis Veteris testamenti, quæ immolabantur in umbra hujus futuri. Idem lib. 17. de Civit. cap. 20.

Dominus noster J. C. est Sacerdos noster in æternum, secundum Ordinem Melchisedech, qui seipsum obtulit holocaustum pro peccatis nostris, & ejus Sacrificii similitudinem celebrandam, in sua passionis memoriam commendavit; ut illud quod Melchisedech obtulit Deo jam per totum orbem terrarum in CHRISTI Ecclesia videamus offerri. Idem lib. 83. de Civitate Dei cap. 16.

Oportebat enim, ut evacuaturus Sacrificia, quæ secundum Ordinem Aaron in Levitico Sacerdotio fiebant, non

esset

esset de Tribu Levi, ne ad ipsum Tribum, & ad ipsum Sacerdotium, quod temporaliter umbra erat futuri, pertinere videretur mundatio peccatorum; quum Dominus oblatione Holocausti sui, quod in veteri Sacerdotio figurabatur, implevit, & holocausti ejus imaginem ad memoriam Passionis suæ in Ecclesia celebrandam dedit, ut esset Sacerdos in æternum, non secundum ordinem Aaron; sed secundum ordinem Melchisedech. Idem ibidem.

Melchisedech futurum Mysterium Incarnationis, & Passionis ostendit, dum Abrahæ primum, quasi Patri fidelium tradidit Eucharistiam Corporis, & Sanguinis Domini, ut præfiguraretur in Patre, quæ in Filiis futura erat veritas. Idem litt. Veteris Testamenti.

De Melchisedech in Epistola, quæ inscribitur ad Hebræos, quam plures Apostoli Pauli esse dicunt, quidam vero negant, multa, & magna scripta sunt, ibi quippe primum apparuit Sacrificium, quod nunc a Christianis Deo offertur toto orbe terrarum, impleturque illud, quod longe post factum ejus per Prophetam dicitur ad CHRISTUM, qui fuerat venturus in carne: Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech, non scilicet secundum ordinem Aaron, qui Ordo fuerat auferendus, illucescentibus rebus, quæ illis umbris prænotabantur. Lib. 16. de Civit. cap. 22.

Erat, ut nostis, Sacrificium Judæorum, secundum ordinem Aaron in victimis pecorum, & hoc in Mysterio; nondum enim erat Sacrificium Corporis, & Sanguinis Domini, quod fideles norunt, & qui Evangelium legerunt: quod Sacrificium nunc diffusum est toto orbe terrarum. Proponite ergo vobis ante oculos duo Sacrificia, illud secundum ordinem Aaron, & hoc secundum ordinem Melchisedech; scriptum est enim; juravit Dominus, & non pœnitebit eum, tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech. De quo dicitur: Tu es Sacerdos secundum ordinem Melchisedech? de Domino nostro JESU CHRISTO, de illo, cujus nostis Sacrificium; sublatum est enim Sacrificium Aaron, & cœpit esse Sacrificium secundum ordinem Melchisedech. Idem in Psalmum 30.

Mediator effectus Dei, & hominum, Homo CHRISTUS JESUS cum in forma Dei Sacrificium cum Patre sumat, cum quo & unus Deus est, tamen in forma servi, Sacrificium maluit esse, quam sumere .... Per hoc & ipse Sacerdos, offerens, & oblatio. Lib. 10. de Civit. cap. 20.

Verum Sacrificium, quod uni debetur Deo, solus CHRISTUS implevit, in Victimis pecorum, imitata dæmonia sibi arrogant, & exposcunt; Hebræi autem in Victimis pecorum, quas offerebant Deo multis, & variis modis, sicut re tanta dignum erat, prophetiam celebrant futuræ Victimæ, quam CHRISTUS obtulit, unde jam Christiani peracti ejusdem Sacrificii memoriam celebrant, sacrosancta oblatione, & participatione Corporis, & Sanguinis CHRISTI. Lib. 20. contra Faustum cap. 18.

Frequentissime sacrificamus Deo in memoriis Martyrum, illo duntaxat ritu, quo sibi sacrificari novi Testamenti manifestatione præcepit, quod pertinet ad illum cultum, qui latria dicitur, uni Deo debetur &c. Hujus Sacrificii Caro, & Sanguis ante adventum CHRISTI per Victimarum similitudinem promittebantur; in Passione CHRISTI per ipsam Veritatem reddebatur, post Ascensum CHRISTI per Sacramentum memoriæ celebratur. Idem ibidem cap. 21.

Sacrificium Corporis, & Sanguinis CHRISTI successit omnibus Sacrificiis veteris Sacramenti, quæ immolabantur in umbra hujus futuri. August. lib. 17. de Civit. cap. 20.

Cum videris Sacerdotem offerentem, non ut Sacerdotem esse putes hoc facientem, sed manum Dei invisibiliter extensam. Chrysostom. homil. 60. ad Populum.

Qui est Sacerdos, nisi qui fuit Victima est Sacerdos? nisi ille, qui cum in Mundo non inveniret Mundum quod offerret, seipsum obtulit. August. idem in Psalm. 132.

Nos Martyribus nostris non templa sicut Diis, sed memorias sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt Spiritus, fabricamus; nec ibi erigimus Altaria, in quibus sacrificemus Martyribus, sed uni Deo & Martyrum & nostro Sacrificium immolamus. Idem de Civit. cap. 10.

Ad quod Sacrificium, sicut homines Dei, qui Mundum in ejus Confessione vicerunt suo loco, & ordine nominantur; non tamen a Sacerdote, qui sacrificat invocantur; Deo quippe non ipsis sacrificat, quamvis in memoria sacrificet eorum, quia Dei Sacerdos est, non illorum; ipsum vero Sacrificium Corpus est CHRISTI, quod non offertur ipsis, quia hoc sunt & ipsi. Idem, ibidem.

Novi Testamenti, novam Corporis, & Sanguinis sui discipulos suos oblationem docuit, ut essent infructuosi, & ingrati, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens, in universo Mundo offert Deo. S. Irenæus advers. hær. cap. 32.

Sacerdos, quasi communis quidem Pater est; dignum igitur est, ut omnium curam agat, omnibusque provideat, sicut & Deus, cujus fungitur vice. Chrysost. in cap. 6. Isaiæ.

Sacrificium Deo plenum, Sacrosanctum, Deoque dignum Sacrificium. Euseb. libro 10. de Domin. 6. & 10.

Incruentum Sacrificium. Conc. Nicæn. cap. 2.

Immaculatum Agnum quotidie in Altari Crucis Sacrificio, cujus Carnem postquam omnis populus credentium manducaverit, & ejus Sanguinem biberit, Agnus, qui sacrificatus est, integer perseverat. In act. Sancti Andreæ.

Si quis dixerit in Missa non offerri Deo verum, & proprium Sacrificium, aut quod offerri nihil sit aliud, quam nobis CHRISTUM ad manducandum dari, Anathema sit. Conc. Trident. sess. 22. Can. 1.

Ipse enim Dominus hostia omnium Sacerdotum est, semetipsum pro omnium reconciliatione Patri libans, Victima Sacerdotii sui, & Sacerdos sua Victima, quia nunc Dominus omnis nova Creatura Sacrificium ipse, quæ sunt hostia Sacerdotes. Sanctus Paulinus Epist. 5.

Sacra oblatio qualis, cujusve meriti, illam Sacerdos offerat, eadem est, quam dedit ipse CHRISTUS Discipulis suis; nihil habet ista, quam illa, minus; quia non hanc sanctificant homines, sed ipse CHRISTUS, qui illam ante sacraverat. S. Chrysostomus in 1. Epist. ad Tim.

Tunc ipse CHRISTUS offerre manifestatur in nobis, quando sermo ejus sanctificat Sacrificium, quod offerimus. Ambros. in Psalm. 39.

Elevatur in manibus Sacerdotis in Crucem, & frangitur, & distribuitur, & in nobis sepelitur, & facit nos secum liberos a corruptione. S. Joann. Damascen. de Corpore CHRISTI cap. 8.

Facit Corpus CHRISTI, quod ipsum fecisse CHRISTUM in Cruce legimus, dum uni eorum, qui erant in patibulo confitenti, Paradisi præstitit Regnum. Paschas. Epist. ad Fudegardum.

Pro delinquentibus in se, sicut prius in Cruce fecerat, etiam se Patri offerendo, idoneus exorator intervenit. Idem ibidem.

Quod Judæi per invidiam immolaverunt, hoc CHRISTUS Corpus amore immolavit. S. Martial. Epist. ad Burdigal. cap. 3.

CHRISTUS, qui in se resurgens a mortuis, jam non moritur, adhuc per sacram hostiam in suo Mysterio pro nobis patitur; nam quoties ei hostiam suæ Passionis offerimus, toties nobis ad absolutionem nostram passionem illius reparamus. Sanctus Gregorius hom. 37. in Evang.

Una eademque est hostia, idemque nunc offerens Sacerdotum Ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit, sola ratione offerendi diversa. Tridentin. sess. 22. cap. 22.

Summe pia, & vere suavis memoria annuntiare mortem Domini, donec veniat, mors CHRISTI opus sine exemplo, humilitas sine modo, donum sine pretio, & gratia sine merito. Bernard. serm. de Cœna Domini.

Memoria nominis Domini est Sacrificium Altaris, scilicet Corpus CHRISTI, quod fieri jussit in commemorationem ejus. S. Thomas opusc. 58. cap. 13.

Nos de Cruce Domini pascimur, quia Corpus CHRISTI manducamus. August. in Psalm. 100.

Pensa jugiter, repone fideliter, amplectere suaviter, quod vides, quod agis, quod tenes: amplectere, inquam recordationis affectu pia, & imitationis effectu, sciens quoniam talia oportet te preparare. Altare, cui assistis, repræsentat Crucem, & Calix sepulcrum, in quo Corpus quievit, & patena lapidem superpositum, corporale Judaicam, hostia, quam vides, jam non est Panis, sed Caro mea, quæ pependit in Cruce pro Mundi vita. Sanctus Bernardus attribut. de dignit. Sacerdot. 2.

Necesse est, ut cum hæc agimus, nosmetipsos Deo in contritione cordis mactemus; quia qui Passionis Dominicæ Mysteria celebramus, debemus imitari, quod agimus, tunc ergo hostia erit Deo, cum nos ipsos hostiam fecerimus. Gregor. lib. 4. dialog. cap. 55.

Quia licet multis locis, & innumeris diebus consecretur Corpus CHRISTI, non sunt multa Corpora CHRISTI; ita non sunt multi Calices; sed unum Corpus CHRISTI, & unus Sanguis cum illo, quod sumpsit in utero Virginis, & quod dedit Apostolis. S. Gregorius homil. Paschali.

Ecce ego me totum obtuli Patri pro te, dedi etiam totum Corpus meum, & Sanguinem in cibum, ut totus tuus essem, & totus meus permaneres; Si autem in te ipso steteris, nec sponte te ad voluntatem meam obtuleris, non est plena oblatio, nec integra erit inter nos unio. Lib. 4. de imitatione CHRISTI cap. 8.

Carnalem nobis occupationem abstulit extirpata multitudine sacrificiorum veterum, se offerendo in manibus Patris, ut mentem spiritualibus expediret. Alger. lib. de Sacram. cap. 3.

Multi-

Multiplicitatem Sacrificiorum veterum singularitate sui Sacrificii abbrevians, occupationem exteriorem nobis minuit, beneficiorum nobis gratiam multiplicavit. Idem, ibidem.

Omnes differentias hostiarum, una Corporis, & Sanguinis implet oblatio, ut sicut est pro nobis Victima, Sacrificium, ita nunc de omni gente sit Regnum. S. Leo serm. 8. de pass. Domini.

Sacrificium, quod ipse est, in Ecclesia voluit pro illis omnibus celebrari; quia illis omnibus pronuntiabatur. Augustin. libro 1. contra adversf. legis, & Proph.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologia potest depromi possit in hoc argumento.

Definitio Sacrificii in genere & in propria significatione.

SAcrificium, quod actus est virtutis Religionis, est oblatio exterior rei sensibilis Deo facta cum cæremonia, per ministrum legitimum, secundum divinam institutionem, cum mutatione, vel destructione rei oblatæ ad profitendam supremam Dei in nos potestatem, & ad præstandum infinitæ ejusdem Majestati honorem illi debitum ab omnibus rationabilibus Creaturis. Hanc definitionem præbent Theologi, secundum quam, Sacrificium in propria significatione sua distinguitur ab alia qualibet actione virtutis ad Dei gloriam relatæ: Sacrificium, inquam, peculiariter, quatuor flagitat conditiones. 1. Quandoquidem est exterior collatio sensibilis rei alicujus; opus est, ut Sacrificium sit publicus cultus, per quem, quicunque sunt ejusdem religionis, colunt Deum; ideoque sit subjectum oculis per oblationem rei alicujus sensibilis; 2. Opus est, ut res oblata aliquam recipiat mutationem; alioquin non profitebimur dominium supremum, quod habet Deus super creata, tamquam primus, & supremus entium omnium Dominus: hæc autem mutatio fit per destructionem, vel consummationem Victimæ, aut rei oblatæ. 3. Opus est, ut hæc oblatio fiat Deo uni, non autem Angelis, neque hominibus; quia hic est latriæ cultus illi duntaxat debitus, qui summus est Creatorum omnium Dominus. 4. Opus est, ut hæc oblatio fiat per ministrum legitimum, qualis est Sacerdos ad hoc deputatus; nam licet quilibet offerre possit interiora Sacrificia, atque etiam exteriora bonorum operum suorum, & in hoc sensu quilibet appellari possit Sacerdos, nihilominus verum Sacrificium eo in sensu, in quo istic accipitur, nec fieri, neque offerri potest, nisi per publicum ministrum huic muneri destinatum a probata auctoritate. Hæc omnia supponenda sunt ad pertractandum Altaris Sacrificium, cui Missæ nomen traditur.

Definitio Missæ vel Sacrificii Eucharistici.

Missa est actio Sacerdotis in qua per divinam J. C. institutionem, ad recolendam Passionis suæ memoriam, Panis mutatur in Corpus, & Vinum in Sanguinem ejus, & sub utriusque speciebus, Corpus, & Sanguis offeruntur Deo in Sacrificium pro vivis, atque Defunctis.

Quæ in re sint obligatio offerendi Domino sacrificia.

Sciendum est, eum homo factus fuerit tantum ad glorificandum Deum, eumque illi vivendum sit pro uno illo; officium ejus generale ab initio redigitur ad duo, 1. Ad obsequium præstandum illi, tamquam Enti Summo, & quia ille non est solum Summum Ens, sed etiam Æternum, & Infinitum, tenebatur homo, quantum in se erat, præstare obsequium hoc æternum, & hanc adorationem infinitam. 2. Debebat illi grati animi sensus, tamquam Creatori suo, omniumque bonorum suorum auctori, & quia tuetur, atque illi in singula conservat momenta, illud esse, quod illi contulit, cum primum creavit, eumque cumulat quotidie recentibus beneficiis, vita ejus, proculdubio, esse debet erga Deum perennis actio gratiarum. Hæc duo officia esse deberent tota, & unica occupatio nostra, & jugis nostra exercitatio, si primus Parens noster servasset Innocentiam, & originalem Justitiam, quam in prima Creatione receperat;

L. 10. de Civit. cap. 26.

nam si hoc fuisset, dicit Sanctus Augustinus, homines qui omni peccati labe caruissent, obtulissent se Deo, tamquam sanctas hostias, & immaculatas. Sed quoniam per hujus Protoparentis nostri rebellionem, & inobedientiam de gratia decidimus, & defecimus ab officio gratitudinis nostræ, nosmet indignos præbuimus muneribus, & largitatibus Dei, duabus prioribus obligationibus nostris, alia duo accreverunt officia, vel, ut dicam melius, aliæ duæ obligationes, & duæ aliæ necessitates ex parte nostra, altera quidem mulcendi justam illius iracundiam, irritatam ab ingratitudine, & superbia nostra; altera vero profitendi submissionem, ut bonum illud operemur, quod nobis faciendum est, & incessanter invocemus subsidium gratiæ suæ, ita ut hinc quatuor existant obligationum genera, quæ in eo, in quo sumus statu, occupare debent totum vitæ nostræ spatium: videlicet, colere Deum propter id, quod est; illi gratias agere ob accepta beneficia; Justitiæ illius satisfacere, opem ejus implorare, secundum eas, quibus urgemur, necessitates. Sed quomodo nam homines melius possunt his defungi muneribus, quam per sacrificia, quæ offerunt Deo? Nonne in Altaris Sacrificio medium habent sufficiens illis satisfaciendi?

Sacrificia tamquam oblata fuerunt, nisi illis, vel qui Dii fuerunt, vel qui pro Diis habiti fuerunt.

Sacrificium semper habitum fuit, tamquam præcipuum Religionis officium, & Signum maxime essentiale supremi Cultus, qui uni tantum debetur Deo; si homines se teneri crediderunt honorare Divinitatem tantum, quantum ejusdem aliquam habuerunt ideam, semper honorem hunc constituendum censuerunt in sacrificiorum oblatione. In omnibus statibus Religionis veræ oblata fuerunt sacrificia, oblata quoque fuerunt in omnibus religionibus falsis, quemadmodum animadvertit Sanctus Augustinus *lib. 10. de civit. Dei, cap. 4.* ne loquar de ceteris officiis, quæ in Dei cedunt honorem. Nemo saltem dicere auderet, honorem Sacrificii alteri cuipiam deberi, præterquam Deo; & hic honor ad unum illum pertinet, & essentialiter pertinet. Quamobrem S. Thomas jure tenet, Sacrificium esse de jure naturæ; si enim Deus est, est etiam Religio; si est Religio, est Cultus, & Sacrificium, & si Sacrificium est, proculdubio sunt Sacrificuli, Victimæ, & Altaria. Deum esse ita patet, ut nullo opus sit argumento, & ita rationi conforme est, ut non debeat universe recipi alia sententia ab omnibus Creaturis, quæ sunt rationis participes. Per consequens unam adesse Religionem illatio ita necessaria est, ut in controversiam minime sit revocanda. Cum enim sit Deus, & nos simus Opus illius, & quotidie a liberali ejusdem manu tot beneficiis cumulemur, cum tandem ille sit Creator, Salvator, & Pater noster, tenemur illum in honore habere, diligere, confiteri, & hic honor, hic amor, hæc confessio, illud est, quod Religionem, & Pietatem vocamus; ita ut si adest Religio, necesse sit adesse aliquod Sacrificium. Veritatem hanc, laudatus Doctor ait, ab omnibus mortalibus probari, & cognosci solo rationis lumine, quod docet ad innuendam gratitudinem nostram, & submissionem erga hoc Ens Supremum, opus esse, ut illi offeramus aliquid de bonis, quæ ab eodem recipimus, & hanc oblationem eam esse, quam dicimus Sacrificium. Ceterum sententiæ, & opiniones, de quibus constat generatim apud homines, naturales esse videntur, sed omnes nationes in re hac consentiunt: Sacrificia videlicet esse offerenda Deo, & nullus est Populus adeo barbarus, adeoque divinarum rerum ignarus, qui non posuerit aras Divinitati, & qui testatus non sit aliquo Oblationis vel Victimarum specie obsequium, quod Supremæ huic debetur Potentiæ.

Thom. 2. 2. q. 85.

De Sacrificiis legis antiquæ.

In lege veteri Deus, ut declararet Populo suo necessitatem, quæ erat illi gratias agendi liberatori suo, & submissionem, quam illi rebus in omnibus præstare debebat, per organum Moysis fidelis servi sui præcepit, ut sibi quatuor Sacrificiorum genera offerrentur. Primum erat Holocaustum, de quo nihil superesse debebat, ut intelligerent obsequium, quod Deo præstandum erat, esse, sese consumere, & coram Deo exinanire per ignem ardentissimi amoris. Alterum erat Victima, quam immolabant pro peccato, & quæ hoc nomine appellabatur, ut intelligerent, hostiam propitiatoriam, quam ab illis expetebat Deus; esse Cor contritum, & humiliatum. Duæ reliquæ oblationes, hostiæ pacificæ vocabantur, quarum altera quidem offerebatur in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis, altera vero ad recentes gratias impetrandas. Hæc erant Sacrificia, quæ ab hominibus in lege antiqua, Dei jussu, offerebantur; sed Sacrificia, quæ a S. Paulo vocantur sterilia, & infirma elementa, quia per se carebant virtute qualibet, & vi, nisi fides accederet offerentium; neque accepta erant Deo, nisi habita ratione magni hujus Sacrificii, per quod J. C. obtulit seipsum modo cruento super Crucem, & quod continuandum erat quotidie per mysticam immolationem incruentam, usque in Sæculorum omnium consummationem.

Eucharistia non solum est Sacramentum, sed Sacrificium, & in eo invenitur quid in eo ad id requiritur.

Ecclesiæ Catholicæ fides est, J. C. proferentem ea verba, quæ a Sancto Paulo narrantur: *Accipite, & manducate, hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur*, dedisse semet in Sacramentum, & Sacrificium; quatenus dat seipsum in cibum, Sacramentum est, & quatenus pro nobis se dat, & offert Patri suo, est Sacrificium. Quatenus Sacramentum, respicit bonum, & utilitatem hominis; quatenus vero Sacrificium, respicit gloriam Dei. Verum, cum istic consideremus Eucharistiam solummodo quatenus Sacrificium, Sanctus Paulus *in Epist. ad Hebr.* nos docet; In Lege nova habere nos quidquid opus est, ut perfectum Sacrificium efficiamus: ibi enim invenimus 1. Sacerdotium, quod in mutatione legis antiquæ, antiquatum non est, neque ablatum; sed tantum translatum, translato Sacrificio. Sicut enim per excellentiam subsistit in lege nova, & secundum Dei promissionem, æternum subsistet: *Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech.* 2. Ibi invenimus, dicit Apostolus idem, Altare onustum victima, de qua, qui deserviunt Tabernaculo, hoc est, qui Judaizant, manducare

Ad Hebr. 7.

Psalm. 109.

Ad Hebr. 13. ducare non possunt: *habemus Altare, de quo edere non habent, qui Tabernacula deserviunt.* 3. Quemadmodum Essentia Sacrificii postulat, ut res oblata, & sacrificata mutetur, fit mutatio, & species quædam mysticæ mortis J. C. quæ in eo consistit, ut quemadmodum Sanguis illius separatus fuit a Corpore in Calvario, mystice etiam separetur in Missa; nam Corpus per verba consecrationis ponitur sub speciebus Panis, & Sanguis sub Vini speciebus: præterquamquod Corpus J. C. non offertur duntaxat, verum etiam consummatur in hoc Sacrificio, atque ita cessat habere illud esse reale, & Sacramentale, quod antea habebat.

Essentia, & natura Sacrificii Eucharistici. Habemus igitur in Eucharistia verum, & reale Sacrificium, & hoc Sacrificium simul est commemorativum Sacrificii Crucis, quia illud supponit, & continet. Sacrificium hoc est reale, & verum, quoniam ibi fit Oblatio vera Deo Victimæ realiter præsentis sacrificatæ per mysticam destructionem Vitæ Salvatoris. Sacrificium hoc est commemorativum Sacrificii Crucis, quoniam non offertur, nisi per relationem ad immolationem Victimæ, & effusionem Sanguinis, quæ facta fuit in Cruce, & quam Oblatio Missæ supponit, & necessario complectitur, quemadmodum indigitat explicite Ecclesia in precibus, quas constituit in ore Sacerdotis ad oblationem significandam.

Finis propter quem institutũ fuit Altaris Sacrificium. Sacrificii finis est tribuere Deo quatuor insignia nostræ Religionis officia, scilicet adorationem, gratiarum actionem, satisfactionem pro peccatis, & orationem. Hæc primitiva, & essentialia nostræ Religionis officia, repræsentabantur variis veterum Sacrificiorum Speciebus, quæ erant holocaustum, vel meræ adorationis, actionis gratiarum, expiationis pro peccato, impetrationis, & orationis. Sacrificium Altaris omnes has continet species perfecte in unitate sua, & J. C. ibi offert se Patri suo, tamquam adoratio, gratiarum actio, satisfactio, & oratio Ecclesiæ suæ.

Effectus Sacrificii Eucharistici. Primus effectus Sacrificii JESU CHRISTI in Altaribus nostris est expiare peccata nostra, mulcere Justitiam Dei per dignam satisfactionem, esse pretium, quo Animæ nostræ redemptæ sunt de potestate Dæmonis & inferni: nam per Eucharistiam, quatenus est Sacrificium, fit applicatio Sacrificii Crucis oblati Deo, *pro Redemptione Animarum nostrarum*, quemadmodum dicit Missæ Canon. Secundus effectus est promereri nobis gratiam, Sanctitatem, fidem, spem, & Caritatem, ut efficiamur filii Dei, & mox hæredes, & cohæredes JESU CHRISTI. Hoc jus acquisitum nobis fuit per merita Sacrificii Crucis, & applicitum per Eucharistiæ Sacrificium. Tertius effectus est, supplere impotentiæ, in qua sumus digne adorandi Deum, offerendi illi actiones gratiarum, respondentium incomprehensibili magnitudini misericordiarum, & beneficiorum, quibus nos cumulavit, eique alia præstandi religionis obsequia.

Discrimen inter Eucharistiã quatenus Sacramentum, & quatenus Sacrificium. Notandum est, magnum interesse discrimen, inter Eucharistiam consideratam quatenus est Sacramentum, & quatenus Sacrificium. Est enim Sacramentum per Virtutem solius consecrationis, sed non est Sacrificium, nisi quatenus offertur. Ita cum clausa est in Tabernaculis nostris, vel cum fertur ad ægros, tunc consideratur solum tamquam Sacramentum, non tamquam Sacrificium. Præterea, tamquam Sacramentum, nobis est Caussa meritorum, cum recipimus illam, & illa nobis incomparabilia bona procurat, sed tamquam Sacrificium, non solum efficit, ut mereamur, verum etiam per illam satisfacimus Deo pro peccatis nostris.

Sacrificium Altaris uni Deo offertur. Tridentinum Concilium accurate animadvertit, Deo Uni Missæ Sacrificium offerri; nam quamvis fiat Sanctorum mentio, non ideo Sanctis offertur Sacrificium; ad quod probandum juxta S. Augustini mentem, cujus Concilium verba mutuatum est, ad refellendam hæreticorum calumniam, nos insimulantium, quasi Creaturis sacrificemus, Sacerdos in Missa non dicit: Petre, offero tibi, vel offero tibi, o Paule! sed offero tibi, Domine, hoc Sacrificium: & cum in Altari fit mentio Beatorum, fit, vel ut Deo gratias agamus de gloria, qua illos coronavit in Cælo; vel ut obtineamus illos in Cælo honorari secundum merita illorum, & id agimus, ut dum ipsi ostendimus interesse nostra gloriam ipsorum, ipsi quoque sua putent interesse, caussam nostram apud Deum perorare. Mihi videtur addi posse, tantum abesse, quod offeramus Sacrificia Sanctis, ut immo ipsos Sanctos offeramus Deo in Sacrificium: namque mysticum Salvatoris Corpus, cujus Beati membra sunt illustriora, est Victima invisibilis, quam summus Pontifex JESUS CHRISTUS offert Patri suo.

Christiani habent verum Sacrificium, & proprium Christianismi. En Veritatis hujus argumenta 1. nulla fuit unquam Religio, seu vera, seu falsa, sine Sacrificio, cui omnes intererant, qui hanc Religionem profitebantur, colendi caussa Deum, tamquam Supremum Rerum dominatorem, per exteriorem cultum; Christiana autem Religio est Vera Religio, & etiam sola Vera, ex quo vetus lex non viget amplius. Verum igitur habet Sacrificium; mirum enim esset, quod reliquæ, quæ falsæ sunt, haberent hanc prærogativam præ Religione Vera, quæ illa est Christianorum. 2. Religio, ac Sacerdotium ita sunt inter se conjuncta, ut separari minime possint, itaque alterutrum, sine altero nequit subsistere; si alterutrum institutum est per legitimam auctoritatem, Sacerdotes per necessariam illationem & ipsi instituti sunt, & Religione deficiente, opus est, ut Sacerdotes deficiant. Quapropter, dixit Apostolus, cum Sacerdotium mutatum, atque translatum fit, necesse esse, ut Lex, & Religio, ipsa quoque mutetur, & transferatur. Sed Lex Christianorum nova lex est distincta ab Ecclesia Judæorum, & Sacerdotes Evangelici distincti sunt a posteris Aaron; igitur novum est Sacrificium, quia novus est Sacerdos, & novum Altare, quemadmodum nova lex est. Non est Ecclesia, quæ Sacerdotes non habeat, S. Hieronymus inquit; sed si sunt Sacerdotes, sunt etiam Altaria, & Sacrificia; præcipuum enim Sacerdotum Ministerium est sacrificare. *S. Hieron., Dialog. contra Lucifer.* 3. Nulla fuit unquam Religio, quæ melius cognoverit magnalia Dei, quam Christiana Religio; quæ illius præclaram, & amplissimam, & habet, & tribuit ejusdem ideam. Ipsa ergo præ ceteris tenetur hoc publice profiteri; sed hæc professio non potest ullo modo fieri melius quam per Sacrificium, cujus proprius finis est protestatio excellentiæ & supremi imperii divinæ Majestatis.

Sacrificium proprium Christianæ Religionis est Missa. Veritas præcipua in hoc argumento statuenda, & Sacrificium proprium Christianorum esse Missam, vel Sacrificium Corporis, & Sanguinis Domini, sub speciebus Panis, & Vini, quod etiam incruentum dicitur Sacrificium, ut distinguatur a Crucis Sacrificio, quod cruentum fuit; cum Cruor reipsa separatus fuerit a Salvatoris Corpore, quod vere mortuum est. Sed cum in Sacrificio Missæ separatio non sit omnino realis, sed duntaxat in repræsentatione, & duæ species realiter separatæ sint; non moritur realiter, sed in repræsentatione tantum, & hanc ob caussam incruentum vocatur. Sed probatur Missam esse verum Christianæ Religionis Sacrificium, quia in hoc Sacrificio inveniuntur conditiones omnes veri Sacrificii, quas jam memoravimus; videlicet, oblatio visibilis, Panis, & Vinum, quæ sub sensibus cadunt per accidentia sua, mutatio horum donorum; nam vi verborum Sacrorum Panis mutatur in Corpus, & Vinum in Sanguinem JESU CHRISTI: Sacrificium hoc fit Uni Deo, neque enim ulli Creaturæ sacrificatur. Ibi inveniuntur Minister legitimus, Sacerdotes legitime ordinati, divina Institutio ibi perspicua est, in illis Verbis, quæ Dei Filius in Cœna novissima dixit Apostolis suis *Hoc facite in meam Commemorationem.* Quæ ab Ecclesia universali semper explicata fuerunt de institutione Sacrificii Missæ, & finis hujus Sacrificii, qui est protestatio magnalium Entis hujus supremi, &c.

Sacrificium Christianæ Religionis proprie non potest esse Crucis Sacrificium. Equidem scio hæreticos asserere, non aliam in Christianismo esse Victimam, nisi adorabile Corpus Salvatoris; sed addunt non aliud esse quam Sacrificium Crucis, in qua Victima hæc semel oblata fuit, & ubi Animam expiravit pro omnibus Mundi peccatis: Et hoc magnum est illud Sacrificium, quod obliteravit cetera legis antiquæ. Sed cum Ecclesia teneo: Sacrificium Crucis, quamtumvis sit verum, & infiniti pretii, non posse tamen esse verum Religionis nostræ Sacrificium, idque plures ob caussas, quas affert Cardinalis Bellarminus in erudito tractatu, quem edidit de hoc Mysterio, & quarum præcipuæ sunt. 1. Sacrificium esse debere publicam cæremoniam, quæ vulgo exerceri possit, ut reddamus officia nostra Deo, per cultum hunc supremum, & ut impetremus ejus auxilium in communibus nostris necessitatibus; ideo oportebat, ut sæpe instauraretur; immo etiam quotidie, quia incessanter indigemus illius ope, & illum honorare tenemur, non semel, sed sæpissime, per maximum actum Religionis. Alterum igitur requirebatur Sacrificium, ab illo Crucis, quod, nec potuit, nec debuit, nisi semel offerri. 2. Crucis Sacrificium oblatum quidem fuit pro fidelibus, non tamen a fidelibus, qui non sunt cruenti hujus Sacrificii Sacerdotes, quoniam non fuit oblatum per eorum ministerium; & quamvis Passio, & Mors Salvatoris cesserit in infinitum Patris Æterni honorem, tamen non est actus Religionis, neque cæremonia, quæ valeat instaurari. Qui illam exercuerunt hoc modo crudeli, atque cruento, fuere Carnifices, sed hodie offertur a Sacerdotibus, hoc tunc horribile fuit Sacrilegium, & Deicidium; modo vero esse debet Cultus religiosus. Opus est ergo, ut hoc aliud sit Sacrificium, vel si hoc idem est, quemadmodum revera est, longe tamen alia ratione offeratur.

Quisnam sit Minister Sacrificii Missæ. Minister hujus Sacrificii est Sacerdos, & ex sententia S. Pauli, Sacerdos est homo electus ex aliis hominibus ad offerenda Deo, nomine ipsorum, dona, & Sacrificia. Ita Sacerdos est persona publica agens non suo tantum nomine, sed nomine populi totius, quem repræsentat, quapropter non pertinet ad totum

Mun-

Mundum offerre Sacrificia; sed ad eos tantum, qui receperunt characterem, & auctoritatem necessariam, pro munere hoc adeo sancto, & sublimi, quale est esse Domini Ministros in hoc adorabili Sacrificio.

Sacrificium uni debetur Deo, ideoque victima destruenda est.

In Sacrificiis quæ offeruntur divinæ Majestati Victima debet tenere locum nocentis, debetque repræsentare personam immolandam; quapropter effundere debet sanguinem suum, & amittere vitam, quia est vivens Imago Rei, qui dignus est mortis propter scelera, & satisfacere debet pro illa divinæ Justitiæ. Ceterum, cum hæc eadem Victima sit testimonium submissionis illius, quam Deo debemus, atque submissio hæc talis sit, ut, neque vivere, neque subsistere possemus, sine illius ope, rationabile est illam destrui, & quodammodo annihilari, quantum per nos fieri potest. Cum autem hoc obsequium Uni tantum Deo debeatur, hinc sequitur Sacrificium Uni illi deberi.

Victima Sacrificii Altaris esse debuit homo Deus, ut divinæ Justitiæ satisfaceret.

Ut rationabiliter divinæ Justitiæ satisfaciamus, opus est, ut Victima sit ex ordine nocentium, & ut valide satisfaciat, esse debet meriti infiniti. Si enim Victima non est ex ordine nocentium, crudelitas est, si qui debitum non contraxit, pro aliis persolvat, & qui peccatum non fecit, alieni peccati dat poenas; si autem non est meriti infiniti, quomodo satisfacere potest Majestati infinitæ, quæ læsa fuit? Opus ergo est, ut hæc victima constet ex homine ejusdem naturæ, cujus sunt Rei, & pro illis satisfacere valeat, & Naturæ sit infinitæ, videlicet sit ipse Deus, ut satisfacere possit rigorose Deo infinito; hæc igitur Victima non potest esse nisi Deus, & homo simul, Homo Deus, qui est JESUS CHRISTUS, acceptabilis illa Victima, divinum illud Sacrificium compositum ex Corpore, & Sanguine JESU CHRISTI quod ipse obtulit semel pro hominum Redemptione, sed quod ille jussit a nobis offerri quotidie pro criminum nostrorum propitiatione, & pro instauratione memoriæ Passionis suæ, suarumque Misericordiarum.

Conciliorum & Patrum suffragiis probatur Eucharistiam non tantum esse Sacramentum, sed etiam Sacrificium.
Greg. Nazianzenus orat. 2. in Julianum.
Cyprian. Epist. 63. ad Cæcil. Dialog. contra Luciferianos.

Ecclesiarum nostrarum antiquitas, in quibus, ut dicebat S. Cyrillus in Concilio Ephesino, operamur Sanctum, vivificans, & incruentum Sacrificium; veneratio perpetua, qua Aræ nostræ non fumant sanguine profano; sed, quæ nomen sumpserunt suum, suamque mutuatæ sunt Sanctitatem ex puro, & incruento Sacrificio, ut loquitur S. Gregorius Nazianzenus; successio immemorabilis nostrorum Episcoporum, & Sacerdotum, qui semper perfuncti sunt, Sanctus Cyprianus inquit, munere Sacrificulorum, cum JESUM CHRISTUM imitati obtulerunt in Ecclesia Deo verum, & plenum Sacrificium: hæc omnia fortiter constituunt hanc orthodoxam Veritatem, quam hæreses recentiores impugnarunt: adorabile hoc Mysterium non esse tantum Sacramentum, verum etiam Sacrificium. Ubi nulli sunt Sacerdotes, S. Hieronymus ait, nulla est Ecclesia, & hæc est Sacrorum Conciliorum, præsertim vero Florentini Concilii in decreto de unione, & Tridentini in sess. 22. definitio, cum Sacerdotes Missam celebrant, J. C. illam in persona eorum celebrare, ipsumque in Altari, æque ac in Cruce esse, & Victimam Sacrificii, quod offertur, & Sacerdotem offerentem: *una, eademque Hostia; idem nunc offerens Sacerdotum Ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit.*

Tria genera mortis, per quæ Salvator in Altaribus immolatur.

Cum in Sacrificio, quod offertur Deo, Victima vitam amittere debeat, ut per hoc præstet obsequium debitum Creatori, & rerum omnium Auctori, cum Theologis animadvertere possumus, tria esse Mortis genera, per quæ Salvator immolat, & sacrificat se gloriæ Patris sui super Altaribus nostris. Alia est Mors mystica, quæ respicit præteritum; alia Mors moralis, quæ respicit præsens; tertia vero Sacramentalia, quæ respicit futurum. Mors mystica, quæ est quædam commemoratio, & repræsentatio Mortis realis, quam patitur J.C. in Calvario, fit, cum in Consecratione Sacerdos, per virtutem Verborum, ponit sub Panis speciebus Corpus tantummodo; quia hæc Verba non producunt, nisi quod significant, & non ponit sub Vini speciebus, nisi Sanguinem, quamvis per concomitantiam, & consequens necessarium, Corpus sit semper cum Sanguine, & Sanguis cum Corpore; sed hæc mystica separatio, quæ fit vi verborum, repræsentat realem separationem, quæ in Cruce facta fuit. Mors moralis in eo consistit, quod J. C. positus est sub speciebus Panis, & Vini in statu mortis, bifariam. 1. Quatenus tectus est speciebus Panis, & Vini sine motu, sine actione, sine sensu. 2. Quatenus positus est sub speciebus invisibili modo, cum omnes sui Corporis partes redigantur ad punctum, & penetrative in aliis aliæ, adeoque propter hujus status caussam in sensuum omnium interdictione, vel inertia; J. C. igitur est in hoc Mysterio tamquam mortuus Nobis, quia nullum nobis tribuit Vitæ signum. Deinde J. C. patitur tertium Mortis genus, quod dicimus Sacramentale, quia, cum per consecrationis Verba receperit hoc esse Sacramentale in Altaribus nostris, amittit hoc idem esse in stomacho Sacerdotum, qui, per Communionem perficiunt, atque consummant Sacrificium.

Theologica probatione Sacrificii Missæ. Sess. 22. de Sacrificio Missæ Can. 1. Cap. 6.

Articulus est de fide a Tridentina Synodo definitus, quæ jaculata est Anathema contra eos, qui assererent Missæ Sacrificium, Sacrificium non esse: *Si quis dixerit in Missa non offerri Deo verum, & proprium Sacrificium, Anathema sit.* Hoc revera illud est, quod Propheta Malachias loquens ad Judæos, nobis prædixit per hæc verba. Dicit Dominus Exercituum, non recipiam ultra munera de manibus vestris, Nomen meum erit terribile inter gentes a Solis ortu, usque ad occasum, & offerentur oblationes, & munda Sacrificia gloriæ nominis mei in omnibus terræ locis: *in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.* S. Augustinus hæc explicans Prophetæ Verba *in lib. de Civit. Dei undevigesimo*, ait: Victimas, quas offerebant Judæi, & quæ non erant, nisi umbra, & figura, cessaturas esse, & omnes gentes ab ortu usque ad occasum, idem Sacrificium esse oblaturas. *Cessaturas Victimas, quas in umbra futurorum offerebant Judæi, & unum Sacrificium a Solis ortu usque ad occasum, sicut jam fieri cernimus, oblaturas.* Nonne Sanctus Paulus hanc Veritatem confirmat, cum ait: *CHRISTUS factus est Pontifex in Æternum, secundum Ordinem Melchisedech?* Videlicet, quomodo Melchisedech obtulerat Panem, & Vinum in Sacrificium; ita J. C. obtulisse Deo Patri suo in Cœna novissima Corpus, & Sanguinem suum in Sacrificium, sub speciebus Panis, & Vini. Ita SS. Patres explicant hunc locum Apostoli; quemadmodum videri potest, apud S. Cyprianus *Lib. 2. Epist. ad Cæcilium*, apud S. Ambros. *lib. 2. de Sacram.* apud S. Augustinum *lib. 2. contra advers. legis, & Prophet.* apud S. Hieronym. *in Epist. ad Marcellam*, quibus si additur S. Irenæus, videbitur vis traditionis de Missæ Sacrificio. Hic enim Pater de Sacrificio Verba faciens, perspicue docet: Dominum nostrum accepisse Panem, quæ una est ex Creaturis, & gratias egisse Patri suo, dicentem: *Hoc est Corpus meum*; accepisse pariter, & Calicem plenum Vino, quæ & ipsa altera est Creatura, & testatum fuisse, hunc Sanguinem suum esse, & novam Oblationem novi Testamenti. Hæc profecto Oblatio est quam Ecclesia divinis præceptis monita, & Apostolica institutione formata, offert Deo in universo Mundo secundum Malachiæ prophetiam. S. Ambrosius ita loquitur. *Ego, Domine, memor reverendæ Passionis tuæ, accedo ad Altare tuum, licet peccator, ut offeram tibi Sacrificium, quod Tu instituisti, & offerri præcepisti in tui commemorationem pro Salute nostra.*

Hebr. cap. 5.

In precat. ante Missam.

Explicatio verborum Pauli ex Epist. ad Hebr. J. C. perfecisse illos quos unica oblatione sanctificavit.

Cum Apostolus ait J. C. unica oblatione, videlicet, semel offerendo semet in Sacrificium perfectos in Æternum effecisse eos, quos sanctificavit, liquet, D. Thomas ait, ex Apostoli verbis, nil aliud inferri posse, nisi J. C. qui est Deus, & homo, & qui Oblatus fuit, tamquam Hostia pro peccatis nostris, Æternam habere Virtutem, & infinitam ad nos Sanctificandos, & nobis offerendum esse Sacrificium, ut obediamus J. C. qui hoc præcepit nobis in Evangelio; cum ait; *Hoc facite in meam commemorationem*, & ut sua merita applicentur. Hoc explicat Concilium Tridentinum; cum ait: Deum *Visibile hoc Sacrificium Ecclesiæ suæ, sicut hominum natura exigit, reliquisse, quo cruentum illud, semel in Cruce peragendum repræsentaretur, ejusque memoria in finem usque sæculi permaneret, atque illius salutaris Virtus, in remissionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur.*

Sess. 22.

Sacrificium Altaris idem ac Crucis.

Quæritur utrum Missæ Sacrificium idem sit, ac Sacrificium Crucis, & idem esse respondetur, quatenus continet illud; nam J. C. in Cruce immolatus præsens est in Altari, post Consecrationem, atque ibi offertur, tamquam jam immolatus pro nobis in Cruce; tamen hæc Hostia non est amplius in similitudine Carnis peccati, ut loquitur Sanctus Paulus, sed in gloria & in immortalitate, & si quæsieris utrum ibi fiat effusio Sanguinis, ut in Cruce, respondeo, fieri quidem quoad substantiam, sed alio modo, quatenus instauratur per Resurrectionem; hæc enim effusio Sanguinis, non fit palam, & extra venas JESU CHRISTI qualis in Cruce facta fuit, sed in corporibus, & cordibus communicantium, quæ quidem effusio est mystica, Sacramentalis, atque Sanctificans.

Sacrificium Missæ repræsentat naturaliter Sacrificium Crucis, & simul ipsum est verum Sacrificium.

Nihil poterat magis naturaliter repræsentare mortem, quæ accidit in Crucis Sacrificio, nisi illa quæ in Sacrificio Altaris repræsentatur; quoniam ibi invenitur Mors mystica, quæ sufficit ad verum efficiendum Sacrificium, simulque repræsentatio Sacrificii Crucis, qua non alia fingi potest ad illud exprimendum aptior, ponendo, hinc quidem Corpus, inde vero Sanguinem, quasi essent separata; quippe per vim verborum Consecrationis in hostia Corpus tantum, & in Calice Sanguis duntaxat invenitur, quamtumvis utrumque simul inveniantur per naturalem concomitantiam, præter quam quod hoc Dei Corpus est quodammodo mortuum, quoniam est sine motu, sine

actio-

actione, sine usu sensuum, & sine aliquo Vitæ signo, & eo modo, quo Sanguis illius invenitur, est quodammodo separatus, & effusus, cum sit omnino frigidus, sine calore, qui percipi possit; & hoc modo augustum Missæ Sacrificium repræsentat per actionem Pietatis, & Religionis, quod factum fuit per maximum scelus, & per sævissimam crudelitatum omnium barbariem; unde inferre debemus, hoc Sacrificio ita repræsentari Crucis Sacrificium, ut idem sit sub diversis circumstantiis; nam eo modo, quo homo verus alium potest repræsentare; similiter verum Sacrificium esse potest imago alterius Sacrificii, & sicuti Sacrificia antiqua, quæ non aliud erant, nisi figuræ Sacrificii Crucis, non desinunt tamen esse vera Sacrificia; similiter licet Eucharistia sit repræsentatio Cruenti Sacrificii, quod in Calvario peractum fuit; per se tamen vere est Sacrificium.

Missa simul est commemoratio cruentæ Mortis & gloriosæ Resurrectionis Salvatoris.

Sicuti Filius Dei Vitam amisit per sui Sanguinis effusionem, & Sanguis hic rediit in Venas illius, cum resurrexit; non desunt nobis in Sacrificio Missæ cæremoniæ, quæ innuunt eum separationem, tum iteratam conjunctionem Sanguinis hujus adorabilis. Sacramentalia verba mutantia substantiam Vini in illius Sanguinem, quin fiat Corporis mentio, indigitant nobis alterius ab altero separationem; sed iterata utriusque Conjunctio nobis designatur per hostiæ Consecratæ particulam, quam Sacerdos mox infert in Calicem. Hoc pacto Sacrificium Altarium nostrorum est sensibilis commemoratio cruentæ Mortis & gloriosæ Resurrectionis Filii Dei.

Sicut in Ecclesia unum est Sacerdotium, ita unum est Sacrificium.

Veritas est, de qua dissentiendum non est, unum tantum esse Sacrificium, unum Sacerdotium, atque Sacerdotem unum in Christiana Religione: itaque, semper unum, & idem est JESU CHRISTI Sacrificium, quod omnibus Sæculis, omnibusque in Ecclesiæ locis oblatum est; ita idem, & unicum est Sacerdotium, quod est in Sacerdotibus omnibus, qui post illum fuerunt, & qui futuri sunt usque ad temporum consummationem. Quemadmodum omnes Christiani, nonnisi unum efficiunt Corpus mysticum cum J. C. cujus membra sunt, ita omnes Sacerdotes unum efficiunt Sacerdotium cum eodem J. C. qui illos in societatem vocat Sacerdotii sui, & qui per illos super terram perennat Sacrificium, quod incepit, & quod in Cælo Patri suo offerre non cessat.

Cum Filius Dei sit proprie loquendo solus Sacerdos hujus Sacrificii, dubitandum non est quominus sit efficax ad misericordiam obtinendam.

Constat etiam solum, & unicum hujus Sacrificii Sacerdotem esse J. C. Ministris, qui illius Corpus, & Sanguinem consecrant, non offerentibus Sacrificium per se, sed duntaxat, tamquam locum ejusdem tenentibus; Hoc innotescit ex ipsis verbis consecrationis; Sacerdos enim non inquit: hoc est Corpus J. C. sed: *hoc est Corpus meum*. Ideoque nonnisi, quatenus locum tenet J. C. Sacerdos mutat vi horum verborum substantiam Corporis, & Sanguinis J. C. Quæ cum ita sint, certa veritas est a Tridentina synodo constituta, Sacrificium Missæ non esse tantum merum Sacrificium laudis, & actionis gratiarum, sed efficax Sacrificium, quod nos reconciliat cum Deo, nobisque illum reddit acceptabilem. Ita dubitandum non est, quominus, si obtulerimus, & immolaverimus sanctam hanc Hostiam, cum corde puro, ardenti fide, & acerrimo peccatorum nostrorum dolore, Deus nostri misereatur.

Hoc est Sacrificium propitiatorium pro expiatione peccatorum nostrorum.

Hoc Sacrificium peculiariter institutum est, ut illud Ecclesia jugiter offerre possit pro criminum nostrorum expiatione, & per quod illa Patrem Æternum, qui sæpissime nostris læditur criminibus, moveat ad leniendos æquissimos suæ iracundiæ, & ultionis rigores, atque ad exercendos erga nos effectus suæ Clementiæ, & Misericordiæ. Quapropter Dei Filius non poterat nobis insignius præbere monumentum summæ Caritatis suæ erga nos, quam relinquendo nobis hoc visibile Sacrificium, quo instauratur incruentum Sacrificium, quod paratus erat ad offerendum in Cruce Patri suo, ut Ecclesia in omnes terras effusa instauraret, & honoraret quotidie majori cum fructu memoriam, usque ad finem sæculorum, & potissimum satisfaceret quantum divinæ Justitiæ rigor flagitare posset; quia, cum hæc Victima illius habeat virtutem, quæ in Cruce oblata fuit, par est obtinendæ veniæ omnium scelerum nostrorum. Hoc nos docet Ecclesia in Missa, quam pro defunctis instituit, & loquens de hac Victima propitiationis, hæc habet verba: *quam immolando totius mundi tribuisti relaxari delicta*, & alibi addit: *Quoties hujus Sacrificii Hostia immolatur, opus nostræ Redemptionis exercetur*. Scio quidem non deesse alia media satisfaciendi Justitiæ Dei, cujusmodi sunt, oratio, quæ de manu illius arma aufert, jejunium, aliæque spontaneæ mortificationes; verum hoc adest discrimen, quod cum Sacrificium illud contineat meritum, & virtutem Crucis, ex natura sua propitiatorium est; inquiunt Theologi, videlicet a Deo peculiariter ad effectum hunc institutum. Itaque offerentibus Sacrificium hoc, quod eamdem virtutem habet, quam illud Crucis, quodcunque crimen patraverimus, non deest nobis unde mulcere valeamus Deum hunc irritatum; & hæc esse debet vulgarissima omnium fidelium praxis, ubi divino huic adstant Sacrificio, consociare omnia opera, merita, & quidquid boni faciunt cum Sanguine Victimæ illius, ut favorabiliter excipiantur a Deo, & flectant ejus Justitiam: quoniam hæc opera nullam habent vim, & efficientiam; nisi quatenus illam a Salvatoris meritis mutuantur.

Sacrificium hoc est Eucharisticum ad gratias agendas pro beneficiis a Deo nobis collatis.

Sacrificium Missæ dicitur Eucharisticum propter unum ex iis finibus, propter quos institutum fuit, ut videlicet gratias agamus Deo de collatis beneficiis, & quæ nobis quotidie a Dei bonitate conferuntur. Hæc illic recensere, necesse non est; opus enim esset omnia numerare vitæ nostræ momenta, omnia naturæ, & gratiæ bona, & in hoc numero nosmetipsos, quidquid sumus, quidquid habemus & quidquid a divina bonitate speramus, & expectamus. Sed homo nihil invenit in seipso, neque in omnibus Creaturis dignum, quod offerat Deo in remunerationem tot beneficiorum, ideoque divinum hoc Sacrificium institutum est, ut Deo gratiæ habeantur, quantum bonitas ejus meretur & infinita ejus liberalitas exigere potest. Nam secundum S. Chrysostomi sententiam, ob id præcipue fiunt Sacrificia: *propter nihil aliud, Sacrificium fieri permisit Deus, quam ut ad gratitudinem omnes adduceret*. Ratio est, quia infinita requireretur gratitudo, propter infinita beneficia; quia aliqua esse debet proportio inter hæc duo; & quamvis nobis supersint semper debita erga Deum, a quo omnia consecuti sumus, & cui nihil reddere possumus, nisi propria ipsius bona; tamen certum est, illum semper exegisse ab hominibus gratitudinis monumenta, & gratiarum actiones pro bonis, quibus semper populum suum cumulavit: sed, cum ejus beneficia tunc fines suos haberent, satis erat illi gratiarum actio finita per oblationem animalium, & fructuum terræ pro terræ bonis, quæ illi perceperant. Sed in lege nova multo majora debemus illi, quia dedit nobis Filium suum, & hic Filius passus est mortem, ut nos liberaret a servitute peccati, & a morte æterna. Misit deinceps ad nos Spiritum sanctum, ut nos sanctificaret, nobis Cælum aperuit: verbo; tot nobis contulit bona, quæ superant cogitationes nostras, immo etiam desideria; non secus ac omnes nostras gratiarum actiones. Quomodo igitur pares illi gratias referre possumus, nisi per Sacrificium dignum ipso, & quo nos tantum reddimus illi, quantum ab eodem accepimus? A S. Thoma discimus veritatis hujus rationem, quia dicit: per eamdem viam, per quam Dei gratiæ veniunt ad nos, eadem redire debere ad Deum, per gratiarum actionem: sed nonne per J. C. gratiæ, & dona Cælestia a Deo veniunt ad nos? ideo per ipsum J. C. illi debemus nostras gratiarum actiones referre.

S. Thomas in Epist. ad Rom. lect. 5.

Sacrificium Missæ est impetratorium, & sub hoc nomine intelligatur.

Finis Sacrificii Missæ est etiam offerre illud ad obtinenda a Deo omnia, quæ ab illo cupimus, & quibus indigemus; unde factum est nomen Sacrificii impetratorii; per hoc enim impetrare possumus tum omnia bona Animæ, & Corpori necessaria pro nobis, cum pro aliis, quod innititur verbis Domini: *si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. Quis autem melius petit in Nomine Salvatoris, quam qui impetraturus, quod flagitat, præsentat non solum merita, sed etiam personam Filii Dei latentis sub accidentibus Panis, & Vini? Adde Sacrificium hoc habere virtutem non solum proficiendi offerenti, sed etiam impetrandi pro se, & pro aliis, quidquid petit. Unde oritur, tantum celebrantem, quantum, qui adstant celebranti, offerre posse divinum hoc Sacrificium pro fidelibus omnibus generatim, vel singillatim pro aliquo, pro Ecclesia universa, pro publicis necessitatibus, pro vivis, atque defunctis, qui, cum obierint diem suum in gratia Dei, non sunt tamen prorsus a peccatorum suorum maculis emundati: nam secundum constantem Apostolorum traditionem, non minus licet hoc Sacrificium offerre pro Animabus, quæ in Purgatorio detinentur, quam pro satisfactione peccatorum viventium, & pœnarum quas meriti sunt. Dici etiam potest ex mediis omnibus, quæ apta sunt ad levandos, abbreviandosque cruciatus harum sanctarum Animarum, promptissimum, atque certissimum esse Missæ Sacrificium, de qua re unanimis Sanctorum Patrum, qui omnibus sæculis floruerunt, consensus, & Sacrosancti Tridentini Concilii auctoritas, nullum dubitandi locum relinquunt.

Joan. 15.

Sacrificium Altaris est Sacrificium honorarium, & perpetuum holocaustum in honorem divinæ majestatis.

Theologi omnes consentiunt, primum finem, pro quo hoc Sacrificium fuit institutum, extitisse, ut honor haberetur Deo, & divinæ Majestati illius summum præstaretur obsequium. Hac de re præclar illi, quod in lege veteri, Sacrificium honoris vocabatur: *Sacrificium in honorem*, vel holocaustum videlicet illud, ex quo Deus majorem percipit gloriam; propterea quod hostia tota redigebatur in cineres, quin aliqua ex ea remaneret particula. Verum in Altaris Sacrificio, Dei Filius offert se Patri in honorem, & in perpetuum holocaustum; Cor ejus est Altare, amor ejus ignis est, jugiter consumens illud, quin tamen omnino illud absumat; ibi ponitur, tamquam Immolata Victima, & in hoc statu permanere vult

ante

ante Oculos Patris sui; & quia, neque in Cælo, neque in terra ulla Invenitur Creatura satis digna, ut fungatur officio Sacerdotis erga se, ille ipse simul est Sacerdos, & Victima, incessanter propriis manibus semetipsum sacrificat; & hoc perpetuo holocausto affert honorem Deo, meritis ejusdem parem; ita ut dicere possimus, divinam Majestatem per hoc Sacrificium recipere maximam, quam habere poterat, gloriam: nam, si verum est, obsequium Regi debitum eo honorificentius esse, quo ille, qui obsequium præstat abjectius humiliatur, & exinanitur; Ah! quæ major fingi potest exinanitio, & humiliatio, quam videre Deum immortalem, ac semper viventem, semper esse in statu Mortis? Hoc illud est Sacrificium laudis, & pura oblatio illa, quam sibi promiserat Deus ante tot sæcula, quam adeo commendavit per Prophetas suos, & quam dixit, unicam parem esse reddendo honori, qui infinitæ illius majestati debebatur.

Necesse erat, ut noster Filius institueret hoc Sacrificiū Altaris.

J. C. postquam perfecit Opus Redemptionis humanæ, antequam de hoc Mundo transiret ad Patrem, credidit ad salutem nostram sibi perennandum esse usque ad sæculorum consummationem Sacrificium suum; ideoque Missæ Sacrificium instituit, quod suæ reliquit Ecclesiæ. Profecto, omnino illud erat necessarium; cum enim se obtulisset in Cruce, pro peccatorum nostrorum expiatione, nostraque salute, nobis in partem necessario veniendum erat Oblationis suæ quæ alioquin fuisset inutilis; & sicuti, ut quis in partem accederet antiquorum Sacrificiorum, comedere debebat de Victima Sacrificata, ita, ut simus participes JESU CHRISTI, quatenus hostiæ in Cruce immolatæ, vere manducare debemus Carnem illius, & Sanguinem bibere, secundum illud Salvatoris ipsius verbum. *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis Vitam in vobis.* Hoc autem fit a nobis, cum digne adsistentes Missæ Sacrificio, communicamus.

Joann. 16.

Major requiritur dispositio in Celebrante, quā in communicante.

Dispositiones, quæ ad digne communicandum requiruntur, non sufficiunt ad Missam recte celebrandam: plus sanctitatis requiritur ad consecrandum, quam ad recipiendum JESUM CHRISTUM, tandem enim in communione in JESU CHRISTI partem accedimus tanquam membra; in Sacrificio autem nos illum consecramus in persona, tamquam locum ejus tenentes; immo ipse CHRISTUS JESUS consecrat pro nobis, nos illi commodamus duntaxat linguam nostram, manus, & spiritus pro actione ista tanta, & tam divina. Patet etiam Missæ celebrationem esse ipsa communione majorem, atque sanctiorem, quia communio est utilis tantum Creaturæ, quæ ibi suam invenit Sanctificationem, uniens se cum Deo in Victima; cum e contra consecratio, & Oblatio hujus Victimæ unice respiciat Deum, & in illa consistat Sacrificii essentia, & per illam Sacerdos Sacerdotali munere decoretur: Nam Sacrificium esse non potest sine consecratione, & sine oblatione, & fieri non potest, quin Creatura communicet Victimæ, quemadmodum in holocausto accidebat. Deo Sacrificia offerre necessitatis est, & inevitabilis officii; sed permittere, ut Creaturæ fiant participes Victimæ, & ad mensam Eucharisticam admittantur, ubi proprium JESU CHRISTI Corpus comedant, & Sanguinem bibant, gratia est, & mere gratuita misericordia Dei erga mortales.

Hujus Sacrificii Virtus non pendet a merito, & dispositione Sacerdotis offerētis.

Operæ tamen pretium est animadvertere, Virtutem Sacrificii non pendere a dispositione, vel merito, illud offerentium; sed illud certissime obtinere effectum suum, dummodo a Sacerdote offeratur. Verum etiam si Sacrificii effectus minime pendeat, vel a Missam Celebrante, vel ab eamdem audiente, certum est, alios longe majorem præ aliis fructum percipere pro qualitate præparationis, quam afferunt, quod illi incumbit principio, gratias videlicet Sacrificii hujus, omniumque Sacramentorum nobis bifariam conferri, & tamquam a duobus fontibus oriri, videlicet vel ex virtute propria operis operari, quin ulla habeatur ratio operantis, vel ex dispositione operantis, & inde fructum percipientis; ita ut verum sit, Eucharistiam semper considerari, vel quatenus Sacrificium, vel quatenus Sacramentum, quo majorem invenit in Anima dispositionem, eo majorem ibi gratiam conferre, ideoque eximiam esse rationem brevi ingentem sibi thesaurum comparandi, egregias afferre dispositiones, sive ad celebrandam, sive ad audiendam Missam, quantumlibet, generatim loquendo, hujus Sacrificii Virtus omnibus proficiat fidelibus, quandoquidem pro omnibus offertur.

Effectus Sacrificii Eucharistici.

Ad ciendam devotionem erga divinum hoc Sacrificium, atque fideles hortandos, ut illi maxima, qua fieri potest, reverentia, & cura adsistant, ante cetera prodest ejusdem effectus cognoscere. Primus est, expiare peccata, lenire Justitiam Dei, illi satisfaciendo, esse Redemptionem nostram, & pretium quo Animæ nostræ eruuntur ex potestate Dæmonis, & Inferorum; quia per Altaris Sacrificium fit applicatio Sacrificii Crucis, quod oblatum est Deo, pro Animarum Redemptione. Secundus effectus est mereri nobis gratiam, Sanctitatem, & Spiritum Dei, fidem, spem, & caritatem, ut efficiamur filii Dei, & mox hæredes, cohæredes autem J. C. Hoc jus nobis acquisitum est, per merita Sacrificii Crucis, & applicitum nobis per Eucharistiæ Sacrificium. Tertius effectus est, supplere impotentiæ, in qua sumus, Deum digne adorandi, præstandi illi gratiarum actiones pares incomprehensibili Magnitudini misericordiarum, & beneficiorum, quibus nos cumulavit, atque offerendi eidem cetera Religionis officia. Primus effectus Sacrificii JESU CHRISTI repræsentabatur in lege veteri, per Sacrificium, quod vocabatur *Sacrificium pro peccato*. Secundus per hostias pacificas; Tertius vero per holocaustum; ideoque adorabile hoc Sacrificium imperfecta unitate sua, replet veritatem omnium specierum, omniumque figurarum legis antiquæ.

Unius Sacrificii quod semel oblatum fuit in Cruce, & quotidie offertur in altaribus nostris.

S. Chrysostomus, ubi explicuit omnia S. Pauli Apostoli argumenta, quibus probatur Unitas Sacrificii JESU CHRISTI in Cruce immolati, proponit sibi hanc Eucharistiæ objectionem, & quærit, utrum quotidie offeratur necne Sacrificium in Ecclesia. Verum est, inquit, Nos JESUM CHRISTUM offerre quotidie, sed hoc fit in commemorationem Mortis ejus; sed hoc est unum tantum Sacrificium, non plura: sed quomodo nam, addit ille, hoc unum est Sacrificium, non plura? quia semel tantum oblatum fuit, quemadmodum summi Sacerdotis Sacrificium, semel tantum quotannis offerebatur in Sanctuario, hoc Sacrificium erat figura Sacrificii JESU CHRISTI. Non offerimus hodie Victimam unam, & cras alteram, quod in lege fieri consueverat, sed offerimus quotidie Victimam eamdem; unde oritur hoc unum semper esse Sacrificium: Si enim inferendum esset, plura esse Sacrificia, quia offeruntur quotidie, ob eamdem rationem, dicendum esset plures esse JESUS CHRISTUS, quia JESUS CHRISTUS in pluribus locis offertur, quod falsum est, quia Unum duntaxat est Corpus, non plura JESU CHRISTI Corpora; & quamvis offeratur pluribus in locis, tamen idem, & unicum est Sacrificium, & in præsentiarum offerimus hoc idem Sacrificium, quod ille tunc obtulit, quoniam non absumitur. Hoc fit in memoriam illius, quod tunc factum est, quippe dicitur: *Hoc facite in meam commemorationem*. Non facimus ipsi Sacrificium alterum, quemadmodum magnus Legis antiquæ Sacerdos faciebat, sed semper illud ipsum instauramus, vel potius Sacrificii illius memoriam facimus. Nihil afferri potest apertius. S. hic Doctor fatetur quotidie illud offerri Sacrificium, quod semel obtulit J. C. & quemadmodum JESUS pluribus in locis oblatus, est idem ubique, & unum duntaxat Corpus habet; ita unum, & unicum quotidie offerri Sacrificium.

Quilibet fidelis particeps est omnium Missarum, quæ in universo mundo celebrantur.

In lege veteri in nomine tantum Judæorum immolabantur Animalia in Templo Jerusalem; & in Ecclesiæ catholicæ nomine offertur hodierna die, in universa terra hostia pura, & Sancta, quam offerendam prædixit Malachias Propheta; qua in re animadvertendum est, quemadmodum illi omnes, pro quibus offertur Sacrificium, aliquem inde fructum percipiunt, nisi ipsi obicem statuant; cum omnes Missæ celebrentur nomine totius Ecclesiæ, videlicet Fidelium omnium; ne unam quidem in toto Orbe terrarum Missam celebrari, cujus quilibet Christianus, qui Ecclesiæ membrum est, non possit aliquam sibi partem vindicare.

Cum Corpore constemus, & spiritu, & utriusque auctor sit Deus, opus est, ut utrumque particeps fiat illius adorationis, quam debemus illi: Ecclesia huic innixa fundamento regit cultum nostrum, efficitque, ut hic non sit ita internus, ut extrinsecus non prodeat; etenim, sicuti oportet, ut spiritus nostri Religionem comitetur Religiosus corporum nostrorum situs, opus est etiam, ut obsequia, & adorationes corporis nostri animentur obsequiis interioribus, secretisque mentis nostræ adorationibus; itaque quodcumque officium, aut Ministerium exerceant Christiani erga Missam, sive offerant, sive audiant, debent hoc perfungi munere, cum modestia, timore, attentione, observantia, & Pietatis sensu, quæ etiam prodire debent extrinsecus.

Ratio propter quam Missa non debet celebrari in lingua vernacula sed communi Ecclesiæ universæ.

Dicet fortasse quispiam, quod solatium haberi potest in Celebratione Sacrorum Mysteriorum eo in sermone, qui ignoratur; & quomodo, cum rudes simus, & ignari, respondere possumus *Amen* tuæ gratiarum actioni, secundum S. Pauli verba? Sed quid? quæritur ne hodierna die, ut olim in Ecclesia primitiva, donum linguarum, quo nonnulli abutebantur, & quod corrigere conatur Apostolus? nonne vivæ vocis Oraculo explicantur vobis cæremoniæ nostræ, & nostra Mysteria? earum versiones nonne populi manibus teruntur? nunquid fucus fieri vult vobis, aut sanctarum rerum auferri cognitio? Cognoscite tandem intentiones Ecclesiæ: noluit Deus Scripturas, quæ sunt immutabiles, mutari sicut linguas, quæ corrumpuntur, & innovantur. Patres nostri, accuratissime retinuerunt veteres Oblationum nostrarum formulas, ut usus no-

stri

stri essent uniformes; & universalis Ecclesia linguam haberet universalem, & quemadmodum unam duntaxat habebat fidem, ita commune haberet idioma, quo plures nationes simul possent communicare; voluerunt veterem servari sermonem ad innuendam fidei antiquitatem, ut fideles certo scirent se credere id, quod semper creditum fuit, quia loquimur eo modo, quo fere semper, in JESU CHRISTI Regno, homines locuti sunt. Credidit Ecclesia retinendam esse linguam hanc ab omnibus probatam; ut servaretur dignitas, & Majestas rerum sacrarum, ut hæc unionis nota in tota J. C. familia retineretur, & ut evitarentur profanæ novitates Verborum, aut Vocabulorum, quas diligentissime evitare jubet Sanctus Paulus. Tandem, ut Religio præservaretur a vicissitudine dominationum, & variationum sermonis, atque ut Cultus, ac divinum servitium ea relinqueretur in lingua, quam Apostoli, Apostolicique Viri consacrarunt, ne crebra reformatione corrumperetur.

Assistere Sacrificio Missæ in statu peccati mortalis non est recens mortale peccatum.

Perniciosus error est credere, quod Sacrificio Missæ in peccati mortalis statu assistere, sit recens committere peccatum; hoc enim est ansam præbere illis, qui lethalis culpæ sibi sunt conscii, non observandi Ecclesiæ præceptum, quæ sub peccato jubet statutis diebus Christianos omnes Sacris interesse, nulla habita gratiæ, vel peccati ratione. Fateor equidem, secundum veterem Canonem, publicos peccatores ab ingressu Ecclesiæ prohibitos fuisse, utpote indignos, qui augusto huic adsisterent Ministerio, quod interdictum illis irrogabatur in pœnam, & ut in illis oboriretur voluntas admittendi Sacris præ verecundia, qua suffundebantur ex hoc interdicto. Sed Ecclesia consideravit Missam esse Sacrificium propitiatorium pro peccatoribus proprie institutum; aspectum Sanguinis Domini pro illis effusi, illos permovere posse; peccatores insignes, magnis indigere intercessionibus; lacrymas fidelium, qui vere fideles sunt, cum Sanguine J. C. conjunctas, vim nonnumquam inferre ipsi Deo, ut ita dicam, ejusque flectere iracundiam. Ecclesia, inquam præcipit, ut intersint Sacrificio, ne tradantur irreligioni, & ut illis certum aperiat medium ad criminum suorum veniam impetrandam.

Cæremoniæ Missæ contra Hæreticos probantur.

Quod attinet ad Missæ cæremonias, quas hæretici damnare, atque in jocum traducere conati sunt, tamquam superstitiosas novitates, sunt illæ admodum antiquæ, & prorsus Sanctissimæ. Antiquæ sunt, nam plerarumque mentio occurrit in Scriptis Patrum, & in Conciliis primorum sæculorum Ecclesiæ, Sanctissimæ sunt, quia, ut Tridentina Synodus animadvertit, & probat experientia, plurimum prosunt; movent enim oculos fidelium, ut attollant mentem in Cœlum, ut attentius illas considerent, & quemdam acquirant intellectum earum rerum, quæ secretissime, ac mystice in Sacrificio peraguntur. Pro Missæ cæremoniis intelligo concomitationes partium essentialium, & sub hoc titulo complector Aram, vestimenta ad hujus Mysterii celebrationem instituta, & seriem omnem actionum, precum, variarum circumstantiarum componentium id, quod ipsi appellamus Sacrificium Missæ. Quod autem spectat ad originem hujus nominis Missæ inde ortum est, quod absoluto Sacrificio, fidelium coetus dimittebatur per hæc Verba, quæ Diaconus elata voce proferebat: *Ite Missa est.*

Cur non audet S. Paulus declarare totam similitudinem Sacerdotii & Sacrificii Melchisedech cum Sacerdotio, & Sacrificio J. C. in Eucharistia.

Alibi ne præterquam in Missa invenietur hoc Sacerdotium, & Sacrificium JESU CHRISTI secundum Ordinem Melchisedech? in novissima Cœna, quam fecit cum Apostolis suis, hoc ille Sacrificium instituit, & Sacerdotes ordinavit, qui ejusdem essent Ministri. Cum S. Paulus pervenit ad hoc Religionis, & Mysterii punctum, sese continet, & postquam Hebræis recens conversis ait JESUM CHRISTUM, Dei ipsius auctoritate, declaratum fuisse Pontificem secundum Ordinem Melchisedech: *appellatus a Deo Pontifex secundum Ordinem Melchisedech* silet, eique dicere satis est; *de quo nobis grandis sermo, & interpretabilis ad dicendum.* De hoc Pontifice mihi plura, & magna dicenda essent, verum, hæc superant captum mentium vestrarum adhuc carnalium, & fidei vestræ adhuc infirmæ, atque nascentis; *Grandis sermo,* non audet ulterius verba facere de Crucis Sacrificio, & ostendere JESUM CHRISTUM vere obtulisse semetipsum pro peccatis nostris, & redemisse nos, non quidem taurorum Sanguine, sed proprio suo; & effusum hunc Sanguinem esse pretii infiniti, & nequaquam opus fuisse, ut JESUS CHRISTUS offerret iterum se ad Ostium Sanctuarii, post novam Sanguinis effusionem, cum per illud unum Sacrificium Redemptionem mortalium omnium consummasset. Verum, cum agitur de explicando Mystico Altarium nostrorum Sacrificio, & similitudinibus Sacrificii J. C. cum illo Melchisedech, non audet ille verba facere de figura Panis, & Vini, ne teneatur illis revelare secreta, quibus audiendis pares non erant. *Grandis sermo,* non audet hoc illis committere arcanum.

Ad Hebr. 5.

Quo in sensu Sacrificium Corporis J. C. sit idem; desit non

Quod vero admirabile est, idem J. C. qui semel semetipsum sacrificavit in Cruce; semet adhuc quotidie in Altaribus nostris sacrificat, & præcepit Populo suo, ut illum offerrent, & Sacrificium suum perennarent, ita ut J. C. & Ecclesiæ Sacrificium, non sit nisi unum, & idem Sacrificium, & Ecclesia offerente Corpus J. C. per manus Sacerdotum suorum Æterno Deo, ipsa quoque offeratur, quia est Corpus Mysticum JESU CHRISTI, & JESUS CHRISTUS offerens proprium Corpus suum in persona Ministrorum suorum, offerat quoque Ecclesiam suam, & nos omnes Patri, quia Ecclesia est Corpus illius, & nos omnes sumus membra illud componentia. Hæc ipsissima sunt D. Thomæ verba, ex quibus facile est cognoscere, cur S. Petrus Apostolus vocet cœtum fidelium, ordinem sanctorum Sacerdotum, qui debent offerre Deo Victimas spirituales, illi acceptabiles; & cur Sacerdotes reges appellet: *Regale Sacerdotium.* Sicuti enim duo sunt Sacrificiorum genera, duo quoque sunt genera Sacerdotum, alterum exterius, & visibile; alterum interius, & invisibile; primum proprium est illorum, qui ordinati sunt, ut consecrent, & offerant in Altari Corpus J. C. quatenus Sacerdotes; sed alterum commune est omnibus viventibus Ecclesiæ membris, inter quorum utrumque nexus est arctus adeo, ut S. Augustinus ausus fuerit dicere: se non credere Sacrificium offerri posse, nisi illi, cujus nos ipsi esse debemus Sacrificium invisibile in cordium nostrorum Sanctuario. Hac de caussa summus iste Vir de utroque loquitur, tamquam invicem inseparabilibus, & hoc significat, nos quatenus Christianos, participes esse Sacerdotii J. C. & per hoc generale Sacerdotium adsistentes Sacrificio Missæ, nos simul omnes consecrare Corpus Salvatoris adhærentes ipsi J. C. tamquam summo Pontifici, & Ecclesiæ Ministro, qui illam repræsentat, & palam operatur Sacrum hoc Mysterium, juxta ea, quæ nos docent Sacrati Canonis verba.

est nisi unum, & idem Sacrificium.

S. Thom. 3. part. qu. 80. art. 4.

1. Petri 2.

S. August. l. 10. de Civit. c. 19.

Deus in Altaris Sacrificio docet nobis medium concomitandi Sacrificii nostrum metipsorum quod illi sit acceptabile.

Sapientia, & amor Filii Dei in hoc Mysterio, in quo exigit a nobis, ut eidem adstantes adjiciamus interius nostrum metipsorum Sacrificium, cum exteriori, & visibili Sacrificio, quod ille offert Sacerdotum Ministerio; nam verum est, cum polluta habeamus Corpora, & Animas per peccati corruptionem, nos redactos fuisse ad impotentiam offerendi nosmetipsos Deo, per Sacrificium ipso dignum; Nos adhuc in ignorantiæ tenebris fuisse, & ignorasse quid nobis esset faciendum, ut digne hoc munere perfungeremur; sed modo per Salvatoris gratiam ablatas fuisse has omnes difficultates; nam per Sacrificium suum taliter expiavit Animas nostras, ut ejusdem spiritu percitæ, & merito Sanguinis ejusdem adjutæ, quod nobis applicatur in Missa, nulla re careant, ut efficiant acceptam Deo oblationem nostrum metipsorum, & dignam, quæ concomitetur Oblationem Corporis, & Sanguinis hujus Hominis Dei, & eo in statu, ad quem sese redegit inter manus Ministrorum suorum, per Consecrationem; ostendit nobis quid faciendum sit, ut simus, tamquam ille, hostiæ puræ, & acceptabiles in oculis Altissimi. Nostrum igitur est nosmet perfecte consecrare Deo adsistentes Sacrificio, quod fit Corporis Filii sui, habentes ad id ob oculos nostros semper præsentem Prototypum nostrum, scilicet JESUM CHRISTUM immolatum sub speciebus Sacramentalibus, & meritum oblationis ejusdem, quæ supplet defectibus nostræ; cum in nobis necessarium sit duntaxat, ut adhibeamus intentionem, & attentionem augustissimo hoc dignam Ministerio.

Compendium probationis Sacrificii Eucharistici.

Nonne verum est Sacrificium requiri in Christiana Religione, non autem simplicem Commemorationem, & imaginem Sacrificii? nulla enim umquam Religio caruit Sacrificio. Nonne quoque patet Sacrificium Christianæ Religionis aliis quibuscumque præcellere Sacrificiis, quia Christiana Religio ceterorum est præstantissima? & arctissimas habet Deo suo obligationes, & majoribus indiget subsidiis? Igitur oportebat, ut novæ legis Sacrificium infinitam haberet, & dignitatem, & pretium; quoniam omnia in hac lege infinita sunt; auctor, doctrina, prodigia, placita, præmia. Primus Sacrificator fuit J. C. neque alii quærebantur; verum, cum ad finem usque sæculorum producere deberet munus, & Sacrificandi exercitium; hoc Sacrificium esse debebat Vitæ suæ Ipsius, non autem Animalium, quæ Deus aperte non amplius offerri posse declarat; non hominis, vel alterius cujuslibet Creaturæ, quia homo immolari non potest eo pacto, quod deceat immensitatem, ac summam Dei Dominationem, omnesque perfectiones ejus, quæ finibus carent. Igitur illi sacrificanda erat Vita omnium præstantissima, qualis erat Vita Hominis Dei, non illa quidem in idea, & imagine, neque tantum in memoria, quod non esset Sacrificium, quemadmodum tabula non est auctographum rei, quam repræsentat; sed reipsa, & realiter veluti Sacrificium Crucis. Hoc autem Sacrificium non esse debebat cruentum, & crudele; quia J. C. ita resurrexit, ut nequeat ulterius mori; igitur per Sapientiam prorsus divinam J. C. instituit Altaris Sacrificium sub symbolis Panis, & Vini, in quibus est, tamquam in statu mortis, quin moriatur; ubi

mandu-

manducatur, quin lanietur; requirebatur Mors cruenta, & realis, ut mereretur, & satisfaceret; requirebatur Mors Sacramentalis, & innocens, quæ essent Sacrificium commune, applicatio, & instauratio primi; Hoc ipsum quasdam haber prærogativas præ altero; Mors enim cruenta fuit actio naturalis, & humana; hæc autem supernaturalis, & divina, illa Crudelitatis Opus, hæc actua Pietatis, & Religionis; illa semel tantum, & uno tantum in loco facta, qui Calvarius est; hæc autem secundum Malachiæ prædictionem, omnibus Mundi locis, & quotidie.

Non poterat Deus majorem gloriam recipere, vel cultum illo, quem recepit per Sacrificium Filii sui.

Certum est Deum ab hominibus expectare non potuisse cultum suprema sua Majestate digniorem, illo, quem recipit a Filio suo immolato sub Sacramentalibus speciebus duplici ex caussa, quarum prima est, ipsum videre Deum sibi parem humiliatum, atque exinanitum, ac sese ad ipsius gloriam Sacrificantem; altera vero est, quod hic Homo Deus sese offert illi per Sacrificium Voluntarium, atque in æternum. Humiliatio Dei sibi æqualis est infinitus honor; Sacrificii perenniras ostendit æternitatem essentiæ suæ infinite adorabilis. Quod ad primam attinet caussam, communia est utrique Sacrificio, tam Crucis, quam Altaris; quandoquidem utrobique eadem est hostia, quæ immolatur, videlicet J. C. Deus, & homo; sed Sacrificii perennitas, quæ caussa est altera, singulariter pertinet ad Eucharistiam, eique tribuit nescio quid majoris suavitatis, atque amabilitatis, quam habeat Crucis Sacrificium.

Per hoc Sacrificium Filius Dei inter nos est tamquam hostia propitiationis pro peccatis nostris.

Consentiunt omnes Catholici, Sacrificium Missæ esse memoriam Sacrificii Crucis, quia Filius Dei ibi est, ut ob oculos Patris sui repræsentet dolores Passionis suæ, & applicet peccatoribus meritum Mortis suæ. Hoc Ecclesia in Sacra Tridentina synodo constituit tamquam veritatem de fide innixam traditioni Apostolorum, & doctrinæ sanctorum Patrum; sed quod omnes ignorant, & quod Angelos ipsos in admirationem rapere potest, est ars, & adinventio, qua usus est Salvator adducturus seipsum in statum repræsentandi ob oculos Patris sui juge objectum propitiationis pro peccatis nostris; sciens enim nil magis extinguere posse Dei iracundiam, nisi pœnitentiam, posuit se in hoc Sacrificio in statu pœnitentis sub speciebus Sacramentalibus; & prævidens donec Mundus erit, peccatores non defuturos, vult se eodem modo Sacrificare, ac juge Sacrificium præbere, ut excutiat de manu Dei Patris sui fulmina, objiciens semetipsum ante nos, quasi acceptatus in se tela divinæ ultionis.

Conc. Triden. sess. 22. c. 2.

Quam intentionem habere valeant Celebrantes hoc Sacrificium, vel illi adsistentes, & pro quo illud possint offerre.

Sacrificium hoc institutum est ad obtinendam veniam peccatoribus, & ad mulcendas pœnas justorum in altera Vita. Hæc ea sunt merita, quæ Sacerdotes reddere possunt Deo, sibimet, & hominibus viventibus, atque defunctis: sed hæc bona non prosunt Solis Ministris divini hujus Sacrificii; simul enim communia sunt omnibus fidelibus eidem adstantibus, quia possunt sese cum illis offerre, & per manus suas, atque multo efficientius offerentes pro iisdem intentionibus, pro quibus Sacerdotes offerunt illud divinæ Majestati. 1. Ut glorificent Deum, cum nulla actio possit illi majorem procurare gloriam. 2. Pro semetipsis, ut obtineant gratias sibi ad salutem necessarias, simulque temporalium negotiorum prosperitatem. 3. Denique pro Viventibus; constat enim se tali medio obtinere posse peccatorum conversionem, & perfectissimam exercere erga Proximum Caritatem.

Quemadmodum Filius Dei per hoc Sacrificium reddidit cultum dignum Deo; ita nos dum idem peragitur Sacrificium, debemus perfectissimum adorare Deum.

Cultus non potest esse satis dignus illo, qui eum recipit, nisi Adorator par sit illi, quem adorat, & nisi Victima æque Sancta est, ac Deus, cui offertur; Hac de caussa Verbum divinum Carnem induit, cumque minime posset seipsum humiliare, & exinanire in natura sua, naturam induit, quæ compos esse potest humiliationis, & exinanitionis, ut offerret Deo Sacrificium, quod perfecte responderet suæ Divinitati. Reddidit illi profundam hanc adorationem, & magnum hoc Sacrificium, solus in Cruce consummavit; sed postquam Ecclesia instituta fuit, Spiritus, & Cor omnium fidelium accedunt in partem Sacrificii magnæ hujus Victimæ super Altaribus nostris immolatæ, & reddunt Æterno Patri adorationem, quam meretur per illam, quam recipit a Filio suo, cui illi sese conjungunt. Hoc fit præsertim, dum Missæ peragitur Sacrificium, tunc enim fideles incumbere debent ad actus perfectæ adorationis eliciendos: adoratio enim, non est aliud, nisi interior exinanitio coram Dei Majestate: sed tempus Sacrificii aptissimum est, ut assequamur hunc Christianæ adorationis spiritum, quia Sacramentalis destructio JESU CHRISTI, per separationem specierum, quibus regitur, nobis instaurat memoriam realis ejusdem destructionis, veræque Mortis ejusdem in Cruce.

Quomodo divinum hoc Sacrificium operetur remissionem peccatorum.

Tridentinæ Synodi dogma est Salvatorem ipsum tradidisse, hoc Sacrificium institutum fuisse *in remissionem peccatorum*; sed, cum Divo Thoma animadvertendum est, Sacrificio hoc nequaquam remitti peccata eodem modo, quo remittuntur Sacramentis Baptismi, & Pœnitentiæ. Hæc enim Sacramenta Justificant per infusionem gratiæ Sanctificantis, cum Sacrificium nos præparet tantum ad Justificationem, excitans per actuales, & prævenientes gratias, Animam ad cordis contritionem, & detestationem peccatorum suorum. Ita peccator, addit Doctus Suarresius, post hoc tenetur ad confessionem confugere, sine qua, si lethalis culpæ conscius esset sibi, non posset communicare.

Sacrificium sui met ipsius addendum Sacrificio J. C.

Nullum est Sacrificium, quod Deo placere possit, si a JESU CHRISTI Sacrificio separatum sit; &, cum offerimus Deo Sacrificium Filii sui, tenemur simul offerre Sacrificium nostrummetipsorum. In duplici hoc Sacrificio, tota consistit Legis gratiæ substantia. Religio nostra duo postulat. Primum, ut offeratur Deo in Sacrificium CHRISTUS JESUS; alterum, ut Sacrificium sui ipsius concomitetur JESU CHRISTI Sacrificium. Opus est, ut Christianus simul sit Sacerdos, & Victima: *idem Victima, & Sacerdos*; quæ res S. Thomam impulit, ut diceret, Sacrificium exterius non esse, nisi Signum Visibile interioris Sacrificii: *Sacrificium externum est Sacrificii invisibilis Visibile Signum*, & Sanctus Gregorius Magnus ait, JESUM CHRISTUM pro nobis se Æterno Patri non offerre, nisi cum ipsi per nos eidem nosmet offerimus; sed tunc vere hostiam esse pro Nobis, cum Nos, quatenus Victimas, offerimus Deo: *Tunc vere pro Nobis hostia erit Deo, cum Nosmetipsos hostias offeremus.*

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Asceticis, recentioribusque Concionatoribus loci hujus argumenti.

Quid sit Missæ Sacrificium, a quo, & quando fuerit institutum.

Missa est Sacrificium, hoc est Cultus supremus, realis immolatio, publica protestatio Supremi Dominii Dei, & sincera professio per visibilem cæremoniam intimæ, & necessariæ submissionis essentiæ nostræ Enti Superiori, quod nonnisi Deus esse potest, qui reservavit hoc sibi, tamquam præcipuum jus sibi debitæ adorationis. Sacrificium hoc institutum fuit a JESU CHRISTO, qui, S. Cyrillus ait, Æternum habens Sacerdotium, æterna unctione Sacratus ante omnia sæcula, novam Legem irrogans, instituit hoc Sacrificium Corporis, & Sanguinis sui, pretiosum monumentum infinitæ suæ Caritatis erga homines. Fatali ea Nocte, qua tradendus erat, offerebat se Patri suo, sub speciebus Panis, & Vini, cum simul esset, inquit Sanctus Paulinus, & Sacerdos Victimæ suæ, & Victima Sacerdotii sui, mox præcipiens Apostolis, & Sacerdotibus, qui ipsum erant repræsentaturi, ut hoc ipsum facerent usque ad Sæculorum consummationem. *Flechier in sermonibus Ethicis serm. de Missa.*

Excellentia hujus Sacrificii, & ejus elogia.

Est igitur in Ecclesia divinum Sacrificium, quod Tridentina Synodus autonomastice vocat *Opus Dei*; divinum in principio suo: Deus enim Unus per potentiam suam par erat mutando Panem, & Vinum in Corpus, & Sanguinem J. C. divinum in medio; Deus quippe Unus Homo factus est, ut esset Victima idonea ad mulcendam Supremam Majestatem lacessitam; divinum in fine; Deus enim Unus esse potest objectum obsequiorum infinitorum, & divinæ hujus Oblationis; divinum in duratione, quemadmodum Daniel prædixerat, non compositum, ut olim ex plurimis Victimis, sed ex una tantum, quæ sese perennat in Altaribus nostris, quæ sine ulla divisione se multiplicat, quæ sacrificatur, absque eo quod moriatur, & quæ manducatur, absque eo quod consummetur, quia est immortale, & impassibile Corpus J. C. & hæc est magnifica, universalis, & pura Oblatio, quæ ab Ortu in Occasum defert Dei gloriam. Ita Deus ipse loquitur per Malachiam Prophetam. Audite illum cum docilitate, ac reverentia, *a Solis Ortu, usque ad Occasum, magnum est nomen meum in gentibus*. Undique video Aras onustas Sacrificiis in honorem meum; *in omni loco Sacrificatur*. Ubique quotidie offertur mihi Oblatio, Victima munda, & sine macula: *& offertur Nomini meo oblatio munda*. Quænam igitur hæc Victima est, de qua gloriatur Dominus, quæ illi acceptabilis est, & in qua complacet sibi? sunt ne Vituli, & Tauri, cujus crassus, & impurus cruor illi carus esse non potest? Suntne Opera nostra, in quibus fere semper regnat nequitia, in quibus Caro, & Sanguis tantum possunt? in quibus cupiditas fere per secretas vanitates, & impenetrabilem avaritiam, sese commiscet? suntne preces, quas mentis evagatio, tædium, impatientia, amor proprius crebro concomitantur? Non proculdubio. Magnum hoc Sacrificium illud est Missæ, quod ubique terratum offertur pro peccatorum nostrorum propitiatione, & satisfactione; pura, & per seipsam Sancta Oblatio, cujus Sanctitati neque indignitas Offerentis, neque Adstantium irreverentia quidquam possunt officere. *Idem.*

Malach. 1.

Ibidem.

Decebat Dei Filium instituere hoc Sacrificium.

JESUS CHRISTUS mortali indutus Carne, ut Patrem suum glorificaret, & redimeret homines Sanguine suo, extendere volens super terram Regnum suum, moriens ibi relinquere debebat Sacrificium dignum se,

quod esset quoddam veluti centrum Religionis, in quo tota Dei gloria, & tota fidelium sese colligeret fides; ubi fierent effusiones Misericordiæ, & gratiarum actiones; ubi Redemptionis fructus in universam distribuerentur Ecclesiam; & ubi homines invenire possent, & remissionem peccatorum suorum, & donum pœnitentiæ, & pignus Salutis æternæ. Quis enim credere posset Christianos, cum quibus adeo arctum fœdus percussit, quos sexcentis cumulavit beneficiis, & a quibus summam exigit Sanctitatem, carituros esse Sacrificio, quo Deum colerent, eique dignas actiones gratiarum referrent; cum interim barbaræ gentes, nescio quo naturæ studio, fabulosis obtulere Numinibus Sacrificia crudelia, & irridenda, quæ, quia monumenta erant eorum ignorantiæ, atque brutalitatis, non relinquebant aliqua Religionis suæ testimonia? Absit, quod JESUS CHRISTUS negaverit nobis ea media, quibus veneraremur supremam Patris sui auctoritatem, suamque confiteremur Redemptionem. Seipsum posuit in statu Victimæ, in quo tota illius dignitas invenitur, & in quo perfecta adoratio usque ad sæculorum consummationem exercetur, quod non fecit solum propter hujus Mysterii gloriam, verum etiam propter nostram utilitatem. *Idem*.

Eucharistia, non solum est Sacramentum, in quo JESUS CHRISTUS effundit in nos innumera bona, & gratias numero carentes; sed Eucharistia eadem Sacrificium est, quo digne colimus Deum, offerentes illi proprium Verbum, & illi adhibentes omnem honorem, quem ipse sibi potest adhibere.

Profecto JESUS CHRISTUS se nobis tradit, & ponit se in manibus nostris in Missæ Sacrificio, ut ipse ille sit pretium suorum beneficiorum. In eo sit æqualitas doni, & gratitudinis; Deum accepimus per Incarnationem, & Deum reddimus per Eucharistiam, mensam ubi nobis proposuit Corpus suum in Animarum nostrarum alimoniam, sibi in Altare convertit, ubi exponit hoc ipsum Corpus in Sacrificium; Sacramentum quidem pro meritis nostris, pro honore autem suo, Sacrificium: Sacramentum, quod nobis Spiritualem largitur vitam; Sacrificium, quod Deo tribuit honorem infinitum, & laudem æternam. En igitur Sacramentum hoc compositum ex Corpore, & Sanguine JESU CHRISTI, quod ipse semel obtulit Patri suo, pro hominum Redemptione; sed quod a nobis offerri jubet quotidie pro peccatorum nostrorum propitiatione, & pro commemoratione Passionis suæ, suarumque misericordiarum. *Idem*.

Sacrificium Altaris, & Crucis unum, & idem Sacrificium est; quæ in se differant.

Dici fortasse potest, ut dicunt hæretici, Crucis Sacrificium satis esse, & Ecclesiam non indigere altero, nam, ad quid hostiæ sunt multiplicandæ? Cur iterandus hic actus Mortis, quo Redemptio nostra consummata fuit? fatemur, & S. Concilium hoc nos docet; hæc est una eademque Oblatio, illa Crucis, & illa Altaris; Victima est eadem, licet offerendi modo tantummodo differat; Crux idem est, ac Altare, utrumque eamdem substinent Victimam, utrumque eidem serviunt Sacrificio. In Cruce adimpletum est, & in Altari perennatur. Sacrificium non poterat amplius esse Cruentum, Salvator gloriosus erat, & immortalis. Mors naturalis illius nonnisi aliquot horas erat duratura; sed illam consecutura erat Mors mystica quotidie instaurata per specierum destructionem. Sanguis hic effusus erat sufficiens, & superabundans pretium Redemptionis, sed oportebat, ut ejus fieret applicatio: Passio, ut ita dicam, coacervavit thesaurum, & Missa illum distribuit; JESUS CHRISTUS in Cruce moritur generatim pro omnibus hominibus; in Ara est in statu Mortis pro te peculiariter, perinde ac moreretur adhuc pro te solum. Sanguinem hunc attollimus, cujus Vox melius exauditur, quam vox sanguinis Abel. Attollimus Agnum immolatum, ut præsentemus illum Domino eo modo quo S. Joannes nobis describit stantem, ac veluti supplicem coram Throno divinæ Majestatis. En duplici verbo quid sit Missa: offerre Deo Æterno Patri Corpus, & Sanguinem Filii sui sub symbolis separatis, ac destinatis ad Mortem illius annuntiandam; cetera vero preces, benedictiones, Cæremoniæ, non sunt aliud, nisi apparatus, vel venerabilis Sacrificii comitatus. *Idem*.

Missa est Sacrificium secundum Ordinem Melchisedech.

Missa est novæ Religionis Sacrificium factum secundum Ordinem Melchisedech. Insignes hujus Pontificis qualitates, quas Apostolus ostentare gaudet, & quæ sunt fideles JESU CHRISTI figuræ; Panis, & Vinum, quæ sunt Oblationis ejus materia, id liquido probant. Hoc est verum Sacrificium, actus publicæ Religionis, institutus a JESU CHRISTO, observatus ab Ecclesia, ad honorandum Deum, per Victimam, qua nulla fuit unquam augustior ad profitendam submissionem nostram supremæ Dominationi in profunda humilitate. Mutatio Victimæ facta per Consecrationem Panis, & Vini, quæ fiunt Corpus, & Sanguis JESU CHRISTI, species etiam destructionis, per mysticam separationem Corporis, & Sanguinis, & per mysticam repræsentationem Cruenti Sacrificii in Calvario peracti; Oblatio sancta in omnibus, cum ex parte Victimæ, quæ est JESUS CHRISTUS, tum ex parte Ministerii, & actionis Sacerdotii sui, ipse hoc exercet in seipsum. Ubinam alibi, præterquam in Missa invenietur hoc Sacerdotium, hoc JESU CHRISTI Sacrificium secundum Ordinem Melchisedech? nolite quærere illud, neque in Nativitate sua, ubi secreto se obtulit Patri, neque in Cruce, ubi facta est Sanguinis effusio; sed in Cœna, in qua sibi quodammodo reservavit hujus Sacrificii institutionem. *Idem*.

Præceptum audiendi Missam statis diebus.

Beatis illis temporibus, quibus Christianismi puritas vivebat, & fervor, non fuit necesse, ut Ecclesia filiis suis Missæ auditionem imperaret; Apostoli sanctum hunc, & religiosum morem invexerant; Ecclesiæ omnes in Ortu illum secutæ fuerant; Fideles omnes confluebant in locum, ubi Panis fractio peragebatur; quo nomine Sacra vocabantur Mysteria, ut profanis celarentur ea, quæ cognoscere non merebantur. Nulla quidem lege hoc facere jubebantur, sed mera lex Caritatis, quam Spiritus sanctus nuper in Cordibus eorum insculpserat, & cujus impressiones adhuc erant recentes, majorem vim apud illos obtinebant, quam omnia præcepta, quæ illis potuissent irrogari. Utinam libera pietas, & voluntaria obedientia prævertisset omnes hasce regulas, atque præcepta, quæ necessitas institui jussit in Christianismo! Fatendum est fervorem hunc non diu viguisse; persecutiones, quæ illum extincturæ videbantur, multo magis foverunt, & Ecclesiæ tranquillitas, quæ illum fovere debebat, prope fuit, ut illum extingueret. Paulatim disciplina remissa fuit, pax libertatem invexit, spiritus otii, & mollitiæ in Christianam Religionem adrepit, zelus divini cultus, & publicarum precum intepuit, homines facti sunt minus religiosi, minusque assidui in Religionis exercitiis; corruptio, cum tempore, inolevit, opus fuit, ut ab Ecclesia lex ferretur, atque uteretur auctoritate sibi a Deo tradita in filios suos, ut irrogaret illis præceptum audiendi Missam diebus Dominicis, & festis. *Idem*.

Qua cum reverentia, & pietate assistere debeamus Sacrificio Missæ.

In Ecclesism convenimus præbituri publica Fidei, ac Pietatis nostræ monumenta; cumque visibile Sacrificium, quod ibi offertur, signum sit Sacrificii invisibilis, ut docet S. Augustinus; externa Corporis verecundia, & modestia signum esse debet nostræ devotionis, ac reverentiæ interioris. Eo tendimus, ut confiteamur coram hominibus JESUM CHRISTUM, ut ille nos coram cælesti Patre suo confiteatur; ubi enim potissimum ostendere debemus nos illius esse famulos, nisi in ea actione, quæ in illius honorem fuit instituta? quando nam testari debemus reverentialem hunc timorem, in quo esse debemus coram Dei Majestate, nisi dum peragitur Sacrificium, quod illi offertur? Cum enim omnis occupatio nostra, tunc temporis esse debeat, adorare Deum, & nobis præstandum sit præcipuum Religionis officium, quod illi debemus, tenemur ædificare Corpus fidelium. Verum si omni tempore, omnibusque in locis debemus Proximo exempla reverentiæ, & Caritatis, hoc potissimum debemus in Ecclesia, dum Sancta celebrantur Mysteria. Tamen quot profanationes, & irreverentiæ ibi quotidie committuntur, dum Sanctum hoc Sacrificium offertur? Illuc accedimus sine cura, quamvis imperet Deus, ut totis artubus contremiscamus, cum pedem in augustas Templorum januas inferimus, ubi Religio, ejusque Mysteria continentur. Adsistimus huic Sacrificio, capite inutilibus negotiis, insanis affectibus, ineptisque nugis oppleto. Quæritur Missa, quæ celerius invenitur, & quæ celerrima creditur. Quasi nos pigeret impendere JESU CHRISTO unicum horæ quadrantem in singulas hebdomadas, reservamus nos ad Missas audiendas, quæ serius celebrantur, ut simul adesse possimus cum iis, quibus eadem est irreligio, & eadem inertia, & quin aliquem foveamus devotionis sensum, illum etiam auferimus, si qui pie adstant, per eas distractiones, quas illis afferimus. *Idem*.

Ejusdem argumenti continuatio.

Cum Altaris Sacrificium sit continuatio Sacrificii Crucis, cujus spiritus, meritum, fructus, se in fideles animas effundunt, digne assistentes illi; Christianus Missæ interesse debet eo modo, quo Dominicæ Passioni interfuisset, cum attentione, & admiratione Mysterii, omniumque ejus circumstantiarum. Tales fuerunt sanctæ illæ Animæ, quæ ad Crucis pedes aderant, cum sensibus amoris, doloris, & gratitudinis, propter adeo triste quidem, sed religiosum spectaculum; quæ compatiebantur doloribus Salvatoris; quæ cum illo sese sacrificabant; quæ extremum spiritum, ejusque verba colligebant, & cum reverentia fluere videbant Sanguinem ejus pretium salutis suæ, & Redemptionis Mundi totius. Hujusmodi sunt adhuc erga Missam Animæ, quæ ardenti flagrant desiderio, sese conjungendi cum J. C. vel per fidei suæ zelum, vel per Sacrificii ipsius Communionem accedentes, ut sint & ipsæ hostiæ viventes J. C. & ad Aram deleant imperfectiones, & labes, quæ JESU CHRISTO displicere possunt, & sacrificent illi quascumque affectuum suorum reliquias, & minima

etiam

etiam amoris proprii studia; edorantes illum in Spiritu, & Veritate, & levissimas etiam Sacrificii sui circumstanties meditantes. Attamen vulgo plerique accedunt ed perfunctoriem quodammodo actionem, eui adsistunt ex habitu quodam, vel fortuito, sine Religione, & sine Oratione penitus destituti spiritu pietatis, etque Intellectus; ideoque etiam omni consolatione. *Idem*.

Distrimen inter Crucis, & Altaris Sacrificium ratione habita eorum, qui utrumque obtulerunt.

Crucis Sacrificium oblatum quidem fuit per J. C. non tamen ab hominibus, quorum habita ratione, illud terribile fuit Deicidium. Debebant homines præstare Deo infinitum obsequium, neque ullo pacto id fieri poterat per inauditam crudelitatem, effundendo Sanguinem innocuum. Sed quid inde? Deus posuit se in Altaribus nostris, ubi se immolat quotidie, quin tamen ne semel quidem ibi Vitam amittat. Immolatus fuit a Judæis, hæc fuit Occisio; offertur a fidelibus, hoc est Sacrificium: Judæi nequissimum scelerum omnium patraverunt; nos vero Sanctissimum actuum omnium facere possumus. Homo nihil enormius facere poterat, quam Deum Crucifigere; homo nihil facere potest divinæ Majestati gratius, quam Deum offerre. Communio non est quidem instauratio, sed Incarnationis extensio: Missa non est renovatio, sed extensio Crucis: non est Sacrificium redintegratum, sed juge Sacrificium, vel si comparaverimus Altare cum Calvario, inveniemus alterum quidem plenum esse erudelitate, & ignominia, alterum vero omni horrore, & confusione destitutum; destitutum quidem horrore ex parte hominis, confusione vero ex parte Dei. Nos non sumus amplius Deicidæ, Sacrificuli sumus, Deus non est amplius in loco patibuli humiliatus; sed Deus, qui plenus gloriæ in Altaribus nostris semetipsum immolat, quin patiatur, atque est in statu mortis, quin moriatur; itaque necessarium non est, quod in Calvario factum est, instauretur in Altari secundum singulas cireumstantias; Sol non laborat amplius Eclypsi, sydus hoc quocunque gestat lumen suum; ibi agnus hic sine macula offertur: mortui non resurgunt amplius de monumentis, JESUS CHRISTUS æque pro mortuis, ac pro vivis offertur, Sanguis selutis non effunditur amplius, sed bibitur: Corpus hoc non exuitur emplius vestibus, sed induitur speciebus; in Sacramento, non sumit figuram viri dolorum, sed illam panis, & alimoniæ. Angeli pacis non effundunt amplius lacrymas amaras, laudum cantica concinunt; summus Sacerdos non scindit amplius vestes suas, Secerdotes gerunt vestes dignas charactere suo; Judæus non insultat amplius JESU NAZARENO, Christianus illum edorat. Denique occisio facta est Oblatio; teterrimo sacrilegio honorabilis ectio successit, atque nequissimum Sacrilegiorum omnium factum est omnium Sacrificiorum Sanctissimum. *Abbas Boileau tom. 2. serm. de Sacrificio Missæ.*

Myrabilia, quæ in hoc Mysterio inveniuntur.

Quinam mysticus prodigiorum acervus! in hoc Sacrificio, quod fit in Altaribus nostris, JESUS CHRISTUS gloriæ suæ statum, cum statu suæ Mortis conjungit; statum gloriæ suæ ad reparandas Calvarii ignominias; statum mortis suæ ad alius merita applicenda; quamvis sit in hoc statu gloriæ, laret tamen, quamvis sit in hoc statu Mortis, ibi est impassibilis. Gloria ejus nos perstringeret. Mora ejus nobis terrorem incuteret; utrumque requirit temperamentum: in Altaribus nostris est eo modo, quo in Cælo, & quo erat in Cruce; ibi est tamquam in Cælo, sed sine fulgore; ibi est, tamquam in Cruce, sed sine dolore: in Cælo est tamquam Sacerdos, in Cruce tamquam Victima, & in Altari modo utroque. *Idem*.

Non reverentia tantum, sed etiam attentio ad hoc Sacrificium afferenda.

Si concepistis sublimem ideam ejus rei, quæ fit in Sacrificio Missæ, hæc idea, & cognitio vobis inspirare debet non solum majorem venerationem, sed etiam assiduitatem, collectionem, attentionem ad ea, quæ ibi fiunt; attamen adsistimus ne cum his dispositionibus? An e contra? quantumvis brevis sit Missa, nonne tædio ejusdem efficimur? quamvis illa mereatur piam attentionem, & magnam spiritus præsentiam, nonne ultro mente evagamur? De negotiis nostris curam gerere, fastidire, oculis, & cordi multo magis errandi facultatem permittere, in varia, quæ sese offerunt objecta; fere semper stare per immodestiam, nonnunquam genua flectere per urbanitatem; preces aliquas blatterare, quin ulla habeatur Sacris Mysteriis attentio; Hoccine est Missam audire? *Idem*.

Nihil acceptius fieri potest Deo quam Sacrificio Missæ interesse.

Optandum esset, ut quicunque se Dei esse profiterentur, hanc haberent in animo cogitationem, se quidquid agant, nihil acturos, quod sibi utilius, & Deo jucundius esse possit, quam pie, ac devote augusto huic interesse Sacrificio. Et potissimum optandum esset, ut tantam habeant attentionem, & spiritus præsentiam insigni huic actioni, quantam pro sexcentis aliis rebus habent, immo optandum esset etiam, ut terribilibus adsistentes Mysteriis, arbitrarentur saltem a se aliquid serium agi. O bone Deus! Ubi sumus, cum ad id redacti simus, ut talia vota nuncupemus! Vos Christiani immodesti, & scandalis pleni, qui per summam indignitatem tractatis quidquid nobis est Sanctissimum, augustissimum, & maxime formidandum, nos impelitis, ut ista desideremus. Si nihil majorem Deo tribuit honorem, quam Ecclesiæ Sacrificium; dicere possumus propter impietates, quæ illic patrantur, nihil esse, quod majori cum scandalo illud dedecore afficiet: si nihil est, quo melius probetur Veritas Religionis nostræ, quam Missæ Sacrificio; nihil est propter modicam pietatem, quæ ibi adhibetur, quod melius ostendat, nullum obsequium adhiberi. Qui videt, dum hoc adorabile Sacrificium peragitur, alios stantes, alios sedentes, alios in sese vicissim oculos conjicientes, elios obloquentes; diceretne illum cœtum esse fidelium confluentium, ut Deum suum venerentur? *Idem*.

Quantum esse debeat Sanctitas Sacerdotum divinum hoc Sacrificium offerentium.

Quemadmodum divinum hoc Sacrificium vocatur Opus Dei, Ministri Domini debent proculdubio operam navare, ut suo perfungentur ministerio cum omni pietate, devotione, ac sensibus, qui talem decent actionem, non solum pro ædificatione Proximi, & exemplo, quod Populis præbere tenentur; verum etiam, quie obtinent locum Filii Dei, a quo receperunt facultatem illud ipsum faciendi, quod ipse; videlicet ponendi Corpus, & Sanguinem ejus sub speciebus Panis & Vini. Ah! contremiscite JESU CHRISTI Sacerdotes, Ministri voluntatum ejus, Successores Sacerdotii illius, Sacrificatores Corporis, & Sanguinis sui; contremiscire, si quemadmodum illum repræsentatis in Ministerii sui auctoritate, nequaquam imitamini ejus Sanctitatem actionibus, verbis, moribus vestris, præsertim vero pietate, cum qus vobis celebrandum est divinum hoc ministerium; quandoquidem Dominus seipsum constituit in moribus vestris, & vos statuit sequestres Misericordiarum suarum, & Sacerdotii sui dispensatores: *Desumptum ex parte ex serm. de Miss. Domini Flechier.*

Quam gravo noxæ sint irreverentiæ, & alia peccata quæ committuntur dum hoc peragitur Sacrificium.

Quod spectat ad alios fideles, qui tamquam Ministri huic assistunt Sacrificio, non habebitur tamquam dictum hyperbolice, si dixero tot crimina, quæ in illo committuntur, habenda esse, tamquam totidem profanationes; colloquium, quod propter durationem ejus nullo in discrimine habetur, continere duo gravia peccata, alterum quidem peculiare, & omissionis, per sanctos, festosque dies, quibus auditio Missæ imperata est; alterum commune, & irreverentiæ, vel commissionis, quocunque die celebretur. Illum nequaquam Ecclesiastico satisfacere præcepto, qui sibimet non invigilans, neque sese colligere laborans in hac præcipua Christianismi Operatione, sinit animum suum evagari. Hinc securus non errandi has illationes elicio: sequor enim probatiores, doctioresque theologos. Quis crederet, Christiani, per vos mihi liceat, ut aliis neglectis potissimum persequar malum, quod Ezechiel Prophete plorabat, & cujus alie hipotyposim proponit conformem iis, quæ quotidie ferme apud nos solent accidere: Quis crederet, nisi tot experimentis edocti fuissemus? fidelem a Deo electum, ut offerat Sacrificium prorsus divinum, & adorabile, intueri Sacrificium tamquam occasionem suæ impudicitiæ favorabilem, & in Templum ascendere, ut illic suæ cupiditatis inveniat objectum, ut videat, & videatur, ut illi deserviat, & noxiis illecebris suum profiteatur amorem, & ut se tradat obscœnis voluptatibus cordis corrupti? non sine dolore loquor, & palam facio sæculi nostri dedecus, & impietatem. Non hodie tantum SS. Patres hæc dixere; S. Hieronymus, & Sanctus Chrysostomus nequaquam mitius loquebantur, cum asserebant, innocentiam, ac pudicitiam majora subiisse in sanctis locis pericula, quam in publicis plateis, & aliquando mundenæ Mulieri æque periculosum fuisse in Templis sancto interesse Sacrificio, quam in Mundi cœtibus, atque conventibus impudice versari. *P. Bourdaloue Tomo 2. serm. Quadragesima serm. de Missa Sacrificio.*

Cum divino adsistimus Sacrificio, esse debemus in statu nosmet JESU CHRISTO immolandi. Audite Sanctum Augustinum hoc probantem. Cum JESUS CHRISTUS, & Ecclesia, inquit ille, unum duntaxat Corpus efficiant, fieri nequit, ut alter sine altero immoletur, quandoquidem hic Homo Deus est caput omnium fidelium, & fideles omnes cum illo conjuncti sint, tamquam membra. Opus est, ut simulac pro illis sacrificatur, ipsi pariter cum illo sacrificentur, & admirabili vicissitudine Mundi Salvator offerat Deo Ecclesiam universam in persona sua vi ejus actionis, ubi ille ipse offertur Deo pro Ecclesia universa: *cum autem sit CHRISTUS Ecclesiæ caput, & Ecclesia CHRISTI Corpus; tam ipsa per ipsum, quam ipse per ipsam debet offerri*. Divina Theologia, ex qua sequitur, nobis igitur accedendum esse ad Dei nostri Sacrificium, cum generoso sensu S. Thomæ Apostoli, videlicet, ut spiritualiter, cum JESU CHRISTO moriamur: *eamus & nos, & moriamur cum illo*. At Christianus ita ne animo videtur affectus? *Idem*. Joann. 2.

Quomodo Filius immolatus fuerit, & in quo sensu.

Salvator idem, qui semet offert in Cruce, offert etiam se in singula fere momenta in aliquo Mundi

hujus loco. Pater illius ubique sibi complacet in hac Victima, & quemadmodum ibi nil effunditur Sanguinis, ibi non alia admitterentur crimina, quæ possent imminuere gaudium, quo inde afficitur, & gloriam, quæ illi cedit; ita dicere possumus, JESUM CHRISTUM semper fuisse immolatum, vel in figura, vel in persona, & si Sacrificia Abel suavissimum afflabant odorem coram Deo, hoc fuisse, quod Deus videbat, & in Sacrificante, & in Victima Imaginem dilecti Filii sui. *Pater Vaubert in libro cui titulo, Devotio erga Dominum nostrum in Eucharistia.*

Quonam cum reverentia Judæi observabant cæremonias suas, & suis afflabant Sacrificiis.

Videte, qua cum reverentia volebat Deus, ut Judæi ingrederentur in sanctuarium suum, illic oblaturi Sacrificia sua, & Sanguinem animalium, quæ immolabant. Videte qua cura ipse eos disponebat; quot præcepta, quot cæremonias, praxes, quot expiationes illis præscribebat? Vix integri Scripturarum libri suffecerunt, ut illis regulas proponeret, & hac in re iisdem sua jussa significaret; sed simul admiramini constantiam, & intemerabilem hujus Populi fidelitatem, qui alioquin erat adeo indocilis, & rudis in munere hoc obeundo: ut in urgentissimis necessitatibus, in ipsis bellorum impedimentis, in ipsa ejusdem Jerosolymæ obsidione, nihil unquam obfuerit cultui exteriori, neque festorum dierum suorum sollemnitati, neque illi defecerint unquam in Sacrificiis, quæ illis erant imperata; eo usque dicebat vetus quidam auctor Apostolis suppar, Romani exercitus Imperator obstupuerit, & licet Ethnicus, & inimicus, non renuerit elogiis celebrare eorum zelum, atque Religionem. *Stupebat Pompejus acres Virorum animos, a quibus in medio furore belli Sacrorum reverentia nihil defuit.* Talis erat nationis hujus character. Mundi Salvator cetera illis exprobrat vitia, sed nunquam illos redarguit impietatis in Sacrificiis, quibus litabant Deo. Tamen in Sollemnissimis eorum Sacrificiis, quid aliud habebant, nisi umbras tantum, & novæ legis figuras? Hoc satis erat, ut illis sanctum horrorem incuteret, quotiescunque immolationi earum Victimarum aderant, quæ, licet abjectæ & humiles, repræsentabant illis Victimam hanc puram, & pretiosam, divinam hanc hostiam, quæ pro illis, & pro nobis erat immolanda. Quid autem fecissent, si in Sacrificiis illis Veritatem, quam nos habemus, habuissent? quid porro nobis esset faciendum? *Idem.*

Hegesyppus.

Quænam attentio a Sacerdote sit in hoc sacrificio adhibenda.

SI verum est, Sacerdotem, qui Sacrificat, unum esse cum J. C. Sacerdotem, & non exercere Sacerdotium suum in Sacrificio Missæ, nisi in ipsius JESU CHRISTI persona; nonne liquet, illum offerre debere in Spiritu JESU CHRISTI, & secundum dispositiones illius? debet offerre, ut ille, in Spiritu Sacrificii, in Crucis amore, & in dispositione semetipsum sacrificandi, & moriendi pro Deo; quandoquidem in his dispositionibus, & hoc Spiritu JESUS instituit hoc Corporis, & Sanguinis sui Sacrificium. Illa Patri suo obtulit, eaque dedit Apostolis suis, cum prope erat, ut se se traderet tortoribus, & jamjam moriturus esset in Cruce. Dispositio hæc non est Opus quadrantis horæ unius, neque, si vultis, unius horæ, quæ impendi possit ad præparationem celebrandi Missæ Sacrificii. Hic nonnisi gratiæ, & laboris plurimorum annorum esse potest, qui insumpti fuerint in mortificandis affectibus, sensibusque suis, in cohibendis omnibus motibus cupiditatum, & crucifigenda Carne cum suis concupiscentiis, ut esse possimus conformes JESU CHRISTO, tamquam Victimæ, antequam illi, tamquam Sacerdotes consociemur. Sicuti enim J. C. ingressus non est in omnia jura, & munera æterni Sacerdotii sui, in Cæleste Sanctuarium, nisi posquam in Cruce fuit Victima; simili ratione, qui destinati sunt participes futuri, potentiæ, & magnitudinis sui Sacerdotii, atque oblaturi terribile Sacrificium Corporis sui, debent laborasse, & adhuc laborare quotidie, ut crucifigant, & in semetipsis internmant Veterem hominem: verbo, ut sint Sacerdotes cum J. C. debent esse Victima cum illo. *Pater Condren. in lib. qui inscribitur Idea Sacrificii.*

Quanto honore afficiatur Deus hoc Sacrificio, & quanto dedecore per irreverentias quæ committuntur ab iis, qui Sacrificio intersunt.

Deus in una Missa, majori afficitur honore, quam affici posset per omnes Angelorum, hominumque actiones, quantumlibet ferventes illæ sint, & heroicæ. Sed quis ad Missam accedit animo tantum hunc honorem deferendi? Quis libenter cogitat de gloria, quam recipit Deus ex hoc Sacrificio? quis gratias agit J. C. eo quod cetera abrogans Sacrificia, nobis reliquerit hostiam, in qua Deus sibimet non complacere non possit? hostiam parem beneficiis, quæ ab eodem accepimus, & illis, quæ petituri sumus; hostiam parem delendis omnibus omnium hominum peccatis? Utique, Deus meus! cum oro, cum jejuno, cum eleemosynam facio, fortasse mecum tacitus reputo; fortasse majus infero dedecus Deo pravis intentionibus, & circumstantiis actionis meæ, quam honorem illi tribuam actione mea; sed cum Missam celebro, vel audio, cum, quatenus Minister, vel Ecclesiæ membrum, offero adorabile Sacrificium, tunc, Deus meus, spe, ac fiducia plenus, Cælum universum provocare possum, utrum efficere valeam aliquid, quod tibi placeat magis. Sed heu! quanti facimus divinum hoc Sacrificium? qua mente ad illud accedimus? quid facimus, cum eidem assistimus? huc acceditis per consuetudinem, per humanam rationem, & utinam accessus hujus vestri caussa, non sit deterior, &c. *Pater de la Colombiere, in Christianis considerationibus.*

Mirum est, recipiendum ipse, ut Missa audiretur.

Explicito opus fuit imperio, ut fideles adesse cogerentur Sacrificio Missæ, quasi fructus, quos inde percipimus, non haberent satis illecebrarum ad nos permovendos: sed fructus isti inæstimabiles ignorantur, & hæc ignorantia in Christianismo, est maxime deplorabilis. Quæ calamitas! nobis esse immensum, atque inexhaustum thesaurum, &, quia non cognoscimus illum, nos in summa egestate versari; in nostra potestate positum esse præsentissimum contra morbos omnes remedium, arborem Vitæ, quæ non solum bonam valetudinem, sed eamdem conferre potest immortalitatem, & nos nihilominus infirmitatibus obrui, & languescere? Missa pharmacum est universale, est arbor vitæ, est locuples thesaurus; attinet ad nostrum singulos, nostrum duntaxat est modo facillimo locupletari: Tamen dolore conficior videns neminem inde proficere velle. Ingens Missarum numerus, qui in omnibus celebratur Ecclesiis, caussa videtur esse, propter quam Mysterium hoc eo non habetur in pretio, in quo esset habendum, & ita Dei nostri liberalitas, quin augeat gratitudinem nostram, prorsus oppositum agat, & nos ingratos efficiat. *Idem.*

Missæ Sacrificium applicat nobis Satisfactionem, quam Dei Filius dedit pro nobis in Cruce.

Cum Salvator in Cruce mortuus est pro sceleribus nostris, satisfecit, sed hæc satisfactio tunc non omnem pro nobis obtinuit effectum; quoniam nondum eramus in Mundo. Hæc diebus singulis applicatur nobis per instaurationem Mortis ejusdem, quæ fit in Altari; cum adsistitis incruento huic Sacrificio, pro vobis fit id, quod in Calvario tunc factum est pro illis, qui ibi aderant; dummodo uti velitis hoc beneficio. Si adfuissetis, cum hic Homo Deus pro nobis immolabatur in Cruce, nunquid negata vobis fuisset criminum vestrorum venia? hic quoad effectum res est eadem; sed habetur ne hæc intentio? accedimus ne tamquam nocentes, in statu poenitentiæ, quemadmodum illic repertus est JESUS CHRISTUS? Si hoc spiritu, hac mente accederemus; id nobis esset utilius omnibus poenitentiis. Modico sumptu expiaremus peccata nostra, & credere possum nullum pro nobis futurum fuisse Purgatorium. Sed heu! quam vereor e contra, ne ea ratio, qua nosmet gerimus, diutioris, ac severioris Purgatorii occasio sit futura. *Idem.*

Fructus, quos ab hoc admirabili Sacrificio percipimus.

Fructus, quos ex Missæ Sacrificio recipimus ita sunt admirabiles, & numero carentes, ut arduum sit dictis assequi eorum præstantiam, eosque accurate recensere. Cælum, terra, Deus, & Angeli, Christiani, & infideles, Sancti, qui æterna gaudent beatitudine, & Animæ, quæ extremam expiationis suæ perfectionem quærere conantur; omnis Orbis terrarum, ut verbo dicam, hujus beneficii particeps est: ideoque, secundum Patris cujusdam sententiam: *Sacerdos non legitime impeditus, celebrare omittens, quantum in eo est, privat Sanctissimam Trinitatem laude, & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, Justos subsidio, & gratia, in Purgatorio existentes refrigerio, Ecclesiam Spirituali CHRISTI beneficio, & seipsum medicina remedio.* Pater Vaubert in lib. cui tit. Devotio ad Dominum JESUM CHRISTUM in Eucharistia cap. 7.

Venerab. Beda.

Quinam sint sensus & motus cordis nostri, dum magna peraguntur Mysteria.

Considerate quid accidat in augusta hac actione, & quid agatis in illa. Dei Filius offert hoc Sacrificium, ut mulceat Patris iracundiam; Sanguis hujus Victimæ defluit ad Sanctificationem universorum. Cælum panditur, & terra locupletatur, admirantur Angeli; ignis divini Amoris erumpit ex Altari, ut migret in Cor vestrum; & Victima, quæ pro vobis flamma Caritatis absumitur, exigit, ut obsequamini virtuti zeli sui per fervorem suæ devotionis; Sacerdos, qui offert Sacrificium Ecclesiæ nomine preces fundit pro salute vestra, & omnia vobis pietatem inspirant. Pretiosis hisce momentis, quæ mysticis cæremoniis consecrantur, quinam sunt motus spiritus vestri, affectus vestri cordis, & Corporis vestri positura? *Auctor recens.*

Amor Salvatoris erga nos, cogit illum innovare in Altari Sacrificium semel tantum oblatum in Calvario.

Dei Filius semel tantum in Cruce sacrificatus fuit, pro humanorum peccatorum expiatione, & hoc Sacrificium non instauratur; cum enim divinæ Justitiæ omnino Mors ejus satisfecerit, non fuit necesse, ut moreretur ulterius, sed in Altari Amor suus cogit illum, ut instauret quotidie oblationem suam, & reddat Deo Patri suo illud, quod eumdem decet, obsequium: cumque obsequium hoc semper illi debeatur, & jugis sit ejusdem obligatio, necesse est, ut se quotidie Sacrificet perennaturus honorem divinæ debitum Majestati. Igitur possumus perfecte honorare Deum, offerendo illi proprii filii sui Sacrificium. *Ex specimine sermonum.*

Crucis

In Christianismo, non aliam habemus Victimam, nisi quam offerimus in Altari.

Crucis Sacrificium pro nobis factum est, non autem per nos. Nos non fuimus Ministri, vel Sacerdotes, vel Spectatores illius; in Religione vera nos vere debemus adorare Deum; debemus immolare Victimam veram, & in illa veri Sacerdotii officiis defungi. Per actionem nostram debet adorari Deus, & recipere infinitum honorem, qui ad illum pertinet. Date igitur mihi aliam Victimam præter J. C. aliam hostiam, quæ sit digna Deo, quæ illi æqualis sit natura, & præstantia, & quæ per qualitatem suam, possit infinite honorare illum, & persolvere humani Generis debita erga ejus Misericordiam, atque Justitiam. Neminem procuidubio, præter unum illum invenietis, & quoniam ipse est unica Victima, date mihi modum, illam quotidie immolandi, & eam Vivam in omnem æternitatem relinquendi, quamvis vere Sacrificetur ferme in singulas horas; videlicet date mihi modum efficiendi, ut per actionem nostram mutet statum, quantum oportet, ut effective, & perfecte immoletur, & nihilominus donec ineffabilem hanc mutationem operamur, integra, & viva esse perseveret, quin moriatur, & quin aliquid patiatur, & post hæc omnia inveniamus illam in manibus nostris æque viventem, & beatam, qualis erat antequam a nobis sacrificaretur: Hoc illud est, quod fecit JESUS CHRISTUS in Sanctæ Eucharistiæ institutione, per miraculum, quod Angeli admirantur, & omnes obstupescunt. *Ex lib. cui titul. Theologus in Conversationibus cum viris eruditis.*

Per hoc Sacrificium tantū Deo reddimus, quantum ab illo accepimus. Joann. 3.

Possumus ne jure dicere, nobis Victimam hanc offerentibus, magnum esse gloriandi argumentum, & ostentandi nos erga Deum tam gratos esse, quam ille erga nos liberalis est, & misericors? *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum Unigenitum daret.* Bone Deus! me eo usque dilexisti, ut dares mihi Filium tuum; ego vero te eo usque diligo, ut dem tibi hunc Filium eumdem: & sicuti satis non fuit tibi pro me Cælum terramque creare, similiter, mihi satis non est offerre tibi Cælum, & terram, & Mundum Universum. In infinitum usque procedo, & eumdem amoris actum, quem erga me exercuisti in Calvario, dans mihi Unigenitum tuum, hunc exerceo erga te offerens tibi Filium eumdem. Tu mihi dedisti illum, tamquam pretium Redemptionis meæ, ego illum tibi reddo amictum gloria, tamquam objectum, in quo complaces tibi. *Idem.*

Dei Filius in hoc Sacrificio offert Patri quod accepit a nobis; & quem accepit, se illi hac oblatio.

Quid offerre poterat homo in peccato conceptus, cujus corrupta erat natura, & mores incompositi, ut sua expiaret delicta? quid habebat ille dignum gratia, quod reddere deberet acceptum Deo Sacrificium suum? seipsum offerre? timendum erat, ne hæc Oblatio repelleretur. Quanam Oblatione obtinere poterat hanc puritatem? Nunquid taurorum, & hircorum Sanguine? hæ Victimæ mortales, atque serviles satis aptæ non erant ad flectendam Dei Justitiam, & merendam hominis Vitam, & libertatem ejus procurandam. Sacerdos hic adeo sanctus, nihil igitur invenit in hominibus, quod offerre possent pro salute sua, quæ res impulit illum ipsum, ut offerret se, tamquam Victimam purissimam, & hostiam immaculatam. Felix Victima! Victima Vera, quæ per immolationem suam Cælum aperuit, nobisque æternam promeruit beatitatem! Victima adorabilis, quam Spiritus Sanctus in Virginis utero finxit, & cujus Sacrificium incepit, & desiit cum Vita sua, & adhuc in

August. in Psal. 143.

Altaribus nostris perseverat: *Felix Victima, Vera Victima, Hostia immaculata*, Sanctus Augustinus ait; Amabilis JESU, obtulisti id, quod tibi dederimus, offers etiam, quod a nobis acceperis per optionem Voluntatis tuæ, qua obtulisti Carnem tuam, quam accepisti de Mariæ sinu, & per plenitudinem Spiritus tui sanctificasti: Victima purissima, quæ immolata in Altaribus nostris allicis Oculos Patris tui, qui ad aspectum hujus Sacrificii misertus est mortalium.

Continuatio ejusdem argumenti.

Synodus Ephesina non longe abest ab hac Sententia. JESUS CHRISTUS, ait, fungitur munere Sacerdotii sui modo prorsus peculiari: Sacerdotes alii utuntur subjecto alieno, ut suum offerant Sacrificium, illud semper differt ab eorum persona; sed JESUS CHRISTUS est ipse Agnus Dei, hostia divini amoris igne succensa, & spirituale holocaustum, quod offert in gloriam Patris sui: *sed ipse est Agnus, sed ipse est flagrantissima Hostia, & spirituale Holocaustum.* Atque ut esset Victima Sacrificii sui, fœdus iniit illius, quod erat, idest, personæ, & divinæ naturæ suæ, cum eo, quod accepit a nobis; consociavit Dei potentiam cum hominis infirmitate, & Carnem nostram, quæ peccati speciem gerebat, cum sanctitate sua, ut tribueret actionibus Vitæ suæ, & Mortis suæ Sacrificio, meritum infinitum quod applicat hominibus singulis in Altaris sui Sacrificio. *Pater de Massier Benedictinus in tractat. de J. C. Sacerdotio, & Sacrificio.*

Homines ostentant ea, quæ sibi cedunt in honorem, JESUS autem suas humiliationes.

Si Dei Filius suis præcepisset Apostolis, ut semper memoria recolerent insignia facta, quibus stuporem attulerat universo Mundo, oculorum aciem cæcis, bonam valetudinem illis, qui desperatæ erant salutis, reddendo, & in Vitam mortuos revocando; si imperavisset illis, ut nunquam obliviscerentur gloriosæ Resurrectionis, ac triumphalis in Cælum Ascensionis suæ, si imitatus fuisset sensus, & vivendi rationem mortalium, esto, sed discipulos suos cogere, ut oblivioni tradant eximia vitæ suæ facta, ut recordentur duntaxat opprobriorum Mortis suæ; hoc est agere, ut decet JESUM CHRISTUM. Spiritus hominis suadet, ut sui quærant oblivionem, ex quo laudem sibi comparare non possunt, nec minus curat abscondere id, quod ipsos in contemptum potest adducere, quam adniti, ut elucescat id, quod aliquam illis potest existimationis speciem acquirere. Hi autem non sunt sensus Salvatoris, præcipit Discipulis, ut incessanter recolant opprobrium, quo in Cruce affectus est; vult, ut ejusdem publicum aliquod supersit monumentum, ut Mortis suæ humiliationes acquirant immortalitatem, & hac de caussa instituit augustum Corporis, & Sanguinis sui Sacramentum, tamquam repræsentationem, vel potius æternam instaurationem magni Sacrificii, quod consummavit in Cruce: *quoticscumque enim manducabitis panem hunc, & Calicem bibetis, Mortem Domini annunciabitis.* Omnes igitur fideles respicere debent Altare, tamquam alterum Calvarium, ubi secundo JESUS CHHISTUS se offert pro salute nostra; sed nobismet caveamus; si enim ille pro nobis seipsum sacrificat, vult etiam, ut nosmet pro illo, & cum illo sacrificemus, quod ipse Mortem suam vocat annuntiare, Ita J. C. in Altari, nostra est Victima, & nos in Altari Victimæ sumus J. C. *Ex specimine serm. tom. 3.*

1. Cor. cap. 11.

Deum unum esse potest Victima Deo digna, quæ respondeat magnitudini majestatis, & Justitiæ suæ.

Constat Deum unum esse posse Victimam Deo dignam; nam unus Deus offerre potest Sacrificium, quod respondeat Magnitudini, ac Majestati Dei, & infinitis juribus Justitiæ ejusdem. Quapropter divinum Verbum videns necessitatem, in qua homines erant offerendi Deo Sacrificia ipso digna, factus est Homo, ut semetipsum posset sacrificare, & offerre tamquam Hostiam pro illorum Salute. Hoc ille præstitit in Calvario; sed quemadmodum Cruentum hoc Sacrificium, nonnisi semel potuit adimpleri, producendum fuit, ita ut in æternum vigeret, ne JESU CHRISTI Religio careret unquam Sacrificiis, secundum Oraculum, quod asserit Redemptionis Sacrificium futurum Æternum: *Tu es Sacerdos in Æternum.* Opus fuit, inquam, ut Cruentum hoc Sacrificium instauraretur per jugem commemorationem, & repræsentationem illius, quod in Cruce peractum est, & hoc illud est, quod præstitit JESUS CHRISTUS, per Sacrificium Incruentum, quod in suæ Mortis instituit pervigilio. Ibi perennat primum Corporis, & Sanguinis sui Sacrificium, quæ in Calvario immolata fuerunt, quamobrem SS. PP. adorabilem Eucharistiam *exemplar Passionis CHRISTI* appellarunt. *Ibidem.*

Psalm. 109.

S. Gaud. tract. 2. in Exod.

Sacrificantes JESUM, vel Sacrificio adstantes, nosmet Sacrificare debemus.

Vosmet sponte offerre debetis quotidie in Missæ Sacrificio, tamquam puram, & sanctam Oblationem in penetralibus Cordis vestri, omnibus viribus vestris, & omni meliori modo, quo per vos fieri potest; quemadmodum ultro memet obtuli Deo Patri meo, pro criminibus vestris, brachiis in Cruce extentis, prorsus nudum ita ut nihil mihi ulterius esset reliquum ad iracundiam illius flectendam. Nihil mutare potest eam sententiam, quam protuli: *qui non renuntiaverit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Si vis ergo meus esse discipulus, fac mihi Sacrificium tui metipsius, rerumque omnium, quibus adhæres. Quandoquidem qui se tibi sacrificat, Domine, hac fruitur prærogativa, ut inter Discipulos tuos recenseatur; ego offero me tibi in simplicitate Cordis mei; recipe Oblationem, quam tibi facio, mei ipsius, cum illa Sacrati Corporis tui, quod, hodierna die, offero tibi, pro salute mea, & pro salute Populi coram Angelis, qui invisibili modo divino huic adstant Mysterio. Nulla hac dignior oblatio, nulla hac aptior, ut satisfaciat pro peccatis, eaque deleat, quam offerre meipsum cum Sacro tuo Corpore; Intelligo enim præcipue in hujus adorabilis Sacrificii circumstantiis, te, per temetipsum jurare, nolle te Mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat, quia Singulis Agni illa prorsus deleverit. *Auctor Imitationis JESU CHRISTI.*

Luc. 4.

Cur Christiani solum polluant sua Templa, & suum Sacrificium, quod Ethnici non faciant.

Nonne mirum est, Christiani, quemadmodum Picus Mirandulanus Vir eruditissimus animadvertit, ex tot Religionibus, quæ late sese effuderunt in Orbem terrarum, & quæ satis diu dominatæ sunt, unam esse Religionem J. C. cujus Templa, Altaria, & Sacrificia a propriis subditis polluta fuerunt? Romani quidem visi sunt Jerosolymæ Templum violare, visi sunt Christifideles, Ethnicæ superstitionis Idola confringere, sed visi ne unquam sunt Gentiles Deos suos conterere, & contaminare Sacrificia, quæ ab ipsis offerebantur? Cur hoc discrimen? en quænam sit discriminis Caussa: quia Salutis nostræ inimici non tentant paganos, neque illos Sacrificiis suis internos perturbant. Hæc enim sunt fallacia Sacrificia, & dæmoni ipsi cedit thus, quod in iis adoletur;

e contra vero omnes vires, ac nervos contendit, ut avertat nos ab Altarium nostrorum Sacrificio, ut auferat fructum a nobis, quia hoc verum est Sacrificium, Sacrificium magnum, Sacrificium æque gloriosum Deo, & nobis salutare. *P. Bourdaloue in formonibus pro Quadragesima tom. 2. de Missæ Sacrificio.*

Quid sit adsistere Sacrificio Missæ & qui sensus illi adsistere debeamus.

Cum accedo ad Sacrificium, quod ab Ecclesia celebratur, accedo ad Dominicæ Mortis Sacrificium; illud ipsum, quod in Calvario oblatum fuit, illud quod JESUS CHRISTUS consummavit in Cruce, illud, in quo, ut Apostoli verbis utar, voluit hic Homo Deus destrui, & annihilari. Hæc non est Hypothesis quædam, est articulus fidei; intersum Sacrificio, in quo realiter, & sine figura Victima est Deus idem, cui servio, & quem colo: ideoque inferendum mihi est, si per reverentias, & adorationes meas, non attollo, quantum per me fieri potest, humiliationes Salvatoris mei, si adjicio humiliationibus Crucis, quæ istic innovantur, illas etiam, quæ ab irreverentia, scandalisque meis proficiscuntur; si illum in Altari considerans, cor meum non conteritur, quemadmodum lapides scissi sunt eo momento, quo efflavit Animam; si hæc moriens Victima non ciet in Anima mea æque acrem, & religiosam Contritionem, similem dolori Centurionis, & Judæorum, qui, eo moriente, conversi sunt; si gravissimis contumeliis adhuc illi Animam agenti insulto, non secus ac milites, & carnifices, qui crucifixerunt illum; nonne dignus sum, qui severissimis ejusdem ultionibus afficiar? *Idem.*

Quinam sensus nostri esse debeant, dum hoc offertur Sacrificium.

En Verba gravissima, & urgentissima, quibus utitur S. Joannes Jerosolymitanus; excitaturus nos ad ea consideranda, quæ in hoc adorabili accidunt Sacrificio, donec adsistimus illi. *Prose, Mensa Mysteriis extructa est: Pro te Agnus immolatur: pro te angitur Sacerdos.* Hinc conjice quinam sensus occupare te debeant in hoc piaculari Sacrificio: sunt ne sensus peccatoris contriti, & peccatoris confitentis? peccatoris contriti, nam per hanc cordis contritionem adimplere debemus ea, quæ desunt Sacrificio JESU CHRISTI, secundum S. Pauli verba; peccatoris confitentis, ubi reminiscitur, & intuetur infinitas Misericordias Dei, qui, quamvis læsus est, & quamvis judex est, seipsum facit Redemptionem nostram, & pignus Salutis nostræ. *Idem.*

Contra eos, qui suis immodestiis & criminibus hoc deturpant Sacrificium.

Cum dicimus, Sacrificium Missæ esse instaurationem Mortis Filii Dei, & quodammodo consummationem Operis Salutis nostræ, unum mihi reliquum est argumentum, quod proponam illis, qui per impietatem suam, loco Sacrificii propitiatorii, in se justam Domini ultionem convertunt: vel creditis ea, quæ nos docet fides, de Religionis nostræ Sacrificio, vel minime creditis; quamcunque partem amplectamini, inexcusabiles estis. Si enim creditis, hoc Sacrificium offerri Vero Deo, & ubi Deus Verus ipse offertur; arguo, vos igitur quodammodo nequiores esse Judæis ipsis, nocentiores tot hæreticis, quos propter sacrilegas eorum profanationes execramini. Verum est; Judæi, ut loquitur S. Paulus, Dominum gloriæ Crucifixerunt, sed illum non noverant, & si illum cognovissent, profecto parricidas manus in illum minime intulissent. Verum est, hæretici ignem ferrumque intulerunt in Templa, ut everterent illa; Aras illius polluerunt, confregerunt tabernacula, illum ipsum pedibus conculcaverunt, sed in hoc ipso agebant illi, secundum errorem suum; cum, per contradictionem minime ferendam, vos fideles simul, & infideles, polluitis, quod adoratis. Sin autem vobis deest fides, si creditis JESUM CHRISTUM non adesse in eo, quod suum Sacrificium appellamus, cur ergo adestis? cur vobismet eam legem irrogatis, quæ, secundum conceptus vestros, pro vobis non est ulla lex? *Idem.*

In ea necessitate quam habebant homines Sacrificii, Filius Dei voluit esse illius Victima. Ep. contra Faustum Samosatenum. Adv. Judæos Hebr. 10.

Verbum divinum videns necessitatem, in qua erant omnes habendi Sacrificium, cui nulla Victima supplere posset, factus est homo. Quatenus Deus non poterat esse, nec Sacerdos, nec Victima; egressus est ergo de Sinu Patris sui, ut duplex hoc repleret munus, & nostra indutus humanitate, accepit ornamenta sui Sacerdotii: *in ipsa Rex gloriæ factus est Pontifex*, inquit S. Dionysius Alexandrinus, & Tertullianus addit, illum ab ipso Incarnationis suæ momento, usque ad extremum Vitæ suæ diem, factum fuisse Victimam nostrorum peccatorum: *usque ad passionem effectus est hostia.* Ita S. Paulus illum nobis repræsentat ingredientem in Mundum, tanquam in Templum, offerentem se Majestati, & Justitiæ Patris sui, cum iis Verbis, quæ dixerat in nomine ejus Propheta: *ideo ingrediens in Mundum, dicit: hostiam, & oblationem noluisti, Corpus autem aptasti mihi, holocautomata pro peccato non tibi placuerunt, tunc dixi, ecce venio.* Formasti mihi Corpus aptum, ut essem hostia; ecce me, ut hoc munere perfungar. JESUS CHRISTUS nonne fecit hanc immolationem in tribus Altaribus, ubi repetit eadem verba; primum quidem in Matris suæ sinu; *ingrediens in Mundum*: secundo in Manibus suis: tertio in Calvario. Altare igitur mysticum est Calvarium, in quo JESUS producit Vitam suam Sacrificatam, & exigit a nobis idem Sacrificium. Hæc est Evangelii nostri disciplina. Vivit, & moritur pro nobis tempore Sacrificii Missæ, vivamus nos etiam, atque moriamur hoc ipso temporis spatio. *Qui manducat me, vivet propter me.* Biroat in serm. 3. Octavæ Sanctissimi Sacramenti.

Auctoritates probantes Sacrificium Eucharistiæ quidem Sacrificium præsens. In quo Orat. 1. de Resurr.

JESUS CHRISTUS immolat se, dum convivii cæremonia peragitur, præveniens, ut eloquenter ait S. Gregorius Nyssenus, per amorem suum Judæorum crudelitatem: *præoccupans impetum Judæorum, se ipsum Victimam offerens, idem simul, & Sacerdos, & Agnus.* Sed, quandonam, S. Doctor ait, præoccupavit cruentum Crucis Sacrificium? tunc cum in novissima Cœna præbuit se manducandum. *Quando hoc accidit? cum suum Corpus ad comedendum familiaribus præbuit.* (*Ibidem.*) Per hoc, Sanctus Joannes Chrysostomus ait, in unum collegit multitudinem antiquorum Sacrificiorum: (*In Psalm. 95.*) *quæ omnia nova superveniens gratia uno complectitur Sacrificio, unam statuens, veramque hostiam.* Et S. Cyprianus nonne asserit JESUM CHRISTUM in ultima Cœna perfecte replesse veritatem omnium harum umbrarum? *Veritatem præfiguratæ Imaginis implevit.* Ibi, S. Leo inquit, figuræ cedunt Veritati, ibi Imagines (*Epist. 63.*) coram ipsa re dissipantur: *ut umbra cederent Corpori, & cessarent Imagines sub præsentia Veritatis, antiqua observantia novo tollitur Sacramento; hostia in hostiam transit.* (*Serm. 7. de Passione.*) Inde Sanctus Augustinus argumentatur, Eucharistiam unicum esse Sacrificium Christianorum, cui cetera cesserunt, & ea Judæorum, & ea Idololatrarum. *Summum, verumque Sacrificium, cui cuncta Sacrificia falsa cesserunt.* (*Lib. 10. de Civ. Dei cap. 20.*) Ita S. Vincentius Ferrerius animadvertit, divinæ Providentiæ peculiari Consilio factum esse, ut nullum sit modo Sacrificium, neque apud Judæos, neque apud Turcas, neque apud infideles ad probandum, Eucharistiam verum esse Sacrificium, & Christianam Religionem solam esse Religionem veram; namque ex omnibus Religionibus, quæ hoc sibi vindicant nomen, nulla, præter Christianam, ostendere potest se habere Sacrificia; dicere possumus, Crucis Sacrificium non esse Sacrificium Christianæ Religionis; pro illa quidem oblatum fuit, non per illam; neque pro Christianis est actus Religionis, per quem Deum possint honorare, possunt quidem illam mente concipere, tanquam præteritam, sed non jam modo sensibili, qualia esse debent Sacrificia. Una Eucharistia perfecte replet has omnes circumstantias, quia est Sacrificium visibile, & sensibile ab ipsis usque Ecclesiæ primordiis. *Idem.*

J. C. Sacerdos secundum ordinem Melchisedech Sacerdotium æternum præstat veritatem Sacrificii Missæ. Psalm. 109. Malach. 1.

Cum Prophetæ locuti sunt de JESU CHRISTO tanquam Sacerdote, tres præcipuæ qualitates in illius Sacerdotio animadverterunt. 1. Ordinem. 2. Durationem. 3. Extensionem; dixerunt illum futurum Sacerdotem secundum Ordinem Melchisedech, illum duraturum in æternum; *tu es Sacerdos in æternum secundum Ordinem Melchisedech.* Dixerunt etiam, Sacrificium hoc omnibus in locis esse offerendum; *in omni loco sacrificatur, & offertur Nomini meo oblatio Munda.* Hinc sequitur necessario ad hoc ut hæ replerentur prophetiæ, ab illo instituendum fuisse Sacrificium, quod responderet tribus hisce qualitatibus, videlicet, Ordini, Æternitati, & Immensitati Sacerdotii sui. Est Sacerdos secundum Ordinem Melchisedech; oportet igitur ipsum offerre Sacrificium, illi simile, quod hic obtulit Princeps; cum obvius occurrit Abrahæ redeunti ex Victoria, ubi obtulit Panem, & Vinum, quod unicum fuit Sacerdotii ipsius Ministerium, Sacerdos est æternus, oportet igitur, ut tribuat hunc Æternitatis characterem suo Sacerdotio, & opus est, ut hoc munere perfungatur, usque ad omnium Sæculorum consummationem, & Mundus totus repleatur, non solum Virtute hujus Sacrificii, sed etiam ejus præsentia: sed in hac actione reperiuntur ne adimpletæ omnes hæ admirabiles circumstantiæ? Nonne in Cœnæ Sacrificio sequitur in Altaribus nostris? Nonne in unica ista actione, se declaravit, Sacerdotem, secundum Ordinem Melchisedech, quoniam obtulit Panem, & Vinum? Quis Sacerdos magis summi Dei, quam Dominus noster J. C. qui Sacrificium Deo Patri obtulit, hoc ipsum, quod Melchisedech obtulerat, idest, Panem, & Vinum, hoc est Corpus, & Sanguinem suum, dicit S. Cyprianus; Æternitas ibi invenitur, quoniam Sacerdotes, tanquam Ministri J. C. offerunt illud quotidie, & offeretur usque ad Sæculorum consummationem, secundum Danielis Prophetiam: *juge Sacrificium*, quod non delebitur, nisi per novissimas Antichristi persecutiones, qui auferet Missæ Sacrificium, & cessatio Sacrificii hujus, signum erit manifestum Universum terrarum Orbem esse destitutum. Denique hoc Sacrificium offertur ubique; Apostoli in omnes Mundi plagas dispersi, ubique immolaverunt Agnum sine macula, quemadmodum S. Andreas, se illum in Achaja immolasse profitetur, & docuerunt Successores suos Sacrificium hoc perennare. Ita Ecclesia in omnem Mundum effusa, modo videt magis, quam antea Veritatem Eucharistici Sacrificii,

In omni

In omni loco sacrificatur, & offertur Sacrificium mundum gloria, ait Tertullianus. *Idem.*

Comparatio Sacrificii Crucis cum Sacrificio Eucharistico; modus illi adsistendi.

Nulla est, fratres mei, Religio sine Sacrificio, neque Sacrificium perfectum, nisi offeratur Deo Victima eodem digna. Hoc Sacrificium semel oblatum est in Cruce, J. C. repræsentavit illum in Cœna, & continuat illud per Ministros suos, & usque in Sæculorum finem dicet: *Hoc est Corpus meum*. Hæc est eadem Victima oblata per eumdem Sacerdotem, propter eumdem finem, semperque erit Victima propitiationis pro peccatis totius Mundi. Hoc Sacrificium incepit in Cruce ipsa, & continuatur in nostris Altaribus, cum hoc tamen discrimine, quod primum illud Cruentum fuit, & uno tantum in loco oblatum, & per teterrimum scelus; Dum super Altaribus nostris Sacrificium Incruentum est, & in omnibus terris offertur per excessum amoris, atque Sapientiæ; Igitur hoc est esse sumet inimicum, privare se fructu adorabilis hujus Sacrificii, vel ob inutiles caussas abesse, vel non immolare sese cum J. C. qui se immolat Patri; sed erebro interpellare Ministrum, per irreverentias scandalis plenas. J.C. ibi est sese exinaniens pro vobis coram Patre suo, offerens illi recens Sanguinem suum, iterum aperiens vulnera sua, ut adhibeat illa, totidem tamquam Ora, ad implorandam Misericordiam suam. Angeli, qui invisibiliter adstant huic terribili Sacrificio, jugiter contremiscunt, & vos, fratres mei, huc accedere videmini, ut insultetis divinæ Majestati; pudeat vos memores servi illius Alexandri, qui ne profanum, & abominabile Sacrificium interpellaret, passus est, manum suam comburi ea face, quam tenebat. Timete ne hujusmodi cultores Idolorum contra vos prodeant in judicium? versentur semper vobis ante oculos illa Sancti Joannis Chrysostomi verba, ut eam servetis reverentiam divinæ debitam Majestati, & Aulæ cælesti quæ huic interest Sacrificio. Cum videtis Sacerdotem celebrantem, ne videatis in illo hominem Sacra operantem Mysteria, sed respicite manum Dei invisibiliter illa offerentem: *tu vero, cum Sacerdotem videris offerentem, ne Sacerdotem considera hoc facientem, sed Manum Dei invisibiliter extensam*. S. Ambrosius ait: *Auctor considerationum Christianarum in singulis anni dies tom. 3.*

Rationes propter quas curandum est, ut divinum hoc Mysterium digne celebretur.

Jure terribile Altarium nostrorum Sacrificium eximium vocatur *Opus Dei*, quia reapse actio est prorsus divina, in principio, in fine, & in medio magni hujus Mysterii. Principium est Deus, qui solus per Omnipotentiam mutat substantiam Panis, & Vini in substantiam Corporis, & Sanguinis sui: medium autem Deus est, qui solus hominem se faciens suppeditare poterat Victimam perfecte dignam divina Majestate, cui immolat se, expiaturus injurias, quibus a Creaturis suis afficitur: Finis quoque Deus est, qui Unus ille est, cui hostiæ possint Sacrificari, potissimum vero hostia Altarium nostrorum. Ad Missam igitur, tamquam ad Centrum omnia Religionis, mediate, vel immediate referuntur omnes Ecclesiæ cæremoniæ, & ad Missam eamdem Sacerdos referre debet omnes curas suas, tamquam ad centrum Ministerii sui, juxta Canones Tridentini Concilii: *omnem operam, ac diligentiam in eo ponendam esse, ut quam maxima fieri potest interioris Cordis munditia, & puritate, atque exteriori devotionis, ac pietatis specie peragatur*. Pater Segneri in praxi parochorum.

Sess. 22.

Omnia Legis veteris Sacrificia erant figura Sacrificii Eucharistici.

Omnia Testamenti veteris Sacrificia, erant distincta. Habebant quælibet Sacrificia sua, & particulares cæremonias, sed omnes simul non erant, nisi figura Sacrificii Missæ, quæ sola omnia complectitur Sacrificia. Nil aptius ad supremam Dei Majestatem adorandam, quam profunda humiliatio Filii Dei in hoc Mysterio. Nihil acceptius hac hostia ad ostendendam nostram, erga Deum, gratitudinem: Nihil validius voce Sanguinis Agni hujus sine macula ad penetrandos Cælos, & gratias, atque benedictiones inde detrahendas: nihil præstantius ad flectendam Dei iracundiam, & abluendas Animas nostras a maculis Sanguine innocentis hujus hostiæ: Verbo, oblatio Corporis, & Sanguinis J. C. inquit Sanctus Leo, complementum est eorum omnium, quæ præfiguraverant Victimæ variæ, quæ oblatæ unquam fuerunt; & Animalia, quæ jugulabantur, quantumvis munda essent, & delecta, non erant adhuc, nisi crassæ, & rudes figuræ adorabilis hujus Sacrificii, & Victimæ innocentis, quæ quotidie in Altaribus immolatur. *Pater Vaubert in lib. qui inscribitur devotio ad J. C. in Eucharistia.*

S. Leo serm. 7. de Passione.

Via quam invenit Deus per Sapientiam suam moriendi propter homines, & addendi vitam alteram morti secundæ.

Amori JESU CHRISTI non sufficit vivere pro nobis in Eucharistia, per admirabile Sapientiæ suæ inventum, nactus est rationem ibi moriendi propter homines, & adjiciendi alteram quodammodo vitam huic secundæ Morti. Hanc autem prærogativam percipit ex ipso Sacrificii statu, in quo positus est, & in quo Sacerdotis, & Victimæ simul munere fungitur. *Idem Sacerdos, & hostia*, Sanctus Ambrosius ait; Quatenus enim Sacerdos, vivens est; quia immolat se gloriæ Patris sui, sed quatenus victima, in statu mortis est, quia immolatur gloriæ sui Patris. Vita excellens, quæ in vitam nostram agere debet; Mors excellens, quæ mori nos docet; hic enim Salvator non continuat vitam, mortemque suam in hoc Mysterio, nisi, ut nos doceat, quod docuit Sanctus Paulus, videlicet JESUM CHRISTUM non esse mortuum, nisi ut compararet sibi jus vitæ in nosmet. Conjungamus igitur Sacrificium cordium nostrorum, cum JESU CHRISTI Sacrificio, ut hostia integra Capitis, & membrorum, offeratur, & accipiatur ab æterno Patre in odorem suavitatis; illi enim uni sese offert JESUS CHRISTUS. Profecto quis unquam arbitratus est, Sacrificia aliis offerri posse, nisi Deo tantum, S. Augustinus ait; sed verum quoque est Deum unum esse posse Victimam Dei; Oportet, ut idem ille, qui sedet in Throno, semet in Altari constituat: Oportet, ut sit in Throno Sacrificium recepturus, & in Altari illud oblaturus.

L. 1. de Fide c. 5.

L. 10 de Civit.

Definitio Sacrificii Missæ propter illud verum esse Sacrificium.

Altarium nostrorum Sacrificium, omnes habet veri Sacrificii characteres; quoniam per actionem hanc adeo sanctam, profitemur Deo ea omnia, quæ ipsi habemus, ab ipso proficisci, æquum esse, ut omnia, & nosmetipsos illi consecremus, usque ad destructionem, & exinanitionem. Hoc tributum uti debetur Deo, & sicuti immane scelus haberetur negare Regibus venerationem, quæ illis sub præscripta verborum forma debetur, & quæ abiit in consuetudinem, & legem; magnum scelus haberetur negare Deo Sacrificium, quod illi per divinam offertur Eucharistiam. Igitur illi Sacrificium offerimus, spiritualiter eam destruentes, ut colamus supremam illius Dominationem super omnia creata, comprofitentes illius excellentiam super omnia. JESUS CHRISTUS, in hoc divino Sacrificio, fit, ut alibi, nostrum supplementum: etenim nosmet totos, simulque universum deberemus annihilare coram Majestate Dei, coram quo, S. Joannes dicit in Apocalypsi, terram propter reverentiam aufugere, tamquam indignam, quæ ab eo videatur. JESUS CHRISTUS igitur seipsum constituit in locum nostrum in Altaris Sacrificio, non dedignatur esse Agnum immolatum a Mundi principio, & pro Mundo universo; semet pro nobis substituit, quia Oblatio nostra esset insufficiens, quales erant Oblationes antiquæ, quas Deus rejiciebat. Esse meum, Vita mea, bona mea, & quidquid possideo, dicebat David, nihil sunt coram te, Domine, *substantia mea, tamquam nihilum ante te*: ut suppleas egestati meæ, id facis, quod in lege veteri præcipiebatur. Israel redimebat se offerendo Turturem, aut Agnum: hic vero non subrogatur in locum meum abjectum aliquod animal, sed verus Agnus; JESUS CHRISTUS ipse me redimit. Immolans se pro me in Altari, supplet indigentiæ meæ. Vacuum esset Sacrificium meum, si me solum offerrem; sed cum offeram mecum JESUM CHRISTUM, *Sacrificium plenum est*. Hoc rejiceretur, tamquam indignum suprema Majestate; sed in illo sibi complaceat Deus, quia offero illi Dilectum Filium suum. *Sacrificium Deo plenum, sacrosanctum, Deoque dignissimum*, inquit Eusebius. Propheta ne quæras ulterius quid offeras Deo, neque dicas ultra *quid dignum offeram Domino? nunquid offeram ei holocautomata?* Tu, Domine providisti, dedisti nobis dignum Æterno Sacrificium, æque magnum ac ille. Offero illud tibi in Ara quotidie, quæ imago est Calvarii, dicebat S. Andreas, prout legimus in actis illius; Sanguis ejus fluit quotidie super Altare, non secus ac super Crucem. Populus fit particeps hujus Sacrificii, tamquam Sacrificator, manducat Carnem, & bibit Sanguinem ejus, & nihilominus Agnus immolatus, per summum prodigium integer perseverat. Est, tamquam mortuus, S. Joannes, qui vidit illum, testatur, & nihilominus vivit: *immaculatum Agnum, quotidie in Altaris Crucis Sacrificio, cujus Carnes, postquam Populus credentium manducaverit, integer perseverat Agnus, qui sacrificatus est*. In hoc Sacrificio, Salvator mi, admiratur ille potentiam, sapientiam, & amorem tuum, atque, ut pro illis gratias agam, ego ipse offero tibi hoc adorabile Eucharisticum Sacrificium, quod unum dignum est te, & unum debita mea potest persolvere: *quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. P. Novet tom. 4. de vita J. C. in Eucharistia.*

Psalm. 97.

L. 1. de Dem. 6. cap.

Mich. 6.

Psalm. 115.

Sacrificium Eucharisticum est memoria mirabilium J. C. Psalm. 110.

Jure optimo, Propheta ait, & canit Ecclesia, loquens de Sacrificio Missæ, Dominum *memoriam fecisse mirabilium suorum, escam dedisse timentibus se*. Profecto JESUS CHRISTUS ibi simul est Sacerdos, Victima, & Altare, inquit in Apocalypsi S. Joannes; offert enim se per seipsum, & super suæ humanitatis Altare; Sacerdos est, secundum Spiritum, Victima, secundum Corpus. Secerdos est Hostiarum omnium, quæ consecratæ fuerunt, & consecrabuntur, usque ad finem sæculorum, & est Hostia omnium Sacerdotum; nam omnes eamdem offerunt hostiam, neque aliam unquam offerent: *ipse enim Dominus*, Sanctus Paulinus ait, *hostia omnium Sacerdotum est, semetipsum pro omnium reconciliatione Patri*

Epist. 5.

suo libans, Victimâ Sacerdotii sui, & Sacerdos sua Victima, cuique nunc, ut Domino omnis nova Creatura Sacrificium, ipsique sunt hostia Sacerdotes. Meritum divini hujus Sacrificii non pendet a peculiaribus meritis Sacerdotum; infinitum J. C. meritum illud consecrat, illud commendat, & Sacerdotes non aliud sunt, quam instrumenta in manibus JESU CHRISTI solius consecrantis. Illi huic commodant solum ora, & linguas, proferunt verba illius non propria: *Sacra oblatio, qualis, cujusvemeriti idem Sacerdos offerat, eadem est, quam dedit ipse CHRISTUS Discipulis suis, nihil habet ista, quam illa minus, quia non hanc sanctificant homines, sed ipse CHRISTUS, qui illam ante sacraverat*, S. Joannes Chrysostomus inquit. Accedamus ergo ad divinum hoc Sacrificium eadem cum reverentia, qua si JESUS CHRISTUS visibiliter appareret in persona consecraturus. Si oculi carnis illum non vident, suppleant oculi fidei; qui loquitur, & dicit: hoc est Corpus meum, est JESUS CHRISTUS. Hoc illud est verbum divinum, S. Ambrosius ait, quod Sacrificium consecrat, atque sanctificat: *tunc ipse CHRISTUS offerre manifestatur in nobis, quando sermo ejus sanctificat Sacrificium, quod offerimus.* Ita Cæli aperiuntur, S. Gregorius ait, Angeli Sacrificii tempore obstupescunt, Sancti laudes concinunt Domino, gemit Infernus, Ecclesia sancta gaudio cumulatur, Cælum cum terra conjungitur, invisibilia cum visibilibus, & ipsa terra coram J. C. fit Cælum. *Idem.*

Homil. 2. in 2. ad Timoth.

in Psalm. 39.

L. 4. dial. c. 56

J. C. exinanitus in divino Sacrificio, & tamquam in statu mortis.

Non in Altari Crucis solum JESUS CHRISTUS exinanitur, sed etiam in Altaribus nostris Sacrificium, & exinanitio Crucis palam repræsentatur. JESUS CHRISTUS in Euchatistia modo se destruit admirabili; nam Majestas illius taliter est in hoc novo Calvario, ut ibi deformetur non secus ac in primo. Latet sub symbolis Panis, & Vini, quæ locum tenere videntur Corporis J. C. Nihil ibi esse videtur. Ita ut Sapientia, amor, potentia sua, ita simul adstrictæ sint, ut ille citra miraculum, nihil agere possit. Ut ostendat ibi se mortuum non esse, & præbeat nobis Vitæ signa, prodigiis opus est. Symbola Panis, & Vini sunt, vel tamquam Crux, vel tamquam sepulcrum, quæ tenent, & Crucifixum, & absconditum JESUM CHRISTUM Victimam. Locus in quo est, ita est angustus, ut citra miraculum ibi vivere nequeat. Nihil humanum illi est, nihil, quod sub sensus cadat; ita JESUS in Eucharistia magis exinanitus est, quam in Crucis Sacrificio; nulla ibi deprehenditur Corporis dimensio, non magnitudo, non situs, non motus, non aliquod signum, ex quo cognoscere possitis ibi esse hominem, multoque minus hominem Deum. Accedit etiam, JESUM nequaquam servare vitam hanc absconditam in hoc Sacrificio, nisi, quoad species non corrumpuntur; ita ut, si non aliam haberet existentiam, cessaret esse. Igitur Sacerdotes habent in JESUM CHRISTUM jus aliquod vitæ, & mortis, & similiter fideles omnes, qui recipiunt illum, quoniam JESUS CHRISTUS, per hostiæ consummationem, fit absens, eaque una est ex legibus, quibus ipse in Sacrificio suo se subjecit. *Date, ergo, Anima devota, magnificentiam Deo nostro. Dei perfecta sunt Opera; perfectum plane fuit Opus donationis hujus, quando nihil privatim sibi retinuit, quod non nobis donavit*, dicit Asceticus quidam, in lib, quem de Eucharistia elucubratus est. *Idem.*

Turrecremata de Euchar.

Sacrificiū Missæ est viva repræsentatio Sacrificii Crucis; per enumerationem probatur.

JESU CHRISTI mors perfecte repræsentatur in Altaribus nostris; ut enim initium ducamus ab eo, quod essentiale est, consecrationis verba consummant hoc Sacrificium, & instaurant Redemptionis nostræ Mysterium, quemadmodum novissimum sacratæ Victimæ in Cruce suspirium consummavit Opus J. C. cum dixit: *Consummatum est*; nonne ita in Altari, ut in Calvario, accidit, ubi JESUS CHRISTUS per Sacerdotum manus in Crucem attollitur? ibi etiam per hostiæ divisionem frangitur, sepelitur in visceribus eorum; a quibus recipitur, & quemadmodum in sepulcro, nequaquam expertus est corruptionem, nos facit ab eadem immunes per virtutem prorsus divinam: *nihil defuit in hoc Sacramento ad commemorationem Passionis, quod tunc extitit in Cruce, in consummationem nostra Redemptionis*, ait Paschasius in tract. de Corpore, & Sanguine Domini; *elevatur in manibus Sacerdotis in Crucem, & frangitur, & distribuitur, & in nobis sepelitur, & facit nos secum a corruptione liberos.* Ibi, S. Martialis ait, id pro salute nostra in Altari sanctificato facimus, quod fecerunt Judæi per odium, & invidiam in Calvario; scimus nos habere non posse vitam, nisi per salubre hujus Sacrificii remedium. JESUS CHRISTUS nobis imperavit, ut celebremus illud in memoriam Mysterii nostræ Redemptionis; & in Eucharistico Sacrificio, non secus ac in illo Crucis, JESUS CHRISTUS aliorum quidem interitus est, & salus aliorum, ubi est mors impiorum, & vita poenitentium, ubi infinitam caritatem ejus revelamus, quæ æque in Altari, & in Cruce renidet, quandoquidem ipse immolat se pro nobis. *CHRISTUS, qui in se resurgens a mortuis jam non moritur; adhuc per Sacram hostiam in suo Mysterio pro nobis patitur; nam quoties hostiam sua Passionis ei offerimus, tunc nobis ad absolutionem nostram Passionem illius reparamus. Idem.*

S. Greg. hom. 37. in Evang.

Sacrificiū Missæ non est figura Sacrificii Crucis.

Eucharisticum Sacrificium non est vacua repræsentatio Sacrificii Crucis; sed Imago plena complectens eamdem Victimam realiter repræsentatam, vel potius quemadmodum explicant Patres, & ipsi etiam grammatici hoc verbum; JESUS CHRISTUS ibi factus est præsens, qualiter fuit in Calvario: *una eademque hostia*, Tridentinum Concilium ait, *idem nunc offerens Sacerdotum Ministerio, qui se ipsum tunc in Cruce obtulit, sola ratione offerendi diversa.* Hæc eadem est hostia, quæ oblata fuit in Calvario; idem Salvator, qui se obtulit in Cruce, & modo offert se per manus Sacerdotum, nihilque differt, nisi offerendi modus. Non subit ille crudelem, cruentamque mortem in Altaribus nostris, sed repræsentat illam morte mystica, non acquirit recentes gratias, sed applicat nobis eas, quas nobis meritus fuerat; sed Victima semper est eadem, idem Sacrificulus, idem Sacrificium. Utique Corpus idem affixum Cruci in Calvario, modo reipsa in Altari invenitur per species, quæ, tamquam Clavi, eum tenent in Cruce. Foveamus igitur erga divinum hoc Sacrificium eamdem reverentiam, quam si JESUS immolaretur sensim ob oculos nostros, & quasi nos fuissemus spectatores cruentæ mortis illius. Idem JESUS nonne jubet nos hæc facere in memoriam divinæ Passionis suæ? hoc facite in meam commemorationem. Sed *memoria Nominis Domini*, teste Div. Thoma, *est Sacrificium Altaris, videlicet Corpus CHRISTI, quod fieri jussit in commemorationem ejus.* Oportet igitur, ut corda nostra conterantur, cum adsumus divino huic Sacrificio, quemadmodum lapides confracti sunt, cum JESUS fuit in Cruce immolatus. *Necesse est, ut cum hæc agimus, nosmetipsos Deo in contritione cordis mactemus*, quia imitari debemus, quod facimus; & sicuti JESUS immolatur, nos secum immolare debemus. Tunc, pergit Sanctus Gregorius, offeremus Deo veram hostiam, cum facti fuerimus Victima; quoniam nos alimoniam nostram ex Cruce percipimus, opus est, Sanctus Augustinus ait, ut victus nostri qualitatem sumamus, & mortui simus, uti mortuus est JESUS CHRISTUS: *nos de Cruce Domini pascimur, quia Corpus ejus manducamus.*

Sess. 22. cap. 2.

Luc 22 Opusc. 58. cap. 15.

S. Gregor. l. 4. dial. cap. 51.

Ibidem.

In Psalm. 100.

Sacrificiū Missæ nos cogit ut moriamur cum J. C. Sacrificemus.

Arbitremur igitur, fratres mei, nos in Altari cum J. C. & sicuti JESUM CHRISTUM morituros: mementote sublimium verborum Spiritus sancti, quæ a Salomone recitantur: manducas ad mensam divitis, attende iis, quæ tibi apponuntur, & præpara te, ut reddas tantumdem. Apponitur tibi Caro JESU CHRISTI immolati in Altare, bibis Sanguinem ejus; tantumdem quærit abs te; vult, ut sibi reddas vitam pro vita, sanguinem pro Sanguine; dedit in Altari, tamquam in rogo vitam suam, suum effudit Sanguinem; parata igitur sit voluntas tua, ut par referas pari; nemo dignus est, qui hoc Agno vescatur, inquit S. Augustinus, nisi qui paratus est, ut pro illo moriatur: *non fruuntur Agno, nisi qui imitantur*; meditare igitur jugiter, fideliter retine, quod comedisti, & memento, tibi eundum esse de Mensa ad patibulum, ut J. C. fidem confitearis, & effundat Sanguinem tuum pro confessione Sancti Nominis ejus. Martyres, S. Chrysostomus ait, de Mensa egrediebantur facti dæmonibus, carnificibus, & persequutoribus ipsis terribiles. *Auctor recens.*

Amor Salvatoris illorum emolat per perpetuo ... in Cœna novissima antequam immolaretur manibus inimicorum suorum.

Dilectus Discipulus tuus, Domine, nos docet, cum tu inceperis nos amare, nos ad te in finem usque dilectos fuisse; eo usque, ut teipsum exinanires; eo usque, ut te omnibus modis sacrificares, quos Sapientia, & Caritas tua suggerere tibi potuerunt. Odium inimicorum tuorum, tibi nimis tardo gradu videtur incedere; illud tuus amor prævertit, & tu temetipsum sacrificas in medio Apostolorum tuorum, propriisque manibus tuis eo modo, in quo nihil cruentum est, exspectans, ut ingrati sacrificent te per crudelissimum omnium suppliciorum. Neque enim contentus hoc Sacrificio tam reali, quam mystico, illud in Ecclesia tua constituisti, ut offerretur usque in finem sæculorum. Instituisti Sacerdotium æternum, ac prorsus divinum, & Ordinem Sacerdotum, in quibus Potentiam tuam collocasti, & quos ornasti eo jure, quod habes in Corpus, & Sanguinem tuum; ut illos præsentes faceres Aræ tuæ, & offerres Deo, in Nomine, & persona tua, eosque tuis artubus saginares. O Salvator hominum, quas opes, quæ dona, quas misericordias effundis hodierna die in Ecclesiam tuam! Sacerdotium, quod complectitur Potentiam tuam; Sacrificium, quod continet pretium salutis nostræ, & est germen æternæ vitæ. *Auctor recens.*

Legis antiquæ Sacrificia in Missæ Sacrificio colliguntur omnia, ... docamus, &

Sacrificia Legis antiquæ redacta sunt ad unitatem. Jugum illud, quod Patres nostri portare non potuerunt, quia obruebat illos pondere, & numero, eminenter, in JESU CHRISTO super Altari immolato invenitur. Ipse holocaustum est, expiatio, publica Oratio, gratiarum actio; ipsa omnia est, quia redegit

omnia

Membra debent esse conjuncta cum capite suo.

omnia in centrum, ipse in hoc Sacrificio centrum est. Miraculum hoc longius procedit; nam Sacrificia ubique terratum oblata, post illud cœnæ, in qua Victima hæc adorabilis prima vice oblata fuit, sunt infinita. Sancta hæc, & sacrata Cœna instaurata fuit in infinitum, & post Epocham hanc numerarine possent Sacrificia ad hanc usque diem oblata? Israel offerre non poterat, nisi Jerosolymæ, qui celebrabant Sacrificia in Monte Garizin, vel in alio quolibet loco, non erant, nisi schismatici; sed o Israel vere, quam magna facta est Domus tua! *O Israel, quam magna est Domus Domini!* ubique sacrificatur, mundus universus factus est Templum. Unus tantum erat summus Sacerdos, hodie Sacerdotum numerus in infinitum multiplicatus est; omnes offerunt Deo Sacrificia: id prædixisti, Domine, per os Prophetarum tuorum, & divina Oracula tua adimpleta fuerunt; obtulerunt Sacrificia Domino, non dicis unum Sacrificium, neque dicis unum fore Sacerdotem, sed plures ex hominibus assumptos: *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumitur:* (*Ad Hebr. c. 10*) & nihilominus omnes isti Sacerdotes, & hæc omnia Sacrificia ad unitatem rediguntur. Unus tantum Sacerdos est, & unum tantum Sacrificium. Hæc multitudo continetur in unitate, & unitas extensa fit in multiplicitate. Nam loqueris de pluribus Sacrificiis, & mox de uno tantum, ut intelligamus istud Mysterium: *erunt Domino offerentes Sacrificia, & placebit Domino Sacrificium.* Quisnam crederet, Domine, Corpus unum esse posse simul in pluribus locis? nisi dixisses, & *placebit Domino Sacrificium.* Caritas tua, quæ sine unitatis detrimento ita se multiplicat; nullis ergo finibus coarctatur, hoc miraculum nobis locum tribuit de alio cogitandi; & est per hoc Sacrificium fidelium corda cum fratribus suis conjungi, & membra omnia unum tantum constituere cum capite. Nos qui eidem accumbimus Mensæ, qui Panis ejusdem participes sumus, unum duntaxat constituere, atque ut ita dicam, unum temperamentum spiritale cum JESU CHRISTO immolato, & cum membris omnibus simul immolatis cum Capite; ita ut corda, & corpora nostra sint corpus, & cor vicissim aliorum; *concorporales*, (*Ad Ephes. 5.*) inquit sanctus Paulus; hæc una, eademque Caro est, unus idemque Spiritus, sensus iidem; sed quomodonam corda nostra ita conjuncta sunt? quia omnes comedimus de eadem Carne divina pro nobis immolata, cum qua nos omnes immolamur, & omnes idem componimus Sacrificium. *Idem.*

J. C. adeo sæpe immolans se in Altari, videtur plura facere in hoc Sacrificio, quam in illo Crucis, & in Incarnatione.

Quo magis scrutamur adorabiles circumstantias Eucharistici hujus divini Sacrificii, eo magis crescit amor, admiratio, fides, gratiarum actio, & omnes Animæ sensus. Admiramur quomodo JESUS immolatus in manibus Ministri super Altari, non secus ac in Cruce, instaurat Sacrificium suum, & quomodo auget illud, quod taliter semel adimpletum fuit, ut ultra iterari minime possit, cum Altaris Sacrificium in infinitum innovetur. Intelligo modo divina ea verba, in Sacrificio Cœnæ prolata: *cum dilexisset suos, usque in finem dilexit eos.* (*Joann. 13.*) Estne cor ita sensibus expers, ut magnitudine immensæ hujus Caritatis non moveatur? quoniam tu temet obtulisti in Cruce pro me, ego me tecum offero, Domine, super cruento hoc Altari, ut ibi moriar tecum; sed cum pro me offeras temetipsum in Altari quotidie, & pretiosus, & adorabilis Sanguis tuus effunditur ibi pro me, & innumeris vicibus effusus est per Sacrificium, quod semper est infinitum, offero me tibi, ut toties moriar, quoties immolaris pro me. Offero tibi vitam omnium Creaturarum, ut suppleam indigentiæ meæ, & cupio, ut illæ sese tibi sacrificent, pro te in gratiarum actionem, eo quod in omnibus locis, omnibus diebus, & pluribus etiam vicibus in singulos dies immolas temetipsum in Altari amoris tui eodem tempore, quo super Altari visibili sacrificaris. *Idem.*

Omnia Sacrificia, quæ offerimus Deo, illi accepta non sunt, nisi accedat cordis nostri Sacrificium.

Sanctus Augustinus asserit, omnia visibilia Sacrificia nihil esse, nisi simul sint Sacrificia invisibilia spiritus, & cordis, quæ homo debet Deo suo. Si Sacerdos est primorum, debet esse victima secundorum, & contemnit Deus quidquid ab ipso offertur, nisi ille se totum offerat in Sacrificium. Ita licet Dei Filius obtulerit Sacrificium in Cruce pretii infiniti, & quod satis esse potest ad eluenda omnia Mundi crimina; certum nihilominus est, ipsum nequaquam eximere nos ab Oblatione Sacrificii nostrimmet ipsorum pro criminibus nostris: e contra efficientia, & virtus ineffabilis hujus holocausti, sive sit mortis Dei, sive Eucharistici Sacrificii, nobis nequaquam communicatur, nisi hac proposita conditione, ut nosmet conformemus statui, in quo positus est in Cruce, & in Eucharistia, ut gloriæ suæ possimus fieri participes. *Idem.*

****

MYSTERIUM EUCHARISTIÆ

QUATENUS EST SACRAMENTUM.

MONITUM.

CUM de Eucharistia, quatenus Sacrificium in superiori titulo a nobis actum fuerit, & in Tomo Bibliotheca nostra locuti simus de communione, ubi amplam suppeditavimus rerum copiam Concionatoribus de hoc argumento pertractaturis; reliquum est, ut verba faciamus de Eucharistia, quatenus est Sacramentum. Ubi majorem habuimus rationem de beneficii magnitudine, & amore, quem Dei Filius nobis testatus est, quam modi, quo recipiendus est, & usus, qui ejusdem faciendus est: quod minime prohibebit, quominus hac duo simul conjungamus, tum quia simul habent vinculum quoddam commune, & necessarium, tum ne Sermonem prorsus theoreticum instituamus. Hac autem fient, quin semel dicta alibi, rursus redeant in paginas; sed potius, ut addamus, quod nimis magna hujus argumenti latitudo peperit, ut aliquid omittere cogeremur.

Id unum animadvertendum est, Concionatori, cui plures de hoc argumento elaborandi sunt Sermones, abstinendum esse ab rerum earundem repetitione; atque, ut sermones fiant solidiores, multa ex Theologia penu depromenda esse, & plures enucleanda difficultates, qua in hoc Mysterio continentur. Hinc opera pretium nos facturos esse censuimus, si potius theoretica, quam ethica, locum praberemus, alteram enim facile erit eruere ex principiis, qua fuerint constituta. Sed cum hoc argumentum latissime pateat, & infiniti prope Ascetici, & Concionatores, Theologi, Controversista, & alii integra, & spissa ediderint volumina de institutione, realitate, & excellentia admirabilis hujus Mysterii, deque rebus omnibus ad illud pertinentibus, quarendum non est, ut huc omnia dici, & omnia colligi possint, quod ingentis esset laboris; & spero, fore ut sufficiant ea, qua dicturus sum cum iis, qua jam dixi, ad Octavam hujus argumenti perficiendam.

PARA-

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Sermonum hujus Argumenti Synopsis.

I. E Amore, quem Dei Filius hominibus testatus est in hoc Sacramento: *cum dilexisset suos, qui erant in Mundo, in finem dilexit eos. Joann. 13.* Metuendum non est, secundum explicationem his verbis vulgo traditam, asserere, Salvatorem sub exitum Vitæ suæ mortalis, dilexisse homines, usque ad excessum, & amorem ipsius pervenisse ad extremum usque terminum, quo perveniri poterat, & id per tres effectus vel potius conatus admirabiles, qui totidem sunt signa ejus rationis, qua homines agere consueverunt. 1. Cum nihil sit, quod intentatum relinquamus, ut id assequamur quod cupimus. 2. Cum nihil sit, quod minime tribusmus ad id obtinendum. 3. Denique, cum nihil sit, quod non perferamus ad servandam rei possessionem: Ita ut, plura facere, plura dare, plura pati, quæ generatim tria sunt certissima signa amoris violenti, sint illa etiam, ex quibus cognoscere possumus excessum divini Amoris, in hoc adorabili Mysterio; quæ erit Sermonis hujus partitio.

Pars prima. Primum indicium quod Filius Dei tribuit nobis eximii amoris sui in divino hoc Sacramento, est multa facere; quoniam ex actionibus, & effectibus judicium ferendum est, secundum illa verba Sancti Gregorii toties repetita: *amor, si verus est, magna operatur, si vero operari renuit, amor non est.* Gregor. homil. in Evangel. Profecto proprium amoris est vim tribuere maxime infirmis, & si id contigerit in eo, cui insit suapte natura summa potestas, & amor hic magnus sit, & ardens, inde exspectanda esse omnia; sed cum utrumque amor scilicet, & potestas sint infinita; effectus hujus amoris, & hujus potentiæ excedere omnes naturæ vires, & inde incipere, ubi extrema conatus omnium Creaturarum desinere consueverunt. Hoc ipsi videmus in hoc Mysterio, ubi nihil est, quod non agat Deus, ut affectionis suæ nobis ostendat excessum. 1. Ad id omnes naturæ leges subvertit, & vim facit omnibus entibus, & numerari possunt supra viginti miracula, quæ omnia superant vires, & potentiam Creaturarum; & sola transubstantiatio plura complectitur, quorum institui potest enumeratio, quin tamen in illis diutius immoreris. Ah Christiani! Deus tot exerit conatus, tot operatur miracula, ut se conjungat nobiscum, ut ostendat cupiditatem, qua flagrat permanendi cum nobis? nonne hoc est nobis testatum facere amorem suum validissimis potentiæ suæ conatibus? *Domine, quid est homo, quod memor es ejus &c.* 2. Hoc parum est Deo quærenti omnem exercere in entia creata potestatem, nisi illam exerceat etiam in semetipsum, ut quodammodo semet exinaniat, accipiens esse sacramentale: nam si Apostolus asserit, ipsum hominem factum, semet exinanivisse, & si Evangelium testatur, ipsum usum fuisse sua Omnipotentia, ut inter angustissimos terminos pueri sese coarctaret, quid nobis cogitandum est de eodem Deo in hoc Mysterio, quod vulgo dicitur Incarnationis extensio (cui tamen addere possem ejusdem esse coarctationem, quia hic idem Deus, qui se in infantilibus membris conclusit, illic etiam ponit se sub puncto;) Nonne opus fuit, ut adhiberet omnem potentiam brachii sui, ut se in hunc statum redigeret? deinde ostendendum est, quomodo immensitas ista intra arctos adeo fines coarctata, nobis perspicue ostendat omnes amoris sui dimensiones. Ad Ephes. 3. *Ut possitis comprehendere quæ sit latitudo, & longitudo, & profundum &c.* 3. Prætterea cum factus est homo, magnitudinem habebat parem formæ, quam acceperat, & sese accommodaverat tempori, & ætatibus propriis hominis: sed in hoc Sacramento, licet partes omnes Corporis sui confusæ minime sint, confusæ tamen sunt ratione loci; quod efficit, ut nec visibile sit, nec palpabile, & careat iis rebus omnibus, quæ sunt Corporis propria, ita ut in Psalm. 38. hoc statu dicere possit: *substantia mea, tamquam nihilum ante te.* Se redactum esse, quodammodo in nihilum, & si infinita requiritur potestas ad hoc, ut Creatura educatur ex nihilo, non minori opus esse facultate, ut in nihilum redigatur: ideoque non solum est Deus absconditus, humiliatus, & exinanitus in hoc Mysterio, sine aliquo gloriæ signo, sed nonne dicere debemus cum sancto Bernardo, illum hoc in statu consideranti, quo magis ille sese humiliavit, coarctavit, & conclusit propter amorem nostrum, eo majorem latitudinem a nobis tribuendam esse affectionibus nostris, & amorem nostrum debere se magis attollere, ad illum amandum super cetera? Hæc est conclusio a nobis elicienda; amor enim nonnisi amore rependendus est, & hunc amorem, nonnisi per effectus, & actus testari possumus. Hinc Salvator judicium fert de amore, quo illum prosequimur; si tanta ille pro nobis operatus est, quid ipsi propter illum facimus? ipse ingentes in rebus omnibus, & in seipsum edidit conatus, nos autem nihil conabimur in affectus nostros, in pravos habitus, in naturæ nostræ studia, ut amori ipsius respondeamus? &c. *diligamus non verbo, sed opere, & veritate.* 1. Joan. 3. Adnitamur saltem pro illo facere particulam earum rerum, quas ipse fecit pro nobis.

Pars altera. Non solum nihil est, quod Dei Filius non faciat, ut suum nobis testetur amorem; verum etiam nihil est, quod nobis non tribuat, quod est alterum indicium magni, & vehementis amoris ipsius. Ostendendum est, quomodo Amor suapte natura liberalis est, & prodigus; cum dederit cor suum primum donorum suorum, cetera nullo habet in discrimine. Sine ulla exceptione donat, neque gaudet magis, quam cum se rebus omnibus exuit in gratiam illius, quem diligit. Ex altero hoc indicio voluit Salvator Mundi e nobis cognosci amoris sui magnitudinem in hoc Mysterio, exhauriens omnes opes suas per liberalem amorem, ut Synodus loquitur Tridentina: *divini sui erga nos amoris divitias velut effudit.* 1. De magnitudine muneris, quod contulit nobis, judicium ferre possumus ex eo principio, ex quo proficiscitur, videlicet corde, quod urgebatur, & quodammodo coarctabatur, vi desiderii, quo flagrabat, se nobis tradendi: *desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum.* Lucæ 22. 2. Si consideramus donum ipsum, quod tribuit, quid poterat ille majus dare, ut suum nobis significaret amorem, quam seipsum dare nobis? quoniam uno simpliciter munere largitur nobis suum Corpus, Sanguinem, Divinitatem, thesauros omnes, & quidquid in Cælo Sanctorum constituit beatitudinem. 3. Si denique cogitamus eam rationem, qua se nobis tribuit, & circumstantias, in quibus hoc nobis largitur donum; dat se realiter, & effective, in quo donum hoc a reliquis distinguitur, quæ sunt extra ipsum. Se nobis absolutissime tribuit, videlicet tamquam Escam, dat se jure Testamenti, qui est novissimus actus, quem ille propter amorem nostrum fecerit. Sed ubi nam est ille grati animi sensus, quo hunc bonitatis excessum rependimus &c.

Tertia pars. Quod tertio loco nobis ostendit eximium Dei amorem in hoc Mysterio, est intueri quanti illi steterit, & quanta pati debuerit, se nobis daturus. 1. Enim, si consideramus hoc Mysterium in prima institutione, mirum est, ipsum prætulisse desiderium sese nobis tradendi, cum omnes nequissimo, & acerrimo succensi erant odio, contra ipsum: *in qua nocte tradebatur, accepit Panem.* 1. Ad Cor. 11. *Sciens JESUS, quia venit hora ejus.* Joann. 13. 2. Quid te visurum putares? ipse ab incepto non destitit, licet præviderет hominum ingratitudinem, & quamvis omnia pro hominibus faceret, nihil illi exspectandum esse, nisi repulsas, contumelias & corda adstricta glacie erga amorem ignitum. 3. Voluit etiam, ut hæ contumeliæ, & humiliationes essent aliquo modo inseparabiles ab ea ratione, qua vult inter homines commorari, quoniam aliquando, Sacerdotis ministerio non sine teterrimo Sacrificio producitur in Ara, & mox crebro recipitur ab indignis peccatoribus; & ipsi nostis quam horribile scelus tunc committatur. Se autem tradere, O Christiani, his malis omnibus, his omnibus se subjicere, omnia pati, nonne hoc est extremam habere cupiditatem cum hominibus permanendi, ideoque illos usque ad excessum amandi?

Alia propositio de Amore, quem Dei Filius hominibus testatus est, in hoc Mysterio, secundum textum eumdem. *Cum dilexisset suos &c. Joann. 13.* II.

Paucis verbis dilectus Discipulus agit de institutione divini hujus Sacramenti. Alii Evangelistæ latius descripserunt ejusdem circumstantias, & cæremonias: ipse autem satis esse putavit asserere hunc extremum fuisse conatum caritatis Domini, erga mortales. *Cum dilexisset suos, qui erant in Mundo, in finem dilexit eos.* Jure sequi possumus illius testimonium, erat enim familiaris Magistro suo, ita ut præ ceteris nos erudire potuerit de consiliis, quæ conceperat, ut tantum ministerium exequeretur. Igitur non aliud quæro pro hoc sermone argumentum. Hoc satis ædificat, & mea quidem sententia aptissimum est, ad excitandum in cordibus nostris sensum teneræ Pietatis, & veræ devotionis.

Ut ordinatim procedamus, si vobis lubet, considerandæ sunt nobis in amore tres qualitates, quæ illi sunt essentiales; ita ut eodem nomine appellentur. Prima est, inclinatio, propensio, studium affectionis; quod a sancto Dionysio *Extasis* dicitur, & a S. Augustino *pondus Cordis* vocatur, quoniam rapit quodammodo extra se personam, quæ amat, eamque transfert

in obje-

in objectum amatum: *Amor meus, pondus meum, illo feror, quocumque feror.* Altera est unio, quæ vim habet conglutinandi, ut loquitur Scriptura, duas simul
1. Reg. 18. personas: *Anima Jonathæ conglutinata est Animæ David.* Tertia proprietas ex duabus reliquis consequitur, & sita est in effundendis, & prodigendis bonis, quæ possidentur, in sinu personæ, quæ amatur; nam, ubi semel cor datum est, potestne aliquid reservari? Cor nonne primum est, & donorum omnium principium?

III. Alia argumenta in idem subjectum, eumdemque textum.

1. Quemadmodum hic Deus amoris se totum nobis in hoc tribuit Mysterio, nos quoque totos illi tribuere debemus.

2. Caritas sua impulit eum, ut nos ex mera bonitate ad excessum usque diligeret; hæc bonitas illum nobis amabilem præbet per æquissimam retributionem, & nos debet impellere, ut pro ipso id agamus, quod ipse pro nobis.

3. Ipse se nobis in hoc Mysterio conjungit per tenerrimam dilectionem, nos illi conjungi debemus per omnem affectuum nostrorum extensionem.

IV. Alia propositio de Caritate, quam Dei Filius in hoc Sacramento testatus est.

1. Hæc fuit Caritas prorsus gratuita, cum nos odio
1 Ad Cor. 11. dumtaxat dignos, suo amore prævenerit. *In qua nocte tradebatur, accipiens Panem &c.*

2. Hæc fuit Caritas generosa, quæ superavit omnes obices, qui adversabantur voluntati sese nobis tradendi.

3. Hæc fuit Caritas liberalis, & magnifica, cum omnia dederit, Corpus, Sanguinem, Divinitatem, & omnes divitias suas in uno tantum munere.

V. 1. Habemus in Eucharistia quidquid ab eo exspectandum est nobis, scilicet, certum pignus amoris, pignus æternæ beatitudinis, quam nobis pollicitus est, & in quo spem nostram possumus constituere, ipsam bonorum omnium possessionem; quandoquidem, auctorem eorum omnium possidemus.

2. Per divinum hoc Mysterium Deo dare possumus quidquid a nobis petere potest, mentem nostram, per fidem perfecte subjectam, cor nostrum per Caritatem ferventem, possessionem integram, & irrevocabilem omnium nostrarum facultatem per integram cum ipsius voluntate conformitatem.

VI. 1. Realis JESU CHRISTI præsentia abscondita in Eucharistia, invisibilis est, luminibus rationis, sed videndam se præbet oculis fidei.

2. Insensibilis est omnibus sensibus, sed reddit se omnibus cordibus sensibilem.

VII. Duæ considerationes efficere poterunt partitionem sermonis de hoc argumento.

1. Sacramentum Eucharisticum replere debet fidelem interiori gaudio, & consolatione; neque enim a Deo fuit institutum, nisi ut testaretur homini amorem suum erga illum. Consideratio prima.

2. Quia Deus non instituit illud, nisi, ut homo vicissim testaretur Deo suo amorem, quo illum prosequitur. Altera consideratio. Quid jucundius cordi vere Christiano, quam certum habere pignus amoris Dei sui? quid suavius cordi vere Christiano, quam tribuere posse Deo suo pignus certum suæ dilectionis. *Sermo Manuscriptus P. Stephani Chamillard.*

VIII. Ut æquam tribuam ideam felicitatis, quam possidemus in adorabili Eucharistia, illam duabus veritatibus complector.

Veritas prima. In hoc Mysterio habemus fontem bonorum omnium, quæ fidelis in hoc Mundo potest exquirere. Sed ipsi illis frui non possumus, quin viva fide credamus, Deum nostrum vere recipi a nobis.

Secunda Veritas. In hoc eodem Mysterio habemus pignus æternæ felicitatis, quam post hanc vitam exspectamus: quo sensu amoris, & gratitudinis non debemus illud recipere? Argumentum hoc funditus pertractatum est in octava SS. Sacramenti, per Auctorem Sermonum in omnia Ethicæ Christianæ argumenta.

IX. Considerare possumus quid pro nobis faciat Deus in hoc Sacramento. Ibi nobis abscondit per amoris excessum omnes perfectiones suas, omnesque nobis suas gratias communicat.

2. Quid nobis faciendum sit, ut tanto amori respondeamus; videlicet adorare cum fide, & amore Deum hunc absconditum, & recipere gratias, & beneficia ejus æque cum amore, & gratitudine. *Abbas de Monmorel in Evangelium Dominicæ secundæ post Pentecostes.*

X. Nimis ambitiosa non est hominibus, vel nimis insolens peccatoribus cogitatio, contendere, & sibi persuadere se in antecessum Cæli gloriam in Eucharistico Sacramento recipere; quandoquidem JESUS CHRISTUS sese nobis conjungens, delet naturæ nostræ turpitudinem, & peccati indignitatem, atque in hoc Sacramento tria nobis largitur, quæ efficiunt, ut per antecessum possideamus bonum, quod nondum est in manibus nostris. 1. Dat nobis gloriæ suæ pignora. 2. Jura ad gloriam suam. 3. Prægustationes, & quasi gloriæ præludia. Habere autem certa pignora, jura certa, prægustationes, & præludia boni, est, illud in antecessum possidere. *Biroat in serm. 5. Octavæ suæ.*

Divinum hoc Sacramentum Eucharisticum considerari potest, tamquam donum, quod Salvator largitur XI.
hominibus earum rerum, quæ in terris sint pretiosissimæ, & secundum hanc qualitatem, tria in dono considerari possunt. Principium, a quo donatur, natura doni, & ratio donandi; ex quibus fieri potest partitio Sermonis de Eucharistia.

1. Si quærimus inæstimabilis hujus doni principium, liquebit esse Cor JESU CHRISTI, videlicet, amorem, quo cogitur ita se hominibus dare; sed amorem prorsus purum, ut ita dicam; hoc merum fuit amoris sui adinventum, quin ad id aliqua utilitatis illum impelleret caussa, vel aliquod Patris imperium, neque necessitas perficiendi Opus Redemptionis nostræ: quandoquidem per Mortem suam exsolverat pretium illius. Hoc Mysterium facere omnino illi erat integrum, & Cor ejus ardens Caritate pro nobis fuit verum, & unicum hujus liberalitatis principium.

2. Si oculos conjicimus in hujus doni naturam, quæ fuit materia liberalitatis Dei, videbimus ipsum, quin aliena nobis conferret bona, voluisse prorsus tradere seipsum; licet enim in institutione, & prima hujus muneris distinctione meminerit solum Corporis Sanguinisque sui; nam hæ duo tantum partes sui ipsius ponuntur directe, & per vim verborum sub accidentibus Panis, & Vini; tamen per consequens, & naturalem concomitantiam, dat etiam, Animam, Divinitatem, cum bonis omnibus, quæ possidet, tum quatenus Deus, cum quatenus homo; quæ omnia complectitur sub hostiæ exilitate, quidquid in terris, & in Cælis maximum est, & pretiosissimum, qua in re latius licet excurrere, per comparationem, cum ceteris donis, quæ contulit nobis, & potissimum, cum incarnatione.

3. Modus autem, quo Dei Filius se nobis tradit in hoc Sacramento, efficit donum ipsum spectabilius, & amorem ejus spectabiliorem. Nam, quin utatur aliis formulis donationum, quæ apud homines vigent, excogitavit præclarum inventum dandi sese, quatenus cibum, ut integrius, absolutius, & perfectius sit noster, ut nos arctius sibi conjungat. Quinam sint eibi effectus, quinam usus, & reliqua, quæ ad hoc argumentum possunt applicari jam omnibus constat. *Ex 4. Sermone Octav. Biroat.*

Hæc S. Augustini verba desumi possunt pro argu- XII.
mento, & partitione sermonis: *O Sacramentum Pie-* Tract. 26. in
tatis! O signum novitatis! O vinculum Caritatis! Joann.

1. Est Sacramentum Pietatis, videlicet effectus, & signum divini amoris erga homines. 2. Est signum Unitatis hominum cum Deo; quapropter Sanctus Doctor animadvertit, Deum elegisse pro Sacramenti hujus materia ea, quæ ad unitatem rediguntur, videlicet, Panem, qui ex pluribus granis fit, & Vinum, ex pluribus racemis, ad Spiritualem Unitatem repræsentandam. 3. Vinculum Caritatis, quia medium est, quo homines simul cum Deo conjunguntur. *Ex eodem.*

Sermonis hujus ratio est probare titulum, quem XIII.
gerit diei hujus festivitas consecrati in memoriam adorabilis Corporis JESU CHRISTI in augusto Eucharistiæ Sacramento, videlicet hoc antonomastice, & ob peculiarem prærogativam esse *festum Corporis JESU CHRISTI.* Propono igitur me vobis ostensurum JESU CHRISTI Corpus, non potuisse melius honorari, quam, per Mysterium Eucharistiæ, propterea dupliciter JESU CHRISTI Corpus considero; vel potius invenio JESUM CHRISTUM habere simul Corpus naturale, & mysticum. Corpus naturale est propria illius Caro, Caro hæc, qua pro nobis indutus fuit; Corpus autem mysticum est Ecclesia, quam sibi ille conjunxit, & incorporavit, secundum Sancti Pauli doctrinam. Dico itaque, hodiernum diem festum esse Corporis utriusque, qua simul est triumphus Carnis JESU CHRISTI & triumphus Ecclesiæ JESU CHRISTI: 1. Mundi Salvator non poterat melius Carnem suam honorare, quam instituendo, ut fecit, ex ea Sacramentum, & augustissimum Religionis nostræ Sacramentum, quod est Eucharistia. 2. Addo, hunc eumdem Salvatorem, non potuisse majorem Ecclesiæ suæ honorem conferre, quam relinquendo illi Carnem suam hoc pacto Sacramentum factam. Ita Ecclesia, & Caro JESU CHRISTI altera per alteram reciproce honoratur. Gloria Corporis JESU CHRISTI est, datum fuisse Ecclesiæ in Eucharisticum Sacramentum. Hoc videbitis in parte priori, & Ecclesiæ gloria est, recepisse Corpus JESU CHRISTI in hoc Sacramento, quod in posteriori parte videbitis.

Pro parte priori: gloriam Corporis JESU CHRISTI esse datum fuisse Ecclesiæ in Sacramentum Eucharisticum. Æquum erat, ut JESUS CHRISTUS Carnem suam honoraret, & duplici id exigebat caussa. 1. Honor, quem huic Carni tribuerat contrahendi cum

di cum illa fœdus ita arctum in Incarnatione sua. 2. Extremæ humiliationes, ad quas illam redegerat in Passione sua, ut authentice repararet opprobria, quæ ille passus est in viis Jerosolymæ, cum de Tribunali ad Tribunal raperetur, & ut compensaret tot injurias, quibus adhuc afficitur quotidie a pravis Christianis, & hac de caussa colitur, honoratur, adoratur, ducitur in triumphum &c.

Pro parte altera Ecclesiæ gloria est recepisse, & possidere Corpus JESU CHRISTI in hoc Sacramento, namque ita 1. Honoratur reali præsentia Dei. 2. Honoratur alloquiis ejus, & intima illius familiaritate. 3. Honoratur etiam perfectissima unione cum illo, quandoquidem hic Homo Deus per hoc Sacramentum sese conjungit cum fidelibus, qui sunt Ecclesiæ membra, & in quibus vult permanere. *In me manet, & ego in illo.* (Joann. 6.)

XIV. Cum Deus sit essentialiter perfectus in seipso, dat omnibus effectibus suis perfectionem, quam requirit natura operum suorum, & gloria Auctoris eorum: *Dei perfecta sunt opera.* (Deuter. 32.) Potissimum opus bonitatis, Potentiæ, & Sapientiæ Dei est JESUS CHRISTUS, Homo, & Deus; sed dicere possumus magnum JESU CHRISTI opus, esse Sacramentum Eucharistiæ, & hoc potissimum esse Opus, 1. Bonitatis ejus; hæc enim una suasit illi, ut se nobis daret in hoc divino Mysterio, non meritis nostris, neque alia qualibet ratione illectus. 2. Potentiæ suæ, quia in nullo alio operum suorum tot, & tam assidua ostendit prodigia, & cum Propheta dicere possumus, ipsum fecisse memoriam omnium mirabilium suorum. 3. Esse Opus, & admirabile inventum Sapientiæ, invenisse modum non permanendi solum cum nobis, sed etiam in nobismetipsis, atque semet in statum adduxisse admirabile consilium istud exequendi.

XV. De devotione erga Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum.

Sive devotionis nomen in propria significatione accipiatur pro Religionis actu, seu in sensu magis populari, pro cultu, quem Sanctis rebus adhibemus, illam excitare consueverunt duo: primum quorum est magnitudo Mysterii, quod veneramur, & quod illius objectum est; alterum vero illecebra, & propensio, quam experimur potius erga alterutrum. Namque ubi agitur de devotione, non secus ac in rebus ceteris singuli habent peculiarem gustum, & Deus, qui non deducit omnes homines per viam eamdem, non omnes ad sui obsequium modo eodem traducit. Hinc vulgo duplex devotionis genus distinguitur, quarum altera consistit in cultu, qui debetur Deo, & quæ solida est devotio; altera autem in gustu, & suavitate, quæ in ejusdem famulatu percipitur: ostendendum autem in duplici Sermonis parte, utramque inveniri in devotione erga Eucharisticum Sacramentum.

1. Magnitudinem Mysterii, quod veneramur, & quod objectum ejus constituit, reddere devotionem, qua nulla in Christianismo solidior est.

2. Suavitatem, & consolationem, quam ibi Animæ piæ nanciscuntur constituere debere vulgatissimam exercitationem Pietatis fidelium; videlicet, duplici verbo, cultum, & venerationem, quæ habenda est erga hoc adorabile Mysterium, esse simul devotionem omnium solidissimam, atque suavissimam. *Hæc partitio est argumentum novissimi Sermonis in octava Auctoris Sermonum in omnia argumenta Ethicæ Christianæ.*

XVI. In hæc verba, *Caro mea vere est cibus, & Sanguis meus vere est potus. Joann. 6.* ut unico Sermone complectamur, quod præcipue considerandum est in hoc admirabili Mysterio, mihi videtur redigi omnia posse ad tria puncta.

1. Ejus erit excellentia, quia Corpus, & Sanguis adorabilia JESU CHRISTI Dei, & hominis datur nobis in cibum animarum nostrarum. 2. Utilitas, quæ inde nobis cedit, quoniam hæc divina Caro eumdem habet effectum in animabus nostris, quem in corporibus esca. 3. Quomodo comedenda sit, & quas conditiones ex nobis requirat Dei Filius, ut illum digne manducemus.

XVII. (P. Andreas Castillon.) Insignis Concionator, qui pro argumento octavæ totius de sancta Eucharistia sibi proposuit JESU CHRISTI consilia in Institutione Eucharistici Sacramenti, pro quinti sermonis argumento accepit tertium consilium Salvatoris in Eucharistia, quod est honorandi Corpus suum, de quo integrum habet Sermonem, & pro argumento sexti, consilium honorandi, & sanctificandi corpora nostra, de quo alium sermonem est elucubratus, sed mihi videtur fieri posse æquam unius tantum sermonis partitionem, duo illa argumenta in unum colligendo, atque ostendendo.

1. Filii Dei in hoc Mysterio consilium, fuisse honorare Corpus suum.

2. Consequenter honorare, & sanctificare corpora nostra per arctam unionem, quam contrahit cum iis.

XVIII. De honore, & reverentia Eucharistico debita Sacramento.

1. Dei præsentia debet ubique ciere in nobis venerationem, & modestiam, quia per Sanctitatem suam, omnes consecrat locos, & Mundum in Templum convertit: Sed nullus est locus, ubi in nobis producere possit majores reverentiæ sensus, quam sub sacratis Eucharistiæ speciebus. Hic est Thronus gloriæ suæ super terram, in quo sancta sedet humanitas sua ad recipienda obsequia nostra, & Crucis ignominiam reparandam. Honor, quem illi tribuimus respondere debet, si fieri potest, opprobriis, quæ peccata nostra illi pepererunt; & si quid fidei in nobis est reliquum, non minus movere nos debet Mysterium hoc formidabile, quam si videremus Salvatorem ipsum animam efflare in Calvario. Altare, ubi quiescit, sanctissimus est Mundi locus, quoniam est, tamquam fons totius Sanctitatis. Ut huc veniat, infinita operatur miracula; ad hoc, ut præsentia sua augustior fiat, atque venerabilior. Opera gratiarum, quæ illic producit sunt ineffabilia, Mysteria, quæ instaurat, incomprehensibilia; omnes perfectiones, sive divinæ sint, sive humanæ, magna ibi in luce coruscant, & nitore suo commendant gloriam suæ humanitatis, cujus in hoc Mysterio ardenti flagrat zelotypia. Hæc tamen omnia possunt ne obsequia nostra, & nostram promereri reverentiam?

2. Reverentia, quam huic debemus Sacramento, ad supremum usque gradum adorationis debet pertingere. Deus illud constituit nostri cultus objectum, non secus ac fidei nostræ; per hoc distinguitur Caro Cælestis a vulgaribus carnibus; etenim Ecclesiæ Patres, ut illas secernerent, non tribuunt nobis celsius indicium cultu supremo, & reverentia, sive intrinseca, sive extrinseca, quam debemus illi. Hoc nos docet S. Augustinus: *Eucharistia discernitur a ceteris cibis veneratione singulariter ei debita.* (S. Augustinus Epistol. 118. ad Joann. Cap. 3.) Cultus, quem latriam vocamus, redditus fuit illi semper; hæc fuit omnium temporum consuetudo ab ipsa institutione, & universalis Ecclesiæ praxis, quæ debitam illi reverentiam, ad supremum usque adorationis gradum perduxit, quæ evidens est probatio Fidei, quam semper fovit de reali Corporis Dominici præsentia in hoc Sacramento.

3. Reverentia, & adoratio, quam reddimus Filio Dei, in hoc Sacramento, procedere debet usque ad annihilationem nostrummetipsorum coram ipso, quia adoratio non aliud est, quam voluntaria protestatio, quam facimus per nostram submissionem supremæ excellentiæ, & infinitæ Majestati Personæ illius, quam recognoscimus, & honoramus per confessionem nihili nostri coram ipso. *Ex P. Novet in meditatione pro die Corporis Domini, Tom. 3. vita mystica JESU CHRISTI.*

PROPOSITIONES

Pro Octava efficienda.

Quemadmodum onus aggressus sum proponendi rerum copiam hoc in argumento, opera me pretium facturum duxi, si in medium afferrem propositiones in integra octava pertractandas, quæ prodesse poterunt aliis excogitandis ab illis, quibus negotium facessit electio argumenti, quod esse diversos, ac eadem de re sermones complectatur. Nonnulla huc afferam, iis prætermissis, quæ auctores in lucem edidere.

Facile fieri possunt sermones octo de Eucharistico Sacramento, ubi cogitemus Dei filium, secundum relationes, quas habet cum nobis in hoc Mysterio; Regis, Salvatoris, Amici, Judicis, Pastoris, Capitis, Magistri, Patris. Singuli hi tituli, quorum officia replet erga nos perfectissime in hoc adorabili Sacramento, possunt singulis sermonibus copiam suppeditare.

Sermo primus. In primo sermone considerari potest qualitas Regis, atque ostendi, jure offerenda esse illi obsequia nostra, quia cum aliunde sit universorum Dominus, in qualitate hominis Dei in humiliatione, in quam descendit, tamen efficit, ut fulgeat Potentia, Sapientia, & Bonitas sua, quæ tres sunt qualitates maxime propriæ Regis, qui nonnisi per amorem suum, vult in nobis regnare. Debemus igitur in hoc humiliationis statu divinam illius Majestatem nostra adoratione, ac reverentia confiteri: debemus nosmet subjicere per obedientiam, quam exigit, suæ Potestati; admirari Sapientiam in adinventione sua, se nobis tribuendi in hoc Sacramento, & respondendi beneficæ illius Bonitati per amorem reciprocum. Deinde ostendi potest æquum esse, ut regnet in corde nostro, & deleat ibi affectus inconditos, qui tamquam tyranni illius sibi vendicarunt imperium. I.

Sermo alter. Multa occurrunt dicenda de titulo, & qualitate Salvatoris, quidquid enim hic Homo Deus fecit, & passus est in hac vita, in hunc unicum finem tendit; sed in hoc Sacramento, 1. Illis applicat fructum, & meritum actionum suarum, atque passionum. 2. Seipsum constituit medium salutis eorum procurandæ. 3. Præbet illis pignora voluntatis, quam habet, illos salvandi, &c. & plures inveniri possunt divisiones, & plura argumenta ad replendum Sermonem hujus argumenti.

Sermo

Sermo tertius. Sæpe sibi vindicavit qualitatem amici nostri; & amicos vocavit Discipulos suos, & etiam postquam liberavit homines de servitute peccati, & Dæmonis, illos sua dignatus est amicitia. Sed in hoc Mysterio potissimum replet officia omnia amici veri, officiosi, fidelis, & constantis. Nos invitat, & recipit in Sacra Mensa; patitur nos secum agere perquam familiariter. Nobis fert opem in necessitatibus; nos visitat, & consolatur, ac tribuit auxilium, quod ab ipso possumus expectare. Deinde late disserere possumus de iis, quæ a nobis facienda sunt, ne præbeamus nosmet indignos sua amicitia; sed eam excolamus, & respondeamus illi peculiari confidentia, quæ in illo a nobis est constituenda.

Sermo quartus. Hoc in Mysterio considerare possumus Dei Filium, tamquam Judicem nostrum, qui sæculorum finem non exspectat, ut hoc munere perfungatur; quandoquidem jam in hoc Sacramento secernit bonos a malis, alios quidem remunerans, & alios puniens; ita ut Apostolus asserat, eos, a quibus indigne recipitur, jam sibi Judicium, & damnationem manducare. Sed Judex est, quem levi negotio mulcere possumus, qui se nostrum facit advocatum, qui pro nobis intercedit, qui se in eum statum adduxit, in quo facilem in singula momenta habere possumus aditum ad ipsum, & a quo exspectare possumus sententiam favorabilem.

Sermo quintus. In Evangelio sumit sibi Pastoris qualitatem: sed ubi nam libentius, & accuratius hoc fungitur munere, quam in hoc Sacramento, in quo alit oves suas, videlicet justos, proprio Corpore, & Sanguine? Nonne tuetur illos ab Inimicis, qui insidiantes illos eripere conantur per tentationes; illas adducit per vias tutas, & ubi deerraverit, revocat in ovile, & deinde ad vitam æternam adducit, &c.

Sermo sextus. Qualitas Capitis, quam illi tribuit Apostolus, nobis illum considerandum proponit, tamquam caput Ecclesiæ, quia, quamvis sit invisibilis; eam tamen regit, substinet, cum illa permanet, illi communicat Spiritum suum, & effundit gratias suas super illam &c. & secundo a nobis considerandus est, tamquam caput, cujus ipsi membra sumus. Intime sumus illi conjuncti in hoc Sacramento, quatenus mysticum Corpus illius, per ejusdem Panis participationem, quemadmodum idem docet Apostolus.

Sermo septimus. Pro Magistri qualitate, quam exercuit toto vitæ suæ spatio, erudiens populos per doctrinam suam, atque exempla, nunquam melius se gessit, quam in hoc Mysterio. 1. Per veritates, quas nos docet, & quas ab ipso uno didicimus. 2. Per exempla virtutum, quæ nobis tradit.

Sermo octavus. Concludi potest per Patris qualitatem, qui postquam nobis in aliis Sacramentis supernaturalem, ac divinam vitam largitus est, fovet, & perficit illam in hoc.

II. Pro argumento octavæ de hoc adorabili Sacramento, assumi potest Psalmus 22. *Dominus regit me, & nihil mihi deerit, &c.* nam deprehendere possumus in totidem versiculis præcipuos effectus divini hujus Mysterii, qui totidem suppeditare possunt argumenta sermonum æque moralium, & propriorum sollemnitatis, quam celebrat Ecclesia.

Primus sermo. Acceptis pro textu primis verbis illis, *ominus regit me, & nihil mihi deerit:* Ostendere possumus, cum eo in loco simus, ubi Pascua ubertate suo læta sunt, per hoc Sacramentum, nihil nobis deesse posse ad veram, solidamque beatitudinem in hac vita; nos nihil in pretio habere debere, nisi, quod pertinet ad æternam felicitatem, quam speramus in altera, quia in hoc Mysterio invenimus, 1. Remedium omnium malorum. 2. Cumulum omnium bonorum, cum possidemus Deum, qui nobis locum tenet rerum omnium.

Sermo alter desumitur ex verbis ejusdem Psalmi: *Super aquam refectionis educavit me, & animam meam convertit.* Ostendendo Filium Dei, eum nos in Ecclesia constituerit per aquas Baptismi, hoc fecisse, ut vitam mutaremus, & veram, atque sinceram conversionem faceremus. 1. Cujus habemus exemplar in mutatione, quæ fit de Pane, & Vino in Corpus, & Sanguinem Salvatoris, mutatione interiori, & ipsa substantia, non autem solum exteriori: mutatione totali, & integra, quin aliquid de priori substantia supersit: mutatione tamen solum interiori, quæ extrinsecus non apparet. Ita Animæ conversio esse debet interior, & in imo corde: esse debet integra, quin aliqua supersit adhæsio peccato; fieri potest, quin status, vel conditio mutetur, mutata solum ratione vivendi. In altero puncto ostendendum est, Dei Filium in SS. Sacramento operari conversionem peccatoris, & quomodo ipse sit caussa illius, quæ vocatur efficiens. 1. Quia exigit hanc mutationem, & conversionem, tamquam necessariam dispositionem ad ipsum digne recipiendum. 2. Quia aufert peccati reliquias. 3. Quia auget gratiam, & nonnunquam confert illam, &c.

Sermo tertius erit in hæc verba: *deduxit me super semitas Justitiæ propter nomen suum.* Ubi ostendere possumus per Eucharistiæ Sacramentum, nos adduci in viam perfectionis, & Justitiæ, & in virtutibus crescere, atque proficere. 1. Quia proprius hujus Sacramenti effectus est, producere in nostris animabus fervorem Caritatis, qui efficit, ut illæ crescant in Sanctitate, quemadmodum calor naturalis est principium augmenti corporum nostrorum. 2. Quia cum Sacramentum sit cibus animarum nostrarum, in illis id præstat, quod esca in corporibus nostris; vitam alit supernaturalem, roborat illas, efficitque, ut virtutes magis heroicas exerceant.

Sermo quartus. *Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.* Umbra mortis Sanctorum Patrum, interpretumque sententia, est occasio peccati, quæ in Mundo communis est, frequentia ibi sunt pericula cedendi tentationibus, sive extrinsecus, sive intrinsecus accidant. Sed in Eucharistia validum invenimus subsidium ad resistendum omnibus inimicis cum domesticis, tum alienis, sive illis palam sit repugnandum, quod sæpe accidit; hoc Sacramentum adorabile nobis est refugium, & virtus, ut loquitur Propheta, refugium est nostrum, quia protegit nos ad illud confugientes, & virtus est nostra, quia fert opem repugnantibus, ita ut dicere possim cum S. Augustino, *refugium est, ut fugientes excipiat, virtus est propugnantibus.* Refugium est, in quo tuti sumus, ubi confugimus illuc, virtus est, quæ nos pugnantes victores facit, ita ut, cum Deus est nobiscum, nihil nobis timendum sit adeo valido subsidio protectis: *non timebo mala, quoniam tu mecum es.*

Sermo quintus: *Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt.* Ubi ostendere possumus nos in Filio Dei, qui in hoc adest Sacramento, invenire in gravissimis hujus vitæ ærumnis consolationem. Tria, quæ solatium afferre solent afflicto, sunt, 1. Fidelis, & potens amicus. 2. Magnæ virtutis, & constantiæ exemplum, quod versatur ob oculos nostros; 3. Pignus amplissimæ remunerationis, quæ tria satis abunde invenimus in Salvatore huic Mysterio præsente.

Sermo sextus in hæc verba: *impinguasti in oleo caput meum, & Calix meus inebrians, quam præclarus est.* Ostendi possunt deliciæ, & suavitates, quas Animæ Sanctæ in hoc gustant Sacramento; sed ad illas probandas requiritur gustus probatus. Renunciandum est terræ deliciis, quemadmodum Israelitæ non receperunt cæleste Manna, nisi postquam dereliquerunt Epulas, quibus in Ægypto vescebantur.

Sermo septimus: *Et Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ.* Ostendendum est, quomodo frequens divini hujus Sacramenti usus faciet nos in bono perseverare per peculiare divinæ Misericordiæ Patrocinium, & ejus ope, finalem obtinere perseverantiam; & dicere possumus, Filium Dei, per Sacramentalem præsentiam, id efficere, quod fecit per corporalem præsentiam erga Apostolum suum: *Pater quos* Joan. 18.
dedisti mihi non perdidi ex eis quemquam. Ad hanc veritatem probandam, considerare possumus in sancto Sacramento hunc Deum hominem in duplici statu, vel in statu usus, & perfunctoriæ visitationis in nobis, vel in statu perpetuæ mansionis in Altaribus nostris; quatenus receptus in pectoribus nostris, est quasi custos corporis nostri, qui nos protegit, atque tuetur contra omnes nostrorum inimicorum incursus, omni nisu contendentium nos ab illius famulatu divellere, tamquam ignavos perfugas; & quatenus manet in Altaribus nostris, orat, atque intercedit pro nobis, & pro fidelibus facit, quod fecit in gratiam S. Petri paullo antequam pateretur. *Oravi pro te,* Lucæ 22.
Petre, ut non deficiat fides tua.

Sermo octavus, & ultimus: *ut inhabitem in Domo Domini in longitudinem dierum.* Ostendi potest, quomodo Sanctum Sacramentum Viatici loco receptum, nobis admirabilem fert opem ad bene moriendum. In morte duo sunt valde terribilia, videlicet separatio ab iis omnibus, quæ nobis sunt antiquiora, & transitus ad beatam, vel miseram æternitatem, quæ adhuc incerta est. Sed Sanctum Sacramentum hæc duo nobis efficit optabilia, quæ suapte natura magis essent reformidanda. 1. Quia sublato errore bonorum fallacium hujus Mundi, & illustrati lumine cælesti, sine dolore, relinquimus ea, quæ cum periculo vitæ nostræ possidemus. 2. Quia Filius Dei, tamquam perfectus amicus venit, ut visitet nos, nobisque suum promittat auxilium in eo, in quo versamur, periculo, faciens se simul Viaticum, & Ducem nostrum, ut nos deducat usque ad beatissimum terminum, quo tendimus. Nobis est igitur sperandi locus, ipsum recepturum esse nos in sinum suum, postquam recepimus illum in nostrum, in Sacramento; ipsumque mensurum esse illam acceptionem, qua nos in Cælum recipiet, ostendendo semet facie ad faciem, prout illum in terra acceperimus, dum sub Sacramentalibus latebat integumentis.

Sanctus

III. Sanctus Ambrosius in libro de Sacramentis verba faciens de effectibus Eucharistiæ per enumerationem ostendit Dei Filium in hoc Mysterio satisfacere omnibus necessitatibus nostris in hac vita, simulque nobis octo suppeditat argumenta totidem Sermonum pro Octava. Ita loquitur: *Si tenebras fugis, lux est; si febribus æstuas, fons est; si vulnus curare desideras, medicus est; si gravaris iniquitate, Victima est; si cibum quæris, alimentum est; si auxilio indiges, virtus est; si mortem times, vita est; si Cælum desideras, via est*. Argumenta igitur Sermonum hæc sunt.

1. *Si tenebras fugis, lux est*. In hoc Mundo sumus, tamquam in regione tenebrarum. Modicum lumen, quod ratio sine fide nobis suppeditat, plerumque nos in errorem inducit. Densis tenebris involuti in singulos ferme gradus cespitamus; non distinguimus objecta, quemadmodum accidit noctu, malum pro bono accipimus, & bonum pro malo. Ignoramus viam, quam sequi debemus eo, quo tendimus, perventuri, & secuti fallacia placitorum sæculi lumina, deducimur in præceps. Sed divinum hoc Sacramentum, merito a quibusdam Sanctis Patribus appellatur Mysterium luminum, quorum ope detegimus veritates, quæ nostram superant rationem. Hæreticis error offertur; fideles illuminati tuto ambulant, quin errore viarum decipi reformident: insignes peccatores redeunt de erroribus suis, & illi, qui cæcutiunt propter fallacia præjudicia, oculos aperiunt veritati. Augustum hoc Sacramentum, Fidei Mysterium vocatur, non solum quia unum est ex præcipuis objectis, quæ credenda sunt; verum etiam quia nos erudit de ceteris, quæ supponit, vel complectitur, vel detegit. Non erit difficile, ex omnibus his sententiis, argumentum Sermonis efformare.

2. *Si febribus æstuas, fons est*. Ex ipsius Sancti Ambrosii sententia, concupiscentia, quæ nos trahit in malum, est maligna, ac violenta febris, quod ipsum dicendum est de ambitione, de avaritia, atque aliis cupiditatibus, quæ totidem sunt febres ardentissimæ: *febris nostra libido est*. Hoc posito, facile ostendere possumus Eucharistiam, secundum S. Chrysostomi sententiam, qui argumentum hoc pluribus in locis pertractavit, Eucharistiam moderari vim affectionum nostrarum, earum impetum cohibere, aquæ similem esse ignem, & ardorem extinguenti, tam in illis, quæ suum habent principium in corpore, quam in illis, quæ originem habent in spiritu, cujusmodi superbia est. In ultimo paragrapho non deerit copia ad argumentum hoc pertractandum.

3. *Si vulnus curare desideras, Medicus est*. Vita hæc, dicit Scriptura, Jugis est pugna contra visibiles, & invisibiles hostes, cum quibus incessanter fere manus conserimus; moraliter igitur fieri non potest, ut vulnus aliquod non recipiamus; tunc vero potissimum cum infirmitas, atque fragilitas sit pars naturæ nostræ propter primi parentis peccatum; Anima nostra iis est morbis obnoxia, qui non minus periculosi sunt, quam ægritudines corporis. Quapropter Medico, & pharmaco indigemus, quorum utrumque in Eucharistia reperimus. JESUS CHRISTUS, qui mor-
Actor 10. talis suæ vitæ tempore *pertransiit benefaciendo, & sanando omnes*, præbuit se medicum Animarum nostrarum, & curavit illas non sine omni genere miraculorum. Explicandum est, quænam sint hæc vulnera, & infirmitates, quibus laboramus, & quanam fiducia nobis confugiendum sit ad hunc Medicum Salvatorem, & utendum iis remediis, quæ in divino hoc Sacramento reperimus.

4. *Si gravaris iniquitate, Victima est*. Si obtuimur pondere iniquitatum nostrarum, quarum veniam consequi optamus, ostendendum est, quomodo Eucharistia est verum Sacrificium, quod, quamvis diversum, quoad modum, ab eo, quod Filius Dei obtulit in Cruce pro Mundi totius peccatis, omnia tamen complectitur illius merita, omnemque virtutem, quam in hoc applicat nobis; sed Sacrificium hoc, cujus Salvator est Victima, debet esse conjunctum cum Sacrificio nostrorum metipsorum, quemadmodum in superiori titulo explicuimus, atque per divini hujus Sacrificii virtutem obtinebimus Misericordiam, quantacumque sit criminum nostrorum multitudo.

5. *Si cibum quæris, alimentum est*. Cum alimenta omnino sint necessaria ad servandam corporum vitam, nos quoque cibo indigemus ad servandam vitam Animæ, quam per sanctificantem gratiam accepimus; quapropter in hoc Sermone ostendere possumus, Cælestem Cibum, quem recipimus in Eucharistia, servare vitam supernaturalem communicatam nobis in Baptismo, vel in Pœnitentiæ Sacramento; per hanc escam Anima nostra reparat vires suas, crescit in virtute, & sanctitate, atque indipiscitur Christianam perfectionem, quam ab illa exigit Deus.

6. *Si auxilio indiges, virtus est*. Procul dubio valido indigemus auxilio, ad substinenda prælia, quæ inferunt nobis salutis nostræ inimici, ut resistamus violentis, atque importunis tentationibus, quibus sæpe lacessimur. Ostendere igitur possumus, quamvis nunquam desint nobis sufficientes gratiæ, ut omnibus hisce incursibus resistamus, nihilominus, per usum hujus Sacramenti recipere has validas, & efficaces gratias, quibus victores evadimus.

7. *Si mortem times, vita est*. Si timemus mortem, sive temporalem corporis, sive æternam Animæ: hoc æternæ Vitæ Sacramentum, quo nomine in Scripturis vocatur, nos contra utramque confirmat: Sedat terrores Mortis, & nobis certum tribuit pignus gloriosæ Resurrectionis, atque instar Viatici, nos ad beatam æternitatem debet adducere.

8. *Si Cælum desideras, via est*. Denique Sanctus Ambrosius concludit: Si in Cælum pervenire cupimus, & ad beatam anhelamus Sedem, quæ noster est terminus, Sacramentum hoc via est, quæ adducit illuc, per fidem, spem, & caritatem, quarum objectum est, & ratio in adorabili Eucharistiæ Sacramento; & si fides est adhibenda Sanctus Chrysostomus ait, Sacramentum hoc efficit, ut hæc terra fiat Cælum pro nobis; quia ibi possidemus idem objectum, quod Beati possident, licet alio modo. Illi quidem, per claram visionem divinæ essentiæ suæ. Nos autem per fidem, & sub symbolis atque integumentis. Habemus in illo pignus beatitudinis, quam nobis pollicitus est Deus, & quam expectamus, & præsertim nobis ostendit viam per eas virtutes, quarum in hoc Mysterio nobis præbuit exemplum.

Quemadmodum Deus tegit, detegitque simul omnes divinas perfectiones suas in hoc adorabili Mysterio, ita octavæ totius tempore arripere possumus argumentum assumentes pro textu singulorum Sermonum, illa Isaiæ verba: *Vere tu es Deus absconditus*. IV. Isaiæ 45.

1. Corpus, & Sanguis JESU CHRISTI realiter adsunt in hoc augusto Mysterio, sed sub accidentibus Panis, & Vini latent; nunquam melius probavit præsentiam suam, neque validiora præbuit argumenta hujus veritatis de Fide, ut id credere cogeremur.

2. Abscondit ibi Omnipotentiam suam sub infirmitate horum accidentium; sed nunquam magis suam nobis ostendit Potestatem.

3. Sapientia sua deseruisse videtur illum objiciens eum omnibus Indignitatibus, quibus prævidebat illum affectum iri ab impiis, & peccatoribus; sed nunquam melius eam in lucem protulit, quam nactus hoc eximium medium, sese hominibus dandi.

5. Dei Immensitas redacta est ad punctum in hoc Mysterio, & per admirabile prodigium tribuit quamdam immensitatis speciem Corpori, quod esse possit simul in omnibus locis per Consecrationem totidem hostiarum, quæ ad illos replendos requirerentur.

6. Sanctitas Dei, quæ ex Sancto Dionysio sita est in puritate infinita, & infinite seposita ab omnibus sordibus peccati, continetur in *Humanitate* Salvatoris, quæ Sancta est sanctitate Verbi ejusdem, cum qua erat arcte conjuncta, sed in hoc Mysterio æque invisibilis est, ac Divinitas, & Humanitas hominis Dei; nihilominus perfecte sese prodit per effectus, eo usque, ut huic Sacramento tribuat nomen Sancti, quia sanctificat Animas nostras, easque ad altissimam perfectionem attollit.

7. Gloria ejus ibi prorsus latet, neque enim, vel minimus ejusdem emicat radius; sed in hoc statu sibi procurat maximam extrinsecam gloriam, quam exspectare posset ab adoratione Angelorum, & hominum, & a submissione, & obsequio, quod illi omnes præstant Creaturæ.

8. Denique Bonitas, & Justitia Dei, quæ sunt quodammodo abscònditæ plerisque Hominibus, seu quod illi ad hoc non satis attendunt, seu quod illi magnitudinem earum non cognoscant, hæc inquam Bonitas, & hæc Justitia, nunquam melius apparent, quam in hoc Sacramento adorabili, in quo priorem quidem ostendit in maximo omnium beneficiorum suorum, quale est, seipsum dare; posteriorem vero per supplicia, quibus sæpe visibili modo percussit eos, qui sua bonitate abutuntur.

Quemadmodum Salvator Mundi in hac adeo sollemni festivitate pretiosi Corporis sui defertur in triumphum cum pompa, qua Sponsa ejus Ecclesia, & fidelium pietas illum honorare consueverunt; mihi quidem videtur, considerari posse in hac publica cæremonia, tamquam victor, cui jure triumphi gloria defertur propter victorias, quas hic homo Deus, per Eucharistiam reportavit, & quæ ad Octonarium numerum redigi possunt, ut singularum Elogium conficiatur, ostendendo fructum, qui inde percipi potest. V.

Prima est victoria de humanis mentibus relata per fidem Mysterii, quod fallit omnes sensus nostros, quod rationem superat, atque triumphum egit de incredulitate hominum pertinacissimorum, cogendo eos, ut se subjiciant veritati, quam sola Dei auctoritas potuit persuadere.

Altera victoria, quæ nihilo minus difficilis fuit, & quæ non minori labore stetit, quam prior, relata fuit de hominis corde, quia ad triumphum de illius sensus carentia, triumphum referendum, ipsumque divini

divino Amore inflammandum, nil magis proficit, quam videre amorem ejus, in hoc Mysterio.

Tertia generatim de peccatoribus relata fuit, per gratias, quas offert illis, & quas de Cælo detrahit ad illos convertendos, dando illis in hoc divino Mysterio prototypum perfectæ conversionis, & veræ mutationis vitæ.

Quarta relata fuit peculiariter de hæreticis per invicta realis præsentiæ suæ Argumenta; ita ut intolerabilis tantum pertinacia prohibeat, ne victas dent manus huic veritati.

Quinta relata est de impiis, qui Eucharistiam dedecorant irreverentia, & profanationibus suis, ubi ostendi potest, honorem, qui illi præstatur, & obsequium, quod in hac celebritate adhibetur illi esse reparationem injuriarum, quibus sacrilegi illam affecerunt, & afficiunt quotidie.

Sextus victoria est de tepidis, & languentibus in cultu Dei, quæ fit excitando eorum fervorem, novasque vires illis inspirando.

Septima refertur de inconstantibus, qui sæpe in eadem recidunt crimina, cum nihil aptius inveniatur ad figendam eorum voluntatem in bono, & in praxi virtutum, quam sæpe ad hanc sacram Mensam accedere.

Octava de illis, qui impediti sunt molestis negotiis, & conditionibus ad salutem periculosis. Cum divinum hoc Sacramentum validissima sit ratio illius substituendi, in occasionibus pereundi, & roborandi illos in sua imbecillitate.

VI. Eucharisticum Sacramentum magnum est, & admirabile Mysterium, quod alia plura complectitur. En præcipua, quæ totidem Sermonibus materiam suppeditare possunt in singulos Octavæ dies, qui morales effici possunt, ideoque utiles.

Primum est Mysterium Fidei, variis modis præfiguratum in lege veteri, ut nos disponeret ad eximium opus Potentiæ, Sapientiæ, & Bonitatis Dei. In lege nova vocatur Mysterium fidei. 1. Quia illud non cognoscimus per explicitam revelationem Auctoris sui, qui cum aliquandiu antea illud promisisset nobis, tandem instituit in pervigilio Mortis suæ, ut esset æternum Passionis suæ monumentum. 2. Quia unum est ex præcipuis fidei nostræ articulis, & infinite positis supra rationem nostram. 3. Quia ad illud digne recipiendum, viva fides est afferenda, &c.

Secundum Mysterium est Amoris, quod aperit nobis dimensiones Caritatis divinæ erga nos; & in quo discere possumus, quomodo tanto huic amori respondeamus.

Tertium est Mysterium Sacerdotii JESU CHRISTI, secundum Ordinem Melchisedech, in cujus Societatem vocavit Sacerdotes, quibus dedit potestatem illud perennandi, usque in finem sæculorum; immo etiam Christianos omnes, quamvis alio in sensu, alioque modo. *Gens sancta, regale Sacerdotium*, quomodo illos S. Petrus Apostolus vocat. (1. Petri 2.)

Quartum est Mysterium Sacrificii, quod illud Crucis repræsentat, ejusque fructum, & meritum applicat nobis.

Quintum est Mysterium Humilitatis, in quo discimus, quo usque Dei Filius propter amorem nostrum sese humiliaverit, & quomodo virtutem hanc debeamus exercere.

Sextum est Mysterium Patientiæ; patitur enim sexcenta indigna ab infidelibus, hæreticis, pravisque Christianis. Hic est prototypus, quem sequi debemus, cum injuriis afficimur.

Septimum est Mysterium Sanctitatis, institutum ad sanctificandos homines, præbendo illis exemplum abalienationis ab omnibus Mundi rebus.

Octavum est Mysterium Gloriæ. 1. Pro JESU CHRISTO, qui ab Angelis, & hominibus adoratur. 2. Pro Patre Æterno, cui illam procurat. 3. Pro hominibus, quibus illam pollicetur, & quibus vult hoc Mysterium esse pignus, ita ut ille videatur in antecessum eam nobis conferre, dans nobis seipsum.

VII. Non desunt Concionatores, qui ut Sermones suos Didascalicos efficerent, atque Ethicos, elegerunt pro argumento Octavæ totius præcipuas virtutes, quarum Salvator nobis præbet exemplum in hoc admirabili Sacramento, diebus singulis, singulas proponentes.

Pro die prima per occasionem humiliationum Filii Dei in hoc Mysterio ostendit, nobis imitandam esse illius humilitatem.

Die secunda agunt de ardenti, & benefica illius Caritate erga homines, & regulas tradunt Caritatis a nobis cum fratribus servandas.

Tertia die tractant de Obedientia, quam præbet Ministris suis semper præsens in hoc Mysterio, simul ac illi proferunt verba Consecrationis; adnituntur enim hoc exemplo faciliorem nobis præbere Obedientiam, quam debemus iis, qui sunt nobis præpositi.

Quarta die hortantur ad lenitatem, atque patientiam, differentes de contumeliis, quas eo in statu patitur Salvator.

Quinta die loquuntur de mortificatione corporis ad exemplum Salvatoris in hoc statu carentis usu omnium sensuum suorum.

Sexta die ostendunt JESU Misericordiam facientis se Victimam pro remissione peccatorum nostrorum, nobisque applicantis fructum, & meritum Sacrificii Crucis, ut discamus dimittere inimicis nostris, & jugulare in nobis sensim injuriarum, quas accipimus.

Septima die agunt de Zelo ardenti salutis hominum, qui impulit Salvatorem ad permanendum nobiscum in hoc Sacramento, & excitant nos ad laborandum pro fratrum salute, quacumque possumus ratione.

Die vero octava, & ultima ostendunt constantem, fidelemque amicitiam, quam JESUS testatus est hominibus, cum ante mortem, tum post illam, constantem inquam amicitiam, quam mors frangere non potuit, quoniam vult per hoc idem hoc Sacramentum permanere cum illis, usque ad consummationem sæculorum, & cujus certissima illis præbuit monumenta, dans seipsum illis tamquam Cibum, donec vivunt, & Viaticum, cum moriuntur, ut illos in Cælum perducat, quæ nobis validissima esse debet caussa, ut fideles simus illi, & usque ad obitum in illius servitute perseveremus.

VIII. Nonnulli sese coarctant ad solum amorem, quem Dei Filius nobis testatus est in hoc Mysterio adorabili, deligentes, pro textu, verba illa: *cum dilexisset suos, qui erant in Mundo, in finem dilexit eos*. Et mox pro argumento Sermonum singulorum acceperunt aliquam proprietatem, vel qualitatem amoris hujus, ut mutuum in nobis amorem excitarent.

1. Ibi deprehendi potest amor ardens sese nobis tradendi, quemadmodum ipse in Evangelio asserit; *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum*.

2. Amor liberalis, & prodigus, qui dat omnia, qui vult esse nobis omnia, ac totum sese in usus nostros impendit: *totus in usus meos expensus*. Bernardus ait.

3. Amor agens, fortis, & generosus, qui efficit, ut nihil prætermittat ad obtinendum, quod cupit; *Amor, si verus est, magna operatur; si vero operari renuit, Amor non est*. S. Gregorius ait.

4. Amor uniens, per quem cum nobis contrahit unionem, qua nulla esse potest major in natura.

5. Amor integer, qui primus nos quærit, quin indigeat nostri.

6. Amor amicitiæ, quo nobiscum agit, tamquam cum amicis, nos excipit Convivio, & patitur, ut quovis tempore ad illum accedamus, & perquam familiariter agamus secum.

7. Amor indulgens eo usque, ut non fastidiat frigus, ac teporem nostrum.

8. Amor fidelis, & constans, qui primus nunquam nos deserit, & in ipsa Morte præbet se nobis in Viaticum; ut nos perducat in Regnum Caritatis, ut inquit Scriptura, ipsum in omnem æternitatem amaturos.

IX. Argumentum hoc desumptum est a veteri nescio quo Sermonum Scriptore, quod facile redigi posset ad eam, quæ hodie viget, prædicandi consuetudinem, & totidem fieri possent Sermones pro hujus Mysterii Octava, eligendo videlicet octo figuras maxime naturales ex lege antiqua, quæ divinum hoc nobis Sacramentum repræsentant, & per effectum proprium, & peculiarem, nobis indigitant singulorum Sermonum materiam.

Prima, eaque vetustissima hujus Sacramenti figura, fuit Arbor Vitæ, cujus virtus erat præservare a morte. Naturalis est applicatio, & locum præbet exponendo effectus hujus Sacramenti, quod servat vitam Animæ, cum præservat a peccato, quod ei mortem affert, extrudit affectus inordinatos, eamque æterna Vita dignam facit.

Secunda est Manna, de quo recurret Sermo deinceps, & cujus non est necesse comparationem instituere, ut suppetat justo sermoni materiam.

Tertia est Arca fœderis, quæ non minores habet cum hoc Mysterio rationes. Judæi illam singulari veneratione colebant, quoniam habebant illam, tamquam instrumentum miraculorum Domini, tamquam oraculum, ad quod confugiebant, & tamquam eam rem, qua nulla sanctior, & pretiosior esset in Mundo propter ea, quæ continebat; & desumi potest occasio ex reverentia, qua Arca ista excipiebatur, & cujus palam meminit Scriptura, desumi, inquam, potest occasio loquendi de cultu, & veneratione, quam fovere debemus erga Eucharistiam.

Quarta Sacerdotium, & Sacrificium Melchisedech suapte natura viam aperit ad agendum de incruento Corpore, & Sanguine Filii Dei in Eucharistia.

Quinta Panes Propositionis, & Mensa, quam Moyses Dei jussu extruxerat, e Patrum sententia, figura est Eucharistiæ, ubi Cælestis Panis fidelibus distribuitur. Notari possunt necessariæ dispositiones, cum quibus accedere debemus ad Mensam hanc, futuri Sancti hujus Mysterii participes.

Sexta

Sexta est Panis subcinericius ab Angelo allatus ad Eliàm Prophetam, cui iter suum prosecuturo vires deficiebant; sicut enim Panis hic præbuit vim Prophetæ ad ambulandum, Panis Eucharisticus considerari potest, tamquam Panis Cælestis, vi cujus sustinemus labores vitæ, & pervenimus eo, quo contendimus in Cælum.

Septima in Assueri convivio, quod, procul dubio, fuit figura Eucharistiæ, latius sermo haberi potest de magnificentia, quam ostendit Deus ea in Mensa, quam præparavit omnibus fidelibus, de duratione hujus Convivii, de gustu, & deliciis, quæ ibi inveniuntur, pretiosisque Dapibus, quæ ministrantur.

Octava est celebre illud Convivium, de quo Sanctus Lucas admirabilem habet parabolam. (Lucæ 14.) *Homo quidam fecit Cœnam magnam*, quæ vulgo applicatur ad frequentem Communionem, & futiles excusationes, quas afferunt homines, ne huic intersint Convivio.

X. In 4. Tomo Meditationum P. Novet, cui titulus *Mystica JESU CHRISTI Vita in SS. Sacramento*, plures sunt de hoc Mysterio Sermones, qui cum meditatione, quæ singulos Sermones subsequitur, & quæ fructus est inde hauriendus, præbere possunt materiam integræ Octavæ.

Primus est in verba illa: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Matth. 2.* Ostendit Eucharistiam esse Panem omnium filiorum Dei, & JESUM CHRISTUM illos ad Mensam invitare; in meditatione vero docet, qua reverentia Cælestem hunc Panem recipere, & ad hanc Mensam debeamus accedere.

Secundus. Filium Dei invitare pœnitentes omnes ad Mensam hanc, atque illi proponit in hoc Sacramento, verum conversionis exemplar.

Tertius. Dei Filium invitare omnes, qui tentantur, & in periculo versantur cedendi, & mox ostendit illos, qui crebro accedunt ad Sacramenta, & frequenter communicant, habere debere magnum imperium in suas cupiditates, magnumque animum ad propulsandos hostes salutis suæ.

Quartus SS. Sacramentum esse Thronum Misericordiæ Dei, ad quem miseros & mœrore confectos accessit, ut consoletur, & opem ferat ærumnis eorum.

Quintus est de spirituali gaudio, quod effundit Dominus in corda nostra in hoc Sacramento, cum illud devote, ac ferventer accipimus.

Sextus. A JESU CHRISTO ad Mensam hanc invitari, qui mortem timent, & vitam suam communicari illis, qui fiunt hujus Eucharistici Mysterii participes.

Septimus. Filium Dei in hoc Sacramento esse peccatorum perfugium, sese offerre divinæ Justitiæ pro illis, iisque gratias exhibere, ut cum Deo revertantur in gratiam, ejusque flectant iracundiam.

Octavus. Dei Filium offerre se positis in agone, ut eos consoletur, eisque in mortis extremo spiritu subveniat.

Videri possunt omnia hoc argumentum fusius pertractata a P. Novet loco cit.

Cum nimis magna concionatorum copia sit, qui ediderint Octavas hujus argumenti, & singuli varia elegerint argumenta, & variis Sermones suos instituerint, allatis decem, duo tantum subjiciam.

XI. Biroat pro argumento Octavæ delegit vitam JESU CHRISTI in Divino Sacramento.

Sermo primus. Vitam absconditam Salvatoris.
Sermo secundus. Vitam humiliatam.
Sermo tertius. Vitam Sacrificatam.
Sermo quartus. Vitam Amoris, & Caritatis.
Sermo quintus. Vitam gloriæ.
Sermo sextus. Vitam gratiæ.
Sermo septimus. Vitam operationis.
Sermo octavus. Vitam, quam vocat, consummationis. Videri apud auctorem potest, quomodo solide, & methodice singulos Sermones pertractaverit.

XII. P. Castillon in posthuma Octava, alia institit via, non minus recta, ostendens consilia JESU CHRISTI in Eucharistiæ institutione.

Primus Sermo est veluti prolegomenon, & ostendit JESU CHRISTI humiliationem in Sacramento.

2. Habet primum JESU CHRISTI consilium, hoc est honorare Deum excellentissimo omnium Sacrificiorum,

3. Consilium relinquendi Ecclesiæ Mortis suæ memoriam, & repræsentationem.

4. Est de frequenti Communione, per occasionem Evangelii ejus diei.

5. Complectitur consilium tertium, videlicet honorandi Corpus suum in hoc Mysterio.

6. Continet consilium quartum honorandi, & sanctificandi corpora nostra.

7. Consilium quintum testandi nobis amorem singularem.

8. Et ultimus sextum consilium dandi nobis panem, & Viaticum, quo roboremur in vita, & in morte.

PARAGRAPHUS II.

Fontes, & auctores de hoc argumento pertractantes.

Sanctus Augustinus passim loquitur de Eucharistia, (Sancti Patres.) tamquam Sacramento, præsertim *tract. 20. 26. & 27. in Joann.*

Idem in *Serm. de divers. 3. 8. 46. 57. 83. & 33. de verbis Domini secundum Lucam*.
Idem *de verb. Apost. serm. 8.*
Idem *in Psalm. 392.*
Idem *de Civ. lib. 10. c. 6. lib. 22. c. 8.*
Idem *Serm. 6. de verb. Dom. & Serm. 2. de verb. Apost.*
Idem *lib. 5. Confessionum.*
Idem *lib. 10. & 20. contra Faustum.*
Idem *Conc. 2. in Psalm. 33.*

S. Ambrosius in lib. de Sacramentis, & præsertim in 4.
Idem *in Lucam lib. 6.*
Idem *lib. 3. de Spiritu Sancto.*
Idem *Serm. 18. in Psalm. 118.*
Idem *tract. de initiandis c. 9.*
Idem *de officiis lib. 1. c. 48.*
Idem *in Epistola 58.*
Idem in oratione *de obitu Theodosii, & excessu Satyri fratris sui.*

S. Cyprianus *Epist. 66. ad pleb. Furnil.* quæ est integer tractatus de Eucharistia, ut Sacram.
Idem *de Orat. Domin. & in Epist. ad Martyr.*
Idem Sermone *de Cœna*, & in Epistola ad Cæcilium.
Idem *Epist. 45. ad Cornelium Papam.*

S. Gregorius *homil. 20. in Evang. & homil. 83.*
Idem *lib. 4. dial. c. 17.*
Idem *in 1. Regum lib. 2. c. 1.*
Idem *Epist. 64.*
Idem *in Dom. 2. post Pent.*

Origenes *homil. 13. in Levit.* notat, Panes propositionis repræsentasse effectum Sacramenti Eucharistici, qui reddit Deum nobis propitium, & inde occasionem nactus docet quanam puritate sit recipiendum.

S. Hieronymus *in cap. 9. Zachar.* fuse explicat mirabilia hujus Sacramenti in ea verba: *Quid enim bonum ejus, & quid pulcrum ejus, nisi frumentum electorum?* &c.

Idem, vel alius in operibus ejus homil. *de Corpore, & Sanguine CHRISTI.*

S. Chrysostomus *homil. 45. in Joann.* refert hujus Sacramenti mirabilia, & effectus in animas &c.

S. Cyrillus Jerosolym. *Catech. Mystag. 4. de Corpore, & Sanguine CHRISTI.*

Beda habet serm. 15. *de Cœna Domini*, ubi plurima sunt in rem nostram.

S. Bernardus amplum habet *de Cœna Domini* sermonem; si tamen illius est auctor.

S. Bonaventura, plures habet de hoc Mysterio sermones, 2. In verba: *cum dilexisset suos* &c. 4. in illa: *hoc facite in meam commemorationem*. 5. & 6. In illa: *Panem de Cœlo præstitisti eis*.

S. Thomas *in opusc. 58.* de hoc tantum Mysterio verba facit.

S. Laurentius Justiniani prolixum habet Sermonem de *CHRISTI Corpore*.

Petrus Lombardus *in 4. sentent. a distinct. 8. usque ad distinct. 14.* (Theologi.)
Alexander Alensis *in summa Theologia.*
Suarez *in 3. parte D. Thomæ Tom. 3.*
Cajetanus *in opusc. Tom. 2. opusc. 2.*
Gregorius a Valentia *Coment. Theol. Tom. 4.*
Gerson *parte 3. & 4.* præter Sermonem in ea verba: *memoriam fecit mirabilium suorum.*
Raynerius de Pisis *in Pantaleg.*
Joannes de Turrecremata.
Petrus Canisius in Opere Catechistico.
Catechismus Tridentini Concilii, præclarum habet de Sacramento Eucharist. tractatum.
Prætermitto Theologos Scholasticos.

Ex Asceticis hi fere sunt utiliores.
Dionysius Carthusianus *in Opusculo de hoc Mysterio.* (Ascetici.)
Guillelmus Parisiensis *in tractatu de Eucharistia.*
Imitatio JESU CHRISTI lib. 4.
Novarini *Agnus Eucharisticus.*
Granatensis *in tractat. de Orat. & consider.* agit *de instit. Eucharistiæ*, & rationes affert.
Idem. *In memoriali lib. 3. cap. 4.* agit de habenda huic Mysterio reverentia, & devotione.
Pater a Ponte *parte 4. medit.* de Myster. fidei, *meditatione 12.*
Lucas Pinelli in meditationibus de hoc Mysterio.
P. Bourgoin in meditationibus de veritatibus, & excellentiis Verbi Incarnati.
Pater Novet tomum habet colloquiorum in festum diem hujus Sacramenti.
Joannes de Avila *tract. 27.*
P. Haineuve in meditationibus pro Octava.

Collo-

Colloquia P. Suffren.

Moralis Christiana *in Pater* in verba illa: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.*

Liber, cui titulus: Instructiones Christianæ in Eucharistia. Auctore Monchi, &c.

P. Vaubert in devotione ad Dominum JESUM CHRISTUM in Eucharistia.

Liber, cui titulus: Verus Spiritus, & Sanctus usus sollemnium festorum per annum.

P. Massiot Benedictinus *in tract. de Sacerdotio*, plura habet hujus argumenti.

Cardin. de Richelieu *lib. de perfect. Christiana c. 9.* agit generatim de Eucharistia.

P. le Valois *tom. 4. colloq.* habet sermonem de hoc Sacramento.

P. Nepveu librum edidit de festo die, & Mysterio SS. Sacramenti.

Idem in Christian. Confid. in singulos anni dies, *Tom. 2. & 4.*

Idem *in lib. de praparat. ad Mortem*, agit de hoc Sacramento, tamquam Viatico.

Coeffereau in Eucharistiæ Mirabilibus.

P. Senault in libro cui titulus: *homo Christianus*, *tract. 6.* ubi de Cibo, & Sacrificio Christiani in Sacramento.

Abbas Trappensis *Collat. pro die Corporis Domini*.

Concionatores, qui ediderunt Octavas hujus argumenti.

P. Delingendes.

Biroat in Vita JESU CHRISTI in Altaris Sacramento.

P. Andreas Castillon, qui pro Octavæ argumento sumpsit consilia JESU CHRISTI in institut. Sacramenti.

P. Simon a Virgine Carmelita Tom. 7. actionum Christianarum.

Ogier in actionibus publicis Tom. 2. habet Octavam in hoc Mysterium.

Inter Octavas Auctoris Sermonum in omnia argumenta, una est hujus argumenti, de qua sermo fuit in bibliotheca nostra tit. *Communio*.

Alii Concionatores, qui aliquem ediderūt sermonem hujus argumenti.

Reina Sermonem edidit hujus Mysterii in feriam secundam hebdomadæ Majoris, ubi ostendit, Salvatorem in Sacramento servasse omnes leges amicitiæ.

Granatensis in Sermonibus latinis serm. 5. agit de effectibus Eucharistiæ pro festo hoc.

Texier in Tom. Mysteriorum *serm. 22.* ostendit Sacramentum hoc esse fidei, & amoris Mysterium.

P. Bourdalove Tom. 1. Myster. ubi ostendit gloriam Corporis JESU CHRISTI esse, datum fuisse Ecclesiæ in hoc Sacramento, & Ecclesiæ gloriam esse, possidere Corpus JESU CHRISTI in hoc Sacramento.

P. Cauchemet in Sermone de Mysteriis Religionis, unum habet de institutione Eucharistiæ, in qua ostendit eluxisse potentiam, & Caritatem JESU CHRISTI.

Abbat de Monmorel in Sermone Dom. 2. post Pent. ostendit quid pro nobis egerit in hoc Sacramento Deus, & quid agendum sit nobis, ut consiliis ejus respondeamus.

Auctor Sermonum in omnia Ethicæ Christianæ argumenta, præter octavam, peculiarem habet Sermonem pro feria quinta Majoris hebdomadæ, ubi sermo tantum est de amore, quem nobis Dei Filius testatus est in hoc admirabili Mysterio.

In specimine Sermonum pro Dominicis in Dominica 4. Quadragesimæ; ubi sumit occasionem ex Panis multiplicatione, & pro Dominica infra Octavam Sacram.

P. Duneau, in Tom. de Mysteriis Domini, Sermone de hoc Sacram. ostendit excellentiam Cibi, quem nobis dedit Salvator, & utilitatem, quas inde percipimus.

Granatensis in locis communibus *tit. Eucharistia*.

Qui collectanea ediderunt.

Cartagena in homiliis de Eucharistia.

Lhonnet, & Labatha *tit. de Eucharistia*.

PARAGRAPHUS III.

Loci, exempla, figura, & applicationes Biblica ad hoc argumentum.

Loci proprii hujus argumenti allati sunt in bibliotheca nostra, quos vide in tit. de Communione. Nunc afferemus eos tantum, qui pertinent ad Eucharistiam, tamquam Sacramentum.

M*Emoriam fecit mirabilium suorum misericors, & miserator Dominus, escam dedit timentibus se.* Psalm. 10.

Ambulavit Elias in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. 3. Regum capite 19.

Angelorum esca nutrivisti Populum tuum, & paratum Panem de Cælo præstitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suavitatem. Sap. 16.

Edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum, qui requirunt eum, vivent corda eorum in saculum saculi. Psalm. 21.

Deliciæ meæ esse cum Filiis hominum. Proverb. 8.

Quid enim bonum ejus est, & quid pulcrum ejus, nisi frumentum Electorum, & vinum germinans Virgines? Zach. 9.

Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saculi. Matth. 28.

Ego sum Panis Vita. Joann. 6.

Hic est Panis de Cælo descendens, ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur. Joann. 6.

Qui manducat meam carnem, & bibit meum Sanguinem, habet Vitam æternam, & Ego resuscitabo eum in novissimo die. Ibidem.

Cum dilexisset suos, qui erant in Mundo, in finem dilexit eos. Joann. 13.

Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis CHRISTI est? & Panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est? 1. Ad Corinthios 10.

Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me, & ipse vivet propter me. Joann. 6.

Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel, Salvator. Isaiæ 45.

Nulla natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest nobis. Deuteronomii 4.

Humiliatus sum usquequaque. Psalm. 118.

Substantia mea, tamquam nihilum ante te. Psalmo 118.

Da Altissimo secundum datum ejus. Eccli. 35.

Unus Panis, & unum Corpus multi sumus omnes, qui de uno pane participamus omnes. 1. Ad Corinthios 10.

Pinguis est Panis ejus, & præbebit delicias Regibus. Genes. 49.

Exempla, & Figura veteris, novique Testamenti.

Arcta necessitudo inter David, & Jonathan figura imperfecta illius, quam cum nobis contraxit Salvator in Sacramento. 1. Reg. 18.

SCriptura nobis in arcta necessitudine, quæ inter Jonathan, & David intercedebat, proponit figuram insignem illius amicitiæ, quam Dei Filius in divino hoc Sacramento cum hominibus voluit contrahere. In lib. 1. *Reg. cap. 18.* legimus duos hosce familiares arcto amicitiæ vinculo fuisse conjunctos, eorumque amorem tantum extitisse, ut alterius Anima conglutinata videretur cum Anima alterius; adeo mutuus erat amor, quo duo hæc corda sibi cohærebant: *Anima Jonatha conglutinata est Anima David.* Arctæ adeo necessitudinis caussam Sacer textus tribuit; scilicet magnum amorem, quo Jonathas prosequebatur Davidem, tamquam dimidium Animæ suæ: *dilexit eum Jonathas, quasi Animam suam.* Neque licet ambigere, utrum David simili caritate Jonathan complecteretur, ita ut sincera hæc amicitia, & adhæsio reciproca aliquid effecerit simile iis, quæ in fabulis leguntur de duobus amicis, qui irrito labore conati sunt fundere corda sua, & ita ea commiscere, ut ex duobus unum dumtaxat existeret. Sed quod veritas de Jonatha, & David testatur, & quod fabula nobis de duobus amicis suis commenta est, levis est imago unionis, quam divinus Amor operatur in nobis in hoc Sacramento; namque per illud vivimus ex vita ipsius; JESUS efficit simul cum nobis unum, & nonnulli Sancti Patres eo usque procedunt, ut asserant adesse unionem naturalem cum corporibus nostris, & ab illo fieri partem nostræ substantiæ. Difficile esset explicare mentem eorum, circa hanc unionem substantiæ; certum tamen est, cum amor tendat ad unionem, nullam arctiorem inveniri, neque in natura, neque in motibus, illa, quam habet Dei Filius cum nobis in hoc Sacramento, quia nunquam fuit major amor in ipso. Quod si eodem afficimur, nosmet debemus cum illo conjungere per amorem mutuum, idque per conformitatem votorum, voluntatis, affectuum, ut hoc pacto simus unum, & idem cum illo; & dicere possimus, nos unum esse cum ipso, & simul unum habere cor, & Animam unam. *Qui adhæret Deo, unus Spiritus est cum eo.* 1. Ad Cor. 6.

Panis subcinericius, quem Angelus obtulit Eliæ, figura Panis Eucharistici.

Panis hujus Cælestis figura fuit ille, quem Angelus obtulit Eliæ Prophetæ subcinericium, qui vim, ac robur ei præbuit, ubi ex eo comedit, ut deinceps dies quadraginta, & quadraginta noctes ambulaverit usque ad Montem Horeb. Possumus enim affirmare, nos manducantes hunc *Panem Angelorum*, qui contemptibilis in oculis nostris videtur (neque enim vident, nisi viles, abjectasque species) nos ita valide roboratum iri, ut nos substineat in diebus peregrinationis nostræ, donec pervenerimus ad sedem quietis, atque æternæ felicitatis.

S. Thomas comparat Salvatorem in hoc Sacramento Moysi, qui illius figura fuit. Cum Propheta de Monte descenderet, & a colloquio Dei reverteretur, obnubebat faciem suam velamento, quia Populus sustinere non poterat lucem ex facie ejus emanantem, & Populi oculos perstringentem; quo pacto Israelitæ lumen ferre facilius poterant. Quotiescumque divinum hoc celebratur Mysterium, Salvator de Cælo descen-

descendit, ut quam familiarissime cum hominibus agat; sed consilium suum adimplere non posset, si ab hominibus videretur in tota luce gloriæ suæ. Hominum oculi nimiam lucis vim sustinere non possent. Quid ergo? abscondit se, velum apponit faciei suæ, & umbrarum favore venit ad nos, familiariter nobiscum agit, & in ipsa ingreditur corda.

Legimus in Scripturis, Regem Assuerum, *ut ostenderet divitias, & gloriam Regni sui*, fecisse sollemne convivium, quod centum, & octoginta dies mansit. JESUS CHRISTUS Rex Regum ostendere voluit in convivio magnitudine sua digno opulentiam thesaurorum suorum, & gloriæ suæ Majestatem; ideoque dedit seipsum nobis manducandum, quod miraculum est nihilo minus ipsa Incarnatione. Manna, quod depluit in deserto, & quod non erat aliud, quam divini hujus Mannæ umbra, olim universos filios Israel admiratione replevit. *Quid est hoc?* dicebant illi, & nonne similem prætulerunt stuporem, cum dixerunt: *Quomodo potest hic nobis Carnem suam dare ad manducandum?* Attamen hoc convivium non est, ut illud Assueri, coarctatum ad centum, & octoginta dies, jam excesserunt sexdecim sæcula cum dimidio, & usque ad sæculorum finem permanebit. Salomon cum ædificasset Templum, nonne stuporem testatus est suum, eo quod vellet Deus ibi figere habitationem suam? Num fieri potest, ajebat, quod Deus in terris cum hominibus versetur? Si Cælorum magnitudo illum capere non potest, quomodo Domus, quam illi ædificavi, eum capiet? Sed quo potiori jure idipsum nos dicere possumus, quandoquidem non umbra, neque figura Dei, sed Deus ipse permanet cum nobis? quæ prærogativa velle Deum nobiscum permanere ad leniendа nostræ hujus peregrinationis fastidia!

Joann. 6.

Manna Eucharistiæ Figura.

Manna, secundum Patrum omnium sententiam, semper habitum fuit, tamquam Eucharistici Panis figura, qui de illo ita loquuntur. Origenes *in hom. 7. in lib. Num.* alebantur Manna in ænigmate, modo vero Caro Verbi Dei sine ænigmate est, ideoque verum Animarum nostrarum alimentum, & S. Ambrosius clarius, considera, inquit, utrum sit præstantius Angelorum ne Panis (hoc enim nomine in Scripturis Manna vocatur) an Caro JESU CHRISTI, quæ est Corpus vitæ? Manna descendebat de Cælo, & Corpus hoc est Cælo superius: Manna erat Cælestis alimonia, Caro JESU CHRISTI est Caro Domini Cælorum omnium; sed ista Caro est immunis a corruptione, a qua immunes efficit eadem digne vescentes. Alibi etiam addit; quod faciebant Judæi, erat in figura, sed quod ipsi facitis est in veritate, & Sanctus Chrysostomus, sicuti vos manducatis Corpus Domini, Judæi manducabant Manna; & sicuti bibitis ejus Sanguinem, illi bibebant aquam de petra; sed S. Augustino satis non est invenire in Manna figuram nostri adorabilis Mysterii, immo ibi animadvertit quamdam Sacramenti speciem in ea ratione, qua Populus iste vescebatur Manna; Pane videlicet Angelorum manu elaborato; & ita loquitur: Moyses, Aaron, Phinees manducaverunt Manna, & mortui sunt. Quorsum autem? quia non crediderunt, quod videbant, nec potuerunt capere Mysteria, quæ non videbant; qui vero ex ceteris Patribus nostris intellexerunt Mysterium in Manna absconditum; videlicet, JESUM CHRISTUM ibi præfigurari, & hoc Manna esse Sacramentum in figura, hi mortui non sunt, inquit laudatus Doctor, cujus afferam verba: *Moyses, Aaron, Phinees manducaverunt Mannam, & mortui non sunt, quare? quia visibilem Cibum spiritualiter intellexerunt, spiritualiter esurierunt, spiritualiter gustaverunt, ut spiritualiter satiarentur.*

S. Ambr. tract. de Initiandis, cap. 9.

Idem lib. de Sacram. c. 5.

Chrysostom. homil. 23.

In 1. ad Cor.

S. Augustin. tractat. 20. in Joann.

Discamus hinc objecta secernere. Moyses enim, Aaron, & Phinees, duo respexerunt in Manna. Primum speciem illius, alterum illius virtutem, & significationem; & quia pleri que Israelitæ in Manna speciem dumtaxat extimam consideraruunt, mortui sunt: *manducaverunt Manna, & mortui sunt*. Sed quia Moyses, Aaron, & Phinees sub cortice Mannæ viderunt Corpus JESU CHRISTI datum nobis in Eucharistia, non mortui sunt. *Non sunt mortui, quia visibilem cibum spiritualiter intellexerunt*. Nos igitur morimur æque, ac increduli Patres nostri si divinum hoc Sacramentum recipimus, ejusdem symbolis tantum inhærentes, *quam multi de Altari accipiunt, & moriuntur;* Quia non habent fidem, quæ mystica hæc integumenta penetrat, & ostendit illis JESUM CHRISTUM præsentem substantialiter, non recipiunt illum, tamquam Deum, & Salvatorem suum.

Ibidem.

Panes Propositionis Figura Eucharistiæ.

Moyses Dei jussu ædificaverat Mensam ex lignis incorruptibilibus eamque aureis laminis circumduxerat. In hac Mensa duodecim erant panes propositionis ex simila cum oleo subacti, ex quibus vesci licebat solis Sacerdotibus cum Sacerdotali familia, quibus, cum essent mundi, integrum erat comedere. Nulla figura melius repræsentat Eucharisticum Sacramentum, & docemur, Corpus Sacrum JESU CHRISTI cum nobis præbetur, sub speciebus Panis, non requiescere, nisi super illos, qui certum, & constans inierunt consilium id faciendi, quod significat hæc Mensa ex incorruptibili cedro elaborata, & auro circumdata. Verum, cum satis non sit a vitiis abstinere; ad tantum Hospitem recipiendum, opus est, ut Mensa, & cordis nostri domus sit parata, & pulcherrimus, quem postulat ornatus, est Caritas, qua nos indutos desiderat. Hi Panes propositionis fiebant ex mero polline, & sine fermento: quæ omnia significant extremam munditiem, & sanctitatem hujus Dei, qui se nobis tradit sub his sacratis Speciebus, & magnam puritatem, quam exigit idcirco ab illis, qui huic Mensæ accumbunt. Omne absit peccati fermentum; nulla adsit amoris proprii corruptio; cor totum esse debet Dei, hic Unctus est panis, qui complectitur fontem gratiarum, & Datorem earum digne accipientibus.

Figura status, ad quem JESUS CHRISTUS se redigit in Eucharistia, fuit Eliseus, qui ut mortuum puerum resuscitaret, se ita coarctavit, ut non magis pateret, quam exiguum cadaver, quod in vitam revocare cupiebat. Prophetæ applicatio ad hunc puerum ita par fuit, ut ejus oculi oculis illius, manus manibus, os ori, pedes pedibus agglutinati viderentur. Sed figuræ præstat veritas; nam Dei Filius in hoc Mysterio aufert Corpori suo naturalem magnitudinem, & ponit se totum sub minima Hostiæ particula, &, seu prænoscat impios hoc in ludibrium tracturos, seu prævideat hæreticos responsuros, ipsum non esse micam Panis, mavult has irrisiones pati, quam cessare, quominus fiat cibus noster, ut intime se nobis conjungat.

Eliseus, qui se coarctavit, ut puerum a morte suscitaret, est figura status, in quo Salvator se ponit in Eucharistia.

Veniet tempus, dicebat Discipulis suis Salvator, quo plurimorum Caritas refrigescet. Miserum hoc tempus accessit. Divinus Amor in Corde nostro parum differt ab igne, qui in lutum conversus fuit, cum Machabæi imperitabant in Israel; sed simul ac lutum illud in Altare positum fuit, sese convertit in ignem, & exarsit. Fac, Domine, eamdem mutationem in cordibus eorum, quos pro te uno formasti. Hanc gratiam pluribus Sanctis viris fecisti, & te eamdem nobis speramus esse facturum.

Caritas accenditur in cordibus nostris per Eucharistiam.

Pœna Heli, & filiorum ejus, non secus ac Philisthiim, Judæorum, & Bethsamitarum, qui Arcam Domini receperunt sine ea, qua par erat, reverentia; nobis esse debet documentum, sed terribile documentum obsequii, quod debemus Sacramento Altarium nostrorum, cujus mera figura erat Arca eadem. Magnus ille Sacerdos, ejusque filii vacabant Ministerio Tabernaculi, ubi residebat Arca; sed impii filii, sacrilegiis suis dedecorabant illius Sanctitatem, ejusque connivere videbatur Pater, non satis valide pro meritis illos corripiens. Deus eorum, atque totius Israel sceleribus fatigatus insignem repoposcit ex illis pœnam. Philisthiim arma capessunt contra Israelitas, qui, quin agerent pœnitentiam, adducunt Arcam Domini in castra, rati hoc sufficere, ut victoriam reportarent. Sed quid accidit? duo filii Sacerdotis summi, qui Deum ad iracundiam provocaverant, prope Arcam cæsi fuerunt, Populus fugatus, Arca capta, & Heli audiens hoc nuncium cecidit in terram, & in arena occubuit. Præclara documenta, quibus monemur, quomodo ulturus sit Deus gloriam suam, tot indignis sceleribus lacessitam, quæ coram augustissimo Sacramento patrantur, & modicum reverentiæ, quod illi adhibetur. Paullo post, cum Philisthiim Arcam dimisissent, Bethsamitæ gaudio exultantes, eam receperunt; sed nimia eorum curiositas pœnas dedit morte septuaginta Virorum, qui maxime florebant inter ceteros, & quinquaginta millium e populo, quod gaudium eorum in tristitiam convertit. Qui vero incolebant Cariathiarim, profecerunt exemplo Bethsamitarum, & Sapientiores effecti finitimorum supplicio, occurrerunt ad Arcam excipiendam magna cum reverentia; illi sedem præparaverunt, & Sacerdotem consecrarunt, qui illius gereret curam: Tunc visus est effectus præsentiæ Domini in ea victoria, quam insignem de hostibus retulerunt, & in sexcentis benedictionibus, quas de Cælo in eos depluit Dominus. Quis in hac figura non intelliget, hinc quidem Dei iracundiam propter irreverentiam, quæ committitur contra adorabile Altaris Sacramentum, cujus figura erat Arca; inde vero retributiones, & benedictiones, quas largitur Deus digne, & singulari cum devotione ad se recipiendum accedentibus?

Pœnæ eorum, qui Arcam non reverenti fuerunt, designant illas, quas exercebit Deus in eos, qui dedecorant Eucharistiam, cujus Arca erat tantum figura.

Omnes Sancti Patres respexerunt Manna, tamquam perfectissimam Eucharistiæ Imaginem, & sane plures habet ad illam rationes, quarum præcipuas afferam. 1. Manna fuit Panis, quem per Angelorum manus Cælum Israelitis præparabat; & Eucharistia Panis est de Cælo veniens. 2. Manna depluebat, quin Israelitæ illud labi viderent; JESUS CHRISTUS est in Eucharistia, quin fideles id sentiant. 3. Manna noctu fiebat, noctu quoque instituta fuit Eucharistia. 4. Manna pluebat inter duplicem rorem, quarum altera illud excipiebat, altera vero tegebat; & Eucharistia recipi vult inter duplicem gratiam, quarum prior præcedere, altera vero subsequi debet. 5. Qui colligebant Manna, sive multum, sive

Comparatio Mannæ cum Eucha...

sive

sive parum colligerent, cum metiebantur illud, parem se copiam collegisse videbantur; quod est miraculum Eucharistiæ, ubi Hostia major nil magis continet, quam minima. 6. Manna soli objecta liquescebat, sed coquebatur igni; at Eucharistia, amorem quidem requirit, non evidentiam, & est fidei Mysterium. 7. Manna, licet post diem contabesceret, in Arca tamen, ubi servabatur, permanebat incorruptibilis, quod indicium est, licet Eucharistia, singulis diebus absumatur, illam tamen in Ecclesia in æternum duraturam. 8. Manna habebat in ore fidelium quemlibet saporem. Ita nunc & Eucharistia. 9. Manna Israelitis data fuit, ut esset illis viæ subsidium; hoc ipsum Eucharistia fidelibus est ad eos reficiendos, & consolandos inter vitæ hujus ærumnas, quæ mera est peregrinatio.

Elias, qui ascendens in Cælum reliquit pallium suum, ex S. Chrysostomo est figura J. C. qui antequam in Cælum ascenderet reliquit suam humanitatem in Eucharistia.

Elias igneo curru sublatus in Cælum reliquit Eliseo Discipulo pallium suum, quod recepit tamquam pretiosas exuvias Magistri sui, & quia prætulit omnibus Mundi divitiis. S. Chrysostomus applicat hoc munus Mysterio Eucharistiæ, cujus figuram esse probat. Discipulum hunc beatum arbitramini, Sanctus hic Doctor inquit, & parem vobis sortem concupiscitis; sed si vobis ostendero, vos, qui Sacris Initiati estis Mysteriis, ea frui beatitudine, quæ toto Cælo superat Elisei felicitatem, quanti vobis erit facienda vestra Christianorum conditio? Elias in Cælum ascendens reliquit pallium discipulo; sed JESUS CHRISTUS, antequam in Cælum ascenderet, nonne vobis divinam in Eucharistia Carnem reliquit? *Filius autem Dei ascendens suam nobis Carnem dimisit*; cum hoc tamen discrimine, quod *Elias quidem exutus est, CHRISTUS autem, & nobis reliquit, & ipsam habens ascendit*. Ita si comparaverimus cum nostra Elisei felicitatem, & si secundum fidem, judicium tulerimus, nosmet toto Cælo Eliseo feliciores censere debebimus; nam, qui tradidit pro nobis Corpus suum, & suum effudit Sanguinem futurum nobis Redemptionis pretium, nonne dedit nobis iterum in Eucharistico Sacramento Corpus, & Sanguinem suum futurum cibum nostrum, & potum? post hunc amoris sui excessum, quid facturus non est pro salute nostra?

Manducatio Agni Paschalis figura manducationis Corporis J. C. in Eucharistia.

Dei Filius, postquam Paschalem Judæorum Agnum comedit, dedit comedendum Agnum Paschalem Christianorum, qui est proprium Corpus illius, & hoc pacto, Sanctus Chrysostomus ait, *figura veritatem adjunxit*. Profecto inveniri nequit major relatio, quam quæ inter figuram, & veritatem invenitur; si præcipuas utriusque Mysterii circumstantias ad examen vocamus. Salvator, ut sese aptaret Judæorum cæremoniæ sub finem diei instituit Sacramentum Corporis sui, ut indigitaret temporum plenitudinem, ac figurarum finem; & innueret jam prope esse veritatem. Gratias egit Patri suo, ut doceret grati animi sensum essentialem esse dispositionem ad digne recipiendum hoc Sacramentum. Hoc autem vocavit Testamentum novum, quia spectabat ad legem novam, & illud Testamentum appellavit, quia quam primum erat moriturus; & quemadmodum vetus Testamentum consecratum fuerat aspersione Sanguinis animalium, Testamentum novum consecratum fuit per Mysterium, in quo modo incruento Sanguis effunditur. Addit: hoc facite in meam commemorationem; nam sicuti imperatum fuerat, ut Agnus Paschalis comederetur in memoriam prodigiorum omnium, quæ Dominus fuit operatus in gratiam Israelitarum, ita præcipitur, ut celebretur veri Agni Paschalis esus in memoriam omnium prodigiorum, quæ JESUS CHRISTUS pro nobis in lege nova operatus est.

Figura, & exemplum, quod Filius Dei dedit in novo Testamento, ut disponeret populum ad Eucharistiæ Mysterium.

Arduum non esset ostendere totam fere vitam, & omnes actiones Salvatoris, quæ præcellerunt promissiones, & donum, quod fecit nobis Corporis sui, fuisse, tamquam præparationes ad hanc novissimam actionem, quæ ceterarum futura erat consummatio. Dici posset locum, in quo natus est, appellatum fuisse Bethleem, videlicet, Domum Panis, & asserere possumus omnia miracula ab ipso patrata præparasse mentes ad credendum magnum illud miraculum, quod fit in mutatione Panis in Corpus ejus: Primum illud, quo mutavit aquam in vinum, incœpisse dare nobis transubstantiationis exemplum; sed ne immoremur in perquirendis relationibus, quæ licet remotæ, veræ sunt tamen, ea deligere possumus, quæ majorem, atque apertiorem habent similitudinem. Hoc modo respici potest prodigiosa illa multiplicatio, qua JESUS CHRISTUS saturavit quinque hominum millia panibus quinque paullo ante Pascha. Die crastina loquutus est de esca, quæ datura erat vitam æternam Populo, qui illum sequutus fuerat, & qui tanto miraculo captus, illum Regem facere voluit. En igitur, & figura, & res. Quinque panes præcedunt tamquam figura, & JESUS CHRISTUS eorum facie applicationem, gradum faciens a Pane materiali, quamvis miraculoso, ad Panem spiritualem, & prorsus divinum, qualem erat ipse pollicitus, se daturum Corpus suum ad vescendum, & Sanguinem ad bibendum. Hæc Panis multiplicatio semper a SS. Patribus habita fuit tamquam figura, in qua Salvator nobis dabat imaginem multiplicationis in Eucharistia perficiendæ.

Exemplum, & figura Patriarchæ Joseph in honore habiti a Pharaone, quia universæ Ægypto in sterilitate providerat.

Docet Scriptura eo, quod Joseph universam Ægyptum providerat pane in summa agrorum sterilitate, & fame; Regem Pharaonem effecisse, ut ille regio invectus curru, per omnes Regni provincias deduceretur, & jussisse, illum ab omnibus adorari de genu: ita quia Dei Filius dedit nobis panem Cælestem, suum videlicet Corpus, Ecclesia illum nobis proponit in solio, & sub umbella; & in hoc statu deducit illum in omnes Mundi Christiani locos, præcipiens fidelibus omnibus, ut flectant genua coram illo, eique certatim cultum, & obsequium adhibeant.

Arbor vitæ, quæ erat in terrestri Paradiso figura erat Eucharistiæ.

Inter plurimas eximiæ pulcritudinis arbores, quæ in terrestri Paradiso nitebant, una erat, cujus virtus ceteris præstabat. Erat autem Arbor vitæ, cujus ope vires adeo reparabantur, ut homo immortalitatem adipisceretur. Necesse non est multis argumentationibus, neque meditatione, ut liqueat in Ecclesiæ Paradiso, in qua Deus, per Misericordiam suam posuit Eucharistiam, hanc vere esse Arborem vitæ, quæ nostras reparat vires, & in qua vitam prorsus divinam, quæ nobis data est, nanciscimur: Non ut vivamus inter terræ delicias, quemadmodum fecissent primi Parentes, si Deo fideles permansissent, sed ut deliciis Angelorum, & Beatorum in Cælo perfruamur. Fructus, qui continet hanc potestatem, & virtutem, est Corpus JESU CHRISTI; Fructus suavissimus, qui se dat nobis, ut sit Cibus noster sub speciebus Eucharisticis; Fructus Sacer ex Crucis arbore avulsus reparat tanta cum utilitate malum, quod primi hominis peccatum pepererat, ut non solum efficiat, ut vivamus vitam Angelorum, & Beatorum; sed Dei ipsius: nosque adducit in statum perveniendi ad gloriam toto Cælo majorem illa, ad quam adspirare potuissemus, si Patres nostri primam servassent innocentiam. Neque enim in æternum obtinuissemus hanc prærogativam, quæ superat quidquid dici potest cum nutrimur proprio Corpore hominis-Dei, eique intime in Eucharistiæ Sacramento conjungamur.

Benedictio, quam Isaac dedit Jacob est figura Sacramenti Eucharistici.

Cum sciret Jacob, Isaac Patrem suum cumulaturum esse benedictione sua Primogenitum fratrem Esau, cumque ab eo redemisset jus Primogeniti, genitricis consilio illum prævertit. Accepit vestes Esau, & pelles mortuas, ut caro Jacob exprimeret villosam fratris sui carnem. Obtulit mox Patri alimenta, quæ Mater caute præparaverat, qualia noverat vetulo placitura, non secus ac merum ad bibendum. Agnovit Isaac vocem pueri esse vocem Jacob, sed oculi ejus, propter nimiam senectutem caligaverant, neque illum facile secernere poterat; cumque palpando filium sentiret manus similes esse manibus villosis Esau, dedit illi benedictionem, tamquam Primogenito suo, & optavit illi adipem terræ, præcipue vero copiam frugum, & vini. Hæc historia, quam satis revereri non possumus propter magna Mysteria, quæ in ea continentur, descriptio est facti præteriti, & Prophetia rerum, quæ postmodum acciderunt; sed quin loquar de aliis Mysteriis, quæ respiciunt JESU CHRISTI personam, satis puto animadvertere illum, dum viveret in terris gestasse externam Esau speciem, sed vocem habuisse, & suavitatem Jacob, cujus personam gerens, apparuit coram Patre suo, tamquam Primogenitus offerens se illi sub speciebus Panis, & Vini, ut, per hanc Oblationem in se, & in posteritatem suam, quæ est Ecclesia multiplicata, & effusa in extremas usque terrarum plagas, detraheret uberem, & copiosam benedictionem, multiplicando Panem hunc Cælestem, qui illi futurus erat alimento.

JESUS CHRISTUS sæpe in variis parabolis, quas Populo suo proponebat, semetipsum pingebat, quod potissimum fecit in parabola ejus Convivii, de quo loquitur apud S. Lucam, ad quod omnes erant invitati; illam ipse Salvator applicuit sibi, eamque ex ore ipsius excepimus, cum nobis dixit: Patremfamilias fecisse cœnam magnam, & cum prandii hora immineret, misisse servos suos, qui dicerent invitatis: omnia esse parata. Vos non fugit, quas illi caussas adduxerint, & quomodo inurbane interesse noluerint. Non est hic locus refellendi pravas caussas; dico solum, Ecclesiam applicare parabolam hanc Eucharistico Sacramento.

Applicationes nonnullorum Scripturæ locorum huic argumento.

Quomodo, & in quo sensu Filius Dei amat Discipulos suos usque in finem.

C*UM dilexisset suos, qui erant in Mundo, in finem dilexit eos*. Joann. 13. Quid sibi vult dilectus Discipulus asserens JESUM CHRISTUM, cum Apostolos suos semper dilexisset, illos usque in finem dilexisse? Tria innuit. 1. *In finem* illos dilexit, usque in finem vitæ suæ, quin mortis timor, aut vis suppliciorum, quæ versabantur ob oculos ejus, & quæ in excessum patiebatur, potuerint aliquid imminuere de amore illius, vel prohibere, ne ejusdem præberet

monumenta. 2. *In finem* amavit illos etiam præter terminos vitæ suæ per amorem mortis ipsius victorem; videns enim prope esse, ut sibi eriperetur vita naturalis, quam receperat propter nostram salutem, & se nunquam recepturum eamdem, nisi ut in Cælum attolleret; amor suus in hoc Sacramento excogitavit hanc inventionem dandi illi secundam vitam in Altari, atque intra nosmetipsos. 3. *In finem* amavit eos amore quodammodo infinito, & sine termino; nihil prætermittens, quod faciendum est amanti pro amicis: *nihil omisse, quod vehementer amantem deceret*, ut ait S. Chrysostomus.

Dei Filium dedit nobis omnia, dans nobis corpus suum in hoc Sacramento.

Quomodo cum illo nobis non omnia donavit? Ad Rom. 8. Apostolus utitur his verbis probaturus, cum Deus nobis dederit Filium suum, ac eum pro nobis morti tradiderit, nihil esse, quod nobis expectandum non sit ab ejus liberalitate. Sed possumus etiam hæc eadem applicare verba augusto Altaris Sacramento. Deus in hoc Mysterio nobis dat Corpus, & Sanguinem suum, qui est pretiosissimus Mundi thesaurus, & qui continet quidquid maximum est in Cælo, & in terra. Post donum adeo magnificum, quid nobis negare potest? Nonne hoc pignus est, se omnia reliqua nobis esse daturum? vel potius non est hoc pignus, quo certos nos facit consecuturos esse quidquid in gratia, & in gloria voluerimus, quia in illo omnia eminenter continentur? Hac de caussa Corpus Salvatoris, quod in hoc Mysterio datum est nobis, vocatur *pignus futuræ gloriæ*, quæ nobis promissa fuit in vitam alteram, & quam pro nobis est meritus JESUS per Sanguinem, quem effudit in Cruce, & quem dat nobis in hoc Sacramento; quoniam bona quæcumque continentur in ea gloria, quam nobis pollicitus est. Hoc jam est eamdem quodammodo gloriam donare, cum det nobis pignus adeo certum, & quod tanti valet, quanti gloria promissa. *Quomodo enim illo nobis non omnia donavit?*

Ad Rom. 8.

Non cognoscimus pretiosum thesaurum, quem in hoc exemplo possidemus.

Medius vestrum stetit, quem vos nescitis. Joann. 8. Hoc dicebat S. Joannes Baptista Judæis, qui non noverant Filium Dei, licet medius inter illos versaretur. Ille, quem per tot sæcula exspectatis, quem Patres vestri, & antiqui Patriarchæ tantopere concupierunt, & cujus adventum properare ausi sunt votis, precibusque urgentes Deum, ut illum in terras mitteret; hic idem, inquam, tandem de Cælo descendit, medius est inter vos, illum præsentem habetis; sed thesaurus est, quo non gaudetis, quia illum ignoratis. Hæc felicitas est, quam non gustatis, quia ad illam non advertitis animum. Bonum est infinitum, quod vos beatos efficere potest, sed quod est vobis inutile, quia pretium illius non cognoscitis. *Medius vestrum stetit, quem vos nescitis.* Nonne hoc ipsum plerisque fidelibus dicere possumus, qui hunc eumdem habent Deum, eumdem Salvatorem, &, ut uno verbo complectar, fontem bonorum omnium. Qui illum, inquam, habent ob oculos, & qui tantum abest, ut ex hac felici occasione proficiant, ut ne cogitent quidem? *Sapientia absconsa, & thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque?* Quid proderit vobis thesaurus iste, si a vobis possideri ignoratis? Ah! hoc bonum sublimius cogitationibus vestris, majus desideriis vestris beatos non facit, quia eodem uti nescitis. Potestis ex illo eosdem fructus percipere, quos qui visibili ejus præsentia gaudebant; cum enim æque liberalis sit in utroque statu, si vobis non est felicitas videndi illum, hoc vos consolari debet in tenebris, in quibus voluit relinquere vos ad fidem vestram exercendam, in caussa est, quia vobis utilius est credere illum, quam oculis vestris videre.

Eccli. 4

Quomodo merebantur homines, ut Deus se illis traderet in hoc Sacramento.

Domine quid est homo, quod memor es ejus, aut filius hominis, quoniam visitas eum? Psalm. 8. Hoc ipsi dicere possumus, ea cogitantes bona, quæ in hoc Mysterio recipimus; quid est homo, ut tu tantopere indulgeas illi? quid in ipso est, quod mereatur, ut amorem illius tibi concilies? quid est, quod te illicere possit, ut prætergrediaris omnes naturæ Leges, illas etiam contemnas decori, & eas tuæ sapientiæ confundas? Nihil in nobis est, quod illum cogere possit. Unus amor suus illum urget, & in uno hoc amore nobis quærenda est caussa eorum, quæ fecit, & asserendum pro summa ratione id, quod inquit Apostolus; *propter nimiam caritatem suam*. Ille non dimensus est ex votis, ac desideriis nostris conatus amoris sui, sed ex Caritate sua, quæ est immensa, extrema, & infinita. *Propter nimiam Caritatem, qua dilexit nos.* Nulla mens poterat pertingere ad hunc usque excessum, nullum cor poterat eo usque assurgere; sed quo neutrum assequi poterat, utroque ingeniosior, atque potentior Caritas superavit: *propter nimiam, &c.*

Ad Ephes. 2

Ingens desiderium, quo Salvator cupiebat se dare hominibus in hoc Sacramento, argumentum est magni amoris ejusdem erga nos.

Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum. Lucæ 22. Si consideramus principium, unde proficiscitur munus, quod in hoc Mysterio largitur nobis, facile est videre, nunquam nobis ostendisse majorem Caritatem, neque nobis certiora unquam dedisse illius monumenta; principium enim est pro... cor illius, quod erat quodammodo coarctatum vi desiderii, quod jam pridem conceperat, secundum locutionem, qua ipse usus est, ubi voluit augustum hoc Mysterium instituere: *desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum*. O discipuli carissimi! jam pridem felix hoc momentum desideravi, quo vobis daturus sum extrema amoris mei monumenta! Non ait solum se cupere, sed cupiisse; ut ostendat votum hoc nequaquam esse desiderium a corde suo conceptum, & in illo eodem temporis momento nuncupatum. Sed, quod jampridem illum urget, & angit, atque efficit, ut jampridem exspectaverit sancta cum impatientia diem hunc, ac desiderium suum in singula crevisse momenta, quæ effectum remorabantur, hoc non simplex fuit desiderium, sed desiderium ardens, & urgens: *desiderio desideravi*: quod in Biblico sermone, significat excessum, & ardorem desiderii non communis, quod illius cor arctat, usque dum impleatur. Unde nam quæso oriebatur hic motus cordis in Salvatore? quænam erat caussa desiderii adeo vigentis, adeo ardentis, & sæpe adeo instaurati? nisi amor, quo homines diligebat; cetera enim argumenta cessavissent; namque sine hoc, opus salutis nostræ nihilominus consummatum fuisset; Redemptionis nostræ pretium persolutum fuisset, inimici nostri fuissent prorsus victi, clausus infernus, apertus Paradisus, neque ulla fuisset ultra necessitas, ut permaneret inter nos, postquam ad Patrem suum rediisset. Cur igitur excogitavit modum tradendi se nobis, & in terra permanendi, usque ad sæculorum consummationem? Ah! scrutemur cor hujus Salvatoris; inveniemus nondum satisfactum fuisse illius dilectioni; donec illi superest aliquid, quod tribuat; donec Corpus suum, quod tradidit pro omnibus hominibus, nondum est in potestate omnium hominum, & Sanguis, quem effudit pro illis, non effusus est in illis, nondum adimpletum est illius desiderium, neque cor ejus sui ipsius compos est: *desiderio desideravi*.

Lucæ 22.

Sciens JESUS, quia venit hora ejus. Joann. 13. In qua nocte tradebatur, accipiens Panem, &c. 1. ad Corinthios 10. Mirum est intueri Filium Dei cupientem sese tradere hominibus, & cum illis permanentem tunc etiam, cum homines injustissimo, ac violentissimo odio illum persequerentur. *Sciens JESUS, quia venit hora ejus*, dicit Evangelium, & S. Paulus hoc animadvertit verbis magis explicitis: *in qua nocte tradebatur*, cum venundabatur inimicis, cum prævidebat eorum rabiem, atque conjurationem in se: eo ipso temporis articulo, quo viam excogitabant, effundendi Sanguinem illius recentibus suppliciis, & inaudita crudelitate. Ille recenti amoris sui inventione, se totum tradit illis, ut sit pretium, ac medium salutis eorum. Cum in eo sunt intenti, ut Sacratum Corpus vulneribus confodiant, tunc illud relinquit in manibus eorum; ut magis de illis benemereretur, quanto illi magis de illo mererentur male: & quamvis suppliciorum vehementia, & tumultus Mortis, quæ versabatur ob oculos ejus, & cujus dolores sentiebat propter hypotiposim, quam illi sua exhibebat imaginatio, aliter suaderent; non cessavit tamen, quominus cum illis vellet permanere, &c.

Testatur suum amorem erga homines, cum homines testabantur odium suum erga illum.

Quotiescumque manducabitis Panem hunc, mortem Domini annunciabitis. 1. Ad Corinth. 11. Liquet in Eucharistia, Salvatorem esse in statu Mortis, & quemadmodum accepit vitam novam, similiter passus est novum Mortis genus; sed non semper attenditur, Ipsum per hanc circumstantiam præbere nobis maximum amoris sui documentum; quoniam non solum Panem hunc comedentes annunciamus Mortem, quam pro nobis passus est, sed illam etiam, quam patitur in nobis, & ratio est, quia mors postremus est terminus, quem ipse Dei Filius dedit vehementissimo amori hominum, & ad quam rediguntur violentissimi conatus illius; post quem nequit ulterius procedere. *Majorem hac dilectionem nemo habet, quam, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Tunc extremus est, tunc in omnibus parit admirationem. Si igitur inveniret aliquis modum pluries moriendi, atque etiam moriendi in singula momenta, hic proculdubio invenisset artem superandi Mortis excessum, si ita loqui fas est, faciens, ut quidquid maximum est in ejus vehementia, esset etiam diuturnissimum. Sed quod magis manifestum argumentum amoris Filii Dei erga homines, quam permanere cum hominibus, hac posita conditione, incessanter moriendi, & sæpe per eam mortem, quæ illi truculentior est ea, quam primum sustinuit; eas intelligo mortes, quas JESU CHRISTO inferunt peccatores, eum in peccati statu recipientes.

Dei Filius in hoc Sacramento superavit omnem amoris excessum, qui est mori pro illis, qui amantur.

Joann. 15.

Mysterium fidei. Hæc verba proferuntur a Sacerdote in Calicis consecratione. Hoc est fidei Mysterium, non consulimus, in hoc adorabili Mysterio, rationem, neque sensum: Fides Sancti Petri commendata fuit ab ipso JESU CHRISTO, eo quod cognovisset divinitatem suam, quam non videbat sub umbris naturæ humanæ, quam videbat: *Beatus es Simon Bar-Jona, quia Caro, & Sanguis non revelavit tibi.* Hic fidelium fides majus habet meritum; non enim

Sacramentum Eucharisticum vere est Mysterium fidei.

Matth. 16.

creditur

creditur solum Divinitas JESU CHRISTI, quæ non videtur, sed non creduntur accidentia Panis, & Vini, quæ videntur. Hoc Mysterium ad concipiendum est difficile; esto, ideo Filius Dei proponit nobis illud tamquam Mysterium, ut fidem nostram exerceat, ut nostram exploret obedientiam, & rationis nostræ cohibeat temeritatem. Oportet igitur in hoc aliquid latere, ut sit fidei Mysterium; fides enim, S. Augustinus ait, in eo sita est, ut credamus, quæ videre non possumus, neque imaginari. Instauremus ergo hodie fidem nostram erga Sanctum illud Mysterium, & coram Sanctuario profiteamur, quod olim professus est S. Basilius injuria in suspicionem erroris vocatus, coram corporibus nonnullorum Martyrum; *Credo, quod isti crediderunt;* non aliam habeo fidem, quam illam tot Martyrum, atque Sanctorum, qui effuderunt Sanguinem suum pro defensione hujus Mysterii, & paratus sum signare Sanguine meo fidem, quam habeo in verbis JESU CHRISTI.

Filius Dei humiliatus est omnibus modis in hoc Sacramento.

Humiliatus sum usquequaque. Psalm. 118. Profecto quamvis Dei Filius in hoc Sacramento non aliud faceret, quam repræsentare oculis nostris imaginem humiliationum passionis suæ, mihi videor applicare illi posse in eo statu, ad quem in Eucharistico Sacramento redactus est, verba illa Prophetæ: *humiliatus sum usquequaque;* quoniam reperi inventionem sustinendi humiliationes, quæ non sunt amplius, & recolo memoriam præteritarum injuriarum, ut modo me humiliem. Cum aliquam injuriam accipimus, illius vestigia delere quærimus; saltem admitimur obliterare illam ex hominum memoria; sed JESUS CHRISTUS alios fovet sensus de ignominiis, quas patitur; satis illi non est eas semel substinuisse, instituere vult Sacramentum, ut earum memoriam, ac dedecus tradat immortalitati; neque satis putans eorum imaginem insculpere in alienis tabulis, imprimit illas in proprio Corpore, atque utitur proprio Sanguine, ut exhibeat ignominias suas. Imagini Passionis suæ addit etiam præsentes humiliationes, quæ quodammodo exinaniunt omnia suæ gloriæ principia.

Sequitur idem argumentum.

Non desunt injuriæ factæ Deo huic humiliato, Sacramenti hujus propriæ. Ibi producitur Sacerdotis verbo; hæc jam magna est humiliatio; sed crebro impii Sacerdotis verbo producitur, cujus Sacrificium, sacrilegium est. Hæc duplex est humiliatio, obedire voci, quæ lædit, & mortem infert, simul ac vitam. Mox manet in Altari, ut sese usibus nostris offerat, & hæc quoque insignis est humiliatio; sed manet expositus pravorum Christianorum ludibriis, hæreticorum infidelitatibus, sacrilegorum abominationibus quæ duplicatæ sunt humiliationes. Denique ad cumulum humiliationum ingreditur in os, & in stomachum Communicantium. Magna humiliatio est, vivere, & permanere in locis adeo indignis præsentia sua; sed quoties ingreditur in corda nefaria, quæ illum recipiendo lacessunt, nonne hæc humiliatio est contumeliosa, propter quam de suo amore conqueritur, eo quod positus fuerit, tamquam scopus, in quem omnium peccatorum tela contra ipsum contorta colliment? Heu! si vellem omnes congerere injurias, quas patitur in hoc Sacramento, crederem, me iterum persequi Passionem Salvatoris, & ostendere ipsum in Altari pati aliquid simile iis, quæ passus est in Cruce. Invenirem Judas illum osculis tradentes, Carnifices illum crucifigentes, persecutores illum felle, & aceto inebriantes, eo tempore, quo pascit illos Carne sua, suoque inebriat Sanguine; cum hoc tamen discrimine, quod in Altari magis contumeliosas invenit circumstantias, quam olim in Cruce.

Fœdus, quod contrahimus cū Salvatore in hoc Sacramento cogit nos illum diligere tamquam partē nostrum metipsorum.

Caro nostra est. Genes. 37. Nobis amandus est Salvator, qui cum nobis eadem est Caro, eademque res; & respondere debemus objectis omnibus cupiditatum nostrarum, quæ ad illum offendendum nos impellere vellent, id, quod Judas dicebat fratribus suadentibus illi, ut excidio fratris sui Joseph assentiretur. *Caro nostra est;* ille, quem velles a me lædi, & in memet crucifigi, caro est mea, & substantia mea. Profecto, ut odio haberemus JESUM CHRISTUM, donec nosmetipsos amamus, separandæ essent hæ duæ substantiæ, quæ adeo arcte simul conjunctæ sunt, Corpus ejus a corpore nostro dividendum esset, Sanguis ejus a nostro sanguine sejungendus, & auferendum quidquid Vitæ suæ in nostra invenitur, quod fieri nequaquam potest: tenemur igitur amare Salvatorem nostrum, tamquam partem nostrum metipsorum.

Stupiditas hominum, qui non respondent amori, quem illis testatur J.C. in hoc Sacramento.

Qui non amat Dominum JESUM sit anathema. 1. *Ad Corinth. cap.* 16. Potissimum propter divinum hoc Mysterium, cum S. Paulo contorquere possumus anathema non amanti JESUM CHRISTUM, quia ibi maximam nobis ostendit dilectionem, quæ valeat excogitari. Væ igitur cordibus sensu carentibus, & quæ gelu adstricta sunt, tunc cum Deus pro illis assumitur flammis suæ Caritatis. Opus ne est, ut corda, quæ ideo facta sunt tantum, ut diligant Deum, nullo habeant in discrimine illum, a quo adeo diliguntur? quid! Christiani sæpe recipient Filium Dei, qui totus est amor, & ignis erga illos; ipsi vero illum non diligant? Nonne hoc est mereri anathema a S. Paulo intentatum? Ah! gemens dico, tantopere Mundus diligitur, exclamabat insignis Sanctitate Vir dolens, & nullus est amor pro te, Amor summe! homines pleni sunt amore suimetipsorum, propriæ utilitati intenti, terrenis rebus addicti, sed proh nefas! frigidi, sensu carentes, languidi in amore Dei, qui amat illos eo usque, ut illis se præbeat, pro illis sese sacrificet, eumque in statum adducat, ubi videtur non esse, nisi pro illis, & pro usibus eorum: *Obstupescite Cæli super hoc, & portæ ejus desolamini.* Admiramini tantam hanc cæcitatem, & dolor, quo inde affecti estis, ciet in vobis miserationem tantæ calamitatis. Sed fierine potuit, Salvator mi, ut hactenus caruerim amore tui, & non meruerim mihi anathema, quod in me jaculatus es per os Apostoli tui? Ah! tempus jam est emergendi tandem de hoc statu languoris, atque tepiditatis. Jam cor meum ad id paratum esse videtur; non audeo tamen asserere te amari a me, sed ardenter cupio te amare. Ita est, Deus, devovere tibi volo omnium affectionum mearum latitudinem: sentio equidem cor meum nimis angustum esse, & levibus dumtaxat studiis excitari; & si opem invoco nobilissimarum Creaturarum, intelligo illas etiam nimis coarctatas esse, & minime pares meis desideriis. Per divinum amorem tuum te amare desidero. Illum offers mihi in hoc Sacramento, quoniam mihi das temetipsum. O ignis divine, qui semper ardes, & nunquam extingueris! accende me flammis tuis; penetrent illæ Animam meam, ut illa te in tempore diligat, & in æternitate.

Hierem. c. 2.

Dei Filius post Resurrectionē semper latuit. Cur latere voluit in hoc Sacramento?

Tu es Deus absconditus. Isaiæ 45. Discite a S. Augustino JESUM CHRISTUM in hoc Sacramento delitescere, ut vestram sibi acquirat confidentiam; Et sane si oculis nostris videretur, quomodonam ad ipsum auderemus accedere? divina ejus Majestas a nobis videri non potest, nisi cum summo vitæ periculo: *non videbit me homo, & vivet;* & postquam resurrexit ostendit se tantum Apostolis suis, piisque Mulieribus, quæ illum subsecutæ fuerant in vita ejus mortali, nisi sub aliena forma. Magdalenæ apparuit sub imagine Olitoris, ne illam terreret luce gloriosi Corporis sui, quemadmodum radius gloriæ suæ in Thabor Apostolos in terram prostravit. Hac de caussa Filius Dei abscondit gloriam suam sub specie hujus Sacramenti, ne incutiat nobis formidinem intuentibus Carnem ejus gloriosam. Sed quo magis sese ille tegit oculis, eo magis aperit se cordibus nostris. Nonne abscondens se Discipulis secus viam Emmaus, prodebat se illis sub imagine viatoris, & sensim, ac sine sensu in corda eorum semet per ardores divinæ Caritatis insinuabat? *nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur nobis?* Non ostendit se palam, quia illi nutabant in fide, sed apertissime *cognoverunt illum in fractione Panis.* Ut intelligeremus hunc Deum absconditum sese per communionem facilius præbere nobis cognoscendum, quam per sensuum experientiam, & per omnem mentis nostræ argumentationem. Petebat olim David a Deo testimonium præsentiæ, & absentiæ suæ; modo rogabat illum, ne averteret faciem suam ab illo, & modo, ut deflecteret oculos, ne videret ejus infirmitatem. Hoc in Eucharistico Sacramento obtinemus, Deum præsentem, ut nos consoletur, Deum absentem, ne per præsentiam suam nos terreat. *Absentia præsens, & præsentia absens,* inquit S. Bernardus.

Lucæ 24.

Ibidem.

Dei Filius meretur amorem nostrum, quia se fecit cibum nostrum, ut daret nobis vitam gratiæ.

Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant. Joann. 10. Si consideramus, Filium Dei scientem ab hominibus naturalem vitam servari esca, quam recipit corpus eorum, voluisse semet celare sub speciebus corporalis alimenti, ut hujus velamenti favore facilius illis gratiæ vitam impertiat; fieri nequit, ut non rapiamur amore tantæ bonitatis. In Mundum veni, ait Salvator amabilis, ut homines vitam habeant, & abundantius habeant. Prima spiritualis vita, quam Dei Filius nobis largitur, communicatur nobis, per Baptismum, & Pœnitentiam; & vitæ plenitudo nobis per alia Sacramenta confertur; præcipue vero per illud Eucharistiæ, quæ est ipsa vita. Sed præbere se homini in cibum, ut nequeat vitam recipere, quin recipiat caritatem, quandoquidem Filius Dei utraque est, hic profecto est excessus amoris, qui superat captum nostri intellectus: profecto tunc dicendum est cum Apostolo, nihil separare nos posse a caritate possidentes illum, qui est caritas ipsa, & qui arcte adeo se nobis conjungit factus cibus noster?

Hominum ingratitudo pro tot gratiis, quas in hoc Sacramento recipiunt.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Psalm. 115. Quas agemus gratias Filio Dei pro illis, quas in hoc divino Mysterio contulit nobis? Ah! opus esset, ut quidquid in nobis est, converteretur in tantumdem grati animi sensum: si nobis largitur gratiam universalem; nonne illi debemus omnem cordis nostri latitudinem? si nobis largitur gratiam perennem, ut diximus, nonne semper dona illius cogitare debemus? Si nobis largitur gratiam uberem, copiosam, & inexhaustam, nonne grati eidem esse debemus,

sine exceptione nosmetipsos donantes? Tamen per inauditum ingrati animi vitium, paucissimi rependunt Salvatoris liberalitatem; multi ad id ne animum quidem advertunt, & plerique prorsus obliviscuntur; ingratiores hac in re ipsis Israelitis, *qui obliti sunt benefactorum ejus, & mirabilium ejus.* (Psalm. 77.) Quamvis Israelitæ non recepissent, nisi figuras bonorum, quorum ipsam possidemus veritatem, & omnes istæ gratiæ nos minime afficiunt. Væ nobis, si majoribus cumulati beneficiis, quam Populus ille, hunc superamus ingratitudine erga nostrum Benefactorem! Tandem enim cognoscimusne pretium harum gratiarum, quas in hoc Mysterio recipimus? S. Augustinus nos docet, olim assumi consuevisse sanguinem unius Victimæ, cumque poni consuevisse in alterutram libræ lancem; in altera vero aurum, lapidesque pretiosos. Ah potestisne appendere Sanguinem Dei? quamvis in statera poneres omnes totius Mundi thesauros, minima hujus Sanguinis gutta pretii esset infiniti; & vos illam contemnitis: qui enim major contemptus est, quam præferre illi sordidum lucrum, impuram voluptatem, &c.

Tu es Deus absconditus. Isaia 45. Dei Majestas nimium eluceret ob oculos humanæ infirmitatis, nisi ille tegeret nubibus splendores suos, & si Cælestes Angeli tenentur faciem velare suam coram Throno Dei, mortales oculi substinere possent splendores gloriæ ipsius, nisi aliqua ratione ille sua lumina temperaret? hac de caussa Dei Filius Patriarchis nonnisi in nube apparebat: *apparuit illis in nube.* (Exod. 16.) Ita etiam Verbum Incarnatum, quod splendor est æternarum Patris sui qualitatum, posuit in tenebris Thronum suum, factusque est Deus sub nostrorum Mysteriorum nubibus absconditus. Si de Cælo descendit, ut in utero Virginis fiat Caro, Prophetæ antiqui rogabant Dominum, ut sub nubis specie Justum in terras demitteret: *Rorate Cæli desuper, & nubes pluant Justum*, Isaia 45. Si gloriæ suæ radium emittit in Thabor, discipuli ejus nube obumbrantur. *Ecce nubes lucida obumbravit eos:* (Math. 17.) Si in Ascensione sua in sinum Patris revertitur, item nubis beneficio, oculos discipulorum suorum fallit: *Nubes suscepit eum ab oculis eorum.* (Actor. 1.) Denique si permanere vult inter homines in Eucharistiæ Sacramento, usque in sæculorum consummationem, sub nube specierum Sacramentalium ejus magnitudinem, & magnificentiam tegentium latet. Sed quemadmodum Deus iste absconditus in nube suæ Incarnationis, adoratus fuit a Magis, quemadmodum Deus iste absconditus in velamento Incarnationis suæ ab Angelis fuit adoratus, quemadmodum hic Deus absconditus sub humanæ naturæ integumentis receptus fuit triumphans in Jerusalem; quemadmodum hic Deus absconditus sub speciebus Sacramentalibus ab Angelis super Altari adoratur, colitur a Regibus, qui eidem sua præstant obsequia, & in honore habetur a Populis, qui ostentant pietatem suam in pompa supplicationum, earum dierum, quæ adorabili huic Mysterio consecratæ sunt; quid faciendum est nobis, nobis inquam, qui profitemur esse fideles Christianos, confiteri, adorare, & obsequia nostra illi adhibere sub his velaminibus in Templis, ubi jugiter patet cultui fidelium?

Sicut dilexit me Pater, ego dilexi vos. Joannis 17. Ideæ, quas habere possumus rerum terrenarum, nimis infirmæ sunt, ut nobis repræsentent Caritatem, quam Dei Filius nobis in hoc Sacramento testatur. Attollamus cogitationes nostras, usque ad ipsam Divinitatem, ut æquiorem nobis adstruamus ideam; crederetisne? Salvator Mundi asserit nobis, ipsum nos diligere, quemadmodum a Patre suo dilectus fuit; *sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos.* Sed nullus est amor major, spectabilior, ardentior, quam amor Patris Æterni erga Filium suum. Amat illum tantum, quantum amari potest; & cum ille sit infinite amabilis, infinite amat illum, in illo complacet sibi, ab eo separari non potest, nec potest illum non amare, sine interpellatione, & sine exceptione. Ita nos amat JESUS CHRISTUS in Eucharistico Sacramento; caritas ejus est in semet infinita, amat nos, quatenus productiones gratiæ suæ; & quantum amabiles sumus. Complacet se in amore fidelium animarum, quæ sibi complacent in illius societate, & adhæret Christianis, qui sese nunquam separant ab illo. Quæ felicitas est Animæ Christianæ, habere Deum amicum, qui se tradit illi, & qui illam perfecto amore prosequitur? Illa frui potest, ubi vult, præsentia ipsius; illa potest ad eum in suis necessitatibus confugere; illa potest in singula momenta Deum visitare, in sinu illius omnes curas deponere, & experiri effectus ardentis amoris, quo illam complectitur.

(Nos incomparabili hoc beneficio tantum gaudemus, quasi tum si soli illud reciperemus.) *Qui dedit seipsum pro me.* Ad Galat. 1. Quod autem donum hoc nobis carius, ac pretiosius debet efficere, hoc est; quod quamvis commune sit, cum generatim pro omnibus hominibus tribuatur, nobis quoque est peculiare, æque ac si soli essemus, quibus eodem perfrui liceret; ita ut si in gratiis, & beneficiis, quæ recipimus, distinctio, quæ pro nobis habetur, sæpius nos magis afficiat, quam bonum, quo cumulamur; quem amoris, gratique animi sensum non debet in nobis excitare beneficium, quod tantum pro nobis est, quantum si pro nobis tantum esset; & de quo dicere possumus quod ait Sanctus Paulus de hoc eodem Salvatore; *qui dedit semetipsum pro me.* Mihi ille se tribuit hoc pacto, pro me ille se posuit in hoc statu; in meipsum peculiariter ingreditur, & permanet; meipsum ille voluit cumulare donis & favoribus suis, dans se mihi totum. Sed quid ego vicissim tibi reddere possum? nemo unus, præter te, Salvator, & Deus meus, cognoscit magnitudinem muneris, quod tribuis mihi, & quantum ipse tibi debeam. Noluisti me æternum ingratum esse tibi, quoniam hoc ipsum Sacramentum esse voluisti medium illud, quo refertem tibi gratias ob munus collatum, & hoc ipsum vocari voluisti nomine Eucharistiæ, hoc est actionis gratiarum, quasi hoc esset, pares referre muneri gratias, illud recipere.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Psalm. 115. (Animi grati sensus ergo Salvatorem pro inæstimabili hoc beneficio.) Quomodo nam respondebo tot monumentis divini amoris erga me? quid facere possum, ut referam pares gratias, quibus me cumulavit? ecce: *Calicem salutaris accipiam.* Sanguis ejus oblatus medium erit gratias referendi propter Sanguinem pro me effusum, & cujus meritum applico mihi in hoc Sacramento. Sacratum Corpus illius continens fontem bonorum omnium, fundus erit, ex quo mutuabor, unde illi retribuam. Heu! quid potui facere, Salvator adorabilis, ut cogerem te, ut una cum Corpore tuo omnes præberes mihi tuæ divinitatis thesauros? nimis nosti paupertatem meam, ut aliquod a me bonum exspectes? Sed possumne tibi modicum illud amoris negare, quo valeo, gratias acturus magnitudini amoris tui? hoc sensu accipiam salutis Calicem, quem mihi offers in Ara. *Calicem salutaris accipiam.*

Ecce Tabernaculum Dei cum hominibus. Apocal. 21. Videntur mihi verba, quæ audiit S. Joannes olim de Cælesti Jerusalem, æque convenire nostris Ecclesiis, atque tabernaculis; ubi adorabile Salvatoris Corpus quiescit. Elegit Deus tabernacula, ut, cum hominibus permaneret; hic ille posuit Thronum suum, hic ab Angelis, & hominibus adoratur; hic seipsum ostendit luminibus fidei; hic se gustandum præbet animabus caritate flagrantibus; hic Dei Filius effundit in fideles gratias suas; hic Christiani confitentur illum Deum suum per ea vota, quæ nuncupant illi: *habitabit cum eis, & ipsi populus ejus erunt, & ipse Deus cum eis erit ipsorum Deus.* (Apocal. 21.)

Jam non dicam vos servos, vos autem dixi amicos, Joann. 15. (Deus quærit amicitiam nostram in hoc Mysterio, & nos recipit tanquam amicos.) Amicus verus thesaurus est, inquit Scriptura, sed illa de te loqui vult, Domine, & Deus meus; cum nunquam ullus extiterit amicus verior te, ita in uno te possum invenire thesaurum, qui meis omnibus opem ferat necessitatibus; sed in divino hoc Sacramento, te nobis talem exhibes; si enim mœstus sum, tu me consolaris; si pauper, me locupletas; si lacessor, me tueris; si infirmus sum, me confortas; si exanimis, mihi animum addis; denique invenio in te malis omnibus remedium, & bonorum tuorum affluentiam. Cur ergo hactenus tot sollicitudinibus quæsivi, & sæpe etiam frustra amicos inter homines? Præterquam quod potestas illorum sane angusta est, eorum voluntas est angustior. Pauca possunt, & fere minus volunt, quam possint. Tu unus es Deus, cujus potestas sit infinita, & potestati par liberalitas. Ah! hactenus ignoravi beatitudinem meam; sed quoniam me dignaris tua amicitia, & illius argumenta præbes in divino hoc Sacramento; & me accumbere vis mensæ tuæ, & tua perfrui necessitudine, aperio cor meum in sinu tuo, & tu nihil a me petis, nisi me, nisi, ut te diligam, nisi amorem reddam amori, quem mihi testaris; Deinceps tibi præbere volo meæ fidelitatis, meæque devotionis monumenta. Amicitiam hanc excolam crebris visitationibus meis, & nihil intentatum relinquam, ut me totum tuum esse significem.

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & Sententiæ Sanctorum Patrum hujus argumenti.

C*Arnem suam (CHRISTUS) ad manducandum cordi, & ori tribuit.* S. Augustinus ad Orat.

Dicere audeo, quod Deus, cum sit Omnipotens, plus dare non potuit, cum sit sapientissimus, plus dare nescivit, cum sit ditissimus, plus dare non habuit. Idem tract. 26. in Joann.

O Sacramentum pietatis! O signum unitatis! O vinculum Caritatis! Idem ibidem.

Hoc est manducare illam Carnem, & bibere illum potum, in CHRISTO manere, & CHRISTUM in se manentem habere. Idem tract. 27. in Joann.

CHRISTUS dicens, qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet, & ego

in illo;

in illo; *ostendit quid sit non Sacramento tenus, sed revera Corpus CHRISTI manducare, & ejus Sanguinem bibere; hoc est enim in CHRISTO manere, ut in illo maneat CHRISTUS*. Idem lib. 29. de Civit. c. 21.

Nisi esset humilis, non manducaretur, nec biberetur. Idem in Psalm. 33.

Nemo Carnem illam manducat, nisi prius adoraverit; inventum est quomodo adoraretur tale Scabellum, & non solum, non peccetur adorando, sed peccaretur non adorando. Idem in Psalm. 89. Super illa verba: *& adorate Scabellum pedum ejus*.

Qui digne comedit hunc panem, qui est Corpus CHRISTI, necesse est, ut moriatur praeteritis, & vivat futuris. Idem serm. 201. de tempore.

Sinis (impium) accipere inter innocentes discipulos, quod fideles norant, pretium nostrum. Idem Epistola 162.

Punici Christiani, Sacramentum non aliud vocant, quam vitam. Idem de merit. & remiss.

Corpore & Sanguine, quo quotidie in Ecclesia pascimur & potamur, participes unius summae Caritatis efficimur. Idem ibid. c. 14.

Manduca Vitam, bibe Vitam. Idem Homil. de Verb. Domini.

Sacramento Corporis Domini subjugatus est Mundus. Idem Epist. ad Januarium.

Ut nos illo possideat, & nos illum possideamus. Idem tract. 2. in Joann.

CHRISTUS, qui semel immolatus est in seipso, in Sacramento quotidie Populis immolatur. Idem Epistola 23. ad Bonifacium.

Verbum illud, quo pascuntur Angeli, quod est aequale Patri, manducavit homo. Idem Conc. 2. in Psalmo 33.

Incarnatur Panis, & trajicitur per mamillam, ut veniat ad Infantem. Incarnatur Verbum, & trajicitur per Eucharistiam, ut veniat ad hominem. Idem ibidem.

Mensa potentis, unde sumitur Corpus CHRISTI. Idem tract. 84. in Joann.

Poculum pretii nostri. Idem lib. 7. Confession.

Panis Supersubstantialis. Idem serm. 18. de Verbis Domini.

Mutet vitam, qui vult accipere Vitam; nam si non mutet vitam, ad judicium accipiet Vitam, & magis ex ipsa corrumpitur, quam sanatur, magis occiditur, quam vivificatur. Idem serm. 1. de tempore.

Non quod videtur, sed quod creditur, pascit. Idem contra Faustum.

Dominus Angelorum factus est homo, ut panem Angelorum manducaret homo. Idem sermone 13. de Tempore.

Corpus CHRISTI accipere majus est, quam orare. Hieronym. ad Celantiam.

Eucharistia Caritatis est Symbolum. Idem ad Theoph.

Ipse conviva, & convivium, ipse comedens, & qui comeditur. Idem Epist. 150. ad Hedibiam.

Caro, Corpore, & Sanguine CHRISTI vescitur, ut anima de Deo saginetur. Tertull. lib. de Resurrect. Carnis.

Pharmacum immortalitatis est antidotum ne moriamur, sed vivamus semper in CHRISTO JESU. S. Ignatius Martyr Epist. ad Ephes.

Gloria Dei (ita Eucharistiam vocat) Idem Epistola ad Ephes.

Vita Aeterna (hoc Sacramentum sic appellat) Idem in Epist. ad Rom.

Quid est Altare, nisi sedes Corporis, & Sanguinis JESU CHRISTI? Optatus Milevit. contra Parmen.

Per cibum istum Sacratissimum in suam nos CHRISTUS traducit effigiem; Deiformesque nos reddit. S. Dionysius de Caelesti Hierarch.

Aeterna Vita cibaria. S. Chrysologus serm. 159.

Panis immortalitatis. S. Irenaeus lib. 4.

Symbolum resurrectionis. Concilium Nicaenum.

Esca Sanctorum. S. Ambrosius lib. de benedictione Patriarchar.

Cibus Vitae Aeternae. Basilius lib. de Baptismo.

CHRISTI Corporis, & Sanguinis participatio, necessaria est ad Vitam Aeternam. Basil. in summ. mor.

Qui se nobis ad manducandum dedit, quid suum denegare poterit in futurum. Sanctus Chrysostomus sermone 95.

Idoneus esse non potest ad Martyrium, qui ab Ecclesia Corpore CHRISTI, & Sanguine non armatur ad praelium. S. Cyprianus ad Cornel. Papam.

Hoc uno contenti ferculo omnes Mundi delicias aspernantur fideles. Idem de Coena.

Panis iste non effigie, sed natura mutatus, Omnipotentia Dei factus est Caro. Idem ibidem.

Quos excitamus, & hortamus ad praelium, non inermes, nudosque relinquimus, sed protectione Corporis, & Sanguinis CHRISTI munimus. Idem Epistola 45. ad Cornel.

Alimonia immortalitatis. Idem sermone de Eucharistia.

Portio Vitae Aeternae. Idem ibidem.

Panis ad totius hominis Salutem proficiens. Idem ibidem.

Panis omne delectamentum habens. Idem sermone de Coena.

Panem Angelorum sub Sacramento manducamus in terris, eumdem sine Sacramento manifestius edemus in Caelo. Idem ibidem.

Non humani, sed divini muneris Sacramentum. Sanctus Ambrosius lib. de Imitat.

Medicina peccatorum. Idem lib. 4. de Sacram.

Quomodo moritur is, cui cibus Vita est. Idem sermone 18. in Psalm. 118.

Ille Panis Vitae Aeternae, qui animam nostram fulcit. Idem ibidem.

Sacramenta pro requie Mortui. Idem de Obitu Valent.

Quanta reverentia, & tremore, quanta Corporis, & Animae puritate hoc divinum, & Caeleste Sacrificium est celebrandum, ubi Caro CHRISTI in veritate sumitur. Idem in precibus ante Miss.

Unus sit nobis dolor, si hac Esca privamur. Chrysostom. Homil. 83.

Hic Sanguis nostrarum animarum salus est, hoc lavatur anima, hoc armatur, hoc incenditur, hoc igne, & Sole clariorem animam nostram reddit. Idem Hom. 45. in Joann.

Dum in terra sumus, ut terra nobis Caelum sit, facit hoc Mysterium. Idem Homilia 24. in Epistola 1. ad Corinth.

Corpus CHRISTI aliter pius, aliter incredulus sapit. Idem Homilia 7. in 1. Epist. ad Corinth.

Nihil omisit, quod vehementer amantem deceret. Idem in Joann. cap. 13.

Bonam spem de futuris vobis praebens, quippe qui vobis hic meipsum tradidi; multo magis id in futuro faciam. Idem Homil. 60. ad Popul. Antiochen.

Considera, quali sis insignitus honore, quali mensa fruaris. Ibidem.

Hic Sanguis animae nobilitatem non sinit languescere; hic Sanguis facit, ut imago in nobis Regis floreat. Idem Homil. 45. in Joann.

Huic, dum unimur, efficimus unum CHRISTI Corpus, & una Caro. Idem Homil. 83. in Matth.

Cum benedictionem dico, Eucharistiam dico, & dicendo Eucharistiam, omnem bonitatis Dei thesaurum aperio. Idem super illa Sancti Pauli Verba; *Calix benedictionis, nonne communicatio Sanguinis CHRISTI est?*

Quis Pastor Oves proprio pascit cruore? ipse autem proprio nos pascit Sanguine; ut nos sibi per omnia coagmentet. Idem Homilia 83. in Matth.

Fiducia fundamentum. Idem Homilia 24. in 1. ad Corinthios.

Praesens subsidium defunctorum. Idem in Epistola ad Philipp.

Victima dormientibus solarium ferens. Idem Hom. 41. in 1. ad Corinth.

Beneficiorum Dei recordatio. Idem Homil. 26. in 1. ad Corinth.

Mysterium pacis. Idem Homil. 50. in Matth.

Hoc Corpus nobis comedendum praebuit, quod fuit summae dilectionis. Idem Homilia 24. in 1. ad Corinthios.

Vivificum Corpus CHRISTI, & ad incorruptionem sua participatione perducit. Cyrillus Alexandrinus lib. 3. in Joann. c. 37.

CHRISTUS in hoc Sacramento savientem membrorum legem sedat, collisos redintegrat, perturbationes extinguit. Idem lib. 4. in Joann. c. 17.

Praeclarum Viaticum hostia immaculata. Idem lib. 17. de adorat.

Concorporeus, & consanguineus CHRISTI. Cyrillus Hierosolym. Cath. 4. myst.

Esculentum se nobis proposuit, ut accipientes illum in nobis, illud efficiamur, quod ipse est. Gregorius Nyssen. in Eccles. 13.

Extendit Deus super spes nostras munera sua, & quod maximum, & rarissimum est, dona illius, etiam sua vota vicerunt. Salvian. lib. 2. ad Eccl. Cath.

Corpus nostrum consequitur immortalitatem, Corporis CHRISTI immortalitati conjunctum. Gregor. Nyssenus Orat. Catechist. c. 37.

Non aliud agit participatio Corporis, & Sanguinis CHRISTI, quam ut ad id, quod sumimus, transeamus. S. Leo de Passione Domini.

Tot, & tanta Miracula in praeparatione istius benedicti Panis inclusit, ut in ipso videantur, omnium, quae ab initio Mundi fecit, mirabilium memoriam renovasse. S. Thom. opusc. 59.

Cum datur in Cibum, datur ad omnimodam unionem. Idem opusc. de Sacram. Altaris.

Spiritualis dulcedo, tamquam in proprio fonte gustatur. Idem opusc. 57.

Donum inenarrabile. Guillelmus Parisiensis in tract. de Euchar.

Sicut in Paradiso Vitae lignum fuit, quo jugis subsisteret status hominis, ita provisum est in Ecclesia hoc Mysterium salutis. Paschal. de Corp. & Sang. Dom.

Quid melius seipsa dare poteras vel ipse. S. Bernardus.

Novissimum futuræ felicitatis indicium, & divinæ miserationis præsagium certum. Laurent. Justinian. serm. de Eucharist.

Divitias divini sui erga homines amoris, velut effudit. Concil. Trident. sess. 13. c. 2.

Antidotum, quo a peccatis mortalibus præservamur. Ibidem.

Disce a CHRISTO quomodo diligas CHRISTUM. Bernardus.

Mihi omni infelicitate miserius est, quod ad CHRISTI Corpus immundus accedo, elatus ad humilem, iratus ad mitem, crudelis ad misericordem, & tamen patitur humilis elatum &c. Idem serm. 1. de Cœna Domini.

Quomodo non exultet anima, quæ se sentit dignam præsentia Dei. Laurentius Justin. lib. de Casto Connubio.

Tota in humilitate Majestas, tota in Majestate humilitas. S. Leo de Passiona CHRISTI.

Maximum miraculorum CHRISTI. Divus Thomas Opusculo 54.

Miraculum amoris. Cyrill. in glaph.

Ultimum, & necessarium Viaticum. Concil. Nicæn. Cin. 13.

Mysterium Crucis eripuit nos a potestate peccati; Mysterium Eucharistiæ eripit nos a voluntate peccandi. Innocentius III. de Myst. lib. 4.

Hoc solum habemus in præsenti sæculo bonum, si vescamur Carne ejus, nempe CHRISTI, *Cruoreque potemur.* S. Hieronym. in cap. 3. Eccl.

Qui Sanguinem suum pro omnibus effundere non recusavit, & rursus ipsum Sanguinem nobis communicavit. Quid pro salute nostra facere recusavit? Chrysostomus Homil. 2. ad Popul. Antioch.

Sacramentorum Sacramentum, in quo nobis dantur Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. S. Thomas Opusculo 58.

Placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti, in os Christiani prius Dominicum Corpus intraret, quam externi cibi. Augustinus Epistola 118. ad Joann.

CHRISTUS, ut majori nos Caritate adstringeret, & ut suum in nos desiderium ostenderet, non se tantum videre permisit eum desiderantibus, sed & tangi, & manducari, & desiderio sui omnes impleri. Chrysost. Homil. 45. in Joann.

O honorem Christiani, o amorem Dei! digni effecti divinis Mysteriis, incorporei, & consanguinei CHRISTI facti estis. S. Cyrill. Cathec. 5.

Consule in Bibliotheca nostra titulum de Communione, paragrapho quarto, ubi alios Patrum locos hujus argumenti reperies.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologia pennus depromi possit hoc in argumento.

Definitio Eucharistiæ, quæ genus Sacramentum.

INter omnia Sacramenta, quæ Dei Filius instituit, ut essent rivuli, per quos hominibus suam communicat gratiam, nullum comparari potest cum Eucharistiæ Sacramento; ideoque nostra maxime interest illius naturam æque, ac præsentiam cognoscere. Eucharistia igitur vulgo Sacramentum Altaris nuncupata, est Sacramentum Corporis, & Sanguinis JESU CHRISTI, sub speciebus Panis, & Vini, per mutationem, quam Transubstantiationis verbo significamus, quæ fit per divinam potentiam, ac virtutem, quam ipse contulit verbis Sacerdotis legitime consecrati.

Varia nomina, quæ S. Patres atque Theologi tribuerunt augusto huic Sacramento.

Sancti Patres, auctoresque Ecclesiastici videntes fieri non posse, ut unico verbo explicarent augusti hujus Sacramenti præstantiam, atque Majestatem, illam admisi sunt plurimis diversis nominibus exprimere: Ita illam nonnunquam vocant Eucharistiam, videlicet gratiam excellentem vel actionem gratiarum, quæ duæ sunt qualitates, quæ illi perfecte conveniunt. Namque vere est excellens gratia, quandoquidem pignus est Vitæ æternæ, & continet JESUM CHRISTUM fontem gratiæ totius, & omnis doni perfecti. Est etiam actio gratiarum; quotiescumque enim immolamus hanc purissimam Hostiam, infinitas Deo gratias agimus pro bonis omnibus, quæ de illius largitate recipimus. Sæpe auctores Sacramentum hoc, Sacrificii nomine designant; quemadmodum ipsi vidimus in titulo superiori, & sæpius etiam nomine communionis; nam, ut docet Joannes Damascenus, hoc Sacramentum non solum nos conjungit cum JESU CHRISTO, & efficit nos Carnis, & Divinitatis ejus participes, sed nos invicem cum illo incorporat, ut ita dicam, ad hoc, ut cum illo unum tantum Corpus efficiamur; ita illud etiam appellant Sacramentum pacis, & Caritatis. Iidem auctores vulgo illud Viaticum appellant, tum quod est nobis cibus Spiritualis, quo fulcimur in vitæ hujus peregrinatione, tum quia certam nobis facit viam gloriæ, atque æternæ felicitatis. Non desunt tandem vetustissimi Ecclesiæ Patres, qui apostolicæ innixi auctoritati, Eucharistiam nomine Cœnæ vocant, quia instituta fuit in ultima Cœna, quam Salvator fecit cum discipulis suis.

S. Cyprianus de Cœna Domini.

Institutio SS. Eucharistiæ.

S. Paulus aperit Corinthiis, quod illos docuerat de hoc Mysterio, & quod a Domino didicerat. Filium Dei, cum sciret horam accessisse, qua migraturus erat de hoc Mundo ad Patrem, velletque illis relinquere pignus prorsus divinum amoris sui, invenisse per effectum prorsus peculiarem Sapientiæ suæ, modum, quo nunquam ab illis sejungeretur. Ita postquam in ultima Cœna manducavit cum discipulis suis agnum paschalem, ut veritas figuræ, & Corpus umbræ succederet, accepit panem, cumque Deo gratias egisset, benedixit illum, fregit, deditque Apostolis suis, dicens: *accipite, & comedite, hoc est Corpus meum, quod tradetur pro vobis, hoc facite in meam commemorationem.* Accepit similiter & Calicem, postquam cœnavit dicens: *Hic Calix novum testamentum est in meo Sanguine, qui pro vobis effundetur: quotiescumque bibetis illum, facite in meam commemorationem.* Quæ verba ex iisdem Evangelistis desumpta, & ex Apostolo S. Paulo, ita perspicue ostendunt institutionem divini hujus Mysterii, ut nulla indigeant explicatione, vel commentario.

Matth. 26. Marc. 14. 1. Ad Cor. 11.

Constat Eucharistiam verum esse Sacramentum.

Ambigi nequit, quominus Eucharistia unum sit ex septem Sacramentis, quæ Ecclesia semper pro talibus recognovit, & venerata est; quod facile probari potest hac ratione, quam nemo potest inficiari, videlicet: In Eucharistia inveniri quidquid est de essentia, & natura Sacramenti. Ibi enim inveniuntur signa exteriora, & sensibilia. Gratia ibi producitur, & significatur, atque Evangelistæ, & Apostoli nullum dubitandi locum relinquunt, an JESUS CHRISTUS sit auctor illius. Sed animadvertendum est, plura esse in hoc Sacramento, quibus Sancti Patres dedere nomen Sacramenti; nam aliquando Consecratio, & Communio, & sæpe etiam Corpus, & Sanguis JESU CHRISTI, quæ in Eucharistia continentur, Sacramenta vocantur. Itaque Sanctus Augustinus ait: Sacramentum consistere in rebus duabus, in speciebus visibilibus elementorum, & in Carne, & Sanguine Salvatoris, quæ non videntur; & in hoc sensu dicimus, adorandum esse Eucharistiæ Sacramentum, Sacramenti nomine intelligentes Corpus, & Sanguinem Domini nostri, sed pro rei veritate species Panis, & Vini, ea proprie sunt, quibus hoc nomen vere convenit,

In quo Eucharistiæ Sacramentum differat ab aliis Sacramentis.

Eucharistiæ Sacramentum ab aliis differt Sacramentis, cetera enim non subsistunt, nisi in usu materiæ, & cum hæc applicatur a conferentibus illa. Ita Baptismus non est vere Sacramentum, nisi cum actu funditur aqua super recipientem; sed in Eucharistia sufficit materiam jam esse consecratam, quia species Panis & Vini non cessant esse Sacramentum, tunc etiam cum in Sacra Pyxide asservantur. Ad hæc in aliis Sacramentis nulla fit substantiæ mutatio in aliam substantiam; Aqua Baptismi, & Confirmationis Chrisma non amittunt primam aquæ & Olei naturam, cum Sacramenta illa conferuntur: econtra vero in Eucharistia id quod erat Panis, & Vinum ante Consecrationem, ea peracta simul fiunt vera Corporis, Sanguinisque JESU CHRISTI substantia.

Quamvis Eucharistiæ Sacramentum duplici constet materia, non sunt tamen duo sed unum Sacramentum.

Eucharistiæ Sacramentum vere ex duplici constat materia; scilicet Pane, & Vino, non tamen sunt duo Sacramenta, sed unum, & idem, secundum Ecclesiæ dogma; nam præterquam quod septenarius Sacramentorum numerus, quem semper recognovit traditio, & quem Concilia Lateranense, Florentinum, ac Tridentinum confirmarunt, non subsisteret amplius, si aliter esset; Opus est etiam, ut, quemadmodum nonnisi sit unum mysticum Corpus per gratiam hujus Sacramenti, sit etiam unum in seipso, ut habeat aliquam relationem cum re, quam operatur, atque significat. Itaque unum est, non eo quod compositum sit ex una tantum materia, sed quia unam tantum significat rem; simili ratione esus, & potus, qui duo sunt diversa, unum tantum habent finem, videlicet reparandi vires Corporis; ita duæ diversæ hujus Sacramenti species, unam, eamdemque habent significationem. Significat enim Vitam Spiritualem, quæ sustinet Vitam Animæ; quapropter Dei Filius testatus est: *Caro mea vere est cibus, & Sanguis meus vere est potus.*

Eucharistia signum est trium rerum.

1. Ad Cor. c. 11.

Hoc Sacramentum tria potissimum innuit, quorum primum est res præterita, videlicet Passio Filii Dei, & hoc nobis innuunt S. Pauli verba: *quotiescumque manducabitis hunc panem, & bibetis hunc Calicem, mortem Domini annunciabitis, donec veniat.* Alterum est res præsens, scilicet gratia, quæ nobis communicatur ad alendam, servandamque Spiritalem Vitam Animæ nostræ. Tertium est res futura, cujus pignus est, scilicet æterna Gloria, qua perfruemur in Cælo, secundum Dei promissiones. Hæc autem tria, quæ distinguuntur triplici temporum varietate, præteriti, præsentis, & futuri, ita significantur per hoc Sacramentum, ut quamvis sit ex diversis speciebus compositum, illas tamen singillatim ostendit, quasi hoc unum esset, & idem.

Non

Mysteria Eucharistiæ sensus nostri contradicunt, & credendum est oppositum ejus, quod videtur. 1. Joann. 1.

Non desunt in Religione Mysteria satis accommodata sensibus nostris, qualia sunt, Incarnatio, & Resurrectio Salvatoris. Incarnatio, incomprehensibile illud paradoxum, quemadmodum a Patribus appellatur, Mysterium illud absconditum a Sæculo, a S. Joanne fit objectum omnium sensuum hominis: *Viderunt oculi nostri, & manus nostræ contrectaverunt de Verbo Vitæ.* Alia sunt Mysteria supra sensus posita, quale est Sancta Trinitas, gloria Sanctorum: *quas nec oculus vidit, nec auris audivit*, S. Paulus ait; Alia denique sunt, quæ sensus omnes avertunt, cujusmodi est Mysterium Eucharistiæ, quod jubet nos credere contrarium eorum, quæ videmus. Credo Deum absconditum sub integumentis hujus Sacramenti, & illum non video; certior tamen esse debeo præsentiæ JESU CHRISTI in Eucharistia, innixus iis, quæ dixit nobis, quam si ipse visibilem se nobis præberet, quin id dixisset; sensus enim hominis falli possunt, sed JESUS, qui eadem est Veritas, mentiri non potest.

1. ad Cor. 2.

De materia Sacramenti Eucharistici.

Liquet Panem solum, & Vinum modicissima mixtum aqua adhiberi posse pro materia hujus Sacramenti, quin fusius explicetur qualitas hujus Panis, qua de re concionatorem enucleatius verba facere non oportet; sed operæ pretium est, Panem, & Vinum admirabiles habere relationes cum rebus, quas credimus, & confitemur esse symbola, & signa hujus Sacramenti, & esse aptissima ad efficiendum, ut ea concipiamus: Namque 1. cum Corpus, & Sanguis JESU CHRISTI in Eucharistia sint vera animarum Esca, nihil aptius esse poterat ad indigitandum effectum hujus Sacramenti, ipso Pane, & Vino, quibus utimur ad alendam Corporis Vitam, & quæ communis est alimonia. 2. Nihil etiam magis conferre poterat ad facilius adstruendam fidem Veritatis Corporis, & Sanguinis Domini in hoc Sacramento, quam videre quotidie Panem, & Vinum mutari solis naturæ viribus in nostram Carnem, & Sanguinem. 3. Hæc mutatio Panis, & Vini in substantiam nostram prodesse potest etiam ad efficiendum, ut concipiamus id, quod in Anima Sacramentum operatur; videlicet incrementum in vita gratiæ, quemadmodum, per Panem, quem manducamus, corpora nostra crescunt sensim, & sine sensu, donec ad suam perfectionem pervenerint. 4. Denique Ecclesia unum tantummodo Corpus efficiente, compositum ex pluribus membris, nihil melius repræsentare poterat unionem hanc, nisi Panis factus ex pluribus aristis, & Vinum ex pluribus racemis.

Quamvis vi verborum in Sacramento non sit nisi Corpus & Sanguis, Persona, & divinitas Salvatoris ibi est per concomitantiam.

Quamvis Eucharistia vulgo dicatur Sacramentum Corporis, & Sanguinis JESU CHRISTI quia hæ duæ sensibiles partes humanitatis ejusdem positæ sunt accidentibus Panis, & Vini directe, *& vi Verborum*; addendum est tamen simul etiam inveniri divinitatem per concomitantiam, ut ajunt Theologi, hoc est, per quamdam speciem necessitatis, quæ requirit, ut hæ partes Salvatoris inveniantur in hoc Sacramento, cum iisdem nexibus, quos habent in statu suo naturali; & quoniam Corpus, & Sanguis JESU CHRISTI hypostatice conjuncta sunt cum persona Verbi in primo statu suo naturali, opus est etiam, ut veniant in hoc Sacramentum cum eadem prærogativa.

Discrimen inter Consecrationem a Salvatore in novissima Cœna factam & illas, quæ fiunt quotidie a Sacerdotibus.

Ad integram hujus argumenti cognitionem e re est animadvertere discrimen, quod interest inter primam Consecrationem a Salvatore in novissima Cœna peractam, & eas, quæ quotidie fiunt Sacerdotum Ministerio. In prima illa consecratione, quæ jure vocari potest Missa prima, quæ celebrata fuit, Salvatoris Corpus positum fuit sub velamentis hujus Sacramenti; sed cum illud, tunc temporis mortale esset, atque passibile, naturalis concomitantia, de qua locuti sumus, flagitabat, ut produceretur in eodem statu, quem habebat in seipso; quia vero modo est gloriosum in Cælo, per leges hujus nexus, opus est, ut super aras nostras veniat cum omnibus gloriæ, & beatitudinis suæ prærogativis.

Cur JESUS se abscondat sub accidentibus Panis in hoc Sacramento.

Si JESUS CHRISTUS visibiliter præsens esset in hoc Sacramento, cum accipimus, & manducamus Corpus hoc adorabile, posset aliquo modo maximus Religionis nostræ actus crudelitatis, & homicidii redargui: Crudelitatis quidem, quia humanum Corpus manducamus; Homicidii vero, quia Corpus Vivens manducamus. Nunquid ignoramus, quamvis hæc omnia præcaverit Salvator in hujus Sacramenti usu, Ethnicos tamen non desiisse, quominus ideo primos Christianos improperarent, eosque criminarentur, quia comederent in Sanctissimis cæremoniis suis crudam pueri Carnem, quemadmodum in apologetico Tertullianus animadvertit: *dicimur Sceleratissimi de Sacramento infanticidii, & pabulo Cruda*. Ad prævertendam igitur, & auferendam de mentibus hanc opinionem, JESUS CHRISTUS abscondit se in hoc Sacramento, & ponit seipsum in eo statu, in quo nemo deterreri potest, & esum illius perhorrescere.

F des sol: d? regit, quomodo Filius Dei sit in hoc Sacramento, & quomodo ibi vivat.

Non possumus uti sensibus nostris, ut videamus, quo pacto Dei Filius sit in divino hoc Sacramento, & quam Vitæ speciem ibi agat. Quoniam hæc non cadit sub eorum experientia, & omnes eorum usus offendit, neque possumus adhibere lumina rationis mere humanæ, quoniam hoc Mysterium non solum rationem superat, verum etiam oppugnare videtur. Reliquum est igitur, ut utamur oculis fidei, qui a Sancto Chrysostomo appellantur *Oculi cordis; credamus, & Oculo cordis id perspiciamus*. Quænam hæc loquendi ratio? quia oculi fidei sunt in Corde; quia ibi hæc Virtus incipit sese formare per piam hanc credulitatem, ut loquuntur Theologi, quæ flectit rationem nostram, efficitque, ut cum submissione revelatas Veritates credamus.

Chrys. hom 83. in Matth.

Violentia quam fides facit nostræ rationi, & sensibus nostris, ut hoc Mysterium credamus.

Si fides unquam quamdam imposuit speciem captivitatis humanæ menti, id accidit in hujus Sacramenti fide. Etenim, cum Anima nostra adhæreat Corpori, & nihil cognoscat, nisi per sensuum lumina, naturalem habet propensionem; immo etiam aliquam juris speciem sese componendi ad sensuum experientiam, quasi regulam, quæ ipsi magis certa videtur, & quam melius, & majori cum certitudine cognoscit. Hinc sequitur rationem nostram duo habere privilegia; alterum credendi, quod videmus, vel quod per aliquem sensum cognoscimus; alterum vero non credendi, quod palam adversatur sensuum nostrorum cognitionibus. Tamen videte vim, quam fides nostra infert rationi, & sensibus; omnes has propensiones impugnat, omnibus his privilegiis abrenuntiat: primum enim nobis vetitum est credere, quod oculis nostris ipsi videmus; jubemur abrenuntiare omnibus sensuum nostrorum experimentis, ut Mysterii hujus fides constituatur. Omnes fere sensus nostri unanimi consensu dicunt, hoc esse Panem, & Vinum; Oculi vident Panis colorem, manus illius quantitatem attrectant, nares odorem sentiunt, gustus saporem. Sola Fides vetat credere substantiam Panis, & Vini inveniri sub accidentibus, quæ alibi ubicunque ostendunt objecta, quibus naturaliter inhærent; sed quoniam agitur de auctoritate Dei, unum duntaxat verbum Oris illius efficit, ut omnia experimenta nostra abdicemus. Non satis est fidem vetare nobis, ne credamus quod videmus, præcipit etiam, ut credamus, quod minime videmus, & quod offendit omnes sensus nostros dicendo, hoc esse Corpus, & Sanguinem J. C. quod sub his accidentibus continetur. Quam vim sibi debet inferre nostra ratio?

Dei Filius communicans gratiam immediate per se, eam abundantius communicat quam per alia Sacramenta.

Quandonam gratia agere debet in nobis cum tota activitate sua, nisi cum recipimus JESUM CHRISTUM in Eucharistia auctorem gratiæ Sanctificantis? Alia Sacramenta non conferunt nobis gratiam, nisi quatenus Caussæ meritoriæ; sed Eucharisticum Sacramentum applicat nobis hanc gratiam, non solum per creata instrumenta, sed immediate per propriam substantiam: & quemadmodum agentia naturalia validius agunt, cum semetipsa applicant, quam per medium qualitatum suarum; ignis Exempli gratia fovet magis Corpus, quod ad illum accedit, quam caloris reflexio, ita Dei Filius agens immediate per se in hoc Sacramento, mirabiliores in animabus nostris operatur effectus; ibi principium est, forma, & finis Operum, quæ Christianos sanctificant: Principium, quod nos inclinat ad bonum; forma, quæ dat pretium bonis operibus nostris; & finis, qui illa jucunda efficit divinæ Majestati.

Dei Filius videtur magis humiliatus in hoc Sacramento quam in Incarnatione.

Dei Filius in hoc Mysterio, cum destitutus sit præcipuis prærogativis, quæ ab illius persona separari non possunt, magis humiliatus videtur, quam in ipsa Incarnatione. Profecto videtur se ad extremum usque humiliasse, factus homo, & divinitatem suam Mundo universo latiorem, in pueri humanitate comprehendens; sed 1. sese coarctat, & exinanit multo magis in Eucharistia, ubi totus JESUS CHRISTUS, Verbum, Corpus, & Anima, non solum inveniuntur in minima hostia, sed sub minima partium hostiæ. 2. In Incarnatione sese conjungit cum postrema naturarum intelligentium, qualis est homo; in Eucharistia vero invenitur in postrema Specie entium omnium, quandoquidem sese jungit accidentibus, quæ sunt infra substantias. 3. In Incarnatione efficit se hominem mortalem, sed nihilominus viventem, & quamvis in Eucharistia JESUS CHRISTUS sit in seipso immortalis, est tamen in statu Mortis, tum quia Corpus, & Sanguis ejus ibi non sunt, nisi per vim Consecrationis, & sub speciebus separatis utriusque, cum quo licet conjunctæ sint sibi per concomitantiam, propter inseparabilem unionem, quæ inter illas est, ibi nihilominus ipse nullam Vitæ functionem exercet; ita ut in hoc statu dicere possit cum Propheta: *Humiliatus sum usquequaque.*

Effectus quos producit Eucharistia.

Certum est, Eucharistiam remittere peccata venialia, & imminuere non solum pœnam, quam merentur, sed illam etiam, quæ debita erat peccatis mortalibus. Gignit autem hos effectus admirabiles, quatenus Sacramentum, & Sacrificium simul. Delet culpam, quatenus Sacramentum; nam augens gratiam, auget fervorem Caritatis, quæ iterum nos Deo reconciliat, a quo veniale peccatum nos arcet, quamquam non ita ab eo nos separet. Imminuit etiam in

hac

hæc qualitate peccati pœnam, quod augmentum gratiæ, & fervor Caritatis producit in homine dolorem scelerum, quem Deus recipit, tamquam debitorum solutionem. Sancta hæc Medicina non liberat nos a malis, ubi illa contraximus, sed ab illis præservat, & vetat, ne in ea relabamur; quæ Filii Dei sententia est, apud Joannem dicentis: *Hic est Panis, qui de Cælo descendit, ut si quis ex ipso manducet, non moriatur*. Cum enim hæc Verba intelligi nequeant de morte Corporis, a qua Eucharistia nos minime liberat, intelligenda sunt de morte spirituali animæ nostræ, quæ est peccatum, a quo Eucharistia nos præservat. Hunc autem effectum producit ita augens ardorem nostræ devotionis, ut prævalidæ tentationes invenientes nos vera præmunitos Caritate, nullum contra nos consequantur effectum.

Joan. 6.

Fides, spes, & Caritas eius recipiunt incrementum ex crebro usu Eucharistiæ.

Nullum est Mysterium, quod fidei nostræ suppeditet tantam exercitationis, & meriti segetem per eam difficultatem, quæ invenitur in credendis iis, quæ sunt opposita sensibus, & rationi nostræ; tantam enim hæc fides habet in hoc Mysterio exercitationem, ut non solum nihil videat, quod confirmet ea, quæ credenda sunt; sed e contra id, quod videt, videtur evertere quidquid credere jubetur; quandoquidem nihil oculis nostris apparet, nisi Panis, & Vini accidentia, quæ tegebant primam Substantiam, quam non esse amplius fides nos docet. Spes nostra hoc medio etiam magnopere roboratur; cum certum sit, si non credimus, quod pro certo asseritur, solam S. Petri umbram curasse morbos, & resuscitasse mortuos, & tactum Elisei Prophetæ eumdem hunc effectum obtinuisse; nihil est, quod sperare non possumus a Corpore J. C. si Sanctam cum illo unionem procuraverimus. Quod pertinet ad Caritatem, si verum est, amorem amore gigni; constat nos non posse recipere amorem Dei erga homines, (ita Eucharistiam voco) qui Sanctus Amor alium producat amorem nostri erga Deum, quo illius magis efficiamur, quam nostri; & cum homo est in hoc statu, dicere potest audacter cum S. Paulo, Caritas JESU CHRISTI urget me; quoniam hoc Mysterium non solum est testimonium amoris CHRISTI, & amor ipsius, qui in nobis esse non potest, quin cogat nos amare Deum, quemadmodum illius bonitates requirunt.

Hoc Sacramentum a quod gratiam supponit, producit illam aliquando per accidens, & quomodo.

Quamvis hoc Sacramentum supponat gratiam in recipiente, accidere nonnumquam potest, ut per accidens illam producat. Theologi pro exemplo id afferunt; si quis oblitus fuisset confiteri mortale peccatum, cujus recordaretur solum, cum Altari proximus esset communicaturus, atque inde non posset citra scandalum recedere, quamquam non posset ille alium concipere dolorem, nisi attritionis, quæ peccatum non delet; hoc in casu Virtutem Sacramenti hujus mutaturam attritionem in contritionem, & deleturam etiam peccatum ipsum, secundum propositum, quamprimum confitendi, quod omnino facere tenetur.

Eucharistia novum nobis præbet jus ad resurrectionem corporum nostrorum, & ad immortalitatē, & quomodo.

Sanctum hoc Mysterium cumulat nos non solum privilegiis, quorum fructum, & utilitatem in hoc ipso Mundo percipimus; sed caro nostra conjuncta cum Carne Filii Dei, quæ suapte natura immortalis est, propter Verbi immortalitatem, recipit ea S. Joannis Sententia robur novum, ut emergat de putredine terræ, & pro Cælo resurgat. Secundum hanc considerationem augustum hoc Sacramentum vocatur Germen immortalitatis, eo æquiori titulo, quod Salvator ipse conceptis verbis testatur: *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die*. Sed si una tantum actio hujus viæ auget jus, quod Incarnatio Filii Dei nobis primum adepta est ad immortalitatem, quis dubitare poterit, iterum participatio toties repetita Sacræ hujus Carnis, vias nobis sternat faciliores perveniendi aliquando ad hanc beatitatem? Quis dubitabit utrum statim ac exierimus de hoc Mundo, alterius felicitate perfruamur per arctam, intimamque unionem cum Redemptore nostro, non solum per Spiritum, & gratiam, sed per Substantiam, & realitatem? Mundi Salvator potuit semper, per meram Voluntatem suam mortuos suscitare, tamen voluit semper operari hoc miraculum per tactum Corporis sui, ut liqueret pretioso huic Corpori peculiarem inesse vim, homines suscitandi; & quoniam verum est, quemadmodum nos docet Evangelium, sola Filii Dei vestimenta curasse Ægrotantes, dubitandi locus non est, quominus Corpus illius revocet in vitam, & si hæc operabatur Miracula, donec passibile erat, & cum hominibus versabatur; multo magis id modo efficiet, cum sit impassibile, & immortale, & quatenus tale nobis in Eucharistia communicatur, ut adducat se in statum, in quo ab homine recipi valeat.

Joan. 6.

Per singulare beneficium, quod Deus homini contulit sese cum illo conjungendo per hoc Sacramentum, effecit illum fortem æqualem, vel etiam superiorem Angelis.

Angeli hominibus antecellunt, quod ab ipso primo suæ Creationis momento perfruuntur Creatore suo, quia illum palam vident, eumque perfecta diligunt Caritate: cum homines nequaquam futuri sint incomprehensibilis hujus felicitatis consortes, nisi post vitam præsentem. Sed bonitas Dei, cui omnia sunt præsentia, ut penset Angelorum prærogativam, & remuneretur hominum exspectationem, voluit his medium suppeditare, quo possidere possent per Eucharistiæ Sacramentum Corpus suum, cujus rei Angeli nunquam erunt participes. Ita quamvis angelica Natura sit humana præstantior, tamen hæc prærogativa, de qua loquor, & unio hypostatica Verbi, qua decoratur in JESU CHRISTO, dant ipsi locum præferendi eorum humilitatem dignitati Angelorum.

In Eucharistia præsertim Deus coli vult, & adorari.

Quamvis JESUS CHRISTUS in Eucharistico Sacramento cautus sit omni fulgore, qui Majestatem ejus circumdat, est nihilominus Mysterium tanto adorabilius, ut quemadmodum in Sacramento hoc Salvator præbet Patri suo cultum perfectissimum; ita in exinanitione Divinitatis, & Humanitatis suæ, exigit a nobis majores reverentias, & adorationes magis profundas, atque sinceras: inter plures rationes, quæ a Doctoribus afferuntur, duabus potissimum immoror. 1. Ob delendum Dæmonis cultum, qui omnes sibi terrarum adorationes conciliaverat: 2. ad ulciscenda quodammodo opprobria, quæ ipsi morienti objecerant inimici. In ipso Mundi primordio, Deus adigere volens homines, ut se adorarent, reliquerat in creaturis omnibus suæ magnitudinis signa, & dæmon illis abusus est, ut semetipsum adorandum proponeret. Deus ergo, ut dæmonis imperium everteret, sese redegit usque ad novissimam humiliationem ut sibi creaturæ conciliaret obsequium, a qua in ipsa magnitudine sua fuerat dedecore affectus; ut homo, qui non erubuerat ligna, & lapides colere, scandalum non pateretur a Deo abscondito sub accidentibus Panis, & Vini, repararet per Sanctam fidei suæ impudentiam, ut loquitur Tertullianus, insolentiam suæ idololatriæ. 2. Dei Filius in hoc statu ulciscitur quodammodo injurias idololatrarum, qui sibi proposuerant Deos, quos minime videbant, & qui adoraverant Idola, quæ oculos habebant & non videbant, aures & non audiebant, pedes & non ambulabant. Homines vero nunc venerantur Deum Verum, qui erit in statu Mortis in hoc Mysterio, sine ullo sensuum usu.

Dei liberalitas, & profusio gratiarum ejus in hoc Mysterio.

Cum Deus per essentiam sit Bonum, & omne Bonum suapte natura sui communicativum, gaudet ille efficere profusiones plenitudinis, & abundantiæ suæ. Si Vir aliquis perfecte liberalis, semper locuples esset, semper bona sua large, effuseque donaret; sed quia opes illius circumscriptæ sunt, per excessum liberalitatis, exhaurit seipsum, & sæpe adducit se in impotentiam ampliora dona tribuendi quia nimis dando: eo quod prodigus fuit, non potest amplius esse liberalis. Hoc tamen non accidit Deo; nam, cum divitiæ gratiarum suarum sint infinitæ, quo plura recipere potest, eo plura potest donare. Hic fons est inexhaustus, qui quærit solum sese effundere in cordibus nostris. Tamen possumus affirmare, Dei Filium factum fuisse prodigum bonorum suorum, in Sancto Altaris Sacramento; & cum dederit se totum nobis in hoc Mysterio exhausisse, ut ita dicam, gratias suas, & non posse dare nobis plura iis, quæ dedit. Hæc nobilis est Sancti Augustini Sententia *in tract. 48. in S. Joann.* Dicere audeo, quod *Deus, cum sit Omnipotens, plus dare non potuit; cum sit Sapientissimus, plus dare nescivit; cum sit ditissimus, plus dare non habuit*. Profecto Deus, qui dat semetipsum hominibus in hoc augustissimo Sacramento, noluit coarctare latitudinem suarum liberalitatum, neque in natura muneris, quod fecit, quamquam nobis tribuat suum Corpus, suam Animam, suam Divinitatem, sua merita, suasque satisfactiones, & gratias; neque in tempore, quoniam limites non præscripsit, qua potius die adorabile Corpus suum sit accipiendum, præ alia, cum voluerit seipsum dare hominibus per omnem temporum decursum, usque ad sæculorum consummationem; neque in numero, & qualitate personarum; summi, æque participes sunt, ac imi; & quod stuporem affert Angelis, & hominibus illud est, quod Mundus Universus, cum hoc laute excipiatur Convivio, hæc Hostia sua multiplicat gratias, prout recipitur, ita ut hic fons sit gratiæ inexhaustus.

In Eucharistia Filius Dei se perfectius hominibus dedit, quam in Incarnatione.

Rite animadvertendum est, per Incarnationis Mysterium proprie Humanitati Salvatoris factam fuisse donationem Verbi, & quoad homines ceteros, qui hujus muneris participes facti sunt, & in Incarnatione Verbi, & in Morte Salvatoris, hanc fuisse donationem moralem, & generalem; moralem, quia illis applicat solum Virtutem meritorum suorum; generalem, quia Salvator universe obtulit se pro hominibus omnibus, & per hanc donationem communem pertinet ad singulos particulariter; sed Salvator in Eucharistiæ Mysterio longe aliis conditionibus se fidelibus tradit. Tradit se cuilibet fideli, uti videmus, & etiam immediate; quoniam satis esse non putans communicare nobis effectus Sanguinis, & Corporis sui, tradit se non tantum morali modo, sed reipsa; quoniam reipsa est sub speciebus Sacramenti, & sese ponit in manibus nostris, & in nosmetipsos ingreditur.

Hæc est admirabilis liberalitas amoris Filii Dei, quæ efficit, ut potiori jure, quam Propheta, dicere possimus; Deus est hæreditas nostra, & totum bonum nostrum.

Arcta, & intima unio, quam habet Dei Filius cum hominibus in hoc Mysterio.

Homo ex duplici parte constat: Anima scilicet, & Corpore. Quælibet suas habet potentias, & facultates; sed dicere licet, divinam hanc escam sese integerrime communicare duabus istis partibus diversis. JESUS CHRISTUS conjungit se cum Anima per gratiam justificantem, eamque reddit participem Vitæ, & Spiritus sui; conjungit se ejusdem facultatibus per gratias actuales, quas illis impertit; sed conjungit se corporibus nostris modo inexplicabili, qui aliquid habet amplius, quam præsentiam localem Corporis sui, & aliquid minus unione physica, & naturali, quæ efficit, ut S. Cyrillus asserat, nos factos esse *concorporeos, & consanguineos CHRISTI*. Hinc fit, ut reipsa agat in hanc partem nostrummet ipsorum, cohibens nostras cupiditates, & concupiscentias. Verum ne arbitremini divinam hanc alimoniam esse terrenis similem cibis, qui servant, & augent Vitam corporum nostrorum, & se cum illis immutant, atque identificant. Nequaquam; Sacrata hæc Caro non fit una eademque natura, neque una, eademque substantia ac nostra caro; alioquin conjuncti essemus personaliter cum Verbo, quod falsum est, & cogitatio hæc olim fefellit personas pias nonnullas, quam Scholæ respuerunt, tamquam habentem illationes, quæ animos nostros offendunt; & quamvis Patres nonnulli uti videantur verbis, quæ huic opinioni velificantur, tamen semper supponendum est, cum sacrum hoc Corpus sit in Sacramento, modo Spirituum, non posse fieri Cibum corporum nostrorum, sed Animarum dumtaxat, & quin mutetur in substantiam nostram, quemadmodum alia mutantur alimenta. Dei Filius mutat nos in se per conformitatem desideriorum, sensuum, studiorum, & vitæ, secundum celebre illud effatum S. Augustini: *non tu me mutabis in te, sed tu mutaberis in me*. Quod non prohibet, ne Corpus Salvatoris sese modo peculiari conjungat corporibus nostris in hoc Sacramento; non solum cum jam illud habemus in nobis, & beatis illis momentis, quibus possidemus illud, sed etiam post, per qualitates, quas ibi relinquit, & impressiones, quas efficit, quod locum præbuit magnificis illis Sanctorum Patrum expressionibus, & comparationibus, quibus utuntur.

Propter unionem quam habemus cum J. C. in hoc Sacramento nobis inspirat amorem erga Sanctam suam humanitatem.

Ecce Sententiam magni Theologi credentis, Sacramentum hoc institutum fuisse, ut homines adigerentur ad amandum JESUM CHRISTUM non solum quatenus Deum, verum etiam quatenus hominem, & modo singulari. Æquo animo feretis me illius verba recitantem: *Valde pium, & probabile est, datum esse hoc Sacramentum, ut nos excitet ad amorem CHRISTI, non solum secundum Divinitatem, sed specialiter secundum humanitatem; hoc enim speciali modo unitat cum JESU CHRISTO est proprius, & Sacramentalis effectus hujus Sacramenti*. Secundum eruditi hujus Theologi Sententiam, uniones cæteræ, quas habemus cum Deo nostro, proprie respiciebant Divinitatem illius, quæ, cum sit supra sensus nostros, infirmitati nostræ sese accommodare non poterat. Istæ nonnisi per concomitantiam ad humanitatem referebantur; sed in Eucharistia oppositum accidit, humanitati proprie conjungimur, hæc proprie diligitur, & Divinitas consequenter, atque per concomitantiam.

Suarez.

Tenemur amare Dei Filium in hoc Sacramento, tamquam benefactorem & beneficium.

Hic sensus est, quem ratio inspirat hominibus, & natura ipsa in animantibus imprimit; eos, qui de nobis benemeriti sunt, a nobis esse diligendos; quia beneficia sunt monumenta Amoris eadem conferentis; vel quia per se merentur de recipiente eadem, hanc speciem animi grati. Verum animadvertendum est duplex esse genus beneficiorum, quorum alia sunt extra nos, veluti cum, vel operam impendimus nostram, vel nostra bona: alia vero per quæ nosmetipsos tradimus. Ex hoc beneficiorum discrimine procedunt duo fontes obligationis amandi eos, a quibus illa recipimus. Cum adest distinctio inter benefactorem, & benefactum, tenemur solum amare benefactorem gratitudinis caussa; Sed ubi contingit duas hasce qualitates benefactoris, & benefacti, inveniri collectas in una tantum persona, veluti cum homo ultro seipsum nobis tradit, in hisce occasionibus duplici titulo hominem amare tenemur, tamquam benefactorem per gratitudinem, & tamquam benefactum per aliam sensus speciem, quæ nomine caret in morum disciplina, sed quæ posita est in quadam benevolentia, quam habemus pro rebus omnibus ad nos attinentibus. JESUS CHRISTUS cum duplici hac qualitate offert se nobis in Eucharistico Sacramento, ubi seipsum tradit nobis ad sollicitandas duas has cordium nostrorum inclinationes, & nos cogit amare se, vel tamquam benefactorem per gratitudinem, vel tamquam benefactum ad nos pertinens, per animi studium, & benevolentiam.

Quanti Salvator faciat munus Corporis, Sanguinisque sui, quod hominibus tradit in cibum.

Metuendum erat, ne homines, qui sequi solent sensuum suorum experientiam, videntes Panem solum in dono, quod a Salvatore accipiebant, induerent sensus his speciebus conformes, rati, se communem duntaxat escam invenire in Cibo, quem species illæ pollicebantur. Ad hanc igitur ideam prævertendam commendat hoc munus ex origine, ex dignitate naturæ, & præstantia effectuum illius. 1. Dicit hunc Panem esse de Cælo dilapsum, non solum ad innuendum Corpus, & Sanguinem illum componentia formata fuisse Opera Spiritus sancti; Sed Cælum præsidere adhuc quotidie alteri huic Nativitati, quam accipit quotidie in Altaribus nostris: *hic est Panis, qui de Cælo descendit*. 2. Addit, hunc Panem esse vivum contra naturam aliorum ciborum, & esse quodammodo Spiritualem, quemadmodum sunt Angeli, & incorruptibilem, cujusmodi sunt Cæli: *ego sum Panis Vivus*. 3. Denique concludit, effectum Panis hujus Supernaturalis futurum, dare iis qui ex eo manducaverint Vitæ Æternitatem. *Qui manducat hunc Panem, vivet in Æternum*: Et quia loquebatur ad Judæos, qui contemnere poterant suavissimas has Dapes collatas cum Manna, quod Patres sui manducaverant in Deserto, & quod visibili pacto de Cælo descenderat, postquam per Angelorum manum fuerat elaboratum; palam prætulit Panem, quem promittit Cælesti huic Cibo, qui nequaquam servavit Patres eorum a Morte; cum Sacramentum hoc contineat semina immortalitatis, & certissima Vitæ, & gloriæ principia.

Joann. 6.

Ibidem.

Discrimen miraculorum naturæ, & gratiæ in hoc Sacramento.

In hoc Sacramento duo deprehendi possunt miraculorum genera, quæ Dei Filius ibi operatur; alia quidem in natura, alia autem in gratia; sed hoc adest discrimen, quod ea, quæ fecit in natura, eam sterilem reddunt, quia destruunt cum Panis Substantia Virtutem, ac Potentiam suam, atque etiam suspendunt accidentia &c. Sed e contra in gratia miracula, quæ Salvator operatur in hoc ordine Supernaturali, communicant fœcunditatem recipientibus illud: Ita efficiendo duo operationum genera, alterum quidem in nobis, per gratiæ productionem, alterum vero per nos, faciendo, ut bona opera agamus.

Dei Filius, ut perfectius esset noster, factus est Cibus noster.

Modus, quo Filius Dei tradit se nobis in hoc Sacramento, reddit donum, quod tribuit nobis, pretiosius, & amorem suum spectabiliorem. Etenim, quin alias usurpet donationum formulas, quæ in hominum usu positæ sunt, nactus est præclaram inventionem tradendi seipsum in Cibum: *Caro mea vere est Cibus*. Nostis nihil magis nostrum esse, quam Cibum, quem sumimus, sive illius possessionem spectemus, sive usum inspiciamus. Quæ manducamus, ea omnino possidemus; hæc fiunt unum, & idem cum nobis, constituunt partem Substantiæ nostræ, ingrediuntur in Corpora nostra cum iisdem conditionibus, quibus ceteræ partes, ex quibus constamus. Ita eodem jure, quo Domini efficimur nostrummetipsorum, acquirimus absolutum dominium in has Substantias alienas, cum sunt intra nos: *ex iis constamus, ex quibus alimur*: Et quod pertinet ad usum naturalis hujus dominii, scimus, nos reipsa uti cibo, quem sumpsimus, pro omnibus vitæ nostræ necessitatibus. Hic sese, per totum Corpus distribuit, ut deserviat omnium membrorum officiis: se insinuat in Cor, ut ibi calorem foveat, & motum; ascendit in Oculos, ut obtutibus nostris opituletur, transit in Organum Vocis, ut aliquid conferat Verbo. Non sine his utilibus conditionibus JESUS CHRISTUS tradit se hominibus in Altaris Sacramento, &c, ut omnino fiat eorum, & quoad possessionem, & quoad usum, fit Cibus illorum.

Joann. 6.

Eucharistia effundit in nos gaudium, & internam voluptatem.

S. Thomas 3. p. q. 79.

Cum Theologis asserere possumus, unum ex maxime propriis effectibus Eucharistiæ esse effundere in corda recipientium cum necessariis dispositionibus hoc Sacramentum, dulcedinem quamdam, ac interiorem lætitiam, quæ aliquam habet cum Cælesti beatitudine similitudinem, & quæ nobis tribuat aliquam Paradisi prægustationem; quemadmodum videmus, unum ex effectibus cibi, quo vescimur, sensibilem esse voluptatem, quam inde recipimus: *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus*; Regius exclamat Propheta. O immortalis fons deliciarum, præparasti Sanctis tuis in Cælo torrentem voluptatum; sed efficis, ut aliquot guttæ in hoc Sacramento fluant servis tuis; sive dicamus, Spirituales has consolationes procedere ex applicatione JESU CHRISTI Cordibus nostris; sicut comedendi voluptas sita est in applicatione Dapum palato, & linguæ illas gustantibus; sive consideratio, quam facimus, per usum fidei nostræ de JESU CHRISTI præsentia nobis tribuat hos sensus, secundum S. Laurentii Justiniani Sententiam; *quomodo non exultet Anima, quæ se sentit dignam effectam Dei præsentia?* Eo usque, Sancti Patres, atque Theologi inquiunt, ut operatio hæc sese effundat in Corpus, & illi communicet sensibiles consolationes, quæ commovent Cor, & nonnunquam inde lacrymas eliciunt.

Psalm. 67.

J. C. alter producit gratiam per quam sese dat in hoc Sacramento, & in caeteris.

Considerare possumus, JESU CHRISTI præsentiam in hoc Sacramento conferre ad productionem gratiarum, & effectuum omnium, qui proprii sunt hujus Mysterii, alio prorsus modo ab eo, quo fit in aliis Sacramentis. Primum enim ipse adesse vult adnectens suam Potestatem præsentiæ suæ, cum in aliis Sacramentis

menitis operetur tamquam absens, atque remotus. Non venit ipse per se in aquas Baptismi, vel in manus Ministri illius applicantis, sed invenitur ibi solum per operationem Potentiæ suæ. 2. Non applicat solum elementa sensibilia, quæ sunt, ut ita dicam, instrumenta in aliis Sacramentis, sicut aqua in Baptismo, & Oleum in Confirmatione; facit ex proprio Corpore Sacramentum, quod nos sanctificat; & Sanguis ejus medium est, quod applicat nobis eumdem Sanguinem. Hæ duæ sunt simul applicationes: una est realis applicatio, quia recipimus Sanguinem suum in corporibus nostris; & altera applicatio moralis ejusdem Sanguinis, quoniam nobis sua communicat merita. 3. Verum est, omnia Sacramenta esse caussas gratiæ, quam producunt modo mortuo, & inanimato: sed quia Salvator est præsens Sacramento Eucharistico, ipse active applicat semetipsum, & quemadmodum, cum operabatur Miracula sensibilia per tactum manuum suarum, vel alia quapiam actione, applicabat Potentiam Patris sui mirabilibus hujusmodi effectibus, similiter, data paritate, dicere possumus, illum eodem tempore, quo unit Carnem suam Cordibus nostris, applicare nobis hanc eamdem potestatem ad gratiam producendam. 4. Quæritur inter Theologos, utrum Sacramenta moraliter, an physice producant gratiam, cujus sunt Caussæ & Signa; sed quidquid sit de aliis Sacramentis, cum nonnullis doctoribus assero, Humanitatem Salvatoris, utpote conjunctam cum hominis corde, supernaturaliter ad gratiam producendam elevari.

Eucharistia efficit, ut in bono perseveremus, & in gratia.

Dicendum non est, ut aliqui opinati sunt, postquam hoc divinum Sacramentum accepimus, certis vicibus nos in gratia confirmari, sed illud perseverantiam nostram operatur, quemadmodum fructus vitæ conferre poterat immortalitatem. Si per intervalla manducatus fuisset, & per iteratum illius usum profuisset ad hominum Vitam conservandam; ita per sanctum usum, & sæpe iteratum hujus Sacramenti, & per considerationes, quas efficere possumus de caussis Sanctitatis in hoc Mysterio inclusis; paulatim, ac sensim perducet usque ad finem hoc Opus Salutis nostræ. Quapropter Ecclesia illud tribuit jamjam morituris in Viatici formam; Innuens, hoc esse illud, quod dat consummationem Vitæ nostræ Spiritualí, & apponit cumulum finali nostræ perseverantiæ.

Liberalitas Filii Dei in hoc Mysterio refulget.

Animadvertendum est, posse aliquem liberalem, atque magnificum esse modis duobus, cum vel, quod datur pretiosum est, atque exquisitum, vel cum, quod datur, in se quidem exigui est pretii; si consideretur in Natura sua; vel spectabile est propter multitudinem, & quantitatem; veluti si in publica necessitate princeps aliquis magna in copia populo universo fruges distribueret. Sed Filius Dei conjungit, & colligit hæc duo in Altaris Sacramento, quantitatem videlicet, & pretium; etenim dat rem rerum omnium pretiosissimam, quoniam dat Corpus, Sanguinem, Divinitatem, omnesque thesauros suos, & propterea hoc dat affluenter; quia multiplicat se eodem tempore in locis infinitis. Cum enim pretiosum hoc Corpus nequeat esse ubique per immensitatem, quæ divinitatis duntaxat est propria, Sapientia sua modum excogitavit supplendi per hoc prodigium replicationis ejusdem Corporis in pluribus locis, quæ omnes Philosophiæ leges evertit; quemadmodum si liberalitas, & magnificentia sua, non potuisset se continere inter fines arctiores finibus Universi. Ita ut, si eodem simul tempore per Mundum universum consecraretur, inveniretur eodem tempore in omnibus locis simul, & si omnes homines eodem in instanti reciperent illum, sese omnibus daret simul, nemine excepto, & quin unquam sese exhauriret; quamvis semper seipsum largiatur.

Judicium nobis ferendum est de magnitudine amoris Filii Dei erga nos, ex unione quā contrahere voluit cum nobis in hoc Sacramento.

Salvator divinum hoc instituit Sacramentum, ut intime, & arctissime se cum nobis conjungeret, nam, quam unionem nobismet fingimus majorem illa nostrorum alimentorum, quæ mox fiunt pars nostrummetipsorum, & cum illis unum prorsus, & idem? Sed quinam est terminus, & amoris perfectio? Nonne unio, ut morum docet disciplina? Si hæc quædam est humorum relatio, & convenientia quædam, ac sympathia, quæ efficit, ut duæ voluntates invicem sibi ultro citroque consentiant; statim ubi hæc innotuit similitudo, jam impatienter sese conjungere volunt, ac semet efficere inseparabiles. *Amor quilibet est Virtus unitiva*, inquit Sanctus Dionysius, & hic Amor quo magis acer est, & violentus, eo unio hæc fit arctior, & intima. Si ergo judicium ferre volumus de excessu amoris hujus Hominis Dei in Eucharistia, satis est considerare, quomodo hæc unio quam contrahit nobiscum, & cujus naturam jam explicuimus, superaret ceteras uniones, quas habuerat hactenus.

Quomodo Dei Filius est in Eucharistia extremus factus noster cibus.

Constat omnem manducationem suapte natura tendere ad destructionem, & annihilationem cibi, qui comeditur, & qui amittere debet suam essentiam, eamque mutare in vescentis substantiam. Dei Filius non igitur datur nobis pro Pane, & Cibo, neque illum manducamus, nisi ut eum annihilemus. Verum est, Philosophos nolle id quod mutatur, annihilari; sed verum est reipsa illud cessare: Ita ut, si Dominus noster non aliam haberet Vitam, nisi Sacramentalem sub speciebus Panis, & Vini, hæc annihilasset JESUM CHRISTUM; nam illud esse, quod habet in Sacramento, pendet a Speciebus continentibus illud; Igitur mutatio Specierum destructio est ejus essentiæ. Non pauci docent Theologi, Eucharistici Panis Consecrationem esse veram productionem JESU CHRISTI, quæ faceret, ut ille esset, si non esset; digestio igitur & consummatio Specierum efficiens JESUM CHRISTUM cessare, ne sit, est vera destructio JESU CHRISTI, vi cujus, si non esset alibi, prorsus esse cessaret; Ita ut manducatio JESU CHRISTI per se tendit ad genus aliquod destructionis, & annihilationis.

Cum Deus dederit nobis vitam supernaturalem, debuit nobis supernaturale suppeditare alimentum, & decebat ut hoc esset Corpus, & Sanguis illius.

Quemadmodum Deus quatenus auctor Naturæ prospexit conservationi vitæ naturalis in homine; debuit etiam, quatenus auctor gratiæ prospicere vitæ suæ supernaturalis conservationi. Sed vita naturalis non conservatur, nisi per communem alimoniam, separantem quidquid quotidie deperit de Corporis Substantia; ergo opus erat communi alimonia ad reparandum quidquid quotidie deperit de Vi, Virtute, Spiritu, & Vita, quam nobis inspirat gratia. Omne alimentum esse debet conforme, & appositum vitæ, quam conservat; sicut ergo per vitam naturalem, atque corpoream nobis provisum fuit alimentum corporeum, & naturale, opus quoque erat, ut vitæ Spirituali, Spirituale, & Supernaturale alimentum provideretur. Hæc est argumentatio Divi Thomæ, quæ sane persuadet, & hæc propositio tenenda est pro certa, & constanter vera, quoad substantiam; etenim illius, qui tribuit esse, est suppeditare ea, quæ sunt necessaria ad essentiæ conservationem; interest autem Creatori gratiæ ea suppeditare, quæ sunt necessaria ad gratiæ conservationem. Cum Tridentina Synodus conceptis verbis statuerit, hominem nequaquam posse viribus suis conservare divinam hanc gratiam, & subsistere in via Dei, neque perseverare in Justitia usque ad finem, sine peculiari ope, & auxilio Dei, qui convenientibus mediis relevare potest, qui cecidit, & confirmare, qui stat; hoc nullam patitur difficultatem. Sed cum hoc animæ subsidium, hoc vitæ Spiritualis, & supernaturalis alimentum esse debeat idem JESUS CHRISTUS in Eucharistiæ Sacramento, dicere satis est, illum ipsum hoc affirmasse, cum loquens de Carne, & Sanguine suis dixit: *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis Vitam in vobis*. Ego sum Panis Vivus, qui dat Vitam: voluit ille reddere vitam nostram Spiritualem pendentem a Cruce, & a Sanguine suo. Profecto æquum erat illius Bonitati, ut aleret sua Carne, & Sanguine Vitam, quam ipse produxerat per hanc Carnem morientem, & per Sanguinem suum de Cruce effusum, ut cum per Corporis sui mortificationem, & Sanguinis effusionem, nobis promeritus fuisset gratiam, illam servaret per communicationem sui Corporis, Sanguinisque; præterquam quod æquum videbatur etiam, ut aliquid amplius faceret pro nobis eo, quod minime fecerat pro justis legis antiquæ, quibus non dederat, nisi figuras hujus Mysterii.

S. Thomas contra gentes l. 4. c. 59.

Concil. Trid. can. 22. & c. 13.

Joann. 6.

Hoc Sacramentum est pignus gloriæ quam expectamus, & simul res est nobis promissa.

Patrum omnium, atque Theologorum, unanimis est sententia, divinum hoc Sacramentum hominibus datum fuisse, tamquam *pignus futuræ gloriæ*, quemadmodum canit Ecclesia; sed quod eruditus quidam Theologus animadvertit, peculiarem meretur considerationem; quia hoc non invenitur in pignoribus communibus; scilicet, unum, & idem donum simul esse pignus ejus rei, quam pollicetur, & rem ipsam, quæ promissa est; sed quemadmodum Dei Filius novit invenire medium faciendi ex hoc Sacramento signum continens rem significatam ad fidei nostræ exercitationem, similiter ad excitandam spem nostram, dat pro pignore boni promissi, idem Bonum promissum; neque enim in beata æternitate aliud quidpiam possidebimus, sed solum possidebimus illud ipsum alio modo. Objectum, quod possidemus in terra, & in Cælo, unum, & idem est; sed diverso modo oblatum, hic quidem sub integumentis, & speciebus Panis, ibi vero palam, & tale, quale est in semetipso.

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Asceticis libris, nuperisque Concionatoribus loci hujus argumenti.

Præcipuum J. C. consilium in Eucharistico Sacramento.

Filii Dei in adorabili hoc Mysterio consilium fuit antequam moreretur, tribuere liberum volatum infinitis motibus amoris sui erga homines, communicando nobis maximum illud bonum, quod ab eo recipere valeamus; quandoquidem, secundum aliquorum Sanctorum Patrum Sermonem, Eucharistia est continuatio, extensio, & fructus Mysterii Incarnationis suæ;

fuæ; Pretium vitæ fuæ, fuæque Mortis, & earum rerum omnium, quæ fecit pro nobis, generatim inclusum est in Sacramentis, quæ ille instituit, & ex quibus fecit totidem rivulos gratiæ fuæ, per quos illam effunderet in Animas nostras; sed Eucharistiæ Sacramentum non continet solum gratiam, continet etiam Auctorem, & fontem ejusdem. Alia Sacramenta sunt media, quæ adducunt ad Deum; hoc vero, ut ita dicam, finis est; quoniam complectitur Deum hominem; & alia non sunt, nisi ad producendam sanctitatem, quæ est duntaxat dispositio quædam ad Eucharistiam. *Liber, cui titulus: Verus Spiritus, & sanctus usus sollemnium festivitatum per annum.*

Ardens desiderium, quod præ se tulit Dei Filius permanendi cum hominibus.

Nescio quam illecebram Mundi Salvator invenit in hominibus; sed nunquam testatus est ardentius desiderium præ illo, permanendi cum ipsis. Contumeliæ, quibus affecerunt illum, quin ardorem hunc imminuerent, magis magisque amorem hunc inflammarunt; quandoquidem instituit adorabile Sacramentum Eucharisticum, pridie quam pateretur, cujus crudelis cogitatio illum in antecessum torquebat, & tunc cum imaginatio sua repræsentabat illi cruentam, atque acerbissimam hypotiposim apparatus totius suppliciorum suorum; tamen quasi hæc omnia illum ne tetigissent quidem, & quasi nullam ipse partem habuisset in tormentis adeo horribilibus, cogitat solum, quomodo satisfaciat affectui, quo prosequitur homines; & eo tempore, quo amicitiæ magis arctæ relaxantur, & ardentissimi intepescunt affectus, & natura mortis metu exanimata sese totam colligit; amor Salvatoris morte fortior ipse quærit nova cum nobis statuere fœdera, & exequi mirabilia suæ Bonitatis consilia, per apertissima, ac nitidissima monumenta, quæ proferre posset, qualia sunt dare nobis suum Corpus, & Sanguinem in Sacramento, quod fieret Cibus animarum nostrarum, atque ita permaneret in nobis, usque ad sæculorum consummationem. *Auctor sermonum in omnia argumenta Ethica Christiana ferm. pro feria quinta in Cœna Domini.*

Conatus, & prodigia, quibus Deus ostendit magnitudinem amoris sui in hoc Mysterio.

Si nobis judicium ferendum est de proclivitate, quam omnia habent entia, per vim, atque conatus, quos exerunt, ut tendant in centrum suum, locumque sibi naturalem, quo feruntur toto pondere activitatis suæ; veluti ignis, ut se sursum attollat, cum sibi transitum facit per densitatem murorum, ac montium, quos evertit, vel quatit, cum intus conclusus est, quid nobis cogitandum non est de desiderio, atque propensione, quam habet Dei Filius permanendi nobiscum, quandoquidem omnes naturæ leges subvertit, & Entibus omnibus vim facit? Recenseri possent viginti miracula, & ultra, quæ omnia superant vim, & potentiam Creaturarum, quorum sola transubstantiatio plura complectitur. Ibi video existentiam accidentium extra subjecta sua, e quibus naturaliter pendent: humanum Corpus sine dimensione, sine pondere, sine massa; membra, & partes aliæ ab aliis penetratæ sine confusione, & perturbatione, & Ens, quod se multiplicat, quin suam amittat unitatem; quod de Cælo in terram descendit, quin per medium transeat; quod ibi esse cessat, quin moveatur, & quod servat totam magnitudinem suam, sub minima unius hostiæ particula. Ibi admiror Carnem, quæ supernaturales habet qualitates; quæ colorata est, & videri non potest; quæ palpabilis est, nec tangi potest; quæ materialis est, & non dividitur; quæ comeditur, quin mutetur, & corrumpatur; quæ plena est vita, & permanet in statu mortis, idque ut sibi viam aperiat usque ad Cor nostrum, referens de obicibus, quos natura statuere poterat, triumphum. Ah! fideles, Deum tot conatus exerere, & tot operari miracula, hoc est toties infringere omnes naturæ leges, ut veniat ad nos, ut in Corde nostro quiescat, ut nobis indigitet suam cupiditatem permanendi cum nobis! Nonne hoc est ostari amorem suum maximis conatibus Potentiæ suæ? *Domine quid est homo, quod memor es ejus, aut Filius hominis, quoniam visitas eum? Idem.*

Deus non potest se ulterius humiliare quam redigendo suam immensitatem ad cancellos adeo angustos in hoc Sacramento.

Parum est Deo amanti adhibere Omnipotentiam suam in Entia Creata, nisi exerceat illam etiam contra seipsum, ut quodammodo annihilet seipsum essumens in hoc Mysterio esse Sacramentale. Profecto si Deus posset aliquid amittere, mihi videtur non posse magis seipsum exuere, quam coarctando suam immensitatem; quia hoc esset annihilare illam ubique, ubi non esset, cumque spatium, in quo esse posset, infinite majus esset illo, quem repleret; hoc esset, ut ita dicam, infinite annihilare se, & ideo omnes perfectiones suæ cessarent esse. Etenim, quam haberet ille potestatem ibi, ubi non esset? quam gloriam, quam sapientiam, quam majestatem? quandoquidem hæc omnia supponunt existentiam pro fundamento, ita pro hac ratione Apostolus dicit, illum semet exinanisse, faciendo se hominem; & asserit Evangelium, opus fuisse, ut tota uteretur potentia sua coarctaturus se intra fines adeo angustos. Quid igitur nobis cogitandum est de eodem Deo in hoc Mysterio? hæc vulgo dicitur extensio Incarnationis, cum S. Chrysostomo; sed liceret mihi addere hanc potius coarctationem esse, quam extensionem; quandoquidem Deus, qui se conclusit in infantilibus membris, hic etiam semet in puncto concludit. Nonne igitur opus est, adhibuisse Virtutem omnem brachii sui, ut sese in hunc statum redigeret? Sed heu quantum immensitas ista intra fines adeo angustos conclusa, nobis ostendit palam omnes suæ Caritatis dimensiones! *ut possitis comprehendere quæ sit latitudo, & sublimitas, & profundum.* Magne Apostole, qui Crucem tibi figis, ut nobis has mensuras ostendas; Ecce medium. Judicium ferendum est de hujus Caritatis extensione, & magnitudine, ex modica hostiæ unius circumferentia, quæ hoc in statu est, ut esse possit in singulis nostrum, simulque Mundum universum complecti. Dimetienda est illius altitudo ex horum accidentium humilitate; hæc enim optime est ratio, quam invenit attollendi nos usque ad se; semet hoc pacto demittens usque ad nos. Concipio illius profunditatem cum video ipsum ponentem se sub Speciebus Sacramentalibus, sese in Cor meum insinuare. O immensitas essentiæ Dei in hoc Mysterio coarctata! Quomodo mihi ostendis immensam illius Caritatem. Attollite mentem vestram usque in Empyreum, fideles, in Marium extensione, quærite imaginem Magnitudinis Dei, penetrate, si vultis, hæc spatia, quæ comminisci possumus, ultra Cælorum Orbes, & postquam evanueritis in plagis illis ignotis, alium exerite conatum, ut perveniatis usque ad minimam hostiæ particulam, fallentem oculos nostros, nostrosque sensus fugientem, & mox dicite: Deum tantum, atque tam immensum, sese ad hoc usque punctum coarctasse, ut inferatis inde potentiam illius inauditum exeruisse conatum, ut amori suo satisfaceret. *Idem.*

Ad Ephes. 3.

Dei Filius se magis humiliavit in hoc Mysterio, quam in Incarnatione.

Cum Dei Filius factus sit homo, quamquam a Sancto Bernardo appelletur *Verbum abbreviatum*, habebit tamen magnitudinem proportionalem statui, quem sumpserat; non semper mansit in infantis exilitate, sed tempori accommodavit, atque ætatibus homini propriis: sed in hoc Sacramento, quamvis omnes Corporis sui partes non sint inter se confusæ, tamen confusæ sunt, quoad locum; quod efficit, ut illud, neque visibile sit, neque palpabile, & careat iis omnibus, quæ decent Corpus, ita ut hoc in statu dicere valeat: *Substantia mea, tamquam nihilum ante te;* Se redactum esse quodammodo in nihilum, & si infinita requiritur potestas, ut creatura educatur ex nihilo, non minor requiritur, ut in nihilum redigatur. Ita utrumque Dei unius proprium est, qui primum quidem voluit illucescere in Mundi Creatione, alterum vero in hoc adorabili Mysterio, per vim, quam in seipsum exercuit. Præterquam quod ille factus homo, quamquam infinite se humiliaverit, tamen fœdus iniit cum nobili Creatura, quæ ipsum cognoscere, & amare poterat, & pro qua non dedignatus fuerat creare Cælum, & terram; sed in hoc Sacramento, ad quam humiliationem non redegit se, uniens se cum infirmis accidentibus, quæ magis contemptibilia sunt omnium entium, quæ sunt tantum pro substantiis, quibus naturaliter subjecta sunt, & quæ Tertullianus *mendicitates Creaturæ* vocat? Ipsam egestatem, & paupertatem, qua Creaturæ indutæ sunt? Quanta hæc fuit divini hominis humiliatio, Auditores lectissimi? *Idem.*

Psalm 38.

Magis humiliatus est in hoc statu, quam in cæteris vitæ suæ.

Proculdubio in hoc statu, ad quem redegit se, de ipso dici potest, illum vere esse Deum absconditum: *vere tu es Deus absconditus;* Deus erat humiliatus in stabulo Bethlehemitico; erat Deus exinanitus sub infirmitatibus hominis, dum viveret; Deus erat annihilatus inter Crucis ignominias; denique in tumulo, Deus erat mortuus, atque sepultus; sed in omnibus hisce statibus, Pater suus illum semper glorificavit. Adoratus fuit a Regibus in Præsepi; infinita miracula illustrarunt gloriosam vitam ipsius; in Morte ejus, Sol Eclypsi laboravit, & terra contremuit; de Sepulcro triumphans emersit; sed in adorabili Eucharistia Deus est absconditus, humiliatus, exinanitus, sine ullo gloriæ fulgore; humiliatus intrinsecus, quoniam ibi omnes divinæ perfectiones latent; humiliatus, & quodammodo exinanitus extrinsecus, quoniam Corpus hoc adorabile est in statu, quo nullus fingi potest humilior. Quinam conatus potentiæ suæ, sed simul quinam sui amoris excessus! accedere adeo prope ad nihilum, ut ad nos propius accedat! Sed quo magis ille humiliatur, eo magis amor noster debet assurgere, ut illum super cetera diligat. *Idem.*

Isaiæ 45.

Varius modus quo se gessit Deus in Mysterio Eucharistiæ & Incarnationis.

Videmus Dei Filium prorsus alio uti modo, ut seipsum tradat hominibus in hoc Sacramento, quam fecerit in Incarnationis Mysterio. In eo fecit, ut Mundus integris sæculis eum concupisceret, & præstolaretur; hic testatur desideria sua, quibus cupit, & sese dare festinat: ibi vix audit Vota, & preces Patriarcharum, & Prophetarum legis antiquæ; *utinam disrumperes Calos, & ipse venires;* hic palam ostendit vota sua, & desideria: *Desiderio desideravi:* ibi non videt, nisi preces ad Cælum flectendum; hic ipse homines

Isaiæ 64.

Luc. 22.

minee

minea urget, ut ab iis recipiatur: ibi vocatur desideratus gentium, & exspectatio Israel; hic vero ipse exspectat, ipse cupit, ipse hic præsto semper est, ut seipsum largiatur. Quam ob caussam, quæso, ita diverso modo operatur, vel potius, cur ita varie affectum est Cor illius? Cur urgeri volebat ab illis, & cur ille ipse hos urgebat? Cur in primo casu exspectari jubebat; & festinare cupiebat in altero? nisi quod amor impatiens est moræ, & reliqui motus animæ cum sint tranquilliores, amor ille sustinere non potuit dilationem, aut moram. Igitur desiderium, festinatio, & impatientia exprimunt ardorem amoris, quo flagrat Cor Salvatoris, cupiens seipsum tradere nobis. *Idem*.

Dei Filius testatur amorem suum erga homines dans se illis, & eo modo, quo se illis dat.

Si munera sunt sermo Cordis, ut vetus quidam ajebat, & si nihil vere, & melius indicat amorem, quo prosequimur aliquem; Salvator poterat ne melius persuadere nobis amorem, quo nos complectitur, quam hoc donum nobis largiendo? Dat quidem se alio modo Beatis, sed illis nihil aliud largitur, & cum S. Augustino asserere possumus, quamvis ejus potentia sit infinita, ipsum tamen non posse dare nobis quidquam majus, aut copiosius. Quod si cogitamus modum, quo seipsum tribuit, & circumstantias, in quibus nobis hoc donum tribuit; quod haberi potest probatius, aut certius amoris sui monumentum? Namque se nobis dat realiter, & effective, ut sit nostrum bonum proprium, & ut in nobismetipsis permaneat, qua in re donum hoc a ceteris differt, & seipsum dat modo, quo fieri potest absolutissimo; videlicet, tamquam in Cibum. Dat se jure testamenti, qui est postremus actus suæ voluntatis, & maximus, quem ipse ille fecerit propter amorem nostrum. Dixi, illum ipsum, nam, quamvis ultro se obtulerit morti, non ille eam sibi conscivit; sed sic nobis conferre voluit munus, quod totum esset suum, & cujus nemo alius particeps esset. Temporalia bona illi quidem debebantur, sed contempserat ea; bona Spiritualia erant, proculdubio, opes magnæ, sed illæ erant communes ipsi, cum aliis duabus Personis adorabilis Trinitatis. Non habebat igitur, nisi Corpus, & Sanguinem suum, quæ nobis legare posset jure testamenti; & hæc ea sunt, quæ nobis largitur. Utique largitus est nobis Corpus idem, quod novem menses mansit in sinu Virginis, quod gemuit sub pondere dolorum suorum, & quod in Cruce expiravit. Idem Corpus, quod semper adhæsit Divinitati; Corpus, iterum dico, quod tot, & tam profundis plagis, propter amorem nostrum sauciatum fuit. O testamentum signatum Sanguine Dei, & signo Crucis notatum! O testamentum Misericordiæ & gratiæ, in quo testator est portio hæredum suorum, Pater patrimonium filiorum, & Deus hæreditas Creaturarum! Testamentum, ubi vitæ dat seipsam in statu Mortis, & in quo Filius viventis Dei prævertit Mortem suam, ut abundantius nobis vitam suam communicet! *Idem*.

Hominum ingratitudo post tantum bona eis excessum [uncertain reading]

Me in stuporem rapit, & incomprehensibilis mihi videtur esse hominum ingratitudo; etenim, cum Deus tradat se nobis totum, & sine ulla exceptione, proculdubio, minus illud, quod nobis faciendum est, ut respondeamus tali amoris excessui, debemus vicissim, atque ex integro nosmet illi tradere: *qui totum dedit, totum petit*, inquit S. Chrysostomus; Profecto cum Deus se totum dederit nobis, & totum integrum, & sine exceptione, & vult totus esse noster in hoc Mysterio; saltem debemus dare nos totos illi reciproce, & illi totos nos tradere. *Qui totum dedit, totum petit*. Et profecto nimiumne videtur, Deum, qui totum dat, exigere, ut totum sibi detur? petere Corpus pro Corpore, Animam pro Anima, Cor pro Corde? Quonam jure Creatura negabit Deo, quod ipse Deus non negavit illi? Num dubitabimus dare parum illud, quod sumus, & quod habemus, postquam tantum recepimus? Ah! etiam si omnia illi devoveremus, nonne semper infinitum intercederet discrimen, inter id, quod illi damus, & id, quod ille dedit nobis? tamen nos fere semper cum Deo aliquid eximimus, ac nobis reservamus, imitantes Regem Saul, qui libenter quidem sacrificabat quidquid vilissimum erat, ac minimi pretii inter manubias inimicorum suorum, reservabat autem sibi ea, quæ plurimi faciebat. Ah! Christiani, nimis multi hodierna die sunt, qui eamdem habent mentis, & cordis affectionem erga Deum, quam calamitosus hic Princeps. Deo quidem deservire volunt, sed nonnisi ex minima sui parte; non deest illis objectum, a quo nolunt secedere; iracundiam, quam nolunt sacrificare; dominantem affectum, quem abolere nolunt. Æquo abdicant animo cetera, sed adhærent adhuc Mundo ex hac parte, quin cogitent Deum petere totum, quia ille dat totum. Non ita, Christiani; ne arbitremini vos servire Deo, donec simul Mundo hærere volueritis; neque satis esse tribuere uni partem rei ejus, quam petit, aliamque partem reservare alteri. Saltem in omnibus Deus præferendus est; ita ut serviamus illi per professionem, & per affectum: Mundo autem commodato, & quantum Deus nos jubet aptare statui, & conditioni, in qua nos sua Providentia constituit: ita, ut nosmet tribuamus Deo cum aliqua proportione, cum ille se nobis dat; imitari debemus munus, quod nobis tribuit, dans nobis Corpus suum, deinceps per necessariam concomitantiam, dat etiam animam suam, personam, divinitatem. Similiter nosmet dantes illi, opus est, ut illi demus quidquid pendet e nobis, omnia desideria nostra, omnes nostras actiones, Corpus cum sensibus omnibus, animam cum omnibus suis facultatibus, Cor cum affectibus omnibus, &c. *Idem*.

Nulla est gloria, cultusque nullus, qui non debeatur Carni JESU CHRISTI in virtute unionis, quam habet cum persona Verbi; & JESUS CHRISTUS efficiens, ut honor deferretur illi in celebritate festivitatis ad hanc rem institutæ, nihil nimis facere potuit, ut per illum repararet ignominias, & contumelias, quibus in Passione sua fuit affectus; tunc enim hæc venerabilis Caro profanata fuit manibus Carnificum, opprobriis cumulata, flagellis cæsa, atque ut omnia verbo complectar, si dicere fas est, persolvit sumptus omnes Redemptionis, neque enim Anima JESU CHRISTI fuit nostræ salutis Victima, sed Corpus, & hæc virginalis Caro, quam ipse in Ara Crucis immolavit, Sancta erat, & ipse ex ea fecit anathema, & subjectum maledictionis; erat digna omnibus hominum obsequiis, & permisit, ut objiceretur omnibus eorum opprobriis, & irrisionibus; ideoque opus erat, ut tantum extolleret illam, quantum humiliaverit. Hoc autem illud est vere, quod JESUS CHRISTUS præstitit in Eucharistia; & hic ille finis est, quem sibi proposuit in hujus Mysterii institutione; & hanc ob caussam celebramus Corporis Dominici festivitatem. *P. Bourdaloue in Mysteriis, Tom. I. Serm. de SS. Eucharistiæ Sacramento.*

Una Eucharistia majorem affert honorem Carni JESU CHRISTI, quam omnia simul gloriosa Mysteria divini hujus hominis; & cum egressus est de Monumento, gloria, quam communicavit Corpori suo, comparari non potuit illi, quam dederat, & quam hodie quoque dat eidem in Altaris Sacramento. Fateor quidem JESUM CHRISTUM egressum de Sepulcro, dedisse Carni suæ admirabiles qualitates, impassibilitatem, subtilitatem, agilitatem, lumen, atque splendorem; sed in his qualitatibus nihil adest, quod Creaturæ ordinem excedat, cum in adorabili Eucharistia Caro Salvatoris ad Ordinem prorsus divinum extollitur. Inde assumit essentiam, inde acquirit proprietates, ibique facit ea, quæ Deus unus facere potest. In eo vero immoror, quod potissimum est, & quod vos debet vehementius afficere. Non dico vobis, beatam hanc Carnem possidere quamdam immensitatis speciem in augusto hoc Sacramento; quoniam vi hujus Mysterii potest esse ubique simul in omnibus Mundi locis, quæ est qualitas propria Dei: non dico, illam fieri omnino Spiritualem, sed modo longe alio ab eo, quo fit in Resurrectione; quandoquidem JESU CHRISTI Caro est in hostia Spirituum modo, tota in toto, & tota in qualibet parte: prætereo, illam esse veluti æternam, & incorruptibilem in hoc Sacramento, quia ibi erit usque ad consummationem sæculorum, vel potius, illam quotidie ibi mori, sed ea morte, quæ longe mirabilior est ipsa immortalitate, qua gaudet in Cælo; quandoquidem ibi est, ut jugiter renascatur per verba Consecrationis, quæ omnia sunt divinæ Omnipotentiæ effecta, ad honorandum Corpus Salvatoris; sed maximum miraculum, quod cetera complectitur; & quod JESUS CHRISTUS magis explicite in Evangelio memoravit, illud est, quod Salvatoris Caro in Eucharistia est alimentum animarum nostrarum; quamvis non sit nisi terrestris, & materialis Substantia, illam habere virtutem vivificandi spiritus nostros; & cum naturaliter spiritus debeat carnem vivificare, hæc Caro per admirabile prodigium, vivificat spiritum, illum fovet, illum animat, eique est alimento ad eum conservandum. *Idem*.

Quinam Carnis est honor, per illam nos Spirituales effici, illam nobis gratiam communicare, illam efficere, ut vivamus vitam Dei ipsius! Ita est, fideles, iterum dico; Hoc unum miraculum attollit Carnem Salvatoris Mundi ad ordinem supernaturalem, atque divinum. Una enim Dei Caro operari potest id genus Miracula; & Deus Carnem assumens non poterat magis illam honorare, quam tribuens illi vim, ac virtutem, hæc miracula operandi. Hæc omnia conveniunt Carni JESU CHRISTI in Eucharistia, & hæc est inæstimabilis prærogativa Corporis JESU CHRISTI. In ordine Naturæ, Anima debet servare Corpus; sed in ordine gratiæ Corpus JESU CHRISTI servat Animam nostram; & hic ordo, qui pro nobis est ordo gratiæ, pro Corpore JESU CHRISTI est ordo gloriæ, sed gloriæ sublimis, & eminentioris; quæ cum ita sint, mirumne est, si eo consilio, quod sapientissimum est, atque providentiæ plenissimum, proposuit nobis Corpus hoc in templis nostris adorandum? Cui æquus adhibendus est cultus

adora-

adorationis, quam Carni, quæ est principium vitæ nostræ, nostræque immortalitatis? & ubinam potiori jure adorrbimus illam, quam in ipsius Sacramento, quandoquidem ibi Deus illam omnipotentem effecit, ut nos animaret vita gratiæ, & secundum Spiritum vivificaret? *Idem*.

Felicitas Christianorum habentium J. C. præsentem in Altare.

Profecto jure suo gloriari possunt Christiani, nullam fuisse nationem, quantumvis illustrem, quæ habuerit unquam Deum adeo sibi indulgentem, qui propius accederet ad se, & ita familiariter secum conversaretur. Etenim, ut missos faciamus infideles, qui nonnisi idola vana colunt, a quibus secedere utilius est, quam accedere; Israelitæ, qui verum Deum cognoverunt, nequaquam hoc honore digni habiti sunt, quemadmodum eodem affecti fuerunt Christiani. Cum Deus in veteri testamento loquebatur ad Populum suum, quod perquam raro accidebat; hoc, ut plurimum, non fiebat, nisi per Angelum, eumque favorem Patriarchis dumtaxat, atque Prophetis largiebatur; sed JESUS CHRISTUS verus Deus, & verus homo, vult quovis tempore, qualibet hora vult familiariter cum fidelibus omnibus conversari. Amabilis iste Salvator non contentus sese videndum præbuisse in terris aliquot annos, & aluisse animas nostras Corpore suo, non dedignatur permanere dies, noctesque inter nos, semper paratus ad colloquendum cum nobis, ad audiendos nos, nobisque respondendum. Nequaquam: *Non est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis observationibus nostris.* Nostrum est respondere amori, quem Dominus noster testatur nobis, & ex illius præsentia proficere; neque enim residet in Altaribus nostris, nisi nos gratiis suis cumulaturus. *P. Vaubert in lib. qui inscribitur: Devotio ad Dominum nostrum JESUM CHRISTUM in Eucharistia.*

Deuter. 4.

Licet nobis in singulis momentis confugere ad Salvatorem & loqui cum eo de necessitatibus nostris.

In singulas horas, atque momenta præsto es, Domine, ut mihi feras opem, & me aliquo recenti cumules beneficio: tantum abest me tibi crebris postulationibus negotium facessere; quo sæpius petam, eo facilius assequar. Tibi gratificor, cum tibi occasionem præbeo, largitates tuas effundendi: dicere audeo; videris tu nos fecisse tot calamitatibus obnoxios, ut inde nos educere oblecteris; videris nobis distribuisse paulatim beneficia tua, ut diutius perfruaris voluptate de nobis bene merendi; re enim vera, tibi magis dare placet, quam mihi petere, atque recipere; Igitur, quin metuam tibi vota nuncupans, ea mihi fidenter nuncupanda sunt, quia tumetipse me invitas, & urges. *Idem*.

Mirum est Corpus nostrum non affici iis miraculis, quæ Deus in hoc Sacramento operatur pro nobis.

Potestas tua admirabilis est, Domine, & admirabiles sunt Sapientiæ, tuique Amoris inventiones; sed nonne mirum quoque est, adeo infirmam Creaturam, qualis ego sum, resistere posse toti huic Potentiæ tuæ, & Cor meum nequaquam cedere admirabilibus tuæ Sapientiæ, tuique Amoris inventis? Nonne est satis admirabile prodigium æque, ac cetera miracula, quæ in hoc Mysterio operaris, videre Cor hominis adeo infirmi repugnare potestati Dei? Cor hominis, quod per semet adeo tenerum est, & flexile fieri ita durum, & omni sensu vacuum, ut non sinat se flecti tot miraculis, quæ nonnisi in illius gratiam operaris? Ah, Domine! post tot miracula Potentiæ, Sapientiæque tuæ, tuæ interest gloriæ efficere bonitatis miraculum, quale est superare, me invito, omnes obices, quos oppono effectibus Misericordiæ tuæ; sed non amplius hoc me fiet invito, namque ex sensu cordis mei jam intelligo te incipere hoc miraculum operari. *Pater Nepveu.*

Fideles primi in hujus Sacramenti usu virtutem suam constituebant.

Certissimum est, primis fidelibus semper fuisse persuasum potissimam vim suam sitam esse in hujus Sacramenti frequentia; non metuebant ignem Martyrii, cum habebant in semetipsis vivum hunc fontem aquarum gratiæ; non timebant famem cum hoc Cibo, neque supplicia, & Cruces verebantur, cum præmuniti erant fortitudine augusti hujus Sacramenti, cujus frequens usus non efficiebat solum, ut concupiscerent tormenta, sed illis robur præbebat ad ea sustinenda. Denique, cum sævirent persecutiones, semetipsos Sancta muniebant hostia, ac secum deferebant illam, ne, si res posceret, tanto privarentur Subsidio. *Cardinalis de Richelin, in lib. de Christiana perfectione, cap.* 21.

Si non omnino destituti sumus fide, & amore, non possumus considerare Mundi Salvatorem in hoc statu, quin procidamus ad pedes illius. Profecto incredibile est, illum, qui se nobis tribuit, esse Filium Dei ejusdem, Regem gloriæ, & Dominum hominum, & Angelorum, ac stare sine ulla reverentia coram illo; dummodo, quantumvis parum, diligamus Deum, qui in hoc divino Sacramento tantam nobis dilectionem testatur. *Idem*.

De intima unione quam Salvator contrahit cum hominibus in hoc Sacramento.

Divine Salvator! quam potens est amor tuus, & quam admirabiles inventiones tuæ, cum feceris Corpus, & Sanguinem tuum, cibum hominum, ut valeres arctius, atque magis intime cum illis conjungi. Profecto non satis fuit Caritati illius unitive exterius attingere aliquam hominis partem, veluti cum curabat morbos suarum manuum applicatione. Ingreditur in ora nostra, in stomachum, penetrat in imam substantiam nostram. Patres nobis explicant hoc Mysterium, per verba commixtionis, & unionis, immo satis non est illis dicere; JESUM CHRISTUM se nobiscum admiscere. Quædam sunt substantiæ, quæ miscentur, & simul non miscentur, illi addunt mixtioni unionem: neque sufficit dicere, JESUM se nobis conjungere; quædam sunt, quæ conjuncta sunt: nec tamen ideo simul admixta. Addunt mixtionem unioni: *Naturam suæ Carnis nobis admiscuit*, S. Hilarius ait: *seipsum nobis commiscet, inquit* S. Chrysostomus. Commiscet se nobis; & ne quis putet simplicem duntaxat esse localem præsentiam, addit, nos factos fuisse unum, & idem Corpus cum illo; sed ad prævertendam cogitationem, quam infidelitas suggerere posset, hanc commixtionem, & unionem fieri posse solum per fidem, vel Caritatem affectionis, & cogitationis, explicite ostendit, reipsa, & effective nos esse in ejusdem Corporis unitate; *non fide tantum, sed reipsa nos suum Corpus efficit.* Deinde utuntur comparationibus, quæ explicant, simulque probant hanc unionem, & commixtionem: modo comparant Salvatorem igni, qui penetrat, & se incorporat ita cum ferro, ut videantur efficere non amplius duas diversas substantias, sed tertium aliquod Corpus, quod est simul ferrum, & ignis, quod ardet sicut ignis, & grave est sicut ferrum: modo utuntur similitudine duplicis massæ ceræ, quæ seorsim liquatæ, & in corpus idem effusæ, in hac confusione sua componerent unum commune corpus e cera, ut adimpleatur, quod dixerat JESUS CHRISTUS de hoc Sacramento: *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, manet in me, & ego in eo.* Ceterum quemadmodum cibus sese per totum corpus effundit, unio JESU CHRISTI cum Christiano pariter est universalis. *Bireat in sermone 4. Octava sua.*

S. Hilarius l. 8. de Trinit. & Chrysost. hom. 8 in Matth.

Joann. 6.

Discrimen inter miracula, quæ Filius Dei operabatur in vita, & quæ operatur in Sacramento.

Perfectiones invisibiles Dei in seipsis, fiebant quodammodo sensibiles in vita JESU CHRISTI. Ille ostendebat potentiam suam in miraculis manuum suarum; Sapientiam in verbis Oris sui; Bonitatem in omnibus actionibus Corporis sui, quæ erant, tamquam fons bonorum in miserorum solatium. Sed longe aliis conditionibus, Deus mi, resides in hoc Mysterio, nihil prodire sinis ex hac divinitate, quæ elucet in omnibus Mundi partibus, & quæ adeo refulsit in Sancta humanitate tua. Hic vero, ne unum quidem producis effectum, qui nobis te adesse illic, valeat ostendere. Scio equidem Salvatorem maxima operari miracula in Eucharistico Sacramento, & illa effectus esse potentiæ inauditæ, veluti cum destruit substantias panis, & vini, & in earum locum substituit substantiam Corporis, & Sanguinis sui, cum servat accidentia sine fulcro subjecti eorum communia, & naturalis; sed deprehendetis magnum discrimen inter miracula, quæ JESUS CHRISTUS in hoc Sacramento operatur, & illa, quæ facit in ceteris vitæ suæ statibus, quia alia manuum suarum miracula extiterunt visibilia, magnifica, fulgida; hic autem sunt abscondita, secreta, invisibilia. Unde nam tantum hoc discriminis? a diversis finibus, quos sibi proposuit in his miraculosis operibus. Prima quidem miracula fecit ille, vel, ut statueret, vel, ut Christianorum fidem confirmaret; sed operatus est in hoc Sacramento prodigia, ut exercerent fidem jam institutam, roboratamque. Quamobrem operatur illa cum fulgore, & coram universo Mundo; producit cum pompa curationem infirmorum, resurrectionem mortuorum, ut hominum rationi persuadeat, eosque credere cogat suam divinitatem; sed in hoc Sacramento abscondit miracula; quia illa nobis proponit, tamquam objecta fidei nostræ: hæc non sunt argumenta, ut nobis credere persuadeat, sed veritates, quas ipsi jam credimus. *Bireat in 1. octava serm.*

Dei Filius se humiliat in hoc Mysterio.

Primus motus vitæ Angelorum rebellium, & hominum impiorum fuit ascendere; sed primus impetus vitæ Dei, ubi egressus est extra seipsum, fuit descendere. Angelus vix essentiam a manibus divinis receperat, cum voluit sese ad illius thronum attollere: *Ascendam, & similis ero Altissimo.* Homo vero vix e limo terræ, ex quo effictus fuerat, exiit, cum concepit similes sensus superbiæ; & oblitus nihili sui, gloriam Domini sui sibi comparare adnisus est: *Eritis sicut Dii*; sed, ut insanam hanc confringeret superbiam Dei Verbum, descendit ad induendam cum humana natura formam servi, & semet humiliavit paulo minus ab Angelis. Eadem ex caussa, & juxta idem consilium, cum novam accepisset vitam in Sanctissimo Sacramento, voluit illi eumdem appingere characterem; non ascendit ad Altare, nisi ut descendat; non vivit, nisi ut se humiliet; hæ non sunt duæ diversæ functiones; dicere possumus, humiliationem ejus esse proprie vitam ejus. *Idem in 2. serm.*

Isaiæ 14.

Genes. 3.

Deus in hoc Mysterio per humiliationem, hominum sibi conciliat obsequia.

Inauditum non est, quod Deus in statu magnalium suorum petat, & sibi conciliet hominum obsequia; sed videre JESUM CHRISTUM diversa ratione semet humi-

humiliare, ut honorem promereatur; & convertere humiliationes suas in objecta adorationum nostrarum, & Caussas obsequiorum nostrorum, hæc est admirabilis Sapientiæ suæ adinventio. Sed hoc eximie illius ostendit potentiam, quandoquidem suam constituit potestatem, ac dominationem per ea, quæ plane illi videbantur obfutura. Hinc Tertullianus eum regem novum appellat, & qui novos invenit gloriæ fontes, ac nova suæ elevationis adminicula. Quorsum istud? quia adeptus est imperium suum per Crucis ignominiam. Sed quod adeo gloriose cœpit in Cruce, hoc perficit quotidie in Altari, in hac abscondita vita, quam ibi ducit. Adhibet humiliationes suas, ut nostra exigat obsequia, &, ut loquitur Sanctus Augustinus, ut commendet nobis in hoc statu suum Corpus, & Sanguinem; *unde commendavit Corpus, & Sanguinem suum? de humilitate sua; nisi enim esset humilis, non manducaretur, nec biberetur.* Mirum! donec JESU CHRISTI Corpus in terris visibile apparuit, seipsum commendavit vi sermonum suorum, & luce miraculorum; hodie vero in Cælo commendabilis est in oculis beatorum, tum per gloriam, quam habet, tum per illam, quam tribuit; sed sub integumentis Sacramenti, in quo omnes abscondit prærogativas suas, commendat Corpus, & Sanguinem suum fidei Christianorum, præcipue per humilitatem, quam ibi exercet, & quæ ibi sola ferme enitescit. *Idem.*

August. in Ps. 33

Divinum hoc Sacramentum est fides Mysteriorum, ubi ratio debet se captivare, quia illud nequeat penetrare.

2. ad Corinth. 10.

Divina Majestas talem in hoc Mysterio patitur Eclypsim, ut omnia sint tenebræ ex parte rationis, ut subjiciat mentem obedientiæ cæcæ fidei, ut loquitur Sanctus Paulus: *in Captivitatem redigentes omnem Intellectum in obsequium fidei.* Fateor equidem hanc cæcam captivitatem offendere humanam superbiam, subjicientem Sapientes æque, ac simplices; Doctos æque, ac indoctos; nobilas & plebejos; Sed fides confundit conditiones, quibus homines distinguuntur, ut omnes illos suo subjiciat imperio: fides non quærit, vel Sapientes, vel nobiles, vel prophetas, vel doctores, sed vult animos dociles, & illis aufert libertatem ratiocinandi, ut eos credere cogat. Sed si humana ratio captivanda est sub jugo fidei, ne erremus in Mysteriis nostris; hoc potissimum in Eucharistia præstandum est, quia hoc fidei Mysterium adeo elatum est, ut mens humana eo non valeat pervenire. Accidit Spiritui nostro in hoc Mysterio, quod olim Joseph, qui eductus de terra patria, & in Ægyptum adductus, *linguam, quam non noverat, audivit.* Similiter hujus Mysterii fides captivat rationem; hæc illam extrudit de finibus sensuum naturalium, ut in supernaturalia Religionis lumina ingrediatur. Ibi Christianus audit linguam, quam non noverat. Audire consueverat mutationem substantiæ initium sumere ab accidentibus, quæ essentiam subsequuntur; sed hoc in loco discit, post Verba consecrationis, substantiam Panis, quæ fulcrum est accidentium, destrui; simulque Corpus JESU CHRISTI in ejus loco produci; Interim accidentibus permanentibus seorsim a subjecto, cui inhærebant. Ratio docet Corpori esse debere omnes dimensiones suas; hic nulla videtur proportio inter extensiones Corporis gloriosi Filii Dei, & hostiam exiguam; Corporis perfecti, cujus omnes diversæ partes redactæ sunt ad punctum, in quo sunt sine ulla confusione. Spiritus noster nequit concipere, Corpus esse posse simul pluribus in locis; hic sermo antea nobis erat ignotus, sed docet fides, Corpus Salvatoris nequaquam coarctatum esse in circumferentia Aræ unius, sed illud reipsa inveniri in omnibus Altaribus, ubi est a Sacerdotibus consecratum: tamen nubem, qua tegitur, ita esse densam, ut rationis lumina illam nequeant penetrare; & cum hoc doceat fides, sermonem hunc non audit hæreticus, sed post revelationem a fideli intelligitur. *Linguam, quam non noverat, audivit.* Pater Garnier ex S. Augustini familia.

Psalm. 80.

Felicitas quam habemus recipiendo in nobis Filium Dei.

Moyses ostendere volens Populo Israel qua felicitate frueretur electus in Populum Dei, dicebat illis, nullam esse gentem, quantumvis illustrem, quæ Deos habuerit, qui sese illi ita familiariter communicaverint, sicuti Deus noster sese nobis communicat. Quid autem dicemus Populo Christiano habenti Deum plenum bonitate, cui, cum satis non sit permanere nobiscum in templis, & nos invisere in domibus nostris, voluit etiam inhabitare in nobismetipsis, & in corde nostro, tamquam in templo suo, ubi familiariter cum ipso de omnibus negotiis nostris transigere possumus? Hæc fuit olim incomparabilis Deiparæ felicitas, gessisse Deum in sinu suo. Christianus nonne æque felix est, cum eumdem gerat in sinu suo? Sancta Elisabeth se beatam existimavit, eo quod Mater Domini sui domum suam accessisset; & ipse Dominus dignatur ingredi in animæ nostræ penetralia: licuit Magdalenæ pedes illius osculari; quodnam cor non flagraret amore Dei adeo familiariter sese hominibus communicantis? hæc ratio nonne urget nos, ut omnia vota, omnesque affectus nostros illi offeramus? post tot monumenta amoris Dei erga homines in hoc adorabili Sacramento, nonne ille jure coarguere potest frigus nostrum, nostramque ingratitudinem? *Idem.*

Prodigium est videre homines sine Caritate, sine zelo, cum sæpe recipermt Deum Caritatis qui illos inflammare debebat igni divino.

Mirum fuit videre parvulum Prophetam Eliam cum adhuc esset in incunabulis lactari igne, & flammis; & miramur, inquit quidam Ecclesiæ Pater, si divina hac nutritus alimonia, sermonem habuit ardentem, & igneum zelum? sed, quod me in admirationem cum Sancto Chrysostomo rapit, est videre Christianos Sacro Eucharistiæ igne nutritos, permanere in frigore, & in glacie mortali. O duri filii Adam! exclamat Sanctus Bernardus, quos non emollit tam vehemens amor CHRISTI, tanta flamma Caritatis! Quid? nunquid Caritate carebimus, habentes Deum Caritatis in Corde? Quomodo arbor succensa magnam sylvam inflammat, Sanctus inquit Augustinus, ita Christiani divino hoc igne succensi debent, Apostolorum exemplo, terram universam urere, eamque replere flammis amoris sui. Heu! Mundus universus agnoscit testimonia amoris JESU in hoc Sacramento; sed pauci commoventur, atque parum tot inter flammas accenduntur: *homo tot congestis carbonibus friget ad Deum!* Eruditus exclamat Parisiensis Episcopus. *Idem.*

Eucharistia est fons omnium bonorum, & præsens malis omnibus remedium.

Sacramentum Altaris est fons gratiarum omnium, quæ affluenter sese nobis communicant; hac defluit Sanguis Agni sine macula, qui tollit peccata Mundi, qui obliterare potest omnes imperfectiones nostras, & eluere reliquias impuritatum Animæ nostræ; illic invenire possimus divinas vires ad impugnandas nostras cupiditates, & inimicos salutis nostræ, a quibus circum undique oppugnamur; illic invenimus inæstimabiles consolationes inter ærumnas amarissimas; illic nanciscimur lumina contra illusiones dæmonis, & contra Mundi errores; Viaticum salutare in morte, & fontem immortalitatis; Illic tandem reperimus universale remedium omnibus infirmitatibus animarum nostrarum, & antidotum huic fonti Mortis fructus vetiti, qui se effundit in torrentes iniquitatis, nisi cohibeatur gratia Salutari fructus vitæ; ita ut de JESU CHRISTO in hoc Sacramento dici possit, quemadmodum de eodem dictum fuit in ejus vita mortali, quod de Sacro illius Corpore secreta Virtus effluebat, qua morbi omnes curabantur. *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes.* Quam igitur deflendi sumus cum ipsi fleamus infirmitates nostras, & spirituales languores nostros, cum accedere possimus ad fontem adeo salutarem? Cur querimur de infirmitatibus naturæ inter tot gratiæ vires? cur querimur de tyrannide cupiditatum, quibus proripimur, quin confugiamus ad gratiam Dei, qui ad malaciam vocat omnes maris procellas, qui cohibere potest omnes nostræ ambitionis motus, & ardores nostrarum concupiscentiarum, & verbo, qui mederi potest malis omnibus, quibus obruimur? *Ex manuscripto sermone Pater Garnier.*

Luc. 6.

Divinum hoc Sacramentum fons est perennis gratiarum, & salutis.

In divino hoc Sacramento perennem habemus gratiæ fontem; in plerisque aliis Sacramentis, gratia, quam conferunt, redire nequit, quia iterari non possunt. Semel tantum recipitur Baptismus, Confirmatio, & Ordo; sed licet vobis quotidie recipere Altaris Sacramentum pro vestra sanctificatione. Hæc gratia est, quæ jugiter se nobis præsentat; quapropter S. Chrysostomus dicit, Salvatorem non una tantum vice sedisse prope fontem, ubi Samaritanam mulierem præstolabatur, daturus illi aquas gratiæ suæ: Sed quotidie sedet in Altaribus nostris, ubi est in statu permanenti exspectaturus non unam solum peccatricem mulierem, sed Ecclesiam universam, & repleturus fideles omnes suis gratiis: *non unam tantum Samaritanam, sed universam Ecclesiam exspectas.* Olim David sitiens in ardore certaminis ardenter cupiit aquæ calicem de cisterna Bethleem, ut sitim extruderet; hæc proprie, erat figura aquarum gratiæ JESU CHRISTI, quæ a nobis quærendæ sunt, ob refrigerium inter ardores nostrarum cupiditatum. Rex iste illud obtinere non potuit, nisi cum periculo vitæ trium Ducum exercitus sui. Ah! quam beatior est sors Christianorum! possunt in singula momenta, sine multo labore haurire cum gaudio aquas gratiæ de fontibus Salvatoris: *Hauriretis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.* Gratia non est procul quærenda, neque emenda magnis sumptibus, quemadmodum plerumque fiunt pretiosi subtilissimi succi expressi ad Corporis valetudinem. Accedere tantum oportet ad Aras nostras cum sanctis dispositionibus. Si maria essent traducenda, & postremæ maris plagæ adeundæ, ut fieremus participes gratiæ pretiosi Sanguinis Domini; hæc itinera vobis essent aggredienda. Filius Dei in singula momenta vobis hanc gratiam præsentat, vos autem ne pedem quidem proferre vultis ad illam recipiendam? Hæc gratia quærit vos, vos autem fugitis illam. S. Augustinus animadvertit, cum Deus de venis silicis miraculosam elicuisset aquam, hanc aquam, secundi miraculi vi, secutam fuisse populum, prout in desertum progrediebatur. Quænam autem erat hæc petra, nisi JESUS CHRISTUS? *Petra autem erat* 1. ad Cor. 10.

CHRI-

CHRISTUS. Ex hac petra effluit fons aquæ vivæ, quæ subsequitur Christianos in Mundi hujus deserto, *ut bibant, & non sitiant; ut redimantur, & non pereant; aqua sequitur Christianos. Idem.*

Filius Dei se dat integrum, & sine exceptione in Eucharistia.

Dei Filius veniens in Mundum dedit se hominibus, & generatim Ecclesiæ universæ; sed in hoc Mysterio dat se totum omnibus singillatim Ecclesiæ filiis. *Totum se dedit universis, & totum singulis,* ait insignis Galliarum Episcopus, ex quo sequitur, quemlibet Christianum tantum debere Salvatori, quantum tota simul Ecclesia. Verum est, Domine! teipsum dedisse mihi integrum in Incarnatione; sed non descendisti in sinum meum. Unicus Deiparæ tuæ sinus gestavit te; temet mihi dedisti totum in Calvario, non tamen fuisti inter ulnas meas, sed inter Crucis brachia. Ah! in adorabili duntaxat Eucharistia te plene possideo. O Supremum animæ meæ bonum! & si in Cælo beati possident te modo deliciis affluentiori, tamquam suæ felicitatis Objectum; Ego possideo te in terris modo admirabiliori, tamquam pignus meæ immortalitatis. *Idem.*

Divinum hoc Sacramentum est remedium contra languorem in servitute Dei, & medium potens ad excitandum fervorem in bonis operibus.

Fatali experientia edocti scimus, post depravationem naturæ per Originale peccatum, sensus hominis ab ipsa nativitate in malum esse proclives. Nos naturaliter tædio affici pietatis, rerumque Cælestium, & nos ultro ferri in hæc terrena. Si impressiones fidei, quas in Baptismo recepimus, aliquem nobis sensum tribuunt de Deo, commercium, quod nobis cum Mundo est, statim imminuit, nisi omnem aufert affectum serviendi Deo, & Zelum procurandi gloriam ipsius; ita ut, si anima nequaquam excitetur actuali subsidio gratiæ potentis, langueat in tepore, & inertia, neque conetur unquam placere Deo per bona opera satis ad summum existimans, nisi eum enormibus peccatis lacessat; ita frigida, & pertæsa officiorum præcipuorum religionis, ut non vacet praxi bonorum operum, ni serius, quam potest, & illa abjiciat citius, quam potest, interim permanens, ut cupiditates suæ agant in illam, dummodo eam in nequissimos quoslibet excessus impellant. Omnino in oratione sopita sanctas lecturas fastidiens, minima jejunia perhorrescens, austeritatibus, atque exercitiis professionis suæ fatigata, si quas virtutes exercet, tunc ipsius ingenium illam trahit, & nullam invenit in Natura repugnantiam. Semper facilis cedendo minimis difficultatibus, quæ occurrunt, si præsefert aliquem pietatis zelum, hoc fit ex animi libidine, semper parens amoris proprii studiis, qui, quamprimum efficit, ut de fervore decidat in relaxationem. Quod vero magis admirabile est; anima in hac languenti vita non credit se Deo displicere, quia non tradit se nequissimis flagitiis; cum tamen ex Scriptura discamus, Deum non posse pati teporem hunc in servis suis; hunc nauseam illi creare, quemadmodum aqua tepida vomitum procurat; & tandem, cum anima fastidit Deum, Deum vicissim fastidire animam hanc languentem. Ad illam autem inflammandam, & excitandam per opera bona, quænam via melior est, quam ad Altaria Sacramentum accedere? ibi JESUS CHRISTUS venit in Corda nostra, ut illa sua excitet gratia, ut illis tribuat propensionem in bonum, & vim ad virtutem sequendam. Etenim, non extremus effectus gratiæ hujus Sacramenti est dare animæ nostræ pondus quoddam, & motum erga Deum, qui excitat in nobis pietatis fervorem, & imminuit difficultates, quæ in exercitio nostrorum officiorum occurrunt. *Idem. P. Garnier.*

Devotio erga SS. Sacramentum efficit, ut perfungamur officiis status & religionis nostræ.

Date mihi animam vere devotam Eucharistici Sacramenti; hæc vere fideliter perfungetur omnibus muneribus status sui; submissa erit superioribus suis, erga æquales humana, erga inferiores caritate plena, & nunquam negliget quidpiam, quo valeat sanctificari. Animatam J. C. gratia, difficultates, quæ occurrent illi in exercitatione virtutum, non terrent; hic omnes pœnitentiæ austeritates diligit. Mortificandæ sunt animi cupiditates? Ejicienda inertia, somnus, & voluptates repellendæ, atque tenerrimæ amicitiæ abdicandæ? perferenda est injuria, abdicanda vanitas; tacendum, cedendum, obediendum est? hujusmodi victoriæ referuntur vi, ac virtute, quam divinum hoc inspirat Mysterium. Parendum est voluntati Dei in iis, quæ accidunt, seu ille tegat nos Clypeo bonæ voluntatis suæ, sive nos objiciat contradictioni? anima, quæ sæpe meditatur divinum hunc hominem immolatum, ut adimpleret voluntatem Patris sui, omnia sustinet; nullus unquam labor nimium gravis illi videtur; quia in hoc Sacramento nanciscitur unctiones, quæ leniunt severitatem; repleta gaudio, & consolatione inter ærumnas, præsefert alacritatem, & fervorem in praxi officiorum suorum. Considerate Ecclesiasticum hujus Sacramenti gratia vivificatum; nunquam est iners, sed semper agens. Erudiendi sunt Populi? quinam zelus elucet in sermonibus ejus! Sacramenta administranda sunt? quænam assiduitas in Sanctuario! Ægrotantes invisendi sunt? quænam in illis consolandis benevolentia! adsistendum morientibus? quænam in illis confirmandis sollicitudo! in populo si quæris hominem augusto huic Sacramento devotum, invenies illum, vel sibi vacantem domi suæ, vel orantem in templo, vel ad Altare prostratum. Hi sunt effectus devotionis erga Sanctum hoc Sacramentum; quæ inspirat sanctum ardorem animabus, ut illi mores prorsus sanctos inspiret. *Idem.*

Excessus amoris Filii Dei in hoc Sacramento.

Substantiarum mutatio nobis stuporem immittere non debet in hoc adorabili Sacramento; facile intelligimus, Deum posse omnia, sed difficile comprehendere possumus, quomodo nos velit tanta Caritate complecti. Scio Misericordiam ejus sustinere posse nostras infirmitates; sed nullam invenio legem in sua Bonitate, ut diligat nos cum vitiis nostris, & præsertim, ut tradat se ardori illius amoris, quem ostendit hominibus in Altaris Sacramento. Benevolentia Regis erga aulicos suos, modum servat; amor, quo nos prosequitur JESUS CHRISTUS in hoc Sacramento, qui se eo usque prodigit, ut obliviscatur sui, de nobis tantum sollicitus, inde est, quia *amor excessibus vivit*, ut eruditus Doctor ait; procedit usque ad impetum, & nullam servat mensuram. Ibi JESUS CHRISTUS consummat prodigia Caritatis, quæ hominibus indigitaverat reliquis in Mysteriis; & postquam dilexit suos in vita, & in morte, voluit relinquere illis pignus æternum, & permanens hujus amoris, consecrans se usibus nostris, per consummatam Caritatem. Sed cum Deus amoris omnino se nobis tradat in Eucharistia, debemus nosmet omnino dare illi; sed heu! quam longe absumus, ut amemus illum eo modo, quo nos ille in divino hoc Mysterio dilexit! Ille dilexit nos usque in finem; dilexit nos sine exceptione; dedit nobis se totum, nulli pepercit rei, ut ostenderet amorem suum; & nihilominus hic ille idem est Deus, quem adeo frigide, & cum tanta exceptione diligimus. Illi cordis nostri minimam, quam possumus partem impendimus, & plerumque nihil omnino. Quod, nisi esset magnum scelus, esset tamen semper magnum ingrati animi vitium, & levitas magna. *Idem.*

Richardus de Sancto Victore.

Dei Filius paternum habet amorem erga nos in hoc Sacramento.

Salvator in hoc Sacramento Christianis ostendit amorem vere paternum; paterni quippe amoris effectus, non consistit in sola essentiæ, & vitæ communicatione; verum etiam in institutione, aliisque bonis, quæ vitam consequuntur; sed Filius Dei nequaquam satis esse putans dedisse nobis recentem essentiam per regenerationem Baptismi, & spiritualem vitam gratiæ, quam terreni Patres nequeunt filiis suis communicare; dat nobis propriam substantiam in cibum, salvaturus in nobis vitam spiritus, & Caritatis, quam ab illo recepimus: Modo longe alio ab illis Matribus parum Christianis, dicit S. Chrysostomus, quæ filios suos tradunt alienis nutricibus alendos, a quibus pignora sua sæpe pessima hauriunt alimenta. Divinus animarum nostrarum Salvator esse vult nutritius noster, atque ut in nobis efficiat generosum temperamentum, quod reddat nos amore suo dignos; nos proprio Sanguine pascit. *Vos generosos esse volo; vos alo meo Sanguine.* Magis ingeniosus, quam princeps ille, qui filiis suis indubitabile amoris sui relinquere volens monumentum, jussit ex venis suis Sanguinem promi, & misceri cum coloribus, ut imago sua pingeretur. Dei Filius, non solum dat nobis figuram sui, sed largitur etiam substantiam Corporis, & Sanguinis sui, nos sibi quodammodo incorporaturus &c. *Idem.*

S. Chrysost.

Amor est separationis, & absentiæ inimicus; Ideoque Dei Filius nobiscum permanere vult in hoc Sacramento.

Amicus, in amici sui societate, complacet sibi, illum cum alacritate videt, nonnisi invitus ab illo recedit, & quicunque vere amat objectum, nequit vivere absens ab objecto quod diligit, & ubi fruitur ejus aspectu, rerum suarum obliviscitur, illi omnia sacrificat, ac semetipsum pro illius amore consumit. Talis est amor JESU CHRISTI erga Christianos in Altaris Sacramento. Innutritus in sinu gloriæ, quia ab hominibus divisus est, conquirit nos in nostra miseria, ut suæ nos faciat felicitatis consortes; quasi nonnihil deesset ipsius felicitati, ubi a nobis abest, putat suas esse delicias, versari cum filiis hominum. *Deliciæ meæ esse cum filiis hominum.* Ideoque se in infinitum multiplicat, se in Altaribus in infinitum producit, ut illum inveniamus ubique, & ubique ille nobis tribuat suæ benevolentiæ argumenta. Quos amoris impetus! quot amoris, erga nos, sui testimonia? Nonne, exclamare debemus cum quodam S. Abbate; *O Deum, si fas est dicere, prodigum sui pro desiderio hominis!* hominis, inquam, qui adeo frigidus est, & languens in amore suo; hominis ingrati, tantoque beneficio indigni! *Idem.*

Prov. 8.

Guerricus Abbas.

Quam liberalis sit Filius Dei in hoc Mysterio.

Primus amoris effectus est, dare. Nihil dare, est non amare; dare parum, est parum amare, dare multum, est amare multum, dare totum, est usque ad excessum amare. Leges amicitiæ perfecte in hoc amoris Mysterio adimpletæ sunt, ubi Deus dat quidquid dare potest, & ibi homo recipit quidquid potest recipere; sed eo modo, quo nos perfectius possidere possumus, quia dat se nobis in Cibum, qui efficit, ut nobis fiat proprium, quod nobis est alimento. Ita ut in natura nequeat inveniri unio magis insolubilis, ideoque possessio magis legitima, & absoluta: *cum datur in Cibum, datur in omnem unionem*, Sanctus Thomas ait, unionem validiorem unione membrorum,

S. Thomas Opusc. 15.

quorum multa ſeparari poſſunt a capite, quin compoſitum pereat; magis intimam, quam ramorum cum ſtipite, qui poſſunt inde amputari; ſed ubi alimentum converſum eſt in propriam ſubſtantiam, ab illa non poteſt amplius ſeparari. Latius alibi immorati ſumus in hac ſententia, neque de eadem plura dicemus. *Idem paulo mutatus.*

Humiliationes Filii Dei in hoc adorabili Sacramento. Ad Philipp. 2.

Sanctus Paulus Apoſtolus arbitratus eſt, ſe non poſſe melius ſignificare humiliationes Filii Dei, in ſuæ Incarnationis Myſterio, quam uſus verbo exinaniendi: *Exinanivit ſemetipſum.* Tamen ambigi nequit quo minus multo magis ſeipſum exinaniverit in Euchariſtia, & profecto, ſi in Incarnatione ceſſare potuit Deus videri, in Euchariſtia ceſſat homo videri; ſi in priori Myſterio *induit formam ſervi*, in altero induit figuram Panis; ſi in illo ſe hominibus æqualem præbet, in hoc ſeſe infra homines demittit, factus cibus eorum; in Incarnatione, quamvis divinitas ejus lateat, & ab ipſa humanitate abſorbeatur, non tamen ceſſat, quin cognoſcatur a prodigiis; ita ut in Paſſione, cum venit hora inimicorum ſuorum, & poteſtas tenebrarum; videlicet in ipſo momento, quo JESUS CHRISTUS viſus eſt traditus rabiei Judæorum, Centurio, & qui cuſtodiebant illum, verum Dei Filium eſſe cognoverunt. Sed in Euchariſtia divinitas æque ac humanitas latent; & in ſtatu mortis, ut docet Theologia, non ſolum quia ſpecies Panis, & Vini ſeparatæ ſunt, ad innuendam ſeparationem Corporis a Sanguine; verum etiam quia nullum tribuit vitæ ſignum. Verbo: Donec vixit in Mundo, nonniſi Patris ſui voluntati paruit, & in Euchariſtia producitur per actum obedientiæ, quam præſtat Sacerdotis imperio: *Obediente Domino voci hominis.* Hic ergo exclamare poſſumus majori cum admiratione, quam Salomon, ubi perfecit ſuperbum illud, atque magnificum Templi Jeroſolymitani ædificium: *Ergone credibile eſt, ut habitet Deus cum hominibus ſuper terram?* tamen divinum illius verbum, & Eccleſia, quæ illius eſt fidelis interpres, nos docet, ipſum vere abſconditum eſſe ſub ſpeciebus Panis, & Vini. *Abbas de Montmorel ſerm. in Evangel. Domin. 3. poſt Pentecoſten.*

Ibidem. Luc. 22. Matth. 24. Joſue 10. 2 Paral. 6.

Præcipui effectus Domini in divino hoc Sacramento venientis in nos. Joann. 6.

In Euchariſtico Sacramento Dominus venit in nos *tamquam ignis devorans*, qui emundat quidquid immundum eſt, & abſumit in nobis quidquid carnem ſapit: *manet in nobis, & nos in illo*, & conjungens ſe cum hominis infirmitate, illi Dei virtutem communicat. Hoc Sacramentum, S. Bernardus ait, operatur in nobis duos effectus: minuit ſenſum tentationum leviſſimarum, & prohibet, ne vehementiſſimis cor noſtrum ſuperetur. Concupiſcentiam infirmat, & retundit vim noſtrarum cupiditatum, antidotum eſt contra mortale peccatum, & remedium contra veniale. Virtuti hujus Sacramenti Patres acceptam retulere imperterritam firmitatem, quam Martyres inter cruciatus præſeferebant. Nobiſmet ficimus, S. Cyprianus ait, ex Corpore JESU CHRISTI propugnaculum, & victricia conflamus arma pro illis, quos tueri cupimus adverſus niſus inimicorum ſuorum. Ita S. Chryſoſtomus aſſerit, nos diſcedere debere de Menſa Domini factos terribiles dæmonibus, ignem, flammaſque evomentes, tamquam leones; quem enim effectum non deberet producere in nobis JESUS CHRISTUS animabus noſtris conjunctus? unde ſequitur, ſi adeo infirmi fuerimus, ut primæ tentationi cedamus, hoc proculdubio proficiſci, vel quia negligimus ad divinum hoc Sacramentum accedere, vel quia indigne ad illud accedimus. *Idem.*

Epiſt. 143.

Si vivam haberemus fidem Dei Filium latere in hoc ſacramento, qua illum reverentia reciperemus? Apoc. 4. Matth. 8.

Cum fidei lumen aperuerit nobis Deum in Altaris Sacramento latentem, quæ erit reverentie noſtra, cum ſancto terrore correpti procumbemus; tamquam ſeniores Apocalypſis, ad thronum Agni, & cum illis clamabimus: *dignus es Domine Deus noſter accipere gloriam, & honorem, & poteſtatem;* vel repleti eadem fide, & humilitate, qua Centurio, dicemus: *Domine non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum, ſed dic verbo, & ſanabitur anima mea.* Hæc eſt fides, & reverentia, quam habere debemus pro Deo abſcondito, humiliato, exinanito; ſed cum præſto ſumus ut recipiamus illum, tunc non poſſumus ſatis teſtari amorem noſtrum, & gratitudinem, *quanto pro me vilior*, S. Bernardus ait, *tanto mihi carior.* Ille dedit ſe totum mihi in hoc Myſterio, ſe totum conſecravit uſibus meis, ego debeo conſecrare illi memoriæ meæ recordationem, cogitationes intellectus mei, animæ meæ facultates, affectus voluntatis meæ, motus cordis mei, humiliationes, & proſtrationes corporis mei: etenim, ut idem Pater ait, quantumvis creatura ſit infinite Deo ſuo inferior, & minime poſſit dignas referre gratias, quas meretur, tamen ex quo offert illi amorem, & gratitudinem, quam poteſt; nihil deeſt, cum datur quidquid dari potaſt. *Idem.*

S. Bern. ſerm. de Epiphan.

Dei Filius exigit reverentiã noſtram, amorem, cultum in hoc Myſterio.

Cum Salvator venit in Mundum, venit, ut ibi ſuſtineret opprobria, & humiliationes, & Judæi illum crucifigentes adimpleverunt divinæ ſuæ Voluntatis conſilia: ſed in Euchariſtia vult recipere obſequia noſtra, & noſtres adorationes. Paſſionum ſuarum tempus exceſſit; & jubet, nos, per vivam fidem, ſincerumque amorem reparare crimen Judæorum, qui illum non cognoverunt, & oderunt, cum inter ipſos vivebat. Ita excipere illum in hoc eodem Sacramento, cum eodem contemptu, quo exceperunt illum vitæ mortalis ſuæ tempore, hoc eſt eſſe Judæis ipſis nocentiores. Ita, quamquam debeamus illi amorem, reverentiam & cultum noſtrum ob aliis ſexcentas cauſſas, expectat ille a nobis hæc officia ad reparandas contumelias, injurias, & humiliationes omnes, quas propter amorem noſtrum paſſus eſt; hoc enim medio illi gratum animum noſtrum teſtabimur.

Virtutes quas petit Deus ab hominibus in hoc Sacramento, & exemplum, quod nobis tribuit.

Deus, quem in hoc divino Myſterio adoramus, mediocrem virtutem non rejicit, non confringit calamum quaſſatum, ſed dirigit; lippos oculos non excæcat, ſed illuſtrat; non extinguit lignum fumigans, ſed accendit; humiliter ſtandum eſt coram hoc Deo abſcondito, & aperienda ſunt illi corda noſtra ferventibus deſideriis ad recipienda ejus lumina, & gratias. Ratio, & ſenſus nequeunt hæc nobis ſuppeditare ſubſidia; gratiam hanc a Deo petere debemus, tamquam eleemoſynam; exemplum ejus ciebit in nobis amorem virtutum, quas in hoc Myſterio exercet. Zelus quo flagrat pro gloria Patris ſui, noſtram excitabit pietatem erga Deum, & nos impellet ad eliciendos actus amoris, & contritionis ad pedes Altarium, ubi JESUS CHRISTUS obediens Sacerdotis verbo, manet ſub Speciebus, donec ſubſiſtunt; ut doceat Chriſtianum filialem obedientiam legibus Dei, & perfectam ſubmiſſionem præceptis ſuis eo in ſtatu, in quo Deus illum conſtituit. Caritas, qua complectitur homines in Euchariſtia, tradens ſe fidelibus in Cibum, efficere debet nos miſericordes in pauperes, ut propria ſubſtantia noſtra auxiliemur illis; humilitas, quam exercet in hoc ſtatu exinanitionis inſpirat nobis cognitionem nihili noſtri coram Deo, & eſt exprobatio gravis vanitatum, atque pomparum Mundi; manſuetudo, & patientia ejus in hoc Sacramento, ubi ſuſtinet non ſolum blaſphemiam Judæorum, & hæreticorum, verum etiam Chriſtianorum nequam ſacrilegia, eſt ſecreta damnatio mollitiei noſtræ, quæ leviſſimos contemptus, minimaſque injurias pati non poteſt. Denique, cum in hoc ſtatu abſcondito a rebus omnibus ſit avulſus, & nulli inhæreat rei, ſenſim, & ſine ſenſu inſpirare debet cordibus noſtris abalienationem hanc generalem a Mundo, ut adhæreamus Deo, qui vertex eſt Evangelicæ perfectionis. Heu! cuinam corda noſtra adhærere poſſent, niſi illi, qui, ut ita dicam, adhæret Altaribus noſtris, ut nobis oſtendat amorem ſuum erga nos? Hæ ſunt ſenſibiles impreſſiones, quas divina præſentia abſcondita facit in cordibus noſtris; ſed animæ ſolum vere Chriſtianæ ſe dignas præbent his gratiis per aſſiduitatem, qua Dei Filio in hoc Sacramento deſerviunt. *Sermo Manuſcriptus Patris Garnerii.*

Delicie, quas fideles animæ guſtant in perceptione Sacramenti Euchariſtici, & quænam guſtet illas.

Torrens æternarum voluptatum inebriantium in Cælo beatos, replet Cor juſtorum ſuper terram in divino hoc Sacramento, ſuavitate, & ineffabili conſolatione: tamen ſi Dei Filius reddit ſe cordibus noſtris ſenſibilem per interiorem Spiritus, gratiæque ſuæ unctionem, hæc tamen unctio non cognoſcitur ab omnibus, ſed ſentiendam ſe præbet tantum animabus, quæ magna habent hujus Myſterii fidem, & ardentem amorem erga eum, qui ibi latet. Hic guſtandus eſt, per fidem, & caritatem, ut illius ſentiantur deliciæ: *da amantem*, S. Auguſtinus ait, *da deſiderantem, da ſitientem, & ſentit quod dico;* talis enim anima amans JESUM CHRISTUM, illum eſuriens, & ſitiens, atque deſiderans frui dilecto ſuo, ſentit ſuavitatem interioris ejuſdem præſentiæ; ſed ſi loquor cum animabus frigidis, languentibus, immerſis in corporis ſenſibus, hæ quidem non guſtant hoc Manna ſpirituale, nihil intelligunt de his ineffabilibus deliciis, quæ inveniendæ ſunt in divini hujus Sacramenti communione. Ceterum, ne putes perſonas illas, quæ valde luminibus pollent, magis harum ſenſibilium unctionum gratia, ſed plerumque illæ afficiuntur, quæ magis ſimplices, & rudes ſunt, ſi fideles fuerint, & omnino a Mundo divulſæ. *Ex manuſcripto Serm. ejuſdem P. Garnerii.*

Mirum eſt, quod tam parum ſimus ſolliciti in viſitando Salvatore, qui dies, noctesque, manet in ara.

Pro nobis Dei Filius deſcendit in Aras noſtras, & nos eumdem viſere negligimus; præſentiam illius, tamquam nocens Adam fugimus, & perhorreſcimus, vel ſi prodimus coram illo, hoc ſine ullo Religionis ſenſu facimus. Ah! hæ perſonæ otioſæ, & propriæ otioſitatis pertæſæ, hi mundani, qui trium horarum ſpatia tranſigunt in ſpectaculis, & vitæ ſuæ dimidium in alea, & ludo, & qui perquam raro, & ſummo affecti faſtidio ad Altarium pedes accedunt, ſentiuntne bonum noſtrum, qui habemus Deum nobis in hoc Myſterio præſentem? qui vident hunc teporem, & hoc frigus erga Euchariſtiam, judicare ne poſſunt nos credere ea, quæ credere profitemur de hoc adorabili Sacramento, quod nunquam fere adoramus? Profecto creditur ne præſentia Dei in divino hoc

Myſte-

Mysterio latentis? Nunquid Sanctus terror nos ciet, tangit, commovet? ubi devotio est, & mentis collectio, testes desiderii nostri? ubi festinatio, quam de præsentiæ ipsius perfruitione testamur? Nunquid pari ardore properamus illuc, ubi Deus est præsens, & quo præsentia, & felicitas eum eo colloquendi, omnes homines deberent attrahere, quo pergimus in cœtus profanos, quos assidue obire gaudemus? nequaquam. Cohibere me nequeo, quin conquerar de tepore fidelium, per sanctos hos dies devotos cul-
Thren. 1.
tui, & venerationi adorabilis hujus Mysterii! *Via Sion lugent, eo quod non sit qui veniat ad sollemnitatem.* Altaria nostra deserta sunt, derelicta sunt, donec theatra, & solatiis dedita loca populi turba replentur &c.

De vi divini amoris in Eucharistia.

Magnitudo amoris JESU CHRISTI innotuit in iis miraculis, quæ operatus est, ut se nobis traderet in Eucharistia. Unus ille, qui operatus est ea, potest illa intelligere. David appellat divinum hoc alimentum, compendium miraculorum Domini; S. Thomas, Miraculorum omnium maximum; & S. Augustinus, terminum Omnipotentiæ Dei. Evangelista antequam verba facere inciperet de hujus Sacramenti institutione, meminit supremæ potentiæ, quam Filio suo dedit Pater, innuens illum hac indiguisse, ut hoc institueret Sacramentum. Profecto Dei Omnipotentia potuitne magis elucescere, quam efficiendo, ut Corpus idem esset simul in tot locis, quot ibi erant Hostiæ consecratæ, & partes singulæ cujuslibet Hostiæ; Corpus esset sine extensione; materia esset in loco, per modum spiritus; substantia ad nihilum redigeretur; accidentia sine subjecto subsisterent, eosdem producerent effectus, quos substantiæ? opus est tota Dei Omnipotentia ad hæc miracula operanda. Sed, cum illa creduntur, Pharaone duriores sumus, nisi moveamur. *P. Nepveu tom. 2. Christ. consider.*

Eucharistia est admirabilis inventio Sapientiæ Dei.

Dei Sapientia in hoc Sacramento, potest ne magis elucescere, quam simul concilians ea, quæ magis videntur opposita? auferens, ut videtur, Deo immensitatem, ut illum compellat in spatium fere indivisibile; dans quamdam immensitatem Corpori, illud efficiens præsens in tot locis adeo longinquis; tegens Majestatem illius specierum vilitate, ut reddat objectum dignum fide nostra; & simul suam bonitatem patefaciens, ut fiat Caritati nostræ validum argumentum; induens Carnem suam speciebus Panis, ne sensus nostros avertat, & ut sese accommodet nostræ infirmitati, supergrediens omnes naturæ leges ad superandos obices, quibus prohibebatur, ne sese nobis daret, & ita subjiciens suam potestatem potestati hominis, qui momento uno, unoque verbo potest tot operari miracula. *Idem.*

Amor Salvatoris in hoc Mysterio liberalis erga homines, quibus se totum tribuit.

JESUS CHRISTUS se nobis tradit in Eucharistia, sed integre, quia nobis dat suum Corpus, Animam, Sanguinem, Divinitatem; & hæc omnia modo omnium perfectissimo; quoniam per hoc Sacramentum vere, & realiter possidemus JESUM CHRISTUM, & locupletamur, quemadmodum S. August. ait, cum Deus fiat hominis possessio: *de toto Deo dives est.* Verum est fidelem possidere JESUM CHRISTUM per fidem, secundum S. Pauli doctrinam; sed hæc est mera cognitionis possessio: verum quoque est, illum a justo possideri per Caritatem; sed hæc possessio fit per conformitatem voluntatum, non autem per unionem substantiarum; sed in hoc divino Sacramento possidemus JESUM CHRISTUM per possessionem intimam, verissimam, & possidemus illum dominatione adeo absoluta, ut nobis liceat de illo ad arbitrium disponere; ita ut JESUS CHRISTUS in Eucharistia sit nobis omnia, quemadmodum dicit S. Ambrosius: *Omnia nobis CHRISTUS est.* Sed si JESUS CHRISTUS totum se nobis dedit in Eucharistia, possumus ne facere, quominus nosmet totos illi tradamus? Exhauserat ille omnes thesauros suos, ut sibi cupidum Cor nostrum deliniret, sed videns hoc inutile futurum, voluit tandem sese nobis tradere in Eucharistia, ut vi quadam amorem sibi nostrum raperet. Postquam resistimus dura cervice tot illius benefactis, licebitne nobis illi ipsi repugnare? si quid superesset illi, quod nobis daret, daret utique; quamvis ille Deus sit, non potest tamen dare nobis aliquid melius seipso: *Quid retribuam pro seipso?* dicebat S. Bernardus, si possem pares referre gratias omnibus beneficiis tuis, quomodonam tibi pares referre possem dono, quo teipsum mihi largiris? quamvis omnia mihi essent imperia, omnia Mundi corda, quæ offerrem tibi, post hæc, possem ne aliquid dare tibi, quod valeat Deum? *Idem.*

De gratia quam recipere debemus in hoc Sacramento, quæ efficere debet, ut quotidie in virtute crescamus.

Ex præclaris gratiæ qualitatibus, non est postrema, semper operari in Anima, & ibi nunquam otiari. S. Gregorius illam comparat semini incessanter germinanti, & producenti fructum centuplum in corde optime affecto. Sed gratia quam recipimus in Eucharistia, peculiarem habet fœcunditatem; hic ille fons est Aquæ vivæ, de qua loquebatur Salvator cum muliere Samaritana, salientis usque in vitam æternam. Supponimus Animam, quæ recipit Deum suum, esse in gratiæ statu, ideoque positam in Caritate, quæ non est otiosa, & quæ nos quotidie ad novam impellit perfectionem, & nova virtutum, & meritorum incrementa; si hoc est, quam non facitis JESU CHRISTO injuriam, cum in vobis relinquitis sterilem hujus Sacramenti gratiam? cum dicitis: satis est, me justificari; ego vero ad tantum sanctitatis apicem non contendo; hoc optimum quidem est, & insignes sanctitate viros decet; perinde ac secundum consilia Filii Dei, minime teneremur, nostram sanctificationem nervis omnibus nobis comparare. Homini vere justo non satis est communis virtus, & nunquam arbitratur se attigisse illum perfectionis verticem, ad quem vocatur a Deo; e contra vero semper esurit, ac sitit justitiam, & si aliter viveret, conaretur semper sese magis, magisque justificare. Hic ille est fructus, quem ex hujus Mysterii frequentatione percipere debemus, & effectus gratiæ, quam in nobis producit divinum hoc Sacramentum. *P. Garnier.*

er hoc Sacramentum Deus fit bonum nostrum, & hæreditas nostra.

Deus, qui omnes scrutatur inventiones, amorem nostrum sibi conciliandi, adjicere voluit ceteris qualitatibus suis, quæ ipsum præbent amabilem, eas etiam, per quas fit bonum, & hæreditas nostra. Hæc nomina ille millies sibi vindicat in veteri testamento, ad assuefaciendos homines suis benevolentiæ sensibus erga ipsum; sed Salvator mi, in Altaris Sacramento mereris hos omnes titulos modo præstantiori, & nos hæc bona recipimus; quandoquidem vi donationis, qua nobis teipsum largiris, possessionis actualis, & realis, quam ibi recipimus Corporis tui, Sanguinis, Humanitatis, tuæque Divinitatis, totus noster es. Nos vocare possumus te Deum, & Dominum nostrum, sed etiam intueri te possumus tamquam bonum, & hæreditatem nostram: *illi, ipsa possidente, fiunt hæreditas ipsius, & ille vicissim fit hæreditas ipsorum;*
August. tract. 1. in Joannem.
Reciprocum intercedit commercium homines inter & Deum, præsertim vero in hoc Mysterio, nos sumus hæreditas Dei, Ipse vicissim hæreditas nostra; nos possidet, & possidetur a nobis, tamquam aliquid nostrum. Divinum Christianorum privilegium! possumus loqui Deo, quemadmodum Deus loquitur nobis: dico Domino meo, *meus es tu;* & Dei gloria est, dicere posse homini: *meus es tu;* & hæc est
S. Cyprianus de Ascensione.
gloria hominis, dicere posse Deo; meus es tu, & possessio mea. Quid honorem hunc consequi debet? nobis amandum esse JESUM CHRISTUM quia noster est, quemadmodum ille nos amat, quia sumus sui. *Biroat in Octava serm. 4.*

Duplex amoris genus, quod Dei Filio debemus intuitu hujus Mysterii.

Duo sunt amoris genera, quorum capaces sumus, & quæ debemus Deo; amorem benevolentiæ, & amorem æstimationis; Salvator autem in hoc Sacramento nobis exhibet argumenta validissima ad utrumque excitandum. Illum amare tenemur amore æstimationis, & prælationis, præ omnibus Mundi hujus objectis, per considerationem sui meriti, & amoris; illum amare debemus amore benevolentiæ, quia est intra nos, & arcte adeo, ac familiariter se cum nobis conjungit. Sed heu! si respicimus Christianorum vitam, inveniemus illos omni sensu carere, & injustos esse contra hoc Sacramentum: sensu carere; quia Dei sui amore adeo parum se affici permittunt, cum interim maxime afficiantur objectis cupiditatum suarum; injustos vero, quoniam præferunt terrena omnia JESU CHRISTO, qui primum obtinere debet locum in ipsorum æstimatione, & cui locum præbent iterandi querelas suas contra populum Israel per Isaiam; *filios enutrivi, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me.*
Isaiæ 1.
Enutrivi filios proprio Sanguine, & factus sum Cibus eorum, & nihilominus ostendunt me in cordibus suis, & contemnunt me perinde ac, neque Pater, neque Deus essem illorum; & gloriam meam habent rebus omnibus deteriorem. O Salvator! si ita est, debes ne tanto cum fervore nos diligere, ut tam injuste a nobis excipiaris? debes ne tradere Corpus tuum, Sanguinem, & vitam nobis, ut videas hæc omnia Caritatis tuæ adminicula sceleribus nostris antiquata? hoc non est satis, oportebat illa fieri objecta, & circumstantias injuriarum, quibus a nobis afficeris? Non satis hoc agnoscimus, & nihilominus verum est, nos nulla committere peccata, ex quo accepimus Salvatorem in Eucharistia, quorum importunitas non sit huic Sacramento contumeliosa. *Idem.*

Sacramentum Eucharisticum pignus est gloriæ, & felicitatis æternæ quam speramus, & quam nobis Dei Filius promisit.

Jure Sacramentum hoc dicitur *pignus futuræ gloriæ*, & firmissima hæc esse debet ratio confidentiæ nostræ; namque, ut S. Chrysostomus ait, Deus dedit suum Corpus, & Sanguinem nobis, veluti Arrham, & pignus gloriæ suæ; si noluisset sincere præstare fidem, quam nobis obligabat hoc medio, quandoquidem, quæ probabilitatis est species, S. hic Doctor ait, illum nobis in manu positurum esse pignus, ut illud amitteret? nequaquam; & ille hac in re, nobis tribuit sinceritatis suæ monumenta, & certissimas rationes fidelitatis promissionum suarum; & si posset Deus aliquod percipere suæ fidelitatis incrementum, iterum semetipsum obligasset per pignus, quod dedit nobis in hoc Sacramento, se præstiturum promissiones suas, quibus nobis gloriam suam *pollicetur*. Profecto certi

sumus boni; quod nobis promittitur, cum nobis præbentur Arrhæ, quæ ejusdem, vel majoris sunt pretii, ad id, quod nobis promittitur, quia tenetur præstare fidem Ille, qui Arrham tribuit. Ita Paradisi pulcritudo, vel splendor coronarum, quas nobis Dei Filius promittit, ne perstringant oculos nostros, neque reddant incredibiles Dei promissiones, propter earum magnitudinem, & utilitatem, in cujus expectationem nos erigunt. Arrhæ, quas nobis dat in Sacramento Altaris æque, aut pluris sunt eo, quod nobis exhibetur, vel quod expectamus. Dicere possumus esse utrobique pretii æqualitatem, quoniam in Sacramento possidemus objectum idem, quod beatorum felicitatem, & gloriam constituit. *Biroat serm. 5. de Octava.*

Hæc est sententia Patrum, atque Theologorum, qui innituntur promissioni Salvatoris; unam ex potissimis caussis Resurrectionis Corporum Christianorum, futuram hujus Sacramenti usum pro duabus præcipuis rationibus, quarum altera desumitur ex intima unione, quam contrahunt corpora nostra cum JESU CHRISTO, qui efficit, ut simus unum, & idem Corpus cum illo; hinc fit, ut quemadmodum Caro ejus Vivificans est per seipsam, & habet virtutem etiam producendi in Corporibus immortalitatem, non secus ac gratiam in Animabus; debere propter hoc fœdus, effundere suam operationem in Corpora, quæ facta sunt ejus membra. Ratio altera Juris hujus desumitur ex impressionibus gloriæ, & Sanctitatis, quas Corpus, & Sanguis JESU CHRISTI relinquunt in corporibus Christianorum, in quibus permanserunt per usum hujus Mysterii; si enim Crux, ubi mortuus est, & monumentum, in quo sepultus fuit, servant ad hanc usque diem, vestigia nescio quæ præsentiæ suæ, quæ reddunt illa non venerabilia solum in oculis hominum, sed etiam spectabilia in Dei providentia; cur dicendum non erit, corpora nostra, in hoc Sacramento, quamdam contrahere consecrationem, & moralem dignitatem, cujus vestigia retinebunt etiam in sepulcro, & impressiones vitæ quæ permanebunt in eorum cineribus, illos spectabiles reddent coram Justitie Dei; ita ut Resurrectionem, & gloriam suam mereantur. *Idem.*

Corpus, & Sanguis Filii Dei in hoc Sacramento sunt certa probatio, Deum velle salutem nostram.

Cur tot dubitationes, & difficultates proponendæ sunt de Mysterio nostræ prædestinationis, & cur nobis figenda Crux, utrum Deus sincere, & efficaciter etiam ex parte sua, velit æternam Salutem nostram? Unum sufficit Eucharistiæ Sacramentum ad hoc, ut, omnia hæc dubia, & difficultates evanescant; atque, ut intelligamus, quanam cum sinceritate, immo etiam ardore, Deus concupiscat salutem hominum, propter quam invenit hoc medium adeo excellens, & efficax; etenim quid majorem habere potest vim, & potestatem ad hunc effectum, Sanguine suo, quem nobis dat in hoc Mysterio, cujus meritum infinitum est, cujus unica gutta sexcentos Orbes salvare posset, & qui nihilominus totus applicatur cordi Christiani? Si Deus nos perdere voluisset, nequaquam præstitisset nobis adeo eximiam Salutis nostræ medicinam, adeo pretiosam, adeo efficacem? Ille ne obtulisset semet in Sacrificium super Altaria? daret ne nobis ita validum remedium, quale est virtus Sanguinis sui, ut nos tueretur a peccato, ut figeret voluntatem nostram in bono, ut prohiberet, ne periremus, & in reprobationis abyssum prolaberemur? *Idem.*

Affinitas, quam in hoc Mysterio cum J. C. contrahimus, nos impellere debet ad magna efficienda.

Excitemus nosmetipsos ad magna efficienda, quandoquidem JESUS CHRISTUS dignatus est nos in hujus Mysterii partem vocare. Etenim si utilitas, quæ procedit ex affinitatibus, potest esse magnorum operum incitamentum, num nescimus, nos in hoc Sacramento arctissima contrahere fœdera, quæ jungere possint Christianum cum JESU CHRISTO? Ibi nos fieri illius fratres, & filios; Ibi Corpora nostra fieri membra ipsius, & Animas nostras ejusdem Sponsas; Hoc est nobis tot obligationes imponere, & tot rationes afferre, ut bona opera producere teneamur, in hac rationabili consideratione, quam Christiani singuli facere possunt. Ego sum Dei Filius, igitur nihil mihi faciendum est indignum tanti Parentis nobilitate. Ad hunc honorem evectus sum, ut ad illum tamquam frater attineam; sustineamus actionibus nostris hujus affinitatis gloriam; sumus membra illius, actiones nostræ respondeant Sanctitati Capitis, a quo animamur. *Idem.*

Negligentia visitandi Filium Dei in hoc Sacramento signum est modicæ fidei.

Nescio utrum quidquam apertius indigitet imminutionem fidei in Anima, quam negligentia invisendi JESUM CHRISTUM in templis, ubi quiescit. Tandem enim, si nobis persuasum esset, ipsum residere in tabernaculis, & Altaribus nostris, futurus nobis Consolator in ærumnis, medicus in morbis, patronus contra inimicos; profecto nos, qui in singulas ferme horas conquerimur de recenti aliqua adversitate, & qui alioquin adeo solliciti sumus in solatiis perquirendis, negligeremus ne medium adeo tutum liberandi nos a malis, quibus obruimur, & avertendi illa, quæ nobis impendent? Heu! Aggredimur nonnunquam prolixa itinera, ut Sanctorum reliquias veneremini. Peregrè proficiscimini quæsituri ea corpora, quæ singulari privilegio Deus a corruptione præservavit; cum voluptate illa aditis loca, ubi pretiosum aliquod veræ Crucis frustum, aliqua coronæ Domini nostri Spina, vel aliud aliquod Passionis ejusdem instrumentum asservatur. Absit, me damnare velle hujusmodi devotiones: Reliquiæ, Corpora sanctorum, illustria hæc organa, quibus Spiritus Sanctus usus est, ad tot miracula operanda, digna quidem sunt nostra veneratione. Clavi, Spinæ JESU CHRISTI, & generatim, quidquid attigit Sacratum illius Corpus, & vel minimam habet cum adorabili ejus persona rationem, peculiarem cultum meretur. Sed dicito mihi, quomodo conciliari potest hæc sollicitudo, pro ceteris reliquiis, cum hoc Sanctæ Eucharistiæ contemptu, cum illam nullo habeatis in discrimine? Hic habetis, non Sanctorum ossa, sed vivens, & animatum Corpus Sancti Sanctorum: hic habetis non Crucem, & Spinas, quæ deservierunt Passioni JESU CHRISTI, sed ipsum JESUM CHRISTUM sese pro vobis in singula momenta Sanctificantem. *P. Vaubert in Asceticis exercitiis pro cultu JESU CHRISTI in Sancto Sacramento.*

Ejusdem argumenti continuatio.

Ubi nam Christianus est, qui, modo non omni careat Religione, non gauderet in Palæstinam contendere, si posset, visurus ea loca consecrata præsentia JESU CHRISTI in vita ejus mortali; deosculari Sanctam illam tellurem, ubi ille sua impressit vestigia, visitare locos omnes, quos tot miraculorum fulgore insignivit? Quo interni gaudii impetu ingrederemini in stabulum, ubi in lucem prodiit; in Cœnaculum, ubi, cum Apostolis suis, novissimum Pascha celebravit, in Synagogas, ubi cælestem morum tradidit disciplinam? Inde in Patriam reverteremini non contemplati Calvarium, ubi, pro peccatorum nostrorum expiatione, obtulit vitæ suæ Sacrificium? Vosmet continere possetis, quominus lacrymis vestris irrigaretis locum olim suffusum Sanguine, quem Salvator non effudit, nisi ut vobis Cælum mereretur? Hæc omnia, Christiani, habetis in Ecclesiis vestris; JESUS CHRISTUS nonnisi pertransivit ea loca omnia; ibi non est amplius, sed elegit templa nostra, ut ibi instauraret omnia mirabilia, quæ operatus est in vita sua, & ut ibi vere usque ad sæculorum consummationem permaneret. Videte hæc omnia Altaria in Dei viventis gloriam extructa; ibi quotidie pluries nascitur JESUS CHRISTUS; ibi in gratiam vestram, infinita operatur prodigia; ibi multiplicat Corpus suum, non ad explendam famem quadringentorum, vel quingentorum millium, sed infinitatem animarum Christianarum. Hic tandem dat etiam millies, ac millies Sanguinem suum, applicaturus vobis fructum Cruenti Sacrificii, quod in Calvario adimplevit. Cur ergo adeo infrequenter hæc templa invisitis, & deseritis locos jugi JESU CHRISTI præsentia sanctificatos? theatrum innumerarum mirabilium actionum, & thesaurum pretiosissimarum cælestium benedictionum? Si hæc inquirenda essent procul, non deessent vobis, sin minus veræ caussæ, saltem speciosi prætextus; sed noluit Salvator hoc vobis stare sumptibus, aut laboribus, ut accedatis ad ipsum quidem adorandum, vos autem ipsos locupletandos. Habetis præ foribus ad duorum, vel trium passuum intervallum, templa semper aperta, tempus audientiæ non est constitutum; quacunque hora invenietis JESUM CHRISTUM paratum vobis audiendis, & recipiendis obsequiis vestris, & ad ea, quæ petitis concedenda. O Salvator adorabilis, nescirem satis admirari immodicam indulgentiam tuam; illud vero dolore me conficit, quod Christiani, quin tanto bono utantur, potius abutantur, & facilitatem, quam illis tribuit, ut ex flagitiorum suorum cœno emergant, & ab illis abstineant, illos reddere minus excusabiles. *Idem.*

Temporis circumstantia, qua Deus hoc instituit Sacramentum, indigitat majorem amorem in illo, & efficit summum pretiosum.

Dei Filius non instituit Eucharisticum Sacramentum, nisi ut hominibus ostenderet magnitudinem amoris, quo illos prosequebatur. Ut hac de re nosmet persuadeamus, considerandum est duntaxat tempus, quod ad illius institutionem elegit, quod accidit ipsa nocte, qua tradendus erat, aliquot horas antequam incideret in manus eorum, a quibus erat crucifigendus; tunc enim cogitavit de pretioso hoc deposito hominibus relinquendo. Nostis æque ac ego, quanti momenti sint ea amoris monumenta, quæ ab amicis ultro citroque traduntur, cum mortis articulus prope est, & quo in honore illa haberi consueverint. Hæc enim sunt novissima, & cariora, atque validiora videntur. Cor, quantumvis ab omni grati animi sensu remotum, non obliviscitur illa, & quamvis alia amoris testimonia non majorem nacta fuerint gratitudinem; hoc reliquis præstat, neque illius instauratur memoria, nisi cum fletibus, atque suspiriis. Utrum ipsa natura loquatur, an ratio hanc nobis irroget legem, non interest; constat animam, quæ jamjam a suo Corpore separanda est, quæ respicit quidquid eo in momento horridum, ac tristissimum est, tunc excitare omnem Cordis affectionem, & efficere, ut acerrimi illius sensus erumpant; quod si

quis

quis in hoc statu dat amico peculiare aliquid suæ bonitatis argumentum, vel aliquod donum in amoris sui pignus; ab amico servandum in benevolentiæ monumentum; nonne verum est, novissimum hoc amoris testimonium morientis amici, majorem efficere debere impressionem in mentem, & cor, illud recipientis, a quo munus illud, tamquam pretiosissimum pignus habendum est? Talis sensus fuit Cordis dominici ad mortis intuitum, quæ illi versabatur ob oculos, si dilecto discipulo fides est habenda: *cum dilexisset suos, qui erant in Mundo, in finem dilexit eos.* Dederat jam hominibus signa amoris sui, lacrymas effuderat, effuderat Sanguinem, plurimos labores susceperat, quavis die, quavis hora, quovis momento aliquod dilectionis testimonium illis præbuerat; sed expectabat toties tristes mortis accessus, ut plene suo satisfaceret amori, relinquens illis Corpus, & Sanguinem suum. Ut igitur nobis adstrueret sublimem conceptum muneris, quod confert nobis in hoc adorabili Sacramento Salvator, hoc a nobis considerandum est, tamquam certum, ac manifestum testimonium, quod nobis Mundi Salvator reliquit, ut illius recordaremur, idque eo ipso tempore, quo ad mortem proficiscebatur. *Ex MS. Sermone Patris Stephani Chamillard paulo immutato.*

Joann. 13.

Dei Filium nullibi majorem testatus est amorem hominibus, quam in hoc Mysterio, neque majorem ab illis ingratitudinem recepit.

Nescio, Salvator amabilis, quomodo pares tibi gratiæ referri possint, ob amorem, quem nobis testatus es in Mysterio Eucharistiæ, & quomodo ferendus sit excessus ingratitudinis nostræ. Fierine potest, ut tu, coram quo Seraphim, Majestatis tuæ luce perstricti, sese alis suis tegunt; coram quo beati Spiritus præ reverentia contremiscunt, volueris esse delicias tuas, cum hominibus permanere, quamvis prænoveris, te indignissime ab illis acceptum iri? nunquam dedisti signa magis aperta amoris tui, nisi in hoc Sacramento. Sed majoribusne usquam contumeliis affectus fuisti? Amor tuus in hoc Mysterio ad prodigium usque procedit; sed usquequo nostra procedit ingratitudo? per te, mihi liceat dicere, Domine, admiror bonitatem tuam, sed portentosa ingratitudo nostra mihi videtur adhuc admirabilior, & si amor tuus est miraculum, & miraculorum omnium maximum; ego nihil ingratitudine nostra monstruosius invenio. Ubi mecum reputo modos omnes, quibus in Sancta Eucharistia dedecoratus fuisti; heu, quam horrendum spectaculum menti meæ obversatur! quot infideles te non norunt? quot hæretici blasphemias evomunt contra te? quot procaces homines, & in omnem licentiam effusi, Mysterium hoc sibi vertunt in ludibrium? Quot impii profanaverunt Sacrum Corpus tuum, illud pedibus calcantes? Quamvis hæc sint enormia; hi tamen inimici aperti sunt, qui hisce te afficiunt contumeliis. Saltem Christiani, qui se fideles tibi esse gloriantur, eam tibi adhiberent reverentiam quam mereris; sed heu! in hoc Mysterio factus es scopus omnium contradictionum hominum. *Vaubert in lib. quio inscribitur: Ascetica exercitia in honorem JESU CHRISTI in Eucharistia.*

Dei Filius in Templis nostris derelictus est, & qui illuc accedunt, non veniunt, ut illum adorent.

In augustissimis templis nostris, quæ invenitur, Domine, solitudo majori diei parte! quotnam illuc non ingrederentur unquam, nisi cogerentur adstituri Sacris, quæ ibi offers Patri tuo in gratiam eorum! sed tandem cum in templum accedimus, hoc fitne, ut te veneremur? hoc maximo dolore cor meum transfigit. Cæli! quot irreverentiæ, & immodestiæ! illi rustice ingrediuntur, & præcipiti festinatione egrediuntur; hi oculos circumundique vertunt, excepto Altari, ubi quiescis; quænam est plurimorum hominum positura? nonne videntur potius insultare tibi, quem debent revereri? mulieres vero in templi modum ornatæ, nonne videntur accedere, ut thus, uni tibi debitum, auferant sibi, potius, quam tibi adoleant? Heu! quot sermones, & colloquia, saltem inutilia? quot obtutus, & noxia desideria? quot.... reliqua dicere non audeo; me pudet hæc cogitantem. Cur mihi non licet mentem meam ab hujusmodi abominationibus avertere? Cur illa præteriens, nequeo oculis etiam tuis eadem auferre? sed heu! hæc vides Salvator amabilis, & hæc videns crudeli afficeris vulnere. *Idem.*

Deus in hoc Mysterio se dat singulis nostrû peculiariter, sed in Incarnatione se dedit omnibus generatim.

Nobis considerandum est, Salvatorem in Incarnatione sua semel tantum factum fuisse hominem pro Mundo universo, cum interim in Eucharistia de Cælo descendit in terram pro singulis nostrum, quotiescumque illum recipimus. Ille pro nobis est in Altari, & nos expectans orat, offert sese Patri suo pro nobis; Cor ejus pro nobis flagrat amore, & nihil cupit magis, quam videre Cor nostrum eodem igne succensum, ut se perfecte cum illo conjungat. O Salvator mi! quis ego sum, ut de me cogites, & pro me tanta opereris miracula! Quid, cum Sacerdos profert Verba Sacramentalia, habes me præsentem ob oculos, & desiderium sanctificandi me efficit, ut de Empyreo descendas, & omnes naturæ leges evertas? Hei mihi! quid facere possum, ut tantum hoc beneficium rependam? Illud vero mœrore me conficit, quod descendens in Altaria nostra, non melius plerumque exciperis, quam in prima tua Nativitate. *Idem.*

Amor Salvatoris erga homines efficit, ut maneat cum illis in hoc Sacramento.

Quantumvis indigne habitus fueris præteritis temporibus, & adsit periculum, ut paribus excipiaris, vis, o Salvator, inter homines in hoc divino Sacramento versari. Quæ ratio te cogit, ut ita opereris? nequicquam illam quæro extra te; illa quærenda est in Corde tuo; nos amas, & amor inimicus est separationis, atque absentiæ: O quam admirabilis est amor tuus! per te mihi liceat hoc dicere. Opus est, o Salvator, ut oculis tuis vittam alligaveris, ne videas tot, tantaque molesta, quæ æternum in te parere deberent Mundi hujus odium. Quam potens est, & quam industrius hic amor! Cum inter homines amicus ab amico recedit, non potest ad reparandum absentiæ suæ damnum, nisi ad summum relinquere amico imaginem vultus sui; sed tu, Salvator mi, nactus es medium dandi te ipsum, & ubique præsentem generatim te exhibendi. O incomprehensibilem amoris excessum! Sed hei mihi! quam differt mea agendi ratio a tua. Delicias tuas putas mecum permanere; & me tædet permanere tecum, mihique supplicii instar est aliquando per horam tecum versari. Tu jugiter me exspectas in templis; ego vero quin accedam ad te, tempus effluere patior in otio! Illud tero in vacuis visitationibus; nihil tu fastidis, non locum, nec tempus; ego vero omnia; caussor locum parumper incommodum, tempus parumper importunum me arcet a te. O hominis frigus! quot suppliciis dignus es. *Idem.*

Deo absconditio præstare debemus obsequium fidei nostræ.

Quo magis latet Deus in hoc Sacramento, eo magis illum cognoscere debemus; neque enim latet, nisi ad fidem nostram exercendam, nobisque merendi occasionem tribuendam: igitur ad Altarium pedes nobis præstandum est Deo nostro obsequium rationis nostræ, & omnia mentis nostræ lumina, auctoritati Verbi ipsius subjicienda: Videlicet, quamvis ille invisibilis sit; opus est, ut, tamquam Moyses, credamus illum ita firmiter, quasi propriis oculis nostris illum intueremur: *Invisibilem, tamquam videns sustinuit*; eique dicamus tanta fide, quanta olim Martha: *utique Domine, ego credidi, quia tu es CHRISTUS filius Dei vivi, qui in hunc Mundum venisti.* Cum autem fidei lumen detegat nobis Deum in Altaris Sacramento absconditum, quænam esse debet nostra reverentia? Sancta correpti formidine, procumbere debemus, non secus ac seniores Apocalypsis ante thronum Agni, & cum illis clamare: *dignus es, Domine Deus noster, accipere gloriam, honorem, & potestatem.* Ideoque eo magis, quod cum divinus Salvator in Mundum venit; venit, ut opprobria, & humiliationes sustineret. *Nonne oportuit hæc pati CHRISTUM?* inquit S. Lucas Evangelista; sed in Eucharistia ille recipere vult obsequia nostra, & adorationes. Tempus passionum præterit, & vult a nobis firma fide, sinceroque amore reparari scelus Judæorum, qui contempserunt illum, & oderunt, & persecuti sunt. *Abbas de Monmorel serm. in Evangel. 2. Domin. post Pent.*

Ad Hebr. 11.

Apocal. 4.

Luc. 24.

J. C. nobiscum tamquam amicis suis se gerit in hoc admirabili Sacramento.

Jam non dicam vos servos, sed amicos, hæc tua, Domine, verba sunt, verba infinita tua bonitate dignissima! Verba æque tibi gloriosa, ac nobis jucunda! Verba, quibus non uteris, ubi cum Angelis loqueris. Hos nuntios, hos legatos appellas, hique a Prophetis, atque Apostolis tuis, nonnisi Ministri, famulique tui appellantur; non vero sinis accedere quatenus tales ad Altare tuum, & colloqui tecum familiariter. Quis ego sum, Domine? Ego amicus tuus? quæ proportio inter te, & me? & tamen aliqua debet esse inter amicos proportio: quæ gratitudo mea? & tamen inter amicos esse debet gratitudo. Heu! tot noxæ in me, Domine, tot, ex parte mea, contumeliæ. Hæccine sunt argumenta, quæ tibi amoris mei præbui; vel quæ a me tibi erant præbenda? Ah! intelligo te, Deus meus! ita mecum agis, non quod diligam te, sed quod me, licet indignissimum, diligis; me habes tamquam amicum, non quod revera sim, sed quia vis me talem esse; vis dare te mihi, & in amabili Sacramento tuo, tamquam perfectus amicus, mihi vis esse omnia. Vis, tamquam pastor, me pascere; tamquam Dux, me ducere; tamquam medicus, me curare; tamquam patronus, mihi patrocinari; tamquam magister, me erudire; & audire me, tamquam familiaris meus; utque intimam efficias unionem inter te, & me, vis manere in me, ut ego maneam in te. Jucundius indicium tui amoris erga dilectum Discipulum tuum, fuit permittere, ut requiesceret super pectus tuum; tu vero vis in Corde meo requiescere. *P. le Valois, tom. 4. operum spiritualium, pro die festo SS. Sacramenti.*

Quid perferendum fuit J. C. in hoc Mysterio ab impiis & ab Hæreticis.

Quid perferendum non est Filio Dei, ut nobis amorem suum testetur in hoc divino Sacramento? Quid non patitur ab impietate tot scelestissimorum, qui abutuntur Eucharistia in teterrimis profanationibus a tot hæreticis, qui augustissimum hoc Sacramentum sibi convertunt in objectum blasphemiarum, & scandali,

maximum divini amoris teſtimonium? Quid illi perferendum non eſt ab irreligione, vel potius inſolentia tot pravorum Chriſtianorum, qui terribilibus hiſce Myſteriis ideo videntur adſiſtere, ut inſultent humilitati Dei pro illis exinaniti? Quid non ferendum ab ignavia aliorum, vel qui per devotionis carentiam abſtinent, vel qui cum magno tepore accedunt, vel qui in Altaribus noſtris illum in triſti ſolitudine deſerunt? Sed maxime queritur de contumeliis, quibus laceſſitur a tot calamitoſiſſimis, qui Judæ perfidiam inſtaurant, convertentes Paſſionis ſuæ commemorationem in redintegrationem omnium opprobriorum, quæ ſubſtinuit. Prævidebat ille omnia hæc mala, quibus ſemet objeciſſet, hoc adorabile Sacramentum inſtituens; ſed feſtinatio veniendi ad nos, & corda noſtra ſibi conciliandi, cauſſa fuit, ut omnes hos obices contemneret, & crediderit humani cordis acquiſitionem tot pœnis eſſe redimendam. *P. Nepvea tom. 2. Chriſtianorum conſiderationum.*

Modica reverentia quam exhibent Chriſtiani huic adorabili Sacramento.

Verum quomodo nam Chriſtiani ſe gerunt erga adorabile hoc Sacramentum? ego quidem nil dicam; ſed ut validius dicam, ad loquendum inducam Divum Chryſoſtomum, qui temporum ſuorum impietatem condemnans, noſtri hujus hypotipoſim proponit. Miſerum eſt, inquit ille, videre modicam reverentiam, quam Chriſtiani noſtris adhibent Myſteriis, & irreverentias, quas audent ad Altarium pedes committere. Ibi loquuntur, tamquam domi; ibi negotia ſua agunt, & tranſigunt, tamquam in foro, & in plateis; ibi verborum blanditiis demulcent, tamquam in choreis; ibi rident, tamquam in theatris; ex quibus rebus arguit, Chriſtianos adeo exiguam habere Altaribus reverentiam, quaſi eſſent in circo, aut quaſi Myſteria noſtra pro fabulis haberent: quid autem dicere poſſunt hæretici, ubi templa noſtra ingreſſi intuentur fidelium impietatem? nonne jure ſuo dubitant, utrum reipſa nobis ſit perſuaſum de veritate, quam profitemur? Si Catholici vere crederent JESUM CHRISTUM adeſſe in Sacramento; ita ne illum exciperent? O Deus! Chriſtiani, ubi nam eſt fides noſtra, & noſtra Religio! nunquam ne in vitæ noſtræ ratione, præ nobis feremus ſenſus religioſos, quos primi Chriſtiani fovebant erga hoc formidabile Myſterium? *Biroat in 2. ferm. Octavæ ſac.*

Zelus, quo Chriſtianus honorare debet Salvatorem in Altaris Sacramento.

Anima, donec cultui Sancti hujus Euchariſtici Myſterii attenta eſt, aſſequi debet Eccleſiæ ſenſum, & cum illa venerari Sacrum Corpus Salvatoris. Ecce, cuinam rei vacare debet, ſed quid hoc ſibi vult honorare Corpus Salvatoris? nempe adhibere illi cultum omnem, quem a nobis recipere poteſt in Altaris Sacramento; imitari Magdalenam, cujus peculiaris erat zelus honorare Salvatorem, cujus pedes lacrymis rigabat, eoſque crinibus tergebat, effundens ſuper illum unguenta, cujus factum, S. Thomas inquit, a Dei Filio commendatum fuit; quamvis ille vitæ hujus delicias perhorreſceret. Similiter noſmet ſæpe debemus coram ſacrato hoc Corpore proſternere, ibique ibi mille laudum Sacrificia offerre, & mille interiores adorationes, obſequia mille, & totidem actiones gratiarum identidem illi dicere; ſed cum fide viva, & ſummo devotionis ardore. Corpus divinum, Corpus pretioſum, tu ſumh ſalutis meæ pretium; quid mihi faciendum eſt, quid facere poſſum, ut digne te colam? Ah! quandoquidem temet poſuiſti in Sacramento, ut ibi reciperes debitum gloriæ tributum, ego ſaltem thure te colam, mecumque trahere vellem quidquid hominum eſt ſuper terram. Tales ſunt ſenſus a nobis ſuſcipiendi. *Pater Bourdaloue tom. 2. de Myſter. ferm. de SS. Sacramento.*

Senſus animæ effundentis cor ſuum ad altarium pedes, ut Salvatorem in hoc Myſterio veneretur.

Bonus Auctor narrat, Sanctam Animam divino amore ſuccenſam, cum quæreret recreare ignium ſuorum ardorem, magnitudine votorum ſuorum; inter hos impetus exclamare ſolitam fuiſſe: cur mihi non ſunt, o Deus meus, linguæ mille; ut melius celebrare valeam divinas perfectiones tuas? cur non licet mihi omnia poſſidere corda, vel in meo colligere flammas, quibus alia omnia flagrant, ut perfectius, quam facio, te diligam? Cur non ſunt in poteſtate mea univerſa imperia, coronæ, & ſceptra totius orbis terrarum, ut omnia ſacrificem, & immolem ad pedes Altarium tuorum? cur ſola non habeo tot virtutes, merita, & perfectiones, quot habent juſti omnes, qui in terris præliantur, & beati omnes, qui in Cælis triumphant; ut ego ſola tantum gloriæ tibi procurare valeam, quantum a ſingulis peculiariter recipis! *Pater Segneri in 4. ferm. Chriſtiani edocti &c.*

Dei Filius in Divino hoc Sacramento uſque ad exceſſum dilexit.

Si boni alicujus excellentia excitare debet deſiderium illius; videretur fore ut omnes repleti eſſemus ardore erga Euchariſticum Sacramentum; quoniam continet auctorem, & fontem bonorum omnium; & JESUS CHRISTUS ibi maximas ſuperat ſpes noſtras, magnificentia, & affluentia gratiarum, quas ibi profundit. *Dona illius, etiam tua vota vicerant.* S. Bernardus ait, ita, cum S. Joannes narrat quid acciderit inter JESUM CHRISTUM, & Apoſtolos ea die, qua admirabile hoc inſtituit Sacramentum, initium facit per illa verba: *cum JESUS dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos;* quæ non ſignificant ſolum, illum ad finem uſque vitæ ſuæ perſeveraſſe in amore, quo illos ſemper fuerat proſecutus; verum etiam illum produxiſſe amorem ſuum uſque ad extremum, videlicet, quemadmodum S. Chryſoſtomus interpretatur, *nihil omiſiſſe, quod vehementer amantem deceret.* Dimenſus eſt gratias, quas nobis afferre cupiebat, juxta menſuram bonitatis ſuæ, quæ nullam habet menſuram. *Ex lib. qui inſcrib. Aſcetici Sermones, ferm. pro feria 2. infra Octavam SS. Sacramenti.*

Joan. 13.

Excellentia Myſterii hujus Sacramenti & juſtitia cultus eidem præſtandi.

Quidquid fit in Eccleſia, ad Sanctam refertur Euchariſtiam; hoc Sacramentum eſt Sacramentorum, Myſterium Myſteriorum, & miraculorum omnium maximum. Hic Pater æternus novum acquirit jus immenſitatis; Verbum Incarnatum, novum gloriæ thronum, Spiritus ſanctus novum gratiæ principium; Angeli novum adorationis objectum; homines novum pignus immortalitatis, & univerſus orbis novum beatitudinis ſubjectum. Hoc eſt Myſterium, non quidem ſuperſtitionum, quales in Ethnicis ſunt, non cæremoniarum inanium, quales ſunt in Judæis, ſed Myſterium, quod ſolum totam continet religionem, totumque cultum neceſſarium. Ne igitur intueamur, tamquam ſimplicem cæremoniam, cultum, quem Eccleſia tribuit per hoſce dies Corpori JESU CHRISTI. Æquum eſt, ut per publicas plateas triumphali ritu deducatur in actionem gratiarum, quibus cumulavit Mundum univerſum, cum mortali in hac vita circuibat oppida, & pagos, deferens curationem, & ſanctitatem quocunque. *P. Simeon a Virgine, Carmelita in ferm. octavæ hujus argumenti.*

Niſi judicium ſequimur eo in quod fides nos docet, nihil percipere non poteſt Filium Dei in hac hoſtia contineri.

Cum oculos conjicio in Hoſtiam conſecratam, fides me docet JESUM CHRISTUM Deum, & hominem in anguſto hoc ſpatio contineri; ſed ſi ſenſus, rationemque meam conſulo, quodnam mihi teſtimonium perhibebunt? Ubi eſt divinum hoc Verbum, quod ex nihilo Cælum, terramque compoſuit? ubi hic homo Deus, qui ſuper aquas incedebat, imperabat elementis, procellas mulcebat? quomodo probat ſuam præſentiam in Altari? Ubi hic vir miraculorum, qui curabat infirmos, cæcis oculorum aciem, mortuis vitam reddebat? quæro hunc Deum hominem; ſcio hic eſſe; non video Poteſtatem, neque Majeſtatem, neque Magnitudinem ejus. Panem duntaxat video, & Panem non eſſe, fides teſtatur; oculos meos falli, & infidelis eſſe ferre de hoc judicium, ſecundum oculorum fidem. *Idem.*

Nihil commendat humiliationes Filii Dei in hoc Myſterio, ſicut in aliis actionibus vitæ ſuæ.

Humiliationes Filii Dei ſemper libratæ fuerunt aliquibus glorioſis circumſtantiis; in Altaris Sacramento, nihil eſt, quod eas commendet. In Præſepi Puer eſt, ſed Angeli, & ſydera illius incunabula Paſtoribus, & Regibus detegunt; Circumciſionis gladius imprimit illi peccatoris characterem; ſed infamis hæc nota feliciter magnitudine nominis obliteratur. Ad Jordanem venit ad baptiſmum, inter peccatores recipiendum; ſed Joannes Baptiſta, cujus teſtimonium Mundus univerſus venerabatur, fatetur, illum eſſe Agnum Dei, qui ſolus poterat tollere Mundi peccata. In deſerto illum tentat Sathanas, ſed Angeli miniſtrant illi; damnatur morte, ſed Judex ſuus illum innocuum eſſe profitetur: admirabilis hæc miſtio, uſque ad Aræ Sacramentum procedit, ubi nulla re extolluntur humiliationes ejus, ſed econtra receſſiores adhuc accedunt. *Idem.*

De Unione, quam Filius Dei contrahit nobiscum in hoc Myſterio.

Quantum hoc eſt Myſterium! Dei Filius nobis tribuit Corpus ſuum ad manducandum, & Sanguinem ad bibendum, ut reipſa cum eo conjungamur; ſanctam efficit Carnis ſuæ cum noſtra mixtionem: ſed auguſtum hoc Myſterium ab aliis Sacramentis diſtinguitur, quod in aliis ſeſe nobis conjungit per gratiam, hic autem per ſeipſum. Hanc unionem comparabo ne cum illa communium alimentorum, quæ fiunt una eademque ſubſtantia cum corpore, quod veſcitur illis? hæc eſt ſententia S. Chryſoſtomi, & nonnullorum aliorum Patrum; ſed indiget explicatione; non enim omnia ſunt vera. Comparabo ne unionem hanc cum fermento, quod in farinæ maſſa incorporatum illam ſua penetrat virtute? hæc ſententia eſt S. Gregorii Nyſſeni; denique comparabone illam cum ea, quæ invenitur inter divinam humanamque naturam, in Verbi Incarnatione? hæc eſt S. Ambroſii animadverſio. Verum eſt unionem Verbi cum nobis in hoc Myſterio perſonalem non eſſe, neque nos Deos ſacere; ſed in hoc differt, quod in Incarnatione, Divinitas non eſt niſi homini uni conjuncta, & in Euchariſtia Deus cum illis omnibus conjungitur, a quibus recipitur. *Idem.*

Dei Filius in Templis ſolus derelictus eſt.

Videtur Deus Aulam Cæleſtem relinquere, cum nobis converſaturus; nos vero dies, noctesque illum ſine comitatu, & ſine colloquio relinquimus. Ad ægrotos fertur, & nemo illum comitatur; clauſus eſt in tabernaculis noſtris, & nemo viſitat illum..... Vultis perſuadere nobis, illum eſſe in tabernaculis veſtris, dicere poſſent, qui oppoſitam profitemur Religionem; a vobis hæretici vocamur, quod id minime credimus; a vobis credere cogimur, a quibus nobis anſa præbetur credendi, dicendique id, ne a vobis

quidem

quidem verum putari. Si hic esset articulus de fide; nunquid pateremini integros elabi dies, quin ad ipsum adorandum accederetis? enteferetis inutile colloquium visitationi adeo perutili? hora una ad illius pedes traducta, videreturne vobis sæculum? Temple vestra essent ne deserta adeo, & derelicta? *Idem.*

Dei Filius invitat omnes ad Eucharisticum Convivium quod preparat nobis.

Hoc est divinum Convivium, ed quod nos Dei Filius festinanter invitat. Nihil illi gratius est, qusm plenam videre Mensam suam; immo illis etiam succenset, qui accedere ebnuunt; tantaque est ejus indignatio, ut comminetur, se illos ab æterno Convivio esse prohibiturum. Unam duntaxat conditionem postulat; videlicet, ne quis sine nuptiali tunica eccedat; hoc est sine gratie sanctificante, sub bee conditione divites, & pauperes bona, & mala utentes valetudine, perfecti, imperfectique edmittuntur omnes. Hoc nobis testatur Evangelium, & nequicquam caussari velles. Fateor nos indignos esse, qui fiamus participes Corporis adorabilis JESU CHRISTI, & Sacerdos, diebus omnibus, antequam illud fidelibus distribuat, eos monet. Sed per hanc conditionem, vel cæremoniam, quæ requiritur, Ecclesia quid sibi vult? Nunquid ercere nos e Mensa Eucharistica? Non ita sane, sed nobis sensus immittere reverentiæ, humilitatis, ennihilationis coram tanta Majestate. *Idem.*

Dei Filius se in Eucharistia magis humiliavit, quam in Incarnatione.

Si ullum in religione nostra Mysterium est, quod mentibus stuporem injiciat, hoc est, in quo Deus appuret sub specie magis e cogitatione nostra aliena. Cum videtur Homo inter homines, omnes obstupescunt, & jure, & multi hoc credere noluerunt; nam quid est Deus, & quid homo, ut une tantum, eedemque persona sit? sed multo majorem stuporis caussam habemus, cum videmus illum apparere sub figura Panis ab homine ipso comedendi. Etenim hominem tandem esse, saltem hoc est aliquid esse, coram homine, qui nihil videt majus, neque præstantius se in orbe universo; sed esse Panem, & Vinum hominis, ut sit cibus, & potus hominis, hoc est certe esse infra hominem. S. Paulus de Incarnatione loquens, dicere non dubitavit hanc fuisse veram in Deo exinanitionem; sed audacter dicere possem, JESUM multo magis semet in Eucharistia annihilasse. Verum est, hominem cum Deo comparatum nihilum esse; dicere tamen possumus, Deum hominem factum, sese conjunxisse cum natura spectabili, libera, intelligente, quæ divinitatis est particeps, quæ illi multum gloriæ potest tribuere, & quæ capax est amicitiæ, adspectus, & possessionis Dei; sed in Eucharistia conjungens se cum eccidentibus infirmis, transiens per os hominis transmittendus in stomachum, mixtum cum humoribus, & corruptionibus corporum nostrorum; hoccine non est descendere ad extremum usque nihilum; vel saltem, usque ad humillimum gradum rerum creatarum, etque efficere semet eidem obnoxium corruptioni, atque putredini? saltem enim singularis humanitas ista, cum qua se conjunxerat, &, quæ extrinsecus apparebat, ostendebat quid illam subsistineret, & cujus esset. Admirabiles qualitates, quas illi communicat Divinitas, suvis oris Majestas, Spiritus, verba, actiones eximiæ, miracula, sanctitas doctrinæ, & vitæ, hunc hominem adeo extollebant supra ceteros, ut haberetur, tamquam persona minime vulgaris, sed divina. Vidimus illum, S. Joannes ait, Verbum Dei inter nos, sed ibi visus est modo adeo glorioso, & tanta in luce resulsit, plenum gratiæ, & sanctitatis, ut cognoverimus illum Dei Patris Filium: *Vidimus gloriam ejus, quasi Unigeniti a Patre, plenum gratia, & Veritatis;* sed in Eucheristia nihil tale visum est; neque enim ibi epparuit divinitas, humanitas, potentia, pulcritudo, glorie, sanctitas; immo, neque motus, neque vita, quibus rebus omnibus seipsum exuerat. *Pater Andreas Castillon 1. serm. Octava sua.* — *Joann. 1.*

Filii Dei Incarnatio, proculdubio magna fuit humiliatio, quæ effecit, ut ille vitam pauperem, & laboriosem transigeret, & per crudele, atque infame supplicium traduceretur; sed tamen aliquando visa est desinere in victricem, fulgentemque resurrectionem; in vitam Cælestem, atque divinam; in gloriosam elevationem supra omnia corpore, & omnes spiritus; supra bumanas, engelicasque potestates, etque super absolutum imperium in universum terrarum orbem, quod omnes cogit Creaturas, quæ sunt in Cælo, in terra, & in inferis, flectere genu coram illo, ut eum confiteantur, eique omnia præstent obsequia; denique vero ad supremam potestatem judicandi rotum genus humanum, etque statuendi beatam vivorum, etque mortuorum æternitatem. Huc cessit tandem Incarnatio, quam S. Paulus appellat exinanitionem Filii Dei: sed Eucharistia e contra, postqusm suppressit omnem gloriam Divinitatis, & Humanitatis suæ; postquam deformavit omnem Corporis sui pulcritudinem, illud constituens in statu maxime admirabili, & redigens omnem extensionem, & magnitudinem ad punctum, sub abjectis Pania, & Vini speciebus, tandem post hæc omnia demittit illum in stomachum nostrum consummandum, & ennihilandum per nosmetipsos,

In Epist. adversus Paulum Samosat.

quemadmodum dicit S. Dionysius Alexandrinus: *hæc est exinanitio Dei facta ad usum nostrum. Idem.*

De Viatico a Christiano in mortis periculo recipiendo.

Cum deveniendum est ad novissimum hunc transitum, in quo Anima doloribus afflicta, stimulis suæ conscientiæ perterrita, ed accessum Mortis, divinique Judicii relinquit quidquid est in Universo, ac violenter divellitur e Corpore suo, ingressura in Regionem peorsus novem, in regionem incognitam, & per has tenebricosas vias ad Dei tribunal profectura, & suæ æternitatis sententiam euditura: Ah Deus! quinam terrores, quinam agones, quænam convulsiones, quænam inimicorum nostræ salutis insidiæ, quænam prælia, quinam impetus! quis sine metu superaret gradum hunc edeo terribilem? Nisi JESUS CHRISTUS ipse cum omnipotentia, & bonitate sua nos manuduceret, & traheret post se? Quandoquidem sacrum hoc Viaticum nobis de Cælo fuit datum peculiariter, ut certam faceret nostram perseverantiam; non oportebat, ut nos novissima hac hora relinqueret, in qus hominis infirmitas extrema est, & maxime violenti incursus; & quæ nihilominus concludit iter nostrum, coronat vitam nostram, & nostram constituit æternitatem. *Idem.*

Ejusdem argumenti continuatio.

Deus in divino hoc Sacramento constituit præcipuum robur nostrum, & totam fere consolationem nostram, atque præsidium inter vitæ mala, & terrores Mortis. Hoc fortasse versabatur ob oculos Regii Prophetæ cum dicebat: *Si ambulavero in medio umbra mortis, non timebo mala.* Quia tu mecum es, & ego coram te, quisnam mihi poterit terrorem incutere? timere ne possum, vel mortem, vel infernum, quia vita Dei ipsius, & Paradisi Omniporentia datur mihi? embigere ne possum, utrum Cælum mihi fauturum sit, qusndoquidem mittit ad me invisendum? utrum pateat mihi, quandoquidem supremus rerum Dominus ad me videndum descendit? timores, fragores, tristes mortia umbræ ne oculis meis ultra appareatis; ne ultra terribilies minas mihi intentetis. Ecce Judex, quem edeo terribilem exhibetis mihi, accedit me certum facturus Misericordiæ suæ; Ecce Salvator, qui effert mihi pretium salutis meæ; Ecce Rex gloriæ, qui venit ad recipiendum spiritum meum, illum in gloriam deducturus; *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.* Tibi, Domine, mecum reddo spiritum, in manus tuas illum remitto; tu illius Creator fuisti, illius Redemptor es, & spero te ejusdem fore glorificatorem. Quodnam solatium Animæ in agone positæ? quam suavis est mors homini, illam cum hujusmodi cogitationibus, expectanti! sed quam bonus nobis fuit hic Salvator, qui has de nobis fovit cogitationes! Sed quas fovebit edhuc, non tantum pro vita nostra, quantum pro morte. *Idem.* — *Psalm. 22.* — *Luc. 23.*

Divinum hoc Sacramentum nos roborat in vitæ hujus peregrinatione ut perveniamus in Cælum.

Unum, proprie loquendo, nobis est negotium in Mundo, cui cetera omnia referuntur, vel debent referri; & est ad Deum tendere, & per sanctum vitæ genus, sanctamque mortem nos dignos efficere, qui ipsum aliquando in Celo possideamus. Viæ, quæ nos ad illum edducunt, aliæ profecto sunt pro varietate conditioonum, quss homines amplectuntur, & proculdubio, nullæ sunt magis difficiles, & impeditiores, nisi quæ sunt sensibus jucundiores. Tamen omnes, si iisdem noverimus uti, tendunt in illum; sed cavendum est, ne fatigemur itinere adeo longo, molesto, & difficili incedendi semper, ac tandem perveniendi; quorum uterque effectus est divini hujus Sacramenti. Nam hic alit, roborat, consolatur, animat, sustinet, vires præbet Animæ atque constantiem usque ad finem: omnes incipiunt iter (de fidelibus loquor) sed quotusquisque illud perficit, & absolvit? quia pauci uti norunt, quemadmodum opus est, hoc Viatico; plerique raro utuntur in vita; quapropter evadunt imbecilles inter tot tentationes, & in morte ægros nemo terrere vult, & ed extremum infirmitatis, & oppressionum spiritus, & corporis differtur Viaticum, cum vix illud cognoscere possunt, ejusque virtutem experiri. Hoc efficit, ut plurium Christianorum exitus sit maxime incertus, atque ita plerique, & in vita, & in morte destituuntur maximo subsidio, quod Cælum illis præparaverat, ut illorum salutem operaretur. *Idem.*

Præstantia doni quod Dei Filius mundo largitus est tribuens nobis suum Corpus.

Dei Filius ulterius ferre non potuit immensam Caritatem susm, quam se nobis præbens in Cibum. Non poterat dare nobis Epulas magis exquisitas; hic est Panis, qui de Cælo descendit. Panis hic non poterat melius distingui ab elimentis communibus, quam per id, quod Panis est vivus. Non poterat melius innuere admirabiles ejus effectus, qusm dicendo illum communicare vitam æternam, & tandem non poterat nobis vividioribus, & validioribus verbis exprimere bonum, quod inde expectare debemus, quam affirmando, hunc Panem, & Cibum, quem nobis pollicebatur, esse propeium Corpus ipsius; nam, ut dicit S. Augustinus, Deus, qusntumvis dives, & Magnus, non poterat dare eliquid pretiosius, quam dando illum ipsum, qui est Auctor bonorum omnium, & qui in se uno complectitur bonum, quod sperare possumus in Cælo, & in terra. *Auctor Sermonum in omnia Ethica Christiana argumenta, in 1. serm. octava sua.*

Numquam suspideras, qui tam parum ex hoc tanto profi unt beneficio.

O divine Salvator! quinam esse debent Cordis tui sensus, adeo teneri, & generosi, ad aspectum ingratitudinis hominum, quam prævides, hoc pacto te tradens illis? oportebat ne tot miracula operari, ut tam frigide, & nonnunquam etiam tam indigne reciperetis? oportebatne, per amoris excessum, cum illis permanere, usque ad consummationem sæculorum? Ah Christiani! Si fides vestra nondum extincta est, illam inflammare conamini ad aspectum hujus objecti, quod ob oculos vestros versatur; mementote, hunc esse Deum vestrum; hoc esse Corpus, & Sanguinem suum, quod vobis in hoc tribuit Sacramento; & vos cum hoc Corpore, & Sanguine assequimini omnes divitias, & thesauros Divinitatis; hoc bonum est, quo frui potestis, & quod, in hac etiam vita, vos beatos potest efficere. *Idem.*

Fides detegit Deum absconditum in Eucharistia, cum quo nihil haesi fatigo crede.

Deus in Scripturis vocatur Deus absconditus; sed nequidquam absconditur; fides enim ubique detegit illum. Visus illius adeo acutus est, ut neque gloriæ illius splendor, neque Mysteriorum suorum obscuritas valeant fidei oculos fallere. Hæc illum cognovit nascentem cum infirmitate Corpusculi teneri, & mollis, pannis involutum, stratum in Præsepio, obnoxium infantiæ defectibus, hærentem uberi Matris. Magi agnoverunt illum in humiliationibus ortus sui, & quin miser status, ad quem illum redactum viderunt propter amorem suum, nequaquam fastidiat illos, palam immo profitentur, oblatis muneribus, ipsum Deum esse, Regem, & hominem. Latro vidit illum in Cruce pendentem, tamquam Reum, & agnovit eum pro Rege Cæli, & terræ, petens ab eo, ut aliquam sibi in Regno suo partem concedere dignaretur, & miles, cum vidisset illum magno cum clamore expirantem, audacter illum Dei Filium esse testatus est. *Vide, quam oculata sit fides; cognoscit Dei Filium lactentem, cognoscit in ligno pendentem, cognoscit morientem.*

S. Bernardus serm. 4. de Epiph.

Fides jubet nos illum adorare in his Mysteriis adeo humiliantibus; Caritas infinita, quam Deus ibi præsetulit, exinanitio profunda, ad quam Filius suus ultro sese redegit, & excessus bonitatis, quem per humilitatem JESUS CHRISTUS ostendit. Sed Fides detegit JESUM CHRISTUM in annihilatione magis incomprehensibili, videlicet in Eucharistia, quæ illum oculis nostris abscondit, & vocatur fidei Mysterium, quod elevatum est super sensus omnes, atque rationem. JESUS CHRISTUS ibi præsens est, per realem Panis, & Vini mutationem, quin turbetur Veritatis hujus fides, & quin penetrare audeat, quod latet. *P. Leonardus de Massiot, tract. de Sacerdotio, & Sacrificio JESU CHRISTI cap. 5. §. 3.*

Quantum humiliatus sit Dei Filius in hoc Sacramento.

JESUS CHRISTUS, ut in hoc adsit Sacramento, non descendit solum de suprema altitudine Dei, usque ad extremam hominis humilitatem; sed quidquid accepit a Deo, & ab homine, ibi ad nihilum redactum est; in hoc Mysterio loquitur nobis per Regem Prophetam: ad nihilum redactus sum per amoris excessum, propter quem oblitus sum gloriæ, qua amictus eram in Cælo, ne vos amitteretis memoriam humilitatis, quæ in terris amica mihi fuit Virtus; quidquid sum, latet, & aliquo modo ad nihilum redactum est in Eucharistia: *ad nihilum redactus sum, & nescivi.*

Psalm. 72.

Corpus meum, licet gloriosum, & immortale, non subsistit ibi, nisi quoad ibi subsistunt species Panis, & Vini, quæ sensibus, in hoc Mysterio percipiuntur, & quæ infirmissima sunt in natura, quibus utor, ut vos persuadeam de vi amoris mei, & desiderio, quo flagro, humiliandi meipsum in hoc Mundo, & vos excitandi ad humiliationum mearum imitationem. *Idem lib. 3.*

Dei Filius magis humiliatus est in hoc Sacramento, quam in Cruce.

Quantumvis parum homines ad Eucharistiæ Mysterium advertant animum, illis facile erit videre, JESUM CHRISTUM ibi magis, quam in Cruce, fuisse immolatum. Verum est, humiliationem Dei morientis in Cruce, incussisse Angelis, & hominibus stuporem, qui integrum illis non reliquit exprimere sensus suos, ubi viderunt Calvarium rubescere Sanguine illius, & fieri theatrum opprobriorum, quæ ibi ille sustinuit; sed quæcumque fuerit humiliatio illius in ceteris Mysteriis, in Eucharistia magis profunda, atque extensa fuit; sive ratione ipsius, quia, quidquid est, & quidquid habet, est quodammodo exinanitum; sive ratione loci, ac temporis semel humiliavit se in Cruce, ubi suum consummavit Sacrificium, quod nonnisi cum vita ipsius, erat perficiendum: Calvarius Jerosolymæ proximus ostendit spectaculum Dei, propter hominum salutem mortui; sed ejus humiliatio in Eucharistia, nullis circumscripta est temporibus, aut locis. Pergit seipsum humiliare in Ecclesia, quæ in universum orbem effusa est, & sub finem sæculorum duntaxat, sese exinanire cessabit, ut Christiani ibi semper inveniant valida argumenta, illum imitandi in humiliationibus suis, quia quidquid ibi facit, tendit solum ad coercendam hominis superbiam, & illi inspirandum amorem humilitatis, quæ cum sit amica Virtus JESU CHRISTI, nos disponere debet ad illum recipiendum. Itaque Salvator, cum sit in statu adeo abjecto, tanta auctoritate, quanta, dum viveret, nos docuit, jubet ab eo nos mansuetudinem, & cordis humilitatem discere: *discite a me, quia mitis sum, & humilis corde. Idem.*

Matth. 11.

Fideles per Eucharistiam se cū J.C. conjungit.

Primum Filii Dei consilium sese per Incarnationem naturæ nostræ conjungentis, fuit, se per Eucharistiam unire in Corpore fidelium, eaque uti ad beatam extensionem unionis, quam fecit cum natura nostra, & unitatis, quam habet cum Patre, effectus admirabilis amoris JESU, qui non potuit nobis ostendere majori cum Caritate vim, atque extensionem hujus amoris, quo ille primus dilexit nos, quin sperare posset aliquam a nobis grati animi vicem. Verum est, adoptionis gratiam nos cum Deo conjungere, qui illius principium est; JESU CHRISTO, qui per Sacrificium suum eam nobis promeruit; sed non ideo minus verum est, fideles, per Eucharistiæ usum conjungi cum naturali Corpore JESU CHRISTI, quod in hoc Sacramento recipiunt, & qui in seipsis, tantam experiuntur mutationem, ut videatur JESUS CHRISTUS ibi aliquam fecisse extensionem Incarnationis suæ; nam per hoc Mysterium in nobis est, & nos in illo; ille vivit in nobis, & nos in illo. *Idem lib. 3. §. 2.*

Filius Dei in hoc Mysterio omnes collegit caussas propter quas illum amare debemus.

In Eucharistia collegit JESUS CHRISTUS urgentissimas caussas, quas dedit nobis ipsum diligendi, & ejus amor efficere debet, ut sentiamus hanc Caritatem, & hoc beneficium, quod cetera complectitur, succendere in nobis divinum ignem, quo in hoc Mysterio ille consumitur . . . Nos diligit amore, qui aliquo modo infinitus est, & sine termino; quia est ubique, & in omnibus terræ locis, ut nos persuadeat, ac triumphet de cordis nostri duritia, quod illius benevolentia, & beneficiis non flectitur; ut nobis ostendat extensionem amoris sui, & desiderium, quo se a nobis amari cupiebat; nihil prætermisit eorum, quæ poterant ipsum nobis tradere cognoscendum, & nos ad amorem rependendum impellere; Regius Propheta dicebat Deo: *multiplicasti magnificentiam*; sed addere possumus, ipsum multiplicasse effectum Caritatis suæ, Eucharistiam instituendo; si enim in Incarnatione sua se conjunxit sanctæ Humanitati suæ, & naturæ nostræ, conjunxit se fidelibus omnibus, quos pascit Corpore, & Sanguine suo, ut in illis efficiat beatam primi hujus Mysterii extensionem. Spiritus sanctus effinxit in Mariæ sinu Corpus JESU CHRISTI, ille producit, & reproducit semper, & in omnibus Mundi locis ministerio Sacerdotum; semel conceptus fuit in Nazareth, natus in Bethleem, mortuus in Calvario, & in Ecclesia perennat hæc Mysteria per Eucharistici Mysterii instaurationem. *Pater Massiot lib. 4. cap. 12. de JESU CHRISTI Sacrificio.*

Psalm. 7.

Qua puritate nobis accedendum sit ad Mysterium hoc adeo sanctum.

Quinam requiritur amor, quæ puritas, ut divinorum horum Mysteriorum participes efficiamur? si enim quis accedit cum conscientia criminibus onusta, bibit simul Calicem Domini, & Calicem dæmoniorum, & fit societas cum ipsis, quin fiat cum Deo, cui offertur Sacrificium Filii sui, & cum JESU CHRISTO, qui Sacerdos est, & Victima suæ immolationis: *nolo autem vos fieri socios dæmoniorum; non potestis Calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum.* Heu! plerique fidelium Mundo inhærentes per noxium amorem, majorem præcipiunt ex funestis voluptatibus gustum, quam in omnibus deliciis, quas JESUS CHRISTUS illis, se propinaturum pollicitus est per Eucharistiam, nisi obstiterint amori ejusdem. Illi a Mensa ejus abstinent, & illius Calicem rejiciunt, Babylonis Calicem bibituri. Rex terræ subditorum suorum animos demulcet ostendendo se solum illis; & si addiderit illis officiosum aliquod verbum, nihil ultro requiritur, ut cogantur suum, pro illo, cruorem effundere; sed si eorum quempiam eligit suæ Mensæ assessorem, hæc est insignis gratiæ nota, quam amico suo valeat tribuere. Quomodonam ipsi minime afficiemur bonitate Filii Dei, ejusque humilitate, qui non solum adhibet nos convivas, verum etiam propria Carne pascit, neque perhorrescit ingredi in stomachum nostrum propius accessurus ad Cor nostrum, atque facilius eodem potiturus. *Eusebius Nierembergius in lib. cui titulus: Amabilis JESUS.*

1. ad Cor. 10.

Quomodo in unione quam habemus cum Salvatore nobismet proponere debemus in exemplum unionem Verbi cum humana natura.

Nobis proponamus in exemplum unionis, quam habemus cum JESU CHRISTO in hoc Sacramento, unionem naturæ divinæ cum humana natura; mirabilem hanc unionem, quæ efficit ut vere dicere valeamus, quamvis actiones naturæ utriusque sint adeo diversæ, inter se, tamen eamdem personam agere. Agamus etiam, & cogitemus, ita ut aliquo modo verum sit, illum qui in nobis cogitat, & operatur, esse JESUM CHRISTUM; id cogitantes sentiemus nihil nobis aggrediendum esse, quod dedeceat infinitam illius puritatem, qui esse debeat principium omnium operum, & omnium cogitationum nostrarum. Meminerimus nos illius esse membra; nobis non esse tantum carnem similem suæ, sed nos quodammodo efficere unum, & idem corpus, postquam nosmet transfiguravit in se per vim Eucharistici Sacramenti. *Idem.*

Repe-

Honor, qui Salvatori defertur in festo die S. Sacramenti.

Repetite antiquos illos Romæ veteris Imperatores, cum spoliis captivarum gentium onusti, trahentes Reges currui suo revinctos in Urbem totius orbis principem, se conferebant honoribus triumphi decorandi; tunc cum florebat quam maxime Urbis ejusdem splendor, ejusque cives Monarchis ipsis præcedebant. Spectaculum hoc, quo nunquam majus obtulit Mundus oculis cultorum suorum, & cujus spectatorem esse cupiit Magnus Augustinus, potestne comparari cum anniversario cultu, quem adhibet Ecclesia Deo huic in Aris nostris abscondito? Cum proponens illum populis adorandum, eique efficiens, tamquam universalem triumphum omnium locorum Christiano Imperio subditorum; inter sollemnia publicæ lætitiæ cantica opponit profundam omnium filiorum suorum venerationem blasphemiis, quas hæresis contra hoc venerabile Sacramentum evomuit? *Abbas du Jarry serm. de magnalibus JESU.*

Convivium Assueri repræsentat illud gloriæ & Eucharistiæ.

Non sine caussa Spiritus Sanctus in libro Esther nobis proposuit locupletissimam hypotiposim magni illius, magnificique convivii, quod Rex Assuerus Aulicis suis, & universo Populo instruxit. Hæc figura nobis repræsentat gloriam, cum qua Deus replevit innumeram multitudinem electorum suorum torrente deliciarum, & Eucharisticum Convivium, in quo Christianos suæ adorabili Carne pascit. Deus in utroque est infinite magnificus, quia ibi exhaurit infinitos amoris sui thesauros pro hominibus, eosque, ut ita dicam, mutat in totidem Deos. Sed Eucharistiæ Convivium institutum est, ut nos adducat ad gloriæ Convivium, & manducamus Agni Carnem sine macula immolatam sub integumentis Sacramenti, ut digni efficiamur, qui sine velo contemplemur hunc eumdem Agnum in throno suo glorificatum. *Abbas du Jarry serm. de hoc Mysterio.*

Filius Dei in Eucharistia facit cum Justis, quod in Cælo facit cum Beatis.

Quod in Cælo est JESUS CHRISTUS ratione Beatorum omnium, hoc est in Eucharistia ratione omnium Justorum. Hic cibus est invisibilis, quo in hac lacrymarum valle vescuntur, & qui illos vivere facit fide in hac vita, usquequò hæc luminis semita, quæ illos in hac tenebrarum via deducit, in diem perfectam mutetur. Per transversum hoc adorabile velum, quo verus Moyses se tegit ad temperandum suorum splendorum nitorem, Israelitæ, quantum possunt, contemplantur Dei Majestatem, quin gloriæ suæ pondere opprimantur; in hoc Mysterio Anima justa captivans omnem vim intellectus sui sub jugo Fidei, & sepeliens omnia rationis lumina in abysso densæ hujus noctis; in hoc, inquam, Anima feliciter evanescens, invenit se cum incremento hominum divinorum, & supernaturalium, quæ sacrificavit. *Idem.*

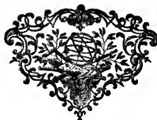
Mementote, Christiani, beatæ illius cæcitatis, qua percussus fuit S. Paulus eo in lapsu, ex quo pœnitens resurrexit, postquam peccator ceciderat: nubem densam operuisse triduo Sancti hujus Apostoli oculos, cum interea JESUS CHRISTUS maxima in luce revelabat illi omnia Religionis Mysteria, & effundebat omnes veritatis divitias in hoc vas electionis. Hoc præter propter accidit animabus JESUM CHRISTUM recipientibus, cum viva fide. Spissæ ignorantiæ, & humanæ infirmitatis squammæ decidunt de oculis earum, divinæ veritates in beata luce illa apparent; ita ut omnes dissipent dubitationes. Illæ, non secus ac Israelitæ, pura fruuntur luce, cum interea Ægyptii tenebris obvolvantur. Submissio fidei earum promeretur ipsis gratiam, quæ omnes dissipat nubes, & umbras; atque illæ inde percipiunt, veluti quoddam beatificæ visionis specimen, in quo Deum vident; non quidem per nebulam, & velut in ænigmate, sed facie ad faciem, & qualis est. Ipsæ quodammodo transferuntur ad Ostia Cælestis Jerusalem, ubi colligunt sancta cum aviditate guttas ex hoc voluptatis torrente emanantes, quibus Deus inebriat beatos in Cælo, & identidem consolatur justos in terra. *Abbas du Jarry.*

Felicitas, quam Eucharistiæ Mysterium nobis in hac vita procurat.

Beatissimum Christianorum Fatum! esse in ea Religione, quæ non solum tanta pollicetur, post hanc vitam, præmia; sed efficit, ut eorum etiam in hac quoque vita specimen quoddam percipiant! Beati, qui serviunt Deo tribuenti sibi inchoatam in Eucharistia felicitatem, quæ illos perducit ad consummatam beatitudinem, quæ inter labores prælii miscet victoriæ delicias, quæ de Cælo exquisitissimas pluere jubet dapes, & divinum Manna in deserto; quæ aperit ambulantibus versus terram hanc promissam nonnullos ex pulcherrimis fructibus, quos affert; quæ tribuit illis comedendum sub velamine Eucharistici Sacramenti hunc Panem Angelorum, quem manducare debent cum illis sine velo in Convivio beatorum. Ecce, fratres mei, magnum illud Convivium, quod Pater familias nobis instruxit, ut mulceret hujus exilii nostri labores: *Homo quidam fecit Cœnam magnam*. Nostra utitur voce, ut nos ad Mensam invitet; Ministri Domini, illius nomine, dicunt, Agni Nuptias paratas esse, & convivalem Aulam patere; Ecclesia vobis sua tendit brachia, & sinum suum ostendit vobis in Eucharistia; tamen Mensa Domini copiosa est, & viæ Sion lugent, eo quod non sint, qui veniant ad sollemnitatem. *Idem.*

Humanitas Filii Dei unum tantum occupans locum, quocumque se extendit per Eucharistiam.

Fatendum est, Salvatorem imitari Divinitatem per extremum hoc Mysterium, & profecto, quemadmodum Judæa sola possedit diutius Divinitatem (fidem intelligo veri Dei) habuit etiam gloriosam hanc prærogativam aliquandiu possidendi Humanitatem JESU CHRISTI; Deus enim, & invisibilis, & visibilis se primum aperuit illi; sed Divinitas, & Humanitas perfregerunt cancellos impositos sibi; Divinitas quidem, ubique præsens erat, sed non ubique se cognoscendam tradiderat, & Humanitas Filii Dei, quæ unum dumtaxat tenebat locum per Incarnationem, sese latius extendit per Eucharistiam; ita ut, per Mysterium infinitis aliis Mysteriis repletum, Deus, qui sese coarctaverat, magis adhuc se coarctet, ut in omnia se loca extendat. *Auctor recens.*

DE DIVINITATE, ET MAGNALIBUS JESU,

MONITUM.

Itulus hic, quem adjiciendum putavimus Mysteriis Salvatoris, esse potest duorum variorum Sermonum argumentum, qui tamen differant parum inter se, ut si aliqua illis forma tribuatur, aut modus aliquis illos tractandi adhibeatur, alter necessario ad alterum referatur. Etenim agine potest de divinitate JESU CHRISTI, quin ostendamus hunc fontem esse omnium magnalium ejus? per hoc a reliquis hominibus secerni, & infinite supra omnes meras creaturas extolli? Similiter potest ne sermo haberi de magnalibus JESU, quin repetatur fons, unde fluunt, quæ ipsa est Divinitas, ostendendo, illum quatenus hominem Deum, esse opus eximium Potentiæ, Sapientiæ, & Bonitatis Dei; necnon omnium mirabilium ejus compendium.

Quod tamen non prohibet quominus duo hæc argumenta seorsim valeant pertractari. 1. Loqui simpliciter possumus de JESU CHRISTI divinitate adversus Socinianos, quorum numerus nimis est magnus, & contra quamdam speciem irreligiosorum hominum, qui putant religionem meram esse politica inventionem; cujus argumenti sermo opportunus esset sancta Epiphania die, per occasionem Magorum venientium ad cultum adhibendum huic homini-Deo, vel potius ipsa in Transfigurationis sollemnitate, ubi Salvator divinitatis suæ lucem ostendit. 2. Possumus etiam sermonem habere seorsim de magnalibus JESU, præsupposita Persona illius Divinitate, ea festivitatis die, qua de illius Nomine appellatur, & celebratur in Ecclesiis omnibus Patrum Oratorii JESU. Illustris eorum fundator Cardinalis de Berule fusius, ac doctissime de hoc scripsit argumento; ita ut alibi non esset mihi perquirenda materia, nisi hanc sparsam procurandam elegissem afferendi quidquid in aliis auctoribus de Divinitate JESU CHRISTI dictu dignum collegissem.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Sermonum hujus Argumenti Synopsis,

I.

IVINITAS JESU CHRISTI probari potest per trea perfectiones, quæ uni tantum Deo possunt convenire. Prima est Sanctitas Vitæ, quæ ex Confessione acerrimorum inimicorum ejus, nequit in suspicionem peccati alicujus vocari, & talis est, ut nemo unquam innocentius vivere potuerit, neque majorem præsetulerit cordis rectitudinem, neque ardentiorem divinæ gloriæ cupiditatem. Ratio altera procedit ex infinita ejusdem Sapientia, qua futura prospexit, & cordium secreta scrutatus est; nemo enim est, qui lucem inferre possit in hanc abyssum alteri cuipiam impenetrabilem: nisi illi, qui ejus est auctor. Tertia probatio desumitur ex absoluta, atque universali potestate, quam habebat super omnem naturam, & cujus nitentiæ miracula ostenderunt, ipsum illius esse Dominum, ideoque verum Deum. Ex tribus hisce perfectionibus desumi possunt rationes invictæ de JESU CHRISTI Divinitate.

Pro puncto primo dicere possumus, cum Salvator satis palam Judæis declarabat, se illum esse Messiam, quem illi tandiu exspectabant; Pharisæos, & Legis Doctores, qui docebant fore, ut Messias sub illud tempus appareret, professos esse testimonium ejus non esse admittendum, quia ille in gratiam suam hoc testabatur. *Tu de teipso testimonium perhibes, testimonium tuum non est verum.* Joann. 8. Sed liquet, illos fuisse deceptos, & animi cupiditatem, qua incensi erant contra JESUM CHRISTUM, prohibuisse, ne ita judicarent de hac probatione, quæ persuadebat veritatem ipsius testimonii; videlicet actiones ejus esse irreprehensibiles, & prorsus sanctas, atque, ut dicam melius, omnino divinas; etenim quemadmodum de caussa ab effectis judicium ferendum est, debebant a vitæ, & actionum ejus Sanctitate inferre, ipsum esse justum, præcipue cum publice illos provocaverit, ut ipsum arguerent de peccato: ita dixit illis, postquam eis facultatem tribuit exercendi severissimam censuram in vitam suam, quod homo probitatis minimæ probatæ non ausus esset proferre, cum periculo, quod aderat, ut mendacii redargueretur, & deprehenderetur gravissimam omnium impietatem protulisse, cujusmodi est, sibimet supremum cultum vindicare, uni dumtaxat debitum Divinitati.

Pro secundo puncto, quod continet secundam probationem Divinitatis Domini, quæ desumitur ex scientia ipsius, per quam cognovit præsens, & futurum; & cordium secreta revelavit; certissima cognitione prædixit eventus, nonnisi post plura sæcula futuros, quæ omnino ex hominum pendebant arbitrio. Hæc cognoscere, & penitiores aperire intentiones, hæc sunt illa, super quæ Deus expandit velum humanæ menti impenetrabile, & cognitionem quorum sibi unice Deus reservavit. Nam, quod attinet ad futurum, nonne Scriptura palam professa est, hunc esse divinitatis characterem? *annuntiate nobis, quæ ventura sunt, &* Eccl. 42. *dicemus, quod Dii estis vos.* Ubi vero agitur de secretissimis cogitationibus, atque intentionibus; nonne Apostolus in hoc constituit propriam Dei Sapientiam? *Omnia nuda, & aperta sunt oculis ejus;* inde igitur Ad Hebr. 4. erui hæc illatio potest; illum, qui novit, prædixit, revelavit, quod uni dumtaxat Deo cognitum est, esse vere Deum; itaque hæc est proprietas Personæ suæ, esse Increatam Sapientiam, Verbum divinum, *Patris* æterni cognitionem; ideoque nihil illi incognitum esse. Verum est, aperuisse Deum nonnulla secreta aliquibus Sanctis novæ Legis, & aliquibus Legis antiquæ Prophetis; sed hi Prophetæ, & Sancti confitebantur, se recepisse hæc lumina a Deo, præterquamquod ad aliquos dumtaxat eventus coarctabantur; cum lumina Salvatoris ab ipso procederent, & si eadem ab æterno Patre recepisset, communicata fuerant illi cum ipsa natura, eidemque communia erant cum illo, & præterea sese extendebant ad objecta omnia; ita ea, quæ Prophetæ de illo prædixerunt, & ea, quæ ipse prædixit, & detexit per se, æqualiter probant illius Divinitatem. *Est in sinu Patris, ipse enarravit.* Joann. 1.

Pro tertio puncto; Supremam videlicet JESU CHRISTI Potestatem super naturam universam, invictam esse Divinitatis suæ probationem, & infensissimos gloriæ, Nominisque sui inimicos cessisse huic probationi: profecto, quænam est magis evidens probatio veritatis Dei? Hæc est aspectus omnium operum ejus, quæ nonnisi Omnipotenti manu fieri potuerunt. Tales sunt Cæli, elementa, totusque admirabilis Ordo, quem in natura videmus. Quamvis divina revelatio fuerit necessaria ad cognoscendam JESU CHRISTI Divinitatem; videtur nihilominus ipse hoc probare voluisse eo pacto, quo omnem auferre posset dubitationem; idque per opera, & prodigia, quæ naturæ vires excedunt, quemadmodum ipse ille Judæis exprobravit: *Si non venissem, & opera non fecissem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent, &c.* Matth. c. 15.

II. Quod pertinet ad magnalia JESU, institui potest justus, & eloquens sermo in illa S. Pauli verba: *donavit illi Nomen, quod est super omne Nomen;* ostendendo, Patrem æternum coronasse ipsum gloria, quæ Ad Philipp. 2. est super omnem gloriam, dando illi Nomen, quod est super omne Nomen. Pro hoc argumento, supponendum est, ad hoc, ut vera producatur gloria in aliquo, quicumque tandem ille sit, tria simul requiri. 1. Illum verum habere meritum, quo spectabilis fiat; 2. Meritum hoc cognitum esse, & ab omnibus in pretio haberi. 3. Pretium hoc laudibus excipi, quæ probent judicium amplum, quod passim fiat. Sed ad ingentem hanc gloriam producendam, meritum esse debet, non vulgare, sed distinctum. Æstimatio, quæ de illo habetur, concipi debet multa cum Sapientia, & Justitia; & laus debet æque esse magnifica,

fica, & irreprehensibilis. Sed ubinam inveniemus tria hæc, & solidiora, & fulgidiora, quam in Persona hominis-Dei, quæ complectitur quidquid refulget in Creatore simul, & Creatura? ostendendum ergo est, tria hæc inveniri in JESU CHRISTO eo modo, qui illum non solum attollit super omnes homines; verum etiam super omnes sublimiores intellectus, & creaturas possibiles. Videamus ergo.

1. Quomodo JESUS CHRISTUS possideat meritum, quod decet Personam hominis-Dei, accipientes hoc meriti vocabulum, non in arcta significatione, quæ nonnisi virtuti conveniat, sed extendentes illud ad ea omnia, quæ jure honorem merentur, & complectuntur qualitates reverentia dignas, perfectiones, & privilegia naturæ, tum divinæ, cum humanæ, munera, gratias, &c. quæ tamen ad certa capita redigenda sunt, ne argumentum nimis late patens sese impediat.

2. Quomodo æquo jure sibi adeptus est in terris æstimationem, quæ respondet dignitati tanti hujus meriti, seu per virtutes, sanctitatem, & innocentiam vitæ; seu propter magnitudinem operum, propter quæ habetur, tamquam magnus Propheta ab aliis, ab aliis vero veluti Messias promissus, & tot sæculis exspectatus; necnon ab Ethnicis ipsis, tamquam vir minime vulgaris.

3. Quomodo, quamvis illum teterrima fureret invidia, ille sibi conciliavit non solum laudes, & plausus Populorum, sed elogia magnæ huic æstimationi paria, idque ab omnibus gentibus, & maximis Mundi totius ingeniis.

III. Ut nobismet æquam instituamus ideam Magnalium JESU CHRISTI; hic considerandus a nobis est ratione Dei Patris sui, ratione hominum generatim, & ratione habita Ecclesiæ suæ.

1. Ratione Dei habita: ille est ejus substantialis, & coæterna imago, splendor gloriæ ejus, Filius Patri consubstantialis ab æterno. In illo, & per illum Deus seipsum videt, tamquam in speculo, sibique fingit ideam operum suorum: quinam est hic fons Magnalium ejus! ad hæc est etiam imago perfectionum Patris sui, tamquam illius creatura, secundum suam humanitatem. In illo, & per illum invisibilis, factus est visibilis, & Creator cognitus fuit a creaturis suis, &c. Addi potest etiam, ipsum Primogenitum esse omnium creaturarum, tamquam homo primus in mente Dei, cum omnia facta fuerint propter illum, primus prædestinatus, &c.

2. Considerari potest, ratione hominum generatim, quod constituit fontem alterum. Magnitudinem ejus; quoniam, quatenus Deus-homo, est humanæ naturæ Reparator, Salvator hominum, illorum mediator, noster Prototypus, & exemplum. Ille, cui nosmet conformare debemus ex prædestinatorum numero futuri, unde inferri potest, unum fuisse Deum-hominem, qui posset attolli ad tantum magnitudinis apicem, ut perfungeretur officiis omnibus missioni suæ inhærentibus.

3. Considerari denique potest, habita ratione Ecclesiæ, cujus Caput est, quemadmodum illum S. Paulus appellat. Illa educta fuit ex aperto latere, inquiunt Mystici, illius est summus Pontifex consecratus per unctionem divinitatis suæ in Incarnatione; regit, & deducit illam per Spiritum suum, illam sanctificat per Sacramenta a se instituta; ex ea mysticum sibi Corpus efficit, illam sua Carne, & Sanguine pascit, quem pro eadem effudit. Ille Primusfondus est omnium gratiarum, quas effundit Deus super membra omnia illam componentia. Ipse pax est militantis Ecclesiæ; liberator est Ecclesiæ patientis; corona, & gloria est Ecclesiæ triumphantis. Ecce amplissimum argumentum ad JESU magnalia ostendenda.

IV. Ut loquar de magnalibus JESU, de quibus omnes, qui haberi possunt sermones; immo etiam, secundum dilecti Discipuli locutionem, libri omnes, qui scripti, scribendique sunt de hoc argumento, nunquam satis digne loqui poterunt, ratus sum, ne memet infinito impediam argumento, operæ facturum pretium, si ad fontem ipsum ascenderem, qui est Divinitas ejus principium, fundamentum, & regula omnis magnitudinis ejus. In unum igitur colligam omnes illius perfectiones, ideoque elogia omnia, & quidquid magnum excogitari potest in JESU CHRISTO, uno verbo dicens, hunc Deum-hominem esse, non quod contendam persuadere vobis, per omnes probationes, ex Fide, ac Theologia depromptas, vel per omnia testimonia Cæli, ac terræ, omniumque creaturarum; sed ut vobis ostendam.

1. Hoc primum esse objectum fidei nostræ, & cum hæc veritas nunquam in dubium vocari potuerit, efficit Christianam Religionem prorsus sanctam, atque Divinam; nam ubi semel hoc fundamentum labatur, quemadmodum hæretici plures illud evertere conati sunt; christianismus tantum abest, ut legi antiquæ, & præsenti Judæorum Religioni præferendus sit, ut nonnisi verus, merusque idolorum cultus esset habendus.

2. Veritatem hanc, unicum esse spei nostræ fundamentum, ut asserit S. Paulus. *Non enim aliud Nomen est, in quo oporteat nos salvos fieri.* Actor. 4.

3. Divinitatem JESU CHRISTI palam adeo pro vera recognitam, esse debere regulam nostræ Caritatis; videlicet amoris, quem debemus Incarnato Verbo, tamquam Deo nostro, super omnia: *modus diligendi Deum, est diligere sine modo.*

Tria sunt potissimum, quæ reddunt hominem reverentia dignum, & quæ illi hominum æstimationem acquirunt; videlicet 1. Illustre genus, & nobile, quale est Principum, & Regum, tunc vero præsertim, cum genus hoc regiis virtutibus, & qualitatibus congrui sustinetur. 2. Magnæ expeditiones, & dignitates, quæ illis conciliant auctoritatem, & potestatem, ut sibi obedientia adhibeatur; talis est dignitas Judicis, Magistratus, &c. 3. Præclaræ res gestæ, cujusmodi sunt dominatorum terræ, & eorum, quibus feliciter cessere magna facinora, & opera gloriosa. Filius autem Dei hæc tria in sua Persona collegit. Ipse magnus est ortu; seu æterno, quoniam æqualis est æterno Patri gloria, majestate, & omni genere perfectionum; sive temporali; namque inter majorem suos numerat Reges quatuordecim, & vi divinæ Filiationis est Rex Regum, & Dominus Dominantium. Magnus est officio, pro quo in terram descendit, & propter dignitatem Salvatoris, Reparatoris humani Generis, Mediatoris hominum apud Deum, &c. Magnus denique est, propter opera sua magna, sicut opera ingentia, quæ unus ipse exequi poterit, cujusmodi sunt evertere dæmonis imperium, Idololatriam ex Mundo auferre, Patris sui gloriam reparare, Religionem statuere, quæ Mundum universum posset sacrificare, &c. V.

Quamvis titulus, & qualitas, quam Filio Dei tribuit Apostolus, cum illum vocat omnium creaturarum Caput, & Ecclesiæ potissimum; *ipsum dedit Caput super omnem Ecclesiam.* Quamvis, inquam, hic titulus partem dumtaxat constituat magnalium Verbi Incarnati Dei simul, & hominis, non verebor tamen qualitatem hanc considerare, tamquam illam, quæ majorem habeat cum nobis rationem, & ceteras etiam ad illam referre, & sub hoc glorioso titulo inspicere, qui nobis ostendit, 1. Quomodo ipse super nos elevatus est, immo etiam super sublimiores intellectus, ut idem innuit Apostolus: *Supra omnem Principatum, & Potestatem, & Virtutem, & Dominationem, & omnia subjecit sub pedibus ejus, & ipsum dedit Caput super omnem Ecclesiam*, quod nobis ostendit, quam sublimes sensus erga illum inspirare debeat nobis tanta hæc magnitudo. 2. Quomodo nos considerare cogit arctam unionem, quam habere debemus cum illo, tamquam membra illius, quod constituit fontem magnitudinis nostræ, nostrorumque erga Deum meritorum. VI. Ad Ephes. 1.

Pro priori parte, quæ sita est in ostendenda hac qualitate capitis, quæ nota est magnitudinis Incarnati Verbi, satis est animadvertere, Caput, cujuscumque naturæ illud sit, & cujuscumque corporis, semper habere tria, quibus a ceteris membris distinguitur; videlicet eminentiam, vel celsitudinem, supra cetera; plenitudinem, quia in Capite omnes facultates, & sensus colliguntur; & tandem influxum, per quem fovet commercium inter illa. Hoc videtur in omnibus corporibus; ubi invenitur commixtio quædam diversorum membrorum, illa componentium, seu in corpore naturali, seu politico in ditione, & exercitu, in familia, & quacumque sibi libet societate. Dicere igitur, Filium Dei esse Caput nostrum, est dicere, illum infinite sublatum esse super nos, per gradum, quem illi tribuit dignitas ista; est fateri, in ipso esse plenitudinem perfectionum, quæ ad munus hoc præstantissimum sunt necessariæ; est tandem confiteri adesse legitimam, & naturalem super nos auctoritatem. Hæc ea sunt, quæ illius magnitudo operatur erga homines, quin de illa verba faciamus, quam ab æterno habet in sui Patris sinu. Ut autem enucleatius hoc in parte priori innotescat; ostendendum est, 1. Necessarium fuisse, ut attolleretur supra nos perfuncturus muneribus, & officiis Capitis nostri, quæ sunt, saluti nostræ prospicere, mediatorem nostrum esse, exemplum, Ducem, &c. nam propter hæc omnia oportebat illum simul hominem esse, & Deum; ut Personæ dignitas infinitum tribueret pretium actionibus ejus, facilem accessum ad mediationem, æquum pondus exemplo, justam æqualitatem sanctificationibus suis, ac tandem satis validam intercessionem, ad obtinendum per merita sua, quidquid petere posset pro nobis, quod simul significat eminentiam, & superioritatem hujus Capitis; ideoque illius magnitudinem. 2. Plenitudo perfectionis, quæ esse debet in Capite, invenitur in Salvatore, quatenus Caput nostrum est; hoc nos docet Apostolus, per hæc verba: *in ipso habitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter.* Ad Coloss. Plenitudinem divinitatis in illo habitare, & consequenter fontem omnium perfectionum, & cum dicit *omnem* nihil excipit, cum dicit *plenitudinem*, intelli-

git,

git, illum non recepisse gratiam, vel Spiritum Sanctum in mensura, quemadmodum alii receperunt; sed tantam, quantam capere poterat. Denique cum addit *corporaliter*, intelligit, ipsum illam possidere, tamquam Deum-hominem, cum plenitudo hæc deberetur illi, quia, quatenus Caput nostrum jugi influxu illam effusurus erat in membra. 3. Tertia Capitis proprietas est, effundere in membra vim, potestatem, & virtutem agendi, cum motu, & vita. Hoc in sensu, S. Joannes asserit, Incarnatum hoc Verbum, tamquam Caput nostrum, communicare nobis gratias, virtutes, & omnia supernaturalia bona, de quibus unice quæritur: *de plenitudine ejus nos omnes accepimus*. Facile est hinc elicere fructus, & illationes.

Pro parte altera. Si talis est relatio inter Caput, & membra, ut omnia illis communia sint, necessario consequitur unius dignitatem esse gloriam alterius, & sicuti qualitas capitis ostendit incomparabilem magnitudinem in Verbo Incarnato, reciproce ajo, universam, veramque hominum gloriam, & magnitudinem esse adhærere illi, quatenus membra. 1. Quia per hanc unionem contrahimus cum illo affinitatem, quæ quodam in sensu, attollit nos super Angelos, hac prærogativa destitutos. 2. Quia hæc affinitas nobis tradit medium acquirendi per gratiam naturæ similitudinem. 3. Quia in virtutem hujus unionis sequemur Caput nostrum in gloria, ubi illi similes erimus, per unionem transfigurantem, atque divinam.

VII. Sicuti in hoc Mundo nihil agnoscimus majus, augustius, venerabilius Regis nomine, & regia dignitate, ratus sum, me non posse nobiliorem, & æquiorem vobis adstruere ideam magnalium JESU, quam vobis illum exhibendo, tamquam supremum Cæli, terræque Regem. Hoc Nomen illi tribuit Scriptura, cum celebrare vult dignitatem ejus titulo satis digno, vocans illum Regem Regum, & Dominum Dominantium: Nomen, quod Angelus distincte declaravit Sanctæ ejusdem Parenti, eo momento, quo nunciavit ei Altissimi Filium ex illius utero nasciturum. *Et erit magnus, & dabit illi Deus sedem David Patris sui, & regnabit in Domo Jacob in æternum.* Hic honoris titulus datus illi fuit paucis diebus, postquam in lucem editus fuit ab iis Regibus ipsis, qui ad eum colendum accesserunt: *ubi est, qui natus est, Rex Judæorum?* Nomen, quod profecto renuit, dum viveret, ita ut fugam capere voluerit, cum sibi imponeretur, quod tamen confessus est coram Pilato: *tu es Rex Judæorum? tu dicis.* Nomen, ac titulus, quem illi detulerunt per irrisionem Judæi; sed qui, illis invitis, impositus fuit Cruci, non sine manifesto Mysterio, ut inter ignominiam mortis suæ, gloria coronaretur, ut inquit Apostolus: *Vidimus JESUM per Passionem, gloria, & honore coronatum.* Modo tandem Rex gloriæ vocatur, quo nomine Cælum, ac terra personuit, die triumphalis ejusdem Ascensionis: *quis est iste Rex gloriæ?* Titulus magnitudinis simul, & gloriæ; quoniam, & merces est meriti sui, & signum elevationis suæ, usque ad altissimum magnitudinis apicem, qui est sessio ad dexteram Patris, ubi angelicis, humanisque adorationibus decoratur. Per vos igitur liceat mihi concinnanti elogium magnalium divini hujus Hominis, illa omnia complecti sub titulo Regis, & Domini universorum. 1. Qualitas, quæ ad illum pertinet, jure divinæ Nativitatis; cum enim sit Filius æterni Patris, eique par Sapientia, Potestate, Majestate, eamdem habet auctoritatem, eamdemque possidet magnitudinem, quam confiteri debemus adorationibus, reverentiis, & obsequiis.

2. Rex est, & possidet, per electionem, hoc Nomen. Cum omnes creaturæ, Angeli, & homines, Cælum, & terra, ultro semet subjecerint legibus suis, simulac dignitas, meritum, finis, propter quem missus fuit, innotuerunt. Nam, quamvis Regnum illius non sit de hoc Mundo, quippe quod prorsus est Spirituale; tamen per universum Mundum se extendit; nam Ecclesia, quæ proprie ejus ditio est, effusa est quocumque, sine ullis locorum finibus, sine ulla personarum exceptione; quoniam ipsi Reges terræ, illi subditi sunt, & sine ullo durationis limite, quoniam æternum est Regnum ipsius. Verum est, hanc electionem proprie loquendo, non tantum ex parte hominum, quam ipsius, esse profectam, ut regnent æternum cum illo in Cælo, post hanc vitam. Sed huic apposita est conditio, videlicet, si in hac vita illi fideles fuerint; igitur nostrum est videre, utrum ex hoc numero simus; an potius simus rebelles subditi clamantes cum Judæis; *nolumus, hunc regnare super nos.* Illum quidem in Regem nostrum elegimus, & per baptismum facti sumus subditi illius; sed hoc accidit, postquam ipse elegit nos; & nisi fidelem illi servierimus servitutem in finem usque, nunquam erimus ex numero electorum ejus, ad cælestem hæreditatem.

3. Tertio in loco Rex est alio titulo, videlicet per acquisitionem, eo quod everit dæmonis imperium, Idolorum cultum exterminavit, novam Religionem instituit, novam Legem Mundo irrogavit, & Mundi faciem mutavit, efficiens, ut mutaret Regem, & Dominum.

Sermo de magnalibus JESU aliter, ac simplicius effetri potest; VIII.

1. JESUM CHRISTUM, magnum esse per se, ac per naturam suam, quia Deus est, & consequenter infinitus in omni genere perfectionum, vel potius quia est ipsa magnitudo; ita ut nihil sit magnum, nisi quatenus ad ipsum refertur, & ad hanc supremam Majestatem accedit.

2. Quatenus homo-Deus magnus est, propter eminentes qualitates, quas possidet; namque ut Apostolus asserit, omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ in eo continentur, omnia bona, omnes gratiæ, omnia divinæ, humanæque naturæ privilegia in supremo gradu, in hoc homine-Deo reperiuntur.

3. Magnus est, propter Ministerium, & suum finem, pro quo missus fuit, scilicet ad Mundum salvandum, & sanctificandum.

Re adhuc integra, videbor fortasse vobis, Auditores Christiani, viam arripere longe oppositam consilio, quod mihi est ad vos loquendi de magnalibus JESU; si initium fecero ex ejusdem humiliationibus; sed, cum mihi proposuerim sequi Apostolum, quo nemo sollicitius gloriam quæsivit hominis-Dei, in hoc elogio instituendo; & cum aliunde Salvator ipse nobis tradiderit pro regula, & veræ gloriæ fundamento humiliationem, & humilitatem: *Omnis, qui se humiliat, exaltabitur*; reor non posse me æquiorem assumere supremæ ipsius JESU CHRISTI elevationis mensuram, tribuentis nobis hanc legem metiendi gloriam, quam Judicium ferendo de gloria sua, ex ipsius humiliatione, & dicendo cum eodem S. Paulo: *humiliavit semetipsum, propter quod Deus exaltavit illum, & donavit illi Nomen, quod est super omne Nomen.* IX. Ad Philipp. 2.

Ut hanc veritatem in lucem proferamus, sciendum est JESUM CHRISTUM semet humiliasse tres ob caussas, quæ illi fuerunt totidem suæ magnitudinis fontes. 1. Humiliavit se in persona sua faciens se hominem, & se in rerum creatarum ordine constituens, quæ humiliatio tanta fuit, & tam profunda, ut Sanctus Paulus illam *exinanitionem* vocare non dubitaverit: *exinanivit semetipsum formam servi accipiens.* Non quod Deus esse cessaverit; nam quamvis Deus sit, constituit se in gradu Entium Creatorum, quæ sunt totidem nihila coram ipso; ita ut, creaturæ humilitas resiliat super ipsum Deum, & infirmitas Entium creatorum tribuatur Deo, & nihilum essentiæ nostræ finitæ, & coarctatæ in Deum relabatur. Humiliatio, iterum dicam, quæ non potest melius exprimi, quam nomine exinanitionis. Ad monstruosam hanc autem humiliationem attollendam, jure ipse Apostolus asserit: Deum Patrem suum imposuisse illi Nomen super omne Nomen, & dedisse illi dignitatem, & ordinem superiorem rebus omnibus creatis, & quia induerat formam servi, constitutus fuit Dominus, & universorum Imperator; & quia se creaturam fecit, occupat locum super creaturas omnes possibiles, & excogitabiles: *donavit illi Nomen, quod est super omne Nomen*; & propter supremam hanc magnitudinem, oportet, *ut in Nomine JESU omne genu flectatur, Cælestium, terrestrium, & infernorum.*

Alterum, in quo hic Salvator humiliatus est, fuit ratione loci, quemadmodum ille nos docuit. Humilitatis Caussa, novissimum locum eligendum esse, ibique immorandum, ut qui nos ad convivium invitaverit, majorem conferat honorem, jubendo nos altius ascendere, & collocando nos eo in loco, qui maxime deceat meritum nostrum. Hoc illud est exemplum, quod Dei Filius dare voluit nobis; postquam enim reliquit Cælum, ut cum hominibus permaneret, receptus fuit, tamquam ignotus, locum non habens, in quo habitaret, coactus in stabulo nasci; & toto vitæ suæ intervallo, ne angulum quidem terræ possidens, cujus dominium obtineret; denique, cum ad humiliationis suæ cumulum descendisset, usque ad terræ centrum, post mortem, non habens locum humiliorem, ascendit; quemadmodum Apostolus animadvertit: *quis est qui ascendit, nisi qui & descendit primum in inferiores partes terræ?* ex quo mox infert, Ad Ephes. 4.
ipsum elevatum fuisse usque ad verticem omnium Cælorum, & positum fuisse ad dexteram Patris. Hic locus est, quo rebellis Angelus, per noxiam ambitionem, voluit ascendere, sed qui debetur illi tantum, qui extremum tenuit locum in terra; ita ut, hic Deus-homo, qui in Mundo novissimam elegit sedem, tamquam omnium novissimus, nunc teneat primum Empirei solium, qui altissimus est gloriæ gradus, & nota magnitudinis, qua distinguitur ab Angelis, & hominibus.

Tertium illud, in quo Salvator seipsum in hoc Mundo dejecit, & humiliavit, est in honore, & existimatione sua, cum perpessus fuerit teterrima opprobria, calumnias contumeliosissimas, injurias, improperia, irrisiones, & quæque indignissima. Traductus fuit, tamquam seditiosus, nebulo, sycophanta, & nequam,

quam,

quam, cui esset commercium cum dæmoniis. Ita illum inimici sui traduxerunt coram hominibus, auferentes illi antea famam, quam vitam, verum dicamus etiam, humiliationem hanc, quæ procul dubio est maxima, esse modo fontem maximæ gloriæ suæ, quoniam Nomen ejus fertur quocumque ejus Divinitas in pretio est, millia in honorem illius templa extruuntur, omnia aperiuntur ora ad prædicandam gloriam suam, & postquam contemptus fuit, & habitus tamquam terræ vermis ab omnibus populis, nunc tamquam verus Deus adoratur; ipsi tribuitur honor, gloria, magnitudo, quam Cælum, terra, Angeli, & homines summa cum reverentia, & eo, quem illi debent grati animi sensu promulgabunt. *Regi sæculorum immortali, soli Deo honor, & gloria.* 1. Ad Tim. 1.

PARAGRAPHUS II.

Fontes, unde peti potest rerum copia, & Auctores de hoc argumento tractantes.

Sancti Patres. SAnctus Augustinus *lib. 1. de Trinit. cap. 4.* probat JESUM servasse formam Dei, & formam servi, sine confusione, & perturbatione.

Idem *lib. 2. de actis cum Felice* ostendens æqualitatem Patris, & Filii in persona JESU CHRISTI, docet hunc, excepto peccato, esse hominibus parem.

Idem *lib. 6. contra Felicianum c. 10.* enumerat perfectiones Dei, quas JESUS CHRISTUS possidet, tamquam Deus, & perfectiones humanas, quæ in persona ipsius divinizatæ fuerunt.

Idem *Epist. 102. ad Evodium*, loquitur de idiomatum communicatione, & usus communi similitudine Sermonis explicat, quomodo dici possit, Deum fuisse crucifixum.

Idem, *in tractatu suo in S. Joannem cap. 16.* in verba illa, *Pater, & ego unum sumus.*

Idem *in Joannem serm. 3.* ostendit JESUM CHRISTUM passum non esse, per impotentiam, nam in ipsa Cruce ostendit se esse Deum.

Idem *serm. 120. in Joannem*, susius agit de JESU CHRISTI Divinitate, & *serm. 118.* explicat, quomodo, Verbum Divinum se humiliaverit, ut nos attolleret.

Idem *serm. 215. de diversis*, explicat, quomodo JESUS CHRISTUS sedeat ad dexteram Patris.

Idem *serm. 45.* probat JESUM CHRISTUM esse caput Ecclesiæ.

Idem *in Exodo* probat JESUM CHRISTUM esse magni consilii Angelum.

Idem *serm. 53. de diversis*, enumerat diversa nomina, quibus JESUS in Scripturis vocatur, & quæ magnitudinem ejus ostendunt.

Idem *lib. de Innocentia vera cap. 34.* probat opus fuisse, ut Dei Filius homo fieret, ut homines ad Divinitatem extolleret.

Idem *lib. 6. de quinque hæresibus cap. 5.* ostendit Prophetas, & Apostolos loquendo de JESU CHRISTI Divinitate, consensisse.

Idem *de agone Christiano cap. 18.* probat, Divinitatem JESU CHRISTI, ostendens Verbi Divinitatem, per unionem humanitatis, non esse pollutam.

Idem, *in Epistola tota ad Volusianum*, probat, eximia similitudine, Divinitatem JESU CHRISTI cum humanitate conjunctam.

Idem *serm. 58. de verbis Domini*, susius loquitur de generatione JESU CHRISTI, tamquam Dei, & de Conceptione ejus, tamquam hominis, & ait, ab illo creatum fuisse Adam in Paradiso.

Idem, vel alius auctor inter opera illius *de Fide ad Petrum*, probat JESU CHRISTI Divinitatem per Prophetas, & novum testamentum; & ostendit ipsum, Divinitatem quidem ab æterno Patre; humanitatem vero accepisse a Maria.

S. Chrysostomus, *contra Gentiles, quod CHRISTUS sit Deus*, probat in toto illo tractatu, Divinitatem JESU CHRISTI, præsertim per miracula, & contradictiones adversariorum.

Idem *Homil. 66. ad Populum Antiochenum*, enumerat ordine longo actiones JESU CHRISTI, & effectum Apostolicæ prædicationis; unde concludit, illum verum esse Deum.

Idem, *Homil. 37. in Matth.* hæc applicat verba: *tu es, qui venturus es . . . & cæci vident &c.* Divinitati JESU CHRISTI.

S. Epiphanius *hæresi 71. contra Photinianos*, JESUM CHRISTUM fuisse probat ante Incarnationem, ut arguat, non solum hominem esse, sed & Deum, & hominem.

S. Justinus Martyr *de recta confess.* loquitur de æqualitate Verbi Incarnati cum Deo Patre, & *in respons. ad Orthodox. resp. ad quæst. 144.*

S. Hyppolitus Episcopus, & Martyr, apud Theodoretum dialogo 1. Probat impeccabilitatem JESU CHRISTI tamquam effectum suæ Divinitatis.

S. Apollinaris *lib. compendiario*, apud Theodoretum *dialogo 2.* ubi probat mutatam non fuisse Divinitatem, neque Humanitatem, per unionem hypostaticam, sed duas hasce naturas conservasse suas proprietates.

S. Gregorius Magnus *Homil. 9. in Evang.* probat Divinitatem JESU CHRISTI.

Idem *Homil. 29.* latius tractat idem argumentum.

S. Hilarius *lib. 10. de Trinit.* ipse quoque prolixe de hac re agit.

Origenes *Homil. 6. in Genem.* probat JESUM CHRISTUM esse splendorem Patris, & Salvatorem, per unionem utriusque naturæ.

Idem, *contra Eunomium*, idem tractat argumentum.

S. Athanasius *Orat. de Incarnat. CHRISTI*, probat Invictæ Salvatoris Divinitatem.

Idem *serm. 6. & 7.* ostendit, per duplicem naturam, quæ est in JESU CHRISTO, illum esse Deum.

Idem in *Epist. ad Maximum Philosophum, & Orat. 3. contra Arianos*, tractat idem argumentum.

Eusebius *lib. 4. de demonstrat. Evangel.* de hac re agit.

Tertullianus *in libris de Trinitate*, probat JESU CHRISTI Divinitatem.

S. Ambrosius *in illud Matthæi 27. Si Rex Israel est, descendat nunc de Cruce*, probat in Cruce præsertim JESUM CHRISTUM probasse suam Divinitatem.

Arnobius *in l. contra gentes*, & S. Justinus *in dialog. contra Tryphonem*, probant multis argumentis JESU CHRISTI Divinitatem.

S. Leo *in Epistola 24. ad Flavianum*, multa habet, quæ mirum in modum probant Divinitatem, & humanitatem JESU CHRISTI.

S. Gregorius Nyssenus *in 1. Orat. pro die Paschatis*, probat JESUM CHRISTUM esse Deum, quia per seipsum, propria virtute resurrexit.

Sanctus Bernardus *Epistola 18.* explicat, quomodo JESUS CHRISTUS est Sapientia, Veritas, atque Æternitas.

Idem serm. super *Missus est* affert varias figuras, quibus nunciabatur JESUS CHRISTUS.

Idem *serm. 22. in Cant.* prolixiorem enumerationem instituit.

Idem *in Exhort. ad Milites Templi cap. 11.* ostendit, quomodo JESUS CHRISTUS probavit miraculis, oraculis Prophetarum, & voce Patris æterni suam Divinitatem.

Idem *serm. 4. Adventus*, præclaram habet hypotiposim Majestatis JESU CHRISTI in gloria, quam possidet.

Idem *serm. 66. in Cantica* explicat, quomodo illud intelligendum sit, JESUM CHRISTUM sedere ad dexteram Patris.

Idem *serm. 2. de Epiphan.* habet eximium descriptionem JESU CHRISTI in Incarnatione, in die Judicii, & in gloria.

Idem *serm. 63. in Cant.* rationem reddit, cur Pater dederit Filio potestatem judicandi.

Idem *serm. 59. in Cant.* explicat, quomodo JESUS CHRISTUS, possideat terram in hæreditatem tamquam Homo. Quomodo tamquam Dominus illam subjecerit, & regat, tamquam Creator.

Idem *lib. 3. de Considerat.* explicat imperium JESU CHRISTI in Universum, cujus triplici titulo Dominus est; 1. Titulo Creationis, 2. Titulo Redemptionis, 3. Titulo Doni, quod accepit a Patre.

Cum fere impossibile sit accurate omnes notare Patrum locos, ubi sermo est de Divinitate, & magnalibus JESU CHRISTI, arbitratus sum, non afferendos esse plures; præterquam quod plures adhuc inveniri possunt sub titulo Incarnationis, & aliorum Mysteriorum.

P. Causinus in *Aula sancta tract. 2. axiomate 7.* habet tractatum de Divinitate JESU CHRISTI. Ascetici aliique.

P. Dozenne edidit Librum, qui inscribitur: Divinitas JESU CHRISTI, per opera sua, ubi susius exponit, quid nobis adstruere potest sublimem ideam magnalium, & perfectionum illius divinarum.

Arias in parte prima Libri de Imitatione JESU CHRISTI, agit de bonis, quæ habemus in JESU CHRISTO Redemptore, & Rege nostro, ubi in tractatu 3. agit de eodem, tamquam Salvatore, & Mediatore; & tractatu 5. De eodem, tamquam Magistro, Legislatore, & Pastore.

P. Saint jure *lib. de cognitione, & amore Domini nostri cap. 5.* loquitur de infinitis perfectionibus Divinitatis ejusdem.

P. Daniel Beguin, de veritate Divinitatis CHRISTI.

P. De Argentano Cappucinus, *in lib. de magnalibus JESU CHRISTI Dei, & Hominis* collat. 18. loquitur de thesauro gratiarum JESU CHRISTI. *Collat.* 8. ostendit ingressum illius in Mundum, quamvis abjectum, Divinitatem illius patefacere; *collat.* 9. ipsum, ab incunabulis probasse se Deum, esse regnantem super Reges: *in* 13. ipsum, ubi cœpit sese in Mundum producere, perspicua dedisse suæ divinitatis argumenta: *in alia collat.* doctrinam suam ostendisse infinitam esse Sapientiam; *in* 15. rationem, qua suam constituit Religionem, probationem esse suæ divinitatis: *in* 16. miracula ipsius palam ostendere, ipsum esse Deum;

Deum; *in* 20. ipsum effundentem divina sua lumina in Mundum, hoc ipsum probare; *in* 23. verba facit de thesauro infinito meritorum ipsius.

Cardinalis de Berule institutor Festivitatis magnalium JESU, satis digne hoc argumentum pertractavit.

P. Dorron Oratorii Sacerdos librum edidit, cui nomen: JESUS CHRISTUS *in Scripturis, secundum interpretationem Patrum*, habet multa, quæ ad hoc argumentum pertinent, non secus ac Pater Bourgovin, ejusdem Congregationis in meditationibus.

In duce Spirituali P. a Ponte cap. 10. Sermo est de Mysteriis Salvatoris, secundum humanitatem.

P. Crasset *in alloquiis in Adventum olloq.* 21. agit de perfectionibus Animæ Domini nostri, & *in* 22. de gloria Humanitatis sanctæ suæ.

P. Maria *in solitudine* loquitur de perfectionibus, & magnalibus Domini nostri, in quantum illum dignum efficiunt omnibus affectibus nostris.

Boudinius *de Gloria CHRISTI*. Hic liber habet animadversiones, quæ magnam tribuunt ideam gloriæ, & magnitudinis hominis-Dei.

Liber, cui titulus: *Christiana Sapientia* 2. 5. *& seq.* ostendit, quid sapientia jubeat, nos credere de JESU CHRISTO. Hujus auctor est Guilleminot.

P. Camaret *Tom.* 3. *puri, perfectique Christianismi*, referens rationes, propter quas amare debemus JESUM CHRISTUM, memorat præcipuos fontes magnalium ejus.

Liber, cui titulus: *Theologus in conversationibus cum Sapientibus, & Principibus Mundi, colloq.* 5. memorat omnes magnitudinis titulos, quos agnoscere debemus in JESU CHRISTO, & præsertim titulum Regis.

In libro, qui inscribitur: *Christianus Incognitus, cap.* 5. ostenditur, JESUM CHRISTUM esse magistrum hominum, & quomodo, per illum Pater æternus præcipua revelaverit Mysteria.

P. Novet *in Homine Orationis, parte* 3. *ubi agit de gloriosa JESU CHRISTI Vita super terram: medit. pro feria* 2. *hebdomada* 5. *post octavam Paschatis*, loquitur de Potentia JESU CHRISTI ad excitandam in nobis Personæ ejusdem venerationem.

Liber, cui titulus; *Tractatus de JESU CHRISTI Divinitate*, ubi omnia afferuntur ejusdem argumenta, & ostenditur, si JESUS CHRISTUS non esset Deus, Christianam Religionem penitus corruere, & nullam habere præ Mahometana prærogativam.

Theologi Scholastici, aliique.

S. Thomas, Suarez, & alii, qui scripserunt de Incarnatione, non prætermiserunt loqui de Divinitate JESU CHRISTI, & ejusdem proferre probationes, nobisque concinnandus esset Theologicus tractatus, ut singula in lucem proferremus.

Bellarminus *Tom.* 1. *lib.* 1. *de CHRISTO cap.* 4. *cui titulus: Divinitas Filii Dei adstruitur*, probat Salvatoris Divinitatem ex locis veteris, novique Testamenti; & deinde aliis rationibus, quæ afferri possunt contra Socinianos, & alios hæreticos.

P. Pettavius, *de Incarnatione* affert sententias, & auctoritates Patrum in hoc argumento.

P. Theophylus Renaud *lib. de Deo Homine*, agit de iis, quæ pertinent ad hoc argumentum.

Maranda *Tom.* 2. *Theologiæ suæ Callitæ*, ostendit JESUM CHRISTUM esse verum Messiam contra Judæos, & citat omnes Scripturæ locos, & omnes rationes, quæ totidem sunt demonstrationes.

In tractatibus Evangelicis Patris Grand Amy *de summa CHRISTI gloria*, non agitur solum de Divinitate JESU CHRISTI, sed etiam de magnalibus ejus, & iis, quæ spectant ad gloriam Hominis-Dei.

Mathias Faber *in festo Nativitatis* Oratorie explicat titulos, & elogia, quæ Messiæ ab Isaia Propheta referuntur.

Concionatores recentiores.

Molinier in *quadragesima serm. pro Sabatho* 1. ostendit JESUM CHRISTUM esse lumen Mundi.

P. Texier *in Tom. Mysteriorum*, loquitur de magnalibus Filii Dei, sub Regis titulo, *serm. de ingressu Salvatoris in Jerusalem*: Ecce Rex tuus venit.

P. Catillon, sermonem habet *de JESU CHRISTI Nativitate in Adventu*.

Lambert *Homil.* 58. *in Evang. fest. Nativ.* verba facit de Salvatoris Divinitate.

Auctor sermonum in omnia argumenta unum habet argumenti hujus. *Tom.* 1. *Mysteriorum, & Tom. eodem* alterum de JESU CHRISTI Divinitate.

Sarazin in *duobus Spissis Adventus sui Tomis*, plures habet sermones, qui continent titulos, & elogia Filii Dei, & qui idcirco aliquid conferre possunt ad efficiendum sermonem, de magnalibus ejus, quemadmodum in *serm.* 1. ostendit; Nihil dignius esse Dei magnitudine, neque utilius hominibus Mysterio Hominis-Dei.

Granatensis in locis communibus } *titul. CHRISTUS.*
Lhoner
Labbatha

Carthagena in Homiliis de Divinitate JESU.

PARAGRAPHUS III.

Loci, Exempla, applicationes Scripturarum huic argumento.

Tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis Nomen hæreditavit. Ad Hebræos 1.

Novissime locutus est nobis in Filio, quem constituit hæredem universorum, per quem fecit, & sæcula. Ibid.

Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ, purgationem peccatorum faciens; sedet ad dexteram Majestatis in excelsis. Ibidem.

Cui dixit aliquando Angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te? & rursum; ego ero illi in Patrem, & ipse erit mihi in Filium? Ibidem.

Cum iterum introducit Filium in orbem terræ, dicit; & adorent eum omnes Angeli ejus. Ibidem.

Ad quem Angelorum dixit aliquando, sede a dextris meis, quoad usque ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Ibidem.

Ad Angelos dicit: qui facit Angelos suos spiritus; ad Filium autem: thronus tuus Deus in sæculum sæculi, virga æquitatis, virga Regni tui. Ibidem.

JESUS, sublevatis oculis, dixit: Pater, venit hora, clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te. Joann. 17.

Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis; ut omne, quod dedisti ei, det eis Vitam æternam. Ibidem.

Hæc est Vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, & quem misisti JESUM CHRISTUM. Ibidem.

Ego te clarificavi super terram, opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam. Ibidem.

Et nunc clarifica me tu Pater apud temetipsum claritate, quam habui, priusquam Mundus esset, apud te. Ibidem.

Ecce Virgo concipiet, & pariet nobis Filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum; nobiscum Deus. Isaiæ 7. & Matth. 1.

Ecce Vox de Cælis dicens: hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Matth. 3.

Tu es, qui venturus es, an alium exspectamus? & respondens JESUS ait illis: euntes renunciate Joanni, quæ audistis, & vidistis: Cæci vident, claudi ambulant. Idem cap. 11.

Respondens Simon Petrus dixit: tu es CHRISTUS Filius Dei vivi; respondens autem JESUS dixit ei; beatus es Simon Bar-Jona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi; sed Pater meus, qui in Cælis est. Idem cap. 16.

Ecce nubes lucida obumbravit eos, & ecce vox de nube dicens: hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, audite illum. Idem cap. 17.

Adjuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es CHRISTUS Filius Dei vivi; dicit illi JESUS: tu dixisti. Idem cap. 26.

Centurio autem, & hi, qui erant cum eo, viso terræmotu, & his, quæ fiebant, timuerunt valde, dicentes: vere Filius Dei erat iste. Idem cap. 27.

Responderunt ei Judæi: de bono opere non te lapidamus, sed de blasphemia, & tu homo cum sis, facis teipsum Deum. Idem cap. 10.

Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi; si autem facio, & non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre. Idem cap. 10.

Ait illi, utique Domine, ego credidi, quia tu es CHRISTUS Filius Dei vivi, qui in hunc Mundum venisti. Idem cap. 11.

Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent; nunc autem, & viderunt, & oderunt, & me, & Patrem meum. Idem cap. 15.

Respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus. Idem cap. 20.

De Filio suo, qui factus est ei ex semine David. Ad Rom. cap. 1.

Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem; Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, de peccato damnavit peccatum in carne. Idem cap. 8.

Quorum Patres, ex quibus est CHRISTUS, secundum carnem, qui est super omnia benedictus in sæcula Amen. Idem cap. 9.

Quoniam quidem Deus erat in CHRISTO, Mundum reconcilians sibi. Idem 2. Corinth. cap. 5.

Et ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege. Idem ad Galat. cap. 4.

Qui, cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo. Ad Philipp. cap. 2.

Quia in ipso habitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter. Idem ad Coloss. cap. 2.

Apparuit enim gratia Dei Salvatoris Domini nostri JESU CHRISTI. Idem ad Titum cap. 2.

Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, novissime diebus istis nobis locutus est in Filio suo. Ad Hebræos cap. 1.

Scimus, quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum, & simus in vero Filio ejus: hic est verus Deus, & Vita aeterna. Joann. 1. Epistola cap. 5.

Et unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me? Lucæ cap. 1.

Natus est vobis hodie Salvator, qui est CHRISTUS Dominus in civitate David. Lucæ cap. 2.

Et vox facta est de nube, dicens: hic est Filius meus dilectus, ipsum audite. Lucæ 9.

Dixerunt ergo omnes: tu ergo es Filius Dei? qui ait; vos dicitis, quia ego sum. Idem cap. 22.

In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum ... & Verbum Caro factum est, & habitavit in nobis, & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenum gratiæ, & veritatis. Joann. 1.

Respondit ei ergo Simon Petrus: Domine ad quem ibimus? Verba Vitæ æternæ habes, & nos credimus, & cognovimus, quia tu es CHRISTUS Filius Dei, Idem c. 6.

Tu credis in Filium Dei? respondit ille, & dixit: quis est, Domine, ut credam in illum? & dixit ei JESUS: & vidisti eum, & qui loquitur tecum ipse est; & ille ait: credo, Domine, & procidens adoravit eum. Idem cap. 9.

Et tu Bethleem terra Juda, nequaquam minima es in Principibus Juda; ex te enim exiet Dux, qui regat Populum meum Israel. Matth. 2. & Michææ 5.

Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam, & statim veniet ad templum Sanctum suum Dominator, quem vos quæritis, & Angelus Testamenti, quem vos vultis. Malach. 3.

Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te, postula a me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Ps. 2.

Parvulus natus est nobis, & Filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus, & vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, Pater futuri sæculi, Princeps Pacis. Isaiæ cap. 9.

Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis, &c. Psalm. 109.

Ante Luciferum genui te. Ibidem.

Quid vobis videtur de CHRISTO, cujus Filius est? dicunt ei: David, ait illis: quomodo ergo David in Spiritu vocat eum Dominum, dicens: Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis; si ergo David vocat eum Dominum, quomodo filius ejus est? Matth. 22.

Talem habemus Pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in Cælis. Ad Hebr. 8.

CHRISTUS non semetipsum clarificavit, sed qui locutus est ad eum; Filius meus es tu, ego hodie genui te. Ibidem cap. 5.

Cum esset Filius Dei, didicit ex iis, quæ passus est, obedientiam. Ibidem.

Quoniam in ipso condita sunt universa, in Cælis, & in terra; visibilia, & invisibilia, sive Throni, sive Dominationes, sive Principatus, sive Potestates, omnia per ipsum, & in ipso creata sunt. Ad Coloss. 1.

Qui autem in Navicula erant, venerunt, & adoraverunt eum dicentes: vere Filius Dei es. Matth. 14.

CHRISTUS super omnia Deus benedictus in sæcula. Ad Rom. cap. 9.

Donavit illi Nomen, quod est super omne Nomen, ut in Nomine JESU omne genuflectatur, Cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus JESUS in gloria est Dei Patris. Ad Ephes. 2.

Exempla, Figuræ propheticæ Hominis-Dei in veteri, novoque Testamento.

Angeli, qui apparuerunt Patriarchis seculi antiquæ, figurabant Verbum hominem factum.

ANgeli, qui humanam formam mutuabantur, ut cum hominibus communicarent, eisque Domini voluntates nunciarent, deferebant jam characteres Incarnati Verbi, ejusque Divinitatis; ita ut JESUS CHRISTUS in umbris, atque figuris, quæ illum repræsentarunt, nobis designatus fuerit, tamquam Homo, & tamquam Deus. Profecto tres Angeli, qui apparuerunt Abrahæ quiescenti sub quercu Mambre, nonne habebant humanam figuram, qua utebantur, ut cum Dei famulo colloquerentur? Nonne Pater Æternus, jam loquebatur ad homines per Filium suum, sub hac forma in lege Naturæ, quemadmodum per eumdem Filium suum locutus est sub forma Prophetarum in lege Scripta? Nonne hoc ipsum dicendum est de Angelo, qui apparuit Jacob, & qui luctatus est cum illo? Angelus ille, nonne dixit ei: *si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines prævalebis?* & de altero illo, qui locutus est ad Moysem de Rubo ardenti: Quandoquidem Nomen Dei datur hisce beatis Spiritibus, & dicere possumus, illos repræsentasse Verbum hominem factum, a Propheta quodam vocatum, magni consilii Angelum? sed quod legimus in Daniele Propheta apertius est. Narratur, Nabuchodonosor ægre ferentem trium puerorum Hebræorum in aula sua educatorum repulsam, qui ipsius simulacrum adorare detrectabant, imperasse, ut conjicerentur in fornacem ardentem, cujus flammæ, usque ad quadragintanovem cubitorum altitudinem ascendebant; & non dubitasse, quominus essent statim in cineres redigendi, tamquam victimæ iracundiæ suæ; sed ille stupore correptus fuit, cum nunciatum sibi fuit primum, & mox oculis suis vidit tres adolescentulos incolumes, eosque auribus suis audiit inter flammas concinentes vero Deo laudes; sed multo magis obstupuit, cum ibi intuitus est, puerum quartum sibi specie ignotum, & referentem figuram Filii hominis: quod Patres, atque interpretes explicant de Filio Dei, qui semper hoc se nomine appellavit, dum viveret, & cujus imaginem quartus hic puer, qui erat Angelus; quemadmodum inquit Scriptura, formam acceperat.

Genes. 32.

Omnes summi viri legis antiquæ fuerunt figuræ J. C.

Cum JESUS CHRISTUS sit finis Legis, Sanctus Paulus ait; *finis legis CHRISTUS ad Justitiam omni credenti*: Sancti omnes, & summi Viri, qui præcesserunt illum in veteri Testamento, fuerunt figuræ, vel, si vultis, adumbrationes quædam hujus Hominis-Dei, tot sæcula exspectati, & concupiti ab omnibus gentibus; & quicumque illum secuti sunt in nova lege, fuerunt ejusdem imagines, vel exempla ad divini hujus Authographi exscripta; sed nulla figura, nullum exemplar ipsum totum integrum repræsentare valuerunt; quapropter voluit Deus illa, quasi in infinitum multiplicari, ut singula saltem repræsentarent illum ex parte aliqua; cumque eorum numerus nimis magnus sit, en præcipua, secundum singulas Mundi ætates.

Primus homo, & caput humanæ gentis fuit prima figura J. C.

Ad Roman. 5.

Prima figura, vel, ut eum Tertulliano loquar, primum specimen Incarnati Verbi, fuit primus homo, formatus de limo terræ, & per manus Dei ipsius ad hunc finem. *Adam, qui est forma futuri.* Ita loquitur S. Paulus, quod locum præbuit Tertulliano asserendi, cum Deus manibus suis versabat limum, ut hunc primum hominem effingeret, illum attrectasse, atque variis modis conformasse, ut imprimeret ei lineamenta, quæ Filius suus aliquando habiturus erat, & reddidisse illum ita perfectum corpore, & spiritu, atque ornasse illum tot donis gratiæ, & naturæ, quæ illum poterant locupletare, & efficere pulcherrimum opus, quod de manibus Dei egrederetur, dignum, quod esset prima illius imago, qui quatenus Homo-Deus, futurum esset, sanctissimum, & perfectissimum opus Altissimi. Sed collata figura cum rei veritate, & specimine cum exemplari, quod nonnisi post multa sæcula apparuit, in memoriam revocandum est, nos verba facere de Adam Creato in statu innocentiæ cum Justitia originali, cum luminibus spiritus, & rectitudine cordis, quæ illum effecere, ipsius divinitatis imaginem: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Sed similitudo, quæ invenitur inter Adam, & JESUM CHRISTUM, qui a S. Paulo vocatur secundus Adam, hæc est, videri Deum deliberasse, & consilium cepisse, antequam utrumque produceret: utrumque opus esse manuum Dei; Alterum quidem sine Matre genitum, alterum sine Patre carnali: utrumque repletum Scientia, & Sapientia, quamvis diverso in gradu; utrumque Dominos, & supremos Mundi hujus fuisse dominatores; alterum quidem, ut esset humani generis caput, alterum ut ejusdem esset reparator.

Noe in secunda Mundi ætate fuisse figuram viventem J.C. & Arcam, quam ædificavit, fuisse mortuam Figuram.

Quamvis omnes homines corrupti essent sub finem ætatis primæ hujus Mundi, Creator tamen invenit inter tot sceleratissimos viros, hominem justum ad eum finem, quem sibi proposuerat, ferendi scilicet futuri Redemptoris lineamenta. Hic fuit Noe, cui Scriptura eos impertit honoris titulos, qui satis ostendunt virtutem illius nequaquam fuisse vulgarem, & illum esse eum virum, qui præponendus erat secundæ ætati; ut esset Propheta Messiæ nomine, officio, ore, more, & re. S. Cyrillus Alexandrinus credidit quidquid illi contigit, imaginem esse, ac mutum vaticinium salutis, quam attulit nobis JESUS CHRISTUS; & addunt alii, ipsius nomen, & arcam ab illo ædificatam, æque prophetasse mediatorem hominum apud Deum, & Mundi per peccatum perditi reparatorem; alii denique animadverterunt, nihil esse in Sancti hujus hominis vita, quod non sit figura vitæ Salvatoris. Non venit in Mundum, nisi cum hominum nequitia ad extremum usque finem inoleverat; ita ut, paucis exceptis, non esset in terra vir aliquis, cujus cor, & cogitatio, ut Scriptura inquit, non essent prona in malum. Ubi natus est a Patre Lamec, appellatus fuit Noe, & ab eodem summo lætitiæ cumulo dictum fuit: ecce puer, qui consolabitur omnes labores, & ærumnas nostras in excolenda terra, cui Deus suam maledictionem jaculatus est. Noe, inquit Scriptura, erat vir optimus, justus, & perfectus in omni vita, Deo vero acceptus adeo, ut in gratiam illius humanum genus nequaquam omnino fuerit deletum; qua in re Sanctus hic Patriarcha magnam habet cum Messia similitudinem. Quis enim JESU CHRISTO justior, sanctior, perfectior, æterni Patris sui imperiis obedientior? quis unquam majorem habuit accessum apud illum? & quis negare

potest

potest eo temporis articulo, quo maxime Deus exarserat in nos iracundia, ipsum nobis fuisse pacem, & reconciliationem, perfectius etiam, quam Noe? quod autem pertinet ad Arcam, quæ in universali diluvio servavit Naturæ humanæ reliquias, deditque Mundo prorsus novum principium; prætermitto applicationem, quæ illius fit, ab aliis quidem ad Sanctam humanitatem Salvatoris, ab aliis ad Crucem, & ad Ecclesiam ab aliis: semper ratione habita JESU CHRISTI, qui his rebus omnibus usus est, ut Mundum peccato perditum, salvum faceret.

Nulla imago, aut figura attingere potuit hujus Dei perfectionem.

Antequam ad tertiam Mundi ætatem gradum faciamus, ut ibi intueamur magnos Viros, qui fuerunt figura Hominis-Dei, operæ pretium arbitror, semel admonere: Figuram, imaginem, exemplum, non posse unquam habere divini hujus Prototypi perfectionem; quoniam quidquid mere humanum est, comparari non potest cum eo, quod divinum est, quemadmodum nulla esse potest proportio finiti cum infinito; ideoque, ubi summi Viri cum JESU CHRISTO comparantur, semper dicendum esse cum discipulo: *qui de Cælo venit, super omnes est*. Nequaquam; nunquam visus est, neque videbitur unquam homo, qui accedat ad JESUM, vel qui cum JESU sit comparandus; *qui de Cælo venit, super omnes est*. Hic Homo-Deus, qui de Cælo descendit, futurus Prototypus omnium hominum, infinite superat quidquid in Mundo fuit unquam magnum, atque perfectum. Verum est, utplurimum personarum imagines fieri personis pulcriores; sed perfectissima quælibet JESU CHRISTI exemplaria, toto Cælo sunt infra ipsum JESUM CHRISTUM; & magnus illis defertur honor, si dicimus, ea leves esse adumbrationes, & deformationes illius, qui norma est omnis perfectionis, & qui in seipso colligit omnia gratiæ, & naturæ privilegia; cum illi, qui præ ceteris melius eum repræsentarunt, non ostenderint in seipsis, vel vita sua, nisi peculiarem aliquam virtutem, in qua super alios sibi similes enituerunt; immo asserimus multum interesse discriminis inter virtutem Noe, & illam, quæ in hoc Deo-Homine refulsit; nam fidelitas Noe, patientia Job, pietas Melchisedech, generositas Abraham, obedientia Isaac, constantia Jacob, puritas Joseph, bonitas Moysis, virtus Josue, robur Sansonis, lenitas David, sapientia Salomonis, zelus Eliæ, & omnes virtutes Virorum illustrium veteris Testamenti, nihil fere sunt, ubi cum JESU CHRISTI virtutibus comparantur; si enim imago, & hominis figura habere non potest vitam, virtutem, actionem authographi; quanto minus imago, aut figura Hominis-Dei infinitas illius perfectiones poterit exæquare.

Abraham fuit una ex illustrioribus figuris Salvatoris.

Una ex præstantioribus figuris Hominis-Dei, quam Mundus magis proclivis est ad eredendam in eo Messiæ divinitatem, est Sanctus Patriarcha Abraham, cujus persona, vita, & posteritas profuit JESU CHRISTI consiliis, eique locum tenuit, tamquam primi Præcursoris. Deus illum in lucem protulit paullo post resurrectionem Mundi diluvio perditi, eumque elegit futurum Parentem fidei simul, & Messiæ; nam duo hi favores conjuncti sunt, & alter alterum consequitur; quoniam primorum illorum sæculorum fides non respiciebat, nisi Messiam venturum; & tertia felicitas, ac Cæli gratia sita erat, non quidem in videndo, sed in exspectando hunc Messiam. Igitur ducentis annis post diluvium, paullo post divisionem Populorum, Abraham ab æterna Sapientia electus fuit in Patrem Filii Dei, qui deinceps vocari dignatus est filius Abrahæ; idque in ipsis primoribus Evangelii verbis, perinde ac iste Homo-Deus, qui in æterna Nativitate sua erat gloria essentialis, & per temporalem Nativitatem nobilitaturus erat totum genus humanum, sibi honori vertisset, & gloriatus esset, se genus ducere ab hoc Sancto Patriarcha, qui tot tribuit Reges Populo Dei; sed qui æternum gloriosus erit, eo quod fuerit Pater veri Regis gloriæ, qui fons est, & cumulus felicitatis, & gloriæ Abraham.

Isaac figura Filii Dei.

In vita Isaac plura occurrunt, quæ rationem habent cum Persona Messiæ, ejusque Mysteriis, ut dubitare non liceat, Sanctum hunc Patriarcham fuisse unam ex præstantissimis figuris Hominis-Dei. Isaac ardentissime cupitus fuit a Parentibus, & exspectatus cum patientia, quæ significat ardentia vota, cum quibus exspectatus fuit ille, qui vocatur: desideratus gentium, & exspectatio sæculorum: *utinam disrumperes Calos, & ipse venires*. Nativitas illius vix promissa fuit Abrahæ, cum facta fuit objectum Fidei suæ, auxit Justitiam ejus, & dignum fecit, qui esset Pater fidelium; namque per Nativitatem Isaac, Deus repleturus erat promissionem Abrahæ factam, Messiam ex illius semine nasciturum. Ne ipsum quidem nomen Isaac Mysterio vacuum est; quippe quod illi inditum fuit, quod futurus erat Patris gaudium, & risus Matris suæ; sed credere possumus, illos magis gavisos fuisse audientes Messiam ex hoc puero nasciturum, quam videntes ipsum ex se natum, eo tempore, quo effœta Patris senectus, & Matris sterilitas, spem non relinquebat, cum in hoc nullum deprehenderetur Mysterium, & nulla videretur figura Messiæ ex Virgine nati, & cujus Nativitas peperit lætitiam, ac spem Mundi totius. Filius hic benedictionis adolevit, neque cum Ismael habitare potuit, quin hic illum persequeretur; imago persecutionum, quas JESUS CHRISTUS passurus erat a Judæis fratribus suis, & earum, quas Christianis Ethnici erant illaturi. Sed Isaac Abrahamo felicior fuit, eo quod extitit figura Filii Dei, Patris sui jussu morientis in Calvario; quamvis enim Sacrificium, quo præsto erat, ut vitam suam offerret, consummatum non fuerit; obedientia tamen, & cordis dispositio tantam habet cum Sacrificio Crucis, & obedientia Filii Dei ad æterni Patris imperium similitudinem; ut ex omnium Sanctorum Patrum sententia, una hac de caussa tantum, Sanctus hic Patriarcha primum obtinere locum debeat inter Salvatoris figuras.

Isaia 64.

Qua in re Jacob Patriarcha fuerit Salvatoris figura.

In toto veteri Testamento, nihil plura continet Mysteria, quam ortus, eventus, & omnis enumeratio vitæ Patriarchæ Jacob, cujus, si quælibet actio Mysterium est, dubitandum non est, quominus ille fuerit figura, cujus Verbum Incarnatum ostensurum esset veritatem. Bellum, quod ultro citroque indixerunt sibi gemini fratres Jacob, & Esau, dum adhuc in Matris utero continerentur; vita, quam prior ille duxit paterna in domo, quin ne latum quidem unguem a Patris Isaac, & avi sui Abraham, pietate discederet; deinde vita ejus patiens, & laboriosa, itinera sua, persecutiones Esau, labores, qui illi perferendi fuerunt in domo, & famulatu Laban, domesticæ curæ, quas illi filii sui pepererunt; hæc omnia suscepta, vel sublata jussu Dei, merentur, ut Dominus se dicat, Deum Jacob, æque ac Deum Abraham, & Isaac. Sed præterea casus, & plurima ipsius facta complectuntur Mysteria, quæ deinceps decursu temporum evoluta sunt, cum veritas earum rerum, quæ significabant, lucem tulit, in obscuritatem umbrarum, atque figurarum. Ita fraus, qua usus est suæ matris consilio, ut sibi præriperet benedictionem Isaac, non sine detrimento Esau nati majoris, jus primogeniti, quod hic frater esuriens vendidit illi, scalæ visio mystica, per quam vidit Angelos ascendentes, & descendentes, & Dominum illius vertici inhærentem, sunt Mysteria convenientia cum iis, quæ eventura erant Filio Dei; Mysteria, inquam, quæ exercuerunt Sanctorum Patrum calamum, & ingenium. Sufficit mihi considerare Sanctum hunc Patriarcham jamjam in lectulo suo moriturum, ubi fuit Propheta Messiæ venturi, postquam in vita sua fuerat ejusdem imago. Etenim, ut liquet, prædixit, & indigitavit tempus, quo ille venturus erat; ita ut hæc Prophetia perfectissime adimpleta, sit non minimum fidei nostræ argumentum.

Patriarcha Joseph J. C. figura.

Audire satis est nomen Patriarchæ Joseph salvatoris Ægypti, ut simul concipiamus præstantissimam, & simillimam figuram Salvatoris Mundi, quam Scriptura, & Ecclesia oculis nostris proponunt: hic vilissimo pretio a fratribus suis in servum venundatus fuit; iniquissima fuit ille calumnia lacessitus, & eo usque humiliatus, ut ferreis adstrictus vinculis, in tetrum carcerem conjiceretur. Sed mox ad supremam evectus fuit potestatem, qua nunquam usus est, nisi ad salutem, & felicitatem magni ejus Imperii. Nominis fama, & auctoritas, quam sibi suis beneficiis in Populo comparaverat, favor Regis, qui illum ad præcipuum ditionis suæ ministerium extulit, & qui imperavit, ut illi iidem, qui sibi, honor adhiberetur; sapientia, quam prætulit in omni agendi ratione; moderatio, qua usus est in absoluta potestate; venia generose fratribus concessa; benevolentiæ sensus erga eos, a quibus per summam indignitatem fuerat exceptus; hæc omnia, inquam, satis probant elogium, quod illi defertur, ipsum videlicet, ab incunabulis extitisse imaginem, & figuram veri Salvatoris Mundi: Qualis fuit etiam post mortem, quia quemadmodum Sanctus Augustinus animadvertit, non legimus in Scripturis, Populum Israel, dum ille viveret, sese multiplicasse; sed post mortem illius, tandem hoc dici incepisse; Quæ alia est veri Joseph figura, qui, dum viveret, non vidit Populum Christianum admodum frequentem, qui tamen, post mortem ejus, per Apostolorum prædicationem late per omnem terram sese effudit.

Cum loquimur de Viris summis, qui extiterunt viventes figuræ Salvatoris Mundi, prætermittendus non est Moyses, qui nimis multa habet veritatis lineamenta, ita ut in persona, & virtutibus suis dignosci non possit. Hunc omnium primum memoravissemus, si secuti fuissemus ordinem temporum; & nisi animadvertissemus, hunc esse, ex quo lex vetus incœpit, in qua quidquid paratum est, figura fuit legis novæ, quemadmodum hic ille est, cujus ministerio Deus illam instituit, ut Mundum disponeret ad legem gratiæ, cujus auctor fuit Dominus JESUS. Quapropter, quin loquar de magnis qualitatibus, & prærogativis hominis hujus incomparabilis, cujusmodi fuit, amicum Dei fuisse, familiariter cum divina Majestate ver-

fatum

fatum fuisse, extitisse brachium Potentiæ ipsius in infinitis prodigiis; Ministrum voluntatum ejus, & Deum Pharaonis; elogia, & honoris tituli, qui distinxerunt illum inter summos viros legis antiquæ, redigi possunt ad id, quod est: figura fuit Incarnati Verbi, eo quod fuerit liberator, & legislator Populi Israelitici, ejusque mediator apud Deum, cujus iram coercuit, & brachium cohibuit, cum jamjam expetiturus esset pœnas a Populo infideli; quippe reor, vos ex his lineamentis cognoscere posse, JESUM CHRISTUM Salvatorem Mundi, qui liberavit nos a servitute peccati, ac Dæmonis; qui constituit se mediatorem pro nobis apud Patrem; qui supremam exercuit potestatem in terra; qui instituit legem amoris, & gratiæ in locum legis timoris, & severitatis Moysis ministerio irrogatæ; qui nobis reddidit libertatem Filiorum Dei, quod Moysi non concessum fuit; & qui unus potest, postquam deduxerit nos, per vitæ hujus desertum, adducere etiam in veram promissionis terram, quæ Cælum est.

Josue figura præliorum, & magnalium JESU CHRISTI.

Josue quoque figura est maxime naturalis Salvatoris nostri, & perfectissima magnalium ejus imago. Dux iste Populi Israel, de nomine JESU vocatus, dimicans pro Populo, & totidem victorias referens, quot inferebat prælia, evertens mœnia Jerichuntis, traducens Jordanem, ut in terram promissam Populum Israel induceret; victos hic, inquam, indigitabat prælia, & victorias JESU CHRISTI veri Capitis electi Populi, & a Deo missi, ut terræ, & inferni potestates superaret; non quidem vi armorum, quemadmodum Judæi sibi persuaserant, illum venturum cum magno potentissimi Monarchæ apparatu ad statuendum sibi thronum, & dominationem in Mundo; sed qui cum duodecim piscatoribus, sine armis, sine opibus, sine subsidiis, Mundum universum oppugnavit, destruxit leges ejus, subvertit omnia ejus placita, & produxit acquisitiones suas longius, quam omnes simul terrarum domitores. Hoc magnum illud est prodigium, quod hodierna die admiramur, prodigium majus, quam Solis cursum retardare, quemadmodum efficit Josue, & quod sublimiorem tribuit ideam magnitudinis JESU, quia nonnisi Deus-Homo poterat tantum hoc opus ad finem perducere.

Aliæ figuræ Salvatoris, & præcerium David.

Data opera, prætermitto figuras alias, quæ in lege veteri apparuerunt, veluti Melchisedech, Job, Gedeon, Samson, aliique nonnulli; cum, ne articulus hic fiat prolixior; tum, ut veniam ad præclarissimum, & celeberrimum, inter majores JESU CHRISTI, Regem David, qui fuit Figura, Propheta, & Pater hujus Hominis-Dei, qui honori sibi duxisse videtur, se ex illius progenie natum esse; quandoquidem voluit in ipsa prima Evangelii sui linea, ubi sua describitur genealogia, vocari Filius David; saltem inde Evangelistæ præcipuam eduxerunt probationem dignitatis, & missionis illius; ideoque magnitudinis Personæ suæ; sed præterquamquod, per hanc qualitatem, propius Salvatorem attingit, magnus iste Princeps extitit gloriosissima Salvatoris figura per perfectissimam similitudinem, quæ inter utrumque invenitur. Quod enim in Psalmis de Rege hoc Propheta scriptum est, simul est narratio actionum, passionum, & magnalium David, & Prophetia actionum, & passionum JESU CHRISTI, dum viveret, & gloriæ ejusdem, postquam resurrexit.

Salomon fuit una ex figuris Salvatoris.

Novissima figura, quam in lege veteri vobis exhibere volo, & quæ mihi non videtur prætermittenda, Salomon est antonomastice sapiens vocatus, & cujus sapientia, quæ illi tantam comparaverat nominis celebritatem, primis Regni sui temporibus, profecto fuisse præstantissima imago æternæ Sapientiæ, quæ est JESUS CHRISTUS, si exitus vitæ Regis hujus gloriosis ejusdem primordiis respondisset; quod tamen non obstitit, quo minus illius sit figura in admirabilibus placitis, & Sapientiæ præceptis, quæ nobis reliquit, & quæ non minorem constituunt Sanctorum librorum partem; sed in re hac ipsa possumus etiam uti verbis Salvatoris, ut ostendamus quantopere veritas figuram excedit. *Ecce plusquam Salomon hic.*

Matth. 12.

Tandem enim, ut judicium feramus ex effectibus; legimus quidem, multos primi subsellii viros quotannis, stato tempore, in Salomonis aulam convenire consuevisse, ut audirent lectiones, quas illis tradebat; sed nescimus, illustres discipulos, sapientissimos ex omnibus principibus, egressos fuisse ex augusta illa accademia, illis similes, qui de Salvatoris scholis egrediuntur. Hæc effusio Spiritus sui, quam facit in spiritum Apostolorum, eamdem vim tribuit verbis eorum, eaque efficit quodammodo Omnipotentia, ad convertendas Animas maxime indociles, & gentes maxime infideles, eisque tradenda Mysteria, quæ rationem excedunt, & moralem disciplinam maxime oppositam studiis naturæ nostræ. Quanam virtute possunt igitur efficere tantam impressionem in eos, qui prorsus oppositis sententiis occupati sunt, nisi hoc sit virtute prorsus divina?

Figuræ magnaliũ J. C. in lege veteri.

Quidquid magnum fuit in lege veteri, figurabat JESU CHRISTI magnalia. Numerus, & Sanctitas Sacrificiorum, templi Majestas, & augustæ cæremoniæ erant adumbrationes, quæ præparabant Spiritus ad hæc omnia videnda in illo collecta; erat enim finis legis, & objectum omnium Prophetarum; ideoque Isaias Propheta in Spiritu prævidens magnalia JESU, portendit, hunc vocatum iri, *admirabilem Consiliarium, Deum fortem, Patrem futuri sæculi, Pacis Principem.* Et profecto S. Bernardus ait: Nonne fuit ille *admirabilis in Nativitate, Consiliarius in prædicatione, Deus in operatione, fortis in passione, Pater futuri sæculi in resurrectione, Princeps pacis in perpetua beatitudine?*

Isaiæ 9.

S. Bernardus serm. 25. de diversis.

Discrimen inter Sanctos Legis antiquæ & novæ.

Inter veteris Testamenti, & novi Sanctos, hoc discriminis interest, quod illi fuerunt adumbrationes, & figuræ virtutum, perfectionum, & magnalium Messiæ venturi; cum isti sint exemplaria divini hujus Prototypi, videlicet, imitatores, atque, ut Sanctus Chrysostomus ait, pictores, qui conati sunt repræsentare aliquot lineamenta in tabula vitæ eorum. Sed, cum eorum multitudo sit infinita, sufficiat nobis, unum tantum proferre, qui, cum illum viderit, ostenderit, annunciaverit, & cognoscendum tradiderit, fuit ejusdem simul Præcursor, Præco, & Imago ita similis, ut nonnunquam alter pro altero fuerit acceptus. Nostis, me loqui de Sancto Joanne Baptista, qui ipse acceptus, & in honore habitus fuisset, tamquam Messias, nisi ejus obstitisset humilitas; dicebat enim illum, qui ab ipsis quærebatur, medium esse inter illos: *medius vestrum stetit, quem vos nescitis;* se vero, ne dignum quidem esse, qui solveret corrigiam calceamentorum illius.

Applicatio quorumdam Scripturæ locorum huic argumento.

De Divinitate, & magnalibus JESU CHRISTI.

Magnalia J. C. expressa in Evangelio S. Joannis, cap. 1.

IN *principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Joann. 1.* JESU CHRISTI Divinitas, & quidquid dici potest, ad texendum elogium Personæ, & magnalium illius, continetur in primo Capite Sancti Joannis: In principio erat Verbum, videlicet ante omnia tempora; Verbum enim est Imago perfecta, quam Deus format sui ipsius, cognoscens seipsum, & Deus se ab æterno cognovit; Imago hæc erat in Deo, quod indigitat distinctionem, quæ subsistit inter illam, & eum, qui illam producit. Denique hæc Imago erat Deus, scilicet eadem res, ac Deus, qui producit illam, eadem in Natura, eadem in Potentia, eadem in Sapientia; Imago hæc substantialis, terminus hic subsistens cognitionis Dei, est Filius, quem Pater generat ab æterno. Hoc est, non quod ego comprehendere tenear, sed quod credere debeo: Verbum hoc factum est Caro, & habitavit in nobis plenum gratiæ & veritatis. Quæ annihilatio ex parte Dei in unione Verbi cum Carne! Sed quæ gloria pro hominibus? Ecce me igitur cum Natura divina conjunctum per vinculum, quo unita fuit humanæ naturæ; vinculum arctum adeo, ut Deus vere factus fuerit Homo, & Homo in CHRISTO JESU sit vere Deus. Vidimus etiam hunc Hominem-Deum gloria cumulatum, vidimus illum repletum Spiritu gratiæ, & veritatis, ut decebat Filium Patris Æterni Unigenitum: tamquam Dei Filius per justitiam accepit plenitudinem Cælestium donorum, & per misericordiam in eorum partem vocavit homines fratres suos: accepit plenitudinem gratiæ, cujus mox factus est fons, unde in nobis effunditur. Joannes Baptista reddit hoc testimonium Salvatori, eumque magnifice, & magno cum fulgore reddit; illum reddit semetipsum humilians, & confitens JESUM CHRISTUM, infinitis spatiis, se superiorem esse, & sibi in omnibus præferendum. Hoc testimonium Sancti Joannis, nonne Salvatori gloriosum est? Nonne tribuit sublimem Ideam magnitudinis hujus Hominis-Dei? accedat ad hæc hoc testimonium fideliter relatum esse a Sancto Joanne Evangelista, qui ipse quoque testis fuit gloriæ, & magnitudinis JESU. *Vidimus gloriam ejus.* Ex recentibus animadversionibus in Sancti Joannis Evangelium.

Discrimen inter legẽ Moysis, & J. C.

Lex per Moysem data est; gratia, & virtus, per JESUM CHRISTUM. Joann. 1. Lex quidem per Moysem lata fuit, sed Moyses non dabat gratiam ad eam observandam: cum JESUS CHRISTUS nos erudierit de sublimibus veritatibus suis, & indigitans nobis perfectissimæ justitiæ vias, promeruerit etiam nobis gratias necessarias, ut in illis fideliter ambulemus. Quæ homini Christiano felicitas est, natum esse sub lege gratiæ, si tamen noverit ejusdem privilegia, & pretium eorum! hæc adeo sublimia Mysteria, excelsæ hæ veritates, pura hæc, & Sancta dogmata, quæ novam legem componunt, & quæ illam antiquæ legi præponunt, JESUS CHRISTUS hausit ex sinu Dei, cujus est Unigenitus, & cum quo facit Hominem-Deum. Opus erat Deo, qui legem adeo perfectam nobis irrogaret; opus erat Deo, qui nobis præbe-

præberet exemplum, & vim observandæ legis; sed cum hæc omnia facta fuerint a Deo, væ nobis, nisi Deo responderimus. *Eadem*.

Quomodo Pater æternus glorificaverit Filium suum.

Pater venit hora, clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te. Joann. 17. Utique, Salvator mi, tu glorificandus es a Patre tuo in Cruce eadem; Sol in Eclypsim incidit; contremiscit terra; templi velum scinditur; hiscunt monumenta, & restituentia mortuos, quos continent, annunciabunt quid es. Illi etiam, qui fuerunt instrumenta, ac testes mortis tuæ, agnoscent te verum Dei Filium. Sed tu quoque honoraturus es Patrem tuum gloriosissimo Sacrificio, quod illi offerre possit. Tu, per mortem tuam vadis effecturus, ut omnes ubique illum cognoscant, & adorent omnibus in Mundi plagis, & cumulaturus in æternum Cælum fidelibus Animabus, quæ in æternum ipsum amaturæ sunt, & celebraturæ. *Eadem*.

Quomodo Salvator sit via, veritas, & vita.

Ego sum Via, Veritas, & Vita. Joann. 14. Utique, Domine, tu Via es, in qua nemo fatigari, nemo errare, nisi culpa sua, potest; Veritas es, quæ ignorari non potest, ubi cum simplicitate studium adhibeatur; æterna Vita es, quæ, cum possidetur, amitti non potest; Via es, per exempla; Veritas, per doctrinam, & promissionem; Vita, per retributiones. Mundus e contra dux est fallax, qui decipit eos, qui ipsius exempla, & usus sequuntur; placita ejus sunt errores, promissiones, mendacia, bona, umbræ, quæ evanescunt, & quæ sectatores suos in præceps adducunt. *Eadem*.

Discrimen inter sanctitatem J. C. & Sanctorum.

Talis decebat, ut nobis esset Pontifex Sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, & excelsior Cœlis factus. Ad Hebr. 7. Sanctitas non facit nos filios Dei, nisi per adoptionem, sed Sanctitas JESU convenit illi, tamquam vero Dei Filio, per naturam. Talis esse decebat summus Pontifex noster, cujus unius est, ingredi in Sanctuarium, ut agat cum Deo de hominum Sanctificatione; itaque debet ille segregatus esse, non a peccatoribus solum, verum etiam ab iis, qui magis Sanctitate florent, & ab excelsioribus Cœli Spiritibus: *excelsior Cœlis factus*. Ideo, Domine, haberis, tamquam *Sanctus Dei*, ut loquitur S. Lucas Evangelista: Sanctus antonomastice, & Rex virtutum, per incommunicabile privilegium; nam, quatenus Deus, per essentiam, possides perfectiones omnes, quatenus Homo, donatus fuisti omnibus gratiis; & quatenus Homo-Deus, tibi comparasti infinita merita, & fortasse, propter hæc omnia, Rex, & Propheta, mysticum illud tibi elogium elucubratus est; *Rex virtutum dilecti*, quasi diceret: te amabilem præstitisti Creatori, & creaturis, per divinitatis tuæ perfectiones, & per incomparabiles virtutes tuæ Sanctissimæ Humanitatis.

Lucæ 4. — *Psalm. 67*

Perfectiones admirabiles J. C.

Vocabitur Nomen ejus admirabilis. Isaia 9. Quidquid dici, vel cogitari potest de magnalibus JESU CHRISTI, continetur in illis Isaiæ verbis: *Vocabitur Nomen ejus admirabilis, Deus fortis, &c.* Admirabilis, quia simul est, & Deus fortis, & infirmus homo; admirabilis in Corpore suo, effecto a Spiritu Sancto, tamquam opere perfecto, & organo omnium miraculorum; admirabilis in Anima repleta omnibus pulcritudinibus, quæ decent augustissimum divinæ Majestatis Sanctuarium; admirabilis in sacro unionis nodo, quo triplex substantia, Corpus, Anima, & Divinitas in una, eademque Persona conjungitur; cum adorabilis Trinitatis Personæ tres, unam habeant, eamdemque substantiam.

JESUS CHRISTUS est vere magnus.

Hic erit Magnus, & Filius Altissimi vocabitur. Lucæ 1. Qui dicit hæc Angelus est, eadem annuncians Virgini, quæ futura est Incarnati Verbi Parens. Paulisper immoremur assecuturi vim horum verborum; *hic erit Magnus*; sed adnitamur attollere nostras cogitationes super ea omnia, quæ in creaturis magna videntur; quandoquidem Dei Filius non potest minus magnus esse Patre suo. Erit igitur Magnus sapientia, Magnus sanctitate, Magnus potestate, magnus operibus, & meritis; Verbo, infinite Magnus, sine mensura, & sine fine; hoc est, cum S. Chrysostomo, Magnus sine ulla comparatione cum creatis magnitudinibus; vel cum Origene: *Magnus Magnorum*, & Princeps omnium magnitudinum. Omnes duces exercituum, omnesque Reges, qui nomen magni appetierunt, reipsa non sunt, nisi pulvis, & athomi, & quoniam ipse unus exhaurit omnem veram magnitudinem, illi habere non possunt, nisi commentitiam magnitudinem, quæ coram illo est instar puncti. Inclinate igitur capita vestra, vestrasque coronas ad pedes hujus Hominis-Dei, mundanæ magnitudines, neque frustra affectetis gloriam, quam unus ille promeruit; vobis satis est servire illi, & hoc multo majus est, quam populis omnibus imperare: nimis beati, si vivitis ea in obedientia, quam legibus ejus debetis. *Hic erit Magnus, & Filius Altissimi vocabitur* En aliquid eorum, quæ continentur in verbis Cælestis Nuntii, qui hominum Salvatori, ceterorum Angelorum nomine præstat obsequium.

Sententiarum idem argumentum.

Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Matth. 17. Audite, Pater æternus ait, audite, creaturæ, cujuscumque ordinis estis, & quemcumque gradum in Mundo tenetis, & vos potissimum, Discipuli JESU CHRISTI, *Ipsum audite*. Ecce illum: *hic est*. Hic Homo, quem videtis coruscantem ea luce, quæ hactenus delituerat sub obscura specie. Homo est, cujus maximi Mundi hujus homines, qui ad ejusdem latera apparent, nonnisi servi sunt, ut illi sua præstent obsequia, ejusque mandata capessant. Hic est Homo, quem Prophetæ verbis adeo magnificis petierunt, &, quem terra exspectat, pro reparatione sua, tot sæcula. Hic, non solum Homo est; Deus est, coram quo universus Orbis nihilum est, & omnes creaturæ sunt umbræ.

Qualis est gloria, & exaltatio J. C. quatenus Hominis-Dei.

Sedet a dexteris Dei. Ad Hebr. 1. Quamvis videatur nihil addendum esse elevationi gloriæ Hominis-Dei, Apostolus tamen non coarctat se ad id; ecce quousque procedit; *sedet a dexteris Dei?* & ibi vere elevatus est infinite super omnia, quia nihil est, quod non sit Deo subjectum. Sicuti gloria hæc cognosci non posset, & Apostolus ejusdem nobis tribuit sublimiorem ideam; audiendus est, ubi loquitur de humiliatione, & elevatione Salvatoris; Non igitur illi satis est, eum collocasse ad dexteram Patris, sed ait, gloriam ejus esse eamdem cum gloria Patris sui. Ecce quomodo ille scribit ad Philippenses: *humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis; propter quod, & Deus exaltavit illum, & donavit illi Nomen, quod est super omne Nomen, ut in Nomine JESU omne genuflectatur, Cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus JESUS CHRISTUS in gloria est Dei Patris.* Ecce verba, quæ indigitant monstruosam Hominis-Dei annihilationem; verum etiam ecce, qua in re gloria nostri Redemptoris est incomparabilis, cum sit super omnia, per suas humiliationes, cum recipiat potestatem super omnia, postquam subjectus fuit omnium potestati, & tandem fiat omnium hominum Judex, quia subiit judicium omnium, Apostolus iterum describit hanc JESU CHRISTI dignitatem, cum ait: *Deus constituens JESUM CHRISTUM ad dexteram suam in Cælestibus, supra omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, & omne Nomen, quod nominatur in hoc seculo non solum, sed etiam in futuro; & omnia subjecit sub pedibus ejus.*

Ad Philipp. 2. — *Ad Ephes. 1.*

Hoc miraculum est vere novum, Hominem esse vere Deum.

Novum creavit Dominus super terram, Femina circumdabit virum. Jerem. 31. Ita ne novum, ac inauditum est, ut femina virum circumdet? hoc profecto non esset ita novum, neque ita admirabile, si hominem solum circumdaret, sed novum, & admirabile est, quia Homo hic æque Deus est, ac Homo; quapropter Scriptura iis utatur verbis, quæ miraculi novitatem significant; non est verbis celebrandum novum hoc opus eximium; dicere satis est: Verbo, Deum nihil unquam fecisse, neque facere potuisse sua dignius magnitudine, nisi Hominem-Deum, quia hoc est taliter naturam humanam cum divinitate conjungere; ut factus fuerit Homo, qui æque vere Deus est, ac Homo.

Vetus, & nova lex conveniunt in statuenda J. C. divinitate.

Finis legis CHRISTUS in salutem omni credenti. Ad Rom. 10. Si JESUS CHRISTUS finis est legis veteris, ac novæ, opus est, ut testamentum utrumque probet JESU CHRISTI Divinitatem. Quod pertinet ad vetus, ecce veritates, quæ illud sequuntur, & quæ aliæ ex aliis inferuntur. 1. Fuit Judaica Religio; factum in dubium revocari non potest. 2. Hæc Religio instituta erat a Deo, ideoque sola vera, in qua Deus verus agnoscebatur, & adorabatur. 3. Hæc Judaica Religio, Deum habens auctorem, prædixit Messiæ adventum, qui instituturus erat novam legem, & prædixit Messiæ hujus Divinitatem. 4. Quidquid dictum est, & prædictum de hoc Liberatore, de hoc Legislatore, de hoc desiderato ab omnibus gentibus, perfecte invenitur verificatum, & adimpletum in JESU CHRISTO: igitur ille est hic Messias promissus, prædictus, desideratus, atque tot figuris designatus. Ad hæc Judaica Religio, ipsa quoque erat figura Christianæ Religionis, ad hanc manu ducebat, & sicuti umbra non est a corpore separata, Christiana Religio, primum, & ab origine erat in veteri, & deinceps illinc evoluta fuit. Sed utraque hæc Religio æque concurrunt ad probandam JESU CHRISTI Divinitatem; sunt utraque in hoc præcipuo Capite conjunctæ; nova loquitur, non secus ac vetus, & invenitur ubique JESUS CHRISTUS esse Homo, & Deus; ergo divinitas ejus expressa est in lege utraque, quasi Sol cum radiis solaribus, quia: *CHRISTUS, est finis legis in salutem omni credenti.*

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & Sententiæ Sanctorum Patrum applicabiles; alii quidem Divinitati, alii vero magnalibus JESU CHRISTI.

Forma Dei accepit formam servi; uterque Deus propter accipientem Deum, uterque autem Homo, propter acceptum Hominem; neque enim illa susceptione alterum eorum, in alterum conversum, atque mutatum est; divinitas quippe in creaturam non commutata est, ut

desi-

desisteret divinitas; nec creatura divinitatem, ut desisteret esse creatura. S. August. de Trinit. cap. 7.

Vita CHRISTI tota disciplina morum fuit. Idem de vera Religione.

CHRISTI humilitatem, misericordia, non impotentia fecit. Idem in Psalm. 96.

CHRISTUS, propter se quærendus, non propter aliud. Idem in Psalm. 118.

CHRISTUS de Patre natus sine Matre, & de Matre natus sine Patre. Idem in tractat. 8. in Joann.

CHRISTUM quod non sapit, insipidum est. Idem ibidem tract. 9.

CHRISTUM in corde habere parum est, nisi ore confitearis. Idem in Psalm. 118.

CHRISTUM Sapientissimum etiam gentes fatentur. Idem de consensu Evangel. cap. 7.

CHRISTUM etiam exteri Prophetæ prædixerunt. Idem in Epistola ad Roman.

Humanitas CHRISTI non est mutata in divinitatem, nec e contra. Idem in Epistola ad Roman.

Verbum Caro factum est, non mutato in carnem, assumpsit enim humanitatem, non amisit divinitatem; itaque idem Deus, & idem Homo, in natura Dei æqualis Patri; in natura hominis factus est mortalis; in nobis, pro nobis, de nobis, manens, quod erat, suscipiens quod non erat, ut liberaret, quod fecerat. Idem de actis cum Felice.

Sicut in homine quolibet, præter unum illum, qui singulariter susceptus est, anima, & corpus una persona est; ita in CHRISTO Verbum, & Homo una persona est. Idem Epistola 102. ad Evodium.

Nullatenus dubites, unum filium, atque ipsum esse Deum verum, qui cum Patre Deo, Spirituque Sancto Deo, fecit omnia tempora, & in Monte Sinai legem dedit, & ipsum Deum Verbum Carnem factum, qui veniente plenitudine temporis, factus est ex Muliere, quam fecit, factus est sub lege, quam dedit. Idem, vel incertus auctor de fide ad Petrum.

Vita æterna mortem assumpsit, Vita æterna mori voluit, sed de tuo, non de suo; accepit a te, ubi moreretur pro te; ab hominibus enim assumpsit Carnem, sed non more hominum; nam Patrem habens in Cœlo, Matrem elegit in terra, & illic natus sine Matre, & hic sine Patre. Idem tract. 26. in Joann.

Divinitas Verbi æqualis Patri, facta est particeps mortalitatis nostræ, non de suo, sed de nostro; ut & nos efficeremur participes divinitatis ejus, non de nostro, sed de ipsius. Idem lib. de vera Innocentia.

Quod Prophetæ praviderunt, & prædixerunt, hoc Apostoli viderunt, & prædicaverunt, quod erat, factus est. Quid erat? quid factus est? Verbum erat, Caro factus est; suscepit humanitatem, non amisit Divinitatem. Factus humilis, mansit sublimis. Idem lib. de quinque hæres.

Quidam reddi sibi rationem flagitant, quomodo Deus homini permixtus sit, ut una fieret persona CHRISTI, cum hoc semel oportuerit fieri, quasi ipsi rationem reddant de re, quæ quotidie fit; quomodo misceatur Anima Corpori, ut una fiat persona hominis. Idem serm. 58. de verbis Domini.

Non jam desperandum est, participatione Verbi posse homines fieri filios Dei, quando Filius Dei, participatione Carnis, factus est Filius Hominis. Idem de grat. novi Testam.

Ego sum Via, Veritas, & Vita, tamquam diceret: Qua vis ire? Ego Via, Quo vis re? Ego sum Veritas; Ubi vis permanere? ego sum Vita. Idem supra Matth.

CHRISTUS legis finis est. Ambrosius in Psalm. 118.

CHRISTUS est Caput bonorum; ii autem Corpus ejus. Gregor. 4. Moral.

CHRISTUS, postquam per Prophetas locutus est, tandem proprio ore locutus est. Idem 24. Moral.

CHRISTUS non est alter in humanitate, alter in divinitate. Idem 48. Moral.

Corpus CHRISTI dicitur domus, & templum Dei. Idem 23. Moral.

CHRISTUS ante mortem gloriam fugit, post mortem cogassi voluit. Idem in lib. 5. Reg.

CHRISTUS omnia nobis est. S. Ambrosius lib. de Virg. lib. 3.

CHRISTI velle, fecisse est.

CHRISTI gloriam inimicorum Impugnatione crevit. Chrysost. in Epist. ad Hebr.

Nomen CHRISTI exprimit unitatem personæ in duabus naturis; exprimit etiam dignitatem regiam, & Sacerdotalem, & gratiæ plenitudinem, propter unctionis prærogativam. Joann. Damasc. in Matth. cap. 16.

Discere JESUM omni scibili est salubrius. S. Bernard. in Epistolis.

CHRISTUS factus est nobis Sapientia in prædicatione, justitia in peccatorum remissione, Sanctificatio in conversatione, Redemptio in passione. Bernardus sermone 22. in Cant.

CHRISTUS humanitatem suam ab Ecclesia subtraxit, ut daret locum fidei. Idem serm. 75. in Cant.

CHRISTUS totus mihi datus, totus in meos usus expensus est. Idem serm. 3. de Circumcis. ferm. 3.

CHRISTUS, & Dominus nomina dignitatis sunt. Idem Homil. 2. in Joann.

In CHRISTO Persona consideranda majestas, dignationis magnitudo, caritatis latitudo, humanæ naturæ exaltatio. Idem serm. 3. de adventu Dom.

Quidquid es, quidquid potes, debes Creanti, redimenti, vocanti. Idem de verb. Apost.

Putasne Filium Dei reputes JESUM quisquis est ille homo, qui ipsius nec terretur comminationibus, nec attrahitur promissionibus, nec præceptis obtemperat, nec consiliis acquiescit. Idem in serm.

Incassum laboras in acquisitione virtutum, qui eas alibi, quam in CHRISTO quæris. Idem sermone 22. in Cantica.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologia depromi possit in hoc argumento.

Hodie etiam sunt inter Christianos homines J. C. divinitatis impugnatores.

HOC in loco bellum non gerimus cum Atheis, qui respiciendi non sunt, nisi tamquam inimici imaginarii, qui per furiosam vanitatem videri volunt nequiores, quam respsa esse possunt. Bellum istic gerimus cum iis, qui quodam licentiæ spiritu inter hæresim, atque atheismum, tertium agmen constituunt contra Ecclesiam, & qui confitentes unius primi Entis divinitatem, non credunt illum sese ita abjecisse, ut semet naturæ nostræ arcte adeo conjungeret, quemadmodum ipsi credimus, & qui ideo inficias eunt JESUM CHRISTUM Deum, & Hominem esse, Filium æterni Patris, divinum Verbum, quod carnem assumpsit, & mox subiit mortem pro mortalium salute; non quod minime credant, fuisse quondam Hominem vocatum JESUM, in Judæa natum eo tempore, quo narraverunt Evangelistæ, & quem fatentur insignis fuisse meriti, sed cui contra omnia fidei lumina, Scripturarum auctoritatem, indubia argumenta, quæ ipse tradidit suæ divinitatis, per ea miracula, quæ superant omnes naturæ leges, contra fulgidissima testimonia, quæ Cælum, ac terra perhibuerunt, quibus maxima quæque ingenia cedere, ac victis dare manus coacta fuerunt, qui, inquam, his non obstantibus, disputant, & in dubium revocant Divinitatem JESU CHRISTI ubique hodierna die publicatam, atque recognitam.

Verum est, in ipsis Ecclesiæ primordiis, ubi Evangelium prædicari cœptum est, plures de hoc argumento hæreses obortas fuisse; sed illæ in ipso ortu a Sanctis Paulo, & Evangelista Joanne jugulatæ fuerunt. Lapsu temporum Ariani, Manichæi, Nestoriani, aliæque sectæ, diversos subinde servaverunt errores; circa præcipuum fidei nostræ articulum; sed Ecclesia illas in Conciliis suis anathemate percussit; ita ut supersint tantum auctorum nomina, quæ veri fideles perhorrescunt; sed gemimus, quia extat etiam hodierna die, multitudo Socinianorum inter Christianos effusa, & nonnullorum, qui Deistæ vocantur, homines in omnem licentiam prostituti, qui se Spiritus fortes appellant, & qui JESU CHRISTI divinitatem negantes, evertunt Christianismi fundamenta.

Duobus modis impugnari possunt inimici divinitatis J. C.

Divinitatem JESU probaturi, duplicem sequi possumus viam, fidem videlicet, & rationem, quæ sunt veluti duo armorum genera, cum quibus debellare possumus Salvatoris inimicos, pari cum fructu. Utimur fide, Sanctisque Bibliis contra Judæos, Arianos, aliosque hæreticos; neque reor, illos resistere posse contra testimonia apertissima, & perspicua, quidquid conentur, ut vim eorum eludant, & sensum detorqueant; sed quoniam integris opus esset voluminibus ad discutiendos tot veteris, novique Testamenti locos, ad refellendas adscititias explicationes, & auferenda omnia fallacia subterfugia, per quæ elabi possent; addimus invicta argumenta deprompta ex miraculis, & actionibus plusquam humanis, atque perfectionibus, quas nemo unquam in dubium vocare ausus est, & quæ nonnisi Homini-Deo convenire possunt, quæ secunda est ratio impugnandi rebelles, & pertinacissimos homines confundendi.

Nexus, quem habent inter se essentiales Religionis veritates, adducit nos in cognitionem divinitatis J. C.

Essentiales Religionis veritates ita connexæ sunt, ut imitentur hac in re Geometrarum principia, quorum alia sunt veluti gradus quidam, ut ad aliorum cognitionem perducant. Ita in examine, quod fieri potest, præcipuorum argumentorum, quæ constituunt fidei nostræ fundamenta, veritas existentiæ Dei nos adducit ad veritatem religionis naturalis, & veritas religionis naturalis ad cognitionem Judaicæ, & Judaicæ religionis cognitio ad veritatem Religionis Christianæ, & hæc omnia, per quamdam seriem illationum, ut nemo videatur illas inficiari posse, quin lumini naturali abrenunciet. Hic nexus, quem inter se habent magnæ veritates, nos longius adducit; quia sufficit diligenti examine excutere fundamenta, quæ constituunt veritatem Religionis Christianæ, ut persuadeamur per eadem principia, probari JESU CHRISTI Divinitatem, ita ut, qui ambigit utrum JESUS CHRISTUS sit vere Deus, dubitare debeat de veritate Oraculorum, quæ Christianismum constituunt;

& qui certus est de Oraculorum horum veritate, non dubitet amplius de JESU CHRISTI Divinitate. *Ex tract. de Divinitate JESU CHRISTI.*

Divinitas J. C. nonnisi per revelationem potest cognosci;

JESU CHRISTI Divinitas considerari potest, tamquam Mysterium nobis absconditum, vel tamquam veritas nobis revelata. Primo intuitu dogma hoc est incomprehensibile, neque illius quæritur explicatio; sed illius tantum veritas probatur, & quin confugiamus ad humanas theorias, ut ostendamus, quomodo se habeat res, credamus reipsa ita esse, per probationes ex ipsa revelatione desumptas; nam vetus, & novum Testamentum, ita consentiunt in confessione JESU CHRISTI, tamquam veri Dei, ut, quod alterum promisit, prophetavit, figuravit, atque connotavit characteribus suis, alterum reipsa ostenderit, & cognoscendum præbuerit. Relationes ita justæ sunt, ut Judæi falli nequaquam potuerint, nisi per nefariam cæcitatem; neque Gentiles recusare potuerunt religionem certissimis probationibus fulcitam; quapropter veritas Hominis-Dei non poterat non educere illos de erroribus suis, & docere eos, quo cultu excipere deberent supremam, & veram Divinitatem; quandoquidem reipsa, ita mutuo ex se pendent essentialiter JESU CHRISTI Divinitas, & Christianæ Religionis veritas, ut necesse sit, vel utramque subsistere, vel utramque evanescere.

Qui evidens est per utrumque testamentum.

Si fallimur in sententia de divinitate J.C. probare non possumus quominus in idololatriam labamur.

Naturalis religionis præ ceteris omnibus antiquissimæ principium est, infinitum esse intervallum, Creatorem inter, & creaturam, quod efficit, ut citra impietatem, Deus nequeat usque ad creaturam demitti, & citra idololatriam, creatura nequeat ad Deum usque elevari. Si igitur JESUS CHRISTUS Creator est, supremus universorum Dominus, & vere Deus; nequit dici, sine impietate, ipsum simplicem esse creaturam; sin autem JESUS CHRISTUS non est, nisi creatura simplex, sine idololatria haberi nequit pro Deo, & pro Creatore Cæli, ac terræ; ita ut, si fallimur in ea sententia, quam tenemus, JESUM CHRISTUM eamdem habere essentiam, eamdemque naturam cum æterno Patre suo, & consequenter Deum esse, & supremum Mundi dominatorem, nonne liquet, nosmet excusare non posse a crimine idololatriæ, quia illum quatenus talem, adoramus; neque putandum est, creaturam, quia est præstantissima, fieri posse objectum adorationis, quæ nonnisi Deo, supremo Enti, potest adhiberi. Qui enim adorant sydera, non minus idololatræ sunt, quam qui adorant lignum, & lapidem; & illi, qui adorarent Angelos, non minus idololatræ essent, iis, qui astra venerantur; eorum quidem idololatria esset minus crassa, non ideo tamen esset minus vera; quippe idololatria non in eo sita est, ut honores divini tribuantur vili, abjectæque creaturæ; sed simpliciter creaturæ, & pro divinis hisce honoribus, semper illi sunt intelligendi, qui unum decent Deum, cujusmodi sunt, adoratio, supremusque cultus, quem adhibere non licet ulli Enti creato, ad quamcumque extolli possit dignitatem.

Idololatria quæ opposita est gloriæ Dei, & saluti nostræ.

De fide est, & hoc principium solo etiam rationis lumine cognitum fuit, idololatriam esse crimen oppositum duobus magnis finibus Religionis; magnam, eamque perspicuam habere oppositionem ad gloriam Dei, quoniam exuit Deum gloria sua, ut eam transferat ad creaturam; ideoque videmus in Scripturis, nullum esse crimen, quod Deus magis explicite prohibuerit, & in quod nunquam severius animadverterit; & quod professus palam fuerit se nequaquam passurum; ut alter quispiam sibi eriperet gloriam, vel impune eam sibi usurparet. *Gloriam meam alteri non dabo.* 2. Hoc scelus oppositum est saluti nostræ; quoniam Spiritus Sanctus aperte declarat, idololatras nunquam futuros hæredes Regni Cælorum. Hinc autem sequitur: si JESUS CHRISTUS non esset vere Deus, quod ne cogitari quidem potest, citra impietatem, & si non esset coæqualis Patri suo, sed illius sibi gloriam usurpasset, sibi vindicans divinitatem; sequitur, inquam, Christianismum, qui innititur fidei Dei Hominis facti, nihil habere, in quo distinguatur a paganismo: JESUM CHRISTUM Sanctum Sanctorum, & eamdem sanctitatem, e contra esse id, quod, sine horrore, non potest audiri, maxime impium, & sceleratissimum mortalium omnium; quia usurpasset Divinitatem; & Religio non solum mendax esset, sed furentissimi tyranni jure suo omnes conatus exercuissent ad illam exterminandam; Pontifices, Judæi merito interfecissent auctorem, per supplicia crudelissima, & ne diutius immorer teterrimis illationibus, quæ eliciendæ essent ex hac superstitione; sequeretur, Christianos non solum futuros mortalium omnium miserrimos, uti dicebat S. Paulus, nisi aliquando essent resurrecturi; verum etiam futuros maxime impios, & insipientes, necnon divina dignissimos iracundia, adorantes hominem, qui noxia ambitione adfectasset titulum, & honores Divinitatis. Sed habeantur Deo gratiæ: Nos per divinam Misericordiam evocari fuimus in Religionem prorsus sanctam, & Auctoris ejus divinitas fuit certissimis testimoniis comprobata.

J. C. possidet omnes possibiles perfectiones, quia Deus est æque, ac homo.

Patet inter omnia possibilia, nihil majus esse Homine-Deo. Quærunt Theologi utrum Deus producere possit effectum infinitum, qua in re probabilior opinio est in rebus mere creatis nihil esse posse infinitum, namque infinitas est proprietas naturæ, quæ a nemine pendet, & quæ in semet totam Entis plenitudinem continet. De Dei infinitate idem sentiendum est, ac de Omnipotentia, de Immensitate, de æternitate, & incomprehensibilitate: quæ omnia propria sunt Entis supremi attributa incommunicabilia rebus omnibus, quæ non sunt Deus. Verum, si fieri posset, ut extra Deum, & in creatis rebus quidquam esset infinitum, hoc tamen absolute infinitum non esset; quia non comprehenderet in unitate essentiæ suæ, perfectiones omnes excogitabiles; ita ut, si Deus dare vellet Omnipotentiæ suæ terminum, quo nihil perfectius esse posset, & qui, ut ita dicam, exhauriret omnem potestatem suam, quæ est infinita; opus esset, ut ille produceret effectum, qui non esset mere creatus, neque absolute creatus, neque absolute extra ipsum, & tali medio contineret, per hoc eximium opus, infinitatem essentiæ suæ increatæ. Sed hoc ille præstitit faciens Hominem-Deum, quia hoc modo effectus, quem produxit, illi vere par est, perfectione, quia in eo ille ipse comprehenditur, cumque Deus ingressus sit cum humana Natura in compositionem Dei-Hominis, dicendum est, hoc esse divinum reddidisse istud compositum infinitum in omni genere perfectionum.

Homo-Deus majorem tribuit honorem, & gloriam divinæ Majestati, quia omnes possibiles creaturæ possint tribuere.

Extra omnem dubitationis aleam est, divinum hoc Hominis-Dei compositum majorem Deo honorem, & gloriam afferre, quam afferre possent omnes homines, omnes Angeli, & omnes creaturæ, non solum quæ sunt, sed quæ etiam produci possent; quia actiones gratiarum, & adorationes, & amor infinite magis æstimabiles sunt. Et ratio est: honoris magnitudinem desumi præsertim a qualitate illius, qui honorem fert, & qui sese humiliat, ut per submissiones suas, ostendat quo in pretio habet excellentiam, cui hoc adhibet obsequium. Cum ergo nulla detur proportio inter quidquid est possibilium creaturarum, & Hominem-Deum; ita nulla esse potest comparatio inter gloriam, quam recipit ab illo Deus, & illam, quam recipere posset ab omnibus spiritibus creatis, ita ut postquam Deus Deum honoravetit, hæc reverentia in maximam cesserit Dei sui gloriam, qua non potest majorem recipere. Hoc nobis testatur Ecclesia, cum ait: *gratias agimus tibi, propter magnam gloriam tuam:* Te, Domine, laudamus, & benedicimus tibi, propter majorem gloriam tuam, videlicet, quia nobis dedisti Hominem-Deum, qui eximium opus est Omnipotentiæ suæ, & quod tibi in infinitam cedit gloriam. Videtur etiam Deus, non recipere tantum gloriam infinitæ suæ parem excellentiæ, sed quodammodo crescere, cum adoratur a Deo; quia, qui honoratur, tenet locum superiorem loco honorantis; ita ut in relatione hac Dei adorantis, & Dei adorati, Deus, ut ita dicam, videatur nobis supra seipsum evectus.

Quamvis præ[illegible] ... Salvatoris [illegible] a persona divina, opus tamen erat, ut homo esset æque ac Deus, ut hominum salutem mereretur.

Loquentibus de Divinitate Salvatoris, opportunum est, semper meminisse JESUM CHRISTUM, cum sit admirabile illud compositum, comprehendens, & continens quidquid proprium est, utriusque Naturæ, divinæ scilicet, & humanæ; hinc sequi, necessaria illatione, actiones, quæ prodeunt ex hac beata unione, illis esse communes, & licet meritum, & perfectio, quæ illas commendant, ex Divinitate procedant; tamen humanitatem contulisse nonnihil ad effectum, quem sibi proposuit Deus, & ad gloriam, quam inde recepit; Exempli Gratia, ut esset hominum Salvator, qui ille finis est, propter quem Dei Filius venit in Mundum, qualitas ista, & iste effectus, taliter erat proprius Hominis-Dei, ut melioris theologiæ sententia, si opus erat Salvatore hominibus post peccatum, decebat Sapientiam divinam, ut hic esset Homo-Deus; & si Deus de Cælo descendere debebat, ut cum hominibus habitaret; opus erat, ut hoc, propter illos salvandos, accideret; ita ut, cum consideratur Verbum hoc Incarnatum, qui seorsim ordinem constituit supra omnia, quæ creata sunt, novus status existat propter statum Naturæ, statum gratiæ, & gloriæ, medius inter mera creata, & Creatorem. Si ratio quæritur admirabilis hujus portenti, hæc est, quia, ut esset Salvator, opus fuit, illum esse Deum, alioquin, non potuisset ad extremum usque quadrantem satisfacere Justitiæ Dei læsi, & etiam Hominem esse, alioquin, non potuisse pati, nec sese humiliare ad reparandam Patris sui gloriam. Oportebat, illum Deum esse simul, & Hominem, ut Personæ dignitas daret infinitum pretium actionibus, quæ videbantur esse propriæ hominis tantum.

Divinitas J. C. probata, contra Arianos, & alios Hæreticos. Joann. 1.

Omnia, quæ dici possunt de JESU CHRISTI Nativitate, redigi videntur ad divina verba a S. Spiritu, per S. Joannem prolata: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum ... & Verbum Caro factum est.* In quibus S. Ambrosius, & post illum Theologi, statuunt, & Verbi consubstantialitatem, & JESU CHRISTI Divinitatem contra Arianos, aliosque hæreticos. Piscator hic, laudatus Pater ait,

per qua-

per quatuor, vel quinque hæc verba; quæ hausit ex sinu Divinitatis, quo Aquilæ instar ascendit, oppugnat, & evertit hæreses omnes in hoc argumento, *quod enim erat in Principio, non includitur in tempore; ergo Arius conticescat, qui Filium Patri coæternum negat: quod autem erat apud Deum, non commixtione confunditur, sed manentis Dei apud Patrem, solida perfectione distinguitur, ut Sabellius, & Photinus obmutescant, qui nullam in divinis Personis distinctionem agnoscebant.* Et si Verbum erat Deus, æterna ejus Divinitas, consubstantialitas, & unio inseparabilis cum Patre invicte probatur, per eadem verba, quæ confundunt Eudoxium, & Eunomium de JESU CHRISTI Divinitate. Legantur eruditissimæ litteræ S. Paulini in hoc argumentum; quot verba sunt, tot sententiæ; necnon tot victoriæ, quæ confundunt hæreticos; veluti cum profert hanc S. Pauli sententiam ad Roman. *CHRISTUS super omnia Deus, benedictus in sæcula.* Et cum idem Apostolus scribit ad Titum, nonne dicit, nos exspectare adventum gloriosum magni Dei Salvatoris nostri? *exspectantes beatam illam spem, & adventum gloriæ magni Dei, & Salvatoris nostri JESU CHRISTI.*

Ambrosius l. 1. de Fide Trin. cap. 5.

Ad Titum 2.

Quomodo Scriptura attribuit Divinitatem JESU CHRISTO.

Scriptura, cui Christianus quilibet fidem habere debet, vel abrenunciare nomini, quod gerit; Scriptura, inquam, sexcentis in locis, Dei Nomine JESUM CHRISTUM appellat, eique tribuit omnes titulos, & attributa, quæ Divinitati solum conveniunt. Sanctus Paulus nonne conceptis, explicitisque verbis ait: *JESUM non rapinam arbitratum fuisse, esse se æqualem Deo;* in illo *habitare plenitudinem Divinitatis corporaliter:* S. Joannes nonne tribuit illi Omnipotentiam, qui unus est ex characteribus Divinitatis, dicens, omnia per illum facta fuisse. *Omnia per ipsum facta sunt,* quibus S. Paulus addit: per ipsum, & in ipso: *Omnia per ipsum, & in ipso creata sunt;* si æternus sustinet hanc Mundi machinam, nonne illam sustinet vi Verbi sui Hominis facti: *portans omnia Verbo virtutis suæ?* Hæc virtus est Verbi propria; æque hujus est, ac Patris: *virtutis suæ:* nam sicuti Pater est omnipotens, Filius æqualiter omnipotens est, quia eamdem habet naturam: *Similiter omnipotens Pater, omnipotens Filius;* quod ipsum dicendum est de ceteris perfectionibus, quas Scriptura pariter tribuit Salvatori, & quæ totidem sunt invicta argumenta probantia divinitatem, uti mox dicemus.

Ad Philipp. 2.
Ad Coloss. 2.
Joann. 1.
Ad Hebr. 1.
Symbolum Athanasii.

JESUS per se, vel per servos suos de se loquens, palam suam ostendit divinitatem.

Rite perpendatur JESU CHRISTI sermo, seu cum loquitur per se, seu cum loquitur ministerio discipulorum suorum, innotescet, ipsum palam dicere; se esse Deum, vel id satis significare, per ea, quæ dicit, veluti, cum asserit, se fuisse antequam Abraham fieret: ipsum habuisse gloriam suam apud Patrem, antequam sæcula nascerentur; ipsum esse Alpha, & Omega, principium, & finem; ipsum applicuisse sibi quidquid Prophetæ de Messia vaticinati sunt, & manifeste declarat, se esse lumen Mundi, viam, veritatem, & vitam, quin attingamus ea, quæ Evangelistæ, & S. Paulus scripserunt illius nomine, quin repetamus antiqui Testamenti locos, qui nonnisi de illo possunt intelligi; dico solum, novum Testamentum tribuere JESU CHRISTO omnia Dei opera; creationem rerum omnium, qui semper fuerat character proprius Dei Israel; conservationem omnium rerum, quod unice spectat ad Creatorem; redemptionem Mundi, quam Prophetæ unice Deo acceptam referebant. In omnibus tandem videtur JESUS CHRISTUS nobis repræsentari, tamquam æqualis Deo, Dominus Deus, &, Verbo, Deus verus.

Sanctitas J. C. probat illius Sanctitatem.

Hic Homo vocatus JESUS, qui se Messiam dixit, & qui, dum viveret, pro tali habitus fuit a nonnullis gentis suæ; hic Homo, inquam, adeo insignis, &, cujus fama in omnes Mundi plagas personuit, vitam duxit prorsus sanctam; docuit, & exercuit virtutes omnes in sublimi perfectionis gradu; vulgo habitus fuit vir pietatis non vulgaris, & gavisus est æstimatione constanti contra omnia calumniæ tela, quæ illi tetrum loliginis succum voluit allinere. Vita illius, usque ad annum trigesimum, fuit irreprehensibilis, transacta quidem in tenebris, & in silentio, verumtamen in summi innocentia, & qui objecerunt illi generis sordes, & vitæ caliginem, tanto temporis spatio, nihil invenerunt, quod objicerent ex parte virtutis, & probitatis; & si quid in dedecus illius commenti sunt, confinxerunt specimen suo præjudicio conforme, illum videlicet non esse Messiam, quem exspectabant, quia videbant illum ea luce, ac pompa destitutum, qua septum putabant in lucem esse proditurum. Sed quod ad illius pertinet mores, ac disciplinam, hanc non ausi sunt attingere, sine manifesta calumnia, tamen illum propius observarunt incredibili cum assiduitate, illum quocumque sequentes, & investigantes opera, & Verba singula ad examen vocantes; ita ut nihil fallere posset zelotypos oculos, & censorios spiritus, quibus odium, & invidia ingerebant sexcentas suspiciones, ac dolos, ut illum arguerent: *& ipsi observabant eum... Venerunt, ut caperent eum in sermone.* Consulendum est Evangelium, ut innotescat, quomodo sese gererent, ut liqueat, illos hunc quovis subsecutos esse, ut essent totidem testes, & censores actionum illius, necnon importuni observatores verborum ejus conati illius scrutari consilia, & penitissimas etiam cordis ejus latebras. Sed quonam evaserunt omnes istæ illorum curæ? Confinxerunt illi quasdam criminationes. Fateor; interpretati sunt illius verba in partem sequiorem, & actionibus ejus eum affinxerunt sensum, quem nequitia, & mala eorum affectio illis suggerere poterat; sed illumne umquam veri criminis insimularunt? vel criminis, quod ullam haberet speciem veritatis? Ejus inimici nihil inausum, vel intentatum reliquerunt, ut illius æstimationem perderent, & fidem, quam apud homines sibi conciliaverat, abrogarent. Falsos testes, calumnias reatum perduellionis, leges fractas, populos fallaci doctrina deceptos; sed probarunt ne umquam fallacissimas criminationes? hoc tantum abest, ut Judex ipse, quem vi facta coegerunt, ut injustam illi mortis sententiam inferret; primus agnoverit, & palam innocentiam suam declaraverit: *Nullam invenio in eum caussam.* Pilatus ipse, teste Tertulliano, Romam scripsit pro illo, atque ibi deliberatum est, utrum divini honores illi essent tribuendi, tamquam Homini prorsus Cælesti, & virtute humana majori.

Luc. 14.
Matth. 22.
Joann. 19.

Idem, sequitur argumentum.

Dici nequit, ipsum hominum oculis non ostendisse, nisi quod in ipso erat boni; sed vitia illius ita latuisse in vitæ privatæ tenebris, & consanguineos suos eadem silentio obvolvisse, neque permisisse, ut in vulgus emanarent; sed ille cum omni personarum genere, cum omni sexu, & omni conditione versatus est; cum eruditis æque, ac cum imperitis, cum summis, æque ac cum imis, cum justis, æque ac cum peccatoribus. Seipsum ostendit in templo, in Synagogis locutus est; palam prædicavit, inventus est in cœtibus, ubi ab omnibus invisus, & a plurimis observatus, tot inter oculos intentos ad mores ejus explorandos, ac tot testes, qui totidem erant censores; tamen nihil unquam in eo deprehensum fuit, quod posset redargui, & totum illud crimen, cujus reus habitus fuit, & propter quod morte fuit damnatus, est confessio facta coram judicibus, se esse Messiam, & verum Dei Filium. Cum vitæ ejus sanctitas esse deberet probatio, atque convictio hujus veritatis, amabo vos, nonne opus erat, hunc Hominem (vocemus illum hoc nomine, donec omnino de illius nobis divinitate persuasum sit) nonne opus erat, hunc Hominem probum esse, ab omni calumniæ, & impietatis suspicione vacuum, & qui nollet os sublimare mortalibus, sine alio fructu operis sui, præter mortem contumeliosissimam, quæ illi parabatur, & quam ipse prædixerat? testimonium Hominis hujus recti, atque integerrimi, quemadmodum illi ipsi testati sunt, a quibus illi struebantur insidiæ: *Magister scimus, quia verax es, & viam Dei in veritate doces:* hoc, inquam testimonium, quod ipse perhibet de se, testificans se Messiam esse, & Dei Filium; hoc testimonium, iterum dicam, innixum, & suffultum omnibus circumstantiis temporis, & loci, per Prophetas connotatis, & rerum omnium, quæ validissimam possunt aliunde conjecturam probare, recusandumne est, ubi agitur de Nationis felicitate, & totius Mundi salute?

Matth. 22.

In S. Joannis Baptistæ Nativitate, Pater illius, divino repletus Spiritu, prædixit, quid aliquando futurus esset hic Puer; applicavit illi prophetiam Isaiæ, simulque ostendit illum, cujus Puer iste futurus erat Præcursor, fore Messiam Altissimi Filium, & verum Deum dicens: *& tu Puer Propheta Altissimi vocaberis, præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus, ad dandam scientiam salutis Plebi ejus in remissionem peccatorum eorum:* Patet in duplici hoc Oraculo Isaiæ, & Zachariæ omnes eos terminos Dominum Deum nostrum, Deum summum, vel Altissimum, significare eamdem Personam. Omnes Scriptores sacri, attribuunt hæc nomina eidem Personæ, quæ est Ens infinitum, aut supremum; si igitur JESU CHRISTO conveniunt, JESUS CHRISTUS habendus est pro Deo summo, pro Ente infinito, & ejusdem essentiæ cum Patre. At nonne videmus hæc omnia divina Nomina tribui JESU CHRISTO per Spiritum Sanctum? Eventus nonne probat, illum, quem Joannes Baptista præcursurus erat, esse JESUM CHRISTUM? quantum spectat ad me, hic Sanctus Præcursor ait: Baptizo vos in aqua, sed qui venturus est post me, cujus dignus non sum corrigiam calceamenti solvere, hic vos est baptizaturus in Spiritu Sancto? Nonne liquet, illum, quem S. Joannes Baptista præivit, illum esse eumdem, qui vocatur Dominus Deus noster, Filius Altissimi? *præibis enim ante faciem Domini... Propheta Altissimi vocaberis... Rectas facite semitas Dei nostri.* Profecto Oraculum hoc convenire non posset, nisi Deo Patri, vel JESU CHRISTO considerato, quatenus Salvatore, & Deo; si hæc locutio litteralis est, convenire nequit æterno Patri, quia non venit; si figurata, Joannes Baptista non est Præcursor magis connotatus, quam Noe, qui prædicavit Diluvium, antequam accideret, neque modo diverso a Moyse, qui locutus est ad Pharaonem,

Isaiæ 24.
Explicatia Isaiæ per Zachariam Patrem Joannis, per quod probatur J. C. esse Deū, Canticum Zachariæ.

ut illum deliniret, & ad Populum Israel, ut illi persuaderet, quod sibi fuerat revelatum. Ita Noe, & Moyses erant Præcursores Dei, præparantes Populum ad recipiendas Dei Misericordias. Hæc sententia sustineri non potest. Joannes Baptista vocatur Domini Præcursor eo modo, qui illius efficit characterem, atque illum distinguit.

Scientia quam habuit Deus Salvator futurorum, & cognitio cordium probat illius divinitatem.

Non postremus Divinitatis character est scientia infinita, per quam Deus præterita æque cognoscit, atque futura, quin aliquid ipsum fallere possit; hoc autem frequentius in occasionibus Salvator ostendit. Profecto Apostoli, quibus hoc erat persuasum propria experientia, nonne dicebant illi, *Domine tu nosti omnia*: S. Paulus nonne addit: *in CHRISTO JESU sunt omnes thesauri Sapientiæ, & Scientiæ Dei absconditi*, Angeli, cælestesque Spiritus non cognoscunt cordium secreta; hoc est privilegium Divinitatis JESU CHRISTI tamquam Dei: *tu solus nosti corda filiorum hominum*; hoc ipsum sæpe experti sunt Pharisæi cum JESUS CHRISTUS aperiebat cogitationes eorum, usque respondebat, antequam loquerentur: *cum vidisset Deus cogitationes eorum, dixit, ut quid cogitatis mala in cordibus vestris?* ita, per effectum hujus Scientiæ, futurum prædixit Jerosolymæ excidium, progressum Ecclesiæ suæ, proditoris Discipuli perfidiam, negationem Principis Apostolorum, fugam Discipulorum, cum Pastor percuteretur, gloriosam Resurrectionem suam, triumphalem Ascensionem, effusionem Spiritus Sancti. Tempora omnia, sunt punctum præsens JESU CHRISTO. In ipso nihil præteritum est, nihil futurum; quis igitur credere abnuat JESU CHRISTI divinitatem? *annunciate nobis, quæ ventura sunt*, inquit Scriptura, *& dicemus, quia Dii estis*. Quis ergo ille est, qui religioso timore non corripiatur, cum animat fidem suam, & cogitat JESUM CHRISTUM verum Deum, & verum Hominem spectatorem esse omnium cogitationum suarum? Verbum hoc divinum esse, *sermonem Dei vivum, & efficacem, penetrabiliorem omni gladio ancipiti, pertingentem usque ad divisionem Animæ, & Spiritus, & nullam esse creaturam invisibilem ante ipsum*. Nonne ex corde nostro ejicere debemus pravas omnes cogitationes, omnesque motus abnormes jugulare, qui lædere possent majestatem illius, qui videt secreta cordium, eaque tandem universæ terræ manifesta facturus est.

Joann. 2. Ad Coloss. Paralipom. Matth. 9. Isaiæ 4. Hebr. 4.

Probationes, quas Salvator ipse dedit suæ divinitatis. Matth. 28.

Si alia quæruntur Divinitatis JESU CHRISTI argumenta, nonne ipse eam satis probat per effectus prorsus divinæ Potestatis? etenim, ut ait ille: *data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra*; sed potestas adeo universalis, ac suprema, illi data non est, nisi, ut probet missionem suam; quin autem ostendat illam per apparatum, nitorem, & magnificentiam, quæ Judæi credebant futura ejusdem indicia; reipsa oportebat, ut indubias traderet probationes, quibus ostenderet, se illum esse Messiam, qui ab ipsis exspectabatur; sed, cum illi nequaquam e re visum fuisset, in Mundum prodire, cum hoc fulgore, & magnifico apparatu, quem sibi proposuerant Judæi, oportebat quidem, ut præberet argumenta magis probantia statum, quem elegerat, aptiorem esse ad eorum animos avertendos, quam ad oppositum illis persuadendum. Omnis ergo probatio, quam illis tradere poterat, ut persuaderet illis quid esset, humanitus loquendo, nihil esse poterat, nisi hæc sine limite potestas, manifestum suæ Divinitatis indicium, inquit Tertullianus: *Opera divina afferunt in illo divinam Potestatem*, & Salvator judicavit probationem hanc adeo validam esse ad persuadendum, ut Populo huic exprobaverit, ipsum excusatione indignum esse, eo quod miraculis illius non crediderit: *si non venissem, & opera non fecissem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent &c.* aliquam habere possent excusationem, & prætexere aliquem infidelitati suæ colorem; sed opera, quæ feci, perhibent testimonium de me: videlicet, superant naturæ vires, quale est certissimum miraculum, nonnisi a Deo proficisci posse, & miraculum præcipue patratum ad constituendam fidem veritatis, quale erat; hunc Hominem missum esse a Deo, & esse Messiam, quem præstolabantur, argumentum esse, quod omnem debebat dubitationem, omnemque hac in re difficultatem auferre: cum autem JESUS CHRISTUS fecerit plurima id genus miracula, de quibus nemo dubitavit unquam, frustra Judæi conati sunt illis offundere caliginem. Nimis enim erant frequentia, nimis publica, nimis in Mundo celebrata, ita, ut nemo dissentire posset, & sola resurrectio Lazari satis est, ut quisque persuadeatur, & arguat, illum vere fuisse Deum; alioquin Deus sua auctoritate comprobasset mendacium, atque calumniam, quod omnino fieri non potuit.

Tertullianus an. l. 2. de Trin.

Alia probatio quam dedit Salvator suæ divinitatis, peccatorū remissione. Matth. 10.

Hæc potestas est, quæ unum decet Deum, & quæ unus est ex characteribus divinitatis, secundum testimonium inimicorum ipsius JESU CHRISTI; remittere peccata commissa contra divinam Majestatem. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* nam, quamvis post Legem novam, hæc potestas communicata fuerit Ministris Domini; hi non habent eamdem ea se, quemadmodum illam habebat tunc JESUS CHRISTUS, quatenus Homo-Deus; antequam illam cuipiam communicaret. Unde hæc inferri poterat argumentatio, cui Judæi non potuissent respondere; Dei unius est peccata remittere, hic effectus est divinæ Potentiæ, & nemo potest hanc sibi potestatem vindicare, eamque independenter exercere, quia unice pertinet ad auctoritatem Dei: Cum Salvatoris inimici principium hoc constituissent, ab illis non poterat in dubium revocari: *quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* atqui JESUS CHRISTUS peccata remisit, & Evangelium explicite pluribus in locis, hoc docet: *Vade, & noli amplius peccare, ne deterius aliquid tibi contingat . . . dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum . . . tunc ait Paralytico: dimittuntur tibi peccata tua*: Atque ut evinceret hos homines gloriæ suæ invidentes de hujus potestatis veritate; & probaret, Filium Hominis vere Filium Dei esse; miraculum operatus est, ut tribueret gradum integræ certitudinis hujus articuli, ut sciatis, inquit, Filium Hominis habere hanc potestatem dimittendi peccata, dixit Paralytico: *tolle grabatum tuum, & ambula*; hic erat etiam unicus finis, propter quem Filius Dei venit in Mundum, cui reliqui fines erant substituti, remittendi peccata. Angelus loquens ad Joseph, nonne asserit, vocabis illum nomine JESUM; salvum enim faciet Populum suum a peccatis eorum; igitur verum quoque est, illum esse Deum verum, & verum Hominem. Locutus est, & se gessit, tamquam hominem: hic erat finis actionum, prodigiorum, & doctrinæ suæ, ostendere in semetipso utramque naturam, & efficere, ut in verbis, & actionibus suis cognosceretur simul Divinitas, & Humanitas.

Joann. 12. Matth. 10. Matth. 9. Ibidem.

Spiritus Sanctus perhibuit testimonium de divinitate, & gloria Salvatoris.

Spiritus Sanctus addidit se socium æterno Patri ad procurandum Salvatoris gloriam, testimonium perhibendo Divinitatis ipsius; & exequendo id, quod JESUS CHRISTUS sibi ipse promiserat: *ille me clarificabit, quia de meo accipiet*. Clarificabit me, dicebat Apostolis suis; adhibebit sua lumina, & flammas in honorem meum, efficiens, ut cognoscar, & ut mihi amorem conciliet; adhibebit, quod recepit a me in gloriam ejus, quod ab illo recepi, videlicet humanitati meæ, cum mea divina Persona conjunctæ; profecto meminerimusne, quod Angelus de Cælo missus ad B. Virginem, nunciavit illi de magnalibus Filii, quem ipsa erat paritura; non dubites, quo minus Spiritus Sanctus, qui grande hoc miraculum operaturus erat, posuerit in ore interpretis sui verba, quæ protulit; *hic erit magnus, & Filius Altissimi vocabitur*. Oblivisci nequaquam potestis cum Salvator hic baptizaretur, & cum Pater æternus vocem suam protulit, Spiritum Sanctum apparuisse sub Columbæ figura; & intelligitis, hoc accidisse, ut per præsentiam suam honoraret Deum, qui se usque humiliabat, ut semet in peccatorum ordine constitueret; sed quoniam Spiritus sanctus tunc sese in silentio continuit, audiamus nunc vocem ejus, vel potius legamus Scripturas, quæ sunt opus digiti hujus Dei, ut intelligamus quid ipse fecerit in gloriam Messiæ, & testimonium, quod perhibuit illi plura post sæcula, post suam nativitatem. De fide enim est, ea, quæ in veteri Testamento sunt nobiliora, referri ad gloriam JESU CHRISTI, & quidquid ibi dictum est, & factum ad gloriam ejus, dictum, factumque fuisse ad afflatum Spiritus Sancti. Fecit etiam, ad ipsius gloriam aliquid illustrius in lege nova ex ipso momento Incarnationis Verbi; ubi enim efformavit Corpus illius, satis non putavit replere Animam ejus omnibus donis suis, voluit, ut fons omnium donorum suorum totus effunderetur ad ostendendum hominibus donum Dei, per excellentiam in persona Hominis-Dei. Mox visibiliter apparuit super Salvatorem in Jordane, quemadmodum dictum est; per missionem divini hujus Spiritus aggressus est munus prædicandi Populis Evangelium suum, & ipse Apostolos animavit, ut perhiberent testimonium de Magistro suo, postquam super illos descendit in forma linguarum ignis, quod quomodo contigerit, nostis.

Lucæ 1.

Testimonium Prophetarum.

Hoc in loco paucis verbis, cum Principe Apostolorum S. Petro, c. 3. Actuum, dicere possemus, Prophetas omnes, post Samuelem locutos fuisse de Adventu Domini nostri, & omnia vitæ suæ Mysteria prænunciasse; quorum recensio inutilis esse non potest, quandoquidem probat ad evidentiam, gloriam, & dignitatem Salvatoris; *scrutamini Scripturas*, dicebat Salvator ipse Judæis, *illæ sunt, quæ perhibent testimonium de me*. Diligenter legite Scripturas, & admirabimini videntes descriptiones, & peculiares circumstantias earum rerum, quæ ad me pertinent: profecto S. Augustinus ait, universum Judæorum Populum fuisse magnum Prophetam, per sanctas litteras veteris Testamenti, cujus adhuc sequeller est, tanto magis fide dignus, quanto magis favent Christianis contra illum ipsum. Isaias Propheta prædixit illum, qui venturus erat ad Mundum salvum faciendum, de Matre virgine esse nasciturum. Michæas prædixit locum, ubi nasceretur; & iidem Prophetæ, qui prædixere temporalem illius Nativitatem, meminerunt etiam æternæ: *ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel, & egressus ejus ab initio, a diebus æternitatis*.

Joann. cap. 5. August. contra Faust. lib. 9. cap. 11. Isaiæ 7. Mich. 5. Mich. ibid.

David

Psalm. 71. Osee 11.

David prædixit Magorum adorationem; Jeremias cædem Innocentium, & Herodis persecutionem; Osee fugam in Ægyptum, non secus ac reditum, ille, qui ex Prophetis meritus est nomen Evangelistæ, eo quod de rebus futuris eadem perspicuitate locutus est, ac de præteritis, memorat reprobationem Judaici Populi, & gentilium vocationem, quemadmodum etiam fundationem Ecclesiæ, & Legis novæ prædicationem.

Zachar. 9.

Zacharias prophetavit ingressum JESU CHRISTI in Jerusalem; non opprobria, quibus afficiendus erat, postquam triumphans fuerat exceptus; duorum latronum circumstantia, inter quos crucifixus fuit, ab Isaia narratur;

Isaia 53. Amos cap. 8.

Amos verba facit de generali eclypsi, quæ tunc tenebris terram universam cooperuit; Oseas verba facit de JESU CHRISTI victoria, de inferno, quo ille descendit; & de morte per gloriosam Resurrectionem suam;

Malach. 1.

Malachias locutus est de augusto Altarium nostrorum Sacrificio; Zacharias de adorabili Eucharistiæ Sacramento, denique omnes fere de secundo Adventu in fine sæculorum, deque universali Judicio; sed nemo melius locutus est de Mysteriis Messiæ, quam Rex ille, de quo originem, & genus ducturus erat, & qui illum prospexit in duplici statu maxime opposito, videlicet in passionibus, & opprobriis Crucis, & in gloria Resurrectionis, & Ascensionis ejusdem. Verum, quæ major Divinitatis, & magnalium JESU CHRISTI probatio proferri potest, quam hoc ipsum prædictum, & prophetatum fuisse tot sæculis, antequam appareret?

Testimonium Apostolorum de divinitate, & magnalibus JESU.

Hic locus non est ad examen vocandi testimonium Apostolorum, tum eorum, qui scripserunt, vitam, & actiones Salvatoris; cum eorum, qui Populis annunciaverunt ejus Mysteria, & religionem; Apostolorum, inquam, testimonium, quanti faciendum sit, & quanti ponderis esse debeat eorum auctoritas; dicere nobis liceat modum, quo scripserunt alii, alii vero prædicarunt veritates, quas a suo Magistro didicerant, satis ostendere, neutros incidere potuisse in aliquam suspicionem alicujus cupiditatis, & quemadmodum non potuerunt aliquem affectum inducere, quem illis non afflaret Spiritus Sanctus, illos nunquam potuisse, neque ausos fuisse id exequi, nisi ab eodem Spiritu impellerentur, & agerentur; quoniam nihil illis exspectandum, vel sperandum erat ab hominibus. Sed e contra se objiciebant contradictionibus Judæorum, odio gentilium, furori, & persecutioni tyrannorum; ideoque suppliciis teterrimis, ex quibus inferendum est, illis, ante alios, persuasum fuisse de Divinitate Magistri sui, & de veritate Religionis, quam instituere volebant. Ecce igitur para testimoniorum, quæ illi perhibuerunt: S. Thomas, unus omnium maxime incredulus, qui professus fuerat, se nunquam crediturum, nisi propriis sensibus; postquam convictus fuit, illum vocat suum Dominum, & Deum; *Dominus meus, & Deus meus*.

Joann. 20.

S. Joannes incipit Evangelium suum per hæc verba: *In principio erat Verbum, & Deus erat Verbum, &c.* quæ omnes indicant characteres Divinitatis. S. Petrus perhibet testimonium gloriæ Salvatoris hujus, quam viderat, & verba, quæ audiverat, cum ille sibi in Thabor transfiguratus apparuit:

2. Petri c. 1.

accipiens a Deo Patre honorem, & gloriam, voce delapsa ad eum hujusmodi a magnifica gloria: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, & hanc vocem audivimus de Cælo allatam, cum essemus cum ipso in Monte Sancto. Alii Apostoli, & Discipuli ostenderunt se perfecte convictos fuisse de Divinitate illius, a quo mittebantur, & de veritatibus, quas nomine ipsius annunciabant; alioquin, si credidissent, se deceptos fuisse, nunquid omnia reliquissent, & omnia passi essent; ut calumniam foverent, sumptibus suæ quietis, honoris, & vitæ?

Animadversio in probationes veritatis, & in testimonia divinitatis J. C.

Missa faciamus cetera argumenta, & innumera testimonia, quæ de Salvatoris Divinitate, ejusque magnalibus afferri possent, ut id animadvertamus, quod nos in ea, quam habemus, fide, potest confirmare. Profani historici, majoremne merentur fidem, ubi loquuntur de Cæsarum imperio; Exempli gratia, & de rebus gestis, quas scripserunt, quam Prophetæ, Evangelistæ, Apostoli, Martyres, & plurimi etiam auctores infideles de mirabilibus Nativitatis Domini, de miraculis vitæ illius, de prodigiis mortis, de Resurrectionis gloria, de Ascensionis triumpho? & omnia hæc facta, quæ testata reliquerunt tot auctores, qui, ut loquitur Scriptura, efficiunt testium nubem, nonne sunt satis validæ probationes, ut nobis persuadeant, hunc Hominem, de quo præbentur testimonia adeo ampla, & authentica, esse infinite supra homines? scio, cum agitur de historia, auctores, qui, ut plurimum, majorem merentur fidem de his rebus, quæ ævo suo contigerunt, &, ut ita dicam, sub oculos eorum, non semper satis esse in plurimis tutos, namque favor, metus, spes, & affectus varii efficere nonnunquam possunt, ut veritatem dissimulent, & sæpe minus scribant historiam, quam Principum suorum Panegyricum. Sed nulla similis cogitatio impellere poterat eos, qui de JESU CHRISTO locuti sunt, ut illum, tamquam Deum traducerent, nisi illis omnino de hac re persuasum fuisset. Hoc saltem dici non potest de Prophetis, & de Patriarchis, qui tot sæculis illum præcesserunt; quod vero ad Apostolos, & Evangelistas attinet, non video, quænam caussa illos impellere potuerit, ut in honorem ejus, facerent, & paterentur quidquid fecerunt, & passi sunt. Si temporum decursu agnovissent illum, tamquam calumniatorem, & Sycophantam, dum viveret; si mors tandem illis errorem abstulisset, non erat quid sibi ab illo vel timerent, vel sperarent; & fidelitas, amor Patriæ, gloria veri Dei, quem adorabant, ac sexcentæ aliæ rationes humanæ, & divinæ suadebant illos, ut facerent prorsus oppositum eorum, quæ fecerunt.

Testimonium infideliū pro divinitate J.C.

Quod spectat ad testimonium hominum, quamvis illud inimicorum suorum in favorem Salvatoris Mundi, sit irreprehensibile, & Deus sæpe oblectatus fuerit ex illorum ore elicere confessiones Filio suo decoras; infideles tamen, non satis illum cognoverunt, ut de illo pro meritis loquerentur.

Plato Divinus vocatus.

Quidam ex illis, qui maxima ingenii laude floruerunt, quærens regulam morum, quæ tuta esset, & certa, ait, hominem parem non esse, ut sit morum norma, hanc Deum esse debere, præcipue vero, si Deus fieret Homo; *non Homo, sed Deus est, maxime vero, si Deus fiat Homo*; Cumque ab hoc Philosopho quæreretur, quousque leges illius servare teneremur, respondit: id, quod innuit aliquam cognitionem Incarnationis divinæ Personæ; donec sit in terra Legislator, qui sit homine major, *& qui omnibus hominibus fontem veritatis aperiat*.

Trismegistus.

Videtur etiam alius nescio quis, qui tanta non gaudet Nominis celebritate, nequaquam magnum hoc ignorasse Mysterium, cum sit: Opus esse, ut Filius Dei mitteretur ad medelam afferendam malis omnibus, quibus terra erat infecta, atque ut ita dicam, obruta, & submersa, quasi universali colluvione; sed fortasse duo isti, ethnici sapientes, cum hoc pacto loquerentur, hauserant lumina sua ex libris nostrorum Prophetarum, & sane liquet, eorum mentis aciem, nequaquam pervenire potuisse ad intelligendum sensum eorum verborum, quæ proferebant; quandoquidem hic Homo-Deus, quem credebant necesse esse, ut in Mundum veniret, nondum apparuerat, ut ferrent judicium de miraculis ejus, & placitis Evangelii sui, auctorem tot prodigiorum, & legum vere Sanctarum, vere Deum esse.

* § Imperator Adrianus apud Lampridium.

Imperatores nonnulli, post illius mortem perciti rumore miraculorum, & sanctitate vitæ ipsius, voluerunt, illum accensere diis suis, & Tertullianus testatur, Pilatum de hac re litteras dedisse ad Imperatorem Tiberium, a quo proposita fuit in Senatu hæc Apotheosis. Alius decreverat illi templum ædificare, sed falsorum deorum Sacerdotes illum de hac mente ejecerunt, & Alexander Severus, ob insignem, & peculiarem æstimationem, quam de JESU CHRISTI Persona conceperat, imprimi jussit ejus Imaginem in operibus publicis, æque ac in ædibus suis, quod satis ostendit quanti JESUS CHRISTUS ab infidelibus fieret, quamvis aliunde illum dedecore afficerent, rati, illum quidem hominem esse non vulgarem; vel ad summum, dignum, qui inter deos suos, idola videlicet, accumberet.

Infestissimi inimici J. C. testimonium perhibuerunt de illius divinitate.

Nonne mirum est videre, veritatis vim coegisse infestissimos Salvatoris inimicos, ut illius divinitati perhiberent testimonium; nam nonne ipse impius Porphyrius apertissimus Christianæ Religionis inimicus, qui nihil intentatum reliquit, ut illam exscinderet, convelleretque, testatus est ex ipsa dæmonum confessione, JESUM CHRISTUM singulari virtute, beatam meritum fuisse immortalitatem. Quid de Mahometto dicam; nonne fatetur, JESUM verum esse Messiam missum a Deo, cujus habebat spiritum, & virtutem? Nonne fatetur, illum Verbum esse Dei in sinu Virginis, cui nomen Maria: Legem recentem, quam hominibus tulit, & quam in Judæa prædicavit, nihil, nisi verum complecti, & ipsum postquam adimplevit missionem suam, in Cælum sublatum fuisse ad recipiendam mercedem laborum suorum? Quid dicemus modo de dæmoniis, & de honore, quem inviti JESU CHRISTO detulerunt? Lactantius refert partem oraculorum, quæ superbi isti spiritus divinitatem appetentes, coacti fuerunt proferre in laudem Divinitatis Domini nostri; & plurimi Doctores asserunt, inanium horum deorum silentium, sæpe veri Dei gloriam publicasse; cum servi eorum permisere tantum, ut dicerent sibi augusta, ac terribili nomine JESU, os obstrui.

Testimonium Sybillarum.

Silentio prætermittamus quidquid infidelitas nobis suppeditat in hoc argumento, & conjiciamus oculos in magnum illud lumen, quod accendit Deus in paganismo, ut spiritus ad lumen majus præpararet. De sybillis loquor, Virginibus Prophetissis, quarum virginitas merita est donum prævidendi nostra Mysteria adhuc futura; nam, quamvis Sancti Patres usi fuerint oraculis harum Virginum Ethnicarum persuasuri de nostris veritatibus cultores idolorum; quomodo detrectari possunt testes, quos ipsi etiam Pontifices, & idololatriæ ministri venerati sunt? S. Justinus, Theophylus Antiochenus, Clemens Alexandrinus, S. Augustinus, aliique multi Ecclesiæ Doctores usi sunt pluribus

in locis ad probandas res plures, quas ab Evangelio docemur; & Lactantius, qui fuerat idolorum Sacerdos, post conversionem suam, sedulam navavit operam, collecturus ea, quæ supersunt pretiosa antiquitatis monumenta. Nihil singillatim profero de harum Sybillarum Vaticinius, quia hæc omnibus patent, præcipue vero duæ insignes prædictiones, de quibus Latinorum Oratorum, poetarumque Principes, satis perspicuis verbis sermonem habuerunt.

Adoratio tributa J. C. in Scripturis; igitur Deus est, sicut est homo.

JESUS CHRISTUS; qui suam probavit cum Patre æqualitatem, attulit etiam argumenta, quibus probavit sibi eumdem, quem Patri, honorem esse deferendum, cum quo unum tantummodo efficit per unitatem Naturæ, omniumque perfectionum, quæ illius sunt attributa; petit etiam honorari cultu eodem, iisdemque obsequiis, tamquam Deus unus cum illo; *ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem.* (*Joann. 5.*) Propheta nonne prædixerat hanc cultus æqualitatem, cum dixit: *adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes gentes servient ei?* (*Psalm. 55.*) Nonne Omnipotentis imperio Angeli, & omnes creaturæ jussi fuerunt adorare JESUM CHRISTUM simulac in Mundum prodiret: *& cum primum introduxit Primogenitum in Orbem, dicit: & adorent eum omnes Angeli ejus.* (*Ad Hebr. 1.*) Uni Deo adoratio reservata est. *Soli Deo omnis honor, & gloria;* Cur enim Pater æternus jussit JESUM CHRISTUM sedere ad dexteram suam? nonne, ut reciperet easdem adorationes, ac ipse ab omnibus rebus creatis, quia ille est divinitas eadem: *sede a dexteris meis; sic a dexteris*, S. Chrysologus ait, *sed & Filius, ne Pater non sedent a sinistris: unica, & singularis est divina confessio, ubi Superna Virtus recipit nihil sinistrum*: (*Spam. 18.*) ita cognitio JESU CHRISTI, & cognitio Patris, nobis proponuntur, tamquam duo æqualia objecta, vel potius, tamquam objectum unum, quod constituturum est electorum beatitudinem. Vita æterna in eo sita est, ut cognoscamus Deum verum, & JESUM CHRISTUM Filium ejus; *hæc est Vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, & quem misisti JESUM CHRISTUM.* (*Joann. 17.*) Ita Sanctus Joannes explicite ait, JESUM CHRISTUM vere esse Deum, & esse Vitam æternam: *Hic est vere Deus, & Vita æterna.* (*1 Joann. ult. c.*) Cur autem JESUS CHRISTUS non adoretur tamquam Deus, quandoquidem est substantialis imago Patris, splendor gloriæ illius, lumen luminis illuminantis omnem hominem venientem in Mundum? *Cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus.* (*Ad Hebr. 1.*) Ille accipiens servi formam, humiliavit se, ita tamen, ut non amiserit formam Dei; Divinitas, per hanc affinitatem, nullam passa est imminutionem, S. Augustinus inquit: *semetipsum exinanivit formam servi accipiens: non ergo se exinanivit amittens quod erat, sed accipiens quod non erat.* (*Tractat. 7. in Joann.*) Ne separemus ergo adorationes nostras. Pater nonnisi per Filium potest honorari; ad Patrem itur duntaxat per Filium, creata omnia cultus suos adhibent Omnipotenti, & Agno super Thronum illius sedenti. Nostrum est, non secus ac Spirituum beatorum, quos Æternus jussit adorare JESUM CHRISTUM, statim ac in Mundi lucem prodiret, in præsentiarum, cum exuit quidquid in eo terrenum erat, per unionem carnis nostræ; adoremus illum in Cælo a dextris Patris sui, & nosmet conjungentes cum Senioribus viginti quatuor, & cum universa Aula Cælesti clamemus, Agno, qui sedet ad dexteram Patris, honor, & gloria omnis in sæcula sæculorum.

Ascetici distinguunt tres nativitates in J. C. Divinam, Humanam, & ex sinu sepulcri.

Cum S. Paulus dixit nobis JESUM CHRISTUM prædestinatum fuisse, ut esset Filius Dei, in suprema Potestate, secundum Spiritum sanctitatis, per resurrectionem ex mortuis; nonne palam probat tres admirabiles Nativitates JESU CHRISTI? profecto nonne declaratus fuit Dei Filius per potestatem, quam in omnem naturam exercuit, in omnia elementa, in omnes morbos? hæc sententia est Theophylacti dicentis? *manifestatus est Filius Dei in virtute per Spiritum sanctificationis.* (*Theophylactus in cap. 1 ad Roman.*) Ecce ergo divinam hanc generationem substantiæ, & sinus Patris, ad producendum cum illo amorem æternum, & consubstantialem: si hæc generatio ineffabilis est, miracula JESU CHRISTI nonne fidem ejus constituunt? *prædestinatus est in virtute Filius Dei.* (*Ad Rom. 1.*) Humana Nativitas, ac temporalis ex substantia, & sinu Mariæ connotatur per hæc verba: illum prædestinatum esse Dei Filium, per Spiritum sanctificantem, cum ex purissimo Sanguine pudicissimæ Virginis, Spiritus divinus effinxit Corpus æterno Dei Verbo; denique Nativitas JESU CHRISTI ex sinu sepulcri in gloria, & in immortalitate, ad statuendum Dei Regnum, & Ecclesiam suam, designatur per Resurrectionem mortuorum: *qui prædestinatus est Filius Dei, ex resurrectione mortuorum.* (*Ibidem*) Immoremur stabiles in tribus hisce articulis Fidei nostræ, adoremus JESUM CHRISTUM in sinu Patris, penetraturi hoc ineffabile, & incomprehensibile Mysterium; adhibeamus illi omnia obsequia in hoc humiliationis Mysterio, ubi non exinanivit seipsum, nisi nobis daturus secundam Nativitatem, & ablaturus illam, quam accepimus ex infecto primi hominis fonte. Resurgamus cum illo non amplius morituri, per gloriam, quam speramus ab illius divinitate, quæ illum Patri coæquat suo; quandoquidem nobis pollicitus est nos futuros Deos, profecto jam promissionis hujus arrhas accepimus, quia recepimus, ut JESUS CHRISTUS, vitam Spiritualem in Sacramento illuminationis, & denique, cum ille sit vita, & resurrectio, resurgemus cum illo, & cum ille apparebit, similes erimus illi, per adoptionem, quemadmodum ipse similis est Patri per naturam: *cum apparuerit tunc similes ei erimus.* (*1. Joann. c. 3.*)

Divinitas per Incarnationē immutata non est, igitur J. C. est Deus. Lib. 1 de Trin. cap. 7.

JESUS CHRISTUS, qui est consubstantialis imago Patris accipiens formam servi, nequaquam amisit formam Dei. Deus est, & Homo est, inquit Augustinus; *uterque Deus, & uterque Homo.* Creator est rerum omnium, pergit Pater idem, per Divinitatem, & est Salvator hominum per Humanitatem. Impassibilis est in seipso per divinam Naturam, quemadmodum passibilis est per humanam; taliter conservavit proprietates duplicis hujus Naturæ, ut per hoc probaverit, se a Matre veram carnem recepisse, & ab æterno Patre privilegium Divinitatis. Hæc est eadem Persona divina, quæ perfecte in se una conjunxit proprietates adeo oppositas, ita ut semper servaverit, quod proprium erat divinæ Naturæ, & nihil de illa, per hanc affinitatem fuerit immutatum; ista JESUS CHRISTUS, per Divinitatem suam est immensus, & per Humanitatem, intra exiguos sane terminos coarctatus est. Per carnis suæ infirmitatem, sequitur laudatus Pater, crucifixus fuit, & mortuus est, &, per vim Divinitatis suæ, non mansit in Sepulcro. Vita igitur mortem passa est, sed per carnem hanc mortalem, quam vita acceperat; & caro facta est immortalis, sed per virtutem divinitatis, cum qua *erat conjuncta*; cum ergo dicimus: Filium Dei esse immutabilem, & coæternum Patri suo, loquimur de Filio Dei, considerato, quatenus Verbum est, & cum dicimus Dei Filium sepultum fuisse, loquimur de Filio Dei considerato, secundum carnem, qus indutus est: *unde idem Filius Dei incommutabilis Patri, atque coæternus Patri, sed in Verbo solo; & sepultus est Filius Dei, sed in carne sola.* (*Idem ibid.*) Igitur diligenter distinguendum est, quod dicimus de Filio Dei; neque enim numerus trium Personarum Divinæ Trinitatis crevit, cum Verbum caro factum est; nam, sicut in Homine corpus est, & Anima, & nihilominus una tantum persona est: similiter in JESU CHRISTO Verbum, & Homo non sunt, nisi una eademque persona, quam Dei Filium vocamus; atque ut familiari utar similitudine, Philosophus ita vocatur solum propter perfectiones Animæ, quæ sedes est ratiocinationis, & Philosophiæ; & nihilominus bene dicimus, Philosophum interfectum fuisse, & fuisse sepultum, quamvis hæ loquendi rationes non intelligantur nisi de corpore Philosophi, & non secundum partem, per quam vere Philosophus est; ita non male dicimus, JESUM CHRISTUM esse Filium Dei, Verbum æternum, Deum gloriæ, Patri suo æqualem in omnibus, & simul dicimus bene, Deum esse mortuum, Deum fuisse crucifixum, quia neque mortuus est, neque crucifixus, nisi secundum carnem, qui indutus fuit, non autem, quatenus est Filius Dei, Rex gloriæ, & summus Dominator, &, *sicut Homo. Verb. Grat. Philosophus non dicitur, nisi secundum animam, nec tamen ideo absurde, sed congruentissime, & usitatissima locutione dicimus: Philosophum occisum, Philosophum mortuum, Philosophum sepultum, cum totum, secundum carnem accidat, non secundum id, quod est Philosophus; ita CHRISTUS, Deus, Dei Filius, Dominus gloriæ, & si quid hujusmodi, secundum Verbum dicitur, & tamen recte dicitur, Deus crucifixus, cum hoc secundum carnem, passum esse, non secundum id, quod Dominus Rex gloriæ est.* (*Idem ibid.*)

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Asceticis, recentibusque Concionatoribus loci hujus argumenti.

Magnum, & difficile opus est loqui de magnalibus JESU.

SI Verbum Incarnatum est mundus integer perfectionum, quemadmodum a quodam S. Patre vocatur, & si, secundum Apostolum, Deus in se uno collegit quidquid magnum est in Cælo, & in terra; velle, hodierna die, unico sermone complecti omnia ejusdem magnalia, nonne tantæ temeritatis opus est, quantæ audere immensam maris extensionem cava manu complecti? hæc tamen illa est necessitas, ad quam me redactum video, & extrema difficultas, cui memet implicui cum hanc ingressus sum provinciam exornandi elogium magnalium JESU CHRISTI, in quo omnes Scientiæ, & Sapientiæ Dei thesauri continentur. Etenim quin loquar de Perfectionibus omnibus, quas habuit ab æterno in sinu Patris sui, ubi splendor est gloriæ, figura substantiæ, & vivens imago bonitatis ejus; tunc etiam, cum exinanivit se, servi formam accipiens, ut loquitur S. Paulus, videlicet faciens se hominem, non ita delevit omnes characteres magnitudinis suæ, qui semper distinxerunt illum a reliquis homi-

hominibus, ut non passus fuerit aliqua identidem elabi sibi lineamenta, quæ fecerunt, ut haberetur pro Filio Dei Vivi, & quæ coegerunt Populos, ut ad adspectum mirabilium prodigiorum subinde clamarent: *quis est hic?* quia Mare, & procellæ obediunt illi? *Auctor Sermonum in omnia argumenta tom. 1, Mysteriorum.*

Cur Evangelistæ majori cura de JESU CHRISTI humiliationibus egerint, quam de ejusdem Magnalibus.

Mirum ast, Dei Filium in terram delapsum, ut ab hominibus dignosceretur, majorem impendisse curam in celandis, quam in detegendis Magnalibus suis in oculis omnium; illud vero auget admirationem nostram, quod voluerit, ut Evangelistæ, qui ejus Nativitatem, vitam, & mortem nuntiarunt, latius dissererent de humiliationibus, quam de Magnalibus suis; de quibus, nonnisi obiter habetur sermo. Videmus enim ibi Incarnationem suam in sinu Virginis, quæ cum Apostolo vocari potest exinanitio; Nativitatem ejus in stabulo; Circumcisionem; per quam gessit characterem peccatoris, vitam ad trigesimum usque annum absconditam, labores, persecutiones, passiones; opprobria, & ignominias mortis, quæ totidem sunt suarum infirmitatum indicia. Hæc omnia diligentissime memorantur, in lucem suam proferuntur, vivisque coloribus repræsentantur; sed quod pertinet ad ejus Magnalia; Personæ dignitatem, & divinam filiationem, necnon æqualitatem cum Patre, aliasque perfectiones, vel, ne leviter quidem perstrinxerunt Evangelistæ, vel satis putarunt, ea esse, quæ a Prophetis prædicta sunt, vel minimam duntaxat retulere partem eorum, quæ sibi e Magistro suo fuerant revelata. Hæc agendi ratio, opposita visa fuisset consilio Salvatoris deducendi homines ad Veri Dei cognitionem, & instituendi novam religionem in Idololatriæ ruina; nisi Dei consilia infinite essent sublimiora consiliis hominum, & si, quod apud illos insaniæ habetur loco, reipsa, Apostolo teste, non esset imperscrutabilis Sapientia. Quin igitur hanc agendi rationem censoria nota perstringere audeamus, assequamur complurium Doctorum sententiam asserentium, satis fuisse Salvatori præbere valida argumenta suæ Divinitatis, per tot publica miracula, per gloriosam resurrectionem suam, per testimonia, quæ Spiritus Sanctus perhibuit de illius Persona, ut homines credere tenerentur ea, quæ de divinis perfectionibus suis fuere revelata, per Prophetas, nolens afferre apertiores probationes ejus, quod erat, ut fidei, quam efficere cupiebat præcipuum humanæ salutis medium, relinqueret aliquod exercitium, ad eam promerendam; eo usque, ut aliquando interdixerit tribus discipulis suis in publicum proferre exiguum illud gloriæ suæ specimen, quod iisdem in Thabor ostenderat, veritus ne hinc nimis cognosceretur, & mori prohiberetur per invidiam, quam ejus inimici jam contra ipsum conceperant, propter magnam nominis celebritatem. Post mortem vero, non solum passus est, verum etiam imperavit, & præcepit Apostolis, ac Ministris omnibus verbi sui, ut sua nuntiarent Magnalia, divinitatem, æternam Nativitatem, voluitque omnes scire, quinam esset, ad quem finem in terram venisset, doctrinam, quam docuerat; religionem, quam instituerat; cultum, qui sibi debebatur; & gloriam, quam omnia simul creata præstare debent tamquam Domino Universorum; quod dilectus discipulus, & S. Paulus Apostolus, magnifice nuntiarunt: *Regi sæculorum immortali; soli Deo honor, & gloria.* Idem.

Quomodo loquendū sit de Magnalibus JESU ad exēplum S. Pauli.

Assuescamus fideles, loqui S. Pauli linguam, ubi verba facit de magnalibus JESU. Ille hæc didicerat in tertio Cælo, quo fuerat raptus, & licet ille prædicasset omnia secreta, quæ revelare eidem minime licuit, audeo dicere, illum, nihil majus, vel gloriosius fuisse dicturum de hoc Homine-Deo, quam dicendo, ut dixit, illum omnem superare magnitudinem, ordinem, elevationem: *donavit illi Nomen, quod est super omne Nomen.* Erat necesse, ut elevaretur hoc pacto super homines omnes, & Angelos, & Potestates, ut ipse loquitur, *supra omnem principatum, & Potestatem*, pro officiis muneris sui, ad quod in terras descendit, atque ut omnia ejusdem adimpleret munera, cujusmodi sunt, nos salvos facere, esse Caput nostrum, Magistrum, mediatorem nostrum, & constituere nos in omnia jura, de quibus excideramus; ad id enim, oportebat, illum esse Deum, & Hominem simul, ut personæ dignitas infinitum præberet actionibus suis pretium, aditum mediationi suæ, justum pondus exemplo, æqualitatem Justitiæ satisfactionibus suis, ac tandem satis validam intercessionem ad obtinenda per meriti viam, ea omnia, quæ ipse in favorem nostrum petere posset. Cum igitur hæc omnia essent necessaria ad satis digne obeunda omnia suæ dignitatis officia, & omnia hæc suscepta facinora illi beneverterent, ostendit præstantiam, superioritatem, & , ut verbo dicam, Magnitudinem, atque Naturam.

Ad Phil. 2.

Ad Ephes. 1.

Incarnati Verbi gloria resilit in nos membra sua: & interest nostra illam præcurare cum ille sit Caput nostrū.

Esto quidem Dei Filius sese infinitum abjecerit, &, uti loquitur Apostolus, se exinaniverit, se faciens nobis similem; nihil tamen imminutum est de illius Magnitudine, quoniam semper est Deus, Verbum Æternum, Splendor gloriæ Patris sui, & Infinitus in omni genere perfectionum, quod exigit a nobis omnia officiorum genera, submissionis, reverentiæ, & fidelitatis erga ipsum; sed præsertim nostra interesse debet, gloriam ejus procurare, tamquam id, quod redit in nos ipsos, quoniam, quo major est ille, eo gloriosius est nobis ad ipsum pertinere, & adeo prope ad illum accedere, ut, cum ipso, faciamus unum idemque Corpus, cujus ipse Caput est. Cur ergo non inest nobis idem desiderium, efficiendi, ut cognoscatur, & idem ardor ad gloriam illius promovendam, quem subditi omnes gerunt pro gloria Domini sui, & milites pro Imperatore, qui illis præpositus est? Cur non eodem animi affectu illum tuemur, cum ab impiis lacessitus sit, quem membra sentiunt pro capite, suopte ingenio objiciendo se pro illo, & non minori cura illius incolumitatem procurando, quam propriam? Videmus quanta cura salutem nostram quæsierit, qui illius membra sumus; quomodo sese objecerit, quomodo fecerit omnia, donaverit omnia, & omnia passus fuerit, ut nos defenderet; quomodo voluerit nos efficere participes gloriæ suæ, quomodo adierit possessionem pro nobis, quomodo nobis pepererit jus ad id contendendi, quod non potest ultra in dubium revocari. Cur igitur membra non efficient aliquid simile pro Capite? Verum est Magnitudinem suam, æque ac interiorem, & essentialem gloriam, cum ab illius persona nequeat separari, semper eamdem futuram, quæ fuit ab Æterno; sed illa, quæ illi accidit ab extra, pendet quodammodo a nobis, a submissionibus, & obsequiis nostris, quemadmodum gloria Capitis, Domini, & Magistri, est habere membra, subditos, discipulos, sibi penitus devotos, & a quibus plurimi fiant, & diligantur, in quo proprie exterior gloria consistit. Sed ubi nam est honor, quem profitemur Salvatori Mundi eminenter omnes has qualitates possidenti, cum in ipsum insurgimus noxiis rebellionibus nostris? Ubi nam obsequium est, quo illius mandata capessimus; tunc cum impune infringimus illa? Ubi nam gloriæ suæ cura, cum qui deberemus nobis honori vertere, & profiteri servitutem nostram, sæpe erubescimus, eo quod Christiani videmur, & hoc ipsum præclarum Nomen, per actiones illustri hoc Nomine indignas inhonoramus? *Idem.*

Divinitas est fons omnium Magnalium JESU.

Ad Coloss.

Fons, ac principium magnalium Verbi hujus Incarnati est hæc divinitatis plenitudo, quam Apostolus illi tribuit per hæc Verba: *In ipso habitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter.* Cum dicit *omnis* nihil excipiat; cum dicit *plenitudo*, significat, se non recepisse gratiam, vel Spiritum Sanctum in mensura, quemadmodum ceteros; sed tantam, quantam capere poterat; & cum addit *plenitudinem Divinitatis*, exprimit omnes perfectiones possibiles, & excogitabiles, & cum dicit, *Corporaliter*, intelligit, ipsum illas possidere, quatenus Hominem-Deum, eodem in sensu, in quo alibi dicit: se continere in seipso omnes Scientiæ & Sapientiæ Dei thesauros: *in quo sunt omnes thesauri Sapientiæ, & Scientiæ reconditi.* Illos thesauros vocat, ut significet plenitudinem, divitias, & copiam; nam, sicuti thesaurus non uno tantum constat aureo nummo, sed acervo conquisito sollicite, & jam pridem seorsim reposito; ita Divinitatis thesauri in hoc Homine-Deo continentur, quia omnes possibiles perfectiones ibi congestæ sunt: & si scire cupis quænam sint hæ opes, hæc bona, hæ perfectiones, cum Sancto Bernardo respondebo, hanc esse plenitudinem gloriæ, Majestatis, & potestatis in sinu Patris sui; plenitudinem gratiarum, & donorum Spiritus Sancti, plenitudinem meritorum, & satisfactionum in Cruce. *Idem.*

Ibidem.

Si Deo Homini insunt excogitabiles omnes perfectiones, undenam adeo parum illum diligimus? Prov. 3.

Ne diutius immorer perfectionibus divini hujus Hominis, satis sit ea dicere, quæ de illo dicit Scriptura sub nomine increatæ Sapientiæ. *Omnia, quæ desiderantur huic non valent comparari.* Quinam fons amabilitatis ad ciendum in nobis amorem sui? si enim pulcritudinis radius nos illicit; si splendor gloriæ Mundi nos perstringit, & fascinat; si spes possidendi id, quod placet, jucunde adeo nos allicit; unde nam fit, ut Cor nostrum minime afficiatur amore illius, qui possidet plenitudinem omnium perfectionum, in quibus Deus complacet sibi? Nonne erit illis satis illecebrarum, ut amorem nostrum promereantur? Fateor perfectiones suas nimia enituisse in sinu Patris Æterni, & ipsa propria lumina effecisse, ne quis propius ad illum accederet; sed Homo factus, temperavit nimium illorum fulgorem, ut eosdem nostræ aptaret infirmitati. Heu nimis in ceteris sensibiles persequimur exigui boni umbram; & rivulos fonti, ac plenitudini bonorum omnium præferimus! Ah! habemus pro Capite hunc Deum-Hominem; omnes sunt in illo spes nostræ; omnis felicitas nostra adhæret amori, quo illum prosequimur; ille possidet omnes perfectiones, quæ sibi Cor nostrum conciliare possunt. Cur igitur, cum cetera tanto prosequamur amore, nullo in discrimine habemus eum, qui totam meretur nostram dilectionem? tu vero, auditor mi, cui nam reservas amorem tuum, si illum detrectas merenti tot

ticulis,

titulis, quot habet perfectiones? quid amare potes præter illum, qui cum infinite supra te positus esset, sese usque demisit, ut fieret frater tuus? nunquid Mundus, cum mendacibus illecebris suis, fallet mentem tuam, & suferet Cor tuum, & Verbum hoc Incarnatum, hic Homo-Deus offeret se tibi cum omnibus gratiis, & perfectionibus suis, & rejicietur? Quid comparabitur illi modicum bonum, quod nonnisi speciem habet boni; & bonum hoc, licet minimum fonti, & plenitudini bonorum omnium anteferetur? Ecce quænam sit hominum cæcitas, & Cælorum stupor? *obstupescite Cæli super hoc.* Sed hoc proficifcitur ex admirabili ignorantia perfectionum, & Magnitudinum hujus Hominis-Dei, in qua omnes homines vivunt. *Idem.*

Jerem. 2.

Cum J. C. sit Deus, necessario possidet omnes perfectiones.

Si JESUS CHRISTUS est vere Deus, quemadmodum illius Sanctitas, miracula, proprium testimonium, probatissima sanctitate, & actionibus prorsus divinis suffultum, dubitationi locum minime permittunt; quam vim, & quem magnalium cumulum non possidet? quandoquidem omnia in hoc uno titulo continentur; vos satis id nostis; cum enim sit Deus, nulla perfectio, ideoque nullum magnitudinis genus illi deesse potest; possidet illa omnia eminenter; possidet illa ex semet, & jure suo; possidet quin ab aliquo pendeat, & præstantissime; sed quid ipsi debemus huic eidem JESU summopere Magno, summopere Sancto, summopere perfecto? Huic Homini-Deo, huic Verbo Incarnato? debemus illi cultum omnem, adorationem, obsequium, famulatum, submissionem, gratitudinem: *ut in Nomine JESU omne genuflectatur, Cælestium, terrestrium, & infernorum.* Quatenus Deus noster Creator est, noster finis novissimus, nostrumque supremum bonum; & quatenus Homo-Deus, Salvator est noster, mediator, & Judex; sed potissimum sanctitas ejus, quæ præcipua est probatio suæ Divinitatis, nos cogit illum intueri, tanquam Prototypum nostrum. Dubium non est, quo minus nomine suo, non secus ac æterni Patris sui jubet nos sanctos esse: *Sancti estote, quia ego sanctus sum*; quia hoc nos constituit Filios Dei per adoptionem, quemadmodum ipse est per naturam; & hoc primum debemus illi, quod nobis medium suppeditavit, quo sancti fieremus; quia hic fons est, & principium veræ magnitudinis nostræ, Spei nostræ fundamentum, & jus acquisitum ad æternam beatitudinem, quæ erit nostra retributio. *Idem. in serm. de Nativitate JESU CHRISTI.*

Ad Philipp. 2.

Levit. 19

JESUS in sinu Patris Æterni.

Ut colamus JESU magnalia, ille nobis considerandus est in omnibus relationibus suis, eæque redigendæ sunt, tamquam ad centrum, ad sacram personam illius, quæ magnum est sollemnitatis hujus objectum. Incipiamus ergo, fratres mei, sequi dilectum discipulum volatu nostro ascendentes usque in sinum Divinitatis; humilis, & reverentialis fides, & ardens amor, duæ sint alæ, quæ nos illuc attollant; ne vereamur nosmet conjicere in lumina inaccessa, in quibus habitat hoc adorabile Verbum. Fides, tamquam velum, illius temperabit claritates; igitur in sinu Patris Æterni, O JESU Rex Angelorum, Redemptor, omnium universorum dominator, unice Fili Dei, unice Fili Matris Mariæ, die hac te veneramur. Æterna generatio tua, in sinu Æterni Patris, prima est magnitudo, quæ nos percellit, quia fons est omnium magnalium tuorum. Tu altera es Sanctæ Trinitatis Persona, sed æqualis primæ, & principium tertiæ. Tu es splendor, & gloria Patris Æterni; tu Illius Potentia, atque Sapientia. Tu imago vivens, & consubstantialis; tu es Filius unicus, & Verbum Æternum illius; tu Deus de Deo, Lumen de Lumine. *Sermo Manuscriptus.*

JESUS æqualis Patri per generationem æternam.

Rapina non est, fratres mei, cum JESUS se Patri suo facit æqualem; quoniam possidet omnia Patris magnalia jure Nativitatis suæ, & Nativitatis, quæ exæquat potestatem, & posteritatem Omnipotentis. Ipse unum, idemque est, cum Patris divinitate. Prodigium est in Essentia increata. Primum est Æternitatis miraculum, quoniam JESUS est prima productio Patris Æterni, & cum illo est fons Spiritus Sancti, qui extrema est productio. Per admirabilem hanc Nativitatem, JESUS est infinitus, tanquam Pater suus, Omnipotens sicut ille, Deus sicut ille, Fons, & Principium divinæ Personæ sicut ille, & non aliud intercedit discrimen, nisi quod in eadem divinitate, in æquali Æternitate, in communi majestate, ille Pater est, & JESUS est Filius; sed Filius, sine dependentia, sine indigentia, sine inæqualitate, sine posterioritate. Filius est ejusdem Æternitatis, qua Pater, ejusdemque auctoritatis. Deus est, sine principio, ut ille, Filius est sine varietate Essentiæ, Potentiæ, Sapientiæ, habens unitatem essentiæ, & diversitatem Personæ, in qua est Deus unus cum illo, adoratur ut ille, Creator, Conservator universorum Dominus, ut ille. *Idem.*

Æternitas JESU per comparationem probata. Joann. 1.

Concipite, S. Augustinus ait, Æternitatem JESU, tamquam Verbi, ex verbis illis: *In principio erat Verbum.* In principio fecit Deus Cælum, & terram, sed Verbum jam erat; fateamur, illum esse Creatorem, qui fecit omnia; cum enim audimus hæc Verba: *Verbum erat*; in quo igitur erat? intelligimus fuisse in Patre, qui nec fecit, neque creavit illum, sed genuit: nam per quem Pater fecit Cælum, & terram? Per Verbum, quod erat in illo: *Et Verbum erat apud Deum.* Sed quodnam est hoc Verbum? efficiebat ne rumorem transeundo? Non transibat, neque evanescebat, quia erat in Deo: *Deus erat Verbum*, & erat Deus; cum ita loquimur, Deus non multiplicatur: *quando audimus: & Deus erat Verbum, non duplicamus Deum, sed intelligimus Filium*, quis hoc Verbum est Filius Dei; sed concipere debemus, hunc eumdem esse Deum cum Patre, per quem Ille fecit omnia, & qui creatus non fuit; nam erat ille in principio, & si quæris aliquid ante hoc principium, quod fecit omnia, liberis in summam insaniam: *Insanit, qui aliquid quærit ante principium.* Talis est prima magnitudo JESU. Ipse est Sapientia, quæ habitat in sinu ejusdem Sapientiæ. Ille genitus erat antequam Montes collocarentur, & hic est Sapientia illa, quæ disponebat omnia in numero, pondere, & mensura. Ille est splendor Patris Æterni, JESUS ergo in partem obtinuit Æternitatem; nam Pater nunquam fuit sine splendoribus, vel inde sequeretur, Patrem non possedisse hæc inaccessa lumina, quæ in scripturis illi tribuuntur: divinus hic Sol igitur fuisset sine splendoribus, & sine luminibus; da mihi lumen sine splendore: da mihi ignem sine calore & sine lumine; intelligite, fratres mei, quantum sit argumentum, de quo loquimur: est enim de Verbo Incarnato, & Coæterno Patri suo; ille, qui intelligit hæc JESU magnalia, obsequium illi præstare debet per interiorem lætitiam, per cordis voluptatem, per amorem immutabilem, sed ille, cujus acies nimis infirma est, ut adeo in sublime se attollat, credere debet has veritates cum profunda humilitate, & pulsare, & perseveranter petere, donec JESUS, qui lux est, illuminans omnem hominem venientem in Mundum, illum illustrare dignetur. *Da mihi lucem, sine candore, si aliquando non erat Filius, Pater lux obscura erat . . . . . ergo semper Pater, semper Filius . . . . Da mihi sempiternum ignem, & dabo tibi sempiternum splendorem . . . . . . Semper lux, semper candor ejus; qui intelligit, gaudeat; qui autem non intelligit, credat.* Auctor recens.

Ibidem.

August. Serm 10.

Idem Ibidem.

August. ibid.

JESUS consideratus tamquam Verbum est ubique. Similitudo ex S. Augustino desumpta. Serm. 120.

Evangelista, qui dixit nobis: In principio Verbum fuisse, illud contemplatus est tamquam positum supra omnes creaturas, supra potestates, Dominationes, tanta est magnitudo JESU; & quis est ille, Sanctus Augustinus ait, qui verbis explicare possit adeo infirmis, qualia sunt hominis verba? *Quantum est enim hoc videre Verbum Dei! Quis humanis explicet verbis?* Ille ubique est, tamquam lumen, quod oriens perstringit oculos mortalium omnium, ille momento paret usque in occidentem, tamquam vox, quæ aures ferit illam audientium; ita, ad explicanda ineffabilia JESU Mysteria, divinum Verbum totum est in nobis, non secus ac lumen, & vox; sed cum ea perfectione, ad quam, nec lumen, nec vox valent pervenire; lumen enim non potest penetrare locos absconditos, neque viscera terræ perfodere, neque montium densitatem, sed JESUS CHRISTUS consideratus tamquam Verbum, abditissimos penetrat locos, & *non est, qui se abscondat a calore ejus*, & lumine. Divinum hoc lumen non egreditur de Patris æterni sinu, tamquam vox, quæ exauditur ab omnibus, non egreditur ex me, me non relinquit; cum tamen ab omnibus audiatur; ita divinus hic JESUS adorabile hoc Verbum *in Sole posuit tabernaculum suum*, hoc est in sinu Patris sui semper est, quia ille cum Patre unum est: *Ego, & Pater unum sumus.* Ille semper agit cum Patre; *Pater meus semper operatur, & ego semper operor*; & nihilominus JESUS semper est in Patre suo, & semper in nobis; si miraculum Verbi mei, quod se communicat omnibus, & manet in me, magnum est miraculum JESU CHRISTI, Verbi divini, non est ineffabile, & explicari potest verbis, quæ prætereabuntur? *O Miraculum Verbi mei? Quid est ergo Verbum Dei?* totum est in sinu Patris sui, totum est in Cælo, totum in terra, totum in Angelis, totum in Virgine, totum in æternitate, totum in inferis, & totum in singulis nostrum. *Sic cogitate Verbum totum in Cælis, totum in terris, totum in Angelis, totum in Patre, totum in Virgine, totum in inferis, totum in Carne. Idem.*

Psalm. 18.

Psalm. 18.

Joann. 5.

S August. Serm. 40.

S August. serm 39.

Magnalia JESU oculos perstringunt, sub velo carnis sunt considerandæ.

Sed obruimur, JESU, pondere Majestatis tuæ, sicut Petrus prostratus in Thabor ad pedes tuos, eversus fulgore, qui ex facie tua emanabat, & cujus vim substinere non poterat. Illud ipsum adhibemus tibi obsequium, quod ille Princeps Apostolorum; cum illo fatemur duo: alterum quidem, per adorationis nostræ silentium, quia oculos non licet nobis attollere in hanc magnitudinem tuam, quin cæcutiant; alterum vero verbis, non secus ac hic idem Apostolus cum illo dicentes tibi: bonum fore habitare in Sancto Monte hoc, ubi tantus es, tantoque lumine circumfusus, & in hoc luminis fonte, non secus ac S. Joannes

dilectus

dilectus tibi Discipulus, inebriari. Non possumus ergo, o JESU, ferre pondus tuæ Majestatis in sinu Patris tui, & nihilominus ita Majestatem hanc diligimus, ut petamus licere nobis per te ibi semper incolere, ibique mansionem nostram constituere: *Faciamus hic trin tabernacula.* Amamus lumina tua, quæ oculos nostros perstringunt eo usque, ut velimus nosmet in iisdem immergere, non secus ac Angeli tui, qui te vident, & alarum suarum velamento se abscondunt; possunt videre te incessanter, quod eos beatos efficit, & cessarent esse beati, nisi viderent. Nihilominus alis suis se ipsos tegunt, quasi, ne videant, quod videre desiderant, & quod videbunt in omnem æternitatem. Tunc in æternitate aperies nobis, Deus, hoc Mysterium, cum umbræ cessaverint, & nos videbimus non amplius in ænigmate, sed facie ad faciem; in cujus beatissimi momenti expectatione nosmet coarctamus, adorantes æterna Magnalia sua, quæ oculorum nostrorum aciem infirmant. In terræ hujus tenebris ea contemplari non possumus, non secus ac Angeli tui, velamus oculos nostros ad aspectum throni tui, testimonium perhibente quodam Propheta; sed, cum temperaveris in te hæc lumina, temet nobis similem præstans, sub velamento carnis tuæ debemus adorare te, teque contemplari. *Idem.*

Marc. 9.

Isaiæ 31.

Magnalia JESU in Mysterio Incarnationis.

Postquam contemplati sumus JESUM CHRISTUM in æterna generatione sua, nonne illum considerare debemus in generatione temporali? utræque sunt nobis æque ineffabiles: *generationem ejus quis enarrabit?* JESUS æque magnus est in humiliationibus suis, quis ibi semper est Deus. Admiratio ferme sola portio nostra est. Quod reipsa admirabile consilium! JESUM conjunxisse Divinitatis suæ privilegia, cum infirmitatibus nostræ humanitatis; & quin cessaret esse Deum infinitum, æternum, immensum, Immortalem, a nullo pendentem, factum fuisse hominem Deum, inclusum inter angustos cancellos Corporis, stabuli, & pannorum, quibus involutus fuit in ipsa infantia; JESUM CHRISTUM fecisse in persona sua affinitatem cum nostra humilitate magnalium suorum; immortalitatis suæ, cum nostra mortalitate; divinæ naturæ suæ, cum nostra humana natura, factum Filium hominis, & Filium Mariæ in omnem æternitatem, quemadmodum ab æterno est Filius Dei, & Filius unicus æterni Patris. Debemus igitur adorare JESUM in hoc novo statu; & hoc profundo Mysterio, in unitate divinæ Personæ suæ, & diversitate suarum naturarum, quarum altera divina, atque æterna est, altera humana, atque temporalis. Divinum hoc objectum intuiti, o JESU, attollentes in te corda nostra, ut debita persolvamus tibi obsequia, adoramus te, recipientem æternam essentiam Patris æterni, & dantem essentiam, atque substantiam tuam humanæ naturæ, quam tibi conjunxisti in æternum, unione intima, potenti, gloriosa, & divina. O adorabilem statum! O Mysterium ineffabile! O beatum Incarnationis momentum, quod facit hominem Deum, & Deum hominem, quod dat Cælis Regem gloriæ; terræ Dominatorem; Angelis Reparatorem; Hominibus Salvatorem! O Deus, qui voluisti unigenitum Filium tuum, qui Deus est, ab æterno in te hominem fieri in tempore, & in omnem æternitatem pro nobis, præsta nobis, ut incessanter adoremus vitam hanc ineffabilem, & prorsus divinam Verbi in humanitate, & humanitatis in Verbo vitæ, ut illius spiritu animemur in terris, & perfruamur eodem in Cælis illum contemplantes, qui est vita, & gloria nostra . . . . . *Excerptum ex opere Cardinalis de Berulle de Magnalibus JESU.*

Collecta ex Magnalibus JESU.

JESUS consideratus in sua prædicationibus in itineribus, & in Mysteriis.

JESUS igitur in duplici statu adorandus est: altero quidem æterno, altero temporali; altero divino, & altero humano; simulque per omnem æternitatem conjuncto. Adorandus nobis est JESUS homo Deus; nihil enim amisit de magnalibus suis, se pro nobis hominem fecit, pro nobis toto vitæ suæ curriculo egit, & operatus est. Nativitas ejus, & quæ illam consecutæ sunt humiliationes; ejus infantia, in qua ratio ipsius involuta visa est; vita ejus ad trigesimum annum abscondita; Prædicationes ejus, divini, apostolicique cursus; prodigia, passiones, non alium habuere scopum, nisi hominem sanctificandi, atque instituendi divinam hanc Religionem, in qua omnes homines, novam assumentes Nativitatem, gignerentur JESU per JESUM, & pro JESU. Igitur, pro me, (dicendum est mihi) O JESU, nasceris in stabulo, & paleis; pro me vitam ducis humillatam, laboriosam, patientem; pro me moreris in Calvario Cruci confixus; pro me denique in gloriam ascendis. O Nativitas! O vita! O mors! O vita divina, gloriosa, Cælestis! O beatum momentum Incarnationis, mortis, glorificationis Filii Dei! O status JESU in sinu Patris, & in sinu Matiæ, in sinu Crucis, & a dextris Dei! O Mysteria JESU, in Judæa, in Ægypto, in Galilæa, in Bethlehem, in Nazareth, in Jerusalem, in Præsepio, in Cruce, in sepulcro, in terra, in inferis, & in Cælo! Quis assequi dicendo posset cogitationes tuas, dolores tuos, secreta cordis tui, ac Mysteriorum tuorum in sanctis his locis? Cælum hæc nobis revelabit aliquando, & illa erunt tota occupatio nostra in omnem æternitatem; interim terra hæc ignorare debet, revereri, & contenta esse micis, quæ decidunt de Mensa Sanctorum tuorum, quos nutris hoc pane vivificante, qui vivificat omnia in terra, & in Cælo. *Idem.*

JESUS commendat humiliationes suas per sua Magnalia.

Ad Sanctorum exemplum, eorumque imitationem, debemus igitur contemplari, & adorare JESUM in iis omnibus, quæ ipse est in magnalibus, & in humiliationibus, in Cruce, & in gloria, in vita, & in morte. Illum adorare debemus, celebrantes humiliationes ejus; per ipsius magnalia, commendantes per divinam, vitam ejus humanam; opprobria per gloriam, per statum ejus impassibilem, immortalem, immutabilem, æternum, statum ejus mortalem. JESUS ipse nonne adoravit magnalia sua, per suas humiliationes? nonne adoravit Divinitatem suam, per humanitatem; Nativitatem suam in sinu Patris, per Nativitatem in sinu Matris, & in præsepi; supremam auctoritatem, per profundam humilitatem; increatam essentiam suam, per essentiam creatam; & postquam illum ita fuerimus contemplati in seipso, debemus considerare illum, tamquam communicantem sese, atque semet effundentem, replentemque Cælum, & terram divina gratia sua, gloria, donis, Mysteriis, & denique seipso, per diversas hasce cogitationes, tamquam per totidem gradus attollentes nosmet ad JESUM, nacti solatium nostrum, & gaudium, in usibus diversis, quos faciemus de statibus JESU. In contemplatione harum veritatum ita sublimium, evanescere debemus, atque immergi, ut assequamur incomprehensibilem hanc communicationem, quam Pater Cælestis facit cum JESU per æternam generationem, ut honoremus ineffabilem hanc Communicationem Divinitatis JESU, cum humanitate, debemus admirari, & adorare JESUM, qui seipsum exinanivit, & exhausit, ut se hominibus tradat; JESUS enim, ut ita dicam, exhaurit opes Divinitatis suæ, ut locupletet humanitatem: annihilat Humanitatem suam, illam consumans incessanter in fornace amoris sui, eamque sacrificans in holocaustum in Cruce pro hominibus. *Idem.*

Magnalia & perfectiones J. C. exprimi non possunt.

Si dilectus Discipulus, qui singulari privilegio hausit in sinu JESU lumen, tamquam in fonte, de Magistro suo dicere non potuit, nisi ea, quæ ipse, per se nequaquam intellexisse videbatur; quid tandem solius fidei ope, quæ nos, tamquam cæcos deducit, detegere possumus? & si Mundus universus, ut hic ait Evangelista, non satis magnus est, ut continere possit quidquid scribi potuisset de miraculis JESU CHRISTI; quomodonam loqui potero de magnalibus ejus in adeo brevi temporis intervallo? Domine, dicebat illi Sanctus Augustinus, etiamsi totus orbis plenus esset voluminibus, & hæc omnia volumina de te uno loquerentur, nondum sufficientem præberent tuarum perfectionum cognitionem, & quia non est lingua, quæ illas unquam exprimere valeat, ne manus quidem est, quæ illas possit describere, nec volumen, quod eas capere possit. Hæc est rerum immensarum natura cujusmodi sunt JESU magnalia, non pari se satis considerari, nisi sub ea conditione, ut nequaquam se intelligi patiantur; sui copiam facere, ut ita dicam, nobisque simul se abscondere, perstringere acerrimum intellectum fulgore gloriæ suæ, & obruere pondere Majestatis suæ. Hoc expertus est Sanctus Petrus in Thabor, cum nequicquam conatus est exprimere parum illud gloriæ, quod viderat in JESU CHRISTI transfiguratione. Ita vult Deus, Filium suum a nobis hic infra glorificari, per extremum desiderium efficiendi, ut cognoscatur, & per absolutam impotentiam, optatum finem consequendi; & nescio, utrum humile silentium aptius elogium sit omnibus laudibus, quibus eum extollere possumus. *Pater Dozenne lib. de Divinit. JESU CHRISTI ex operibus ejus.*

Sapientia, & fortitudo Verborum Salvatoris omnes rapuit in admirationem, qui illum audiebant.

De JESU CHRISTO multo melius, quam de Salomone dicere possumus, *impletum esse quasi flumen, Sapientia.* Hæc sententia non est effectus præventionis cæcæ populi rudis, atque carnalis, qui illectus erat his verbis; sed ipsa etiam Synagogæ capita, & Doctores legis, licet eidem inviderent, stuporem suum celare non potuerunt; doctiores, & sapientiores sunt in templo circum JESUM duodecim annos natum, tamquam pueri; ille Magister est, quin Discipulus fuerit, & fortasse jam de illo dicitur, quod dicetur deinceps: nunquam aliquem locutum fuisse, ut illum, neque tam sublimes sensus protulisse; sed, quod melius adhuc deinceps ostendit, illum, qui loquitur, Deum esse; hoc est, quod verba illius non sunt infirma, & languentia qualia erant Scribarum, & Pharisæorum: *erat docens eos, tamquam potestatem habens, & non sicut Scribæ;* namque persuadet veritates, quæ sensum, & naturalem rationem offendunt; obscuritas Mysteriorum quæ docet, indigitat incomprehensibilem eorum magnitudinem, & hoc fit quidem imperiose, sed non violenter; nam Divini hujus Magistri Sapientia insinuat in Spiritus tanta vi, & suavitate

Matth. 7.

vitate Verbum suum, ut auditorum illius multitudo, sequentium illum, obliviscatur omnium curarum, & victus, & vitæ. Ita est, S. Bernardus ait, hærebant illi sola voluntate, qua afficiebantur videntes, & audientes illum; præsentia, & sermo illius, tot illecebris erant refertæ, ut omnes gratiæ viderentur in labiis, & vultu ejus diffusæ. Omnia in ipso prædicabant, illecebris adeo validis, nemo unus reluctabatur, &, ut inimicorum verbis utamur, Mundus universus, post illum abibat: *Ecce totus Mundus post eum abit. Idem.*

Joann. 12.

Nullus umquam fuit Magister similis Salvatori, qui docuerit veritates adeo sublimes.

Ubinam Magistrum invenies, qui docuerit adeo sublimes veritates, easque docere, persuadere, explanare potuerit in temporis articulo, iis etiam, qui obtusioris erant ingenii? Nonne verum est, præcipua naturæ ingenia, nonnisi multo tempore, ac labore, doctrinam suam tradere potuisse, iis etiam, qui maxime pollebant acumine inter Discipulos suos, qui sæpe etiam impugnarunt suorum præceptorum sententiam. Omnia lustrare sæcula, & apud omnes terræ populos quære Magistrum huic similem, qui nobis de Cælo descendit, & quem Prophetæ omnes nostrum Consiliarium, atque Doctorem nostrum vocarunt; fateri teneberis, ipsum, unicum esse, quemadmodum de seipso ille testatus est, & per Sapientiæ eminentiam, & per Eloquii sui facundiam. *Magister vester unus est CHRISTUS.* Verum etiam, quisnam alius præter ipsum, Spiritum suum suis Discipulis largiri potuit, & quamvis aliis id facere licuisset, erantne illi cum ipso comparabiles? *O Sapientia! quæ ex ore Altissimi prodiisti, attingens a fine, usque ad finem fortiter, veni ad docendum nos*, S. Bernardus exclamat, ut veræ prudentiæ viam doceamur. *Idem.*

Matth. 23.

Potentia J. C. signum Divinitatis & magnitudinis suæ.

JESU CHRISTI Potentia nullis finibus coercebatur in effectibus suis, & æque rebus in omnibus eminebat. 1. In Corporibus anima carentibus, puta in ventis, in procellis, in cadaveribus, & in sepulcris, in elementis, & in syderibus, quod palam ostendit veritatem illius rei, quam aliquando Discipulis suis significavit: *data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra.* Potestas, quam exercuit per imperium, & vocis tonum, qui satis ostendit, satis fuisse, ut loqueretur ad hoc, ut sibi obediretur. Mare recipit illius imperia, non alium habet motum, nisi imperatum. Permittit illi, ut quibusdam momentis debacchetur, ac terreat qui audiendo ejusdem fremitu assueti sunt, & simul ait, *obmutesce*, sile, compesce furorem hunc tuum, & statim hoc elementum indomitum ad alterius cujuspiam potentiæ imperium, illico furentes mulcet fluctus suos, cum vult educere de sepulcro mortuos, hos vocare satis est, ut alteram illis conferat vitam, & clamat: *Adolescens tibi dico, surge; Lazare veni foras*: nihil ulterius requiritur, ut illos educat, vel de sandapila, vel de sepulcro, & dies erit, cum unico verbo, unico motu, unico ictu, ut Apostolus ait, eruet de sinu terræ mortuos, qui ibi latent sepulti. Hæc autem imperia adeo absoluta mari, & morti imposita, hæc medendi morbos conclamatissimos ratio; hæc verba; curare; assentior; volo; fiat; sicut vis, & hujuscemodi alia sunt verba imperantis, & quæ nonnisi hominem-Deum decent exercentem supremam potestatem in omnem naturam. *Idem.*

Matth. 28.

Luc. 7. Joann. 11.

Miracula J. C. fuerunt testimonia Divinitatis æque ac potentiæ suæ. Joann. 3.

Ad persuadendum Judæis; CHRISTUM reipsa fuisse Messiam, quem præstolabantur, promissum in lege, & prænuntiatum a Prophetis, opus erat miraculis, quæ inexcusabilem redderent eorum incredulitatem, & eos cogerent dicere, quod Nicodemus: *Scimus, quia a Deo venisti Magister; nemo enim potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi Deus fuerit cum eo*; si enim Dei Filius se non manifestasset per miracula, cum Divinitas videri non posset, non poterat agnosci, cum apparerat eo in statu, qui tanta Majestate videbatur indignus; & Salvator nonne ipse dixit, si ipse non fecisset opera, quæ nemo alius, præter Deum hominem facere poterat; illi satis justam præexistent caussam recusandi illius testimonium, declarans hoc pacto, missionem suam miraculis fuisse probatam: tandem enim rationabiliterne poterat objici hæc miracula esse fabulosa, & mendacia, qualia fuerunt nebulonum quorundam? Salvatoris miracula probata sunt per testes irreprehensibiles, & authentica testimonia; miraculorum ejus fama trahebat post illum tantam mortalium frequentiam, ut non omnes decipi possent, & quinque hominum millia fuerunt spectatores mirabilis multiplicationis panum quinque, quibus immensa illa multitudo fuit saturata. Scio equidem, Pharisæorum, & Doctorum Legis invidiam traducere voluisse facta, de quibus dubitare non poterant, tamquam illusiones dæmonis, atque magicæ artis præstigia; sed quis nexus lucis cum tenebris? Magi, & venefici visine unquam fuerunt, talia operari portenta? Visine unquam sunt curare cæcos a Nativitate, & mortuos ad vitam revocare? Ceterum homo adeo sanctus, & pro tali cognitus, qualis erat JESUS, itane voluisset uti dæmonum organo, & ministerio? vel dæmon potuissetne uti opera hominis, qui idolis omnem auferebat potestatem, & oraculis illius silentium indicebat? Quomodonim conciliares cum arte magica opera, quæ nunquam facta fuerunt, nisi in confirmationem doctrinæ, quæ diabolicas id genus operationes execratur? præterea, hæc opera admirabilia, nonne ad examen revocata sunt a severissimis censoribus, & secundum artis criticæ leges, & judicum relationes, qui longissime aberant ab omni favoris suspicione, & super eas, quot homines ex numero Judæorum spectatissimi, confessi sunt, illum Prophetam esse de Cælo missum? quot alii, qui ea cordibus suis credebant, non ausi sunt publicam fidei professionem emittere; ne ex Synagoga ejicerentur! & post illud tempus Celsus, Porphyrius, Julianus Apostata, Mahumedes infestissimi JESU CHRISTI inimici, nonne bona fide confessi sunt, virum hunc miraculosum esse; ideoque perhibuerunt testimonium doctrinæ, meritique illius, & consequenter, etiam Divinitatis? *Idem.*

JESU CHRISTI opera probant verba & vicissim in iis quæ pertinent ad Divinitatem.

Non immoramur excutiendæ veritati miraculorum Salvatoris per unanimem sententiam summorum virorum, qui sese vades, ut ita dicam, præbuerunt; cujusmodi fuerunt Dionysius Areopagita, Sergius Paulus, insignes triumphi Apostoli, a quo nomen accepit; S. Hieronymus, S. Ambrosius, S. Augustinus, aliique plures Ecclesiæ doctores, qui numquam habiti sunt pro spiritibus imbecillis, & nimis credulis. Confiteamur cum illis Potentiam JESU prorsus esse divinam: opere adeo mirabilie probari verbis illios; quod ipse fecit in nomine Patris sui; reddere fidele testimonium ipsi, & ejus miracula, post S. Gregorium, appellari posse, *sigillum Dei*: Sigillum, quod defert impressionem dexteræ illius, & characterem illius Potestatis. Cum enim JESUS CHRISTUS, de quo verba facimus, diceret se Filium Dei, æqualem Patri, eique duntaxat inferiorem in eo, quod a nobis fuerat mutuatus; creditis ne, Deum eundem, per potentiam suam probare voluisse adeo horribilem blasphemiam, si quod ille asserebat, non fuisset verissimum, & veritas eadem; plures ex illis, qui Jerosolymam incolebant, & qui testes fuerant resurrectionis Lazari, crediderunt in illum, propter hoc miraculum; aliique plurimi, eo quod, illum loquentem duntaxat audierant, receperunt in Civitatem suam, tamquam Messiam verum, quem Deus illis miserat: *propterea obviam venit ei Turba.* Ipse idem gratias agens Æterno Patri potestatis, quam sibi dederat miraculum illud operandi, testatus est, se nil aliud velle, quam eorum fidem sibi concilisre: *propter populum, qui circumstat, dixi, ut credant, quia me misisti*: Post multiplicationem Panum, quinque hominum millia, qui saturati fuerant, non dubitarunt ultra, utrum ille verus esset Propheta, qui venturus erat in Mundum: *quia hic est vere Propheta, qui venturus est in Mundum.* Quæ igitur veritatis species est, si hic fuisset nebulo aliquis, aut pseudopropheta, futurum fuisse, ut Deus, qui Spiritus est infinite sanctus, vellet, per effectus insuetos facere, ut adoraretur Homo, qui suam usurpare voluisset Divinitatem? non ita: numquam veritas cum mendacio consentiet, neque sibi unquam contradicet. *Idem.*

Joann. 12.

Joann. 11.

Testimonium Patris Æterni de Divinitate & magnalibus J. C. a S. Paulo allatum. Ad Hebr. 1.

Magnus Apostolus docebit nos, quomodo JESUS CHRISTUS fuerit Magnus coram Patre suo; & nobis audiendum est id solum, quod de hoc scribit ad Hebræos, ut persuadeamur. *Novissime diebus istis Deus locutus est nobis in Filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit, & sæcula.* Nihil afferri potest, quod melius Redemptorem nostrum commendet; in hoc tamen Apoltolue non constituit magnitudinem ejus, sed addit ille: *cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram Majestatis in excelsis, tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hereditavit. Cui enim dixit aliquando Angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Ita Apostolus describit magnitudinem JESU CHRISTI per comparationem institutam cum Angelis, qui meræ sunt creaturæ, quibus præcipit Deus, ut adorent Filium suum, & Spiritus, quorum munus est, esse nuntios, atque ministros; denique ecce quomodo concludat Apostolus quidquid magnificentius dici possit de JESU CHRISTO in ea comparatione, quam cum Angelis cœpit. *Cui enim dixit aliquando Angelorum: sede a dextris meis, quoadusque ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.* Nihil addi potest, quod melius extollat gloriam hominis-Dei, quam ita vocare hæredem rerum omnium, Creatorem Mundi, splendorem gloriæ, characterem substantiæ Dei, & illum exhibere supra Cælos omnes sedentem ad dexteram Majestatis supremæ, & inducere Deum ipsum loquentem, ac dicentem illi, se illius esse Patrem; se, ab æterno illum genuisse, thronum ejus æternum esse, & sceptrum Imperii sui, esse sceptrum æquitatis, atque Justitiæ; Cælos quidem perituros, ipsum vero in æternum mansurum: tandem, Angelos non esse, nisi Ministros suos, eosque jussos fuisse adorare illum; quæ omnia privilegia singularia sunt, & alteri cuipiam, præter quam Deo-homini, incommuni-

municabilia. *Sarazin tom. 2. Adventus sui titul. de JESU legislatore pro Regibus, atque Principibus.*

Dei Filius in Cruce præbet nobis divinitatis suæ documenta.

Solum Dei Crucifixi spectaculum expositum adorationi mortalium omnium certissima est Divinitatis ejusdem probatio. Impietas pervicacissima debet huic veritati testimonium. Consilium hoc adeo magnum, adeo novum, adeo inauditum efficiendi, ut sibi in Cruce posito præstetur obsequium, tantum abest, quod per hominem valeat adimpleri, ut ne in mentem quidem hominis possit incidere. Crucifixio Dei in semet considerata, vere scandalum videtur; sed Crucifixio hæc conjuncta cum iis, quæ illam præcesserunt, & subsecuta sunt, proculdubio, est factum maxime admirabile, & in quo homo palam confiteri debet potentiam sua majorem, quam in alio quopiam, quem ipse sibi fingere posset. JESUS CHRISTUS volens persuadere nobis, se Deum esse, & fieri objectum cultus hominum omnium, non poterat illis major, & adorabilior videri, quam in Cruce, quam constituit instrumentum mirabilium suorum, & thronum suorum magnalium. Ex hoc abysso annihilationis, in qua spiritus evanescit, ratio turbatur, omnesque confunduntur humanæ cogitationes, attollit sibi gloriam adeo coruscantem, radios vividissimos veritatis Animæ, quæ per meditationem ingreditur in hujus Mysterii magnalia, & quæ, cum Propheta exclamat: O Domine! *testimonia tua credibilia facta sunt nimis.* Cæci Judæi! videre voluistis Messiam vestrum habentem Caput redimitum pretioso diademate, non autem ex spinis contextum; videre voluistis humeros ejus fulgenti exornatos purpura, non cruentata Sanguine; voluistis videre manus illius onustas sceptro pretioso, non clavis perforatas; voluistis videre pedes magnificum solium calcantes, non Cruci confixos; sed hæ spinæ, hi clavi, hæc flagella, hæ humiliationes, quæ vobis absconderunt Messiam vestrum, gloriosa sunt signa, quæ illum vobis debebant ostendere. *Abbas du Jarry serm. de Magnalibus JESU.*

Psalm. 92.

Errores Ethnicorum sine cognitione JESU CHRISTI.

Ad quem insaniæ, & erroris spiritum non evasit homo in cognitione, & perquisitione veri Dei, cum curiositatem, & ambitionem ducem secutus est, quam multitudinem innumerabilem ridicularum superstitionum, instabilium divinitatum, insanarum religionum peperit hic Divinitatis radius, qui rutet intra nos, ubi naturæ nostræ corruptio illi caliginem offuderit; quis non obstupescit videns sapientes antiquitatis adeo admirabiles in scriptis suis, & in Religione sua cæcos; videns, inquam, hunc humanam rationem in sublimi gradu excellentiæ suæ, & inde errores magis deplorabiles, humani spiritus in impio, & sacrilego cultu eorum? Mente repetite horribilem hypotiposim, quam S. Paulus Apostolus proponit in Epistola sua ad Romanos; ubi nobis repræsentat ingenia hæc, alioquin superiora tradita in reprobum sensum Serpentibus, ac monstris sacrificantia, & derelicta affectionibus suis execrabilibus, ubi natura, non minus, quam Religio lacessita est. Quænam vero fuit caussa cæcitatis eorum inter tot cognitiones, nisi illa fuit superbia spiritus? hoc lumen rationis humanæ, quod illos ad Deum, verumque illius cultum deducere debebat, fuit, tamquam fax in manu furentis, & insipientis, qui, dum lumen præferre debebat, homini intumescenti, illius interitum maturavit. Sydus hoc, quod lucebat adhuc in Cæli vertice, in nocte humanæ ignorantiæ, factum est per superbiam unus ex ignibus errantibus, qui sequentes se adducunt ad mortem. Dux, quem dederat Deus hominibus ad illos deducendos, tractus fuit in errorem & præceps; unde illos debebat avertere, & Deus, ut illos a funesto hoc errore revocaret, misit Filium suum in terram, ut esset illis via, veritas, & vita. Filius iste se cognoscendum præbuit certissimis argumentis, & hoc lumen densas dissipavit tenebras, ac tandem illuminavit cæcos, oculos eorum aperiens veritati, & cognitioni veri Dei. *Idem paulo mutatus.*

Diversæ actiones J. C. locum dederunt diversis hæresibus.

Actiones JESU CHRISTI, quarum aliæ indigitabant infirmitatem, aliæ vero vim, & virtutem humana majorem, occasionem præbuere duobus diversis erroribus de Verbo Incarnato. Alii quidem considerantes illum subditum humanis infirmitatibus, vel potius omnibus vitæ hujus necessitatibus obnoxium, illum Deum esse credere non potuerunt; alii vero e contra considerantes actiones illius prorsus divinas, sibi persuadere non potuerunt, illum vere hominem esse, sed habere Corpus duntaxat phantasticum, & labores, passiones, & mortem illius, nonnisi speciem habere. Errores isti, tam varii, profecti non sunt, nisi quod hæretici non crediderunt, vel potius credere noluerunt, id quod nos docet fides, & quod Salvator ipse, per actionum suarum varietatem ostenderat; scilicet distinctionem duarum naturarum in una eademque persona, & ita agentem conformiter utrique naturæ, modo egisse, quatenus Hominem, & modo quatenus Deum. Agebat quatenus Homo, laborans, quiescens, manducans, patiens, & moriens &c. modo vero egebat quatenus Deus, per miracula supra naturæ vires posita, qualia erant, mortuos resuscitare, cæcis visum reddere, omniaque prodigiorum genera facere, quæ in ipso superiorem, ac prorsus divinam potentiam indigitabant. Cum vero hæc operaretur miracula ad probandam suam divinitatem, & Missionis suæ veritatem, satis non erat, ut per adeo diversas actiones probaret, se Deum, & Hominem simul, & duplicem naturam, Divinam, & Humanam, simul esse conjunctas, sine ulla proprietatum suarum confusione, & singulas operatas fuisse secundum proprietates suas. Nonne sufficiebat, inquam, ipsum dare perspicua, & certissima hujus rei documenta, ut omnem tolleret occasionem, & prætextum errori, & ut diversos confunderet hæreticos, qui insurrexerant contra fundamentalem hanc Religionis nostræ veritatem? *Auctor recens.*

De verbis Filii Dei loqui possumus, tamquam de actionibus illius; nonnunquam enim loquebatur ut Deus, & oblitus videbatur suæ Humanitatis, loquebatur alias ut Homo, & videbatur suæ Divinitatis oblitus. Numquid necesse erat, ut in singula verba admoneret, se loqui, vel tam[illegible] Hominem? quemadmodum [illegible] erat contenta ex usu diverso proprietatum dupl[illegible] hujus naturæ, lingua ejus fuisset insolita, neque satis fuit, ipsum declarasse, & ostendisse, se esse Deum, & Hominem, ut illi, qui fidem haberent, judicarent, utrum loqueretur, tamquam Homo, an tamquam Deus, quemadmodum ferendum erat judicium de actionibus illius, utrum ageret, tamquam Deus, an tamquam Homo; quod Sancti Patres satis esse censuerunt ad evolvendas difficultates, & quæstiones omnes, quæ suboriri possunt in verbis Evangelii, in quibus aliqua excogitari possit contradictio: ita dicente JESU; *Pater meus, & ego unum sumus;* patet, illum locutum esse, quatenus Deum: *sine ambiguitate divinum est*, S. Leo inquit. Cum vero dicebat; *Pater meus major me est*; liquebat, ipsum, tamquam Hominem fuisse locutum. *Evidenter humanum est.* Similiter, cum dicebat, se ignorare horam, & diem extremi Judicii, & suum non esse ponere quempiam ad dexteram, vel ad sinistram; quia hoc jus prorsus divinum erat, non autem humana prærogativa; quemadmodum dicit Sanctus Augustinus: *non est humanæ potestatis hoc dare:* Ita JESUS CHRISTUS, per verba, & actiones suas tribuebat manifestas probationes duplicis naturæ, quæ erat in ipso, quia revelans, quod erat, tutam præbet regulam ad intelligenda verba sua, & judicium ferendum de actionibus suis, sive divinis, sive humanis, se Deum simul, & Hominem esse. *Idem.*

S. Leo Ep. 24. ad Flavianum.

S. August. l. 1. de Trin. c. 12.

Non sunt confundendæ naturæ in J. C. neque duæ actiones, divina scilicet & humana.

Cum omnis Christianorum pietas vacare debeat adorationi magnalium Dei, Hominis facti, non possumus nimis attollere fidem eorum in cognitione privilegiorum, & magnalium, quæ illius Humanitati communicata fuerunt, quæ a Divinitate accepta fuit, ut divinitatis particeps fieret, si ita loqui fas est; verum est, Verbum, non accepisse illam, ut mutaret in se; Fides enim confundere duas in JESU CHRISTO naturas, vetat. Sed ut natura humana non amittens hominis naturam, neque hominis vitam, reciperet cum essentia divina divinam vitam, & divinas actiones operaretur: hæc sunt privilegia, quæ Divinitas communicavit Humanitati Salvatoris, & quæ illius constituunt magnitudinem. Non ideo adnitimur auferre Humanitati Filii Dei vitam, vel actionem hominis propriam; eadem quippe fides, quæ duplicem vetat naturam confundere, non ideo permittit actiones confundi; sed agnoscere & Deum miracula operantem, & Hominem injurias perferentem: at fides docens hanc veritatem, vult nos credere humanas actiones JESU CHRISTI, licet abjectissimas, semper fuisse divinas, & uti Sancti Patres, ac Theologi loquuntur *Theandricas*, hac de caussa; volunt quidem, eas, quæ sunt contemptibiliores, ac magis remotas, & etiam magis indignas divina natura, quales sunt, esurire, sitire, pati, mori, volunt, inquam, illas humanas fuisse, quia hominis natura illas produxit; sed volunt etiam, fuisse divinas, quia productæ fuerunt a divina Persona, cujus actiones necessario divinæ sunt, ut docet Theologia, quæ ita duas in JESU CHRISTO naturas confitetur, ut unum duntaxat JESUM CHRISTUM confiteatur, cum uterque simul, S. Augustinus ait, non sint duo, sed unus JESUS CHRISTUS, qui cum sit una tantum Persona non humana, sed divina, efficere non potest, ut actiones suæ non sint divinæ. In hoc Dei magnitudo ineffabilis est, quia non solum habet divinam essentiam, sed actiones quoque divinas. *Idem.*

Homines cognoverunt magnitudinem ejus, & fuerunt testes potestatis ejusdem.

Homines satis fuere testes magnalium, & Supremæ Potestatis ejusdem, quoniam ipsi voluerunt illum Regem creare, & ille coactus fuit capessere fugam, & ea eorum manibus elabi, ne hos honores reciperet. Postquam illos pavit monstroso quinque Panum miraculo, quos tali in copia multiplicavit, ut inde quinque hominum millia fuerint saturati: post, inquam, actio-

actionem hanc magnificam, & Rege dignam, coactus fuit sese in Montem recipere, ne hunc reciperet honorem, &, ut omnibus hominibus relinqueret exemplum honores fugiendi; illos etiam, qui legitime debentur. Igitur magnitudinem, Potentiam, & Magnificentiam Regis relinquebat, quam cogebatur complecti, ut pro Rege haberetur, Regnum quidem merebatur, sed hæc dignitas, quantumvis suprema, & maxima, quæ habeatur in Mundo, nimis erat exigua homini-Deo, cujus Regnum non erat hujus Mundi, secundum sensum, in quo vulgo homines intelligunt. Sed hoc minime obstat, quod deinceps Christianismus præbeat nobis alium conceptum magnitudinis ejus, confitens illum Cæli, terræque Regem, ita etiam, ut summi Principes Mundi, comparati cum JESU CHRISTO parvi sint, & credere debeant se auctos honore summo, si primi fuerint subditi illius. Novi quænam reverentia, & cultus debeatur Principibus, qui sunt viventes Divinitatis Imagines. Nullus est Populus, qui illos majori habeat in honore, quam Christiani, quia, ut Tertullianus inquit, nihil majus illis cognoscunt, excepto Deo: *uno Deo Imperatorem minorem putamus*; sed quamcumque illis adhibeamus reverentiam, dicimus: maximam eorum gloriam, & ditionum suarum felicitatem esse, ad unguem parere, & obsequi legibus hujus Salvatoris adorabilis, quia omnes tenentur observare illas, omnes illi debent rationem reddere administrationis imperii sui, & omnes prodire debent ante thronum illius, non secus, ac subditorum suorum novissimus quilibet, judicandi. Tenentur quoque fateri, hunc divinum esse Hominem, qui quatenus supremus Universorum Dominator, Regna largitur, & aufert; mutat, ac transfert diademata; familias attollit, & deprimit; statuit, & evertit Respublicas, atque Imperiorum faciem invertit. Verbo, tenet ille præ manibus Regum fortunas, & Populorum felicitatem, & Mundus totus ab illius pendet imperio. *Ex variis Auctoribus.*

Magnitudo, J. C. seipsa tantum indiget, ut subsistat.

Mundi Optimates, ejusmodi sunt Reges terræ, subditorum suorum indigent auxilio, ut suam magnitudinem teneant; Majestas enim eorum, per se non satis nitet, neque eorum virtus satis habet meriti, ut sola sibi conciliet reverentiam, ac timorem cieat. Aufer Regi arces, & Oppida, finium suorum præsidia, maritimas Classes, Exercitus, Excubias, Ministros, Prætorianas Cohortes; illum objicis contemptui Principum suorum, rebellioni subditorum, & finitimorum incursui. At JESUS CHRISTUS non eget hac pompa, & comitatu; sicut invenit omnia consilia sua in sua Sapientia, vires, & potestatem suam in seipso; possidet etiam in se quidquid necessarium est, ut seipsum substineat, quin debeat aliquid consiliis, vectigalibus, manibus, & præsidiis subditorum suorum; quibus, si quando utitur, ad gloriam suam promovendam, hoc potius fit, ut illos in gloriæ suæ partem vocet, quam, ut auxiliorum indigeat. *Auctor recens.*

Filium Dei Angeli honorarunt, quod argumentum est Magnitudinis & Divinitatis.
Ad Hebr. 1.
Joann. 1.

Angeli honore exceperunt Verbum Incarnatum ingredientem in Mundum, & cognoverunt quantum Dei Filius superet magnitudine servos suos: *quanto differentius præ illis Nomen hæreditavit*. Illi famulati sunt in mortali vita, ac patiente, non secus ac in augusto suæ mortalitatis statu; hoc enim significant illa verba: *videbitis Cælum apertum, & Angelos Dei ascendentes, & descendentes supra Filium Hominis*; Illi, inquam, famulati sunt in vitæ ejus curriculo, & ipsi nostis, quam servitutem præstiterint illi in deserto, post Dæmonis tentationem: ipsum in doloribus ejus consolati sunt, & fleverunt mortem illius eo modo quo lacrymas possunt effundere. *Angeli pacis amare flebant*, cum gaudio nuntiaverunt Resurrectionem ejus discipulis, eumque subsecuti sunt, donec invisibilis in terra permansit; Ipsi fuerunt pompa triumphi illius ingredientis in Cælum; ipsi erunt duces in apparatu Universalis Judicii; ipsi in Cælo illum circumdabunt: eorum nobilissimi, præstantissimique honori sibi vertunt esse sub pedibus ejus, & quamvis Angeli sint, agnoscent hominem, tamquam Regem suum in throno Dei ipsius. *Pater Dezennes.*

Isaiæ 33.

Honor, quem Dæmones inviti præbuerunt J. C. prædicantes ejus divinitatem.

Quid dicemus de dæmonibus, & honore, quem inviti præstiterunt JESU CHRISTO? Lactantius plura narrat oracula, quæ superbi illi Spiritus divinitatis gloriam appetentes, pronuntiare coacti fuerunt in honorem Divinitatis JESU, & ab aliis etiam auctoribus, intelligimus, Scientiam inanium horum Deorum, sæpe publicasse Veri Dei gloriam, cum servi eorum prohibuerunt ne loquerentur; vel illis permiserunt duntaxat, ut dicerent; os suum claudi augusto, ac terribili Nomine JESU: Impius ipse Porphyrius infestissimus JESU CHRISTI inimicus testatur, ipsorum dæmonum confessione, JESUM, per singularem pietatem meritum fuisse beatam immortalitatem; sed ipsa etiam dæmoniorum testimonia, ut videre est, licet a mendacii patre edita, non abludunt ab illo veritatis ipsius in Evangelio, ubi legimus. *Exibant autem dæmonia a multis, clamantia, & dicentia: quia tu es Filius Dei*. Quod illustrius testimonium illo, quod excerpitur ex ore ipso inimicorum acerrimorum? *Idem.*

Luc. 4.

Præ cæteris, quæ probant gloriam, & divinitatem J. C. illud primum faciendum est quod in promissis & prædictis fortis antequam in terra appareret.
Joann. 5.

Paucis cum Apostolorum Principe *Actor. 3.* dicere possemus: Prophetas omnes, post Samuelem, locutos fuisse de adventu Salvatoris, quatenus Messiæ, & Hominis Dei, atque vitæ illius nunciasse Mysteria; *scrutamini scripturas*, dicit idem Salvator, loquens ad Judæos; *illa sunt, quæ testimonium perhibent de me*. Scripturas legite, & admirabimini, invenientes ibi descriptiones, & circumstantias peculiares, quæ spectant ad me. Et sane Sanctus Augustinus in hunc locum inquit: totum Judæorum Populum fuisse, tamquam Magnum Sacerdotem, per Sanctis antiqui testamenti litteras, cujus sequester est eo credibilior, quo illæ favent Christianæ Religioni, contra eosdem. *Idem.*

Magnus conceptus quem S. Joannes Baptista habuit de J. C. & testimonium, quod illi perhibuit.

Si viri alicujus gloria sita est in judicio favorabili, quod viri probi, atque sapientes ferunt de meritis illius, & in pretio, in quo illum habent, quanti gloriosus Salvatoris Præcursor magnus Sanctus Joannes Baptista existimandus est fecisse Divinitatem, & Magnalia illius, cujus adventum nuntiabat, ut his loqueretur verbis: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata Mundi* . . . . *& de plenitudine ejus nos omnes accepimus*. Quam ideam ipse concepisse credendus est, ut se indignum æstimaret, qui abjectissima quæque illi præstaret ministeria, atque ut illi tribueret elogium, quod ipsum super omnes Creaturas extollit? *qui de terra est, de terra loquitur*; dicit ille, seipsum humilians: *qui de Cælo venit, super omnes est*. Vos, qui me magnum aliquid creditis, audite, quod dicere vobis debeo, de Homine Cælesti, infinite majori, quam homines reliqui. Scitote, me nihilum esse, & illum, de quo loquor, esse omnia; si apud vos in pretio habeor, vel, si reipsa aliquid sum, hoc esse illius beneficio, & gratia; cum ipse sit per se, sicuti est, Deus Magnus per naturam, & pendens a nemine. Reddine potest testimonium magis sincerum, atque favorabile huic Messiæ, ad quem annuntiandum venerat? testimonium Salvatori gloriosius, a quo palam celebratur, tamquam Dei Filius ab homine illius meriti; qualis erat S. Joannes, qui creditus fuisset Messias, si pro tali haberi, per ambitionem voluisset; testimonium denique; quod ipse Salvator protulit, tamquam fundamentum divinitatem suam contra Judæorum incredulitatem comprobans. *Idem.*

Joan. 1.
Joann. 3.

Quanti momenti esse debeat testimonium Apostolorum de J. C.

Apostolorum testimonium hodierno die non minoris esse debet momenti apud incredulos, & infideles, quam illud Sancti Joannis apud Judæos, apud quos testimonium hoc erat indubitabilis persuasio Divinitatis JESU CHRISTI; etenim quemadmodum quæ illi scripserunt, & prædicarunt de miraculis, & actionibus Salvatoris, ejusque maxime gloriosis Mysteriis, puta de Resurrectione, Ascensione, aliisque nonnullis, non potuerunt in dubium revocari, neque haberi, tamquam figmenta, aut calumniæ; & aliunde hæc omnia secum gerebant certissimum Divinitatis characterem, ne minima quidem cum ratione dubitari potest, quominus illi primi omnium convicti fuerint de hac re; tandem enim, quæ consideratio illos cogere posset ad ipsum pro Deo traducendum, nisi illis de hoc fuisset persuasum? Non video quænam ratio illos agere potuisset, ut facerent, & paterentur quidquid fecerunt, & passi sunt; si temporum decursu cognovissent, illum pro sycophanta, qui eos fefellisset, & præstigiis suis, dum viveret, fascinasset. Nam, si mors tandem errorem illis abstulisset, nihil vel metuendum, vel sperandum erat ab Homine, cui non erat amplius integrum de illis bene mereri, vel male; & fidelitas, honor, amor Patriæ, gloria veri Dei, quem adorabant, sexcentæque rationes aliæ, humanæ, & divinæ, politicæ, & religiosæ suadebant illos, ut facerent prorsus oppositum illius, quod fecerunt. Sed cum sensus proprii, postquam viderant illius acta, & miracula, ejus sermones audiverant, & testes fuerant Resurrectionis ejus, & prodigiorum, quæ illam fuerant subsecuta, quemadmodum, ipsum, plusquam ceteri cognoverunt, majorem etiam conceperunt æstimationem, & acti divino Spiritu, ut de illo testimonium perhiberent, ita fecerunt, ac pertulerunt gloriam, & Nomen ejus in universam terram zelo adeo generoso, ut veriti non fuerint ejus Divinitatem prædicare coram tyrannis ad intuitum cruciatuum teterrimorum. *Idem.*

Excidium Idololatriæ effusæ in omnem orbem, nonnisi Dei opus esse potuit.

Constat, maximum opus, quod unquam factum fuerit inter homines, ab ipsis Mundi incunabulis, esse eversionem Idololatriæ, quæ ubique grassabatur, antequam JESUS CHRISTUS nasceretur; sed quæ mox deleta fuit, per doctrinam JESU CHRISTI, & Evangelii sui prædicationem. Mirum est, superstitionem adeo oppositam recto sensui, & lumini

gatiæ

rationis, ita late sese extendisse, & errorem hunc adeo universaliter mentes possedisse; etenim in terra universa exiguo tantum Syriæ angulo excepto, videlicet Judæa, ubi verus Deus colebatur, reliqua pars repleta erat Idolis, quæ passim adorabantur. Populus Romanus, qui in Urbe deos omnes, omnesque nationum omnium superstitiones receperat, unice rejiciebat Deum, qui solus adorari volebat; ita ut, nihil difficilius fuisset, quam Populis omnibus persuadere Religionem, a qua ceteræ damnabantur. Sed quin verba faciamus de eo modo, quo Salvator voti summam affecutus est, ac de mediis, quæ fuerunt adhibita, ut tale consilium adimpleretur, quæ res integrum Sermonem exposceret; hic unus effectus nonne omnes superat vires creatæ Potentiæ? *Auctor recens.*

Sanctitas immutabilis J. C. nulli ratio est obnoxia.

Humana natura, cum divina in JESU CHRISTO conjuncta, ita immutabiliter Sancta est, sicut est impeccabilis; & in felici, atque absoluta impotentia ne levissimum quidem peccatum patrandi. Hoc sanctitatis genus est hominis-Dei privilegium, & hic unus est; ad quem hæc gratia pertineat. Adam in Paradiso, Sanctus Fulgentius ait, creatus fuit Sanctus, & innocens; sed non ita qualis fuit JESUS CHRISTUS; & hoc statuit inter utrumque discrimen: Adam receperat gratiam, per quam poterat non peccare, si peccare noluisset; sed non receperat gratiam, per quam nollet, & minime posset peccare. Ex hac doctrina innotescit statum Adæ Sanctum fuisse, sed non ita, ut Sanctitas ejus stabilis, & immutabilis esset; quia hæc erat Sanctitas Creaturæ propria, quæ cum suapte natura mutabilis sit, & deficere possit, semper amittere potest maximam sanctitatem. Homo-Deus autem longe aliter Sanctus fuit; etenim ita immutabiliter fuit Sanctus, ut fieri omnino non posset, quod Sanctitas ejus minimam admitteret mutationem; quia œconomia in homine-Deo, talis est, ut, quod est Deus in illo, sit Homo, & quod est Homo, sit Deus. Unde nam ergo oriri posset suæ Sanctitatis mutatio? non quidem a Deo, qui est immutabilis, at ne ab Homine quidem, quandoquidem in Deo-homine, sicuti, quod Deus est, est Homo, ita, quod est Homo, est etiam Deus; ideoque supra mutationem omnem in eo, quod pertinet ad Sanctitatem, cum fieri non possit, ut concipi valeat neque homo-Deus, quin Sanctus sit, neque homo-Deus, qui postquam Sanctus fuit, non sit amplius Sanctus; ita si duæ naturæ separarentur, non possent amplius vocari naturæ duæ hominis Dei. *Idem.*

S. Fulgentius l. de Incarn. & gratia.

Magna consilia quæ Salvator concipit vivens in terra, sunt signa magnitudinis animæ suæ dignæ homine Deo.

Consilia, quæ Spiritus in semetipso format, gerunt semper nonnulla similitudinis lineamenta, & semper sese prodit proclivitas, & propensio: elevatio, vel abjectio, illa concipientis; non secus ac pueri consueverunt illos imitari, a quibus vitam acceperunt, & esse conditionis eorum hæredes; ita ut accidat raro, ut modicus Spiritus, & Anima abjecta producat aliquid magnum, atque sublime: quemadmodum econtra, Spiritus Magnus, & Anima nobilis rubore suffunderentur productionis, quæ ipsis non esset placitura. Maxima hominum consilia, nonnisi puerilia sunt oblectamenta, & magna hujus Mundi negotia, fere sunt nugæ magnæ: sed JESUS CHRISTUS nihil concipere potuit, nisi divinum; cumque nihil divinius sit sanctitate hominis conjuncta cum gloria Dei, non alia efficere potuit consilia, quam Mundum sanctificandi, & glorificandi Patrem suum; Quare? quia ipse, per essentiam, est gloria interior Patris æterni; hoc est, terminus infinitus cognitionis ipsius, non secus ac Verbum substantiale, quod intrinsecus efficit elogium perfectionum divinarum, & alioquin Deus glorificari nequit extrinsecus, nisi per Sanctitatem creatarum rerum, quæ efficiunt, ut in universo terrarum Orbe cognoscatur, ametur, eique serviatur. *P. Dozennes.*

Quantum Pater Æternus honoraverit & gloriosum effecerit Verbum Incarnatum

Joann. 13.

Sanctus Joannes mirum in modum significat amorem, quo Pater Æternus prosecutus est Filium suum, & ad quem gloriæ cumulum elevavit Verbum Incarnatum, cum dixit illi, Deum omnia posuisse in manibus illius: *sciens, quia omnia dedit illi Pater in manus*; illum regnare fecisse, ac dominari in Cælo, & in terra, illi subjecisse altissima Seraphim, partitum cum illo fuisse thronum suum, eique communicasse Gloriam, Majestatem; magnitudinem, Potentiam suam; constituisse illum super omnia opera manuum suarum, velle, ut in Carne nostræ simillima adoretur ab Angelis, atque hominibus; illum elegisse, ut esset Caput prædestinatorum; fecisse eum Primogenitum omnium Creaturarum; propter illius amorem nobis peccata nostra dimittere; ad gloriam ipsius, Mundum ædificasse; ac tandem in illius Nomine gratias omnes concedere: quomodo igitur aliquid efficere poterimus, quod non sit pro gloria ipsius? quomodo non imitabimur, quantum per nos fieri poterit, Patrem Æternum, qui, ut illum honoraret, eique suum testaretur amorem, constituit ipsum judicem in

Ad Ephes. 1.

locum suum; illum accumbere jussit in solio suo, & omnem auctoritatem suam in manibus ejusdem deposuit. Hæc etiam est probatio amoris erga Filium suum, nihil ipsi in Mundo placere, nisi in JESU, & per JESUM, & ea tantum, quæ hoc charactere connotata sunt, illi accepta esse, & jucunda. *Eusebius Nierembergius in libro, cui titulus: Amabilis JESUS.*

Quid constituat magnitudinem JESU, & quid mirum fit in hoc adorabili composito hominis-Dei, Conjunctio divinæ naturæ cum humana.

Quid mirabilius, quam videre creatam naturam substantialiter cum Creatore conjunctam; ita ut in duabus naturis, una tantum sit Persona; quod Deus facit ab homine fieri, & vicissim, quod Homo facit fieri a Deo. Has sibi suas communicare proprietates, quod alteri convenit, alteri quoque tribui: in eadem Persona inveniri magnitudinem, & abjectionem; Æternitatem, & infantiam; vitam, & mortem. Anima, & Corpus JESU CHRISTI ita plena sunt Divinitate, ut eorum unio fortior sit, & magis intima, quam ferri, & ignis in fornace; quam crystalli, & radii illam permeantis; quam aeris, & Lucis per aerem effusi; quam Corporis, & Animæ illud vivificantis. *Idem.*

Quanti J. C. facere & æstimare debeamus.

O mortales! possetis ne modico in pretio habere Salvatorem vestrum, eximium hoc opus Omnipotentis, hoc miraculum Bonitatis, & Caritatis infinitæ Dei, qui nihil facere potuit excellentius? Maximi fit, quod rarum est, hac una de caussa, quia non est commune, & nihil illi simile videtur; quanti ergo faciendus est Homo iste, de quo dicebat Jeremias, a Domino aliquid novum factum in terris fuisse? Hoc sane aliquid est hominibus valde necessarium, quia in uno JESU reperiunt vitam, thesaurum, gloriam, omnemque suam felicitatem. Induit ille naturam nostram, ut nos suæ participes faceret; & assumpsit in se paupertatem nostram, ut nos donis suis locupletaret. *Idem.*

Tota Salvatoris gloria est, esse Filium Dei.

Post omnia, fatendum tandem est, gloriam Salvatoris contineri in sola qualitate Filii Patris Æterni, & hunc unicum esse fontem omnium potestatum, omniumque titulorum amplissimorum, qui Filium Hominis decent. *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre.* Et quemadmodum alioquin homo non potuisset infinite glorificare Deum, ita nunquam potuisset mereri gloriam infinitam. Sed nostis ne, quomodo Æterni Patris Filium viam nactus fuerit glorificandi Patrem, & vicissim Pater Filium suum gloriosum efficiendi? Præclara hæc est Sancti Bernardi sententia, quam etiam vetus quidam Orator attigit, ut blandiretur Principi suo, sub quidam specie modestiæ. Videlicet, alterum sese demisisse, ut posset alterum elevare; & a Patre elevatum fuisse Filium, prout magis hic sese demittebat. Profecto, quamvis excelsi, & potentes sint Mundi Principes, possunt tamen fieri sublimiores, quia non deest unquam illis gradus, ad quem ascendant, & novus aliquis triumphus, quem referant. Unus est Dei Filius, de quo vere dici possit; cum ipse, per Divinitatis suæ privilegium, crescere nequeat magnitudine; medium invenisse crescendi, sese demittendo, si ita dicere fas est; quia addidit infinita merita perfectionibus infinitis, ut procuraret gloriam Patri suo, & Pater, eodem pacto humanam evexit naturam usque ad thronum suum, eamque eo in loco constituit, ad quem mera Creatura adspirare non poterat. *Idem.*

Suprema Verbi Incarnati Potentia.

Quis non mirabitur Supremam potestatem, quam Verbum die suæ Nativitatis præsetulit, cum inter cetera miracula, quæ magno in numero nituerunt, Cælum novum sydus accendit, ut detegeret Magnitudinem Dei humiliati, & latentis in stabulo! Sed si alia revocaveritis miracula vitæ, mortis & Resurrectionis suæ; inde liquebit, Sanctus Bernardus ait, terram recognovisse illum Dominum suum, cum ad illius vocem, & imperium, emisit mortuos de Sepulcris; Mare illum tamquam Dominum coluisse, cum sedavit fluctus suos ad nutum ejusdem, & solidum factum fuit sub pedibus ejus. Infernum confessum fuisse illum, tamquam Victorem, ubi portas ejus confregit, & terribiles potestates perdomuit: quid igitur illi reliquum superesse poterat, quam ad Cælorum apicem ascendere, ibique sedere ad dexteram Æterni Patris, ut ostenderet, se supremum esse terræ, & Cæli Dominum? Ecce quomodo Deus JESU CHRISTO perhibuerit testimonium: si horum miraculorum pars, ut Evangelista testatur, fecit, ut in Judæa plurimi ita loquerentur: *CHRISUS, cum venerit, numquid plura signa faciet, quam, quæ hic facit?* & si satis fuit, ut illos induceret ad eum, quatenus Messiam confitendum, quomodo multo magis non tenemur in illum credere, post multo plura ejusdem Potentiæ prodigia? si quis autem fidem habere nollet tot prodigiis; nonne esset ille prodigium maximum? at enim, fortasse inquies, hæc omnia miracula, & miraculose facta a Discipulis tantum referuntur, & Discipulorum testimonia nequaquam admittenda sunt; ubi de ipsorum agitur Magistro. Sed, si hoc verum Joann. 7.

esset,

esset, quod, ne in suspicionem quidem cadere posset, ob eas rationes, quas supra memoravimus; cur illis nemo exprobravit falsitatem rerum earum, quas prædicabant, nunc cum facilius fuisset illos convincere? Et unde nam tot Sacerdotes, & Doctores legis adeo succensi contra Religionem nascentem illius, quem Cruci confixerant, non reclamarunt unquam actu quopiam publico, & authentico? quin immo e contra; publica ista, & in dubium non revocanda miracula coegerunt infestissimos JESU CHRISTI inimicos, ut exclamarent: *Quid facimus? quia hic Homo multa signa facit*. Si ergo, per ipsorum confessionem, constat de facto hujusmodi, credibile ne est, Divinam Omnipotentiam, auctoritate sua probare voluisse blasphemiam, qualis est Hominis, qui se Dei Filium ferebat, & reddere Mundum multo magis idololatram, quam ante, per cultum novæ Divinitatis? Ubi nam est Princeps, qui in gratiam infensissimi Inimici sui, omnibus utatur viribus contra propriam utilitatem, ut collocet in solio injustissimum usurpatorem? Hæc ratio ita evincit, ut cæcus ipse a Nativitate, omnem illius vim videre non possit. Heu! quomodo fieri potest, exclamet ille, ut peccator tanta hæc prodigia valeat operari? Ullum ne in Biblia extat exemplum similis facti ab homine nequam patrati? *Idem*.

Joann. 11.

Elogium, quod Pater Æternus fecit de Magnalibus Filii sui.

Creaturæ omnes, quæcumque sint, pares minime sunt ad glorificandum Salvatorem, quemadmodum ille meretur; nemo est, neque inter homines, neque in primo purorum Spirituum Ordine, qui dicere non debeat, quod tres pueri Hebræi in Babylonia fornace psallebant; *superlaudabilis, & supergloriosus in secula*. Omnes excedit laudes, & sufficere nequit æternitas, ut debitus illi honor adhibeatur. Unus duntaxat Deus exornare potest Elogium JESU CHRISTI, verba facere de magnalibus ejus, & gloriæ ipsius coronam imponere; nam sicuti Filius Sapiens, inquit Scriptura, est corona patris sui; Pater infinite Sapiens pariter potest esse Filii sui corona. Sed cum hic Filius, qui est Patris Sapientia, sit etiam Verbum illius, intra Divinitatem suam, illius facit panegyricum, sed extrinsecus permittit, ne testimonium suum recipiatur. *Si ego glorifico me ipsum, gloria mea nihil est; est Pater meus, qui me glorificat*. Si ore meo me commendo, nolo, ullam haberi rationem suffragii mei; sed Pater meus me suo dignatur suffragio. Loquere igitur de me, Pater Æterne, dum vivo; post mortem meam, Spiritus Sanctus exornabit Elogium meum. Pater profecto illud edidit in Thabor, dum Filius apparuit in luce suæ Transfigurationis, eum protulit verba illa, quæ auribus excepta fuerunt: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*. Testimonium hoc, quod

Daniel. 3.

Joann. 8.

Matth. 17.

Cælum Salvatori perhibuit, quemadmodum ille ipse asserit, sine ulla comparatione, gloriosius est illo, quod ipsi Præcursor suus prædixerat. *Ego testimonium habeo majus Joanne . . . . . quia, qui misit me, Pater ipse, testimonium perhibuit de me*. Pater jam perhibuerat testimonium in Filii sui Baptismate in Jordane, & iterum gloriosius illud perhibet in triumphali Resurrectione, atque Ascensione in Cælum, & super terram celebrans Nomen illius, & illum tradens cognoscendum pro vero Dei Filio.

Joann. 5.

Quamvis tota magnitudo, Gloria, & Salvatoris præstantia fluat a Divinitate, tamquam fonte; crederes ne tamen, humanitatem, & Carnem ipsius, quamvis patientem, atque mortalem, esse, ut inquit Propheta, tamquam indutam Majestate, & pulcritudine plusquam humana, & liquere, quod Sanctus Paulus Apostolus inquit, omnem plenitudinem divinitatis habitasse in illo corporaliter, & de illo potiori jure dici potuisse, quod vetus quidam Panegyrista dicebat de primo Christianorum Imperatore: *ex decore membrorum colligi potest quantus illo Cælestis Spiritus intraret habitator*. Venustas Corporis satis ostendebat magnitudinem divini Spiritus, quo animabatur; namque, dum splendor iste sensibilis oculos perstringebat, dicit S. Hieronymus, Spiritus Sanctus efficiebat, ut nitesceret in cordibus suprema Majestas Dei-hominis facti. Ipsa ejus modestia, atque Humilitas, quin illi offunderent caliginem, ipsum maxime commendabant, & exterior hic oris habitus, tamquam augustum indumentum, illum a cæteris hominibus distinguebat; *fulgor ipse Divinitatis occulta in humana facie relucebat*. *Idem*.

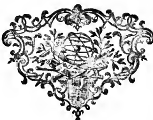
Quot illecebras habere sanctæ humanitas ad conspiciendum.

Eumenius Constantino Augusto.

S. Hieron. Lo. in Matth.

Multa mihi superessent dicenda, quæ Patres Ecclesiæ mihi suppeditarent in disertissimis Apologiis in gratiam Divinitatis, & magnalium JESU CHRISTI conscriptis. Ad loquendum inducerem humanam rationem, quæ licet in Divinis Mysteriis cæcutiat; hoc tamen detexit propter insignia ejus vestigia; & non dubitarem asserere, ipsam etiam naturam omni sensu carentem aliquod perhibuisse testimonium. Accedite huc ergo Principes, & Monarchæ, quos profana vetustas, tamquam Deos adoravit; accedite adoraturi vos ipsi illum, qui Dominus est, Judex, Rex, & Deus Regum omnium. Vos, inquam, quibus error Populorum, & cæca superstitio decrevit honores divinos. Confitemini, hunc unum esse, inter omnes homines, qui sit Deus, & Rex antonomastice, cui Pater suus sceptrum orbis Universi promiserat. Ita est, solum Imperium tuum, Divine Salvator, verum est, cetera non aliud sunt, nisi magnitudinis phantasmata. Tuum solum pendet a nullo; cetera tuo subjecta sunt; nam tu nullius indiges, & omnes Mundi Potentatus indigent te. *Idem*.

Cum Mundi Salvator habitus fuerit supremus creaturarum Dominus; terræ potestates illi esse debent subjectæ.

DE AMO-

D E A M O R E,

ET DE IMITATIONE SALVATORIS MUNDI.

M O N I T U M.

Ostquam fusius in primo Bibliotheca nostra volumine verba fecerimus de Amore Dei, inutile esset de Amore Domini nostri peculiariter verba facere; quia cum vere sit Deus, illum ex toto Corde diligere debemus, quod nequaquam dividi potest. Aliquod tamen interest discrimen inter duos hosce Amores, licet alter ad alterum referatur; quoniam ille, de quo agimus istic, pertinet ad sanctam Humanitatem Salvatoris nostri, videlicet ad JESUM CHRISTUM, quatenus Deus-homo est.

Fateor equidem me admiratione capi, videntem inter Concionatores, qui in lucem edidere opera sua, tam paucos esse, qui integros sermones de hoc argumento fuerint elucubrati; alii quidem Amorem Domini nostri cum Amore Dei confuderunt, & aliis satis fuit ex Mysteriis, actionibus, beneficiis divini hujus Hominis, prout ferebat occasio, elicere conclusionem: sed, vice versa Ascetici Libri, atque integri tractatus, qui de hoc argumento supersunt, abunde nobis suppeditant, unde Concionatorum numero sane exiguo suppleamus.

Quamvis ergo hoc argumentum ita distinctum non constituat peculiare Mysterium, nequeo meliori modo, finem facere Incarnati Verbi Mysteriis, quam per amorem, quem debemus illi in retributione Mysteriorum, quæ nobis revelavit, in quibus nostræ eruditioni, saluti, atque æternæ felicitati particulariter prospexit.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Sermonum hujus Argumenti Synopsis.

I. D nosmet excitandos ad amorem Salvatoris Mundi, tamquam objectum infinite dignum amore nostro, fert animus vobis ostendere, in JESU CHRISTO non deesse necessarium meritum ad sibi conciliandos animos nostros, atque illos sibi inseparabiliter devinciendos. Hoc primi puncti erit argumentum. Secundo loco vobis ostensurus sum, non deesse Salvatori, unde nos in spem adducat retributionis, quæ nos ad illum perfecte diligendum impellit, quod puncti alterius erit argumentum. Cognitio meriti, & retributionis celsitudo, duæ sunt validæ caussæ amandi Filium Dei, quæ erit hujus Sermonis partitio.

Punctum primum. Quæritur absolute meritum in iis, quos amare volumus; nam sicuti amor est Sacrificium cordis, immo etiam Sacrificiorum omnium perfectissimum; cumque homini nihil sit antiquius, & pretiosius sua libertate, & quodammodo ille sese devoveat illis, quos amat; annititur semper detegere in amicis, quos diligit, meritum, quo probare possit propensionem, & affectionem suam erga illos; meritum quo approbetur munus, quo largitur cor suum, libertatem, & se ipsum illis, quos vere tanto munere dignos existimat. Malum in eo totum est, quod per illusionem nimis familiarem, nobismet sexcentas consingimus fallaces ideas meriti, quod deprehendere credimus in objectis mere creatis, quibus amorem nostrum impendimus; sed si habeatur ratio Salvatoris Dei simul, & Hominis, amari hic sane potest, quin nosmet objiciamus errori, & incidamus in illusionem; quia 1. Meritum ejus reale, & verum est, oppositum merito plerorumque objectorum, quæ speciosa videntur, & quibus adhæresimus. 2. Perfectissimum est meritum sine labe, oppositum imperfectis hominum meritis; 3. meritum permanens, & fixum, oppositum merito perfunctorio, labili, ac pereunti Entium creatorum, eorumque etiam, quæ magis completa videntur. Eminentes prærogativæ meriti Salvatoris superant quidquid in Orbe universo absolutissimum, & perfectissimum est, atque adorabile. Hæ prærogativæ, inquam, rite conceptæ, & luculenter expositæ, excitare debent in corde Auditorum meorum amorem ardentem erga JESUM CHRISTUM, eæque in paragrapho sexto invenientur.

Punctum alterum, Certitudo redditus in amando Filium Dei adeo amabilem, non debilis ratio est, ad amorem semper majorem excitandum in nobis, quandoquidem ibi invenimus solidissimas caussas, quarum tres potissimum statuo: & quarum prima est: per hunc mutuum amorem, nos recenseri in numero amicorum illius, & per eumdem, nos ad incomparabilem dignitatem attolli: altera est: amorem, quo nos ille complectitur, fontem esse bonorum, & gratiarum, pro hac, & altera vita: tertiam denique certitudinem mutui amoris Filii Dei, iis cumulare gaudiis cor nostrum, ut nullus in terris eventus illa turbare possit, & amantem redigat in eum statum, in quo aliquid sibi non possit vereri, nisi culpa sua amicitiæ Dei sui faciat jacturam.

Primum igitur constat, Deum, qui fidelis est in promissionibus suis, suam concedere amicitiam diligentibus se, sibique fidelitatem inviolabilem promittentibus. *Ego diligentes me diligo*; si enim dignatus est nos diligere non diligentes illum, cum per peccati statum, in quem lapsi fueramus, nosmet præbueramus amore suo minime dignos, quibus bonitatis, ac liberalitatis sensibus amicus hic tener, & beneficus Dominus nos prosequetur, ubi viderit nos in statum gratiæ reversos, & nihil intentatum relinquentes, ut ipsi amorem nostrum testatum faciamus? non satis est illi integram nobis veniam concedere; nos efficit dilectissimos sibi amicos; & per gratiam sanctificantem, quæ est tamquam vinculum amicitiæ, quam contrahit cum nobis, nobis impertit qualitatem filiorum Dei, per adoptionem prorsus divinam, per quam evadimus fratres, & cohæredes illius; ita ut tali medio jus acquiramus ad Regnum Cæleste, quod revocari in dubium non potest. Quinam honor! quænam prærogativa! ad quem gloriæ gradum mutua hæc hominis-Dei amicitia nos non attollit!

2. Hæc Salvatoris amicitia nobis est fons gratiarum omnium, omniumque bonorum, quibus cumulat in hac, & in altera vita amicos suos. Non loquor hoc loco de gratiis, quas præter ordinem subinde concedit amicis suis, & quæ exiguo sane animarum delectarum numero reservantur; sed loquor tantum de gratiis, quæ communes sunt Fidelibus omnibus, qui vere JESU CHRISTO deserviunt; cujusmodi sunt peculiaris protectio in omni vitæ nostræ ratione; luminum, & gratiarum affluentia; peculiare subsidium in periculis, quibus per statum, ac munus quisque suum objicitur, &c.

3. Hæc amicitia, de qua certi sumus, quantum in hac vita fieri potest, inspirat illis pacem, & tranquillitatem Animæ, quam nullus hujus Mundi

casus perturbare potest; ubi illis persuasum est, amantem se non ignorare quidquid pertinet ad illos, eorumque commodis magis invigilare, quam illi ipsi &c. *Hoc Argumentum majori ex parte desumptum est ex sermone manuscripto de Amore Dei.*

II. Utilis institui sermo potest de amore Filii Dei, ostendendo nos teneri ad illum diligendum ob nostram utilitatem; quia 1. Amor JESU CHRISTI nostram in hac vita constituit felicitatem; si enim JESUS CHRISTUS factus fuit pro nobis, nos facti fuimus pro illo; aliud quodvis objectum fallere potest cor nostrum; hoc unum et satisfacere potest; & ratio constat, quia cum æque sit Deus, ac Homo, summum Bonum est, & omne possibile Bonum; *ostendam tibi omne bonum:* Itaque amare JESUM CHRISTUM, est amare Deum, qui, ut sibi amorem nostrum concilliet, semet sensibilem præbuit in hoc homine-Deo, & tamquam accommodatum captui nostro, & cordis nostri propensioni. Quid autem suavius est, quam amare objectum hoc infinite amabile? possidere objectum hoc, quod omnia bona complectitur; & in Cælo beatitudinem summam constituit? illud, inquam, possidere modo prorsus singulari, quia vivit in nobis, & nos in illo, secundum Sancti Pauli verbum; illud, inquam, realiter possidere per Eucharistiam, per quam facit quodammodo partem nostrummetipsorum: sed præterea illud possidere per gratiam, quæ ipsum nobis ita arcte conjungit, ut nihil nos ab eo, si voluerimus, valeat separare, & cum certa spe ipsum possidendi tandem aliquando modo perfectiori. Nonne hæc est felicitas incomparabilis? ulla ne hac major in vita desiderari potest? Nonne hæc illa est prærogativa, quam amor JESU CHRISTI procurat nobis? hæc illa melior est pars, quam sibi Magdalena delegit, & nonne infelix esse meretur, si quis alibi suam inquirit felicitatem? 2. Amor JESU CHRISTI tutissimum est pignus futuræ nostræ felicitatis; certissimum nostræ prædestinationis indicium. Aliæ notæ, puta misericordia erga pauperes, devotio erga Deiparam, & aliæ id genus sunt profecto sensibilia prædestinationis argumenta, non tamen omnino certa; sed haberi non potest sincerus, & constans erga JESUM CHRISTUM amor, & prædestinatum non esse, cujus rei patent rationes. 3. Quia amor JESU CHRISTI non solum est signum futuræ nostræ beatitatis in altera vita; sed etiam efficacissimum; & probatur, quia prædestinatio effectus est distinctionis beatæ, quam facit Deus personarum aliquot, quas educit ex massa perditionis, & illas peculiari amore complectitur. Sed quibus habet ille amorem hunc particularem? nisi illis, qui peculiariter diligunt Filium suum? Ille eos amat amore infinito; illi nihil amant, nisi hunc; vel nihil amant, nisi propter hunc; ita ut nos amemur secundum magnitudinem amoris, quo JESUM CHRISTUM amamus; quem nisi amamus, non amamur, & reprobamur a Patre.

III. Non possumus hoc in argumento aptiorem eligere propositionem, quam exponere rationes illas, quibus cogimur diligere Mundi Salvatorem, quarum tres efficere possunt sermonis partitionem.

Prior est, cum JESUS CHRISTUS sit unicum objectum, in quo Pater Æternus sibi ab æterno complaceat, nostrum amorem illi omnem in hac vita impendendum esse. Hæc est Patris voluntas, quia non misit illum in hunc Mundum, nisi ut ab hominibus timeretur: homines non placent illi, nisi quatenus pertinent ad Filium hunc dilectum, neque diligit eos, nisi quatenus amant illum, neque illos ad æternam prædestinat felicitatem; nisi quatenus sunt cum eodem Filio conformes: *quos scivit, & prædestinavit, conformes fieri Imagini Filii sui.*

Ratio altera est, JESUM CHRISTUM non venisse in Mundum, nisi ut homines ad hunc amorem impelleret. Omnes cogitationes, desideria, actiones, & passiones in hoc præcipuum objectum tendebant; & profitetur, se in terras non venisse, nisi ut in cordibus omnium hominum ignem accenderet divini hujus amoris Luc. 12. sui, & se nihil præterea concupiscere: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur?*

Tertia. Sancto Spiritui in Animas nostras venienti non alius finis est, quam efficere, ut nos cognoscamus, diligamus, & imitemur JESUM CHRISTUM. Hoc ipsum nobis testatur Salvator, cum ait in Evangelio: Unam ex præcipuis caussis Adventus Spiritus Sancti futuram, ut perhibeat de se testimonium hominibus, videlicet ut imprimat cognitionem sui in mente, & sui amorem in corde eorum.

IV. En tres alias rationes Salvatorem amandi, quæ & ipsæ quoque sermonis partitionem possunt efficere. 1. Debemus amare JESUM CHRISTUM quia est amabilis; 2. quia CHRISTUS primus amavit nos; 3. quia vehementer cupit, se a nobis amari.

Pro primo puncto. Quidquid speciosum est, & quidquid est perfectum, suapte natura est amabile, & quidquid infinite speciosum est, & infinite perfectum, sequitur infinite, ac necessario esse amabile. Hinc oritur, Beatos, qui perspicue intuentur pulchritudinem, & perfectiones Dei, illum necessario ita diligere, ut ipsis non sit integrum non amare, & infinite illum diligerent, si infinitum amorem capere possent. Hæc igitur nobis beata esset necessitas amandi Verbum Incarnatum; si omnes ejusdem perfectiones diligeremus, & similiter, si crebro meditaremur illas, quæ nobis exploratæ sunt, quia ille omnes continet in se creatas, & increatas, humanas, & divinas, Spirituales, & corporeas, & consequenter ea omnia, quæ menti nostræ placere possunt; ea omnia, quæ possunt sibi conciliare cor nostrum; ea omnia, quæ palpare possunt cupiditates nostras; ea omnia, quæ illicere possunt sensus nostros, ideoque amorem nostrum mereri. Nonne igitur quædam prodigii species est, si JESUS nos minime attrahat, & si resistimus tot rationibus illius diligendi? De perfectionibus illius infra fusius verba fient.

Quoad punctum alterum, Salvatorem a nobis esse amandum; quia ille primus dilexit nos: sicut amor est solum pretium, quo amor juste rependi possit, ita dicere possumus, hanc præsentissimam esse viam ad amorem sibi conciliandum. Quinam ergo esse debet amor noster erga Salvatorem, qui nos amavit tantum, quantum amare potest? Ille magis amavit nos, quam nos nosmetipsos diligamus; & nihilominus quousque procedit amor proprius? tantum amavit nos, ut quamvis omnes Angeli, & omnes homines simul consentirent, ut nos omnibus viribus suis diligerent, amor illorum minorem haberet proportionem cum illo, quo nos JESUS CHRISTUS complectitur, quam habeat una aquæ gutta cum toto Oceano. Quapropter Sanctus Joannes verba faciens de amore Domini nostri erga homines, dicit, illum nos usque ad excessum dilexisse, ea in occasione amorem ipsius ad apicem usque evasisse; & illum licet Deum, licet potentem, adductum fuisse quodammodo ad impotentiam ulterius amandi, & agendi propter hominem: *cum dilexisset suos, qui erant in Mundo, in finem dilexit eos.* Joann. 13. Rationes autem hujus veritatis, deinceps occurrent.

Pro tertio puncto. Si ardenter cupimus hominum amicitiam, eam cupimus, vel propter voluptatem, quam inde percipimus, vel propter utilitatem, quam inde speramus, vel propter honorem, qui nobis inde cedit. Nulla ex his caussis impellere poterat Filium Dei, ad perquirendam hominis amicitiam. Hoc multum nobis, ut mihi videtur, fuit, Deum pati voluisse, ut ipsum diligeremus, & hæc indulgentia singularis gratiæ loco nobis esset habenda. Quid igitur erit videre JESUM hominem-Deum hunc nostram perquirere amicitiam, eamque flagitare? In iis, quæ inferius dicenda sunt, satis multa occurrent ad partem hanc exornandam.

Tot dicenda sunt de Salvatoris amore, & hoc argumentum tam amplum est, ut nequeat exhauriri; quamobrem necessarium est illud in plures sermones dividere. En adhuc tres aliæ rationes, quæ argumentum suppeditare possunt sermoni a Superioribus distincto. V. 1. Debemus amare Salvatorem Mundi pro infinitis bonis, quæ nobis procuravit. 2. Debemus amare, quia sese nobis dedit, & fecit se Bonum nostrum. 3. Illum amare debemus propter mala, a quibus nos liberavit, & quæ sine ope illius evitare nobis non licuisset.

In puncto primo, postquam explicuerimus Apostoli sententiam, ubi asserit, JESUM CHRISTUM locupletasse, & cumulasse nos tot bonis, ut nihil nobis deesse possit eorum, quæ cupimus: *in omnibus divites facti estis in CHRISTO, ita ut nihil vobis desit in ulla gratia;* ut aliquo modo intelligamus multitudinem, & magnitudinem, satis est exponere: nos illi debere omnia bona naturæ, gratiæ, & gloriæ; nos debere illi inæstimabilia beneficia Redemptionis, Prædestinationis, vocationis, Justificationis, & illud quod ceteris cumulum additurum est, glorificationis. Operæ pretium est immorari præcipue in beneficio Redemptionis, quod ceterorum principium est, & unum complectitur plura; namque, ut nos redimeret, nonnisi cogitavit de nobis a primo vitæ suæ articulo ad extremum usque Spiritum; non egit, non

locu-

locutus est, non pertulit, non laboravit, verbo, non vixit, nisi pro nobis, ita ut Salvatoris beneficia liceat memorare pro singulis motibus cordis sui, quorum nos fuimus objectum, & finis, ac pro singulis momentis vitæ suæ, quorum, ne unum quidem (ut ita dicam) Sacrum non fuerit, ac devotum nostræ utilitati.

In altero puncto supponendum est; quæcunque bona Dominus contulerit nobis, & quæcunque munera fuerit nobis elargitus, futurum fuisse, ut hæc non possent implere, neque Dei studium, neque humani Cordis captum, nisi ille dedisset semetipsum. Ostendendum est, JESUM, postquam nobis omnia dedit, tandem dedisse semetipsum, secundum illa Sancti Bernardi verba: *non jam sua, sed semetipsum nobis impendit*. Hoc autem ille præstitit in Eucharistia, in qua totum seipsum donavit, Corpus, Animam, Sanguinem, Divinitatem; idque modo omnium perfectissimo; Nam in Passione, nonne dedit nobis vitam suam, & merita? Vitam quidem, ut nobis esset exemplo, totum illud, quod est, totum illud, quod habet, nonne impensum fuit in nostros usus, tamquam si omnia illius essent nostra?

In puncto tertio. Operosum non est, ea ostendere mala, a quibus Salvator nos liberavit; quis enim ignorat, unice hoc accidisse, ut nos eriperemus de tyrannide peccati, quod proprie unicum est in Mundo malum; & deinceps, a pœnis æternis, quas meriti fueramus, & quibus peccatum nos subjecerat; ita ut, nos minus debeamus illi, propter infinita mala, a quibus præservavit nos, quam propter innumera bona, quibus nos cumulavit. Etenim liberans nos a peccato, liberavit quoque ab iis, quæ peccatum consequuntur, videlicet a servitute dæmonis, ab odio, & iracundia Dei, a morte æterna, & a pœnis inferni.

VI. Ut nosmet ad Salvatoris Mundi amorem excitemus, ille considerari potest, tamquam verus amicus, quo nomine vocat omnes veros Christianos, non secus ac Apostolos suos; ubi ostendere possumus

1. Honorem, quem confert nobis Dei Filius, & dignitatem amici dominatoris universæ terræ, talem esse, ut nunquam ausi fuissemus, hoc nomine appellare eos, quos ipsi Reges terræ se minores existimant; nisi eodem CHRISTUS ipse fuisset usus, vocans homines amicos suos. Quapropter loquens ad Apostolos suos, declarat illis, a se non haberi illos, tamquam servos, atque mancipia; sed pro veris amicis, quibus aperit cor suum, & quos non celet secretum aliquod sibi a Patre communicatum. Quid magis debemus admirari? indulgentiam ne Dei sese demittentis eo usque, ut amicitia sua dignetur homines; an hominum ingratitudinem, & stupiditatem, qui adeo parum tanto hoc amore afficiuntur?

2. Quod si CHRISTUS JESUS assumit erga nos amici qualitatem, perfectissime etiam hujus replet officia; quis amicus est generosus, fidelis, & constans; ostentat generositatem hujus amicitiæ erga nos, sacrificans nobis suam requiem, lætitiam, gloriam, vitamque ipsam, ut nobis amoris in nos sui præbeat testimonia. Ejus apparet fidelitas in eo, quod nunquam deest in aliquo amicitiæ munere, nos inter ærumnas consolatus, opitulatus in necessitatibus, gratiis suis fovens, & in partem vocans omnium bonorum suorum; denique constans est amicus, quia nunquam fastidit frigus nostrum; immo neque nostras infidelitates, & non deserit, tunc etiam, cum deserimus illum; *Desumptum ex tom. 3. Considerationum Patris Nepveu.*

VII. Ut prædestinemur, debemus amare, & imitari JESUM CHRISTUM, qui, ut Sanctus Paulus ait, primus est Prædestinatorum inter fratres suos; qua in re supponendum est, omnem salutis œconomiam tribus inniti Mysteriis. 1. Mysterio Prædestinationis. 2. Mysterio Incarnationis. 3. Mysterio Regenerationis per Baptismum. Oportuit prædestinatos

Ephes. 1. esse re adhuc integra, dicit Apostolus, quia *elegit nos* Pater Æternus *in ipso* Filio suo, *ante Mundi constitutionem, ut essemus Sancti*; deinde oportuit, ut Omnipotens Pater mitteret Filium suum in Mundum ad illum non quidem judicandum, sed salvandum:

Joann. 3. *Non enim misit Deus Filium suum, ut judicet Mundum, sed ut salvetur Mundus per ipsum*; denique opus fuit, ut per Baptismum applicaretur nobis fructus Redemptionis, ut essemus hæredes, & cohæredes JESU

Rom. 8. CHRISTI: *Si Filii, & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem CHRISTI*. Unde sequitur necessario

1. Nos salvari non posse, si prædestinati non fuimus, & non posse prædestinari, nisi amaverimus JESUM CHRISTUM, eique similes non fuerimus.

2. Nos non salvari, nisi assequamur mentem Æterni Patris dantis Filium suum nobis, per Incarnationis Mysterium. Nos vero mentem illius non assequi, nisi jugiter contendamus ejicere amorem Mundi, ut in locum ejus collocemus amorem JESU CHRISTI.

3. Nos salvari non posse, nisi Redemptionis nostræ pretium applicetur nobis per Baptismum, quo Christiani efficimur, & nos veros non esse Christianos, nisi diligamus JESUM CHRISTUM, & eas exerceamus virtutes, quarum ille nobis reliquit exemplum.

Pro puncto primo; quin excutiamus, utrum prædestinati simus ante, vel post meritorum nostrorum prævisionem, dicere possumus. 1. Prædestinatos duntaxat ad beatum hunc terminum perventuros. 2. Prædestinatos nunquam in Cælestem Patriam ingressuros, sine bonorum operum exercitatione; ex quibus duabus certissimis veritatibus, sequitur perspicue meritum potissimum, tutissimumque medium ad hanc beatitatem acquirendam, esse amare, & imitari JESUM CHRISTUM. Profecto Sanctus Joannes in una Epistolarum suarum dicit: *qui non diligit, manet in Morte*; quod dicendi genus non exaggerat Sanctus Paulus, cum ait: *qui non diligit Dominum JESUM CHRISTUM, sit anathema*. Et sane nonne amor hic probatus operibus ille est, qui facit perfectam hanc conformitatem nostram cum JESU CHRISTO, & qui certos nos facit simul, & vocationis, & prædestinationis nostræ? Hoc statuit divino Oraculo idem Apostolus; eos omnes, quos Deus per æternam præscientiam suam novit futuros ex numero Electorum suorum, hos quoque omnes prædestinasse, ut sint conformes Imagini JESU CHRISTI Filii sui: *quos præscivit, & prædestinavit, conformes fieri Imagini Filii sui*. Sed hæc conformitas bene concepta necessario secum trahit amorem, & imitationem JESU CHRISTI, cujus vita semper hoc duplex habuit exercitium amandi Patrem suum, & ad ejus exemplum, vacandi sanctis operibus dignis Deo: *Pater meus usque modo operatur, & ego operor*.

Joann. 2. 1.

Ad Rom. 1.

Pro puncto altero. Dicere possumus, 1. Consilium Æterni Patris in Creatione Entium omnium intelligentium, fuisse inserere omnibus naturale studium amandi substantialem Imaginem suam, Verbum Æternum, & sese perficiendi per augmentum perenne virtutum omnium, ut sint illi conformia; nam sicuti Pater non invenit felicitatem suam, nisi in productione substantialis hujus Imaginis, in qua sibi complacet, & quæ terminus est cognitionis suæ, sequitur terminum perfectionis omnium Entium intelligentium, & altissimum felicitatis eorum gradum, tum in hoc exilio, cum in Cælesti Patria, esse amare, & imitari JESUM CHRISTUM, quatenus Verbum. 2. Infelicitatem Angeli, & hominis esse nunquam amavisse, neque imitatos fuisse Verbum hoc adorabile, quia, quin imitarentur illius bonitatem, & diligerent illud, uterque voluerunt imitari illius Magnitudinem, atque Dominationem, & ut Sanctus Bernardus animadvertit, uterque dixerant: *similis ero Altissimo*. Cum igitur de vera excesserint via, quomodonam illuc reverti possunt? possunt amantes, & imitantes divinum hoc Verbum infirmitatibus nostris indutum; & in hoc Evangelium constituit vitæ præsentis felicitatem, & futuræ etiam beatitudinem; Amare, cognoscere, imitari JESUM CHRISTUM. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, & quem misisti JESUM CHRISTUM.* Isaiæ c. 4.

Pro 3. puncto. Dicere possumus: 1. Neminem mereri Christiani Nomen, nisi diligat JESUM CHRISTUM, & nisi illum in omnibus imitetur; Christianus enim a JESU CHRISTI Nomine vocatur. Frustra enim, Sanctus Cyprianus ait, aliquis gloriosum hunc titulum ostentat, nisi quotidie prototypum suum exæquare contendat: Christianus nemo dicitur recte, nisi qui CHRISTO moribus, quoad valet, coæquatur. Et Sanctus Malachias, cum quidam illum deterrerent a facto digno sanctitate sua, nonne respondit: *frustra sum Christianus, si CHRISTUM non sequor*. 2. Hoc munus est nostrum, quod in Baptismo contrahimus. Sanctus Paulus illud nobis ob oculos ponit, cum ait: *quicunque in CHRISTO baptizati estis, CHRISTUM induistis*: Tamquam vestimentum, quod ita vos tegit, ut homo vetus non debeat amplius apparere; ille sepultus est, tamquam mortuus, & JESU CHRISTI vita in vobis enitescere debet, & operari. Profecto in mentem revocantes quidquid in augusta illa cæremonia peractum fuit, videbimus, nos abrenuntiasse Sathanæ operibus, & pompis ejus, ut hæreremus JESU CHRISTO per amorem, qui in hac quidem incipit vita, & in altera perficitur: *Abrenuntio diabolo, & operibus ejus, & adhæreo tibi, CHRISTE.* Galat. 3. Rituale Rom.

Si cupimus scire, quomodo potissimum a nobis diligendus sit JESUS CHRISTUS: S. Bernardus nobis praxim tribus verbis ostendit. *Disce, o Christiane, quemadmodum diligas CHRISTUM; disce amare* VIII.

dulciter, *amare prudenter*, *amare fortiter*. Hæc tria sunt media diligendi JESUM CHRISTUM, quæ continentur in amore, quem ipse erga nos habet. Disce, Christiane, ab ipso JESU CHRISTO, quomodo amandus sit. 1. Ama illum suaviter. 2. Ama illum prudenter. 3. Ama illum fortiter.

Magnus iste Sanctus, qui consummatus erat Magister in hac sublimi scientia, rationem afferens, quia tres hæ qurlitates simul junctæ requirerentur in amoris divini exercitio, proponit nobis tres obices, qui occurrunt in praxi. Primus est cordis nostri affectus erga ea, quæ videntur, quæ ita illud alliciunt, ut quæ Dei sunt, minime sapiant: *non sapis ea, quæ Dei sunt*; quemadmodum Salvator Principi Apostolorum objiciebat. Secundus est, si quando ullam experimur illecebram, vel gustum aliquem rerum divinarum, nosmet derelinquere imprudentiæ, quæ Sancti hujus exercitii meritum corrumpit. Tertius demum est, si eodem prudenter utimur, ignavirm efficere, ut fructum omnem emittamus. Hinc ad tres hos obices superandos, S. Bernardus in praxi amoris erga Salvatorem, requirit suavitatem, prudentiam, & fortitudinem.

1. Debemus illum amare cum dulcedine, & suavitate; ne quemadmodum ipse invenit suas delicias in nobis, creatarum rerum illecebræ corrumpant Cor nostrum, & nos ab illius amore detorqueant. Itaque videmus illius, qui vere Salvatorem diligunt, jugum esse leve, eosque in Dei servitute gaudio superabundare, quemadmodum scribit Apostolus: *Superabundo gaudio*.

2. Illum amare debemus prudenter, ne amoris proprii, vel dæmonis illusiones nos trahant in quædam opera prrum prudentia, in quæ, nisi sciti alicujus directoris normam sequemur, semper adest periculum, ne labamur.

3. Amor noster debet esse fortis, & constans, ne sinamus, nos vinci, aut superari iis difficultatibus, quæ adsunt in JESU CHRISTI imitatione, & sequela, quam hic Amor suadet. Ita loquitur S. Bernardus: *dulciter, ne illecti; prudenter, ne decepti; fortiter, ne oppressi, ab amore Domini avertamur*. Hoc argumentum desumptum est a P. Hameuve in libro, qui inscribitur: *Responsa ad interrogationes de vita Spirituali*. 2. *part. tract.* 9.

IX. Amare debemus JESUM CHRISTUM propter eas, quas cum nobis habet rationes; si enim non amare non possumus illos, cum quibus nexu aliquo conjuncti sumus, qui aliqua species est illecebræ secretæ, sed validæ, quæ suaviter adstringit Corda, & invisibile quoddam vinculum, quo invicem alligantur; si illos, inquam, non amare non possumus, non amabimus JESUM CHRISTUM, qui cupiebat non solum amorem nostrum, verum etiam benevolentiam mereri & qui habere voluit cum nobis eas omnes rationes, quæ nos excitare possent ad amandum? Etenim, quin loquar de illis, quas habemus cum eo, tamquam cum Deo nostro, Creatore nostro, & summo Bono, tres aliæ supersunt, quæ aliam Sermonis partitionem possunt constituere; 1. relatio Regis, quia per Baptismum sumus subditi illius; 2. relatio Magistri, quia nos docet doctrinam prorsus Cælestem; 3. relatio Fratris, per peculiarem affinitatem, quam contraxit nobiscum; sed si singulæ hæ relationes seorsim sumptæ ciere possunt amorem nostrum; quid tandem erit, si omnes simul conjunguntur? quonam ardore Cor nostrum inflammare non debent?

X. Assumi etiam potest pro Sermonis argumento. 1. Nostram perfectionem, & sanctitatem in hac vita consistere in amore, quo JESUM CHRISTUM prosequimur, & in similitudine, quam habemus cum illo per virtutum ejus imitationem; ita ut quo magis illum diligimus, eique similes evadimus, eo sanctiores simus, atque perfectiores. Ubi ostendi potest præstantia hujus praxis exercendæ in amore JESU CHRISTI, quæ superat ceteras quascunque devotiones. 2. Quænam sint vera media ad perfectum hunc amorem acquirendum, & in quo hæc imitatio consistit. Media autem acquirendi hunc amorem, sunt bene meditari rationes, quas habemus amandi illum, quas jam attulimus, & quæ si satis penetravimus, parere debent in cordibus nostris saltem illum amandi desiderium. Medium alterum acquirendi hunc amorem est illum enixe, & sæpe a Deo flagitare; si enim flagraremus vero hoc desiderio, non aliud votum, præter hoc nuncuparemus; & unum satis esset ad nos beatos efficiendos. Tertium est, nosmet assuefacere, ut JESUM semper præsentem habeamus, ipsum imitaturi, & in omnibus actiones nostras ad exemplum illius composituri.

XI. Amare debemus Filium Dei; 1. Quia nos amavit, nos infinita Caritate complectens per quam nihil prætermisit facere amoris nostri causa.

2. Quia dignus est omni affectione nostra, habens omnes amabilitates divinas, & humanas, quæ Cor nostrum sibi possunt conciliare.

3. Quia illi debemus omnia bona, quæ ab ipso accepimus, & accepturi sumus. Vel quod idem est, debemus amare illum triplici amore, Justitiæ, affectionis, & gratitudinis.

PARAGRAPHUS II.

Fontes, unde hauriri copia potest ad proposita argumenta pertractanda, & Auctores de illis agentes.

SAnctus Augustinus serm. 86. explicans hæc verba *ex cap. 8. Sancti Matthæi: abneget semetipsum, tollat Crucem suam, & sequatur me*; quibus addit illa Sancti Joannis *in Epist. 1. capit. 2. Qui non diligit* &c. in toto sermonis Corpore plura habet pulcherrima. Sancti Patres.

Idem *de Catechizandis rudibus cap.* 4. in illa Sancti Joannis verba, 1. *Epist. capit.* 4. *Quoniam ipse prior dilexit nos*; invicte probat necessitatem amandi JESUM CHRISTUM, qui prior nos amavit.

Idem *lib. 4. Confess. cap.* 9. multa habet satis pathetica de hoc argumento.

Idem *in Man. cap.* 10. Multa cum unctione hoc argumentum pertractat.

Idem *lib. 15. de Civ. Dei cap.* 38.

Idem *de Civ. Dei lib.* 12.

Idem *serm.* 19. fusius agit de hoc argumento.

Idem *Homil.* 84. ubi probat JESU CHRISTI vitam esse in Evangelio, & nos illam in omnibus sequi debere.

Idem *Enchir. capit.* 53. habet descriptionem Vitæ JESU CHRISTI, quam imitari debemus.

Idem *in Psalm.* 56. Ubi prolixe probat per traditionem, nos imitari debere JESUM CHRISTUM, quemadmodum Apostoli, successores Apostolorum, & primi fideles illum imitati sunt.

Idem *in Psalm.* 64. distinguit amorem Dei ab amore Mundi, ubi præbet argumenta ad intelligendum utrum JESUS CHRISTUS ametur.

Idem *de Catechizandis Rudibus*, ubi dicit: Verbum ideo Hominem factum, ut nos ad se amandum impelleret.

Idem *in Epist. ad Maced.* Ubi explicat, quid nobis prosit, vel obsit, videlicet amor JESU CHRISTI, vel odium, in quo habentur sancta illius placita.

Idem de moribus Ecclesiæ, ubi docet, quomodo amandus sit JESUS, & affert rationes.

Idem in verba illa: *mandatum novum do vobis*; ubi præclara ait de amore JESU CHRISTI.

S. Hieronymus *in Epist. ad Demetriad.* explicat quid sit amare JESUM CHRISTUM, addens amare idem esse ac imitari, & recenset Virtutes JESU CHRISTI, quæ esse debent nostræ.

Idem in Josue Homil. 2. ubi ostendit abrenuntiandam esse sæculi amicitiam, ut JESUM CHRISTUM diligamus.

Sanctus Ambrosius *de fuga sæculi*, ubi probat amorem JESU CHRISTI non posse cum Mundi amore conjungi.

Idem *in Psalm.* 118. ubi probat, amare JESUM, esse imitari actiones illius.

S. Gregorius *lib. 2. Moral.* multa habet hujus argumenti.

Idem *lib. 5. & 16. Moral.*

Idem in Homil. *Maria stabat ad monumentum*.

Idem *in Ezech.* fuse loquitur de hoc argumento.

Sanctus Bernardus in toto lib. suo *de Amore Dei*.

Idem *in Cant. serm.* 20. ubi docet modum amandi Sapientiam increatam.

Idem *in Cant. serm.* 30.

Idem *in tract. de diligendo Deo*.

Ven. Beda *in Cant.* Summa cum elegantia & ordine, hoc tractat argumentum.

Sanctus Basilius *in Hexameron* differit de Amore JESU CHRISTI.

S. Cyprianus *in dominicali Orat.*

S. Basilius pulcherrimos habet hujus argumenti locos in serm. de tentatione.

Auctor de imitatione JESU CHRISTI *lib.* 1. *cap.* 10. Ascetici.

Pater Gaulier in lib. de Nat. & statibus perfectionis ad libri calcem duos habet egregios tractatus, ubi theologice explicat quidquid ad hoc pertinet argumentum, quorum tractatuum prior inscribitur: *de Sanctissimo CHRISTI JESU, Dei, & Hominis amore*; alter vero *de vera CHRISTI JESU, Dei, & Hominis imitatione*.

Pater Eusebius Nieremberg. librum edidit, qui invenitur inter opera illius sub tit. *JESUS amabilis*, ubi collegit quidquid solidissimum est, & concionatoribus aptissimum, ex quo potiorem partem elegimus eorum, quæ in hoc argumento dicta sunt.

Adest quoque Liber Anonymus, qui inscribitur: *De Amo-*

De Amore Domini nostri, vel *Associatio ad petendum Amorem Domini nostri, & ejusdem Amoris argumentum*. Ubi multa videntur in hoc argumentum allata, sed ex Nierembergio desumpta.

P. Saintjure in lib. de Cognitione, & Amore Domini *part.* 1. collegit, & more suo tractavit rationes omnes, propter quas illum amare tenemur.

P. Haineuve, in 2. *part. responsion. ad interrogat. de vita Ascetica, tract.* 9. de particulari amore JESU CHRISTI in 1. *Colloq.* ostendit, qua necessitate teneamur amare Dominum nostrum, & quinam sit amor iste peculiaris: in 2. ostendit exemplis ex Scripturis depromptis qualitates, quas habere debet amor iste; in 3. ostendit quid plus, vel minus spectabile inveniatur in hoc particulari amore JESU CHRISTI, quam generatim in amore Dei. In 4. verum esse, sacram JESU CHRISTI personam constituere objectum æquissimorum desideriorum nostrorum; & in 6. ostendit imitationem JESU CHRISTI, certissimum esse indicium amoris, quo illum prosequimur, & in quo sita sit hæc imitatio.

P. Nepveu habet quemdam secessum de Domino JESU CHRISTO, ubi loquitur de amore, quo a nobis diligendus est, & de mediis, quæ suppetunt nobis ad hunc amorem excitandum.

Idem in tom. 3. Christianarum considerationum, ostendit, nobis amandum esse JESUM CHRISTUM, quia amamur ab ipso.

Idem in tom. eodem, pro die 19. Septembris, ostendit JESUM CHRISTUM esse amicum perfectum.

Idem ibidem *considerat. pro die Julii tertia* loquitur adhuc de amore JESU CHRISTI.

Idem in libro, cui titulus: Spiritus Christianismi, fusius verba facit de imitat. JESU CHRISTI, & qua in re illum imitari debeamus.

Granatensis tract. 2. de amore Dei, inducit Salvatorem Mundi amare conquerentem de hominibus, eo quod, cum rationes omnes adsint ut ab illis ametur, relinquitur, ut illorum amor terrenis rebus impendatur.

Idem in *Catechis. part.* 1. Dialogum habet de amore Salvatoris.

Abbas Trappensis *tom.* 1. *collat.* habet *collat. pro Dominica* 4. *Adventus*, ubi loquitur de imitatione JESU CHRISTI, & quotusquisque illum imitetur.

Mathias Faber *Domin.* 17. *Concion.* 3. affert rationes, quæ nos debent in JESU CHRISTI amore inflammare.

Labbatha tit. CHRISTUS, Articulum habet, ubi agit, quomodo illum amare, & imitari debemus.

PARAGRAPHUS III.

Loci, exempla, & applicationes Scripturarum huic argumento.

Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Joann. 13.

Cum dilexisset suos, qui erant in Mundo, in finem dilexit eos. Ibidem.

Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos. Ibidem.

Si diligitis me, mandata mea servate. Joannis cap. 14.

Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me; qui autem diligit me, diligetur a Patre meo: & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Ibidem.

Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Ibidem.

Qui non diligit me, sermones meos non servat. Ibidem.

Si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado ad Patrem. Ibidem.

Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite; sic & vos, nisi in me manseritis. Ibidem.

Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis, petetis, & fiet vobis. Ibidem.

Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos: manete in dilectione mea. Ibidem.

Si præcepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego præcepta Patris mei servavi, & maneo in ejus dilectione. Ibidem.

Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos. Ibidem.

Vos amici mei estis, si feceritis, quæ ego præcipio vobis. Ibidem.

Jam non dicam vos servos; quia servus nescit quid faciat Dominus ejus: vos autem dixi amicos, quia omnia, quæcumque audivi a Patre meo, nota feci vobis. Ibidem.

Qui me odit, & Patrem meum odit. Ibidem.

Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, & quem misisti JESUM CHRISTUM. Ibidem.

Et pro eis sanctifico meipsum, ut & ipsi sint sanctificati in veritate. Ibidem.

Et notum feci eis Nomen tuum, & notum faciam, ut dilectio, qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis. Ibidem.

Imitatores mei estote, sicut & ego CHRISTI. 1. Ad Cor. cap. 11.

Vos autem estis Corpus CHRISTI, & membra de membro. Idem 1. ad Cor. cap. 12.

Nemo in Spiritu Dei loquens dicit Anathema JESU. Ibidem.

Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus. Ibidem.

Si quis non amat Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, sit anathema. Idem, ibidem cap. 14.

Caritas CHRISTI urget nos .... pro omnibus mortuus est CHRISTUS, ut & qui vivunt non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit. 2. Ad Cor. cap. 5.

Si qua ergo in CHRISTO nova Creatura, vetera transierunt. Ibidem.

Scitis enim gratiam Domini nostri JESU CHRISTI; quoniam propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia divites essetis. 2. Ad Cor. cap. 8.

Gratia cum omnibus, qui diligunt Dominum nostrum JESUM CHRISTUM. Ad Ephes. cap. 6.

Mihi vivere CHRISTUS est, & mori lucrum. Ad Philipp. 1.

Aspicientes in Auctorem fidei, qui proposito sibi gaudio sustinuit Crucem, confusione contempta. Ad Hebr. cap. 12.

Fac secundum exemplar, quod tibi in Monte monstratum est. Ibidem 16.

Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsum audite. Matth. 17.

Et in hoc scimus, quoniam cognovimus eum, si mandata ejus observemus. 1. Joann. Epist. cap. 2.

Qui dicit se nosse eum, & mandata ejus non custodit, mendax est, & veritas in eo non est. Ibidem.

Qui dicit, se in ipso manere, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Ibidem.

Nos scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam ...... qui non diligit manet in morte. Idem cap. 3.

Qui non diligit, non novit Deum, quoniam Caritas est. Idem cap. 4.

Omnis, qui credit, quoniam JESUS est CHRISTUS, ex Deo natus est; & omnis qui diligit eum, qui genuit, diligit & eum, qui natus est ex Deo. Ibidem cap. 5.

Qui enim sanctificat, & qui sanctificantur ex uno omnes, propter quam caussam non confunditur, fratres eos vocare. Ad Hebr. cap. 2.

Estote ergo imitatores Dei, sicut filii carissimi. Ad Ephes. 5.

In hoc enim vocati estis; quia, & CHRISTUS passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. 1. Petri cap. 2.

Elegit nos in ipso, ut essemus Sancti. Ad Ephesios 1.

Quos præscivit, & prædestinavit conformes fieri Imaginis Filii sui. Ad Rom. 1.

Ut sit ipse Primogenitus in multis fratribus, ipsum dedit Caput super omnem Ecclesiam. Ad Rom. 8.

Vivo ego, jam non ego; vivit vero in me CHRISTUS. Ad Galat. 2.

Ipse enim Pater amat vos, quia me amastis. Joannis 16.

Ego in eis, & tu in me, ut sint consummati in unum. Joann. 17.

Qui mihi ministrat, me sequatur. Joann. 12.

Qui sequitur me, non ambulat in tenebris. Joann. 8.

Exempla ex veteri, & novo testamento deprompta.

Primum, & vetustissimum testimonium amoris, & venerationis, qua Creaturæ coluerunt Sanctam Filii Dei Humanitatem, exemplum est Angelorum. Deus enim vix illos creavit, & ex nihilo eduxit, cum declaravit illis consilium ab Æterno Verbo susceptum, sese Hominem faciendi, & illis imperavit, S. Paulus ait, ut confiterentur, & adorarent illum, tamquam Dominum suum, atque Deum. Necesse non est hoc in loco referre, quomodo tota eorum felicitas, & prædestinatio penderet a cultu latriæ, quem ab illis exegit ea in occasione, nec quomodo repulsa, quam pars horum rebellium Spirituum retulerunt, caussa fuerit reprobationis, atque æternæ eorum infelicitatis: sed, quod attinet ad argumentum, hoc est, Illos, qui Creatoris sui paruerunt imperio, concepisse ex illo temporis articulo amorem ingentem

Amor, & reverentia Angelorum erga Verbum Incarnatum.

erga Verbum Incarnatum, quod magna cum reverentia, & alacritate adoraverunt, quin aliquid considerarent, propter naturales ipsorum perfectiones, illud sibi esse inferius, & postquam Homo factus fuit, quamquam non eas omnes rationes haberent, quas ipsi, amandi illum, & quamvis illos nequaquam redemerit, neque pro illis Sanguinis guttam fuderit, quem tamen amorem illi testati non sunt? quæ illi non præstiterunt obsequia? Ubi natus est in stabulo mortalis, atque passibilis, illi tamquam Domino obsecuti sunt, quin naturæ humanæ inviderent honorem, quem in persona illius recipiebat. Ubi post jejunium dierum quadraginta esuriit, illi epulas ministrarunt, genibusque in terram flexis famulati sunt; cum in horto Olivarum incidit in agonem, miserati dolorem illius, unus præ ceteris opem tulit, ac consolatus est: quando mortuus est, *Angeli pacis*, ut loquitur Isaias, amare fleverunt; cum in Cælum ascendit, Cherubim contenderunt, ut certatim sese pedibus ejus subjicerent, atque substernerent; cum ingressus est in Empyreum, magna cum pompa receperunt illum, & modo amor, quo illum prosequuntur, efficit, ut sese demittant eo usque, ut nostri sint duces, atque custodes. Itaque nobis in omnibus necessitatibus ferunt opem, semper præsto sunt ad preces nostras recipiendas, atque deferendas ad Thronum Dei, & gloriæ sibi vertunt, se eorum esse socios, quos JESUS suos fratres appellat; id autem, post quam Verbum divinum factus est Homo, ad innuendum amorem, & reverentiam, quam adhibent illi in personis suis.

Amor antiquorum Patriarcharum & Prophetarum erga J. C.

Patriarchæ, & Prophetæ veteres non viderant humanitatem, neque experti fuerant suavitatem Filii Dei, qui nonnisi pluribus sæculis post eos prodiit in terram, attamen ardenti amore illum prosequebantur. Eminus tantum respiciebant illum, neque sibi fingere poterant ideam, nisi confusam, & nihilominus ad illum anhelabant, ardebant illius videndi desiderio, & lætabantur spe adventus illius, clamoresque in Cælum attollebant, ut ejus adventum

Isaiæ 45.

maturarent. *Rorate Cæli desuper*, clamabat Isaias, *& Nubes pluant Justum*, Aggæus vocabat illum *desideratum gentium*, & Jacob, *spem, ac desiderium Collium Æternorum*. David jugiter de illo cogitabat, &

Aggæi 2.

nunquam cogitabat, nisi exprimeret tenerrimos affectus suos. Job inter ærumnas semet consolabatur memoria Redemptoris, quem ipse visurus erat, & quem oculi ejus erant conspecturi; quamquam nonnisi post satis diuturnum temporis intervallum venturus esset in Mundum. *Abraham Pater vester exultavit, ut videret diem meum.*

Job 19.

Joann. 8.

Moyses fuit perfectus imitator J. C. eique dilexit, antequam in mundum prodiret.

Credendum non est, eruditus quidam interpres ait, Tabernaculum fuisse solum objectum, cui Deus Moysem præfecerit, cum dixit illi: *fac secundum exemplar, quod tibi in Monte monstratum est*. Sed illi etiam detexit omnes novæ legis veritates, quæ connotatæ erant, tamquam sub obscuris adumbrationibus, per omnes umbras, & figuras novæ legis. Profecto Moyses taliter erat Legis antiquæ Minister, ut esset etiam hæres novæ legis, Sanctus Augustinus ait, *Moyses testamenti veteris Minister, hæres novi*. In hoc Tabernaculo, & universo apparatu, qui illi monstratus fuit, videbat igitur JESUM CHRISTUM, ac legem universam, & quanam cum sedulitate debebat replere se divino illo prototypo, servans illum in mente sua, per cognitionem, & in Corde per amorem, deferens illum manibus suis per opera bona, & sæpe repetens sibimetipsi: *fac secundum exemplar, quod tibi in Monte monstratum est*. Sanctus Paulus hanc adstruit cogitationem, ubi asserit Moysem vidisse in Spiritu Salvatorem, & certissime credidisse JESUM CHRISTUM nasciturum, & moriturum propter homines, eumque prætulisse hanc JESU CHRISTI ignominiam omnibus thesauris Ægypti. *Majores æstimans divitias improperium CHRISTI, thesauro Ægyptiorum*. Moyses ergo in tota lege veteri non videbat nisi JESUM CHRISTUM, qui illius erat terminus, & finis; non videbat, nisi hunc Salvatorem in Tabernaculi Ædificio; illi jam devovebat mentem, & Cor suum; JESUS CHRISTUS jam erat scopus omnium actionum illius, cujus jam imitabatur humilitatem, quandoquidem, secundum Sanctum Paulum, thesauris Ægypti præferebat opprobria JESU CHRISTI. Hic igitur Princeps Israelitici Populi jam discebat a JESU CHRISTO lenitatem, & Cordis humilitatem; jam accipiebat super se jugum illius, ejusque suavitatem gustabat; dicebat item, discipulum non esse super Magistrum suum, & honoris, atque perfectionis suæ cumulum esse, amare, & imitari JESUM CHRISTUM sub umbris legis, omnia componens ad hoc exemplar, quod ipsi in Monte fuerat monstratum: *fac secundum exemplar, quod tibi in Monte monstratum est*. Igitur semper, & quovis tempore habuit JESUS CHRISTUS in lege veteri imitatores, qui totam Religionem suam ad id redegerunt, ut amarent illum, atque imitarentur. Mementote, fratres mei, vestrorum, &

Exod. cap. 25.

August. Epist. ad Bonifacium lib. 3. cap. 4.

Exod. cap. 25.

Ad Hebr. 11.

Principum, qui vobis Domini Verbum nuntiarunt, probantes, ex prima ipsa Mundi ætate, JESUM CHRISTUM fuisse magnum objectum cultus vestri, cui & amorem, & imitationem virtutum suarum debetis. Imitamini igitur eorum facta, tamquam dilecti Filii; Moyses iterum repetit: nam Dei Verbum per os illius loquitur; vobis iterum dico, uti ad Israel, *fac secundum exemplar, quod tibi in Monte monstratum est.*

Josue, Daniel, Samuel &c viderunt amare, & imitati sunt J. C.

Novum Testamentum erat in veteri, tamquam puer in Matris sinu; JESUS CHRISTUS Synagogæ Filius Matrem hanc honoravit, sese subjiciens legibus, & cæremoniis illius, & magis adhuc illam perficiens per Spiritum adoptionis, qui exterminavit spiritum timoris. Non deerant igitur in antiqua hac lege Christiani; *Christiani*, Sanctus Augustinus ait, *re, non Nomine*. Erant membra JESU CHRISTI, novæque Ecclesiæ; vivebant de Spiritu illius; virtutes ejus colebant; amantes humilitatem, paupertatem, obedientiam, quemadmodum JESUS CHRISTUS has virtutes amavit. Hoc erat centrum actionum eorum, & thesaurus, in quo Cor erat eorum. *Ecclesiæ membra erant illi Sancti, quamvis in hac vita fuerunt, antequam secundum Carnem CHRISTUS nasceretur.* Josue, David, Samuel, Elias, Prophetæ omnes, & cum illis exiguus numerus Sanctorum latentium, & incognitorum, vivebant de fide JESU CHRISTI. In antecessum per gratiam fuerunt Christiani, quamquam hoc nomine minime vocarentur, & dicere debemus cum Sancto Augustino, eos omnes, qui partem habuerunt in electione Dei ab ipsa Mundi Creatione, usque ad JESUM CHRISTUM, Salvos factos fuisse, intuitu JESU CHRISTI humiliati, & eo quod in partem accesserunt Vitæ ejusdem patientis. Omnes isti, magnus hic Doctor ait, *sanati sunt ab impietate superbiæ; ut reconciliarentur Deo. Quicunque homines humilitatem CHRISTI, per revelationem, antequam fieret, credendo dilexerunt, diligendo imitati sunt.*

S. August. de Catechizandis rudibus c. 19.

Ibidem.

S. August. in Epistol. ad Galat. cap. 3.

Amor Sanctissimæ Virginis erga JESUM, Filium Deum que suum.

In Testamento novo Cæli Regina, Virgo Sanctissima, Dei Mater amavit JESUM præ omnibus Creaturis, non solum quia illius erat Parens, sed quia præ ceteris cognoscebat illius dignitatem, ac meritum. Amor, quo illum prosequebatur adegit illam, ut solum verteret, in Ægyptum fugam caperet, & cum gaudio diuturni, molestique exilii sustineret incommoda. Quis dicere posset, quinam fuerint Heroici virtutis actus, quos amabilis ista Genitrix exercebat, cum ita pro Filio suo pateretur? Quos sensus fovebat illa, cujus Cor plenum Spiritu Sancto purissimis divini Amoris flammis æstuabat? Amor JESU tot ex oculis illius elicuit lacrymas, cum de Jerusalem rediens amisit illum, nesciens ubi esset. Quæsivit illum triduo extremis cum laboribus, atque sollicitudinibus. Hic ipse amor coegit eam, ut Filium ad mortem usque sequeretur, & eo tempore, quo videbat illum ab hominibus exagitatum, satis virium præbuit, ut inter milites, atque carnifices, usque ad Calvarium sequeretur, & optaret, etiam cum vitæ suæ periculo, Ipsum a morte liberare. Denique dicere possumus, illam eo usque amavisse, ut mortua non fuerit, nisi per hunc amoris excessum.

Amor S. Joseph erga Verbum Incarnatum.

Ex numero Sanctorum, qui magis dilexerunt Verbum Incarnatum, post Sanctissimam Virginem possumus primas concedere Sponso illius S. Joseph, qui cum illa partitus est hunc affectum, & qui similis fuit illi, & Caritate, & virtutibus ceteris; sed qui cum Nomine Patris, quod justo detulit titulo, quamvis nihil contulerit productioni Sanctæ Humanitatis in Salvatore; semper tamen gessit Cor paternum, videlicet Cor plenum amore, & benevolentia erga hunc Filium, quo nihil erat eidem antiquius in Mundo universo. Etenim secundum commune Dei Consilium, cum aliquem extollit ad aliquem dignitatis gradum, illi simul tribuit sensus; & affectiones huic recenti statui conformes. Ita Pater Æternus cum S. Joseph elegisset, ut suum teneret locum in terra, & Patris loco huic Deo-Homini deserviret; quandoquidem non debuerat hunc vere Patrem illius constituere per realem fœcunditatis suæ participationem; talem effecit per participationem amoris sui, tradens illi erga hunc Filium verum Cor Patris, cujus propria character est fortitudo, & suavitas. In eo requirebatur amor fortis, & generosus; in hoc dissimilis ab amore Matrum, quæ amorem habent magis tenerum, quam fortem. Oportebat, ut amor hic tener esset, & attendens, ut summa cura ea procuraret, quæ ad divinum hunc Puerum pertinebant, & ad vivum omnes illius cognosceret necessitates. Joseph autem conjunxit duas hasce qualitates, amoris paterni in summo perfectionis gradu, quomodo facile conjici potest ex paucis illis verbis, quæ de illo facit Evangelium, & quomodo in tali munere erat apptime necessarium.

Quomodo Sanctus Præcursor Joannes Baptista J. C. dilexerit. Joann. 3.

Primus inter Prophetas, qui Salvatoris Adventum cognoverit, fuit Joannes Baptista, qui præ gaudio exultavit in ventre Matris suæ; ubi cognovit illum,

amavit

amavit eum, & quoad vixit, semper adhæsit illi tanto cum amore, ut *amicus Sponsi* vocaretur. Mittebat ille discipulos suos ad JESUM tamquam ad verum Magistrum, & nihil prætermittebat, ut digne Præcursoris munere fungeretur: In id unum maxime intentus, ut honorem ei procuraret, & humiliaret sese, ut illum attolleret. Denique dicebat ille; *gaudium meum impletum est, illum oportet crescere, me autem minui;* Et seipsum indignum putabat, qui vilissima quæque ipsi præstaret officia: Vox erat, ut illum traderet cognoscendum; lingua, ut adventum illius prædicaret; & Cor, ut illum amaret.

Quomodo Apostoli J. C. dilexerunt.

Apostoli ex omnibus Sanctis illi sunt qui maxime experti sunt suavitatem, affabilitatem, & humilitatem JESU, utpote quibus contigit felicitas familiariter cum eo conversandi, ac videndi quidquid ille pro nobis operatus, vel passus fuit. Salvator ipse se ab illis amari intellexit, cum dixit illis: *Pater amat vos, quia vos me amastis.* (Joann. 16.) Cum primum eos allocutus est, ut alliceret eos ad sequelam suam, illexit illos taliter, per nescio quem divinum fulgorem, qui nitebat, & in facie, & in verbis illius; ut ne momento quidem hæsitaverint, quominus eum sequerentur. Post mortem vero illius jugiter de illo erant solliciti, & cogitatio hæc replebat eos consolatione; sed nihil majori eos gaudio cumulabat, quam videntes se dignos habitos esse, qui pro Nomine JESU contumelias paterentur.

Amor quo S. Petrus amavit Filium Dei.

Præter eam fidem, quam Dei Filius exegit a Sancto Petro Apostolo, antequam illum Ecclesiæ suæ Caput constitueret, petiit ab eo tamquam necessariam ad tantum hoc munus conditionem amorem ardentem, ter ex eo percontatus, utrum ab ipso plus quam a ceteris diligeretur: *Simon Joannis, diligis me plus his?* (Joann. 15.) doluit Apostolus iterata hac perquisitione, veritus ne amor suus talis esset, qualem teste conscientia sua ausus erat asserere: *Domine*, respondit, *tu omnia nosti: tu scis quia amo te.* Ita est, Magne Apostole! Salvator hoc videt, & novit, sed elicere vult ex ore tuo confessionem, ac testimonium amoris tui, æque ac fidei tuæ; per hanc tu præ ceteris illuminatus fuisti, per illum vero opus est, ut præ ceteris ardentiori caritate sis inflammatus; opus est, ut majorem præ aliis habeas ardorem, & zelum, quemadmodum plus habes luminum. Satis fuit illi unica fidei tuæ confessio, sed trinam quærit caritatis tuæ, antequam dicat tibi: *Pasce agnos meos.* Constituo te Ducem, & Pastorem Ecclesiæ meæ, quæ grex meus est; sed ut digne hoc munere perfungaris, indiges caritate non communi, tum erga me, tum erga illos, quibus regendis te præficio.

Ardens amor S. Pauli erga Filium Dei.

Sanctus Paulus, quamvis nunquam vixerit cum Filio Dei, neque inter primos Apostolos fuerit recensitus; Sanctus Paulus, inquam, ita illius amore fuit captus, ut in singula, quæ proferebat verba, & singulas, quas scribebat lineas, sanctificaret, & labia, & calamum suum sacrato Nomine JESU, quod semper ferebat in ore, & quod in Epistolis suis ducenties, & vicies repetitum invenitur. Ferunt etiam, postquam carnifex Caput ejus abscidisset, ter adhuc Nomen illud protulisse. Per impetum caritatis suæ, non vivebat in se, sed in JESU, qui reciproce vivebat in illo: non gloriabatur, nisi de opprobriis, & Cruce Magistri sui: ferebat se nihil aliud scire, quam JESUM CHRISTUM Crucifixum; omnia illi videbantur tamquam stercora, ubi fieret comparatio eorum cum amore JESU CHRISTI: semper paratus ad vitam suam effundendam; non verebatur asserere, se nulla re separatum iri ab amore JESU CHRISTI. *Quis nos separabit a caritate CHRISTI? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* Denique fervens hic, & indefessus fervor caussa fuit, ut longa, & periculosa ingrederetur itinera, & lustraret magnam Orbis partem, & sufferret invicta constantia infinita mala, quæ ipse recenset.

Ad Galat. 2. Ad Galat. 6. 1. ad Cor. 2. Ad Philip. 3. Ad Rom. 8. 2. ad Cor. 4.

Amor Magdalenæ erga Dei Filium.

Illustre quoque ardentis amoris exemplum erga Salvatorem est amor Magdalenæ, quæ semper ad JESU CHRISTI pedes versabatur. Hæc ab eo recedere non poterat; illum usque in Calvarium subsecuta est; & illum post Resurrectionem quæsivit in tumulo, eoque non invento nullam admittere poterat consolationem. Satis est dicere, ipsam non amplius vixisse, nisi in illo, pro quo Sanctæ dilectionis affectum conceperat; ita ut non modo sit pœnitentiæ; sed ardentissimi amoris exemplum erga Mundi Salvatorem.

Electarū animarum potiss fuit amare J. C. tenere, & constanter.

JESUM CHRISTUM singulari amore complecti, in Christiana Religione fuit semper indicium, & pars animarum ad cælestem gloriam electarum. Infiniti esset operis afferre exempla omnia, quæ singula sæcula protulerunt. Satis sit illud Sancti Ignatii Martyris, in cujus corde, & ore adeo frequenter versabatur Nomen JESU, ut post ejus Mortem inventum fuerit insculptum in Corde illius. Extat testimonium magni illius amoris, quo Salvatorem prosequebatur, in Epistola, quam scripsit ad Christianos Romæ. Damner, ait ille, Morti, aut per ignem, aut in Cruce: devorer bestiis, in Equuleo distendar; in frusta succidar; toto Corpore molar, & confringar; afficiar omnibus cruciatibus, quos dæmonum rabies poterit excogitare; patiar omnia; modo ne amittam Salvatorem meum. Sanctus idem Ephesiis suasit, ne quid facerent, immo ne Spiritum quidem reciprocarent sine JESU CHRISTO; hic, dicebat ille, Spes est mea, gloria mea, thesaurus meus, qui nunquam mihi auferetur. Oh Rex gloriæ! nolo vivere sine te. Hoc ipsum sentientes tot Martyrum millia dederunt vitam suam, & totum effuderunt Sanguinem suum propter Caritatem, qua divinum Salvatorem complectebantur.

Vis exempli Sanctorum ad persuadendum amorē & imitationem J. C.

Quis est, qui renuere possit sequi horum Sanctorum vestigia? illi unicam hanc, regiamque viam secuti sunt, ut nos quoque in eamdem pertraherent. Nonne illi nostra sunt Capita, & Patres fidei nostræ? tueamur ergo pretiosam hæreditatem, quam nobis legarunt. Hæc de Cælo venit, & ad Cælum adducit. Profecto JESUS CHRISTUS asserit nobis, se amare Patrem suum, & nihil facere, nisi ad Cælestis hujus Patris imitationem. Ipse nobis amorem hunc sensibilem fecit, ipse perfecit ea, quæ docet a Patre suo profecta: ecce igitur amor, & exemplum de Cælo descendentia. Talis est eorum origo, JESUS CHRISTUS illis addidit Signum. Apostoli nonne secuti sunt divinas has voces: *fecerunt Apostoli, quod ab illo*, CHRISTO, *didicerunt, & nobis faciendum prædicaverunt: faciamus & nos.* (August. in Psalmum 56.) Nonne eadem nos quoque astringimur necessitate? nam quamvis infinitum adsit discrimen inter nostram, divinamque Naturam, per quam JESUS CHRISTUS nos creavit; nihilominus sumus, ut ille, per Naturam, quam a nobis mutuatus est, nam erat Deus, & Homo, & has actiones divinitus humanas discipuli imitati sunt: *in eo, quod Homo erat, imitati sunt servi Dominum, & discipuli Magistrum, & fecerunt, qui nos præcesserunt in familia ejus.* (Idem ibidem.) Nunquid JESUS CHRISTUS præciperet, ut illum amaremus, & imitaremur, si duplex hoc præceptum nobis esset impossibile? si cogitantes magnitudinem, & pondus infirmitatis vestræ, diffideretis posse a vobis divinum hoc repleri mandatum, vosmet excitate omnium Sanctorum, qui vobis præcesserunt, exemplo: *si consideras infirmitatem tuam, deficis sub præcepto; confortaris in exemplo.* (Idem ibidem.) Exempla, quæ tibi occurrunt, magno sunt in numero, & validum est hoc subsidium; sed illud, quod tibi expectandum est ab exemplo, & gratia JESU CHRISTI, qui amavit, & imitatus est Patrem Cælestem, subsidium est longe validius: *adest ille, qui præbuit exemplum, ut præbeat auxilium.* Illi omnes, qui in Ecclesia prima tenent subsellia, & virtute nitent, discipuli sunt amoris JESU CHRISTI, & si jugi profectu superant adhuc fideles omnes, quos post se longo relinquunt intervallo, habent adhuc JESUM CHRISTUM, qui ipsis erit exemplo, usque ad finem sæculorum: *JESUS CHRISTUS remansit, quem usque in finem sequantur.* (Idem ibidem.)

Applicationes nonnullorum Scripturæ locorum, huic argumento.

Tantum abest, quod Mundus caussas habeat odio habendi J.C. ut omnes debeant illum amare.

SI Mundus vos odit, scitote, quia me priorem odio habuit . . . oderunt me, & Patrem meum . . . . Odio habuerunt me gratis. Joann. 15. & Psalm. 24. JESUS dignissimum omnium desideriorum objectum, & perfectissimus filiorum hominum, Humani Generis gloria; perfectissimum humilitatis, & suavitatis exemplum; principium bonorum omnium; JESUS, propter cujus amorem Deus nos amat, & ipse etiam amavit eo usque, ut vitam suam pro nobis impenderet; JESUS, inquam, jure conqueritur, Mundum non solum non amare se, verum etiam, odio ipsum persequi. Hoc non vult a Discipulis ignorari, sed illos meminisse. O Mundi Salvator! O spes omnium Populorum! O summa pulcritudo! quæ efficis lætitiam Angelorum, & quam beati Seraphim jugiter contemplantur, & semper contemplari desiderant! (1. Petri 1.) illumina mentem meam, ut te cognoscam, & te diligere incipiam. Hominum Salvator, dic mihi; cur te homines oderunt? quam illis injuriam fecisti? quam odii caussam habent, & acceperunt a te? nisi tuæ bonitatis argumenta? Nunquid qui Morti se tradidit, ut ingratos peccatores salvaret, & qui teterrima passus est supplicia, ut inimicis suis infinita procuraret bona: hiccine par est, ut alicui mala velit, & faciat? Pater Æterne, qui vides Dilectum Filium tuum, & objectum, in quo complaces tibi, adeo parum ab hominibus diligi, quibus tu illum dedisti, ut ex eo discerent amare teipsum, amantes illum! Filium hunc, quem Angelis proposuisti, ut eum confiterentur, adorarent, atque diligerent, tamquam Deum suum! Fac, ut diligam illum, tamquam Filium tuum, & Salvatorem meum; quandoquidem ipse effudit Sanguinem suum, ut il-

lum amare tenerer; & tu, Divine Spiritus, Amor Patris, & Filii, inflamma Cor meum, & per Caritatem, illud conjunge cum hoc Homine-Deo, in quo æternam tibi mansionem constituisti. *Liber, cui tit. Amabilis JESUS.*

Amare J. C. unica, & perennis esse debet occupatio nostra.

Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum. Joann. 12. Adimple, Domine, in me, quod alias dixisti, videlicet; cum exaltatus fueris a terra, omnia ad te pertracturum. Quam occupationem, vel suaviorem, vel præstantiorem, vel magis necessariam habere possumus, quam contemplandi, & amandi ex tota Anima, & ex toto Corde hunc Hominem-Deum; eximium hoc opus Potentiæ, Sapientiæ, & Bonitatis Dei; Hominem numeris omnibus absolutissimum, quo Deus nihil perfectius facere, concipere, aut cupere potuit! Cui nam tenemur hærere magis spiritu, & corde nostro, quam divino huic operi, in quo Creator conclusit quidquid præstantius est, & mirabilius, seu in Natura, seu in gratia? Aliquid ne æquius est, quam ordiri, ac finem imponere omnibus operibus nostris per illum, quem respicit Deus, tamquam principium, & finem omnium operum suorum? *Idem.*

Operæ debemus amare J. C. sicut ille amavit nos.

Ecce quomodo amabat eum. Joann. 11. Judæi cum vidissent Salvatorem super Lazari tumulum, lacrymas emittentem, dicebant inter se: *Ecce quomodo amabat eum.* Nos autem non minori amore prosequitur; in Cruce enim, cum jam deficeret Sanguis, addidit ploratus precibus, quas pro nobis fundebat. Poteratne ille meliori modo probare amorem suum, effundens ex facie quidem tantum sudoris in itinere suo, ex oculis tantum lacrymarum in precibus suis, ac tantum Sanguinis in Passione sua? Ecce quomodo amavit singulos nostrum. An si nos reciproce amaremus illum, præberemus sane aliquot similia amoris nostri monumenta: effunderemus compassionis lacrymas in tristissima morte, quam pro nobis passus est; illas effunderemus per pœnitentiam; eo quod fuimus cruciatuum ejus causa; gemeremus videntes stupiditatem mortalium, qui adeo parum amant illum; cuperemus ad extremam usque guttam Sanguinem profundere, nostram illi fidelitatem testaturi. Nulli essent labores, nulla tormenta, quæ libentissime pro illius gloria non sustineremus. Ne satis esse putemus oretenus dicere; ipsum a nobis amari; sed si loquitur Cor, hoc testabimur per effecta, quæ amoris nostri solidiora sunt argumenta: *Filioli diligamus non verbo, neque lingua, sed opere, & veritate.* Idem.

1. Joann. 3.

Veritas æterna sibi ipsi corpus simile voluit, ut amaretur a nobis.

In similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut Homo. Ad Philipp. 2. Cum Verbum Æternum sciret nil aptius esse ad corda conjungenda similitudine, voluit se nobis similem facere, factus Homo. *In similitudinem hominum factus.* Neque satis illi fuit nobis similem fieri per id, quod in nobis præstantius est, videlicet per animam hanc intelligentem, & rationabilem, qua brutis præstamus; sed ut integram, perfectamque eum nobis haberet similitudinem, dignatus est secum conjungere, quod in nobis vilius est accipiens Corpus ejusdem naturæ, cujus est nostrum. Quamobrem Tertullianus dixit, Deum formantem Corpus primi Hominis, cogitasse Corpus, quod aliquando Filius suus erat accepturus: *jam tum cogitatur Deus-Homo futurus.* Ita ut Deus idem, qui in Mundi primordiis efformaverat hominem ad similitudinem, & Imaginem suam, vicissim hominis similitudinem mutuatus est, ut se illi præberet amabilem.

JESUM CHRISTUM ignoramus, si non diligimus illum.

Discipulus ille, quem diligebat JESUS *dixit: Dominus est. Joann. 21.* Amor solus caussa est, propter quam distinguit JESUM præsentem quidem, sed ab aliis Apostolis minime cognitum; *Dominus est*, dicit Joannes; Cor meum hoc mihi testatur, & hoc teste falli non possum. Oculi Magdalenæ credebant, se videre hortulanum, sed amor suus detegit amabilem Magistrum suum. *Rabboni.* Quomodo discipuli duo, qui in Emaus proficiscebantur, cognoverunt eum in fractione panis? Nonne quia in itinere JESUS illos amare docuerat: *Nonne Cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via?* amor igitur prodit JESUM CHRISTUM, mens id ne cogitat quidem, si Cor ad id non advertit; & mentem admovet. Nihil videt in omnibus Mysteriis Domini, si non amat; illis sunt Symbolicæ litteræ, quas expedire non potest, ænygmata, quorum amor unus clavim habet; spiritus non æstimat, nisi quod Cor cupit, & amat. De JESU CHRISTO dicendum est id, quod Sanctus Augustinus dixit de veritate: *non intratur in veritatem, nisi per Caritatem.* Magnum hoc principium suam habet auctoritatem, & robur ex divinis Scripturis; nonne enim Sanctus Paulus, pluribus in locis nos docet, Caritatem cognoscere veritatem, & operari bonum? *veritatem Caritatis, facientes veritatem in Caritate.* Principium hoc verum est de JESU CHRISTO, qui est Suprema Veritas. Non cognoscitur, nisi per amorem, si illum non amas, indignus es, qui

Luc. 24.

illum cognoscas; quemcumque locum obtineas, & quamcumque cum illo familiaritatem adeptus videaris.

Sine amore J. C. doctissimus quisque in tenebris est.

Confiteor tibi Domine, quia abscondisti hæc a Sapientibus &c. Matt. 11. Unde nam proficiscitur, quod eorum plures, qui nitent ingenio, qui lumine præditi sunt, & aliis facem præferunt, nihilominus versentur in tenebris? omnia vident per hoc lumen, & lumen ipsum non vident, quia huic terga vertunt, qui in illud faciem, & oculos suos deberent convertere; illi sibimet umbram pariunt: *in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt.* Cæci isti videntes consenescunt in Scripturis assiduo studio, ubique JESUM CHRISTUM non inveniunt, quamvis Scripturæ non loquantur nisi de JESU CHRISTO, qui est finis Legis; quia deest illis amor JESU CHRISTI. J. C. vita non est illis, nisi historia, quæ placet, non autem doctrina, quæ regat mores eorum. Tamen eruditi isti callent criticas quæstiones, quæ spectant ad locos, tempora, ceterasque Evangelii difficultates, sed minime attingunt fructum, videlicet JESU CHRISTI imitationem. Ita excæcas illos, Domine; oculos habent, qui te vident, & qui minime te vident: Aures habent, quæ te loquentem audiunt, & quæ non audiunt. Enodatio speciosi hujus paradoxi est, quia aggravatum est Cor eorum, & amore destitutum est. JESUS CHRISTUS illis quidem Magnus videtur Homo; immo etiam Deus, ubi agitur de actionibus illius; ubi vero de præceptis, & factis ejus in exempla convertendis, JESUS CHRISTUS ignoratur, non colitur amplius; immo etiam scandalo est. Aperi, Domine, oculos Sapientium horum superborum, operare in illis illud ipsum prodigium, quod operatus es in Saulo. Respiciant tamquam lutum, ac tenebras omnes cognitiones, propter quas intumescunt; tuam vero humilitatem, amorem tuum, veras putent divitias, & intelligant, Idiotam te diligere, & imitari scientem, majorem habere cognitionem, & majus acumen præ illo, qui difficillimas Theologiæ quæstiones evolvit; quemadmodum fidelis quidam ex famulis tuis nos docet: *qui autem vult plene, & sapide Verba CHRISTI intelligere, oportet, ut totam vitam suam illi studeat conformare. Quid prodest tibi alta de Trinitate disputare, si cares humilitate, unde displiceas Trinitati?*

Joann. 1.

L. 1. de Imit. J. C. cap. 1.

Amor J. C. ad illius cognitionem adducit.

Instructi in Caritate . . . in agnitionem Mysterii Dei Patris, & CHRISTI JESU. Sanctus Paulus hoc in loco nos docet, per amorem JESU CHRISTI, perveniri ad cognitionem Mysteriorum illius. Profecto nunquam investigatæ fuerunt immensæ divitiæ, atque hi thesauri gratiarum, & luminum absconditorum in Deo-Homine facto, quorum abyssus impenetrabilis est; *investigabiles divitias CRISTSI*, nisi præferendo amorem illius omnibus cognitionibus, & omnibus Ægypti divitiis; cum enim ille sit objectum admirationis, & felicitatis Sanctorum, nunc esse debet objectum studii nostri, amoris, atque imitationis. Quæcumque cognitio non tendit ad amorem JESU CHRISTI, inanis est occupatio superbiæ, sterilis meditatio mentis; fermentum, quod nutriens curiositatem, fovet superbiam, uber fons inutilium quæstionum, sæpe etiam periculosissimarum; denique, qui cognitiones suas non dirigit ad amorem JESU CHRISTI, tamquam ad scopum, ad quem unice referendæ sunt; hic ambitione tumet; *superbus est nihil sciens*; & laborat morbo spiritus, qui illum in verborum certamina adducit: *sed languens circa quæstiones, & pugnas verborum.*

Ad Coloss. 2. Ad Ephes. 3. 1. ad Timoth. 6.

Incarnationis caussa fuit reducere homines ad amorem, & imitationem J. C.

Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium suum Unigenitum daret. Joann. 3. Magna Incarnationis Verbi ratio est, sese humanis oculis subjicere, quia non erat amplius in Corde suo; JESUS CHRISTUS igitur illum attentum reddidit miraculis suis, delinivit illum suis beneficiis, & postquam amorem illius sibi conciliavit, se invisibilem reddidit, migrans ab oculis ejus ad Cor, eumque admirabili hac arte ad se revocavit. Ille *descendit huc, qui est, vita nostra, & tulit mortem nostram, & occidit eam de abundantia vitæ suæ, clamans dictis, factis, morte, vita, descensu, ascensu, clamans; ut redeamus ad eum per amorem, & discessit ab oculis, ut redeamus ad Cor, & inveniamus eum; abscessit enim, & ecce hic est. Noluit nobiscum diu esse, & non reliquit nos.* Ita Verbum Divinum accipiens Corpus, fecit hominem Spiritualem, loquens ad sensus nostros, curavit Spiritualem Animæ nostræ surditatem, & factus quod sumus, invitavit nos ad illum amandum, & liberavit nos ab amore proprio, & accommodans se propensioni, qua ea tantum amamus, quæ videmus oculis nostris, se amabilem reddidit, & nos curavit ab omni alieno amore; ostendens se fratrem nostrum, ostendit se Deum esse, & assumens in se omnes infirmitates nostras, ostendit se Liberatorem, Patrem, & Medicum nostrum.

Amare J. C. est amore perfecto ...

Beatus, qui non fuerit scandalizatus in me. Luc. 7. Amor JESU CHRISTI non est amoris sermo; se-

rus

ries est actionum probatarum, factumque, ut placeant objecto, quod amat. Nolite diligere lingua, Sanctus Joannes ait, sed operibus, & veritate. Amor igitur verus non est, nisi probetur effectu. Dicere JESUM CHRISTUM a nobis amari, quin imitemur sanctam vitam, cujus nobis præbuit exemplum, hoc est scandalizari de JESU CHRISTO, ut Judæi, qui nolebant Messiam pauperem, sed triumphantem; hoc est incidere in crimen Gentilium, qui opprobrium Crucis JESU CHRISTI insaniam putabant. Potest igitur aliquis oretenus dicere, se amare JESUM CHRISTUM, amoris actus producere, cum laude loqui de hujus amoris necessitate, legere, & recitare pulcherrimas precum formulas hujus argumenti, emittere etiam suspiria, & cum omnibus hisce æquivocis signis, Judæos esse in corde, immo etiam Ethnicos operibus nostris JESUM CHRISTUM

Ad Titum 1. negantes: *Factis Deum negant*. In hoc ergo vertitur cardo, ut nos redigamus ad Oraculum Spiritus Sancti prolatum per os Sancti Joannis: *Non diligamus*

1. Joann. 3. *verbo, neque lingua, sed opere, & veritate.* Homines quidem verebantur sese redigere ad praxim amoris JESU CHRISTI, amplectendo paupertatem, Crucem, passiones, & humiliationes; appetebant opes, gloriam, vitæ commoda, a nemine pendere cupiebant. Duo hæc principia illos a Deo semoverant, & reditui suo invictum obicem opponebant. JESUS CHRISTUS errorem illis abstulit, eosque curavit, eligens sibi quidquid homo verebatur, & exuens se iis omnibus, quæ homo vehementius optabat. Dedecore affecit, & de gradu deturbavit fallacia bona, respuens illa. Ipse amabiles reddidit passiones, nobisque promeruit gratiam illas superandi, sese pro nobis illis subjiciens; & hoc pacto adeo efficaci, ac brevi, omnia vitia destruxit, & faciles effecit virtutes omnes, quarum nobis dedit exemplum. Itaque per artem dignam Sapientia Dei, nos non amamus solum JESUM CHRISTUM miracula operantem, sed etiam ipsum exinanitum, & pauperem diligimus: Et arbitramur veram magnitudinem nostram, verumque thesaurum nostrum esse, humilitatem, & paupertatem illius imitari.

Distractiones in precibus oriuntur ex defectu amoris J. C. *Non habet amaritudinem conversatio illius*. Sap. 8. Frustra conquerimur de modica attentione in oratione; de indocilitate spiritus, quæ omnia rapit, omnia dissipat. In vacuum querimur de levitate mentis, quam nihil figit; de tædiis, quæ solidissimæ considerationes, & urgentissimæ rationes superare non possunt. Nonne æquum est, nos tradi iis, quæ ipsi elegimus, & Cor vacuum amore JESU CHRISTI nullum invenire solatium, quia alio amore transfertur? Cor ita dispositum, quocunque gerit principium dissipationis suæ; cumque habeat alias voluptates, alios timores, alias spes, quam in JESU CHRISTO, sequitur objecta, quorum amore trahitur. Cum Cor imperet omnibus, sequitur, omnia evanescere, cum Cor errat, & in alienos amores divagatur. Si JESUS CHRISTUS esset amor, atque thesaurus illius, hunc sequeretur, & ei bene esset cum illo. Amoris pondus revocaret quam primum mentem ad objectum suum; distractiones tunc non essent, nisi effectus infirmitatis Carnis suæ, quæ mentem aggravat, & vagæ imaginationis parum rationi subjectæ. Sed hæ nubes brevi cessarent, prout major esset amor; Evagationes minus essent frequentes, & minus diuturnæ. Amor imbecillus, diutius disputat, & preces semper essent distractæ, si Cor minorem in illis sibi partem vindicaret. Tutius remedium igitur sola est vigilantia, & minus adhuc molestus rufus mentis, qui nauseam auget, augens laborem; sed hic sincerus est amor JESU CHRISTI, quia hic amor sanat omnia cordis vulnera, satisfacit omnibus egestatibus, sollicitudines figit, & aufert ardentem febrim, quam cupiditas accenderat, & quæ prohibebat, ne gustaretur, quam suavis sit Dominus. Tunc Anima oblectatur consuetudine JESU CHRISTI, requiescit super pectus illius, ut olim dilectus discipulus, cum inclinavit se super Cor Domini sui, atque in Beato sinu, in quo amor illum constituit, nihil veretur, nisi inde Marthæ importunitate divelli.

PARAGRAPHUS IV.

Sanctorum Patrum loci, & Sententiæ hujus argenti.

Durum, & grave videtur, quod Dominus imperavit, si quis vult venire post me, abneget semetipsum, tollat Crucem suam, & sequatur me. Sed non est durum, nec grave, quod ille imperat, qui adjuvat, ut fiat, quod imperat... quidquid enim durum est in præceptis, ut sit leve, Caritas facit. S. August. serm. 96.

Quo sequendus est Dominus? quo iit novimus... Resurrexit enim, & ascendit in Cœlum: illo sequendus est... Omnes delectat celsitudo, sed humilitas gradus est: a gradu incipe... Dominus autem ostendit gradum. Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde; qui quæritis apicem, potestis bibere Calicem quem ego bibiturus sum? tollat ergo prius Crucem suam, & sequatur me. Idem ibidem.

Diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos... Unde si amare pigebat, saltem redamare non pigeat; nulla enim major ad amorem invitatio, quam prævenire amando; & nimis durus est animus, qui dilectionem, si nolebat impendere, nolit rependere. Idem de Catechizandis rudibus cap. 4.

Manifestum est, nullam esse majorem caussam, qua, vel inchoetur, vel augeatur amor, quam cum se amari agnoscit, qui Mundum amat; & redamari se vel posse sperat, vel jam probat, qui prior amat; & si hoc etiam in turpibus amoribus, quanto plus in amicitia CHRISTI? Idem ibidem.

Hoc est, quod diligitur in amicis; & sic diligitur, ut rea sit humana conscientia, si non amaverit redamantem, aut si amantem non redamaverit. Idem lib. 4. Confess. cap. 4.

Da, speciosissime præ Filiis hominum! ut amem te quantum volo, & quantum debeo. Immensus es, & sine mensura debes amari, & præsertim a nobis, quos sic amasti, sic salvasti, pro quibus tanta, & talia fecisti. Idem lib. Manual. cap. 10.

O Amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris, dulcis CHRISTUS, JESU bone, Caritas, Deus meus, accende me toto igne tuo, desiderio tuo, jucunditate, exultatione tua, pietate, & suavitate tua.... Quæ est Sancta, & bona, quæ est Casta, & Munda; ut totus dulcedine amoris tui plenus diligam te Deum meum dulcissimum... ut nullus in me adulterinis amoribus pateat locus. Idem ibidem.

Princeps Mundi hujus mittitur foras, ut ergo amaretur CHRISTUS, prior amavit; ut pro Nomine ejus, nemo mori timeret. Ad hoc ergo, ut ædificaret in Cordibus hominum Caritatem, misit Diabolum foras, scilicet de Cordibus hominum; Cupiditas intromittit illum, seu Diabolum, *Caritas foras emittit illum.* Idem lib. 15. de Civitat. Homil. 38.

Semper ante te habes, quem sequaris; Dominus exemplum in terra posuit, cum Evangelium ibi reliquit. In Evangelio totum est, ut sequaris illum. Idem Hom. 34.

Quidquid gestum est in Cruce CHRISTI, in sepultura, in Resurrectione tertio die, in Ascensione in Cœlum, & in sede ad dexteram Patris; ita gestum est, ut his rebus non mystice tantum dictis, sed etiam gestis consignaretur vita Christiana, quæ hic geritur. Idem l. Enchir. c. 53.

Fecit CHRISTUS, quod docuit, fecerunt Apostoli, quod ab illo didicerunt, & nobis faciendum prædicaverunt: faciamus & nos; quia & si non sumus quod ille, secundum id, quod creavit nos, quod ille tamen, secundum id, quod factus est propter nos, & si solus fecisset, forte nemo nostrum deberet audere imitari. Idem supr. Psalm. 56.

Ita enim Homo ille erat, ut & Deus esset; sed in eo, quod Homo erat, imitati sunt servi Dominum, & Discipuli Magistrum, & fecerunt, qui nos præcesserunt in familia ejus, Patres quidem nostri, sed tamen conservi nostri. Idem ibidem.

Neque imperaret hoc Deus, ut faceremus, si impossibile hoc judicaret, quod ab homine fieret; si considerans infirmitatem tuam, deficis sub præcepto, confortare in exemplo; sed etiam exemplum ad te multum est, adest ille, qui præbuit Exemplum, ut præbeat auxilium. Idem ibidem.

In Ecclesia iste Ordo est, alii præcedunt, alii sequuntur, & qui præcedunt, exemplum se præbent sequentibus, & qui sequuntur, imitantur præcedentes, sed & illi, qui exemplum se præbent sequentibus, nunquid neminem sequuntur? Si enim non sequuntur, errabunt; sequuntur & illi aliquem, ipsum scilicet Christum, meliores quippe in Ecclesia, quibus non remansit jam homo, quem sequantur, & imitentur, quia omnes jam proficiendo superaverunt; ipse CHRISTUS eis remanet, quem usque in finem sequantur. Idem in Psalmum 39.

Tota igitur vita CHRISTI, per hominem, quem suscipere dignatus est, disciplina morum fuit. Idem lib. de Virginibus.

Sequendus Deus erat, qui videri non poterat, sequendus homo non erat, qui videri poterat: ut ergo daretur homini, & quem videret homo, & quem homo sequeretur, Deus factus est homo. Idem.

Summum igitur studium nostrum sit in vita JESU CHRISTI meditari. Lib. 1. de Timor. CHRISTI, cap. 10.

Propter hoc naturam nostram ipse suscepit, ut in se, velut in tabula quadam, veram virtutem depingeret, eamque nobis omnibus, tamquam archetypum imitandum, proponeret. Basyl. sermon. de tentat.

Sua quisque vitæ pictor est; artifex hujus operis est voluntas, colores sunt virtutes, Exemplar CHRISTUS esse debet. Gregor. Nyssenus.

Jubes te, Domine, diligi a me, da quod jubes, & jube quod vis. S. Augustin.

Amo te, Domine, sed quia parum est, amem tevalidius. Idem.

Pulcritudo tam antiqua, & tam nova, sero te amavi. Idem.

Deus meus, & omnia. Idem.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologia in hoc argumento depromi possit.

JESUS CHRISTUS est objectum amoris quatenus Deus, & Homo-Deus.

AMor JESU CHRISTI cum ita perfectus est, ut esse potest, & debet in hac vita, vera passio est, sed Passio sancta, legitima, naturalis, & supernaturalis, quoniam nonnisi per gratiam suam diligimus illum, & gratia perficit caritatem, per quam amamus illum, tamquam Creatorem, tamquam Liberatorem, & tamquam Patrem, & tamquam Benefactorem. Divus Thomas docet, bonitatem esse amoris principium, & caussam, quæ gignit illum, & Sanctus Doctor addit; bonum ita cum cordis propensione esse paratum, ut sit illius objectum naturale, & humanum cor huic illecebræ nequeat repugnare: sed JESUS CHRISTUS, quatenus Deus, bonum est per essentiam, & supremum hominis bonum, & quatenus Homo-Deus, nos sumus pro illo, & per illum, Sanctus Paulus inquit, & sicuti secundum hanc qualitatem, ille totus pro nobis fit totus noster, & usibus nostris devotus, consequenter objectum est amoris nostri naturalis, & supernaturalis, quoniam altera ex parte bonum est per essentiam; & ex altera, omnes eas possidet perfectiones, quæ cor nostrum possint sibi conciliare.

Oportuit Deum se visibilem præbere, ut se redderet amabilem.

Deus suapte natura invisibilis est, & illum cognoscere non possumus; ideoque nec amare, nisi quod cadit sub sensibus nostris. Oportuit igitur nobis ob oculos objectum sensibile proponi, in quo videre possemus divinas perfectiones: oportuit, ut Dei Filius, qui est imago substantiæ Patris, nostra indueretur carne, ut facilius corda nostra sibi conciliaret. Illi idem accidit, quod magneti, qui cum ferro præcinctus est, majori cum vehementia ferrum trahit, quam cum solus est. Divinitas, proculdubio, in seipsa, magnas habet illecebras, quæ a durissimis etiam cordibus sentiuntur; sed ex quo semet cum natura conjunxit, ejus illicia facta sunt validiora. Oportet esse nequam usque ad excessum, qui non cedit suavissimæ violentiæ, quam facit voluntatibus sibi resistentibus, ut ab eadem cogitationem, & affectum detorqueant; ne audiamus verba suavissima, quæ nobis dicit, & quæ toties repetit, quoties nobis benefacit. *Fili mi, præbe mihi cor tuum.*

Quemadmodum ad amandum, cognoscendum est, & cognitiones nostræ pendent a sensibus nostris, opus fuit, ut Deus ad hoc, ut se amabilem nobis præberet, sensibus nostris subjiceretur, ut illum possemus cognoscere. Lumen hoc nimis nitidum erat in sinu Patris; opus fuit, ut fulgorem moderaretur: Thronus illius nimis sublimis erat, ut illuc nostra oculorum acies pertingeret, & ejus Majestas nimis formidabilis, ut ad illam auderemus accedere; quid ergo? sese visibilem præbuit, ut illius videndi medium nobis largiretur; & si voluisset se cognoscendum præbere in terris, quemadmodum Beatis in Cælo, satis erat, ut per lumen gloriæ intellectum nostrum attolleret, illum aptaturus objecto suo; sed maluit aptare seipsum nobis, idque non solum vi intellectus nostri; verum etiam oculis ipsis, omnibusque sensibus visibilem, palpabilem, omnibusque modis sensibilem; ut quidam ex Apostolis inquit,

1. Joann 1.

quod vidimus, quod audivimus, & manus nostræ contrectaverunt de Verbo vitæ; idque, ut se submitteret captui amoris nostri, ut ita dicam. Quamvis nihil a Deo longinquius fuit, quam cadere sub sensibus nostris; illum, quem naturæ suæ præstantia infinite attollit, etiam super nostras cogitationes; illum, qui per immortalitatem suam nequit intra Mundi hujus fines contineri; illum, qui per simplicitatem essentiæ suæ longius abest a compositione, accidentibus forma, figura, ceterisque, quam lumen a tenebris.

Dei Filius abstulit duos obices, qui adversabantur amori, quem illi debemus.

Nostro erga Deum amori duo potissimum obices adversabantur. Primus ex parte ipsius Dei, & erat magnitudo Entis hujus Infinite supra nos elevati. Terribilis ista Majestas, quæ aptior est ad injiciendam reverentiam, quam amorem, & fatendum est, mirum esse, bonitatem, quæ impulit Deum, ut magnis sumptibus sibi compararet vellet amorem hominum; namque cum esset ille nimis supra nos, quomodo audere licebat nobis ad ipsum usque amorem nostrum attollere? oportuit illum descendere, ut se infirmitati nostræ accommodaret, & infinitis spatiis demitteret supremam hanc Majestatem, per quam fiebat inaccessibilis, & quæ in quamdam velamenti speciem, propriam ipsius magnitudinem convertebat. *Qui habitat lucem inaccessibilem.*

Obex alter, ex humano corde oriebatur, in quo alienus regnabat amor, videlicet amor Mundi, & rerum omnium sensibilium. Sed Verbum Incarnatum abstulit utrumque obicem, qui antea videbantur invicti: altera enim ex parte accommodat se amori nostro, nobis se similem præbens; ex altera autem, exemplo suo delet quidquid erat in Mundo illecebrarum, ut ipsi omnes affectus nostros divino huic Homini devoveamus.

Amor Salvatoris præsentissima ratio est nos conjungendi cum Deo, & inflammandi nos amore illius. Lucæ 12.

Tenera devotio erga JESUM CHRISTUM, & sublimis conceptus perfectionum illius, medium est præsentissimum ad accendendum in cordibus divini amoris ignem, & ad illa paria efficienda unioni intimæ cum Divinitate. Hoc Salvator ipse nobis innuebat, cum dicebat; *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur?* Re vera Mundum universum inflammavit, ex quo divina Natura, & humana coaluerunt in una ejus Persona; Omnia enim divinæ Bonitatis beneficia nunquam calefecissent Mundum glacie ipsa frigidiorem, nisi transissent per cor, & manus JESU, cujus Sancta Humanitas detegit nobis immensam magnitudinem Dei, qui ostendit sese in omni lucis suæ nitore, sed eo modo, ut illuminaret quidem nos, quin sua obrueret luce. Itaque una ex præcipuis rationibus, propter quas Pater Æternus misit in Mundum Filium suum, hæc fuit, ut nobis proponeret Hominem similem nobis; sed infinite amabilem, & omni dignum honore, ut tenere amaremus illum, eumque amantes, Divinitatem quoque amaremus corporaliter in ipso habitantem.

Deus voluit Filium suum hominem fieri, ut homines magis illum diligerent.

Si scire vis cur Æternus Pater dederit nobis Filium suum Unigenitum, proculdubio fuit, ut videntes illum nostra indutum Natura, eum magis diligeremus. Nam quemadmodum in ipso sæculorum primordio proposuit illum Angelis, ut ab illis tamquam Dominus amaretur, & coleretur in Spiritu, deinde proposuit illum Mundo, in humano corpore, ut a creatis omnibus, sed potissimum ab hominibus, qui dignati fuerunt illius fraternitate, adoretur, & diligatur. Sancti Angeli alacriter imperata fecerunt, & quamvis Verbum Caro factum non sit ejusdem naturæ ac illi, neque Redemptor eorum, quia non effudit pro illis Sanguinem suum, neque suam vitam impendit; eum tamen semper amarunt, neque ab illius amore sunt unquam cessaturi. Angeli nequam, qui propter inflexibilem pertinaciam, ac statum damnationis, in quo sunt, eum amare non possunt; inviti licet illum confessi sunt, atque venerati; & omne genu flexum fuit, etiam in Inferno, audito Nomine JESU. Quomodo igitur nos homines non amabimus illum, a quo salvi facti sumus? Quomodo nullum illi grati animi sensum testabimur? Cur non honorabimus illum, & lætabimur, pro fratre habentes illum, quem Deus profitetur Filium sibi Unigenitum? Quæ pœna expiare posset ingratitudinem nostram, si post affinitatem, quam cum nobis contraxit, postquam natus est, & mortuus pro nobis, dedignabimur illi honorem præstare, quem debemus, si nullum pro ipso effectum, nullum gratitudinis sensum habebimus?

Pater Æternus nos docuit exemplo suo amare JESUM.

Quamvis rationes ceteræ nequaquam satis essent ad nos impellendos, ut Mundi Salvatorem diligeremus, satis esset considerare quanto in honore Pater Æternus habuerit Naturam humanam in Persona sua, & quousque illam evexerit, ut sese ad accipiendam servi formam demitteret. Sufficeret nobis proponere exemplum, quod nobis tribuit erga illum, non solum, quia Filius ejus est, sed quia est frater noster, ac noster Salvator. Quemadmodum enim misit illum in Mundum, ut amaretur a Mundo; ita Mundum docuit, quo pacto esset amandus? Amor tener, quo ipsum diligebat, coegit illum, ut duplici in occasione palam ediceret, ipsum esse *dilectum Filium suum, in quo sibi bene complacuit*. Præcepit etiam, nec semel Angelis suis, ut illum adorarent, eique servirent; subjecit illi universa, eique, ut ita dicam, oppignoravit divina attributa sua; ita ut iisdem ad libitum utatur; Adhibet omnipotentiam ejus in miraculis operandis; misericordiam in peccatis dimittendis; Sapientiam, atque Justitiam, in secernendis bonis a malis; in his quidem puniendis, illis vero remunerandis; itaque videntes, quod Pater omnia ei dedit in manus, possumusne detrectare illi cor nostrum, quod totum illud est, quod possumus illi tribuere? Matth. 3. & 17.

Ipsi magis quam Angeli tenentur amare Deum.

Comparemus quæso, quid Angeli debeant Salvatori, cum iis, quæ debemus illi, & illinc feramus judicium, utrum æquum sit, ut, qui majoribus devincti sunt beneficiis, minus pro illo operentur, & minus diligant illum? quot sunt Doctores, qui docent hominem unum debere plus CHRISTO pro minima qualibet gratia, quam cælitus accipit, quam

omnes

omnes Cæleſtes Hierarchiæ, propter ea, quæ unquam acceperunt, ac pro gratia, & gloria, qua perfruuntur; & ratio conſtat, quia JESUS CHRISTUS vitam ſuam pro homine impendit, & Pater Æternus pro hujus hominis ſalute, ſacrificavit Unigenitum ſuum, quem tamquam ſeipſum diligebat. Unigenitum hunc, nequaquam paſſum fuiſſe, ut mortem ſubiret ad promerendas Angelis gratias, cum ad eas hominibus comparandas, opus fuerit, ut Homo fieret, & moreretur in Cruce. Denique illum non pro Angelis apoſtatis, ſed pro peccatoribus hominibus ſuum effudiſſe Sanguinem; & hac in re naturam noſtram Angelicæ prætuliſſe; unde inferendum eſt nos multo magis teneri, quam beatos Spiritus, Deum-hominem ſumma caritate complecti.

Cauſſæ, quibus urgemur, ut Mundi Salvatorem diligamus.

Prævalidæ rationes nos adigunt, ut Salvatorem diligamus, præter eas, quas jam attulimus. Præcipuæ, & quæ ad nos impellendos ad id ſunt aptiſſimæ; hæ fere ſunt. Prima; beneficia, queis inceſſanter ab illo cumulamur; altera; Amor, quo diligimur; tertia, & præcipua; infinita illius dignitas; quarta; perfectiones omnes infinite amabiles. Hæ omnes cauſſæ ſunt amandi illum, quem nunquam ſatis pro munere noſtro, & pro meritis illius diligemus. Ita eſt. Mundi Salvator, adeo perfectus es, ut quamvis nos non diligeres, quamvis de nobis bene non merereris, deberemus amare te magis, quam vitam noſtram; aliunde vero tanta nos caritate proſequeris, ac nos tot cumulas beneficiis, ut licet non eſſes adeo perfectus, ut es, non liceret nobis non amare te, præ illis omnibus, quæ in Mundo maxima ſunt, & pretioſiſſima; quouſque igitur amabimus te, cum ſciamus, te eſſe infinite perfectum, ſimulque cum nos ad exceſſum uſque diligas?

Quam amabilis eſt J. C. propter Sanctitatem ſuam.

Salvatoris Anima in gradu ſummo poſſidet virtutes omnes, omnia habet Spiritus Sancti dona, cum habituali gratia, quam Spiritus ſanctificator adeo ubertim effudit, ut Sanctitate ſuperet Angelos omnes, omneſque beatas Animas; cujus tamen præcipuum decus eſt Sanctitas infinita, quam illi communicat Verbum æternum per unionem, quam habet cum illa; & quæ efficit, ut in JESU CHRISTO vero Deo, & vero Homine humana natura Sancta ſit eadem Sanctitate, qua Natura divina: ecce quid magis commendet ſacram illius Humanitatem, eamque dignam præbeat cæleſtium Spirituum admiratione, reverentia, & amore.

Amandus eſt per perfectiones naturales, & ſupernaturales animæ ſuæ.

Præter gratiam, quæ primum eſt ornamentum Animæ ſanctæ Salvatoris, & quæ illam infinite amabilem reddit in oculis Dei; in omnibus ejuſdem facultatibus adſunt admirabiles virtutis habitus, qui merentur admirationem, & amorem omnium hominum. Intellectus illius continet theſauros increatæ Sapientiæ: *in quo ſunt omnes theſauri Sapientiæ, & ſcientiæ recondisi*. Poſſidet ſcientias omnes excogitabiles, ſive naturales, ſive ſupernaturales, ſive acquiſitas, ſive infuſas, & præterea ſemper vidit perſpicue, & ſine velamine in hac etiam vita divinam Eſſentiam; unde oriebatur in voluntate ſua ardens amor Dei, & hominum. Semper certam habuit cognitionem præteriti, præſentis, & futuri. Quæ perfectiones, & quinam amabilitatum fontes? Si Populus Iſrael videns conſummatam in Salomone ſapientiam, beatos ſe ferebant, eo quod haberent Principem; qui poſſet prudenter, ac ſuaviter illis imperitare; ſi Principem adeo ſapientem, numeriſque omnibus abſolutum, tanto amore, & obſequio complectebantur; quem amorem, quam venerationem Populus Chriſtianus habere non debet erga JESUM CHRISTUM; cum ſciat Regem ſuum, non ſolum ſapere, ſed eamdem eſſe ſapientiam, & ſe aberrare non poſſe ſecutum eumdem in via, quæ ducit in Cælum?

Ad Coloſſ. 2.

Spiritus Sanctus formans Salvatoris humanitatem procuravit illam exornare omnibus perfectionibus, quæ illam amabilem efficere poſſunt.

Quemadmodum Deus fecit ſanctam Filii ſui Humanitatem, eo conſilio, ut illam amabilem redderet univerſo terrarum Orbi, opus fuit, ut illa omnimodo eſſet adimpleta . . . . . Fecit illam, ut eſſet Templum, & Sanctuarium divinæ Majeſtatis ſuæ, igitur neceſſe fuit, ut corpus, & Anima, qua conſtabat, omnes haberent perfectiones, quas poterant; quamobrem Spiritus Sanctus, ubi illi formandus fuit hic Homo-Deus in ſinu ſanctæ Genitricis ejuſdem, curavit, ut illum omnibus exornaret illiciis, ut fieret objectum dignum amore hominum, Angelorum, omniumque creaturarum. Itaque ſancta hæc Salvatoris Humanitas eſt eximium omnipotentis opus, præſtantiſſima amoris productio, & abſolutiſſimum opus Spiritus Sancti, qui ipſe amor eſt, & qui illam formans, eamdem amore digniſſimam facere conatus eſt.

Salvator nos amat; ergo mutuum illi amorem demus.

Natura ipſa nos docet amare amantem nos, & ſatis eſt ſcire, nos amari, ut non amare nequeamus. Si igitur certum eſt, nos a JESU diligi, & ipſum ſalutem noſtram vitæ ſuæ prætuliſſe; quomodo nam naturam ipſam ita exuemus, ut minime intelligimus quantum debeamus illi, & tantum hunc amorem contemnamus? habemus gratiam homini quantumvis abjecto, ſi verbum protulerit, quod nobis in laudem cedat. Animantia ipſa, quæ nobis ſubſerviunt, nobiſque fidelia ſunt, amamus, iiſque blandimur: non amabimus autem illum, qui verbis multo minus, quam operibus oſtendit nobis ſui amoris exceſſum, & qui cum ſit Unigenitus Dei, dignatus eſt nos amicos vocare, & tamquam fratres habere? Ampliora dico; ſola ejus beneficia, conſiderata etiam ſine amore, ſi id fieri poſſet, ſatis eſſe deberent, ut nos ad ipſum diligendum impellerent; ſed ut magis illum teneremur diligere, & ipſe fieret cordium noſtrorum Dominus, voluit beneficiis amorem addere, & amor hic, qui e beneficiis ſepoſitus poterat nos ad amorem mutuum excitare; hic amor, inquam, multifariam ſeſe oſtendit, per ea omnia quæ operatus eſt, & quæ pro nobis eſt paſſus: adde his amorem, quo JESUS proſecutus eſt nos, nequaquam ſterilem, & inefficacem fuiſſe, qualis plerumque eorum eſt, qui nobis amorem aliquem profitentur; quippe ille plura, ac realia præbuit amoris ſui argumenta, cumulans nos infinitis bonis, & ſeſe pro nobis, malis objiciens infinitis.

Mala a quibus nos Salvator eripuit exigunt amorem noſtrum per gratitudinem.

Ad excitandum amorem noſtrum erga Salvatorem, ea cogitemus mala, e quibus nos liberavit, ut eidem animi noſtri teſtemur gratitudinem. Eramus inimici Dei, & objectum illius iracundiæ; Angeli nos perhorreſcebant; Dæmones, infeſtiſſimi illi noſtræ felicitatis inimici, in infami ſervitute nos detinebant; malum noſtrum conclamatum erat expers medicinæ; nulla nobis ſpes ſalutis erat reliqua. Etenim licet fieri poſſet, ut Cælum cum terra jungeretur, ut omnia Mundi animalia in holocauſtum offerrentur, ut omnes homines laboribus, ac pœnitentiæ doloribus conficerentur; omnes Angeli fierent homines, ut millies mortem ſubire poſſent, ut pro uno tantum ſcelere ſatisfacerent, tamen plene ſatisfacere, & ad juris apicem minime poſſent pro uno tantum crimine, quantumvis levi, neque poſſent peccatorem a minima pœna liberare. Igitur ſupererat Verbum Incarnatum, quod tot malis mederi poſſet; hoc autem tanta repletum fuit caritate, ut in ſemet peccata noſtra ſuſciperet, & adeo potens, ut juſtam pro illis faceret ſatisfactionem. Quid igitur non debemus illi tanto pro munere; cumque tantum munus ab illius amore profectum ſit, poſſumuſne unquam ſatis teſtari amorem noſtrum?

Amare debemus Filium Dei non ſolum quod nos amat, ſed etiam quia nos amabiles reddidit Patri ſuo per gratiam Sanctificantem.

Cum quidquid JESUS CHRISTUS per exceſſum largitatis operatus, vel paſſus fuit, non ſatis cordis noſtri mereri poſſet imperium, cogitandum eſſet; nos debere meritis illius gratiam Sanctificantem, quæ nos in Patris ſui oculis reddit acceptos. Si enim glorioſum eſt dare cor ſuum Deo, quanto magis glorioſum eſt ſibi delinire, & poſſidere Cor Dei ipſius? tantam vero, ac tam inſignem gratiam Salvatori debemus: igitur tanti, quanti debemus, inſigne hoc bonum faciamus, quale eſt gratiam coram Domino inveniſſe; quæ enim creatura ita poſſet eſſe perfecta, ut in ſe Dei oculos traheret, ſi ille, qui Creatorum omnium Sanctiſſimus eſt, vel potius Sanctitas eadem, non dignaretur illi communicare Sanctitatem ſuam? mirum non eſt, Deum a creatura amari, cum ille ſit ſuprema pulcritudo; ſed quis non mirabitur in creatura eſſe, quod ſibi conciliare valeat amorem Dei, ita ut ab ipſo Deo perquiratur? JESUS unus hoc miraculum poteſt operari; ille nos tantum amavit, ut medium invenerit efficiendi, ut ab Æterno Patre ſuo diligeremur, atque ut digni efficeremur, qui placeremus illi, lavit nos in Sanguine ſuo. Ita illi debitores ſumus æque, & amoris, quo nos ille proſequitur, & illius quo nos proſequitur Creator, cui gratia Sanctificans nos reddit acceptos; quod unum beneficium meretur, ut illi omnes affectus noſtros devoveamus.

Ut bene amemus J. C. illum imitari debemus.

Non ſatis eſt Dei Filium amare, & venerari: illum imitari oportet. Amor, quo illum proſequimur, immorari non debet in affectibus teneræ, ac piæ devotionis, ſed ad effectus debet procedere; non enim vere eſt Salvatorem amare, illum non imitari; quia amoris proprium eſt gignere ſimilitudinem inter amicos. Quemadmodum igitur amor JESU erga nos, ſuaſit illi, ut humanam indueret formam, ut ſe nobis ſimilem redderet; ita quicumque diligit ſanctam hanc Humanitatem, cui Verbum adeo arcte conjunctum eſt, & quæ eſt templum, in quo Divinitas reſidet; quicumque, inquam, amat illam, uti opus eſt, eniti debet, ut illam imitetur, & unum tantummodo, ſi fieri poſſit, cor habeat cum illa. Hinc, cum Pater Æternus illam propoſuit nobis tamquam objectum amoris noſtri, eamdem quoque propoſuit, ut noſtrum eſſet exemplar; ita ut nihil vehementius deſideret, quam videre nos tranſmutatos prorſus in illam.

Præ-

Imitatio J. C. non est ab illius amore separanda.

Præterea supponendum est, JESUM CHRISTUM amare, eumque imitari, non esse duo separata præcepta. Evangelium enim, plane decidit. 1. JESUM CHRISTUM amari, cum fideliter illum imitamur. 2. Quia, per imitationem cognoscitur, & innotescit, utrum in cordis penitiori parte adsit amor hic, de quo Christiani omnes gloriantur; nam monstruosum esset dicere: JESUM CHRISTUM non amari. 3. Quia hoc est vere non amare illum eo amore, qui affectivus dicitur, cum in nobis deest hic affectivus amor, qui situs est in actione, & in operibus. Ille non diligit me, JESUS CHRISTUS inquit, qui mandatum meum non servat.

J. C amare debemus, quia se facit similem nobis.

Amor supponit similitudinem, vel facit, ut vulgo dicitur; sed similitudo quoque gignit amorem. Ratio eadem, quæ nos impulit, ut nosmet diligeremus, nos quoque adigit, ut amemus illos, qui aliquam habent cum nobis rationem. Ita JESUS CHRISTUS volens quocumque pretio amorem nostrum mereri, voluit se perfecte reddere similem nobis. Sed si ea similitudo, quam cum aliquo habemus, quæ est fortuita, & nullo labore, aut sumptu comparatur; & quæ sæpe nobis etiam est funesta, tantam vim habet ad cor nostrum deliniendum, quam impressionem efficere non debet in cordibus nostris similitudo, quam habere voluit cum nobis JESUS CHRISTUS, quæ effectus est electionis æternæ Sapientiæ, & infinitæ bonitatis? si hominem diligis, Sanctus Thomas ait, quia homo est similis tibi, quomodo non amas Deum, qui propter amorem tui factus est Homo?

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Asceticis, recentibusque Concionatoribus loci hujus argumenti.

Dei Filius amandus est propter se, propter perfectiones humanitatis Sanctæ cum divina ejus Persona conjunctæ.

COnjiciamus oculos in adorabilem Salvatoris Personam, & videamus, quomodo ipse mereatur coli, & amari, non habita nostræ utilitatis ratione. Quamvis illos tot bonis non cumulasset, neque prior illos dilexisset, illum tamen amare deberent, quia ille, per se, est summopere amabilis. Consideremus ergo perfectiones Sanctæ hujus Humanitatis, sive in anima, sive in corpore, præcipue vero plenitudinem divinitatis in eo residentem, & inveniemus, nullum esse objectum, neque in Cælis, excepto Deo, nec in terris dignius affectibus nostris. Cum Deus admirabilis ille Opifex universorum proposuit archetypum Tabernaculi legis antiquæ, connotavit minimas etiam illius partes, minimosque ornatus, quin aliquid prætermitteret, hac sola de caussa, quia illa futura erat Imago Corporis Salvatoris. Jussit quoque Salomonis Templum esse pulcritudinis, & magnificentiæ non vulgaris, ut melius repræsentare posset illud, quod Dei viventis Templum nuncupatur; Sanctissimum illud Templum, quod factum fuit, non quidem ad servandam Fœderis arcam, tabulasque Legis, sed ad continendam Divinitatem substantialiter conjunctam Humanitati in Persona Verbi. Quod si tanta fuit opus diligentia in describenda rudi, ac pingui figura hujus Hominis-Dei, qua Deus usus est sedulitate, ut formaret illum, tamquam operum suorum præcellentissimum? quibus gratiis, quibus muneribus, atque virtutibus, Sanctam hanc Animam non exornavit; quibus divitiis non cumulavit hanc Humanitatem, quam Sanctus quidam Pater appellavit Mundum perfectionum, ut eam redderet Angelis, atque hominibus amabilem? Non ita, Salvator mi! necesse non erat, ut ad inflammandum amorem meum erga te, mihi gloriam Cæli promitteres, neque, ut ab Inferni ignibus salvum faceres; quamvis Sanguinem tuum, pro me, non effudisses; non ideo minus diligerem te, sine ullo sumptu, & tamquam servus, qui omnino tuus est, deservirem tibi. Remunerationem non posco, & si hodierna die viderem te ita pauperem, qualis eras, cum deerat tibi locus, ubi Caput tuum reclinares, si scirem tibi deesse, quod mihi dono dares, sicuti amo te, ita semper amarem. *Pater Eusebius Nieremberg in lib. cui tit. Amabilis JESUS.*

JESUS CHRISTUS amandus est, quia hæc est voluntas Patris sui, qui ad hoc misit illum.

Hæc nobis validissima ratio est Salvatorem amandi, scire ipsum a Patre nobis datum fuisse ut amaremus illum, eique serviremus non solum tamquam Regi nostro, verum etiam fratri. Voluit illum nostram carnem induere, ut Homo factus similis nobis facilius amorem nostrum sibi conciliaret. Etenim nonne Natura ipsa constitutum est, ut illi, quos Sanguis, & cognatio simul conjunxit, invicem alii alios se diligant? quomodo igitur non diligamus hunc Deum-Hominem, qui arctum adeo cum nobis fœdus percussit? quomodo amabimus Deum nostrum, si non diligimus Dei Filium factum pro nobie Hominem, & similem nobis? O quam perfecte adimpleta videmus in Salvatoris Persona verba illa Sancti Joannis: *Qui non diligit fratrem suum, quem videt: Deum, quem non videt, quomodo potest diligere?* Fingamus nobismet potentem Principem, in omni ditione sua præcipientem, ut Filius suus habeatur legitimus hæres coronæ, atque ut in antecessum illi deferatur obsequium. Si quis imperata facere detrectaverit, potestne ille contra subditos non indignari; malum est, nos similes esse vinitoribus Evangelicis, qui cum deberent honorifice excipere Dominum suum, eumque amore complecti, sese conjecerunt in illum, extra vineam ejecerunt eum, & sexcentis affectum contumeliis interfecerunt. Ne sinas, & Domine, nos adeo cæcos esse, & ingratos, atque perfidos: proficiamus potius eo consilio, quod habuisti, mittens hunc Unigenitum: gaudeamus habentes illum, tamquam fratrem; hoc titulo amemus illum, & hanc affinitatem respiciamus, tamquam præstantissimum honorem, quem Naturæ nostræ præstare potuerat. *Idem.*

1. Joan. 4.

Matth. 21.

Quam amabilis erat Salvator, ubi conversabatur cum hominibus, & vivere super terram.

Piarum nonnullarum animarum ad supremum Sanctitatis gradum evectarum pia, & Sancta praxis est, exhibere sibi Salvatorem, qualis erat in terra; hæc hypothiposis revera non potest, nisi ciere in nobis devotionem, atque benevolentiam; Nunquam fuit aliquis pulcrior, nullius facies suavior, & quæ majorem cieret reverentiam. Satis erat illum videre, ut homines ipsius amore tenerentur, etiam si ejus qualitas ad examen non revocaretur; omnes post illum confluebant, ut verbum ejus audirent, & Apostoli ne momentum quidem hæserunt, ut sequerentur eum, ex quo illos appellavit; ne una quidem oris illius voce opus fuit, ut persuaderet illis bona, domosque suas deserere; etenim, ut Sanctus Hieronymus inquit, Divinitas in facie illius emicabat. Populi catervatim sequebantur illum in deserta sermonibus ejus allecti; Nemo illo suavior, de omnibus benemerebatur, respuebat neminem, quicumque ad ipsum confugiebant, hilari vultu excipiebantur; denique nemo unquam illo amabilior, & humanior fuit, vel qui amari impensius mereretur.

Salvatorem amare debemus non solum propter ea, quæ passus est pro nobis, verum etiam, quia pati concupivit, si opus fuisset.

Cum scimus, aliquem de nobis bene sentire, licet unquam de nobis benemeritus fuerit unquam, Natura ipsa ad illum diligendum impellimur. Cur non ita nosmet gerimus erga Dei Filium? quidnam egit, ut mereretur sibi a nobis negari cor nostrum, quod flagitat; & quod jure debetur ipsi post tot bona nobis collata? post tot amoris sui erga nos argumenta, tot desideria ardentia magna faciendi, & patiendi propter amorem nostri? Quamvis nihil pro nobis vel operatus fuisset, vel passus, ardor, qui semper illum egit, ut plura perferret, nonne æternam meretur gratitudinem? sed quid facere poterat amplius? nos per Prophetam suum interrogat: *Quid ultra potui facere, & non feci?* illi procul dubio multum debemus, quia semel mortuus est, sed quantum magis debemus illi, quia centies mori concupivit? dicere etiam possumus, ipsum non solum contempsisse vitam, sed in singulas horas illam sacrificasse, quoniam amor suus illi jugem mortem inferebat; incessanter enim hæc versabatur ante oculos ejus, & summa cum impatientia præstolabatur novissimum vitæ suæ diem, diem, quo dolorum vi erat moriturus; quæ adeo tristis imago, quin caritatem ejus imminueret, in dies magis magisque inflammabat. *Idem.*

Isai. 5.

Debitores sumus Filio Dei bonorum omnium, quæ habemus, & illum propter gratitudinem amare tenemur.

Quis potest considerare Filium Dei Salvatorem, & universalem mortalium omnium benefactorem, quin illius amore rapiatur, quin illius illecebris, suavitate, ac bonitate illiciatur? David in se oculos ejus pertraxit, atque lucratus est cor Israel totius ulciscens improperia, quæ Goliath in Dei Populum evomebat: hoc ipsum fecit Judith, illum de manu liberans Holofernis extremum excidium populo minitantis. Heu! quomodo nam possumus non amare te, qui non solum es præsidium, & gloria Israel, sed humani generis totius: eripuisti nos ab irrisionibus, ac minacibus verbis non quidem hominis unius, sed a crudeli tyrannide diaboli, & peccati. Quem grati animi sensum Joseph testatus non est hero suo, quia hic humanior fratribus, e quibus venundatus fuerat alienigenis, nequaquam illum excipiebat durius, & velut mancipium! Credamus firmiter quidquid boni in nobis est, hoc deberi meritis Salvatoris. Si de nobis benemerentur homines, & Angeli si Deus ipse aliquod nobis largitur bonum, omnia Salvatori debemus, quia omnia sunt fructus Mortis, & Passionis illius, & nonnisi sub hoc intuitu nobis donantur. *Idem.*

Dei Filius nobis [illegible] bona, & se nobis ornat [illegible] per [illegible] caritatem.

Si terræ Princeps fecisset pro nobis minimam earum rerum partem, quas præstitit JESUS, nosmet illi sacrificaremus. Quid ergo? Nunquid beneficium minus magnum est, & minoris faciendum, eo quod ab Unigenito Dei Filio procedit? quicumque Salvatorem tenera dilectione non prosequitur, hiec profecto non noverit, quid sit Deus, habita homi-

hominum ratione; sed cogitemus, cum ipse nos extulit supra conditionem nostram, hoc fecisse humiliando semetipsum, abjiciendo magnitudinem suam, induendo nos gratia sua, transferendo in nos merita sua, aperiendo nobis thesauros suos, & assumendo in se paupertatem nostram, ignominiam, miseriam, & caussas malorum omnium, quæ sunt peccata nostra, ad illa expianda; post hæc negabimusne cor nostrum Filio Dei illud poscenti; nihil unquam dabimus illi, qui omnia dedit nobis? *Idem.*

Nobis amandus est Salvator propter mala, a quibus nos liberavit.

Si a nobis amandus est Salvator, propter ea bona, quæ contulit nobis, & quæ numero carent, non minus a nobis est diligendus, propter mala, a quibus eruit, & a quibus unus ille nos poterat liberare. Hic ille est, qui misertus est nostri, & qui, cum unica esset spes nostra, consilium iniit universa debita nostra persolvendi, & cruenta morte quascumque noxas expiandi. Unus ergo ille liberavit genus humanum a malo, cui ultro sese implicuerat. Hic unus ille ab inferno subduxit nos, & nostra confringens vincula, in libertatem vindicavit. Heu! nisi Salvator fuisset, ubi nam in præsentiarum essemus? Obruti essemus in tenebris abyssi: hic ille de his tenebris vocavit nos in admirabile lumen; hic de abysso illa nos extulit usque in Cælum, ad quod contendendi jus nobis promeritus est. Quid essemus sine illo? nisi acervus sordium, & corruptionis. Hic ipse nos eruit, effecitque nos Angelis similes; verbo, hic est, qui nos gloriæ suæ participes facit, qui nos ex omnibus malorum generibus eruit, & qui nos omnibus bonorum generibus cumulat: & post hæc nullus erit nobis grati animi sensus: nullus erga ipsum amor! illum intueri debemus, tamquam supremum Benefactorem nostrum, & cogitare, si novissimus hominum a tanto nos liberasset periculo, licet sine multo sumptu, & labore, nonne nobis eidem gratia esset habenda? quam igitur gratitudinem testari debemus Regi huic Cælorum, qui nos ab infinitis malis eripuit, & modo adeo generoso, qui illi stet Sanguine, & vita? O Salvator, & Deus meus! quam referam tuæ Bonitati gratiam, eo quod eruisti me de peccati, ac Sathanæ jugo? Sed quid non cogimur facere, ut tibi testatum faciamus amorem, ac reverentiam nostram? post tot gratias, quibus nos cumulasti, facere ne possumus, ut nosmet totos servituti tuæ devoveamus. Nos inquam, qui tibi servire deberemus, etiam si nullum a te bonum recepissemus? *Idem.*

Magnitudo mali, in quod nos Adæ peccatum conjecerat, a quo Salvator nos liberavit.

Atqui advertamus, si fieri potest, quodnam sit malum, unde Salvator nos liberavit: meditemur, animumque ad id sedulo advertamus, & obstupescemus. Admirabimur illius caritatem, &, pro tanto beneficio, illi æternas gratiarum actiones præbebimus. Homo, qui nocte concubia, nescius quo vadat, graditur juxta oras abyssi, stupore, ac terrore corripitur, ubi mane videt periculum, ex quo elapsus est. Oculos aperiamus, & cum luminibus fidei consideremus præruptum illud præcipitium, ex quo nos Salvator eduxit; attente consideremus illud, profunditas ejus stuporem in nobis ciebit. Qui de rupis cacumine despiciunt infimum locum, præ timore contremiscunt; nos vero, quomodo totis artubus non contremiscimus, videntes hanc abyssum, in quam nos Adam præcipites dejecerat, & ex qua nos Salvator eripuit; proculdubio, Empyreum minus distat ab inferis, quam status, in quo per peccatum eramus, ab illo distet, in quo sumus per gratiam. *Idem.*

Quam amabilis sit Salvator propter caritatem, qua usus est cum nobis.

Concipine potest major erga homines caritas, quam hæc Dei-Hominis, quandoquidem, licet nequam, & ingrati simus, facere nequit, quominus nos diligat? nobis peccata nostra remittit tanta cum facilitate, quanta si plurimum deberet nobis; remuneratur tanta cum liberalitate opera nostra bona, quanta si ille ad ea nihil contulisset, semperque magnum aliquid putat, minimam etiam operam, quam præstamus illi, quin inde aliquid subducat, pro auxilius, quæ nobis donavit, & quamvis nihil unquam fecerimus propter ipsum, non cessat tamen nos remunerari, atque effundere in nos gratias suas tanta cum ubertate, quasi de illo optime fuissemus promeriti. Ah cor Salvatoris mei! Cor vere liberale, & amore plenum, quod nobis dat omnia, & cui debemus omnia, & quod muneribus suis quodammodo se nobis debitorem constituit! post hæc quis posset illud non amare ex toto corde, ex tota anima, & totis viribus suis, & non fovere illos grati animi sensus, qui a nobis foveri possunt erga tantam hanc bonitatem, & adeo generosam caritatem! *Idem.*

Ingratitudo hominum erga Salvatorem.

Post tot amoris testimonia, quæ Dei Filius nobis præbuit, ubi nam est gratitudo, quam postulat Deus immolatus pro nobis? ubi fides, quam illi debemus? habamus ne cor, ne diligimus illum, qui nobis tantum amorem testatus est? Sed quænam insania est pro nihilo habere illius Personam, & beneficia? itane adeo curiosi sumus, ut vanos sermones audiamus, & fabulas ad voluptatem conficta, & adeo modicam habeamus curam, ut discamus quinam sit, qui in Scripturis veritas, & sapientia Patris vocatur? Commodas præbemus aures loquendi de strenuis exercituum Imperatoribus, & de celeberrimis rerum antiquarum Scriptoribus, eosque cognoscere cuperemus; sed negligimus scire quænam sint admirabiles Salvatoris Mundi qualitates, quæ illius opera, quæ doctrina, quid illi debeamus, & quænam officia erga illum nobis sint obeunda. Tamen hominis Christiani est hæc omnia exstare, & infinite majori in pretio habere JESUM unum, quam omnia Mundi bona. *Idem.*

Quid Salvator fecerit, & passus fuerit pro singulis nostrum. Hoc nostrum amorem, & animi gratitudinem postulat.

Obtulisti, Domine, Patri tuo pro indigno peccatore labores vitæ tuæ, & dolores Passionis tuæ. Ita est. Millies obtulisti te pro hoc peccatore; frigus, quod in Præsepio passus es; Jejunium adeo prolixum, quod servasti in deserto; juges labores, quos in itineribus tuis tolerasti; omnes Sanguinis guttas, quas in horto, & in prætorio effudisti, & illas omnes, quas effusurus eras, si ad meam salutem necesse fuisset. Possum etiam dicere; quamvis gratia, quam mihi fecisti, mihi sit communis cum reliquis hominibus, qui fratres mei sunt, non ideo fuisse minorem. Omnes labores tui, omnes tuæ passiones, & omnis Sanguis tuus meus est, & ex ipso momento Conceptionis tuæ, in quo incepisti cogitare de me, tu me elegisti, ut essem una ex Ovibus gregis tui, & iniisti consilium effundendi super me dona tua, tanta cum largitate, perinde ac ego unus essem in Mundo toto. Post hæc poteritne non amari Salvator iste, cujus cor succensum est flammis caritatis? dubitare ne possumus ab ipso non diligi, postquam ex tot Populis, quos reliquit in tenebris erroris, & infidelitatis, delegit nos, & mortuus est pro singulis nostrum. *Idem.*

Meretur Salvator amari propter infinitam suam caritatem erga nos.

Infinitæ sunt gratiæ, quas recipimus a Filio Dei, sed non ideo hæc esse debet potissima ratio ejus amoris, quo nobis diligendus est, quippe nobis potius amandus est, quia nobis vult bona, potius quam quia nobis bona facit; bona illius minoris facienda sunt, quam amor ejus; licet enim careant numero, & mensura, exigua sunt, ubi comparentur cum caritate, quæ illorum est fons. Quid enim amplius facere potuisset pro se, cum tanta pro nobis fecerit? tamen longe plura, & majora præstitisset nobis, si fuisset opus. Quid autem amplius facere potuisset? mortuus fuisset in Cruce pro nostrum singulis, non semel tantum, sed millies, quemadmodum Sanctæ cuidam Animæ testatus est. Tanto amore adhuc, dixit illi, omnes complector, quanto complectebar illos tempore Passionis meæ, cum per caritatis excessum, me tradidi morti, ut eriperem a pœnis æternis electos meos, qui digni fuerunt pretio Redemptionis meæ, & sustinerem adhuc pro hominibus singulis idem mortis genus, quod generatim sustinui pro omnibus; præsto essem, ut objicerem Corpus meum omnibus suppliciorum generibus, & illud cum alacritate, & amore objicerem. Non exprimit adhuc ardorem omnem purissimæ hujus caritatis, quam pro nobis habet. Magnitudinis suæ opus erat hominibus benefacere, qui sunt opus manuum ejus, sed quid intererat sua illos diligere? De amore, quo Jacob Rachelem prosequebatur, pro qua quatuordecim annis servitutem servivit, tanta feruntur, sed heu, quam exiguus hic labor est, si comparetur cum iis, quæ pro nobis JESUS subiit: servum se fecit; & ad trigesimum tertium annum servitutem produxit, laborem impendens, non quidem pro sua utilitate, ut fecit Jacob, sed sustinens pro illis, qui infinitis bonis cumulati, illi tamen sævissimas contumelias inferebant. *Liber cui tit. amabilis JESUS.*

S. Birgitta.

Dei Filius testatus est nobis magnitudinem amoris sui, magnitudine passionum suarum.

Si certissimum constantis, & generosi amoris argumentum est pati. O caro innocens Salvatoris mei! quot exhibet oculis meis sensibilia tuæ caritatis argumenta; cruentas plagis, quibus sauciatus fuisti, mihi illius excessum ostendunt. Quid tibi non debeo, Domine, post tot tormenta, quæ tibi placuit perferre; ut mea expiares delicta. Fateor, me debere tibi Vitam, & Sanguinem tuum; quinam amor quantumvis major amore Seraphim sufficere posset ad hoc tantum debitum persolvendum? O Anima mea! majorem desideriis tuis latitudinem tribue, illa in infinitum usque extende; minimum haberes erga Salvatorem tuum tantum amoris, quantum habere possent creata omnia, quæ fuerunt, & erunt in omnia sæcula, quamvis singulis non minus amoris esset, quam omnia simul Saraphim habeant. Adhuc par non esses persolvendo unicam Sanguinis guttam, æque pretiosi, uti est Sanguis Dei. Cur, Domine, ita Vitam tuam impendis? Cur prodis Sanguinem tuum? minimum malum, ex quo me eripuisti, minimum bonum, quod attulisti mihi, minimum tui amoris argumentum, quod recepi, satis

erat,

erat, ut magis, quam vitam meam, te diligerem; quomodo ergo vitam meam amabo, cum sciam placuisse tibi pro me tot, & tam crudelia tormenta subire. *Idem*.

Salvator amavit homines, tunc etiam cum saevissimis torquebatur cruciatibus, quod validum esse debet argumentum ad illum amandum.

Dum homines effigebant Cruci divinum hunc Salvatorem, & per hoc horribile scelus in Caput suum detorquebant omnes divinæ Justitiæ rigores, hic illos tamen tenero complectebatur affectu; offerebat pro illis omnia mala, quæ patiebatur; orabat Patrem, ut illis peccata dimitteret, eumque magnis cum clamoribus, multisque lacrymis deprecabatur. Hoc pacto, justam illius flectebat iracundiam, qui alioquin fortasse, ut olim, erumpere poterat in universale diluvium, quo gentes omnes iterum mergerentur. Hic autem constans amor, quem semper habuit pro sibi inimicissimis, etiam inter tormenta, & passionem suam, nonne nobis valida esse debet ratio illius amandi, quandoquidem eramus in numero horum inimicorum, qui mortem illi consciverunt, & pro quibus oravit, & ipsam obtulit mortem. *Idem*.

Nihil fingi potest admirabilius inventionibus illis, quibus Salvator usus est, ut nos ipsum cogeret amare; verum post omnia, si ea, quæ nobis contulit bona, si mala, quæ pro nobis est passus; si sincerus, & generosus affectus, quo nos prosequitur; si hæc omnia paria non sunt, ad cor nostrum deliniendum; possumusne non moveri, cum ille se eo usque abjiciat, ut nostram perquirat amicitiam, si nos urget, atque sollicitat interioribus gratiis, ut revertamur ad illum, cum per scelera nostra, ab illo discessimus; cum nos prævertit, cum sexcentis utitur illiciis, ut nos ab erroribus revocet; cum nihil inausum, & intentatum relinquat, promissiones, minas, supplicia, præmia, ut trahat nos ad se, & amorem nostrum sibi conciliet? Oh unicum objectum gaudii Angelorum! Quid interest tua, ut te humilis, & abjecta diligat creatura? Cur tot adhibes media, ut ad te nos trahas? *Domine quid est homo, quod memor es ejus, aut quid apponis erga eum cor tuum?* Idem.

Job 7.

Ut Salvatorem rite diligamus, imitari debemus.

Quicumque profitetur, se amare Deum, potissimum virtutes ejus debet imitari; nihil enim illi jucundius est, quam in se convertere oculos Patris illius. Pater tenero amore Filium complectitur, & quacumque in loco videat ejus Imaginem, illam cum voluptate intuetur; & non amare non potest quidquid habet aliquod lineamentum perfectionis illius. Dilectus hic Filius, unicum est objectum, in quo sibi Pater complacet; qui tantum diligit illum, quantum fratres illius similes ipsi; cumque amor non careat effectu; multum proficit, qui studet imitari Filium ipsius, quia replet gratiis illos, quos amat, ut magis magisque imitentur divinum hoc virtutum omnium authographum. Hinc facile est conjicere, nos non posse melius de æterno Patre mereri, quam cum adnitimur imitari Filium ejus, & hoc maximum est argumentum, quod Filio præbere possimus extremæ illius miserationis, qua afficimur ex omnibus pœnis, quas subiit pro salute nostra. Ad peccata nostra expianda, necesse non erat, ut tot doloribus, atque opprobriis afficeretur; sed omnia ad exemplum erant necessaria. Ita quicumque nullo habet in pretio JESUM sequi, & vitam illius imitari, palam ostendit, se nullo in discrimine habere passiones illius. Consideremus igitur opera sua; ad examen revocemus sensus cordis sui, & nosmet illi conformemus. Quid nobis optabilius, atque utilius esse potest, quam secundum illius placita, vitam nostram componere? *Idem*.

Suavitas, & Patientia Salvatoris efficere ut illum dominum nostrum sustinere velimus.

Concipine potest suavitas, & patientia par patientiæ Salvatoris; in eodem statu in quo est in Cælis, in sublimi elevationis, & gloriæ suæ apice, in quo ab omnibus Populis habendus est pro Rege Angelorum, & pro Capite Prædestinatorum? dissimulat injurias, quæ sibi inferuntur; quid in illo generosius est, quam remunerari illa obsequia, quæ sibi adhibentur, quam occasionem inquirere aliquid debendi nobis; quam efficere, ut æternum regnemus cum illo; cum ille nos adigere posset, ut sibi in æternum famularemur? Postquam nos eripuit ex pœnarum æternitate; quid est dimittere nobis peccata nostra, quin a nobis exigat nisi levem satisfactionem, quam etiam inter merita nostra recensere vult; quid opera nostra bona remunerari, perinde ac hi non essent fructus gratiarum suarum? Quid in eo generosius est, hac bonitate, & familiaritate, quam in terris præseferebat, sese gerens cum hominibus tamquam omnium novissimus, quamvis esset Dominus hominum, & Angelorum? modo etiam, cum sedeat in Throno suo ad dexteram Patris, cum ab omnibus Hierarchiis Cælestibus adoretur, ostendit se, eosdem fovere sensus, eo modo, quo obliviscitur, & dimittit nobis ingratitudinem nostram, & quo nos recipit post tot offensiones &c. *Idem*.

Dolor, quod parum amaverimus Salvatorem; & oratio ad poscendum amorem illius.

Salvator amabilis! fac, ut cor meum silice durius molliatur consideratione beneficiorum tuorum, quæ sunt numero carentia; Caritatis tuæ, quæ nullis finibus coercetur; perfectionum tuarum, quæ toto Cælo superant conceptus nostros. Lapides malleo teruntur, & nihil est adeo robustum, quod aliqua re duriori non conteratur. Ego vero omnibus rebus, non moveor, neque infinito numero divinarum misericordiarum tuarum, neque mirabilibus effectibus amoris tui, neque immensa tuæ Bonitatis magnitudine. Quem colorem adhibere possum, ut excusem ingratitudinem meam, & quam rationem contemnendi id, quod tibi tanto stetit sumptu! possemne deterius tecum agere, si quidquid ex mero amore fecisti pro me, id fecisses ex principio quodam odii, & ultionis? minus amavi te, Æternum Deum, qui magis amavisti me, quam vitam tuam; minus amavi te, quam humilem creaturam, quæ velut umbra evanuit. Prodidi Regem meum, vitam eripui illi, qui auctor est naturæ, & gratiæ; in tali cæcitate vixi, ut neque noverim meipsum diligere; quoniam ultro secessi a fonte bonorum omnium. Inveniri ne potest malum mea ingratitudine majus, vel majus bonum Amore tuo? succende ergo me divino Amoris tui igne, & sustine, ut ostendam tibi gratitudinem meam, tribuens tibi cor meum, quandoquidem nil magis placet tibi, quam cor, quod diligit te. Non oblitus ea, Domine, antiquarum tuarum misericordiarum; ostende igitur caritatem tuam æquo animo sustinens, ut novissimus, & ingratissimus Servorum tuorum incipiat hodierna die amare te. Fac, ut omnibus viribus meis te diligam, quem cælestes Spiritus admirantur, qui Cælo omnem illius tribuis pulcritudinem; qui es objectum, in quo sibi complacet Pater tuus; tu es supremum bonum meum, liberator meus, & zelotes gloriæ Altissimi. Fac, ut te diligam, & diligens te, amem Patrem tuum eo amore, qui numquam intepescat; amore constanti, qui repleat totum cor meum; qui occupet omnes sensus, & omnes facultates meas, ut in præsentiarum facere in terris incipiam, quod æternum in Cælo facturus sum. *Idem*.

Mysterium prædestinationis est, propter quam J.C. amare debemus.

Ad Rom. 8.

Magnum Prædestinationis Mysterium non adimpletur, nisi per amorem, & similitudinem cum JESU CHRISTO. Hoc illius fundamentum est, ac certum indicium. *Quos præscivit, & prædestinavit, conformes fieri imaginis Filii sui*: ipse est divinum Caput nostrum; ipse est Primogenitus in multis fratribus; nos esse debemus cohæredes illius, & regnare cum illo. Jam cum illo accumbimus in Cælo, inquit Sanctus Paulus; sed quibus gloriosa hæc privilegia præservata sunt? nonne sunt pretium, & merces amoris? nonne hoc pertinet ad membra, quæ cum suo corpore conjuncta sunt? nonne ad eos, qui non erubescunt vocare illum fratrem suum, quemadmodum non erubuit ille, nos appellans fratres suos? Vita JESU CHRISTI nonne fuit in terris vita amoris? talis esse debet vita Christiani; habere debet eosdem sensus, eosdem effectus, loqui debet, & agere, ut loquitur, & agit JESUS CHRISTUS. Esse debet conformitas spiritus, cordis, amoris, & non esse, nisi unum, quemadmodum JESUS CHRISTUS unum est cum Patre Cælesti, & prout ipsi diligimus CHRISTUM, Pater Cælestis nos diligit: *ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis*. Omnipotens ter dumtaxat edidit vocem suam in novo Testamento; & semper edidit illam, ut præscriberet nobis, & imperaret, ut Filium suum amaremus, & imitaremur. In Spiritu conferte vos secus Jordania oras; ibi videbitis Cælum pandi, Spiritum Sanctum sub Columbæ specie apparere, & audietis vocem illam sonoram: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*. Hic vobis audiendus est; vobis credendum est loquenti, vobisque sequendus est; cum suo vos præit exemplo: *ipsum audite*. Modo nunc in montem Thabor vosmet conferte; ipsum ibi prodigium videbitis, ibique audietis eamdem vocem, eademque verba, quæ amorem JESU CHRISTI vobis præcipiunt. Non est hic mons Sinai fulguribus, atque tonitruis perterrefaciens. Sanctus est Mons, unde, quemadmodum prædixerunt Prophetæ, fluit lac, & amoris dulcedo. In Spiritu transite in Jerusalem, atque gentilibus permixti, in quibus videtur jam gratia operari, & qui violento acti desiderio videndi JESUM, confluunt ad Philippum, dicentes illi: *Domine volumus JESUM videre*. Vox Patris Æterni tunc quoque exaudita est, promittens gloriam eamdem, quam ab æterno possedit, & futurum, ut illi cum electis suis conjuncti, eo modo quo Pater, & Filius unum tantum sint: *Ego in eis, & tu in me, ut sint consummati in unum*. Pater Nepveu in lib. de Spiritu Christianismi.

Joann. 16.

Matth. 3.

Joann. 12.

Joann. 17.

Infelicitas hominis est velle esse similem Deo; & felicitas ejus est esse similem

Hominis, & Angeli malum non aliud habuit principium, nisi quod ad Dei magnitudinem adspiraverint; uterque, per inauditam temeritatem dixerunt:

Similis ero Altissimo; modo vero Hominis felicitas non aliam habet originem, quam suam cum Deo similitudinem. Hæc est œconomia magni Mysterii Incarnationis. JESUS CHRISTUS non est Redemptor, & Salvator noster, nisi quatenus est exemplum nostrum; se reddidit similem homini, ut homo similis esset sibi. Ipse igitur Dux est, quem sequi debemus; via per quam debemus ambulare; si cupimus invenire veritatem, & ad beatum terminum æternæ vitæ pervenire: *Ego sum Via, Veritas, & Vita;* ideo declarat nobis, se lumen esse, quod illuminat omnem hominem venientem in Mundum; eum qui sequitur se, in tenebris non ambulare; neminem sese periculo errandi objicere debere; quicumque esse vult ex numero Servorum, & Discipulorum suorum, legem sibi irrogare debere illum sequendi. *Ego sum lux Mundi: Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris. Qui mihi ministrat, me sequatur.* Igitur nobismet persuadere debemus JESUM CHRISTUM in singulas vitæ suæ actiones nobis dicere, quod discipulis suis: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum Ego feci, ita & vos faciatis.* Si hoc præbui vobis exemplum, illud præbui, ut me sequeremini; si humilis fui, lenis, & patiens; si honores fugi; si voluptatibus nuncium misi; si Crucem amplexus sum; si objeci me humiliationibus, & opprobriis; si sustinui, quin ulciscerer; immo quin conquerer de contumeliosissimis injuriis; si infestissimis peperci inimicis; hæc operatus sum, ut vos ad sequendum exemplum meum cogerem. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Revera nihil unquam JESUS CHRISTUS fecit, quod in illius Æternique Patris intentione non fuerit ad nostram eruditionem, quæ res impulit Sanctum Augustinum ad instituendum hoc moralis Christianæ principium, totam Verbi Hominis facti vitam, pro nobis esse morum disciplinam: *tota Vita per Hominem, quem suscipere dignatus est, disciplina morum fuit.* Debemus ergo nobis persuadere, Æternum Patrem singillatim omnibus Christianis dicere, quod olim Moysi dixit in Monte: *fac secundum exemplar, quod tibi in Monte monstratum est.* Habeto semper oculos inhærentes divino huic Archetypo, & omnia illius lineamenta exprimas in persona tua. Non potes temet similem præstare mihi, quia per naturam meam invisibilis sum, & quia *non videbit me homo, & vivet*: neque potes te similem præbere Homini, quia error est, & tenebræ; ut ergo objectum habeas, quod simul & videas, & imiteris, Verbum habes divinum, qui se Hominem fecit. Habeto igitur semper ob oculos hoc exemplum, ut temet illi præbeas conformem: *Deus sequendus erat; qui videri non poterat; Homo sequendus non erat, qui videri poterat; ut ergo daretur Homini, & quem videret homo, & quem sequeretur homo, Deus factus est Homo . . . . Inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi in Monte monstratum est.* Idem.

Ifaiæ 14.
Joann. 14.
Joann. 8.
Joann. 1.
Joann. 8.
Joann. 12.
Joann. 13.
De Virgin.
Exod. 25.
S. August.
Exod. 25.

Nos non sumus Christiani, & veri filii JESU CHRISTI, nisi quatenus agimur, & animamur Spiritu ejus. Nos autem non recepimus spiritum servitutis, & timoris, sed Spiritum adoptionis, qui inclusus in corde nostro efficit, ut suspiremus ad JESUM CHRISTUM, tamquam ad Patrem nostrum. Talis est character novæ Legis, nonnisi per amorem pertinemus ad illam: *quicumque Spiritu Dei aguntur, ii sunt Filii Dei . . . . non accepistis spiritum servitutis in timore, sed accepistis Spiritum adoptionis, in quo clamamus Abba Pater.* Cur in Sacramento illuminationis publica professione Sathanæ abrenunciamus? Cur profitemur nos unice adhærere CHRISTO; *abrenuntio Diabolo, & omnibus operibus ejus, & adhæreo tibi, CHRISTE?* Nonne ut sincere diligamus illum, & ut perfecta imitatione adhæreamus illi; Hoc efficit, ut Sanctus Cyprianus decernat, nemini jus esse usurpandi nomen Christiani, nisi quatenus sit JESU CHRISTI imitator: *Christianus nemo dicitur recte, qui non CHRISTO moribus, quoad valet, coæquatur.* Aqua hæc, quæ nos abluit extrinsecus, nonne exprimit extinctionem vitæ veteris Adam per Baptismum sepulti; ita ut non debeat ultra in nobis apparere? Si igitur ante hoc Sacramentum gessimus imaginem hominis terreni, ex quo participes facti sumus gratiæ hujus Sacramenti, & dignati fuimus amplissimo honore nominis Christiani; non amplius ferenda nobis est, nisi Hominis Cælestis imago; *sicut imaginem portavimus terreni, portemus & imaginem Cælestis.* Profecto si ad unguem definire velimus quid sit Christianus, dicere debemus: hominem esse, qui sequitur Evangelium, tamquam normam vitæ suæ: qui sequitur JESUM CHRSTUM exemplum suum; & qui incessanter admititur exprimere in se omnia divini hujus Authographi ornamenta, ut quemadmodum Apostolus inquit, *Vita JESU manifestatur in corporibus nostris,* ita ut videntes illum, videre possimus aliquid JESU CHRISTI, eumque recognoscere, quemadmodum ad exemplarium intuitum cognoscitur Authographus, & dici potest ita JESUM CHRISTUM vixisse, ita locutum fuisse, & hujusmodi illius actiones fuisse, cum inter homines versaretur. *Idem.*

Christiani titulum obrenunciamus, si JESUM CHRISTUM non amamus.
Ad Rom. 8.
Ris. Roman.
2. Ad Cor. 15.
2. Cor. 4.

Nosmet beatos, vel miseros æstimare debemus, prout amamus, & imitamur JESUM CHRISTUM. Vita ejus non est nisi nexus quidam ex crucibus, & mortificationibus contextus, & fides nos docet, beatum illum esse, qui electus est, ut in terra jugiter sequatur hanc Crucis vitam, quæ complementum est Passionum JESU CHRISTI in Mystico illius Corpore, sed eo modo, quo JESUS CHRISTUS eas gessit in obedientiæ, & amoris dispositione; quia hæc suæ potius sunt passiones, quam nostræ: *semper mortificationem JESU in corpore nostro circumferentes.* Fac Domine, ut dignæ te sint passiones nostræ, & fac nos perfectos tui imitatores in omnibus, ut consideremus amorem tuum, tamquam semen, & principium gloriosæ vitæ tuæ. Nihil enim majus nobis confert Jus ad illam, quam fideliter imitari quidquid tu fecisti super terram. Præsta nobis, ut concipere valeamus portionem, & occupationem vitæ præsentis esse restaurare in corde nostro sanctam vitam tuam, & in toto corpore actionum nostrarum. Oblivioni dedisti terrena hæc omnia, & semper occupatus fuisti, ut placeres Cælesti Patri, id faciens, quod ipsi erat jucundissimum. Fac etiam ut obliviscamur quidquid oculi carnis videre possunt, tamquam indignum Christiano corde, quod nonnisi amore tuo replendum, & occupandum est. Character certissimus nostræ prædestinationis ad gloriam est conformitas, quæ nobis erit cum re. Si enim prædestinatio Filii Dei simul est exemplar, & caussa prædestinationis fratrum adoptivorum illius, opus est, ut sicuti JESUS CHRISTUS semper amavit Æternum Patrem, & nihil fecit, nisi quod illum facere vidit; hoc idem fit, & unum abrenunciare divinam adoptionem, ac recusare amorem JESU CHRISTI, & ea facere nolle, quæ nos & verbo docuit, & exemplo. Nihil placet Æterno Patri, nisi per Filium suum; Christiani omnes ingrediuntur in filiationem Dei, & per gratiam adoptionis participes fiunt dilecti hujus Filii. Deus nullam gratiam impertit, neque ullum dimittit peccatum, nisi per merita, & amorem hujus Filii. Medium, ne ejiciamur, est nosmet non exhibere Æterno Patri, nisi cum habitu nostri Primogeniti; sicuti Jacob Patris benedictionem non recepit, nisi quia deferebat Esau vestimenta. Hoc innuit indui JESU CHRISTO non extrinsecus tantum, uti veste, quæ non tegit nisi corporis superficiem; sed ea veste, qua extrinsecus, & intrinsecus indui debemus, & quæ nunquam exuenda est: *Quotquot baptizati estis, CHRISTUM induistis: Auctor recens.*

Oratio ad JESUM CHRISTUM ad petendam gratiam conformitatis cum illo.
2. Ad Cor. 4.
Ad Ephes. 5.

Christiani non sumus, nisi quatenus conjuncti sumus cum JESU CHRISTO, cui nunquam perfecte conjungimur, nisi per amorem, quo illum prosequimur, & per perfectam conformitatem cordis, & spiritus cum illo, quæ certissime amorem hunc operatur. Igitur Christisni non sumus, nisi per hoc; amor JESU CHRISTI debet ergo esse scopus desideriorum nostrorum, objectum cogitationum nostrarum; præcipua vitæ nostræ occupatio, terminus omnium cursuum, omniumque nostrarum sollicitudinum. Peccatores ad id contendere possunt, imperfecti jugiter aspirare debent, perfecti in hoc incessanter semet debent occupare. Ad quid autem vacare debemus, nisi ut studeamus, agnoscamus, honoremus, amemus, & JESUM CHRISTUM imitemur? Hæc esse debet præcipua occupatio nostra, præcipua, vel potius unica devotio Christisni. Devotiones ceteræ optimæ sunt fateor; sed tandem non sunt bonæ nisi quatenus rationem habent cum hac, a qua omnes hauriunt meritum, omnemque virtutem. Hæc solida est, & essentialis Christianismi devotio; hæc nos facit veros, perfectosque fideles. Devotiones ceteræ plerumque sunt opera supererogationis; hæc autem obligationis est; aliæ nos aggravant, imponentes recentes obligationes, hæc vero nobis solatio est: adjuvat enim nos ad obeundas illas, quæ nobis instant; ceteræ sunt media; hæc finis est. Ceteræ ferunt opem, ut ad perfectionem tendamus, hæc illam perficit, atque consummat, atque est ipsa perfectio. *Liber cui titulus: de Amore JESU CHRISTI.*

Studium, & pietas Christiana est imitari J. C.

Hoc non est decentiæ, sed necessitatis officium, imitari JESUM CHRISTUM; obligatio est, a qua dispensari non possumus; tandem enim via est, per exemplum suum, & vel errandum est, vel in via hac ambulandum. Veritas est per Verbum; igitur vel in errore debemus esse, vel audire, & sequi hanc veritatem; via est per gratiam; igitur vel in morte sumus, vel vivere debemus Vita JESU CHRI-

Amare, & imitari J. C. non est decentiæ, sed necessitatis officium.

CHRISTI. Fides nos jubet incedere in hac via nova, & aliis omnibus abrenunciare, tamquam errori subjectis; Religio nos jubet audire hanc infallibilem Veritatem, & non amare aliquod bonum, nisi ea, in quorum spem ipsa nos adducit, neque aliam cupere vitam, nisi quam nobis proponit. Extra viam hanc divinam, nos nonnisi nobismetipsis, & errori traditi sumus; sine hac veritate omnia sunt dolus, & fraus; sine hac vita mors tantum exspectanda est. Nihil est medium; per peccatum amisimus viam cordis, Justitiam, Spiritum & lumen Veritatis; sese nobis offert, ut communicet se cum plenitudine, & abundantia; *ego veni, ut Vitam habeant, & abundantius habeant.* Sensus nostri nos avertunt a via Dei; cupiditates nostræ hunc errorem sternunt nobis, JESUS CHRISTUS nobis occurrit, ac dicit; me sequimini: Vigilemus ergo; ne alicui creaturæ id tribuamus, quod sibi soli vindicat JESUS CHRISTUS; non alia est via nostra, vita nostra, nec veritas, quam audire debeamus. Quisnam partitur cum JESU CHRISTO qualitatem, ac munus mediatoris? ille igitur solus via nobis est, illam nobis aperuit Sanguine suo, aperiens, & ingrediens primus in Sanctuarium, ut nos in illud adducat. Solus est veritas promissionum, quæ non adimplentur, nisi in illo, quatenus Capite electorum; Ipse solus est vita nostra, tamquam principium vitæ, & actionum omnium Christianarum per gratiam. Nonne meretur interire, qui te non sequitur, o via æterna, in quo inveniuntur, qui aberrarunt; Veritas Incarnata, quæ sola illuminas eos, qui in tenebris sunt; vita Cælestis, & divina, quæ mortuis tribuis vitam immortalem. O vita divina, quæ satis fatigata es quærendo peccatorem; ne sinas me alibi ambulare, quam in arcta via, quam me docuisti viva voce, & exemplo tuo! O Veritas, quæ descendisti de Cælo, in tenebras nostras ad eas dissipandas, præbe nobis medium sequendi te, donec nos illumines. O Vita divina, quæ te humiliasti eo usque, ut mortem subires pro nobis, conjunge me tibi vinculis inseparabilibus: Amor incipiat, atque perficiat hunc nodum; Amor operans reddat me perfectum exemplar divini Archetypi, quem imitari debeo, ut aliquando tandem me tibi conformem invenias. *Auctor recens.*

Joann. 10.

Profecto, si Dei Filius ex singulis nostrum peculiariter quæreret, ut quæsivit olim a Sancto Petro: *Petre amas me?* itane cæci essemus, vel de nobis arroganter ita præsumeremus, ut non secus ac ille responderemus: *tu scis Domine, quia amo te?* Sed cor nostrum secretis exprobrationibus suis; nonne verba nostra mendacii redargueret? tandem enim, Salvator mi, si te amaremus; adeone parum de te solliciti essemus; itane parum cogitaremus? de te adeone parum tibi displicere timeremus? adeo modicum zelotes essemus gloriæ tuæ? & adeo parum nobis cordi esset gloria tua? adeo parum nos moverent contumeliæ, quibus quotidie inquinaris? adeo nullo in discrimine haberemus perquisitiones tuas, infidelitatem erga gratias tuas, ingratitudinem erga tot beneficia, & tantam in sequendis exemplis tuis negligentiam; tantone in horrore haberemus ea, quæ tanti fecisti, & quæ unice amplexus es? quamvis scimus nos fieri non posse tibi similes, nisi nosmet sententiis tuis conformantes, & amorem nostrum tibi testantes, & tuum nobis promerentes. *Idem.*

Joann. 21.

Ardens desiderium, quo Salvator quærit hominum amicitiam.

Nonne mirum est, videre Dei Filium tanta cum sollicitudine cupientem, & tanto cum ardore hominum amorem flagitantem; hæc tamen sollicitudo, & hic ardor sexcentis in Scripturæ locis nobis connotatur. Hic nobis connotatus est in libro Proverbiorum, clamoribus sapientiæ homines ad sui studium attrahentis: *O viri ad vos clamito;* amantissimis, ac prævenientibus perquisitionibus, quibus illos invitat; *præoccupat, qui se concupiscunt;* postulationibus, quibus ab homine petit cor suum: *Præbe, fili mi, cor tuum.* Hoc ipsum in Evangelio connotatum invenitur, ardenti zelo, quo bonus Pastor quærit ovem, quæ erraverat; inquietudine, quam habet propter errorem, & evagationem hominum, impetu gaudii, quo exultat propter eorum pœnitentiam. Hoc ipsum nobis connotavit in Cruce, ubi protulit verba illa: *sitio.* Longe minus ad innuendam sitim Corporis sui, quam ardorem, cum quo hominum amorem cupiebat. Re enim vera poteratne ille nobis impensius ostendere desiderium ardens amoris nostri; poteratne plura facere ad nos alliciendos, quia quidquid producit in ordine naturæ, & gratiæ, eo tendit, ut hominem trahat ad amorem sui. Desiderium ardens, iteratæ preces importuni clamores sæpe nos cogunt concedere quidquid petit, licet non esset nobis animus largiendi quidpiam. Ardentia vero desideria, sanctæ Salvatoris sollicitudines, ut sibi amorem nostrum concilient, non cogent nos, ut illi præstemus hunc amorem, qui nostram constituit felicitatem? *Idem.*

Proverb. 7.

Sapient. 6.

Proverb. 23.

Nulla adeo fortis, ac valida probatio est amoris, quam pati pro illo, qui amatur. Cetera quævis argumenta æquivoca sunt, vel saltem infirma, ubi cum hoc conferantur. Scio beneficia, signa esse satis valida ad amicitiam probandam; sed cum bona nostra damus, ostendimus solum, nos præferre tantum amicos bonis, quibus exuimur libenter in gratiam eorum; sed pro illis patienter ostendimus, illos præferri nobismetipsis. Hinc igitur Dei Filius, qui quocumque pretio persuadere cupiebat nos de vi, & magnitudine amoris sui, & amorem nostrum mereri, postquam tanta nobis contulit bona, ac semetipsum dedit nobis, credit, hoc nondum sufficere, nisi persuasisset subjiciens semet pro nobis teterrimis cruciatibus, & morti crudelissimæ. *Idem.*

Pater Æternus non amat nos, nisi quatenus Filium suum diligimus.

Felicitas nostra pro tempore simul, atque æternitate pendet ab amore JESU CHRISTI, quia hæc tutissima via est ad amorem Patris æterni nobis promerendum, qui nos non amat, nisi quantum diligimus Filium suum, quemadmodum ipse Salvator testatum reliquit: *ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis.* Qui nobis gratias suas non concedit, nisi propter amorem, quo Filium diligimus, & qui æternam felicitatem nostram adjecit conformitati, quam habemus cum illo: *Quos scivit, & prædestinavit conformes fieri imagini Filii sui;* Ita ut, dicere liceat amorem erga sacram JESU CHRISTI personam, simul esse, & caussam efficacissimam, & argumentum manifestissimum, & certissimum pignus nostræ prædestinationis. Diligamus illum saltem propter utilitatem nostram, si minus æqui sumus, ut illum amemus propter justitiam; vel ita ab omni cupiditate alieni, ut illum per meram caritatem non diligamus. Væ nobis, si vivimus, sed multo magis Væ nobis si morimur, quin JESUM CHRISTUM amaverimus. Sanctus enim Paulus jaculatus est anathema, & in hac vita, & in omnem æternitatem, contra eos, qui JESUM CHRISTUM non diligunt: *qui non amat Dominum JESUM CHRISTUM, sit anathema.* Sed cur jaculamur anathema in hos miseros; nonne ipsi illud jaculantur contra se, libenter separantes se a JESU CHRISTO? Ullumne est anathema terribilius hac separatione? Nonne jam separati sunt, ex quo cum illo non sunt conjuncti? nonne cessent conjuncti esse cum illo, ex quo illum non amant? Ah Mundi Salvator! me ex corde, & animo separari ab omnibus hominibus, & omnibus voluptatibus, & vitæ hujus bonis non abnuo, dummodo non sejungar a corde tuo, & divellar a te. *Idem.*

Joann. 16.

Ad Rom. 8.

1. Ad Cor. 16.

J. C. solus quidquid vota nostra possunt adimplere, & potest omnem amabilitatem, quatenus Deus, & quatenus homo.

JESUS CHRISTUS, cum sit vere Deus, consequenter habet pulcritudinem, bonitatem, sapientiam, sanctitatem, amabilitatem; verbo, infinitas perfectiones. Invenimus in illo, unde nostra vota adimpleamus: quantacumque illa sint, & quantumvis ambitiosa, non deest unde animum nostrum expleamus, quamvis longissime suas ferat cogitationes. Denique suppetit nobis, unde expleamus infinitum captum hunc, qui nullo repleri potest creato bono, nullo bono finito: quid igitur aliunde invenire possumus? Sed JESUS CHRISTUS est etiam Homo, & accipiens naturam similem nobis reddit infinitas has pulcritudines, amabilitates, & perfectiones divinas; reddit, inquam, illas sensibiles, & nostræ infirmitati accommodatas, & sensibus nostris pares. Quomodo igitur possumus aliquam prætexere excusationem non amandi JESUM, quantumvis rudes, materiales, ac sensibus nostris sumus inhærentes? quoniam in hoc Homine-Deo pro termino amoris nostri habemus objectum, quod simul est divinum, & humanum; spirituale, & sensibile; & quod consequenter satisfacere potest spiritui, cordi, rationi, & sensibus nostris, & quod simul promereri debet reverentiam, & amorem nostrum; & quod simul conciliare tibi debet obsequium nostrum, amorem, æstimationem, & benevolentiam. Cur ergo illam non concibat? Quid cogitandum est? quid dicendum, nisi in Homine non deesse nequitiam, cordis stupiditatem erga JESUM CHRISTUM, non secus ac in Dei bonitate, & amabilitate aliquid, quod satis comprehendi non potest? *Liber cui titulus, Associatio ad petendum amorem Domini nostri.*

Possumus omnem [illegible] affectus nostros, quin partem [illegible] Creatorem & creat.

Deus factus est Homo, Sanctus Augustinus inquit, ut homo, qui constat ex duabus partibus ita diversis, quarum altera prorsus spiritualis est, & altera prorsus materialis inveniens in Deo homine, quidquid poterat constituere partis utriusque felicitatem, non teneretur, dividens cor suum, dividere amorem suum, Deum inter & creaturam. Inveniens in Humanitate JESU CHRISTI, ex quo sancte occupare posset passiones suas, suosque sensus explere, & in Divinitate illius, ex quo satisfaceret Spiritui, & cordi suo, constitueret omnem beatitudinem suam

in illo,

in illo, & omnem in illo amando felicitatem. Quod si pulcritudinis aliquod lineamentum, si minima perfectio, quæ in misera invenitur creatura, potest oculos nostros perstringere, spiritum nostrum fallere, allicere cor nostrum usque ad quamdam fascinationis speciem; quænam alia veneficii species est, videre congeriem omnium pulcritudinem, omnium perfectionum divinarum, & humanarum, quæ reperiuntur in te, Salvator amabilis! Non posse explere Spiritum nostrum, allicere cor nostrum, amorem nostrum mereri? Hæc estne insania? estne cæcitas, an sensus carentia? Vel potius hæc tria simul? Vere enim nonne est incomprehensibile, quod nosmet prohibere non valentes, quominus amemus quod est amabile; quemadmodum nosmet prohibere non valemus, ne videamus quod est visibile; cum JESUS CHRISTUS nihil prætermiserit, ut se nobis præberet amabilem; vel potius, cum ille solus sit amabilis; hunc illum esse, qui minus ametur? Hæc misera cæcitas est, quam Propheta præviderat, atque deploraverat patheticis verbis istis: *Obstupescite Cæli super hoc, & portæ Cæli desolamini.* Videntes duos horribiles errores, in quos cæcitas impulit Populum meum, obstupescite: dereliquit me fontem aquæ vivæ, in quo longis haustibus potare poterat, ac sitim extinguere cum voluptate; & abiit, ut quæreret sibi aquas lutulentas. Hoc horribile malum est; hæc admirabilis est sensuum carentia, quæ non cognoscitur, & nihilo secius quotidie committitur; quæ dolore conficit animas Dominum nostrum amantes, & quam ipsi amaris lacrymis lugeremus, nisi hujus stupiditatis eilemus participes. *Idem.* Jerem. 2.

Sanctus Joannes verba faciens de amore, quo Salvator homines prosecutus est, dixit illum suos in finem usque dilexisse: *Cum dilexisset suos, qui erant in Mundo, in finem dilexit eos.* Profecto si JESUM CHRISTUM respicimus, tamquam Deum, nonne ille nos in finem usque dilexit? cum ne unum quidem momentum otiatus fuerit in omnem æternitatem, quin de nobis cogitaverit, quin nos amaverit, sed amore efficaci, qui magnos effectus producturus erat cum tempore; sin autem eumdem Salvatorem intuemur, quatenus Hominem; nonne dicendum est illum in finem usque nos dilexisse, cum de nobis a primo ad novissimum usque Vitæ suæ momentum cogitaverit; cum ne minimum quidem motum ediderit, qui non esset motus sui amoris erga nos; cum Vitam suam impenderit, & Mortem sævissimam, atque contumeliosissimam, caussa nostri subierit? Profecto, divine Salvator, licet non esses ita amabilis, qualis in te ipso es; licet nobis non adeo magna contulisses bona; licet ex tot, tantisque malis nos non eripuisses; faceremne possemus, quin amorem tibi pro amore redderemus; & saltem omnibus viribus nostris te diligeremus? *Idem.*

Seu consideremus J. C. quatenus Deum, vel quatenus hominem, semper amare tenemur illum, qui in finem dilexit nos. Joann. 13.

Non postrema ex præcipuis rationibus, quibus mereri possumus amorem JESU CHRISTI, super omnia est illum petere; sed credendum est donum adeo pretiosum concedi frigidis, & languentibus eorum dispositionibus, qui parum illius norunt pretium, & necessitatem; quibus parum persuasum est de sua duritie, & stupiditate, qualis est lethargia cordis humani pro tanto hoc bono, quod contrarium est voluptatibus ejus, & fallaci quieti in qua vult dormitare. Oratio, quam postulat amor, jam est amoris principium. Hoc David nos docet, cum ait: *Os meum aperui, & attraxi spiritum.* Si ageremur vera cupidine JESUM CHRISTUM amandi, non alias preces funderemus; sed ut hæc fiat efficax, & perseverans, addidit medium alterum quale est meditandi sæpe perfectiones, Mysteria, placita, exempla, denique actiones JESU CHRISTI. Error est, Sancta inquit Theresia, in quem sæpe incidunt nonnulli etiam virtute præditi, credere sacratam JESU CHRISTI Personam, non esse objectum satis sublime virtutibus suis; perinde ac si quid majus esse posset Filio Dei. Sanctus Paulus in hoc totum collocabat studium suum; credebat se proficere in amore JESU CHRISTI, prout proficiebat in cognitione divinarum perfectionum illius. Nihil pro fidelibus optabat amplius, quam ut omnibus cognitionibus suis præferrent illam JESU CHRISTI, & replerentur his incomprehensibilibus divitiis, ratus illas ad hunc amorem deducere. Cum cognoscimus amorem JESU CHRISTI erga nos, inflammatur amor noster; vel incipit germinare. Lectio librorum de hoc agentium, validissimum est subsidium, totum Evangelii corpus, præcipue vero Evangelium Sancti Joannis, ejusque Epistolæ; unde manat mel, atque dulcedo hujus amoris, quem hauserat de pectore Magistri sui; Epistolæ Sancti Pauli, qui maximus est interpres Evangelii, & qui omnia illius aperuit nobis arcana, non per subsidium hominis alicujus, sed per eumdem JESUM CHRISTUM. *Idem.*

Varia media ad obtinendum amorem J. C. Psalm. 118. Medium alterum.

Aquæ sunt semper in ipso fonte puriores. JESUS CHRISTUS ipse est ignis semper comburens. Ille est in divina Eucharistia cum omnibus perfectionibus suis; ibi satis longam carpere possumus requiem super pectus illius, æque ac dilectus Discipulus, & eosdem effectus experiri. Inde fideles olim hauriebant ardens desiderium moriendi, quod tyrannis, atque carnificibus stuporem injiciebat. Tunc videbantur, Sanctus Chrysostomus inquit, tamquam leones ignem, flammasque evomentes, quia in fonte potaverant. Frequens communio est ergo medium validissimum ad promerendum amoris donum. Hoc JESUS CHRISTUS pollicitus est, cum nos invitat: *qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet Vitam æternam. Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem, & qui manducat me, & ipse vivet propter me.* Accedentes ad hunc ignem absumentem, nos ipsi absumemur; nonne ille in Eucharistia magnum hunc producit effectum? amor per partes effusus in alia Mysteria, nonne in hoc Mysterio collectus est, tamquam in centro suo? hic divinus Justitiæ Sol omnes radios suos colligit, & ibi *non est, qui se abscondat a calore ejus.* JESU CHRISTI præsentia non debet esse ab hoc medio sejuncta; debemus instar Aquilæ a rebus terrenis nosmet expedire, & adorare JESUM CHRISTUM in sinu Patris sui. Nosmet cum illo immergere in hæc lumina inaccessibilia, descendere cum illo de Cælo in terra ad contemplandum Verbum hoc Hominem factum in castis visceribus purissimæ Virginum omnium. Illic contemplari necesse est, & magnitudinem, & humiliationes ejus, quæ non aliud habent principium, nisi amorem suum; cum Magis & cum Pastoribus nosmet prosternere debemus in stabulo, & credere, ipsum adhuc videri invitantem ad amorem suum; sequi illum debemus in omnibus itineribus suis; erumpere in impetus admirationis cum Apostolis ad adspectum suorum prodigiorum; profiteri cum Sancto Petro, ipsum, præ ceteris a nobis amari: *Etiam, Domine, tu scis quia amo te.* Quidquid scriptum est, nonne ad doctrinam nostram scriptum est? Sanctus Paulus ait; igitur pro nobis Spiritus Sanctus efformavit in corde primorum Sanctorum hos ineffabiles gemitus, qui poscunt, & obtinent amorem; pro nobis dictavit has affectiones, & hæc suspiria, quibus illi usi sunt ad innuendum amorem suum JESU CHRISTO; ita Deus non imperat solum, ut eum diligamus, non promittit solum, se hanc nobis gratiam concessurum; verum etiam suggerit adhuc terminos, & verba, quibus amorem nostrum illi restemur; Igitur proprias nobismet efficere debemus Sanctorum Patrum in hoc argumento locutiones, & sæpe cum Apostolo iterare; *Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo JESU meo.* Dicere debemus cum David: *quid mihi est in Cælo, & a te quid volui super terram; Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Dicere debemus cum Sancto Paulo, qui sese conjungens cum Propheta amore succenso; *non judicavi me scire aliquid*, ait, *nisi JESUM CHRISTUM*: beatum me puto, si rerum omnium jacturam fecero, dummodo JESUM CHRISTUM acquiram: *Omnia detrimentum feci, ut CHRISTUM lucrifaciam.* Hæ sententiæ debent esse familiares; illas jaculari debemus, tamquam tela, quæ non infirmata distractionibus futilibus, sese attollunt tamquam suavissimum Thymiama ad Thronum Majestatis Dei. *Pater Santjure in libris de Cognitione, & Amore JESU CHRISTI.*

Alia media ad obtinendum J. C amorem. Joann. 16. Psalm. 18. Aliud medium ad amorem hunc obtinendum, & est Salvatoris præsentia. Joann. 21. Hebr. cap. 3. Psalm. 72. 1. ad Cor. c. 2. Philipp. 3.

Undenam vestra quidem sententia fit plurimos homines, qui sexcentas easque optimas praxes exercent, cum immodicis nonnunquam mortificationibus, quas amplectuntur, cum jugibus orationibus, quæ etiam sublimes videntur, & quibus dant operam; undenam inquam toto vitæ suæ curriculo obrepunt, parum in virtute proficiunt, & sæpe etiam in graves incidunt lapsus? hoc procul dubio inde proficiscitur, quia non satis diligunt JESUM CHRISTUM, neque student vitæ illius virtutibus, exemplis, atque præceptis; quia non satis meditantur, & penetrant ejus Mysteria, magnalia, merita, beneficia, & quantum illi debeant. Tantum abest, quod imitentur Sancti Pauli rationem, qui palam profitebatur, se nolle discere, nisi JESUM CHRISTUM, & cui id bene cesserat, ut semetipsum in JESUM CHRISTUM quodammodo transformaverit, neque vivebat amplius, nisi per illum, & propter illum, atque ejusdem tantummodo spiritu erat animatus: Oh nos beatos, si fieremus Discipuli magni hujus Magistri, & beatiores, si divina illius documenta exerceremus. *Liber, cui tit. Associatio, ad petendum amorem JESU CHRISTI.*

Plurimi parum in virtute proficiunt, quia non satis diligunt J. C.

Salvatorem amare debemus, tamquam bonum nostrum; hæc lex est, quam nobis irrogat natura, ratio, & amor proprius, & ipsi nobis necessitatem imponemus amandi nosmetipsos, & deinceps, quidquid nostrum est. Quoniam vero JESUS CHRISTUS

Salvatorem nostrum amare debemus tamquam bonum nostrum.

totus

totus est noster, atque illum in numero bonorum nostrorum recensere debemus; igitur illum debemus amare, & quia interest nostra, & per quamdam amoris proprii speciem, qui in hoc tantum casu, non est abnormis. Debemus, quoniam sese totum nobis tradit, nosmet totos; & sine ulla exceptione tradere illi. Si omnia Muudi haberemus imperia, vitas omnes omnium creaturarum ipsi offerendas, & consecrandas; numquid post hæc, persolveremus illi id, quod nobis dat, cum seipsum dat nobis? daremusne illi quidquam, quod valeat Deum? quidquid sumus, quidquid possidemus, parum admodum est, & nosmet illi totos nos tradere nolumus? quamvis haberemus decies centena millia corda, magis succensa, quam illa Seraphim omnium, quæ eidem dare possumus, numquid daremus illi quantum dedit ille nobis; miserum habemus cor languens, frigidum, imperfectum, & nolumus illud totum dare JESU CHRISTO, & illud partiri volemus inter ipsum, & miseras Creaturas? Quæ contumelia! *Idem.*

Indicium est J. C a nobis amari, cum illum magis adhuc amare concupiscimus.

Unum ex solidissimis, ac magis sensibilibus argumentis amoris, quo JESUM CHRISTUM prosequimur, magnum est desiderium ejusdem magis amandi; nam quo magis amatur, magis cognoscitur quam sit amabilis, & magis deinceps illum amare desideramus; præterquam quod magnum hoc desiderium manifestissimum est argumentum mansionis Spiritus Sancti in Anima, qui efficit non solum, ut oret cum gemitibus ineffabilibus ad hoc, ut hunc amorem obtineat; verum etiam efficit, ut multa cum festinatione id concupiscat. Profecto si vere diligeremus JESUM CHRISTUM, sincerum, & ardens haberemus desiderium, ipsum multo magis amandi; & si hoc nobis esset desiderium efficeret, ut amplecteremur ardenter omnia media, quæ nobis opem afferre possent ad acquirendum amorem hunc, cogeret nos, ut incessanter illum peteremus a Deo, & diceremus eum S. Augustino: te amo Deus meus; sed quia non satis adhuc amo te, & quantum mereris, vel quantum valeo, fac ut te adhuc impensius diligam. *Pater Nepveu in recessu de D. N. J. C.*

F I N I S

Secundi Tomi Mysteriorum Domini Nostri.

